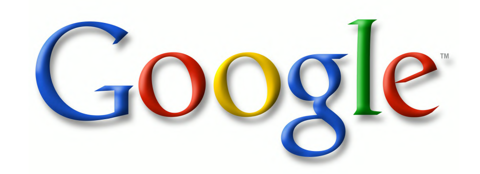
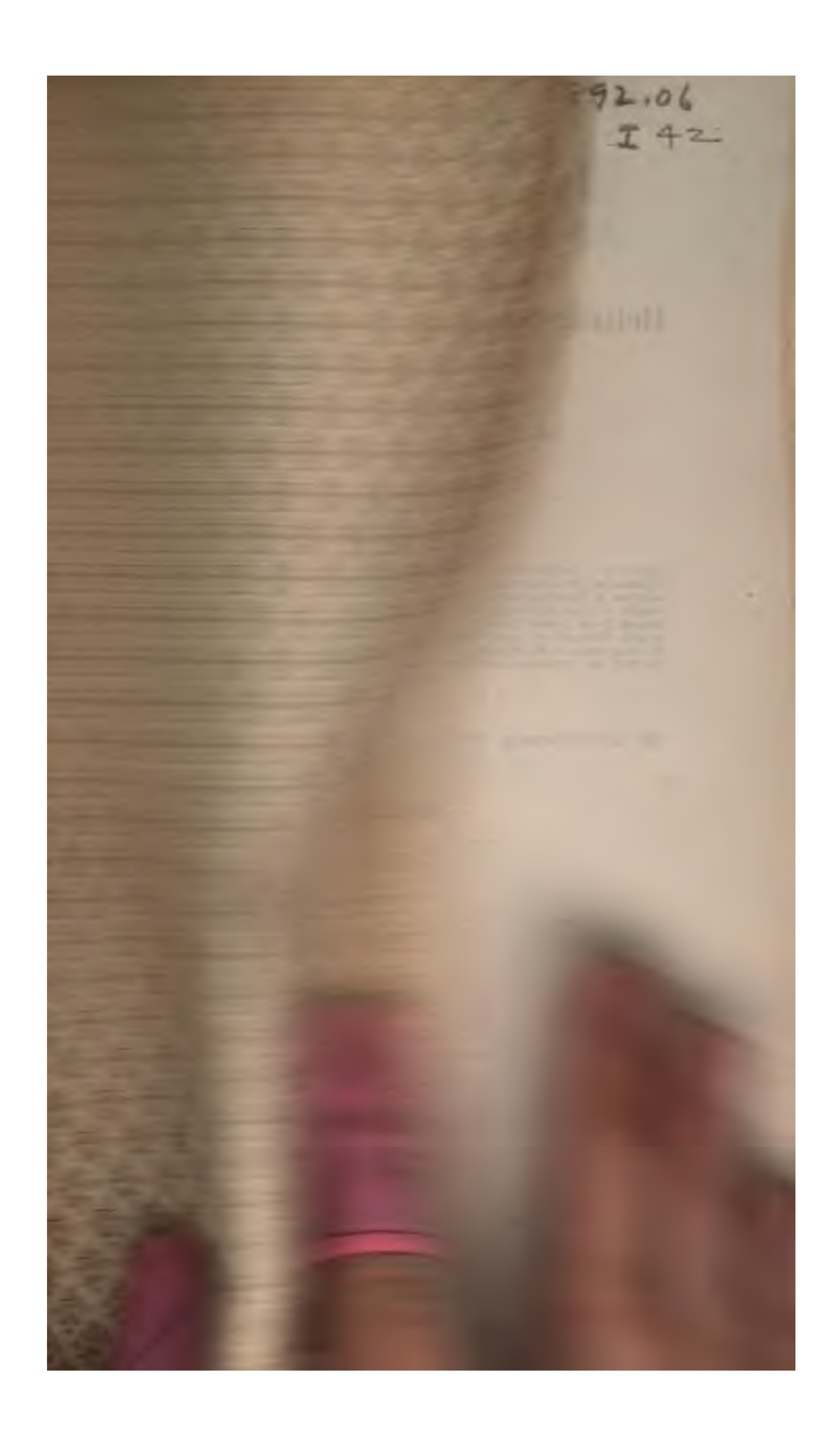
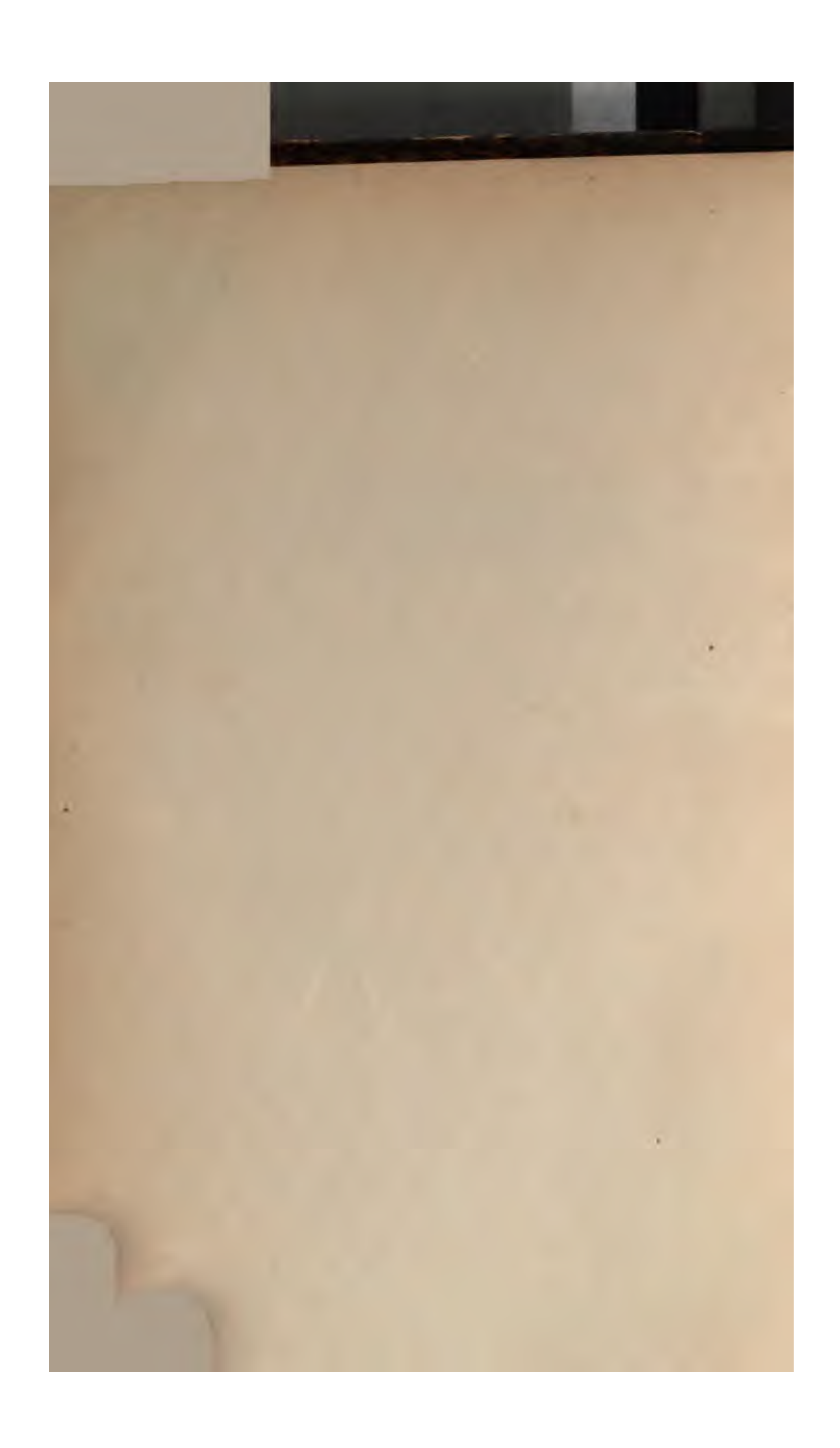

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums

Im Vereine mit

hera

Dr. Albe

Professor o. des Sanskrit an der Universi
Wissenschaften daselbst, auswärtigem Mitg
schaften in München und der Société Asi
Society of Great Britain and Ireland, der
Branch Royal Asiatic Society, der Amer
graphie Orientale et Américaine in Paris
Wissenschaften in St. Petersburg, und der
Mitglied der Deutschen Morgenländischen
Gesellsc

Mit Unterstützung der Deutsc

Elfte

Le

F. A. B

1

Die

Taittirîya-Saṃhitâ.

Herausgegeben

von

Albrecht Weber.

Erster Theil.

Kâṇḍa I—IV.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

1871.

Georg Bühler

und

William Dwight Whitney

dankbarlichst zugeeignet.

Vorwort.

Diese Ausgabe der Saṃhitâ des schwarzen Yajurveda beruht auf folgenden Quellen.

I. Saṃhitâpâṭha.

A. meine im Frühjahr 1861, Dank der Liberalität der Herren Taschereau und Reinaud, damaligen Chefs der Bibliothèque Impériale, hier in Berlin gemachte Abschrift von Paris Dev. 17, 1-3. Treffliche Handschrift, mit Accenten, früher in Eugène Burnouf's Besitz. — kâṇḍa I foll. 78. çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane kârttika va dya taddine idaṃ pustakaṃ samâptaṃ | veṇimâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkara ṭoṃkekareṇa likhitaṃ | he pustake yâce ase | çrikṛishṇârpaṇam astu |. — kâṇḍa II foll. 82 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare uttarâyaṇe paushe mâse va dya pakshe tṛitîyâguruvâsare taddine idam p. s. | veṇimâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ | gopinâthabhaṭayâṃce pustaka ase | çrik. astu |. — kâṇḍa III foll. 47 ohne Datirung. — kâṇḍa IV foll. 65 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane varshâ ṛitû adhikaçrâvaṇamâsi va dya pakshî guruvâsare taddine idaṃ p. s. | veṇimâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ |. — kâṇḍa V foll. 82 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare çuddha 14 caturdaçi taddine idam p. s. | veṇimâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkaraṭokekareṇa likhitaṃ. — kâṇḍa VI foll. 75 çake 1747 bhâdrapada va dya saptamî taddine idaṃ p. s. | veṇimâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ |. — kâṇḍa VII foll. 64 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane âçvina va dya caturdaçi taddine idaṃ p. s. | veṇ. abh. likh. | Der Name des Schreibers ist überall gelb überstrichen, aber mittelst eines Spiegels von der Rückseite lesbar; das erste Buch erscheint nach Obigem als später geschrieben als die übrigen!

B. die Ausgabe in der Bibliotheca Indica der Asiatic Society of Bengal, Heft 1–23. 1854–1870 (bricht mit III, 4, 10 ab), herausgegeben der Reihe nach von

E. Roer (nros. 1–8 bis I, 4, 46), von Roer und E. B. Cowell (nros. 9–13 bis I, 8, 19), von Cowell allein (nros. 14–19 bis II, 6, 8), von Râma Nârâyaṇa Vidyâratna (nro. 20. 21 und 22 halb bis III, 2, 8), und von Maheçacandra Nyâyaratna (nros. 22. 23 von III, 2, 9 an).

E. ein von Professor G. Bühler in Bombay am 31. Dec. 1870 erhaltenes gutes Manuscript des ersten kâṇḍa, mit Accenten; foll. 101 tapasyâparapañcamyâṃ vatsare ca virodhini | gañgâdharaḥ samalikhat prathamâshṭakapustakaṃ.

F. Mâdhava's, resp. Sâyaṇâcârya's Vedârthaprakâça; ein ziemlich gutes von Prof. G. Bühler am 19. Februar 1869 für die hiesige Königliche Bibliothek eingesandtes und ihr später geschenktes Manuscript, ms. or. fol. 603–608, in 1060 foll. (603 I, 1-4 foll. 299, 604 I, 5-8 foll. 154, 605 II, 1-6 foll. 151, 606 III, 1-5 fol. 93, 607 IV, 1-7 foll. 207, 608 V, 1-7 foll. 54 und VI. VII, 1-5 foll. 102), saṃvat 1837 (so am Schlufs von II. IV. V u. VII) geschrieben von Gaṇeçadîkshita (V). Der Wortlaut des erklärten Textes ist in den einzelnen Büchern dieses Commentars verschieden mitgetheilt, entweder nämlich ganz (so in III) oder nur mit den Anfangs- und End-akshara der Stelle (so in IV ff.)

W. eine treffliche Handschrift, mit Accenten, von Professor W. D. Whitney in New Haven Conn. am 6. März 1871 geliehen erhalten; kâṇḍa I foll. 85; II foll. 91; III foll. 54; IV foll. 71; V foll. 87; VI foll. 83; VII foll. 63. Ein zweites Schlufsblatt (Wb.), datirend saṃvat 1854, ist hinten angebunden (beginnt mit: âtmá raçmáyaḥ).

Pet. W. bezeichnet das Petersburger Wörterbuch, resp. die darin benutzte anscheinend nicht sehr korrekte Handschrift der Ts.

II. Padapâṭha.

C. meine, Dank den bei A angegebnen Verhältnissen, im Frühjahr 1861 hier in Berlin gemachte Collation von Paris Dev. 16, 1-3. Treffliche Handschrift, mit Accenten, ebenfalls (wie A) früher in Eugène Burnouf's Besitz. — kâṇḍa I foll. 116 çake 1739 îçvaranâmasaṃvatsare adhikaçrâvaṇa çuddhapaurṇimâ induvâsare taddine âpastambasya padeṃ prathamâshṭakaḥ samâptaḥ | ayam ashṭaka (etwa 14 akshara schwarz überstrichen) sya | idaṃ

hasta aksharaṃ ciṇety upanâmaka râmacandreṇa likhitaṃ, çrî çubhaṃ bhavatu | bâpû bhaṭa (dies und das folgende mit rother Dinte geschrieben) abhyaṃkareṇa svaritaṃ | (8 akshara schwarz überstrichen) syedaṃ pustakaṃ (9 akshara schwarz überstrichen). — kâṇḍa II foll. 202 çake 1738 dhâtṛinâma ° kârtika kṛishṇa 1 saumya pustaka samâptâḥ | (etwa 16 akshara schwarz überstrichen) | iti dvi° padeṃ samâptâḥ | âpastamba | bâpûbhaṭa abhyaṃkaraṭoṃkekarasyedaṃ pustakaṃ. — kâṇḍa III foll. 75 çake 1739 îçvaranâmasaṃvatsare çrâvaṇaçuddha pratipadâ saumyavâsare taddine idaṃ tṛitîyâshṭakapadasya pustakaṃ samâptaṃ | idaṃ pustakaṃ (etwa 20 akshara schwarz überstrichen) hasta aksharaṃ ciṇety upanâmakena râmac. likh. | adṛiçyabhâvân mativibhramatvât padârthahînaṃ (!) likhitaṃ mayâ 'tra | tat sarvam âdyaiḥ (!) pariçodhaniyaṃ kopaṃ na kuryât khalu lekhakasya ‖ — kâṇḍa IV foll. 101 çake 1739 içvaranâmasaṃvatsare adhikaçrâvaṇa va dya 1 mañgalavâra taddine pustakaṃ samâptaṃ | (einige 20 akshara schwarz überstrichen) gâḍagilety upanâmaka apâbhaṭena likhitaṃ (einige 30 roth geschriebene akshara schwarz überstrichen). — kâṇḍa V pañcamâshṭakapade samâptaḥ | çake 1739 içvaranâmasaṃvat phâlguṇaçuddhashashṭhî guruvârî tṛitîyapraharîṃ samâptâḥ | kṛishṇâjî yaṃtâtmaja (wohl paṃtâ° für paṃḍitâ°? der Rest schwarz überstrichen). — kâṇḍa VI foll. 114 çake 1740 bahudhânyanâmasaṃvatsare âshâḍhaçuddha 3 induvâsare taddine shashṭhâshṭakapadeṃ tṛitîyapraharîṃ samâptâḥ | kṛishṇajîpaṃtâtmaja (etwa 20 akshara schwarz überstrichen) syedaṃ pustakaṃ likhitaṃ svârthaṃ paropakârârthaṃ ca | yâdṛiçî (!) pustakaṃ dṛishṭvâ tâdṛiçaṃ likhitaṃ mayâ | yadi çuddham açuddhaṃ vâ ma (!) doshair na vidyate | çrîsiddheçvaraprasan | gaṇapatîprasan | çrîlakshmînṛisiṅhârpaṇam astu | (zwei Zeilen roth geschrieben, schwarz überstrichen). — kâṇḍa VII foll. 91 saptamâshṭake pade samâptaḥ | çake 1741 pramâthî nâma saṃvat çrâvaṇaçuddha 13 budha vârî sâyaṃkâlî samâptaḥ | (12 akshara überstrichen) ṇa likhitam | svârthaṃ paropakârârthaṃ ca | siddheçvarârpaṇam astu | çiv | yâdṛiçam pustakaṃ dṛishṭvâ tâdṛiçaṃ likhitaṃ mayâ | yadi çuddham açuddhaṃ vâ ma (!) dosho na vidyate | (10 akshara überstrichen) rasyedaṃ pustakaṃ | puṇe mukâmî likhitam | (c. 20 akshara roth geschrieben, schwarz überstrichen).

D. ein von Prof. G. Bühler am 19. Februar 1869 für die hiesige Kön. Bibliothek eingesandtes und ihr später geschenktes treffliches Manuscript, mit Accenten, ms. or. qu. 526, in 555 foll. kâṇḍa I foll. 77; — II foll. 90; — III foll. 44; — IV foll. 82; — V foll. 103; — VI foll. 88; — VII foll. 71. — I çake 1645 çobhakṛit saṃvat | jyeshṭhaçuddhacaturdaçî guruvâsare taddine sâyaṃkâle prathamâshṭaka padeṃ samâptaḥ. — II çake 1645 çobhakṛit |. — III-V ohne Datum. — VI çake 1647 viçvâvasunâmasaṃvatsare caitramâse site pakshe pañcamyâṃ bhaumivâsare | taddine shashṭhâshṭakapadeṃ samâptaḥ. — VII çake 1647 viçvâvasunâmasaṃvatsare vaiçâkhamâse site pakshe tṛitîyâravivâsare | taddine sâyaṃkâle saptamâshṭakapadeṃ samâptaḥ | çrîr astu | çubhaṃ bhavatu | dṛishṭîpradoshât smṛitivibhramâd vâ yat kiṃcid ûnaṃ likhitaṃ mayâ 'tra | tat sarvam âryaiḥ pariçodhaniyaṃ kopaṃ na kuryât khalu lekhakasya ‖

Wirkliche Varianten finden sich in diesen Mss. nicht vor[1]. Die Differenzen beschränken sich nur auf Nachlässigkeiten, Bequemlichkeitssünden oder Mifsverständnisse der Schreiber. Insbesondere findet in ihnen in Bezug auf einzelne orthographische Eigenthümlichkeiten, resp. saṃdhi-Fälle keine feste Consequenz statt. Und zwar betrifft dies hauptsächlich theils die wechselnde Behandlung der finalen Laute (so erscheint finales n vor Palatalen als ṃ, n oder ñ, vor Dentalen inclus. l als ṃ oder n, — finales t oder m vor n als ṃ oder n[2] u. dgl.; finaler visarga steht oder fehlt vor Gruppen, die mit von einer tenuis gefolgtem s anlauten), theils die freilich meist ziemlich consequent festgehaltene defektive Schreibung einiger Gruppen, wie ṅt, ṅdh für ṅkt[3], ṅgdh, — ty, tr, tv, dv, dhy für tty[4], ttr, ttv, ddv, ddhy, — ṃt, ṃdh für ntt, nddh, wie denn überhaupt die Nasale ṅ, ñ, n vor den übrigen sparça ihres varga in der Regel blos durch den anusvâra (ṃ) gegeben sind. Es stehen diese offenbar rein aus Bequemlichkeit entstandenen defectiven Schreibungen im schärfsten Gegensatze zu den von der Theorie, wie sie uns im 14ten Buche des Prâtiçâkhya vorliegt, geforderten Verdopplungen, von denen sich einzelne Spuren in der That auch in den Handschriften zeigen, so z. B. die Schreibungen von rtt, rddh, lyy, vṇṇ (Prât. 14, 4. 2), welche letztere Schreibung speciell dann weiter ihrerseits durch den Umstand, dafs das v gelegentlich mit virâma geschrieben und dies für u verlesen ward[5], zu den kuriosen Unformen °krâvuṇṇe (z. B. II, 2, 5, 1), °dâvunne (z. B. I, 6, 12, 3) geführt hat! Ich habe in allen diesen Fällen theils eine feste, dem

---

[1] abgesehen von einer unerheblichen Differenz am Schlufs von V, 5 in Bezug auf Eintheilung des Textes.

[2] so erscheint in den Unterschriften der anuvâka bei Zählung der Wörter bald ekâṃ na bald ekân na, was in der That sowohl durch ekâm als durch ekât erklärt werden kann; wegen ekasmân na pañcâça im Text selbst (VII, 4, 7, 1, vgl. auch V, 1, 9, 1) habe ich die Schreibung ekân (Ablativ) vorgezogen.

[3] ja sogar ṃtr für ṅktr, s. V, 5, 18, 1.

[4] ohne den padapâṭha würde z. B. in IV, 1, 10, 1: yad aty (lies atty) upajihvikâ leicht ein Mifsverständnifs stattfinden.

[5] hiezu vgl. z. B. auch I, 2, 8, 2 dhûrushâhau bei E. für dhûrshâhau.

generellen Usus der Mss. entlehnte Orthographie durchgeführt, unter Berücksichtigung der im Prâtiçâkhya erwähnten Abweichungen[1], die durchweg eben auch durch die Mss. bestätigt werden, theils sowohl den defektiven als den luxurirenden Schreibungen gegenüber die richtige, resp. einfache Form hergestellt[2].

Im Uebrigen schliefst sich die Ausgabe möglichst getreu an die Mspte an. Nur was die Interpunktion betrifft, war es, theils im Interesse der Deutlichkeit überhaupt, theils um die liturgische Verwendung des Textes anschaulich zu machen, geboten weiter zu gehen, als diese, zumal in den prosaischen Sprüchen und Stücken, es thun. Die von mir zugefügten Abtheilungsstriche (|) schliefsen sich in der Regel an die Satz-Abtheilungen des Commentars an; sie markiren sich, gegenüber den von den Mspten selbst gegebenen dgl., als zugefügt mehrfach dadurch, dafs der saṃdhi über sie hinweg geht; leider aber freilich nur für die Fälle, wo eben ein saṃdhi stattfindet, während da, wo kein dgl. vorliegt, es an einer Ursprungsmarke für sie fehlt. Vom siebzehnten Bogen an (III, 1, 11, 1) habe ich daher auch statt dieses Striches (|) vielmehr den Punkt (.) verwendet, so dafs von da ab alle dgl. Striche wirklich den Handschriften entlehnt sind. Auf absonderliche Fälle der pâda-Theilung in Versen, wie sich deren mehrfach in den Mspten finden (z. B. I, 7, 8. III, 2, 8, 2), habe ich stets speciell aufmerksam gemacht, während ich andrerseits in den Fällen, wo innerhalb eines Verses, was ebenfalls mehrfach geschieht, die ardharca-Abtheilung in den Mspten mangelt, dieselbe nicht hergestellt habe.

Es ist dies die erste Ausgabe einer vedischen Saṃhitâ, bei welcher, Dank sei es der trefflichen Ausgabe des Taittirîya-Prâtiçâkhya durch Prof. Whitney und der Güte, mit

---

[1] ich schreibe daher, ausgenommen in den Ausnahme-Fällen des Prât., stets: °ç c°, °ñ ch°, °ñ j°, °n t°, °ṅ l°, °nt s°, und lasse den visarga vor Gruppen, die mit von einer Tenuis gefolgtem s anlauten, stets aus.

[2] bei dem so häufigen Worte runddhe (rundhe, ruṃdhe in den Mss.) könnte man allenfalls auch die Schreibung der Mss. vertheidigen; man müfste dann annehmen, dafs die Endung nur e sei, nicht te (vgl. îçe, duhe).

der er mir schon vorläufig die Aushängebogen des zweiten Theiles derselben so wie insbesondere seinen Index der darin resp. im schol. dazu citirten Stellen der Ts. zur Disposition stellte, durchweg eben auf das Prâtiçâkhya (= P) hat Bezug genommen werden können. Aufserdem habe ich in den Noten theils kritische Bemerkungen mancherlei Art zum Texte selbst, insbesondere zur Behandlung desselben im Padapâṭha, gegeben, theils dieselben stets durch eine dem schol. entlehnte kurze Angabe über den viniyoga eingeleitet.

Jedem anuvâka folgen im Uebrigen theils Angaben der Parallelstellen (vier Zahlen bedeuten die Ts. selbst, B = Tait. Brâhmaṇa, K = Kâṭhaka, K. Açv. = Kâṭhaka Açvamedhagrantha, Vs. = Vâjasaneyi Saṃhitâ, Ç = Çatapatha Brâhmaṇa, Kâ. = Kâtîya çrauta sûtra, Ṛ. = Ṛiksaṃhitâ; die andern Abkürzungen sprechen für sich selbst), theils Auszüge aus dem Padapâṭha, mit den Original-Accenten versehen. Ich hoffe in denselben alles Wichtigere mitgetheilt zu haben (insbesondere z. B. alle irgendwie erheblichen Fälle, in denen finales a der Saṃhitâ aus e oder finales â aus âḥ entstanden ist, u. dgl. mehr). Durch Aufnahme des avagraha in den Text selbst und Markirung der Wörter, bei denen kein avagraha stattfindet, ward es unnöthig, alle Composita in ihrer Padap.-Form besonders aufzuführen. Eine specielle Darstellung und Kritik des Padapâṭha denke ich in dem zweiten Theile dieser Ausgabe zu geben oder derselben folgen zu lassen.

Wegen der grofsen Schwierigkeit des mit Zeichen aller Art überhäuften Satzes sowohl als der Correctur, die ich ganz allein zu lesen hatte, da wir in Deutschland nicht in der glücklichen Lage sind, uns dafür einen jungen Paṇḍit halten zu können, bitte ich um billige Nachsicht für etwaige Druckfehler und Versehen. — Die Kön. Academie der Wissenschaften hat, wie früher der Aufrechtschen Ausgabe des Ṛik, so auch dieser meiner Arbeit bereitwillige Unterstützung gewährt.

Berlin, 18. Juli 1871. A. W.

Taittirîya-Saṃhitâ.

I*. puroḍâçiyam (I, 1, 1-13).

1. [a] ishé tvo 'rjé tvâ | [b] vâyáva[1] stho 'pâ-'yáva stha [c] devó vaḥ savitā́ prā́ 'rpayatu çréshṭha-tamâya kármaṇa | [d] ā́ pyâyadhvam aghniyâ deva-bhâgám, ū́rjasvatîḥ[2] páyas-vatîḥ[2] prajā́-vatîr anamîvā́ ayakshmā́ | [e] mā́ va stená îçata, mā́ 'ghá-ça◡so | [f] rudrásya hetíḥ pári vo vṛiṇaktu | [g] dhruvā́ asmín gó-patau syâta bahvī́r | [h] yájamânasya paçū́n pâhi ¦ 1 || ishé, trícatvâri◡çat || 1 ||

B. 3, 2, 1, 1-5. — K. 1, 1. 30, 1. — Vs. 1, 1. Ç. 1, 7, 1, 2-8. Kâ. 4, 2, 1-11. — vâ̱yavàḥ — u̱pâ̱yava̱ ity úpa-â̱yavàḥ — preti | a̱rpa̱ya̱tu̱ | çreshṭhàtamâ̱yeti̱ çreshṭhà-ta̱mâ̱ya̱ | karmàṇe | eti — de̱va̱bhâ̱gam iti deva-bhâ̱gam — ûrjàs-vatîḥ | payàsvatîḥ | pra̱jàvàtîr iti pra̱jà-va̱tî̱ḥ — a̱ya̱kshmâ̱ḥ — va̱ḥ — a̱ghaçà◡sa̱ ity a̱gha-ça̱◡sa̱ḥ — parîti — gopàtâ̱v iti̱ go-pa̱tau̱.

2. [a] yajnásya ghoshád asi | [b] práty-ushṭa◡ rákshaḥ, práty-ushṭâ árâtayaḥ[1] | [c] pré 'yám agâd dhisháṇâ barhír ácha, mánunâ kṛitā́ sva-dháyâ ví-tashṭâ | tá ā́ vahanti ka-

---

* s. Ind. Stud. 3, 375 ff.

1, 1-13. darçapûrṇamâsamantrâ âdhvaryavâḥ; 1-3 parvadinakartavyam; 1. vatsâpâkaraṇam. [1] s. P. 9, 1. A pflegt übrigens den visarga zu schreiben, doch nicht regelmäfsig. [2] ohne avagraha.

2. barhirâharaṇam. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

váyaḥ purástâd[1], devébhyo júshṭam ihá barhír â-sáde || [d] devā́nâm pari-shûtám asi | [e] varshá-vṛiddham asi | [f] déva-barhir[2] mā́ tvâ 'nváñ[1], mā́ tiryák[1] | [g] párva te râdhyâsam | [h] â chettā́ te mā́ risham | [i] déva-barhiḥ[2] çatá-valçaṃ ví roha, sahásra-valçâḥ || 1 || ví vayáṁ ruhema | [k] pṛithivyā́ḥ sam-pṛ́caḥ pâhi | [l] su-sambhṛ́tâ tvâ sám bharâmi | [m] ádityai rā́snâ 'sî, 'ndrâṇyaí saṃ-náhanam | [n] pûshā́ te granthíṃ grathnâtu, sá te mā́ '' sthâd | [o] índrasya tvâ bâhú-bhyâm úd yache, bṛihaspáter[1] mûrdhnā́ harâmi | [p] urv̀ antárikshaṃ[1] ánv ihi | [q] devaṃ-gamám asi || 2 || sahásravalçâ, ashṭā́triṁçac ca || 1 ||

B. 3, 2, 2, 2-9. — K. 1, 2. 31, 1. — pratyúshṭam iti prati-ushṭam — pratyúshṭâ iti prati-ushṭâḥ — preti — svadhayeti sva-dhayā́ | vitashṭeti vi-tashṭâ | te | eti — purastā́t — âsada ity ā́-sadè — parishûtam iti pari-sûtam — varshavṛiddham iti varsha-vṛiddham — devàbarhir iti devà-barhiḥ | çatavàlçam iti çata-valçam | vîti — sahasràvalçâ iti sahasrà-valçâḥ | vîti — sampṛica iti sam-pṛicàḥ — su-sambhṛiteti su-sambhṛitā́ | sam iti — saṃnahànam iti saṃ-nahànaṃ — saḥ — mà | eti | sthât — bâhubhyâm iti bâ-hu-bhyâm | ud iti — anv iti — devaṃgamam iti devaṃ-gamam.

3. [a] çúndhadhvaṃ daívyâya kármaṇe deva-yajyā́yai | [b] mâtaríçvano[1] gharmò 'si | [c] dyaúr asi, pṛithivỳ asi | [d] viçvá-dhâyâ asi paraméṇa dhā́mnâ | [e] dṛ́ṁhasva, mā́ hvâr | [f] vásûnâṁ pavítram asi çatá-dhâraṃ, vásûnâm asi sahásra-dhâraṁ | [g] hutá stokó hutó drapsò | [h] 'gnáye bṛihaté nā́kàya | svā́hâ[1] dyā́vâ-pṛithivī́bhyâṁ | [k] sā́ viçvā́-''yuḥ, sā́ viçvá-vyacâḥ, sā́ viçvá-karmâ | [l] sám pṛicyadhvam ṛitâ-varîr, ûrmíṇîr mádhumat-tamâ, mandrā́ dhánasya sâtáye | [m] só-

---

3. dohaḥ. [1] ohne avagraha.

mena tvā̆ " tanacmī́ 'ndrâya dádhi | ⁿ víshṇo havyáṃ ra-kshasva || 1 || sómenâ, 'shṭaú ca || 3 ||

B. 3, 2, 3, 1-12. — K. 1, 3. 31, 2. — Vs. 1, 2-4. Ç. 1, 7, 1, 11-21. Kâ. 4, 2, 19-34. — devayajyâyâ iti deva-yajyâyai | mâtariçvánaḥ — viçvadhā̆yâ iti viçva-dhâyâḥ — hvâḥ — çatadhā̆ram iti çata-dhâram — sahasrádhâram iti sahasrá-dhâram | hutaḥ — svâhā̆ | dyâvā̆prithivîbhyâm iti dyâvā̆-prithivîbhyām — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — viçvavyácâ iti viçva-vyacâḥ — viçvakarmeti viçva-karmâ | sam iti — ritâvarîr ity rita-varîḥ — madhúmattamâ iti madhúmat-tamâḥ — eti — vishṇo iti.

4. ᵃ kármaṇe vâṃ, devébhyaḥ çakeyam | ᵇ véshâya tvâ | ᶜ práty-ushṭaṃ rákshaḥ, práty-ushṭâ árâtayaḥ | ᵈ dhū́r asi | ᵉ dhū́rva táṃ yò 'smā̆n dhū́rvati, táṃ dhū́rva yáṃ vayáṃ dhū́rvâmas | ᶠ tváṃ devā̆nâm asi sásni-tamam pápri-tamam júshṭa-tamaṃ váhni-tamaṃ deva-hū́tamam | ᵍ áhru-tam asi havir-dhā̆naṃ | ʰ dṛíṃhasva, mā̆ hvâr | ⁱ mitrásya tvâ cákshushâ pré 'kshe | ᵏ mā̆ bhér[1], mā̆ sáṃ vikthâ, mā̆ tvâ || 1 || hiṃsisham | ˡ urú vā̆tâya | ᵐ devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pūshṇó hástâbhyâm agnáye júshṭaṃ nír vapâmy, agnī́-shómâbhyâm | ⁿ idáṃ devā̆nâm, idám u naḥ sahá | ᵒ sphâtyaí tvâ, nā̆ 'râtyai | ᵖ súvar abhí ví khyeshaṃ vaiçvânaráṃ[2] jyótir | ᵠ dṛíṃhantâṃ dúryâ dyā̆vâ-prithivyór | ʳ urv̀ antáriksham[2] ánv ihy | ˢ ádityâs tvo 'pá-sthe sâdayâmy | ᵗ ágne havyáṃ rakshasva || 2 || mā̆ tvâ, shâṭcatvâriṃçac ca || 4 ||

B. 3, 2, 4, 1-7. — K. 1, 4. 31, 3. — Vs. 1, 6-11. Ç. 1, 1, 2, 1-23. Kâ. 2, 3, 10-27. — pratyúshṭam iti prati-ushṭam — pratyúshṭâ iti prati-ushṭâḥ — sasnitamam iti sasni-tamam | papritamam iti papri-tamam | jushṭátamam iti jushṭá-tamam |

4-13. pratipáddina'kartavyam; 4. havirnirvâpaḥ. [1] betont. [2] ohne avagraha.

vahnitama̱m iti̱ vahni-ta̱ma̱m | de̱va̱hûtàma̱m iti deva-hûtà⸗
mam — havi̱rdhâna̱m iti haviḥ-dhânàm — hvâ̱ḥ — preti
— bheḥ — sam iti | vi̱kthâ̱ḥ — pra̱sa̱va iti pra-sa̱ve — bâ̱⸗
hubhyâ̱m iti bâ̱hu-bhyâ̱m — nir iti — a̱gnîshomā̂bhyâ̱m ity
a̱gnî-somā̂bhyâm — a̱bhi | viti — vai̱çvâ̱na̱ram — dyâvā̂⸗
pṛithi̱vyor iti dyâvā̂-pṛi̱thi̱vyoḥ — anv iti — u̱pastha̱ ity
u̱pa-sthe̱.

5. [a] devó vaḥ savitó 't punâtv, áchidreṇa pávitreṇa,
vásoḥ sū́ryasya raçmí-bhir | [b] ā́po devîr agre-puvo agre⸗
-guvó[1] 'gra imáṃ yajnáṃ nayatā́, 'gre yajná-patiṃ dhatta |
[c] yushmā́n índro[2] 'vṛiṇîta vṛitra-tū́rye, yûyám índram avṛi⸗
ṇîḍhvaṃ vṛitra-tū́rye | [d] pró-'kshitâ sthâ | [e] 'gnáye vo júshṭam
pró 'kshâmy, agnī́-shómâbhyâᴗ | [f] çúndhadhvaṃ daivyâya
kármaṇe deva-yajyā́yâ | [g] áva-dhûtaᴗ rákshó, 'va-dhûtâ árâ⸗
tayó | [h] 'dityâs tvág asi, práti tvâ ‖ 1 ‖ pṛithivī́ vettv |
[i] adhi-shávaṇam asi vânaspatyám[3], práti tvā́ 'dityâs tvág
vettv | [k] agnés tanū́r asi, vâcó vi-sárjanam | [l] devá-vîtaye
tvâ gṛihṇâmy | [m] ádrir asi vânaspatyáḥ[3] | [n] sá idáṃ de⸗
vébhyo havyáᴗ su-çámi çamishvé | [o] 'sham ā́ vadó, 'rjam
ā́ vada | [p] dyu-mád vadata | [q] vayáᴗ saṃ-ghâtáṃ jeshma |
[r] varshá-vṛiddham asi | [s] práti tvâ varshá-vṛiddhaṃ vettu |
[t] párâ-pûtaᴗ rákshaḥ, párâ-pûtâ árâtayo | [u] rákshasâm bhâgò
'si | [v] vâyúr vo ví vinaktu | [w] devó vaḥ savitā́ híraṇya-pâṇiḥ
práti gṛihṇâtu ‖ 2 ‖ tvâ, bhâgá, ékâdaça ca ‖ 5 ‖

B. 3, 2, 5, 2-11. — K. 1, 5. 31, 4. — Vs. 1, 12-16. Ç. 1, 1,
3, 6 - 4, 23. Kâ. 2, 3, 33 - 4, 21. — ud iti — ra̱çmibhi̱r iti ra̱çmi⸗
-bhi̱ḥ — a̱gre̱pu̱va̱ ity àgre-pu̱va̱ḥ | a̱gre̱gu̱va̱ ity àgre-gu̱⸗
va̱ḥ | agrè — ya̱jnapàti̱m iti ya̱jna-pa̱ti̱m — vṛi̱tra̱tûrya̱ iti
vṛitra-tûryè — prokshitâ̱ iti̱ pra-u̱kshi̱tâ̱ḥ — preti — a̱gnî⸗
shomā̂bhyâ̱m ity a̱gnî-somā̂bhyâm — de̱va̱ya̱jyâyâ̱ iti deva⸗

---

5. vrîhyavaghâtaḥ. [1] so (°o a°) AB; s. P. II, 16. [2] so
(°n i°) AB. [3] ohne avagraha.

-yajyâyâi | avádhûtam ity avá-dhûtam — avádhûtâ ity avá-dhûtâḥ — pratîti — adhishavánam ity ádhi-savánam — vânaspatyam — pratîti — visarjánam iti vi-sarjánam — devavítaya iti deva-vîtaye — vânaspatyaḥ — suçamîti su-çami — eti — eti — dyumad iti dyu-mat — saṃghâtam iti saṃ-ghâtam — varshavṛiddham iti varsha-vṛiddham — pratîti — varshavṛiddham iti varsha-vṛiddham — parâpûtam iti parâ-pûtam — parâpûtâ iti parâ-pûtâḥ — bhâgaḥ | asi — vîti — hiráṇyapâṇir iti hiráṇya-pâṇiḥ | pratîti.

6. [a] áva-dhûtaṃ rákshó, 'va-dhûtâ árâtayó | [b] 'dityâs tvág asi, práti tvâ pṛithivī́ vettu | [c] divá skambhanír asi, práti tvā́ 'dityâs tvág vettu | [d] dhishánâ 'si parvatyā́, práti tvâ divá skambhanír vettu | [e] dhisháṇâ 'si pârvateyī́, práti tvâ parvatír vettu | [f] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm ádhi vapâmi | [g] dhânyam asi, dhinuhí devā́n | [h] prâ-'ṇā́ya tvâ 'pâ-'nā́ya tvâ vy-ânā́ya tvâ | [i] dîrghā́m ánu prá-sitim ā́yushe dhâm | [k] devó vaḥ savitā́ híraṇya-pâṇiḥ práti gṛihṇâtu || 1 || prâṇā́ya tvâ, páñcadaça ca || 6 ||

B. 3, 2, 6, 1-4. — K. 1, 6. 31, 5. — Vs. 1, 19. 20. Ç. 1, 2 1, 14-21. Kâ. 2, 5, 2-7. — divaḥ — prâṇâyeti pra-anâyâ — apânâyety ápa-anâyâ — vyânâyeti vi-anâya.

7. [a] dhríshṭir asi, bráhma yachā́ | [b] 'pâ 'gne 'gním âmā́-'dam jahi, nísh[1] kravyā́-'daṃ sedhā́, " deva-yájaṃ vaha | [c] nír-dagdhaṃ ráksho, nír-dagdhâ árâtayo | [d] dhruvám asi, pṛithivī́ṃ dṛiṃhā́, "yur dṛiṃha, pra-jā́ṃ dṛiṃha, sa-jâtā́n asmaí yájamânâya páry ûha | [e] dhartrám asy, antáriksham[2] dṛiṃha, prâ-'ṇáṃ dṛiṃhâ, 'pâ-'ṇáṃ dṛiṃha, sa-jâtā́n asmaí yájamânâya páry ûha | [f] dharúṇam asi, dívaṃ dṛiṃha, cákshuḥ || 1 ||

6. peshaṇam.
7. kapâlopadhânam. [1] so (°sh) AB. [2] ohne avagraha.

dṛiᴗha, çrótram dṛiᴗha, sa-jâtā́n a. y. p. ûha | [g] dhármâ 'si, diço dṛiᴗha, yónim dṛiᴗha, pra-jā́m dṛiᴗha, sa-jâtā́n a. y. p. ûha | [h] cíta stha, pra-jā́m asmaí, rayim asmaí, sa-jâtā́n a-smaí yájamânâya páry ûha | [i] bhṛígûṇâm áṅgirasâm tápasâ tapyadhvam | [k] yā́ni gharmé kapā́lâny upa-cinvánti vedhásaḥ | pûshṇás tā́ny ápi vratá indra-vâyū́ ví muñcatâm || 2 || cákshur, ashṭā́catvâriᴗçac ca || 7 ||

B. 3, 2, 7, 1-6. — K. 1, 7. 31, 6. — Vs. 1, 17. 18. Ç. 1, 2, 1, 3-13. Kâ. 2, 4, 26-38. 8, 16. — âmâdam ity ā́ma-adám — nir iti | kravyâdam iti kravya-adám | sedha | eti — antari-ksham — prâṇam iti pra-anam — apâṇam ity ápa-anam — dharmà | asi — citáḥ — apîti | vrate.

8. [a] sám vapâmi | [b] sám ā́po ad-bhír[1] agmata, sám óshadhayo[2] rásena | [c] sáᴗ revátîr jágatîbhir mádhu-matîr má-dhu-matîbhiḥ sṛijyadhvam | [d] ad-bhyáḥ pári prá-jâtâ stha, sám ad-bhíḥ pṛicyadhvam | [e] jánayatyai tvâ sám yaumy [f] agnáye tvâ, 'gnī́-shómâbhyâm | [g] makhásya çíro 'si | [h] ghar-mò 'si viçvā́-"yur | [i] urú prathasvo, 'rú te yajná-patiḥ pra-thatâm | [k] tvácam gṛihṇîshvâ | [l] 'ntár-itaᴗ ráksho, 'ntár-itâ árâtayo | [m] devás tvâ savitā́ çrapayatu várshishṭhe ádhi[3] nā́ke | [n] 'gnís te[4] tanúvam mā́ 'ti dhâg | [o] ágne havyáᴗ ra-kshasva | [p] sám bráhmaṇâ pṛicyasvai | [q] 'katā́ya svā́hâ[2] dvi-tā́ya svā́hâ tritā́ya svā́hâ || 1 || savitā́, dvā́viᴗçatiç ca || 8 ||

B. 3, 2, 8, 1-8. — K. 1, 8. 31, 7. — Vs. 1, 21-23. Ç. 1, 2, 2, 1-3, 5. Kâ. 2, 5, 10-26. — adbhir ity át-bhiḥ — adbhya ity át-bhyaḥ — agnîshomā́bhyâm ity agni-somā́bhyâm — viçvâ-yur iti viçva-âyuḥ — antaritam ity antaḥ-itam — antaritâ ity antaḥ-itâḥ — mâ | atîti — ekatâyâ.

---

8 puroḍâçaçrapaṇam. [1] so (°o a°) AB; s. P. 11, 8. [2] ohne avagraha. [3] so (°e a°) AB. [4] so (°s te) AB; s. P. 6, 5.

9. [a] ā́ dada | [b] índrasya bâhúr asi dákshiṇaḥ sahásra-bhṛishṭiḥ çatá-tejâ | [c] vâyúr asi tigmá-tejâḥ | [d] pṛíthivi deva-yajany, óshadhyâs te mū́lam mā́ hiṁsisham | [e] ápa-hato 'rá-ruḥ pṛithivyaí | [f] vrajám gacha go-sthā́nam[1] | [g] várshatu te dyaúr | [h] badhâná deva savitaḥ paramásyâm parâ-váti ça-téna pā́çair yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmás, tám áto mā́ maug | [i] ápa-hato 'ráruḥ pṛithivyaí deva-yájanyai | [k] vrajám || 1 || gacha go-sthā́naṃ[1] | [l] várshatu te dyaúr | [m] badhâná bis áto mā́ maug | [n] ápa-hato 'ráruḥ pṛithivyā́ ádeva-yajano | [o] vrajáṃ gacha go-sthā́naṃ[1] | [p] várshatu te dyaúr | [q] badhâna bis áto mā́ || 2 || maug | [r] arárus te[2] dívaṃ mā́ skân | [s] vásavas tvâ pári gṛihṇantu gâyatréṇa chándasâ, rudrā́s tvâ pári gṛihṇantu traíshṭubhena[3] chán-dasâ, "dityā́s tvâ pári gṛihṇantu jā́gatena chándasâ | [t] de-vásya savitúḥ savé kárma kṛiṇvanti vedhása | [u] ṛitám asy, ṛita-sádanam asy, ṛita-çrī́r asi | [v] dhā́ asi, sva-dhā́ asy[4] | [w] urvī́ cā́ 'si, vásvî câ 'si | [x] purā́ krûrásya vi-sṛípo vi-rap-çinn, ud-âdā́ya pṛithivī́ṃ jîrá-dânur | yā́m aírayañ[5] can-drámasi[3] sva-dhā́bhis, tā́ṃ dhī́râso anu-dṛíçya[6] yajante || 3 ||

devayájanyai vrajám, tám áto mā́, virapçin, ékâdaça ca || 9 ||

2, 6, 4, 1-4. — B. 3, 2, 9, 1-14. — K. 1, 9. 31, 8 (25, 4. 5). — Vs. 1, 24-28. Ç. 1, 2, 4, 4-5, 19. Kâ. 2, 6, 18-32. — çatátéjâ iti çata-tejâḥ — devayajanîti deva-yajani — ararúḥ — go-sthânam iti go-sthânám — parâvatîti parâ-vati — pṛithi-vyâḥ | adévayajana ity adéva-yajanaḥ — traishṭúbhena — vedhasàḥ — dhâḥ | asi | svadheti sva-dhâ | asi | urvî | ca | asi | vasvī́ | ca | asi — airáyan | candramási.

10. [a] práty-ushṭaṁ rákshaḥ, práty-ushṭâ árâtayo | [b] 'gnér

---

9. vediḥ. [1] so (gosth°) AB; s. P. 6, 10. [2] so (°s te) AB. [3] ohne avagraha. [4] so (°â a°) AB; s. P. 10, 18. [5] so B; °yaṃ A; s. P. 5, 20. 21. 24. [6] so (°o a°) AB; s. P. 11, 16.
10. âjyagrahaṇam.

vas téjishṭhena téjasâ nísh ṭapâmi[1] | [c] go-shṭhám[1] mā́ nír mṛiksham, vâjínam tvâ sapatna-sâháʊ sám mârjmi | [d] vā́cam prâ-'ṇám, cákshuḥ çrótram, pra-jā́m yónim, mā́ nír mṛi-ksham, vâjínîm tvâ sapatna-sâhī́ʊ sám mârjmy | [e] â-çā́sânâ saumanasám[2] pra-jā́ʊ saúbhâgyam[2] tanū́m | agnér ánu-vratâ bhûtvā́ sám nahye su-kṛitā́ya káʊ || [f] su-prajásas tvâ vayáʊ su-pátnîr úpa || 1 || sedima | ágne sapatna-dámbhanam ádab-dhâso ádâbhyam[3] || [g] imám ví shyâmi[4] váruṇasya pā́çam, yám ábadhnîta savitā́ su-kétaḥ | dhâtúç ca yónau su-kṛitásya loké, syonám me sahá pátyâ karomi || [h] sám ā́yushâ sám pra-jáyâ, sám agne várcasâ púnaḥ | sám pátnî pátyâ 'hám gache, sám âtmā́ tanū́vâ máma || [i] mahînā́m páyo 'sy óshadhînâʊ rásas, tásya té 'kshîyamâṇasya níḥ || 2 || va-pâmi | [k] mahînā́m páyo 'sy óshadhînâʊ rásó, 'dabdhena tvâ cákshushā́ 've 'kshe suprajâs-tvā́ya | [l] téjo 'si, téjó 'nu pré 'hy, agnís te[5] téjo mā́ ví naid | [m] agnér jihvā́ 'si, su-bhū́r devā́nâm | [n] dhā́mne-dhâmne devébhyo yájushe-yajushe bhava | [o] çukrám asi, jyótir asi, téjo 'si | [p] devó vaḥ savitó 't punâtv áchidreṇa pavítreṇa, vásoḥ sū́ryasya raçmí-bhiḥ | [q] çukrám tvâ çukrā́yâm dhā́mne-dhâmne devébhyo yájushe-yajushe gṛihṇâmi | [r] jyótis tvâ[6] jyótishy, arcís tvâ[6] 'rcíshi dhā́mne-dh. d. y. y. g. || 3 || úpa, nī́, raçmíbhiḥ çukráʊ, shó-ḍaça ca || 10 ||

B. 3, 3, 1, 1-4, 6. 10, 1. 2. — vgl. K. 1, 10. 31, 9. — Vs. 1, 29-31. Ç. 1, 3, 1, 4-28. K. 2, 6, 46-7, 9. — goshṭham iti go-stham — vîti | syâmi — patyā́ | aham — adâbdhena — aveti | îkshe | suprajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyà — anù | preti | ihi.

11. [a] kṛishṇo 'sy âkhare-shṭhò, 'gnáye tvâ svā́hâ | [b] vé-

10. [1] so (°sh ṭ°) AB; s. P. 6, 5. Zu goshṭham s. P. 7, 14. [2] ohne avagraha. [3] so (°o a°) AB; s. P. 11, 16. [4] so (shy°) AB; s. P. 6, 4. 5, 3. [5] so (°s te) AB; s. P. 6, 5. 7, 13. 9, 2. [6] so (°s tvâ) AB.

11. idhmâbarhiḥsrucâm prokshaṇâdi.

dir asi, barhíshe tvâ svā̆hâ[1] | [c] barhír asi, srug-bhyás tvâ svā̆hâ | [d] divé tvâ, 'ntárikshâya[1] tvâ, pṛithivyaí tvâ | [e] sva-dhā̆ pitṛí-bhya, ū̆rg bhava barhishád-bhya | [f] ûrjā̆ pṛithivī́ṃ gachata | [g] víshṇo stū̆po 'sy | [h] ū̆rṇâ-mradasaṃ tvâ stṛiṇâmi sv-âsasthā́ṃ devébhyo | [i] gandharvò 'si viçvā̆-vasur[2], víçvasmâd ī̆shato yájamânasya pari-dhír iḍá îḍitá | [k] índrasya bâhúr asi || 1 || dákshiṇo, yájamânasya pari-dhír iḍá îḍitó | [l] mitrā̆-váruṇau tvo 't-taratáḥ pári dhattâṃ dhruvéṇa dhár-maṇâ, yájamânasya pari-dhír iḍá îḍitáḥ | [m] sū̆ryas tvâ pu-rástât[1] pâtu kásyâç cid abhí-çastyâ | [n] vîtí-hotraṃ tvâ kave dyu-mánta◡ sám idhîmahy, ágne bṛihántam adhvaré || [o] viçó yantré stho | [p] vásûnâ◡ rudrā̆ṇâm âdityā̆nâ◡ sádasi sîda | [q] juhū̆r, upa-bhṛíd, dhruvā̆ 'si ghṛitā̆cî[1] nā̆mnâ, priyéṇa nā̆mnâ priyé sádasi sîdai | [r] 'tā̆ asadant[3] su-kṛitásya loké | [s] tā̆ vishṇo pâhi | [t] pâhí yajnám, pâhí yajná-patim, pâhí mā̆ṃ yajna-níyam || 2 || bâhúr asi, priyé sádasi, pañcadaça || 11 ||

2, 6, 5, 1. — B. 3, 3, 6, 2-11. — K. 1, 11. 31, 10. — Vs. 2, 1-6. Ç. 1, 3, 3, 1-4, 16. Kâ. 2, 7, 19 - 8, 20. — antarikshâya — barhishadbhya iti barhishat-bhyaḥ — vishṇóḥ — ûrṇā̆mra-dasam ity ûrṇā̆-mradasam — svâsastham iti su-âsasthaṃ — viçvâvásur iti viçva-vasuḥ — iḍaḥ — uttarata ity út-taratah — abhiçástyâ ity abhi-çastyâḥ — yantre iti - ghṛitâcī̆ — etâḥ | asadan | — tâḥ | vishṇo iti — yajnani-yam iti yajna-niyáṃ.

12. [a] bhúvanam asi, ví prathasvā̆ | [b] 'gne yáshṭar idáṃ námaḥ |[1] [c] júhv é 'hy agnís tvâ[2] hvayati deva-yajyā̆yà | [d] úpa-bhṛid é 'hi, devás tvâ savitā̆ hvayati deva-yajyā̆yâ | [e] ágnâ-vishṇû, mā̆ vâm áva kramishaṃ | [f] ví jihâthâm, mā̆

---

11. [1] ohne avagraha. [2] so (°â°) AB; s. P. 3, 5. [3] so (°nt) AB, s. P. 5, 83.

12. ágharau. [1] so (namaḥ |) AB. [2] so (°s tvâ) AB.

mâ sáṃ tâptaṃ | [g] lokáṃ me loka-kṛitau kṛiṇutaṃ | [h] víshṇo sthā́nam asî | [i] ’tá índro akṛiṇod[3] vîrỳâṇi | [k] sam-ârábhyo ’rdhvó adhvaró[3] divi-spṛíçam | [l] áhruto yajnó yajná-pater | [m] indrâ-vânt svā́hâ | [n] bṛihád bhā́ḥ | [o] pâhí mâ ’gne dúç-caritâd, ā́ mâ sú-carite bhaja | [p] makhásya çíro ’si, sáṃ jyótishâ jyótir aṅktâm ‖ 1 ‖ áhruta, ékaviꣳçatiç ca ‖ 12 ‖

B. 3, 3, 7, 5-11. — K. 1, 12. 31, 11. — vgl. Vs. 2, 8. 9. Ç. 1, 4, 5, 2-7. Kâ. 3, 1, 16 - 2, 2. — juhú | eti | ihi — devayajyâyâ iti deva-yajyâyài — vishṇóḥ — itaḥ — indrā́vân[4] itî ’ndrá-vân — bṛihat | bhâḥ — duçcáritâd iti duḥ-caritât.

13. [a] vā́jasya mâ pra-savéno ’d-grâbhéṇó ’d agrabhît | áthâ[1] sapátnâꣳ índro me ni-grâbhéṇā́ ’dharâꣳ[2] akaḥ ‖ [b] ud-grâbháṃ ca ni-grâbháṃ ca bráhma devā́ avîvṛidhan | áthâ[1] sapátnân[3] indrâ-’gnī́ me vishûcī́nân vỳ asyatâm ‖ [c] vásu-bhyas tvâ, rudrébhyas tvâ, ”dityébhyas tvâ | [d] ’ktáꣳ ríhâṇâ vi-yántu váyaḥ | [e] pra-jā́ṃ yónim mā́ nír mṛiksham | [f] ā́ pyâ-yantâm ā́pa óshadhayo | [g] marútâm pṛíshataya stha | [h] divám ‖ 1 ‖ gacha, táto no vṛishṭim é ’raya |[4] [i] âyush-pā́ agne ’sy, ā́yur me pâhi | [k] cakshush-pā́ agne ’si, cákshur me pâhi | [l] dhruvā́ ’si | [m] yám pari-dhím pary-ádhatthâ ágne deva paṇí-bhir vîyámâṇas[5], táṃ ta etám ánu jósham bha-râmi né ’d eshá tvád apa-cetáyâtai | [n] yajnásya pā́tha úpa sám itaꣳ | [o] saꣳsrâvá-bhâgâ sthe ’shā́ bṛihántaḥ prastare-shṭhā́ barhi-shádaç ca ‖ 2 ‖ devā́, imā́ṃ vā́cam abhí víçve gṛiṇánta â-sádyâ ’smín barhíshi mâdayadhvam | [p] agnér vâm ápanna-gṛihasya sádasi sâdayâmi | [q] sumnā́ya sumninî sumné mâ dhattaṃ | [r] dhurí dhurỳau pâtam | [s] ágne ’dabdhâ-”yo ’çîta-tano, pâhí mâ ’dyá diváḥ, pâhí prá-sityai, pâhí dúr-

12. [3] so (°o a°) AB, s. P. 11, 17. [4] s. P. 3, 3.
13. srugvyûhanâdi. [1] so (°â) AB. [2] so (°âꣳ) AB; s. P. 9, 22. [3] so (°ân) AB. [4] so (eraya |) AB. [5] so (mit ṇ) ABCD, s. P. 13, 10.

-ishṭyai, pâhí dur-admanyaí, pâhí dúç-caritâd | [t] ávishaṃ naḥ pitúṃ kriṇu, su-shádâ yónioͅ svā̀hâ | [u] dévâ gâtu-vido gâtúṃ vittvā́[6] gâtúm ita | [v] mánasas pata[7], imáṃ no deva devéshu yajnáoͅ svā̀hâ, vâcí svā̀hâ, vā́te dhâḥ || 3 || dívaṃ ca, vittvā́[6] gâtúṃ, tráyodaça ca || 13 ||

B. 3, 3, 9, 1-12. — K. 1, 12. 31, 11. 12. — Vs. 17, 63. 64. 2, 16-21. Ç. 9, 2, 3, 21. 22. 1, 8, 3, 14 - 9, 2, 28. Kâ. 18, 3, 21. 3, 5, 24-5, 4. — athâ | sapatnā́n[8] — akaḥ — athâ — indrâgnî itī̀ndra-agnî — vishûcînā́n[8] | vîti — rihā́ṇâḥ viyantú | — prishâtayaḥ — eti | îraya | âyushpâ ity ā́yuḥ-pâḥ — viyamā́naḥ | taṃ | te | etaṃ | anv iti — na | it | eshaḥ — pâthâḥ | upâ | sam iti — saoͅsrâvabhāgâ iti saoͅsrâva-bhâgâḥ | stha | ishâḥ — prastareshṭhâ iti prastare-sthâḥ | barhishada iti barhi-sadâḥ — sumnini[9] iti — adabdhâyo ity ádabdha-âyo | açîtatano ity açîta-tano — durishṭyâ iti duḥ-ishṭyai — sushadeti su-sadā — devāḥ — manásaḥ | pate.

14. [a] ubhā́ vâm indrâ-'gnî âhuvádhyâ[1] ubhā́ rā́dhasaḥ sahá mâdayádhyai |[2] ubhā́ dâtā́râv ishā́oͅ rayîṇā́m ubhâ vā́jasya sâtáye huve vâm || [b] áçravaoͅ hí bhûridā́vat-tarâ vâṃ ví-jâmâtur utá vâ ghâ[3] syâlā́t | áthâ[3] sómasya prá-yatî yuvá-bhyâm índrâ-'gnî stómaṃ janayâmi návyam || [c] índrâ-'gnî navatím púro dâsá-patnîr adhūnutam |[2] sâkám ékena kármaṇâ || [d] çúciṃ nú stómaṃ náva-jâtam adyé 'ndrâ-'gnî vritra-haṇâ jushéthâm || 1 || ubhā́ hí vâoͅ suhávâ jóhavîmi tā́ vā́jaoͅ sadyá uçaté dhéshṭhâ ||[2] [e] vayám u tvâ pathas pate[4], rátham ná vā́ja-sâtaye | dhiyé pû-

---

13. [6] vitvâ ABCD. [7] so (°s p°) AB. [8] ohne avagraha. [9] s. P. 1. 12.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. — kaṇḍ. 14. gehört nicht zum puroḍâçîyaṃ, sondern zu dem yâjyâ-kâṇḍam, dem 21sten kâṇḍa, dessen einzelne Bestandtheile je durch die letzten anuvâka in 1, 1, 14 — 1, 3, 13 (nebst 2, 6, 11) gebildet werden, s. Ind. Stud. 3, 375. 378. 379. 382. Prât. 3, 9. 11. 9, 20. 11, 3. [1] ohne avagraha. [2] so (|) AB. [3] so (°â) AB; s. P. 3, 8-12. [4] so (°s p) AB; s. P. 8, 25. 27.

shann ayujmahi ‖ [f]pathás-pathaḥ[4] pári-patiṃ vacasyā́ kā́mena kritó abhȳ[5] ânaḍ arkám |[2] sá no râsac churúdhaç[1] candrā́-'grâ dhíyaṃ-dhiyaɯ sîshadhâti prá pûshā́ ‖ [g]kshétrasya pátinâ vayáɯ hiténe 'va jayâmasi | gā́m áçvam poshayitnv ā́ sá naḥ ‖ 2 ‖ mṛiḍâtî 'dṛíçe[1] ‖ [h]kshétrasya pate mádhu-mantam ûrmíṃ dhenúr iva páyo asmā́su[5] dhukshva | madhu-çcútaṃ ghṛitám iva sú-pûtam ṛitásya naḥ pátayo mṛiḍayantu ‖ [i]ágne náya su-páthâ râyé asmā́n[6] víçvâni deva váyunâni vidvā́n | yuyodhȳ asmáj juhurâṇám éno bhū́yishṭhâṃ te náma-uktiṃ vidhema ‖ [k]ā́ devā́nâm ápi pánthâm aganma yác chaknávâma tád ánu prá-voḍhum | agnír vidvā́nt sá yajât ‖ 3 ‖ sé 'd u hótâ só adhvarā́nt[5] sá ṛitū́n kalpayâti ‖ [l]yád vā́hishṭhaṃ tád agnáye bṛihád arca vibhâ-vaso | máhishî 'va tvád rayís tvád vā́jâ úd îrate ‖ [m]ágne tvám pârayâ[3] návyo asmā́nt[5] svastí-bhir áti durgā́ṇi víçvâ | pū́ç ca pṛithvī́ bahulā́ na urvī́ bhávâ[3] tokā́ya tánayâya çáṃ yóḥ ‖ [n]tvám agne vrata-pā́ asi[7] devá ā́ mártyeshv ā́ | tváṃ yajnéshv ī́ḍyaḥ ‖ [o]yád vo vayám pra-minā́ma[8] vratā́ni vidúshâṃ devâ ávidush-ṭarâsaḥ | ágnish ṭád[9] víçvam ā́ pṛiṇâti vidvā́n yébhir devā́ɯ[10] ṛitú-bhiḥ kalpáyâti ‖ 4 ‖ jushéthâm, ā́ sá no, yajâd, á, tráyoviɯçatiç ca ‖ 14 ‖

(2, 2, 1, 1-5. 2, 1. 2.) — [a] Ṛ. 6, 60, 13 (Vs.); [b] 1, 109, 2; [c] 3, 12, 6; [d] 7, 93, 1; [e] 6, 53, 1; [f] 6, 49, 8 (Vs.); [g. h] 4, 57, 1. 2; [i] 1, 189, 1 (K.); [k] 10, 2, 3; [l] 5, 25, 7; [m] 1, 189, 2; [n] 8, 11, 1 (Vs.); [o] 10, 2, 4. — indrâgnî itī́ndra-agnî | âhuvadhyâi — dâtâraú — bhûridâvàttareti bhûridâvát-tarâ — vijā́mâtur iti vi-jâmâtuḥ — gha — athá — prayatî́ti pra-yatî | yuvabhyâm iti yuva-bhyâṃ — indrā́gnî itîndrá-agnî | vṛitrahaṇeti vṛitra-haṇâ | jushethā́m — tâ | vâjàṃ — dheshṭhā́ — pathaḥ | pate —

14. [5] so (°o a°) AB; s. P. 11, 3. [6] so (°e a°) AB; s. P. 11, 3. [7] so AB, s. Whitney zu P. 10, 13; aber pada hat °pâḥ. [8] so (mit n) ABCD; s. P. 7, 5. [9] so (°sh ṭ°) AB; s. P. 6, 5. [10] so (°âɯ) AB; s. P. 9, 22.

pathaspátha iti pathah-pathah — sah | nah | râsat | çuru=dháh | candrâgrâ iti candra-agrâh — hitená | iva — posha=yitnu | eti | sah | nah || 2 || mridâti | îdriçé — dhenuh | iva — madhuçcutam iti madhu-çcutám — ghritam | iva — eti — tat | anv iti | pravódhum iti pra-vodhum — sah | ya=jât || 3 || sah | it[11] | u | hotâ | sah | adhvarân | sah — vi=bhâvaso iti vibhâ-vaso | mahishî | iva | tvat | rayih | tvat — pâraya | navyáh — durgânîti duh-gâni[12] — bhavá — vra=tapá iti vrata-pâh — devah[13] | eti | martyéshu | â[14] — pra=minâmeti pra-minâmá — devâh | avidushtarâsa ity aviduh=-tarâsah | agnih | tat.

ishé tvâ, yajnásya, çúndhadhvam, kármane, devó, 'vadhûtam, dhríshtih, sám vapâmy, â dade, prátyushtam, kríshno 'si, bhúvanam asi, vâjasyo, 'bhâ vâm, cáturdaça * || 14 ||
ishé (I, 1), drimha (7, 2), bhúvanam (12, 1), ashtâvimçatih ** || 28 ||
iti taittirîyasamhitâyâm prathamakânde prathamah prapâthakah *** || I ||

2. adhvarah (I, 2, 1 — 3, 13).

1. [a] âpa undantu jîváse dîrghâyu-tvâya várcasa | [b] ó=shadhe trâyasvai 'nam | [c] svá-dhite maí 'nam himsîr | [d] deva=-çrûr etâni prá vape | [e] svasty [1] út-tarâny açîyâ | [f] 'po asmân [2] mâtárah çundhantu, ghriténa no ghrita-púvah punantu | víç=vam asmát prá vahantu riprám, úd âbhyah çúcir â pûtá emi || [g] sómasya tanûr asi, tanúvam me pâhi | [h] mahînâm

---

14. [11] s. P. 5, 17. 10, 10. 25. [12] s. P. 7, 10. [13] so CD; und auch der padapâtha des Rik liest so; offenbar falsch für deve. [14] so CD; nicht eti, s. I, 2, 3, 1.

* nämlich anuvâkâh. ** nämlich kandikâh, jede zu 50 Wörtern. Die je über 50 überschüssigen Wörter eines anuvâka werden hierbei nicht mitgerechnet, sobald es nicht 30 oder mehr sind. Hie und da genügen indessen auch weniger Wörter als 30 zur Bildung einer kandikâ, z. B. 29 in I, 2, 5, 2, wie es denn ja auch sogar ganze anuvâka giebt, die weniger als 50 Wörter enthalten, z. B. I, 4, 5-7. *** aus B.; im kândânukrama steht praçnah statt prapâthakah; in ACD gar keine Benennung der Abschnitte.

2, 1-13. somakrayapraçnah; 1. prâcinavamçaçâlâkhyapraveçah. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AB; s. P. 11, 8.

páyo 'si, varco-dhā[3] asi, várcaḥ || 1 || máyi dhehi | [i] vṛitrásya kanīnikâ 'si, cakshush-pā[4] asi, cákshur me pâhi | [k] cit-pátis tvâ[5] punâtu, vâk-pátis tvâ[5] punâtu, devás tvâ savitā punâtv áchidreṇa pavítreṇa vásoḥ sūryasya raçmi-bhis | [l] tásya te pavitra-pate pavítreṇa yásmai kám puné, tác chakeyam | [m] ā vo devâsa îmahe sátya-dharmâṇo adhvaré[2], yád vo devâsa â-guré yájniyâso hávâmaha | [n] índrâ-'gnî dyāvâ-pṛithivî āpa oshadhîs | [o] tvám dîkshāṇâm ádhi-patir asî, 'há mâ sántam pâhi || 2 || várca, oshadhîr, ashṭaú ca || 1 ||

6, 1, 1, 1-9. — K. 2, 1. 23, 1. — Vs. 4, 1-5. Ç. 3, 1, 2, 6 - 3, 24. Kâ. 7, 2, 9 - 3, 6. — dîrghâyutvâyeti dîrghâyu-tvâyá | varcáse | osháḍhe | trâyásva | enam — mâ | enam — svasti | uttârâṇîty ut-tarâṇi | açîya | âpáḥ — eti | pûtaḥ — varcodhâ iti varcaḥ-dhâḥ — cakshushpâ iti cakshuḥ-pâḥ — tat | çakeyam — dyâvāpṛithivî iti | âpáḥ | oshadhîḥ — iha | mâ.

2. [a] ā-kûtyai pra-yúje 'gnáye svāhâ[1], medhāyai mánase 'gnáye svāhâ, dîkshāyai tápase 'gnáye svāhâ, sárasvatyai[1] pûshṇè 'gnáye svāhā | [b] "po devîr bṛihatîr viçva-çambhuvo, dyāvâ-pṛithivī urv̀ antárikshaṃ[1], bṛíhaspátir[1] no havíshâ vṛidhâtu svāhâ | [c] víçve devásya netúr márto vṛiṇîta sakhyám | víçve râyá ishudhyasi dyumnám vṛiṇîta pushyáse svāha || [d] 'rk-sâmáyoḥ çílpe sthas, té vâm ā rabhe, té mâ || 1 || pâtam ā 'syá yajnásyo 'd-ṛíca | [e] imām dhíyaṃ çíkshamâṇasya deva krátuṃ dáksham varuṇa sáṃ çiçâdhi | yáyā 'ti víçvâ dur-itā tárema su-tármâṇam ádhi nāvaṃ ruhemó || [f] 'rg asy âñgirasy ūrṇa-mradâ, ūrjam me yacha, pâhí mâ, mā hiṃsîr | [g] víshṇoḥ çármâ 'si, çárma yájamâ-

---

1. [3] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °dhâḥ. [4] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °pâḥ. [5] so (°s tvâ) AB.

2. vratasampâdanadîkshâ.. [1] ohne avagraha.

nasya, çárma me yacha | [h] nákshatrâṇâm mâ 'tîkâçā́t[1] pâhī́ | [i] 'ndrasya yónir asi || 2 || mā́ mâ hiṃsîḥ | [k] kṛishyaí tvâ su-sasyā́yai | [l] su-pippalā́bhyas tvaú 'shadhî-bhyaḥ | [m] sû-'pasthā́ devó vánaspátir[1], ûrdhvó mâ pâhy, ó 'd-ṛícaḥ | [n] svā́hâ[1] yajnám mánasâ, svā́hâ dyā́vâ-pṛithivī́bhyâṃ[2], svā́ho 'rór antárikshât[1], svā́hâ yajnáṃ vā́tâd ā́ rabhe || 3 || mâ, yónir asi, triṃçác ca || 2 ||

6, 1, 2, 1 - 4, 2. — K. 2, 2. 3. 23, 2-5. — Vs. 4, 7-10. Ç. 3, 1, 4, 6 - 2, 1, 35. Kâ. 7, 3, 16 - 4, 8. — svâhā — pûshṇe | agnayé svâhā | âpáḥ — uru — bṛihaspatiḥ — viçvé — râyaḥ — svâhā ' ṛiksâmayor ity ṛik-sâmayóḥ | çilpe iti — te[3] iti — eti | rabhe | te[4] iti — eti | asya — udṛica ity út-ṛicáḥ — ruhema | ûrk — âṅgirasî | ûrṇâmradâ ity ûrṇâ-mradâḥ — çarmà asi — mâ | atîkâçât | pâhi — susasyâyâ[5] iti su-sasyâyai — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ | sûpasthâ iti su upasthâḥ — vanaspatiḥ — eti | udṛica ity út-ṛicáḥ — uroḥ antarikshât — eti | rabhe.

3. [a] daívîṃ dhíyam manâmahe su-mṛiḍîkā́m abhíshṭaye[1] | varco-dhā́ṃ yajná-vâhasaṃ su-pârā́ no asad[2] váçe || [b] yé devā́ máno-jâtâ mano-yújaḥ su-dákshâ dáksha-pitâras, té naḥ pântu, té no 'vantu, tébhyo námas, tébhyaḥ svā́hā́[1] | [c] 'gne tváṃ sú jâgṛihi, vayáṃ sú mandishîmahi | gopâyá naḥ svastáye[1], pra-búdhe naḥ púnar dadaḥ ||[3] [d] tvám agne vratapā́[4] asi devá ā́ mártyeshv ā́ | tváṃ || 1 || yajnéshv ī́ḍyaḥ ||[3] [e] víçve devā́ abhí mā́m ā́ 'vavṛitran, pûshā́ sanyā́, sómo rā́dhasâ, deváḥ savitā́ vásor vasu-dā́vâ | [f] rā́své 'yat somā́, " bhū́yo bhara | [g] mā́ pṛiṇán pûrtyā́ ví râdhi, mā́ 'hám ā́yushâ | [h] candráṃ asi máma bhógâya bhava, vástram asi

2. [2] svâhâ dive | svâhâ pṛithivyai Âpastamba in B p. 304. [3] P. 4, 47. [4] P. 4, 42. [5] P. 6, 12.
3. devayajanam. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AB; s. P. 11, 13. 8. [3] so (|) AB. [4] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °pâḥ.

máma bhógâya bhavo 'srā́ 'si máma bhógâya bhava, háyo 'si máma bhógâya bhava || 2 || chā́go 'si máma bhógâya bhava, meshò 'si máma bhógâya bhava | [i] vâyáve tvâ, váruṇâya tvâ, nír-ṛityai tvâ, rudrā́ya tvâ | [k] dévîr âpo apâṃ[2] napâd yá ûrmír havishỳa indriyā́-vân madíntamas[1], táṃ vo mā́ 'va kramisham | [l] áchinnaṃ tántum pṛithivyā́ ánu gesham | [m] bhadrā́d abhí çréyaḥ pré 'hi | [n] bṛíhaspátiḥ[1] pura-etā́ te astv[5], áthe 'm áva sya vára ā́ pṛithivyā́, âré çátrûn kṛiṇuhi sárva-vîra |[8] [o] é 'dám aganma deva-yájanam pṛithivyā́ víçve devā́ yád ájushanta pū́rva, ṛiksâmā́-bhyâṃ[6] yájushâ saṃ-táranto râyás póshena[7] sám ishā́ madema || 3 ||
ā́ tváꙫ, háyo 'si máma bhógâya bhava, sya, páñcaviꙫçatiç ca || 3 ||

6, 1, 4, 4-9. 3, 1, 1, 4. — K. 2, 4. 23, 5. 6. — Vs. 4, 11. 14. 16. 6, 27. 4, 1. Ç. 3, 2, 2, 17-25. 1, 2, 11. 12. Kâ. 7, 4, 32 - 5, 16. — abhishṭàye — svâhā́ — sv iti — svastayè — vratapâ iti vrata-pâḥ — devaḥ[8] | eti | martyèshu | â[9] | tvam — eti | avavṛitran — râsvà | iyàt | soma | eti | bhûyaḥ — mâ | aham — bhava | usrâ | asi — indriyâvân itī́ndriya-vân — mâ | aveti — athà | îṃ | aveti | sya | varè | eti | pṛithivyâḥ — eti | idaṃ — pṛithivyâḥ — pûrvè | ṛiksâmâbhyâm ity ṛiksâma-bhyâm — râyaḥ | poshèṇa.

4. [a] iyáṃ te çukra tanū́r, idáṃ várcas, táyâ sám bhava, bhrā́jaṃ gacha | [b] jū́r asi dhṛitā́ mánasâ júshṭâ víshṇave | [c] tásyâs te satyá-savasaḥ pra-savé vâcó yantrám açîya svā́hâ[1] | [d] çukrám asy, amṛ́itam asi, vaiçva-deváꙫ havíḥ | [e] sū́ryasya cákshur ā́ 'ruham agnér akshṇáḥ kanī́nikâṃ, yád étaçebhir ī́yase bhrā́jamâno vipaççítâ[1] | [f] cíd asi, manā́ 'si, dhī́r asi, dákshiṇâ || 1 || asi, yajníyâ 'si, kshatríyâ 'sy, áditir asy ubhayátaḥ-çîrshṇî | [g] sā́ naḥ sú-prâcî sú-pratîcî

---

3. [5] so (°e a°) AB. [6] so AB, s. P. 3, 5. [7] so (°s p°) AB s. P. 8, 29. [8] s. I, 1, 14, 4. [9] so CD; nicht etí, s. I, 1, 14, 4.
4. somakrayaṇîgamanam. [1] ohne avagraha.

sám bhava | [h] mitrás tvâ padí badhnâtu | [i] pûshâ 'dhvanaḥ pâtv | [k] índrâyā́ 'dhy-akshâyā́ | [l] 'nu tvâ mâtā́ manyatâm ánu pitā́, 'nu bhrā́tà sá-garbhyó, 'nu sákhâ sá-yûthyaḥ | [m] sā́ devi devám áche 'hi, 'ndrâya sómaɷ | [n] rudrás tvā́ " vartayatu mitrásya pathā́ | [o] svastí[1] sóma-sakhâ púnar é 'hi sahá rayyā́ || 2 || dákshiṇà, sómasakhâ, páñca ca || 4 ||

6, 1, 7, 2-8. — K. 2, 5. 24, 3. — Vs. 4, 17-20. Ç. 3, 2, 4, 9-20. Kâ. 7, 6, 8-15. — svâhā́ — eti | aruham — vipaçcitā́ — achà | ihi | indrā́ya — tvâ | eti — svasti — punáḥ | eti | ihi.

5. [a] vásvy asi, rudrā́ 'sy, áditir asy, âdityā́ 'si, çukrā́ 'si, candrā́ 'si | [b] bṛíhaspátis[1] tvâ sumné raṇvatu, rudró vásu-bhir ā́ ciketu | [c] pṛithivyā́s tvà mûrdhánn ā́ jigharmi deva-yájana íḍâyâḥ padé ghṛitá-vati svā́hà | [d] pári-likhitaɷ rákshaḥ, pári-likhità árâtaya, idám aháɷ rákshaso grîvā́ ápi kṛintâmi | [e] yò 'smā́n dvéshṭi, yáṃ ca vayáṃ dvishmá, idám asya grîvā́ḥ || 1 || ápi kṛintâmy | [f] asmé rā́yas, tvé rā́yas, tóte rā́yaḥ | [g] sáṃ devi devyó 'rváçyà paçyasva | [h] tváshṭîmatî[1] te sapeya, su-rétâ réto dádhânâ vîráṃ videya táva saṃ-dṛíçi | [i] mā́ 'háɷ râyás póshena[2] ví yosham[3] || 2 || asya grîvā́, ékân-ná-triɷçác ca || 5 ||

6, 1, 8, 1-4. — K. 2, 5. 24, 4. — Vs. 4, 21-23. Ç. 3, 3, 1, 2-12. Kâ. 7, 6, 16-26. — bṛihaspatiḥ — devayajàna iti deva=-yajàne — arā́tayaḥ — yàḥ | asmàn — asme iti — tve iti — toté — devyà | urvaçyā́ — tvashṭī́matî — suretâ iti su=-retā́ḥ — mà | aham.

6. [a] aɷçúnâ te aɷçúḥ[1] pṛicyatâm párushâ párur, gan=dhás te kā́mam avatu, mádâya ráso ácyuto[2], 'mā́tyo 'si, çuk=

---

5. somakrayaṇîpadasaṃgrahaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE. [3] vyosham E (! und zwar als âdisvarita).

6. somonmânam. [1] so (°e a°) ABE, s. P. II. 10. [2] so (°o a°) ABE, s. P. II, 17.

rás te gráho | [b] 'bhi tyáṃ deváꣳ savitā́ram ûṇỳoḥ[3] kaví=
-kratum árcâmi satyá-savasaꣳ ratna-dhā́m abhí priyám[4] ma=
tím | ûrdhvā́ yásyâ 'mátir bhā́ ádidyutat sávîmani híraṇya=
-pâṇir amimîta su-krátuḥ, kṛipā́ súvaḥ ‖ [c] pra-jā́bhyas tvâ,
prâ-'ṇā́ya tvâ vy-ânā́ya tvâ, pra-jā́s tvám ánu prá 'ṇihi[5],
pra-jā́s tvā́m ánu prā́ 'ṇantu[5] ‖ 1 ‖ ánu, saptá ca ‖ 6 ‖

6, 1, 9, 3-7. — K. 2, 6. 24, 5. — Vs. 4, 24. 25. Ç. 3, 3, 2, 7-19. Kâ. 7, 7, 9-21. — a̱bhîti | pri̱yam — yasyà | a̱matiḥ | bhâ̱ḥ — prâ̱ṇâyeti pra-a̱nâyà — vyâ̱nâ̱yeti vi-a̱nâyà | anú | preti | a̱ni̱hi̱ — anú | preti | a̱na̱ntu̱.

7. [a] sómaṃ te krîṇâmy ū́rjasvantam[1] páyasvantaṃ[1]
vîrỳâ-vantam[2] abhimâti-shā́haꣳ, çukráṃ te çukréṇa krî=
ṇâmi, candráṃ candréṇâ, 'mṛitam amṛítena, samyát[3] te
gór | [b] asmé candrā́ṇi | [c] tápasas tanū́r asi prajā́-pater vár=
ṇas, tásyâs te sahasra-posháṃ púshyantyâç caraméṇa pa=
çúnâ krîṇâmy | [d] asmé te bándhur, máyi te rā́yaḥ çrayan=
tâm | [e] asmé jyótih, soma-vikrayíṇi támo | [f] mitró na é 'hi
súmitra-dhâ | [g] índrasyo 'rúm ā́ viça dákshiṇam uçánn uçán=
taꣳ syonáḥ syonáꣳ | [h] svā́na bhrā́jā́ 'ñghâre bámbhâre hásta
sú-hasta kṛíçânav, eté vaḥ soma-kráyaṇâs, tā́n rakshadhvam
mā́ vo dabhan ‖ 1 ‖ ûrúṃ, dvā́viꣳçatiç ca ‖ 7 ‖

6, 1, 10, 3-11, 1. — K. 2, 6. 24, 6. — Vs. 4, 26. 27. Ç. 3, 3, 3, 6-11. Kâ. 7, 8, 15-24. — vî̱ryā́vanta̱m iti vî̱ryà-va̱nta̱m | a̱bhi̱mâ̱ti̱shâha̱m ity àbhimâti-sâhàm — sa̱myat | te̱ — a̱sme iti[4] — eti | i̱hi̱ | sumitradhâ̱ iti̱ sumitra-dhâ̱ḥ — û̱rum | eti — añghā́re — kṛiçā́na̱v iti kṛiçà-a̱no̱[5] | e̱te.

8. [a] úd ā́yushâ sv-âyúshó 'd óshadhînâꣳ rásenó, 't

6. [3] s. P. 13, 10. [4] zwei Wörter. [5] so (°ṇ°) ABE.
7. somakrayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE, s. P. 3, 5. [3] sampát B (p. 353 u. 354), samîcînam Sây.; für samyak also, vgl. Ind. Stud. 8, 54. Ind. Streif. 1, 127. saṃyadvîra Ṛ. 2, 4, 8. [4] s. P. 4, 9. [5] sic!
8. somasya çakaṭâropaṇam.

parjányasya çúshmeṇó 'd asthâm amṛitâ͜ ánu |[1] [b] urv̀ antárikshaṃ ánv ihy | [c] âdityâḥ sádo 'sy | [d] âdityâḥ sáda ā́ sîdā́ | [e] 'stabhnâd dyā́m ṛishabhó antáriksham[2] ámimîta varimā́ṇam pṛithivyā́, ā́ 'sîdad víçvâ bhúvanâni sam-rā́ḍ víçvé 't tā́ni váruṇasya vratā́ni || [f] váneshu vỳ antárikshaṃ tatâna vā́jam árvat-su páyo aghniyā́su[3], hṛit-sú || 1 || krátuṃ váruṇo vikshv̀ agníṃ diví sū́ryam adadhât sómam ádrâv || [g] úd u tyáṃ jâtá-vedasaṃ deváṃ vahanti ketávaḥ | dṛiçé víçvâya sū́ryam || [h] úsrâv é 'taṃ dhû́r-shâhâv[3] anaçrū́ ávîra-haṇau brahma-códanau | [i] váruṇasya skámbhanam asi | [k] váruṇasya skambha-sárjanam asi | [l] práty-asto váruṇasya pā́çaḥ || 2 || hṛitsú, páñcatriṃçac ca || 8 ||

6, 1, 11, 1-4. — K. 2, 6. 7. 24, 6. — Vs. 4, 28. 30. 31. 7, 41. 4, 33. 36. Ç. 3, 3, 3, 14-4, 25. Kâ. 7, 9, 1-26. — ud iti | âyúshâ | svâyusheti su-âyushā́ | ud iti — amṛitān | anú[4] | uru | antariksham | anv iti — eti | sîda | astábhnât — pṛithivyâḥ | eti — samrâḍ iti sam-râṭ | viçvā́ | it — usraú | eti | itam | dhûrshâhâv iti dhûḥ-sâhau | anaçrû iti | avîrahaṇâv ity avîra-haṇau.

9. [a] prá cyavasva bhuvas pate[1] víçvâny abhí dhā́mâni, mā́ tvâ pari-parī́ vidan, mā́ tvâ pari-panthíno vidan, mā́ tvâ vṛíkâ aghâ-yávo[2], mā́ gandharvó viçvā́-vasur[2] ā́ daghac | [b] chyenó bhûtvā́ párâ pata, yájamânasya no gṛihé devaíḥ saṃskṛitáṃ[3], yájamânasya svasty-áyany asy | [c] ápi pánthâm agasmahi svasti-gā́m anehásaṃ, yéna víçvâḥ pári dvísho vṛiṇákti vindáte vásu | [d] námo mitrásya váruṇasya cákshase mahó devā́ya tád ṛitá͜ saparyata[3], dû́re-dṛíçe

8. so (°tâ͜ anu !) ABE; s. P. 9, 21. 22. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 16. 17. [3] s. P. 1, 56. 5, 10; dhûru° E. [4] so CD, nicht anv iti.

9. âropitasya somasya prâcînavaṃçam prati gamanam. [1] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 27. 28. [2] P. 3, 2. 5. [3] ohne avagraha.

devá-jâtâya ketáve divás putrā́ya[1] sū́ryâya çaṃsata ‖ [e] vá-ruṇasya skámbhanam asi | [f] váruṇasya skambha-sárjanam asy | [g] ún-mukto váruṇasya pā́çaḥ ‖ 1 ‖ mitrásya, tráyoviṃ-çatiç ca ‖ 9 ‖

6, 1, 11, 4-6. — K. 2, 7. 24, 7. — Vs. 4, 34. 29. 35. 36. Ç. 3, 3, 4, 14-25. Kâ. 7, 9, 19-26. — bhuvaḥ | pate — pariparîti pari-parî | vidat — aghâyava ity ágha-yaváḥ — viçvâvásur iti viçva-vasuḥ | eti | daghat — saṃskṛitam — svastyayanîti svasti-ayànî — agasmahi — saparyata — divaḥ | putrâyá.

10. [a] agnér âtithyám asi víshṇave tvâ, sómasyâ ''tith-yám asi víshṇave tvā́, 'tither âtithyám asi víshṇave tvâ, 'gnáye tvâ râyasposha-dā́vne[1] víshṇave tvâ, çyenā́ya tvâ soma-bhṛíte víshṇave tvâ | [b] yā́ te dhā́mâni havíshâ yájanti tā́ te víçvâ pari-bhū́r astu yajnám | gaya-sphā́naḥ pra--táraṇaḥ su-vī́ró 'vîra-hâ[2] prá carâ[3] soma dúryâṅ ‖ [c] ádi-tyâḥ[4] sádo 'sy, ádityâḥ sáda ā́ ‖ 1 ‖ sîda | [d] váruṇo 'si dhṛitá-vrato, vâruṇám asi | [e] çam-yór[5] devā́nâṃ sakhyā́n, mā́ devā́nâm apásaç chitsmahy | [f] ā́-pataye tvâ gṛíhṇâmi, pári-pataye tvâ g., tánû-náptre tvā́ g., çâkvarā́ya tvâ g., çákmann ójishṭhâya tvâ gṛihṇâmy | [g] ánâ-dhṛishṭam asy, anâ-dhṛishyáṃ devā́nâm ójo 'bhiçasti-pā́ anabhi-çastenyám | [h] ánu me dîkshā́ṃ dîkshā́-patir manyatâm ánu tápas tápas--patir, áñjasâ satyám úpa geshaṃ suvité[6] mâ dhâḥ ‖ 2 ‖ ā́, maí, 'kaṃ ca ‖ 10 ‖

6, 2, 1, 2-2, 4. — K. 2, 8. 24, 8. — Vs. 5, 1. 4, 37. 5, 5. Ç. 3, 3, 4, 30-4, 2, 14. Kâ. 7, 9, 32-8, 1, 26. — rayasposhadâvna iti râyasposha-dâvnè — preti | cara — çamyor iti çaṃ-yoḥ

---

10. âtithyeshṭiḥ. [1] dânve C, dâvnne BD (v in D mit virâma), dâvunne E. [2] so (°ro 'v°) ABE. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [4] dúryân ádityâḥ ABE; s. P. 9, 21. [5] so (als Compos.) CD, der Accent in ABE und der Comm. (p. 378); es sind wohl aber zwei Nominative. [6] ohne avagraha.

— s̱akhyât — çakmàn — a̱na̱bhiçastẹnyam ity ànabhi-
-ça̱stẹnyam — su̱vi̱te.

11. [a] aᵕçúr-aᵕçus te[1] deva somắ " pyâyatàm, índrâyai 'kadhana-vída, ắ túbhyam índraḥ pyâyatâm, ắ tvám índràya pyàyasvắ | [b] " pyâyaya sákhînt sanyắ medháyâ svastí[2] te deva soma sutyắm açîyé | [c] 'shṭâ[3] rắyaḥ pré 'shé bhágâya 'rtám ṛitavàdí-bhyo, námo divé námaḥ pṛithivyắ | [d] ágne vrata-pate tvám vratắnâm vratá-patir asi, yắ máma tanū́r eshắ sắ tváyi || 1 || yắ táva tanū́r iyáᵕ sắ máyi, sahá nau vrata-pate vratínor vratắni | [e] yắ te agne[4] rúdriyâ tanū́s táyâ naḥ pâhi, tásyâs te svắhâ[2] | [f] yắ te agne[4] 'yâ-çayắ rajâ-çayắ harâ-çayắ tanū́r várshishṭhâ gahvare shṭhó | [g] 'grám váco ápâ[5] 'vadhîm, tveshám váco ápâ[5] 'vadhîᵕ svắhâ || 2 || tváyi, catvâriᵕçác ca || 11 ||

6, 2, 2, 4-7. — K. 2, 8. 24, 9. — Vs. 5, 6-8. Ç. 3, 4, 3, 9-4, 25. Kâ. 8, 2, 4-38. — so̱ma̱ | eti — e̱ka̱dha̱na̱vida̱ ity èkadhana-vidè | eti — eti | tvam — eti | py̱â̱ya̱ya̱ | sakhī́n — sv̱a̱sti — a̱çîya̱ | eshṭàḥ | râyàḥ | preti | i̱she — ṛi̱ta̱vâ̱di-bhya̱ ity ṛitavâ̱di-bhya̱ḥ — pṛi̱thi̱vyai — ga̱hva̱re̱shṭheti gahvare-sthâ | u̱gram — apeti | a̱va̱dhîm.

12. [a] vittắ-'yanî me 'si, tiktắ-'yanî me 'sy, ávatân mâ nâthitám, ávatân mâ vyathitám | [b] vidér agnír nábho nắmắ | [c] 'gne añgiro[1] yò 'syắm pṛithivyắm ásy ắyushâ nắmné " 'hi, yát té 'nâ-dhṛishṭam nắma yajníyam, téna tvắ " dadhé | [d] 'gne añgiro[1] yó dvitī́yasyâm tṛitī́yasyâm pṛithivyắm ásy ắyushâ nắmné " 'hi, yát té 'nâ-dhṛishṭam nắma || 1 || yajníyam, téna tvắ " dadhe | [e] siᵕhī́r asi, mahishī́r asy |

11. upasadaḥ. [1] so (°s te) ABE. [2] ohne avagraha. [3] so (°ye 'shṭâ) ABE, s. P. 10, 14; 8, 18-22. 8. [4] so (°e a°) ABE. [5] so (°o a°) ABE.

12. uttaravediḥ. [1] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 17.

[f] urú prathasvo, 'rú te yajná-patiḥ prathatâm | [g] dhruvā́ 'si | [h] devébhyaḥ çundhasva, devébhyaḥ çumbhasve | [i] 'ndra -ghoshás tvā́ vásu-bhiḥ purástât[2] pâtu, máno-javâs tvâ pitṛ́-bhir dakshiṇatáḥ[2] pâtu, prá-cetâs tvâ rudraíḥ paçcā́t pâtu, viçvá-karmâ tvâ "dityaír ut-taratáḥ pâtu | [k] siʊhī́r asi sa-patna-sâhī́ svā́hâ, siʊhī́r asi suprajâ-vániḥ svā́hâ, siʊhī́ḥ || 2 || asi râyasposha-vániḥ svā́hâ, siʊhī́r asy âditya-vániḥ svā́hâ, siʊhī́r asy ā́ vaha devā́n deva-yaté[3] yájamânâya svā́hâ | [l] bhûtébhyas tvâ | [m] viçvā́-"yur asi pṛthivī́m dṛiʊha, dhruva-kshíd asy antárikshaṃ dṛiʊhâ, 'cyuta-kshíd asi dívaṃ dṛiʊhâ | [n] 'gnér bhásmâ 'sy, agnéḥ púrîsham asi || 3 || nā́ma suprajâvániḥ svā́hâ siʊhī́ḥ, páñcatriʊçac ca || 12 ||

6, 2, 7, 2 - 8, 6. — K. 2, 9. 25, 6. — Vs. 5, 9-13. Ç. 3, 5, 1, 23 - 2, 14. Kâ. 5, 3, 25 - 4, 17. — vittâyanîti vitta-ayánî — tiktâyanîti tikta-ayánî — avâtât — avâtât — videḥ — nâmnā́ | eti | ihi — tvâ | eti | dadhe — nâmnā́ | eti | ihi — tvâ eti | dadhe — dakshiṇataḥ — suprajâvanir iti suprajâ-vaniḥ — râyasposhavanir iti râyasposha-vaniḥ — âdityavanir ity ā́ditya-vaniḥ — eti | vaha | devân | devayata iti deva-yate — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — bhasmâ.

13. [a] yuñjáte mána utá yuñjate dhíyo víprâ víprasya bṛható vipaçcítaḥ[1] |[2] ví hótrâ dadhe vayunâ-víd[3] éka ín mahī́ devásya savitúḥ pári-shṭutiḥ || [b] su-vā́g deva dúryâʊ ā́[4] vada | [c] deva-çrútau devéshv ā́ ghoshethâm | [d] ā́ no vîró jâyatâṃ karmaṇyò yáʊ sárve 'nu-jī́vâma, yó bahûnā́m ásad vaçī́ |[2] [e] idáṃ víshṇur ví cakrame tredhā́[1] ní dadhe padám |[2] sám-ûḍham asya || 1 || pâʊsurá || [f] írâ-vatî dhenu-mátî hí bhûtáʊ sû-yavasínî[5] mánave yaçasyè | vỳ aska-

12. [2] ohne avagraha. [3] so ABE, s. Whitney zu P. 3, 2.

13. havirdhânamaṇḍapanirmâṇam. [1] ohne avagraha. [2] so (|) ABE. [3] so (°â) ABE, s. P. 3, 2. [4] so (°âʊ â) ABE; duriyâʊ E! [5] so sû°) AB, s. P. 3, 7; sū́ya° E.

bhnâd ródasî víshnur eté dâdhāra prithivī́m abhíto[1] ma-yū́khaiḥ ‖ [g] prācî pré 'tam adhvarám kalpáyantî, ûrdhvám yajnám nayatam, mā jîhvaratam, átra ramethâm várshman prithivyā́ | [h] divó vâ vishnav utá vâ prithivyā́ mahó vâ vishnav utá vâ 'ntárikshâd[1], dhástau prinasva bahú-bhir vasavyàir ā prá yacha ‖ 2 ‖ dákshinâd ó 'tá savyā́t ‖ [i] víshnor núkam[1] vîryâni prá vocam yáḥ pā́rthivâni vi-mamé rájâṃsi, yó áskabhâyad[6] út-taraṃ sadhá-stham vi-cakramânás tredhó[1] 'ru-gâyó ‖ [k] víshno rarā́tam asi, víshnoḥ prishthám asi | [l] víshnoḥ çnyáptre[7] stho | [m] víshnoḥ syū́r asi | [n] víshnor dhruvám asi | [o] vaishnavám asi, víshnave tvâ ‖ 3 ‖ asya, yachaí, 'kân-ná-catvâriṃçác ca ‖ 13 ‖

6, 2, 9, 1-4. — K. 2, 10. 25, 8. — Vs. 5, 14-21. Ç. 3, 5, 3, 11-25. Kâ. 8, 3, 29 - 4, 21. — viprā́ḥ — vipaçcitáḥ[8] — hotrā́ḥ — vayunâvid iti vayuna-vit | ekáḥ | it — parishtutir iti pari-stutiḥ — duryā́n | eti — tredhâ | nîti — pâṃsure | irā́vatî itîrâ-vatî[9] | dhenumatî iti dhenu-matī́ — sûyavasinî iti su-yavasinī́ — yaçasyè iti — rodásî iti — ete iti | dâdhâra — abhitáḥ — prâcî iti — kalpayantî iti[9] — prithivyâḥ — vishno[10] | uta — prithivyâḥ — vishno[10] | uta | vâ — â | preti — eti | uta — nukám — vishnóḥ | rarâtám — çnaptre iti[9].

14. [a] krinushvá pā́jaḥ prá-sitim ná prithvī́m yâhí rā́-je 'vā́ 'ma-vâṃ[1] íbhena | trishvī́m ánu prá-sitim drû́nânó 'stâ 'si vídhya rakshásas tápishthaiḥ ‖ [b] táva bhramā́sa âçuyā́ patanty ánu spriça dhrishatā́ çóçucânaḥ | tápûṃshy agne juhvâ patamgā́n ásam-dito[2] ví srija víshvag ulkā́ḥ ‖ [c] práti spáço ví srija tū́rni-tamo bhávâ[3] pâyúr viçó asyâ[4] ádab-dhaḥ | yó no dû́re aghá-çaṃsaḥ[5] ‖ 1 ‖ yó ánty[4] ágne

13. [6] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 17. [7] so ABCE, çnaptre D. [8] mit avagraha D prima manu. [9] s. P. 4, 22. 15. 46. [10] ohne iti, weil nicht pragrihya.

14. kâmyeshtiyâjyâḥ. [1] so (°âṃ) ABE; s. P. 9, 20. [2] so (°ân a°) ABE; s. P. 9, 28. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [4] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 8. [5] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 8.

mā̆kish[6] ṭe[7] vyáthir ā̆ dadharshît ‖ [d] úd agne tishṭha práty
ā̆ tanushva ny̆ amítrāω[1] oshatât tigma-hete | yó no árâtiω[4]
sam-idhâna cakré nícā̆ tám dhakshy atasám ná çúshkam ‖
[e] ûrdhvó bhava práti vidhyā̆ 'dhy asmád âvísh kṛiṇushva[8]
daívyâny agne | áva sthirā̆ tanuhi yâtujū̆nâm[6] jâmím ajâ-
mim prá mṛiṇîhi çátrûn ‖ [f] sá te ‖ 2 ‖ jânâti su-matím
yavishṭha yá ī̆vate[9] bráhmaṇe gâtúm aírat | víçvâny asmai
su-dínâni râyó dyumnā̆ny aryó ví dúro abhí[4] dyaut ‖ [g] sé
'd agne astu[5] su-bhágaḥ su-dā̆nur yás tvâ nítyena havíshâ
yá ukthaíḥ[10] | píprîshati svá ā̆yushi dur-oṇé[11] víçvé 'd asmai
su-dínâ sā̆ 'sad ishṭíḥ ‖ [h] árcâmi te su-matím ghósby arvā̆k
sám te vâvā̆tâ jaratâm ‖ 3 ‖ iyám gī̆ḥ | sv-áçvâs tvâ
su-ráthâ marjayemâ 'smé kshatrā̆ṇi dhârayer ánu dyū̆n ‖
[i] ihá tvâ bhū̆ry ā̆ cared úpa tmán dóshâ-vastar dîdivā̆ωsam
ánu dyū̆n | krī̆ḍantas tvâ su-mánasaḥ sapemâ 'bhí dyumnā̆
tasthivā̆ωso jánânâm ‖ [k] yás tvâ sv-áçvaḥ su-hiraṇyó agna[4]
upa-yā̆ti vásu-matâ ráthena | tásya trâtā̆ bhavasi tásya
sákhâ yás ta âtithyám ânushág[6] jújoshat ‖ [l] mahó ru-
jâmi ‖ 4 ‖ bandhútâ[6] váco-bhis tán mâ pitúr gótamâd
ánv iyâya | tvám no asya[4] vácasaç cikiddhi hótar yavi-
shṭha su-krato dámûnâḥ[6] ‖ [m] ásvapna-jas taráṇayaḥ su-çévâ
átandrâso 'vṛikā̆[12] áçramishṭhâḥ | té pâyávaḥ sadhríyañco[6]
ni-shádyā̆ 'gne táva naḥ pântv amûra ‖ [n] yé pâyávo mâ-
mateyám te agne[5] páçyanto andhám[4] dur-itā̆d árakshan |
raráksha tā̆nt su-kríto viçvá-vedâ dípsanta íd ripávo nā̆[8]
ha ‖ 5 ‖ debhuḥ ‖ [o] tváyâ vayáω sadha-ny̆as tvótâs[6] táva
prá-ṇîty açyâma vā̆jân | ubhā̆ çáωsâ sûdaya satya-tâte 'nu-
shṭhuyā̆[6] kṛiṇuhy ahrayâṇa ‖ [p] ayā̆ te agne[5] sam-ídhâ vi-

---

14. [6] ohne avagraha. [7] so (°sh ṭe) AB; s. P. 6, 5. [8] so (°sh k°) ABE; s. P. 8, 24. [9] so (īv°) ABC; ĭvate DE; ohne avagraha. [10] ukth-yaiḥ A. [11] mit avagraha! s. P. 7, 10. [12] avṛikā̆ AE pr. m.

dhema práti stómaꙍ çasyámânam gribhâya | dáhâ 'çáso rakshásah pâhý asmā̆n druhó nidó mitra-maho avadyā̆t[4] || [q] raksho-hánam vâjínam ā̆ jigharmi mitráṃ práthishṭham úpa yâmi çárma | çíçâno agníh[4] krátu-bhih sám-iddhah sá no dívâ || 6 || sá risháh[13] pâtu náktam || [r] ví jyótishâ brihatā̆ bhâty agnír âvír víçvâni krinute mahi-tvā̆ | prā̆ 'devîr mâyā̆h sahate dur-évâh çíçîte çriñge rákshase vi--níkshe || [s] utá svânā̆so diví shantv[14] agnés tigmā̆ "yudhâ rákshase hántavā̆ u | máde cid asya prá rujanti bhā̆mâ ná varante pari-bā̆dho ádevîh[4] || 7 || aghâçaꙍsah, sá te, jaratâꙍ, rujâmi, ha, dívaí, 'kacatvâriꙍçac ca || 14 ||

(2, 2, 2, 2-3.) — [a-p] R. 4, 4, 1-15 (1-5 Vs. 13, 9-13); [q] 10, 87, 1; [r. s] 5, 2, 9. 10. — râjā̆ | iva | amâvân ity amâ-vân — anv iti — astā̆ | asi — rakshasáh — âçuyâ — bhavâ — anti | agnè | mâkih | te — prati | eti | tanushva — vidhya | adhîti | asmat | âvih — yâtujûnā̆m — yah | ivâte — sah | it[15] — sve | âyûshi | durona iti duh-one | viçvā̆ | it — sâ | asât — ghoshi — marjayema | asme iti — bhûri | eti — te | âtithyam | ânushak — bandhutā̆ | vacóbhir iti vacâh--bhih — damū̆nâh | asvâpnaja ity asvâpna-jah — avrikâh — sadhriyâñcah | nishadyeti ni-sadyâ — dipsántah — na | ha — tvotā̆h — pranîtîti pra-nîtî — anushṭhuyâ — dahâ | aça-sâh | rakshasâh — rakshohanam[16] iti rakshah-hanâm — preti | adèvîh — çriñge iti | rakshâse — santu | agneh | tigmâyûdhâ iti tigmâ-âyudhâh | rakshâse | hantavai — bhâmā̆h.

ā̆pa undantv, âkûtyai, daívim, iyáṃ, vásvy asy, aꙍçúnâ, sómam, úd ā̆yushâ, prá cyavasvâ, 'gnér âtithyám, aꙍçúr-aꙍçur, vittā̆yanî me 'si, yuñjáte, krinushvá pā̆jaç, caturdaça || 14 ||
ā̆po (1, 1), vásvy asi (5, 1), yā̆ táve (11, 2), 'yáṃ gā̆ç (14, 4), cátustriꙍçat || 34 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe dvitîyah prapâṭhakah || ||

---

14. [13] so ABE (nicht rishas); s. Whitney zu P. 8, 24. [14] so (sh°) ABE, s. P. 6, 2. [15] s. P. 5, 17. [16] s. P. 7, 11.

1. [a] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bàhú-bhyâm pùshṇó hástàbhyàm ấ dadé, 'bhrir asi nấrir[1] asi | [b] pári-likhitaṁ rákshaḥ, pári-likhitâ árâtaya, idám ahám rákshaso grîvấ ápi kṛintâmi | [c] yò 'smấn dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmá, idám asya grîvấ ápi kṛintâmi | [d] divé tvâ 'ntári-kshâya[2] tvâ pṛithivyaí tvâ | [e] çúndhatâṃ lokáḥ pitṛi-shá-dano | [f] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvéshaḥ || 1 || yaváyấ 'râtîḥ | [g] pitṛīṇấṁ[3] sádanam asy | [h] úd dívaṁ stabhânấ, " 'ntá-riksham[3] pṛiṇa, pṛithivī́ṃ dṛiṁha | [i] dyutânás tvâ mârutó minotu mitrấ-váruṇayor dhruvéṇa dhármaṇâ | [k] brahma-váníṃ tvâ kshatra-vániṁ suprajâ-vániṁ râyasposha-vánim páry ûhâmi | [l] bráhma dṛiṁha, kshatráṃ dṛiṁha, pra-jấṃ dṛiṁha, râyás pósham[4] dṛiṁha | [m] ghṛiténa dyâvâ-pṛithivî ấ pṛiṇethâm | [n] índrasya sádo 'si, viçva-janásya châyấ | [o] pári tvâ girvaṇo[3] gíra imấ bhavantu viçváto[3] vṛiddhấ-"yum ánu vṛíddhayo, júshṭâ bhavantu júshṭaya | [p] índrasya syū́r así, 'ndrasya dhruvám asy, | [q] aindrám así | [r] 'ndrâya tvâ || 2 || dvésha, imấ, ashṭấdaça ca || 1 ||

2, 6, 4, 1. 6, 2, 10, 1-7. — K. 2, 12. 25, 10. — Vs. 5, 26-30. Ç. 3, 6, 1, 4-25. Kâ. 8, 5, 33 - 6, 12. — yaḥ | asmân — antari-kshâya — pitṛishadàna iti pitṛi-sadànaḥ | — yavàḥ | asi | — yavayà | asmat — stabhâna | eti | antariksham — râyaḥ | poshàm — girvaṇaḥ | giràḥ | imâḥ — viçvatàḥ | vṛiddhâyum iti vṛiddha-âyum | anv iti — jushṭàyaḥ — asi | indràsya.

2. [a] raksho-háṇo[1] valaga-háno vaishṇavấn khanâmi | [b] 'dám aháṃ táṃ vala-gám úd vapâmi yáṃ naḥ samânó yám ásamâno ni-cakhấne | [c] 'dám enam ádharaṃ karomi yó

3, 1-11. agnîshomîyapaçupraçnaḥ; 1. sadonirmâṇam. [1] açatruḥ (!) Sây., aber ohne avagraha in CD. [2] ohne avagraha. [3] so ABCDE (durchweg). [4] so (°s p°) ABE.

2. havirdhânagatoparavanirmâṇam. [1] s. P. 7, 12.

naḥ samânó yó 'samâno 'râtîyáti | [d] gâyatréṇa chándasā́ 'va-bâḍho vala-gā́ḥ | [e] kím átra, bhadrám̐, tán nau sahá | [f] vi-rā́ḍ asi sapatna-hā́, sam-rā́ḍ asi bhrâtṛivya-hā́, sva-rā́ḍ asy abhimâti-hā́, viçvâ-rā́ḍ[2] asi víçvânâm̐ nâshṭrā́ṇâṁ hantā́ || 1 || [g] raksho-háṇo valaga-hánaḥ pró 'kshâmi vaishṇavā́n | [h] raksho-háṇo valaga-hánó 'va nayâmi vaishṇavā́n | [i] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvésho, yaváyā́ 'râtî | [k] raksho-háṇo valaga-hánó 'va stṛiṇâmi vaishṇavā́n | [l] raksho-háṇo valaga-háno 'bhí juhomi vaishṇavā́n | [m] raksho-háṇau valaga-hánâv úpa dadhâmi vaishṇavī́[3] | [n] raksho-háṇau valaga-hánau páry ûhâmi vaishṇavī́[3] | [o] raksho-háṇau valaga-hánau pári stṛiṇâmi vaishṇavī́[3] | [p] raksho-háṇau valaga-hánau vaishṇavī́[3] | [q] bṛihánn asi bṛihád-grâvâ, bṛihatī́m índrâya vā́cam̐ vada || 2 || hanté, 'ndrâya, dvé ca || 2 ||

6, 2, 11, 1. 2. — K. 2, 11. 25, 9. — Vs. 5, 23-25. 22. Ç. 3, 5, 4, 8-22. Kà. 8, 5, 7-25. — rakshohaṇa iti rakshaḥ-hanáḥ — tat | nau — samrâḍ iti sam̐-râṭ — viçvârâḍ iti viçva-râṭ — preti | ukshâmi — arā́tîḥ — rakshohaṇâv iti rakshaḥ-hanaú — vaishṇavî iti.

3. [a] vi-bhū́r asi pra-vā́haṇo[1] | [b] váhnir asi havya-vā́hanaḥ | [c] çvâtrò 'si prá-cetâs | [d] tuthò 'si viçvá-vedâ | [e] uçíg asi kavír | [f] ā́ṅghârir[2] asi bámbhârir[2] | [g] avasyū́r[2] asi dúvasvân̐[2] | [h] chundhyū́r[3] asi mârjâlī́yaḥ | [i] sam-rā́ḍ asi kṛiçā́-'nuḥ | [k] pari-shádyo 'si pávamânaḥ | [l] pra-tákvâ 'si nábhasvân[2] | [m] ásam-mṛishṭo 'si havya-sū́da | [n] ṛitá-dhâmâ 'si súvar-jyotir | [o] bráhma-jyotir asi súvar-dhâmâ | [p] 'jò 'sy éka-pâd | [q] áhir asi budhníyo | [r] raúdreṇā́ 'nî́kena pâhí[4] mâ 'gne, pipṛihí mâ, mā́ mâ hiṁsîḥ || 1 || ánîkenâ, 'shṭaú ca || 3 ||

---

2. [2] so (°â) ABE, s. P. 3, 5. [3] s. P. 4, 12.
3. dhishṇiyâḥ. [1] s. P. 1, 60. 7, 6. [2] ohne avagraha. [3] °svânchu° AB, °svâm̐ chum̐dhyū́r E; s. P. 5, 24. [4] betont.

(6, 3, 1, 3. B. 1, 1, 1, 1. 2. —) K. 2, 13. (26, 1). — Vs. 5, 31-34. (Ç. 3, 6, 2, 24). Kâ. 8, 6, 15-24. 9, 8, 18-24. — Çâñkh. 6, 12, 6-28. Pañcav. 1, 4, 2-15. Lâṭy. 2, 2, 12-26. — pravâhâṇa iti pra-vâhánaḥ — çvâtraḥ | asi — tuthaḥ | asi — añghā́riḥ — bambhā́riḥ | avasyuḥ — duvásvân — samrâḍ iti sam-râṭ — kṛiçânur iti kṛiça-anuḥ | parishadya iti pari-sadyàḥ — nabhásvân — havyasûda iti havya-sûdàḥ ajaḥ | asi — pâhi.

4. [a] tváᴗ soma tanûkṛíd-bhyo dvésho-bhyo 'nyá-kṛitebhya urú yantā́ 'si várûthaᴗ svā́hâ | [b] jushâṇó aptúr[1] ā́jyasya vetu svā́hâ | [c] 'yáṃ no agnír[1] várivaḥ kṛiṇotv[2] ayám mṛídhaḥ purá etu pra-bhindán | ayáṃ çátrūñ[3] jayatu járhṛishâṇo 'yáṃ vā́jaṃ jayatu vā́ja-sâtau || [d] urú vishṇo ví kramasvo 'rú ksháyâya naḥ kṛidhi[2] | ghṛitáṃ ghṛita-yone piba prá-pra yajná-patiṃ tira || [e] sómo jigâti gâtu-vít || 1 || devā́nâm eti nish-kṛitám ṛitásya yónim â-sádam | [f] ádityâḥ sádo 'sy | [g] ádityâḥ sáda ā́ sîdai | [h] 'shá vo deva savitaḥ sómas, táᴗ rakshadhvam, mā́ vo dabhad | [i] etáṃ tváᴗ soma devó devā́n úpâ[4] 'gâ, idám ahám manushyò manushyā̀nt sahá pra-jáyâ sahá râyás pósheṇa[5] | [k] námo devébhyaḥ, sva-dhā́ pitṛí-bhya | [l] idám aháṃ nír váruṇasya pā́çât súvar abhí || 2 || ví khyeshaṃ vaiçvânaráṃ[6] jyótir | [m] ágne vrata-pate tváṃ vratā́nâṃ vratá-patir asi | [n] yā́ máma tanū́s tváyy ábhûd iyáᴗ sā́ máyi, yā́ táva tanū́r máyy ábhûd eshā́ sā́ tváyi | [o] yathâ-yatháṃ nau vrata-pate vratínor vratā́ni || 3 ||

gâtuvíd, abhy, ékatriᴗçac ca || 4 ||

6, 3, 2, 1-6. — K. 3, 1. 26, 2. — Vs. 5, 35-40. Ç. 3, 6, 3, 7-21. Kâ. 8, 7, 1-19. — vishṇo iti — eti | nishkṛitam iti niḥ-kṛitam — eshaḥ | vaḥ[7] — devân | upeti | agâḥ — râyaḥ |

---

4. dhishṇiyâḥ. [1] so (°o a°) ABE. [2] so (°aḥ k°) ABE; s. P. 8, 27. [3] çatrûṃ A, çatrûn (mit virâma) BE; s. P. 5, 24. [4] so (°ân u°) ABE. [5] so (°s p°) ABE. [6] ohne avagraha. [7] s. Comm. p. 479, 6. 7.

poshéṇa — abhi || 2 || vîti | khyeshạm , vaiçvâṇaram — tvayi | abhût — mayi | abhût. —

5. [a] áty anyā́n ágâm[1], nā́ 'nyā́n úpâ[2] 'gâm | [b] arvā́k[3] tvâ párair avidam, paró 'varais | [c] tám tvâ jushe vaishṇaváṃ deva-yajyā́yai | [d] devás tvâ savitā́ mádhvâ 'naktv | [e] óshadhe trā́yasvai 'naṃ | [f] svá-dhite maí 'naṃ hiṃsîr | [g] dívam ágreṇa mā́ lekhîr, antáriksham[3] mádhyena mā́ hiṃsîḥ, pṛithivyā́ sám bhava | [h] vánaspate[3] çatá-valço ví roha, sahásra-valçâ ví vayáṃ ruhema | [i] yáṃ tvâ 'yáṃ svá-dhitis tétijânaḥ pra-ṇinā́ya mahaté saúbhagâyā́[3] 'chinno rā́yaḥ su-vī́raḥ || 1 || yáṃ, dáça ca || 5 ||

6, 3, 3, 1-3. — K. 3, 2. 26, 3. — Vs. 5, 42. 43. Ç. 3, 6, 4, 5-16. Kà. 6, 1, 5-21. — arvâk — paraḥ | avàraiḥ — antarikshạm — vanaspatẹ — tvâ | ayam — praṇinâyeti pra-ṇinâyà — saubhâgâya.

6. [a] pṛithivyaí tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ divé tvâ | [b] çúndhatâṃ lokáḥ pitṛi-shádano | [c] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvésho, yaváyā́ 'râtîḥ | [d] pitṛiṇā́ṃ sádanam asi | [e] sv-âveçò 'sy agre-gā́ netṛiṇā́ṃ[2], vánaspátir[1] ádhi tvâ sthâsyati, tásya vittâd | [f] devás tvâ savitā́ mádhvâ 'naktu | [g] su-pippalā́bhyas tvaú 'shadhî-bhya[3] | [h] úd dívaṃ stabhânā́, " 'ntáriksham[1] pṛiṇa, pṛithivī́m úpareṇa dṛiṃha | [i] té te dhā́mâny uçmasi[4] || 1 || gamádhye gā́vo yátra bhū́ri-çṛiṅgâ ayā́saḥ | átrā́ 'ha tád uru-gâyásya víshṇoḥ paramám padám áva bhâti bhū́reḥ || [k] víshṇoḥ kármâṇi paçyata yáto vratā́ni paspaçé | índrasya

---

5. yûpachedaḥ. [1] so (ⁿn aⁿ) ABE. [2] so (ⁿn uⁿ) ABE. [3] ohne avagraha.

6. yûpasthâpanam. [1] ohne avagraha. [2] so ACDE, netṛîṇâṃ B. [3] so (î) ABE, s. P. 3, 7. [4] so (ⁿsî) ABCDE; das Prât. (3, 13) hat uçmasî; nach Whitney p. 83 ein Beweis, dass es die kaṇḍikâ-Abtheilung nicht anerkennt; oder bezieht sich vibhâge in P. 3, 1 etwa doch auch gerade mit auf sie? S. noch Anm. [6].

yújyaḥ sákhâ ‖ [l] tád víshṇoḥ paramám padáᵕ sádâ paçyanti
sûráyaḥ | diví 'va cákshur ấ-tatam ‖ [m] brahma-vániṃ tvâ
kshatra-vániᵕ suprajâ-vániᵕ ráyasposha-vánim páry ûhâmi |
[n] bráhma dṛiᵕha kshatrámṃ dṛiᵕha pra-jấṃ dṛiᵕha râyás pó=
shaṃ[5] dṛiᵕha | [o] pari-vī́r asi, pári tvâ daívîr víço vyayan=
tâm, párî 'máᵕ râyás pósho[5] yájamânam manushỳâ | [p] antá=
rikshasya tvâ sấnâv áva gûhâmi ‖ 2 ‖ uçmasî[6], pósham, ékân=
ná-viᵕçatíç ca ‖ 6 ‖

6, 3, 4, 1-5. — K. 3, 3. 26, 5. 6. — Vs. 6, 1-6. Ç. 3, 7, 1,
4-21. Kâ. 6, 2, 15 - 3, 15. — pi̱tṛi̱shadàna̱ iti pitṛi-sadànaḥ —
a̱gregâ̱ ity àgre-gâḥ — oshàdhîbhya̱ ity oshàdhi-bhya̱ḥ —
sta̱bhâ̱na̱ | eti | a̱ntarìksham — u̱çma̱si̱ ‖ 1 ‖ ga̱madhyè —
atrà | ahà — di̱vi | i̱va̱ — râ̱yaḥ | poshàm | dṛiᵕha̱ — pa=
rîti | i̱mam | râ̱yaḥ | poshàḥ — ma̱nu̱shyâ̂ḥ.

7. [a] ishé tvo | [b] 'pa-vī́r asy | [c] úpo devấn daívîr víçaḥ
prấ 'gur váhnîr uçíjo | [d] bṛíhaspate[1] dhâráyâ[2] vásûni | [e] hav=
yấ te svadantâm | [f] déva tvashṭar vásu raṇva[3] | [g] révatî
rámadhvam | [h] agnér janítram asi | [i] vṛíshaṇau stha | [k] ur=
váçy asy, âyúr asi, purûrávâ[1] | [l] ghṛítenâ 'kté vṛishaṇaṃ
dadhâthâṃ | [m] gâyatráṃ chándó 'nu prá jâyasva, traíshṭu=
bhaṃ[1], jấgataṃ chándó 'nu prá jâyasva | [n] bhávatam ‖ 1 ‖
naḥ sá-manasau sám-okasâv arepásau | [o] mấ yajnáᵕ hiᵕsi=
shṭam mấ yajná-patiṃ jâta-vedasau, çivaú bhavatam adyá
naḥ ‖ [p] agnấv agníç carati prá-vishṭa ṛíshîṇâm putró adhi=
-râjá[4] esháḥ | svâhâ-kṛítya bráhmaṇâ te juhomi mấ devấnâm
mithuyấ kar bhâga-dhéyam ‖ 2 ‖ bhávatam, ékatriᵕçac ca ‖ 7 ‖

6, 3, 6, 1. 2. 5, 2-4. — K. 3, 4. 26, 7. — Vs. 6, 7. 8. 5, 2-4.
Ç. 3, 7, 3, 9-13. 4, 1, 20-25. Kâ. 6, 3, 19. 5, 1, 28 - 2, 6. — tvâ̱ | u̱pa̱=

---

6. [5] so (°s p°) ABE. [6] so ABCD, uçmasī̆ E; s. Anm. [4].

7. paçor upâkaraṇam. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [3] zwei Wörter; raṇva ramaṇîyaṃ kuru Sây.; s. I, 2, 5, 1. [4] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 15.

vîr ity úpa-vîḥ — upo iti — preti | aguḥ — bṛihàspate | dhâraya — vasú | raṇva | revátîḥ | ramàdhvam — sthaḥ | urvaçî — purûravâḥ — akte iti — anú | preti | jâyasva — — adhirâja ity àdhi-râjaḥ | eshaḥ — kaḥ[6]. —

8. [a] ā́ dada | [b] ṛitásya tvâ deva-haviḥ pā́çenā́ " rabhe | [c] dhárshâ[1] mā́nushân | [d] ad-bhyás tvaú 'shadhî-bhyaḥ[1] pró 'kshâmy | [e] apā́m perúr asi | [f] svâttám cit sá-devaṃ havyám ā́po devîḥ svadatai 'naṃ | [g] sáṃ te prâ-'ṇó vâyúnâ gachatâṃ, sáṃ yájatrair áñgâni, sáṃ yajná-patir â-çíshâ | [h] ghṛiténâ 'ktaú paçúṃ trâyethâṃ | [i] révatîr yajná-patim priya-dhā́ " viçató | [k] 'ro antariksha[2] sa-jū́r devéna || 1 || vā́tenâ 'syá havíshas tmánâ yaja sám asya tanúvâ bhava, várshîyo várshîyasi yajné yajná-patiṃ dhâḥ | [l] pṛithivyā́ḥ sam-pṛícaḥ pâhi | [m] námas ta â-tânâ | [n] 'narvā́ pré 'hi, ghṛitásya kulyā́m ánu, sahá pra-jáyâ sahá râyás póshenā́[3] | [o] "po devîḥ çuddhâ-yúvaḥ[1] çuddhā́ yūyáṃ devā́ṃ[4] ûḍhvaṃ, çuddhā́ vayám pári-vishṭâḥ pari-veshṭā́ro vo bhûyâsma || 2 || devéna, cátuçcatvâriṃçac ca || 8 ||

6, 3, 6, 3-4. 7, 4-5. 8, 2-4. — K. 3, 5. 6. 26, 8. — Vs. 6, 8-13. Ç. 3, 7, 4, 1-9. 8, 1, 12 - 2, 3. Kâ. 6, 3, 26 - 6, 1. — eti | dade — pâçéna | eti | rabhe | dharshâ — adbhya ity àt-bhyaḥ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ | preti | ukshâmi — prâṇa iti pra-anaḥ — aktau — priyadheti priya-dhâ | eti | viçata | uro iti — âtânety ā́-tâna | anarvâ | preti | ihi — râyaḥ | poshéṇa | âpàḥ — çuddhâyuva iti çuddha-yuvaḥ | çuddhâḥ — devân | ûḍhvam | çuddhâḥ.

9. [a] vā́k ta ā́ pyâyatâm, prâ-'ṇás ta ā́ pyâyatâm, cákshus ta[1] ā́ pyâyatâm, çrótraṃ ta ā́ pyâyatâm | [b] yā́ te

---

7. [6] s. P. 8, 9.
8. paçoḥ saṃjnapanam. [1] so (°â, resp. °î) ABE; s. P. 3, 8. 7. 2. [2] so ("o a°) ABE; s. P. 4, 6. [3] so (°s p°) ABE. [4] so ABE; s. P. 9, 22.
9. vapotkhedaḥ. [1] so (°s t°) ABE.

prâ-'ṇā́ñ[2] chúg jagā́ma, yā́ cákshur, yā́ çrótram, yát te krū́=ráṃ yád ā́-sthitam, tát ta ā́ pyâyatâṃ, tát ta eténa çun=dhatâṃ | [c] nā́bhis ta[1] ā́ pyâyatâm, pâyús ta[1] ā́ pyâyatâṁ | [d] çuddhā́ç carítrâḥ | [e] çám ad-bhyáḥ ‖ 1 ‖ çám óshadhî=-bhyaḥ[3], çám pṛithivyai, çám áho-bhyâm | [f] óshadhe trā́ya=svai 'naṁ | [g] svá-dhite maí 'naṁ hiṁsî | [h] rákshasâm bhâgò 'sî | [i] 'dám aháṁ ráksho 'dhamáṃ támo nayâmi | [k] yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmá, idám enam adhamáṃ támo nayâmî | [l] 'shé tvâ | [m] ghṛiténa dyâvâ-pṛithivî prò 'rṇvâ=thâm | [n] áchinno rā́yaḥ[3] su-vī́ra | [o] urv̀ antáriksham ánv ihi | [p] vā́yo vī́ 'hi[5] stokā́nâṁ svā́ho | [q] 'rdhvá-nabhasaṃ mâ=rutáṃ gachatam ‖ 2 ‖ adbhyó, vī́hi, pañca ca ‖ 9 ‖

6, 3, 9, 1-6. — K. 3, 6. — Vs. 6, 15. 16. Ç. 3, 8, 2, 6-28. Kâ. 6, 6, 5-27. — ṯe | eti — prâ̱ṇa iti pra-a̱naḥ | ṯe | eti — prâ̱=ṇân iti pra-a̱nân | çuk — tat | ṯe | eti — tat | ṯe — oshá=dhíbhya̱ ity osháḍhi-bhya̱ḥ — aho̱bhyâ̱m ity aháḥ-bhyâ̱m — mâ | e̱na̱m | hḭṁsî̱ḥ — bhâ̱gaḥ | a̱sḭ | ḭdam — a̱dha̱mam — na̱yâ̱mḭ | ḭshe — dyâ̱vâ̱pṛḭthḭvî̱ iti dyâvâ-pṛḭthḭvî̱ | preti | û̱rṇvâ̱thâ̱m — su̱vîra̱ iti su-vîràḥ | u̱ru — vâyo̱ iti | vîti | ḭhḭ — û̱rdhvanàbhasa̱m ity û̱rdhva-na̱bha̱sa̱m. —

10. [a] sáṃ te mánasâ mánaḥ, sám prâ-'ṇéna prâ-'ṇó [b] júshṭaṃ devébhyo havyáṃ ghṛitá-vat svā́hai | [c] 'ndráḥ prâ-'ṇó áñge[1]-añge[2] ni dedhyad, aindrò 'pâ-'nó áñge[1]-añge[2] vi bobhuvad | [d] déva tvashṭar bhū́ri te sáṁ-sam e̱tu vishu=-rûpâ yát sá-lakshmâṇo bhávatha | deva-trā́ yántam ávase sákhâyó 'nu tvâ mâtā́ pitáro[3] madantu ‖ [e] çrī́r asy | [f] agnís tvâ[4] çrîṇâtv | [g] ā́paḥ sám ariṇan | [h] vā́tasya ‖ 1 ‖ tvâ dhrájyai, pûshṇó ráṁhyâ, apā́m óshadhînâṁ róhishyai |

---

9. [2] prâṇân (dentales n) chug ABE. gegen P. 5, 24. [3] s. P. 3, 7. [4] Acc. Plur.? dhanâni prayachatu Sây. [5] sic! zwei Wörter!

10. vasâhomaḥ. [1] so (⁰o a⁰) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17. [2] so (⁰e a⁰) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17. [3] sic! zwei Wörter. [4] so (⁰s t⁰) ABE.

ⁱghṛitáṃ ghṛita-pâvânaḥ pibata, vásâṃ vasâ-pâvânaḥ pi-batâ | ᵏ 'ntárikshasya havír asi | ˡ svā́hâ tvâ 'ntárikshâya | ᵐ díçaḥ, pra-díça, â-díço, vi-díça, ud-díçaḥ | ⁿ svā́hâ dig-bhyó | ᵒ námo dig-bhyáḥ || 2 || vā́tasyâ, 'shṭâviṃçatiç ca || 10 ||

6, 3, 11, 1-3. — K. 3, 7. — Vs. 6, 18-20. Ç. 3, 8, 3, 9-37. Kâ. 6, 8, 6 - 9, 1. — svâhā | aindraḥ — aṅgeaṅga ity aṅgè-aṅge — saṃsam iti sam-sam — vishúrûpâ iti vishú-rûpâḥ — mâtâ | pitaráḥ — raṃhyai | apâm — digbhya iti dik-bhyaḥ. —

11. ᵃ samudráṃ¹ gacha svā́hâ¹, 'ntárikshaṃ¹ g. s., deváṃ savitā́raṃ g. s., 'ho-râtré g. s., mitrā́-várunau g. s., sómaṃ g. s., yajnáṃ g. s., chándâṃsi g. s., dyā́vâ-pṛithivī́ g. s., nábho divyáṃ g. s., 'gníṃ vaiçvânaráṃ¹ g. s. | ᵇ 'd-bhyás tvaú 'shadhî-bhyo | ᶜ máno me hā́rdi² yacha | ᵈ tanū́ṃ tvácam putráṃ náptâram açîya | ᵉ çúg asi, tám abhí çoca yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmó | ᶠ dhā́mno-dhâmno râjann itó varuṇa no muñca, yád ā́po ághniyâ³ váruṇé 'ti çápâmahe táto varuṇa no muñca || 1 || asi, shádviṃçatiç ca || 11 ||

6, 4, 1, 1-5. — K. 3, 8. — Vs. 6, 21. 22. Ç. 3, 8, 4, 11 - 5, 10. Kâ. 6, 9, 10 - 10, 5. — ahorâtre ity ahaḥ-râtre — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — yaḥ | asmân — râjan | itaḥ — yat | âpáḥ | aghniyâḥ | varúṇa | iti.

12. ᵃ havíshmatîr¹ imā́ ā́po havíshmân devó adhvaró², havíshmâṃ³ ā́ vivâsati havíshmâṃ³ astu sū́ryaḥ || ᵇ agnér vó 'panna-gṛihasya sádasi sâdayâmi sumnā́ya sumninîḥ, sumné mâ dhatte | ᶜ 'ndrâ-'gniyór⁴ bhâga-dhéyî stha, mitrā́-váruṇayor bhâga-dhéyî stha, víçveshâṃ devā́nâṃ bhâga-dhéyî stha | ᵈ yajné jâgṛita || 1 || havíshmatîç, cátustriṃçat || 12 ||

---

11. gudakâṇḍena upayaṭsaṃjnakahomâḥ. ¹ ohne avagraha. ² hárdi E. ³ so (ºo aº) ABE.

12. 13. somâbhishavaḥ; 12. vasatîvarîṇâṃ grahaṇam. ¹ ohne avagraha. ² so (ºo aº) ABE. ³ so (ºâṃ) ABE; s. P. 9, 21. ⁴ ºdrâgnyor E.

6, 4, 2, 4-6. — K. 3, 9. — Vs. 6, 23. 24. Ç. 3, 9, 2, 10-15. Kâ. 8, 9, 10-23. — havishmân | eti — indrâgniyor itī́ndra-agni-yoḥ | bhâgadheyîr iti bhâga-dheyī́ḥ.

13. [a] hṛidé tvâ mánase tvâ, divé tvâ sū́ryâya tvo | [b] 'rdhvám imám adhvarám kṛidhi, diví devéshu hótrâ yacha | [c] sóma râjann é 'hy, áva roha | [d] mā́ bhér[1] mā́ sám vikthâ[2] [e] mā́ tvâ hiṁsisham | [f] pra-jā́s tvám upā́-'varoha[3], pra-jā́s tvā́m upā́-'varohantu[3] | [g] çṛiṇótv agníḥ sam-ídhâ hávam me çṛiṇvántv ā́po dhisháṇâç ca devī́ḥ | çṛiṇóta grâvâṇo vi-dúsho nú || 1 || yajnáṁ çṛiṇótu deváḥ savitā́ hávam me || [h] dévîr âpo apâm[4] napâd yá ûrmír havishya indriyā́-vân madíntamas[5], tám devébhyo deva-trā́ dhatta, çukráṁ çukra-pébhyo, yéshâm bhâgá sthá, svā́hâ[6] | [i] kā́rshir asy, ápâ 'pā́m mṛidhráṁ | [k] samudrásya[6] vó 'kshityâ ún naye | [l] yám agne pṛit-sú mártyam ā́vo vā́jeshu yám junā́ḥ | sá yántâ çáçvatîr íshaḥ || 2 || nú, saptácatvâriṁçac ca || 13 ||

6, 4, 3, 1-4. — K. 3, 9. — Vs. 6, 25-29. Ç. 3, 9, 3, 4-32. Kâ. 9, 1, 5-3, 16. — hotrā́ḥ | yacha — eti | ihi | aveti — vikthâḥ — upâvârohety úpa-avároha — upâvârohantv ity úpa-avâ-rohantu — âpaḥ | apâm | napât | yaḥ — indriyâvân itī́ndriya-vân — bhâgaḥ | stha — apeti | apâm — vaḥ | akshityai — âvâḥ.

14. [a] tvám agne rudró ásuro[1] mahó divás tváṁ çár-dho mā́rutam pṛikshá îçishe | tvám vā́tair aruṇaír yâsi çam-gayás tvám pûshā́ vi-dhatáḥ[2] pâsi nú tmánâ || [b] ā́ vo rā́jânam adhvarásya rudráṁ hótâraṁ satya-yájaṁ ródasyoḥ | agním purā́ tanayitnór ácittâd dhíraṇya-rûpam ávase kṛiṇu-

13. somasya çakaṭâd upâvarohaḥ. [1] betont! [2] vitthâ E secunda manu. [3] als Compositum! CD; und so betont ABE. [4] so (°o a°) AB. E sec. m. [5] ohne avagraha.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o a°) ABE. [2] mit avagraha! [3] ohne avagraha.

dhvam || [c] agnír hótâ ní shasâdâ[4] yájîyân[5] upá-sthe mâtúḥ surabhā́v[3] u loké | yúvâ kavíḥ puru-nishṭháḥ || 1 || ṛitā́-vâ dhartā́ kṛishṭînā́m utá mádhya iddháḥ || [d] sâdhvī́m akar devá-vîtiṃ no adyá[1] yajnásya jihvā́m avidâma gúhyâm | sá ā́yur ā́ 'gât surabhír[3] vásâno bhadrā́m akar devá-hûtiṃ no adyá[1] || [e] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshā́mâ[4] rérihad vîrúdhaḥ[3] sam-añján | sadyó jajnânó ví hī́ 'm iddhó ákhyad[1] ā́ ródasî bhânúnâ bhâty antáḥ || [f] tvé vásûni purv-aṇîka || 2 || hotar doshā́ vástor é 'rire yajníyâsaḥ | kshā́me 'va viçvâ bhúvanâni yásmint sáṃ saúbhagâni[9] dadhiré pâvaké || [g] túbhyaṃ tā́ añgiras-tama víçvâḥ su-kshitáyaḥ pṛíthak | ágne kā́mâya yemire || [h] açyā́ma táṃ kā́mam agne távo 'tỳ açyā́ma rayíṃ rayi-vaḥ su-vī́ram | açyā́ma vā́jam abhí vâjáyanto 'çyā́ma dyumnám ajarâ 'járaṃ te || [i] çréshṭhaṃ yavishṭha bhâratā́ 'gne dyu-mántam ā́ bhara || 3 || váso puru-spṛíhaṃ rayím || [k] sá çvitânás tanyatū́ rocana-sthā́ ajárebhir nā́nadad-bhir yávishṭhaḥ | yáḥ pâvakáḥ puru-támaḥ purū́ṇi pṛithū́ny agnír anu-yā́ti bhárvan || [l] ā́yush ṭe[6] viçváto[3] dadhad ayám agnír várenyaḥ | púnas te prā́-'ṇá ā́ 'yati párâ yákshmaṃ suvâmi te || [m] âyur-dā́ agne havísho jushâṇó ghṛitá-pratîko ghṛitá-yonir edhi | ghṛitám pîtvā́ mádhu cā́ru gávyam pité 'va putrám abhí || 4 || rakshatâd imám || [n] tásmai te prati-háryate jā́ta-vedo ví-carshaṇe | ágne jánâmi su-shṭutím || [o] divás pári[7] prathamáṃ jajne agnír[8] asmád dvitī́yam pári jâtá-vedâḥ | tṛitī́yam ap-sú nṛi-máṇâ ájasram índhâna enaṃ jarate svâ-dhī́ḥ || [p] çúciḥ pâvaka vándyó 'gne bṛihád ví rocase | tvám ghṛitébhir ā́-hutaḥ || [q] dṛiçânó rukmá urvyā́ vỳ adyaud dur-márshaṃ ā́yuḥ çriyé rucânáḥ | agnír amṛíto abhavad[1] váyo-bhiḥ || 5 ||

14. [4] so (°â) ABE. [5] s. P. 9, 23. [6] so (°sh ṭe°) ABE. [7] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 28. 34. [8] so (°e a°) ABE.

yád enaṃ dyaúr ájanayat su-rétâḥ || [r] ä́ yád ishé nṛi-pátiṃ téja ä́naṭ chúci[9] réto ní-shiktaṃ dyaúr abhíke | agníḥ çár-dham anavadyáṃ yúvânaᵘ svâ-dhíyaṃ janayat sûdáyac ca || [s] sá téjîyasâ mánasâ tvóta[3] utá çiksha sv-apatyásya çikshóḥ | ágne râyó nṛí-tamasya prá-bhûtau bhûyä́ma te su-shṭutáyaç ca vásvaḥ || [t] ágne sáhantam ä́ bhara dyumná-sya prâ-sáhâ rayím | víçvâ yáḥ || 6 || cárshaṇîr abhy̌ âsä́ vä́jeshu sâsáhat || [u] tám agne pṛitanâ-sáhaᵘ rayíᵘ sahasva[3] ä́ bhara | tváᵘ hí satyó ádbhuto[1] dâtä́ vä́jasya gó-mataḥ || [v] ukshä́-'nnâya vaçä́-'nnâya sóma-pṛishṭhâya vedháse | stó-mair vidhemâ 'gnáye || [w] vadmä́ hí sûno ásy adma-sádvâ cakré agnír[8] janúshä́ 'jmä́ 'nnam | sá tváṃ na ûrja-sana ǘrjaṃ dhâ rä́je 'va jer avṛiké ksheshy antáḥ || [x] ágna ä́-yûᵘshi || 7 || pavasa ä́ suvó 'rjam ishaṃ ca naḥ | âré bâdhasva duchúnâm[8] || [y] ágne pávasva sv-ápâ asmé várcaḥ su-vïryam | dádhat póshaᵘ rayím máyi || [z] ágne pâvaka ro-císhâ mandráyâ deva jihváyâ | ä́ devä́n vakshi yákshi ca || [aa] sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne deväᵘ[10] ihä́ '' vaha | úpa yajnáᵘ havíç ca naḥ || [bb] agníḥ çúcivrata-tamaḥ çúcir vípraḥ çúciḥ kavíḥ | çúcî rocata ä́-hutaḥ || [cc] úd agne çúcayas táva çukrä́ bhrä́janta îrate | táva jyótîᵘshy arcáyaḥ || 8 || purunishṭháḥ[11], purvaṇíka, bharâ, 'bhí, váyobhir, yá, ä́yûᵘshi, vípraḥ çúciç, cáturdaça ca || 14 ||

(2, 2, 2, 3 - 4, 3.) — [a] Ṛ. 2, 1, 6; [b] 4, 3, 1; [c] 5, 1, 6; [d] 10, 53, 3; [e] 10, 45, 4; [f] 6, 5, 2; [g] 8, 43, 18; [h] 6, 5, 7; [i] 2, 7, 1; [k] 6, 6, 2; [l] nur hier; [m] Vs. 35, 17; [n] nur hier; [o] Ṛ. 10, 45, 1; [p] 2, 7, 4; [q] 10, 45, 8; [r] 1, 71, 8; [s] 3, 19, 8; [t. u] 5, 23, 1. 2; [v] 8, 43, 11; [w] 6, 4, 4; [x. y] 9, 66, 19. 21; [z] 5, 26, 1; [aa] 1, 12, 10; [bb. cc] 8, 44, 21. 17. — pṛikshaḥ | îçishe — çaṃ-gaya iti çam-gayaḥ — vidhata iti vi-dhataḥ — nîti | sasâda — surabhau | u | loke — purunishṭha iti puru-nishṭhaḥ |

---

10. [9] so A. E (ânaṭ mit virâma) und Whitney's Mspt.; ânaṭ (mit virâma) çuci B; s. P. 5, 34. [10] so (âᵘ) AB; s. P. 9, 21. [11] hier hat E puruṇiᵘ.

ṛitâvety ṛita-vâ — madhyè | iddhaḥ | sâdhvîm | akaḥ — saḥ — eti | agât | surabhiḥ — akaḥ — naḥ | adya — agniḥ | stanayán | iva — kshâmà — vírudhàḥ — vîti | hi | îm | iddhaḥ | akhyàt | eti | rodásî iti — antaḥ | tve iti — purv= aṇîketi [12] puru-aṇîka | hotaḥ | doshâ | vastóḥ | eti | irire — kshâmà | iva — tavà | ûtî | açyâmà — ajara | ajaràm — bhârata | agnè — vaso iti — saḥ — tanyatuḥ | rocanasthà iti rocana-sthâḥ — âyúḥ | te — prâṇaḥ iti pra-anáḥ | eti | ayati | pareti — pitâ | iva — sushṭutim iti su-stutim | divaḥ | parîti — nṛimaṇâ iti nṛi-manâ̆ḥ — svâdhîr iti sva-dhîḥ [13] — durmarsham iti duḥ-marshàm — vayóbhir iti vayàḥ-bhiḥ — ânàṭ | çuci — nishiktam iti ni-siktam — svâdhiyam iti sva= -dhiyàm [13] — tvotàḥ — agnè | râyaḥ — sushṭutaya iti su-stu= tayàḥ — prâsaheti prà-sahâ̆ — viçvâ̆ḥ — abhîti | âsâ — sâ= sahàt — sahasvaḥ | eti — ukshânnâyety uksha-annâya | va= çànnâyeti vaçâ-annâya — vidhema — vadmâ | hi | sûno iti [14] | asi | admasadvety àdma-sadvâ̆ — janushâ̆ | ajmà | annàm — saḥ — ûrjasana ity ûrja-sane — dhâḥ | râjâ̆ | iva | jeḥ — ksheshi | antaḥ — pavase — ûrjàm — duchunâ̆m — asme iti — saḥ — dîdivaḥ | agnè | devân | iha | eti | vaha | upeti — çuciḥ | rocate — çukrâḥ | bhrâjàntaḥ.

devásya, rakshoháṇo, vibhū́s, tvá◡ somā́, 'ty anyā́n ágàm, pṛithi= vyā́, ishé tvā́, " dade, vā́k te, sáṃ te, samudrá◡, havíshmatir, hṛidé, tvám agne rudráç, cáturdaça ‖ 14 ‖

devásya (1, 1), gamádhye (6, 2) havíshmatiḥ (12, 1), pavasa (14, 8), ékatri◡çat ‖ 31 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe
tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖ 3 ‖

3. grahâḥ (1, 4, 1-42).

1. * â̆ dade, grâ̆vâ 'sy adhvara-kṛíd devébhyo, gam= bhîrám imám adhvaráṃ kṛidhy ut-taména pavíné 'ndrâya sómа◡ sú-shutam mádhu-mantam páyasvantaṃ vṛishṭi-vá=

---

14. [12] s. P. 7, 12. [13] s. P. 3, 5 (der Rik-padap. trennt su-âdhî). [14] zu sûno asi s. Whitney zu P. 4, 6.

nim | [b] índrâya tvâ vṛitra-ghná, índrâya tvâ vṛitra-túra, ín-drâya tvâ 'bhimâti-ghná, índrâya tvâ ''ditya-váta, índrâya tvâ viçvádevyâ-vate[1] | [c] çvâtrā́ stha vṛitra-túro rā́dho-gûrtâ amṛ́tasya pátnîs, tā́ devîr deva-tré 'máṃ yajnáṃ dhattó, 'pa-hûtâḥ sómasya pibató, 'pa-hûto yushmā́kam ‖ 1 ‖ só-maḥ pibatu | [d] yát te soma diví jyótir yát pṛithivyā́ṃ yád urā́v antárikshe[2] ténâ 'smaí yájamânâyo 'rú râyā́ kṛidhy, ádhi dâtré voco | [e] dhíshaṇe[3] vîḍū́[3] satī́[3] vîḍayethâm ū́r-jaṃ dadhâthâm ū́rjam me dhattam, mā́ vâɷ hiɷsisham mā́ mâ hiɷsishṭam | [f] prā́g[2] ápâg[2] údag[2] adharā́k[2] tā́s tvâ díça ā́ dhâvantv, ámba ní shvara[4] | [g] yát te somā́ 'dâ-bhyaṃ nā́ma jā́gṛivi, tásmai te soma sómâya svā́hâ ‖ 2 ‖ yushmā́kaɷ, svara yát te, náva ca ‖ 1 ‖

6, 4, 4, 1. — K. 3, 10. Vs. 6, 30-36. 7, 2. Ç. 3, 9, 4, 3-21. Kâ. 9, 4, 5-28. — sushútaṃ iti su-sutaṃ — viçvadévyâvata iti viçvadévya-vate | çvâtrâḥ — râdhógûrtâ iti râdhâḥ-gûrtâḥ — devatreti deva-trâ — urau | antarikshe — dhishâṇe iti | vîḍû iti | satî iti — prâk | apâk | udák | adharâk — nîti | svara — soma | adâbhyaṃ.

2. [a] vâcás pátaye[1] pavasva vâjin, vṛíshâ vṛíshṇo aɷçú-bhyâṃ[2] gábhasti-pûto, devó devā́nâm pavítram asi, yéshâṃ bhâgó 'si tébhyas tvâ | [b] svā́ṃkṛito[3] 'si, mádhu-matîr na íshas kṛidhi[4], víçvebhyas tve 'ndriyébhyo divyébhyaḥ pā́rthive-bhyo | [c] mánas tvâ 'shṭû | [d] 'rv antárikshaṃ[3] ánv ihi | [e] svā́hâ[3] tvâ su-bhavaḥ sū́ryâya | [f] devébhyas tvâ marîci-pébhya | [g] eshá te yóniḥ, prâ-'ṇā́ya tvâ ‖ 1 ‖ vâcáḥ, saptácatvâriɷçat ‖ 2 ‖

6, 4, 5, 3-5. — K. 4, 1. 27, 1. — Vs. 7, 1-3. Ç. 4, 1, 1, 9-24.

4, 1-42. grahapraçnaḥ; 1. somâbhishavaḥ. [1] s. P. 3, 5. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 38. [4] so (shº) ABE; s. P. 6, 13.

2. upâɷçugrahaḥ. [1] so (ºs pº) ABE; s. P. 8, 27. [2] so (ºo aº) ABE. [3] ohne avagraha. [4] so (ºs kº) A (auch 6, 4, 5, 4). E.; ishaḥ kṛidhi B; s. P. 8, 25.

Kâ. 9, 4, 23-38. — vâcaḥ | patáye — bhâgaḥ | asi — svâṃkritaḥ | asi — naḥ | ishâḥ | kridhi — tvâ | ashṭu | uru — subhava iti su-bhavaḥ — eshaḥ — prâṇâyeti pra-aṇâyâ.

3. [a]upayâmá-gṛhîto 'sy | [b]antár yacha magha-van, pàhí sómam, urushyá rā́yaḥ, sám ísho yajasvâ, 'ntás te dadhâmi dyā́vâ-prithivī́ antár urv̀ antárikshaṃ[1], sa-jóshâ devaír ávaraiḥ páraiç cá 'ntar-yâmé magha-van mâdayasva | [c]svā́ṃkrito 'si[1] mádhu-matîr na íshas kridhi[2] víçvebhyas tve 'ndriyébhyo divyébhyâḥ pā́rthivebhyo | [d]mánas tvâ 'shṭû | [e]'rv̀ antáriksham[1] ánv ihi | [f]svā́hâ[1] tvâ su-bhavaḥ sū́ryâya | [g]devébhyas tvâ marîci-pébhya | [h]eshá te yónir, apâ-'nā́ya tvâ ‖1‖ devébhyaḥ, saptá ca ‖3‖

6, 4, 6, 1-3. — K. 4, 1. 27, 2. — Vs. 7, 4-6. Ç. 4, 1, 2, 15-28. Kâ. 9, 6, 1-4. — antaḥ | yacha — antaḥ | te — antaḥ | uru — sajoshâ iti sa-joshâḥ — asi — ishâḥ — tvâ | ashṭu | uru — eshaḥ.

4. [a]ā́ vâyo bhûsha çuci-pà úpa naḥ sahásraṃ te ni-yúto viçva-vâra | úpo te ándho[1] mádyam ayâmi yásya deva dadhishé pûrva-péyam ‖ [b]upayâmá-gṛhîto 'si, vâyáve tvé | [c]'ndra-vâyû imé sutā́ḥ |[2] úpa práyo-bhir ā́ gatam índavo vâm uçánti hí | [d]upayâmá-gṛhîto 'sí, 'ndravâyú-bhyâṃ tvai, 'shá te yóniḥ, sa-jóshâbhyâṃ tvâ ‖1‖ ā́ vâyo, tríçatvâriṃçat ‖4‖

(6, 4, 7, 8). — K. 4, 2. (27, 3). — Vs. 7, 7. 8. Ç. 4, 1, 3, 18. 19. Kâ. 9, 6, 5. 6. — eti | vâyo iti — çucipâ iti çuci-pâḥ — upo iti — indrâvâyû itîndrâ-vâyû — prayóbhir iti prayâḥ-bhiḥ — eshaḥ — sajoshâbhyâm iti sa-joshâbhyâm.

3-42. antaryâmâdikâ grahâḥ; 3. antaryâma. [1] ohne avagraha. [2] so (°s k°) ABE; s. P. 8, 25.

4. aindravâyava. [1] so (°e a°) ABE. [2] so (°ḥ |) ABE (!).

5. [a]ayám vâm mitrâ-varuṇâ sutáḥ sóma ṛitâ-vṛidhâ | mámé 'd ihá çrutau hávam || [b]upayâmá-gṛihîto 'si, mitrā-várunâbhyâm tvai, 'shá te yónir, ṛitâyú-bhyâm[1] tvâ || 1 || ayám vâm, viuçatíḥ || 5 ||

(6, 4, 8, 3). — K. 4, 2 (27, 4). — Vs. 7, 9. Ç. 4, 1, 4, 7. Kâ. 9, 6, 7. — ṛitâvṛidhety ṛita-vṛidhâ | mamá | it — eshaḥ — ṛitâyubhyâm ity ṛitâyu-bhyâm.

6. [a]yā́ vâm káçâ mádhu-maty áçvinâ sū́nṛítâ-vatî | táyâ yajnám mimikshatam || [b]upayâmá-gṛihîto 'sy, açví-bhyâm tvai, 'shá te yónir, mā́dhvîbhyâm tvâ || 1 || yā́ vâm, ashṭā́daça || 6 ||

(6, 4, 9, 1). — K. 4, 2 (27, 4). — Vs. 7, 11. Ç. 4, 1, 5, 17. Kâ. 9, 7, 8. — madhúmatîti madhú-matî — sū́nṛitā́vatîti sū́-nṛitā́-vatî — eshaḥ.

7. [a]prâtar-yújau ví mucyethâm áçvinâv é 'há gacha-tam | asyá sómasya pîtáye || [b]upayâmá-gṛihîto 'sy, açví-bhyâm tvai, 'shá te yónir, açví-bhyâm tvâ || 1 || prâtaryújâv, ékân ná viuçatíḥ[1] || 7 ||

(6, 4, 9, 1). — eti | iha eshaḥ.

8. [a]ayám venáç codayat pṛíçni-garbhâ jyótir-jarâyû rájaso vi-mā́ne | imám apā́u saṃ-gamé sū́ryasya çíçum ná víprâ matí-bhî rihanti || [b]upayâmá-gṛihîto 'si, çáṇḍâya tvai, 'shá te yónir, vîrátâm[1] pâhi || 1 || ayám venáḥ, páñcaviuçatiḥ || 8 ||

(vgl. 6, 4, 10, 1-6). — K. 4, 8. (27, 8). — Vs. 7, (12.) 16. Ç. 4, 2, 1, 8 (eke). 9. Kâ 9, 6, 12. 13. — pṛiçnigarbhâ iti pṛiçni-gar-bhâḥ | jyotirjarâyur iti jyotiḥ-jarâyuḥ — vimânâ iti vi-mânè — viprâḥ | matibhir iti mati-bhiḥ — eshaḥ — vîratâm.

---

5. maitrâvaruṇa. [1] ṛitâvíbhyâm E prima manu.
6. âçvina.
7. âçvina. [1] so E; viuçatiḥ (ohne Accent) ABCD.
8. çukrâmanthinau [1] ohne avagraha.

9. [a] tám pratnáthâ[1] pûrváthâ[1] viçváthe[1] 'máthâ[1] jyeshṭhá-tàtim barhi-shádam suvar-vídam | pratîcînám[1] vṛijánam[2] dohase girấ ''çúm jáyantam ánu yấsu várdhase || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, márkâya tvai, 'shá te yóniḥ, pra-jấḥ pâhi || 1 || tám, shádvimçatiḥ || 9 ||

(vgl. 6, 4, 10, 1). — K. 4, 8. — Vs. 7, 12. (16). Ç. 4, 2, 1, 9. Kâ. 9, 6, 11 (13). — pratnathấ ; pûrvathấ | viçvathấ | imathấ — barhishadam iti barhi-sadàm | suvarvidam iti suvaḥ-vidàm | pratîcînam — girâ | âçùm — eshaḥ.

10. [a] yé devâ divy ékâdaça[1] sthá, pṛithivyấm ádhy ékàdaça[1] sthấ, 'psu-shádo mahinaí 'kâdaça[1] sthá, té devâ yajnám imám jushadhvam | [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, àgrayaṇò 'si sv-âgrayaṇo, jínva yajnám jínva yajná-patim, abhí sávanâ pâhi, víshṇus tvấm pâtu, víçam tvám pâhî 'ndriyéṇai, 'shá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || yé devâs, tríçatvârimçat || 10 ||

6, 4, 11, 1. 2. — K. 4, 5. 27, 9. — Vs. 7, 19. 20. Ç. 4, 2, 2, 9. 10. Kâ. 9, 6, 15. — devâḥ | divi | ekấdaça — apsushada ity àpsu-sadàḥ | mahinâ — devâḥ — âgrayaṇaḥ | asi | svấgrayaṇa iti su-âgrayaṇaḥ — eshaḥ.

11. [a] trimçát tráyaç ca gaṇíno rujánto dívam rudrấḥ pṛithivî́m ca sacante | ekâdaçấso[1] apsu-shádaḥ[2] sutám sómam jushantâm sávanâya víçve || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, âgrayaṇò 'si sv-âgrayaṇo, jínva yajnám jínva yajná-patim, abhí sávanâ pâhi, víshṇus tvâm pâtu, víçam tvám pâhî 'ndriyéṇai, 'shá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || trimçád dvíçatvârimçat || 11 ||

---

9. çukrâmanthinau. [1] ohne avagraha. [2] vṛijinam B (varjaníyam âlasyâçraddhâdikam). D sec. m., vṛijanam ACE. und D prima und tertia manu.

10. âgrayaṇa. [1] ohne avagraha.

11. âgrayaṇa; bhrâtṛivyavato mantrântaram âmnâyate B (p. 680). [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AB. E sec. m.

ekâdaçâsâḥ apsushada ity âpsu-sadâḥ — âgrayaṇaḥ asi | svâgrayaṇa iti su-âgrayaṇaḥ — eshaḥ.

12. [a] upayâmá-gṛihîto 'sí, 'ndrâya tvâ bṛihád-vate vá-yasvata[1] ukthâ-yúve[2], yát ta indra bṛihád váyas tásmai tvâ, víshṇave tvai, 'shá te yónir, índrâya tvo 'kthâ-yúve || 1 || upayâmágṛihîto, dvâviṃçatiḥ || 12 ||

6, 5, 1, 3. — K. 4, 5. 27, 10. — Vs. 7, 22. Ç. 4, 2, 3, 10. Kâ. 9, 6, 21. — bṛihadvâta iti bṛihat-vate | vayâsvate ukthâyuva ity úktha-yuvé — te — eshaḥ.

13. [a] mûrdhấnaṃ divó aratím[1] pṛithivyấ vaiçvânarám[2] ṛitấya jâtám agním | kavíṃ sam-rấjam átithiṃ jánânâm âsánn ấ pấtraṃ janayanta devấḥ || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, agnáye tvâ vaiçvânarấya[2], dhruvò 'si dhruvá-kshitir dhru-vấṇâṃ dhruvá-tamó 'cyutânâm acyutakshít-tama, eshá te yónir, agnáye tvâ vaiçvânarấya[2] || 1 || mûrdhấnam, páñca-triṃçat || 13 ||

6, 5, 2, 1. — K. 4, 5. 28, 1. — Vs. 7, 24. 25. Ç. 4, 2, 4, 24. Kâ. 9, 6, 22. — samrâjam iti sam-râjam — âsan | eti — dhru-vaḥ | asi — acyútânâm — eshaḥ. —

14. [a] mádhuç ca mấdhavaç ca, çukráç ca çúciç ca, nábhaç ca nabhasyàç ce, 'sháç co 'rjáç ca, sáhaç ca sa-hasyàç ca, tápaç ca tapasyàç co | [b] 'payâmá-gṛihîto si | [c] saṃ-sárpo 'sy | [d] aṃhas-patyấya tvâ || 1 || mádhus, triṃçát || 14 ||

6, 5, 3, 4. — K. 4, 7. (28, 2). Vs. 7, 30. Ç. 4, 3, 1, 14-20. K. 9, 13, 1-18. — ishaḥ | ca | ûrjaḥ — saṃsarpa iti sam-sar-páḥ | asi | aṃhaspatyâyety áṃhaḥ-patyâyá.

---

12. ukthya. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 2.
13. dhruva. [1] so (°o a°) ABE. [2] ohne avagraha.
14. ṛitugraháḥ.

15. [a] índrâ-'gnî ấ gataɷ sutám gîrbhír[1] nábho váreṇ-yam | asyá pâtam dhiyé 'shitấ || [b] upayâmá-gṛihîto 'sî, 'ndrâ-gní-bhyâm tvai, 'shá te yónir, indrâgní-bhyâm tvâ || 1 ||
índrâgnî, viɷçatíḥ || 15 ||

(6, 5, 4, 1). — K. 4, 7. (28, 2). — Vs. 7, 31. Ç. 4, 3, 1, 24. Kâ. 9, 13, 20. — indrâgnî itîndrâ-agnî | eti — gîrbhiḥ — dhiyâ | ishitâ — indrâgnibhyâm itîndrâgni-bhyâm — eshaḥ.

16. [a] ómâsaç carshaṇî-dhṛito víçve devâsa ấ gata | dâç-vấɷso dâçúshaḥ sutám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, víçvebhyas tvâ devébhya, eshá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 ||
ómâso, viɷçatíḥ || 16 ||

(6, 5, 4, 1. 2). — K. 4, 7 (28, 2). — Vs. 7, 33. Ç. 4, 3, 1, 27. Kâ. 9, 14, 1. — carshaṇîdhṛita iti carshaṇi-dhṛitaḥ — de-vâsaḥ | eti.

17. [a] marútvantam[1] vṛishabhám vâvṛidhânám ákavâ-'rim divyáɷ çâsám índram | viçvâ-sấham ávase nấtanâyo[1] 'gráɷ saho-dấm ihá táɷ huvema || [b] upayâmá-gṛihîto 'sí, 'ndrâya tvâ marútvata[1], eshá te yónir, índrâya tvâ marút-vate[1] || 1 || marútvantaɷ, shádviɷçatiḥ || 17 ||

(6, 5, 5, 1). — K. 4, 8. (28, 3). — Vs. 7, 36. Ç. 4, 3, 3, 14. Kâ 10, 3, 6. — vâvṛidhânam | akâvârim ity akâvâ-arim — viçvâsâham iti viçva-sâhám — nûtânâya | ugram | sahodâm iti sahaḥ-dâm — asi | indrâya — marutvâte | eshaḥ.

18. [a] índra marutva[1] ihá pâhi sómam yáthâ çâryâté[2] ápibaḥ[3] sutásya | táva prá-ṇîtî táva çûra çármann ấ vivâ-santi kaváyaḥ su-yajnấḥ || [b] upayâmá-gṛihîto 'sí, 'ndrâya

---

15. aindrâgna. [1] ohne avagraha.
16. vaiçvadeva.
17. marutvatîya. [1] ohne avagraha.
18. marutvatîya. [1] ohne avagraha. [2] çâriyâté E. [3] so (°e a°) ABE; s. P. 4, 41.

tvâ marútvata [1], eshá te yónir, índrâya tvâ marútvate [1] || 1 ||
índra marutva, ékân ná triᴗçát [4] || 18 ||

K. 4, 8. — Vs. 7, 35. Ç. 4, 3, 3, 13. Kâ. 10, 1, 14. — ma-rutvaḥ — çâryâte — praṇîtîti pra-nîtî — çarmàn | eti — eshaḥ.

19. [a] marútvâᴗ [1] indra vṛishabhó ráṇâya píbâ [2] sómam anu-shvadhám mádâya | ấ siñcasva jaṭháre mádhva ûrmím tváᴗ rấjâ 'si pra-dívaḥ sutấnâm || [b] upayâmá-gṛihîto sí, 'ndrâ-ya tvâ marútvata [3], eshá te yónir, índrâya tvâ marútvate [3] || 1 ||
marútvân, ékân ná triᴗçát [4] || 19 ||

K. 4, 8. — Vs. 7, 38. — marutvấn | indra — pibà | anushvadham ity ànu-svadham — madhvàḥ — asi | indrấya — eshaḥ.

20. [a] mahấᴗ [1] índro yá ójasâ parjányo vṛishṭi-mấᴗ [1] iva | stómair vatsásya vâvṛidhe || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, mahe-'ndrấya tvai, 'shá te yónir, mahe-'ndrấya tvâ || 1 ||
mahấn, ékân ná viᴗçatíḥ [2] || 20 ||

(6, 5, 5, 8). — K. 4, 8. (28, 3). — Vs. 7, 40. — mahân — vṛishṭimân iti vṛishṭi-mân | iva — vâvṛidhe — mahen-drâyeti mahâ-indrâyà — eshaḥ.

21. [a] mahấᴗ [1] índro nṛivád ấ carshaṇi-prấ utá dvi-bárhâ amináḥ sáho-bhiḥ | asma-dríyag [2] vâvṛidhe vîryấyo 'rúḥ pṛithúḥ sú-kṛitaḥ kartṛí-bhir bhût || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, mahe-'ndrấya tvai, 'shá te yónir, mahe-'ndrấya tvâ || 1 ||
máhân nṛivát [3], shádviᴗçatiḥ || 21 ||

K. 4, 8. — Vs. 7, 39. Ç. 4, 3, 8, 18. Kâ. 10, 3, 10. — mahàn

---

18. [4] triᴗçat ohne Accent D.

19. marutvatîya. [1] so (°âᴗ) ABE; s. P. 9, 20. [2] so (°â) ABE. [3] ohne avagraha. [4] triᴗçat ohne Accent D.

20. mâhendra. [1] so (°âᴗ) ABE; s. P. 9, 20. [2] viᴗçatiḥ ohne Accent ABCDE.

21. mâhendra. [1] so (°âᴗ) ABE; s. P. 9, 20. [2] °dryag (al svaritânta) E. [3] so ABCDE.

— eti — sabóbhir iti sahâḥ-bhiḥ | asmadriyag ity àsma-driyàk — vâvṛidhe — uruḥ — eshaḥ.

22. [a] kadā́ caná[1] starī́r asi né 'ndra saçcasi dâçúshe | úpo-'pé 'n nú magha-van bhū́ya ín nú te dā́nam devásya pṛicyate || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, àdityébhyas tvà | [c] kadā́ caná[1] prá yuchasy ubhé ní pâsi jánmanî[2] | túrîyâ "ditya sávanam ta indriyám ā́ tasthâv amṛítam diví || [d] yajnó devā́nâm práty eti sumnám ā́dityâso bhávatâ[3] mṛiḍáyantaḥ | ā́ vo 'rvā́cî su-matír vavṛityâd aṁhóç cid yā́ varivovít-tarā́ 'sat || [e] vívasva âdityai 'shá te soma-pîthás, téna mandasva, téna tṛipya, tṛipyā́sma te vayám tarpayitā́ro, yā́ divyā́ vṛísh-ṭis táyâ tvâ çrîṇâmi || 1 || vaḥ, saptáviṁçatiç ca || 22 ||

6, 5, 6, (1-) 5. — K. 4, 10. 28, 6. — Vs. 8, 2-5. Ç. 4, 3, 5, 10-18. Kâ. 10, 4, 4-7. — cana — upopcty upá-upa | it | nu — bhûyàḥ | it — ubhe iti — janmànî iti — te — tasthau — bhavata — eti | vaḥ | arvâcī́ — varivovittareti varivovit-tarà | asàt | vivàsvaḥ — eshaḥ.

23. [a] vâmám adyá savitar vâmám u çvó divé-dive vâmám asmá-bhyaṁ sâvîḥ | vâmásya hí ksháyasya deva bhū́rer ayā́ dhiyā́ vâma-bhā́jaḥ syâma[1] || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devā́ya tvâ savitré || 1 || vâmám, cáturviṁçatiḥ || 23 ||

(6, 5, 7, 1). — Vs. 8, 6. Ç. 4, 4, 1, 6. Kâ. 10, 5, 13.

24. [a] ádabdhebhiḥ savitaḥ pâyú-bhish ṭváṁ[1] çivébhir adyá pári pâhi no gáyam | híraṇya-jihvaḥ suvitā́ya[2] návyase rákshâ[3] mā́kir[2] no aghá-çaṁsa[4] îçata || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devā́ya tvâ savitré || 1 || ádabdhebhis, tráyoviṁçatiḥ || 24 ||

---

22. âditya. [1] als ein Wort. [2] s. P. 4, 11. 12. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 12.

23. sâvitra. [1] ohne Accent, trotz hi.

24. sâvitra. [1] so (°sh ṭ°) ABE; s. P. 6, 5. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) ABE. [4] so (°r no a°) ABE; s. P. 11, 18.

K. 4, 10. — (Vs. 33, 69. 84). — pâyubhir iti pâyu-bbiḥ | tvam — suvitâyá — raksha | mâkiḥ | naḥ | aghaçáωsa ity agha-çaωsaḥ.

25. [a] híranya-pâṇim ûtáye savitā̆ram úpa hvaye | sá céttâ devátâ[1] padám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devā̆ya tvâ savitré || 1 || híraṇyapâṇim, cáturdaça ||25||

(Vs. 22, 10). — saḥ | cettā̆ | devatā̆.

26. [a] su-çármâ 'si su-pratishṭhânó | [b] bṛihád ukshé[1] náma | [c] eshá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || su-çármâ, dvā̆daça ||26||

6, 5, 7, 3. — K. 4, 10. 28, 7. — Vs. 8, 8. Ç. 4, 4, 1, 14. Kâ. 10, 6, 2. — suçarmeti su-çarmā̆ — bṛihat | ukshe | namáḥ | eshaḥ.

27. [a] bṛíhaspáti-sutasya[1] ta indo indriyā̆-vataḥ[2] pátnî-vantam gráham gṛihṇâmy | [b] ágnā̆si[3] pátnî-vā̆sh[3] sa-jū̆r devéna tváshṭrâ sómam piba svā̆hâ || 1 || bṛ́haspátisutasya, páñcadaça ||27||

6, 5, 8, 3-4. — K. 4, 11. 28, 8. — Vs. 8, 9. 10. Ç. 4, 4, 2, 12-16. Kâ. 10, 6, 16-19. — te | indo iti | indriyâvàta itī̆ndriya-vataḥ — agnâsi | patnîvâs iti patnī̆-vâsḥ | sajûr iti sa-jûḥ.

28. [a] hárir asi hâri-yojanó háryo sthâtā̆ vájrasya bhartā̆ pṛíçneḥ pretā̆[1], tásya te deva some 'shṭá-yajusha stutá-stomasya çastó-'kthasya hári-vantam gráham gṛihṇâmi | [b] harī̆[2] stha háryor dhânā̆ḥ sahá-somâ | [c] índrâya svā̆hâ || 1 || háriḥ, shádviωçatiḥ ||28||

---

25. sâvitra. [1] ohne avagraha.

26. vaiçvadeva. [1] als zwei Wörter! ukshe (çastre çasyamânâya tubhyam) bṛihan namo ('stu), Sây. (!)

27. pâtnîvata. [1] s. P. 6, 7. [2] so (indo indriyâ°) ABE. [3] so ABCD; die 3 fehlt in E.

28. hâriyojana. [1] ohne avagraha! (prerayitâ, Sây.) [2] Accent! so ABCDE.

(6, 5, 9, 1-4). — K. 4, 11. (28, 9). — Vs. 8, 11. Ç. 4, 4, 8, 6. 7. Kâ. 10, 8, 1. — hariḥ — haryóḥ — pretâ — ishṭayâjusha itishṭa-yajushaḥ — çastokthasyeti çasta-ukthasya — harîḥ | stha | haryóḥ.

29. [a1] ágna ā́yûṃshi pavasa ā́ suvó 'rjam ísham ca naḥ | âré bâdhasva duchúnâm[2] | [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, agnáye tvâ téjasvata[2], eshá te yónir, agnáye tvâ téjasvate[1] || 1 || agnáye, tráyoviṃçatiḥ || 29 ||

K. 4, 11. — (Vs. 19, 38. 35, 16). — agnè — pavase — ûrjám — duchunā́m — tejásvate.

30. [a] ut-tíshṭhann ójasâ sahá pîtvā́ çípre avepayaḥ | sómam indra camū́ sutám || [b] upayâmá-gṛihîto 'sī́, 'ndrâya tvaú 'jasvata[1], eshá te yónir, índrâya tvaú 'jasvate[1] || 1 || uttíshṭhann, ékaviṃçatiḥ || 30 ||

(K. 4, 11). — Vs. 8, 39. Ç. 4, 5, 4, 10. Kâ. 12, 3, 2. — çipre iti[2] — camû iti — ojásvate.

31. [a] taráṇir viçvá-darçato jyotish-kṛíd asi sûrya | víçvam ā́ bhâsi rocanám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, sū́ryâya tvâ bhrā́jasvata[1], eshá te yóniḥ, sū́ryâya tvâ bhrā́jasvate[1] || 1 || taráṇir, viṃçatíḥ || 31 ||

Âr. 3, 16. — (K. 4, 11). — (Vs. 33, 36). — jyotishkṛid iti jyotiḥ-kṛit — bhrâjásvate.

32. ā́ pyâyasva madintama[1] sóma víçvâbhir ûtí-bhiḥ | bhávâ[2] naḥ saprâthas-tamaḥ || 1 || ā́, náva || 32 ||

Âr. 3, 17. — (Vs. 12, 114). — madintama — bhava — saprathástama iti saprathâḥ-tamaḥ.

---

29. atigraha. [1] war bereits da in I, 3, 14, 7. 8. [2] ohne avagraha.
30. atigraha. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 11.
31. atigraha. [1] ohne avagraha.
32-34. agnau; s. Ind. Stud. 3, 375. 381. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE.

33. [a] îyúsh ṭé[1] yé pū́rva-tarâm ápaçyan vy-uchántîm ushásam mártyâsaḥ | asmā́bhir û[2] nú prati-cákshyâ 'bhûd ó[3] té yanti yé aparī́shu[4] páçyân || 1 || îyúr, ékân ná vi◡çatíḥ[5] ||33||

Âr. 3, 18. — îyuḥ | te — u̱ | nu | pra̱ti̱cakshyeti prati-cakshyā́ | abhū́t | o iti.

34. [a] jyótishmatîṃ[1] tvâ sâdayâmi | [b] jyotish-kṛítaṃ tvâ s. | [c] jyotir-vídaṃ tvà s. | [d] bhā́svatîṃ[1] tvâ s. | [e] jválantîṃ tvâ s. | [f] malmalâ-bhávantîṃ[2] tvâ s. | [g] dī́pyamânâṃ tvâ s. | [h] rócamânâṃ tvâ s. | [i] ájasrâṃ tvâ s. | [k] bṛiháj-jyotishaṃ tvâ s. | [l] bodháyantîṃ tvâ s. | [m] jā́gratîṃ tvâ s. || 1 || jyótishmatî◡, sháṭtri◡çat ||34||

Âr. 3, 19. — jyo̱ti̱shkṛita̱m iti jyotiḥ-kṛitàm — jyo̱ti̱r-vida̱m iti jyotiḥ-vidàm.

35. pra-yâsā́ya svā́hâ[1], ''-yâsā́ya svā́hâ, vi-yâsā́ya svā́hâ, saṃ-yâsā́ya svā́ho, 'd-yâsā́ya svā́hâ, 'va-yâsā́ya svā́hâ, çucé svā́hâ, çókâya svā́hâ, tapyatvaí svā́hâ, tápate svā́hâ, brahma-hatyā́yai svā́hâ, sárvasmai svā́hâ || 1 || prayâsā́ya, cáturvi◡çatiḥ ||35||

Âr. 3, 20. — Vs. 39, 11. 12. — âyâ̱sâyety ā́-yâ̱sâyà — u̱dyâ̱sâyety úd-yâ̱sâyà — a̱va̱yâ̱sâyety àva-yâ̱sâyà.

36. cittá◡ saṃ-tânéna, bhavā́ṃ yaknā́, rudrā́ṃ tánimnâ, paçu-páti◡ sthûla-hṛidayénâ, 'gní◡ hṛídayena, rudrā́ṃ lóhitena, çarvā́m mátasnâbhyâm[1], mahâ-devā́m antáḥ-

33. [1] so (°sh ṭe) ABE; s. P. 6, 5. [2] so (û) ABE; s. P. 3, 14. [3] so (o) ABE; s. P. 1, 55. [4] so (°e a°) ABE. [5] vi◡çatiḥ, ohne Accent ABCDE.

34. poshaṇe dâhe viniyuktâni yajû◡shi. [1] ohne avagraha. [2] manma° E.

35. 36. açvamedhe; s. Ind. Stud. 3, 875. 884; 35. âhutimantrâḥ. [1] ohne avagraha.

36. havisho homârtho mantrânuvâkaḥ. [1] ohne avagraha.

-pârçvenau[2], 'shishṭha-hánau[3] çiñgî-nikoçyâbhyâm[4] || 1 || cátam, ashṭâdaca || 36 ||

Âr. 3, 21. — Vs. 39, 8. (Kâ. 20, 8, 5). — oshishṭhahanam ity óshishṭha-hanâm | çiñgînikoçyâbhyâm iti çiñgî-nikoçyâbhyâm.

37. [a] ấ tishṭha vṛitra-han rátham yuktā́ te bráhmaṇâ hárî | arvâcī́nau[1] sú te máno grā́vâ kṛiṇotu vagnúnâ || [b] upayâmá-gṛihîto sī́, 'ndrâya tvâ shoḍaçína[1], eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne[1] || 1 || ấ tishṭha, shaḍviṃçatiḥ || 37 ||

Vs. 8, 33. Ç. 4, 5, 3, 9. Kâ. 12, 5, 2. — harî iti — sv iti — asi | indrāya — shoḍaçinê | eshaḥ.

38. [a] índram íd dhárî vaható 'pratidhṛishṭa-çavasam[1], ṛishîṇâṃ ca stutī́r úpa yajnáṃ ca mā́nushâṇâm | [b] upayâmá-gṛihîto 'sí, 'ndrâya tvâ shoḍaçína[2], eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne[2] || 1 || índram, tráyoviṃçatiḥ || 38 ||

K. 4, 11. — Vs. 8, 35. — it | harî iti — upeti — eshaḥ.

39. [a] ásâvi sóma indra te çávishṭha dhṛishṇav ā́ gahi | ā́ tvâ pṛiṇaktv indriyáu rájaḥ sū́ryaṃ ná raçmí-bhiḥ || [b] upayâmá-gṛihîto 'sí, 'ndrâya tvâ shoḍaçína, eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne || 1 || ásâvi, saptáviṃçatiḥ || 39 ||

somâḥ — dhṛishṇo | eti | gahi | eti | tvâ | pṛiṇaktu — eshaḥ.

40. [a] sárvasya prati-çī́varî bhū́mis tvo[1] 'pá-stha ấ 'dhita | syonā́ 'smai su-shádâ bhava yáchâ 'smai çárma sa-práthâḥ || [b] upayâmá ° wie eben || 1 || sárvasya, shaḍviṃçatiḥ || 40 ||

tvâ | upastha ity upa-sthe | eti | adhita | syonâ |

---

36. [2] s. P. 8, 32. [3] 'çishṭh° E. [4] çiñgī° E sec. m.
37-42. shoḍaçin. [1] ohne avagraha.
38. [1] so (°to 'p°) ABE. [2] ohne avagraha.
40. [1] so (°s t°) ABE.

asmai | sushadeti su-sadā — yachā | asmai — saprathâ iti sa-prathāḥ.

41. [a] mahāṃ[1] índro vájra-bâhuḥ shoḍaçī[2] çárma yachatu | svastí[2] no maghá-vâ karotu hántu pâpmā́nam yò 'smā́n dvéshṭi || [b] upayâmá° wie eben || 1 || mahā́n, shádviṃçatiḥ || 41 ||

Vs. 26, 10. — mahân | indráḥ — yaḥ | asmân.

42. [a] sa-jóshâ índraḥ sá-gaṇo marúd-bhiḥ sómam piba vṛitra-hañ chûra vidvā́n | jahí çátrûṃr[1] ápa mṛídho nudasvā́ 'thā́ 'bhayam kṛiṇuhi viçváto[2] naḥ || [b] upayâmá° wie eben || 1 || sajóshâs, triṃçát || 42 ||

Vs. 7, 37. — vṛitrahann iti vṛitra-han | çûra — çatrûn | apeti — nudasva | athà | abhàyam.

4. dákshiṇâni (I, 4, 43-45).

43. [a] úd u tyám jâtá-vedasam devám vahanti ketávaḥ | dṛiçé víçvâya sū́ryam || [b] citrám devā́nâm úd agâd ánîkam cákshur mitrásya váruṇasyâ 'gnéḥ | ā́ 'prâ dyā́vâ-pṛithivī́ antárikshaṃ sū́rya âtmā́ jágatas tasthúshaç ca || [c 1] ágne náya su-páthâ râyé asmā́n[2] víçvâni deva vayúnâni vidvā́n | yuyodhy àsmáj juhurâṇám éno bhū́yishṭhâm te náma-uktim vidhema || [d] dívam gacha súvaḥ pata | [e] rûpéṇa || 1 || vo rûpám abhy aí 'mi, váyasâ váyaḥ |[3] [f] tuthó vo viçvá-vedâ ví bhajatu várshishṭhe ádhi[2] nā́ke |[3] [g] etát te agne[2] rā́dha aí 'ti sóma-cyutam | [h] tán mitrásya pathā́ naya | [i] 'rtásya pathā́ pré 'ta candrá-dakshiṇâ, yajnásya pathā́ suvitā́[4] ná-

41. [1] so (°âṃ) ABE; s. P. 9, 20. [2] ohne avagraha.

42. [1] so (°ûṃr) ABE; s. P. 9, 20. [2] ohne avagraha.

43. dakshiṇâ. [1] der Vers war schon in I, 1, 14, 8 (einem yâjyâ-Abschnitt) da; s. Whitney zu P. I, 61. II, 9. [2] so (°e a°) ABE, s. P. II, 9. 16. [3] so (|) ABE. [4] ohne avagraha.

yantîr ‖ [k] brâhmaṇám adyá râdhyâsam ṛíshim ârsheyám pitṛi-mántam paitṛi-matyáᴗ sudhā́tu-dakshiṇam | [l] ví súvaḥ páçya vỳ antárikshaṃ [1] | [m] yátasva sadasỳair | [n] asmád-dâtrâ devá-trâ gachata mádhu-matīḥ, pra-dâtā́ram ā́ viçatā́, 'nava-hâyâ 'smā́n deva-yā́nena pathé 'ta, su-kṛítâṃ loké sîdata | [o] tán naḥ saᴗskṛitám [4] ‖ 2 ‖ rûpéṇa, sadasyàir, ashṭā́daça ca ‖ 43 ‖

6, 6, 1, 1-4. — K. 4, 9. 28, 4. — Vs. 7, 41-46. Ç. 4, 3, 4, 9-20. Kâ. 10, 2, 4-20. — a̱gneḥ | eti | aprâ̱ḥ — sûryàḥ | â̱tmâ — yu̱yo̱dhi | a̱smat — a̱bhi | eti | e̱mi̱ — vi̱çvavèdâ̱ iti vi̱çva-ve̱dâ̱ḥ — agne̱ | râdhàḥ | eti | e̱ti̱ — na̱ya̱ | ṛi̱tasyà — preti | i̱ta̱ | ca̱ndradàkshiṇâ̱ iti ca̱ndra-da̱kshi̱ṇâ̱ḥ — su̱-vi̱tâ — paçyà — a̱smaddā́trâ̱ ity a̱smat-dâ̱trâ̱ḥ | de̱va̱treti deva-trâ — pra̱dâ̱târa̱m iti pra-dâ̱târàm | eti — anàvahâ̱yety anàva-hâ̱ya̱ — pa̱thâ | i̱ta̱ — sa̱ᴗskṛi̱tam.

44. [a] dhâtā́ râtíḥ savité 'dáṃ jushantâm prajā́-patir nidhi-pátir no agníḥ [1] | tváshṭâ víshṇuḥ pra-jáyâ saᴗ-rarâṇó yájamânâya dráviṇaṃ dadhâtu ‖ [b] sám indra ṇo [2] mánasâ neshi góbhiḥ [3] sáᴗ sûri-bhir magha-vant sáᴗ svastyā́ [3] | sám bráhmaṇâ devá-kṛitaṃ yád ásti sáṃ devā́nâᴗ su-matyā́ yajní-yânâm ‖ [c] sáṃ várcasâ páyasâ sáṃ tanū́bhir [3] áganmahi má-nasâ sáᴗ çivéna | tváshṭâ no átra [1] várivaḥ kṛiṇotu [4] ‖ 1 ‖ ánu mârshṭu tanúvo yád ví-lishṭam ‖ [d] yád adyá tvâ pra-yatí yajné asmínn [5] ágne hótâram ávṛiṇîmahî 'há | ṛídhag ayâḍ ṛídhag utā́ 'çamishṭhâḥ pra-jânán yajnám úpa yâhi vidvā́n ‖ [e] sva-gā́ vo devâḥ sádanam akarma yá â-jagmá sávane 'dáṃ jushâṇā́ḥ | jakshivā́ᴗsaḥ papivā́ᴗsaç ca víçve 'smé [6] dhatta vasavo vásûni ‖ [f] yā́n ā́ [7] 'vaha uçató deva de-vā́n tā́n ‖ 2 ‖ pré 'raya své agne [4] sadhá-sthe | váhamânâ

---

44. samishṭayajurhomaḥ. [1] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 3. [2] so (ṇó) ABE; s. P. 7, 2. [3] ohne avagraha. [4] so (°ḥ k°) ABE. [5] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 3. [6] so ('sme) ABE; s. P. 12, 7. [7] so (yân â) ABE; s. P. 9, 22.

bháramâṇà havî́ushi vásuṃ gharmáṃ dívam ā́ tishṭhatā́ 'nu || [g]yájna yajnáṃ gacha, yajná-patiṃ gacha, svā́ṃ yónim gacha svā́hai[8] | [h]'shá te yajnó yajna-pate sahásûkta-vâkaḥ su-vī́raḥ svā́hâ | [i]dévâ gâtu-vido gâtúṃ vittvā́[8] gâtúm ita | [k]mánasas pata[9] imáṃ no deva devéshu yajnáu svā́hâ vâcí svā́hâ vā́te dhâḥ || 8 || kriṇotu, tā́n, ashṭâ-catvâriṃçac ca || 44 ||

6, 6, 2, 2-3. — K. 4, 12. — Vs. 8, 14-21. Ç. 4, 4, 3, 14 - 4, 14. Kâ. 10, 8, 7-11. — indra | naḥ — gobhiḥ — tanûbhiḥ — avṛiṇîmahi | iha — uta | açâmishṭhâḥ — svageti sva-gâ — ye | âjagmety ā-jagma | savánâ | idam — asme iti — yân | eti | avâbaḥ[10] — preti | îraya — vahâmânâḥ | bharámâṇâḥ — eshaḥ — sahasūktavâka iti sahasūkta-vâkaḥ[11] — manâsaḥ | pate — vâci | svâhā | vâtè | dhâḥ.

45. [a]urúṃ hí rā́jâ váruṇaç cakā́ra sū́ryâya pánthâm ánv-etavā́ u | apáde pā́dâ práti-dhâtave 'kar utā́ 'pa-vaktā́ hṛidayâ-vídhaç cit || [b]çatáṃ te râjan bhisháјaḥ sahásram urvī́ gambhîrā́ su-matísh ṭe astu[1] | bā́dhasva dvésho nír-ṛitim parâcaíḥ kṛitáṃ cid énaḥ prá mumugdhy asmát |[2] [c]abhí-shṭhito váruṇasya pā́ço | [d]'gnér ánîkam apá ā́ viveça |[2] ápâṃ napât prati-rákshann asuryàṃ dáme-dame || 1 || sam-ídhaṃ yakshy agne |[2] práti te jihvā́ ghṛitám úc caraṇyet |[3] [e]samudré[4] te hṛ́dayam ap-sv àntáḥ |[2] sáṃ tvâ viçantv óshadhîr[4] utā́ ''po yajnásya tvâ yajna-pate havír-bhiḥ |[2] sûkta-vâké namo-vâké vidhemā́ | [f]'va-bhṛitha ni-caṃkuṇa ni-cerúr asi ni-caṃkuṇā́[5], 'va devaír devá-kṛitam éno 'yâḍ áva mártyair mártya-kṛitam, urór ā́ no deva rishás

44. [8] vitvâ ABCDE. [9] so (°s p°) ABE. [10] also ávahaḥ nicht mit â componirt! [11] so D. (auch 6, 6, 2, 2); aus C habe ich mir dagegen für beide Stellen die Trennung saha-súkta° notirt.

45. avabhṛithaḥ. [1] so (°sh ṭe a°) ABE; s. P. 6, 5. [2] so (|) ABE. [3] fehlt ABE. [4] ohne avagraha. [5] nicumkuṇa C sec. m.

pâhi[6] | [g] su-mitrā́ na ā́pa óshadhayaḥ[4] ‖ 2 ‖ santu, dur-
-mitrā́s tásmai bhûyâsur yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ
dvishmó | [h] dévîr âpa eshá vo gárbhas, táṃ vaḥ sú-prîtaᴗ
sú-bhṛitam akarma, devéshu naḥ su-kṛíto brûtât | [i] práti-
-yuto váruṇasya pā́çaḥ, práty-asto váruṇasya pā́ça | [k] édho
'sy edhishîmáhi, sam-íd asi, téjo 'si téjo máyi dhehy | [l] apó
ánv[7] acârishaᴗ rásena sám asṛikshmahi[8] páyasvâᴗ[9] agna
ā́ 'gamaṃ tám mâ sáᴗ sṛija várcasâ ‖ 3 ‖ dáme-dama, ósha-
dhaya, ā́, sháṭ ca ‖ 45 ‖

6, 6, 3, 2-5. — K. 4, 13. — Vs. 8, 23-27. 6, 22. 20, 22. 23.
Ç. 4, 4, 5, 4-22. 12, 9, 2, 4-10. Kâ. 10, 8, 15-9, 3. 19, 5, 18. 19. —
anvèta̱vâ ity anú-e̱ta̱vai | u̱ — a̱ka̱ḥ | u̱ta | a̱pa̱va̱ktety àpa-
-va̱ktâ | hṛi̱da̱yâ̱vidha̱[9] iti hṛidaya-vidhàḥ — te̱ — nirṛiti̱m
iti̱ niḥ-ṛi̱ti̱m — mu̱mu̱gdhi̱ — a̱bhishṭhita̱ ity a̱bhi-sthi̱ta̱ḥ —
a̱paḥ | eti | vi̱ve̱ça̱ | a̱pâm | na̱pâ̱t — ya̱kshi̱ — ud iti | ca̱-
ra̱ṇye̱t — a̱psv ity àp-su — u̱ta | âpàḥ — ha̱virbhi̱r iti ha̱viḥ-
-bhi̱ḥ — vi̱dhe̱ma̱ — ni̱ca̱ṃku̱ṇeti ni-ca̱ṃku̱ṇa̱ — enàḥ | a̱yâ̱ṭ
— u̱roḥ | eti | na̱ḥ — du̱rmi̱trâ iti duḥ-mi̱trâḥ — yaḥ | a̱-
smân — e̱shaḥ — sam iti | a̱sṛi̱kshma̱hi̱ | payàsvân | a̱gne̱ |
eti | a̱ga̱ma̱m.

46. [a] yás tvâ hṛidā́ kîríṇâ mányamânó 'martyam[1]
mártyo jóhavîmi | jā́ta-vedo yáço asmā́su[2] dhehi pra-jā́bhir
agne amṛita-tvám[3] açyâm ‖ [b] yásmai tváᴗ su-kṛíte jâta-
-veda ú lokám agne kṛiṇávaḥ[4] syonám | açvínaᴗ sá putrí-
ṇaṃ vîrá-vantaṃ gó-mantaᴗ rayíṃ naçate svastí[5] ‖ [c] tvé sú
putra çavasó 'vṛitran[1] kā́ma-kâtayaḥ | ná tvā́m indrā́ 'ti
ricyate ‖ [d] ukthá-ukthe sóma índram mamâda nîthé-nîthe
maghá-vânam ‖ 1 ‖ sutā́saḥ | yád îᴗ sa-bā́dhaḥ pitáraṃ

---

45. [6] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 24. [7] so (°o a°) AB. E sec. m., s. P. 11, 7. [8] ohne Augment C. [9] so (°âᴗ) ABE, s. P. 9, 21. [10] s. P. 3, 2.

46. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o ') ABE; s. P. 12, 8. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [3] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [4] kṛiṇáva AE. [5] ohne avagraha.

ná putrā́ḥ samâná-dakshâ ávase bhávante | ᵉ ágne rásena téjasâ jā́ta-vedo ví rocase | raksho-hā́ 'mîva-cā́tanaḥ || ᶠ [6] apó ánv[2] acârishaᴗ rásena sám asṛikshmahi | páyasvâᴗ[7] agna ā́ 'gamaṃ tám mâ sáᴗ sṛija várcasâ || ᵍ vásur vásu-patir híkam[6] ásy agne vibhā́-vasuḥ | syā́ma te su-matā́v ápi || ʰ tvā́m agne vásu-patiṃ vásûnâm abhí prá mande || 2 || adhvaréshu râjan | tváyâ vā́jaṃ vâja-yánto jayemâ 'bhí shyâma[8] pṛitsutī́r[6] mártyânâm || ⁱ tvā́m agne vâja-sā́tamaṃ víprâ vardhanti sú-shṭutam | sá no râsva su-vī́ryam || ᵏ ayáṃ no agnír[2] várivaḥ kṛiṇotv[9] ayám mṛídhaḥ purá etu pra-bhindán | ayáᴗ çátrûñ jayatu[10] járhṛishâṇo 'yáṃ[1] vā́jaṃ ja-yatu vā́ja-sâtau || ˡ agnínâ 'gníḥ sám idhyate kavír gṛihá-patir yúvâ | havya-vā́ḍ juhv-âsyaḥ || ᵐ tváᴗ hý agne agní-nâ[3] vípro víprena sánt satā́ | sákhâ sákhyâ sam-idhyáse || ⁿ [11] úd agne çúcayas táva | ᵒ [11] ví jyótishâ || 3 || maghávânam, mande, hy àgne, cáturdaça ca || 46 ||

(2, 2, 4, 4-8). — ᵃ·ᵇ R̥ 5, 4, 10. 11; ᶜ 8, 81, 14; ᵈ 7, 26, 2; ᵉ nur hier; ᶠ Vs. 20, 22. Lâṭy. 2, 12, 13; ᵍ R. 8, 44, 24; ʰ 5, 4, 1; ⁱ 5, 13, 5; ᵏ Vs. 5, 37; ˡ R. 1, 12, 6; ᵐ 8, 43, 14; ⁿ 8, 44, 17; ᵒ 5, 2, 9. — amàrt-yam — u | lokam | agne | kṛiṇavàḥ — saḥ — svasti | tve iti | sv iti — avṛitran — indra | atîti | ṛicyate — somàḥ — yat | îm — agnè | rasèna — sam iti | asṛikshmahi | pa-yàsvân | agne | eti | agamam — hikàm | asi — abhi | preti | mande — vâjayanta iti vâja-yantàḥ — abhîti | syâma | pṛitsutîḥ — vâjasâtàmam iti vâja-sâtàmam | viprā́ḥ — su-shṭùtam iti su-stutam | saḥ — çatrū́n — ayam — juhvā́sya iti juhu-âsyaḥ — hi | agne — samidhyasa iti sam-idhyasè.

---

46. [6] es ist auffällig, dafs dieser Vers, der eben erst da war (in 45 fin.), hier nochmals voll, nicht blofs mit dem pratîka (s. Note 11), aufgeführt wird; vgl. die Note zu I, 5, 5, 2. II, 2, 12, 2. (E hat: apó 'nv). [7] so (°âᴗ) ABE, s. P. 9, 21. [8] so (shᵘ) ABE, s. P. 6, 4. [9] so (ʺḥ k°) ABE. [10] trûṃn j° A., °trûn mit virâma BE. [11] nur das pratika, weil beide Verse schon früher (s. I, 3, 14, 8. 2, 14, 7) unter den yâjyânuvâkyâs je eine Stelle gefunden haben; so durchweg, s. z. B. bei II, 1, 11, 1. 2, 12, 6. 7.

á dade, vâcás pátaya, upayâmágṛihito 'sy, á vâyo, ayám vâṃ, yá vâm, prâtaryújâv, ayáṃ venás, tám pratnáthâ, yé devâs, triṁçád, upayâmágṛihito 'si, mûrdhánam, mádhuç cé, 'ndrâgnî, ómâso, marútvantam, índra marutvo, marútvân, mahán [1], mahán nṛivát [2], kadá, vámám, ádabdhebhir, híraṇyapâṇiṁ, suçármâ, bṛíhaspátisutasya [3], harír asy, ágna, uttíshṭhan [4], taráṇir, á pyâyasve, 'yúsh ṭé yé, jyótishmatîm, prayâsáya, cittám, á tishṭhé, 'ndram, ásâvi, sárvasya, mahán, sajóshâ, úd u tyáṃ, dhâtó, 'rúṁ hí, yás tvâ, sháṭcatvâriṁçat ‖ 46 ‖ [5]

á dade (1, 1), yé devâ (10, 1), mahán (20, 1), uttíshṭhant (30, 1), sárvasya (40, 1), santu durmitráç (45, 3), cátuḥpañcâçat ‖ 54 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖ 4 ‖

6*. punarâdheyam (I, 5, 1-4).

1. devâ-'surâḥ sáṃ-yattâ âsan, té devá vi-jayám upa-yánto 'gnaú vâmáṃ vásu sáṃ ný adadhate: 'dám u no bhavishyati yádi no jeshyántí 'ti |** tád agnír ný akâmayata ténâ 'pâ 'krâmat; tád devá vi-jítyâ 'va-rúrutsamânâ ánv âyan, tád asya sáhasá " 'ditsanta | sò 'rodîd, yád árodît tád rudrásya rudra-tváṃ; yád áçrv áçîyata [1] tát ‖ 1 ‖ rajatáṁ híraṇyam abhavat, tásmâd rajatáṁ híraṇyam adakshiṇyám açru-jáṁ hí; yó barhishi dádâti purá 'sya saṃ-vatsarád gṛihé rudanti tásmâd barhíshi ná déyaṁ | sò 'gnír abravîd: bhâgý asâny átha va idám iti, punar-âdhéyaṃ te kévalam íty abruvann, ṛidhnávat khálu sá íty

[1] so BE; mahâ ACD. [2] so E., mahâ nṛivat AC, mahâṃ n° D, blos mahân B. [3] so E., bṛihaspatir ABC. D sec. m., bṛihaspati D pr. m. [4] so E, °shṭhaṃ ABCD. [5] das in B sich hier anschliefsende kuriose Stück findet sich ebenso (nur der Schlufs etwas abweichend) auch in E, steht daselbst aber direkt nach dem Schlufs von anuv. 46; ACD haben nichts davon.

* das fünfte kâṇḍaṃ, von dem âdhânam handelnd, besteht aus Abschnitten des Taitt. Brâhmaṇa (I, 1, 2-10. 2, 1), s. Ind. Stud. 3, 375. 379.

** in den Brâhmaṇa-Stücken sind diese Striche von mir zugefügt, meist auf Grund der Text-Abtheilung im Commentar. Die Mss. bieten nur wenige derselben.

6, 1. punarâdheyasya pradhânavidhiḥ. [1] so A; yád áçráv áçîyata BE; in B auch im Comm. zweimal so, p. 771. 772; ob etwa áçruv áç° zu lesen?

abravī́d yó mad-devatyàm agním â-dádhâtâ íti | tám pûshā́ " 'dhatta, téna || 2 || pûshā́ "rdhnot, tásmât paushṇā́ḥ paçáva ucyante | tám tváshṭā́ " 'dhatta, téna tváshṭâ "rdhnot, tásmât tvâshṭrā́ḥ paçáva ucyante | tám Mánur ā́ 'dhatta, téna Mánur ârdhnot, tásmân Mânavyàḥ pra-jā́ ucyante tám dhâtā́ " 'dhatta, téna dhâtā́ "rdhnot, saṃ-vatsaró vaí dhâtā́, tásmât saṃ-vatsarám pra-jā́ḥ paçávó 'nu prá jâyante | yá evám punar-âdhéyasyá 'rddhiṃ véda || 3 || ṛidhnóty evá, yò 'syai 'váṃ bandhútâṃ[2] véda bándhu-mân bhavati | bhâga-dhéyaṃ vā́ agnír ā́-hita ichámânaḥ[3] pra-jā́m paçū́n yájamânasyó 'pa dodrâvo; 'd-vā́sya púnar ā́ dadhîta bhâga-dhéyenai 'vaí 'naṃ sám ardhayaty átho çā́ntir evā́ 'syai 'shā́ | púnar-vasvor ā́ dadhîtai 'tád vaí punar-âdhéyasya nákshatraṃ yát púnar-vasû svā́yâm evaí 'naṃ devátâyâm[2] â-dhā́ya brahma-varcasī́ bhavati | darbhaír ā́ dadhâty, áyâtayâma-tvâya | darbhaír ā́ dadhâty, ad-bhyá evaí 'naṃ óshadhî-bhyo 'va-rúdhyā́ " dhatte | páñca-kapâlaḥ puroḍā́ço[2] bhavati, páñca vā́ ṛitáva, ṛitú-bhya evaí 'nam ava-rúdhyā́ " dhatte || 4 || áçiyata tát, téna, véda, darbhaíḥ, páñcaviṃçatiç ca || 1 ||

(K. 8, 15). — (Ç. 2, 2, 3, 2-6). — sam | nîti | adadhata idam | u — vijityeti vi-jityà — sahásâ eti | aditsanta saḥ | arodît — açrú açī́yata — saḥ | agniḥ — bhâgî asâni | athà | vaḥ — saḥ | iti — âdadhā́tâ ity ā́-dadhā́tai — pûshâ | eti adhatta — pûshâ | ârdhnot — tvashṭā́ eti | adhatta — tvashṭā́ | ârdhnot — manúḥ | eti | adhatta | — manúḥ | ârdhnot — dhâtâ | eti | adhatta — dhâtâ | ârdhnot — paçaváḥ anú | preti — riddhim — yaḥ | asya | evam | bandhutā́m — vai — âhita ity â-hitaḥ — dodrâva | udvâsyety út-vâsyà — atho iti — eva | asya | eshâ — devatā́yâm — enam | oshádhîbhya ity oshádhi-

[2] ohne avagraha. [3] ichyā́ E.

-bhyaḥ ¦ avarudhyety áva-rudhyà ¦ eti — purodâçâḥ — vai ¦ ṛitaváḥ — eti | dhatte.

2. párâ vā́ eshá yajnám paçū́n vapati yò 'gním ud-vàsáyate | pā́ñca-kapàlaḥ purodā́ço[1] bhavati, pā́ṅkto[2] yajnáḥ, pā́ṅktâḥ[2] paçávo, yajnám evá paçū́n áva runddhe[3] ¦ vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâm yò 'gním ud-vâsáyate, ná vā́ etásya brâhmaṇā́ ṛitâ-yávaḥ purā́ 'nnam akshan | paṅktyò[2] yàjyâ-'nuvàkyâ bhavanti, pā́ṅkto[2] yajnáḥ, pā́ṅktaḥ[2] púrusho, devā́n evá vîrám nir-avadā́yâ 'gním púnar ā́ || 1 || dhatte çatā́-'ksharâ bhavanti, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhati | yád vā́ agnír ā́-hito ná 'rdhyáte jyā́yo bhâga-dhéyam ni-kâmáyamàno yád âgneyáṃ sárvam bhávati sai 'vā́ 'syá 'rddhiḥ | sám vā́ etásya gṛihé vā́k sṛijyate yò 'gním ud-vâsáyate, sá vā́caṃ sáṃ-sṛishṭâm yájamàna îçvaró 'nu párâ-bhavitor | ví-bhaktayo bhavanti, vâcó ví-dhṛityai, yájamànasyā́ 'parâ-bhâvâya || 2 || ví-bhaktim karoti, bráhmai 'vá tád akar | upâ-'ṃçú yajati, yáthâ vâmám vásu vividànó gū́hati tâdṛíg[1] evá tád ¦ agním práti svishṭa-kṛitam nír âha, yáthâ vâmám vásu vividânáḥ pra-kâçám jígamishati tâdṛíg[1] evá tád | ví-bhaktim uktvā́ pra-yâjéna váshaṭ karoty, â-yátanàd evá naí 'ti | yájamâno vai purodā́çaḥ[1], paçáva eté ā́-hutî, yád abhítaḥ[1] purodā́çam[1] eté ā́-hutî || 3 || juhóti yájamânam evó 'bhayátaḥ[1] paçú-bhiḥ pári gṛihṇâti | kṛitá-yajuḥ sámbhṛita-sambhâra ity âhur[4] ná sam-bhṛítyâḥ sam-bhārā́ ná yájuḥ kartavyam ity: átho khálu sam-bhṛítyà evá sam-bhârā́ḥ kartavyaṃ yájur, yajnásya sám-ṛiddhyai[5] | punar-nishkṛitó rátho dákshiṇâ, punar-utsyūtám vā́saḥ, punar-utsṛishṭò 'naḍvā́n[1],

2. yàjyàdyaṅgajâtam. [1] ohne avagraha. [2] °ṅt° ACD (ohne k), s. Whitney zu P. 14, 28 p. 308. [3] ruṃdhe ABCDE. [4] so auch K; die Vajasaneyin nach dem schol.; wo aber? [5] °ṛidhyai ACDE.

abravîd yó mad-devatyam agním â-dádhâtâ íti | tám pûshā̆ " 'dhatta, téna || 2 || pûshā̆ "rdhnot, tásmât paushṇā̆ḥ paçáva ucyante | tám tváshṭā̆ " 'dhatta, téna tváshṭâ "rdhnot, tásmât tvâshṭrā̆ḥ paçáva ucyante | tám Mánur ā̆ 'dhatta, téna Mánur ârdhnot, tásmân Mânavyaḥ pra-jā̆ ucyante | tám dhâtā̆ " 'dhatta, téna dhâtā̆ "rdhnot, saṃ-vatsaró vaí dhâtā̆, tásmât saṃ-vatsarám pra-jā̆ḥ paçávó 'nu prá jâyante | yá evám punar-âdhéyasyá 'rddhiṃ véda || 3 || ṛidhnóty evá, yò 'syai 'váṃ bandhútâṃ[2] véda bándhu-mân bhavati | bhâga-dhéyaṃ vā̆ agnír ā̆-hita ichámânaḥ[3] pra-jā̆m paçū̆n yájamânasyó 'pa dodrâvo; 'd-vā̆sya púnar ā̆ dadhîta bhâga-dhéyenai 'vaí 'naṃ sám ardhayaty átho çā̆ntir evā̆ 'syai 'shā̆ | púnar-vasvor ā̆ dadhîtai 'tád vaí punar-âdhéyasya nákshatraṃ yát púnar-vasû svā̆yâm evaí 'naṃ devátâyâm[2] â-dhā̆ya brahma-varcasī̆ bhavati | darbhaír ā̆ dadhâty, áyâtayâma-tvâya | darbhaír ā̆ dadhâty, ad-bhyá evaí 'nam óshadhî-bhyo 'va-rúdhyā̆ " dhatte | páñca-kapâlaḥ puroḍā̆ço[2] bhavati, páñca vā̆ ṛitáva, ṛitú-bhya evaí 'nam ava-rúdhyā̆ " dhatte || 4 || áçiyata tát, téna, véda, darbhaíḥ, páñcaviṃçatiç ca || 1 ||

(K. 8, 15). — (Ç. 2, 2, 3, 2-6). — sam | nîti | adadhata idam | u — vijityeti vi-jityà — sahàsâ | eti | aditsanta | saḥ | arodît — açrú | açī̆yata — saḥ | agniḥ — bhâgî asâni | athà | vaḥ — saḥ | iti — âdadhâtâ ity ā̆-dadhâtai — pûshâ | eti | adhatta — pûshâ | ârdhnot — tvashṭā̆ | eti | adhatta — tvashṭā̆ | ârdhnot — manúḥ | eti | adhatta | — manúḥ | ârdhnot — dhâtâ | eti | adhatta — dhâtâ | ârdhnot — paçavàḥ | anú | preti — ṛiddhim — yaḥ | asya | evam | bandhutā̆m — vai — âhita ity â-hitaḥ — dodrâva | udvâsyety út-vàsyà — atho iti — eva | asya | eshâ — devatā̆yâm — enam | oshàdhîbhya ity oshàdhi-

---

[2] ohne avagraha. [3] ichyá° E.

-bhyaḥ avarudhyety áva-rudhyà eti — puroḍâçáḥ — vai | ṛitaváḥ — eti | dhatte.

2. párâ vā́ eshá yajnám paçū́n vapati yò 'gním ud-vàsáyate | páñca-kapâlaḥ puroḍā́ço[1] bhavati, pā́ñkto[2] yajnáḥ, pā́ñktàḥ[2] paçávo, yajnám evá paçū́n áva runddhe[3] | vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâṃ yò 'gním ud-vâsáyate, ná vā́ etásya brā́hmaṇā́ ṛitâ-yávaḥ purā́ 'nnam akshan | pañktyò[2] yâjyà-'nuvâkyà bhavanti, pā́ñkto[2] yajnáḥ, pā́ñktaḥ[2] púrusho, devā́n evá vîráṃ nir-avadā́yâ 'gním púnar ā́ || 1 || dhatte çatā́-'ksharâ bhavanti, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhati | yád vā́ agnír ā́-hito ná 'rdhyáte jyā́yo bhâga-dhéyaṃ ni-kàmáyamàno yád âgne-yáṃ sárvam bhávati saí 'vā́ 'syá 'rddhiḥ | sáṃ vā́ etásya gṛihé vā́k sṛijyate yò 'gním ud-vâsáyate, sá vā́caṃ sáṃ-sṛishṭâṃ yájamàna îçvaró 'nu párâ-bhavitor | ví-bhaktayo bhavanti, vâcó ví-dhṛityai, yájamànasyā́ 'parâ-bhâvâya || 2 || ví-bhaktiṃ karoti, bráhmai 'vá tád akar | upâ-'ṃçú yajati, yáthâ vâmáṃ vásu vividànó gū́hati tâdṛig[1] evá tád | agním práti svishṭa-kṛitaṃ nír âha, yáthâ vâmáṃ vásu vividânáḥ pra-kâçáṃ jígamishati tâdṛig[1] evá tád | ví-bhaktim uktvā́ pra-yâjéna váshaṭ karoty, â-yátanâd evá naí 'ti | yájamâno vaí puroḍā́çaḥ[1], paçáva eté ā́-hutî, yád abhítaḥ[1] puroḍā́-çam[1] eté ā́-hutî || 3 || juhóti yájamânam evó 'bhayátaḥ[1] paçú-bhiḥ pári gṛihṇâti | kṛitá-yajuḥ sámbhṛita-sambhâra ity âhur[4] ná sam-bhṛítyàḥ sam-bhârā́ ná yájuḥ kartav-yàm ity; átho khálu sam-bhṛítyà evá sam-bhârā́ḥ kartav-yàṃ yájur, yajnásya sám-ṛiddhyai[5] | punar-nishkṛitó rátho dákshiṇâ, punar-utsyūtáṃ vā́saḥ, punar-utsṛishṭò 'naḍvā́n[1],

2. yâjyâdyaṅgajâtam. [1] ohne avagraha. [2] °ñt° ACD (ohne k), s. Whitney zu P. 14, 28 p. 308. [3] ruṃdhe ABCDE. [4] so auch K; die Vâjasaneyin nach dem schol.; wo aber? [5] °ṛidhyai ACDE.

punar-âdhéyasya sám-riddhyai[5] ' saptá te agne[6] sam-
-ídhaḥ saptá jihvā́ íty[7] agni-hotrám juhoti; yátra-yatrai
'vā́ 'sya nŷ-aktam tátaḥ || 4 || evaí 'nam áva runddhe[3]
vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâm yò 'gním ud-vâsáyate, tásya vá-
ruṇa evá 'rṇa-yā́d; âgni-vâruṇám ékâdaça-kapâlam ánu nír
vaped, yám cai 'vá hánti yáç câ 'sya 'rṇa-yā́t taú bhâga-
-dhéyena prîṇâti, nā́ ''rtim[1] ā́ 'rchati[8] yájamânaḥ || 5 ||
ā́, 'parâbhâvâya, puroḍā́çam eté ā́hutí, tátaḥ, shá̱ttriúçac[9] ca || 2 ||

(K. 8, 15. 9, 1. 2). — (Çâñkh. Br. 1, 3-5. çr. 2, 5, 1-31). —
pareti | vai | eshaḥ — ritâyava[10] ity rita-yaváḥ — yâjyânu-
vâkyā́ iti yâjyâ-anuvâkyā́ḥ — çatâksharâ iti çata-aksharâḥ
— çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ —
na | ridhyatè — sâ | eva | asya | riddhiḥ — saḥ — anv iti —
apârâbhâvâyety apârâ-bhâvâya — brahmà — akaḥ — upâuçv
ity úpa-auçu — tâdrik — puroḍâçàḥ — ete iti | âhútî[11] ity
â-hutî — abhitàḥ — ubhayatàḥ — atho iti — eshaḥ —
eva | riṇayâd ity riṇa-yât | âgnivâruṇam ity âgni-vâruṇam
— anú | nir iti | vapet — asya | riṇayâd ity riṇa-yât —
na | ârtim | eti | richati.

3. [a] bhū́mir bhûmnā́ dyaúr variṇā́ 'ntárikshaṃ[1] mahi-
-tvā́ |[2] upá-sthe te devy adite 'gním annâ-'dám annā́-'dyâyā́
'' dadhe || [b] ā́ 'yám gaúḥ pṛ́çnir akramîd ásanan[3] mâtáram
púnaḥ | pitáram ca pra-yánt súvaḥ || [c] triúçád dhā́ma ví
râjati vā́k pataṃgā́ya[1] çiçriye | práty asya vaha dyú-bhiḥ ||
[d] asyá prâ-'ṇā́d apâ-'natŷ antáç carati rocanā́ | vŷ akhyan
mahisháḥ súvaḥ || [e] yát tvâ || 1 || kruddháḥ paro-'vápa
manyúnâ yád ávartyâ[1] | su-kálpam agne tát táva púnas
tvó 'd dîpayâmasi || [f] yát te manyú-paroptasya prithivî́m

2. [6] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 10. [7] s. I, 5, 8, 2. [8] s. P. 10, 9. [9] so AC sec. m. B (pustakadvaye). DE., shá̱dviúçatiç AC pr. m. B (pustakadvaye). [10] s. P. 3, 2. [11] s. P. 4, 15. 16.

3. âdhânamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so ( ) ABE. [3] so (ásanan) ABCD, ásadan E.

ánu[4] dadhvasé | âdityā́ víçve tád devā́ vásavaç ça sam=
-ā́bharan[5] || [g] máno jyótir jushatâm ā́jyaṃ ví-chinnaṃ yajnáo
sám imáṃ dadhâtu | bṛíhaspátis[2] tanutâm imáṃ no víçve
devā́ ihá mâdayantâm || [h] saptá te agne[6] sam-ídhaḥ saptá
jihvā́ḥ saptá || 2 || ṛíshayaḥ saptá dhā́ma priyā́ṇi | saptá
hótrâḥ sapta-dhā́ tvâ yajanti saptá yónîr ā́ pṛiṇasvâ[7] ghṛi=
téna || [i] púnar ùrjā́ ní vartasva púnar agna ishā́ ”yushâ |
púnar naḥ pâhi viçvátaḥ[1] || [k] sahá rayyā́ ní vartasvā́ ’gne
pínvasva dhā̆rayâ | viçvá-psniyà viçvátas[1] pári[8] || [l] lékaḥ
sá-lekaḥ su-lékas té na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ viyantu, ké=
taḥ sá-ketaḥ su-kétas té na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ viyantu,
vivasvâo[10] áditir déva-jûtis tè na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ vi=
yantu || 3 || tvâ, jihvā́ḥ saptá, sukétas té nas, tráyodaça ca || 3 ||

1, 5, 4, 1-4. — [e-l] K. 8, 14. 9, 1. 3. — [a-d] Vs. 3, 5-8; [g] 2, 13; [h] 17, 79; [i. k] 12, 9. 10. — de̱vi̱ | a̱di̱tè | a̱gnim | a̱nnâ̱dam ity ànna-a̱dam | a̱nnâdyâ̱yety ànna-adyā́ya | eti | da̱dhe̱ | eti | a̱yam — asànat — a̱pâ̱na̱tîty àpa-a̱na̱tî — a̱khya̱t — pa̱=ro̱vapeti parâ-u̱vapà — avàrtyâ — anv iti | da̱dhva̱se — sa̱mâbhàra̱nn iti sam-âbhàran — bṛiha̱spatiḥ — pṛi̱ṇa̱sva̱ — i̱shà | âyùshâ — vi̱çvatàḥ — ju̱shâ̱ṇâḥ | vi̱ya̱ntu̱ — vivàsvân.

4. bhū́mir bhûmnā́ dyaúr variṇé ’ty âhâ, ”-çí=
shai ’vaí ’nam ā́ dhatte | sarpā́ vaí jī́ryanto ’manyanta, sá
etáṃ Kasarṇī́raḥ[1] Kâdraveyó mántram apaçyat, táto vaí
té jîrṇā́s tanū́r ápâ ’ghnata | sarpa-râjníyâ ṛig-bhír gā́rha=
-patyam ā́ dadhâti, punar-navám[2] evaí ’nam ajáraṃ kṛitvā́
” dhatté | ’tho pûtám evá pṛithivī́m annā́-’dyaṃ nó ’pâ ’na=

3. [4] nicht zum Verbum gezogen! [5] als Compositum! [6] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 10. [7] so (°â) ABE, s. P. 3, 8. [8] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 24. [9] nâdityâjyam E prima m. (die ganze Stelle in E ohne Accent). [10] so (°âo) ABE, s. P. 9, 22.

4. pûrvoktamantravyâkhyânam. [1] ohne avagraha. [2] so (°rn°) ABCDE.

bhakshîyó, 'rja sthó 'rjaṃ vo bhakshîya | [c] révatî[1] rámadhvam asmín lokè 'smín go-shṭhè 'smín ksháye 'smín yónâv, ihaí 'vá ste, 'tó mấ 'pa gâta, bahvī́r me bhûyâsta || 1 || [d] saṃ-hitấ 'si viçva-rûpī́r, ấ mo 'rjấ viçấ " gaupatyénấ[1] " râyás póshena[2] | [e] sahasra-posháṃ vaḥ pushyâsam, máyi vo rấyaḥ çrayantâm | [f] úpa tvâ 'gne divé-dive dóshâ-vastar dhiyấ vayám | námo bháranta é 'masi || [g] rấjantam adhvarấṇâm go-pấm ṛitásya dī́divim | várdhamânaṃ své dáme || [h] sá naḥ pité 'va sûnávé 'gne sû-'pâyanó bhava | sácasvâ[3] naḥ svastáye[1] || [i] ágne || 2 || tváṃ no ántamaḥ[4] |[5] utá trâtấ çivó bhava varûthyàḥ |[5] táṃ tvâ çocishṭha dîdivaḥ |[5] sumnấya[1] nûnám îmahe sákhi-bhyaḥ |[5] vásur agnír vásu-çravâḥ |[5] áchâ[3] nakshi dyumát-tamo rayíṃ dâḥ || [k] ûrjấ vaḥ paçyâmy ûrjấ mâ paçyata, râyás póshena[2] vaḥ paçyâmi râyás póshena[2] mâ paçyaté | [l] 'ḍâ stha madhu-kṛ́taḥ, syonấ mấ " viçaté 'râ mádaḥ | sahasra-posháṃ vaḥ pushyâsam || 3 || máyi vo rấyaḥ çrayantâm || [m] tát savitúr váreṇyam bhárgo devásya dhîmahi | dhíyo yó naḥ pra-codáyât || [n] somấnaṃ sváraṇaṃ[1] kṛiṇuhí brahmaṇas pate[2] | Kakshī́-vantam yá Auçijám[6] || [o] [7] kadấ caná[1] starī́r asi né 'ndra saçcasi dâçúshe | úpo-'pé 'n nú magha-van bhū́ya ín nú te dấnaṃ devásya pṛicyate || [p] pári tvâ 'gne púraṃ vayáṃ vípraṃ sahasya dhîmahi | dhṛishád-varṇaṃ divé-dive bhettấram bhañgurấ-vataḥ || [q] ágne gṛiha-pate su-gṛihapatír aháṃ tváyâ gṛihá-patinâ bhûyâsaṃ, su-gṛihapatír máyâ tváṃ gṛihá-patinâ bhûyâḥ, çatáṃ himấs, tấm â-çísham ấ çâse tántave jyótishmatîm[1], tấm â-çísham ấ çâse 'múshmai jyótishmatîm[1]

---

6. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE. [3] so (°â) ABE; s. [illegible] [4] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 13. [5] so (|) ABE. [6] so [illegible]DE; kṛitavân asîty adhyâhâraḥ, Sây. (!). [7] dieser Vers liegt [illegible] 1 vor; s. Note 5 zu I, 5, 5, 2.

|| 4 || bhûyâsta, svastáyé 'gne[8], pushyâsam, dhṛishádvarṇam, ékân ná triṃçác[9] ca || 6 ||

1, 5, 8, 1-6. — K. 7, 1, 6-8. — [b-i] Vs. 3, 20-25; [m-o] 3, 35. 28. 34; [p] 11, 26; [q] 2, 27. Ç. 2, 3, 4, 25-41. Kâ. 4, 12, 5-10. 3, 8, 21. — iḍâ-prajasa itîḍâ-prajasaḥ — ambhâḥ | stha — mahâḥ | stha — sahâḥ | stha — ûrjâḥ | stha | ûrjâm — revâtîḥ — asmin | loke — goshṭha iti go-sthe — iha | eva | sta | itaḥ | mâ | apéti — saṃhiteti sam-hitâ | asi — mâ | ûrjâ | viça | eti | gaupatyena | eti | râyaḥ | poshéṇa — doshâvastar iti doshâ-vastaḥ — eti | imasi — saḥ | naḥ | pitâ | iva — sacâsva — achâ — iḍâḥ — syonâḥ | mâ | eti | viçata | irâḥ | madâḥ — brahmaṇaḥ | pate | kakshîvantam iti kakshî-vantam | yaḥ | auçijam — cana — na | indra — upopety upâ-upa | it | nu — bhûyâḥ | it | nu — bhañgurâvâta[10] iti bhañgura-vataḥ — âçisham ity â-çishâm | eti | çâse.

7. áyajno vấ eshá yò 'sâmó; 'pa-prayánto adhvarám[1] íty âha, stómam evấ 'smai yunakty; úpé 'ty âha, pra-jấ vaí paçáva úpe 'mấṃ lokám, pra-jấm evá paçû́n imấṃ lokám úpai 'ty | asyá pratnấm[2] ánu dyútam íty âha, suvar-gó vaí lokáḥ pratnáḥ[2], suvar-gám evá lokáṃ sam-ấrohaty[3] | agnír mûrdhấ diváḥ kakúd íty âha, mûrdhấnam || 1 || evaí 'naṃ samânấnâm[2] karoty, átho deva-lokấd evá manushya-loké práti tishṭhaty | ayám ihá prathamó dhâyi[4] dhâtṛí-bhir íty âha, múkhyam evaí 'naṃ karoty | ubhấ vâm indrâ-'gnî âhuvádhyâ[2] íty âhaú, 'jo bálam evấ 'va runddhe[5] | 'yấṃ te yónir ṛi-

---

6. [8] so ABCDE; im Text aber (und in E auch hier prima manu): svastáye | ágne. [9] so B. D sec. m. E., viṃçatíç A. B (pustakadvaye). C. D pr. m. [10] s. P. 3, 5.

7. pañcamânuvâkoktamantravyâkhyânam. [1] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 18. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] dhâhi E (!). [5] rumdhe ABCDE.

tvíya íty âha, paçávo vaí rayíḥ, paçū́n evā́ 'va runddhe[8] | shaḍ-bhír úpa tishṭhate, sháḍ vaí || 2 || ṛitáva, ṛitúshv[2] evá práti tishṭhati | shaḍ-bhír út-tarâbhir úpa tishṭhate, dvā́daça[2] sám padyante, dvā́daça[2] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsará evá práti tishṭhati | yáthâ vaí púrushó 'çvo gaúr jī́ryaty evám agnír ā́-hito jîryati, saṃ-vatsarásya parástâd[2] âgni-pâvamânī́bhir úpa tishṭhate, punar-navám[6] evaí 'nam ajáraṃ karoty átho punā́ty evó | 'pa tishṭhate yóga evā́ 'syai 'shá, úpa tishṭhate || 3 || dáma evā́ 'syai 'shá, úpa tishṭhate yâcnaí[7] 'vā́ 'ṣyai 'shó, 'pa tishṭhate yáthâ pā́pî-yâñ chréyasa[8] â-hṛítya namasyáti tâdṛig[2] evá tád | âyur-dā́ agne 'sy ā́yur me dehī́ 'ty âhâ, "yur-dā́ hý eshá | varco-dā́ agne 'si várco me dehī́ 'ty âha, varco-dā́ hý eshá | tanû-pā́ agne 'si tanúvam me pâhī́ 'ty âha || 4 || tanû-pā́ hý eshó | 'gne yán me tanúvâ ûnáṃ tán ma ā́ pṛiṇé 'ty âha, yán me pra-jā́yai paçû-nā́m ûnáṃ tán ma ā́ pûrayé 'ti vā́vaí[2] 'tád âha | citrâ-vaso svastí[2] te pârám açîyé 'ty âha, rā́trir vaí citrā́-vasur, ávy-ushṭyai vā́ etásyai purā́ brâhmaṇā́ abhaishur, vý-ushṭim evā́ 'va runddha[5] | índhânâs tvâ çatám || 5 || himâ íty âha, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty | eshā́ vaí sûrmī́ kárṇakâ-vaty, etáyâ ha sma vaí devā́ ásurâṇâᴗ çata-tarhā́ᴗs tṛiᴗhanti[9], yád etáyâ sam-ídham â-dádhâti vájram evaí 'tác chata-ghnī́ṃ yájamâno bhrā́tṛivyâya prá harati stṛítyâ áchambaṭ-kâraᴗ | sáṃ tvám agne sū́ryasya várcasâ 'gathâ íty âhai, 'tát tvám asî 'dám ahám bhûyâsam íti vā́vaí[2] 'tád âha | tvám agne sū́rya-varcâ asī́ 'ty âhâ, "-çísham

---

7. [6] so (°rn°) ABCDE. [7] so AB. C pr. m. E., yâcnyâ C sec. m. D., s. P. 2, 49. [8] °yâṃ chr° B, °yâñchre° A. E (n mit virâṃa); s. P. 5, 37. (chreyasâhṛitya, pâṭhântaram in B). [9] so (°âᴗs t°) AB. E (trí°); (auch V, 4, 7, 3); s. P. 6, 14.

evaí 'tā́m ā́ çâste || 6 || mûrdhânaṃ, shád vā́, eshá úpa tishṭhate, pâhī́ 'ty âha, çatám, ahāṃ, shóḍaça ca || 7 ||

1, 5, 5, 1-4. — K. 7, 5. 6. — Ç. 2, 3, 4, 10-24. — eshaḥ — asâmâ — upeti | iti | âha — upeti | eti — suvarga iti su-vaḥ-gaḥ — samârohatîti sam-ârohati — atho iti — dhâyi — indrâgnî itī́ndra-agnî | âhuvadhyai — saṃvatsara iti sam-vatsare | eva — parastāt | âgnipâvamânîbhir ity āgni-pâvamânîbhiḥ — punarnavam iti punaḥ-navam — atho iti | punâti | eva — yogâḥ | eva | asya | eshaḥ — yâcñyâ | eva | asya | eshâ — pâpī́yân | çreyase — âyurdâ ity āyuḥ-dâḥ | hi | eshaḥ — varcodâ iti varcaḥ-dâḥ | hi | eshaḥ — tanûpâ iti tanû-pâḥ | hi | eshaḥ — yat | me | tanuvā́ḥ | ûnam | tat | me | eti — pûraya | iti | vâva | etat | âha | citrāvaso[10] iti citrâ-vaso — citrâvasur iti citra-vasuḥ | avyushṭyâ ity avi-ushṭyai | vai — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — karṇâkâvatîti[10] karṇâka-vatî — çatatarhân iti çata-tarhân — strityai — agathâḥ — vâva — eva | etâm | eti.

8. *sám paçyâmi pra-jā́ ahám íty âha, yā́vanta evá grâmyā́ḥ paçávas tā́n evā́ 'va runddhé[1] | 'mbha sthā́ 'mbho vo bhakshîyé 'ty âhā́, 'mbho hý etā́ | máha stha máho vo bhakshîyé 'ty âha, máho hý etā́ḥ | sáha stha sáho vo bhakshîyé 'ty âha, sáho hý etā́ | ū́rja sthó 'rjaṃ vo bhakshîyé 'ti || 1 || âhó, 'rjo hý etā́ | révatî[2] rámadhvam íty âha, paçávo vaí revátî́ḥ[2], paçū́n evā́ ''tmán ramayata | ibaí 'vá ste 'tó mā́ 'pa gâté 'ty âha, dhruvā́ evaí 'nâ ánapa-gâḥ kuruta | ishṭakā́-cíd vā́ anyò 'gníḥ paçu-cíd anyáḥ, saṃ-hitā́ 'si viçva-rū́pī́r íti vatsám abhí mṛiçaty, úpai 'vaí 'naṃ dhatte, paçu-cítam enaṃ kurute | prá || 2 || vā́ eshò 'smā́l lokā́c cyavate yá

---

7. [10] s. P. 3, 4. 5.

8. shashṭhânuvâkoktamantravyâkhyânam. [1] ruṃdhe ABCD.

â-havanī́yam upa-tíshṭhate, gā́rha-patyam úpa tishṭhate 'smínn eva loké práti tishṭhaty, átho gā́rha-patyâyai 'vá ní hnute | gâyatrī́bhir[2] úpa tishṭhate, téjo vaí gâyatrī́, téja evā́ 'tmán dhatté, 'tho yád etáṃ tricám[2] anv-ā́ha sáṃ-tatyai | gā́rha-patyaṃ vā́ ánu dvi-pā́do vîrā́ḥ prá jâyante, yá eváṃ vidvā́n dvi-pádâbhir gā́rha-patyam upa-tíshṭhate || 3 || ā́ 'sya vîró jâyata | ū́rjā́ vaḥ paçyâmy ū́rjā́ mâ paçyaté 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste | tát savitúr várenyam íty âha, prá-sûtyai | somā́nam sváraṇam[2] íty âha, soma-pîthám evā́ 'va runddhe[1] | kriṇuhí brahmaṇas pata[3] íty âha, brahma-varcasám evā́ 'va runddhe[1] | kadā́ caná[2] starī́r asī́ 'ty âha, ná starī́ṃ rā́triṃ vasati || 4 || yá eváṃ vidvā́n agním upa-tíshṭhate | pári tvâ 'gne púraṃ vayám íty âha, pari-dhím evaí 'táṃ pári dadhâty, áskandâyā́ | 'gne griha-pata íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tác | chatáṃ hímâ íty âha, çatáṃ tvâ hemantā́n indhishîyé 'ti vā́vaí[2] 'tád âha | putrásya nā́ma gṛihṇâty, annâ-'dám evaí 'naṃ karoti | tā́m â-çísham ā́ çâse tántave jyótishmatîm[2] íti brûyâd yásya putró 'jâtaḥ syât, tejasvý[2] evā́ 'sya brahma-varcasī́ putró jâyate | tā́m â-çísham ā́ çâse 'múshmai jyótishmatîm[2] íti brûyâd yásya putró jâtáḥ syā́t, téja evā́ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti || 5 || ū́rjaṃ vo bhakshîyéti, prá, gárhapatyam upatíshṭhate, vasati, jyótishmatîm, ékân ná triṃçác ca || 8 ||

1, 5, 6, 1-4. — K. 7, 6-9. — Ç. 2, 3, 4, 25-41. — rumdhe | ambhâḥ | stha — mahâḥ | stha — sahâḥ | stha — ûrjâḥ | stha | ûrjâm — revâtîḥ — âtman | ramayate | iha | eva | sta | itaḥ | mâ | apeti — kurute | ishṭakacid itī́shṭaka-cit | vai | anyaḥ | agniḥ — saṃhiteti sam-hitâ | asi — vai | eshaḥ | asmât — atho iti — tricam — eti | asya — brahmaṇaḥ |

8. [2] ohne avagraha. [3] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27.

pate — cana — vâva — annâdam ity ánna-adam — pu-traḥ | ajātaḥ | syàt | tejasvî | eva | asya.

9. agni-hotrám juhoti; yád evá kíṃ ca yájamânasya sváṃ tásyai 'vá tád | rétaḥ siñcati pra-jánane, pra-jánanau hí vā́ agnír | áthaú 'shadbîr ánta-gatâ dahati, tā́s táto bhū́yasîḥ prá jâyante | yát sâyáṃ juhóti réta evá tát siñcati, praí 'vá prâtas-tánena janayati tád | rétaḥ siktáṃ ná tváshṭrā́ 'vi-kṛitam prá jâyate, yâvac-chó vaí rétasaḥ siktásya || 1 || tváshṭâ rûpā́ṇi vi-karóti tâvac-chó vaí tát prá jâyata, eshá vaí daívyas tváshṭâ yó yájate, bahvī́bhir úpa tishṭhate rétasa eva siktásya bahu-çó rûpā́ṇi ví karoti | sá praí 'vá jâyate çváḥ-çvo bhū́yân bhavati yá eváṃ vidvā́n agním upa-tíshṭhaté | 'har devā́nâm ā́sîd rā́trir ásurâṇâṃ, té 'surâ yád devā́nâṃ vittáṃ védyam ā́sît téna sahá || 2 || rā́trim prā́ 'viçan, té devā́ hînā́ amanyanta, tè 'paçyann: âgneyī́ rā́trir âgneyā́ḥ paçáva imám evā́ 'gnim stavâma sá na stutáḥ paçū́n púnar dâsyatī́ 'ti, tè 'gním astuvant, sá ebhya stutó rā́triyâ ádhy áhar[1] abhí paçū́n nír ârjat, té devā́ḥ paçū́n vittvā́[2] kā́mâu[3] akurvata | yá eváṃ vidvā́n agním upa-tíshṭhate paçu-mā́n bhavati || 3 || âdityó vā́ asmā́l lokā́d amúṃ lokám ait, sò 'múṃ lokáṃ gatvā́ púnar imáṃ lokám abhỳ adhyâyat, sá imáṃ lokám â-gátya mṛityór abibhen, mṛityú-saṃyuta[4] iva hỳ ayáṃ lokáḥ, sò 'manyate: 'mám evā́ 'gním stavâni sá mâ stutáḥ suvar-gáṃ lokáṃ gamayishyatī́ 'ti, sò 'gním astaut, sá enau stutáḥ suvar-gáṃ lokám agamayad | yáḥ || 4 || eváṃ vidvā́n agním upa-tíshṭhate suvar-gám evá lokám eti, sárvam ā́yur ety | abhí vā́ eshò 'gnī́ ā́ rohati yá enâv upa-tíshṭhate,

---

9. pûrvoktopasthânasyâ 'gnihotrâñgatâ. [1] rātryâ 'dhy áhar E (!). [2] vitvā́ ACDE. [3] so (°âu) ABE; s. P. 9, 22. [4] s. P. 6, 7.

yáthâ khálu vai çréyân abhy-ā́rûḍhaḥ kâmáyate táthâ karoti | náktam úpa tishṭhate ná prâtáḥ, sáω hi náktaṃ vratā́ni sṛijyánte, sahá çréyâωç ca pā́pîyâωç câ ''sâte, jyótir vā́ agnís támo rā́trir, yát ‖ 5 ‖ náktam upa-tíshṭhate jyótishaí 'vá támas taraty | upa-sthéyo 'gnī́3r nó 'pa-sthéyā́3 ity âhur manushŷâyé 'n n' vaí[5] yó 'har-ahar â-hṛ́ityā́ 'thai 'naṃ yā́cati sá ín n' vaí[6] tám úpâ 'rchaty[7] átha kó devā́n áhar-ahar yâcishyatī́ 'ti, tásmân nó 'pa-sthéyó | 'tho khálv âhur â-çíshe vaí káṃ yájamâno yajata íty, eshā́ khálu vaí ‖ 6 ‖ ā́hitâ-'gner â-çī́r yád agnim upa-tíshṭhate, tásmâd upa-sthéyaḥ | prajā́-patiḥ paçū́n asṛijata, té sṛishṭā́ aho-râtré prā́ 'viçan, tā́ñ chándo-bhir ánv avindad[8], yác chándo-bhir upa-tíshṭhate svám evá tád ánv ichati | ná tátra jâmŷ astī́ 'ty âhur, yó 'har-ahar upa-tíshṭhata iti | yó vā́ agním pratyáññ[9] upa-tishṭhate práty enam oshati, yáḥ párâñ[9] víshvañ[9] pra-jáyâ paçú-bhir eti, kávâ-tiryaññ ivó 'pa tishṭheta naí 'nam praty-óshati ná víshvañ[9] pra-jáyâ paçú-bhir eti ‖ 7 ‖ siktásya, sahá, bhavati, yó, yát, khálu vaí, paçúbhis, tráyodaça ca ‖ 9 ‖

(K. 7, 10). — antágatâ ity antá-ga̱tâ̱ḥ — preti | e̱va | prâ̱ta̱stane̱neti prâtaḥ-tanéna — tvashṭrā́ | avikṛita̱m ity avi-kṛi̱ta̱m — yâ̱va̱ccha[10] iti yâvat-çaḥ — tâ̱va̱ccha[10] iti tâvat-çaḥ — e̱shaḥ — saḥ — çvaçva̱[11] iti çvaḥ-çvaḥ — aháḥ — te | asúrâḥ — te | a̱pa̱çya̱n — saḥ | na̱ḥ — te | a̱gnim — saḥ | e̱bhya̱ḥ | stu̱taḥ | râtriyâḥ | adhîti | aháḥ | a̱bhîti — â̱rja̱t — vi̱ttvâ | kâmā́n — vai | a̱smât — saḥ | a̱mum — saḥ | i̱mam — mṛi̱tyusáṃyuta̱ iti mṛi̱tyu-sa̱ṃyu̱ta̱ḥ — saḥ | a̱ma̱nya̱ta̱ - saḥ | mâ̱ — saḥ | a̱gnim — saḥ | e̱na̱m — a̱bhîti | vai | e̱shaḥ | a̱gnî iti | eti — çreyā́n | ca̱ | pâpī́yân | ca̱ | â̱sâ̱te̱ iti — a̱gnîsḥ[12] | na | u̱pa̱stheyâs[12] ity úpa-stheyâsḥ | iti — it |

---

9. [5] °yé nvaí AE; s. P. 5, 13. [6] sá ínvaí AE. [7] so ABE; s. P. 10, 9. [8] ohne Nasal AC. [9] ohne avagraha. [10] °vacha ACE, °vachcha D. [11] so (çvaç°) ABD; çvaḥç° CE. [12] die 3 fehlt in E.

nu | vai | yaḥ | aharahar ity ahaḥ-ahaḥ — saḥ | it | nu | vai | tam | upeti | ṛichati — atho iti — tân | ahorâtre[13] ity ahaḥ-râtre — chandóbhir iti chandaḥ-bhiḥ — jâmi asti | iti — kavâtiryaññ iti kavâ-tiryañ — pratyoshatîti prati-oshati.

10. [a] máma nấma prathamáṃ jâta-vedaḥ pitấ mâtấ ca dadhatur[1] yád ágre | tát tvám bibhṛihi púnar ấ mád ai-'tos távâ 'háṃ nấma bibharâṇy agne || [b] máma nấma táva ca jâta-vedo vấsasî iva vi-vásânau yé cárâvaḥ[2] | ấyushe tvám jîváse vayáṃ yathâ-yatháṃ ví pári dadhâvahai púnas té || [c] námo 'gnáyé 'prati-viddhâya námó 'nâ-dhṛishṭâya námaḥ sam-rấje | áshâḍhaḥ || 1 || agnír bṛihád-vayâ viçva-jít sáhantyaḥ çréshṭho gandharváḥ || [d] tvát-pitâro agne[3] devấs tvấm-âhutayas tvád-vivâcanâḥ | sám mấm ấyushâ sáṃ gau-patyéna[4] sú-hite mâ dhâḥ || [e] ayám agníḥ çréshṭha-tamo 'yám bhágavat-tamo 'yáṃ sahasra-sấtamaḥ | asmấ astu su-vî́r-yam || [f 5] máno jyótir jushatâm ấjyaṃ ví-chinnaṃ yajnáṃ sám imáṃ dadhâtu | yấ ishṭấ usháso ni-mrúcaç ca tấḥ sáṃ dadhâmi havíshâ ghṛiténa || [g] páyasvatîr[4] óshadha-yaḥ[4] || 2 || páyasvad[4] vîrúdhâm[4] páyaḥ | apấm páyaso yát páyas téna mấm indra sáṃ sṛija || [h] ágne vrata-pate vratáṃ carishyâmi, tác chakeyaṃ, tán me râdhyatâm | [i] agníṃ hótâram ihá táṃ huve devấn yajníyân[6] ihá yấn há-vâmahe || ấ yantu devấḥ su-manasyámânâ viyántu devấ ha-vísho me asya[7] | [k] kás tvâ yunakti, sá tvâ yunaktu | [l] yấni[8] gharmé kapấlâny upa-cinvánti || 3 || vedhásaḥ | pûshṇás tấny ápi vratá indra-vâyû́ ví muñcatâm || [m] ábhinno gharmó

9. [13] s. P. 4, 11.

10 [a-f.] pravatsyato yajamânasya agnyupasthânamantrâḥ; [g-n.] dârçika-yâjamânamantrâḥ; [g-n] gehören bereits zum achten kâṇḍa, s. Ind. Stud. 3, 380. [1] ohne Accent! ABCDE. [2] cárâvaha E prima manu (!). [3] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 14. 13. 16. 17. [4] ohne avagraha. [5] das erste Hemistich s. in I, 5, 8, 2. [6] so (°ân) ABE. [7] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 12. [8] dieser Vers ist schon in I, 1, 7, 8 vorliegend.

jîrá-dânur yáta ā́ttas[4] tád agan púnaḥ | idhmó védiḥ pari-dháyaç ca sárve yajnásyā́ "yur ánu sáṃ caranti ‖ [n] tráyas-triṃçat tántavo yé vi-tatniré yá imáṃ yajnáṃ sva-dháyâ dádante, téshâṃ chinnám práty etád dadhâmi svā́hâ[4] gharmó devā́ṃ[9] ápy etu ‖ 4 ‖ áshâḍha, óshadhaya, upacinvánti, páñca-catvâriṃçac ca ‖ 10 ‖

[h. i. k] 1, 6, 7, 2. 8, 3. 4. 7, 6, 6. K. 4, 14. 31, 15. Vs. 1, 5. 6. Ç. 1, 1, 1, 2-13. Kâ. 2, 1, 11. 3, 3. — [l] Kâ. 2, 8, 16. — [n] Çâñkh. 13, 12, 18. — eti | mat | aitor[10] ity â-etoḥ — vâsási[11] iti | iva — ye[12] iti — vi | parîti — te[13] iti — aprátividdhâyety apráti-viddhâya — anā́dhrishṭâyety anā́-dhrishṭâya — brihadvâyâ iti brihat-vayâḥ — tvatpitâra iti tvat-pitâraḥ — tvâmā́hu-taya iti tvâm-âhutayaḥ — ayam | sahasrasâtáma iti sahasra-sâtámaḥ — yâḥ | ishṭâḥ — tat | çakeyam | tat — eti | yantu — viyantú | devâḥ — saḥ | tvâ — apîti | vrate — yatâḥ | âttâḥ — anú | sam iti — ye | imam — svadhayeti sva-dhayā́ | dadánte — devân | apîti.

11. [a] vaiçvânaró[1] na ûtyā́ " prá yâtu parâ-vátaḥ | agnír ukthéna vā́hasâ ‖ [b] ritā́-vânaṃ vaiçvânarám ritásya jyótishas[2] pátim | ájasraṃ gharmám îmahe ‖ [c] vaiçvânarásya daṃsánâbhyo brihád árinâd ékaḥ sv-apasyáyâ kavíḥ | ubhā́ pitárâ maháyann ajâyatâ 'gnír dyā́vâ-prithivī́ bhū́ri-retasâ ‖ [d] prishṭó diví prishṭó agníḥ[3] prithivyā́m prishṭó víçvâ ósha-dhîr[1] ā́ viveça | vaiçvânaráḥ sáhasâ prishṭó agníḥ[3] sá no dívâ sáḥ ‖ 1 ‖ risháḥ pâtu[4] náktam | [e] jâtó yád agne bhú-vanâ vy-ákhyaḥ paçúṃ ná go-pā́ íryaḥ pári-jmâ | vaíçvânara bráhmaṇe vinda gâtúṃ yûyám pâta svastí-bhiḥ sádâ naḥ ‖ [f] tvám agne çocíshâ çóçucâna ā́ ródasî apriṇâ jā́yamânaḥ |

---

10. [9] so ABE; s. P. 9, 22. [10] ayito° E (!). [11] s. P. 4, 17. [12] s. P. 4, 38. [13] s. P. 4, 42.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s) ABE; s. P. 8, 27. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [4] s. Whitney zu P. 8, 24.

tvám devã̐[5] abhí-çaster amuñco vaíçvânara jâta-vedo mahi-tvã̆ || [g] asmãkam agne maghávat-su dhârayã̆ 'nâmi kshatrám ajára̐ su-vĩryam | vayáṃ jayema çatína̐ sahasríṇaṃ vaíçvânara || 2 || vãjam agne távo 'tí-bhiḥ || [h] vaiçvânarásya su-mataú syâma rãjâ híkam[1] bhúvanânâm abhi-çrĩḥ | itó jâtó víçvam idáṃ ví cashṭe vaiçvânaró yatate sũryeṇa || [i] áva te héḍo varuṇa námo-bhir áva yajnébhir îmahe havír-bhiḥ | ksháyann asmá-bhyam asura pra-ceto rãjann énâ̐si çiçrathaḥ kṛitãni || [k] úd ut-tamáṃ varuṇa pãçam asmád ávâ 'dhamáṃ ví madhyamá̐ çrathâya | áthâ[6] vayám âditya || 3 || vraté távã 'nâgaso áditaye[3] syâma || [l] dadhi-krãvṇo[7] akâ-rishaṃ[3] jishṇór áçvasya vâjínaḥ | surabhí[1] no múkhâ karat prá ṇa ãyũ̐shi târishat || [m] ã dadhi-krãḥ çávasâ páñca kṛish-ṭĩḥ sũrya iva jyótishâ 'pás tatâna | sahasra-sãḥ çata-sã vâjy árvâ pṛiṇáktu mádhvâ sám imã vácâ̐si || [n] [8] agnír mũrdhã, [o] [9] bhúvaḥ | [p] máruto yád dha vo diváḥ sumnâ-yánto hávâ-mahe | ã tũ[10] naḥ || 4 || úpa gantana || [q] yã vaḥ çárma çaçamânãya sánti tri-dhãtũni dâçúshe yachatã 'dhi | asmá-bhyaṃ tãni maruto ví yanta rayíṃ no dhatta vṛishaṇaḥ su-vĩram | [r] áditir na urushyatv áditiḥ çárma yachatu | áditiḥ pâtv á̐hasaḥ || [s] mahĩm ũ shú[11] mâtára̐ su-vratãnâm ṛitásya pátnîm ávase huvema | tuvi-kshatrãm ajárantîm urũ-cĩ̐[1] su-çármâṇam áditi̐ su-práṇîtim || [t] su-trãmâṇam pṛithi-vĩṃ dyãm anehása̐ su-çármâṇam áditi̐ su-práṇîtim | daí-vîṃ nãva̐ sv-aritrãm ánâgasam ásravantîm ã ruhemâ[5] sva-stáye[1] || [u] imã̐ sú nãvam ã 'ruha̐ çatã-'ritrâ̐ çatá-sphyâm |

---

11. [5] s. P. 9, 20. [6] °â ABE; s. P. 3, 10. [7] s. P. 13, 14; °vuṇṇo E. [8] blos pratîka, weil der Vers bereits in I, 5, 5, 1 (keinem yâjyâ-Abschnitt) da war. [9] dieser Vers (bhuvo yajnasya, schol.) war noch nicht da, findet sich erst in IV, 4, 4, 1 vor und man darf wohl hieraus direkt auf die erst sekundäre Anfügung der yâjyâ-Abschnitte schliefsen, s. die Noten zu I, 5, 5, 3. II, 2, 12, 1. [10] so (tû) ABE; s. P. 3, 14. [11] so (û shu) ABE, s. P. 3, 14. 6, 2.

áchidrâm pârayishṇúm || 5 || dívâ sá, sahasríṇaṃ vaíçvânarâ, 'ditya, tú no, 'nehása suçármâṇam, ékân ná viçatíç ca || 11 ||

(2, 2, 5, 1 - 6, 5). — [a.b] Vs. 26, 8. 6; [c] R. 3, 3, 11; [d] 1, 98, 2; [e.f] 7, 13, 3. 2; [g] 6, 8, 6; [h] 1, 98, 1; [i.k] 1, 24, 14. 15; [l] 4, 39, 6; [m] 4, 38, 10; [n] 8, 44, 16; [o] 10, 8, 6; [p] 8, 7, 11; [q] 1, 85, 12; [r] 8, 47, 9; [s] Vs. 21, 5; [t] R. 10, 63, 10; [u] Vs. 21, 7. — ûtyâ | â | preti — parâvata iti parâ-vatâḥ — ukthenâ — ritâvânam[12] ity rita-vânam — jyotishaḥ — saḥ | naḥ — eti | rodasî iti | apriṇâḥ — devân — dhâraya | anâmi — tavâ | ûtibhir ity ûti-bhiḥ — hikâm — namobhir iti namaḥ-bhiḥ — havirbhir iti haviḥ-bhiḥ | kshayân — praceta iti pra-cetaḥ | râjân — çrathâya[13] | athâ — surabhi | naḥ — pra | naḥ — sûryaḥ | iva | jyotishâ | apaḥ — çatasâ iti çata-sâḥ | vâjî — yat | ha — sumnâyanta[12] iti sumna-yantaḥ — eti | tu | naḥ — yachata | adhi[14] — vîti | yanta — mahîm | u | sv iti — eti | ruhema — sv iti — eti | aruham | çatâritrâm iti çata-aritrâm.

devâsurâḥ, párâ, bhúmir, bhúmir, upaprayántaḥ, sámpaçyâmy, ávajnaḥ, sámpaçyâmíty âhâ, 'gnihotrám, máma nâma, vaiçvânará, ékâdaça || 11 ||

devâsurâḥ (1, 1), kruddháḥ (3, 2), sámpaçyâmi (6, 1), sámpaçyâmi (8, 1), náktam (9, 6), úpagantanaí (11, 5), 'kapañcâçat || 51 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ||

8*. aishṭikaṃ yâjamânam (1, 6, 1-6).

1. [a] sáṃ tvâ siñcâmi yájushâ pra-jấm ấyur dhánaṃ ca | bṛihaspáti-prasûto yájamâna ihá mấ rishat || [b] ấjyam asi, satyám asi, satyásyấ 'dhy-aksham asi, havír asi vaiçvânaráṃ[1] vaiçva-devám útpûta-çushmaṃ satyaú-'jâḥ, sáho 'si sáhamânam asi, sáhasvấ 'râtîḥ sáhasvâ 'râtîyatáḥ[1] sáhasva pṛitanâḥ sáhasva pṛitanyatáḥ, sahásra-vîryam asi, tán mâ

11. [12] s. P. 3, 2. [13] çradhâya E. [14] ohne iti.

* auch I, 5, 10, 3-4 (g-n) gehört hierzu, s. das daselbst Bemerkte.

6, 1. âjyagrahaṇam. [1] ohne avagraha.

jinvắ, ”jyasyắ ”jyam asi, satyásya satyám asi, satyắ-”yuḥ || 1 || asi, satyá-çushmam asi, satyéna tvâ ’bhí ghârayâmi, tásya te bhakshîya | [c] pañcânắṃ tvâ vắtânâṃ yantrăya dhartrăya gṛihṇâmi | [d] pañcânắṃ tva ’rtûnắṃ y. dh. g. | [e] pañcânắṃ tvâ diçắṃ y. dh. g. | [f] pañcânắṃ tvâ pañca-janănâṃ y. dh. g. | [g] carós tvâ[2] páñcabilasya y. dh. g. | [h] bráhmaṇas tvâ téjase y. dh. g. | [i] kshatrásya tvaú ’jase y. || 2 || dh. g. | [k] viçé tvâ y. dh. g. | [l] su-vī́ryâya tvâ gṛihṇâmi | [m] suprajâs-tvăya tvâ g. | [n] râyás póshâya[3] tvâ g. | [o] brahma-varcasăya tvâ g. | [p] bhū́r asmăkaṃ, havír devănâm, â-çísho yájamânasya, devănâṃ tvâ devátâbhyo[1] gṛihṇâmi | [q] kắmâya tvâ gṛihṇắmi || 3 || satyắyur, ójase yantrăya, tráyastriṃçac ca || 1 ||

°-°K. 5, 6. 32, 6. — vai̱çvâ̱na̱ram | vai̱çva̱de̱vam iti vaiç-va-de̱vam — sa̱tyaujâ̱ iti sa̱tya-o̱jâ̱ḥ — sa̱tyâyu̱r iti sa̱tya-âyu̱ḥ — tvâ̱ | ṛitûnâm — ca̱roḥ | tvâ̱ — tvâ̱ | ojáse — su̱pra̱jâ̱stvâyeti suprajâḥ-tvâyà — râ̱yaḥ | poshăya.

2. [a] dhruvò ’si dhruvò ’háṃ sa-jâtéshu bhûyâsaṃ dhī́raç céttâ vasu-víd | [b] ugrò ’sy ugrò ’háṃ sa-jâtéshu bh. ugráç c. v. | [c] abhi-bhū́r asy abhi-bhū́r aháṃ sa-jâtéshu bh. abh. c. v. | [d] yunájmi tvâ bráhmaṇâ daívyena havyắyâ ’smaí vóḍhavé jâta-vedaḥ | índhânâs tvâ su-prajásaḥ su-vī́râ jyóg jîvema bali-hṛíto vayáṃ te || [e] yán me agne[1] asyá[1] yajnásya ríshyât || 1 || yád vâ skándâd ắjyasyo ’tá vishṇo | téna hanmi sapátnam[2] dur-marâyúm aí ’naṃ dadhâmi nír-ṛityâ upá-sthe || [f] bhū́r bhúvaḥ súvar | [g] úc-chushmo agne[3] yájamânâyai ’dhi, ní-çushmo abhi-dăsate[4] | [h] ágne deve-’ddha manv-iddha mándra-jihvắ ’martyasya te hotar mûrdhánn

---

1. [2] so (°s t°) ABE. [3] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 29.

2. havirhomaḥ. [1] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 11. 17. [2] ohne avagraha. [3] so (°o a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 16. [4] s. P. 8, 29.

ā́ jigharmi râyás póshâya[4] suprajā́s-tvā́ya su-vī́ryâya | [i]máno 'si prâjâ-patyám, mánasâ mâ bhûténā́ " viça | [k]vā́g asy aindrī́ sapatna-ksháyaṇî || 2 || vâcā́ me 'ndríyeṇā́ " viça | [l]vasantám ṛitûnā́m prîṇâmi, sá mâ prîtáḥ prîṇâtu | [m]grîsh-mám ṛitûnā́m prîṇâmi, sá mâ p. p. | [n]varshā́ ṛitûnā́m prî-ṇâmi, tā́ mâ prîtā́ḥ prîṇantu | [o]çarádam ṛitûnā́m p., sā́ mâ prîtā́ prîṇâtu | [p]hemanta-çiçirā́v ṛitûnā́m prîṇâmi, taú mâ prîtaú prîṇîtâm | [q]agnī́-shómayor ahám deva-yajyáyâ cá-kshushmân[1] bhûyâsam | [r]agnér ahám deva-yajyáyâ 'nnâ-'dó bhûyâsam || 3 || [s]dábdhir asy, ádabdho bhûyâsam, amúm dabheyam | [t]agnī́-shómayor ahám deva-yajyáyâ vṛitra-hā́ bhûyâsam | [u]indrâ-'gniyór ahám devayajyáye 'ndriyâvý[2] annâ-'dó bhûyâsam | [v]índrasyâ 'hám deva-yajyáye 'ndri-yâvī́[2] bhûyâsam | [w]mahe-'ndrásyâ 'hám deva-yajyáyâ jemā́-nam mahimā́nam gameyam | [x]agnéḥ svishṭa-kṛíto 'hám deva-yajyáyā́ "yushmân[2] yajnéna prati-shṭhā́m gameyam || 4 || ríshyât, sapatnaksháyaṇy, annâdó bhûyâsa◡, shâṭtri◡çac ca || 2 ||

1, 6, 10, 1 - 11, 7. — K. 4, 14. 5, 1. 31, 15. 32, 1. — dhru-vaḥ | asi | dhruvaḥ | aham — ugraḥ | asi | ugraḥ | aham — yat | me — uta | vishṇo iti — sapatnám | durmarâyum iti duḥ-marâyum | eti | enam — nirṛityâ iti niḥ-ṛityâḥ — uchúshma ity ut-çushmaḥ — deveddheti devá-iddha — eti | jigharmi | râyaḥ | poshā́ya | suprajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyá — prâjâpatyam iti prâjâ-patyam — eti | viça — saḥ | mâ — tâḥ | mâ — agnîshomáyor ity agnî-somáyoḥ — cakshúshmân — annâda ity ánna-adaḥ — indriyâvî — mahendrasyeti mahâ-indrasyá — âyúshmân — pratishṭhâm iti prati-sthâm.

3. [a]agnír mâ dúr-ishṭât pâtu, savitā́ 'ghá-ça◡sâd | [b]yó mé 'nti dûrè 'râtîyáti tám eténa jesha◡ | [c]súrûpa-varshavarṇa é 'hî 'mā́n bhadrā́n dúryâ◡[1], abhy é 'hi mā́m

---

3. bhakshya iḍâdibhâgaḥ. [1] so (°â◡) ABE; s. P. 9, 21. 22.

ánu-vratâ, | [d] nў u çîrshā́ṇi mṛiḍhvam | [e] íḍa é 'hy ádita é 'hy sárasvaty[2] é 'hi | [f] rántir asi rámatir asi sûnáry[2] asi | [g] júshṭe júshṭiṃ te 'çîyó, 'pa-hûta upa-havā́ṃ || 1 || te 'çîya | [h] sā́ me satyā́ ''-çī́r asyá yajnásya bhûyâd | [i] áreḍatâ mánasâ tác chakeyaṃ | [k] yajnó dívaɷ rohatu, yajnó dívaṃ gachatu | [l] yó deva-yā́naḥ pánthâs, téna yajnó devā́ɷ[1] ápy etv | [m] asmā́sv índra indriyā́ṃ dadhâtv, asmā́n rā́ya utá yajnā́ḥ sacantâm, asmā́su santv â-çíshaḥ, sā́ naḥ priyā́ su-prátûrtir maghónî | [n] júshṭir asi jushásva no, júshṭâ naḥ || 2 || asi júshṭiṃ te gameyam | [o] [3] máno jyótir jushatâm ā́jyaṃ ví-chinnaṃ yajnáɷ sám imā́ṃ dadhâtu | bṛíhaspátis[3] tanutâm imā́ṃ no víçve devā́ ihá mâdayantâm || [p] brádhna pínvasva | [q] dádato me mā́ kshâyi kurvató me mó 'pa dasat | [r] prajā́-pater bhâgò 'sy ū́rjasvân[2] páyasvân[2] | [s] prâṇâ-'pânaú me pâhi, samâna-vyânaú me pâhy, udâna-vyânaú me pâhy | [t] ákshito 'sy, ákshityai tvâ, mā́ me ksheshṭhâ amútrâ 'múshmiṅ loké || 3 || upahavā́ṃ, júshṭâ nas, tvâ, shát ca || 3 ||

1, 7, 1, 1 - 3, 4. K. 5, 2-4. 32, 2. 3. — Vs. 2, 10. 13. Kâṇva 2, 3, 7. 8. Ç. 1, 8, 1, 42. Kâ. 3, 4, 13-30. Çâṅkh. 4, 9, 2-4. — dur-ishṭâd iti duḥ-ishṭât — yaḥ | me | anti | dûre | arâtîyati — surûpavarshavarṇa iti surûpa-varshavarṇe | eti | ihi | imân — duryân | abhi | eti | ihi — nîti | u — iḍe | eti | ihi | adite | eti | ihi — sûnarī — te | açîya | upâhûta ity upâ-hûte — te | açîya — tat | çakeyam — devân | apîti — râyâḥ — bṛihaspatiḥ — mâ | upeti — ksheshṭhâḥ | amutrâ | amushmin.

4. [a] barhísho 'hā́ṃ deva-yajyáyâ prajā́-vân bhûyâsaṃ | [b] nárâçáɷsasyâ[1] 'hā́ṃ deva-yajyáyâ paçu-mā́n bhûyâsam | [c] agnéḥ svishṭa-kṛíto 'hā́ṃ deva-yajyáyā́ ''yushmân[1] yajnéna

3. [2] ohne avagraha. [3] s. I, 5, 3, 2. 10, 2.
4. anuyâjâdiçeshâhutiḥ. [1] ohne avagraha.

prati-shṭhā́ṃ gameyam | [d] agnér ahám új-jitim ánû 'j je-shaṃ | [e] sómasyâ 'hám ú. ánû 'j j. | [f] agnér ahám ú. ánū́ 'j j. | [g] agnī́-shómayor ahám ú. ánū́ 'j j. | [h] indrâ-'gniyór ahám ú. ánū́ 'j j. | [i] índrasyâ 'hám || 1 || ú. ánū́ 'j j. | [k] mahe-ndrásyâ 'hám ú. ánū́ 'j j. | [l] agnéḥ svishṭa-kríto 'hám ú. ánū́ 'j j. | [m] [2] vâjásya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agra-bhît | áthâ [3] sapátnâṃ [1 u. 4] índro me ni-grâbhéṇā́ 'dharâṃ [4] akaḥ || [n] [2] ud-grâbháṃ ca ni-grâbháṃ ca bráhma devā́ avî-vṛdhan | áthâ [3] sapátnân [1 u. 5] indrâ-'gnī́ me vishûcī́nân [1] vý asyatâm || [o] é 'mā́ agmann â-çísho dóha-kâmâ índra-van-taḥ || 2 || vanâmahe dhukshîmáhi pra-jā́m ísham || [p] róhi-tena tvâ 'gnír devátâṃ [1] gamayatu, hári-bhyâṃ tvé 'ndro d. g, étaçena tvâ sū́ryo d. g. | [q] ví te muñcâmi raçanā́ ví raçmī́n ví yóktrâ yā́ni pari-cártanâni dhattā́d asmā́su drá-viṇaṃ yác ca bhádram prá ṇo [6] brûtâd bhâga-dhā́n deva-tâsu [1] | [r] víshṇoḥ çam-yór ahám deva-yajyáyâ yajnéna prati-shṭhā́ṃ gameyaṃ | [s] sómasyâ 'hám deva-yajyáyâ || 3 || su-rétâ réto dhishîya | [t] tváshṭur ahám deva-yajyáyâ paçûnā́ṃ rûpám pusheyaṃ | [u] devā́nâm pátnîr agnír gṛihá-patir yaj-násya mithunáṃ, táyor ahám deva-yajyáyâ mithunéna prá bhûyâsaṃ | [v] vedò 'si, víttir asi, vidéya | [w] kármâ 'si, karú-ṇam asi, kriyā́saṃ | [x] sanír asi, sanitā́ 'si, sanéyaṃ | [y] ghṛitá-vantaṃ kulâyínaṃ [1] râyás póshaṃ [7] sahasríṇaṃ vedó dadâtu vâjínam || 4 || índrasyâ 'hám, índra-vantaḥ, sómasyâ 'háṃ deva-yajyáyâ, cátuçcatvâriṃçac ca || 4 ||

1, 7, 4, 1-6. — K. 5, 1. 3. 4. 32, 3. 4. — [m. n] Vs. 17, 63. 64. — narâçaṃsásya | aham — âyúshmân — pratishṭhâm iti prati-sthâm — anú | ud iti | jeshaṃ — agnîshomáyor ity agnî-somáyoḥ — indrâgniyor itī́ndra-agniyoḥ — mahendrasyeti

---

4. [2] so schon I, 1, 13, 1. [3] so (°â) ABE, s. P. 3, 10. [4] so (°âṃ) ABE, s. P. 9, 22. [5] so (°ân) ABE. [6] so (ṇo) ABE; s. P. 7, 4. [7] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 29.

mahâ-indrasya — athá | sapatnān | indráḥ — adhárân | akaḥ — athá | sapatnān | indrâgnî itî́ndra-agnî — vîtî | asyatâm | eti | imâḥ | agman — raçanâḥ — preti | naḥ — çamyor iti çam-yoḥ — suretâ iti su-retā́ḥ — vedaḥ | asi — râyaḥ | poshâm.

5. [a] ā́ pyâyatâm dhruvā́ ghriténa yajnám-yajnam práti devayád-bhyaḥ | sûryā́yâ ū́dhó 'dityâ[1] upá-stha urú-dhârâ prithivī́ yajné asmín[2] || [b] prajā́-pater vi-bhā́n nā́ma lokás, tásmiṃs[3] tvâ dadhâmi sahá yájamânena | [c] sád asi sán me bhûyâḥ, sárvam asi sárvam me bhûyâḥ, pûrṇám asi pûrṇám me bhûyâ, ákshitam asi mā́ me ksheshṭhâḥ | [d] prā́cyâm diçí devā́ ritvíjo[4] mârjayantâm, dákshiṇâyâm || 1 || diçí mā́sâḥ pitáro mârjayantâm, pratī́cyâm diçí grihā́ḥ paçávo mârjayantâm, údîcyâm diçy ā́pa óshadhayo[4] vánaspátayo[4] mârjayantâm, ûrdhvā́yâm diçí yajnáḥ sam-vatsaró yajná-patir mârjayantâm | [e] víshṇoḥ krámo 'sy abhimâti-hā́, gâyatréṇa chándasâ prithivī́m ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yám dvishmó | [f] víshṇoḥ krámo 'sy abhiçasti-hā́, traíshṭubhena[4] chándasâ 'ntáriksham[4] ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yám dvishmó | [g] víshṇoḥ krámo 'sy arâtîyató[4] hantā́, jā́gatena chándasâ dívam ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yám dvishmó | [h] víshṇoḥ krámo 'si çatrû-yató[5] hantā́ ''nushṭubhena chándasâ díçó 'nu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yám dvishmáḥ || 2 || dákshiṇâyâm, antáriksham ánu ví krame nírbhaktaḥ sá yám dvishmó víshṇor, ékân ná triṃçác ca || 5 ||

1, 7, 5, 1-4. 4, 2, 1, 1. — K. 5, 5. 16, 8. 32, 5. — [a] Vs. 2, 5, 3 Kâṇva. [e-h] 2, 25. 12, 5. Ç. 1, 9, 3, 10-12. 6, 7, 2, 13-16. Kâ. 3, 3, 12. 8, 11. 16, 5, 11. — Çâṅkh. 4, 11, 1-12, 6. — devayadbhya iti devayat-bhyaḥ | sûryâyā́ḥ | ûdhâḥ | adityâḥ | upastha ity upa-sthe — vibhân iti vi-bhân — tasmin | tvâ — sat | me —

5. âpyâyanâdimantrâḥ. [1] so (°o ') ABE. [2] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 16. [3] so (°ṃs) ABE, s. P. 6, 14. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 3, 7.

ṛitvijâḥ — oshádhayaḥ | vanaspatáyaḥ — anú | vîti | krame — saḥ | yam — traishṭúbhena — arâtîyataḥ — çatrûyata iti çatru-yataḥ — ânúshṭubhenety ânú-stubhena.

6. [a] áganma súvaḥ, súvar aganma | [b] saṃ-dṛíças te mā́ chitsi, yát te tápas tásmai te mā́ " vṛikshi | [c] su-bhū́r asi çréshṭho raçmînā́m, âyur-dhā́ asy ā́yur me dhehi, varco-dhā́ asi várco máyi dhehî | [d] 'dám ahám amúm bhrā́tṛivyam âbhyó dig-bhyò 'syaí divò 'smā́d antárikshâd asyaí pṛithivyā́ asmā́d annā́-'dyân nír bhajâmi, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmáḥ || 1 || [e] sám jyótishâ 'bhûvam | [f] aindrī́m â-vṛítam anv-ā́varte[1] | [g] sám ahám pra-jáyâ, sám máyâ pra-jā́ | [h] sám ahám râyás póshena, sám máyâ râyás póshaḥ | [i] sám-iddho agne[2] me dîdihi, sam-eddhā́ te agne[3] dîdyâsam | [k] vásu-mân yajnó, vásîyân bhûyâsam | [l] [4] ágna ā́yûṃshi pavasa ā́ suvó 'rjam ísham ca naḥ | âré bâdhasva duchúnâm[5] || [m] ágne pávasva sv-ápâ asmé várcaḥ su-vī́ryam || 2 || dádhat póshaṃ rayím máyi || [n] [6] ágne gṛiha-pate su-gṛihapatír aháṃ tváyâ gṛihá-patinâ bhûyâsaṃ, su-gṛihapatír máyâ tváṃ gṛihá-patinâ bhûyâḥ, çatáṃ hímâs, tā́m â-çísham ā́ çâse tántave jyótishmatîm[6], tā́m â-çísham ā́ çâse 'múshmai jyótishmatîm[6] | [o] kás tvâ yunakti, sá tvâ ví muñcatv | [p] ágne vrata-pate vratám acârishaṃ, tád açakaṃ tán me 'râdhi | [q] yajnó babhûva sá ā́ || 3 || babhûva sá prá jajne sá vâvṛidhe | sá devā́nâm ádhi-patir babhûva só asmā́ṃ[2] ádhi-patîn[7] karotu vayáṃ syâma pátayo rayînā́m | [r] gó-mâṃ agné[7] 'vi-mâṃ açvī́[7] yajnó nṛivát-sakhâ sádam íd apra-mṛishyáḥ | íḍâ-vâṃ[7] eshó asura[2] prajā́-vân dîrghó rayíḥ

---

6. sûryopasthânâdimantrâḥ. [1] als Compósitum! [2] so (°o a) ABE, s. P. 11, 16. 9. [3] so (°e a°) ABE, s. P. 3, 10. [4] so schon I, 4, 29, 1. 5, 5, 2. [5] ohne avagraha. [6] so schon I, 5, 6, 4. 8, 5. [7] so (°âṃ a°) ABE; s. P. 9, 21.

prithu-budhnáḥ sabhā́-vân || 4 || dvishnáḥ, suvī́rya◡. sá ā́, páñ-catri◡çac ca || 6 ||

1, 7, 6, 1-7. — K. 5, 5.6. 32, 5.6. — Vs. 2, 25-28. Ç. 1, 9, 3, 14-23. Kâ. 3, 8, 15-29. — Çâñkh. 4, 12, 8-16. 13, 3. 4. su-vàḥ | aganma — mâ | chitsi — mâ | eti | vrikshi — dig-bhya iti dik-bhyaḥ — asyai | prithivyâḥ — annâdyâd ity ànna-adyā́t — saḥ | yam — abhûvam — anvâvàrta ity ànu-âvàrte — râyaḥ | poshéṇa — râyaḥ | poshâḥ — pavase | eti — duchunā́m — svapâ iti su-apā́ḥ | asme iti — jyotish-matîm — saḥ | tvâ — tat | me | arâdhi — saḥ | eti — saḥ | preti | jajne | saḥ | vâvridhe | saḥ — saḥ | asmân — gomân iti go-mân | agne | avimân ity avi-mân | açvî — iḍāvân itîḍā-vân | eshaḥ | asura.

9. aishṭikayâjamânavidhiḥ (I, 6,7 - 7,6 *).

7. yáthâ vaí samrita-somā́ evám vā́ eté samrita-yajnā́ yád darça-pûrṇamàsaú, kásya vā́ 'ha devā́ yajnám â-gáchanti kásya và ná, bahûnā́m yájamânânâm yó vaí de-vátâḥ[1] pū́rvaḥ pari-grihṇā́ti sá enâḥ çvó[2] bhûté yajata | etád vaí devā́nâm à-yátanam yád â-havanī́yo, 'ntarā́ 'gnī́ paçûnā́m, gā́rha-patyo manushyā̀ṇâm, anvâhârya-pácanaḥ pitriṇā́m | agním grihṇâti, svá evá '-yátane devátâḥ[1] pári || 1 || grihṇâti, tā́ḥ çvó[2] bhûté yajate | vraténa vaí médhyo 'gnír vratá-patir, brâhmaṇó vrata-bhríd | vratám upai-'shyán brûyâd: ágne vrata-pate vratám carishyâmī́ 'ty | agnír vaí devā́nâm vratá-patis, tásmà evá prati-prócya vratám ā́ labhate | barhíshâ pûrṇá-mâse vratám úpai 'ti[3] vatsaír amâ-vâsyā̀yâm, etád dhỳ etáyor â-yátanam | upa-stī́ryaḥ pū́rvaç câ 'gnír áparaç cé 'ty âhur; manushyā̀ḥ || 2 || ín

* ausgenommen (6, 12 und) 7, 2; s. Ind. Stud. 3, 875. 885.

7. devatâparigrahaḥ. [1] ohne avagraha [2] °nâ çvo, und tâ çvo B. [3] unbetont!

n' vā́[4] úpa-stîrṇam ichánti[5] kím u devā́ yéshâṃ návâ-'vasâ⸗
nam, úpâ 'smiñ chvó yakshyámâṇe devátâ[1] vasanti yá evám̱
vidvā́n agním upa-stṛiṇā́ti | yájamânena grâmyā́ç ca pa⸗
çávo 'va-rúdhyâ âraṇyā́ç cé 'ty âhur, yád grâmyā́n upa⸗
·vásati téna grâmyā́n áva runddhe[6], yád âraṇyásyâ 'çnā́ti
ténâ ''raṇyā́n, yád ánâçvân upa-váset pitṛi-devatỳaḥ syâd |
âraṇyásyâ 'çnâtî, 'ndriyám ‖ 3 ‖ vā́ âraṇyám, indriyám
evā́ ''tmán dhatte | yád ánâçvân upa-váset kshódhukaḥ
syā́d, yád açnîyā́d rudrò 'sya paçū́n abhi manyetâ; 'pò
'çnâti, tán né 'vâ 'çitám̱ né 'vā́ 'naçitam̱, ná kshódhuko bha⸗
vati, nā́ 'sya rudráḥ paçū́n abhí manyate | vájro vaí yaj⸗
náḥ, kshút khálu vaí manushỳasya bhrā́tṛivyo, yád ánâçvân
upa-vásati, vájreṇai 'vá sâ-'kshā́t kshúdham bhrā́tṛivyaṃ
hanti ‖ 4 ‖ pári, manushyā́, indriyáṃ, sâkshā́t, trī́ṇi ca ‖ 7 ‖

1, 5, 10, 3. — K. 31, 15. 32, 7. — Ç. 1, 1, 1, 2-10. — vai |
e̱te — vâ̱ | ahà | de̱vâḥ — saḥ | e̱nâ̱ḥ | çvaḥ — ya̱ja̱te̱ —
a̱gnî[7] iti — sve | e̱va — medhyàḥ | a̱gniḥ — it | nu | vai
— navā́vasânam iti̱ navà-a̱va̱sâ̱na̱m — a̱smi̱n | çvaḥ — de̱⸗
vatā́ḥ | va̱sa̱nti — vai | â̱ra̱ṇyam — ru̱draḥ | a̱sya̱ — a̱paḥ |
a̱çnâ̱ti̱ | tat | na | i̱va̱ | a̱çi̱tam | na | i̱va̱ | anàçitam — na |
a̱sya̱ — sâ̱kshâd iti sa-a̱kshât.

8. [a] yó vaí çrad-dhā́m ánâ-rabhya yajnéna yájate nā́
'sye 'shṭā́ya çrád dadhate | [b] 'páḥ prá ṇayati[1], çrad-dhā́
vā́ ā́paḥ, çrad-dhā́m evā́ ''-rábhya yajnéna yajata, ubháye
'sya deva-manushyā́ ishṭā́ya çrád dadhate | tád âhur: áti
vā́ etā́ vártram̱ nedanty áti vā́cam̱ máno vā́vai[2] 'tā́ nā́ 'ti
nedantī́ 'ti | mánasâ prá ṇayatî[1], 'yám̱ vaí mánaḥ ‖ 1 ‖
anáyai 'vaí 'nâḥ prá ṇayaty[1] | áskanna-havir bhavati yá

---

7. [4] invâ AE; s. P. 5, 13. [5] betont! [6] ruṃdhe ABCDE.
[7] s. P. 4, 36.

8. yajnâyudhasambhṛitiḥ. [1] so (ṇ°) ABE, s. P. 7, 4. [2] ohne
avagraha.

evám véda | yajnâ-''yudhā́ni sám bharati yajnó vaí yajnâ-''yudhā́ni, yajnám evá tát sám bharati | yád ékam-ekaᴗ[3] sam-bháret pitṛi-devatŷâni syur, yát sahá sárvâṇi mâ-nushā́ṇi | dvé-dve[4] sám bharati, yâjyâ-'nuvâkŷayor evá rû-pám karoty, átho mithunám evá | yó vaí dáça yajnâ-''yu-dhā́ni véda mukhatò[2] 'sya yajnáḥ kalpate | sphyáḥ || 2 || ca kapā́lâni câ 'gnihotra-hávaṇî[5] çū́rpam ca kṛishṇâ-'jinám ca çámyâ co 'lū́khalam[2] ca músalam ca dṛisháe có 'palâ cai, 'tā́ni vaí dáça yajnâ-''yudhā́ni, yá evám véda mukhatò[2] 'sya yajnáḥ kalpate | yó vaí devébhyaḥ prati-prócya yaj-néna yájate jusháute 'sya devā́ havyáᴗ | havír nir-upyá-mâṇam[5] abhí mantrayetâ: 'gníᴗ hótâram ihá táᴗ huva íti || 3 || devébhya evá prati-prócya yajnéna yajate, jush-ánte 'sya devā́ havyám | eshá vaí yajnásya grábo, gṛihî-tvaí 'vá yajnéna yajate | tád uditvā́ vā́cam yachati, yajnásya dhṛítyâ | átho mánasâ vaí prajā́-patir yajnám atanuta, má-nasai 'vá tád yajnám tanute, rákshasâm ánanv-avacârâya | yó vaí yajnám yóga ā́-gate yunákti yuñkté yuñjânéshu | kás tvâ yunakti sá tvâ yunaktv íty âha, prajā́-patir vaí káḥ, prajā́-patinai 'vaí 'nam yunakti yuñkté yuñjâ-néshu || 4 || vaí mána, sphyá, íti, yunaktv, ékâdaça ca ||8||

1, 5, 10, 3. — K. 32, 7. 31, 15. — Ç. 1, 1, 1, 13. 22. — çrad-dhâm iti çrat-dhâm — na | asya | ishṭâyâ — preti | na-yati — vai | âpâḥ — yajate | ubhayè | asya — tat | âhuḥ — vai | etâḥ — nedanti[6] — vâva | etâḥ — anayā́ | eva | enâḥ — dve-dve iti dve-dve — yâjyânuvâkyâyor iti yâjyâ-anuvâkyâyoḥ — atho iti — mukhataḥ | asya — agnihotra-havaṇîty âgnihotra-havânî — jushantè | asya | devâḥ — nirupyamā́ṇam iti niḥ-upyamā́nam — eshaḥ | vai — gṛi-hîtvâ | eva — dhṛityai | atho iti — yogè — saḥ | tvâ.

8. [3] s. P. 5, 18 schol. [4] s. P. 4, 49. [5] s. P. 7, 11. 3. [6] unbetont!

9. prajā́-patir yajnā́n asṛijatâ 'gni-hotrā́ṃ câ 'gni=
-shṭomā́ṃ ca paurṇa-mâsī́ṃ co 'kthỳaṃ câ 'mâ-vâs=
ỳâṃ câ 'ti-râtrā́ṃ ca; tā́n úd amimîta, yā́vad[1] agni-ho=
trā́m ā́sît tā́vân[1] agni-shṭomó, yā́vatî paurṇa-mâsī́ tā́vân
ukthỳo, yā́vaty amâ-vâsỳâ tā́vân ati-râtró | yá eváṃ vid=
vā́n agni-hotrā́ṃ juhóti   yā́vad agni-shṭoméno 'pâ=
-''pnóti tā́vad úpâ ''pnoti, yá eváṃ vidvā́n paurṇa-mâ=
sī́ṃ yájate   yā́vad ukthỳeno 'pâ-''pnóti ‖ 1 ‖   tā́vad
úpâ ''pnoti, yá eváṃ vidvā́n amâ-vâsỳâṃ yájate   yā́=
vad ati-râtréṇo 'pâ-''pnóti tā́vad úpâ ''pnoti | para=
meshṭhíno[1] vā́ eshá yajnó 'gra âsît, téna sá paramā́ṃ
kā́shṭhâm agachat   téna prajā́-patiṃ nir-ávâsâyayat[2],
téna prajā́-patiḥ paramā́ṃ kā́shṭhâm agachat   téné 'ndraṃ
nir-ávâsâyayat[2], téné 'ndraḥ paramā́ṃ kā́shṭhâm agachat
téna 'gnī́-shómau nir-ávâsâyayat, téna 'gnī́-shómau para=
mā́ṃ kā́shṭhâm agachatâṃ, yáḥ ‖ 2 ‖   eváṃ vidvā́n darça=
-pûrṇamâsaú yájate paramā́m evá kā́shṭhâṃ gachati | yó
vaí prá-jâtena yajnéna yájate   prá pra-jáyâ paçú-bhir
mithunaír jâyate, dvā́daça[1] mā́sâḥ saṃ-vatsaró   dvā́daça
dvaṃ-dvā́ni darça-pûrṇamâsáyos[3]   tā́ni sam-pā́dyânī́ 'ty
âhur | vatsáṃ co 'pâ-'vasṛijáty ukhā́ṃ cā́ 'dhi çrayaty,
áva ca hánti dṛishádau ca sam-ā́hanty[2], ádhi ca vápate
kapā́lâni cópa dadhâti, puroḍā́çaṃ[1] ca ‖ 3 ‖   adhi-çráyaty
ā́jyaṃ ca, stamba-yajúç ca háraty abhí ca gṛihṇâti, védiṃ
ca pári gṛihṇā́ti patnī́ṃ ca sáṃ nahyati, pró-'kshaṇîç câ
''-sâdáyaty ā́jyaṃ cai | 'tā́ni vaí dvā́daça[1] dvaṃ-dvā́ni darça=
-pûrṇamâsáyos[3], tā́ni yá eváṃ sam-pā́dya yájate   prá=
-jâtenai 'vá yajnéna yajate[4]   prá pra-jáyâ paçú-bhir mithu=

---

9. dvâdaçadvandvasampattiḥ.   [1] ohne avagraha.   [2] als Compositum!   [3] hier sieben, und in anuvâka 8 fünf, s. B. p. 916.   [4] yájate E.

naír jàyate || 4 || ukthyèno 'pàpnóty, agachatâm yáḥ, puroḍãçam ca. catvâriṃçác ca || 9 ||

agnishṭomam ity ágni-stomam — parameshṭhináḥ | vai | eshaḥ | yajnaḥ | agrè — tenà | saḥ — niravãsâyayad iti niḥ-avãsâyayat — agnîshomâv ity agnî-somaú — dvâdàça | dvandvânîti dvam-dvâni — samâhantîti sam-âhànti — pro-kshàṇîr iti pra-ukshàṇîḥ.

10. dhruvò 'si dhruvò 'háu sa-jâtéshu bhû-yâsam íty âha, dhruvãn evaí 'nân kuruta | ugrò 'sy ugrò 'háu sa-jâtéshu bhûyâsam íty âhã, 'prati-vâdina evaí 'nân kurute | 'bhi-bhũr asy abhi-bhũr aháu sa--jâtéshu bhûyâsam íty âha, yá evaí 'nam praty-utpí-pîte tám úpâ 'syate | yunájmi tvâ bráhmaṇâ daív-yené 'ty âhai, 'shá vã agnér yógas, téna || 1 || evai 'naṃ yunakti | yajnásya vaí sám-ṛiddhena devãḥ suvar--gáṃ lokám âyan yajnásya vỳ-ṛiddhenã 'surân párâ 'bhâ-vayan, yán me agne[1] asyá[1] yajnásya ríshyâd íty âha, yajnásyai 'vá tát sám-ṛiddhena yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti yajnásya vỳ-ṛiddhena bhrãtṛivyân párâ bhâ-vayaty | agni-hotrám etãbhir vyãhṛitî-bhir[2] úpa sâda-yed, yajna-mukháṃ vã agni-hotrám bráhmai 'tã vy-ãhṛi-tayo, yajna-mukhá evá bráhma || 2 || kurute, saṃ-vatsaré pary-ãgata etãbhir evó 'pa sâdayed, bráhmaṇai 'vó 'bha-yátaḥ[3] saṃ-vatsarám pári gṛihṇâti | darça-pûrṇamâsaú câtur-mâsyãny â-lábhamâna etãbhir vyãhṛitî-bhir[2] ha-vîṃshy ã sâdayed, yajna-mukháṃ vaí darça-pûrṇamâsaú câtur-mâsyãni bráhmai 'tã vy-ãhṛitayo, yajna-mukhá evá bráhma kurute, saṃ-vatsaré pary-ãgata etãbhir evã " sâdayed, bráhmaṇai 'vó 'bhayátaḥ[3] saṃ-vatsarám pári gṛih-

---

10. haviḥsâdanam. [1] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 11.17. [2] s. P. 3, 7. [3] ohne avagraha.

ṇâti | yád vaí yajnásya sā̆mnâ kriyáte râshṭrám || 3 || yajnásyâ ''-çī̆r gachati, yád ṛicā̆ víçaṃ yajnásyâ ''-çī̆r gachaty; átha brâhmaṇò 'nâçī̆rkeṇa[3] yajnéna yajate, sâm-idhenī̆r anu-vakshyánn etā̆ vy-ā̆hṛitīḥ purástâd[3] dadhyâd, bráhmai 'vá prati-pádaṃ kurute, táthâ brâhmaṇáḥ sā̆-''çīr-keṇa yajnéna yajate | yáṃ kâmáyeta yájamânam: bhrā̆tṛi-vyam asya yajnásyâ ''-çī̆r gached íti tásyai 'tā̆ vy-ā̆hṛitīḥ puro-'nuvâkŷâyâṃ dadhyâd, bhrâtṛivya-devatŷâ vaí puro-'nuvâkŷâ, bhrā̆tṛivyam evā̆ 'sya yajnásya || 4 || â-çī̆r gachati | yā̆n kâmáyeta yájamânânt: samā̆vaty[3] enân yaj-násyâ ''-çī̆r gached íti téshâm etā̆ vy-ā̆hṛitīḥ puro-'nu-vâkŷâyâ ardha-'rcá ékâṃ dadhyâd[4] yâjŷâyai purástâd[3] ékâṃ yâjŷâyâ ardha-'rcá ékâṃ, táthai 'nânt samā̆vatī[3] yajnásyâ ''-çī̆r gachati | yáthâ vaí parjányaḥ sú-vṛishṭaṃ várshaty eváṃ yajnó yájamânasya varshati, sthálayo 'da-kám pari-gṛihṇánty[5] â-çíshâ yajnáṃ yájamânaḥ pári gṛihṇâti | máno 'si prâjâ-patyám || 5 || mánasâ mâ bhûténā̆ '' viçé 'ty âha, máno vaí prâjâ-patyám, prâjâ-patyó yajnó, mána evá yajnám âtmán dhatte | vā̆g asy aindrī̆ sapatna-ksháyaṇî vâcā̆ me 'ndriyéṇā̆ '' viçé 'ty âhai, ''ndrī̆ vaí vā̆g, vā̆cam evaí ''ndrī̆m âtmán dhatte || 6 || ténai, 'vá bráhma, râshṭrám, evā̆ 'sya yajnásya, prâjâ-patyá◡, sháṭṭri◡çac ca || 10 ||

1, 6, 2, 1-3. — K. 31, 15. — dhruvaḥ | asi | dhruvaḥ | aham — ugraḥ | asi | ugraḥ | aham — apràtivâdina ity aprati-vâdinaḥ — upeti | asyate — eshaḥ | vai — vyâhṛi-tibhir iti vyâhṛiti-bhiḥ — brahmà | etâḥ | vyâhṛitaya iti vi-âhṛitayaḥ — paryâgàta iti pari-âgàte — ubhayatàḥ — anâ-çîrkéṇa[6] — sâmidhenîr iti sâm-idhenîḥ — brahmà — sâ-çī̆rkeṇeti[6] sa-âçîrkeṇa — samâvàtî — puronuvâkyā̆yâ iti pu-

10. [4] unbetont. [5] mit Betonung des Verbums. [6] s. Whitney zu P. 5, 10.

raḥ-anuvâkyā̆yâḥ | ardharca[7] ity àrdha-ṛice — sthalàyà | uda-kam — bhûtenà | eti | viça — indriyeṇà | eti | viça.

11. yó vaí sapta-daçám prajā̆-patiṃ yajnám anv-ā̆yattaṃ véda práti yajnéna tishṭhati ná yajnā̆d bhraṃç-ata, ā̆ çrâvayé 'ti cátur-aksharam ástu çraúshaḍ íti cátur-aksharaṃ yájé 'ti dvỳ-aksharaṃ yé yájâmaha íti páñcà-'ksharaṃ dvy-aksharó vashaṭ-kârá, eshá vaí sapta-daçáḥ prajā̆-patir yajnám anv-ā̆yatto, yá eváṃ véda práti yajnéna tishṭhati ná yajnā̆d bhraṃçate | yó vaí yajnásya prā̆-'yaṇam[1] prati-shṭhā̆m || 1 || ud-áyanaṃ véda práti-shṭhitenā̆ 'rishṭena yajnéna saṃ-sthā̆ṃ gachaty, ā̆ çrâvayā̆ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kârá etád vaí yajnásya prā̆-'yaṇam eshā̆ prati-shṭhaí 'tád ud-áyanaṃ, yá eváṃ véda práti-shṭhitenā̆ 'rishṭena yajnéna saṃ-sthā̆ṃ gachati | yó vaí sûnṛítâyai[2] dóhaṃ véda duhá evaí 'nâṃ, yajnó vaí sûnṛítā̆, " çrâvayé 'ty aí 'vaí 'nâm ahvad, ástu || 2 || çraúshaḍ íty upā̆-'vâsrâg[3], yájé 'ty úd anaishîd, yé yájâmaha íty úpâ 'sadad, vashaṭ-kâréṇa dogdhy; eshá vaí sûnṛítâyai dóho, yá eváṃ véda duhá evaí 'nâṃ | devā̆ vaí sattrám[4] àsata, téshâṃ díço 'dasyan, tá etā̆m ârdrā̆m paṅktím apaçyann ā̆ çrâvayé 'ti puro-vâtám ajanayann ástu çraúshaḍ íty abhráṃ sám aplà-vayan yájé 'ti vi-dyútam || 3 || ajanayan yé yá-jâmaha íti prā̆ 'varshayan abhỳ astanayan vashaṭ-kâréṇa, táto vaí tébhyo díçaḥ prā̆ 'pyâyanta; yá eváṃ véda prā̆ 'smaí díçaḥ pyâyante | prajā̆-patiṃ tvo véda[5] prajā̆-patis tvaṃ veda[5], yám prajā̆-patir véda sá púṇyo

---

10. [7] s. P. 10, 8.

11. âçrâvaṇâdimantráḥ (s. III, 8, 7, 2. 3). [1] s. P. 7, 6. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] satram ABCDE. [5] tvo-véda, tvaṃ-veda in CD und in der Wortzählung als Compositum! [6] °gnyor E.

bhavaty | eshá vaí chandasyàḥ prajā́-patir ā́ çrâvayā́ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró, yá eváṃ véda púṇyo bhavati | vasantám || 4 || ṛitûnā́m prîṇâmī́ 'ty âha, 'rtávo vaí pra-yâjā́, ṛitū́n evá prîṇâti, té 'smai prîtā́ yathâ-pûrváṃ kalpante, kálpante 'smâ ṛitávo yá eváṃ védâ | 'gnī́-shómayor aháṃ deva-yajyáyâ cákshushmân[1] bhûyâsam íty âhâ, 'gnī́-shómâbhyâṃ vaí yajnáç cákshushmân[2], tā́bhyâm evá cákshur âtmán dhatte | 'gnér aháṃ deva-yajyáyâ 'nnâ-'dó bhûyâsam íty âhâ, 'gnír vaí devā́nâm annâ-'dás, ténai 'vá || 5 || annā́-'dyam âtmán dhatte | dábdhir asy ádabdho bhûyâsam amúṃ dabheyam íty âhai, 'táyâ vaí dábdhyâ devā́ ásurân adabhnuvan, táyai 'vá bhrā́tṛivyaṃ dabhnoty | agnī́-shómayor aháṃ deva-yajyáyâ vṛitra-hā́ bhûyâsam íty âhâ, 'gnī́-shómâbhyâṃ vā́ índro vṛitrám ahan, tā́bhyâm evá bhrā́tṛivyaṃ stṛiṇuta | indrâ-'gniyór[6] aháṃ deva-yajyáye 'ndriyâvỳ[3] annâ-'dó bhûyâsam íty âhe, 'ndriyâvỳ evā́ 'nnâ-'dó bhavatī́ | 'ndrasya || 6 || aháṃ deva-yajyáye 'ndriyâvī́ bhûyâsam íty âhe, 'ndriyâvỳ evá bhavati | mahe-'ndrásyâ 'háṃ deva-yajyáyâ jemā́nam mahimā́naṃ gameyam íty âha, jemā́nam evá mahimā́naṃ gachaty | agnéḥ svishṭa-kṛíto 'háṃ deva-yajyáyā́ "yushmân[2] yajnéna pratishṭhā́ṃ gameyam íty âhā́, "yur evā́ 'tmán dhatte práti yajnéna tishṭhati || 7 || pratishṭhā́m, ahvad ástu, vidyútaṃ, vasantáṃ, ténai 'vé 'ndrasyâ, 'shṭā́triṃçac ca || 11 ||

1, 6, 2, 3. 4. — K. 32, 1. — anvâyâttam ity ànu-âyâttam — bhraṃçate | eti — dvyâksharam iti dvi-aksharam — dvyakshara iti dvi-aksharaḥ — eshaḥ | vai — prâyâṇam iti pra-ayânam | pratishṭhâm iti prati-sthâm — pratishṭhiteneti prati-sthitena — sûnṛitā́yai — duhe | eva — sûnṛitā́ | eti | çrâvaya | iti | eti | eva | enâm — upâvā́srâg ity ùpa-avā́srâk

— eshah | vai — duhe | eva — diçàh | adasyan | te tvovedeti tvah-vedà — tvamvedeti tvam-veda — sah | pun= yàh — eshah | vai — te | asmai | prîtàh — kalpànte | asmai — agnîshomàyor ity agnî-somàyoh — cakshùshmân — an= nâda ity ànna-adah — annâdyam ity ànna-adyàm — in= drâgniyor itîndra-agniyoh — indriyâvî — mahendrasyeti mahâ-indrasyà — àyùshmân.

12. [a] índram vo viçvátas[1] pári[2] hávâmahe jáne= bhyah | asmā́kam astu kévalah || [b] índram náro nemá-dhitâ havante yát pā́ryâ yunájate dhíyas tā́h | çū́ro nrí-shâtâ çá= vasaç cakâná ā́ gó-mati vrajé bhajâ[3] tvám nah || [c] indri= yā́ni çata-krato yā́ te jáneshu pañcá-su | índra tā́ni ta ā́ vrine || [d] ánu te dâyi mahá indriyā́ya satrā́ te víçvam ánu vritra-hátye | ánu || 1 || kshatrám ánu sáho yajatré 'ndra devébhir ánu te nri-sháhye || [e] ā́ yásmint saptá vâsavā́s tí= shthanti svâ-rúho yathâ | ríshir ha dîrghaçrút-tama índra= sya gharmó átithih[4] || [f] âmā́su pakvám aíraya ā́ sū́ryam rohayo diví | gharmám ná sā́man tapatâ[3] suvriktí-bhir júshtam gírvanase[1] gírah || [g] índram íd gâthíno brihád ín= dram arkébhir arkínah | índram vā́nîr anūshata || [h] gā́yanti tvâ gâyatrínah || 2 || árcanty arkám arkínah | brahmā́nas tvâ çata-kratav úd vamçám iva yemire || [i] amho-múce prá bharemâ[3] manîshā́m oshishtha-dā́vne[5] su-matím grinânā́h | idám indra práti havyám gribhâya satyā́h santu yájamâ= nasya kā́mâh || [k] vivésha yán mâ dhishánâ jajā́na stávai purā́ pā́ryâd índram áhnah | ámhaso yátra pîpárad yáthâ no nâvé 'va yā́ntam ubháye havante || [l] prá sam-rā́jam[6] pra=

---

12. kâmyeshtiyâjyâh. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 24. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8-12. [4] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so ABC; °dâvune Pet. W., °dâvunne D (vor und nach iti). E (oçi°). Zur Verdopplung des n s. P. 14, 2; das u ist aus dem virâma-Zeichen entstanden. [6] s. P. 13, 4. 5, 29.

thamám adhvarā̆ṇâm ‖ 3 ‖ a◡ho-múcaṃ vṛishabháṃ yajníyânâm | apā̆ṃ nápâtam açvinâ háyantam asmín nara[7] indriyáṃ dhattam ójaḥ ‖ [m] ví na indra mṛídho jahi nîcā̆ yacha pṛitanyatáḥ | adhas-padáṃ tám îṃ kṛidhi yó asmā̆◡[4 u. 8] abhi-dā̆sati ‖ [n] índra kshatrám abhí vâmám ójó 'jâyathâ[9] vṛishabha carshaṇînā̆m | ápâ 'nudo jánam amitra-yántam urúṃ devébhyo akṛinor[4] u lokám ‖ [o] mṛigó ná bhîmáḥ kucaró[1] giri-shṭhā̆ḥ parâ-vátaḥ ‖ 4 ‖ ā̆ jagâmâ[3] párasyâḥ | sṛiká◡ sa◡-çā̆ya pavím indra tigmáṃ ví çátrûn tâḍhi ví mṛídho nudasva ‖ [p] ví çátrûn ví mṛídho nuda ví vṛitrásya hánû ruja | vi manyúm indra bhâmitò 'mítrasyâ[9] 'bhi-dā̆sataḥ ‖ [q] trâtā̆ram índram ávitâram índra◡ háve-have su-háva◡ çū̆ram índram | huvé nú çakrám puru-hûtám índra◡ svasti[1] no maghá-vâ dhâtv índraḥ ‖ [r] mā̆ te asyā̆m[10] ‖ 5 ‖ sahasâ-van párishṭâv[1] aghā̆ya bhûma hari-vaḥ parâ-dai | trā̆yasva no 'vṛikébhir[9] várûthais táva priyā̆saḥ sûríshu[1] syâma ‖ [s] ánavas te rátham áçvâya takshan tváshṭâ vájram puru-hûta dyu-mántam | brahmā̆ṇa índram maháyanto arkair[4] ávardhayann áhaye hántavā̆ u ‖ [t] vṛíshṇe yát te vṛishaṇo arkám[4] árcân[11] índra grā̆vâṇo áditiḥ[4] sa-jóshâḥ | anaçvā̆so yé paváyo 'rathā̆[9] índre-'shitâ abhy-ávartanta dásyûn ‖ 6 ‖ vṛitrahatyé 'nu[12], gâyatríṇo, 'dhvarā̆ṇâm, parâváto, 'syā̆m, ashṭā̆catvâri◡çac ca ‖ 12 ‖

(2, 2, 7, 1-5). — [a] Ṛ. 1, 7, 10; [b] 7, 27, 1; [c] 3, 37, 9; [d] 6, 25, 8; [e] K. 8, 16. Âçv. 4, 7, 4; [f] Ṛ. 8, 78, 7; [g] 1, 7, 1; [h] 1, 10, 1; [i] K. 8, 16; [k] Ṛ. 3, 32, 14; [l] nur hier; [m] Ṛ. 10, 152, 4; [n. o] 10, 180, 3. 2; [p] nur hier; [q] Ṛ. 6, 47, 11; [r] 7, 19, 7; [s. t] 5, 31, 4. 5. — viçvatáḥ | parîti —

---

12. [7] nach dem padapâṭha (naraḥ), dem Accent und dem Comm. (p. 948, der sich kurios hilft) Voc. Plur.; aber neben: açvinâ und: dhattam! [8] so (°â◡) ABE, s. P. 9, 20. [9] so (°o ') ABE, s. P. 12, 5. 8. 4. 7. [10] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 3 u. schol. zu 9, 13. [11] so (°ân) ABE, s. P 9, 23. [12] so (°yé 'nu) hier ABCDE.

pâryā̂ḥ — nṛishâteti[13] nṛi-sâtâ — cakânaḥ | eti — bhaja — çatakrato iti çata-krato — te | eti — dâyi | mahe — nṛishahya[13] iti nṛi-sahyè — svâruha[14] iti sva-ruhàḥ | yathâ — airàyaḥ | eti — tapata — girvàṇase — çatakratav[15] iti çata-krato — vaᵕçam | iva — aᵕhomuca ity àᵕhaḥ-mucè — bharema — dhishaṇā̂ — nâvà | iva — hayàntam | asmin | naraḥ — adhaspadam[16] ity àdhaḥ-padam — asmân — ajā̂yathâḥ — apeti | anudaḥ — kucaraḥ | girishṭhâ iti giri-sthâḥ — eti | jagâma — hanû[17] iti — bhâmitaḥ | amitràsya — sahasâvann iti sahasâ-van | parìshṭau — avṛìkebhiḥ — hantavai | u — arathâḥ | indrèshitâ itìndrà-ishitâḥ.

sám tvâ, dhruvò 'sy, agnír mâ, barhísho 'hám, ā́ pyâyatâm, águnma, yáthâ vaí, yó vaí çraddhám, prajā́patir yajnā́n, dhruvò sī́ 'ty âha[18], yó vaí saptadaçám, índram vo[19], dvā́daça ‖ 12 ‖

sám tvâ (1, 1), barhísho 'hám (4, 1), yáthâ vā́ (7, 1). evám vidvā́n (9, 3), çraúshaṭ[20] (11, 3), sahasâvann (12, 6), ékapañcâçat[21] ‖ 51 ‖

iti taittirîyasamhitâyâm prathamakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ

1. pâka-yajnám vā́ ánv ā́hitâ-'gneḥ paçáva úpa tishṭhanta, íḍâ khálu vaí pâka-yajnáḥ, saí 'shā́ 'ntarā́ prayâjâ-'nûyâjā́n yájamânasya loké 'vahitâ | tā́m â-hriyámâṇâm abhí mantrayeta: súrûpa-varshavarṇa é 'hī́ 'ti, paçávo vā́ íḍâ, paçū́n evó 'pa hvayate | yajnám vaí devā́ aduhran yajnó 'surâᵕ[1] aduhat, té 'surâ yajná-dugdhâḥ párâ 'bhavan, yó vaí yajnásya dóham vidvā́n ‖ 1 ‖ yájaté 'py anyám yájamânam duhe | sā́ me satyā́ "-çī́r asyá yajnásya bhûyâd íty âhai, 'shá vaí yajnásya dóhas, ténai 'vaí 'nam duhe | práttâ[2] vaí gaúr duhe[3] prátté 'ḍâ yájamânâya duha, eté vā́ íḍâyai stánâ íḍó 'pa-hûté 'ti

12. [13] s. P. 6, 2. 7. [14] s. P. 3, 5. [15] s. P. 4, 6. 7. 10, 22. [16] s. P. 8, 23. [17] s. P. 4, 5. [18] so ABCDE. [19] vo hávâmahe (!) E. [20] so ACD; n mit virâma BE; s. P. 5, 37. [21] °câçát BDE.

7, 1. iḍânumantraṇam. [1] so (°âᵕ) ABE, s. P. 9, 22. [2] ohne avagraha. [3] unbetont.

vâyúr vatsó | yárhi hóté 'ḍâm upa-hváyeta tárhi yája=
mâno hótâram ī́kshamâṇo vâyúm mánasâ dhyâyet || 2 ||
mâtré vatsám upā́-'vasṛjati[4] | sárveṇa vaí yajnéna devā́ḥ
suvar-gáṃ lokám âyan[3], pâka-yajnéna Mánur açrâmyat,
sé 'ḍâ Mánum upā́-''vartata[4], tā́ṃ devâ-'surā́ vý ahva=
yanta pratī́cīṃ devā́ḥ párâcīm ásurâḥ, sā́ devā́n upâ=
-''vartata[4], paçávo vaí tád devā́n avṛiṇata[3] paçávó 'su=
rân ajahur | yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íti párâcīṃ
tásyé 'ḍâm úpa hvayetâ 'paçúr evá bhavati, yám || 3 ||
kâmáyeta: paçu-mā́nt syâd íti pratī́cīṃ tásyé 'ḍâm úpa
hvayeta paçu-mā́n evá bhavati | brahma-vâdíno va=
danti: sá t' vā́[5] íḍâm úpa hvayeta yá íḍâm upa-hū́yâ
''tmā́nam íḍâyâm upa-hváyeté 'ti | sā́ naḥ priyā́ su-prá=
tûrtir maghónī́ 'ty âhé, 'ḍâm evó 'pa-hū́yâ ''tmā́nam
iḍâyâm úpa hvayate | vý-astam iva vā́ etád yajnásya yád
íḍâ, sâmí prâ-'çnánti || 4 || sâmí mârjayanta, etát práti
vā́ ásurâṇâṃ yajnó vý achidyata, bráhmaṇâ devā́ḥ sám ada=
dhur | bṛíhaspátis[2] tanutâm imáṃ na íty âha, bráhma
vaí devā́nâm bṛíhaspátir, bráhmaṇai 'vá yajnáṃ sáṃ da=
dhâti | vi-chinnaṃ yajnáṃ sám imáṃ dadhâtv íty
âha, sáṃ-tatyai | víçve devā́ ihá mâdayantâm íty
âha, saṃ-tátyai 'vá yajnáṃ devébhyó 'nu diçati | yā́ṃ vai
|| 5 || yajné dákshiṇâṃ dádâti tā́m asya paçávó 'nu sáṃ
krâmanti, sá eshá ī́jânò 'paçúr bhā́vuko, yájamânena khálu
vai tát kâryam íty âhur yáthâ deva-trā́ dattáṃ kurvītā́
''tmán paçū́n ramáyeté 'ti | brádhna pínvasvé 'ty âha,
yajnó vaí bradhnó, yajnám evá tán mahayaty, átho deva=
-trai 'vá dattáṃ kuruta âtmán paçū́n ramayate | dá=
dato me mā́ kshâyī́ 'ty âhā́, 'kshitim evó 'pai 'ti | kurv=

1. [2] als Compositum! [3] s. P 5, 13

ató me mó 'pa dasad íty âha, bhûmā́nam evó 'pai 'ti || 6 || vidvā́n, dhyâyed, bhavati yám, prâçnánti, yā́ṃ vaí, ma, ékân ná viɷçatíç ca || 1 ||

1, 6, 3, 1-3. — vai | anv iti sâ | e̱shâ | a̱nta̱râ | pra̱-yâ̱jâ̱nû̱yâ̱jân iti prayâja-a̱nû̱yâ̱jân — lo̱ke | avàhi̱tety avà-hi̱tâ̱ — surū́pavarshavarṇa̱ iti̱ surū́pa-va̱rsha̱va̱rṇe̱ | eti | i̱hi̱ | iti — adùhran | ya̱jnaḥ | asùrân | a̱du̱ha̱t | te | asùrâ̱ḥ — â̱ha̱ | e̱shaḥ — prattā́ — du̱he̱ — prattā́ | iḍā́ — u̱pâvàsṛijatí̱ty ùpa-avàsṛijati — sâ | iḍā́ — u̱pâvàrta̱tety ùpa-âvàrtata — de̱vân | u̱pâvàrta̱tety ùpa-âvàrtata — a̱vṛi̱ṇa̱ta̱ — saḥ | tu | vai | iḍā́m — vyàsta̱m iti̱ vi-a̱sta̱m — anù | sam iti — saḥ | e̱shaḥ | î̱jâ̱naḥ | a̱pa̱çuḥ — de̱va̱treti deva-trâ — atho̱ iti — kshâ̱yi̱.

2[1]. Sáɷ-çravâ ha Sauvarcanasás[2] Túmiṃjam[3] Aúpo-'ditim uvâca: yát sattríṇâɷ[4] hótā́ 'bhûḥ kā́m íḍâm úpâ 'hvathâ íti, tā́m úpâ 'hva íti ho 'vâca yā́ prâ-'ṇéna devā́n dâdhā́ra vy-ânéna manushyân apâ-'néna pitṝ́n íti, chinátti sā́ ná chinattī́3 íti[5], chinátti 'ti ho 'vâca, çárîraṃ vā́ asyai tád úpâ 'hvathâ íti ho 'vâca; gaúr vaí || 1 || asyai çárîraṃ, gā́ṃ vā́vá[2] taú tát páry avadatâṃ; yā́ yajné dîyáte sā́ prâ-'ṇéna devā́n dâdhâra yáyâ ma-nushyâ jī́vanti sā́ vy-ânéna manushyân yā́m pitṛí-bhyo ghnánti sā́ 'pâ-'néna pitṝ́n, yá evám véda paçu-mā́n bha-vaty | átha vaí tā́m úpâ 'hva íti ho 'vâca yā́ pra-jā́ḥ pra-bhávantîḥ práty[6] â-bhávatī́ 'ty, ánnaṃ vā́ asyai tát || 2 || úpâ 'hvathâ íti ho 'vâcaú, 'shadhayo[2] vā́ asyâ ánnam, óshadhayo vaí pra-jā́ḥ pra-bhávantîḥ práty ā́ bhavanti, yá evám védâ 'nnâ-'dó bhavaty | átha vaí tā́m úpâ 'hva íti ho 'vâca yā́ pra-jā́ḥ parâ-bhávantîr anu-gṛihṇā́ti práty[7]

---

2. iḍâyâḥ praçaṅsâ. [1] dieser anuvâka gehört zum 38sten kâṇḍa (dârçyam hautram), s. Ind. Stud. 3, 385. [2] ohne avagraha. [3] tu-mijam C; tummiṃjam E. [4] satriṇâm ABCDE. [5] so (°ttí3 i°) ABE, s. P. 15, 7. [6] so, abgetrennt von âbhávati! [7] gehört zu gṛihṇâti?

â-bhávantîr gṛihṇā́tī́ 'ti, prati-shṭhā́ṃ vā́ asyai tád úpâ 'hvathâ íti ho 'vâce, 'yáṃ vā́ asyai prati-shṭhā́ ‖ 3 ‖ iyáṃ vaí pra-jā́ḥ parâ-bhávantîr ánu gṛihṇâti práty[7] â-bhávantîr gṛihṇâti, yá eváṃ véda práty evá tishṭhaty | átha vaí tā́m úpâ 'hva íti ho 'vàca yásyai ni-krámaṇe ghṛitám pra-jā́ḥ saṃ-jī́vantîḥ píbantí 'ti, chinátti sā́ ná chinattī́s íti, ná chinattī́ 'ti ho 'vâca prá tú janayatī́ 'ty, eshá vā́ íḍâm úpâ 'hvathâ íti ho 'vâca, vṛíshṭir vā́ íḍâ, vṛíshṭyai vaí ni-krámaṇe ghṛitám pra-jā́ḥ saṃ-jī́vantîḥ pibanti, yá eváṃ véda prai 'vá jâyate 'nnâ-'dó bhavati ‖ 4 ‖

gaúr vā́, asyai tát, pratishṭhā́, 'hvathâ íti, viᴗçatíç ca ‖ 2 ‖

saᴗçrávâ̱ iti̱ sam-çra̱vâ̱ḥ | ha | sau̱va̱rca̱nasaḥ | tumiṃjam | aupóditi̱m ity aupá-u̱di̱ti̱m — abhū́ḥ — a̱hva̱thâ̱ḥ — a̱hve̱ — prâ̱ṇeneti pra-a̱nená — dâ̱dhârá | vyâ̱neneti vi-a̱nená — chi̱na̱ttîs | iti — vâva — pratîti | â̱bhava̱tîty ā́-bhaváti — oshádhayaḥ | vai | a̱syâ̱ḥ — prati | eti | bha̱va̱nti̱ — pratîti | â̱bhavánti̱r ity ā́-bhavántîḥ — pra̱ti̱shṭhâm iti prati-sthâm — pratîti | â̱bhavánti̱r ity ā́-bhavántîḥ — e̱shaḥ | vai.

3. paró-'kshaṃ vā́ anyé devā́ ijyánte praty-áksham anyé; yád yájate yá evá devā́ḥ paró-'ksham ijyánte tā́n evá tád yajati; yád anv-âhâr̀yam â-háraty eté vai devā́ḥ praty-ákshaṃ yád brâhmaṇā́s tā́n evá téna prîṇâty | átho dákshiṃai 'vā́ 'syai 'shā́, 'tho yajnásyai 'vá chidrám ápi dadhâti; yád vaí yajnásya krûráṃ yád ví-lishṭaṃ tád anv-âhâr̀yeṇa ‖ 1 ‖ anv-ā́harati[1], tád anv-âhâr̀yasyâ 'nvâhârya-tváṃ | deva-dûtā́ vā́ eté yád ṛitvíjo[2], yád anv-âhâr̀yam â-hárati deva-dûtā́n evá prîṇâti | prajā́-patir devébhyo yajnā́n vy-ā́diçat[1], sá riricânò 'manyata, sá etám anv-âhâr̀yam ábhaktam apaçyat, tám âtmánn adhatta, sá

3. anvâhâryaḥ. [1] als Compositum! [2] ohne avagraha.

vā́ eshá prâjâ-patyó yád anv-âhâryò; yásyai 'vaṃ-vidúsho 'nv-âhâryà â-hriyáte sâ-'kshā́d evá prajā́-patim ṛidhnoty | ápari-mito nir-úpyó, 'pari-mitaḥ prajā́-patiḥ, prajā́-pateḥ || 2 || ā́ptyai | devā́ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata, té devā́ etám prâjâ-patyám anv-âhâryàm apaçyan, tám anv-ā́haranta[1], táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ, yásyai 'vám vidúsho 'nv-âhâryà â-hriyáte bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́trivyo bhavati | yajnéna vā́ ishṭī́ pakvéna pûrtī́, yásyai 'váṃ vidúsho 'nv-âhâryà â-hriyáte sá tv̀ evé 'shṭâ-pûrtī́[3] | prajā́-pater bhâgò 'si || 3 || íty âha, prajā́-patim evá bhâga-dhéyena sám ardhayaty | ū́rjasvân[2] páyasvân[2] íty[4] âhó, 'rjam evā́ 'smin páyo dadhâti | prâṇâ-'pânaú me pâhi samâna-vyânaú me pâhī́ 'ty ā́hâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsté | 'kshito 'sy ákshityai tvâ mā́ me ksheshṭhâ amútrâ[2] 'múshmiṅ loká[5] íty âha, kshī́yate vā́ amúshmiṅ loké[6] 'nnam, itáḥ-pradânaü hỳ amúshmiṅ loké[5] pra-jā́ upa-jī́vanti, yád evám abhi-mṛiçáty ákshitim evaí 'nad gamayati nā́ 'syâ 'múshmiṅ loké[6] 'nnaṃ kshîyate || 4 || anvâharyèṇa, prajā́pater, asi, hy àmúshmiṅ loké[6], páñcadaça ca || 3 ||

1, 6, 3, 3. — parokshaṃ iti paraḥ-akshám | vai — ye — atho iti — asya | eshâ | atho iti — anvâhâratîty ánu-âhárati — ṛitvijáḥ — vyâdîçad iti vi-âdîçat | saḥ | riricânaḥ | amanyata — saḥ | vai | eshaḥ — sâkshâd iti sa-akshât — yajne | akúrvata — tam | anvâhârantety ánu-âháranta — abhávan | pareti | asúrâḥ — saḥ | tu | eva | ishṭâpûrtîtī́shṭa-pûrtî — akshitaḥ | asi.

4. barhísho 'hám deva-yajyáyâ prajā́-vân bhûyâsam íty âha, barhíshâ vaí prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, ténai

3. [3] s. P. 3, 6. [4] so (°âü) ABE, s. P. 9, 21. [5] °n (mit virâma) lo° B, °nlo° A; °ṃ lo° E. [6] °n (mit virâma) lo° ABC., °ṃ lo° DE.
4. çeshâhutyanumantraṇam.

'vá pra-jā́ḥ sṛijate | nárâçáᵕsasyâ[1] 'háṃ deva-yajyáyâ paçu-mā́n bhûyâsam íty âha, nárâçáᵕsena vaí prajā́-patiḥ paçū́n asṛijata, ténai 'vá paçū́nt sṛijate | 'gnéḥ svishṭa-kṛíto 'háṃ deva-yajyáyā́ "yushmân[1] yajnéna prati-shṭhā́ṃ gameyam íty âhā́, "yur evā́ "tmán dhatte[2] práti yajnéna tishṭhati | darça-pûrṇamâsáyoḥ || 1 || vaí devā́ új-jitim ánū́ 'd ajayan[2] darça-pûrṇamâsā́bhyâm ásurân ápâ 'nudantâ | 'gnér ahám új-jitim ánū́ 'j jesham íty âha, darça-pûrṇamâsáyor evá devátânâṃ[1] yájamâna új-jitim ánū́ 'j jayati[2] darça-pûrṇamâsā́bhyâm bhrā́tṛivyân ápa nudate | vā́ja-vatîbhyâṃ vỳ ûhaty, ánnaṃ vaí vā́jó, 'nnam evā́ 'va runddhe[3]; dvā́bhyâm práti-shṭhityai; yó vaí yajnásya dvaú dóhau vidvā́n yájata ubhayátaḥ[1] || 2 || evá yajnáṃ duhe purástâc[1] co 'párishṭâc[1] caí, 'shá vā́ anyó yajnásya dóha íḍâyâm anyó | yárhi hótâ yájamânasya nā́ma gṛihṇîyā́t tárhi brûyâd: é 'mā́ agmann â-çísho dóha-kâmâ íti, sáᵕ-stutâ evá devátâ duhé, 'tho ubhayáta evá yajnáṃ duhe purástâc co 'párishṭâc ca | róhitena tvâ 'gnír devátâṃ gamayatv íty âhai, 'té vaí devâ-'çvā́ḥ || 3 || yájamânaḥ pra-staró, yád etaíḥ pra-starám pra-hárati devâ-'çvaír evá yájamânaᵕ suvar-gáṃ lokáṃ gamayati | ví te muñcâmi raçanā́ ví raçmī́n íty âhai, 'shá vā́ agnér vi-mokás, ténai 'vaí 'naṃ ví muñcati | víshṇoḥ çam-yór aháṃ deva-yajyáyâ yajnéna prati-shṭhā́ṃ gameyam íty âha, yajnó vaí víshṇur yajná evā́ 'ntatáḥ[1] práti tishṭhati | sómasyâ 'háṃ deva-yajyáyâ su-rétâḥ || 4 || réto dhishîyé 'ty âha, sómo vaí reto-dhā́s ténai 'vá réta âtmán dhatte | tváshṭur aháṃ deva-yajyáyâ paçûnā́ᵕ rûpám pu-

---

4. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] ruṃdhe ABCDE.

sheyam íty âha, tváshṭâ vaí paçûnā̆m mithunā̆nâɷ rûpa-kṛit, ténai 'vá paçûnā̆ɷ rûpám âtmán dhatte | **devā̆nâm pátnîr agnír gṛihá-patir yajnásya mithunám táyor ahám deva-yajyáyâ mithunéna prá bhûyâsam íty âhai,** 'tásmâd vaí mithunā̆t prajā̆-patir mithunéna || 5 || **prā̆** 'jâyata, tásmâd evá yájamâno mithunéna prá jâyate | **vedò 'si víttir asi vidéyé** 'ty âha, vedéna vaí devā̆ **ásurâṇâm** vittám védyam avindanta, tád vedásya veda-tvám | **yád-yad** bhrā̆tṛivyasyâ 'bhi-dhyā̆yet tásya nā̆ma **gṛihṇîyât, tád** evā̆ 'sya sárvaṃ vṛiñkte | **ghṛitá-vantaṃ kulâyínaɷ**[1] **râyás póshaɷ**[4] **sahasríṇaṃ vedó dadâtu vâjínam** íty âha, prá sahásram paçū̆n âpnoty | **ā̆ 'sya pra-jā̆yâm** vâjī̆ jâyate yá evám véda || 6 || darçapûrṇamâsáyor, ubhayáto, devâçvā̆ḥ, suretā̆ḥ, prajā̆patir mithunénâ, "pnoty, ashṭaú ca || 4 ||

1, 6, 4, 1-4. — K. 32, 3. 4. — narâçaɷsásya — narâçaɷséna — pratishṭhâm iti prati-sthâm — dhatte — anú | ud iti | ajayan — anú | ud iti | jesham — anú | ud iti | jayati — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — eshaḥ | vai — eti | imâḥ | agman — devatā̆ḥ | duhe | atho iti | ubhayatáḥ — raçanâḥ — eshaḥ | vai — çamyor iti çam-yoḥ — yajne | eva | antataḥ — vedaḥ | asi — râyaḥ | poshám — eti | asya.

5. dhruvā̆m vaí rícyamânâm[1] yajnó 'nu ricyate[2] yajnám yájamâno yájamânam pra-jā̆, dhruvā̆m â-pyā̆yamânâm yajnó 'nv ā̆ pyâyate[3] yajnám yájamâno yájamânam pra-jā̆ | **ā̆ pyâyatâm dhruvā̆ ghṛiténé** 'ty âha, dhruvā̆m evā̆ " pyâyayati, tā̆m â-pyā̆yamânâm yajnó 'nv ā̆ pyâyate[3] yajnám yájamâno yájamânam pra-jā̆ḥ | **prajā̆-pater vi-bhā̆n nā̆ma lokás tásmiɷs**[3] **tvâ dadhâmi sahá yájamânené** 'ti || 1 || âhâ, 'yám vaí prajā̆-

4. [4] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 29.

5. âpyâyanâdimantrâḥ. [1] Wurzel betont! [2] unbetont. [3] so (°ɷs) ABE, s. P. 6, 14.

-pater vi-bhā̆n nā̆ma lokás, tásminn evaí 'naṃ dadhâti sahá yájamânena | ricyata[1] iva vā̆ etád yád yájate, yád yajamâna-bhâgám prâ-'çnā̆ty âtmā̆nam evá prînâty | etā̆vân[4] vaí yajnó yā̆vân[4] yajamâna-bhâgó, yajnó yájamâno, yád yajamâna-bhâgám prâ-'çnā̆ti yajná evá yajnám práti shṭhâpayaty[5] | etád vaí sû-yávasaᵒ[6] só-'dakaṃ yád barhíç cā̆ "paç cai, 'tát || 2 || yájamânasya "-yátanaṃ yád védir, yát pûrṇa-pâtrám antar-vedí ni-náyati svá evā̆ "-yátane sû-yávasaᵒ só-'dakaṃ kurute | sád asi sán me bhûyâ íty âhā̆, "po vaí yajná, ā̆po 'mṛ́taṃ, yajnám evā̆ 'mṛ́tam âtmán dhatte | sárvâṇi vaí bhûtā̆ni vratám upa-yántam ánū̆ 'pa yanti, prā̆cyâṃ[4] diçí devā̆ ṛitvíjo[4] mârjayantâm íty âhai, 'shá vaí darça-pûrṇamâsáyor ava-bhṛitháḥ || 3 ||

yā̆ny evaí 'nam bhûtā̆ni vratám upa-yántam anû-'payánti taír evá sahā̆ 'va-bhṛithám ávai 'ti | víshṇu-mukhâ vaí devā̆ç chándo-bhir imā̆ñ lokā̆n anapa-jayyám abhŷ ajayan, yád vishṇu-kramā̆n krámate víshṇur evá bhûtvā̆ yájamânaç, chándo-bhir imā̆ñ lokā̆n anapa-jayyám abhí jayati | víshṇoḥ krámo 'sy abhimâti-hé 'ty âha, gâyatrī́ vaí pṛithivī́ traíshṭubham[4] antárikshaṃ[4] jā̆gatî dyaur ā̆nu-shṭubhîr díçaç, chándo-bhir evé 'mā̆ñ lokā̆n yathâ-pûrvám abhí jayati || 4 || yájamânenéti, caitád, avabhṛithó, díçaḥ, saptá ca || 5 ||

I, 6, 5, 1-2. — K. 32, 5. — anv iti | ricyate — prajâ iti pra-jâḥ | dhruvâm — anú | eti | pyâyate — prajâ iti pra-jâḥ | eti — anú | eti | pyâyate — vibhân iti vi-bhân — tasmin | tvâ | dadhâmi — yajne — pratîti | sthâpayati — sûyavásam iti su-yavásam | sodákam iti sa-udakam — sat | me | bhûyâḥ — anú | upeti | yanti — ṛitvijáḥ — eshaḥ | vai — anûpayantîty ánu-upayanti — chandóbhir iti chandáḥ-bhiḥ | imân — ánúshṭubhîr ity ánú-stubhîḥ.

---

5. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 6, 4. [6] s. P. 3, 7 (sûy° E).

6. áganma súvaḥ súvar aganmé 'ty âha, suvar-gám evá lokám eti | saṃ-dṛíças te mā́ chitsi yát te tápas tásmai te mā́ " vṛikshī́ 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát | su-bhū́r asi çréshṭho raçmī́nā́m âyur-dhā́ asy ā́yur me dhehī́ 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste | prá vā́ eshò 'smā́l lokā́c cyavate yáḥ || 1 || vishṇu-kramā́n krámate, suvar-gā́ya hí lokā́ya vishṇu-kramā́ḥ kramyánte | brahma-vâdíno vadanti: sá tú vaí[1] vishṇu-kramā́n krameta yá imā́ṅ lokā́n bhrā́tṛivyasya saṃ-vídya púnar imā́ṃ lokám praty-avaróhed íty | eshá vā́ asyá lokásya praty-avarohó yád ā́he: 'dám ahám amúm bhrā́tṛivyam âbhyó dig-bhyò 'syaí divá ítī́, 'mā́n evá lokā́n bhrā́tṛivyasya saṃ-vídya púnar imā́ṃ lokám praty-ávarohati[2] | sám || 2 || jyótishâ 'bhū́vam íty âhâ, 'smínn evá loké práti tishṭhaty | aindrī́m â-vṛítam anv-ā́varta[2] íty âhâ, 'saú vā́ âdityá índras, tásyai 'vā́ "-vṛítam ánu pary-ā́vartate[2] | dakshiṇā́ pary-ā́vartate[2], svám evá vī́ryam ánu pary-ā́vartate[2], tásmâd dákshiṇó 'rdha âtmáno vī́ryâvat-taró, 'tho âdityásyai 'vā́ "-vṛítam ánu pary-ā́vartate[2] | sám ahám pra-jáyâ sám máyâ pra-jé 'ty âhâ, "-çísham || 3 || evaí 'tā́m ā́ çâste | sám-iddho agne[3] me dīdihi sam-eddhā́ te agne[4] dīdyâsam íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | vásu-mân yajnó vásīyân bhū́yâsam íty âhâ, "-císham evaí 'tā́m ā́ çâste | bahú vaí gā́rha-patyasyā́ 'nte miçrám iva caryata, âgni-pâvamânī́bhyâm gā́rha-patyam úpa tishṭhate, punā́ty evā́ 'gním punītá âtmā́nam, dvā́bhyâm práti-shṭhityâ | ágne gṛiha-pata íty âha || 4 || yathâ-yajúr evaí 'tác, chatám hímâ íty âha ça-

---

6. upasthânâdimantrâḥ. [1] so ABE, s. P. 5, 13. [2] als Compositum. [3] so (°o a°) AB; s.P. 11, 16. [4] so (°e a) ABE, s.P. 11, 10.

táṃ tvâ hemantā́n indhishîyé 'ti vā́vai[5] 'tád âha, putrásya nā́ma gṛihṇâty annâ-'dám evaí 'naṃ karoti, tā́m â-çísham ā́ çâse tántave jyótishmatîm[5] íti brûyâd yásya putró 'jâtaḥ syā́t tejasvỳ evā́[5] 'sya brahma-varcasī́ putró jâyate, tā́m â-çísham ā́ çâse 'múshmai jyótishmatîm[5] íti brûyâd yásya putráḥ || 5 || jâtáḥ syā́t téja evā́ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti | yó vaí yajnám pṛa-yújya ná vi-muñcáty aprati-shṭhânó vaí sá bhavati; kás tvâ yunakti sá tvâ vi muñcatv íty âha, prajā́-patir vaí káḥ, prajā́-patinai 'vaí 'naṃ yunákti prajā́-patinâ ví muñcati, práti-shṭhityâ | îçvaráṃ vaí vratám ávi-sṛishṭam pra-dáhó, 'gne vrata-pate vratám acârisham íty âha, vratám evá || 6 || ví sṛijate[6] çā́ntyâ ápra-dâhâya | párân[5] vā́vâ[5] yajná eti ná ní vartate púnar, yó vaí yajnásya punar-âlambháṃ vidvā́n yájate tám abhí ní vartate | yajnó babhûva sá ā́ babhûvé 'ty âhai, 'shá vaí yajnásya punar-âlambhás, ténai 'vaí 'nam púnar ā́ labhaté | 'nava-ruddhâ vā́ etásya vi-rā́ḍ yá ā́hitâ-'gniḥ sánn asabháḥ, paçávaḥ khálu vaí brâhmaṇásya sabhé | 'shṭvā́ prā́n[5] ut-krámya brûyâd: gó-mẫ[7] agné 'vi-mẫ[7] açvī́ yajná íty, áva sabhā́̃ runddhe[8] prá sahásram paçū́n âpnoty ā́ 'sya pra-jā́yâṃ vâjī́ jâyate || 7 || yáḥ, sám, âçíshaṃ, gṛihapata íty âhâ, 'múshmai jyótishmatím íti brûyâd yásya putró, vratám evá, khálu vaí, cáturviṃçatiç ca || 6 ||

1, 6, 6, 1-4. — K. 32, 5. — mâ | eti | vṛikshi̱ — vai | e̱shaḥ — saḥ | tu | vai — pra̱tya̱va̱rohe̱d iti prati-a̱va̱rohèt — e̱shaḥ | vai | a̱sya̱ — pra̱tyavàroha̱tîti praty-avàrohati — a̱bhu̱va̱m — a̱nvâvárta̱ ity ànu-âvàrte — pa̱ryâvàrtata̱ iti pari-âvártate | da̱kshi̱ṇâ | pa̱ryâvàrtata̱ iti pari-âvàrtate — anv iti | pa̱ryâvàrtata̱ iti pari-âvàrtate — vi̱ryẫvattara iti

6. [5] ohne avagraha. [6] s. P. 6, 8. [7] so (°ẫ) ABE, s. P. 9, 21. [8] ruṃdhe ABCDE. [9] s. Whitney zu P. 3, 5.

vîryâvat[9]-taraḥ | atho iti — anv iti | paryâvártata iti pari-âvârtate — punâti | eva | agnim | punîte — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — putraḥ | ajâtaḥ — tejasvî | eva — apratishṭhâna ity áprati-sthânaḥ | vai | saḥ — saḥ | tvâ | vîti — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — abhi | nîti | vartate — saḥ | eti — eshaḥ | vai — labhate | anávaruddhety anáva-ruddhâ — sabhâ | ishṭvâ — gomân iti go-mân | agne | avimân ity avi-mân — âpnoti | eti | asya.

10. vâjapeyaḥ (1, 7, 7-12).

7. [a]déva savitaḥ prá suva yajnám prá suva yajná-patim bhágâya, divyó gandharváḥ[1] keta-pū́ḥ ketám naḥ punâtu vâcás pátir[2] vā́cam adyá svadâti naḥ | [b]índrasya vájro 'si vā́rtra-ghnas tváyâ 'yám vritrám vadhyât | [c]vâjásya nú pra-savé mâtáram mahī́m áditim nā́ma vácasâ karâmahe | yásyâm idám víçvam bhúvanam â-vivéça tásyâm no deváḥ savitā́ dhárma sâvishat | [d]ap-sú || 1 || antár amrítam ap-sú bheshajám apā́m utá prá-çastishv áçvâ bhavatha vâjinaḥ || [e]vâyúr vâ tvâ mánur vâ tvâ gandharvā́ḥ saptá-viṃçatiḥ | té ágre[3] áçvam[3] âyuñjan[4] té asmiñ[3] javám ā́ 'dadhuḥ || [f]ápâm napâd âçu-heman yá ū́rmíḥ kakúd-mân[5] prá-tū́rtir vâja-sā́tamas ténâ 'yám vā́jaṃ sed | [g]víshṇoḥ krámo 'si, víshṇoḥ krântám asi, víshṇor ví-krântam asy | [h]añkaú ny-añkā́v abhíto[6] rátham yaú dhvântám vâtâ-'grám ánu saṃ-cárantau | dū́ré-hetir indriyā́-vân[7] patatrī́ té no 'gnáyaḥ[8] páprayaḥ pârayantu || 2 || apsú, nyañkaú, páñcadaça ca || 7 ||

B. 1, 3, 5, 1-4. — K. 13, 14. 14, 6. — [a-f]Vs. 9, 1. 5-7. Ç. 5, 1, 1, 14. 4, 3-6. Kâ. 14, 1, 11. 3, 1-6. — [h]Pâr. 3, 14. Pañc. 1, 7, 5.

7-12. âdhvaryavamantrâḥ; 7. rathamantrâḥ. [1] °rváḥ | ABE (!). [2] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 27. [3] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 8. [4] so (ây°) ABE. [5] s. P. 8, 4. [6] ohne avagraha. [7] s. P. 3, 5. [8] so (°o ') ABE; s. P. 12, 7.

— vâ̲caḥ | patiḥ — tvayâ̆ | a̲yam — â̲yu̲ñja̲n — eti | a̲da̲⸗
dhu̲ḥ — ka̲kudmâ̲n iti ka̲kut-mâ̲n — vâ̲ja̲sâtáma̲ iti vâja⸗
-sâtámaḥ — tená | a̲yam — anv iti | sa̲ṃcarántâv iti sam⸗
-carántau — i̲ndri̲yâvâ̲n itî̆ndri̲ya-vâ̲n — na̲ḥ | a̲gnayáḥ.

8. [a] devásyâ 'há◡ savitúḥ pra-savé bṛíhaspátinâ[1] vâja⸗
-jitâ vâ̆jaṃ jeshaṃ | [b] devásyâ 'há◡ savitúḥ pra-savé bṛíhas⸗
pátinâ[1] vâja-jítâ várshishṭhaṃ nâ̆ka◡ ruheyam | [c] índrâya
vâ̆caṃ vadaté, 'ndraṃ vâ̆jaṃ jâpayaté, 'ndro vâ̆jam ajayit[2] |
[d] áçvâ-'jani vâjini vâ̆jeshu vâjinî-vaty áçvânt samát-su vâ⸗
jaya |[2] [e] árvâ 'si sáptir asi vâjỳ asi | [f] vâ̆jino vâ̆jaṃ dhâ⸗
vata, marútâm pra-savé jayata, ví yójanâ mimîdhvam,
ádhvana skabhnîta ‖ 1 ‖ kâ̆shṭhâṃ gachata | [g] vâ̆je-vâje
'vata[4] vâjino no dháneshu viprâ amṛitâ ṛita-jnâḥ | asyá má⸗
dhvaḥ pibata mâdáyadhvaṃ tṛiptâ̆ yâta pathí-bhir deva⸗
-yâ̆naiḥ ‖ [h] té no árvanto[5] havana-çrúto hávaṃ víçve çṛiṇv⸗
antu vâjínaḥ |[3] [i] mitá-dravaḥ sahasra-sâ̆ medhá-sâtâ sa⸗
nishyávaḥ |[3] mahó yé rátna◡ sam-ithéshu jabhriré çáṃ no
bhavantu vâjíno havéshu |[3] [k] devá-tâtâ mitá-dravaḥ sv-ar⸗
kâ̆ḥ |[3] jambháyantó 'hiṃ[4] vṛíka◡ rákshâ◡si sánemy asmád
yuyávan ‖ 2 ‖ ámîvâḥ ‖ [l] eshá syá vâjî̆ kshipaṇíṃ turaṇ⸗
yati grîvâ̆yâm baddhó api-kakshá[5] âsáni | krátuṃ dadhi⸗
-krâ̆ ánu saṃ-távîtvat pathâ̆m âñkâ◡sy ánv â-pánîphaṇat ‖
[m] utá smâ 'sya[6] drávatas turaṇyatáḥ parṇáṃ ná vér ánu
vâti pra-gardhínaḥ | çyenásye 'va dhrájato añkasám[5] pári
dadhi-krâ̆vṇaḥ[7] sahó 'rjâ̆ táritrataḥ ‖ [n] â̆ mâ vâ̆jasya pra-savó
jagamyâd â̆ dyâ̆vâ-pṛithivî̆ viçvá-çambhû | â̆ mâ gantâm
pitárâ ‖ 3 ‖ mâtárâ câ̆ " mâ sómo amṛita-tvâ̆ya[5] gam⸗
yât ‖ [o] vâ̆jino vâja-jito vâ̆ja◡ sarishyánto vâ̆jaṃ jeshyánto

---

8. rathadhâvanamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°yĭt) ABCDE.
[3] so ( ) ABE. [4] so (°e ', und: °o ') ABE, s. P. 12, 4. [5] so
(°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [6] sma asya E sec. m. [7] °vuṇṇaḥ E.

bṛíhaspáter[1] bhâgám áva jighrata || [p] vā́jino vâja-jito vā́jaꙍ sasṛivā́ꙍso vā́jaṃ jigivā́ꙍso[8] bṛíhaspáter[1] bhâgé ní mṛiḍ-ḍhvam[9] | [q] iyáṃ vaḥ sā́ satyā́ saṃ-dhā́ 'bhûd yā́m índreṇa sam-ádhaddhvam[10] | [r] ájîjipata[11] vanaspataya[1] índraṃ vā́-jaṃ ví mucyadhvam || 4 || skabhnîta, yuyavan, pitárâ, dvíçatvâ-riꙍçac ca || 8 ||

B. 1, 3, 6, 1-9. — K. 13, 14. 14, 1. 7. — Vs. 9, 9-19. Ç. 5, 1, 4, 15 - 5, 27. Kâ. 14, 3, 8 - 4, 12. — bṛihaspatinâ — ajayit | açvājanîty açvá-ajani — vājinîvatîti vâjinî-vati — arvā́ | asi — yojánâ | mimîdhvam | adhvánaḥ — avata — viprâḥ — triptáḥ — sahasrasâ iti sahasra-sâḥ | medhasâteti medha-sâtâ — devatâteti deva-tâtâ — ahim — sanémi — eshaḥ[12] | syaḥ — apikaksha ity ápi-kakshe — anv iti | saṃtavîtvad iti sam-tavîtvat — bṛihaspatéḥ — jigivâꙍsáḥ — saṃdheti sam-dhâ | abhût — ajîjipata | vanaspatayaḥ.

9. [a] kshátrasyó 'lbam asi, kshatrásya yónir asi | [b] jā́ya é 'hi súvo[1] róhâva, róhâva hí súvar, aháṃ nâv ubhá-yoḥ súvo[1] rokshyâmi | [c] vā́jaç ca pra-saváç câ 'pi-jáç ca krátuç ca súvaç ca mûrdhā́ ca vy-áçniyaç câ ''ntyâyanáç cā́ 'ntyaç ca bhauvanáç ca bhúvanaç cā́ 'dhi-patiç ca |[2] [d] ā́yur yajnéna kalpatâm, prâ-'ṇó y. k., apâ-'náḥ || 1 || y. k., vy-ânó y. k., cákshur y. k., çrótraṃ y. k., máno y. k., vā́g y. k., âtmā́ y. k., yajnó yajnéna kalpatâꙍ | [e] súvar devā́ꙍ[3] agaumâ, 'mṛítâ abhûma, prajā́-pateḥ pra-jā́ abhûma | [f] sám ahám pra-jáyâ sám máyâ pra-jā́, sám aháꙍ râyás[4] pó-sheṇa sám máyâ râyás[4] póshó | [g] 'nnâya tvâ 'nnā́-'dyâya tvâ, vā́jâya tvâ vâja-jityā́yai tvâ | [h] 'mṛítam asi, púshṭir asi, pra-jánanam asi || 2 || apânó, vā́jâya, náva ca || 9 ||

---

8. [8] so (jigî°) ABCDE. [9] mṛiḍhvam ABCDE. [10] °dhadhvam ABCDE. [11] so (°jîji°) ABCDE. [12] s. P. 5, 15.

9. yûpârohaṇam. [1] so (°vo) ABE, s. P. 8, 7. 16. [2] so (|) ABE. [3] so (°âꙍ) ABE, s. P. 9, 22. [4] so (°yas) ABE, s. P. 8, 29.

B. 1, 3, 7, 1-7. — K. 14, 1. 8. — Vs. 9, 20. 21. Ç. 5, 2, 1, 1-14. Kâ. 14, 5, 1-10. — jâyė | eti | i̱hi̱ | suvȧḥ | rohâ̆va — vy⸗a̱çniya̱ iti vi-açniyaḥ — â̱ntyâ̱ya̱naḥ — antyȧḥ — prâ̱ṇa iti pra-a̱naḥ — vyâ̱na iti vi-a̱naḥ — suvȧḥ | de̱vân | a̱ga̱nma̱ | a̱mṛitâ̆ḥ — râ̱yaḥ | poshėṇa — râ̱yaḥ | poshȧḥ — a̱nnâdyâ̱⸗yety ȧnna-adyâ̆ya.

10. [a] vâ̆jasye 'mám pra-saváḥ sushuve ágre[1] sóma◡ râ̆jânam óshadhîshv[2] ap-sú | tâ̆ asmá-bhyam mádhu-matîr bhavantu vayá◡ râshṭré jâgriyâma[3] puró-hitâḥ || [b] vâ̆jasye 'dám pra-savá â̆ babhûve 'mâ̆ ca víçvâ bhúvanâni sarvá⸗taḥ[3] | sá vi-râ̆jam páry eti pra-jânán pra-jâ̆m púshṭim var⸗dháyamâno asmé[4] || [c] vâ̆jasye 'mâ̆m pra-saváḥ çiçriye dívam imâ̆ ca víçvâ bhúvanâni sam-râ̆ṭ | áditsantaṃ dâpayatu pra⸗-jânán rayim || 1 || ca naḥ sárva-vîrâṃ ní yachatu || [d] ágne áchâ[1.5] vade 'há naḥ práti naḥ su-mánâ bhava | prá ṇo[6] yacha bhuvas pate[7] dhana-dâ̆ asi nas tvám || [e] prá ṇo[6] yachatv aryamâ̆ prá bhágaḥ prá bṛíhaspátiḥ[2] | prá devâ̆ḥ pró 'tá sûnṛítâ[2] prá vâ̆g devî̆ dadâtu naḥ || [f] aryamáṇam bṛíhaspátim[2] índraṃ dâ̆nâya codaya | vâ̆caṃ víshṇu◡ sáras⸗vatî◡[2] savitâ̆ram || 2 || ca vâjínam || [g] sóma◡ râ̆jânaṃ vá⸗ruṇam agním anv-â̆rabhâmahe[8] | âdityâ̆n víshṇu◡ sû̆ryam brahmâ̆ṇaṃ ca bṛíhaspátim[2] | [h] devásya tvâ savitúḥ pra⸗-savė 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâ◡ sárasvatyai[2] vâcó yantúr yantréṇâ 'gnés tvâ[9] sâ̆m-râjyenâ 'bhí shiñ⸗câmî̆[10] 'ndrasya bṛíhaspátes[2] tvâ[9] sâ̆m-râjyeṇâ 'bhí shiñ⸗câmi[10] || 3 || rayí◡, savitâ̆ra◡, shấṭtri◡çac ca || 10 ||

B. 1, 3, 8, 1-4. — K. 14, 2. 8. — Vs. 9, 23-30. Ç. 5, 2, 2, 5-14. Kâ. 14, 5, 23. 24. — oshȧdhîshu | a̱psv ity ȧp-su — jâ̱gri̱yâ̱ma̱

10. annahomâḥ. [1] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] so (jâgri°) BDE. [4] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°â) ABE, s. P. 3, 8. [6] so (ṇo) ABE, s. P. 7, 4. [7] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27. [8] als Compositum. [9] so (°s t°) ABE. [10] so (sh°) ABE, s. P. 6, 4.

— prasava iti pra-savaḥ | eti — saḥ asme[11] iti — sar-vàvîrâm iti sarvà-vîrâm — achà | vada | iha — sumanâ iti su-manâḥ — preti | naḥ — bhuvaḥ | pate — preti — brihas-patiḥ — preti | uta | sûnritâ — brihaspatim — anvârà-bhâmahe ity ànu-âràbhâmahe — brihaspatim — brihaspatèḥ.

11. agnír ékâ-'ksharena vā́cam úd ajayad, açvínau dvỳ-aksharena prâṇâ-'pânā́v úd ajayatâm, víshnus trỳ-aksha-rena trī́n lokā́n[1] úd ajayat, sómaç cátur-aksharena cátush--padaḥ paçū́n úd ajayat, pûshā́ páñcâ-'ksharena panktím úd ajayad, dhâtā́ shád-aksharena shád ritū́n úd ajayan, marútaḥ saptā́-'ksharena saptá-padâṃ çákvarîm úd ajayan, bríhaspátir[2] ashtā́-'ksharena gâyatrī́m úd ajayan, mitró návâ-'ksharena tri-vrítaṃ stómam úd ajayat || 1 || váruno dáçâ-'ksharena vi-rā́jam úd ajayad, índra ékâdaçâ-'ksharena trishtúbham[3] úd ajayad, víçve devā́ dvā́daçâ-'ksharena já-gatîm úd ajayan, vásavas tráyodaçâ-'ksharena trayo-daçáṃ stómam úd ajayann, rudrā́ç cáturdaçâ-'ksharena catur-daçáṃ stómam úd ajayann, âdityā́ḥ páñcadaçâ-'ksharena pañca--daçáṃ stómam úd ajayann, áditiḥ shódaçâ-'ksharena sho-daçáṃ[3] stómam úd ajayat, prajā́-patiḥ saptádaçâ-'ksharena sapta-daçáṃ stómam úd ajayat || 2 || trivrítaṃ stómam údajayat, shátcatvâriṃçac ca || 11 ||

K. 14, 4. — Vs. 9, 31-34. Ç. 5, 2, 2, 17. Kâ. 14, 5, 28. — catúshpada iti catúḥpadaḥ — saptâkshárenetì sapta-akshar-ena — brihaspatiḥ | ashtâkshárenety ashtâ-aksharena — trishtubhàm — shodaçam.

12. [a]upayâmá-gribîto 'si, nri-shádam tvâ dru-shádam bhuvana-sádam índrâya júshtam grihnâmy, eshá te yónir,

10. [11] s. P. 4, 9.

11. ujjitimantrâḥ. [1] so AE., °n (mit virâma) lo° B., s. P. 5, 25. 31. [3] ohne avagraha.

12. atigrâhyamantrâḥ.

índrâya tvo | [b] 'payâmá-gṛihîto 'sy, apsu-shádaṃ tvâ ghṛita-sádaṃ vyoma-sádam índrâya júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yónir, índrâya tvo | [c] 'payâmá-gṛihîto 'si pṛithivi-shádaṃ tvâ 'ntariksha-sádaṃ nâka-sádam índrâya júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yónir, índrâya tvâ | [d] yé gráhâḥ pañca-janī́nâ[1] yé-shâṃ tisráḥ parama-jā́ḥ |[2] daívyaḥ kóçaḥ || 1 || sám-ubj-itaḥ |[2] téshâṃ ví-çipriyâṇâm ísham ū́rjau sám agrabhîm, eshá te yónir, índrâya tvâ |[2] [e] apā́u rásam úd-vayasau sū́rya-raçmiu sam-ā́bhṛitam | apā́u rásasya yó rásas táṃ vo gṛih-ṇâmy ut-tamám, eshá te yónir, índrâya tvâ ||[2] [f] ayā́ vi-shṭhā́ janáyan kárvarâṇi sá hí ghṛíṇir urúr várâya gâtúḥ | sá práty úd aid dharúṇo mádhvo ágrau[3] svā́yâṃ yát tanú-vâṃ tanū́m aírayata |[3] [g] upayâmá-gṛihîto 'si, prajā́-pataye tvâ júshṭaṃ gṛihṇâmy, eshá te yóniḥ, prajā́-pataye tvâ || 2 ||
kóças, tanúvâṃ, tráyodaça ca || 12 ||

B. 1, 3, 9, 1. 2. — K. 14, 3. — Vs. 9, 2-4. Ç. 5, 1, 2, 4-7. Kâ. 14, 5, 1 ([a-e]). 25, 6, 10 ([f]). — nṛishadam iti nṛi-sadám — drushadam iti dru-sadám eshaḥ | te — apsushadam ity ápsu-sadám — pṛithivishadam iti pṛithivi-sadám — pañca-janînâ iti pañca-janînā́ḥ — paramajâ iti parama-jâḥ — ayâ | vishṭhâ iti vi-sthâḥ — saḥ — uruḥ | varā́ya — saḥ | prati | ud iti | ait — aírayata.

13. [a] ánv áha mā́sâ ánv íd vánâny ánv óshadhîr[1] ánu párvatâsaḥ | ánv índrau ródasî vâvaçâné ánv ā́po ajihata[2] jā́yamânam || [b] ánu te dâyi mahá indriyā́ya satrā́ te víçvam ánu vṛitra-hátye | ánu kshatrám ánu sáho yajatré 'ndra devébhir ánu te nṛi-sháhye | [c] indrâṇī́m âsú nā́rishu su-pátnîm ahám açravam | ná hỳ asyâ aparáṃ caná[1] jarásâ

---

12. atigrâhyamantrâḥ. [1] °ninâṃ C. [2] so (|) ABE. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3.

13. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3 (°né 'nv ápo áj° E).

|| 1 || márate pátiḥ || [d] nā́ 'hám indrâṇi râraṇa sákhyur vṛishā́-kaper ṛité | yásye 'dám ápyaᵘ havíḥ priyáṃ devéshu gáchati || [e] yó jâtá evá prathamó mánasvân[1] devó devā́n krátunâ pary-ábhûshat | yásya çúshmâd ródasî ábhyasetâm nṛimṇásya mahnā́ sá janâsa índraḥ || [f] ā́ te mahá indro 'tỳ ugra sá-manyavo yát sam-áranta sénâḥ | pátâti didyún náryasya bâhuvór mā́ te || 2 || máno vishva-drîyag ví cârît || [g] mā́ no mardhîr ā́ bharâ[3] daddhí tán naḥ prá dâçúshe dā́tave bhū́ri yát te | návye deshṇé çasté asmín[4] ta ukthé prá bravâma vayám indra stuvántaḥ || [h] ā́ tū́[5] bhara mā́kir[1] etát pári shṭhâd[6] vidmā́[3] hí tvâ vásu-patiṃ vásûnâm | índra yát te mā́hinaṃ dáttram[7] ásty asmá-bhyaṃ tád dhary-açva || 3 || prá yandhi || [i] pra-dâtā́raᵘ havâmaha índram ā́ havíshâ vayám | ubhā́ hí hástâ[8] vásunâ pṛiṇásvā́ " prá yacha dákshiṇâd ó 'tá savyā́t || [k] pra-dâtā́ vajrī́ vṛishabhás turâshā́ṭ[1] chushmī́[9] rā́jâ vṛitra-hā́ soma-pā́vâ | asmín yajné barhíshy ā́ ni-shádyā́ 'thâ[8] bhava yájamânâya çáṃ yóḥ || [l] índraḥ su-trā́mâ svá-vâᵘ[10] ávo-bhiḥ su-mṛiḍîkó bhavatu viçvá-vedâḥ | bā́dhatâṃ dvésho ábhayaṃ[2] kṛiṇotu su-vī́ryasya || 4 || pátayaḥ syâma || [m] tásya vayáᵘ su-mataú yajníyasyā́ 'pi bhadré saumanasé[1] syâma | sá su-trā́mâ svá-vâᵘ[10] índro asmé[2] ârā́c cid dvéshaḥ sanutár[11] yuyotu || [n] revátîr[1] naḥ sadha-mā́da índre santu tuvi-vâjâḥ | kshumánto[1] yā́bhir mádema || [o] pró shv̀[12] asmai puro-rathám índrâya çûshám arcata |[13] abhī́ke cid u loka-kṛít saṃgé[1] samát-su vṛitra-hā́ |[13] asmā́kam bodhi coditā́ nábhantâm anyakéshâm |[13] jyâkā́ ádhi dhánva-su || 4 || jarásâ, mā́ te, haryaçva, suvī́ryasyā́, 'dhy, ékaṃ ca || 13 ||

---

13. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 10-12. [4] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°û) ABE, s. P. 3, 14. [6] so (shṭh°) ABE, s. P. 6, 4. [7] datram ABCDE. [8] astâ C; s. Kuhn u. Schleicher Beiträge 3, 396. [9] so ABE, s. P. 5, 34. [10] so (°âᵘ) ABE; s. P. 9, 20. [11] s. P. 8, 8. [12] so (shv) ABE; s. P. 6, 2. [13] so (|) ABE.

(2, 2, 8, 1-6). — (K. 8, 16. 17). — [a]Ṛ. 10, 89, 13; [b]6, 25, 8; [c.d]10, 86, 11. 12; [e]2, 12, 1; [f]7, 25, 1; [g]4, 20, 10; [h]3, 36, 9; [i]nur hier[14]; [k]nur hier[15]; [l.m]Ṛ. 6, 47, 12. 13 (10, 131, 6. 7); [n]1, 30, 13; [o]10, 133, 1. — anv iti | ahà — rodàsî[16] iti | vâvaçâne[16] iti — dâyi | mahe — nṛishahya iti nṛi-sahyè — nârishu — na | hi | asyâḥ — râraṇa — vṛishâkàper iti vṛishâ-kapeḥ — rodàsî iti — saḥ — eti | te | mahaḥ | indra | ûtî | ugra — didyut — vishvadriyag iti vishva-driyàk — eti | bhara — tat | naḥ — eti | tu | bhara | mâkiḥ — parîti | sthât | vidma — haryaçveti hari-açva — â | preti | yacha — eti | uta — turâshâṭ | çushmî — eti | nishadyeti ni-sadyà | athà — çam | yoḥ — svavân iti sva-vân | avòbhir ity avàḥ-bhiḥ — saumanase — saḥ — svavân iti sva-vân — asme[16] iti — sanutaḥ — revatîḥ — sadhamâda iti sadha-mâdàḥ — kshumantàḥ — pro[16] iti | sv iti — purorathaṃ iti puraḥ-rathaṃ — cit | u — saṃge.

pâkayajnáṃ, sáṃçravâ, paró-'ksham, barhísho[17], dhruvā́m, áganma[18], déva savitar, devásyâ 'háṃ, kshatrásyó 'lbaṃ, vā́jasyâ[19], 'gnír ékâkshareṇo, 'payâmágṛibîto 'si nṛishádam[20], ánv áha mā́sâs, tráyodaça ‖ 13 ‖

pâkayajnám (1,1), paró-'kshaṃ (3,1), dhruvā́ṃ (5,1), vísṛijate (6,7), ca naḥ sárvavîrâm[21] (10,2), pátayaḥ syâmaí (13,5), 'kapañcâçat ‖ 51 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe saptamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

12*. râjasûyaḥ (I, 8, 1-21).

1. ánu-matyai puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati, dhenúr dákshiṇâ | yé pratyáñcaḥ[1] çámyâyâ ava-çîyante[2] tā́ṃ[3] nair-ṛitám ékakapâlaṃ, kṛishṇáṃ vā́saḥ kṛishṇá-tûshaṃ

---

13. [14] das zweite Hemistich in Vs. 5, 19 s. Ath. 7, 26, 8. [15] das erste Hemistich in Ṛ. 5, 40, 4 (aber ṛijíshî statt pradâtâ); der vierte pâda in Ṛ. 3, 17, 3. [16] s. P. 4, 17. 18. 9. 7 (Whitney zu). [17] °sho 'háṃ BE. [18] °nméty âha BDE. [19] °sye 'mám BE. [20] 'sy BE. [21] sárvavirân E.

* das elfte Buch in der Reihe des kâṇḍânukrama, vâjapayavidhi, findet sich in B. 1, 3, 2-9; s. Ind. Stud. 3, 375.

8, 1. ânumatâdayo 'shṭau yâgâḥ. [1] ohne avagraha. [2] Wurzel betont. [3] so ACD, tan B, ta E, tat Sây.; (nir vapati zu ergänzen).

dákshiṇâ | vī́ 'hi[4] svā́hā́[1] "-hutim jushâṇá, eshá te nir-ṛite bhâgó bhū́te havíshmaty[1] asi muñcé 'mám áṃhasaḥ, svā́hâ[1] námo yá idám cakā́râ | "di-tyám carúm nír vapati váro dákshiṇâ, "gnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam vâmanó vahī́ dákshiṇâ, 'gnî-shomī́yam || 1 || ékâdaça-kapâlaṃ híraṇyam dákshiṇai, "ndrám ékâ-daça-kapâlam ṛishabhó vahī́ dákshiṇâ, "gneyám ashṭā́-kapâlam aindrám dádhy ṛishabhó[5] vahī́ dákshiṇai, "ndrâ-'gnám dvā́daça kapâlam vaiçva-devám carúm pratha-ma-jó vatsó dákshiṇâ, saumyáṃ çyâmâkám carúm vā́so dákshiṇâ, sárasvatyai[1] carúṃ sárasvate[1] carúm mithunaú gā́vau dákshiṇâ || 2 || agníshomī́yam, cátustriṃçac ca || 1 ||

B. 1, 6, 1, 1-11. — K. 15, 1. — Vs. 9, 35. Ç. 5, 2, 3, 2-9. Kâ. 15, 1, 9-10. — puroḍâçám — çamyā́yâḥ — nairṛitam iti naiḥ-ṛitam — vîti | ihi — jushâṇaḥ | eshaḥ — nirṛita iti niḥ-ṛite — bhûtè | havishmàtî | asi | muñca | imam — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — aindrâgnam ity aindra-agnam.

2. âgneyám ashṭā́-kapâlam nír vapati, saumyám carúṃ sâvitrám dvā́daça-kapâlaṃ, sârasvatám[1] carúm, paushṇám carúm, mârutáṃ saptá-kapâlam, vaiçva-devī́m âmíkshâm[1], dyâvâ-pṛithivyàm éka-kapâlam || 1 || âgneyáṃ saumyám[2] mârutám[2], ashṭā́daça || 2 ||

B. 1, 6, 2, 1-3, 10. — K. 9, 4. — Ç. 5, 2, 8, 10. Kâ. 15, 1, 17. — âmikshâm.

3. [a]aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam, mârutī́m âmíkshâm[1],

---

1. [4] zwei Wörter! Accent! [5] arsha° B.

2. câturmâsyeshu vaiçvadevâkhyam prathamam parva. [1] ohne avagraha. [2] saumyam und mârutam sind wohl zugefügt zur Scheidung dieses anuvâka von andern anuvâka (s. 17. 19. 20), die auch mit âgneyam a. nir v. beginnen.

3. varuṇapraghâsâkhyam dvitīyam parva. [1] ohne avagraha.

vâruṇī́m âmíkshâṃ[1], kâyám éka-kapâlam | [b] pra-ghâsyân havâmahe marúto yajñá-vâhasaḥ, karambhéṇa[1] sa-jóshasaḥ |[2] [c] mó shū́ ṇa[3] indra pṛit-sú devā́ 'stu sma te çushminn avayā́[1] |[2] mahī́ hy asya mîḍhúsho yavyā́ |[2] havíshmato[1] marúto vándate gī́ḥ |[2] [d] yád grā́me yád áraṇye yát sabhā́yâṃ yád indriyé |[2] yác chûdré yád arya énaç cakṛimā́[4] vayám |[2] yád ékasyā́ 'dhi dhármaṇi tásyâ 'va-yájanam asi svā́hâ[1] | [e] ákran kárma karma-kṛítaḥ sahá vâcā́ mayo-bhuvā́ | devébhyaḥ kárma kṛitvā́ 'stam pré 'ta su-dânavaḥ || 1 || vayáṃ yád, viοçatíç ca || 3 ||

B. 1, 6, 4, 1 - 5, 6. — K. 9, 4. — Vs. 3, 44-47. Ç. 2, 5, 2, 7-29. Kâ. 5, 5, 10-13. — aindrâgnam ity aindra-agnam — âmikshām — karambheṇâ — mo[5] iti | sv iti | naḥ — deva | astú — çushmin | avayâ[6] — yavyâ — vandáte — yat | çûdre | yat | aryè — cakṛima — mayobhuveti mayaḥ-bhuvâ — kṛitvâ | astàm | preti | ita.

4. [a] agnáyé 'nîka-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapati sâkáο sū́ryeṇo 'd-yatā́, marúd-bhyaḥ sâṃ-tapanébhyo madhyándine[1] carúm, marúd-bhyo gṛihamedhí-bhyaḥ sárvâsâṃ dugdhé sâyáṃ carúm | [b] pûrṇā́ darvi párâ pata súpûrṇâ púnar ā́ pata | vasné 'va ví krîṇâvahâ ísham ū́rjaο çata-krato || [c] dehí me dádâmi te ní me dhehi ní te dadhe | ni-hā́ram ín ní me harâ[2] ni-hā́ram || 1 || ní harâmi te || [d] marúd-bhyaḥ krîḍí-bhyaḥ puroḍā́çaο[1] saptá-kapâlaṃ nír vapati sâkáο sū́ryeṇo 'd-yatā́, "gneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati saumyáṃ carúο sâvitráṃ dvā́daça-kapâlaο sârasvatáṃ[1] carúm paushṇáṃ carúm aindrâ-'gnám ékâdaça-

3. [1] so (|) ABE. [3] so (shû ṇa) ABE; s. P. 3, 14. 6, 2. 7, 2. [4] so (°â) ABE, s. P. 3, 10. [5] s. P. 4, 7. [6] Ṛik und Vs. haben avayâḥ; s. aber Ath. 2, 35, 1, wo der padapâṭha auch ava-yâ liest.

4. sâkamedhâkhye tṛitîye parvaṇi pradhânahavînshi. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE; s. P. 3, 12.

-kapâlam aindráṃ carúṃ vaiçva-karmaṇám éka-kapâlam || 2 || harâ nihâraṃ, triṃçác ca || 4 ||

B. 1, 6, 6, 1 - 7, 5. — K. 9, 5. — Vs. 3, 49. 50. Ç. 2, 5, 3, 2 4, 10. Kâ. 5, 6, 2 - 7, 10. — puroḍâçâm — madhyandine — vasnâ | iva — çatakrato iti çata-krato — it | nîti | me | hara — aindrâgnam ity aindra-agnam.

5. [a] sómâya pitṛ́-máte puroḍā́çaṃ[1] shá̄ṭ-kapâlaṃ nír vapati, pitṛ́-bhyo barhishád-bhyo dhânā́ḥ, pitṛ́-bhyo 'gni-shvâttébhyo, 'bhi-vâny̆âyai dugdhé manthám | [b] etát te tata yé ca tvā́m ánv, etát te pitâmaha[1] pra-pitâmaha yé ca tvā́m ánv, átra pitaro yathâ-bhâgám mandadhvaṃ | [c] su-saṃdṛ́çaṃ tvâ vayám mágha-van mandishîmáhi | prá nūnám[2] pûrṇá-vandhura stutó yâsi váçâṃ[3] ánu | yójâ[4] nv̀ indra te hárî[5] || 1 || [d] ákshann ámîmadanta hy áva priyā́ adhûshata | ástoshata svá-bhânavo víprâ návishṭhayâ matī́ | yójâ[4] nv̀ indra te hárî || [e] ákshan pitáró 'mîmadanta pitáró 'tîtṛpanta pitáró 'mîmṛjanta pitáraḥ | [f] páre 'ta pitaraḥ somyâ gambhîraíḥ pathí-bhiḥ pûrvyaíḥ | áthâ[6] pitṝ́nt su-vidátrâṃ[3] ápî 'ta yaména yé sadha-mā́dam mádanti || [g] máno nv ā́ huvâmahe nârâçaṃséna[1] stómena pitṝ́ṇā́ṃ ca mánma-bhiḥ | [h] ā́ || 2 || na etu mánaḥ púnaḥ krátve dakshā́ya jîváse | jyók ca sū́ryaṃ dṛçé || [i] púnar naḥ pitáro máno dádâtu daívyo jánaḥ | jîváṃ vrā́taṃ sacemahi || [k] yád antárikshaṃ[1] pṛthivī́m utá dyā́ṃ yán mâtáram pitáraṃ vâ jihiṃsimá | agnír mâ tásmâd énaso gā́rha-patyaḥ prá muñcatu, dur-itā́ yā́ni cakṛmá karótu mā́m anenásam || 3 || hárî, mánmabhir ā́, cátuçcatvâriṃçac ca || 5 ||

B. 1, 6, 8, 1 - 9, 10. — K. 9, 6. — Vs. 3, 51-55. Ç. 2, 6, 1, 38-39.

---

5. mahâpitṛyajnaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (n°) ABE; s. P. 7, 16. [3] so (°âṃ) ABE, s. P. 9, 21. [4] so (yojâ) ABCDE; s. Whitney zu P. 3, 16 pag. 98. [5] s. P. 4, 15. [6] so (°â) ABE; s. P. 3, 10.

Kâ. 5, 9, 21. 22. — Çâñkh. 3, 17, 2-4. — Lâṭy. 5, 2, 10. 11. — pu-roḍâçâm — agnishvâttebhya ity àgni-svâttebhyàḥ — pitâ-maha — pûrṇavàndhura iti pûrṇa-vandhuraḥ — vaçãn | anú | yojã | nu — harî iti — viprãḥ — yojã | nu — harî iti — pareti | ita — somyâḥ — athà | pitṝn | suvidatrân iti su-vidatrãn | apîti | ita — nu | eti | havâmahe | nâràçaṁsenà — antariksham — duriteti duḥ-itâ.

6. [a] prati-pûrushám éka-kapâlân nír vapaty, ékam áti-riktam | [b] yãvanto[1] gṛihỳâḥ smás tébhyaḥ kám akaram | [c] paçûnãṁ çármâ 'si çárma yájamânasya, çárma me ya-chaí | [d] 'ka evá rudró ná dvitīỳâya tastha | [e] âkhús[1] te[2] rudra paçús, táṃ jushasvai | [f] 'shá te rudra bhâgáḥ sahá svásrã 'mbikayâ, táṃ jushasva | [g] bheshajáṃ gávé 'çvâya púrushâya bheshajám átho asmá-bhyam[3] bheshajáṁ sú-bhe-shajam || 1 || yáthã 'sati |[4] su-gám meshãya meshỳâ | [h] ávâ 'mba rudrám adimahy, áva deváṃ trỳ-ambakam[5] |[4] yáthâ naḥ çréyasaḥ kárad[6], yáthâ no vásyasaḥ kárad[6], yáthâ naḥ paçu-mátaḥ[7] kárad, yáthâ no vy-avasâyáyât || [i] trỳ-ambakaṃ[5] yajâmahe su-gandhím pushṭi-várdhanam | ur-vârukám[1] iva bándhanân mṛityór mukshîya mã 'mṛítât |[4] [k] eshá te rudra bhâgás, táṃ jushasva, ténâ 'vaséna paró Mũja-vató 'tî 'hy | [l] ávatata-dhanvâ pínâka-hastaḥ kṛítti-vâsâḥ || 2 || súbheshajam, ihi, trĩṇi ca || 6 ||

B. 1, 6, 10, 1-5. — K. 9, 7. — Vs. 3, 57-61. Ç. 2, 6, 2, 4-17. Kâ. 5, 10, 2-21. — Lâṭy. 5, 3, 5-11. — pratipûrusham iti prati-pûrusham — gṛihyãḥ | smaḥ — çarmà | asi — ekàḥ | eva — tasthe | âkhuḥ — eshaḥ — amvikayâ — gavè | açvãya — atho iti — asàti — meshyài | aveti | amba — adimahi — tryàmbakam iti tri-ambakam — urvârukam — bandhànât — eshaḥ.

---

6. tryambakapuroḍâçâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s t°) ABE. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 4, 7. [4] so (|) AB. [5] triyámb° E. [6] so (°ḥ k°) AE; °s k° B; s. P. 8, 24. [7] so (°ḥ) ABE.

7. [a] aindrâ-'gnáṃ dvā́daça-kapâlaṃ vaiçva-deváṃ carúṃ, índrâya çúnâsī́râya[1] puroḍā́çaṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ, vâyavỳaṃ páyaḥ, sauryáṃ éka-kapâlaṃ, dvâdaça-gaváo sī́raṃ dákshiṇâ | [b] ''gneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati, raudráṃ gâvī́dhukáṃ[1] carúṃ, aindráṃ dádhi, vâruṇáṃ yavamáyaṃ carúṃ, vahínî dhenúr dákshiṇâ | [c] yé devā́ḥ puraḥ-sádo 'gní-netrâ, dakshiṇa-sádo yamá-netrâḥ, paçcât-sádaḥ savitṛ́-netrâ, uttara-sádo váruṇa-netrâ, upari-shádo bṛ́hasapáti-netrâ raksho-háṇas té naḥ pântu, té no 'vantu, tébhyaḥ || 1 || námas, tébhyaḥ svā́hâ[1] | [d] sám-ûḍhaɷ rákshaḥ, sáṃ-dagdhaɷ ráksha, idám aháɷ ráksho 'bhí sáṃ dahâmy | [e] agnáye raksho-ghné svā́hâ, yamā́ya savitré váruṇâya bṛ́haspátaye[1] dúvasvate[1] raksho-ghné svā́hâ | [f] prashṭi-vâhī́ rátho dákshiṇâ | [g] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâɷ rákshaso vadháṃ juhomi, hatáɷ rákshó, 'vadhishma ráksho | [h] yád váste tád dákshiṇâ || 2 || tébhyaḥ, páñcacatvâriɷçac ca || 7 ||

B. 1, 7, 1, 1-9. — K. 15, 2. — Vs. 9, 35-38. Ç. 5, 2, 4, 4-19. Kâ. 15, 1, 19 - 2, 8. — aindrâgnam ity aindra-agnam — çunâsîrâya | puroḍâçám — gâvîdhukám — dakshiṇasada iti dakshiṇa-sadáḥ — uttarasada ity úttara-sadáḥ — uparishada ity úpari-sadáḥ — rakshohaṇa iti rakshaḥ-hanáḥ — abhi | sam iti | dahâmi — bṛihaspatáye | duvásvate — rakshá́ḥ | avádhishma — vasté.

8. dhâtré puroḍā́çaṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vapaty, ánu-matyai carúɷ, râkā́yai carúɷ, sinîvâlyaí[1] carúṃ, kuhvaí carúm, mithunaú gā́vau dákshiṇâ | ''gnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapaty, aindrâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ, vaishṇaváṃ tri-kapâláṃ, vâmanó vahī́ dákshiṇâ | 'gnī-

---

7. çunâsîryâdikarmacatushṭayam. [1] ohne avagraha.
8. devikâdikarmashaṭkam. [1] ohne avagraha.

-shomī́yam ékâdaça-kapâlaṃ nír vapatī̆, 'ndrâ-somī́yam ékâ-daça-kapâlaɯ, saumyáṃ carúm, babhrúr dákshiṇâ | somâ-paushṇáṃ carúṃ nír vapaty, aindrâ-paushṇáṃ carúm, paushṇáṃ carúɯ, çyâmó dákshiṇâ | vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vapati, híraṇyaṃ dákshiṇâ | vâruṇáṃ yava-máyaṃ carúm, áçvo dákshiṇâ || 1 || vaiçvânaráṃ dvā́daçakapâlaṃ nír, ashṭaú ca || 8 ||

B. 1, 7, 2, 1-6. — K. 15, 3. — Ç. 5, 2, 5, 1-17. Kâ. 15, 2, 11-18. — puroḍâçám — sinîvâlyai — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — indrâsomîyam itī́ndrâ-somîyám — somâpaushṇam iti somâ-paushṇam — vaiçvânaram.

9. bârhaspatyáṃ[1] carúṃ nír vapati brahmáṇo gṛihé çiti-pṛishṭhó dákshiṇai, ''ndrám ékâdaça-kapâlaɯ râjanỳasya gṛihá ṛishabhó dákshiṇâ, ''dityáṃ carúm máhishyai gṛihé dhenúr dákshiṇâ, nair-ṛitáṃ carúm pari-vṛiktỳai gṛihé kṛishṇā́nâṃ vrîhī́ṇā́ṃ nakhá-nirbhinnaṃ kṛishṇā́ kûṭā́ dákshiṇâ, ''gneyám ashṭā́-kapâlaɯ senâ-nỳo gṛihé hí-raṇyaṃ dákshiṇâ, vâruṇáṃ dáça-kapâlaɯ sûtásya gṛihé mahā́-nirashṭo dákshiṇâ, mârutáɯ saptá-kapâlaṃ grâma-ṇỳo gṛihé pṛíçnir dákshiṇâ, sâvitráṃ dvā́daça-kapâlam || 1 || kshattúr gṛihá upa-dhvastó dákshiṇâ, ''çvináṃ dví-ka-pâlaɯ sam-grahîtúr gṛihé sa-vâtỳau dákshiṇâ, paushṇáṃ carúm bhâga-dughásya gṛihé çyâmó dákshiṇâ, raudráṃ gâvîdhukáṃ[1] carúm akshâ-''vâpásya gṛihé çabála úd-vâro dákshiṇé | 'ndrâya su-trā́mṇe puroḍā́çam[1] ékâdaça-kapâlam práti nír vapatī́ 'ndrâyâ 'ɯho-múce 'yáṃ no rā́jâ vṛitra-hā́ rā́jâ bhûtvā́ vṛitráṃ vadhyân | maitrâ-bârhaspatyám bha-vati çvetā́yai çvetá-vatsâyai dugdhé svayam-mûrté svayam-mathitá ā́jya ā́çvatthe[1] || 2 || pā́tre cátuḥ-sraktau sva-

9. ratninâṃ havîṅshi. [1] ohne avagraha.

yam-avapannā́yai çā́khāyai. karṇā́ç ca ’karṇāç ca taṇḍulā́n ví cinuyād yé karṇā́ḥ sá páyasi bā́rhaspatyò ye ’karṇā́ḥ sá ā́jye maitrā́ḥ, svayam-kṛitā́ védir bhavati svayam-dinám barhíḥ svayamkṛitá idhmáḥ, sai ’vá çvetá çvetá-vatsá dā́kshiṇā || 2 || sāvitrám dvādaçakapālam, açvatthe, tasyatrikoçam ca || 9 ||

B. 1, 7, 3, 1-4. — K. 15, 4. 5. — Ç. 5, 3, 1, 1-3, 3. Kā. 15, 3, 1-16. — bā́rhaspatyam — gṛihe ; ṛishabhaḥ — nairṛitam iti naiḥ-ṛitam — grāmaṇyā iti grāma-ṇyaḥ — gāvidhukam — akshāvāpasyety aksha-āvāpasyā — çabalāḥ , udvāra ity ut-vāraḥ — prati ; nir iti ; vapati — aṃhomuca ity aṃhaḥ-mucé ; ayam — vadhyāt — āçvatthe — catúḥsraktāv iti catúḥ-sraktau - karṇān , ca | akarṇān ca - bhavati — sā ; eva.

10. [a] agnáye gṛihá-pataye puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapālam nír vapati kṛishṇā́nām vrīhīṇā́m, sómāya vánaspátaye[1] çyāmākā́m carúm, savitré satyá-prasavāya puroḍā́çam[1] dvā́daça-kapālam āçūnā́m vrīhīṇā́m, rudrā́ya paçu-pátaye gāvīdhukā́m[1] carúm, bṛíhaspátaye[1] vācás pátaye[2] naivārā́m[1] carúm, índrāya jyeshṭhā́ya puroḍā́çam[1] ékādaça-kapālam mahā́-vrīhīṇā́m, mitrā́ya satyā́yā ’mbā́nām carúm, váruṇāya dhárma-pataye yava-máyam carúm | [b] savitā́ tvā pra-savā́nām suvatām, agnír gṛihá-patīnā́m, sómo vánaspátīnām[1], rudráḥ paçūnā́m || 1 || bṛíhaspátir[1] vācā́m, índro jyeshṭhā́nām, mitráḥ satyā́nām, váruṇo dhárma-patīnām | [c] yé devā́ deva-súva sthá tá imám āmushyāyaṇám anamitrā́ya suvadhvam, mahaté kshatrā́ya, mahatá ā́dhi-patyāya, mahaté jā́na-rājyāya | [d] ’shá vo bharatā rā́jā sómo ’smā́kam brā́hmaṇā́nām rā́jā | [e] práti tyán nā́ma rājyám adhāyi svā́m tanúvam váruṇo açiçret[3], chúcer mitrásya vrā́tyā abhūma ...udyam-

10. devasuvām havīṃshi. [1] ohne avagraha. ... e. P. 8, 27. [3] so (°o a°) AB. E (sec. m.); a...

'manmahi mahatá ṛitásya nā́ma | [f] sárve vrā́tâ várunasyâ 'bhûvan ví mitrá évair árâtim atârîd, ásûshudanta yajníyâ ṛiténa vỳ u tritó jarimā́ṇaṃ na ânaḍ || [g] víshṇoḥ krámo 'si, víshṇoḥ krà̀ntám asi, víshṇor ví-krântam asi || 2 || paçûnā́ṃ, vrā́tâḥ, páñcaviṃçatiç ca || 10 ||

3, 4, 11, 1-6. — B. 1, 7, 4, 1-4. — K. 15, 5. — Vs. 9, 39. 40. Ç. 5, 3, 3, 3-12. Kâ. 15, 4, 6-17. — puroḍâçàm — vanaspatàye — gâvîdhukam — bṛihaspatàye | vâcaḥ | patàye — âmbâ-nā́m — vanaspatī́nâm — devasuva iti deva-suvàḥ — mahate — eshaḥ — bharatâḥ — tyat — vratyā́ḥ | abhûma | amàn-mahi mahataḥ — vrâtā́ḥ — mitraḥ — yajniyā́ḥ — vîti | u.

11. [a] arthé-'ta sthâ, 'pā́m pátir asi, vṛíshâ 'sy ûrmír, vṛisha-senò 'si, vraja-kshíta stha, marútâm ója stha, sū́rya-varcasa stha, sū́rya-tvacasa stha, mā́ndâ stha, vā́çâ stha, çákvarî stha, viçva-bhṛíta stha, jana-bhṛíta sthâ, 'gnés te-jasỳà sthâ, 'pā́m óshadhînâṃ[1] rása sthâ | [b] 'pó devī́r mádhu-matîr agṛibhṇann ū́rjasvatî[1] râja-sū́yâya cítânâḥ | yā́bhir mitrā́-váruṇâv abhy-áshiñcan[2] yā́bhir índram ánayann áty árâtîḥ || [c] râshtra-dā́ stha râshṭrám datta svā́hâ[1], râshṭra-dā́ stha râshṭrám amúshmai datta || 1 || áty, ékâdaça ca || 11 ||

B. 1, 7, 5, 1-5. — K. 15, 6. — Vs. 10, 1-4. Ç. 5, 3, 4, 1-20. Kâ. 15, 4, 21-44. — artheta ity àrtha-itàḥ — vṛishā́ | asi — ojàḥ — mândā́ḥ — vâçā́ḥ — çakvàrîḥ — tejasyā́ḥ — ra-sàḥ | stha | apaḥ — ûrjàsvatîḥ — abhyashiñcann ity àbhi-asiñcan — râshṭradâ iti râshṭra-dâḥ.

12. [a] dévîr âpaḥ sám mádhu-matîr mádhu-matîbhiḥ sṛijyadhvam máhi várcaḥ kshatríyâya vanvânā́ | [b] ánâ-dhṛish-ṭâḥ sîdató 'rjasvatîr[1] máhi várcaḥ kshatríyâya dadhátîr | [c] ánâ-dhṛishṭam asi vâcó bándhus tapo-jā́ḥ, sómasya dâtrám

[illegible]trâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 8.
[illegible]mantrâḥ. [1] ohne avagraha.

yam-avapannā́yai çā́khâyai, karṇā́ṃç cā́ 'karṇâṃç ca taṇḍulā́n ví cinuyâd yé karṇā́ḥ sá páyasi bârhaspatyó[1] yé 'kárṇâḥ sá ā́jye maitrā́ḥ, svayaṃ-kṛitā́ védir bhavati svayaṃ-dinám barhíḥ svayaṃkṛitá idhmā́ḥ, saí 'vá çvetā́ çvetá-vatsâ dákshiṇâ || 3 || sâvitrám dvā́daçakapâlam, âçvatthe, trā́yastriṃçac ca || 9 ||

B. 1, 7, 3, 1-8. — K. 15, 4. 5. — Ç. 5, 3, 1, 1 - 2, 8. Kâ. 15, 3, 1-46. — bârhaspatyam — gṛihe | ṛishabhaḥ — nairṛitam iti naiḥ-ṛitam — grâmaṇyà iti grâma-nyàḥ — gâvîdhukam — akshâvâpasyety àksha-âvâpasyà — çabalàḥ | udvā́ra ity ut-vâraḥ — prati | nir iti | vapati — aṃhomuca ity àṃhaḥ-mucè | ayam — vadhyât — âçvàtthe — catùḥsraktâv iti catùḥ-sraktau — karṇân | ca | akàrṇân | ca — bhavati — sâ | eva.

10. [a] agnáye gṛihá-pataye puroḍā́çaṃ[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati kṛishṇā́nâṃ vrîhîṇā́ṃ, sómâya vánaspátaye[1] çyâmâkáṃ carúṃ, savitré satyá-prasavâya puroḍā́çaṃ[1] dvā́daça-kapâlam âçûnā́ṃ vrîhîṇā́ṃ, rudrā́ya paçu-pátaye gâvîdhukáṃ[1] carúm, bṛíhaspátaye[1] vâcás pátaye[2] naivâráṃ[1] carúm, índrâya jyeshṭhā́ya puroḍā́çam[1] ékâdaça-kapâlam mahā́-vrîhîṇâm, mitrā́ya satyā́yâ "mbā́nâṃ carúṃ, váruṇâya dhárma-pataye yava-máyaṃ carúṃ | [b] savitā́ tvâ pra-savā́nâṃ suvatâm, agnír gṛihá-patînâṃ, sómo vánaspátînâṃ[1], rudráḥ paçûnā́m || 1 || bṛíhaspátir[1] vâcā́m, índro jyeshṭhā́nâm, mitráḥ satyā́nâṃ, váruṇo dhárma-patînâṃ | [c] yé devā́ deva-súva sthá tá imám âmushyâyaṇám anamitrā́ya suvadhvam, mahaté kshatrā́ya, mahatá ā́dhi-patyâya, mahaté jā́na-râjyâyai | [d] 'shá vo bharatâ rā́jâ sómo 'smā́kam brâhmaṇā́nâṃ rā́jâ | [e] práti tyán nā́ma râjyám adhâyi svā́ṃ tanúvaṃ váruṇo açiçrec[3], chúcer mitrásya vrátyâ abhûmā́

---

10. devasuvâṃ havíṃshi. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27. [3] so (°o a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17.

'manmahi mahatá ṛitásya nắma | f sárve vrắtâ várunasyâ 'bhûvan ví mitrá évair árâtim atârîd, ásûshudanta yajníyâ ṛiténa vỳ u tritó jarimắṇam na ânaḍ || g víshṇoḥ krámo 'si, víshṇoḥ krântám asi, vishṇor ví-krântam asi || 2 || paçûnắm, vrắtâḥ, páñcaviṃçatiç ca || 10 ||

3, 4, 11, 1-6. — B. 1, 7, 4, 1-4. — K. 15, 5. — Vs. 9, 39. 40. Ç. 5, 3, 3, 3-12. Kâ. 15, 4, 6-17. — puroḍâçâm — vanaspatáye — gâvîdhukam — bṛihaspatáye | vâcaḥ | patáye — âmbâ-nắm — vanaspatî̆nâm — devasuva iti deva-suvàḥ — mahate — eshaḥ — bharatâḥ — tyat — vratyắḥ | abhûma | amân-mahi | mahataḥ — vrâtắḥ — mitraḥ — yajniyắḥ — vîti | u.

11. a arthé-'ta sthâ, 'pắm pátir asi, vṛishâ 'sy ûrmír, vṛisha-senò 'si, vraja-kshíta stha, marútâm ója stha, sûrya--varcasa stha, sûrya-tvacasa stha, mắndâ stha, vắçâ stha, çákvarî stha, viçva-bhṛita stha, jana-bhṛita sthâ, 'gnés te-jasỳâ sthâ, 'pắm óshadhînâṃ[1] rása sthâ | b 'pó devî́r mádhu--matîr agṛibhṇann ûrjasvatî[1] râja-sûyâya cítânâḥ | yắbhir mitrắ-váruṇâv abhy-áshiñcan[2] yắbhir índram ánayann áty árâtîḥ || c râshtra-dắ stha râshṭrám datta svắhâ', râshṭra--dắ stha râshṭrám amúshmai datta || 1 || áty, ékâdaça ca || 11 ||

B. 1, 7, 5, 1-5. — K. 15, 6. — Vs. 10, 1-4. Ç. 5, 3, 4, 1-20. Kâ. 15, 4, 21-44. — artheta ity àrtha-itâḥ — vṛishắ | asi — ojâḥ — mândắḥ — vâçắḥ — çakvàrîḥ — tejasyắḥ — ra-sâḥ | stha | apaḥ — ûrjàsvatîḥ — abhyashiñcann ity àbhi--asiñcan — râshṭradâ iti râshṭra-dâḥ.

12. a devî́r âpaḥ sám mádhu-matîr mádhu-matîbhiḥ sṛijyadhvam máhi várcaḥ kshatríyâya vanvânắ | b ánâ-dhṛish-ṭâḥ sîdató 'rjasvatîr[1] máhi várcaḥ kshatríyâya dadhátîr | c áni-bhṛishṭam asi vâcó bándhus tapo-jắḥ, sómasya dâtrám

---

11. abhishekajalamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 3.
12. abhishekajalasaṃskâramantrâḥ. [1] ohne avagraha.

asi | [d] çukrā́ vaḥ çukrénó 't punâmi, candrā́ç candréṇâ, 'mṛítâ amṛ́itena, svā́hâ[1], râja-sū́yâya' cítânâḥ | [e] sadha-mā́do dyumnínîr ū́rja etā́ áni-bhṛishṭâ apasyúvo' vásânaḥ | pastŷâsu cakre váruṇaḥ sadhá-stham apā́ṁ çíçuḥ || 1 || mâtṛí-tamâsv antáḥ || [f] kshatrásyó 'lbam asi, kshatrásya yónir asy | [g] ā́vinno[1] agnír[2] gṛihá-patir, ā́vinna índro vṛiddhá-çravâ, ā́vinnaḥ pûshā́ viçvá-vedâ, ā́vinnau mitrā́-váruṇâv ṛitâ-vṛ́idhâv, ā́vinne[3] dyā́vâ-pṛithivī́[3] dhṛitá-vrate[3], ā́vinnâ devy áditir viçva-rûpy, ā́vinno 'yám asā́v âmushyâyaṇó 'syā́ṁ viçŷ asmín râshṭré mahaté kshatrā́ya mahatá ā́dhi-patyâya mahaté jā́na-râjyâyai | [h] 'shá vo bharatâ rā́jâ, sómo 'smā́kam brâhmaṇā́nâṁ rā́jé | [i] 'ndrasya || 2 || vájro 'si vā́rtra-ghnas, tváyâ 'yáṁ vṛitráṁ vadhyâc | [k] chatru-bā́dhanâ stha | [l] pâtá mâ pratyáñcam[1], pâtá mâ tiryáñcam[1], anváñcam[1] mâ pâta, dig-bhyó mâ pâta, víçvâbhyo mâ nâshṭrā́bhyaḥ pâta | [m] híraṇya-varṇâv ushásâṁ vi-roké 'ya-sthûṇâv úd-itau sū́ryasyā́ " rohataṁ varuṇa mitra gártaṁ tátaç cakshâthâm áditiṁ dítiṁ ca || 3 || çíçur, índrasyaí, 'kacatvâriṁçac ca || 12 ||

B. 1, 7, 6, 1-8. — K. 15, 6. 7. — Vs. 10, 4. 6-9. 16. 18. Ç. 5, 3, 4, 27. 5, 16-37. 4, 1, 15. Kâ. 15, 4, 46 - 5, 21. 28. 33. — vanvâṇâḥ — çukrâḥ — âvinnaḥ[4] — âvinnau[5] — ṛitâvṛidhâv ity ṛita-vṛidhaú | âvinne[6] iti — dhṛitavrátẹ iti dhṛita-vratẹ | âvinnâ | devî | aditiḥ | viçvarûpîti viçva-rûpî | âvinnaḥ | ayaṁ | asau | âmushyâyaṇaḥ | asyâm | viçi | asmin — eshaḥ — tvayā́ | ayam — çatrubâdhánâ iti çatru-bâdhánâḥ — pratyañcám — tiryañcám | anvañcáṁ — viroka iti vi-roke | ayásthûṇâv ity ayáḥ-sthûṇau | uditâv ity ut-itau | sûryásya | eti.

13. [a] sam-ídham ā́ tishṭha, gâyatrī́ tvâ chándasâm

---

12. [1] [2] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 13. 15. [3] s. P. 4, 11-13. [4] âviṁnaḥ D, alle drei Male. [5] âviṁnau D. [6] âviṁne D.

avatu tri-vṛít stómo ratham-taráꣳ sā́mâ 'gnír devátâ[1] bráhma drávinam | [b] ugrā́m ā́ tishṭha, trishṭúp[1] tvâ chándasâm avatu pañca-daçá stómo bṛihát sā́mé 'ndro devátâ kshatrám drávinam | [c] vi-rā́jam ā́ tishṭha, jágatî tvâ chándasâm avatu sapta daçá stómo vairûpáꣳ[1] sā́ma marúto devátâ víḍ drávinam | [d] údîcîm[1] ā́ tishṭhâ, 'nu-shṭúp tvâ || 1 || chándasâm avatv eka-viꣳçá stómo vairâjáꣳ[1] sā́ma mitrā́-váruṇau devátâ bálam drávinam | [e] ûrdhvā́m ā́ tishṭha, pañktis tvâ chándasâm avatu tri-ṇava-trayastriꣳçaú stómau çâkvara-raivaté[2] sā́manî[2] bṛi-haspátir[1] devátâ várco drávinam | [f] îdṛíñ[1] cá 'nyâdṛíñ[1] cai 'tâdṛíñ[1] ca prati-dṛíñ ca mitáç ca sám-mitaç ca sá-bharâḥ | [g] çukrá-jyotiç ca citrá-jyotiç ca satyá-jyotiç ca jyótishmâꣳç[1] ca satyáç ca 'rta-pā́ç ca || 2 || áty-aꣳhâḥ | [h] agnáye svā́hâ[1] sómâya svā́hâ savitré svā́hâ sárasvatyai[1] svā́hâ pûshṇé svā́hâ bṛíhaspátaye[1] svā́hé 'ndrâya svā́hâ ghóshâya svā́hâ çlókâya svā́hā́ 'ꣳçâya svā́hâ bhágâya svā́hâ kshétrasya pátaye svā́hâ | [i] pṛithivyaí svā́hâ 'ntárikshâya[1] svā́hâ divé svā́hâ sū́ryâya svā́hâ candrámase[1] svā́hâ nákshatrebhyaḥ svā́hâ 'd-bhyáḥ svā́haú 'shadhî-bhyaḥ[3] svā́hâ vánaspáti-bhyaḥ svā́hâ carâcarébhyaḥ[1] svā́hâ pari-plavébhyaḥ svā́hâ sarîsṛipébhyaḥ[1] svā́hâ || 3 || anushṭúp tva, 'rtapā́ç ca, sarîsṛipébhyaḥ svā́hâ || 13 ||

B. 1, 7, 7, 1-5. — K. 15, 7. — Vs. 10, 10-14. 17, 81. 80. 10, 5 22, 29. Ç. 5, 4, 1, 3-7. 3, 5, 4-9. Kâ. 15, 5, 23. 3. — trishṭup — pañcadaça iti pañca-daçaḥ — saptadaça iti sapta-daçaḥ — vairûpam — anushṭub ity ánu-stup — ekaviꣳça ity éka-viꣳçaḥ — vairâjam — çâkvararaivate iti çâkvara-raivate | sâmânî iti | bṛihaspatiḥ — îdṛiñ — anyâdṛiñ — etâdṛiñ — pratidṛiññ iti prati-dṛiñ — jyotishmân | ca | ṛitapâ ity

---

13. digvyâsthâpanamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 11. 12. [3] s. P. 3, 7.

ṛita-pâḥ — oshàdhìbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — carâcare-bhyàḥ — sarîsṛipebhyàḥ.

14. [a] sómasya tvíshir asi, táve 'va me tvíshir bhûyâd | [b] amṛítam asi, mṛityór mâ pâhi | [c] didyón mâ pâhy | [d] áve-'shṭâ dandaçắkâ | [e] nír-astaṃ námuceḥ çíraḥ | [f] sómo rắjâ váruṇo devắ dharma-súvaç ca yé | té te vắcaω suvantâṃ, té te prâ-'ṇáω suvantâṃ, té te cákshuḥ suvantâṃ, té te çrótraω suvantâω | [g] sómasya tvâ dyumnénâ 'bhí shiñcâmy agnéḥ || 1 || téjasâ sắryasya várcasé 'ndrasye 'ndriyéṇa mitrắ-váruṇayor vîrỳeṇa marútâm ójasâ | [h] kshatrắṇâṃ kshatrá-patir asy | [i] áti divás pâhi[2] | [k] sam-ắvavṛitrann[3] adharắg[4] údîcîr[4] áhim budhníyam ánu saṃ-cárantîs, tắḥ párvatasya vṛishabhásya pṛishṭhé nắvaç caranti sva-síca iyânắḥ || [l] rúdra yát te kráyî[5] páraṃ nắma tásmai hutám asi, yamé-'shṭam asi || [m] prájâ-pate ná tvád etắny anyó víçvâ jâtắni pári tắ babhûva | yát-kâmâs te juhumás tán no astu[6] vayáω syâma pátayo rayîṇắm || 2 || agnés, taí, 'kâdaça ca || 14 ||

B. 1, 7, 8, 1-7. — K. 15, 7. — Vs. 10, 10. 14-20. Ç. 5, 4, 1, 1-2, 10. Kâ. 15, 5, 22-6, 12. — tavà | iva — didyot — avèshṭâ ity avà-ishṭâḥ | dandaçûkâḥ — devâḥ — prâṇam iti pra-anam — abhîti | siñcâmi — atîti | divaḥ | pâhi | samâvàvṛitrann iti sam-âvàvṛitran | adharâk — anv iti | samcaràntîr iti sam-caràntîḥ — svasica iti sva-sicàḥ — krayi — yameshṭam iti yama-ishṭam — tat | naḥ | astu.

15. [a] índrasya vájro 'si vắrtra-ghnas, tváyâ 'yáṃ vṛitráṃ vadhyân | [b] mitrắ-váruṇayos tvâ pra-çâstróḥ pra-çíshâ yunajmi yajnásya yógena | [c] víshṇoḥ krámo 'si, víshṇoḥ

---

14. abhishekaḥ. [1] so (sh⁰) ABE, s. P. 6, 4. [2] so (⁰s p⁰) ABE; s. P. 8, 24. [3] als Compositum. [4] ohne avagraha. [5] so (⁰î) AB; krayĭ E, s. P. 3, 18. [6] so (⁰o a⁰) ABD, s. P. 11, 17.

15. rathena vijayaḥ.

krântám asi, víshṇor ví-krântam asi | [d] marútâm pra-savé jesham | [e] âptám mánaḥ | [f] sám ahám indriyéṇa vîr̀yeṇa | [g] paçûnā́m manyúr asi, táve 'va me manyúr bhûyân | [h] námo mâtré pṛithivyaí, mā́ 'hám mâtáram pṛithivī́ᵕ hiᵕsisham, mā́ ‖ 1 ‖ mā́ṃ mâtā́ pṛithivī́ hiᵕsîd | [i] íyad asy, ā́yur asy ā́yur me dhehy, ū́rg asy ū́rjam me dhehi, yúñṅ asi, várco 'si várco máyi dhehy | [k] agnáye gṛihá-pataye svā́hâ[1], sómàya vánaspátaye[1] svā́hé, 'ndrasya bálâya svā́hâ, marútâm ójase svā́hâ | [l] haᵕsáḥ çuci-shád vásur antariksha-sád dhótâ vedi-shád átithir duroṇa-sát | nṛi-shád vara-sád ṛita-sád vyoma-sád ab-jā́ go-jā́ ṛita-jā́ adri-jā́ ṛitám bṛihát ‖ 2 ‖
hiᵕsisham má, 'rtajā́s, tríṇi ca ‖ 15 ‖

B. 1, 7, 9, 1-6. — K. 15, 8. — Vs. 10, 19. 21-25. Ç. 5, 4, 2, 6. 3, 4-26. Kâ. 15, 6, 9-33. — tvayā́ | a̱yam — tavà | i̱va̱ — mâ | a̱ham — vana̱spatàye — ça̱uci̱shad iti çuci-sat — ve̱di̱shad iti vedi-sat — nṛi̱shad iti nṛi-sat — a̱bjâ ity àp-jâḥ.

16. [a] mitrò 'si, váruṇo 'si | [b] sám ahám viçvair devaíḥ | [c] kshatrásya nā́bhir asi, kshatrásya yónir asi | [d] syonā́m ā́ sîda, su-shádâm ā́ sîda | [e] mā́ tvâ hiᵕsîn, mā́ mâ hiᵕsîn | [f] ní shasâda[1] dhṛitá-vrato váruṇaḥ pastỳâsv ā́, sā́m-râjyàya[2] su-krátur | [g] bráhmā́3n[3] tváᵕ râjan brahmā́ 'si savitā́ 'si satyá-savo, bráhmā́3n[3] tváᵕ râjan brahmā́ 'sī́ 'ndro 'si satyaú-'jâḥ ‖ 1 ‖ bráhmā́3n[3] tváᵕ râjan brahmā́ 'si mitrò 'si su-çévo, bráhmā́3n[3] tváᵕ râjan brahmā́ 'si váruṇo 'si satyá-dharmé | [h] 'ndrasya vájro 'si vā́rtra-ghnas, téna me radhya | [i] díço 'bhỳ ayáᵕ rā́jâ 'bhût | [k] sú-çlokā́3ṃ[4] sú-mañgalā́3ṃ[4] sátya-rā́jā́3n[5] | [l] apā́ṃ náptre

---

15. [1] ohne avagraha.

16. sarvaiḥ sevyatvam. [1] so (sh°) AB; s. P. 6, 4. [2] s. P. 5, 29. 13, 4. [3] °ā́ṃ (ohne die 3) E. [4] s. P. 1, 58. 2, 52. 15, 8. [5] °ā́n (ohne die 3) E. [6] ohne avagraha.

ṛita-pâḥ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — bhyàḥ — sarîsṛipebhyàḥ.

14. [a] sómasya tvíshir asi, táve 'va me tvi- [b] amṛítam asi, mṛityór mâ pâhi | [c] didyón m -'shṭâ daṇḍaçûkâ | [e] nír-astaṃ námuceḥ çír váruṇo devấ dharma-súvaç ca yé | té te té te prà-'ṇáu suvantâṃ, té te cákshuḥ çrótrau suvantâu | [g] sómasya tvâ dyumn agnéḥ || 1 || téjasâ sûryasya várcas mitrấ-váruṇayor vîrýeṇa marútâm ójas trá-patir asy | [i] áti divás pâhi[3] | rā́g[4] údîcîr[4] áhim budhníyam ánu tasya vṛishabhásya pṛishṭhé nấvaç [l] rúdra yát te krấyî[5] páraṃ nấma -'shṭam asi || [m] prájâ-pate ná tvad pári tấ babhûva | yát-kâmâs te j yáu syâma pátayo rayîṇấm || 2 ||

B. 1, 7, 8, 1-7. — K. 15, - 2, 10. Kà. 15, 5, 22 - 6, 12. — ity avà-ishṭâḥ | daṇḍaçûkấḥ -ṇam — abhîti | siñcâmi - vàvṛitrann iti sam-âvàvṛitr ràntîr iti sam-caràntîḥ yameshṭam iti yama-ish

15. [a] índrasya v trấṃ vadhyân | [b] mit yunajmi yajnásya

14. abhishekaḥ. ABE; s. P. 8, 24. ([0]1) AB; krayî E, s. P. 15. rathena vijay

hiraṇyam.

dakshiṇâ.

pashṭhauhi[1] dakshiṇâ.

kshiṇâ. bârhaspatyam[1]

ditya malhâṃ garbhi-

pashṭhauhim[1] açva-bhyâm

daça-kapâlam nir vapati sâras-

savitre satya-prasavâya puroḍâçam[1]

çushka-dṛitir dâkshiṇâ

K. 15. — Ç. 5. 5. 1. 1-12. Kâ. 15. 3. 1-2.

— âmikshâm — bârhaspatyam

— sârasvate.

-kapâlam nir vapati. saumyâṃ ca-

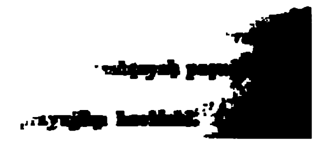
-kapâlam. bârhaspatyâm[1] carûm, tvâ-

vaiçvânarâm[1] dvâdaça-kapâlam. dâ-

dâkshiṇâ sârasvatâm[1] carûm nir

rum, maitrâm carûm, vâruṇâm carûm,

carûm, âdityâm ût-taro rathavâ-

hi ca. [1] ohne

svā̆ho[6], 'rjó náptre svā̆hâ, 'gnáye grihá-pataye svā̆hâ || 2 ||
satyaújâç, catvâriṃçác ca || 16 ||

B. 1, 7, 10, 1-6. — K. 15, 8. — Vs. 10, 26-28. Ç. 5, 4, 4, 4-19. Kâ. 15, 7, 1-12. — sushadâm iti su-sadā̆m — hiṃsît — nîti | sasâda — brahmâsn | tvam — satyaujâ iti satya-ojâḥ — brahmâ | asi — satyadharmeti satya-dharmâ — diçàḥ | abhîti | ayam — suçlokâsm iti su-çlokâsm | sumàṅgalâsm iti su-maṅgalâsm | satyàrâjâsn iti satyà-râjàsn — svâhā | ûrjaḥ.

17. âgneyám ashṭā̆-kapâlam nír vapati híranyam dákshinâ, sârasvatám[1] carúm vatsatarī̆[1] dákshinâ, sâvi-trám dvā̆daça-kapâlam upa-dhvastó dákshinâ, paushnám carúṃ çyâmó dákshinâ, bârhaspatyám[1] carúṃ çiti-prishṭhó dákshinai, ''ndrám ékâdaça-kapâlam rishabhó dákshinâ, vârunám dáça-kapâlam mahā̆-nirashṭo dákshinâ, saumyám carúm babhrúr dákshinâ, tvâshṭrám ashṭā̆-ka-pâlaṃ çunṭhó dákshinâ, vaishnavám tri-kapâlám vâ-manó dákshinâ || 1 || âgneyáṃ híranyaṃ sârasvatám, dvícatvâ-riṃçat || 17 ||

B. 1, 8, 1, 1-2. — K. 15, 9. — Ç. 5, 4, 5, 3-16. Kâ. 15, 8, 1-4. — vatsatarî — aindram.

18. sadyó[1] dîkshayanti, sadyáḥ sómam krînanti | pun-darisrajā̆m[1] prá yachati | daçá-bhir vatsataraíḥ[1] sómam krî-nâti | daça-péyo bhavati | çatám brâhmanā̆ḥ pibanti | sapta-daçáṃ stotrám bhavati | prâkâçā̆v[1] adhvaryáve dadâti, srá-jam ud-gâtré, rukmáṃ hótré, 'çvam prastotripratihartrí-bhyâm, dvā̆daça[1] pashṭhauhī̆r[1] brahmáne, vaçā̆m maitrâ-varunā̆ya, 'rshabhám[2] brâhmanâchaṃsine[1], vā̆sasî[3] neshṭâ-potrí-bhyâṃ, sthū̆ri yavâ-''citám achâvâkā̆yâ[1], 'nadvā̆ham[1]

---

17. samaripâm havînshi. [1] ohne avagraha.
18. daçapeyaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ṇâya rîsha° E. [3] s. P. 4, 17.

agnī́-'dhe | bhârgavó hótâ bhavati | çrâyantī́yam brahma-sâmám bhavati, vâra-vantī́yam agnishṭoma-sâmáɯ | sâras-vatī́r[1] apó gṛihṇâti || 1 || vâravantī́yam, catvâri ca || 18 ||

B. 1, 8, 2, 1-5. — Ç. 5, 4, 5, 22. Kâ. 15, 8, 22-27. — Pañc. 18, 9, 2-20. — puṇḍarisrajâm — vatsataraiḥ — prâkâçau — dvâdàça | pashṭhauhîḥ — ṛishabham | brâhmaṇâchaɯsinè | vâsâsî iti — yavâcitam iti yava-âcitam | achâvâkâyà | anaḍ-vàhàm | agnîdha ity àgni-idhè — sârasvatîḥ.

19. âgneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati híraṇyaṃ dákshiṇai, ''ndrám ékâdaça-kapâlam ṛishabhó dákshiṇâ, vaiçva-devā́m carúm piçáṃgî[1] pashṭhauhī́[1] dákshiṇâ, maitrâ-varuṇī́m âmíkshâṃ[1] vaçā́ dákshiṇâ, bârhaspatyáṃ[1] carúɯ çiti-pṛishṭhó dákshiṇâ | ''dityā́m malhā́ṃ garbhí-ṇîm ā́ labhate, mârutī́m pṛíçnim pashṭhauhī́m[1] | açví-bhyâm pûshṇé puroḍā́çaṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vapati sáras-vate[1] satya-vā́ce carúɯ savitré satyá-prasavâya puroḍā́çaṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ, tisṛi-dhanváɯ çushka-dṛitír dákshiṇâ || 1 || âgneyáɯ híraṇyam aindrám vaiçvadevám piçáṃgì, saptácatvâriɯçat || 19 ||

B. 1, 8, 3, 1-4. — K. 15, 9. — Ç. 5, 5, 1, 1-12. Kâ. 15, 9, 1-9. — piçaṃgī́ | pashṭhauhî — âmikshā́m — bârhaspatyam — âdityâm | malhâm — saràsvate.

20. âgneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati, saumyáṃ ca-rúɯ, sâvitráṃ dvā́daça-kapâlam, bârhaspatyáṃ[1] carúṃ, tvâ-shṭrám ashṭā́-kapâlaṃ, vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ, dá-kshiṇo rathavâhana-vâhó dákshiṇâ | sârasvatáṃ[1] carúṃ nír vapati, paushṇáṃ carúm, maitráṃ carúṃ, vâruṇáṃ carúṃ, kshaitra-patyáṃ carúm, âdityáṃ carúm, út-taro rathavâ-

---

19. diçâm aveshṭayaḥ paçudvayaṃ sâtyadûtânâṃ havîṅshi ca. [1] ohne avagraha.

20. prayujâṃ havîṅshi. [1] ohne avagraha.

hana-vâhó dákshiṇâ || 1 || âgneyáu saumyám bârhaspatyám, cátus-triuçat || 20 ||

B. 1, 8, 4, 1-3. — K. 15, 9. — Ç. 5, 5, 2, 6. 7. Kâ. 15, 9, 10-16. — vaiçvânaram.

21. [a] svâdvī́ṃ tvà svâdúnâ tîvrā́ṃ tîvréṇâ 'mṛitâm amṛitena sṛijā́mi sáu sómena, sómo 'sy, açví-bhyâm pacyasva sárasvatyai [1] pacyasvé 'ndrâya su-trā́mṇe pacyasva | [b] punā́tu te pari-srútau sómau sū́ryasya duhitā́ | vā́reṇa çáçvatâ tánâ || [c] vâyúḥ pûtáḥ pavítreṇa pratyáñk [2] sómo [3] áti-drutaḥ [3] | índrasya yujyáḥ sákhâ || [d] kuvíd [1] aṅgá yáva-manto yávaṃ cid yáthâ dā́nty anu-pûrváṃ vi-yū́ya [4] | ihé-'hai 'shâṃ kṛiṇuta bhójanâni yé barhísho námo-vṛiktiṃ ná jagmúḥ || [e] âçvináṃ dhûmrám ā́ labhate, sârasvatám [1] meshám, aindrám ṛishabhám | [f] aindrám ékâdaça-kapálaṃ nír vapati sâvitráṃ dvā́daça-kapâlaṃ, vâruṇáṃ dáça-kapâlau | [g] sóma-pratîkâḥ pitaras tṛipṇuta | [h] váḍabâ [5] dákshiṇâ || 1 || bhójanâni, sháḍviuçatiç ca || 21 ||

B. 1, 8, 5, 1-10, 3. — K. 12, 9. 37, 18. — Vs. 10, 31. 32. 19, 1-6. Ç. 5, 5, 4, 1-35. 12, 7, 3, 5-13. Kâ. 15, 10, 1-20. 19, 1, 22-2, 13. — pratyañ | somâḥ — kuvit — dânti — ihehetîha-iha | eshâm.

22. [a] ágnâ-vishṇû máhi tád vâm mahi-tváṃ vîtáṃ ghṛitásya gúhyâni nā́ma | dáme-dame saptá rátnâ dádhânâ práti vâṃ jihvā́ ghṛitám ā́ caraṇyet || [b] ágnâ-vishṇû máhi [2] dhā́ma priyáṃ vâṃ vîthó ghṛitásya gúhyâ jushâṇā́ | dáme-dame su-shṭutī́r vâvṛidhânā́ práti vâṃ jihvā́ ghṛitám úc caraṇyet || [c] prá ṇo [1] devī́ sárasvatî [3] vā́jebhir vâjínî-vatî |

---

21. sautrâmaṇyâ mantrâḥ paçavo havîṅshi ca. [1] ohne avagraha. [2] so (°ṃk s°) E, s. P. 5, 32; °ñs° A; °ñ (mit viráma) s° B. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 17. [4] viyūya E. [5] °ḍavâ E.

22. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (ṇo) ABE; s. P. 7, 4. [2] máyi E. [3] ohne avagraha.

dhînā́m avitrŷ avatu ‖ [d] ā́ no divó bṛihatáḥ ‖ 1 ‖ párvatâd ā́ sárasvatî[3] yajatā́ gantu yajnám | hávaṃ devī́ jujushâṇā́ ghṛitā́cî[3] çagmā́ṃ no vā́cam uçatī́ çṛiṇotu ‖ [e] bṛíhaspate[3] jushásva no havyā́ni viçva-devya | rā́sva rátnâni dâçúshe ‖ [f] evā́ pitré viçvá-devâya vṛíshṇe yajnair vidhema námasâ havír-bhiḥ | bṛíhaspate su-prajā́ vîrá-vanto vayáṃ syâma pátayo rayînā́m ‖ [g] bṛíhaspate áti[4] yád aryó árhâd[5] dyu-mád vi-bhā́ti krátu-maj jáneshu | yád dîdáyac chávasâ ‖ 2 ‖ ṛita-prajâta tád asmā́su drávinaṃ dhehi citrám ‖ [h] ā́ no mitrâ-varuṇâ ghṛitaír gávyûtim[3] ukshatam | mádhvâ rá-jâṃsi su-kratû[6] ‖ [i] prá bâhávâ sisṛitaṃ jîváse na ā́ no gáv-yûtim ukshataṃ ghṛiténa | ā́ no jáne çrā́vayataṃ yuvânâ çrutám me mitrâ-varuṇâ háve 'mā́ ‖ [k] agníṃ vaḥ[7] pûrvyáṃ girā́ devám îḍe vásûnâm | saparyántaḥ[3] puru-priyám mi-tráṃ ná kshetra-sā́dhasam ‖ [l] makshū́[8] devá-vato ráthaḥ ‖ 3 ‖ çū́ro vâ pṛit-sú kā́su cit | devā́nâṃ yá ín máno yájamâna íyakshaty[9] abhī́ 'd áyajvano bhuvat ‖ [m] ná yajamâna rishyasi ná sunvâna ná deva-yo | ásad átra su-vī́ryam utá tyád âçv-áçviyam | nákish[3] ṭáṃ[10] kármaṇâ naçan ná prá yoshan ná yoshati ‖ [n] úpa ksharanti síndhavo mayo-bhúva îjânáṃ ca yakshyámâṇaṃ ca dhenávaḥ | pṛiṇántaṃ ca pápuriṃ ca ‖ 4 ‖ çravasyávo[3] ghṛitásya dhā́râ úpa yanti viçvátaḥ[3] ‖ [o] sómâ-rudrâ ví vṛihataṃ víshûcîm[3] ámîvâ yā́ no gáyam â-vivéça | âré bâdhethâṃ nír-ṛitim parâcaíḥ[3] kṛitáṃ cid énaḥ prá mu-muktam asmát ‖ [p] sómâ-rudrâ yúvam etā́ny asmé víçvâ ta-nū́shu bheshajā́ni dhattam | áva syatam muñcátaṃ yán no ásti[5] tanū́shu baddháṃ kṛitám éno asmát[5] ‖ [q] sómâ-pûshaṇâ

22. [4] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [6] °to E. [7] vaha C sec. m., hava prima m., s. Kuhn u. Schleicher Beiträge 3, 396. [8] so (°û) ABE; s. P. 3, 14. [9] °nay íya° E. [10] so (°sh ṭ°) ABE, s. P. 6, 5.

rády aparâ-'hṇé[4] çvetā́m bârhaspatyā́ṃ[1], trī́ṇi vā́ âdityásya téjâᴗsi vasántâ prâtár grîshmé madhyáṃdine[5] çarády aparâ-'hṇé, yā́vanty[1] evá téjâᴗsi tā́ny evá ‖ 5 ‖ áva runddhe[6] | saṃ-vatsarám pary-ā́labhyante[7], saṃ-vatsaró vaí brahma-varcasásya pra-dâtā́, saṃ-vatsará evā́ 'smai brahma-varcasám prá yachati, brahma-varcasȳ evá bhavati | garbhíṇayo bhavantí, 'ndriyáṃ vaí gárbha, indriyám evā́ 'smin dadhati | sârasvatī́m[1] meshī́m ā́ labheta yá îçvaró vâcó váditoḥ sán vā́caṃ ná váded; vā́g vaí sárasvatî[1], sárasvatîm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati saí 'vā́ 'smin ‖ 6 ‖ vā́caṃ dadhâti pra-vaditā́ vâcó bhavaty | ápanna-datî bhavati, tásmân manushȳâḥ sárvâṃ vā́caṃ vadanty | âgneyáṃ kṛishṇá-grîvam ā́ labheta saumyám babhrúṃ jyóg-âmayâvy; agníṃ vā́ etásya çárîraṃ gachati sómaᴗ ráso yásya jyóg âmáyaty, agnér evā́ 'sya çárîraṃ nish-krîṇā́ti sómâd rásam, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | saumyám babhrúm ā́ labhetâ "gneyáṃ kṛishṇá-grîvam prajā́-kâmaḥ; sómaḥ ‖ 7 ‖ vaí reto-dhā́ agníḥ pra-jā́nâm pra-janayitā́, sóma evā́ 'smai réto dádhâty agníḥ pra-jā́m prá janayati, vindáte pra-jā́m | âgneyáṃ kṛishṇá-grîvam ā́ labheta saumyám babhrúṃ yó brâhmaṇó vidyā́m anū́-'cya ná vi-róceta; yád âgneyó bhávati téja evā́ 'smin téna dadhâti, yát saumyó brahma-varcasáṃ téna, kṛishṇá-grîva âgneyó bhavati táma evā́ 'smâd ápa hanti, çvetó bhavati ‖ 8 ‖ rúcam evā́ 'smin dadhâti; babhrúḥ saumyó bhavati brahma-varcasám evā́ 'smin tvíshiṃ dadhâty | âgneyáṃ kṛishṇá-grîvam ā́ labheta saumyám babhrúm âgneyáṃ kṛishṇá-grîvam puro-dhā́yâᴗ spárdhamâna, âgneyó vaí brâhmaṇáḥ saumyó râjanȳo, 'bhítaḥ[1] saumyám

2. [4] s. P. 7, 11. [6] ruṃdhe ABCD. [7] als Compositum.

âgneyaú bhavatas, téjasai 'vá bráhmaṇo 'bhayáto[1] râshṭrám pári gṛihṇâty, eka-dhā́ sam-ā́vṛiñkte[7] purá enaṃ da-dhate ‖ 9 ‖ labheta váruṇaṃ, vaçaí, 'tā́m áviṃ vaçā́m âdityébhyaḥ kā́-mâya, malhā́ ā́ labheta, tā́ny evá, saí 'vā́ 'smint, sómaḥ[8], çvetó bhavati, trícatvâriṃçac ca ‖ 2 ‖

K. 12, 13. 13, 1. 2. — âyan | tâḥ — tâḥ | anv iti | ait — saḥ — eti | alabhata | saḥ — eshaḥ | devatayā́ | samṛidhyâ iti sam-ṛidhyai[2] | suvárbhânur iti suváḥ-bhânuḥ — avidhyat — prâyáçcittim — kâmā́ya | eti | alabhanta — madhyaṃ-dine — aparâhṇa ity ápara-ahne — paryâlábhyanta iti pari--âlábhyante — gachati — nishkrîṇâtîti niḥ-krîṇâti — itâsur itîta-asuḥ — anûcyety ánu-ucyá — bhavati | tamáḥ — pu-rodhâyâm iti puraḥ-dhâyā́m — abhitáḥ — brahmáṇá | ubha-yatáḥ — samâvṛiñta iti sam-âvṛiñte[9].

3. devâ-'surā́ eshú lokéshv aspardhanta, sá etáṃ *víshṇur* vâmanám apaçyat, táṃ svā́yai devátâyâ[1] ā́ 'labhata, táto vaí sá imā́ñ lokā́n[2] abhỳ ajayad | *vaishṇavám* vâmanám ā́ labheta spárdhamâno; víshṇur evá bhûtvé 'mā́ñ lokā́n[2] abhí jayati; ví-shama ā́ labheta, ví-shamâ iva hí 'mé lokā́ḥ, sám-ṛiddhyâ[3] | *índrâya manyu-máte mánasvate*[1] lalā́-mam prâçṛiñgám[1] ā́ labheta saṃ-grâmé ‖ 1 ‖ sáṃ-yatta; indriyéṇa vaí manyúnâ mánasâ saṃ-grâmáṃ jayatī́, 'ndram evá manyu-mántam mánasvantaṃ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, jáyati táṃ saṃ-grâmám | *índrâya marútvate*[1] pṛiçni--sakthám[4] ā́ labheta grā́ma-kâma; índram evá marútvan-taṃ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai sa--jâtā́n prá yachati, grâmỳ evá bhavati | yád ṛishabhás téna ‖ 2 ‖ aindró, yát pṛiçnis téna mârutáḥ, sám-ṛiddhyai[3] |

---

2. [8] sóma ACD. [9] so (°ñt°) D; s. Whitney zu P. 14, 23 p. 308.

3. jayakâmâdinâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ânlo° AW; n mit virâma B. [3] °ṛidhyai ACDW. [4] s. P. 6, 12.

paçcā́t priçni-sakthó[4] bhavati, paçcâd-anvavasâyínîm evā́ 'smai víçaṃ karoti | saumyám babhrúm ā́ labhetā́ 'nna-kâmaḥ; saumyám vā́ ánnaᵒ, sómam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavati | babhrúr bhavaty, etád vā́ ánnasya rûpáᵒ, sám-riddhyai[3] | saumyám babhrúm ā́ labheta yám álam || 3 || râjyā́ya sántaᵒ râjyáṃ nó 'pa-námet; saumyáṃ vaí râjyáᵒ, sómam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai râjyám prá yachaty, úpai 'naᵒ râjyáṃ namati | babhrúr bhavaty, etád vaí sómasya rûpáᵒ, sáṃ-riddhyâ[3] | índrâya vritra-túre lalā́mam prâçriñgám[1] ā́ labheta gatá-çrîḥ pratishṭhā́-kâmaḥ; pâpmā́nam evá vritráṃ tîrtvā́ prati-shṭhā́ṃ gachatí | 'ndrâyâ 'bhimâti-ghné lalā́mam prâçriñgám[1] ā́ || 4 || labheta yáḥ[5] pâpmánâ grihîtáḥ syā́t; pâpmā́ vā́ abhí-mâtir, índram evā́ 'bhimâti-hánaᵒ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smât pâpmā́nam abhí-mâtim prá ṇudata[6] | índrâya vajríṇe lalā́mam prâçriñgám[1] ā́ labheta yám álaᵒ râjyā́ya sántaᵒ râjyáṃ nó 'pa-námed; índram evá vajríṇaᵒ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai vájram prá yachati, sá enaṃ vájro bhū́tyâ iuddha[7], úpai 'naᵒ râjyáṃ namati | lalā́maḥ prâ-çriñgó[1] bhavaty, etád vaí vájrasya rûpáᵒ, sám-riddhyai[3] || 5 || saṃgrâmé, ténā́, 'lam, abhimâtighné lalā́mam prâçriñgám aí, 'nam, páñcadaça ca || 3 ||

K. 13, 3. 4. — vishàma iti vi-same — vishàmâ iti vi-samâḥ — samridhyâ iti sam-ridhyai — manàsvate — prâ-çriñgam — saṃyàtta iti sam-yatte — grâmî | eva — pra-tishṭhâm iti prati-sthâm — preti | nudate — bhûtyai | iṃdhe.

---

3. [1] s. schol. zu P. 9, 2. 6. [6] so (ṇᵒ) ABW; s. P. 7, 4. [7] iṃdha (ᵒe) ABCDW.

4. asā́v âdityó ná vỳ arocata, tásmai devā́ḥ prā́yaççittim[1] aichan, tásmâ etā́ṃ dáça-'rshabhâm ā́ 'labhanta, táyai 'vā́ 'smin rúcam adadhur | yó brahmavarcasá-kâmaḥ syā́t tásmâ etā́ṃ dáça-'rshabhâm ā́ labhetâ; 'mûm evā́ "dityáu svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati | vasántâ prâtás trī́ñ lalā́mân[2] ā́ labheta grîshmé madhyáṃdine[1] || 1 || trī́ñ chiti-pṛishṭhā́ñ[3] charády[3] aparâ-'hṇé trī́ñ chiti-vā́rân[3] | trī́ṇi vā́ âdityásya téjâusi vasántâ prâtár grîshmé madhyáṃdine[1] çarády aparâ-'hṇé, yā́vanty[1] evá téjâusi tā́ny evā́ 'va runddhe[4] | tráyas-traya ā́ labhyante, 'bhi-pûrvám evā́ 'smin téjo dadhâti | saṃ-vatsarám pary-ā́labhyante[5], saṃ-vatsaró vaí brahma-varcasásya pra-dâtā́, saṃ-vatsará evā́ 'smai brahma-varcasám prá yachati, brahma-varcasỳ evá bhavati | saṃ-vatsarásya parástât[1] prâjâ-patyáṃ kádrum || 2 || ā́ labheta, prajā́-patiḥ sárvâ devátâ[1], devátâsv evá práti tishṭhati | yádi bibhîyā́d: duç-cármâ bhavishyâmī́ 'ti somâ-paushṇáu çyâmám ā́ labheta; saumyó vai devátayâ púrushaḥ paushṇā́ḥ paçávaḥ, sváyai 'vā́ 'smai devátayâ paçú-bhis tvácaṃ karoti, ná duç-cármâ bhavati | devā́ç ca vaí yamáç câ 'smiñ lokè[6] 'spardhanta, sá yamó devā́nâm indriyáṃ vîrỳam ayuvata, tád yamásya || 3 || yama-tváṃ, té devā́ amanyanta: yamó vā́ idám abhûd yád vayáu smá íti, té prajā́-patim úpâ 'dhâvant, sá etaú prajā́-patir âtmána uksha-vaçaú nír amimîta, té devā́ vaishṇâ-varuṇī́ṃ vaçā́m ā́ 'labhantai "ndrám ukshā́ṇam, táṃ váruṇenai 'vá grâhayitvā́ víshṇunâ yajnéna prā́ 'ṇudantai[7] "ndréṇai 'vā́ 'sye 'ndriyám avṛiñjata | yó

---

4. brahmavarcasakâmâdinâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °nl° A, n mit virâma B, °ṃl° W. [3] °nch° AW, °ṃcch° B; s. P. 5, 24. [4] ruṃdhe ABCDW. [5] als Compositum! [6] °nl° AW, °ṃll° B. [7] so (ṇ) ABW; s. P. 7, 5.4.

bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá spárdhamâno vaishṇâ-varuṇī́m || 4 || vaçā́m ā́ labhetai ”ndrám ukshā́ṇam, váruṇenai ’vá bhrā́tṛivyam grâhayitvā́ víshṇunâ yajnéna prá ṇudata[7] aindréṇai ’vā́ ’sye ’ndriyám vṛiṅkte, bhávaty âtmánâ párâ ’sya bhrā́tṛivyo bhavatī́ | ’ndro vṛitrám ahan, tám vṛitró hatáḥ shoḍaçá-bhir bhogaír asinât, tásya vṛitrásya çīrsható[1] gā́va úd âyan, tā́ Vaidehȳo ’bhavan, tā́sâm ṛishabhó jaghâné ’nū́ ’d ait, tám índraḥ || 5 || acâyat, sò ’manyata: yó vā́ imám â-lábheta múcyetâ[8] ’smā́t pâpmána íti, sá âgneyám kṛishṇá-grîvam ā́ ’labhatai ”ndrám ṛishabhám, tásyâ ’gnír evá svéna bhâga-dhéyenó ’pa-sṛitaḥ shoḍaça-dhā́ vṛitrásya bhogā́n ápy adahad aindréṇe ’ndriyám âtmánn adhatta | yáḥ pâpmánâ gṛihîtáḥ syā́t sá âgneyám kṛishṇá-grîvam ā́ labhetai ”ndrám ṛishabhám; agnír evā́ ’sya svéna bhâga-dhéyenó ’pa-sṛitaḥ || 6 || pâpmā́nam ápi dahaty aindréṇe ’ndriyám âtmán dhatte, múcyate[8] pâpmáno, bhávaty evá | dyâvâ-pṛithivȳâm dhenúm ā́ labheta jyóg-aparuddho; ’náyor hí vā́ eshó ’prati-shṭhitó, ’thai ’shá jyóg ápa-ruddho dyā́vâ-pṛithivī́[9] evá svéna bhâga-dhéyenó ’pa dhâvati, té[9] evaí ’nam prati-shṭhā́m gamayataḥ, práty evá tishṭhati | paryârîṇî[1] bhavati, paryârī́[1] ’va hȳ etásya râshṭrám yó jyóg-aparuddhaḥ, sám-ṛiddhyai[10] | vâyavȳam || 7 || vatsám ā́ labheta, vâyúr vā́ anáyor vatsá, imé vā́ etásmai lokā́ ápa-çushkâ[11] víḍ ápa-çushkā́, ’thai ’shá jyóg ápa-ruddho vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó ’pa dhâvati, sá evā́ ’smâ imā́ṅ lokā́n[6] víçam prá dâpayati, prā́ ’smâ imé lokā́ḥ snuvanti[12], bhuñjatȳ enam víḍ úpa tishṭhate || 8 || madhyáṃdine, kádrum, yamásya, spárdhamâno vaishṇâvaruṇī́m, tám índro, ’sya svéna bhâgadhéyenó ’pasṛito, vâyavyàm, dvícatvâriṃçac ca || 4 ||

4. [8] Wurzel betont! [9] s. P. 4, 12. 52. [10] °ṛidhyai ACDW. [11] so CD; aparaktâḥ schol. [12] ? so W, snucanti D, sruvanti C, stuvaṃti A. B (aber prasrâvayanti im Comm.).

K. 13, 7. 4. 5. — prâyâçcittim — daçârshabhâm iti daçâ-rishabhâm — madhyaṃdine — trîn | çitipṛishṭhân iti çiti-pṛishṭhân | çaradi | aparâhṇa ity ápara-ahne | trîn — tâni | eva | aveti — paryâlàbhyanta iti pari-âlàbhyante — sarvâḥ | devatâḥ — asmin | loke | aspardhanta — preti | anudanta — preti | nudate — çîrshataḥ — tâḥ | vaidehyàḥ | abhavan — anú | ud iti | ait — mucyàte — vai | eshaḥ | apràtishṭhita ity apràti-sthitaḥ — eshaḥ | jyok | apàruddha ity apà-ruddhaḥ — te iti — paryâriṇî — paryâri | iva — apàçushkâ ity apà-çushkâḥ | viṭ — athà | eshaḥ | jyok | apàruddha ity apà-ruddhaḥ — bhuñjatî | enam.

5. índro valásya bílam ápau ''rṇot, sá yá ut-tamáḥ paçúr ā́sît tám pṛishṭhám práti saṃ-gṛíhyó 'd akkhidat[1], táu sahásram paçávó 'nú 'd âyant, sá un-natò 'bhavad | yáḥ paçú-kâmaḥ syā́t sá etám aindrám un-natám ā́ labheté; 'ndram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai paçū́n prá yachati, paçu-mā́n evá bhavaty; un-natáḥ || 1 || bhavati, sâhasrî́ vā́ eshā́ lakshmî́ yád un-natò, lakshmíyai 'vá paçū́n áva runddhe[2] | yadā́ sahásram paçū́n prâ-''pnu-yā́d átha vaishṇavám vâmanám ā́ labhetai; 'tásmin vaí tát sahásram ádhy atishṭhat, tásmâd eshá vâmanáḥ sám-îshitaḥ paçú-bhya evá prá-jâtebhyaḥ prati-shṭhā́ṃ dadhâti | kò 'rhati sahásram paçū́n prā́-''ptum íty âhur, aho-râtrā́ṇy evá sahásrau sam-pā́dyā́ '' labheta | paçávaḥ || 2 || vā́ aho-râtrā́ṇi, paçū́n evá prá-jâtân prati-shṭhā́ṃ gamayaty | óshadhî-bhyo[3] vehátam[4] ā́ labheta prajā́-kâma; óshadhayo[4] vā́ etám pra-jā́yai pári bâdhante yó 'lam pra-jā́yai sán pra-jā́ṃ ná vindáta, óshadhayaḥ[4] khálu vā́ etásyai sū́tum

5. paçukâmâdînâm paçvantarâṇi. [1] so A. B (Text, auch p. 292), akhkh° B (die mss., s. p. 289). CW, akhv° D, askh° Pet. Wört. (wohl irrig, s. meine Abh. über die Bhagavatî I, 386. 387); s. Whitney zu P. 14, 8. [2] ruṃdhe ABCDW; zum e s. P. 1, 14. [3] s. P. 3, 7. [4] ohne avagraha.

ápi ghnanti yā́ vehád bhávaty, óshadhîr evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́ evā́ 'smai svā́d yóneḥ pra-jā́m prá janayanti vindáte || 3 || pra-jā́m, ā́po vā́ óshadhayó 'sat púrusha, ā́pa evā́ 'smâ ásataḥ sád dadati, tásmâd âhur yáç cai 'vám̐ véda yáç ca nā́: "pas t' vā́vā́[5] 'sataḥ sád dadatī́ 'ty | aindrī́ṃ sûtá-vaçâm ā́ labheta bhū́ti-kâmó; 'jâto vā́ eshá yó 'lam bhū́tyai sán bhū́tim̐ ná prâ-'pnótī́, 'ndram khálu vā́ eshā́ sûtvā́ vaçā́ 'bhavat || 4 || índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhū́tim̐ gamayati, bhávaty evá | yáṃ sûtvā́ vaçā́ syā́t tám aindrám evā́ " labhetai, 'tád vā́vá tád indriyáṃ, sâ-'kshā́d evé 'ndriyám áva runddha[2] | aindrâ-'gnám punar-utsr̥ishṭám ā́ labheta yá ā́ tr̥itī́yât púrushât sómam̐ ná píbed, ví-chinno vā́ etásya soma-pîthó yó brâhmaṇáḥ sánn ā́ || 5 || tr̥itī́yât púrushât sómam̐ ná píbatî, 'ndrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smai soma-pîthám prá yacchata, úpai 'naṃ soma-pîthó namati; yád aindró bhávatî 'ndriyám̐ vaí soma-pîthá indriyám evá soma-pîthám áva runddhe[2], yád âgneyó bhávaty âgneyó vaí brâhmaṇáḥ svā́m evá devátâm[4] ánu sám̐ tanoti; punar-utsr̥ishṭó bhavati, punar-utsr̥ishṭá iva hŷ etásya || 6 || soma-pîtháḥ, sám-r̥iddhyai[6] | brâhmaṇas-patyám̐ tûparám ā́ labhetâ 'bhi-cáran, bráhmaṇas[7] pátim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tásmâ evaí 'nam ā́ vr̥içcati, tâjág ā́rtim[4] ā́ 'rchati[8]; tûparó bhavati, kshurá-pavir vā́ eshā́ lakshmī́ yát tûparáḥ, sám-r̥iddhyai[6] | sphyó yū́po bhavati vájro vaí sphyó vájram evā́ 'smai prá harati, çara-máyam barhíḥ çr̥iṇā́ty evaí 'nam̐, vaíbhîdaka[4] idhmó bhinátty evaí 'nam || 7 || bha-

---

5. [5] so ABW; s. P. 5, 18. [6] r̥idhyai ACDW. [7] so (°s) ABW; s. P. 8, 27. [8] so (â 'rch°) ABW; s. P. 10, 9.10.

vaty unnatáḥ, paçávo, janayanti vindáte, 'bhavat, sánn aí, 'tásye, 'dhmás, tríṇi ca ‖ 5 ‖

K. 13, 3-5. — apeti | aurṇot — pratîti[9] | saṃgrihyeti sam-grihyà — anú | ud iti | âyan — lakshmiyấ | eva — pratishṭhâm iti prati-sthâm — sampâdyeti sam-pâdyà | eti | labheta — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — oshàdhayaḥ | asàt — âpàḥ | tu | vâva | asàtaḥ — eva | eti | labheta — sâkshâd iti sa-akshât — anú | sam iti | tanoti — brâhmaṇaspatyam iti brâhmaṇaḥ-patyam — brahmàṇaḥ | patim — àrtim | eti | ṛichati — vaibhî́dakaḥ.

6. **bârhaspatyá**ᴗ[1] çiti-pṛishṭhám ấ labheta grấma-kâmo yaḥ kâmáyeta : pṛishṭháᴗ samânấnâᴗ[1] syâm íti; bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam pṛishṭháᴗ samânấnâṃ[1] karoti, grâmỳ evá bhavati; çiti-pṛishṭhó bhavati, bârhaspatyó[1] hỳ eshá devátayâ[1], sám-ṛiddhyai[2] | **paushṇá**ᴗ çyâmám ấ labhetấ 'nna-kâmó; 'nnaṃ vaí pûshấ, pûsháṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smai ‖ 1 ‖ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavati; çyâmó bhavaty, etád vấ ánnasya rûpáᴗ, sám-ṛiddhyai[2] | **mârutám** pṛíçnim ấ labhetấ 'nna-kâmó; 'nnaṃ vaí marúto, marúta evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evấ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati | pṛíçnir bhavaty, etád vấ ánnasya rûpáᴗ, sám-ṛiddhyâ[2] | **aindrám** aruṇám ấ labhete 'ndriyá-kâma, índram evá ‖ 2 ‖ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'sminn indriyáṃ dadhâti, 'ndriyâvỳ[1] evá bhavaty; aruṇó bhrû́-mân bhavaty, etád vấ índrasya rûpáᴗ, sám-ṛiddhyai[2] | **sâvitrám** upa-dhvastám ấ labheta saní-kâmaḥ; savitấ vaí pra-savấnâm îçe, savitấram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá

---

5. [9] prati D. pr. m.

6. grâmakâmâdinâm paçvantarâṇi. [1] ohne avagraha. [2] °ṛidhyai ACDW.

evā́ 'smai sanim prá suvati, dā́na-kâmâ asmai pra-jā́ bhavanty | upa-dhvastó bhavati, sâvitró hŷ esháḥ || 3 || devátayâ[1], sám-ṛiddhyai[2] | vaiçva-devám bahu-rûpám ā́ labhetā́ 'nna-kâmo; vaiçva-devám̃ vā́ ánnam̃, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati; bahu-rûpó bhavati, bahu-rûpáo hy ánnao, sám-ṛiddhyai[2] | vaiçva-devám bahu-rûpám ā́ labheta grā́ma-kâmo; vaiçva-devā́ vaí sa-jâtā́, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smai || 4 || sa-jâtā́n prá yachanti, grâmŷ evá bhavati; bahu-rûpó bhavati, bahu-devatŷo hŷ eshá, sám-ṛiddhyai[2] | prâjâ-patyám̃ tûparám ā́ labheta yásyā́ 'nâ-jnâtam iva jyóg âmáyet; prâjâ-patyó vaí púrushaḥ, prajā́-patiḥ khálu vaí tásya veda yásyā́ 'nâ-jnâtam iva jyóg âmáyati, prajā́-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam̃ tásmât srā́mân muñcati; tûparó bhavati, prâjâ-patyó hŷ eshá devátayâ, sám-ṛiddhyai[2] || 5 ||
asmâ, índram evaí, 'shá, sajâtā́ viçvā́n evá devā́nt svéna bhâgadhéyenó 'pa dhâvati tá evā́ 'smai, prâjâpatyó hí, tríṇi ca || 6 ||

bârhaspatyam — samânânâm — bṛihaspatim — grâmî | eva — te | eva | asmai — indriyâvî | eva — vaiçvadevâ iti vaiçva-devâḥ — sajâtâ iti sa-jâtâḥ — srâmât.

7. vashaṭ-kâró vaí gâyatriyaí çíro 'chinat, tásyai rásaḥ párâ 'patat tám bṛíhaspátir[1] úpâ 'gṛihṇât sā́ çiti-pṛishṭhā́ vaçā́ 'bhavad, yó dvitī́yaḥ parā́-'patat tám mitrā́-váruṇâv úpâ 'gṛihṇîtâo sā́ dvi-rûpā́ vaçā́ 'bhavad, yás tṛitī́yaḥ parā́-'patat tám̃ víçve devā́ úpâ 'gṛihṇant sā́ bahu-rûpā́ vaçā́ 'bhavad, yáç caturtháḥ parā́-'patat sá pṛithivī́m prā́ 'viçat tám bṛíhaspátir[1] abhí || 1 || agṛihṇâd

7. 8. brahmavarcasakâmâdînâm paçvantarâṇi. [1] ohne avagraha.

: ástv evā́ 'yám bhógâyé 'ti sá uksha-vaçáḥ sám abha=vad, yál lóhitam parā́-'patat tád rudrá úpâ 'gṛihṇât sā́ raudrī́ róhiṇî vaçā́ 'bhavad | bârhaspatyā́m[1] çiti-pṛish=ṭhā́m ā́ labheta brahmavarcasá-kâmo; bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma=-varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati; chánda=sâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu || 2 || vaí brahma-varcasáṃ, chándasâm evá rásena rásam brahma=-varcasám áva runddhe[2] | maitrâ-varuṇī́ṃ dvi-rûpā́m ā́ labheta vṛíshṭi-kâmo; maitráṃ vā́ áhar[3] vâruṇī́ rā́trir, aho-râtrā́bhyâṃ khálu vaí parjányo varshati, mitrā́-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smâ aho=-râtrā́bhyâm parjányaṃ varshayataç; chándasâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu vaí vṛíshṭiç, chándasâm evá rásena || 3 || rásaṃ vṛíshṭim áva runddhe[2] | maitrâ-varu=ṇī́ṃ dvi-rûpā́m ā́ labheta prajā́-kâmo; maitráṃ vā́ áhar[3] vâruṇī́ rā́trir, aho-râtrā́bhyâṃ khálu vaí pra-jā́ḥ prá jâ=yante, mitrā́-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâ=vati, tā́v evā́ 'smâ aho-râtrā́bhyâm pra-jā́m prá janayataç, chándasâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu vaí pra-jā́, chándasâm evá rásena rásam pra-jā́m áva || 4 || runddhe[2] | vaiçva-devī́m bahu-rûpā́m ā́ labhetā́ 'nna=-kâmo; vaiçva-deváṃ vā́ ánnaṃ, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smâ ánnam prá ya=chanty, annâ-'dá evá bhavati, chándasâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu vā́ ánnaṃ, chándasâm evá rásena rásam ánnam áva runddhe[2] | vaiçva-devī́m bahu-rû=pā́m ā́ labheta grâmá-kâmo; vaiçva-devā́ vaí || 5 || sa=-jâtā́, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati,

---

7. [2] ruṃdhe ABCDW. [3] so (ahar) ABW, s. P. 8, 13.

tá evă 'smai sa-jâtắn prá yachanti, grâmý evá bhavati, chándasâṃ vắ eshá ráso yád vaçắ, rása iva khálu vaí sa-jâtắç, chándasâm eva rásena rása͜u sa-jâtắn áva runddhe[3] | bârhaspatyám[1] uksha-vaçám ắ labheta brahmavarcasá-kâmo; bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evắ 'smin brahma-varcasám ‖ 6 ‖ dadhâti, brahma-varcasý evá bhavati; váçaṃ vắ eshá carati yád ukshắ, váça iva khálu vaí brahma-varcasáṃ, váçenai 'vá váçam brahma-varcasám áva runddhe[2] | raudrí͜u róhiṇîm ắ labhetâ 'bhi-cáran; rudrám evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tásmâ evaí 'nam ắ vṛiçcati, tâjág ắrtim[1] ắ 'rchati[4], róhiṇî bhavati raudrí́ hý eshắ devátayâ[1] sám-ṛiddhyai[5]; sphyó yū́po bhavati vájro vaí sphyó vájram evắ 'smai prá harati, çara-máyam barhíḥ çṛiṇắty evaí 'naṃ, vaí-bhîdaka[1] idhmó bhinátty evaí 'nam ‖ 7 ‖ abhí, khálu, vṛíshṭiç chándasâm evá rásena, rásam prajắm áva, vaiçvadevá vaí, brahmavarcasáṃ, yū́pa, ékân ná vi͜uçatíç ca ‖ 7 ‖

K. 13, 8. — bṛihaspatiḥ | upeti | agṛihṇât — vai | ahàḥ — vaçàḥ | iva — ârtim[6] | eti | ṛichati — vaibhī́dakaḥ.

8. asắv âdityó ná vý arocata, tásmai devắḥ prắyaç-cittim[1] aichan, tásmâ etắ͜u saurí͜u çvetắṃ vaçắm ắ 'labhanta, táyai 'vắ 'smin rúcam adadhur | yo brahmavarcasá-kàmaḥ syắt tásmâ etắ͜u saurí͜u çvetắṃ vaçắm ắ labhetâ; 'múm evắ ''dityá͜u svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evắ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasý evá bhavati | bailvó yū́po bhavaty, asaú ‖ 1 ‖ vắ âdityó yátó 'jàyata táto bilva úd atishṭhat, sá-yony evá brahma-varcasám áva runddhe[2] | brâhmaṇas-patyắm babhru-karṇí́m ắ labhetâ 'bhi-cáran; vâruṇáṃ dáça-kapàlam purástân[1]

7. [4] so (ârch⁰) ABW, s. P. 10, 9. [5] ⁰ṛidhyai ACDW. [6] ârttiṃ DW.
8. [1] ohne avagraha. [2] ruṃdhe ABCDW.

nir vaped, váruṇenai 'vá bhrā́tṛivyaṃ grâhayitvā́ bráhmaṇâ stṛiṇute; babhru-karṇī́ bhavaty, etád vaí bráhmaṇo rûpáꣳ, sám-ṛiddhyai[3]; sphyó yū́po bhavati vájro vaí sphyó vájram evā́ 'smai prá harati, çara-máyam barhíḥ çṛiṇā́ti ‖ 2 ‖ evaí 'naṃ, vaíbhîdaka[1] idhmó bhinátty evaí 'nam | vaishṇavám vâmanám ā́ labheta yáṃ yajnó nó 'pa-námed; víshṇur vaí yajnó, víshṇum evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai yajnám prá yachaty, úpai 'naṃ yajnó namati; vâmanó bhavati, vaishṇavó hỳ eshá devátayâ[1], sám-ṛiddhyai[3] | tvâshṭrám vaḍabám[1] ā́ labheta paçú-kâmas, tváshṭâ vai paçûnā́m mithunā́nâm ‖ 3 ‖ pra-janayitā́, tváshṭâram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai paçū́n mithunā́n prá janayati; pra-jā́ hí vā́ etásmin paçávaḥ prá-vishṭâ, áthai 'shá pumā́nt sán vaḍabáḥ sâ-'kshā́d evá pra-jā́m paçū́n áva runddhe[2] | maitráꣳ çvetám ā́ labheta saṃ-grâmé sáṃ-yatte samayá-kâmo; mitrám evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam mitréṇa sáṃ nayati ‖ 4 ‖ vi-çâló bhavati, vy-ávasâyayaty[4] evaí 'nam | prâjâ-patyáṃ kṛishṇám ā́ labheta vṛishṭi-kâmaḥ, prajā́-patir vaí vṛíshṭyâ îçe, prajā́-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai parjányaṃ varshayati; kṛishṇó bhavaty, etád vaí vṛíshṭyai rûpáꣳ, rûpéṇai 'vá vṛíshṭim áva runddhe[2]; çabálo bhavati, vi-dyútam evā́ 'smai janayitvā́ varshayaty; avâçṛiñgó[1] bhavati, vṛíshṭim evā́ 'smai ní yachati ‖ 5 ‖ asaú, çṛiṇā́ti, mithunā́nâṃ, nayati, yachati ‖ 8 ‖

K. 13, 8 — prâyáçcittim — bi̱lvàḥ — sayo̱nîti̱ sa-yo̱ni̱ — pra̱jeti pra-jâ | hi — e̱shaḥ | pumā́n | san | va̱ḍa̱baḥ | sa̱kshâd iti sa-a̱kshât — vyavàsâyaya̱tîti vi-avàsâyayati — vṛishṭyā́ḥ | îçe̱ — a̱vâçṛiñgaḥ.

---

8. [3] °ṛidhyai ACDW. [4] als Compositum!

9. váruṇaɯ sushuvâṇám annā́-'dyam nó 'pâ 'namat, sá etā́m vâruṇī́m krishṇā́m vaçā́m apaçyat, tā́ɯ svā́yai devátâyâ[1] ā́ 'labhata táto vaí tám annā́-'dyam úpâ 'namad | yám álam annā́-'dyâya sántam annā́-'dyam nó 'panámet sá etā́m vâruṇī́m krishṇā́m vaçā́m ā́ labheta; váruṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evā́ 'smâ ánnam prá yachaty annâ-'dáḥ ‖ 1 ‖ evá bhavati; krishṇā́ bhavati, vâruṇī́ hŷ eshā́ devátayâ, sám-riddhyai[2] | maitráɯ çvetám ā́ labheta vâruṇám krishṇám apā́m caú 'shadhînâm[1] ca sam-dhā́v ánna-kâmo; maitrī́r vā́ óshadhayo vâruṇī́r ā́po, 'pā́m ca khálu vā́ óshadhînâm ca rásam úpa jī́vâmo, mitrā́-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smâ ánnam prá yachato 'nnâ-'dá evá bhavati ‖ 2 ‖ apā́m caú 'shadhînâm ca sam-dhā́v ā́ labhata[3] ubháyasyā́ 'va-ruddhyai[2]; ví-çâkho yū́po bhavati, dvé[4] hŷ eté[5] deváte[6] sám-riddhyai[2] | maitráɯ çvetám ā́ labheta vâruṇám krishṇám jyóg-âmayâvī; yán maitró bhávati mitréṇai 'vā́ 'smai váruṇaɯ çamayati, yád vâruṇáḥ sâ-'kshā́d evaí 'nam varuṇa-pâçā́n muñcaty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | devā́ vaí púshṭim nā́ 'vindan ‖ 3 ‖ tā́m mithunè 'paçyan, tásyâm ná sám arâdhayan, tā́v açvínâv abrûtâm: âváyor vā́ eshā́ maí 'tásyâm vadadhvam íti, sā́ 'çvínor evā́ 'bhavad; yáḥ púshṭi-kâmaḥ syā́t sá etā́m âçvinī́m yamī́m vaçā́m ā́ labhetâ; 'çvínâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smin púshṭim dhattaḥ, púshyati pra-jáyâ paçú-bhiḥ ‖ 4 ‖ annâdò, 'nnâdá evá bhavaty, avindan, páñcacatvâriɯçac ca ‖ 9 ‖

annâdyam ity ánna-adyám — annâda ity ánna-adaḥ —

9. annâdyakâmâdînâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha [2] °ṛidhyai, °rudhyai ACDW. [3] labheta C. [4] s. P. 1, 49. [5] s. P. 4, 51. [6] s. P. 4, 11.

labhate[3] | ubhayásya — dve iti — ete iti | devate iti — itâsur itita-asuḥ — mâ | etasyā̆m.

10. âçvinám dhûmrá-lalâmam ā̆ labheta yó dúr-brâh-maṇaḥ sómam pípâsed; açvínau vaí devā̆nâm ásoma-pâv âstâm, taú paçcā̆ soma-pîthám prā̆ "pnutâm, açvínâv etásya devátâ[1] yó dúr-brâhmaṇaḥ sómam pípâsaty, açvínâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā̆v evā̆ 'smai soma-pî-thám prá yachata úpai 'naṃ soma-pîthó namati; yád dhûmró bhávati dhûmrimā̆ṇam evā̆ 'smâd ápa hanti, la-lā̆maḥ || 1 || bhavati mukhatá[1] evā̆ 'smin téjo dadhâti | vâyavyàm go-mṛigám ā̆ labheta yám ájaghnivâṃsam abhi-çáṃseyur; ápûtâ vā̆ etáṃ vā̆g ṛichati yám ájaghnivâṃ-sam abhi-çáṃsanti, naí 'shá grâmyáḥ paçúr nā̆ "raṇyó yád go-mṛigó, né 'vai 'shá grā̆me nā̆ 'raṇye yám ájaghnivâṃsam abhi-çáṃsanti, vâyúr vaí devā̆nâm pavítraṃ, vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evá || 2 || enam pa-vayati[3] | párâcî[1] vā̆ etásmai vy-uchántî vỳ uchati támaḥ pâpmā̆nam prá viçati yásyâ "çviné çasyámâne sū̆ryo nā̆ "vír bhávati; sauryám bahu-rûpám ā̆ labhetâ; 'múm evā̆ "dityáṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā̆ 'smât támaḥ pâpmā̆nam ápa-hanti, pratī̆cy[1] asmai vy-uchántî vỳ uchaty ápa támaḥ pâpmā̆naṃ hate || 3 || lalā̆maḥ, sá evá, shâṭcatvâriṃçac ca || 10 ||

K. 13, 6. — mukhataḥ — na | iva | eshaḥ — pa-vayati — vîti | uchati.

11. [a]índraṃ vo viçvátas[1] párī̆[2], [b]'ndraṃ náro, [c]má-ruto yád dha vo divó, [d]yā̆ vaḥ çárma | [e]bháreshv índraṃ

---

10. naimittikâḥ paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [3] so (pā̆°) ABCDW.
11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24.

su-hávaꞷ havâmahe 'ꞷho-múcaꞷ su-kṛítaṃ daívyaṃ jánam | agním mitráṃ váruṇaꞷ sâtáye bhágaṃ dyā́vâ-pṛithivī́ ma-rútaḥ svastáye[1] || [f] mamáttu naḥ pári-jmâ vasarhā́[1] mamáttu vā́to apā́ṃ[3] vṛíshaṇ-vân | çiçîtám indrâ-parvatâ yuváṃ nas tán no víçve varivasyantu[1] devā́ḥ | [g] priyā́ vo nā́ma || 1 || huve turā́ṇâm | ā́ yát tṛipán maruto vâvaçânā́ḥ || [h] çriyáse kám bhânú-bhiḥ sám mimikshire té raçmí-bhis tá ṛíkva-bhiḥ su-khâdáyaḥ | té vā́çî-manta ishmíṇo ábhîravo[3] vidré pri-yásya mā́rutasya dhā́mnaḥ || [i] agníḥ prathamó vásu-bhir no avyât[3] sómo rudrébhir abhí rakshatu tmánâ | índro marúd--bhir ṛitu-dhā́ kṛiṇotv âdityaír no váruṇaḥ sáꞷ çiçâtu || [k] sáṃ no devó vásu-bhir agníḥ sám || 2 || sómas tanū́bhî rudríyâbhiḥ | sám índro marúd-bhir yajníyaiḥ sám âdityaír no váruṇo ajijnipat[3] || [l] yáthâ "dityā́ vásu-bhiḥ sam-babhû-vúr marúd-bhî rudrā́ḥ sam-ájânatâ 'bhí | evā́ tri-ṇâmann áhṛiṇîyamânâ víçve devā́ḥ sá-manaso bhavantu | [m] kútrâ[4] cid yásya sám-ṛitau raṇvā́ náro nṛi-shádane | árhantaç cid yám indhaté saṃ-janáyanti jantávaḥ || [n] sáṃ yád ishó vánâmahe sáꞷ havyā́ mā́nushâṇâm | utá dyumnásya çávasaḥ || 3 || ṛi-tásya raçmím ā́ dade || [o] yajnó devā́nâm práty eti sumnám[1] ā́dityâso bhávatâ[4] mṛiḍayántaḥ | ā́ yo 'rvā́cî[1] su-matír va-vṛityâd aꞷhóç cid yā́ varivovít-tarā́ 'sat || [p] çúcir apáḥ sû-yávasâ ádabdha úpa ksheti vṛiddhá-vayâḥ su-vī́raḥ | nákish[1] ṭáṃ[5] ghnanty ántito[1] ná dûrā́d yá âdityā́nâm bhávati prá-ṇîtau || [q] dhâráyanta âdityā́so jágat sthā́[6] devā́ víçvasya bhúvanasya go-pā́ḥ | dîrghā́-dhiyo rákshamâṇâḥ || 4 || asurỳam ṛitā́-vânaç cáyamânâ ṛiṇā́ni || [r] tisró bhū́mîr dhârayan trī́ꞷr[7] utá dyū́n trī́ṇi vratā́ vi-

---

11. [3] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. [4] so (°â) ABW; s. P. 3, 10. [5] so (°sh ṭ°) ABW; s. P. 6, 5. [6] sthā́ ABW, sthā́ḥ CD; ebenso Ṛik-pada; wohl aber irrig für: sthâ (stha). [7] so (trîꞷr) ABW, s. P. 9, 20 und Whitney zu P. 9, 24.

dáthe antár[8] eshâm | ṛiténâ ”dityâ máhi vo mahi-tvám̧ tád aryaman varuṇa mitra cā́ru ‖ [s] tyā́n nú kshatríyâ◡[9] áva âdityā́n yâcishâmahe, su-mṛiḍikā́◡[9] abhíshṭaye[1] ‖ [t] ná dakshiṇā́ vi cikite ná savyā́ ná prâcī́nam[1] âdityâ nó ’tá paçcā́ | pâkỳâ cid vasavo dhîrỳâ cit ‖ 5 ‖ yushmā́nîto[1] ábhayam̧[3] jyótir açyâm ‖ [u] âdityā́nâm ávasâ nū́tanena[1] sa-kshîmáhi çármaṇâ çám̧-tamena | anâgâs-tvé aditi-tvé[8] tu-rā́sa imám̧ yajnám̧ dadhatu çróshamâṇâḥ ‖ [v] imám me va-ruṇa çrudhî[10] hávam adyā́[4] ca mṛiḍaya | tvā́m avasyúr[1] ā́ cake ‖ [w] tát tvâ yâmi bráhmaṇâ vándamânas tád ā́ çâste yájamâno havír-bhiḥ | áheḍamâno varuṇe ’há bodhy úru-çaᴗsa mā́ na ā́yuḥ prá moshîḥ ‖ 6 ‖ nā́mâ, ’gníḥ sá◡, çávaso, rákshamâṇâ, dhíryā́ cid, ékân ná pañcâçác ca ‖ 11 ‖

(2, 2, 11, 1-6). — [a.b] waren bereits in 1, 6, 12, 1 da, [c.d] in 1, 5, 11, 4.5, daher hier nur die pratíka; [e] Ṛ. 10, 63, 9; [f] 1, 122, 3; [g] 7, 56, 10; [h] 1, 87, 6; [i.k] Çâñkh. 3, 6, 2.3. Âçv. 2, 11, 12; [l] Ath. 6, 74, 3; [m.n] Ṛ. 5, 7, 2.3; [o] 1, 107, 1; [p.q.r] 2, 27, 13. 4, 8; [s] 86, 5; [t] 2, 27, 11; [u] 7, 51, 1; [v.w] 1, 25, 19. 24, 11. — vi̱çvatàḥ | parîti — yat | ha̱ | va̱ḥ — a̱◡ho̱mucа̱m ity à◡haḥ-mucàm — sva̱stayè — va̱-sa̱rhâ — vṛishàṇvâ̱n iti vṛishàṇ-vâ̱n[11] — i̱ndrâ̱pa̱rva̱tetī́ndrâ-pa̱rva̱tâ̱ — tat | naḥ — va̱ri̱va̱sya̱ntu̱ — pri̱yâ | va̱ḥ — tri̱pat — te | ṛikvàbhi̱r ity ṛikvà-bhi̱ḥ — vâçī́manta̱[12] iti̱ vâçi-ma̱nta̱ḥ — ṛi̱tu̱dhety ṛitu-dhâ — ta̱nûbhiḥ — yathā́ | â̱di̱tyâḥ — a̱bhi[13] | e̱vâ[14] | tri̱ṇâ̱ma̱nn iti tri-nâ̱ma̱n | ahṛi-ṇîyamânàḥ — kutrà — ra̱ṇvàḥ — i̱ndha̱te[15] — nṛi̱shadàna̱ iti nṛi-sadàne — ha̱vyâ — bha̱va̱ta̱ — asàt — sû̱yavàsâ̱[12] iti su-yavàsâḥ | adàbdhaḥ — nakiḥ | tam — antitaḥ — praṇī́tâ̱v iti̱ pra-nî̱tau̱ — dhâ̱rayàntaḥ — sthâḥ | devā́ḥ — dî̱rghâ-dhiya̱[16] iti dî̱rgha-dhi̱ya̱ḥ — ṛi̱tâvā́na̱[16] ity ṛità-vâ̱na̱ḥ — trîn | u̱ta — ṛi̱tenà | â̱di̱tyâ̱ḥ — ksha̱triyā́n | avàḥ — a̱bhishṭàye

11. [8] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. [9] so (°â◡) ABW, s. P. 9, 20. [10] so (°î) ABW; s. P. 3, 13 [11] s. P. 13, 13; vṛishaṇu-vân D. [12] s. P. 3, 7. [13] ohne iti! [14] s. Whitney zu P. 3, 15. [15] als oxytonon ABCDW; auch im Ṛik; also Dativ! prajvalayanti schol. [16] s. P. 3, 2.5.

— dakshiṇâ — savyâ âdityâḥ | na | uta — yushmânî-taḥ[17] — nûtànena — anâgâstva ity ànâgâḥ-tve — çrudhi — adya — avasyuḥ — iha.

vâyavyàm, prajâpatis tá várunam, devásurá eshv, asáv·âdityó dá-çarshabhâm, índro válasya, bàrhaspatyám, vashaṭkârò, 'saú saurím, várunam, àçvinám, índram vo nára, ékâdaça ‖ 11 ‖

vâyavyàm (1, 1), âgneyím kṛishṇagrîvím (2, 5), asáv âdityó (4, 1), vá ahorâtrâṇi (5, 3), vashaṭkârâḥ (7, 1), prajanayitá (8, 4), huve turâṇâm (11, 2), páñcashashṭiḥ ‖ 65 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm dvitîyakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

14. kâmyâ ishṭayaḥ (2, 2, 1 - 4, 13).

1. prajá-patiḥ pra-já asṛijata, táḥ sṛishṭá indrâ-'gnî ápâ 'gûhatâu, sò 'câyat prajá-patir: indrâ-'gnî vaí me pra-já ápâ 'ghukshatâm íti, sá etám aindrâ-'gnám ékâ-daça-kapâlam apaçyat, tám nír avapat, táv asmai pra-jáḥ prá 'sâdhayatâm | indrâ-'gnî vá etásya pra-jám ápa gûhato yó 'lam pra-jáyai sán pra-jám ná vindáta, aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam nír vapet prajá-kâma, indrâ-'gnî ‖ 1 ‖ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, táv evá 'smai pra-jám prá sâdhayato, vindáte pra-jám | aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam nír vapet spárdhamânaḥ kshétre vâ sa-jâtéshu ve; 'ndrâ-'gnî evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá-bhyâm evé 'ndriyám vîrỳam bhrátṛivyasya vṛiñkte[1], ví pâpmánâ bhrátṛivyeṇa jayaté | 'pa vá etásmâd indriyám vîrỳam krâmati yáḥ sam-grâmám upa-prayáty[2], aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam níḥ ‖ 2 ‖ vapet sam-grâmám upa-prayâsyánn[2], indrâ-'gnî evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, táv evá 'sminn indriyám vîrỳam dhattaḥ, sahé

15. [17] s. P. 13, 15 (Whitney p. 279).

2, 1. prajâkâmâdînâm ishṭayaḥ (1, 1, 14). [1] vṛiñte ACD; s. Whitney zu P. 14, 28. [2] auch upa zum Compositum gezogen!

'ndriyéṇa vîrỳeṇó 'pa prá yâti jáyati táu sam-grâmám | ví vā́ eshá indriyéṇa vîrỳeṇa 'rdhyate yáḥ saṃ-grâmáṃ jáyaty, aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapet saṃ-grâmáṃ jitvé, 'ndrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáṃ vîrỳam || 3 || dhatto né 'ndriyéṇa vîrỳeṇa vỳ ṛidhyaté | 'pa vā́ etásmâd indriyáṃ vîrỳaṃ krâmati yá éti janátâm[3], aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ nir vapej janátâm[3] eshyánn, indrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáṃ vîrỳaṃ dhattaḥ, sahé 'ndriyéṇa vîrỳeṇa janátâm[3] eti | paushṇáṃ carúm ánu nír vapet, pûshā́ vā́ indriyásya vîrỳasyâ 'nu-pradâtā́, pûsháṇam evá || 4 || svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâ indriyáṃ vîrỳam ánu prá yachati | kshaitra-patyáṃ carúṃ nír vapej janátâm[3] â-gátye, 'yáṃ vaí kshétrasya pátir, asyā́m evá práti tishṭhaty | aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam upárishṭân[3] nír vaped, asyā́m evá prati-shṭhā́ye 'ndriyáṃ vîrỳam upárishṭâd[3] âtmán dhatte || 5 || prajā́kâma indrâgnī́, upaprayā́ty aindrâgnám ékâdaçakapâlaṃ nír, vîrỳam, pûsháṇam évaí, 'kân ná catvâriṃçác ca || 1 ||

1, 1, 14, 1-3. — K. 9, 17. — upaprayâtîty úpa-prayâti — upaprayâsyann ity úpa-prayâsyan — upà | preti | yâti — eti | janatâm — anú | nir iti | vapet — pûshaṇàm — anú | preti | yachati — uparishṭât — pratishṭhâyeti prati-sthâyá.

2. agnáye pathi-kṛíte puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped yó darçapûrṇamâsa-yâjī́ sánn amâ-vâsỳâṃ vâ paurṇa-mâsī́ṃ vâ 'ti-pâdáyet; pathó vā́ eshó 'dhy ápathenai 'ti yó darçapûrṇamâsa-yâjī́ sánn amâ-vâsỳâṃ vâ paurṇa-mâsī́ṃ vâ 'ti-pâdáyaty, agním evá pathi-kṛitaṃ svéna

---

1. [3] ohne avagraha.
2. pâthikṛitâdyâ ishṭayaḥ (1, 2, 14). [1] ohne avagraha.

bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam ápathât pánthâm ápi nayaty, anaḍvā́n[1] dákshiṇâ vahī́ hỳ eshá, sám-ṛid-dhyai[2] | agnáye vratá-pataye || 1 || puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yá ā́hitâ-'gnih sánn avratyám iva cáred; agním evá vratá-patiṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam vratám ā́ lambhayati, vrátyo bhavaty | agnáye raksho-ghné puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapati yáṃ rákshâṃsi sácerann; agním evá raksho-háṇaṃ[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâd rákshâṃsy apa hanti; ní-çitâyâm nír vapet || 2 || ní-çitâyâṃ hí rákshâṃsi pre-'ráte, sam-prerṇā́ny evaí 'nâni hanti; pári-çrite yâjayed rákshasâm ánanv-avacârâya; raksho-ghnī́[4] yâjyâ-'nuvâkỳe[4] bhavato rákshasâṃ stṛ́tyâ | agnáye rudrá-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped abhi-cárann; eshā́ vā́ asya ghorā́ tanū́r yád rudrás, tásmâ evaí 'nam ā́ vṛiçcati, tâjág ā́rtim[1] ā́ 'rchaty[5] | agnáye surabhi-máte puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yásya gā́vo vâ púrushâh || 3 || vâ pra-mī́yeran[6] yó vâ bibhīyā́d; eshā́ vā́ asya bheshajỳâ tanū́r yát surabhi-mátī, táyai 'vā́ 'smai bheshajám karoti, surabhi-máte bhavati. pûtī-gandhásyā́[7] 'pa-hatyâ | agnáye kshā́ma-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapet sam-grâmé sám-yatte; bhâga-dhéyenai 'vaí 'naṃ çamayitvā́ párân abhí nír diçati, yám ávareshâm vídh-yanti jī́vati sá, yám páreshâm prá sá mīyate, jáyati táṃ sam-grâmám || 4 || abhí vā́ eshá etā́n ucyati yéshâm pûrvâ-'parā́ anváñcah[1] pra-mī́yante[6 u. 8], purushâ-''hutír hỳ asya priyá-tamâ, 'gnáye kshā́ma-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naṃ çamayati, naí

---

2. [2] ṛidhyai ACDW. [3] zu ṇ s. P. 7, 12. [4] s. P. 4, 52 und Whitney dazu. [5] so (ā́ 'rch°) ABW, s. P. 10, 9. [6] Wurzel betont. [7] s. P. 3, 7. [8] prá mīyante Pet. W. unter √uç.

'shâm purā́ "yushó 'paraḥ prá mîyate | 'bhí vā́ eshá etásya gṛihā́n ucyati yásya gṛihā́n dáhaty, agnáye kshā́ma-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naṃ çamayati, nā́ 'syā́ 'paraṃ gṛihā́n dahati || 5 || vratápataye, níçitâyâṃ nír vapet, púrushâḥ, saṃgrâmáṃ, ná, catvā́ri ca || 2 ||

1, 1, 14, 3 - 3, 14, 3. — K. 10, 5-7. — puroḍâçàm — eshaḥ | adhîti | apàthena | eti — anaḍvân — rakshohaṇam iti raksha̍h-hanàm — strityai — ârtim | eti | richati — pûtîgan-dhasyeti pûti-gandhasyà | apàhatyâ ity apà-hatyai — parā̀n | abhi | nir iti | diçati — pûrvâparâ iti pûrva-aparâḥ | anvañcàḥ — purâ | âyùshaḥ | apàraḥ — na | asya | apàram.

3. agnáye kā́mâya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped yáṃ kā́mo nó 'pa-námed; agním evá kā́maṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ kā́mena sám ardhayaty, úpai 'naṃ kā́mo namaty | agnáye yávishṭhâya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vapet spárdhamânaḥ kshétre vâ sa-jâtéshu vâ; 'gním evá yávishṭhaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, ténai 'vé 'ndriyáṃ vîryàm bhrā́tṛivyasya || 1 || yuvate, ví pâpmánâ bhrā́tṛivyeṇa jayate | 'gnáye yávishṭhâya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped abhi-caryámâṇo; 'gním evá yávishṭhaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâd rákshâṃsi yā́vayati, naí 'nam abhi-cárant stṛiṇute | 'gnáya ā́yushmate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: sárvam ā́yur iyâm íty; agním evā́ "yushmantaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin || 2 || ā́yur dadhâti, sárvam ā́yur ety | agnáye jâtá-vedase puroḍā́çam ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped bhū́ti-kâmo; 'gním evá jâtá-vedasaṃ svéna bhâga-

3. kâmukeshṭyâdyâ ishṭayaḥ (1, 3, 14). [1] ohne avagraha.

-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhū́tim gamayati, bhá-vaty evā́ | 'gnáye rúkmate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped rúk-kâmo; 'gním evá rúkmantaᵘ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin rúcam dadhâti, rócata evā́ | 'gnáye téjasvate[1] puroḍā́çam[1] || 3 || ashṭā́-kapâlam nír vapet téjas-kâmo; 'gním evá téjasvantaᵘ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin téjo dadhâti, te-jasvȳ[1] evá bhavaty | agnáye sâhantyā́ya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapet sī́kshamâṇo; 'gním evá sâhantyáᵘ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, ténai 'vá sahate yáᵘ sī́kshate || 4 || bhrā́tṛivyasyâ, 'smin, téjasvate puroḍā́çam, ashṭā́triᵘ-çac ca || 3 ||

1, 3, 14, 3-7. — K. 10, 7. — puroḍâçàm — âyúshmate — rukmàte — rocàte — tejàsvate — tejàskâma iti tejàḥ-kâmaḥ — tejasvî.

4. agnáyé 'nna-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yáḥ kâmáyetā́: 'nna-vânt syâm íty; agním evā́ 'nna-vantaᵘ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam ánna-vantam karoty, ánna-vân evá bhavaty | agnáye 'nnâ-'dā́ya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yáḥ kâmá-yetâ: 'nnâ-'dáḥ syâm íty; agním evā́ 'nnâ-'dáᵘ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam annâ-'dám karoty, annâ-'dáḥ || 1 || evá bhavaty | agnáyé 'nna-pataye puro-ḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yáḥ kâmáyetā́: 'nna-patiḥ syâm íty; agním evā́ 'nna-patiᵘ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam ánna-patim karoty, ánna-patir evá bhavaty | agnáye pávamânâya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped agnáye pâvakā́yâ 'gnáye çúcaye jyóg-âmayâvî; yád agnáye pávamânâya nir-vápati prâ-

4. annavadyâgâdyâ ishṭayaḥ (1, 4, 46). [1] ohne avagraha.

-'ṇám evá 'smin téna dadhâti, yád agnáye || 2 || pâva-káya vắcam evắ 'smin téna dadhâti, yád agnáye çúcaya ắyur evắ 'smin téna dadhâty, utá yádî 'tắ-'sur bhávati jī́vaty evaí | 'tắm evá nír vapec cákshush-kâmo; yád agnáye pávamânâya nir-vápati prâ-'ṇám evắ 'smin téna dadhâti, yád agnáye pâvakắya vắcam evắ 'smin téna dadhâti, yad agnáye çúcaye cákshur evắ 'smin téna dadhâti || 3 || utá yády andhó bhávati praí 'vá paçyaty | agnáye putrá-vate puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlaṃ nír vaped índrâya putríṇe puroḍắçam[1] ékâdaça-kapâlam prajắ-kâmo; 'gnír evắ 'smai pra-jắm pra-janáyati vṛiddhắm índraḥ prá yachaty | agnáye rása-vate 'jắ-kshîré carúṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: rása-vânt syâm íty, agním evá rása-vantau svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'nau rása-vantaṃ karoti || 4 || rása-vân[2] evá bhavaty; ajắ-kshîré bhavaty âgneyī́ vắ eshắ yád ajắ sâ-'kshắd evá rásam áva runddhe[3] | 'gnáye vásu-mate puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: vásu-mânt syâm íty; agním eva vásu-mantau svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ vásu-mantaṃ karoti vásu-mân evá bhavaty | agnáye vâja-sṛíte puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlaṃ nír vapet saṃ-grâmé sáṃ-yatte; vắjaṃ || 5 || vắ eshá sisîrshati yáḥ saṃ-grâmáṃ jígîshaty, agníḥ khálu vaí devắnâṃ vâja-sṛíd, agním evá vâja-sṛítau svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, dhắvati vắjau hánti vṛitráṃ jáyati táu saṃ-grâmám átho agnír iva ná prati-dhṛíshe bhavaty | agnáye 'gni-váte puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlaṃ nír vaped yásyâ 'gnắv agním abhy-uddháreyur[4], nírdishṭa-bhâgo

---

4. [2] s. schol. zu P. 9, 21. [3] ruṃdhe ABCDW. [4] auch abhi zum Compositum gezogen.

vā́ etáyor anyó 'nirdishṭa-bhâgo 'nyás, taú sam-bhávantau yájamânam || 6 || abhí sám bhavataḥ, sá îçvará ā́rtim[1] ā́-'rtor; yád agnáye 'gni-váte nir-vápati bhâga-dhéyenai 'vaí 'nau çamayati, nā́ 'rtim[1] ā́ 'rchati[4] yájamâno | 'gnáye jyótishmate[1] puroḍā́çam ashṭā́-kapâlam nír vaped yásyâ 'gnír úd-dhritó 'hute 'gni-hotrá ud-vā́yed; ápara â-dī́pyâ ›nû-'ddhrítya íty âhus, tát táthâ ná kâryam yád bhâga-dhéyam abhí pū́rva ud-dhriyáte kím áparo 'bhy út || 7 || hriyeté 'ti; tā́ny evā́ 'va-kshā́ṇâni sam-nidhā́ya manthed: itáḥ prathamám jajne agníḥ[6] svā́d yóner ádhi jâtá-vedâḥ | sá gâyatriyā́ trishṭúbhâ[1] jágatyâ devébhyo havyám vahatu pra-jânánn íti, chándo-bhir evaí 'nau svā́d yóneḥ prá janayaty; eshá vā́vá sò 'gnír íty âhur jyótis t' vā́[7] asya párâ-patitam íti, yád agnáye jyótishmate[1] nir-vápati yád evā́ 'sya jyótiḥ párâ-patitam tád evā́ 'va runddhe[3] || 8 || karoty annâdó, dadhâti yád agnáye, çúcaye cákshur evā́ 'smin téna dadhâti, karoti, vā́jam, yájamânam, úd, evā́ sya, sháṭ ca || 4 ||

1, 3, 14, 7. 8. 4, 46, 1-3. — K. 10, 6. — itâsur itī̂ta-asuḥ — cakshúshkâma iti cakshúḥ-kâmaḥ — prajanayatîti pra-janayáti — ajakshîra ity ája-kshîre — atho iti — abhyuddhaтéyur ity ábhi-uddharéyuḥ — anyaḥ | anirdishṭabhâga ity anirdishṭa-bhâgaḥ | anyaḥ — abhi | sam iti | bhavataḥ | saḥ | îçvaraḥ | ârtim | ârtor ity â-artoḥ — na | ârtim | eti | richati — jyotishmate — uddhrita ity ut-hritaḥ | ahúte | agnihotra ity ágni-hotre — aparaḥ | âdîpyety ā́-dîpyá | anûddhritya ity ánu-uddhrityáḥ — abhîti | pûrvâḥ | uddhriyata ity út-hriyaté — abhi | ud iti | hriyeta — yonéḥ | adhîti — trishṭubhā́ — eshaḥ | vâva | saḥ | agniḥ — tu | vai | asya — jyotishmate.

4. [4] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [6] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 16; Whitney zu P. 1, 61. [7] so (tvâ) ABW, s. P. 5, 18; zum t (nicht ṭ) s. schol. zu P. 6, 13.

5. vaiçvânarám̥[1] dvā́daça-kapâlam̥ nír vaped vâ=
ruṇám̥ carúm̥ dadhi-krā́vṇe[2] carúm abhi-çasyámâno;
yád vaiçvânaró dvā́daça-kapâlo bhávati sam̥-vatsaró vā́
agnír vaiçvânaráḥ[1] sam̥-vatsaréṇai 'vaí 'naω svadayaty
ápa pâpám̥ várṇaω hate, vâruṇénai 'vaí 'nam̥ varuṇa-pâçā́n
muñcati, dadhi-krā́vṇâ[3] punâti; híraṇyam̥ dákshiṇâ, pavi=
tram̥ vaí híraṇyam, punā́ty evaí 'nam, âdŷam asyā́ 'nnam
bhavaty | etā́m evá nír vapet prajā́-kâmaḥ; sam̥-vatsaráḥ
|| 1 || vā́ etásyā́ 'çânto yónim pra-jā́yai paçûnā́m̥ nír da=
hati yó 'lam pra-jā́yai sán pra-jā́m̥ ná vindáte; yád vaiçvâ=
naró[1] dvā́daça-kapâlo bhávati sam̥-vatsaró vā́ agnír
vaiçvânaráḥ[1] sam̥-vatsarám evá bhâga-dhéyena çamayati
sò 'smai çântáḥ svā́d yóneḥ pra-jā́m prá janayaty, vâru=
ṇénai 'vaí 'nam̥ varuṇa-pâçā́n muñcati, dadhi-krā́vṇâ[3] pu=
nâti; híraṇyam̥ dákshiṇâ, pavítram̥ vaí híraṇyam, punā́ty
evaí 'nam || 2 || vindáte pra-jā́m̥ | vaiçvânarám̥[1] dvā́=
daça-kapâlam̥ nír vapet putré jâté; yád ashṭā́-kapâlo bhá=
vati gâyatriyaí 'vaí 'nam brahma-varcaséna punâti, yán
náva-kapâlas tri-vṛítai 'vā́ 'smin téjo dadhâti, yád dáça=
-kapâlo vi-rā́jai 'vā́ 'sminn annā́-'dyam̥ dadhâti, yád ékâ=
daça-kapâlas trishṭúbhai[1] 'vā́ 'sminn indriyám̥ dadhâti,
yád dvā́daça-kapâlo jágatyai 'vā́ 'smin paçū́n dadhâti; yá=
smiñ[4] jâtá etā́m ishṭim nir-vápati pûtáḥ || 3 || evá te=
jasvŷ[1] annâ-'dá indriyâvī́[1] paçumā́n bhavaty | áva vā́ eshá
suvar-gā́l lokā́c chidyate yó darçapûrṇamâsa-yâjī́ sánn amâ=
-vâsŷâm̥ vâ paurṇa-mâsī́m̥ vâ 'ti-pâdáyati, suvar-gā́ya hí
lokā́ya darça-pûrṇamâsā́v ijyéte; vaiçvânarám̥[1] dvā́daça=

5. abhiçastishṭyâdyâ ishṭayaḥ (1, 5, 11). [1] ohne avagraha. [2] so ABCW; vṇṇe D (mit virâma) und pâṭha in B (pag. 354); daraus entstanden: °vuṇṇe pâṭha in B (ibid.), °vuṇe Petersb. Wört.; vgl. I, 6, 12, 3. Zu der Verdopplung des Nasals s. P. 14, 2. [3] vṇṇâ D (mit virâma). [4] °n jâ° A; °n (mit virâma) jâ° B; °m̥ j° W.

-kapâlam nír vaped amâ-vâsyâm vâ paurṇa-mâsī́m vâ 'ti-pā́dya; sam-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ[1], sam-vatsarám evá prîṇâty átho sam-vatsarám evā́ 'smâ úpa dadhâti su-var-gásya lokásya sám-ashṭyai || 4 || átho devátâ evā́ 'nv-ârábhya suvar-gám lokám eti | vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâm yò 'gním ud-vâsáyate, ná vā́ etásya brâhmaṇā́ ṛitâ-yávaḥ[5] purā́ 'nnam akshann; âgneyám ashṭā́-kapâlam nír vaped vaiçvânarám[1] dvā́daça-kapâlam agním ud-vâsayi-shyán; yád ashṭā́-kapâlo bhávaty, ashṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrò 'gnír, yā́vân evā́ 'gnís tásmâ âtithyám karoty, átho yáthâ jánam yatè 'vasám karóti tâdṛík[1] || 5 || evá tád; dvā́daça-kapâlo vaiçvânaró[1] bhavati, dvā́daça[1] mā́sâḥ sam-vatsaráḥ, sam-vatsaráḥ khálu vā́ agnér yóniḥ, svā́m evaí 'nam yónim gamayaty, âdyam asyā́ 'nnam bhavati | vaiçvânarám[1] dvā́daça-kapâlam nír vapen mârutáç saptá-kapâlam grā́ma-kâma; â-havanī́ye vaiçvânarám[1] ádhi çrayati gā́rha-patye mârutám, pâpa-vasyasásya ví-dhṛityai; dvā́daça-kapâlo vaiçvânaró[1] bhavati, dvā́daça[1] mā́sâḥ sam-vatsaráḥ, sam-vatsaréṇai 'vā́ 'smai sa-jâtā́ç cyâvayati; mâ-rutó bhavati || 6 || marúto vaí devā́nâm víço deva-vi-çénai 'vā́ 'smai manushya-viçám áva runddhe[6], saptá-ka-pâlo bhavati saptá-gaṇâ vaí marúto gaṇa-çá evā́ 'smai sa-jâtā́n áva runddhe[6]; 'nû-'cyámâna ā́ sâdayati, víçam evā́ 'smà ánu-vartmânam karoti || 7 || prajā́kâmaḥ saṃvatsaráḥ, punā́ty evaí 'nam, pûtā́ḥ, sámashṭyai, tâdṛíṅ, mârutó bhavaty, ékân ná triṅçác ca || 5 ||

1, 5, 11, 1-5. — K. 10, 4. — vaiçvânaram — svadayati — annâdyam ity ánna-adyám — trishṭubhā́ — yasmin | jâte — tejasvî — indriyâvî — ijyete iti[7] — atho iti — ṛitâyava ity ṛita-yaváḥ | purâ | annám — ashṭâkshareti ashṭâ-aksharâ

5. [5] s. P. 3, 2. [6] °rumdhe ABCDW. [7] s. P. 4, 40.

— yate | avasam — tâdrik — dvâdáça — svâm | eva | enam — adhîti | çrayati — sajâtân iti sa-jâtân — sapta-gáṇâ iti sapta-gaṇâḥ — anûcyamāna ity ánu-ucyamāne.

6. âdityáṃ carúṃ nír vapet saṃ-grâmám upa-prayâsyánn; iyáṃ vā́ áditir, asyā́m evá pū́rve práti tishṭhanti | vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vaped â-yátanaṃ gatvā́; saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ, saṃ-vatsaráḥ khálu vaí devā́nâm â-yátanam, etásmâd vā́ â-yátanâd devā́ ásurân ajayan; yád vaiçvânaráṃ dvā́daça-kapâlaṃ nir-vápati, devā́nâm evā́ ”-yátane yatate, jáyati táu saṃ-grâmám | etásmin vā́ etaú mṛijâte ‖ 1 ‖ yó vi-dvishâṇáyor ánnam átti; vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vaped vi-dvishâṇáyor ánnaṃ jagdhvā́, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditam evā́ ’tti, nā́ ’smin mṛijâte | saṃ-vatsarā́ya vā́ etaú sám amâte yaú sam-amā́te, táyor yáḥ pū́rvo ’bhi-drúhyati táṃ váruṇo gṛihṇâti; vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vapet sam-amânáyoḥ pū́rvo ’bhi-drúhya, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ, sam-vatsarám evā́ ”ptvā́ nir-varuṇám ‖ 2 ‖ parástâd[1] abhí druhyati nai ’naṃ váruṇo gṛihṇâty | âvỳaṃ[1] vā́ eshá práti gṛihṇâti yó ’vim prati-gṛihṇā́ti; vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vaped ávim prati-gṛíhya, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditâm evá práti gṛihṇâti, nā́ ”vỳam práti gṛihṇâty | âtmáno vā́ eshá mā́trâm âpnoti yá ubhayā́dat[1] prati-gṛihṇā́ty áçvaṃ vâ púrushaṃ vâ; vaiçvânaráṃ dvā́daça-kapâlaṃ nír vaped ubhayā́dat[1] ‖ 3 ‖ prati-gṛíhya, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditam evá práti gṛihṇâti, nā́ ”tmáno mā́trâm âpnoti | vaiçvânaráṃ dvā́daça-kapâlaṃ nír vapet saním eshyánt; saṃ-vat-

---

6. âdityacarvâdyâ ishṭayaḥ (1, 5, 11). [1] ohne avagraha.

saró vā́ agnír vaiçvânaró[1], yadā́ khálu vaí saṃ-vatsaráṃ janátâyâṃ[1] cáraty átha sá dhanâ-'rghó bhavati; yád vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nir-vápati saṃvatsará-sâtâm evá saním abhí prá cyavate, dā́na-kâmâ asmai pra-jā́ bhavanti | yó vaí saṃ-vatsarám || 4 || pra-yújya ná vi-muñcáty aprati-shṭhânó vaí sá bhavaty; etám evá vaiçvânarám[1] púnar â-gátya nír vaped, yám evá pra-yuñkté tám bhâga-dhéyena ví muñcati práti-shṭhityai; yáyâ rájjvo 't-tamā́ṃ gā́m â-'jét tā́m bhrā́tṛivyâya prá hiṇuyân[2], nír-ṛitim evā́ 'smai prá hiṇoti[2] || 5 || mṛijâte, nirvaruṇáṃ, vaped ubhayā́dad, yó vaí saṃvatsará◡, sháṭtri◡çac ca || 6 ||

1, 5, 11, 5. — K. 10, 3. — Kâ. 25, 8, 16. — mṛi̱jâ̱te̱[3] iti — a̱mâ̱te̱[3] iti — â̱vyàm | vai | e̱shaḥ — yaḥ̱ | avim — u̱bha̱yâdàt — saḥ | dha̱nâ̱rgha iti dhana-a̱rghaḥ — a̱bhi | preti | cya̱va̱te̱ — pra̱jâ iti pra-jâḥ — a̱pra̱tishṭhâ̱na ity àprati-sthâ̱naḥ — â̱jed ity ā́-a̱jet — preti | hi̱ṇu̱yâ̱t | nirṛitim iti niḥ-ṛi̱ti̱m | e̱va | a̱smai̱ | preti | hi̱ṇo̱ti̱.

7. aindráṃ carúṃ nír vapet paçú-kâma; aindrā́ vaí paçáva, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai paçū́n prá yachati, paçu-mā́n evá bhavati; carúr bhavati, svā́d evā́ 'smai yóneḥ paçū́n prá janayatī́ | 'ndrâye 'ndriyā́-vate[1] puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vapet paçú-kâma; indriyáṃ vaí paçáva, índram evé 'ndriyā́-vanta◡ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sáḥ || 1 || evā́ 'smâ indriyám paçū́n prá yachati, paçu-mā́n evá bhavatī́ | 'ndrâya gharmá-vate puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped brahmavarcasá-kâmo; brahma-varcasáṃ vaí gharmá, índram evá gharmá-vanta◡ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti, brahma-var-

---

6. [2] so (ç) ABCDW, s. P. 13, 12 (7, 4). [3] s. P. 4, 40.
7. aindracarvâdyâ ishṭayaḥ (1, 6, 12). [1] s. P. 3, 5. [2] ohne avagraha.

casy̆ evá bhavatí | 'ndrâyâ 'rká-vate puroḍā́çam[2] ékâ-daça-kapâlam nir vaped ánna-kâmo; 'rkó vaí devā́nâm án-nam, índram evā́ 'rká-vantaṃ svéna bhâga-dhéyena || 2 || úpa dhâvati, sá evā́ 'smâ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavatí | 'ndrâya gharmá-vate puroḍā́çam[2] ékâ-daça-kapâlam nir vaped índrâye 'ndriyā́-vata[1] índrâyâ 'rká-vate bhū́ti-kâmo; yád índrâya gharmá-vate nir-vá-pati çira evā́ 'sya téna karoti, yád índrâya 'ndriyā́-vata âtmā́nam evā́ 'sya téna karoti, yád índrâyâ 'rká-vate bhûtá evā́ 'nnā́-'dye práti tishṭhati bhávaty evé | 'ndrâya || 3 || aṃho-múce[3] puroḍā́çam ékâdaça-kapâlam nír vaped yáḥ pâpmánâ gṛihîtáḥ syā́t; pâpmā́ vā́ áṃha[3], índram evā́ 'ṃho-múcaṃ[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam pâpmánó 'ṃhaso muñcatí | 'ndrâya vaimṛidhā́ya[2] puro-ḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlam nír vaped yám mṛídho 'bhí pra--véperan râshṭrā́ṇi vâ 'bhí sam-iyúr; índram evá vaimṛi-dháṃ[2] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smân mṛídhaḥ || 4 || ápa hantí | 'ndrâya trâtré puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlam nír vaped baddhó vâ pári-yatto vé; 'ndram evá trâtā́raṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam trâyata | índrâyâ 'rkâçvamedhá-vate puroḍā́çam[2] ékâ-daça-kapâlam nír vaped yám mahâ-yajnó nó 'pa-námed; eté[4] vaí mahâ-yajnásyā́ 'ntye[4] tanū́[4] yád arkâ-'çvamedhā́v, índram evā́ 'rkâçvamedhá-vantaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâ antató[2] mahâ-yajnám cyâvayaty, úpai 'nam mahâ-yajnó namati || 5 || indriyā́vantaṃ svéna bhâgadhéyenó 'pa dhâvati sò, 'rká-vantaṃ svéna bhâgadhéyenai, 'vé 'ndrâya, 'smân mṛídho, 'smai, saptá ca || 7 ||

1, 6, 12, 1-6. — K. 10, 8. 9. — aindrâḥ — indriyâvâta itī́ndriya-vate — indriyâvántam itī́ndriya-vantam — bhûtaḥ |

---

7. [3] s. P. 8, 15. [4] s. P. 4, 52.

eva | annâdya ity ánna-adyè — abhîti | pravepérann iti pra-veperan — abhîti | samiyur iti sam-iyuḥ — asmât | mṛidhâḥ — trâyate — ete iti — antye iti — tanû iti — arkâçvamedhâv ity árka-açvamedhau — asmai | antataḥ.

8. índrâyấ 'nv-ṛijave puroḍấçam[1] ékâdaça-kapâlam nír vaped grấma-kâma; índram evấ 'nv-ṛijuᵒ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smai sa-jâtấn ánu-kân karoti, grâmỳ evá bhavatî | 'ndrâṇyaí carúm nír vaped yásya sénấ 'saᵒ-çite 'va syấd; indrâṇī́ vaí sénâyai deváte[1], 'ndrâṇī́m evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, saí 'vấ 'sya sénâᵒ sáᵒ çyati; bálbajân[1] ápi || 1 || idhmé sám nahyed, gáûr yátrấ 'dhi-shkannâ ny-ámehat táto bálbajâ[1] úd atishṭhan, gávâm evaí 'nam ny-âyám api-nī́ya gấ vedayatī́ | 'ndrâya manyu-máte mánasvate[1] puroḍấçam[1] ékâdaça-kapâlam nír vapet sam-grâmé sám-yatta; indriyéṇa vaí manyúnâ mánasâ sam-grâmám jayatī́, 'ndram evá manyu-mántam mánasvantaᵒ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, jáyati tám || 2 || sam-grâmám | etấm evá nír vaped yó hatá-manâḥ[2] svayám-pâpa iva syấd; etấni hí vấ etásmâd ápa-krântâny, áthai 'shá hatá-manâḥ[2] svayám-pâpa índram evá manyu-mántam mánasvantaᵒ svéna bhâgá-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, ná hatá-manâḥ[2] svayám-pâpo bhavatī́ | 'ndrâya dâtré puroḍấçam ékâdaça-kapâlam nír vaped yáḥ kâmáyeta: dấna-kâmâ me pra-jấḥ[2] syuḥ || 3 || ítī́; 'ndram evá dâtấraᵒ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smai dấna-kâmâḥ pra-jấḥ karoti, dấna-kâmâ asmai pra-jấ bhavantī́ | 'ndrâya pra-

---

M. anvṛijupramukhâ ishṭayaḥ (1, 7, 18). [1] ohne avagraha. [2] s. schol. zu P. 9, 1.

-dâtré puroḍâçam[1] ékâdaça-kapâlam nír vaped yásmai práttam[1] iva sán ná pra-dîyété; 'ndram evá pra-dâtā́raṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai prá dâpa-yatī́ | 'ndrâya su-trā́mṇe puroḍā́çam[1] ékâdaça-kapâlam nír vaped ápa-ruddho vâ || 4 || apa-rudhyámâno vé; 'ndram evá su-trā́mâṇaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evai 'naṃ trâyate, 'napa-rudhyó bhavatī́ | 'ndro vaí sa-dṛíñ de-vátâbhir[1] âsît, sá ná vy-âvṛítam agachat; sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám aindrám ékâdaça-kapâlam nír avapat, ténai 'vā́ 'sminn indriyám adadhâṃ; chákvârî[3] yâjyâ--'nuvâkŷe[3] akarod, vájro vaí çákvarî, sá enaṃ vájro bhū́tyâ ainddha[4] || 5 || sò 'bhavat, sò 'bibhed bhûtáḥ: prá mâ dhakshyatī́ 'ti; sá prajā́-patim púnar úpâ 'dhâvat, sá prajā́--patiḥ çákvaryâ ádhi revátîm[1] nír amimîta çā́ntyâ ápra--dâhâya | yó 'laṃ çriyai sánt sa-dṛíñk[5] samânaiḥ[1 2] syā́t tásmâ etám aiṃdrám ékâdaça-kapâlam nír vaped, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn in-driyám dadhâti; revátî[1] puro-'nuvâkŷâ bhavati çā́ntyâ ápra--dâhâya, çákvarî yâjŷâ, vájro vaí çákvarî, sá enaṃ vájro bhū́tyâ inddhe[6], bhávaty evá || 6 || ápi, táṃ, syur, vaí, 'nddha[3], bhavati, cáturdaça ca || 8 ||

1, 7, 13, 1-5. — K. 10, 8-10. — anvṛíjava ity anu-ṛijave — anúkân ity anú-kân — grâmî — asáṃçitety asàm-çitâ | iva — balbájân — adhishkannety adhi-skannâ — nyâyam iti ni-âyam — gâḥ — manàsvate — prattàm | iva | sat — adadhât | çakvárî iti — bhûtyai — çakvàryâḥ | adhîti | reva-tī́m — çântyai — sadṛíññ iti sa-dṛíñ | samânaiḥ — bhûtyai.

9. âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam nír vaped

---

8. [3] s. P. 4, 52. [4] aiṃdha ABCDW. [5] °ñsam° A, °ñ (mit virâma) s° BW; s. P. 5, 32. 9, 18 schol. [6] iṃdhe ABCDW.

9. abhicârâdyâ ishṭayaḥ (1, 8, 22).

abhi-cárant sárasvaty[1] ā̃jya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád âgnâ-vaishṇavá ékâdaça-kapâlo bhávaty, agníḥ sárvâ devátâ[1] víshṇur yajnó, devátâbhiç[1] cai 'vaí 'naṃ yajnéna câ 'bhí carati; sárasvaty[1] ā̃jya-bhâgâ bhavati, vā̃g vaí sárasvatî[1], vâcaí 'vaí 'nam abhí carati; bârhaspatyáç[1] carúr bhavati, bráhma vaí devā̃nâm bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vaí 'nam abhí carati || 1 || práti vaí parástâd[1] abhi-cárantam abhí caranti; dvé-dve[2] puro-'nuvâkye[2] kuryâd, áti[3] prá-yuktyâ | etáyai 'vá yajetâ 'bhi-caryámâṇo, devátâbhir[1] evá devátâḥ[1] prati-cárati yajnéna yajnáṃ vâcā̃ vā̃cam bráhmaṇâ bráhma, sá devátâç[1] cai 'vá yajnáṃ ca madhyató[1] vy-ávasarpati[4], tásya ná kútaç[1] canó[1] 'pâ-''vyâdhó bhavati, naí 'nam abhi-cárant stṛiṇuta | âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yáṃ yajnó ná || 2 || upa-námed; agníḥ sárvâ devátâ[1] víshṇur yajnò, 'gníṃ cai 'vá víshṇuṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā̃v evā̃ 'smai yajnám prá yachata, úpai 'naṃ yajnó namaty | âgnâ-vaishṇaváṃ ghṛité carúṃ nír vapec cákshush-kâmo; 'gnér vaí cákshushâ manushỳâ ví paçyanti[5] yajnásya devā̃, agníṃ cai 'vá víshṇuṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā̃v evá || 3 || asmiñ cákshur[6] dhattaç, cákshushmân[1] evá bhavati; dhenvaí vā̃ etád réto yád ā̃jyam anaḍúhas[1] taṇḍulā̃ mithunā̃d evā̃ 'smai cákshuḥ prá janayati; ghṛité bhavati, téjo vaí ghṛitáṃ téjaç cákshus, téjasai 'vā̃ 'smai téjaç cákshur áva runddha[7] | indriyáṃ vaí vîrỳaṃ vṛiñkte[8] bhrā̃tṛivyo yájamânó 'yajamânasyâ, 'dhvará-kalpâm práti nír vaped bhrā̃tṛivye yájamâne, nā̃ 'sye 'ndriyáṃ || 4 || vîrỳaṃ vṛiñkte[8]; purā̃ vâcáḥ

9. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 49. 50 u. 52. [3] so (ati für sich) ABCDW. [4] als Compositum. [5] unbetont. [6] °ne° A, n mit virâma B, °ṃc° W; s. P. 5, 21. 24. [7] ruṃdha (e) ABCDW. [8] ñte ACD.

prá-vaditor nír vaped, yā̆vaty[1] evá vā̆k tā̆m ápro-'ditâm bhrā̆trivyasya vriñkte[8], tā̆m asya vā̆cam pra-vádantîm ányâ vā̆cò 'nu prá vadanti, tā̆ indriyáṃ vîr̀yaṃ yájamâne dadhaty; âgnâ-vaishṇavám ashṭā̆-kapâlaṃ nír vapet prâtaḥ-savanásyâ "-kâlé sárasvaty[1] ā̆jya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád ashṭā̆-kapâlo bhávaty ashṭā̆-'ksharâ gâyatrī̆ gâyatrám prâtaḥ-savanám prâtaḥ-savanám evá ténâ "pnoti ‖ 5 ‖ âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapen mā̆dhyaṃdinasya[1] sávanasyâ "-kâlé sárasvaty[1] ā̆jya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád ékâdaça-kapâlo bhávaty ékâdaçâ-'ksharâ trishṭúp[1] traíshṭubham[1] mā̆dhyaṃdinaṃ[1] sávanam mā̆dhyaṃdinam evá sávanaṃ ténâ "pnoty; âgnâ-vaishṇavám dvā̆daça-kapâlaṃ nír vapet tritîya-savanásyâ "-kâlé sárasvaty ā̆jya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád dvā̆daça-kapâlo bhávati dvā̆daçâ-'ksharâ jágatî jā̆gataṃ tritîya-savanáṃ tritîya-savanám evá ténâ "pnoti; devátâbhir[1] evá devátâḥ[1] ‖ 6 ‖ prati-cárati yajnéna yajnáṃ vâcā̆ vā̆cam bráhmaṇâ bráhma, kapā̆lair evá chándâṃsy âpnóti puroḍā̆çaiḥ[1] sávanâni | maitrâ-varuṇám éka-kapâlaṃ nír vaped vaçā̆yai kâlé; yaí 'vā̆ 'saú bhrā̆trivyasya vaçā̆ 'nû-bandhyâ[9] só[10] evaí 'shaí; 'tásyai 'ka-kapâlo bhavati ná hí kapā̆laiḥ paçúm árhaty ā̆ptum ‖ 7 ‖ bráhmaṇai 'vaí 'nam abhí caratí, yajnó ná, tā̆v evā̆, 'sye 'ndriyám, âpnoti, devátâḥ, saptátriṃçac ca ‖ 9 ‖

1, 8, 22, 1-3. — K. 10, 1. — sarásvatî — bâ̱rha̱spa̱tyaḥ — sarvā̆ḥ | de̱vatā̆ḥ — briha̱spatiḥ — pa̱rastā̆t — atîti | prayúktyâ̱ iti̱ pra-yu̱ktyai̱ — pra̱ti̱cara̱tîti prati-caràti — ma̱dhya̱taḥ | vyavàsarpa̱tîti vi-avàsarpati — kutàḥ | ca̱na | u̱pâ̱vyâ̱dha ity úpa-â̱vyâ̱dhaḥ — stri̱ṇu̱te̱ — sarvā̆ḥ | de̱vatā̆ḥ

---

9. [9] s. P. 3, 7. [10] s. P. 4, 7.

— cakshúshkâma iti cakshúḥ-kâmaḥ — manushyā̆ḥ — cakshúshmân — anaḍuhàḥ | taṇḍulâḥ — ayàjamânasya — yâvàtî | eva — apròditâm ity aprà-uditâm — anyâḥ — anù | pretì | vadanti — âkâla ity ā̆-kâle — trishṭup | traishṭùbham | mâdhyàṃdinam — anûbandhyety ànu-bandhyā̆ | so iti | eva | eshâ | etasyà | ekàkapâla ity ekà-kapâlaḥ.

10. asā̆v âdityó ná vỳ arocata, tásmai devā̆ḥ prā̆yaçcittim[1] aichan, tásmâ etáᴗ somâ-raudrám carúm nír avapan, ténai 'vā̆ 'smin rúcam adadhur; yó brahmavarcasá-kâmaḥ syā̆t tásmâ etáᴗ somâ-raudrám carúm nír vapet, sómam cai 'vá rudrám ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā̆v evā̆ 'smin brahma-varcasám dhatto, brahma-varcasỳ evá bhavati; tishyâ-pûrṇamâsé nír vaped, rudráḥ || 1 || vaí tishỳaḥ sómaḥ pûrṇá-mâsaḥ, sâ-'kshā̆d evá brahma-varcasám áva runddhe[2]; pári-çrite yâjayati, brahma-varcasásya pári-gṛihîtyai; çvetā̆yai çvetá-vatsâyai dugdhám mathitám ā̆jyam bhavaty, ā̆jyam pró-'kshaṇam, ā̆jyena mârjayante, yā̆vad[1] evâ brahma-varcasám tát sárvam karoty; áti brahma-varcasám kriyata íty âhur: îçvaró duç-cármâ bhávitor íti, mânavī̆[3] ṛícau dhâyỳe[3] kuryâd, yád vaí kím ca Mánur ávadat tád bheshajám || 2 || bheshajám evā̆ 'smai karoti | yádi bibhîyā̆d: duç-cármâ bhavishyâmī̆ 'ti somâ-paushṇám carúm nír vapet; saumyó vaí devátayâ[1] púrushaḥ paushṇā̆ḥ paçávaḥ, sváyai 'vā̆ 'smai devátayâ[1] paçú-bhis tvácam karoti, ná duç-cármâ bhavati | somâ-raudrám carúm nír vapet prajā̆-kâmaḥ; sómo vaí reto-dhā̆ agníḥ pra-jā̆nâm pra-janayitā̆, sóma evā̆ 'smai réto dádhâty agníḥ pra-jā̆m prá janayati, vindáte || 3 || pra-jā̆ᴗ | somâ-raudrám carúm nír vaped abhi-cárant,

10. saumâraudrâdyâ ishṭayaḥ (1, 8, 22). [1] ohne avagraha. [2] ruṃdhe ABCDW. [3] s. P. 4 52.

saumyó vaí devátayâ[1] púrusha, eshá rudró yád agníḥ, svấyâ evai 'naṃ devátâyai[1] nish-krî́ya rudrấyấ 'pi dadhâti, tấjag ấrtim[1] ấ 'rchati[4] | s o m â - r a u d r á ṃ carúṃ nir vapej jyóg-âmayâvî, sómaṃ vấ etásya ráso gachaty[5] agni◡ çárîraṃ yásya jyóg àmáyati, sómâd evấ 'sya rásaṃ nish-kṛîṇấty agnéḥ çárîram, utá yádi ‖ 4 ‖ itấ-'sur bhávati jîvaty evá; somâ-rudráyor vấ etáṃ grasitá◡ hótâ nísh khidati[6], sá îçvará ấrtim[1] ấ-'rtor, anaḍvấn[1] hótrâ déyo váhnir vấ anaḍvấn váhnir hótâ váhninai 'vá váhnim âtmấna◡ spṛiṇoti | s o m â - r a u d r á ṃ carúṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: své 'smâ â-yátane bhrấtṛivyaṃ janayeyam íti; védim pari-gṛihyâ 'rdhám ud-dhanyấd ardhámṃ nấ, 'rdhám barhísha stṛiṇîyấd ardháṃ nấ, 'rdhám idhmásyâ 'bhy-âdadhyấd[7] ardháṃ ná, svá evấ 'smâ â-yátane bhrấtṛivyaṃ janayati ‖ 5 ‖ rudró, bheshajáṃ, vindáte, yádi, stṛiṇiyấd ardháṃ, dvấdaça ça ‖ 10 ‖

1, 8, 22, 3-5. — K. 11, 5. — prâyàççittim — ṯishyâ̱pû̱rṇa̱mâ̱sa iti tishyâ-pû̱rṇa̱mâ̱se — sâ̱kshâd iti sa-a̱kshât — prokshàṇa̱m iti pra-ukshàṇam — yâvàt — mâ̱na̱vî iti — dhâ̱yyè iti — dadhấti | a̱gniḥ — svâyấḥ | e̱va | e̱na̱m — ni̱shkrîyeti niḥ-krîyà — ârtim | eti | ṛi̱cha̱ti̱ — ga̱cha̱ti̱ | a̱gnim — ni̱shkrî̱ṇâtîti niḥ-krî̱ṇâti — i̱tâsu̱r itî̱ta-a̱su̱ḥ — nir iti | khi̱da̱ti̱ | saḥ | îçva̱raḥ | ârtim | ârto̱r ity â-a̱rto̱ḥ | a̱na̱ḍvân — sve | a̱smai̱ — ba̱rhishàḥ — a̱bhyâ̱da̱dhyâd ity àbhi-â̱da̱dhyât — sve — a̱smai̱.

11. a i n d r á m ékâdaça-kapâlaṃ nír vapen m â r u t á◡ saptá-kapâlaṃ grấma-kâma, índraṃ cai 'vá marútaç ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evấ 'smai sa-jâtấn prá yachanti, grâmỳ evá bhavaty; â-havanî́ya aindrám ádhi çra-

10. [4] so (àrch°) ABW, s. P. 10, 9. [5] unbetont. [6] so ABW; nir iti | khkhidati C; s. Whitney zu P. 8, 24 (14,8). [7] abhi zum Compos. gezogen.

11. aindrâdyâ ishṭayaḥ (2, 1, 11).

yati[1] gā̆rha-patye mārutám, pâpa-vasyasásya ví-dhṛityai; saptá-kapâlo mârutó bhavati, saptá-gaṇâ vaí marúto, gaṇa--çá evā̆ 'smai sa-jâtā̆n áva runddhe[2]; 'nû-'cyámâna ā̆ sâdayati, víçam evá || 1 || asmà ánu-vartmànaṃ karoty | etā̆m evá nír vaped yáḥ kâmáyeta: kshatrā̆ya ca viçé ca sa-mádaṃ dadhyâm íty; aindrásyâ 'va-dyán brûyâd: índrâyā̆ 'nu brûhī̆ 'ty â-çrā̆vya brûyân: marúto yajé 'ti, mârutásyâ 'va-dyán brûyân: marúd-bhyó 'nu brûhī̆ 'ty â-çrā̆vya brûyâd: índraṃ yajé 'ti, svá evaí 'bhyo bhâga--dhéye sa-mádaṃ dadhâti, vi-triṃhâṇā̆s tishṭhanty | etā̆m evá || 2 || nír vaped yáḥ kâmáyeta: kálperann íti; yathâ--devatám ava-dā̆ya yathâ-devatáṃ yajed, bhâga-dhéyenai 'vái 'nân yathâ-yatháṃ kalpayati, kálpanta evaí | ''ndrám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped vaiçva-deváṃ dvā̆daça-kapâlaṃ grā̆ma-kâma; índraṃ cai 'vá víçvâṃç ca devā̆nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā̆ 'smai sa-jâtā̆n prá yachanti, grâmỳ evá bhavaty; aindrásyâ 'va-dā̆ya vaiçva-devásyā̆ 'va dyed[1] áthai ''ndrásya || 3 || upárishṭâd[3], indriyéṇai 'vā̆ 'smâ ubhayátaḥ[3] sa-jâtā̆n pári gṛihṇâty; upâdhâyỳa-pûrvayaṃ vā̆so dákshiṇâ sa-jâtā̆nâm úpa-hityai | pṛíçniyai dugdhé praíyaṃgavaṃ[3 u. 4] carúṃ nír vapen marúd--bhyo grā̆ma-kâmaḥ, pṛíçniyai vaí páyaso marúto jâtā̆ḥ pṛíçniyai priyáṃgavo[3], mârutā̆ḥ khálu vaí devátayâ[3] sa-jâtā̆, marúta evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā̆ 'smai sa-jâtā̆n prá yachanti, grâmỳ evá bhavati; priyá-vatī̆[5] yâjyâ--'nuvâkỳe[5] || 4 || bhavataḥ priyám evaí 'naṃ samânā̆nâṃ[3] karoti, dvi-pádâ puro-'nuvâkỳâ bhavati dvi-páda evā̆ 'va runddhe[2], cátush-padâ yâjỳâ cátush-pada evá paçū̆n áva

11. [1] unbetont. [2] ruṃdhe ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] so ACW. B p. 330; prayyaṃgavaṃ D, praiyyaṃ° B p. 369. [5] s. P. 4, 52.

runddhe[2] | devâ-'surấḥ sám-yattâ âsan, té devấ mithó ví-priyâ âsan, tè 'nyò 'nyásmai jyaíshṭhyâyấ 'tishṭhamânâç catur-dhấ vỳ akrâmann agnír vásu-bhiḥ sómo rudraír índro marúd-bhir váruṇa âdityaíḥ, sá índraḥ prajấ-patim úpâ 'dhâvat, tám || 5 || etáyâ sam-jnấnyâ 'yâjayad, agnáye vásu-mate puroḍấçam[3] ashṭấ-kapâlam nír avapat[1] sómâya rudrá-vate carúm índrâya marútvate[3] puroḍấçam[3] ékâdaça-kapâlam váruṇâyâ "dityá-vate carúm, táto vấ índram devấ jyaíshṭhyâyâ 'bhí sám ajânata | yáḥ samânaír[3] mithó ví-priyaḥ syất tám etáyâ sam-jnấnyâ yâjayed; agnáye vásu-mate puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlam nír vapet sómâya rudrá-vate carúm índrâya marútvate[3] puroḍấçam ékâdaça-kapâlam váruṇâyâ "dityá-vate carúm, índram evaí 'nam bhûtám jyaíshṭhyâya samânấ[3] abhí sám jânate, vásishṭhaḥ samânấnâm bhavati || 6 || víçam evá, tishṭhanty etấm evấ, 'thai "ndrásya, yâjyânuvâkyè, tám, váruṇâya, cáturdaça ca || 11 ||

2, 1, 11, 1-3. — K. 11, 5. — âhavanîya ity ấ-havanîyè — adhîti | çrayati — saptagaṇâ iti sapta-gaṇâḥ — sve | eva — te | eva — anûcyamấna ity ánu-ucyamâne — kalpánte — grâmî | eva — uparishṭât — ubhayatáḥ — priyamgávaḥ — te | anyaḥ | anyasmai — atishṭhamânâḥ | caturdheti catuḥ-dhâ — marutvàte — abhi | sam iti | ajânata — abhi | sam iti | jânate.

12. [a]hiraṇya-garbhá; [b]ấpo ha yát; [c]prájâ-pate | [d]sá veda putráḥ pitárau sá mâtárau sá sûnúr bhuvat sá bhuvat púnar-maghaḥ | sá dyấm aúrṇod antárikshau[1] sá súvaḥ sá víçvâ bhúvo abhavat[2] sá ấ 'bhavat || [e]úd u tyám; [f]citrám | [g]sá pratna-ván návîyasấ 'gne dyumnéna sam-yátâ | bṛihát tatantha bhânúnâ || [h]ní kấvyâ vedhásaḥ çáçvatas

---

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a° und °e a°) ABW, s. P. 11, 3.

kar[3] hástе dádhânaḥ || 1 || náryâ purū́ṇi | agnír bhuvad rayi-pátî rayîṇā́ɷ satrā́ cakrâṇó amṛ́tâni[2] víçvâ || [i] híraṇya-pâṇim ûtáye savitā́ram úpa hvaye | sá céttâ devátâ[1] padám || [k] vâmám adyá savitar vâmám u çvó divé-dive vâmám asmá-bhyaɷ sâvîḥ | vâmásya hí kshâyasya deva bhū́rer ayā́ dhiyā́ vâma-bhā́jaḥ syâma || [l] báḍ itthā́ párvatânâṃ khidrám bibharshi pṛithivi | prá yā́ bhûmi pravatvati[1] mahnā́ jinóshi || 2 || mahini || [m] stómâsas tvâ vi-câriṇi práti shṭobhanty[4] aktú-bhiḥ | prá yā́ vā́jaṃ ná héshantam perúm ásyasy arjuni || [n] ṛidûdáreṇa[1] sákhyâ saceya yó mâ ná ríshyed dhary-açva pîtáḥ | ayáṃ yáḥ sómo ny-ádhâyy asmé tásmâ índram pra-tíram emy ácha || [o] ā́pânta-manyus tṛipála-prabharmâ dhúniḥ çímîvā̃[1] chárú-mâɷ[5] ṛijîshī́[6] | sómo víçvâny atasā́ vánâni nā́ 'rvā́g índram prati-mā́nâni debhuḥ || [p] prá || 3 || suvânáḥ sóma ṛita-yúç ciketé 'ndrâya bráhma jamádagnir[1] árcan | vṛíshâ yantā́ 'si çávasas turásyâ 'ntár yacha gṛiṇaté dhartráṃ dṛiɷha || [q] sa-bā́dhas te mádaṃ ca çushmayáṃ[1] ca bráhma náro brahma-kṛítaḥ saparyan[1] | arkó vâ yát turáte sóma-cakshâs tátré 'd índro dadhate pṛit-sú turyā́m || [r] váshaṭ te vishṇav[7] âsá ā́ kṛiṇomi tán me jushasva çipi-vishṭa havyám || 4 || várdhantu tvâ su-shṭutáyo gíro me yûyám pâta svastí-bhiḥ sádâ naḥ || [s] prá tát te adyá[2] çipi-vishṭa nā́mâ 'ryáḥ çaɷsâmi vayúnâni vidvā́n | tám tvâ gṛiṇâmi tavásam átavîyân kshâyantam asya rájasaḥ parâké[1] || [t] kím ít te vishṇo pari-cákshyam bhût prá yád vavakshé çipi-vishṭó asmi[2] | mā́ várpo asmád[1] ápa gûha etád yád anyá-rûpaḥ sam-ithé babhū́tha || 5 || [u] ágne dā́ dâçúshe rayíṃ vîrá-vantam párî-ṇasam | çiçîhí naḥ sûnu-

12. [3] so (°s kar) ABW; s. P. 8, 24. [4] so (shṭ°) ABW, s. P. 6, 4.
[5] so B, °ncharu° AW; s. P. 5, 24. [6] so (°âɷ) ABW, s. P. 9, 20.
[7] so (°av) ABW; s. 10, 19. 21. 22.

-mátaḥ ‖ [v] dā́ no agne[2] çatíno dā́ḥ sahasríṇo duró ná vā́jaṁ çrútyâ ápâ[5] vṛidhi | prā́cî[1] dyā́vâ-pṛithivī́ bráhmaṇâ kṛidhi súvar ṇá[9] çukrám usháso vi didyutuḥ ‖ [w] agnír dâ dráviṇam vîrá-peçâ agnír ṛíshim yáḥ sahásrâ sanóti | agnír diví havyám ā́ tatânâ 'gnér dhā́mâni ví-bhṛitâ puru-trā́ ‖ [z] mā́ ‖ 6 ‖ no mardhîr, [y] ā́ tū́[10] bhara | [x] ghṛitám ná pûtám tanū́r arepā́ḥ çúci híraṇyam | tát te rukmó ná rocata svadhâ-vaḥ | [aa] ubhé su-çcandra sarpísho dárvî çrîṇîsha âsáni | utó na út pupûryâ ukthéshu çavasas pata[11] íshaṁ stotṛí-bhya ā́ bhara ‖ [bb] vā́yo çatáṁ hárîṇâm yuvásva póshyâṇâm | utá vâ te sahasríṇo rátha ā́ yâtu pā́jasâ ‖ [cc] prá yā́bhiḥ ‖ 7 ‖

yā́si dâçvā́ṁsam áchâ[8] niyúd-bhir vâyav[7] ishṭáye dur-oṇé | ní no rayíṁ su-bhójasam yuve 'há ní vîrá-vad gávyam áçviyam ca rā́dhaḥ ‖ [dd] revátîr[1] naḥ sadha-mā́da índre santu tuví-vâjâḥ | kshumánto[1] yā́bhir mádema ‖ [ee] revā́ṁ[1 u. 5] íd revâta[1] stotā́ syā́t tvā́-vato maghónaḥ | pré 'd u hari-vaḥ çrutásya ‖ 8 ‖ dádhâno, jinóshi, debhuḥ prá, havyám, babhū́tha, mā́, yā́bhiç, catvâriṁçác ca ‖ 12 ‖

2, 3, 2, 1-9. — [a.b.c 12] Ṛ. 10, 120, 1. 7. 10; [d] B. 3, 5, 7, 2. Ath. 7, 1, 2; [e.f 13] Ṛ. 1, 50, 1. 115, 1; [g] 6, 16, 21; [h] 1, 72, 1; [i] 1, 22, 5; [k 14] 6, 71, 6; [l.m] 5, 84, 1. 2; [n] 8, 48, 10; [o] 10, 89, 5; [p.q] nur hier; [r.s.t] Ṛ. 7, 99, 7. 100, 5. 6; [u] 3, 24, 5; [v] 2, 2, 7; [w] 10, 80, 4; [x.y 15] 4, 20, 10. 3, 36, 9; [z] 4, 10, 6; [aa] 5, 6, 9; [bb] 4, 48, 5; [cc] 7, 92, 3; [dd] 1, 30, 13; [ee] 8, 2, 13. — saḥ | dyâm | aurṇót | antariksham | saḥ | suváḥ | saḥ | viçvā́ḥ | bhuváḥ | abhavat | saḥ | eti | abhavat — çaçvátaḥ |

---

12. [8] so (â) ABW; s. P. 3, 12. [9] so (°r ṇa) ABW; s. P. 7, 2. [10] so (tû) ABW, s. P. 3, 14. [11] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [12] nur die pratîka, weil [a.b] sich in IV, 1, 8, 3. 5 und [c] in I, 8, 14, 2 vorfindet (alle drei Male nicht in yâjyânuvâkyâ-Abschnitten). Es wird hierdurch die frühere Existenz des übrigen Textes gegenüber diesen je am Schlusse der einzelnen anuvâka angehängten yâjyânuvâkyâ-Abschnitten erhärtet; s. die Noten zu I, 5, 5, 2. 11, 4. [13] nur die pratîka, weil bereits in I, 4, 43, 1 (keinem yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [14] da sich dieser Vers bereits in I, 4, 23, 1 (keinem yâjyâ-Abschnitt) vorfindet, so befremdet, dafs er hier ganz, nicht blofs durch das pratîkam aufgeführt wird. [15] nur die pratîka, weil die Verse bereits in I, 7, 13, 3 (einem yâjyâ-Abschnitt) sich vorfinden.

kaḥ — saḥ | cettā̆ | devatā̆ — pravatvati — pratîti | sto-bhanti — ṛidûdareṇa — asme[16] iti — çimī̆vân | çarúmân iti çarú-mân — ṛitayur ity ṛita-yuḥ — jamadágnib — yantâ | asi — çushmayam — saparyan — turaté[17] — vishṇo[18] | âsaḥ | eti — nâmá | aryaḥ — parâke — vishṇo iti — gûhaḥ — agné | dâḥ — parī̆ṇasam[19] iti pari-nasam — dâḥ | naḥ — çrutyai | apeti — prâcî[20] iti — suváḥ | na — vîti | didyu-tuḥ — agniḥ | dâḥ — eti | tu | bhara — ubhe[16] iti | su-çcandreti[21] su-candra — darvî[20]. iti | çrîṇîshe — uto iti — çavasaḥ | pate — vâyo iti — achá — vâyo[18] | ishṭayé | duroṇa iti duḥ-oṇe — yuva | iha | nîti — revatī̆ḥ — sadhamâda iti sadha-mâdáḥ — kshumantáḥ — revân | it | revatáḥ — syât | tvâváta[22] iti tva-vataḥ | maghonáḥ — preti | it | u.

prajá-patis tā̆ḥ sṛishṭá, agnáye pathikṛíte, 'gnáye kā̆mâyâ, 'gnáyé 'nna-vate, vaiçvânarám, âdityáṃ carúm, aindráṃ carúm, índrâyā̆ 'nvṛijava, âgnâvaishṇavám, asaú somâraudrám, aindrám ékâdaçakapâlaṃ, hiraṇ-yagarbhó, dvā̆daça || 12 ||

prajā̆patir (1, 1), agnáye kā̆mâyâ (3, 1), 'bhí sám bhavato (4, 7), yó vidvishâṇáyor (6, 2), idhmé sáṃ nahyed (8, 2), âgnâvaishṇavám (9, 6), upárishṭâd (11, 4), yā̆si dâçvā̆ṃsam (12, 8), ékasaptatiḥ || 71 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. âdityébhyo bhúvadvad-bhyaç carúṃ nír va-ped bhū̆ti-kâma; âdityā̆ vā̆ etám bhū̆tyai práti nudante yó 'lam bhū̆tyai sán bhū̆tiṃ ná prâ-"pnóty, âdityā̆n evá bhú-vad-vataḥ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evaí 'nam bhū̆tiṃ gamayanti, bhávaty evā̆ | "dityébhyo dhâráyad-vad-bhyaç carúṃ nír vaped ápa-ruddho vâ 'pa-rudhyá-mâno vâ; "dityā̆ vā̆ apa-roddhā̆ra âdityā̆ ava-gamayitā̆ra, âdityā̆n evá dhâráyad-vataḥ || 1 || svéna bhâga-dhéyenó

12. [16] s. P. 4, 9. 11. [17] turate Mspt. im Pet. W. unter √tur. [18] ohne iti, weil nicht pragṛihya; hiernach ist Whitney's Angabe zu P. 4, 7 p. 104. 429 zu berichtigen. [19] mit avagraha! und s. P. 3, 7. 7,4. [20] s. P. 4, 13. 12. [21] s. P. 5, 5. [22] s. P. 3, 5.

3, 1. bhûtikâmâdînâṃ caravaḥ (2, 1, 11).

'pa dhâvati, tá evaí 'naṃ viçí dâdhraty, anapa-rudhyó bhavaty | ádité 'nu manyasvé 'ty apa-rudhyámâno 'sya padám ā́ dadîte, 'yáṃ vā́ áditir, iyám evā́ 'smai râjyám ánu manyate; satyā́ "-çī́r íty âha, satyā́m evā́ "-çíshaṃ kuruta; ihá mána íty âha, pra-jā́ evā́ 'smai sá-manasaḥ karoty; úpa pré 'ta marutaḥ || 2 || su-dânava enā́ viçpátinâ[1] 'bhỳ amúᵘ rā́jânam íty âha, mârutī́ vaí víḍ, jyeshṭhó viçpátir[1], viçaí 'vaí 'naᵘ râshṭréna sám ardhayati | yáḥ parástâd[1] grâmya-vâdī́ syā́t tásya gṛihā́d vrîhī́n ā́ harec, chuklā́ᵘç ca kṛishṇā́ᵘç ca ví cinuyâd, yé çuklā́ḥ[2] syús tám âdityáṃ carúṃ nír vaped, âdityā́ vaí devatáyâ[1] víḍ, víçam evā́ 'va gachati || 3 || áva-gatâ 'sya víḍ ánava-gataᵘ râshṭrám íty âhur; yé kṛishṇā́ḥ syús táṃ vâruṇáṃ carúṃ nír vaped, vâruṇáṃ vaí râshṭrám, ubhé[3] evá víçaṃ ca râshṭráṃ cā́ 'va gachati | yádi nā́ 'va-gáched imám ahám âdityébhyo bhâgáṃ nír vapâmy ā́ 'múshmâd amúshyai viçó 'va-gantor íti nír vaped, âdityā́ evaí 'nam bhâga-dhéyam pre-'psánto víçam áva || 4 || gamayanti | yádi nā́ 'va-gáched ā́çvatthân[1] mayū́khânt saptá madhyame-'shā́yâm úpa hanyâd: idám ahám âdityā́n badhnâmy ā́ 'múshmâd amúshyai viçó 'va-gantor íty, âdityā́ evaí 'nam baddhá-vîrâ víçam áva gamayanti | yádi nā́ 'va-gáched etám evā́ "dityáṃ carúṃ nír vaped, idhmé 'pi mayū́khânt sáṃ nahyed, anapa-rudhyám evā́ 'va gachaty; ā́çvatthâ[1] bhavanti, marútâṃ vā́ etád ójo yád açvatthá[1], ójasai 'vá víçam áva gachati; saptá bhavanti, saptá-gaṇâ vaí marúto, gaṇa-çá evá víçam áva gachati || 5 || dhâráyadvato, maruto, gachati, víçam ávaî, 'tád, ashṭā́daça ca || 1 ||

---

1. [1] ohne avagraha. [2] s. schol. zu P. 9, 1. [3] s. P. 4, 11.

2, 1, 11, 3-6. — K. 11, 6. — satyâ ¦ âçîr ity ā-çîḥ — upà ¦ preti | ita — enâ | viçpatinâ | abhîti — viçpatiḥ — parastāt — ubhe iti — eti | amushmāt — âçvátthân — madhyameshâyâm iti madhyama-îshâyām — baddhavîrâ iti baddha-vîrâḥ — idhme | apîti — açvatthaḥ — saptagáṇâ iti sapta-gaṇâḥ.

2. devā́ vaí mṛityór abibhayus, té prajā́-patim úpâ 'dhâvan, tébhya etā́m prâjâ-patyā́u çatá-kṛishṇalâm nír avapat, táyai 'vaí 'shv amṛ́tam adadhâd; yó mṛityór bibhîyā́t tásmâ etā́m prâjâ-patyā́u çatá-kṛishṇalâm nír vapet, prajā́-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn ā́yur dadhâti, sárvam ā́yur eti; çatá-kṛishṇalâ bhavati, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé || 1 || práti tishṭhati; ghṛité bhavaty, ā́yur vaí ghṛitám, amṛ́tau híraṇyam, ā́yuç cai 'vā́ 'smâ amṛ́tam ca samī́cî[1, 2] dadhâti; catvā́ri-catvâri kṛishṇálâny áva dyati catur-avattásyā́ ''ptyâ; eka-dhā́ brahmáṇa úpa haraty, eka-dhaí 'vá yájamâna ā́yur dadhâty | asā́v âdityó ná vỳ arocata, tásmai devā́ḥ prā́yaçcittim[1] aichan, tásmâ etā́u sauryám carúm nír avapan, ténai 'vā́ 'smin || 2 || rúcam adadhur; yó brahmavarcasá-kâmaḥ syā́t tásmâ etā́u sauryám carúm nír vaped, amúm evā́ ''dityā́u svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma-varcasám dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavaty; ubhayáto[1] rukmaú bhavata, ubhayáta evā́ 'smin rúcam dadhâti; prayâjé-prayâje kṛishṇálam juhoti, dig-bhyá evā́ 'smai brahma-varcasám áva runddhe[3] | âgneyám ashṭā́-kapâlam nír vapet sâvitrám dvā́daça-kapâlam bhū́myai || 3 || carúm yáḥ kâmáyeta: híraṇyam vindeya híraṇyam mó 'pa named íti; yád âgneyó bhá-

2. mṛityubhîtâdînâm ishṭayaḥ (2, 2, 12). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 31. [3] rumdhe (°a) ABCDW.

vaty âgneyáṃ vaí híraṇyaṃ yásyai 'vá híraṇyaṃ ténai 'vaí 'nad vindate, sâvitró bhavati savitṛí-prasûta evaí 'nad vindate, bhūmyai carúr bhavaty asyā́m evaí 'nad vindata, úpai 'naᵕ híraṇyaṃ namati | ví vā́ eshá indriyéṇa vîr̀yeṇa 'rdhyate yó híraṇyaṃ vindáta; etā́m || 4 || evá nír vaped dhíraṇyaṃ vittvā́, né 'ndriyéṇa vîr̀yeṇa vỳ ṛidhyata | etā́m evá nír vaped yásya híraṇyaṃ náçyed; yád âgneyó bhávaty âgneyáṃ vaí híraṇyaṃ yásyai 'vá híraṇyaṃ ténai 'vaí 'nad vindati, sâvitró bhavati savitṛí-prasûta evaí 'nad vindati, bhūmyai carúr bhavaty asyā́ṃ vā́ etán naçyati yán náçyaty asyā́m evaí 'nad vindatī́ | 'ndraḥ || 5 || tváshṭuḥ sómam abhî-sháhâ 'pibat, sá víshvañ[1] vỳ ârchat, sá indriyéṇa soma-pîthéna vỳ ârdhyata; sá yád ûrdhvám ud-ávamît té çyâmā́kâ abhavant; sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat; tásmâ etáᵕ somendráᵕ[1] çyâmâkáṃ carúṃ nír avapat ténai 'vā́ 'sminn indriyáᵕ soma-pîthám adadhâd; ví vā́ eshá indriyéṇa soma-pîthéna 'rdhyate yáḥ sómaṃ vámiti; yáḥ soma-vâmī́ syā́t tásmai || 6 || etáᵕ somendráᵕ[1] çyâmâkáṃ carúṃ nír vapet, sómaṃ cai 'vé 'ndraṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáᵕ soma-pîtháṃ dhatto, né 'ndriyéṇa soma-pîthéna vỳ ṛidhyate; yát saumyó bhávati soma-pîthám evā́ 'va runddhe[2], yád aindró bhávatî 'ndriyáṃ vaí soma-pîthá indriyám evá soma-pîthám áva runddhe[3]; çyâmâkó bhavaty, eshá vā́vá sá sómaḥ || 7 || sâ-'kshā́d evá soma-pîthám áva runddhe[3] | 'gnáye dâtré puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped índrâya pra-dâtré puroḍā́çam[1] ékâdaça-kapâlam paçú-kâmo, 'gnír evā́ 'smai paçū́n pra-janáyati vṛiddhā́n índraḥ prá yachati; dádhi mádhu ghṛitám ā́po dhânā́ bhavanty, etád vaí paçûnā́ᵕ rûpáᵕ, rûpéṇai 'vá paçū́n áva runddhe[3]; pañca-gṛihîtám bhavati, pā́ñktâ[4] hí pa-

çávo; bahu-rûpám bhavati, bahu-rûpā́ hí paçávaḥ ‖ 8 ‖ sám-
-ṛiddhyai[5]; prâjâ-patyám bhavati, prâjâ-patyā́ vaí paçá-
vaḥ, prajā́-patir evā́ 'smai paçū́n prá janayaty; âtmā́ vaí
púrushasya mádhu, yán mádhv agnaú juhóty âtmā́nam
evá tád yā́jamâno 'gnaú prá dadhâti; pañktỳau[4] yâjyâ-'nu-
vâkỳe[6] bhavataḥ, pā́ñktaḥ[4] púrushaḥ pā́ñktâḥ[4] paçáva,
âtmā́nam evá mṛityór nish-krī́ya paçū́n áva runddhe[3] ‖ 9 ‖
indriyè, 'smin, bhū́myâ, etā́m, índraḥ, syā́t tásmai, sómo, bahurûpā́ hí pa-
çáva, ékacatvâriṁçac ca ‖ 2 ‖

2, 2, 12, 1-8. — K. 11, 4. 1. 2. — çatàyur iti çata-âyuḥ —
çatendriya iti çata-indriyaḥ — samîcî iti — âptyai — brah-
maṇè — yajàmâne — prâyàçcittim — ubhayatàḥ — enat |
vindate | upeti — vindatè — vîti | ṛidhyate — abhîshahety[7]
àbhi-sahā́ — vishvàñ | vîti | ârchat — vîti | ârdhyata —
somendram — eshaḥ | vâva | saḥ — prajanayatîti pra-jana-
yàti — dhânâḥ — pâñktā́ḥ | hi.

3. devā́ vaí sattrám[1] âsatá 'rddhi-parimitaṃ yáças-
-kàmâs, téshâṁ sómaṁ rā́jânaṃ yáça ârchat, sá girím úd
ait, tám agnír ánū́ 'd ait, tā́v agnī́-shómau sám abhavatâṃ;
tā́v índro yajná-vibhrashṭó 'nu párai ''t, tā́v abravîd: yâjá-
yatam mé 'ti; tásmâ etā́m íshṭiṃ nír avapatâm: âgneyám
ashṭā́-kapâlam aindrám ékâdaça-kapâlaṁ saumyáṃ ca-
rúṃ, táyai 'vā́ 'smin téjaḥ ‖ 1 ‖ indriyám brahma-varca-
sám adhattâṃ | yó yajná-vibhrashṭaḥ syā́t tásmâ etā́m
íshṭiṃ nír vaped: âgneyám ashṭā́-kapâlam aindrám ékâ-
daça-kapâlaṁ saumyáṃ carúṃ; yád âgneyó bhávati téja
evā́ 'smin téna dadhâti, yád aindró bhávatī́ 'ndriyám evā́
'smin téna dadhâti, yát saumyó brahma-varcasáṃ ténâ;
''gneyásya ca saumyásya cai ''ndré sam-ā́çleshayet[2], téjaç

---

2. [4] °ñt° ACD; s. Whitney zu P. 14, 23 p. 388. [5] °ṛidhyai ACDW. [6] s. P. 4, 52. [7] s. P. 3, 7.
3. yajnavibhrashṭâdînâm ishṭayaḥ (2, 8, 14). [1] satraṃ ABCDW. [2] als Compositum!

cai 'vā́ 'smin brahma-varcasám ca samī́cī[3 u. 4] ‖ 2 ‖ dadhâty | agnî-shomī́yam ékâdaça-kapâlam nír vaped yám kā́mo nó 'pa-námed; âgneyó vaí brâhmaṇáḥ, sá sómam pibati, svā́m evá devátâu[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, saí 'vaí 'naṃ kā́mena sám ardhayaty, úpai 'naṃ kā́mo na-maty | agnî-shomī́yam ashṭā́-kapâlam nír vaped brahmavar-casá-kâmo, 'gnī́-shómâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâ-vati, tā́v evā́ 'smin brahma-varcasáṃ dhatto, brahma-var-casỳ evá ‖ 3 ‖ bhavati; yád ashṭā́-kapâlas ténâ "gneyó, yác chyâmâkás téna saumyáḥ, sám-ṛiddhyai[5] | sómâya vâjíne çyâmâkáṃ carúṃ nír vaped yáḥ klaíbyâd[6] bibhī́-yā́d; réto hí vā́ etásmâd vā́jinam apa-krā́maty áthai 'shá klaíbyâd[6] bibhâya, sómam evá vâjínau svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin réto vā́jinaṃ dadhâti, ná klîbó[7] bhavati | brâhmaṇas-patyám ékâdaça-kapâlaṃ nír va-ped grā́ma-kâmaḥ ‖ 4 ‖ bráhmaṇas pátim[7] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá ya-chati, grâmỳ evá bhavati; gaṇá-vatî[9] yâjyâ-'nuvâkỳe[9] bha-vataḥ, sa-jâtaír evaí 'naṃ gaṇá-vantaṃ karoty | etā́m evá nír vaped yáḥ kâmáyeta: bráhman víçaṃ ví nâçayeyam iti; mârutī́[9] yâjyâ-'nuvâkỳe[9] kuryâd, bráhmann evá víçaṃ ví nâçayati ‖ 5 ‖ téjaḥ, samī́cī, brahmavarcasy èvá, grā́makâmas, tríçatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

2, 3, 14, 1-8. — K. 10, 2. 11, 4. — âsata | ṛiddhiparimi-tam ity ṛiddhi-parimitam | yaçàskâmâ iti yaçàḥ-kâmâḥ — yaçàḥ | ârchat — anú | ud iti | ait — agnîshomâv ity agnî--somaú — anú | pareti | ait — samâçléshayed iti sam--âçléshayet — samîcî iti — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — brâhmaṇaspatyam iti brâhmaṇaḥ-patyam — brahmàṇaḥ | patim — grâmî — gaṇavàtî iti gaṇa-vatî — mârutî iti.

---

3. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 31. [5] ṛidhyai ACDW. [6] °vy° W. [7] °bo auch W. [8] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [9] s. P. 4, 52.

4. **aryamṇé**[1] carúṃ nír vapet suvargá-kâmo; 'saú vā́ âdityò 'ryamā́, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ suvar-gáṃ lokáṃ gamayaty | **aryamṇé**[1] carúṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: dā́na-kâmâ me pra-jā́ḥ syur íty; asaú vā́ âdityò 'ryamā́, yáḥ khálu vaí dádâti sò 'ryamā́, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evá || 1 || asmai dā́na-kâmâḥ pra-jā́ḥ karoti, dā́na-kâmâ asmai pra-jā́ bhavanty | **aryamṇé** carúṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: svastí[1] janátâm[1] iyâm íty; asaú vā́ âdityò 'ryamā́, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ tád gamayati yátra jígamishatī́ | 'ndro vaí devā́nâm ânu-jâvará âsît, sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám **aindrám ânu-shûkám** ékâdaça-kapâlaṃ níḥ || 2 || avapat ténai 'vaí 'nam ágraṃ devátânâm[1] páry aṇayad[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkỳe[3] akarod budhnā́d evaí 'nam ágram páry aṇayad[2]; yó râjanỳa ânu-jâvaráḥ syā́t tásmâ etám **aindrám ânu-shûkám** ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'nam ágraṃ samânā́nâm[1] pári ṇayati[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkỳe[3] bhavato budhnā́d evaí 'nam ágram || 3 || pári ṇayaty[2], ânu-shûkó bhavaty eshā́ hỳ etásya devátâ[1] yá ânu-jâvaráḥ, sám-ṛiddhyai[4] | yó brâhmaṇá ânu-jâvaráḥ syā́t tásmâ etám **bârhaspatyám**[1] ânu-shûkáṃ carúṃ nír vaped, bṛihaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'nam ágraṃ samânā́nâm[1] pári ṇayati[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkỳe[3] bhavato budhnā́d evaí 'nam ágram pári ṇayaty[2], ânu-shûkó bhavaty eshā́ hỳ etásya de-

---

4. svargakâmâdînâm ishṭayaḥ (2, 3, 14). [1] ohne avagraha. [2] so (mit ṇ) ABW; s. P. 7, 5. [3] s. P. 4, 52. [4] ṛidhyai ACDW.

vátâ[1] yá ânu-jâvaráḥ, sám-ṛiddhyai || 4 || evá, nír, ágram, etásya, catvā́ri ca || 4 ||

2, 3, 14, 4-6. — K. 11, 4. — suvargam iti suvaḥ-gam — dânâkâmâ iti dânâ-kâmâḥ | me — asmai | prajâ iti pra-jâḥ — svasti | janatām — ânushûkam ity ānu-sûkam — parîti | anayat — samânânām | parîti | nayati — bârhaspatyam — bṛihaspatim.

5. prajā́-pates tráyas-triṃçad duhitára âsan, tā́ḥ sómâya rā́jne 'dadât, tā́sâṃ rohiṇī́m úpai "t, tā́ īrshyantīḥ púnar agachan, tā́ ánv ait, tā́ḥ púnar ayâcata, tā́ asmai ná púnar adadât, sò 'bravîd: ṛitám amîshva yáthâ samâvac-chá[1] upai-'shyā́my átha te púnar dâsyâmī́ 'ti, sá ṛitám âmît, tā́ asmai púnar adadât, tā́sâṃ rohiṇī́m evó 'pa || 1 || ait, táṃ yákshma ârchad; rā́jânaṃ yákshma ârad íti tád râja-yakshmásya jánma yát pā́pîyân abhavat tát pâpa-yakshmásya yáj jâyā́bhyó 'vindat táj jâyényasya[2], yá evám etéshâṃ yákshmâṇâṃ jánma véda naí 'nam eté yákshmâ vindanti; sá etā́ evá namasyánn[2] úpâ 'dhâvat, tā́ abruvan: váraṃ vṛiṇâmahai samâvac-chá[1] evá na úpâ 'ya íti, tásmâ etám || 2 || âdityáṃ carúṃ nír avapan, ténai 'vaí 'nam pâpā́t srā́mâd amuñcan | yáḥ pâpayakshmá-gṛihîtaḥ syā́t tásmâ etám âdityáṃ carúṃ nír vaped, âdityā́n evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evaí 'nam pâpā́t srā́mân muñcanty | amâ-vâsyâyâṃ nír vaped, amúm evaí 'nam â-pyā́yamânam ánv ā́ pyâyayati; návo-navo bhavati jā́yamâna íti puro-'nuvâkyâ[3] bhavaty ā́yur evā́ 'smin táyâ dadhâti, yám âdityā́ aṃçúm â-pyâyáyanti[4]

5. râjayakshmagṛihîtasyeshṭiḥ (2, 4, 14). [1] °vacha ACD. [2] ohne avagraha. [3] diese hiesige direkte Aufführung der puronuvâkyā́ und yâjyā́ (vgl. II, 4, 14, 1) ist ein weiterer Beweis für die sekundäre Zuthat der yâjyâ-Abschnitte (s. note zu I, 5, 5, 2. II, 2, 12, 1). [4] zum Accent s. schol. zu P. 10, 10.

'ti yâjyaí[3 u. 4] " 'vaí 'nam etáyâ pyâyayati || 3 || evó 'pai, 'tám, asmin, tráyodaça ca || 5 ||

2, 4, 14, 1. (B. 3, 1, 3, 1). — K. 11, 3. — samâvaccha[1] iti samâvat-çaḥ | upaishyâmîty úpa-eshyâmi — ârchat — ârat — jâyâbhyâḥ — jâyenyásya — yakshmâḥ — upeti | ayaḥ — anú | eti | pyâyayati — yâjyâ | eti | eva | enam.

6. prajâ-patir devébhyo 'nnâ-'dyaṃ vy-âdiçat[1], sò 'bravîd: yád imâñ lokân[2] abhỳ ati-rícyâtai[3], tán mámâ 'sad íti, tád imâñ lokân abhy áty aricyaté 'ndraꞷ râjânam índram adhi-râjám índraꞷ sva-râjânaṃ, táto vaí sá imâñ lokâꞷs[2] tredhâ[4] 'duhat, tát tri-dhâtos tridhâtu-tváṃ | yáṃ kâmáyetâ: 'nnâ-'dáḥ syâd íti tásmâ etáṃ tri-dhâtuṃ nír vaped índrâya râjne puroḍâçam[4] || 1 || ékâ-daça-kapâlam índrâyâ 'dhi-râjâyé 'ndrâya sva-râjne; 'yáṃ vâ índro râjâ 'yám índro 'dhi-râjò 'sâv índraḥ sva-râḍ, imân evá lokânt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evâ 'smâ ánnam prá yachantỳ, annâ-'dá evá bhavati, yáthâ vatséna práttâṃ[4] gâṃ duhá eváṃ evé 'mâñ lokân[2] práttân[4] kâmam annâ-'dyáṃ duha; ut-tânéshu kapâleshv ádhi çrayaty, áyâtayâma-tvâya; tráyaḥ puroḍâçâ bhavanti, tráya imé lokâ, eshâṃ lokânâm âptyâ; úttara-uttaro jyâyân bhavaty, evám iva hî 'mé lokâḥ, sám-ṛiddhyai[5]; sárveshâm abhi-gamáyann áva dyaty, áchambaṭ-kâraṃ; vy-atyâsaṃ ánv âhâ, 'nir-dâhâya || 2 || puroḍâçam, tráyaḥ, shâḍviꞷçatiç ca || 6 ||

2, 4, 14, 1. 2. — K. 10, 10. — annâdyam ity ánna-adyám | vyâdiçad iti vi-âdiçat — abhîti | atiricyâtâ ity áti-ricyâtai — asat — abhi | atîti | aricyata — imân | lokân | tredhâ | aduhat — ayam | vai | indráḥ | râjâ | ayam — asau —

6. annâdanaçaktikâmasya tridhâtur yâgaḥ (2, 4, 14). [1] als Compositum! [2] °ṃ lo° W (ter), °nlo° A. W (einmal), °n (mit virâma) lo° B; zu °kâꞷs s. P. 6, 14. [3] Wurzel betont. [4] ohne avagraha. [5] °ṛidhyai ACDW.

prattā́m — duhe — prattā́n — duhe — puroḍā́çāḥ — âptyai — hi | ime.

7. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, tā́n devā́n ásurâ ajayan, té devā́ḥ parâ-jigyânā́ ásurâṇâṃ vaíçyam úpâ "yan, tébhya indriyáṃ vîryam ápâ 'krâmat; tád índro 'câyat, tád ánv ápâ 'krâmat, tád ava-rúdhaṃ nā́ 'çaknot, tád asmâd abhy-ardhò 'carat; sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tám etáyâ sárva-prishṭhayâ 'yâjayat, táyai 'vā́ 'sminn indriyáṃ vîryam adadhâd | yá indriyá-kâmaḥ || 1 || vîrya-kâmaḥ syā́t tám etáyâ sárva-prishṭhayâ yâjayed; etā́ evá devátâḥ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́ evā́ 'sminn indriyáṃ vîryaṃ dadhati | yád índrâya rā́thaṃ-tarâya nir-vápati yád evā́ 'gnés téjas tád evā́ 'va runddhe[2], yád índrâya bā́rhatâya yád evé 'ndrasya téjas tád evā́ 'va runddhe[2], yád índrâya vairûpā́ya[1] yád evá savitús téjas tát || 2 || evā́ 'va runddhe[2], yád índrâya vairâjā́ya[1] yád evá dhâtús téjas tád evā́ 'va runddhe[2], yád índrâya çâkvarā́ya yád evá marútâṃ téjas tád evā́ 'va runddhe[2], yád índrâya raivatā́ya[1] yád evá bṛ́haspátes[1] téjas tád evā́ 'va runddha[2], etā́vanti[1] vaí téjâṃsi, tā́ny evā́ 'va runddha[2]; ut-tânéshu kapā́leshv ádhi çrayaty, ayâtayâma-tvā́ya; dvā́daça-kapâlaḥ puroḍā́çaḥ[1] || 3 || bhavati, vaiçvadeva-tvā́ya; sam-antám pary-ávadyati[3], sam-antám evé 'ndriyáṃ vîryaṃ yájamâne dadhâti; vy-atyā́sam ánv âhā́, 'nir-dâhâyā́; 'çva ṛishabhó vṛishṇír bastáḥ sā́ dákshiṇâ, vṛisha-tvā́yai | 'táyai 'vá yajetâ 'bhi-çasyámâna, etā́ç cé 'd vā́ asya devátâ[1] ánnam adánty adánty uv[4] evā́ 'sya manushyâḥ || 4 || indriyákâmaḥ, savitús téjas tát, puroḍā́ço, 'shṭā́triṃçac ca || 7 ||

7. sarvaprishṭhâ vîryakâmâbhiçastayoḥ (2, 4, 14). [1] ohne avagraha. [2] ruṃdhe ABCDW. [3] als Compositum! [4] so ABW; s. P. 9, 16.

2, 4, 14, 2-4. — K. 10, 10. — upeti | âyan — anu | apeti | akrâmat — abhyardha ity abhy-ardhaḥ — etâvanti — paryavâdyatîti pari-avâdyati — etâç | ca | id | vai — adanti | adanti | u | eva.

8. Rájano vaí Kauṇeyáḥ Kratu-jítaṃ Jā́nakiṃ cakshur-ványam ayât, tásmâ etā́m íshṭiṃ nír avapad: agnáye bhrā́jasvate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlau sauryáṃ carúm agnáye bhrā́jasvate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam, táyai 'vā́ 'smiñ cákshur[2] adadhâd | yáç cákshush-kâmaḥ syât tásmâ etā́m íshṭiṃ nír vaped: agnáye bhrā́jasvate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlau sauryáṃ carúm agnáye bhrā́jasvate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam, agnér vaí cákshushâ manushyâ ví || 1 || paçyanti[3] sū́ryasya devā́, agníṃ cai 'vá sū́ryaṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smiñ cákshur[2] dhattaç cákshushmân[1] evá bhavati | yád âgneyaú bhávataç cákshushî[4] evā́ 'smin tát práti dadhâti, yát sauryó nā́sikâṃ ténâ; 'bhítaḥ[1] sauryám âgneyaú bhavatas, tásmâd abhíto nā́sikâṃ cákshushî[4], tásmân nā́sikayâ cákshushî[4] ví-dhṛite[4] | samânī́[1, 4] yâjyâ-'nuvâkye[4] bhavataḥ, samânáu[1] hí cákshuḥ sám-ṛiddhyâ[5] | úd u tyáṃ jâtá-vedasau[6], saptá tvâ haríto ráthe[6], citráṃ devā́nâm úd agâd ánîkam[6] íti píṇḍân prá yachati, cákshur evā́ 'smai prá yachati, yád evá tásya tát || 2 || ví, hy, ashṭā́viuçatiç ca || 8 ||

2, 4, 14, 4. 5. — cakshurvanyam iti cakshuḥ-vanyám —

8. cakshushkâmasya trihavishkeshṭiḥ (2, 4, 14). [1] ohne avagraha. [2] °nc° A, n mit virâma B, °ṃc° W; s. P. 5, 21. [3] unbetont. [4] s. P. 4, 12. 11. 52. [5] ṛidhyâ (°ai) ABCDW. [6] nur der erste und letzte dieser drei hier nur mit dem pratîka angeführten Verse war bereits da, in I, 4, 43, 1; und die pratîka davon im yâjyâ-Abschnitt II, 2, 12, 1; der mittlere Vers aber findet sich (und zwar mit ihnen, resp. abermals, jedoch mit Ausnahme des ersten, im vollen Wortlaute) erst unten, im yâjyâ-Abschnitt nämlich des nächsten prap. (II, 4, 14, 4) vor. Vgl. meine Bemerkung zu I, 5, 5, 2.

tasmai — bhrâjàsvate — tayā̂ | e̱va — cakshùshkâma̱ iti̱ cakshùḥ-kâ̱ma̱ḥ — pa̱çya̱nti̱ — cakshùshmân — cakshùshî iti — a̱bhitàḥ — vidhṛite̱ iti̱ vi-dhṛite̱ | sa̱mâ̱nî iti.

9. [a1] dhruvò 'si dhruvò 'háᴗ sa-jâtéshu bhûyâsaṃ dhī́raç céttâ vasu-víd, dhruvò 'si dhruvò 'háᴗ sa-jâtéshu bhûyâsam ugráç céttâ vasu-víd, dhruvò 'si dhruvò 'háᴗ sa-jâtéshu bhûyâsam abhi-bhū́ç céttâ vasu-víd | [b] ā́-manam asy ā́-manasya devâ yé sa-jâtā́ḥ kumârā́ḥ[2] sá-manasas tā́n ahám kàmaye hṛidā́ té mā́ṃ kâmayantâᴗ hṛidā́ tā́n ma ā́-manasaḥ[3] kṛidhi svā́hā́[1]; ''-manam asi ‖ 1 ‖ ā́-manasya devâ yā́ striyaḥ sá-manasas tā́ aháṃ kâmaye hṛidā́ tā́ mā́ṃ kâmayantâᴗ hṛidā́ tā́ ma ā́-manasaḥ[3] kṛidhi svā́hâ[2] | vaiçva-devī́ᴗ sâṃ-grahaṇī́ṃ nír vaped grā́ma-kâmo, vaiçva-devā́ vaí sa-jâtā́, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yachanti, grâmỳ evá bhavati | sâṃ-grahaṇī́ bhavati, mano-gráhaṇaṃ vaí saṃ-gráhaṇam, mána evá sa-jâtā́nâm ‖ 2 ‖ gṛihṇâti | dhruvò 'si dhruvò 'háᴗ sa-jâtéshu bhûyâsam íti pari-dhī́n pári dadhâty, â-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsté, 'tho etád evá sárvaᴗ sa-jâtéshv ádhi bhavati yásyai 'váṃ vidúsha eté pari-dháyaḥ pari-dhîyánta | ā́-manam asy ā́-manasya devâ íti tisrá ā́-hutîr juhoty, etā́vanto[1] vaí sa-jâtā́ yé mahā́nto yé kshullakā́ yā́ striyaḥ, tā́n evā́ 'va runddhe[4], tá enam áva-ruddhâ úpa tishṭhante ‖ 3 ‖ svā́hā́ ''manam asi, sajâtā́nâᴗ, runddhe[4], pā́ñca ca ‖ 9 ‖

2, 4, 14, 5. — K. 12, 2. — de̱vâ̱ḥ | ye — ku̱mâ̱râḥ — svâhā́ — de̱vâ̱ḥ | yâḥ — tâḥ — vai̱çva̱de̱vâ iti vaiçva-de̱vâḥ — sa̱jâ̱tâ iti sa-jâ̱tâḥ — te | e̱va̱ — grâ̱mî — atho̱ iti — pa̱ri̱dhîyanta̱ iti pari-dhîyantè — e̱tâvàntaḥ — kshu̱lla̱kâḥ | yâḥ — te.

---

9. grâmakâminaḥ sâṃgrahaṇishṭiḥ (2, 4, 14). [1] so schon I, 6, 2, 1; zu dhruvo 'si s. schol. zu P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] zu °ḥ s. schol. P. 8, 26. [4] ruṃdhe ABCDW.

10. [a] yán návam aít tán náva-nîtam abhavad, yád ásar-pat tát sarpír abhavad, yád ádhriyata[1] tád ghritám abha-vad | [b] açvínoḥ prâ-'ṇò 'si tásya te dattâm yáyoḥ prâ-'ṇó 'si svā́hé[2], 'ndrasya prâ-'ṇò 'si tásya te dadâtu yásya prâ-'ṇó 'si svā́hâ[2], mitrā́-váruṇayoḥ prâ-'ṇò 'si tásya te dattâm yásya prâ-'ṇó 'si svā́hâ, víçveshâm devā́nâm prâ-'ṇò 'si || 1 || tásya te dadatu yéshâm prâ-'ṇó 'si svā́hâ[2] | [c] ghritásya dhā́râm amrítasya pánthâm índreṇa dattā́m prá-yatâm marúd-bhiḥ | tát tvâ víshṇuḥ páry apaçyat tát tvé 'ḍâ gávy aírayat[3] | [d] pâvamânéna tvâ stómena gâya-trásya vartanyó 'pâ-'uçór vîrỳeṇa devás tvâ savitó 't sri-jatu jîvā́tave jîvanasyā́yai, brihad-rathantaráyos tvâ stómena trishṭúbho[2] vartanyā́ çukrásya vîrỳeṇa devás tvâ savitó 't || 2 || srijatu jîvā́tave jîvanasyā́yâ, agnés tvâ mā́trayâ já-gatyai vartanyā́ "grayaṇásya[3] vîrỳeṇa devás tvâ savitó 't srijatu jîvā́tave jîvanasyā́yâ | [e] imám agna ā́yushe várcase kridhi priyáu réto varuṇa soma râjan | mâté 'vâ 'smâ adite çárma yacha víçve devâ járad-ashṭir yáthā́ 'sat || [f] agnír ā́yushmânt[3] sá vánaspáti-bhir ā́yushmân[3] téna tvā́ "yushā́ "yushmantaṃ[3] karomi, sóma ā́yushmânt sá ósha-dhî-bhir[4], yajñá ā́yushmânt sá dákshiṇâbhir, bráhmā́ "yushmat tád brâhmaṇaír ā́yushmad, devā́ ā́yushmantas tè 'mrítena, pitára ā́yushmantas té sva-dháyā́ "yushmantas téna tvā́ "yushā́ "yushmantaṃ karomi || 3 || víçveshâṃ devā́-nâm prâṇò 'si, trishṭúbho vartanyā́ çukrásya vîryèṇa devás tvâ savitó 't, sóma ā́yushmân, páñcaviṃçatiç ca || 10 ||

2, 3, 11, 2-5. — K. 11, 7. — prâṇa iti pra-anaḥ — svâhā́ — tat | tvâ | iḍā́ | gavi | airàyat — vartanyâ | upâṃçor ity úpa-aṃçoḥ — trishṭubhàḥ — jîvanasyâyai — âgrayaṇasyà

10 âyushkâmeshṭimantrâḥ. [1] so (°dhr°) ABCDW u. schol. (p. 446). [2] ohne avagraha. [3] betont! [4] s. P. 3, 7.

— agne — mâtâ | iva | asmai — devâḥ — asàt — âyúshmân — tvâ | âyúshâ | âyúshmantam — oshàdhîbhir ity oshàdhi-bhiḥ — brahmà | âyúshmat — te | amṛitèna.

11. agníṃ vā́ etásya çárîraṃ gachati[1] sómaᵕ ráso váruṇa enaṃ varuṇa-pâçéna gṛihṇâti[1] sárasvatîṃ[2] vā́g agnā́-vishṇû âtmā́ yásya jyóg âmáyati | yó jyóg-âmayâvî[3] syā́d yó vâ kâmáyeta: sárvam ā́yur iyâm íti tásmâ etā́m íshṭiṃ nír vaped: âgneyám ashṭā́-kapâlaᵕ saumyáṃ carúṃ vâruṇáṃ dáça-kapâlaᵕ sârasvatáṃ[2] carúm âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam; agnér evā́ 'sya çárîraṃ nish-krîṇā́ti sómâd rásam ‖ 1 ‖ vâruṇénai 'vaí 'naṃ varuṇa-pâçā́n muñcati, sârasvaténa[2] vā́caṃ dadhâty, agníḥ sárvâ devátâ[2] víshṇur yajnó, devátâbhiç[2] cai 'vaí 'naṃ yajnéna ca bhishajyaty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | yán návam aít tán náva-nîtam abhavad íty ā́jyam áve ''kshate, rûpám evā́ 'syai 'tán mahimā́naṃ vy-ā́cashṭe[4] | 'çvínoḥ prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âhâ, 'çvínau vaí devā́nâm ‖ 2 ‖ bhisháјau, tā́bhyâm evā́ 'smai bheshajáṃ karotī́ | 'ndrasya prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âhe, 'ndriyám evā́ 'sminn eténa dadhâti | mitrā́-váruṇayoḥ prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âha, prâṇâ-'pânā́v evā́ 'sminn eténa dadhâti | víçveshâṃ devā́nâm prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âha, vîrỳam evā́ 'sminn eténa dadhâti | ghṛitásya dhā́râm amṛ́tasya pánthâm íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát | pâvamânéna tvâ stómené 'ti ‖ 3 ‖ âha, prâ-'ṇám evā́ 'sminn eténa dadhâti | bṛihad-rathantaráyos tvâ stómené 'ty âhaú, 'ja evā́ 'sminn eténa dadhâty, agnés tvâ mā́trayé 'ty âhâ, ''tmā́nam evā́ 'sminn eténa dadhâty | ṛitvíjaḥ[2] páry âhur, yā́-

---

11. dîrgharogyâyurarthinor ishṭiḥ (2, 5, 12). [1] unbetont! [2] ohne avagraha. [3] so ABCD, jyóg âmayâvī́ W. [4] als Compositum!

vanta[2] evá 'rtvíjas[2] tá enam[5] bhishajyanti; brahmáṇo hás-tam anv-ârábhya páry âhur, eka-dhaí 'vá yájamâna ấyur dadhati, yád evá tásya tád | dhíraṇyât || 4 || ghṛitáṃ nísh pibaty[6], ấyur vaí ghṛitám amṛ́ta◡ híraṇyam, amṛ́-tâd evấ ''yur nísh pibati[6]; çatá-mânam bhavati, çatấ-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ấyushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty; átho khálu yấvatîḥ[2] sámâ eshyán mányeta tấvan-mâna◡ syât, sám-ṛiddhyâ[7] | imám agna ấyushe várcase kṛi-dhī́ 'ty âhấ, ''yur evấ 'smin várco dadhâti | víçve devâ járad-ashṭir yáthấ 'sad íty âha, járad-ashṭim evaí 'naṃ karoty | agnír ấyushmân[2] íti hástaṃ gṛibhṇâty, eté vaí devấ ấyushmantas[2], tá evấ 'sminn ấyur dadhati, sár-vam ấyur eti || 5 || rásaṃ, devā́nâ◡, stómené 'ti, híraṇyâd, ásad íti, dvấvi◡çatiç ca || 11 ||

2, 3, 10, 1-3. 5, 12, 1. — K. 11, 8. — gạchạtị — gṛịbhṇ̣âtị | sarásvatîm — nịshkrîṇâtîti nịḥ-krîṇâti — sarvấḥ | dẹvatấḥ — ịtâsụr itî̂ta-ạsụḥ — îkshạtẹ — ẹva | ạsyạ — vyâcáshṭạ iti vi-âcáshṭe — prâṇ̣a iti pra-ạnaḥ — âhạ | ojáḥ | ẹva | ạ-smịn — ṛịtvijáḥ — yâváṇtaḥ — te | ẹnạm — ẹkạdhety éka-dhâ | ẹva | yajámâne — nir iti | pịbạtị — çạtâyụr iti çạta-âyụḥ — çạtendriyạ iti çạta-ịndrịyạḥ — ạtho iti — yâ-vátîḥ — asát | iti — âyúshmân — te | ẹva.

12. prajấ-patir váruṇâyấ 'çvam anayat, sá svấṃ de-vátâm[1] ârchat, sá páry adîryata; sá etáṃ vâruṇáṃ cá-tush-kapâlam apaçyat, táṃ nír avapat, táto vaí sá varuṇa-pâçấd amucyata | váruṇo vấ etáṃ gṛihṇâti yó 'çvam prati-gṛihṇấti; yấvató[1] 'çvân prati-gṛihṇîyất tấvato[1] vâruṇấñ cátush-kapâlân[2] nír vaped, váruṇam evá svéna bhâga-dhé-

11. [5] schol. zu P. 9, 11. 10, 22. [6] so (°sh p°) ABW; s. P. 8, 24. [7] °ṛidhyâ (°ai) ABCDW.

12. açvadânina ishṭiḥ catushkapâlâ (2, 5, 12). [1] ohne avagraha. [2] °nca° A, n (mit virâma) ca° B, °ṃ ca° W und pâṭha in B (p. 455); s. P. 5, 21. 24.

yenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ varuṇa-pâçā́n muñcati ‖ 1 ‖ cátush-kapâlâ bhavanti, cátush-pâd dhy áçvaḥ[3], sám-ṛiddhyâ[4]; ékam áti-riktaṃ nír vaped yám evá prati-grâhī́ bhávati yáṃ vâ nā́ 'dhy-éti, tásmâd evá varuṇa-pâçā́n mucyate | yády áparam prati-grâhī́ syā́t saur-yám éka-kapâlam ánu nír vaped, amúm evā́ "dityám uc-cârám kurute | 'pò 'va-bhṛithám ávai 'ty, ap-sú vaí váruṇaḥ, sâ-'kshā́d evá váruṇam áva yajate | 'po-naptrī́yaṃ carúm púnar é-'tya nír vaped, apsú-yonir vā́ áçvaḥ, svā́m evaí 'naṃ yóniṃ gamayati, sá enaṃ çântá úpa tishṭhate ‖ 2 ‖ muñcati, carúṃ, saptádaça ca ‖ 12 ‖

2, 5, 12, 1. — K. 12, 6. — devatā́m — catúshkapâlam iti catúḥ-kapâlam — vâruṇân — catúshkapâlâ iti catúḥ-kapâlâḥ — catúshpâd iti catúḥ-pât | hi — anù | nir iti | vapet — uccâram ity út-câram — aponaptrîyam ity ápaḥ-naptrīyám — etyety ā́-ityà — vai — svâm | eva | enam.

13. yā́ vâm indrâ-varuṇâ yatavyầ tanū́s táye 'mám áṃhaso muñcataṃ; yā́ vâm indrâ-varuṇâ sahasyầ ra-kshasyầ tejasyầ tanū́s táye 'mám áṃhaso muñcataṃ | yó vâm indrâ-varuṇâv agnaú srā́mas táṃ vâm etḗnā́ 'va yaje; yó vâm indrâ-varuṇâ dvipā́t-su paçúshu cátush-pât-su go-shṭhé gṛihéshv ap-sv óshadhîshu[1] vánaspátishu[1] srā́mas táṃ vâm etḗnā́ 'va yaja | índro vā́ etásya ‖ 1 ‖ in-driyéṇā́ 'pa krâmati váruṇa enaṃ varuṇa-pâçéna gṛihṇâti yáḥ pâpmánâ gṛihîtó bhávati; yáḥ pâpmánâ gṛihîtáḥ syā́t tásmâ etā́m aindrâ-varuṇī́m payasyầm nír vaped, índra evā́ 'sminn indriyáṃ dadhâti váruṇa enaṃ varuṇa-pâçā́n muñcati; payasyầ bhavati, páyo hi vā́ etásmâd apa-krā́-maty, áthai 'shá pâpmánâ gṛihîtó, yát payasyầ bhávati

12. [3] °pâdhya° A. [4] °ṛidhyâ (°ai) ACDW.
13. pâpmanâ gṛihitasyeshṭiḥ. [1] ohne avagraha.

páya evā́ 'smin táyâ dadhâti | payasỳâyâm || 2 || puro-ḍā́çam[1] áva dadhâty, âtman-vántam evaí 'naṃ karoty, átho âyátana-vantam evá; catur-dhā́ vỳ ûhati, dikshv̀[1] evá práti tishṭhati; púnaḥ sám ûhati, dig-bhyá evā́ 'smai bheshajáṃ karoti; sam-ûhyā́ 'va dyati, yáthā́ "-viddhaṃ nish-kṛintáti tâdṛíg[1] evá tád | yó vâm indrâ-varuṇâv agnaú srā́mas táṃ vâm eténā́ 'va yaja íty âha, dúr-ishṭyâ evaí 'nam pâti | yó vâm indrâ-varuṇâ dvipā́t-su paçúshu srā́mas táṃ vâm eténā́ 'va yaja íty âhai, 'tā́vatîr' vā́ ā́pa óshadhayo[1] vánaspátayaḥ[1] pra-jā́ḥ paçáva upa-jîvanī́yâs, tā́ evā́ 'smai varuṇa-pâçā́n muñcati || 3 || etásya, payasyâyâm, pâti, shâḍviṃçatiç ca || 13 ||

2, 5, 12, 2. 3. — K. 11, 11. — goshṭha iti go-sthe — vanaspatishu — atho iti — caturdheti catuḥ-dhâ — âviddham ity â-viddham | nishkṛintatîti niḥ-kṛintati | tâdṛik — yaje — durishṭyâ iti duḥ-ishṭyâḥ — etâvátîḥ.

14. [a] sá pratna-ván, [b] ní kā́vyé, [c] 'ndraṃ vo viçvátas[1] párī́[2], [d] 'ndraṃ náraḥ | [e] tváṃ naḥ soma viçváto[1] rákshâ[3] râjann aghâ-yatáḥ | ná rishyet tvā́-vataḥ sákhâ || [f] yā́ te dhā́mâni diví yā́ pṛithivyā́ṃ yā́ párvateshv óshadhîshv[1] ap-sú | tébhir no víçvaiḥ su-mánâ áheḍan rā́jant soma práti havyā́ gṛibhâya || [g] ágnî-shomâ sá-vedasâ sá-hûtî vanataṃ giraḥ | sáṃ deva-trā́ babhûvathuḥ || [h] yuvám || 1 || etā́ni diví rocanā́ny agníç ca soma sá-kratû adhattam | yuvám síndhûṃr[4] abhí-çaster avadyā́d ágnî-shomâv amuñcataṃ gṛibhîtā́n || [i] ágnî-shomâv imám sú me çṛiṇutáṃ vṛishaṇâ hávam | práti sû-'ktā́ni haryatam bhávataṃ dâçúshe máyaḥ || [k] ā́ 'nyáṃ divó mâtaríçvâ[1] jabhârā́ 'mathnâd anyám pári

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p) ABW, s. P. 8, 24. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] so (°ûṃr) ABW, s. P. 9, 20.

çyenó ádreḥ[5] | ágnî-shomâ bráhmaṇâ vâvṛidhânó 'rúṃ yaj=
nā́ya cakrathur u lokám || [l] ágnî-shomâ havíshaḥ prá-sthi=
tasya vîtám || 2 || háryataṃ vṛishaṇâ jushéthâm | su-çár=
mâṇâ sv-ávasâ hí bhûtám áthâ[3] dhattaṃ yájamânâya çáṃ
yóḥ || [m] ā́ pyâyasva, [n] sáṃ te || [o] gaṇā́nâṃ tvâ gaṇá-patiᴗ
havâmahe kavíṃ kavînā́m upamáçravas-tamam | jyeshṭha-rā́=
jam bráhmaṇâm brahmaṇas pata[2] ā́ naḥ çṛiṇvánn ûtí-bhiḥ
sîda sā́danam || [p] sá íj jánena sá viçā́ sá jánmanâ sá putraír
vā́jam bharate dhánâ nṛí-bhiḥ | devā́nâṃ yáḥ pitáram â-ví=
vâsati || 3 || çraddhā́-manâ havíshâ bráhmaṇas pátim[2] ||
[q] sá su-shṭúbhâ sá ṛíkvatâ[1] gaṇéna valáᴗ ruroja phaligáᴗ
ráveṇa | bṛíhaspátir[1] usríyâ havya-sū́daḥ kánikradad vā́va=
çatîr úd âjat || [r] máruto yád dha vo divó, [s] yā́ vaḥ çárma ||
[t] aryamā́[1] " yâti vṛishabhás túvishmân[1] dâtā́ vásûnâm puru=
-bhûtó árhan[5] | sahasrâ-'kshó gotra-bhíd vájra-bâhur asmā́su
devó dráviṇaṃ dadhâtu || [u] yé te 'ryaman[6] bahávo deva=
-yā́nâḥ pánthânaḥ || 4 || râjan divá â-cáranti | tébhir no
deva máhi çárma yacha çáṃ na edhi dvi-páde çáṃ cátush=
-pade || [v] budhnā́d ágram áñgiro-bhir gṛiṇânó ví párvatasya
dṛiᴗbitā́ny airat | rujád ródhâᴗsi kṛitrímâṇy eshâᴗ sómasya
tā́ máda índraç cakâra || [w] budhnā́d ágreṇa ví mimâya mā́=
nair vájreṇa khā́ny atṛiṇan nadī́nâm | vṛíthâ 'sṛijat pathí=
-bhir dîrgha-yâthaiḥ sómasya tā́ máda índraç cakâra || 5 ||
[x] prá yó jajñé vidvā́ᴗ[7] asyá bándhuṃ víçvâni devó jánimâ
vivakti | bráhma bráhmaṇa új jabhâra mádhyân nīcā́d[8] uccā́
sva-dháyâ 'bhí prá tasthau || [y] mahā́n mahī́ astabhâyad ví
jâtó dyā́ᴗ sádma pā́rthivaṃ ca rájaḥ | sá budhnā́d âshṭa
janúshâ 'bhy ágram bṛíhaspátir[1] devátâ[1] yásya sam-rā́ṭ ||

---

14. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. [6] so (te 'ry°) ABW, s. P. 12, 7. [7] so (°âᴗ) ABW, s. P. 9, 20. [8] so (°câd) ABW, nícâ CD; s. P. 5, 8 (wonach Einschub von d! nach Art der Pâli-Grammatiker!)

[z] budhnā́d yó ágram[5] abhy-árty ójasâ bṛíhaspátim[1] ā́ vivâ-santi devā́ḥ | bhinád valáṃ ví púro dardarîti kánikradat súvar apó jigâya || 6 || yuvám, vîtám, âvívâsati, pánthâno, dirghayâ-thaíḥ sómasya tā́ máda índraç cakâra, devā́, náva ca || 14 ||

2, 3, 3, 1 - 4, 4. — [a. b 9] Ṛ. 6, 16, 21. 1, 72, 1; [c. d 10] 1, 7, 10. 7, 27, 1; [e. f] 1, 91, 8. 4; [g. h. i. k. l] 1, 93, 9. 5. 1. 6. 7; [m. n 11] 1, 91, 16. 18; [o. p] 2, 23, 1. 26, 3; [q] 4, 50, 5; [r. s 12] 8, 7, 11. 1, 85, 12; [t. u] nur hier; [v. w] 2, 15, 8. 3 (var.); [x. y] Ath. 4, 1, 3. 4[b]. 5[a]; [z] nur hier. — vi̱çvatáḥ — ra̱-ksha̱ — a̱ghâ̱ya̱ta[13] ity ágha-ya̱taḥ — tvâvàta̱[13] iti̱ tva-va̱ta̱ḥ — agnī́sho̱mety agnī́-so̱mâ̱ — sahû̱tī́[14] iti̱ sa-hû̱tî̱ — sakràtû̱[14] iti̱ sa-kra̱tû̱ — sindhū́n — sv iti | me̱ — sû̱ktâ̱nîti su-u̱ktâni — eti | a̱nyaṃ — mâ̱ta̱riçvā́ — amàthnât — vâ̱vṛi̱dhâ̱nâ | u̱rum — u̱ | lo̱kam — vîtam — athà | dha̱tta̱m — bra̱h-ma̱ṇa̱ḥ | pa̱te̱ — saḥ | it[15] — çra̱ddhâmànâ̱ iti çra̱ddhâ-ma̱nâ̱ḥ — brahmàṇaḥ | patim — su̱shṭubheti su-stubhā́ — ṛikvàtâ — bṛiha̱spatiḥ | u̱sriyā́ḥ — a̱rya̱mâ | eti | yâ̱ti̱ — tuvishmân — di̱vaḥ | â̱cara̱ntîty ā́-caranti — ai̱ra̱t — tà | madè - a̱tṛi̱na̱t | na̱dînā́m | vṛithā́ | a̱sṛi̱ja̱t — brahmàṇaḥ | ud iti — nî̱câ[8] | u̱ccâ — a̱bhi | preti | ta̱sthau̱ — ma̱hî iti[16] — â̱shṭa̱ | ja̱nushā́ | abhîti | agràm | bṛiha̱spatiḥ | de̱vatā́ — a̱bhyartîty àbhi-arti — suvàḥ | a̱paḥ.

âdityébhyo, devā́ vaí mṛityór, devā́ vaí sattrám âsatâ, 'ryamṇé, prajā́-pates tráyastriṃçad duhitáraḥ[17], prajā́patir devébhyo 'nnā́dyaṃ, devâ-surā́s tā́n, Rájano, dhruvò 'si, yán návam aíd, agníṃ vaí, prajā́patir váruṇâya, yā́ vâm indrâvaruṇâ[18], sá pratnavác, cáturdaça || 14 ||

âdityébhyas (1, 1), tváshṭur (2, 6), asmai dā́nakâmâ (4, 2), evā́ 'va runddhe[19] (7, 3), 'gníṃ vaí (11, 1), sá pratnavát (14, 1), sháṭpañ-câçat[20] || 56 ||

iti taittirîyàsaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

---

14. [9] nur die pratíka, weil bereits in II, 2, 12, 1 da. [10] desgl., s. I, 6, 12, 1. [11] diese beiden Verse finden sich erst in IV, 2, 7, 4; wenn sie dennoch hier (so wie in II, 5, 12, 1. III, 1, 11, 1) nur mit den pratíka aufgeführt sind, so beweist dies für die sekundäre Hinzufügung dieser yâjyâ-Abschnitte an den bereits fertigen Text; s. die Note zu I, 5, 11, 4. [12] nur die pratíka, weil bereits in I, 5, 11, 4 da. [13] s. P. 3, 2. 5. [14] s. P. 4, 15. 5. [15] s. P. 5, 17 schol. [16] s. P. 4, 34. [17] fehlt BDW. [18] fehlt W (wo also: vâṃ). [19] °ndhe ABCDW. [20] sháṭpañcâçát ABCDW.

1. devā́ manushŷā́ḥ pitáras tè 'nyáta[1] âsann[2] ásurâ rákshâᴗsi piçâcā́s tè 'nyátas, téshâṃ devā́nâm utá yád ál-paṃ lóhitam ákurvan tád rákshâᴗsi rā́trî-bhir asubhnan, tā́nt subdhā́n mṛitā́n abhí vŷ auchat; té devā́ avidur: yó vaí no 'yám mriyáte rákshâᴗsi vā́ imā́ṃ ghnantī́ 'ti; té rákshâᴗsy úpâ 'mantrayanta tā́ny abruvan: váraṃ vṛiṇâ-mahai yát ‖ 1 ‖ ásurâñ jáyâma[3] tán naḥ sahā́ 'sad íti, táto vaí devā́ ásurân ajayan; té 'surâñ jitvā́[3] rákshâᴗsy ápâ 'nudanta, tā́ni rákshâᴗsy: ánṛitam akarté 'ti sam-antā́ṃ devā́n páry aviçan; té devā́ agnā́v anâthanta, tè 'gnáye prá-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír avapann agná-ye vibâdhá-vate 'gnáye prátîka-vate; yád agnáye prá-vate nir-ávapan yā́ny evá purástâd[1] rákshâᴗsi ‖ 2 ‖ ā́san tā́ni téna prā́ 'ṇudanta[4], yád agnáye vibâdhá-vate yā́ny evā́ 'bhíto[1] rákshâᴗsy ā́san tā́ni téna vŷ abâdhanta, yád agnáye prátîka-vate yā́ny evá paççā́d rákshâᴗsy ā́san tā́ni ténā́ 'pâ 'nudanta; táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ | yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajetâ; 'gnáye prá-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâ-laṃ nír vaped agnáye vibâdhá-vate ‖ 3 ‖ agnáye prátîka-vate; yád agnáye prá-vate nir-vápati yá evā́ 'smâc chréyân bhrā́tṛivyas táṃ téna prá ṇudate[4], yád agnáye vibâdhá-vate yá evaí 'nena sa-dṛíñ[5] táṃ téna ví bâdhate, yád agnáye prátîka-vate yá evā́ 'smât pā́pîyân táṃ ténā́ 'pa nudate; prá çréyâᴗsam bhrā́tṛivyaṃ nudaté[2] 'ti sadṛíçaṃ[1] krâmati naí 'nam pā́pîyân âpnoti yá

4, 1. bhrâtṛivyavataḥ spardhamânasya tribavishkeshṭiḥ (2, 5, 12). [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] °nj° A, °n (mit virâma) j° B, °ṃ j° W; s. P. 5, 24. [4] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 5. [5] mit avagraha! so z. B. auch II, 2, 8, 5. 6; während sadṛíçam drei Zeilen weiter unten ohne avagraha! letzteres ist wohl von sadṛíça abzuleiten? ebenso wie sadṛíçî z. B. II, 5, 6, 6.

evám̱ vidvā̃n etáyé 'shṭyâ yájate || 4 || vṛiṇâmahai yát, purástâd rákshâɷsi, vaped agnáye vibâdhávata, evám̱, catvā́ri ca || 1 ||

2, 5, 12, 4. — K. 10, 7. — te | anyatáḥ | âsan — râtrī́bhir[6] iti râtri-bhiḥ — abhi | vîti | auchat — naḥ | ayam — saha | asat — preti | anudanta — abhitáḥ — pareti | asúrâḥ — asmât | çreyā̃n — preti | nudate — sadriññ iti sa-driñ[5] — nudate[2] | atîti | sadriçám.

2. devâ-'surā̃ḥ sám̱-yattâ âsan, té devā́ abruvan: yó no vîryàvat-tamas tám ánu sam-ā́rabhâmahâ[1] íti, tá índram abruvan: tvám̱ vai no vîryàvat-tamo 'si tvā́m ánu sam-ā́rabhâmahâ[1] íti, sò 'bravît: tisró ma imā́s tanúvo vîryà-vatîs[2] tā́ḥ prîṇîtā́ 'thā́ 'surân abhí bhavishyathé 'ti, tā́ vaí brûhī́ 'ty abruvan, iyám aɷho-múg iyám̱ vi-mṛidhé 'yám indriyā́-vatī́[2] || 1 || íty abravît; tá índrâyâ 'ɷho-múce puroḍā́çam[3] ékâdaça-kapâlam̱ nír avapann índrâya vaimṛidhā́yé[3] 'ndrâye 'ndriyā́-vate[2]; yád índrâyâ 'ɷho-múce nir-ávapann áɷhasa evá ténâ 'mucyanta, yád índrâya vaimṛidhā́ya[2] mṛídha evá ténā́ 'pâ 'ghnata, yád índrâye 'ndriyā́-vata[2] indriyám evá ténâ 'tmánn adadhata; tráyas-triɷçat-kapâlam puroḍā́çam̱[3] nír avapan, tráyas-triɷçad vaí devátâs[3] tā́ índra âtmánn ánu sam-ā́rambhayata[1] bhū́tyai || 2 || tā́m̱ vā́vá[3] devā́ ví-jitim ut-tamā́m ásurair vỳ ajayanta | yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajeté 'ndrâyâ 'ɷho-múce puroḍā́çam[3] ékâdaça-kapâlam̱ nír vaped índrâya vaimṛidhā́yé[3] 'ndrâye 'ndriyā́-vaté; 'ɷhasâ vā́ eshá gṛihîtó yásmâc chréyân bhrā́tṛivyo, yád índrâyâ 'ɷho-múce nir-vápaty áɷhasa evá téna mucyate; mṛidhā́ vā́ eshò 'bhí-shaṇṇo[4] yásmât sa-

---

1. [6] s. P. 3, 7.

2. tasyaiva vijitisam̱jneshṭiḥ (2, 5, 12). [1] als Compositum! [2] s. P. 3, 5. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 13, 14.

mânéshv[2] anyáḥ çréyân utá ‖ 3 ‖ ábhrâtṛivyo, yád índrâya vaimṛidhā́ya[3] mṛídha evá ténā́ 'pa hate; yád índrâye 'ndriyā́-vata[2] indriyám evá ténâ ''tmán dhatte; tráyastriṃçat-kapâlam puroḍā́çam[3] nír vapati, tráyas-triṃçad vaí devátâs[3], tā́ evá yájamâna âtmánn ánu sam-ā́rambhayate[1] bhū́tyai | sā́ vā́ eshā́ ví-jitir nā́mé 'shṭir, yá eváṃ vidvā́n etáyé 'shṭyâ yájata ut-tamā́m evá ví-jitim bhrā́tṛivyeṇa ví jayate ‖ 4 ‖ indriyā́vatî, bhū́tyâ, utaí, 'kân ná pañcâçác ca ‖ 2 ‖

2, 5, 12, 5. — K. 10, 10. — anv iti | samârábhâmahâ iti sam-ârábhâmahai — te — me — vîryā́vatîr iti vîryà-vatîḥ — tâḥ — vimṛidheti vi-mṛidhā́ — indriyâvatîtī́ndriya-vatî — te — vaimṛidhâyà — indriyâvàta itī́ndriya-vate — anv iti | samârà mbhayateti sam-ârà mbhayata — abhishàṇṇa ity abhi-sannaḥ — anv iti | samârà mbhayata iti sam-ârà mbhayate — vai — yajàte.

3. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, téshâṃ gâyatry ójo bálam indriyáṃ vîrỳam pra-jā́m paçū́nt saṃ-gṛíhyâ ''-dā́yâ 'pa-krámyâ 'tishṭhat; tè 'manyanta: yatarā́n[1] vā́ iyáṃ upâ-''vartsyáti tá idám bhavishyantī́ 'ti; tā́ṃ vỳ ahvayanta viçva-karmann íti devā́ dā́bhī́ 'ty ásurâḥ, sā́ nā́ 'nyatarā́ṃç[1] canó[1] 'pā́-''vartata[2]; té devā́ etád yájur apaçyann: ó j o 's i s á h o 's i b á l a m a s i ‖ 1 ‖ b h r ā́ j o 's i d e v ā́ n â ṃ d h ā́ m a n ā́ m â 's i v í ç v a m a s i v i ç v ā́ -'' y u ḥ s á r v a m a s i s a r v ā́-'' y u r a b h i - b h ū́ r; íti vā́vá[1] devā́ ásurâṇâm ójo bálam indriyáṃ vîrỳam pra-jā́m paçū́n avṛiñjata | yád gâyatrỳ apa-krámyā́ 'tishṭhat tásmâd etā́ṃ gâyatrī́ 'tī́ 'shṭim â h u ḥ, saṃ-vatsaró vaí gâyatrī́, saṃ-vatsaró vaí tád apa-krámyâ 'tishṭhad; yád etáyâ devā́ ásurâṇâm ójo bálam indriyáṃ vîrỳam ‖ 2 ‖ pra-jā́m paçū́n ávṛiñjata tásmâd etā́ṃ saṃ-vargá ítī́

---

3. tasyaiva saṃvargeshṭiḥ (2, 6, 11). [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

'shṭim âhur | yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajetâ | 'gnáye sam-vargā́ya puroḍā́çam ashṭā́-kapâlam nír vapet; tá cṛitám ā́-sannam eténa yájushâ 'bhí mṛiçed, ója evá bálam indriyám vîryam pra-jā́m paçū́n bhrā́tṛivyasya vṛiñkte[3], bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati || 3 || bálam asy, etáyâ devā́ ásurâṇâm ójo bálam indriyám vîryàm, páñcacatvâriṃçac ca || 3 ||

2, 6, 11, 1-4. — K. 10, 7. — yatarân | vai — upâvartsyatîty úpa-âvartsyati | te — dâbhi | iti — anyatarân | cana | upâvártatety úpa-âvártata — nâmâ | asi — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — sarvâyur iti sarva-âyuḥ — gâyatrî | iti | ishṭim.

4. prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, tā́ asmât sṛishṭā́ḥ párâcîr[1] âyan, tā́ yátrā́ 'vasan táto garmúd[1] úd atishṭhat; tā́ bṛíhaspátiç[1] câ 'nv-ávaitâu[2], sò 'bravîd bṛíhaspátir: anáyâ tvâ prá tishṭhâny átha tvâ pra-jā́ upā́-''vartsyantī́[2] 'ti; tám prā́ 'tishṭhat, táto vaí prajā́-patim pra-jā́ upā́-''vartanta[2] | yáḥ prajā́-kâmaḥ syā́t tásmâ etám prâjâ-patyám gârmutám[1] carúm nír vapet, prajā́-patim || 1 || evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai pra-jā́m prá janayati | prajā́-patiḥ paçū́n asṛijata tè 'smât sṛishṭā́ḥ párâñca[1] âyan, té yátrā́ 'vasan táto garmúd úd atishṭhat, tā́n pûshā́ câ 'nv-ávaitâu[2], sò 'bravît pûshā́: 'náyâ mâ prá tishṭhā́ 'tha tvâ paçáva upā́-''vartsyantī́[2] 'ti, mā́m prá tishṭhé 'ti sómo 'bravîn máma vaí || 2 || akṛishṭa-pacyám íty, ubhaú vâm prá tishṭhânī́ 'ty abravît, taú prā́ 'tishṭhat, táto vaí prajā́-patim paçáva upā́-''vartanta[2]; yáḥ paçú-kâmaḥ syā́t tásmâ etá somâ-paushṇám gârmutám carúm nír vapet, somâ-pûsháṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa

---

3. [3] °ñte A.

4. gârmutaç caruḥ prajâpaçvarthinoḥ (2, 7, 11). [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

dhâvati, tā́v evā́ 'smai paçū́n prá janayataḥ, sómo vaí reto-dhā́ḥ, pûshā́ paçûnā́m pra-janayitā́, sóma evā́ 'smai réto dádhâti pûshā́ paçū́n prá janayati ‖ 3 ‖ vapet prajā́patim, vaí, dádhâti pûshā́, trī́ṇi ca ‖ 4 ‖

2, 6, 11, 4. — K. 10, 11. — tâḥ — a̱nvavaitâ̱m ity ànu-avaitâm — preti | ti̱shṭhâ̱ni̱ — u̱pâvàrtsya̱ntîty úpa-âvàrtsyanti — preti | a̱ti̱shṭha̱t — u̱pâvàrta̱ntety úpa-âvàrtanta — pû̱shâ | ca̱ | a̱nvavaitâ̱m ity ànu-avaitâm — preti | ti̱shṭha̱ — u̱pâvàrtsya̱ntîty úpa-âvàrtsyanti — u̱pâvàrta̱ntety úpa-âvàrtanta.

5. [a] ágne góbhir[1] na ā́ gahī́ 'ndo pushṭyā́ jushasva naḥ | índro dhartā́ gṛihéshu naḥ ‖ [b] savitā́ yáḥ sahasríyaḥ sá no gṛihéshu râraṇat | ā́ pûshā́ etv[2] ā́ vásu ‖ [c] dhâtā́ dadâtu no rayím ī́çâno jágatas pátiḥ[3] | sá naḥ pûrṇéna vâvanat ‖ [d] tváshṭâ yó vṛishabhó vṛíshâ sá no gṛihéshu râraṇat | sahásreṇâ 'yútena ca ‖ [e] yéna devā́ amṛítam ‖ 1 ‖ dîrghá̃ çrávo divy aírayanta | rā́yas posha[3] tvám asmá-bhyaṃ gávâṃ kulmíṃ jîvása ā́ yuvasva ‖ [f] agnír gṛihá-patiḥ sómo viçva-vániḥ savitā́ su-medhā́ḥ svā́hâ[1] | [g] ágne gṛiha-pate yás te ghṛítyo bhâgás téna sáha ója â-krámamâṇâya dhehi, çraíshṭhyât pathó mā́ yoshaṃ, mûrdhā́ bhûyâsã svā́hâ ‖ 2 ‖ amṛítam, ashṭā́trĩçac ca ‖ 5 ‖

2, 4, 6, 1-2. — indo̱ iti — eti | pû̱shâ | e̱tu̱ | eti — ja-gàtaḥ | patiḥ — vâ̱va̱na̱t — râ̱ra̱ṇa̱t — airàyanta | râyàḥ | po̱sha̱ — ku̱lmiṃ | jî̱vasè — vi̱çva̱vani̱r iti viçva-vaniḥ.

6. citráyâ yajeta paçú-kâma; iyáṃ vaí citrā́, yád vā́ asyā́ṃ víçvam bhûtám ádhi pra-jā́yate téne 'yáṃ citrā́; yá eváṃ vidvā́̃ç citráyâ paçú-kâmo yájate prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate | praí 'vā́ "gneyéna vâpayati,

---

5. citrâyâgasya upahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°shâ e°) ABW; s. P. 10, 13. [3] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. 29.

6. paçukâmasya citrâyâgaḥ (3, 1, 11).

rétaḥ saumyéna dadhâti, réta evá hitáṃ tváshṭâ rû-pā̆ṇi ví karoti, sârasvataú[1] bhavata etád vaí daívyam mithunáṃ daívyam evā̆ 'smai || 1 || mithunám madhyató[1] dadhâti púshṭyai pra-jánanâya, sinîvâlyaí[1] carúr bhavati vā̆g vaí sinîvâlī̆[1] púshṭiḥ khálu vaí vā̆k púshṭim evá vā̆cam úpai 'ty, aindrá ut-tamó bhavati ténai 'vá tán mithunáꣳ | saptaí 'tā̆ni havī̆ꣳshi bhavanti, saptá grâmyā̆ḥ paçávaḥ saptā̆ "raṇyā̆ḥ saptá chándâꣳsy, ubháyasyā̆ 'va-ruddhyâ[2] | áthai 'tā̆ ā̆-hutîr juhoty, eté vaí devā̆ḥ púshṭi-patayas, tá evā̆ 'smin púshṭiṃ dadhati, púshyati pra-jáyâ paçú-bhir, átho yád etā̆ ā̆-hutîr juhóti práti-shṭhityai || 2 || asmai, tá evá, dvā́daça ca || 6 ||

2, 4, 5, 1. 2. 3, 1, 11, 1-4. — adhîtí | prajâyâtạ iti pra-jâyâte — vidvân | citrayā̆ — madhyataḥ — sinîvâlyai — athọ iti.

7. [a] mârutám asi marútâm ójo, 'pā̆ṃ dhā̆râm bhinddhi[1] | [b] ramáyata marutaḥ çyenám âyínam máno-javasaṃ vṛíshaṇaꣳ su-vṛiktím | yéna çárdha ugrám áva-sṛishṭam éti tád açvinâ pári dhattaꣳ svastí[2] || [c] puro-vâtó várshañ jinvár[3] â-vṛít[4] svā̆hâ[5], vâtā̆-vad várshann ugrár â-vṛít[4] svā̆hâ, stanáyan várshan bhîmár â-vṛít[4] svā̆hâ, 'naçaný ava-sphū̆rjan didyúd várshan tveshár â-vṛít[4] svā̆hâ, 'ti-râtráṃ várshan pûrtír â-vṛít || 1 || svā̆hâ, bahú hâ 'yám avṛishâd[5] íti çrutár â-vṛít[4] svā̆hâ, "-tápati várshan vi-rā̆ḍ â-vṛít svā̆hâ, 'va-sphū̆rjan didyúd várshan bhûtár â-vṛít[4] svā̆hâ | [d] mā̆ndâ vā̆çâḥ çúndhyûr ájirâḥ | jyótishmatîs[2] támasvarī̆r[2 u. 6] úndatīḥ sú-phenâḥ | mítra-bhṛitaḥ kshátra-bhṛitaḥ sú-râshṭrâ ihá

---

6. [1] ohne avagraha. [2] °rudhyâ (°ai) ABCDW.

7-10. kârīrishṭiḥ; 7. mantrâḥ (prâgghoma°)., [1] °ndhi (°ṃ°) ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] °rshaṃ ji° AW, °rshan (mit virâma) ji° B. [4] so (°r â°) ABW, s. P. 8, 11. [5] so (°shâ°) ABCDW. [6] °svatí° prima manu in AC.

mâ 'vata | [e] vṛ́shṇo áçvasya[7] saṃ-dā́nam asi, vṛ́shṭyai tvó 'pa nahyâmi || 2 || pûrtír âvṛ́d, dvícatvâriṃçac ca || 7 ||

2, 4, 9, 1-4. — K. 11, 9. — svasti — varshân | jinvaḥ — vâtâvad[8] iti vâta-vat | varshân | ugraḥ — bhîmaḥ — ana=çani — tveshaḥ — ha | ayam | avṛishât | iti | çrutaḥ — bhûtaḥ — mândā́ḥ | vâçā́ḥ — jyotishmatî́ḥ | tamásvarî́ḥ.

8. [a] dévâ vasavyâ ágne soma sûrya | dévâḥ çarmaṇyâ mitrâ-varuṇâ 'ryaman | dévâḥ sa-pîtayó 'pâṃ napâd âçu=-heman | udnó datto, 'da-dhím bhintta[1] diváḥ parjányâd antárikshât[2] pṛithivyā́s táto no vṛ́shṭyâ[3] 'vata | [b] dívâ cit támaḥ kṛiṇvanti parjányeno 'da-vâhéna | pṛithivī́ṃ yád vy=-undánti || [c] ā́ yáṃ náraḥ su-dā́navo dadâçúshe diváḥ kóçam ácucyavuḥ | ví parjányâḥ sṛijanti ródasî ánu dhánvanâ yanti || 1 || vṛishṭáyaḥ[4] || [d] úd îrayathâ[5] marutaḥ sam=udrató[2] yûyáṃ vṛishṭíṃ[4] varshayathâ[5] purîshiṇaḥ | ná vo dasrâ úpa dasyanti dhenávaḥ çubháṃ yâtā́m ánu ráthâ avṛitsata || [e] sṛijā́[5] vṛishṭíṃ[4] divá ā́ 'd-bhíḥ samudrám[2] pṛiṇa | ab-jā́ asi prathama-jā́ bálam asi samudríyam[2] || [f] ún nambhaya pṛithivī́m bhinddhī́[6] 'dáṃ divyáṃ nábhaḥ | udnó divyásya no dehī́ ''çâno ví sṛijâ[5] dṛ́tim || [g] yé devā́ diví=-bhâgâ yè 'ntáriksha-bhâgâ yé pṛithiví-bhâgâḥ[7] | tá imáṃ yajnám avantu, tá idáṃ kshétram ā́ viçantu, tá idáṃ kshé=tram ánu ví viçantu || 2 || yanti, devā́, viṃçatíç ca || 8 ||

2, 4, 10, 1-3. ([f] 3, 5, 4, 2). — K. 11, 9. — ([a] Vs. 18, 55). — de=vā́ḥ — çarmaṇyâḥ | mitrā́-varuṇeti mitrā́-varuṇâ — udadhim ity úda-dhim — vṛishṭyā́ | avata — rodásî[8] iti — vṛishṭa=yā́ḥ — îrayatha — samudrataḥ — varshayatha — dasrâḥ —

---

7. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [8] s. P. 3, 5.

8. kârîryuttarabhâgasthâ mantrâḥ. [1] °nta (°m°) ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] so (paroxyt.) ABCDW. [4] so (oxyt.) ABCDW. [5] so (°â) ABW; s. P. 3, 10. 12. [6] °ndh° (°m°) ABCDW. [7] so (°vî) ABCDW. [8] s. P. 4, 17.

sṛija | vṛishṭim | divaḥ | eti — samudram — prathamajâ iti prathama-jâḥ — samudriyàm — bhindhi | idam — debi | îçânaḥ — sṛija — devâḥ | divibhâgâ iti divi-bhâgâḥ — antarikshabhâgâ ity antariksha-bhâgâḥ — pṛithivibhâgâ iti pṛithivi-bhâgâḥ — te — anù | vîti | viçantu.

9. **mârutám asi marútâm** ója íti kṛishṇáṃ vā́saḥ kṛishṇá-tûsham pári dhatta, etád vaí vṛíshṭyai[1] rûpáṃ, sá-rûpa evá bhûtvā́ parjányaṃ varshayati | **ramáyata marutaḥ çyenám âyínam** íti paçcâd-vâtám práti mîvati puro-vâtám evá janayati varshásyā́ 'va-ruddhyai[2] | **vâta-nâmā́ni** juhoti; vâyúr vaí vṛíshṭyâ îçe, vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai parjányaṃ varshayaty; ashṭaú || 1 || juhoti, cátasro vaí díçaç cátasro 'vântara-diçā́, dig-bhyá evá vṛíshṭiṃ sám prá cyâvayati | kṛishṇâ-'jiné sáṃ yauti, havír evā́ 'kar; antar-vedí sáṃ yauty, áva-ruddhyai[2] | yátînâm adyámânânâṃ çîrshā́ṇi párâ 'patan, té kharjū́râ abhavan, téshâṃ rása ûrdhvò 'patat, tā́ni karī́râṇy abhavant, saumyā́ni vaí karī́râṇi, saumyā́ khálu vâ ā́-hutir divó vṛíshṭiṃ[1] cyâvayati; yát karī́râṇi bhávanti || 2 || saumyáyai 'vā́ "-hutyâ divó vṛíshṭim[1] áva runddhe[3] | mádhushâ sáṃ yauty, apā́ṃ vā́ eshá óshadhînâṃ[4] ráso yán mádhv, ad-bhyá evaú 'shadhî-bhyo[5] varshaty, átho ad-bhyá evaú 'shadhî-bhyo vṛíshṭiṃ[1] ní nayati | **mā́ndâ vā́çâ** íti sáṃ yauti, nâma-dhéyair evaí 'nâ áchai 'ty, átho yáthâ brûyā́d: ásâv[6] é 'hī́ 'ty evám evaí 'nâ nâma-dhéyair ā́ || 3 || cyâvayati | **vṛíshṇo áçvasya[7] saṃ-dā́nam asi vṛíshṭyai[1] tvó 'pa nahyâmī́** 'ty âha, vṛíshâ vā́ áçvo, vṛíshâ parjányaḥ,

---

9. prâcyâṅgamantravyâkhyânam (3, 1, 11). [1] so (paroxyt.) ABCDW. [2] °rudhyai ACDW. [3] rundhe (°ṃ°) ABCDW. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 3, 7. [6] s. P. 16, 31. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16.

kṛishṇá iva khálu vaí bhûtvā́ varshati, rûpéṇai 'vaí 'naᴗ sám ardhayati, várshasyā́ 'va-ruddhyai[2] ‖ 4 ‖ ashṭaú, bhávanti, nâmadhéyair, ékân ná triᴗçác ca ‖ 9 ‖

2, 4, 7, 1-2. (3, 1, 11, 4-6). — K. 11, 10. — vṛishṭyâḥ | îçe — avântaradiçâ ity ȧvântara-diçâḥ — sam | preti | cyâvayati — eva | akaḥ — oshȧdhîbhya ity oshȧdhi-bhyaḥ — atho iti — mândā́ḥ — atho iti — asaú | eti | ihi | iti — enâḥ.

10. dévâ vasavyâ, dévâḥ çarmaṇyâ, dévâḥ sa-pîtaya íty ā́ badhnâti devátâbhir[1] evā́ 'nv-aháṃ vṛishṭim[2] ichati | yádi várshet tā́vaty[1] evá hotavỳaṃ, yádi ná várshec chvó bhûté havír nír vaped | aho-râtré[3] vaí mitrā́-váruṇâv, aho-râtrā́bhyâṃ khálu vaí parjányo varshati, náktaṃ vâ hí dívâ vâ várshati, mitrā́-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smai ‖ 1 ‖ aho-râtrā́bhyâm parjányaṃ varshayato | 'gnáye dhâma-cháde puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vapen mârutáᴗ saptá-kapâlaᴗ sauryám éka-kapâlam; agnír vā́ itó vṛíshṭim[2] úd îrayati, marútaḥ sṛishṭā́ṃ nayanti, yadā́ khálu vā́ asā́v âdityó nỳañ[1] raçmí-bhiḥ pary-âvártaté 'tha varshati dhâma-chád[4] iva khálu vaí bhûtvā́ varshaty, etā́ vaí devátâ[1] vṛíshṭyâ[2] îçate tā́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́ḥ ‖ 2 ‖ evā́ 'smai parjányaṃ varshayanty, utā́ 'varshishyan várshaty evá | sṛijā́[5] vṛishṭíṃ[6] divá ā́ 'd-bhíḥ samudrám[1] pṛiṇé 'ty âhe, 'mā́ç cai 'vā́ 'mū́ç câ 'páḥ sám ardhayaty, átho âbhír evā́ 'mū́r áchai 'ty | ab-jā́ asi prathama-jā́ bálam asi samudríyam[1] íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | ún nambhaya pṛithivī́m íti varshâ-hvā́ṃ[7] juhoty, eshā́ vā́ óshadhînâṃ[1] vṛishṭi-vánis, táyai 'vá

10. uttarabhâgasthamantravyâkhyânam (3, 1, 11). [1] ohne avagraha. [2] so (paroxyt.) ABCDW. [3] s. P. 4, 11. [4] °chch° W. [5] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [6] so (oxyt.) ABCDW. [7] s. P. 3, 5; punarnavâyâm, schol. p. 519 (also Loc. von varshâhû; anders im Pet. W.).

vríshṭim[2] ā́ cyâvayati | yé devā́ diví-bhâgâ íti krishṇâ-'jinám áva dhûnotî, 'má evā́ 'smai lokā́ḥ prîtā́ abhī́-'shṭâ bhavanti || 3 || asmai, dhâvati tā́, vā́, ékavi○çatiç ca || 10 ||

2, 4, 8, 1-2. (3, 1, 11, 6-8). — K. 11, 10. — devā́ḥ | vasavyâḥ — çarmaṇyâḥ — devatā́bhiḥ — tâvàti | eva — nyàñ — etâḥ — devatā́ḥ | vrishṭyā́ḥ — uta | avàrshishyan — srija | vrishṭim | divaḥ | eti — samudram — atho iti — prathamajâ iti prathama-jâḥ — samudriyàm — varshâhvâm iti varsha-hvâm — ye | devâḥ — ime — abhîshṭâ ity abhi-ishṭâḥ.

11. sárvâṇi chándâ○sy etásyâm íshṭyâm anū́-'cyânī́ 'ty âhus, trishṭúbho[1] vā́ etád vîrỳam yát kakúd ushṇíhâ jágatyai, yád ushṇiha-kakúbhâv anv-ā́ha ténai 'vá sárvâṇi chándâ○sy áva runddhe[2] | gâyatrī́ vā́ eshā́ yád ushṇíhâ, yā́ni catvā́ry ádhy aksharâṇi cátush-pâda evá té paçávo, yáthâ puroḍā́çe[1] puroḍā́çó[1] 'dhy evám evá tád yád ricy ádhy aksharâṇi | yáj jágatyâ || 1 || pari-dadhyā́d án-tam yajnám gamayet; trishṭúbhâ[1] pári dadhâtî, 'ndriyám vaí vîrỳam trishṭúg[1], indriyá evá vîrỳe yajnám práti shṭhâ-payati[3] nā́ 'ntam gamayaty; ágne[4] trī́ te vā́jinâ trī́ shadhá-sthé[5] 'ti trí-vatyâ pári dadhâti, sarûpa-tvā́ya | sárvo vā́ eshá yajnó yát traidhâtavī́yam[1], kā́mâya-kâ-mâya prá yujyate, sárvebhyo hí kā́mebhyo yajnáḥ pra-yuj-yáte | traidhâtavī́yena[1] yajetâ 'bhi-cárant, sárvo vaí || 2 || eshá yajnó yát traidhâtavī́ya○[1], sárveṇai 'vaí 'nam yaj-

---

11. traidhâtavîyeshṭiḥ (3, 2, 11). [1] ohne avagraha. [2] rundhe (°m°) ABCDW. [3] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [4] die hiesige Aufführung dieses in III, 2, 11, 1 nochmals unter den yâjyâ aufgeführten Verses ist ein Beweis für den sekundären Ursprung der yâjyâ-Abschnitte. Es werden ja überhaupt hier mehrfach zu den ishṭi die mantra bereits im Texte selbst aufgeführt, während das yâjyâkâṇḍam dann noch je andere dazu gehörige yâjyâ aufführt; vgl. II, 3, 9 (ishṭi und Sprüche). 4, 14, 5 (yâjyânu°); II, 3, 10 (mantra), 11 (ishṭi). 5, 12, 1 (yâjyânu°); II, 4, 5 (Sprüche). 6 (ishṭi), III, 1, 11, 1-4 (yâjy°). II, 4, 7. 8 (mantra). 9. 10 (ishṭi). III, 1, 11, 4-7 (yâjy°). S. noch die Note zu II, 5, 2, 5. [5] so (shadh°) AB; s. P. 6, 4.

nénâ 'bhí carati, stṛiṇutá evaí 'nam | etáyai 'vá yajetâ 'bhi-caryámâṇaḥ, sárvo vắ eshá yajnó yát traidhâtavī́ya◡, sárveṇai 'vá yajnéna yajate, naí 'nam abhi-cárant stṛiṇuta | etáyai 'vá yajeta sahásreṇa yakshyámâṇaḥ, prá-jâtam evaí 'nad dadâty | etáyai 'vá yajeta sahásreṇe "jânó, 'ntaṃ vắ eshá paçûnắṃ gachati || 3 || yáḥ sahásreṇa yájate; prajắ-patiḥ khálu vai paçū́n asṛijata, tắ◡s[6] traidhâtavī́yenai[1] 'vắ 'sṛijata; yá evắṃ vidvắ◡s[6] traidhâtavī́yena[1] paçú-kâmo[7] yájate yásmâd evá yóneḥ prajắ-patiḥ paçū́n ásṛijata tásmâd evaí 'nânt sṛijata úpai 'nam út-tara◡ sahásraṃ namati | devátâbhyo[1] vắ eshá ắ vṛiçcyate yó: yakshyá íty uktvắ ná yájate; traidhâtavī́yena yajeta, sárvo vắ eshá yajnáḥ || 4 || yát traidhâtavī́ya◡[1], sárveṇai 'vá yajnéna yajate, ná devátâbhya[1] ắ vṛiçcyate | dvắdaça-kapâlaḥ pu-roḍắço[1] bhavati, té tráyaç cátush-kapâlâs, trishshamṛiddha--tvắya[8] | tráyaḥ puroḍắçâ bhavanti, tráya imé lokắ, eshắṃ lokắnâm ắptyâ | úttara-uttaro jyắyân bhavaty, evám iva hī́ 'mé lokắ | yava-máyo mádhya, etád vắ antárikshasya[1] rûpá◡, sám-ṛiddhyai[9] | sárveshâm abhi-gamáyann áva dyaty, áchambaṭ-kâra◡ | híraṇyaṃ dadâti, téja evá || 5 || áva runddhe[2]; târpyáṃ dadâti, paçū́n evắ 'va runddhe[2]; dhe-núṃ dadâty, â-çísha evắ 'va runddhe[2]; sắmno vắ eshá várṇo yád dhíraṇyaṃ, yájushâṃ târpyám, ukthâ-madắ-nâṃ[10] dhenúr, etắn evá sárvân várṇân áva runddhe[2] || 6 ||

jágatyâ, 'bhicárant sárvo vaí, gachati, yajnás, téja evá, tri◡çác ca || 11 ||

3, 2, 11, 1-3. — K. 12, 4. — a̱nûcya̱nîty ánu-ucyắni — tri̱shṭubháḥ — ka̱kut — catúshpâda̱ iti̱ catúḥ-pâ̱da̱ḥ — ṛi̱ci | adhîti — tri̱shṭubhắ — tri̱shṭuk — i̱ndri̱ye — pratîti | sthâ̱-

---

11. [6] so (°◡s) ABW, s. P. 6, 14. [7] paçukâmo fehlt irrig in einigen Mss. des schol. zu P. 6, 14, s. Whitney p. 169. [8] triḥsha° D (beide Male); s. P. 6, 13 schol. [9] ṛidhyai ACDW. [10] s. P. 3, 2.

pa̱ya̱ti̱ — sa̱dhastheti sa̱dha-sthâ̱ — trai̱dhâ̱ta̱vîyám — stṛi̱ṇu̱te — tân — vi̱dvân — sṛi̱ja̱te̱ — âptyai — lo̱kâḥ — u̱kthâ̱ma̱dânâ̱m ity úktha-ma̱dânā̃m.

12. tváshṭâ hatá-putro ví́-'ndrau sómam ā́ 'harat, tásminn índra upa-havám aichata, táṃ nó 'pâ 'hvayata: putrám me 'vadhîr íti; sá yajna-veçasáṃ kṛitvā́ prâ-sábâ sómam apibat | tásya yád aty-áçishyata tát tváshṭâ "-havanī́yam úpa prā́ 'vartayat: svā́hé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti; sá yā́vad[1] ûrdhváḥ parâ-vídhyati tā́vati[1] svayám evá vỳ aramata, yádi vâ tā́vat[1] pra-vaṇám ‖ 1 ‖ ā́sît yádi vâ tā́vad[1] ádhy agnér ā́sît; sá sam-bhávann agnī́-shómâv abhí sám abhavat | sá ishumâtrám-ishumâtraṃ víshvañn[1] avardhata, sá imā́ṅ lokā́n[2] avṛiṇod, yád imā́ṅ lokā́n[2] ávṛiṇot tád vṛitrásya vṛitra-tváṃ | tásmâd índro 'bibhed, ápi tváshṭâ; tásmai tváshṭâ vájram asiñcat, tápo vaí sá vájra âsît | tám úd-yantuṃ nā́ 'çaknod; átha vaí tárhi víshṇuḥ ‖ 2 ‖ anyā́ devátâ[1] "sît; sò 'bravîd: víshṇav é 'hî 'dám ā́ harishyâvo yénâ 'yám idám íti | sá víshṇus tredhā́ "tmā́naṃ ví nỳ adhatta pṛithivyā́ṃ tṛítîyam antárikshe[1] tṛítîyaṃ diví tṛítîyam, abhi-paryàvartā́d dhy ábibhed | yát pṛithivyā́ṃ tṛítîyam ā́sît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mā́ me prá hâr ásti vā́ idám ‖ 3 ‖ máyi vîrỳaṃ tát te prá dâsyâmī́ 'ti, tád asmai prā́ 'yachat, tát práty agṛihṇâd, ádhâ mé 'ti tád víshṇavé 'ti prā́ 'yachat, tád víshṇuḥ práty agṛihṇâd: asmā́sv índra indriyáṃ dadhâtv íti | yád antárikshe[1] tṛítîyam ā́sît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mā́ me prá hâr ásti vā́ idám ‖ 4 ‖ máyi vîrỳaṃ tát te prá dâsyâmī́ 'ti,

---

12. traidhâtavîyasya devatâ. [1] ohne avagraha. [2] °nlo° A. W (das zweite Mal), °nll° B, °ṃl° W (das erste Mal). [3] so (°sthi°) ABCDW; s. Whitney zu P. 6, 2.

tád asmai prā́ 'yachat, tát práty agṛihṇâd, dvír mâ 'dhâ íti tád víshṇavé 'ti prā́ 'yachat, tád víshṇuḥ práty agṛihṇâd: asmā́sv índra indriyáṃ dadhâtv íti | yád diví tṛítîyam ā́sît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mā́ me prá hâr yénā́ 'hám || 5 || idám ásmi tát te prá dâsyâmī́ 'ti, tvī́s íty abravît; saṃ-dhā́ṃ tú sáṃ dadhâvahai tvā́m evá prá viçânī́ 'ti, yán mā́m pra-viçéḥ kím mâ bhuñjyâ íty abravît, tvā́m evé 'ndhîya táva bhógâya tvā́m prá viçeyam íty abravît, tám vṛitráḥ prā́ 'viçad, udáram[1] vaí vṛitráḥ, kshút khálu vaí manushyasya bhrā́tṛivyo, yáḥ || 6 || eváṃ véda hánti kshúdham bhrā́tṛivyaṃ; tád asmai prā́ 'yachat, tát práty agṛihṇât, trír mâ 'dhâ íti tád víshṇavé 'ti prā́ yachat, tád víshṇuḥ práty agṛihṇâd: asmā́sv índra indriyáṃ dadhâtv íti | yát tríḥ prā́ 'yachat[4] tríḥ praty-ágṛihṇât tát tri-dhā́tos tridhâtu-tváṃ | yád víshṇur anv-átishṭhata víshṇavé 'ti prā́ 'yachat[4] tásmâd aindrâ-vaishṇaváṃ havír bhavati | yád vā́ idáṃ kíṃ ca tád asmai tát prā́ 'yachad ṛícaḥ sā́mâni yájûṃshi | sahásraṃ vā́ asmai tát prā́ 'yachat, tásmât sahásra-dakshiṇam || 7 || pravaṇáṃ, víshṇur, vā́ idám, idám, aháṃ, yó, bhavaty, ékaviṃçatiç ca || 12 ||

2, 5, 2, 1-2. 6, 5, 1, 1-2. — K. 12, 3. — Ç. 5, 5, 4, 7. 8. 5, 1-7. — vîndra̱m iti̱ vi-i̱ndra̱m — indràḥ — ai̱cha̱ta̱ — prâ̱saheti[5] pra-sahā́ — upà | preti | a̱va̱rta̱ya̱t | svàhā́ — pra̱va̱ṇam iti pra-va̱ṇa̱m — a̱gnîshomâ̱v ity a̱gnî-somaù | a̱bhi | sam iti | a̱bha̱va̱t — vishvàñ — i̱mân | lo̱kân — vishṇò[6] | eti | i̱hi̱ — vi | nîti | a̱dha̱tta̱ — preti | hâ̱ḥ[7] — adhā̱ḥ[8] | mâ̱ | iti — ati | preti | a̱ya̱cha̱t — mâ̱ | a̱dhâ̱ḥ — tvîs | iti — u̱daràm — yat | triḥ | preti | ayàchat — a̱nva̱tishṭha̱tety ànu-atishṭhata | vishṇàve | ati | preti | ayàchat.

---

12. [4] nicht komponirt, obschon betont. [5] s. P. 3, 5. [6] ohne iti; s. Whitney zu P. 4, 6. 9, 12. [7] s. P. 8, 8. [8] s. Whitney zu P. 3, 9.

13. devā́ vaí râjanỳâj jā́yamânâd abibhayus, tám antár evá sántaṃ dā́mnā́ 'pau ''mbhant; sá vā́ eshó 'po-'bdho jâyate yád râjanỳo, yád vā́ eshó 'napo-'bdho jā́yeta vṛitrā́n ghnáϖç cared | yáṃ kâmáyeta râjanỳam: ánapo-'bdho jâyeta vṛitrā́n ghnáϖç cared íti tásmâ etám aindrâ-bârhaspatyáṃ carúṃ nír vaped, aindró vaí râjanỳo bráhma bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vaí 'naṃ dā́mno 'pó-'mbhanân muñcati | hiraṇmáyaṃ[1.2] dā́ma dákshiṇâ, sâ-'kshā́d evaí 'naṃ dā́mno 'pó-'mbhanân muñcati || 1 || enaṃ, dvā́daça ca || 13 ||

3, 3, 11, 1. — K. 11, 4. — dâmnā | apeti | aumbhan | saḥ | vai | eshaḥ | apóbdha ity apá-ubdhaḥ — eshaḥ | anápobdha ity anápa-ubdhaḥ — ghnan | caret — apombhánâd ity ápa-umbhánât — hiraṇmayám — sâkshâd iti sa-akshât.

14. [a]návo-navo bhavati jā́yamânó 'hnâṃ ketúr ushásâm ety ágre | bhâgáṃ devébhyo ví dadhâty â-yán prá candrámâs[1] tirati dîrghám ā́yuḥ || [b]yám âdityā́ aϖçúm â-pyâyáyanti yám ákshitam ákshitayaḥ píbanti | téna no rā́jâ váruṇo bṛíhaspátir[1] ā́ pyâyayantu bhúvanasya go-pā́ḥ || [c]prā́cyâṃ[1] diçí tvám indrâ 'si rā́jo 'tó 'dîcyâṃ[1] vṛitra-han vṛitra-hā́ 'si | yátra yánti srotyā́s tát || 1 || jitáṃ te dakshiṇató[1] vṛishabhá edhi hávyaḥ | [d]índro jayâti ná párâ jayâtâ adhi-râjó rā́ja-su râjayâti | viçvâ hí bhûyā́ḥ pṛítanâ abhishtī́r[1] upa-sádyo namasỳo yáthā́ 'sat || [e]asyé 'd evá prá ririce mahi-tváṃ diváḥ pṛithivyā́ḥ[2] páry antárikshât[1] | sva-rā́ḍ índro dáma â viçvá-gûrtaḥ svarír[1] ámatro vavakshe ráṇâya | [f]abhí tvâ çûra nonumó 'dugdhâ[3] iva

---

13. aindrâbârhaspatyaç caruḥ (çaktistambhanivârakaḥ) (3, 8, 11). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 13, 8.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°ḥ p°) ABW, s. P. 8, 28 schol. [3] so (°o ') ABW; s. P. 12, 7.

dhenávaḥ | ī́çânam || 2 || asyá jágataḥ suvar-dṛ́çam ī́çânam indra tasthúshaḥ || [g] tvā́m íd dhí hávâmahe sâtā́ vā́jasya kârávaḥ | tvā́ṃ vṛitréshv indra sát-patiṃ náras tvā́ṃ kā́shṭhâsv árvataḥ || [h] yád dyā́va indra te çatáɷ çatám bhū́mîr utá syúḥ | ná tvâ vajrint sahásraɷ sū́ryâ ánu ná jâtám ashṭa ródasî || [i] píbâ[4] sómam indra mándatu tvâ yáṃ te sushā́va hary-açvā́ 'driḥ || 3 || sotúr bâhú-bhyâɷ sú-yato nā́ 'rvâ || [k] révatîr[1] naḥ sadha-mā́da índre santu tuví-vâjâḥ | kshumánto[1] yā́bhir mádema || [l] úd agne çúcayas táva, [m] ví jyótishó, [n] 'd u tyáṃ jâtá-vedasaɷ | [o] saptá tvâ haríto ráthe váhanti deva sûrya | çocísh-keçaṃ vi-cakshaṇa || [p] citráṃ devā́nâm úd agâd ánîkaṃ cákshur mitrásya váruṇasyâ 'gnéḥ | ā́ 'prâ dyā́vâ-pṛithivī́ antárikshaɷ[1] sū́rya âtmā́ jágatas tásthushaḥ || 4 || ca || [q] víçve devā́ ṛitâ-vṛídha[5] ṛitú-bhir havana-çrútaḥ | júshantâṃ yújyam páyaḥ || [r] víçve devâḥ çṛiṇuté 'máɷ hávam me yé antárikshe[6] yá úpa dyávi shṭhá[7] | yé agni-jihvā́[6] utá vâ yájatrâ â-sádyâ 'smín barhíshi mâdayadhvam || 5 || tád, ī́çânam, ádris, tásthushas, triɷçác ca || 14 ||

(2, 3, 5, 1 - 9, 3). — [a 8] Ṛ. 10, 85, 19; [b 8] nur hier; [c, d] Ath. 6, 98, 3. 1; [e] Ṛ. 1, 61, 9; [f] 7, 32, 22; [g] 6, 46, 1; [h] 8, 59, 5; [i] 7, 22, 1; [k] 1, 30, 13; [l 9] 8, 44, 17; [m 9] 5, 2, 9; [n. o 10] 1, 50, 1. 8; [p 10] 1, 115, 1; [q. r] 6, 52, 10. 13. — â̱yann ity ā́-yan — ca̱ndramā́ḥ — bṛiha̱spatiḥ | eti | pyâ̱ya̱ya̱ntu̱ — prâcyā́m — râjā́ | u̱ta | udī́cyâm — da̱kshi̱ṇa̱taḥ | vṛi̱sha̱bhaḥ — ja̱yâ̱ta̱i̱ — viçvā́ḥ — a̱bhi̱shṭîḥ — damé | eti — sva̱riḥ — adúgdhâḥ | i̱va̱ — yat | dyâvà́ḥ —

---

14. [4] so (°â) ABW; s. P. 3, 8. [5] s. P. 3, 2. [6] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 3. [7] so (shṭha) ACW; s. P. 6, 2. [8] die pratíka beider Verse fanden sich schon in II, 3, 5, 3; s. daselbst. [9] nur die pratíka, weil [l] schon in I, 3, 14, 8, [m] schon in I, 2, 14, 7 (beides sind yâjyâ-Abschnitte) da war. [10] warum [n] nur mit dem pratíka, [o. p] dagegen voll aufgeführt worden, ist mir nicht klar. Alle drei Verse finden sich bereits in II, 3, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt), und zwar nur mit den pratíka aufgeführt, vor, [n. p] resp. ebenso bereits in dem yâjyâ-Abschnitt II, 2, 12, 1, und im vollen Wortlaute in I, 4, 43, 1 (nicht yâjyâ-Abschnitt), s. die Note zu II, 3, 8, 2.

rodásî[11] iti | pibà — na | arvā̀ | revatī́ḥ — sadhamâda[12] iti sadha-mâdàḥ — kshumantàḥ — çocishkeçam iti çociḥ-keçam — eti | aprâḥ — ritâvridha ity rita-vridhàḥ — çrinuta | imam — stha.

devā̀ manushyā̀, devâsurā̀ abruvan, devâsurā́s téshâm gâyatrī́, prajā̀patis tā́ yátrā̀, 'gne góbhiç, citráyâ, mârutám, dévâ vasavyâ ágne, mârutám[13], dévâ vasavyâ dévâḥ çarmaṇyâḥ, sárvâṇi, tváshṭâ hatáputro[14], devā̀ vaí râjanyā̀n, návo-navaç, cáturdaça || 14 ||

devā̀ manushyā̀ḥ (1, 1), prajā́m paçū́n (3, 3), dévâ vasavyā̀ḥ (8, 1), pári dadhyâd (11, 2), idám asmy (12, 6), ashṭā́catvâriṃçat || 48 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ||

15. dârçyam brâhmaṇam (2, 5, 1-6. 11 [8-9]. 6, 1-6)*.

1. viçvá-rûpo vaí tvâshṭráḥ puró-hito devā̀nâm âsît[1] svasrīyó 'surâṇâm; tásya trī́ṇi çîrshā̀ṇy âsant soma-pā́nam surâ-pā̀nam[2] annā̀-'danam; sá praty-áksham devébhyo bhâgám avadat[1] paró-'ksham ásurebhyaḥ, sárvasmai vaí praty-áksham bhâgám vadanti yásmâ evá paró-'ksham vádanti tásya bhâgá uditás; tásmâd índro 'bibhed: îdríñ[3] vaí râshṭrám ví pary-ā̀vartayatī́[4] 'ti; tásya vájram â-dā̀ya çîrshā̀ṇy achinad, yát soma-pā̀nam || 1 || ā̀sît sá kapíñjalo[3] 'bhavat, yát surâ-pā̀nam[3] sá kalavíṅko[3], yád annā̀-'danam sá tittirís | tásyâ 'ñjalínâ brahma-hatyā́m úpâ 'gribṇât, tā́m sam-vatsarám abibhas[5], tám bhûtā̀ny abhy akroçan: bráhma-hann íti | sá prithivī́m úpâ 'sîdad: asyaí brahma-hatyā̀yai tritîyam práti grihâṇé 'ti; sā̀ 'bravîd: váram vriṇai khâtā́t parâ-bhavishyántî manye táto mā̀ parā̀ bhûvam íti; purā̀

14. [11] s. P. 4, 17. [12] sadamâda C. [13] °tam íti DW. [14] fehlt W.

* s. Ind. Stud. 3, 380.

5, 1. paurṇamâsigatasyâ 'gnîshomîyapuroḍâçasyopodghâtaḥ. [1] unbetont! [2] mit dentalem n. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum. [5] s. P. 8, 8. [6] s. P. 6, 2.

te || 2 || saṃ-vatsarā́d ápi rohâd íty abravît, tásmât purā́ saṃ-vatsarā́t pṛithivyaí khâtám ápi rohati vā́re-vṛitaɷ hỳ asyai; tṛítîyam brahma-hatyā́yai práty agṛihṇât, tát svá-kṛitam íriṇam abhavat, tásmâd ā́hitâ-'gniḥ çraddhā́-devaḥ svá-kṛita íriṇe nā́ 'va syed, brahma-hatyā́yai hỳ eshá várṇaḥ | sá vánaspátîn[3] úpâ 'sîdad: asyaí brahma-hatyā́yai tṛítîyam práti gṛihṇîtê 'ti; tè 'bruvan: váraṃ vṛiṇâmahai vṛikṇā́t || 3 || parâ-bhavishyánto manyâmahe táto mā́ párâ bhûmé 'ty; â-vráçcanâd vo bhū́yâɷsa út tishṭhân íty abravît, tásmâd â-vráçcanâd vṛikshā́ṇâm bhū́yâɷsa út tishṭhanti, vā́re-vṛitaɷ hỳ eshâṃ; tṛítîyam brahma-hatyā́yai práty agṛihṇant, sá nir-yâsò 'bhavat, tásmân nir-yâsásya nā́ ''çỳam, brahma-hatyā́yai hỳ eshá várṇó, 'tho khálu yá evá lóhito yó vâ ''-vráçcanân nir-yéshati tásya nā́ ''çỳam || 4 || kā́mam anyásya | sá strî-shaɷsâdám[6] úpâ 'sîdad: asyaí brahma-hatyā́yai tṛítîyam práti gṛihṇîtê 'ti; tā́ abruvan: váraṃ vṛiṇâmahâ ṛítviyât pra-jā́ṃ vindâmahai kā́mam ā́ ví-janitoḥ sám bhavâmé 'ti, tásmâd ṛítviyât stríyaḥ pra-jā́ṃ vindante, kā́mam ā́ ví-janitoḥ sám bhavanti, vā́re-vṛitaɷ hỳ âsâṃ; tṛítîyam brahma-hatyā́yai práty agṛihṇant, sā́ málavad-vâsâ abhavat, tásmân málavad-vâsasâ ná sáṃ vadeta || 5 || ná sahā́ ''sîta nā́ 'syâ ánnam adyâd, brahma-hatyā́yai hỳ eshā́ várṇam prati-múcyā́ ''sté; 'tho khálv âhur: abhy-áñjanaṃ vā́vá[3] striyā́ ánnam abhy-áñjanam evá ná prati-gṛíhyaṃ kā́mam anyád íti | yā́m málavad-vâsasaɷ sam-bhávanti yás táto jā́yate sò 'bhi-çastó, yā́m áraṇye tásyai stenó, yā́m párâcîṃ[3] tásyai hrîta-mukhỳ apa-galbhó, yā́ snā́ti tásyâ ap-sú mā́ruko, yā́ || 6 || abhy-aṅkté tásyai duç-cármâ, yā́ pra-likháte tásyai khalatír apa-mârī́, yā́ ''-'ṅkté tásyai kâṇó, yā́ dató dhā́vate tásyai çyâvá-dan, yā́ nakhā́ni ni-kṛintáte tásyai kunakhī́[3], yā́ kṛi-

ṇátti tásyai klîbó, yā́ rájjuu sṛijáti tásyâ ud-bándhuko, yā́ parṇéna píbati tásyâ un-mā́duko, yā́ kharvéṇa píbati tásyai kharvás; tisró rā́trîr vratáṃ cared, añjalínâ vâ píbed ákharveṇa vâ pā́treṇa, pra-jā́yai gopîthā́ya[3] || 7 || yát somapī́naṃ, te, vṛikṇā́t, tásya nā́ ''çyàṃ, vadeta, mā́ruko yā́, 'kharveṇa vâ, tríṇi ca || 1 ||

[1.2] Ç. 1, 6, 3, 1-5. 5, 5, 4, 2-6. — [3] Pâr. 1, 11, 6 (Yâjnav. 1, 81). — annâdànam ity ànna-adànam | saḥ | pratyaksham iti prati-akshàm — avadat | paroksham iti paraḥ-akshàm — yasmai — abibhet | îdṛiñ — vîti | paryâvàrtayatîti pari-àvàrtayati — saḥ | kapiñjàlaḥ — saḥ | kalaviñkàḥ — abibhaḥ — svakṛita iti sva-kṛite — saḥ | vanaspatī́n — saḥ | niryâsa iti niḥ-yâsaḥ — atho iti — na | àçyàm — strîshaṃsâdam iti strî-saṃsâdam — âsîta | na | asyâḥ — âste | atho iti — vâva | striyâḥ — parā́cîm — tasyā́ḥ | apsv ity àp-su — âñkta ity ā́-añkte — kunakhî — sṛijati | tasyâḥ — tasyā́ḥ | unmâdùka ity ùt-mâdùkaḥ — pibèt — gopîthâyà.

2. tváshṭâ hatá-putro ví́-'ndraṃ sómam ā́ 'harat, tásminn índra upa-havám aichata, táṃ nó 'pâ 'hvayata: putrám me 'vadhîr íti; sá yajna-veçasáṃ kṛitvā́ prâ-sáhâ sómam apibat, tásya yád aty-áçishyata tát tváshṭâ ''-havanī́yam úpa prā́ 'vartayat: svā́hé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti; yád ávartayat tád vṛitrásya vṛitra-tváṃ, yád ábravît: svā́hé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti tásmâd asya || 1 || índraḥ çátrur abhavat, sá sam-bhávann agnī́-shómâv abhí sám abhavat, sá ishumâtrám-ishumâtraṃ víshvañ[1] avardhata, sá imā́ñ lokā́n[2] avṛiṇod, yád imā́ñ lokā́n[3] ávṛiṇot tád vṛitrásya vṛitra-tváṃ, tásmâd índro 'bibhet | sá prajā́-patim úpâ 'dhâvac: chátrur me 'janī́ 'ti, tásmai vájraṃ siktvā́ prā́ 'yachad: eténa jahī́ 'ti, ténâ 'bhỳ âyata | tā́v abrûtâm agnī́-shómau: mā́ || 2 || prá hâr âvám antáḥ[4] sva íti, máma vaí yu-

2. agnîshomayâgaḥ pûrṇimâdine. [1] ohne avagraha. [2] °nl° W °âll° B. [3] so W, °ñll° B. [4] antá W.

vá◡ stha íty abravîn mā́m abhy é 'tam íti, taú bhâga-dhéyam aichetâṃ, tā́bhyâm etám agnî-shomī́yam ékâ-daça-kapâlam pûrṇá-mâse[5] prā́ 'yachat | tā́v abrûtâm: abhí sáṃ-dashṭau vaí svo ná çaknuva aí-'tum íti; sá indra âtmánaḥ çîta-rûrā́v ajanayat, tác chîta-rûráyor jánma, yá evá◡ çîta-rûráyor jánma véda ‖ 3 ‖ naí 'na◡ çîta-rûraú hatas; tā́bhyâm enam abhŷ anayat, tásmâj jañjabhyámânâd agnī́-shómau nír akrâmatâm | prâṇâ-'pânaú vā́ enaṃ tád ajahitâm, prâ-'ṇó vaí dáksho 'pâ-'náḥ krátus, tásmâj jañ-jabhyámâno brûyân: máyi daksha-kratū́[6] íti, prâṇâ-'pânā́v evā́ "tmán dhatte, sárvam ā́yur eti | sá devátâ[1] vṛitrā́n nir-hū́ya vā́rtra-ghna◡ havíḥ pûrṇá-mâse nír avapad, ghnánti vā́ enam pûrṇá-mâsa ā́ ‖ 4 ‖ amâ-vâsŷâyâm pyâ-yayanti, tásmâd vā́rtra-ghnî[7 u. 8] pûrṇá-mâsé[5] 'nû 'cyete[7] vṛí-dhan-vatî[7 u. 8] amâ-vâsŷâyâṃ | tát sa◡-sthā́pya vā́rtra-ghna◡ havír vájram â-dā́ya púnar abhŷ âyata; té[7] abrûtâṃ dyā́vâ-pṛithivī́: mā́ prá hâr âváyor vaí çritá íti; té[7] abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahai nákshatra-vihitâ 'hám asânī́ 'ty asā́v abravîc[9] citrá-vihitâ 'hám itī́ 'yáṃ, tásmân nákshatra-vihitâ 'saú citrá-vihite 'yáṃ; yá eváṃ dyā́vâ-pṛithivyóḥ ‖ 5 ‖ váraṃ védai " 'naṃ váro gachati; sá âbhyā́m evá prá-sûta índro vṛitrám ahan | té devā́ vṛitrá◡ hatvā́ 'gnī́-shómâv abruvan: havyáṃ no vahatam íti, tā́v abrûtâm: ápa-teja-sau vaí tyaú vṛitré vaí tyáyos téja íti; tè 'bruvan: ká idám áchai 'tī́ 'ti, gaúr íty abruvan gaúr[1] vā́vá sárvasya mitrám íti, sā́ 'bravît ‖ 6 ‖: váraṃ vṛiṇai máyy evá sató

---

2. [5] s. P. 4, 53. [6] s. P. 4, 5. [7] s. P. 4, 28. 40. 29. 52. [8] diese Nennung der beiden vârtraghnî und vṛidhanvatî puro'nuvâkyâ im Texte (über ihre specielle Aufführung im Brâhmana s. schol. pag. 563) beweist für den erst sekundären Ursprung der am Ende der einzelnen prapâṭhaka in I-IV zugefügten yâjyânuvâkyâ-Abschnitte; s. die Note zu II, 4, 11, 2. [9] unbetont.

'bháyena bhunajâdhvâ íti; tád gaúr ā́ 'harat, tásmâd gávi sató 'bháyena bhuñjata, etád vā́ agnés téjo yád ghṛitám, etát sómasya yát páyo; yá evám agnī́-shómayos téjo véda tejasvỳ[1] evá bhavati | brahma-vâdíno vadanti: kiṃ-devatỳam paurṇá-mâsam íti, prâjâ-patyám íti brûyât, téné 'ndraṃ jyeshṭhám putráṃ nir-ávâsâyayad[10] íti, tásmâj jyeshṭhám putráṃ dhánena nir-ávasâyayanti[10] ‖ 7 ‖ asya, mā́, védā́, ", dyā́vâ-pṛithivyór, abravíd, íti tásmâc, catvā́ri ca ‖ 2 ‖

[1. 2.] 2, 4, 12, 1. 2. — [5] B. 3, 5, 6, 1. — vîndram iti vi-indram — prâsaheti[11] pra-sahā́ — upà | preti | avartayat — agnî-shomâv ity agnî-somaù | abhi | sam iti | abhavat — vishvàñ — imân | lokân — me | ajani — abhîti | âyata — preti | hâḥ — abhi | eti | itam — abhîti | saṃdàshṭâv iti saṃ-dashṭau — aitum ity â-etum — ajabitâm | prâṇa iti pra-anaḥ — devatā́ḥ | vṛitrât — anv iti | ucyete iti — abhîti | âyata | te iti — vedà | eti | enam — satâ | ubhayèna | bhunajâdhvai — bhunjate — tejasvî | eva — niravā́sâyayad iti niḥ-avā́sâyayat — niravàsâyayantîti niḥ-avàsâyayanti.

3. índraṃ vṛitráṃ jaghnivā́ṃsam mṛídho 'bhí prā́ 'vepanta; sá etáṃ vaimṛidhám[1] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳam apaçyat, táṃ nír avapat, téna vaí sá mṛídhó 'pâ 'hata; yád vaimṛidháḥ[1] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳo bhávati mṛídha evá téna yájamânó 'pa hata | índro vṛitráṃ hatvā́ devátâbhiç[1] ce 'ndriyéṇa ca vỳ ârdhyata; sá etám âgneyám ashṭā́-kapâlam amâ-vâsỳâyâm apaçyad aindráṃ dádhi ‖ 1 ‖ táṃ nír avapat, téna vaí sá devátâç[1] ce 'ndriyáṃ cā́ 'vâ 'runddha[2] | yád âgneyò 'shṭā́-kapâlo 'mâ-vâsỳâyâm bhávaty aindráṃ dádhi devátâç[1] caí 'vá téne 'ndriyáṃ ca yájamânó 'va runddha[2] | índrasya vṛitráṃ ja-

---

2. [10] als Compositum! [11] s. P. 3, 5.

3. amâvâsyâyâṃ sâṃnâyyayâgaḥ (vaimṛidhasâṃnâyye). [1] ohne avagraha. [2] °ndh° (°ṃ°) ABCDW.

ghnúsha indriyáṃ vîrỳam pṛithivī́m ánu vỳ ârchat, tád óshadhayo[1] vîrúdho[1] 'bhavan; sá prajā́-patim úpâ 'dhâvad: vṛitrám me jaghnúsha indriyáṃ vîrỳam ‖ 2 ‖ pṛithivī́m ánu vỳ ârat tád óshadhayo[1] vîrúdho[1] 'bhûvann íti: sá prajā́-patiḥ paçū́n abravîd: etád asmai sáṃ nayaté 'ti, tát paçáva óshadhî-bhyó[3] 'dhy âtmánt sám anayan, tát práty aduhan, yát sam-ánayan tát sâṃ-nâyyásya sâṃnâyya-tváṃ, yát praty-áduhan tát prati-dhúshaḥ pratidhuk-tvá❍ | sám anaishuḥ práty adhukshan ná tú máyi çrayata íty abravîd, etád asmai ‖ 3 ‖ çṛitáṃ kuruté 'ty abravît, tád asmai çṛitám akurvann, indriyáṃ vā́vā́[1] 'smin vîrỳaṃ tád açrayan, tác chṛitásya çṛita-tvá❍ | sám anaishuḥ práty adhukshañ chṛitám[4] akran ná tú mâ dhinotī́ 'ty abravîd, etád asmai dádhi kuruté 'ty abravît, tád asmai dádhy akurvan, tád enam adhinot, tád dadhnó dadhi-tvám | brahma-vâdíno vadanti: dadhnáḥ pū́rvasyâ 'va-déyam ‖ 4 ‖ dádhi hí pū́rvaṃ kriyáta íty; ánâ-dṛitya tác chṛitásyai 'vá pū́rvasyā́ 'va dyed, indriyám evā́ 'smin vîrỳa❍ çritvā́[5] dadhnó 'párishṭâd[1] dhinoti, yathâ-pûrvám úpai 'ti | yát pûtī́kair vâ parṇa-valkaír vâ "-tañcyā́t saumyáṃ tád, yát kvalai[1] râkshasáṃ tád, yát taṇḍulaír vaiçva-deváṃ tád, yád â-táñcanena mânusháṃ tád, yád dadhnā́ tát sé-'ndraṃ; dadhnā́ " tanakti ‖ 5 ‖ sendra-tvā́yâ | 'gnihotro-'cheshaṇám abhy-ā́tanakti[6], yajnásya sáṃ-tatyâ | índro vṛitrá❍ hatvā́ párâm parâ-vátam agachad: ápâ 'râdham íti mányamânas, táṃ devátâḥ[1] praí-'sham aichant; sò 'bravît prajā́-patir: yáḥ prathamò 'nu-vindáti tásya prathamám bhâga-dhéyam íti, tám pitáró 'nv avindan, tásmât pitṛí-bhyaḥ pûrvedyúḥ[1] kriyate | sò 'mâ-vâsỳâm práty ā́ 'gachat, táṃ devā́ abhí sám agachanta

---

3. s. P. 3, 7. [4] °nchṛi° W. [5] çṛitvâ D. [6] als Compositum!

chantâ: 'mā́ vaí naḥ || 6 || adyá vásu vasatī́ 'tī́, 'ndro hí devā́nâṃ vásu, tád amâ-vâsỳâyâ amâvâsya-tvám | brahma-vâdíno vadanti: kiṃ-devatỳau sâṃ-nâyyám íti, vaiçva-devám íti brûyâd víçve hí tád devā́ bhâga-dhéyam abhí sam-ágachanté 'ty; átho khálv aindrám íty evá brûyâd índraṃ vā́vá[1] té tád bhishajyánto 'bhí sám agachanté 'ti || 7 ||
dádhi, me jaghnúsha indriyám vîryàm, íty abravîd etád asmâ, avadéyam, tanakti, no, dvícatvâriuçac ca || 3 ||

abhi | preti | avepanta — vaimṛidham — apeti | hate — vîti | ârdhyata — aveti | arundha[2] — aveti | rundhe[2] — anù | vîti | ârchat — oshàdhayaḥ | vîrudhàḥ — anù | vîti | ârat — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — pratidhusha iti prati-dhushàḥ | pratidhuktvam iti pratidhuk-tvam — çrayate | iti — adhukshan | çṛitam — kriyatè — tat | çṛitasyà — uparishṭât — kvàlaiḥ — sendram iti sa-indram | dadhnâ | eti | tanakti — abhyâtànaktîty àbhi-âtànakti — devatā́ḥ | praisham iti pra-eshàm — pûrvedyuḥ — prati | eti | agachat — abhi | sam iti | agachanta — amâvâsyatvam ity àmâvâsya-tvam — abhîti | samagàchanteti sam-agàchanta — atho iti — abhi | sam iti | agachanta.

4. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[1] darça-pûrṇamâsaú yajeta yá enau sé-'ndrau yájeté 'ti; vaimṛidháḥ[2] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳo bhavati téna pûrṇá-mâsaḥ sé-'ndra, aindrám dádhy amâ-vàsỳâyâṃ ténâ 'mâ-vâsỳâ sé-'ndrâ, yá evám vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate sé-'ndrâv evaí 'nau yajate çváḥ-çvo 'smâ îjânā́ya vásîyo bhavati | devā́ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurà akurvata, té devā́ etā́m || 1 || íshṭim apaçyann: âgnâ-vaishṇavám ékâ-daça-kapâlaṃ sárasvatyai[2] carúṃ sárasvate[2] carúṃ, tā́m paurṇa-mâsáṃ saṃ-sthā́pyā́ 'nu nír avapan, táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ | yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá

4. âgnâvaishṇavâdayaḥ. [1] so ABW, s. P. 5, 13. [2] ohne avagraha.

paurṇa-mâsáᴗ saᴗ-sthā́pyai 'tā́m íshṭim ánu nír vapet, paurṇa-mâsénai 'vá vájram bhrā́tṛivyâya pra-hṛ́tyâ ''gnâ-vaishṇavéna devátâç[2] ca yajnáṃ ca bhrā́tṛivyasya vṛiñkte[3] mithunā́n paçū́nt sârasvatā́bhyâṃ[2], yā́vad evā́ syā́ 'sti tát ‖ 2 ‖ sárvaṃ vṛiñkte | paurṇa-mâsī́m evá yajeta bhrā́tṛivya-vân nā́ 'mâ-vâsyâᴗ, hatvā́ bhrā́tṛivyaṃ nā́ '' pyâyayati | sâkam-prasthâyī́yena yajeta paçú-kâmo; yásmai vā́ álpenâ ''-háranti nā́ ''tmánâ tṛ́pyati[4] nā́ 'nyásmai dadâti, yásmai mahatā́ tṛ́pyaty âtmánâ dádâty anyásmai, mahatā́ pûrṇáᴗ hotavyàṃ tṛiptá evaí 'nam índraḥ pra-jáyâ paçú-bhis tarpayati | dâru-pâtréṇa juhoti, ná hí mṛin-máyam ā́-hutim ânaçá | aúdumbaram[2] ‖ 3 ‖ bhavaty, ū́rg vā́ udumbára[2] ū́rk paçáva, ûrjaí 'vā́ 'smâ ū́rjam paçū́n áva runddhe[5] | nā́ 'gata-çrîr mahe-'ndráṃ yajeta; tráyo vaí gatá-çriyaḥ: çuçruvā́n grâma-ṇī́[6] râjanỳas, téshâm mahe-'ndró devátâ[2], yó vaí svā́ṃ devátâm[3] ati-yájate prá svā́yai devátâyai[2] cyavate ná párâm prā́ ''pnoti pā́pîyân bhavati | saṃ-vatsarám índraṃ yajeta, saṃ-vatsaráᴗ hí vratáṃ nā́ 'ti, svā́ ‖ 4 ‖ evaí 'naṃ deváte 'jyámânâ bhū́tyâ inddhe[5] vásîyân bhavati | saṃ-vatsarásya parástâd[2] agnáye vratá-pataye puroḍā́çam[2] ashṭā́-kapâlaṃ nír vapet, saṃ-vatsarám evaí 'naṃ vṛitráṃ jaghnivā́ᴗsam agnír vratá-patir vratám ā́ lambhayati | tátó 'dhi kā́maṃ yajeta ‖ 5 ‖ etā́ṃ, tád, aúdumbaraᴗ, svā́, triᴗçác ca ‖ 4 ‖

[3] K. 30, 4. 31, 2. — Pañc. 16, 6, 14. — [4] Çâñkh. çr. 2, 6, 5. — saḥ | tu | vai — sendrâv iti sa-indrau — vaimṛidhaḥ — sarásvatyai — sarásvate — anú | nir iti | avapan — abhávan — asúrâḥ — anú | nir iti | vapet — na | eti | pyâyayati — mṛinmayam iti mṛit-mayám — ânaçe — audúm-

4. [3] °ñte AC; s. Whitney zu P. 14, 28. [4] betont. [5] °ṃdhe ABCDW. [6] zu ṇ s. P. 7, 2.

baram — uḍumbaráḥ — grâmaṇîr iti grâma-nîḥ — ịjyamãnâ | bhûtyai — parastãt — adhîti | kâmám.

5. nã 'soma-yâjî sáṃ nayed, ánâ-gataṃ vã etásya páyo yó 'soma-yâjî, yád ásoma-yâjî saṃ-náyet pari-moshá evá só 'nṛitaṃ karoty, átho párai 'vá sicyate; soma-yâjỳ evá sáṃ nayet, páyo vaí sómaḥ páyaḥ sâṃ-nâyyám, páyasai 'vá páya âtmán dhatte | ví vã etám pra-jáyâ paçú-bhir ardhayati vardháyaty asya bhrãtṛivyaṃ yásya havír nír-uptam purástâc[1] candrámâḥ[1] || 1 || abhỳ ud-éti; tredhã[1] taṇḍulãn ví bhajed, yé madhyamãḥ syús tãn agnáye dâtré puroḍãçam[1] ashṭã-kapâlaṃ kuryâd, yé sthávishṭhâs tãn índrâya pra-dâtré dadháω̨ç carúṃ, yé 'ṇishṭhâs tãn víshṇave çipi-vishṭãya çṛité carúm; agnír evã 'smai pra-jãm pra-janáyati vṛiddhãm índraḥ prá yachati, yajnó vaí víshṇuḥ paçávaḥ çípir, yajná evá paçúshu práti tishṭhati | ná dvé[2] || 2 || yajeta; yát pũrvayâ sam-pratí yájetó 't-tarayâ chambáṭ kuryâd, yád út-tarayâ sam-pratí yájeta pũrvayâ chambáṭ kuryân, né 'shṭir bhávati ná yajnás, tád ánu hrîta-mukhỳ apa-galbhó jâyata; ékâm evá yajeta pra-galbhò 'sya jâyaté | 'nâ-dṛitya tád dvé[2] evá yajeta; yajna-mukhám evá pũrvayâ ''-lábhate yájata út-tarayâ, devátâ[1] evá pũrvayâ 'va-runddhá[3] indriyám út-tarayâ, deva-lokám evá || 3 || pũrvayâ 'bhi-jáyati manushya-lokám út-tarayâ; bhũyaso yajna-kratũn úpai 'ty, eshã vaí su-mánâ nãmé 'shṭir, yám adyé ''jânám paçcãc candrámâ[1] abhỳ ud-éty asmínn evã 'smai loké 'rdhukam bhavati | dâkshâyaṇa-yajnéna suvargá-kâmo yajeta | pûrṇá-mâse sáṃ nayen maitrâ-varuṇyã ''míkshayâ[1] 'mâ-

---

5. abhyudayeshṭyâdayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 49. [3] ruṃdha ABCDW.

-vâsŷâyâṃ yajeta | pûrṇá-mâse vaí devā̃nâ𝓌 sutás, téshâm etám ardha-mâsám prá-sutas | téshâm maitrâ-varuṇī̃ vaçā̃ 'mâ-vâsŷâyâm anû-bandhŷâ[4]; yát ‖ 4 ‖ pûrvedyúr[1] yájate védim evá tát karoti, yád vatsā̃n apâ-''karóti sado-havirdhâné[5] evá sám minoti, yád yájate devaír evá sutyā̃𝓌 sám pâdayati, sá etám ardha-mâsá𝓌 sadha-mā̃daṃ devaíḥ sómam pibati; yán maitrâ-varuṇyā̃ ''míkshayâ[1] 'mâ-vâsŷâyâṃ yájate yaí 'vā̃ 'saú devā̃nâṃ vaçā̃ 'nû-bandhŷâ[4] só[6] evaí 'shaí 'tásya | sâ-'kshā̃d vā̃ eshá devā̃n abhy-ā̃rohati[7] yá eshâṃ yajnám ‖ 5 ‖ abhy-âróhati, yáthâ khálu vaí çréyân abhy-ā̃rûḍhaḥ kâmáyate táthâ karoti | yády ava-vídhyati pā̃pîyân bhavati, yádi nā̃ 'va-vídhyati sa-dṛíñ, vyâvṛít-kâma eténa yajnéna yajeta, kshurá-pavir hŷ eshá yajnás, tâják púṇyo vâ bhávati prá vâ mîyate | tásyai 'tád vratáṃ: nā̃ 'nṛitaṃ vaden ná mâ𝓌sám açnîyân ná stríyam úpe 'yân nā̃ 'sya pálpûlanena[8] vā̃saḥ palpûlayeyur[8], etád dhí devā̃ḥ sárvaṃ ná kurvánti ‖ 6 ‖ candrámâ, dvé, devalokám evá, yád, yajnám, palpûlayeyuḥ[8], shát ca ‖ 5 ‖

[1] Çâñkh. Br. 4, 2. 3. çr. 3, 2, 1. — [4-6] Çâñkh. Br. 4, 4. çr. 3, 8, 6-17. — parimosha iti pari-moshaḥ — atho iti — purastā̃t | candramā̃ḥ | abhîti | udetîty út-eti | tredhâ — dadhan — yajne | eva — dve iti — tat | anv iti | hrîtamukhîti hrîta-mukhî — jâyate — yajáte — avarundha ity áva-rundhe — sumanâ iti su-manā̃ḥ | nâmá — loke | ardhúkam — âmikshâyâ — anûbandhyety ánu-bandhyā̃ — pûrvedyuḥ — apâkarotîty ápa-âkaroti — so iti | eva — devân | abhyâróhatîty ábhi-âróhati — yajnam | abhyârohatîty ábhi-ârohâti — abhyârū̃ḍha ity ábhi-ârū̃ḍhaḥ — sadṛiññ iti sa-dṛiñ — vadet — açnîyât — iyât — palpûlanena — palpûlayeyuḥ.

6. eshá vaí deva-rathó yád darça-pûrṇamâsaú;

5. [4] s. P. 3, 7. [5] s. P. 4, 11. [6] s. P. 4, 7. [7] als Compositum. [8] °lyû° A. W (das erste u. dritte Mal).

6. darçapûrṇamâsayoḥ somayâgena saha paurvâparyam.

yó darça-pûrṇamâsā́v ishṭvā́ sómena yájate rátha-spashṭa evā́ 'va-sā́ne váre devā́nâm áva syaty | etā́ni vā́ áṅgâ-párûꞷshi saṃ-vatsarásya yád darça-pûrṇamâsaú; yá evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájaté 'ṅgâ-párûꞷshy evá saṃ-vatsarásya práti dadhâty | eté[1] vaí saṃ-vatsarásya cákshushî[1] yád darça-pûrṇamâsaú, yá evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate tā́bhyâm evá suvar-gā́ṃ lokā́m ánu paçyati || 1 || eshā́ vaí devā́nâṃ ví-krântir yád darça-pûrṇamâsaú, yá evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate devā́nâm evá ví-krântim ánu ví kramata | eshá vaí deva-yā́naḥ pánthâ yád darça-pûrṇamâsaú, yá evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate yá evá deva-yā́naḥ pánthâs táꞷ sam-ā́rohaty[2] | etaú vaí devā́nâꞷ hárî[1] yád darça-pûrṇamâsaú, yá evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate yā́v evá devā́nâꞷ hárî[1] tā́bhyâm || 2 || evaí 'bhyo havyā́ṃ vahaty | etád vaí devā́nâm âsyaṃ yád darça-pûrṇamâsaú, yá evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate sâ-'kshā́d evá devā́nâm âsye juhoty | eshá vaí havir-dhânī́ yó darçapûrṇamâsa-yâjī́; sâyám-prâtar agni-hotrā́ṃ juhoti yájate darça-pûrṇamâsā́v áhar-ahar[3] havir-dhânínâꞷ sutó, yá evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate havir-dhâny asmī́ 'ti sárvam evā́ 'sya barhishyaṃ dattám bhavati | devā́ vā́ áhaḥ || 3 || yajníyaṃ nā́ 'vindan té darça-pûrṇamâsā́v apunan, taú vā́ etaú pûtaú médhyau yád darça-pûrṇamâsaú, yá evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate pûtā́v evaí 'nau médhyau yajate | nā́ 'mâ-vâsyâyâṃ ca paurṇa-mâsyā́ṃ ca stríyam úpe 'yâd, yád upe-'yā́n nír-indriyaḥ syât | sómasya vaí rā́jno 'rdha-mā́sasya rā́trayaḥ pátnaya âsan, tā́sâm amâ-vâsyâṃ ca paurṇa-mâsī́ṃ ca nó 'pai ''t || 4 || té[1] enam abhí sám anahyetâṃ, tā́ṃ yákshma

---

6. [1] s. P. 4, 44. 12. 15. 42. 11. [2] als Compositum. [3] s. P. 8, 8.

ârchad, rā́jânaṃ yákshma ârad íti tád râja-yakshmásya jánma, yát pā́pîyân ábhavat tát pâpa-yakshmásya, yáj jâyā́bhyâm ávindat táj jâyényasya, yá evám etéshâṃ yákshmâṇâṃ jánma véda naí 'nam eté yákshmâ vindanti; sá eté[1] evá namasyánn úpâ 'dhâvat, té[1] abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahâ âvā́ṃ devā́nâm bhâga-dhé[1] asâva || 5 || âvā́d ádhi devā́ ijyântâ íti, tásmât sadṛíçînâ[4] rā́trîṇâm amâ-vâsyā̀yâṃ ca paurṇa-mâsyā́ṃ ca devā́ ijyanta, eté[1] hí devā́nâm bhâga-dhé[1], bhâga-dhā́ asmai manushyā̀ bhavanti yá evā́ṃ véda | bhûtā́ni kshúdham aghnant sadyó[4] manushyā̀ ardha-mâsé devā́ mâsí pitáraḥ saṃ-vatsaré vánaspátayas[4], tásmâd áhar-ahar manushyā̀ áçanam ichante[5] 'rdha-mâsé devā́ ijyante mâsí pitṛí-bhyaḥ kriyate saṃ-vatsaré vánaspátayaḥ[4] phálaṃ gṛihṇanti; yá evā́ṃ véda hánti kshúdham bhrā́tṛivyam || 6 || paçyati, tā́bhyâm, áhar, aid, asâva, phála, saptá ca || 6 ||

rathāspashṭa iti rathá-spashṭe — aṅgâparū́shîty aṅgā-parū́shi — ete iti — cakshûshî iti — anú | vîti | kramate — samârôhatîti sam-ârôhati — harî iti — havirdhânîti haviḥ-dhânî — nirindriya iti niḥ-indriyaḥ — te iti — abhi | sam iti | anabhyetâm — ârchat — ârat — ete iti — yakshmā́ḥ — te iti — bhâgadhe iti bhâga-dhe — âvat | adhîti — ijyântai — sadṛiçī́nâm[6] — ijyante — ete iti — manushyā́ḥ — sadyaḥ — devâḥ — vanaspatáyaḥ.

38*. dârçyaṃ hautram 2, 5, 7-11 (1-3). 6, 7-10.

7. devā́ vai ná 'rcí ná yájushy açrayanta, té sā́mann evā́ 'çrayanta; híṃ karoti sā́mai 'vā́ 'kar, híṃ karoti yátrai 'vá devā́ áçrayanta táta evaí 'nân prá yuṅkte, híṃ karoti

---

6. [4] ohne avagraha. [5] unbetont. [6] s. die Note [5] zu II, 4, 1, 5.
* s. Ind. Stud. 3, 375. 380. 385.
7. sâmidhenîmantrâḥ.

vâcá evaí 'shá yógo, híṃ karoti pra-jäevá tád yájamâ-naḥ sṛijate | tríḥ prathamā̃m ánv âha trír ut-tamā̃ṃ, yaj-násyai 'vá tád barsám || 1 || nahyaty ápra-sraṃsâya sáṃ-tatam ánv âha prâ-'ṇā̃nâm annā̃-'dyasya sáṃ-tatyâ, átho rákshasâm ápa-hatyai | rā̃thaṃ-tarîm prathamā̃m ánv âha, rā̃thaṃ-taro vā̃ ayáṃ loká, imám evá lokám abhí ja-yati | trír ví gṛihṇâti, tráya imé lokā̃, imā̃n evá lokā̃n abhí jayati | bā̃rhatîm ut-tamā̃m ánv âha, bā̃rhato vā̃ asaú lokò, 'múm evá lokám abhí jayati | prá vaḥ || 2 || vā̃jâ íty ánir-uktâm prâjâ-patyā̃m ánv âha, yajnó vaí prajā̃-patir, yajnám evá prajā̃-patim ā̃ rabhate | prá vo vā̃jâ íty ánv âhā̃, 'nnaṃ vaí vā̃jó, 'nnam evā̃ 'va runddhe[1] | prá vo vā̃jâ íty ánv âha, tásmât prâcī̃naṃ[2] réto dhîyaté | 'gna ā̃ yâhi vîtáya íty âha, tásmât pratī̃cîḥ[2] pra-jā̃ jâyante | prá vo vā̃jâḥ || 3 || íty ánv âha, mā̃sâ vaí vā̃jâ ardha-mâsā̃ abhí-dyavo devā̃ havíshmanto[2] gaúr ghṛitā̃cî[2.3] yajnó devā̃ñ[4] jigâti yájamânaḥ sumna-yúr | idám asî 'dám asī̃ 'ty evá yajnásya priyáṃ dhā̃mā̃ 'va runddhe[1] | yáṃ kâ-máyeta: sárvam ā̃yur iyâd íti prá vo vā̃jâ íti tásyâ 'nū̃-'cyā̃ 'gna ā̃ yâhi vîtáya íti sáṃ-tatam út-taram ardha-'rcám ā̃ labheta || 4 || prâ-'ṇénai 'vā̃ 'syâ 'pâ-'náṃ dâdhâra sárvam ā̃yur eti | yó vā̃ aratnī́ sâm-idhenī̃nâṃ védâ 'ratnā̃v evá bhrā̃tṛivyaṃ kurute | 'rdha-'rcaú sáṃ dadhâty, eshá vā̃ aratníḥ sâm-idhenī̃nâṃ, yá eváṃ védâ 'ratnā̃v evá bhrā̃tṛiv-yaṃ kuruta | ṛisher-ṛisher vā̃ etā̃ nír-mitâ yát sâm-idhenyas, tā̃ yád ásaṃ-yuktâḥ syúḥ pra-jáyâ paçú-bhir yájamânasya ví tishṭherann, ardha-'rcaú sáṃ dadhâti, sáṃ yunakty evaí 'nâs, tā̃ asmai sáṃ-yuktâ avá-ruddhâḥ sárvâm â-çíshaṃ duhre || 5 ||

barsáṃ, vo, jâyante prá vo vā̃jâ, labheta, dadhâti sáṃ, dáça ca || 7 ||

---

7. [1] °ṃdhe ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 38. [4] vâṃ W.

B. 3, 5, 1, 1 - 2, 1. — Ç. 1, 4, 1, 1-21. — Çâñkh. çr. 1, 4, 5-7. — Âçval. 1, 2, 1-22. — sâmá | eva | akaḥ — vâcaḥ | eva | eshaḥ — prâṇânâm iti pra-anânâm | annâdyasyety ánna-adyásya | saṃtátyâ iti saṃ-tatyai | atho iti — aniruktâm ity aniḥ-uktâm — vîtayé | iti | âha — anûcyety ánu-ucyá — ardharcam ity árdha-ṛicam — dâdhâra — kurute — etâḥ | nirmitâ iti niḥ-mitâḥ — tâḥ.

8. áyajno vā́ eshá yò 'sâmā́; 'gna ā́ yâhi vîtáya íty âha râtham-tarásyai 'shá várṇas, tám tvâ samíd-bhir añgira íty âha vâma-devyásyai 'shá várṇo, bṛihád agne su-vī́ryam íty âha bṛihatá eshá várṇo, yád etáṃ tṛicám[1] anv-ā́ha yajnám evá tát sā́man-vantaṃ karoty | agnír amúshmiñ loká[2] ā́sîd âdityò 'smín, tā́v imaú lokā́v áçântau || 1 || ástâm; té devā́ abruvann: é 'te 'maú vi páry ûhâmé 'ty; ágna ā́ yâhi vîtáya íty asmíñ loké[3] 'gním adadhur bṛihád agne su-vī́ryam íty amúshmiñ loká[3] âdityám, táto vā́ imaú lokā́v açâmyatâm, yád evám anv-ā́hâ 'náyor lokáyoḥ çā́ntyai, çā́myato 'smâ imaú lokaú yá evám véda | páñca-daça sâm-idhenī́r ánv âha, páñca-daça || 2 || vā́ ardha-mâsásya rā́trayo, 'rdhamâsaçáḥ saṃ-vatsará âpyate | tā́sâṃ trī́ṇi ca çatā́ni shashṭíç cà 'ksharâṇi, tā́vatīḥ[1] saṃ-vatsarásya rā́trayo, 'kshara-çá evá saṃ-vatsarám âpnoti | Nṛi-médhaç ca Páruchepaç[1] ca brahma-vā́dyam avadetâm: asmín dā́râv ârdrè 'gníṃ janayâva yátaro[1] nau bráhmīyân íti; Nṛi-médho 'bhỳ avadat sá dhûmám ajanayat, Páruchepo[1] 'bhỳ avadat sò 'gním ajanayad; ṛísha íty abravît || 3 || yát samā́vad[1] vidvá kathā́ tvám agním ájījano nā́ 'hám íti, sâm-idhenīnâm evā́ 'háṃ várṇaṃ vedé 'ty abravîd, yád ghṛitá-vat padám

---

8. sâmidhenīmantrâḥ. [1] ohne avagraha. [3] °n (mit virâma) lo° B, °nlo° AW.

anû-'cyáte sá âsâṃ várṇas, táṃ tvâ samíd-bhir aṅg-
ira íty âha sâm-idhenî́shv evá táj jyótir janayati | strí-
yas téna yád ṛíca stríyas téna yád gâyatríya stríyas
téna yát sàm-idhenyò, vṛíshaṇ-vatîm[3] ánv âha || 4 || téna
púᴗsvatîs[1] téna sé-'ndrâs téna mithunā́ | agnír devā́nâṃ
dûtá ā́sîd Uçánâ[4] Kâvyó 'surâṇâṃ, taú prajā́-patim
praçnám aitâm, sá prajā́-patir agníṃ dûtáṃ vṛiṇîmaha
íty abhí pary-ā́vartata[5], táto devā́ ábhavan parā́ 'surâ; yá-
syai 'váṃ vidúsho 'gníṃ dûtáṃ vṛiṇîmaha íty anv-âha
bhávaty àtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavaty | adhvará-
-vatîm ánv âha, bhrā́tṛivyam evaí 'táyâ || 5 || dhvarati |
çocísh-keças tám îmaha íty âha, pavítram evaí 'tád,
yā́jamânam evaí 'táyâ pāvayati | sám-iddho agna[6] â-
-huté 'ty âha, pari-dhím evaí 'tám pári dadhâty áskand-
âya, yád áta ûrdhvám abhy-âdadhyā́d yáthâ bahiḥ-
-paridhí[7] skándati tâdṛíg[1] evá tát, tráyo vā́ agnáyo
havya-vā́hano devā́nâṃ kavya-vā́hanaḥ pitṛiṇā́ᴗ sahá-
-rakshâ ásurâṇâṃ, tá etárhy[1] ā́ çaᴗsante: mā́ṃ varishyate
mā́m || 6 || íti, vṛiṇîdhváᴗ havya-vā́hanam íty âha,
yá evá devā́nâṃ táṃ vṛiṇîta | ârsheyáṃ vṛiṇîte, bándhor
evá naí 'ty, átho sáṃ-tatyai | parástâd[1] arvā́co vṛiṇîte,
tásmât parástâd[1] arvā́ñco manushyần pitáró 'nu prá pipate
|| 7 || áçântâv, âha páñcadaçâ, 'bravîd, ánv âhai, 'táyâ, varishyate mâm,
ékân ná triᴗçác ca || 8 ||

B. 3, 5, 2, 1-3. — Ç. 1, 4, 1, 22-39. — Çâñkh. çr. 1, 4, 8-13.
— Âçv. çr. 1, 2, 7. — asâmâ | agnè | eti — vîtayè — bṛiha-
taḥ | eshaḥ — tṛicam — eti | ita | imau | vi | parîti |
ûhâma — tâvàtîḥ — parúchepaḥ — dârau | ârdre | agnim
— yatàraḥ — ṛishè — samâvàt — ajîjanaḥ — ṛicàḥ — gâ-

8. [3] zu ṇ s. P. 13, 18. [4] so (°nâ) ABCDW. [5] als Compositum.
[6] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [7] so (°ḥp°) ABCDW.

yatriyàḥ — vrishàṇvatîm iti vrishàṇ-vatîm — puṃsvàtîḥ — sendrâ iti sa-indrâḥ — vriṇîmahe — abhîti | paryâvàrtateti pari-âvàrtata — asùrâḥ — çocishkèça iti çocih-keçaḥ — îmahe — agne — bahiḥparidhîti bahiḥ-paridhi — tâdrik — te | etarhi | eti — tam | vriṇîte — atho iti — parastât | arvàcàḥ — anù | preti | pipate.

9. ágne maha͂ṃ[1] asī́ 'ty âha mahā́n hỳ eshá yád agnír, brâhmaṇé 'ty âha brâhmaṇó hỳ eshá, bhâraté 'ty âhai 'shá hí devébhyo havyám bhárati | devé-'ddha íty âha devā́ hỳ etám aíndhata | mánv-iddha íty âha, Mánur hỳ etám út-taro devébhya aínddhá[2] | 'rshi-shṭuta íty âhá 'rshayo hỳ etám ástuvan, víprâ-'nu-madita íty âha || 1 || víprâ hỳ eté yác chuçruvā́ṃsaḥ, kavi-çastá íty âha kaváyo hỳ eté yác chuçruvā́ṃso, bráhma-saṃçita íty âha bráhma-saṃçito hỳ eshá, ghritā́-''havana íty âha ghritâ-''hutír hỳ asya priyá-tamâ | pra-ṇī́r yajnā́nâm íty âha pra-ṇī́r hỳ eshá yajnā́nâṃ, rathī́r adhvarā́ṇâm íty âhai 'shá hí deva-rathò, 'tū́rto hóté 'ty âha ná hỳ etáṃ káç caná[3] || 2 || tárati, tū́r-ṇir havya-vā́ḍ íty âha, sárvaṃ hỳ eshá táraty | ā́spā-traṃ[3] juhū́r devā́nâm íty âha juhū́r hỳ eshá devā́-nâṃ, camasó deva-pā́na íty âha camasó hỳ eshá deva-pā́no, 'rā́ṃ ivâ 'gne nemír devā́ṃs[4] tvám pari-bhū́r asī́ 'ty âha devā́n hỳ eshá pari-bhū́r, yád brûyā́d: ā́ vaha devā́n devā́-yaté yájamânâyé 'ti bhrā́tṛivyam asmai || 3 || janayed, ā́ vaha devā́n yájamânâyé 'ty âha yájamânam evaí 'téna vardhayaty | agním agna ā́ vaha sómam ā́ vahé 'ty âha devátâ[3] evá tád yathâ-pûrvám úpa hvayata | ā́ câ 'gne devā́n vaha su-yájâ

9. pravaranividâdayaḥ. [1] so (âṃ) ABW, s. P. 9, 21. 22. [2] aiṃdha ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] so ABW, s. P. 6, 14.

ca yaja jâta-veda íty âhâ, 'gním evá tát sáɷ çyati, sò 'sya sáɷ-çito devébhyo havyám vahaty | agnír hótâ || 4 || íty âhâ, 'gnír vaí devā̆nâɷ hótâ, yá evá devā̆nâɷ hótâ tám vri-ṇîte | smó vayám íty âhâ "tmā̆nam evá sat-tvám[6] ga-mayati | sâdhú te yajamâna devátê[3] 'ty âhâ "-çí-sham evaí 'tā̆m ā̆ çâste | yád brûyā̆d: yò 'gníɷ hótâram ávṛithâ íty agníno 'bhayáto[3] yájamânam pári gṛihṇîyât, pra-mā̆yukaḥ syâd | yajamâna-devatyâ vaí juhū̆r bhrâ-tṛivya-devatyo 'pa-bhṛít || 5 || yád dvé[6] iva brûyā̆d bhrā̆-tṛivyam asmai janayed, ghṛitá-vatîm adhvaryo srú-cam ā̆ 'syasvé 'ty âha yájamânam evaí 'téna vardha-yati | devâ-yúvam[7] íty âha devā̆n hy̆ eshā̆ 'vati, viçvá--vâram íty âha víçvaɷ hy̆ eshā̆ 'vatī̆ | "ḍâmahai de-vā̆ɷ[1] îḍényân namasyā̆ma namasy̆ân yájâma yajníyân íty âha, manushy̆â vā̆ îḍényâḥ pitáro na-masy̆â devā̆ yajníyâ, devátâ[3] evá tád yathâ-bhâgám ya-jati || 6 || víprânumadita íty âha, caná, 'smai, hóto, 'pabhṛíd, devátâ evá, trī̆ṇi ca || 9 ||

B. 3, 5, 3, 1 - 4, 1. — Ç. 1, 4, 2, 2-17. 5, 2, 1-3. — Çâñkh. çr. 1, 4, 14 - 5, 7. 6, 16. Âçv. çr. 1, 2, 27. 3, 1-6. — deveddha iti deva--iddhaḥ — rishishṭuta ity ṛishi-stutaḥ — ghṛitâhávana iti ghṛita-âhavanaḥ — praṇîr[8] iti pra-nîḥ — atûrtáḥ — cana — âspâtrám — arân | iva — devayata iti deva-yate — hvayate — smaḥ — sattvam[6] iti sat-tvam — dve iti | iva — adhvaryo iti — eti | asyasva — devâyuvam iti deva--yuvám — eshâ | avàti | îḍā̆mahai — manushyā̆ḥ — na-masyā̆ḥ | devâḥ | yajniyā̆ḥ.

10. trîɷs[1] tricā̆n[2] ánu brûyâd râjany̆asya, tráyo vā̆ anyé râjany̆ât púrushâ brâhmaṇó vaíçyaḥ çûdrás tā̆n

---

9. [6] satvam ACDW. [6] s. P. 4, 49. [7] s. P. 3, 2. [8] s. P. 7, 4.
10. naimittikyaḥ kâmyâç ca sâmidhenyaḥ. [1] so ABW, s. P. 6, 16. [2] ohne avagraha

evā́ 'smâ ánu-kân karoti | páñca-daçā́ 'nu brûyâd râjan-ŷasya, pañca-daçó vaí râjanŷah, svá evaí 'naṃ stóme práti shṭhâpayati[3] | trishṭúbhâ[2] pári dadhyâd, indriyáṃ vaí tri-shṭúg[2], indriyá-kâmaḥ khálu vaí râjanŷo yajate, trishṭúbhai[2] 'vā́ 'smâ indriyám pári gṛihṇâti | yádi kâmáyeta || 1 || brahma-varcasám astv iti gâyatriyā́ pári dadhyâd, brahma-varcasáṃ vaí gâyatrī́, brahma-varcasám evá bhavati | saptá-daçā́ 'nu brûyâd vaiçyasya, sapta-daçó vai vaíçyaḥ, svá evaí 'naṃ stóme práti shṭhâpayati[3] | jágatyâ pári dadhyâj, jā́gatâ vaí paçávaḥ, paçú-kâmaḥ khálu vaí vaíçyo yajate, jágatyai 'vā́ 'smai paçū́n pári gṛihṇâty | éka-viṃçatim ánu brûyât pratishṭhā́-kâmasyai, 'ka-viṃçá stómânâm prati-shṭhā́, práti-shṭhityai || 2 || cátur-viṃçatim ánu brûyâd brahma-varcasá-kâmasya, cáturviṃçaty-aksharâ gâyatrī́, gâyatrī́ brah-ma-varcasáṃ, gâyatriyaí 'vā́ 'smai brahma-varcasám áva runddhe[4] | triṃçátam ánu brûyâd ánna-kâmasya, triṃçád--aksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'smâ annā́-'dyam áva runddhe[4] | dvā́triṃçatam[2] ánu-brûyât pratishṭhā́-kâ-masya, dvā́triṃçad-aksharâ 'nu-shṭúg, anu-shṭúp chándasâm prati-shṭhā́, práti-shṭhityai | sháṭ-triṃçatam ánu brûyât paçú--kâmasya, sháṭtriṃçad-aksharâ bṛihatī́, bā́rhatâḥ paçávo, bṛi-hatyai 'vā́ 'smai paçū́n || 3 || áva runddhe[4] | cátuç-catvâ-riṃçatam ánu brûyâd indriyá-kâmasya, cátuçcatvâriṃçad--aksharâ trishṭúg[2], indriyáṃ trishṭúp[2], trishṭúbhai[2] 'vā́ 'smâ indriyám áva runddhe | 'shṭā́-catvâriṃçatam ánu brûyât paçú-kâmasyâ, 'shṭā́catvâriṃçad-aksharâ jágatî, jā́gatâḥ pa-çávo, jágatyai 'vā́ 'smai paçū́n áva runddhe[4] | sárvâṇi chándâṃsy ánu brûyâd bahu-yâjínaḥ, sárvâṇi vā́ etásya chándâṃsy áva-ruddhâni yó bahu-yâjy | ápari-mitam ánu

10. [2] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [4] ruṃdhe ABCDW. [3] rudhyai ACDW.

brûyâd, ápari-mitasyā́ 'va-ruddhyai[5] || 4 || kàmáyeta, prátishṭhi-tyai, paçū́nt, saptácatvâriɷçac ca || 10 ||

trîn | tṛicân — purúshâḥ — sve — vai | trishṭuk — gâyatriyâ — pratîti | sthâpayati — ekaviɷçaḥ — pratishṭheti prati-sthâ | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — annâdyam ity ánna-adyám — dvâtriɷçatam — anushṭug íty anu-stuk | anu-shṭub ity ánu-stup — pratishṭheti prati-sthâ | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — catúççatvâriɷçatam iti catúḥ-catvâriɷ-çatam — trishṭuk | indriyam | trishṭup | trishṭubhā | eva | asmai — bahuyâjîti bahu-yâjî.

11. ní-vîtam manushyâṇâm, prâcînâ-"vîtám pitṛiṇā́m, úpa-vîtaṃ devā́nâm | úpa vyayate, deva-lakshmám evá tát kurute | tíshṭhann ánv âha, tíshṭhan hy ā́çruta-taraṃ vá-dati | tíshṭhann ánv âha, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityâ | ā́sîno yajaty, asmínn evá loké práti tishṭhati | yát krauñcám anv-ā́hâ "surám tád, yán mandrám mânushám tád, yád antarā́ tát sá-devam; antarā́ 'nū́-'cyaɷ, sadeva-tvā́ya | vid-vā́ɷso vaí || 1 || purā́ hótâro 'bhûvan, tásmâd ví-dhṛitâ ádhvâno 'bhûvan ná pánthânaḥ sám arukshann; antar--vedý anyáḥ pā́do bhávati bahir-vedý anyó, 'thā́ 'nv âhā́, 'dhvanâṃ vi-dhṛityai pathā́m ásaɷ-rohâyā́ | 'tho bhûtáṃ cai 'vá bhavishyác cā́ 'va runddhé[1], 'tho pári-mitaṃ cai 'vā́ 'pari-mitaṃ cā́ 'va runddhé, 'tho grâmyā́ɷç cai 'vá paçū́n âraṇyā́ɷç cā́ 'va runddhé, 'tho || 2 || deva-lokáṃ cai 'vá ma-nushya-lokáṃ câ 'bhí jayati |

devā́[2] vaí sâm-idhenī́r anū́-'cya yajnáṃ nā́ 'nv apaç-yant, sá prajā́-patis tûshṇī́m â-ghârám ā́ 'ghârayat, táto vaí devā́ yajnám ánv apaçyan, yát tûshṇī́m â-ghârám â-ghâ-

---

11. hotur niyamaviçesho 'dhvaryor âghârâdiviçeshaç ca. [1] rundhe ABCDW. [2] der Rest des anuvâka gehört zum 15. káṇḍa, s. Ind. Stud. 3, 380. 385.

rấyati yajnásyā́ 'nu-khyâtyâ | átho sâm-idhenī́r evā́ 'bhy anakty | ấlûksho bhavati yá evám védā́ | 'tho tarpayaty evai 'nâs | tṛ́pyati pra-jáyâ paçú-bhiḥ || 3 || yá evám véda | yád ékayâ ''-ghâráyed ékâm prîṇîyâd, yád dvā́-bhyâṃ dvé[3] prîṇîyâd, yát tisṛ́-bhir áti tád recayen; mánasā́ '' ghârayati mánasâ hy ánâptam âpyáte | tiry-áñcam[4] ā́ ghârayaty áchambaṭ-kâram | vā́k ca mánaç câ ''rtî-yetâm; ahám devébhyo havyám vahâmī́ 'ti vā́g abravîd[5] ahám devébhya íti mánas; taú prajā́-patim praçnám aitâu, sò 'bravît || 4 || prajā́-patir: dûtī́r evá tvám mánaso 'si yád dhí mánasâ dhyā́yati tád vâcā́ vádatī́[6] 'ti, tát khálu túbhyaṃ ná vâcā́ juhavann íty abravît; tásmân mánasâ prajā́-pataye juhvati, mána iva hí prajā́-patiḥ, prajā́-pater ā́ptyai | pari-dhī́nt sám mârshṭi, punā́ty evaí 'nân | trír madhyamám tráyo vaí prâ-'ṇā́ḥ prâ-'ṇā́n evā́ 'bhí jayati, trír dakshinâ-'rdhỳaṃ tráyaḥ || 5 || imé lokā́ imā́n evá lokā́n abhí jayati, trír uttarâ-'rdhỳaṃ tráyo vaí deva-yā́nâḥ pánthânas tā́n evā́ 'bhí jayati | trír úpa vâjayati tráyo vaí deva-lokā́ deva-lokā́n evā́ 'bhí jayati | dvā́-daça[4] sám padyante dvā́daça[4] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ saṃ-vatsarám evá prîṇâty átho saṃ-vatsarám evā́ 'smâ úpa dadhâti suvar-gásya lokásya sám-ashṭyâ | â-ghârám ā́ ghârayati, tirá iva || 6 || vaí suvar-gó lokáḥ, suvar-gám evā́ 'smai lokám prá rocayaty | ṛjúm ā́ ghârayaty ṛjúr iva hí prâ-'ṇáḥ, sám-tatam ā́ ghârayati prâ-'ṇā́nâm annā́-'dyasya sám-tatyâ átho rákshasâm ápa-hatyai | yám kâ-máyeta: pra-mā́yukaḥ syâd íti jihmám tásyā́ '' ghârayet, prâ-'ṇám evā́ 'smâj jihmám nayati, tâják prá mîyate | çiro

---

11. [3] s. P. 4, 49. [4] ohne avagraha. [5] unbetont. [6] die Betonung ist durch hi veranlaſst.

vā́ etád yajnásya yád â-ghârá âtmā́ dhruvā́ || 7 || â-ghâ-
rám â-ghā́rya dhruvā́◡ sám anakty, âtmánn evá yajnásya
çírah̩ práti dadhâty | agnír devā́nâm̩ dûtá ā́sîd daívyó
'surâṇâm̩, taú prajā́-patim praçnám aitâ◡, sá prajā́-patir
brâhmaṇám abravîd: etád ví brûhī́ 'ty, ā́ çrâvayé 'tī 'dám̩
devâh̩ çr̥ṇuté 'ti vā́vá[4] tád abravîd agnír devó hóté 'ti,
yá evá devā́nâm̩ tám avr̥ṇîta, táto devâh̩ || 8 || ábhavan
párā́ 'surâ; yásyai 'vám̩ vidúshah̩ pra-varám pra-vr̥ṇáte
bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tr̥vyo bhavati | yád brâh-
maṇáç cā́ 'brâhmaṇaç ca praçnám e-'yā́tâm brâhmaṇā́yā́
'dhi brûyâd, yád brâhmaṇā́yâ 'dhy-ā́hâ ''tmáné 'dhy âha,
yád brâhmaṇám parā́ ''hâ ''tmā́nam párâ ''ha, tásmâd
brâhmaṇó ná paró-'cyah̩ || 9 || vā́, âraṇyā́◡ç cā́ 'va rundhé 'tho,
paçúbhih̩, sò 'bravîd, dakshiṇârdhyàm̩ tráya, iva, dhruvā́, devā́ç, catvâri◡-
çác ca || 11 ||

[1] Ç. 1, 4, 2, 18. 19. — [4. 5] Ç. 1, 4, 5, 8-12. — prâ̱cî̱nâ̱vî̱tam iti
prâcîna-â̱vîtam — â̱su̱ram — a̱nta̱râ | a̱nûcya̱m ity ànu-uc-
yàm — a̱nta̱rve̱dîty àntah̩-ve̱di — ba̱hi̱rve̱dîti bahih̩-ve̱di —
atho̱ iti — a̱nûcyety ànu-ucyà — manàsâ | eti | ghâ̱raya̱ti̱
— ti̱ryañcàm — â̱rtîye̱tâ̱m — ai̱tâ̱m — vadàti | iti — prâ̱ṇâ
iti pra-a̱nâh̩ — da̱kshi̱ṇâ̱rdhyàm iti dakshiṇa-a̱rdhyàm —
u̱tta̱râ̱rdhyàm ity ùttara-a̱rdhyàm — a̱nnâdya̱syety ànna-ad-
yàsya — atho̱ iti — tasyà | eti | ghâ̱raye̱t — eti | çrâ̱-
va̱ya̱ | iti | i̱dam — asùrâh̩ — e̱yâtâ̱m ity â̱-iyâtâ̱m —
pa̱rocya̱ iti parâ-ucyàh̩.

12. [a] ā́yush ṭa[1], [b] âyur-dā́ agna, [c] ā́ pyâyasva, [d] sám̩
té, [e] 'va te héḍa, [f] úd ut-tamám, [g] prá ṇo[2] devy, [h] ā́ no divó,
[i] 'gnâ-vishṇû, [k] ágnâ-vishṇû, [l] imám̩ me varuṇa, [m] tát tvâ
yâmy, [n] úd u tyám̩, [o] citrám || [p] apā́m̩ nápâd ā́ hy ásthâd
upá-stham̩ jihmā́nâm ûrdhvó vi-dyútam̩ vásânah̩ | tásya jyé-

12. · kâmyeshṭiyâjyâh̩. [1] so (°sh ṭ°) ABW; s. P. 6, 5. 7, 13.
[2] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 4.

shṭham mahimā̆nam váhantîr híranya-varṇâḥ pári yanti yahvī́ḥ ‖ [q] sám ‖ 1 ‖ anyā́ yánty úpa yanty anyā́ḥ sa= mânám[3] ûrvám nadỳaḥ pṛiṇanti | tám û[4] çúcio çúcayo dî= divā́osam apā́m nápâtam pári tasthur ā́paḥ ‖ [r] tám ásmerâ yuvatáyo yúvânam marmṛijyámânâḥ pári yanty ā́paḥ | sá çukréṇa çíkvanâ revád[3] agnír dîdā́yâ 'nidhmó ghṛitá-nirṇig ap-sú ‖ [s] índrâ-váruṇayor ahá⍊ sam-rā́jor áva ā́ vṛiṇe | tā́ no mṛiḍâta îdṛíçe[3] ‖ [t] índrâ-varuṇâ yuvám adhvarā́ya naḥ ‖ 2 ‖ viçé jánâya máhi çárma yachatam | dîrghá-prayaj= yum áti yó vanushyáti vayám jayema pṛítanâsu dûḍhỳaḥ[3] ‖ [u] ā́ no mitrâ-varuṇâ, [v] prá bâhávâ | [w] tvám no agne váru= ṇasya vidvā́n devásya héḍó 'va yâsisîshṭhâḥ | yájishṭho váhni-tamaḥ çóçucâno víçvâ dvéshâ⍊si prá mumugdhy asmát ‖ [x] sá tvám no agne[5] 'vamó[6] bhavo 'tī́ nédishṭho asyā́[5] usháso vỳ-ushṭau | áva yakshva no váruṇam ‖ 3 ‖ rárâṇo vîhí mṛiḍîká⍊ su-hávo na edhi ‖ [y] prá-prâ 'yám agnír bha= ratásya çriṇve ví yát sū́ryo ná rócate bṛihád bhā́ḥ | abhí yáḥ pûrúm pṛítanâsu tasthaú dîdā́ya daívyo átithiḥ[5] çivó naḥ ‖ [z] prá te yakshi prá ta iyarmi mánma bhúvo yáthâ vándyo no háveshu | dhánvann iva pra-pā́ asi[7] tvám agna iyaksháve pûráve pratna râjan ‖ 4 ‖ [aa] ví pā́jasâ, [bb] ví jyótishâ | [cc] sá tvám agne prátîkena práty osha yâtu-dhân= ỳaḥ | uru-ksháyeshu dī́dyat ‖ [dd] tá⍊ su-prátîka⍊ su-dṛíça⍊ svā́ñcam[3] ávidvâ⍊so vidúsh-ṭara⍊ sapema | sá yakshad víçvâ vayúnâni vidvā́n prá havyám agnír amṛíteshu vocat ‖ [ee] a⍊ho= -múce, [ff] vivésha yán mâ, [gg] ví na indré, [hh] 'ndra kshatrám, [ii] indriyā́ṇi çata-krató, [kk] 'nu[7] te dâyi ‖ 5 ‖ yahvī́ḥ sám, adhva= rā́ya no, váruṇa⍊, râja⍊ç, cátuçcatvâri⍊çac ca ‖ 12 ‖

---

12. [3] ohne avagraha. [4] û ABW, s. P. 3, 14. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. [6] so (°e 'v°) ABW, s. P. 12, 4. [7] so (°ā a°) ABW, s. P. 10, 13. 5, 2. [8] so (°to 'nu) AB, s. P. 4, 6. 12, 8.

2, 3, 11, 1 - 12, 2. 4, 1, 1-2, 4. — [a 9] nur hier; [b] Vs. 35, 17; [c.d] Ṛ. 1, 91, 16. 18; [e.f] 1, 24, 14. 15; [g] 6, 61, 4; [h] 5, 43, 11; [i.k] Ath. 7, 29, 1. 2. [l] Ṛ. 1, 25, 19; [m] 1, 24, 11; [n] 1, 50, 1; [o 9] 1, 115, 1; [p.q.r] 2, 35, 9. 3. 4; [s] 1, 17, 1; [t] 7, 82, 1; [u 10] 3, 62, 16; [v 10] 7, 62, 5; [w.x] 4, 1, 4. 5; [y] 7, 8, 4; [z] 10, 4, 1; [aa 11] 3, 15, 1; [bb 11] 5, 2, 9; [cc] 10, 118, 8; [dd] 6, 15, 10; [ee 12] K. 8, 16; [ff] Ṛ. 3, 32, 14; [gg] 10, 152, 4; [hh] 10, 180, 3; [ii] 3, 27, 9; [kk] 6, 25, 8. — âyúḥ | te | àyurdâ ity ā̂yuḥ-dâḥ — preti | naḥ | devî | eti — agnā̂vishṇû[13] ity agnā̂-vishṇû — sam iti | anyâḥ | yanti — samânam — tam | u — asmèrâḥ — revat — dìdâyà | anidhmaḥ — indrâvarúṇayor itîndrā̂-varúṇayoḥ[14] — samrâ-jor iti sam-râjòḥ | avàḥ | eti — tâ | naḥ | mṛiḍâtaḥ | îdṛiçè — atîti — dûḍhyàḥ — heḍàḥ | aveti — avamaḥ | bhava | ûtî — asyâḥ — vyúshṭâv iti vi-ushṭau — vîhi — vîti — abhîti — dîdâyà — te | iyarmi — prapeti pra-pâ | asi — agne — svañcàm — vidushṭàram iti viduḥ-taram[15] — aṃ-homuca ity àṃhaḥ-mucè — yat | mâ — çatakrato iti çata-krato | anv iti.

viçvárûpas, tváshṭé, 'ndraṃ vṛitrám, brahmavâdínaḥ sá t' vaí, nā́ 'somayâjy, eshá vaí devarathó, devā́ vaí ná 'rcí nā́, 'yajnó, 'gne mahā́n, trī́n, nívîtam, ā́yush ṭe, dvā́daça ‖ 12 ‖

viçvárûpo (1, 1), naí 'naṃ çitarûrā́v (2, 4), adyá vásu (3, 7), pûrvedyúr (5, 5), vā́jâ íty (7, 8), ágne mahā́n (9, 1), nívîtam (11, 1), anyā́ yánti (12, 2), cátuḥsaptatiḥ ‖ 74 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ.

---

12. [9] die Verse [a] bis [o] sind hier nur durch ihre pratîka vertreten, weil sie bereits früher da waren, theils in andern yâjyâ-Abschnitten, so [a.b] in I, 3, 14, 4, [e.f] in I, 5, 11, 5, [g.h.i.k] in I, 8, 22, 1. 2, [l.m] in II, 1, 11, 6, [n.o] in II, 2, 12, 1 (s. I, 4, 43, 1); theils im sonstigen Texte, [c.d] nämlich in IV, 2, 7, 4 (mit ihren pratîka resp. auch in II, 3, 14, 3); und zwar erhellt aus letzterem Umstande die sekundäre Zufügung dieser yâjyâ-Abschnitte an den übrigen Text, denn IV, 2, 7, 4 gilt ja eben offenbar für unsern anuvâka hier als Voraussetzung. [10] nur im pratîka, weil bereits in I, 2, 14, 7 (yâjyâ-Abschnitt) vorliegend. [11] nur im pratîka, weil bereits in I, 8, 22, 3 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [12] die Verse [ee] bis [kk] nur im pratîka, weil bereits in I, 6, 12, 3. 4. 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [13] s. P. 4, 5. [14] s. schol. zu P. 3, 3. [15] s. P. 6, 5.

15. dârçyam brâhmaṇam (2, 6, 1-6; Fortsetzung).

1. sam-ídho yajati vasantám evá 'rtûnā́m áva runddhe[1], tánû-nápâtaṃ yajati grîshmám evā́ 'va runddha[1], iḍó yajati varshā́ evā́ 'va runddhe[1], barhír yajati çarádam evā́ 'va runddhe[1], svâhâ-kâráṃ yajati hemantám evā́ 'va runddhe[1] tásmât svā́hâ-kṛitâ héman paçávó 'va sîdanti | sam-ídho yajaty ushása evá devátânâm[2] áva runddhe[1], tánû-nápâtaṃ yajati yajnám evā́ 'va runddhe[1] || 1 || iḍó yajati paçū́n evā́ 'va runddhe[1], barhír yajati pra-jā́m evā́ 'va runddhe[1] | sam-ā́nayata[3] upa-bhṛítas, téjo vā́ ā́jyam pra-jā́ barhíḥ, pra-jā́sv evá téjo dadhâti | svâhâ-kâráṃ yajati, vā́cam evā́ 'va runddhe[1] | dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva runddhe[1] | sam-ídho yajaty asminn evá loké práti tishṭhati, tánû-nápâtaṃ yajati || 2 || yajná evā́ 'ntárikshe[2] práti tishṭhatî, 'ḍó yajati paçúshv evá práti tishṭhati, barhír yajati yá evá deva-yā́nâḥ pánthânas téshv evá práti tishṭhati, svâhâ-kâráṃ yajati suvar-gá evá loké práti tishṭhaty, etā́vanto[2] vai deva-lokā́s téshv evá yathâ-pûrvám práti tishṭhati | devâ-'surā́ eshú lokéshv aspardhanta, té devā́ḥ pra-yâjaír ebhyó lokébhyó 'surân prā́ 'ṇudanta[4], tát pra-yâjā́nâm || 3 || prayâja-tváṃ, yásyai 'váṃ vidúshaḥ pra-yâjā́ ijyánte praí 'bhyó lokébhyo bhrā́tṛivyân nudate | 'bhi-krā́maṃ juhoty, abhí-jityai | yó vaí pra-yâjā́nâm mithunáṃ véda prá pra-jáyâ paçúbhir mithunaír jâyate; sam-ídho bahvī́r iva yajati, tánû-nápâtam ékam iva, mithunáṃ tád; iḍó bahvī́r iva yajati[5]

6, 1. prayâjâḥ. [1] runddhe ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 5. [5] unbetont.

barhír ékam iva, mithunáṃ tád; etád vaí pra-yâjā̆nâm mi-thunáṃ; yá eváṃ véda prá ‖ 4 ‖ pra-jáyâ paçú-bhir mi-thunaír jâyate | devā̆nâṃ vā̆ ánishṭâ devátâ âsann, áthā̆ 'surâ yajnám ajighâṃsan, té devā̆ gâyatrī̆ṃ vỳ auhan, páñcâ 'ksharâṇi prâcī̆nâni[2] trī̆ṇi pratîcī̆nâni[2], táto várma yajnā̆yā̆ 'bhavad várma yájamânâya; yát prayâjâ-'nûyâjā̆ ij-yánte vármai 'vá tád yajnā̆ya kriyate[5] várma yájamânâya bhrā̆tṛivyâ-'bhibhûtyai, tásmâd várûtham purástâd[2] vár-shîyaḥ paçcā̆d dhrásîyo | devā̆ vaí purā̆ ráksho-bhyaḥ ‖ 5 ‖ íti svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu yajnáṃ saṃ-sthā̆pyam apaçyan, táṃ svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu sám asthâpayan, ví vā̆ etád yajnáṃ chindanti yát svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu saṃ-sthâpáyanti; pra-yâjā̆n ishṭvā̆ havī̆ṃshy abhí ghârayati yajnásya sáṃ-tatyâ, átho havír evā̆ 'kar, átho yathâ-pûr-váṃ úpai 'ti | pitā̆ vaí pra-yâjā̆ḥ pra-jā̆ 'nû-yâjā̆[6], yát pra-yâjā̆n ishṭvā̆ havī̆ṃshy abhi-ghârayati pitaí 'vá tát pu-tréṇa sā̆dhâraṇam[2] ‖ 6 ‖ kurute | tásmâd âhur yáç cai 'váṃ véda yáç ca ná: kathā̆ putrásya kévalaṃ kathā̆ sā̆dhâraṇam[2] pitúr íty[7] | áskannam evá tád yát pra-yâjéshv ishṭéshu skándati | gâyatrỳ evá téna gárbhaṃ dhatte, sā̆ pra-jā̆m paçū̆n yájamânâya prá janayati ‖ 7 ‖

yajnáṃ evā̆ 'va runddhe[1], tánûnápâtaṃ yajati, prayâjā̆nâm, eváṃ véda prá, rákshobhyaḥ, sā̆dhâraṇam, páñcatriṃçac ca ‖ 1 ‖

B. 3,5,5,1. — Ç. 1,5,4,1-5. — svâhā̆kṛitā̤ iti svâhā̆-kṛitā̤ḥ — sa̤mânâyata̤ iti sam-ânâyate — pra̤jâ iti pra-jâḥ | ba̤rhiḥ — a̤nnâdya̤m ity ánna-adyám — ya̤jne | e̤va | a̤ntarikshe — ye | eva̤ — sṳva̤rga iti suvaḥ-ge — e̤tâvántaḥ — preti | a̤nṳda̤nta̤ — prâ̤cînā̆ni — pra̤tî̤cînā̆ni — pra̤yâ̤jâ̤nṳ̂yâ̤jâ iti prayâja-a̤nṳ̂yâ̤jâ̤ḥ — atho̤ iti — a̤ka̤ḥ | atho̤ iti — a̤nṳ̂yâ̤jâ ity ánu-yâ̤jâ̤ḥ — pi̤tâ | e̤va — sâdhā̆raṇam — gâ̤ya̤trî | e̤va.

---

1. [6] s. P. 3, 7. [7] dies könnte wohl etwa ein çloka zu irgend einem dharmasûtra sein!

2. cákshushî[1] vā́ eté[1] yajnásya yád ā́jya-bhâgau; yád
ā́jya-bhâgau yájati cákshushî evá tád yajnásya práti da=
dhâti | pûrvâ-'rdhé juhoti, tásmât pûrvâ-'rdhé cákshushî | pra=
-bā́hug juhoti, tásmât pra-bā́huk cákshushî | deva-lokám̧ vā́
agnínâ yájamânó 'nu paçyati[2] pitṛi-lokáu sómeno, 'ttarâ=
-'rdhè 'gnáye juhoti[2] dakshiṇâ-'rdhé sómâyai, 'vám iva hī́
'maú lokā́v anáyor lokáyor ánu-khyâtyai | rā́jânau vā́ etaú
devátânâm[3] || 1 || yád agnī́-shómâv, antarā́ devátâ ijyete[4]
devátânâm̧ ví-dhṛityai, tásmâd rā́jnâ manushyà ví-dhṛitâ |
brahma-vâdíno vadanti: kím̧ tád yajné yájamânaḥ ku=
rute yénâ 'nyáto-dataç ca paçū́n dâdhā́ro 'bhayáto-dataç
cé 'ty, ṛicam anū́-'cyā́ ''jya-bhâgasya jushâṇéna yajati
ténâ 'nyáto-dato dâdhârá, 'rcam anū́-'cya havísha ṛicā́ ya=
jati téno 'bhayáto-dato dâdhâra | mûrdhan-vátī[5] puro=
-'nuvâkyà bhavati mûrdhā́nam evaí 'nau samânā́nâm̧[3] ka=
roti || 2 || ni-yútvatyâ yajati bhrā́tṛivyasyai 'vá paçū́n
ní yuvate | Keçínau ha Dârbhyám̧ Keçī́ Sā́tya-kâ=
mir uvâca: saptá-padâm̧ te çákvarîu çvó yajné pra-yo=
ktā́se[6] yásyai vîryèṇa prá jâtā́n bhrā́tṛivyân nudáte práti
janishyámâṇân yásyai vîryèṇo 'bháyor lokáyor jyótir
dhatté yásyai vîryèṇa pûrvâ-'rdhénâ 'naḍvā́n[2] bhunákti
jaghanâ-'rdhéna dhenúr íti | purástâl-lakshmâ puro-'nu=
vâkyà bhavati jâtā́n evá bhrā́tṛivyân prá ṇudata[7], upá=
rishṭâl-lakshmâ || 3 || yâjyà janishyámâṇân evá práti nu=
date | purástâl-lakshmâ puro-'nuvâkyà bhavaty asmínn
evá loké jyótir dhatta, upárishṭâl-lakshmâ yâjyà 'mú=
shminn evá loké jyótir dhatte[8], jyótishmantâv[3] asmâ imaú
lokaú bhavato yá evám̧ véda; purástâl-lakshmâ puro-'nu=

---

2. âjyabhâgau. [1] s. P. 4, 12. 44. [2] unbetont. [3] ohne ava-graha. [4] s. P. 4, 40; bahuvacanavyatyayaḥ, schol. (p. 702). [5] s. P. 4, 30. [6] als Nomen betont (tṛic), und se nicht abgetrennt! [7] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 4. [8] s. P. 4, 53.

vâkỳâ bhavati tásmât pûrva-'rdhénâ 'naḍvā̃n[3] bhunakty, upárishṭâl-lakshmâ yâjỳâ tásmâj jaghanâ-'rdhéna dhenúr, yá evám̱ véda bhuñktá enam etaú | vájra ā̃jyam̱ vájra ā̃jya-bhâgau || 4 || vájro vashaṭ-kârás, tri-vṛítam evá váj-rau sam-bhṛítya bhrā̃tṛivyâya prá haraty áchambaṭ-kâ-ram | apa-gū̃rya váshaṭ karoti stṛítyai | gâyatrī́ puro--'nuvâkỳâ bhavati[2] trishṭúg[3] yâjỳâ, bráhmann evá ksha-trám anv-ā̃rambhayati[9], tásmâd brâhmaṇó múkhyo | mú-khyo bhavati yá evám̱ véda | praí 'vaí 'nam puro-'nuvâk-ỳayâ "ha[2], prá ṇayati[7] yâjỳayâ, gamáyati vashaṭ-kâréṇaí | " 'vaí 'nam puro-'nuvâkỳayâ datte[2], prá yachati yâjỳayâ, práti || 5 || vashaṭ-kâréṇa sthâpayati | tri-pádâ puro-'nu-vâkỳâ bhavati, tráya imé lokā̃, eshv̀ evá lokéshu práti ti-shṭhati; cátush-padâ yâjỳâ, cátush-pada evá paçū̃n áva runddhe, dvy-aksharó vashaṭ-kâró dvi-pā̃d yájamânaḥ paçúshv evó 'párishṭât[8] práti tishṭhati | gâyatrī́ puro-'nu-vakỳâ bhavati[2] trishṭúg[3] yâjỳai, 'shā̃ vaí saptá-padâ çák-varî, yád vā̃ etáyâ devā̃ áçikshan tád açaknuvan, yá evám̱ véda çaknóty evá yác chíkshati || 6 || devátânâm̱, karoty, upárishṭâllakshmā̃, "jyabhâgau, práti, çaknóty evá, dvé ca || 2 ||

B. 3, 5, 6, 1 - 7, 6. — [1] Ç. 1, 6, 3, 38. 39 (eke). 40. — [3.4] Ç. 1, 7, 2, 18. 19. — cakshúshî iti — ẹte iti — anv iti | paçyatị — juhọtị — ịjyẹtẹ iti — mạnụshyā̃ḥ | vidhṛitậ itị vi-dhṛitậḥ — dậdhârà — ạnûcyety ànu-ucyà — dậdhậrạ | ṛicàm — hạvishàḥ — prạyọktâsạ iti pra-yọktâsè — ạnạḍvân — preti | nụdạtẹ — jyotiḥ | dhạttẹ — ạsmaị | imau — bhuṇ̄ktaḥ | ẹnạm — bhạvatị | trịshṭuk — ạnvâràmbha-yatîty ànu-âràmbhayati — preti | nạyatị — eti | ẹva | ẹnam — catúshpạdetị catúḥ-pạdậ — catúshpadạ iti catúḥ-pạdạḥ — bhạvatị | trịshṭuk.

---

2 [9] als Compositum. [10] °ṃdh° ABCDW.

3. prajā́-patir devébyo yajnā́n vy-ā́diçat[1], sá âtmánn ā́jyam adhatta; táṃ devā́ abruvann: eshá vā́vá[2] yajnó yád ā́jyam ápy evá nó 'trâ 'stv íti; sò 'bravîd: yájàn va ā́jya-bhâgâv úpa stṛiṇân abhí ghârayân íti, tásmâd yá=janty ā́jya-bhâgâv úpa stṛiṇanty abhí ghârayanti | brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d yâtá-yâmâny an=yā́ni havī́ꞷshy áyâta-yâmam ā́jyam íti, prâjâ-patyám íti brûyâd áyâta-yâmâ hí devā́nâm prajā́-patir íti | chán=dâꞷsi devébhyó 'pâ 'krâman: ná vo 'bhâgā́ni havyáṃ va=kshyâma íti, tébhya etác catur-avattám adhârayan puro=-'nuvâkŷâyai yâjŷâyai devátâyai[2] vashaṭ-kârā́ya; yác catur=-avattáṃ juhóti chándâꞷsy evá tát prîṇâti, tā́ny asya prî=tā́ni devébhyo havyáṃ vahanty | áñgiraso vā́ itá ut-tamā́ḥ suvar-gáṃ lokám 'âyan, tád ṛíshayo yajna-vâstv̀ abhy-avā́=yan[3], té || 2 || apaçyan puroḍā́çaṃ[2] kûrmám bhûtáꞷ sárp=antaṃ, tám abruvann: índrâya dhriyasva bṛíhaspátaye[2] dhriyasva viçvebhyo devébhyo dhriyasvé 'ti; sá nā́ 'dhri=yata, tám abruvann: agnáye dhriyasvé 'ti, sò 'gnáye 'dhri=yata; yád âgneyò 'shṭā́-kapâlo 'mâ-vâsŷâyâṃ ca paur=ṇa-mâsyā́ṃ câ 'cyutó bhávati, suvar-gásya lokásyâ 'bhí=-jityai | tám abruvan: kathā́ 'hâsthâ íty, ánupâ-'kto 'bhû=vam íty abravîd yáthā́ 'kshó 'nupâ-'ktaḥ || 3 || avā́=-'rchaty[4] evám ávâ ''ram íty; upárishṭâd[2] abhy-ájyâ 'dhás=tâd[2] úpâ 'nakti suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai | sárvâṇi kapā́lâny abhí prathayati, tā́vataḥ[2] puroḍā́çân[2] amúshmiṅ lokè[5] 'bhí jayati | yó ví-dagdhaḥ sá nair-ṛitó, yó 'çṛitaḥ sá raudró, yáḥ çṛitáḥ sá sá-devas, tásmâd ávi-dahatâ çṛitaṃ-kṛ́tyaḥ sadeva-tvā́ya | bhásmanâ 'bhí vâsayati

---

3. âgneyapuroḍâçaḥ. [1] als Compositum! [2] ohne avagraha.
[3] d. i. ava-ā́yan, also das Verbum betont! abhilakshya samâgatâḥ schol.
[4] s. P. 10, 9. [5] ⁰nl⁰ AW.

tásmân mâɷsénã 'sthi channáṃ; vedéna 'bhí vâsayati tá-smât || 4 || kéçaiḥ çíraç channám | prá-cyutaṃ vã́ etád asmã́l lokã́d ágataṃ deva-lokáṃ yác chṛitáɷ havír ána-bhi-ghâritam; abhi-ghã́ryó 'd vâsayati, deva-traí 'vaí 'nad gamayati | yády ékaṃ kapã́laṃ náçyed éko mã́saḥ saṃ-vatsarásyã́ 'nave-'taḥ syâd átha yájamânaḥ prá mîyeta, yád dvé[6] náçyetâṃ dvaú mã́sau saṃ-vatsarásyã́ 'nave-'tau syâtâm átha yájamânaḥ prá mîyeta, saṃ-khyã́yó 'd vâsayati yájamânasya || 5 || gopîthã́ya[a] | yádi náçyed âçvináṃ dvi-kapâláṃ nír vaped dyâvâ-pṛithivỳam éka-kapâlam; açvínau vaí devã́nâm bhisháјau, tã́bhyâm evã́ 'smai bheshajáṃ karoti; dyâvâ-pṛithivỳa éka-kapâlo bha-vaty, anáyor vã́ etán naçyati yán náçyaty anáyor evaí 'nad vindati, práti-shṭhityai || 6 || prâjâpatyám, té, 'kshó 'nupâkto, vedénâ 'bhí vâsayati tásmâd, yájamânasya, dvã́triɷçac ca || 3 ||

[1-3]Ç. 1, 6, 1, 20 - 2, 8. — [4]K. 31, 7. Ç. 1, 2, 2, 16. — vyâ-diçad iti vi-âdiçat — naḥ | atrà — vaḥ | abhâgâni — abhyavâyann ity àbhi-avâyàn — kathâ | abâsthâḥ — anú-pâkta ity anúpa-aktaḥ | abhûvam — yathã́ | akshàḥ — avârchatîty àva-ṛichàti — aveti | âram — nairṛita iti naiḥ-ṛitaḥ — yaḥ | açṛitaḥ — devatreti deva-trâ | eva | enat — anàveta ity anàva-itaḥ — dve iti — gopîthâyà — prati-shṭhityâ iti prati-sthityai.

4. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti sphyám ã́ datte prá-sûtyâ, açvínor bâhú-bhyâm íty âhâ 'çví-nau hí devã́nâm adhvaryṹ[1] ã́stâm, pûshṇó hástâbhyâm íty âha yátyai | çatá-bhṛishṭir asi vânaspatyó[2] dvisható vadhá íty âha, vájram evá tát sáɷ çyati bhrã́-tṛivyâya pra-harishyánt | stamba-yajúr haraty, etã́vatî[2] vaí

3. [6] s. P. 4, 49.

4. vedinirmâṇam. [1] s. P. 4, 5. [2] ohne avagraha.

pṛithivī́ yā́vatî[2] védis, tásyâ etā́vata[2] evá bhrā́tṛivyaṃ nír bhajati ‖ 1 ‖ tásmân nā́ 'bhâgáṃ nír bhajanti | trír harati, tráya imé lokā́, ebhyá evaí 'naṃ lokébhyo nír bhajati | tûshṇī́ṃ caturtháṃ haraty, ápari-mitâd evaí 'naṃ nír bhajaty | úd dhanti, yád evā́ 'syâ amedhyáṃ tád ápa hanty | úd dhanti, tásmâd óshadhayaḥ[2] párâ bhavanti | mū́laṃ chinatti, bhrā́tṛivyasyai 'vá mū́laṃ chinatti | pitṛi-devatyā́ 'ti-khâté, 'yatîṃ khanati prajā́-patinâ ‖ 2 ‖ yajna-mukhéna sám-mitâm | ā́ prati-shṭhā́yai khanati, yájamânam evá prati-shṭhā́ṃ gamayati | dakshiṇató[2] várshîyasîṃ karoti, deva-yájanasyai 'vá rûpám akaḥ | púrîsha-vatîṃ karoti, pra-jā́ vaí paçávaḥ púrîsham, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhiḥ púrîsha-vantaṃ karoty | út-taram pari-grâhám pári gṛihṇâty, etā́vatî[2] vaí pṛithivī́ yā́vatî[2] védis, tásyâ etā́vata[2] evá bhrā́tṛivyaṃ nir-bhájyâ ''tmána út-taram pari-grâhám pári gṛihṇâti | krûrám iva vaí ‖ 3 ‖ etát karoti yád védiṃ karóti; dhā́ asi sva-dhā́ asī́[3] 'ti yoyupyate, çā́ntyai | pró-'kshaṇîr ā́ sâdayaty, ā́po vaí raksho-ghnī́[3], rákshasâm ápa-hatyai; sphyásya vártmant sâdayati yajnásya sáṃ-tatyai | yáṃ dvishyā́t táṃ dhyâyec, chucaí 'vaí 'nam arpayati ‖ 4 ‖ bhajati, prajā́-patine, 'va 'vaí, tráyastriṃçac ca ‖ 4 ‖

1, 3, 1, 1. 1, 9, 1-3. — B. 3, 2, 9, 1-15. — K. 25, 4. 31, 8. — Ç. 1, 2, 4, 4-5, 20. — prasū́tyâ̱ iti̱ pra sû̱tyai̱ — a̱dhva̱ryû iti — vâ̱na̱spa̱tyaḥ — yâvàtî — tasyā̱ḥ | e̱tâvàtaḥ — na | a̱bhâ̱gam — ud iti | ha̱nti̱ — e̱va | a̱syâ̱ḥ — pi̱tṛi̱de̱va̱tyeti pitṛide̱va̱tyā́ | atikhâ̱tety ati-khâ̱tâ̱ | iyàtîm — eti | pra̱ti̱shṭhâyâ̱ iti prati-sthâyai — da̱kshiṇa̱taḥ — a̱ka̱ḥ — pra̱jeti pra̱-jâ | vai — â̱tmanè | uttàra̱m ity ut-ta̱ra̱m — dhâḥ | a̱si̱ | sva̱dheti sva-dhâ | a̱si̱ — prokshàṇî̱r iti pra-ukshàṇîḥ — ra̱kshoghnîr iti rakshaḥ-ghnîḥ — çu̱câ | e̱va | e̱na̱m.

---

4. [2] so (°â a°) ABW, s. P. 10, 13. [3] zu n (nicht ṇ) s. P. 13, 15.

5. brahma-vâdíno vadanty: ad-bhír havī́ṃshi praú "kshîḥ kénâ 'pá íti; bráhmaṇé 'ti brûyâd, ad-bhír hý̀ evá havī́ṃshi pro-'ksháti bráhmaṇâ 'pá | idhmā́-barhíḥ pró 'kshati, médhyam evaí 'nat karoti | védim pró 'kshaty, ṛi-kshā́ vā́ eshā́ 'lomákâ 'medhyā́ yád védir, médhyâm evaí 'nâṃ karoti | divé tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ pṛithivyaí tvé 'ti barhír â-sā́dya prá || 1 || ukshaty, ebhyá evaí 'nal lokébhyaḥ pró 'kshati | krûrám iva vā́ etát karoti yát khánaty; apó ní nayati çā́ntyai | purástât[1] pra-staráṃ gṛihṇâti múkhyam evaí 'naṃ karotī́, 'yantaṃ gṛihṇâti prajā́-patinâ yajna-mukhéna sám-mitam | barhí stṛiṇâti, pra-jā́ vaí barhíḥ pṛithivī́ védiḥ, pra-jā́ evá pṛithivyā́m práti shṭhâpayaty[2] | ánati-dṛiçnaṃ stṛiṇâti, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhir ánati-dṛiçnaṃ karoti || 2 || út-taram bar-híshaḥ pra-staráṃ sâdayati, pra-jā́ vaí barhír yájamânaḥ pra-staró, yájamânam evā́ 'yajamânâd út-taraṃ karoti, tá-smâd yájamânó 'yajamânâd út-taro | 'ntár dadhâti, vy-ā́vṛittyâ[3] | anákti, havísh-kṛitam evaí 'naṃ suvar-gáṃ lo-káṃ gamayati | tredhā́[1] 'nakti, tráya imé[4] lokā́, ebhyá evaí 'naṃ lokébhyo 'nakti | ná práti çṛiṇâti; yát prati-çṛiṇī́yā́d ánûrdhvam-bhâvukaṃ yájamânasya syâd; upárî 'va prá harati || 3 || upárî 'va hí suvar-gó lokó | ní yachati, vṛíshṭim evā́ 'smai ní yachati | nā́ 'ty-agram prá hared; yád áty-agram pra-háred aty-âsâríṇy[5] adhvar-yór nā́çukâ syân | ná purástât práty asyed; yát purástât praty-ásyet suvar-gā́l lokā́d yájamânam práti nudet | prā́ñ-cam[1] prá harati, yájamânam evá suvar-gáṃ lokáṃ gama-

5. barhirvishayaprayogaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [3] °vṛityâ (°ai) ABCDW; vyavadhânam schol. (p. 737). [4] s. schol. zu P. 4, 25. [5] atyâdhikyena varshaṇam atisâriṇītvaṃ (!), tena sasyâni phalitum ayogyâni bhavanti, so 'yam adhvaryor nâçaḥ; athavâ vyâ-dhiviçesheṇâ 'dhvaryur naçyet, schol.

yati | ná víshvañcaṃ[1] ví yuyâd; yád víshvañcaṃ[1] vi-yuyā́t || 4 || strỳ asya jâyeto | ”rdhvám úd yauty, ûrdhvám iva hí puↄsáḥ púmân evā́ ’sya jâyate | yát sphyéna vo ’pa-veshéṇa vâ yoyupyéta strítir evā́ ’sya sā́ | hástena yo-yupyate yájamânasya gopîthā́ya[1] | brahma-vâdíno vadanti: kíṃ yajnásya yájamâna íti, pra-stará íti, tásya kva suvar-gó loká íty, â-havanī́ya íti brûyâd; yát pra-starám â-havanī́ye pra-hárati yájamânam evá || 5 || suvar-gáṃ lokáṃ gamayati | ví vā́ etád yájamâno liçate yát pra-starám yoyupyánte; barhír ánu prá harati çā́ntyâ | anâ-rambhaṇá iva vā́ etárhy adhvaryúḥ, sá îçvaró vepanó bhá-vitor; dhruvā́ ’sī́ ’tî ’mā́m abhí mṛiçatî, ’yáṃ vaí dhruvā́, ’syā́m evá práti tishṭhati, ná vepanó bhavaty | ágā́ↄn agnî-’d íty âha; yád brûyā́d: ágann agnír íty agnā́v agníṃ ga-mayen nír yájamânaↄ suvar-gā́l lokā́d bhajed; ágann ity evá brûyâd yájamânam evá suvar-gáṃ lokáṃ gamayati || 6 || âsā́dya prā́, ’natidṛiçnaṃ karoti, harati, víyuyā́d, yájamânam evā́, ’gnír íti, saptádaça ca || 5 ||

1, 1, 11, 1. — B. 3, 3, 6, 2-8. — K. 25, 5. — Ç. 1, 3, 3, 2-10. 8, 3, 11-20. — preti | au̱kshî̱ḥ — pro̱kshatîti pra-u̱kshati — a̱paḥ | i̱dhmâba̱rhir itī́dhmâ-ba̱rhiḥ — e̱shâ | a̱lo̱makā́ | a̱me̱-dhyâ — ba̱rhiḥ | stṛi̱ṇâ̱ti̱ | pra̱jâ iti pra-jâḥ — pratîti | sthâ̱pa̱ya̱ti̱ — pra̱jâ iti pra-jâḥ | vai — vyâvṛitya̱[3] iti vi-âvṛityai[3] — ha̱vishkṛita̱m iti ha̱viḥ-kṛi̱ta̱m — tre̱dhâ — a̱tyâ̱sâ̱riṇîty àti-â̱sâ̱riṇī́ — prâñcàm — vishvàñcam — strî | a̱sya̱ — â̱ha̱va̱nîya̱ ity ā́-ha̱va̱nîyàḥ | iti — anù | preti | ha̱ra̱ti̱ — a̱nâ̱ra̱mbha̱ṇa ity ànâ-ra̱mbha̱ṇaḥ — agâↄn | a̱gnî̱d ity àgni-i̱t.

6. agnés tráyo jyā́yâↄso bhrā́tara âsan, té devébhyo havyáṃ váhantaḥ prā́ ’mîyanta; sò ’gnír abibhed: itthám

---

6. upâṅçuyâjasvishṭakṛitau.

vā́vá[1] syá ā́rtim[1] ā́ 'rishyatī́ 'ti, sá nílâyata[1], sò 'páḥ prā́ 'viçat, táṃ devátâḥ[1] praí-'sham aichan; tám mátsyaḥ prā́ 'bravît, tám açapad: dhiyā́-dhiyâ tvâ vadhyâsur yó mâ prā́ 'voca[3] íti, tásmân mátsyaṃ dhiyā́-dhiyâ ghnanti çaptáḥ || 1 || hí; tám ánv avindan, tám abruvann: úpa na ā́ vartasva havyáṃ no vahé 'ti; sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evá gṛihîtásyā́ 'hutasya bahiḥ-paridhí skándât tán me bhrā́tṛiṇâm bhâga-dhéyam asad íti, tásmâd yád gṛihîtásyā́ 'hutasya bahiḥ-paridhi[3] skándati téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ tā́n evá téna prîṇâti | pari-dhī́n pári dadhâti rákshasâm ápa-hatyai | sáṃ sparçayati || 2 || rákshasâm ánanv-avacârâya | ná purástât[1] pári dadhâty, âdityó hỳ evó 'd-yán purástâd[1] rákshâṃsy apa-hánty | ûrdhvé[4] sam-ídhâv ā́ dadhâty, upárishṭâd[1] evá rákshâṃsy ápa hanti | yájushâ 'nyā́ṃ, tûshṇī́m anyā́m, mithuna-tvā́ya | dvé[4] ā́ dadhâti, dvi-pā́d yájamânaḥ, práti-shṭhityai | brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[5] yajeta yó yajnásyā́ "rtyâ[1] vásîyânt syā́d íti; bhū́-pataye svā́hâ[1] bhúvana-pataye svā́hâ bhûtā́nâm || 3 || pátaye svā́hé 'ti skánnam ánu mantrayeta; yajnásyai 'vá tád ā́rtyâ[1] yájamâno vásîyân bhavati, bhū́yasîr hí devátâḥ[1] prîṇā́ti | jâmí vā́ etád yajnásya kriyate yád anvā́ñcau[1] puroḍā́çâv[1]; upâṃçu-yâjám antarā́ yajaty, ájâmi-tvâyā́ 'tho mithuna-tvā́yâ | 'gnír amúshmiṅ loká[6] ā́sîd yamò 'smín; té devā́ abruvann: é 'te 'maú ví páry ûhâmé 'ty; annā́-'dyena devā́ agním || 4 || upā́-'mantrayanta râjyéna pitáro yamáṃ, tásmâd agnír devā́nâm annâ-'dó yamáḥ pitṛiṇā́ṃ rā́jâ; yá eváṃ véda prá râjyám annā́-'dyam âpnoti; tásmâ etád bhâga-dhéyam

---

6. [1] ohne avagraha. [2] nicht componirt! [3] so (°ḥp°) ABW, s. P. 8, 33. [4] s. P. 4, 11. 49. [5] s. P. 5, 13 (schol. 10, 16). [6] °nl° A.

prā́ 'yachan yád agnáye svishṭa-kṛíte 'va-dyánti; yád agnáye svishṭa-kṛíte 'va-dyáti bhâga-dhéyenai 'vá tád rudrá◡ sám ardhayati | sakṛít-sakṛid áva dyati, sakṛíd[1] iva hi rudrá | uttarâ-'rdhā́d áva dyaty, eshā́ vaí rudrásya ‖ 5 ‖ dík, svā́yâm evá díçi rudráṃ nir-ávadayate[7] | dvír abhí ghârayati, catur-avattásyā́ "ptyai | paçávo vaí pū́rvâ ā́-hu-taya, eshá rudró yád agnír, yát pū́rvâ ā́-hutîr abhí juhu-yā́d[2] rudrā́ya paçū́n ápi dadhyâd, apaçúr yájamânaḥ syâd, ati-hā́ya pū́rvâ ā́-hutîr juhoti paçûnā́ṃ gopîthā́ya[1] ‖ 6 ‖ çaptáḥ, sparçayati, bhûtā́nâm, agní◡, rudrásya, saptátri◡çac ca ‖ 6 ‖

6, 2, 8, 5. — K. 25, 7. — Ç. 1, 2, 3, 1. 3, 3, 13-17. 6, 3, 27. 7, 3, 20. — syaḥ | ârtim | eti | a̱ri̱shya̱ti̱ — nilā́yata — prai-sha̱m iti pra-eshám — preti | avòcaḥ — eti | va̱rta̱sva̱ — ahútasya | ba̱hi̱ḥpa̱ri̱dhîti bahiḥ-pa̱ri̱dhi — û̱rdhve iti — dve iti — saḥ | tu | vai — ârtyā́ — a̱nvañcaú — athọ iti — lọke — eti | i̱ta̱ | i̱mau | vi | parîti | û̱hâ̱ma̱ — a̱nnâdye̱-nety ànna-adyèna — a̱nnâ̱da ity ànna-a̱daḥ — sa̱kṛit | i̱va̱ — ni̱ravàdayata̱ iti niḥ-avàdayate — abhîti | ju̱hu̱yât — gọpî̱thâyà.

38*. dârçyaṃ hautram (2, 6, 7-10; Fortsetzung).

7. Mánuḥ pṛithivyā́ yajníyam aichat, sá ghṛitáṃ ni-shiktam avindat, sò 'bravît: kò 'syé "çvaró yajné[1] 'pi kár-tor íti, tā́v abrûtâm mitrā́-váruṇau: gór evā́ "vám îçvaraú kártoḥ sva íti, taú táto gā́◡ sám airayatâ◡, sā́ yátra-yatra ny-ákrâmat táto ghṛitám apîḍyata, tásmâd ghṛitá-pady ucyate, tád asyai jánmó | 'pa-hûta◡ ratham-tará◡ sahá pṛithivyé 'ty âha ‖ 1 ‖ iyáṃ vaí ratham-tarám,

---

6. [7] als Compositum!
* s. Ind. Stud. 3, 375. 380. 385.
7. iḍopâhvánavidbiḥ. [1] s. P. 4, 39 schol.

imā́m evá sahā́ 'nnā́-'dyenó 'pa hvayata | úpa-hûtam vâma-devyā́u sahā́ 'ntárikshené[2] 'ty âha, paçávo vaí vâma-devyám, paçū́n evá sahā́ 'ntárikshenó[2] 'pa hvayata | úpa-hûtam bṛihát sahá divé 'ty âhai, "rā́m vaí bṛihád, írâm evá sahá divó 'pa hvayata | úpa-hûtâḥ saptá hó-trâ íty âha, hótrâ evó 'pa hvayata | úpa-hûtâ dhenúḥ || 2 || sahá-'rshabhé 'ty âha, mithunám evó 'pa hva-yata | úpa-hûto bhakshā́ḥ sákhé 'ty âha, soma-pî-thám evó 'pa hvayata | úpa-hûtā́sāu[3] hó[4] íty âhā́, "tmā́-nam evó 'pa hvayata | âtmā́ hy úpa-hûtânâm vásishṭha | íḍâm úpa hvayate, paçávo vā́ íḍâ, paçū́n evó 'pa hva-yate; cátur úpa hvayate, cátush-pâdo hí paçávo | mânavī́ 'ty âha Mánur hý etā́m || 3 || ágré 'paçyad, ghṛitá-padī́ 'ty âha yád evā́ 'syai padā́d ghṛitám ápîḍyata tásmâd evám âha, maitrâ-varuṇī́ 'ty âha mitrā́-váru-ṇau hý enâu sam-aírayatâm | bráhma devá-kṛitam úpa-hûtam íty âha, bráhmai 'vó 'pa hvayate | daívyâ adhvaryáva úpa-hûtâ úpa-hûtâ manushyâ íty âha, deva-manushyā́n evó 'pa hvayate | yá imám yajnám ávân yé yajná-patim várdhân íty âha || 4 || yajnā́ya cai 'vá yájamânâya câ "-çísham ā́ çâsta | úpa-hûte[5] dyā́vâ-pṛithivī[5] íty âha, dyā́vâ-pṛithivī́ evó 'pa hva-yaté | pûrva-jé[5 u. 6] ṛitā́-varî[6 u. 7] íty âha pûrva-jé hý eté[6] ṛitā́-varî, devī́[6] devá-putre[6] íty âha devī́ hý eté devá-putre | úpa-hûto 'yám yájamâna íty âha, yája-mânam evó 'pa hvayata | út-tarasyâm deva-yajyā́-yâm úpa-hûto bhū́yasi havish-kárana úpa-hûto divyé dhā́mann úpa-hûtaḥ || 5 || íty âha, pra-jā́

---

7. [2] ohne avagraha. [3] so Brâhm., [0]tâṃ3 ABW. Zur Nasalirung s. P. 15, 8. [4] s. P. 4, 7. [5] s. P. 4, 18. 12. 11. [6] s. P. 4, 28. [7] s. P. 3, 2.

vā́ út-tarâ deva-yajyā́ paçávo bhū́yo havish-kárano suvar-gó lokó divyáṃ dhā́me | 'dám asî 'dám asī́ 'ty evá yajnásya priyáṃ dhā́mó 'pa hvayate | víçvam asya priyám úpa-hûtam íty âhā́, 'chambaṭ-kâram evó 'pa hvayate ‖ 6 ‖ âha, dhenúr, etā́ṃ, várdhân íty âha, dhā́mann úpahûtaç, cátustriṃçac ca ‖ 7 ‖

B. 3, 5, 8, 1-3. — Ç. 1, 8, 1, 7. 19-23. — Çâñkh. çr. 1, 12, 1. — Âçv. çr. 1, 7, 7. — pṛithivyâḥ — nishiktam iti ni-siktam — kaḥ | asya | îçvaraḥ | yajne | apîti | kartòḥ — ghṛitapadîti ghṛita-padî — âha | airam — sapta | hotrāḥ | iti — saharshabheti saha-ṛishabhâ — upàhûtâṃs ity upá-hûtâṃs | ho iti — catúshpâda iti catúḥ-pâdaḥ — mânavî | iti — ye | imam — çâste — pûrvaje iti pûrva-je | ṛitâvàrî ity ṛita-varî — ete iti — devî iti — devapùtre iti deva-putre — hvayate — havishkaráṇa iti haviḥ-karáṇe — prajeti pra-jâ.

8. paçávo vā́ iḍâ, svayám ā́ datte, kā́mam evā́ "tmánâ paçûnā́m ā́ datte, ná hỳ anyáḥ kâmám paçûnā́m pra-yáchati | vâcás pátaye[1] tvâ hutám prā́ 'çnâmī́ 'ty âha vā́cam evá bhâga-dhéyena prîṇâti, sádasas pátaye[1] tvâ hutám prā́ 'çnâmī́ 'ty âha svagā́-kṛityai | catur-avattám bhavati, havír vaí catur-avattám, paçávaç catur-avattáṃ | yád dhótâ prâ-'çnîyā́d dhótâ ‖ 1 ‖ ā́rtim[2] ā́ 'rched[3], yád agnaú juhuyā́d rudrā́ya paçū́n ápi dadhyâd apaçúr yájamânaḥ syâd; vâcás pátaye[1] tvâ hutám prā́ 'çnâmī́ 'ty âha paro-'ksháṃ evaí 'naj juhoti, sádasas pátaye[1] tvâ hutám prā́ 'çnâmī́ 'ty âha svagā́-kṛityai | prā́ 'çnanti tîrthá evá prā́ 'çnanti, dákshiṇâṃ dadâti tîrthá evá dákshiṇâṃ dadâti | ví vā́ etád yajnám ‖ 2 ‖ chindanti yán madhyatáḥ[2] prâ-'çnánty; ad-bhír mârj-

---

8. iḍâprâçitrabhakshaṇam. [1] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] so (á 'rch°) ABW, s. P. 10, 9.

ayanta, ā̆po vaí sárvâ devátâ[1], devátâbhir[1] evá yajnáo sáṃ tanvanti | devā̆ vaí yajnā̆d rudrám antár âyant, sá yajnám avidhyat, táṃ devā̆ abhí sám agachanta: kálpatâṃ na idám íti, tè 'bruvant: sv̀-ishṭaṃ vaí na idám bhavishyati yád imáo râdhayishyā̆ma íti; tát svishṭa-kṛ́taḥ svishṭakṛit-tváṃ; tásyā̆ "-viddhaṃ níḥ || 3 || akṛintan yávena sám-mitaṃ, tásmâd yava-mâtrám áva dyed | yáj jyā̆yo 'va-dyéd ro-páyet tád yajnásya | yád úpa ca stṛiṇîyā̆d abhí ca ghârá-yed ubhayataḥ-saoçvâyí kuryâd; ava-dā̆yâ 'bhí ghâra-yati, dvíḥ sám padyate, dvi-pā̆d yájamânaḥ práti-shṭhi-tyai | yát tiraçcī́nam[1] ati-háred ánabhi-viddhaṃ yajnásyâ 'bhí vidhyed; ágreṇa pári harati, tîrthénai 'vá pári harati | tát pûshṇé páry aharan, tát || 4 || pûshā̆ prā̆-'çya datò 'ruṇat, tásmât pûshā̆ prapishṭá-bhâgo 'dantáko hí; táṃ devā̆ abruvan: ví vā̆ ayám ârdhy aprâ-'çitriyó vā̆ ayám abhûd íti; tád bṛíhaspátaye[1] páry aharant, sò 'bibhed bṛi-haspátir: itthám vā̆vá[1] syá ā̆rtim[1] ā̆ 'rishyatī́ 'ti | sá etám mántram apaçyat, sū̆ryasya tvâ cákshushâ práti paç-yâmī́ 'ty abravîn, ná hí sū̆ryasya cákshuḥ || 5 || kíṃ caná[1] hinásti | sò 'bibhet: prati-gṛihṇántam mâ hiosishyatī́ 'ti, devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú--bhyâm pûshṇó hástâbhyâm práti gṛihṇâmī́ 'ty abravît, savitṛí-prasûta evaí 'nad bráhmaṇâ devátâbhiḥ[1] práty agṛihṇât | sò 'bibhet: prâ-'çnántam mâ hiosishyatī́ 'ty, agnés tvâ[4] "sỳena prā̆ 'çnâmī́ 'ty abravîn, ná hỳ agnér âsỳaṃ kíṃ caná[1] hinásti | sò 'bibhet || 6 ||: prā̆--'çitam mâ hiosishyatī́ 'ti, brâhmaṇásyo 'dáreṇé[1] 'ty abravîn, ná hí brâhmaṇásyo 'dáraṃ kíṃ caná[1] hinásti, bṛi-haspáter bráhmaṇé 'ti sá hí bráhmishṭho | 'pa vā̆

---

8. [4] so (°s t°) ABW.

etásmât prâ-'ṇā́ḥ krâmanti yáḥ prâ-'çitrám prâ-'çnā́ty; ad-bhír mârjayitvā́ prâ-'ṇā́nt sám mṛiçate, 'mṛítam vai prâ-'ṇā́ amṛítam ā́paḥ, prâ-'ṇā́n evá yathâ-sthânám úpa hvayate || 7 || prâçniyā́d dhótâ, yajnám. nír, aharan tác, cákshur, âsyàm kíṃ caná hinásti sò 'bibhet, cátuçcatvâriṃçac ca || 8 ||

Ç. 1, 8, 1, 14. 15. 7, 3, 2. 9. 4, 8-15 (Vs. 2, 11). — [1] Çâñkh. çr. 1, 10, 2. 3. Âçv. çr. 1, 7. 2. — [2-7] Çâñkh. Br. 6, 13. 14. — vâcaḥ | patàye — sadàsaḥ | patàye — àrtim | eti | ṛichet — parokshạm iti paraḥ-akshàm — tịrthe | ẹva — mạdhyạtaḥ — mârjạyạntẹ — sarvā́ḥ | dẹvatā́ḥ — ạbhi | sam iti | ạgạchạnta — svishṭạm itị su-ịshṭạm — tasyà | âviddhạm ity â-vịddhạm — prâçyeti pra-açyà | dạtaḥ | ạrụṇạt — ạdạntakàḥ — ạrdhị | ạprâçịtrịya ity àpra-ạçịtrịyaḥ — bṛihạspatàye — saḥ | ạbịbhẹt — àrtim | eti | ạrishyạtị — cạna — prâçịtạm itị pra-ạçịtạm — ụdarèṇa — prâṇâ iti pra-ạnâḥ — prâçịtram iti pra-ạçịtram.

9. agnī́-'dha ā́ dadhâtý, agní-mukhân evá 'rtū́n prîṇâti | sam-ídham ā́ dadhâty út-tarâsâm ā́-hutînâm prátishṭhityà, átho samíd-vaty evá juhoti | pari-dhī́nt sám mârshṭi, punā́ty evaí 'nânt; sakṛít-sakṛit sám mârshṭi párâñ[1] iva hý etárhi yajnáç | catúḥ sám padyate, cátush-pâdaḥ paçávaḥ, paçū́n evā́ 'va runddhe[2] | bráhman prá sthâsyâma íty âhā́, 'tra vā́ etárhi yajnáḥ çritáḥ || 1 || yátra brahmā́ yátrai 'vá yajnáḥ çritás táta evaí 'nam ā́ rabhate | yád dhástena pra-mī́ved vepanáḥ syâd, yác chîrshṇā́ çîrshakti-mā́nt syâd, yát tûshṇī́m ā́sîtā́ 'sam-pratto yajnáḥ syât; prá tishṭhé 'ty evá brûyâd vâcí vaí yajnáḥ çritó, yátrai 'vá yajnáḥ çritás táta evaí 'naṃ sám prá yachati | déva savitar etát te prá || 2 || âhé 'ty âha, prá-sûtyai | bṛíhaspátir[1] brahmé 'ty âha,

9. anuyâjâḥ sûktavâkavyâkhyā́ ca. [1] ohne avagraha. [2] °ndhe (°ndha) ABCDW.

sá hí bráhmishṭhaḥ; sá yajnám pâhi sá yajná-patim pâhi sá mâm pâhī́ 'ty âha, yajnā́ya yájamânâyâ ''tmáne tébhya evā́ ''-çísham ā́ çâsté, 'nârtyâ | â-çrā́vyâ ''ha: devā́n yajé 'ti | brahma-vâdíno vadantî: 'shṭā́ devátâ[1] átha katamá[1] eté devā́ íti, chándâṃsī́ 'ti brûyâd gâyatrī́ṃ trishṭúbham[1] || 3 || jágatîm íty; átho khálv âhur: brâhmaṇā́ vaí chándâṃsī́ 'ti, tā́n evá tád yajati | devā́nâṃ vā́ ishṭā́ devátâ[1] âsann, áthâ 'gnír nó 'd ajvalat, táṃ devā́ ā́-hutîbhir[3] anû-yâjéshv[3] ánv avindan; yád anû-yâjā́n[3] yájaty agním evá tát sám inddha[2] | Etádur[1] vaí nā́mâ ''surá âsît, sá etárhi[1] yajnásyâ ''-çísham avṛiñkta; yád brûyā́d: etát || 4 || u dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty Etádum evā́ ''surā́ṃ yajnásyâ ''-çíshaṃ gamayed; idáṃ dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty evá brûyâd yájamânam evá yajnásyâ ''-çísham gamayaty | ā́rdhma sûkta-vâkám utá namo-vâkám íty âhe, 'dám arâtsmé 'ti vā́vaí[1] 'tád âhó | 'pa-çrito diváḥ[4] pṛithivyór íty âha, dyā́vâ-pṛithivyór hí yajná úpa-çrita | ómanvatî[5] te 'smín yajné yajamâna dyā́vâ-pṛithivī́ || 5 || stâm íty âhâ, ''-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste | yád brûyā́t: sû-'pâvasânā́ ca sv-adhyavasânā́ cé 'ti pra-mā́yuko yájamânaḥ syâd, yádâ hí pra-mī́yaté 'the 'mā́m upâ-'vasyáti[6]; sû-'pacaraṇā́ ca sv-adhicaraṇā́ cé 'ty evá brûyâd, várîyasîm evā́ 'smai gávyûtim[1] ā́ çâste, ná pra-mā́yuko bhavati | táyor â-vídy agnír idáṃ havír ajushaté 'ty âha, yā́ áyâkshma || 6 || devátâs[1] tā́ arîrâdhâmé 'ti vā́vaí[1] 'tád âha | yán ná nir-diçét práti-veçaṃ yajnásyâ ''-çī́r gached; ā́ çâste 'yáṃ yájamâno 'sā́v

---

9. [3] s. P. 3, 7. [4] so (°ḥ) ABW (vgl. P. 8, 28). [5] s. P. 4, 29. [6] betont, wegen hi.

íty âha, nir-díçyai 'vaí 'nau suvar-gáṃ lokáṃ gamayaty | áyur á̆ çâste suprajâs-tvám á̆ çâsta íty âhâ "-çísham evaí 'tā́m á̆ çâste | sajâta-vanasyā́m á̆ çâsta íty âha, prâ-'ṇā́ vaí sa-jâtā́ḥ, prâ-'ṇā́n evá || 7 || nā́ 'ntár eti | tád agnír devó devébhyo vánate vayám agnér mā́nushâ íty âhâ, 'gnír devébhyo vanuté vayám manushýebhya íti vā́vaí[1] 'tád âhe | 'há gátir vâmásye 'dáṃ ca námo devébhya íty âha, yā́ç cai 'vá devátâ[1] yájati yā́ç ca ná tā́bhya evó 'bháyîbhyo námas[7] karoty, âtmánó 'nârtyai || 8 || çritás, te prá, trishṭúbham, etád, dyā́vâpṛithivī́, yā́ áyâkshma, prâṇā́n evá, shá̆ṭcatvâriṃçac ca || 9 ||

B. 3, 5, 10, 1-5. — Ç. 1, 7, 4, 19-21 (Vs. 2, 12). 9, 1, 4-19. — Lâṭy. 4, 12, 1. — Çâṅkh. çr. 4, 7, 17. 1, 14, 2-21. — Âçv. çr. 1, 9, 1-5. — agnîdhạ ity ágni-idhé — pratishṭhityậ itị prati-sthịtyaị | athọ iti | sạmidvạtîti sạmid-vạtị — parā́ñ — catúshpâdạ itị catúḥ-pậdạḥ — sam | preti | yạchạtị — bṛihạspatiḥ — anā́rtyai — ịshṭâḥ — kạtạme — trịshṭubhám — athọ iti — brậhmạṇâḥ | vai — vai | ịshṭâḥ — âhútîbhịr ity âhúti-bhịḥ | ạnûyậjeshv ity ánu-yậjeshú — ạnûyậjân ity ánu-yậjân — ẹtadúḥ — ậsụraḥ — ẹtarhi —ẹtadúm — ậsụram — upậvạsyatîty úpa-avạsyati — gavyū́tim — ậvidîty â-vidi — sụprạjậstvam iti suprajâḥ-tvam — prậṇâ iti pra-ạnâḥ — namâḥ | kạrọtị.

10. devā́ vaí yajnásya svagâ-kartā́raṃ nā́ 'vindan, té Çam-yúm[1] Bârhaspatyám[2] abruvann: imáṃ no yajnáu sva-gā́ kurv íti; sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evā́ 'brâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yájâtai sā́ me yajnásyâ "-çī́r asad íti; tásmâd yád ábrâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yá-

9. [7] so (°s) ABW, s. P. 8, 30.

10. çamyuvâkamantravyâkhyâ patnîsaṃyâjâç ca. [1] çaṃy° ABCDW durchweg. [2] ohne avagraha.

sá hí bráhmishṭhaḥ; sá yajnám pâhi sá yajná-patim pâhi sá mâm pâhī́ 'ty âha, yajnā́ya yájamânâyâ "tmáne tébhya evā́ "-çísham ā́ çâsté, 'nârtyâ | â-çrā́vyâ "ha: devā́n yajé 'ti | brahma-vâdíno vadantî́: 'shṭā́ devátâ[1] átha katamá[1] eté devā́ íti, chándâṃsī́ 'ti brûyâd gâyatrī́ṃ trishṭúbham[1] || 8 || jágatîm íty; átho khálv âhur: brâhmaṇā́ vaí chándâṃsī́ 'ti, tā́n evá tád yajati | devā́nâṃ vā́ ishṭā́ devátâ[1] âsann, áthâ 'gnír nó 'd ajvalat, táṃ devā́ ā́-hutîbhir[3] anû-yâjéshv[3] ánv avindan; yád anû-yâjā́n[3] yájaty agním evá tát sám inddha[2] | Etádur[1] vaí nā́mâ "surá âsît, sá etárhi[1] yajnásyâ "-çísham avṛiṅkta; yád brûyā́d: etát || 4 || u dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty Etádum evā́ "suráṃ yajnásyâ "-çíshaṃ gamayed; idáṃ dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty evá brûyâd yájamânam evá yajnásyâ "-çísham gamayaty | ā́rdhma sûkta-vâkám utá namo-vâkám íty âhe, 'dám arâtsmé 'ti vā́vaí[1] 'tád âhó | 'pa-çrito diváḥ[4] pṛithivyór íty âha, dyā́vâ-pṛithivyór hí yajná úpa-çrita | ómanvatî[5] te 'smín yajné yajamâna dyā́vâ-pṛithivī́ || 5 || stâm íty âhâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste | yád brûyā́t: sû-'pâvasânā́ ca sv-adhyavasânā́ cé 'ti pra-māyuko yájamânaḥ syâd, yadâ hí pra-mī́yaté 'the 'mā́m upâ-'vasyáti[6]; sû-'pacaraṇā́ ca sv-adhicaraṇā́ cé 'ty evá brûyâd, várîyasîm evā́ 'smai gávyûtim[1] ā́ çâste, ná pra-mā́yuko bhavati | táyor â-vídy agnír idáṃ havír ajushaté 'ty âha, yā́ áyâkshma || 6 || devátâs[1] tā́ arîradhâmé 'ti vā́vaí[1] 'tád âha | yán ná nir-diçét práti-veçaṃ yajnásyâ "-çī́r gached; ā́ çâste 'yáṃ yájamâno 'sā́v

9. [3] s. P. 3, 7. [4] so (°ḥ) ABW (vgl. P. 8, 28). [5] s. P. 4, 29. [6] betont, wegen hi.

íty âha, nir-díçyai 'vai 'nau suvar-gáṃ lokáṃ gamayaty āyur ā́ çâste suprajâs-tvám ā́ çâsta íty âhâ ''-çíshaṃ evaí 'tā́m ā́ çâste | sajâta-vanasyā́m ā́ çâsta íty âha, prâ-'ṇā́ vai sa-jâtā́ḥ, prâ-'ṇā́n evá || 7 || nā́ 'ntár eti; tád agnír devó devébhyo vánate vayám agnér mā́nushâ íty âhâ, 'gnír devébhyo vanuté vayám manushyèbhya íti vā́vaí[1] 'tád âhe | 'há gátir vâmásye 'dáṃ ca námo devébhya íty âha, yā́ç cai 'vá devátâ[1] yájati yā́ç ca ná tā́bhya evó 'bháyîbhyo námas[7] karoty, âtmánó 'nârtyai || 8 || çritás, te prá, trishṭúbham, etád, dyā́vâpṛithivī́, yā́ ávâkshma, prâṇā́n evá, shá̄ṭcatvâriṃçac ca || 9 ||

B. 3, 5, 10, 1-5. — Ç. 1, 7, 4, 19-21 (Vs. 2, 12). 9, 1, 4-19. — Lâṭy. 4, 12, 1. — Çâṅkh. çr. 4, 7, 17. 1, 14, 2-21. — Âçv. çr. 1, 9, 1-5. — agnīdhạ ity ágni-idhé — pratishṭhityậ itị pratisthịtyaị | athọ iti | sạmidvạtîti sạmid-vạtị — parā̄ñ — catúshpâdạ itị catúḥ-pâdạḥ — sam | preti | yạchạtị — bṛihạspatiḥ — anā́rtyai — ịshṭâḥ — kạtạme — trịshṭubhám — athọ iti — brậhmạṇâḥ vai — vai | ịshṭâḥ — âhútîbhịr ity âhúti-bhịḥ | ạnûyâjeshv ity ánu-yậjeshú — ạnûyâjân ity ánu-yậjân — ẹtadúḥ — ậsurạḥ — ẹtarhi — ẹtadúm — ậsụram — ụpâvạsyatîty úpa-avạsyati — gavyū́tim — ậvidîty ā́-vidi — sụprạjậstvam iti suprajâḥ-tvam — prậṇâ iti praạṇâḥ — namáḥ | kạrọtị.

10. devā́ vaí yajnásya svagâ-kartā́raṃ nā́ 'vindan, té Çam-yúm[1] Bârhaspatyám[2] abruvann: imáṃ no yajnáu sva-gā́ kurv íti; sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evā́ 'brâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yájâtai sā́ me yajnásyâ ''-çī́r asad íti; tásmâd yád ábrâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yá-

---

9. [7] so (°s) ABW, s. P. 8, 30.

10. çamyuvâkamantravyâkhyâ patnîsaṃyâjâç ca. [1] çaṃy° ABCDW durchweg. [2] ohne avagraha.

sá hí bráhmishṭhaḥ; sá yajnám pâhi sá y
pâhi sá mâm pâhî 'ty âha, yajnấya yájamâı.
tébhya evấ "-çísham ấ çâsté, 'nârtyâ | â-ç
devấn yajé 'ti | brahma-vâdíno vadantî.
vátâ[1] átha katamá[1] eté devấ íti, chándâṃsî 'ti
gâyatrîṃ trishṭúbham[1] || 3 || jágatîm íty; átho k
brâhmaṇấ vaí chándâṃsî 'ti, tấn evá tád yajati
vấ ishṭấ devátâ[1] âsann, áthâ 'gnír nó 'd ajvalat,
ấ-hutîbhir[3] anû-yâjéshv[3] ánv avindan; yád anû-y
jaty agním evá tát sám inddha[2] | Etádur[1]
"surá âsît, sá etárhi[1] yajnásyâ "-çísham avṛiñl
brûyấd: etát || 4 || u dyâvâ-pṛithivî bhadrám
íty Etádum evấ "surâṃ yajnásyâ "-çíshaṃ g
idáṃ dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty e
yâd yájamânam evá yajnásyâ "-çísham gamayaty |
ma sûkta-vâkám utá namo-vâkám íty âha
arâtsmé 'ti vấvaí[1] 'tád âhó | 'pa-çrito diváḥ[4] p
vyór íty âha, dyấvâ-pṛithivyór hí yajná úpa-çrita | ó
-vatî[5] te 'smín yajné yajamâna dyấvâ-pṛ
|| 5 || stâm íty âhâ, "-çísham evaí 'tấm ấ çâste | yấ
yất: sû-'pâvasânấ ca sv-adhyavasânấ cé 'ti
-mấyuko yájamânaḥ syâd, yádâ hí pra-mîyaté 'the
upâ-'vasyáti[6]; sû-'pacaraṇấ ca sv-adhicaraṇấ
evá brûyâd, várîyasîm evấ 'smai gávyûtim[1] ấ çâs
pra-mấyuko bhavati | táyor â-vídy agnír idáṃ
ajushaté 'ty âha, yấ áyâkshma || 6 || devátâs[1] tấ
dhâmé 'ti vấvaí[1] 'tád âha | yán ná nir-diçét práti-
yajnásyâ "-çîr gached; ấ çâste 'yáṃ yájamân

9. [3] s. P. 3, 7. [4] so (°ḥ) ABW (vgl. P. 8, 28). [5] s.
[6] betont, wegen hi.

íty âha, nir-díçyai 'vaí 'naບ suvar-gáṃ lokáṃ gamayaty |
ā́yur ā́ çâste suprajâs-tvám ā́ çâsta íty âhâ "-çí-
sham evaí 'tā́m ā́ çâste | sajâta-vanasyā́m ā́ çâsta íty
âha, prâ-'ṇā́ vaí sa-jâtā́ḥ, prâ-'ṇā́n evá || 7 || nā́ 'ntár eti |
tád agnír devó devébhyo vánate vayám agnér
mā́nushâ íty âhâ, 'gnír devébhyo vanuté vayám ma-
nushyebhya íti vā́vaí[1] 'tád âhe | 'há gátir vâmásye 'dáṃ
ca námo devébhya íty âha, yā́ç cai 'vá devátâ[1] yájati
yā́ç ca ná tā́bhya evó 'bháyîbhyo námas[7] karoty, âtmánó
'nârtyai || 8 || çritás, te prá, trishṭúbham, etád, dyā́vâpṛithivī́, yā́ áyâ-
kshma, prâṇā́n evá, sháṭcatvâriṃçac ca || 9 ||

B. 3, 5, 10, 1-5. — Ç. 1, 7, 4, 19-21 (Vs. 2, 12). 9, 1, 4-19. —
Lâṭy. 4, 12, 1. — Çâṅkh. çr. 4, 7, 17. 1, 14, 2-21. — Âçv. çr. 1,
9, 1-5. — agnîdhạ ity ágni-idhé — pratishṭhityậ itị prati-
-sthịtyaị | athọ iti | sạmidvạtîti sạmid-vạtị — parā́ṅ — ca-
túshpâdạ itị catúḥ-pậdạḥ — sam | preti | yạchạtị — bṛi-
hạspatiḥ — anā́rtyai — ịshṭậḥ — kạtạme — trịshṭubhám —
athọ iti — brậhmạṇậḥ vai — vai | ịshṭậḥ — âhútîbhịr
ity âhúti-bhịḥ | anûyậjeshv ity ánu-yậjeshú — ạnûyậjân ity
ánu-yậjân — ẹtadúḥ — ậsurạḥ — ẹtarhi —ẹtadúm — ậsụ-
ram — upậvạsyatîty úpa-avạsyati — gavyū́tim — ậvidîty
ā́-vidi — sụprạjậstvam iti suprajậḥ-tvam — prậṇậ iti pra-
-ạnậḥ — namáḥ | kạrọtị.

10. devā́ vaí yajnásya svagâ-kartā́raṃ nā́ 'vindan, té
Çam-yúm[1] Bârhaspatyám[2] abruvann: imáṃ no yaj-
náບ sva-gā́ kurv íti; sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evā́
'brâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yájâtai sā́ me yajnásyâ "-çī́r
asad íti; tásmâd yád ábrâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yá-

---

9. [7] so (°s) ABW, s. P. 8, 30.

10. çamyuvâkamantravyâkhyâ patnîsaṃyâjâç ca. [1] çaṃy° ABCDW durchweg. [2] ohne avagraha.

jate Çam-yúm evá tásya Bârhaspatyáṃ[2] yajnásyâ ”-çĩ́r gachaty; etán mámé ’ty abravît kím me pra-jā́yâḥ || 1 || íti, yò ’pa-gurā́tai çaténa yâtayâd, yó ni-hánat sahásreṇa yâtayâd, yó lóhitaṃ karávad yā́vataḥ[2] pra-skádya pâ◡sū́nt saṃ-gṛibhṇā́t tā́vataḥ[2] saṃ-vatsarā́n pitṛi-lokáṃ ná prá jânâd íti, tásmâd brâhmaṇā́ya nā́ ’pa gu-reta ná ní hanyân ná lóhitaṃ kuryâd, etā́vatâ[2] haí ’nasâ bhavati | tác cham-yór[1u.3] ā́ vṛiṇîmaha íty âha, yajnám evá tát sva-gā́ karoti | tát || 2 || çam-yór ā́ vṛiṇîmaha íty âha, Çam-yúm evá Bârhaspatyám[2] bhâga-dhéyena sám ardhayati | gâtúṃ yajnā́ya gâtúṃ yajná-pataya íty âhâ, ”-çísham evaí ’tā́m ā́ çâste | só-maṃ yajati réta evá tád dadhâti, tváshṭâraṃ yajati réta evá hitáṃ tváshṭâ rûpā́ṇi ví karoti, devā́nâm pátnîr yajati mithuna-tvā́yâ, ’gníṃ gṛihá-patiṃ yajati práti-shṭhityai | jâmí vā́ etád yajnásya kriyate || 3 || yád ā́j-yena pra-yâjā́ ijyánta ā́jyena patnî-saṃyâjā́[4], ṛícam anū́-’cya patnî-saṃyâjā́nâm[4] ṛicā́ yajaty, ájâmi-tvâyā́ ’tho mithuna-tvā́ya | pañktí-prâyaṇo vaí yajnáḥ panktỳ-ud-ayanaḥ, páñca pra-yâjā́ ijyaute, catvā́raḥ patnî-saṃyâjā́ḥ[4] samishṭa-yajúḥ pañcamám, pañkṭím evā́ ’nu pra-yánti pañktím ánû ’d yanti || 4 || prajā́yâḥ, karoti tát, kriyate, tráyas-tri◡çac ca || 10 ||

B. 3, 5, 11, 1 - 12, 1. — Ç. 1, 9, 1, 24 - 2, 25. — Çâñkh. çr. 1, 14, 23. 15, 1. — Âçv. çr. 1, 10, 1-5. — ça̤ṃyum[1] iti ça̤ṃ-yum | bâ̤rha̤spa̤tyam — abrā́hmaṇokta̤ ity abrā́hmaṇa-ṳkta̤ḥ — vṛiṇîma̤he̤ — ya̤jnapátaya̤ iti ya̤jna-pa̤ta̤ye̤ — i̤jyanté — a̤nûcyety ánu-ucyá — pa̤ñktyúdayana̤ iti pa̤ñkti-ṳda̤ya̤na̤ḥ — anv ití | pra̤yantîti pra-yanti — anú | ud iti | ya̤nti̤.

---

10. [3] ursprünglich wohl zwei Wörter: çám yóḥ. [4] s. P. 6, 7.

11. [a]yukshvā́[1] hi deva-hū́tamâɷ[2] áçvâɷ[2] agne rathī́r iva | ní hótâ pûrvyáḥ sadaḥ || [b]utá no deva devā́ɷ[2] áchâ[1] voco vidúsh-ṭaraḥ[3] | çrád víçvâ vā́ryâ kṛidhi || [c]tváɷ ha yád yavishṭhya sáhasaḥ sûnav[4] â-huta | ṛitā́-vâ[5] yajníyo bhúvaḥ || [d]ayám agníḥ sahasríṇo vā́jasya çatínas[6] pátiḥ | mûrdhā́ kavī́ rayîṇā́m || [e]tám nemím ṛibhávo yathā́[7] " namasva sá-hûtibhiḥ | nédîyo yajnám || 1 || aṅgiraḥ || [f]tásmai nûnám abhí-dyave vâcā́ vi-rûpa nítyayâ | vríshṇe codasva su-shṭutím || [g]kám u shvid[8] asya sénayâ 'gnér ápâka-cakshasaḥ | paṇím góshu[9] starâmahe || [h]mā́ no devā́nâm víçaḥ pra-snâtī́r ivo 'srā́ḥ | kṛiçám ná hâsur ághniyâḥ || [i]mā́ naḥ samasya dûḍhyàḥ[9] pári-dveshaso aɷhatíḥ[10] ûrmír ná nā́vam ā́ vadhît || [k]námas te agna[11] ójase gṛiṇánti deva kṛishṭáyaḥ | ámaiḥ || 2 || amítram ardaya || [l]kuvít[9] sú no gáv-ishṭayé 'gne[12] saṃ-véshisho rayím | úru-kṛid urú ṇas[13] kṛidhi || [m]mā́ no asmín[10] mahâ-dhané párâ varg bhâra-bhṛíd yathâ[7] | saṃ-várgaɷ[14] sáɷ rayíṃ jaya || [n]anyám asmád bhiyā́ iyám ágne síshaktu duchúnâ[9] | várdhâ[1] no áma-vac[10] chávaḥ || [o]yásyā́ 'jushan namasvínaḥ[9] çámîm ádur-makhasya vâ | táṃ ghé 'd agnír vṛidhā́ 'vati || [p]párasyâ ádhi || 3 || saṃ-vátó 'varâɷ[15 u. 2] abhy ā́ tara | yátrâ 'hám ásmi tā́ɷ[2] ava || [q]vidmā́[1] hí te purā́ vayám ágne pitúr yáthā́ 'vasaḥ | ádhâ[1] te sumnám[9] îmahe | [r]yá ugrá iva çarya-hā́ tigmá-çṛiṅgo ná váɷsagaḥ[9] | ágne púro rurójitha || [s]sákhâyaḥ sáṃ vaḥ samyáñcam[9] íshaɷ stómaṃ câ 'gnáye | várshishṭhâya kshitînā́m

---

11. saṃvargeshṭi hautra mantrâḥ; zum yâjyâkâṇḍa gehörig, s. Ind. Stud. 3, 379 (§ 2). 382 (§ 18). [1] so (°â) ABW; s. P. 3, 8. 9. [2] so (°âɷ) ABW, s. P. 9, 20. [3] s. P. 6, 5. [4] nicht pragṛihya, s. P. 4, 6. [5] s. P. 3, 2. [6] so (°s) ABW; s. P. 8, 24. 27. [7] unbetont. [8] so (shv°) ABW, s. P. 6, 2. [9] ohne avagraha. [10] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [11] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 8. [12] so (°e 'gne) ABW, s. P. 12, 5. [13] so (ṇas) ABW, s. P. 7, 4. 8, 25. [14] so auch im Ṛik; ursprünglich wohl sáṃ várgam? [15] so (°o ') ABW, s. P. 12, 4.

ûrjó náptre sáhasvate[9] ‖ [t]sáṃ-sam íd yuvase vṛishann ágne víçvâny aryá ā́ | iḍás[6] padé sám idhyase sá no vásûny ā́ bhara ‖ [u]prájâ-pate, [v]sá veda, [w]sómâ-pûshaṇe, [x]'maú de-vaú ‖ 4 ‖ yajnám, ámair, ádhi, vṛishann, ékân ná viṃçatíç ca ‖ 11 ‖

2, 4, 8, 1-4, 3. — [a-q]Ṛ. 8, 64, 1-16; [r]6, 6, 16, 39; [s]5, 7, 1; [t]10, 191, 1; [u16]10, 121, 10; [v16]Ath. 7, 1, 2; [w.x16]Ṛ. 2, 40, 1. 2. — yukshva — devabhûtámân iti deva-hûtámân | açvā́n — de-vân | achá — vidushṭára iti viduḥ-taraḥ | çrat | viçvā́ — sûno — ṛitâvety ṛita-vâ — çatináḥ | patiḥ — kaviḥ — yathâ | eti | namasva — sushṭutim iti su-stutim — u | svit — samasya | dûḍhyáḥ — kuvit | sv iti — gavishṭaya iti go-ishṭaye — saṃveshisha iti sam-veshishaḥ[17] — uru | naḥ — vark — yathâ — bhiyai — sishaktu | duchunā́ | vardha — yasyá | ajúshat | namasvináḥ — adúrmakhasyety adúḥ-ma-khasya — vṛidhâ | avati | parásyâḥ | adhîti — avárân | abhi | eti | tara — tân | ava | vidma — yathā́ | avásaḥ | adhá — ugraḥ | iva — vaṃságaḥ — samyañcám — sa-hásvate — aryaḥ | â | iḍaḥ — imau.

12. [a]uçántas tvâ havâmaha uçántaḥ sám idhîmahi | uçánn uçatá ā́ vaha pitṝ́n havíshe áttave[1] ‖ [b]tváṃ soma prá-cikito[2] manîshā́ tváṃ rájishṭham ánu neshi pánthâm | táva prá-ṇîtî pitáro na indo devéshu rátnam abhajanta dhī́-râḥ ‖ [c]tváyâ hí naḥ pitáraḥ soma pū́rve kármâṇi cakrúḥ pavamâna dhī́râḥ | vanvánn ávâtaḥ pari-dhī́ṃr[3] ápo "rṇu vîrébhir áçvair maghá-vâ bhava[4] ‖ 1 ‖ naḥ ‖ [d]tváṃ soma pitṛí-bhiḥ saṃ-vidânó 'nu[5] dyā́vâ-pṛithivī́ ā́ tatantha | tásmai

---

11. [16] nur die pratíka, weil [u.v] schon in II, 2, 12, 1, [w.x] in I, 8, 22, 5 (je zwei yâjyâ-Abschnitten) da waren [17] betont, wegen kuvit.

12. pitṛiyajnasya havishâṃ hautram; wohl sekundärer Einschub, denn die nach anuv. 11 zunächst zu erwartenden yâjyâ zu II, 4, 6, 1 ff. stehen in III, 1, 11, 1 ff.; auch steht sonst durchweg am Ende der prapâṭhaka nur je ein yâjyâ-Abschnitt. [1] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [2] als Compositum! resp. Nominalform? prakarsheṇa jnâtaḥ, schol.; vgl. Vs. Prât. 2, 12. [3] so (°iṃr) ABW, s. P. 9, 20. [4] so (°va) BW, bhavâ A; s. Whitney zu P. 3, 8 p. 92. [5] so (°o ') ABW, s. P. 12, 4.

11. [a] yukshvā́[1] hi deva-hū́tamâ◡[2] áçvâ◡[2] agne rathī́r iva | ní hótâ pûrvyáḥ sadaḥ || [b] utá no deva devā́◡[2] áchâ[1] voco vidúsh-ṭaraḥ[3] | çrád víçvâ vā́ryâ kṛidhi || [c] tvá◡ ha yád yavishṭhya sáhasaḥ sûnav[4] â-huta | ṛitā́-vâ[5] yajníyo bhúvaḥ || [d] ayám agníḥ sahasríṇo vā́jasya çatínas[6] pátiḥ | mûrdhā́ kavī́ rayîṇā́m || [e] táṃ nemím ṛibhávo yathā́[7] " namasva sá-hûtibhiḥ | nédîyo yajnám || 1 || aṅgiraḥ || [f] tásmai nûnám abhí-dyave vâcā́ vi-rûpa nítyayâ | vṛíshṇe codasva su-shṭutím || [g] kám u shvid[8] asya sénayâ 'gnér ápâka-cakshasaḥ | paṇiṃ góshu[9] starâmahe || [h] mā́ no devā́nâṃ víçaḥ pra-snâtī́r ivo 'srā́ḥ | kṛiçáṃ ná hâsur ághniyâḥ || [i] mā́ naḥ samaśya dûḍhyàḥ[9] pári-dveshaso a◡hatíḥ[10] ûrmír ná nā́vam ā́ vadhît || [k] námas te agna[11] ójase gṛiṇánti deva kṛishṭáyaḥ | ámaiḥ || 2 || amítram ardaya || [l] kuvít[9] sú no gáv-ishṭayé 'gne[12] saṃ-véshisho rayím | úru-kṛid urú ṇas[13] kṛidhi || [m] mā́ no asmín[10] mahâ-dhané párâ varg bhâra-bhṛíd yathâ[7] | saṃ-várga◡[14] sá◡ rayíṃ jaya || [n] anyám asmád bhiyā́ iyám ágne síshaktu duchúnâ[9] | várdhâ[1] no áma-vac[10] chávaḥ || [o] yásyā́ 'jushan namasvínaḥ[9] çámîm ádur-makhasya vâ | táṃ ghé 'd agnír vṛidhā́ 'vati || [p] párasyâ ádhi || 3 || saṃ-vátó 'varâ◡[15 u. 2] abhy ā́ tara | yátrâ 'hám ásmi tā́◡[2] ava || [q] vidmā́[1] hí te purā́ vayám ágne pitúr yáthā́ 'vasaḥ | ádhâ[1] te sumnám[9] îmahe | [r] yá ugrá iva çarya-hā́ tigmá-çṛiṅgo ná vá◡sagaḥ[9] | ágne púro rurójitha || [s] sákhâyaḥ sáṃ vaḥ samyáñcam[9] ísha◡ stómaṃ câ 'gnáye | várshishṭhâya kshitînā́m

---

11. saṃvargeshṭi h a u t r a mantrâḥ; zum yâjyâkâṇḍa gehörig, s. Ind. Stud. 3, 379 (§ 2). 382 (§ 18). [1] so (°â) ABW; s. P. 3, 8, 9. [2] so (°â◡) ABW, s. P. 9, 20. [3] s. P. 6, 5. [4] nicht pragṛihya, s. P. 4, 6. [5] s. P. 3, 2. [6] so (°s) ABW; s. P. 8, 24. 27. [7] unbetont. [8] so (shv°) ABW, s. P. 6, 2. [9] ohne avagraha. [10] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [11] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. [12] so (°e 'gne) ABW, s. P. 12, 5. [13] so (ṇas) ABW, s. P. 7, 4. 8, 25. [14] so auch im Ṛik; ursprünglich wohl sáṃ várgam? [15] so (°o ') ABW, s. P. 12, 4.

vahantv enā̆ râjan havíshâ mâdayasva || [q] áñgiro-bbir ā̆ gahi yajníyebhir yáma vairûpaír[13] ihá mâdayasva | vívasvantaᴗ huve yáḥ pitā̆ te 'smín[14] yajné barhíshy ā̆ ni-shádya || [r] áñgiraso naḥ pitáro návagvâ[18] átharvâṇo bhṛígavaḥ som-yā̆saḥ | téshâṃ vayáᴗ su-mataú yajníyânâm ápi bhadré saumanasé[13] syâma || 6 || bhávâ, 'smábhyam, asúṃ, yád agne, madanti, saumanasá, ékaṃ ca || 12 ||

[a] R. 10, 16, 12; [b] 1, 91, 1; [c] 9, 96, 11; [d] 8, 48, 13; [e-k] 10, 15, 11. 4. Ś. 5. 1. 2; [l] 4, 2, 16; [m] 10, 16, 11; [n] 10, 15, 12; [o-r] 10, 14, 3-6. — pra-cikita iti pra-cikitaḥ — rajishṭham[15] — praṇîtîti pra-ṇîtî — indo iti — paridhîn iti pari-dhîn — ûrṇu — bhava — te | indo iti — agnishvâttâ ity agni-svâttâḥ — atta — athâ — barhishada iti barhi-sadâḥ — ûtî | arvâk | imâ — ca-krima — te | eti | gata — iha | âgâmishṭhâ ity â-gami-shṭhâḥ — te | avantu — ye | uparâsaḥ — eti | nishâttâ iti ni-sattâḥ — adhâ — âçushâṇâḥ — kshâmâ — ritâvridha ity rita-vridhâḥ — â[16] | tvam | agne — avāt — surabhîṇi — mâtâlî — svâhā | anye — eti | hi — vairûpaiḥ — eti | nishadyeti ni-sadyâ — navâgvâḥ — apîti — saumanase.

samídhaç, cákshushî, prajā̆patir ā̆jyaṃ, devásya sphyám, brahma-vâdíno 'dbhír, agnés tráyo, mánuḥ pṛithivyā̆ḥ, paçávo, 'gnī̆dhe, devā̆ vaí, yukshvó, 'çántas[17] tvâ, dvā̆daça || 12 ||

samídho (1, 1), yâjyā̆ (2, 4), tásmân nā̆ 'bhâgáᴗ (4, 2), hí tám ánv (6, 2), íty âha prajā̆ vā̆ (7, 6), âhé[18] 'ty âha (9, 8), yukshvā̆[19] (11, 1), sáptatiḥ || 70 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ||

iti dvitîyaṃ kâṇḍam || 2 ||

---

12. [14] so (te 's°) ABW, s. P. 12, 7. [15] rayishṭham D. [16] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [17] yukshvò (!) 'çántas ABCDW. [18] so B, vā̆ úttarâ âhé° ACD, vā̆ úttarâ "hé° W. [19] so (°ā̆) ABCDW!

16. aupânuvâkyam[*] 3, 1, 1 — 5, 10.

1. prajā́-patir akâmayata: pra-jā́ḥ srijeyé 'ti, sá tápo 'tapyata, sá sarpā́n asṛijata; sò 'kâmayata: pra-jā́ḥ sṛijeyé 'ti, sá dvitī́yam atapyata, sá váyâꞷsy asṛijata; sò 'kâmayata: pra-jā́ḥ sṛijeyé 'ti, sá tṛitī́yam atapyata, sá etáṃ dîkshita-vâdám apaçyat, tám avadat, táto vaí sá pra-jā́ asṛijata | yát tápas taptvā́ dîkshita-vâdáṃ vádati pra-jā́ evá tád yájamânaḥ ‖ 1 ‖ sṛijate | yád vaí dîkshitò 'medhyám páçyaty ápâ 'smâd dîkshā́ krâmati, nī́lam asya háro vỳ ety; ábaddham máno daridram cákshuḥ sū́ryo jyótishâꞷ çréshṭho dîkshe mā́ mâ hâsîr íty âha, nā́ 'smâd dîkshā́ 'pa krâmati nā́ sya nī́laṃ ná háro vỳ eti | yád vaí dîkshitám abhi-várshati divyā́ ā́pó 'çântâ ójo bálaṃ dîkshā́m ‖ 2 ‖ tápo 'sya nír ghnanty; undatī́r bálaṃ dhattaú 'jo dhatta bálaṃ dhatta mā́ me dîkshā́m mā́ tápo nír vadhishṭé 'ty âhai, 'tád evá sárvam âtmán dhatte, nā́ 'syaú 'jo bálaṃ ná dîkshā́ṃ ná tápo nír ghnanty | agnír vaí dîkshitásya devátâ[1], sò 'smâd etárhi[1] tirá iva yárhi[1] yā́ti, tám îçvaráꞷ rákshâꞷsi hántoḥ ‖ 3 ‖ bhadrā́d abhí çréyaḥ pré 'hi bṛíhaspátiḥ[1] pura-etā́ te astv[2] íty âha, bráhma vaí devā́nâm bṛíhaspátis, tám evā́ 'nv-ā́rabhate[3], sá enaꞷ sám

---

[*] so schol. zu III, 1, 1, 1; upânuvâkyam Ind. Stud. 3, 375. 381.

1, 1-10. somaçeshaḥ; 1. dîkshitena vaktavyâ mantrâs tadvidhayaç ca. [1] ohne avagraha. [2] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 17. [3] als Compositum!

pârayaty | é 'dám aganma deva-yájanam prithivyā́ íty âha, deva-yájanaɷ hỳ eshá prithivyā́ â-gáchati yó yá-jate | víçve devā́ yád ájushanta pū́rva íty âha, víçve hỳ etád devā́ josháyante yád brâhmaṇā́ | riksâmā́-bhyâm[4] yájushâ sam-táranta íty âha, 'rksâmā́-bhyâɷ[4] hỳ eshá yájushâ sam-tárati yó yájate | râyás póshena[5] sám ishā́ mademé 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste || 4 ||
yájamâno, dîkshā́ɷ, hántor, brâhmaṇā́ç, cáturviɷçatiç ca || 1 ||

1, 2, 3, 3. — K. 2, 4. 23, 6. — Vs. 4, 1. Ç. 3, 1, 2, 11. Kâ. 25, 11, 24. 23. 7, 5, 16. — dîkshitah | amedhyam — vîti | eti | abáddham — anvârábhata ity ánu-ârábhate — eti | idam — prithivyâh — devâh — pûrvé — riksâmâbhyâm ity riksâma--bhyâm — samtaránta iti sam-tarántah — râyah | poshéna.

2. eshá te gâyatró bhâgá íti me sómâya brû-tâd, eshá te traíshṭubho[1] jā́gato bhâgá íti me só-mâya brûtâc, chando-mā́nâɷ sā́m-râjyam[2] gaché 'ti me sómâya brûtâd | yó vaí sómaɷ rā́jânaɷ sā́m-râj-yam lokám gamayitvā́ krîṇā́ti gáchati svā́nâɷ sā́m-râjyam, chándâɷsi khálu vaí sómasya rā́jnah sā́m-râjyo lokáh | pu-rástât[1] sómasya krayā́d evám abhí mantrayeta, sā́m-râjyam evá || 1 || enam lokám gamayitvā́ krîṇâti, gáchati svā́nâɷ sā́m-râjyam | yó vaí tânû-naptrásya prati-shṭhā́m véda práty evá tishṭhati; brahma-vâdíno vadanti: ná prâ--'çnánti ná juhvaty átha kvà tânû-naptrám práti tishṭhatī́ 'ti, prajā́-patau mánasī́ 'ti brûyât | trín áva jighret: prajā́--patau tvâ mánasi juhomī́ 'ty, eshā́ vaí tânû-naptrá-sya prati-shṭhā́, yá evám véda práty evá tishṭhati | yáh || 2 || vā́ adhvaryóh prati-shṭhā́m véda práty evá tishṭhati;

1. [4] s. P. 3, 5. [5] so (°s p°) ABW.
2. somopasthânamantrâh; gehört zwischen I, 2, 6 u. 7. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 13, 4.

yáto mányetā́: 'nabhi-kramya hoshyâmī́ 'ti tát tíshṭhann ā́ çrâvayet, eshā́ vā́ adhvaryóḥ prati-shṭhā́, yá evám̐ véda práty evá tishṭhati | yád abhi-krámya juhuyā́t prati-shṭhā́yâ iyât, tásmât samânátra[1] tíshṭhatâ hotavŷam práti-shṭhityai | yó vā́ adhvaryóḥ svám̐ véda svá-vân evá bhavati; srúg vā́ asya svám̐ vâyavŷam asya || 3 || svám̐ camasò 'sya svám̐, yád vâyavŷam̐ vâ camasám̐ vā́ 'nanv-ârabhyâ ''-çrâváyet svā́d iyât, tásmâd anv-ârábhyâ ''-çrā́vyaᵕ, svā́d evá naí 'ti | yó vaí sómam áprati-shṭhâpya stotrám upâ-''karóty áprati-shṭhitaḥ sómo bhávaty áprati-shṭhitaḥ stómó 'prati-shṭhitâny ukthā́ny áprati-shṭhito yá-jamânó 'prati-shṭhito 'dhvaryúr; vâyavŷam̐ vaí sómasya prati-shṭhā́ camasò 'sya prati-shṭhā́ sómaḥ stómasya stóma ukthā́nâm̐, gráham̐ vâ gṛihîtvā́ camasám̐ vo 'n-nī́ya stotrám upā́-''kuryât[2], práty evá sómaᵕ sthâpáyati práti stómam práty ukthā́ni, práti yájamânas tíshṭhati práty adhvaryúḥ || 4 || evá, tishṭhati yó, vâyavyàm asya, gráham̐ vaí, 'kân ná viᵕçatíç ca ‖ 2 ‖

Vs. 4, 24. Ç. 3, 3, 2, 6. Kâ. 7, 7, 8. — traishṭúbhaḥ — chandomânâm iti chandaḥ-mânā́m — sâmrā́jyam iti sâm-râjyam — pratishṭhâm iti prati-sthâm — prâçnantîti pra-açnanti — samânatrá — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — aprátishṭhâpyety apráti-sthâpya — upâkarotîty úpa-âkaroti | aprátishṭhita ity apráti-sthitaḥ — bhaváti — unnîyety út-nîyá — upâkúryâd ity úpa-âkúryât — sthâpayáti — tishṭháti.

3. yajnám̐ vā́ etát sám bharanti yát soma-kráyanyai padám̐, yajna-mukháᵕ havir-dhā́ne[1], yárhi[2] havir-dhā́ne[1] prā́cî[2 u. 1] pra-vartáyeyus[1] tárhi ténā́ 'ksham úpâ 'ñjyâd, yajna-mukhá evá yajnám ánu sám̐ tanoti | prā́ñcam[3]

---

2. [1] als Compositum!

3. somakrayaṇîpadâñjanâdividhayaḥ. [1] s. P. 4, 52. [3] ohne avagraha.

agním prá haranty út pátnîm ấ nayanty ánv ánâ◡si prá vartayanty, átha vấ asyai 'shá dhíshṇiyo hîyate só 'nu dhyâyati sá îçvaró rudró bhûtvấ || 1 || pra-jấm paçữn yájamânasya çámayitor, yárhi paçúm ấ-prîtam údañcam[2] ná-yanti tárhi tásya paçu-çrápaṇa◡ haret ténai 'vaí 'nam bhâgínam karoti | yájamâno vấ â-havanîyo, yájamânam vấ etád ví karshante yád â-havanîyât paçu-çrápaṇa◡ háranti, sá vai 'vá syấn nir-manthyam vâ kuryâd yájamânasya sâtma-tvấya | yádi paçór ava-dấnam náçyed ấjyasya praty-âkhyấyam áva dyet, saí 'vá tátaḥ prấyaçcittir[2] | yé paçúm vi-mathnîrán yás tấn kâmáyetấ: "rtim[2] ấ 'rcheyur[3] íti kuvíd[2] añgé 'ti námovṛikti-vatya 'rcấ "gnî-dhre juhuyân, námo-vṛiktim evaí 'shâm vṛiñkte tâjag ắrtim[2] ấ 'rchanti[3] || 2 || bhûtvấ, tátaḥ, shádviçatiç ca || 3 ||

havirdhâne iti haviḥ-dhâné — prâcî iti — upeti | añjyât — anú | sam iti — ud iti | patnîm | eti — anv iti | anấ◡si | preti — vai | asya | eshaḥ — saḥ | vâ | eva | syât — prâ-yàçcittiḥ — ârtim | eti | ṛicheyuḥ — kuvit | añga — ṛicâ | âgnîdhra ity âgni-idhre | juhuyât — eshâm.

4. [a]prajấ-pater jấyamânâḥ pra-jấ jâtấç ca yấ imấḥ | tásmai práti prá vedaya cikitvấ◡[1] ánu manyatâm || [b]imám paçúm paçu-pate te adyá[2] badhnấmy agne su-kṛitásya mádhye | ánu manyasva su-yájâ yajâma júshṭam devấnâm idám astu havyám || [c]pra-jânántaḥ práti gṛihṇanti pữrve prâ-'ṇám áñgebhyaḥ páry â-cárantam | suvar-gám yâhi pathí-bhir deva-yấnair óshadhîshu[3] práti tishṭhâ[4] çárîraiḥ || [d]yéshâm îçe || 1 || paçu-pátiḥ paçûnấm cátush padâm utá ca dvi-pádâm | nísh-krîto 'yám yajníyam bhâgám etu râyás

---

3. [2] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9.

4. paçûpakaraṇamantrâḥ. [1] so (°â◡) ABW; s. P. 9, 21. 22. [2] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10. [3] ohne avagraha. [4] so (°â) ABW, s. P. 3, 12.

póshâ[5] yájamânasya santu ‖ [e] yé badhyámânam ánu badhyá-mânâ abhy-aíkshanta mánasâ cákshushâ ca | agnís tā́ↄ[6 u 1] ágre prá mumoktu deváḥ prajā́-patiḥ pra-jáyâ saṃ-vidânáḥ ‖ [f] yâ âraṇyā́ḥ paçávo viçvá-rûpâ ví-rûpâḥ sánto bahu-dhaí 'ka-rûpâḥ | vâyús tā́ↄ[6 u 1] ágre prá mumoktu deváḥ prajā́-patiḥ pra-jáyâ saṃ-vidânáḥ ‖ [g] pra-muñcámânâḥ ‖ 2 ‖ bhú-vanasya réto gâtúṃ dhatta yájamânâya devâḥ | upā́-''kṛitaↄ çaçamânáṃ yád ásthâj jîváṃ devā́nâm ápy etu pā́thaḥ ‖ [h] nā́nâ prâ-'ṇó yájamânasya paçúnâ yajnó devébhiḥ sahá deva-yā́naḥ | jîváṃ devā́nâm ápy etu pā́thaḥ satyā́ḥ santu yájamânasya kā́mâḥ ‖ [i] yát paçúr mâyúm ákṛitó 'ro vâ pad-bhír â-haté | agnír mâ tásmâd énaso víçvân muñcatv áↄh-asaḥ ‖ [k] çámitâra upé-'tana[7 u 8] yajnám ‖ 3 ‖ devébhir invi-tám | pā́çât paçúm prá muñcata bandhā́d yajná-patim pári ‖ [l] áditiḥ pā́çam prá mumoktv etáṃ námaḥ paçú-bhyaḥ paçu-pátaye karomi | arâtîyántam[3] ádharaṃ kṛiṇomi yáṃ dvish-más tásmin práti muñcâmi pā́çam ‖ [m] tvā́m u té dadhire havya-vā́haↄ çṛitaṃ-kartā́ram utá yajníyaṃ ca | ágne sá-dakshaḥ sá-tanur hí bhûtvā́ 'tha havyā́ jâta-vedo jushasva ‖ [n] jā́ta-vedo vapáyâ gacha devā́n tváↄ[9] hí hótâ prathamó babhū́tha | ghṛiténa tváṃ tanúvo vardhayasva svā́hâ-kṛitaↄ havír adantu devā́ḥ ‖ [o] svā́hâ[8] devébhyo devébhyaḥ svā́hâ ‖ 4 ‖ îçe, pramuncámânâ, yajnáṃ, tváↄ, shóḍaça ca ‖ 4 ‖

3, 1, 5, 1. 2. — K. 30, 8. 9. — Ath. 2, 34, 1-5. — [i] Kâ. 25, 9, 12. Çâñkh. 4, 17, 10. Gobh. 3, 10, 22. Kauç. 44. — prati | preti — cikitvân — prâṇam iti pra-anam — parîti | âca-rántam ity ā́-caràntam — pratîti | tishṭha — nishkrîta iti niḥ-krîtaḥ | ayam — tân — bahudheti báhu-dhâ — upâ-

4. [5] s. P. 8, 29. [6] so (°s t°) ABW. [7] als Compositum! [8] das Verbum betont (und zwar als tanap, s. Pâṇ. 7, 1, 45)! zu dem irregulären saṃdhi: upet° s. P. 10, 14. Oder steckt in étana etwa die Praepos. â, also ā́ itana, und daher die Betonung? der saṃdhi wäre dann regulär. [9] s. Whitney zu P. 6, 14.

kṛitam ity úpa-âkṛitam — urâḥ | vâ — viçvā̆t — upetanety úpa-etâna — pari[10] | aditiḥ — arâtîyantâm.

5. prâjâ-patyā̆ vaí paçávas téshâṃ rudró 'dhi-patir, yád etā̆bhyâm upâ-"karóti tā̆bhyâm evaí 'nam prati-prócyā̆ " labhata âtmánó 'nâ-vraskâya | dvā̆bhyâm upā̆-"karoti[1], dvi-pā̆d yájamânaḥ, práti-shṭhityâ | upâ-"kṛítya páñca juhoti, pā̆ñktâḥ[2] paçávaḥ, paçū̆n evā̆ 'va runddhe[3] | mṛityáve vā̆ eshá nîyate yát paçús, tám yád anv-ârábheta pra-māyuko yájamânaḥ syân, nā̆nâ prâ-'ṇó yájamânasya paçúné 'ty âha vy-ā̆vṛittyai[4] || 1 || yát paçúr mâyúm ákṛité 'ti juhoti çā̆ntyai, çámitâra upé-'tané[1. 5] 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | vapā̆yâm vā̆ â-hriyámâṇâyâm agnér médhó 'pa krâmati, tvā̆m u te dadhire havya-vā̆ham íti vapā̆m abhí juhoty, agnér evá médham áva runddhé[6], 'tho çṛita-tvā̆ya | purástât-svâhâkṛitayo vā̆ anyé devā̆ upárishṭât-svâkâkṛitayo 'nyé, svā̆hâ[7] devébhyo devébhyaḥ svā̆hé 'ty abhíto[7] vapā̆m juhoti, tā̆n evó 'bhá-yân prîṇâti || 2 || vyā̆vṛittyâ[4], abhíto, vapā̆m, páñca ca || 5 ||

prâjâpatyâ iti prâjâ-patyâḥ — adhipatir ity adhi-patiḥ — upâkarotîty úpa-âkaroti — eti | labhate — upâkárotîty úpa-âkároti — upâkṛityety úpa-âkṛityâ — eva | aveti — vai | eshaḥ — anvârabhetety ánu-ârabhéta — upetanety úpa-etâna — atho iti — svâhā̆ | iti | abhitâḥ — eva | ubhayā̆n.

6. *yó vā̆ áyathâ-devatam yajnám upa-cáraty ā̆ devátâbhyo[1] vṛiçcyate[2] pā̆pîyân bhavati, yó yathâ-deva-

---

4. [10] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

5. teshâm mantrâṇâm brâhmaṇam. [1] als Compositum! [2] °ñt° A. [3] °ndhe ABCDW. [4] °vṛity° ACDW. [5] s. Note [6] auf pag. 249. [6] tá W. [7] ohne avagraha.

6. abhimarçanavidhayo mantraviçeshâç ca; gehört vor I, 8, 18. [1] ohne avagraha. [2] unbetont.

tám ná devátâbhya[1] ã́ vṛiçcyate[2] vásîyân bhavaty; âgneyyá 'rcã́ ''gnî-'dhram abhí mṛiçed[2] vaishṇavyã́ havir-dhã́nam âgneyyã́ srúco vâyavỳayâ vâyavỳâny ain-driyã́ sádo, yathâ-devatám evá yajnám úpa carati[2] ná de-vátâbhya[1] ã́ vṛiçcyate[2] vásîyân bhavati | [b]yunájmi te pṛithivī́ṃ jyótishâ sahá yunájmi vâyúm antárikshena[1] || 1 || te sahá, yunájmi vã́caṃ sahá sṹryeṇa te yunájmi tisró vi-pṛ́caḥ sṹryasya te | [c]agnír devátâ[1] gâyatrī́ chánda upâ-'ṃçóḥ pã́tram asi, sómo devátâ trishṭúp[1] chándo 'ntar-yâmásya pã́tram asī́, 'ndro devátâ jágatî chánda indra-vâyuvóḥ pã́tram asi, bṛ́haspátir[1] devátâ 'nu-shṭúp chándo mitrã́-váruṇayoḥ pã́tram asy, açvínau devátâ paṅktíç[3] chándo 'çvínoḥ pã́tram asi, sṹryo de-vátâ bṛihatī́ || 2 || chándaḥ çukrásya pã́tram asi, can-drámâ[1] devátâ sató-bṛihatî chándo manthínaḥ pã́tram asi, víçve devã́ deváto 'shṇíhâ chánda âgrayaṇásya pã́-tram asī́, 'ndro devátâ kakúc chánda[4] ukthã́nâm pã́tram asi, pṛithivī́ devátâ vi-rã́ṭ chándo dhrúvasya pã́tram asi || 3 || antárikshena, bṛihatī́, tráyastriṃçac ca || 6 ||

eti | devatā̀bhyaḥ | vṛiçcyate — âgneyyâ | ṛicâ | âgnī́-dhram ity âgni-idhram — aindriyâ — upeti | carati — upâṃçor ity úpa-aṃçoḥ — trishṭup — indravâyuvor itī́ndra-vâyuvoḥ — anushṭup ity ànu-stup — candramã́ḥ — sato-bṛihatîti sataḥ-bṛihatî — devâḥ — ushṇihã́ — âgrayaṇasyâ — kakut — ukthânã́m.

7. ishṭárgo[1] vã́ adhvaryúr yájamânasye, 'shṭárgaḥ khálu vaí pṹrvo 'rshṭúḥ kshîyata; âsanỳân mâ mántrât pâhi kásyâç cid abhí-çastyâ íti purã́ prâtar-anuvâkã́j juhuyâd, âtmána eva tád adhvaryúḥ purástâc[1] chárma nah-

6. [3] °ñt° A. [4] °ch ch° W.

7. spardhâyuktasya viçeshavidhayaḥ. [1] ohne avagraha.

yaté 'nârtyai | saṃ-veçā́ya tvo 'pa-veçā́ya tvâ, gâyatriyā́s trishṭúbho[1] jágatyâ abhí-bhûtyai svā́hâ[1]; prā́ṇâ-'pânau mṛityór mâ pâtam, prā́ṇâ-'pânau mā́ mâ hâsishṭaṃ | devátâsu[1] vā́ eté prâṇâ-'pânáyoḥ || 1 || vy-ā́yachante[2] yéshâṃ sómaḥ sam-ṛicháte; saṃ-veçā́ya tvo 'pa-veçā́ya tvé 'ty âha, chándâṃsi vaí saṃ-veçá upa-veçáç, chándo-bhir evā́ 'sya chándâṃsi vṛiñkte[3] | préti-vanty ā́jyâni bhavanty abhí-jityai, marútvatîḥ[1] prati-pádo ví-jityâ | ubhé[4] bṛihad-rathantaré[4] bhavata; iyáṃ vā́vá[1] ratham-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evaí 'nam antár ety; adyá vā́vá[1] ratham-taráṃ çvó bṛihád, adyâ-çvā́d[5] evaí 'nam antár eti; bhûtám || 2 || vā́vá[1] ratham-tarám bhavishyád bṛihád, bhûtā́c cai 'vaí 'nam bhavishyatáç câ 'ntár eti; pári-mitaṃ vā́vá[1] ratham-tarám ápari-mitam bṛihát, pári-mitâc cai 'vaí 'nam ápari-mitâc câ 'ntár eti | Viçvâmitra-Jamadagnī́[4] Vásishṭhenâ 'spardhetâṃ, sá etáj Jamád-agnir[1] vi-havŷam apaçyat, téna vaí sá Vásishṭhasye 'ndri-yáṃ vîrŷam avṛiñkta[3]; yád vi-havŷaṃ çasyáta indriyám evá tád vîrŷaṃ yájamâno bhrā́tṛivyasya vṛiñkte | yásya bhū́yâṃso yajna-kratáva íty âhuḥ sá devátâ[1] vṛiñkta íti; yády agni-shṭomáḥ sómaḥ parástât[1] syā́d ukthŷaṃ kurvîta, yády ukthŷaḥ syā́d ati-râtráṃ kurvîta, yajnakratú-bhir evā́ 'sya devátâ[1] vṛiñkte[3] vásîyân bhavati || 3 ||
prâṇâpânáyor, bhûtáṃ, vṛiñkte, 'shṭā́viṃçatiç ca || 7 ||

7,5,5,1. 5,4,11,3. — B. 1,4,6,1-5. — K. 34,4. — Pañc. 9, 4,1-19. Lâṭy. 1,11,10. — Kâ. 25,14,8-18. — Çâñkh. çr. 13,5,4-6. — ishtargáḥ — arshṭuḥ | kshîyate | âsanyât — abhiçástyâ ity abhi-çastyâḥ — âtmané — anā́rtyai — jagátyâḥ — vyâyá-chanta iti vi-âyáchante — chandóbhir iti chandáḥ-bhiḥ — marutvátîḥ — vijityâ iti vi-jityai | ubhe iti — vâva — antaḥ |

7. [3] als Compositum! [3] °ā́t° A. [4] s. P. 4, 11. 52. 86. [5] s. P. 3, 5 (nicht aghâ°).

eti — adyâçvâd ity àdya-çvât — jamadàgnih — çasyatè — devatāḥ | vrinkte — agnishtoma ity àgni-stomaḥ — parastāt.

8. [a]ni-grâbhyâ stha deva-çrúta, āyur me tarpayata, prâ-'nám me tarpayatâ, 'pâ-'nám me t., vy-ânám me t., cákshur me t., çrótram me t., máno me t., vācam me tarpayatâ, "tmānam me tarpayatā, 'ngâni me t., pra-jām me t., paçūn me t., grihān me t., gaṇān me t., sarvá-gaṇam mâ t., tarpáyata mâ || 1 || gaṇā me mā ví trishann | [b]óshadhayo[1] vaí sómasya víço, víçaḥ khálu vaí rājnaḥ prá-dâtor îçvarā, aindráḥ sómó; 'vîvridhaṃ vo mánasâ su-jâtâ ríta-prajâtâ bhága íd vaḥ syâma | índreṇa devī́r vîrúdhaḥ[1] saṃ-vidânā ánu manyantâu sávanâya sómam íty âhaú, 'shadhî-bhya[2] evaí 'nau svāyai viçáḥ svāyai devátâyai[1] nir-yācyâ 'bhí shunoti[3] | [c]yó vaí sómasyâ 'bhi-shûyámâṇasya || 2 || prathamò 'uçú skándati sá îçvará indriyáṃ vîryam pra-jām paçūn yájamânasya nír-hantos; tám abhí mantrayetā: " mâ 'skânt sahá pra-jáyâ sahá râyás póshene[4] 'ndriyám me vîryam mā nír vadhîr íty, â-çísham evaí 'tām ā çâsta indriyásya vîryasya pra-jāyai paçūnām ánir-ghâtâya | [d]drapsáç caskanda prithivī́m ánu dyām imáṃ ca yónim ánu yáç ca pūrvaḥ | tritī́yaṃ yónim ánu saṃ-cárantaṃ drapsáṃ juhomy ánu saptá hótrâḥ || 3 ||
tarpáyata mâ, 'bhishûyámâṇasya, yáç ca, dáça ca || 8 ||

K. 3, 10. — Vs. 6, 30. 31. (13, 5). Ç. 3, 9, 4, 7. Kâ. 9, 4, 5. 6.
— nigrâbhyā iti ni-grâbhyāḥ | stha | devaçruta iti deva-çrutáḥ — prâṇam iti pra-anam — apâṇam ity àpa-anam — vyânam iti vi-anam — âtmânàm — gaṇâḥ — îçvarâḥ — avīvridham — ritàprajâtâ ity ritâ-prajâtâḥ | bhagè | it — vîrudhàḥ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — svâyai | vi-

8. upâñçugrahasaṃyuktâ mantrâḥ; gehört vor I, 4, 2. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7. [3] so (shuṇ°) ABW, s. P. 6, 4. 7, 2. [4] s. P. 8, 29.

çaḥ — niryâçyeti niḥ-yâçyà | abhîti | sunoti — abhishûyamânasyety àbhi-sûyamânasya | prathamaḥ | aʊçuḥ — saḥ | îçvaraḥ — eti | mâ | askân — râyaḥ | poshèṇa — çâste — anv iti | dyâm — anv iti | yaḥ — anv iti | saṃcaràntam iti sam-caràntam — anv iti.

9. [a] yó vaí devā́n deva-yaçasénâ 'rpáyati manushyần manushya-yaçaséna deva-yaçasỳ evá devéshu bhávati manushya-yaçasī́ manushyèshu; yā́n prâcī́nam[1] âgrayaṇā́d gráhân gṛibhṇīyā́t tā́n upâ-'ʊçú gṛibhṇîyâd, yā́n ûrdhvā́ʊs tā́n[2] upabdi-máto, devā́n evá tád deva-yaçasénâ 'rpayati[3] manushyần manushya-yaçaséna, deva-yaçasỳ evá devéshu bhavati[3] manushya-yaçasī́ manushyèshv | [b] agníḥ prâtaḥ-savané pâtv asmā́n vaiçvânaró[1] mahinā́ viçvá-çambhûḥ | sá naḥ pâvakó drávinaṃ dadhâtu || 1 || ā́yushmantaḥ[1] sahá-bhakshâḥ syâma || [c] víçve devā́ marúta índro asmā́n[4] asmín[5] dvitī́ye sávane ná jahyuḥ | ā́yushmantaḥ[1] priyám eshā́ṃ vádanto vayáṃ devā́nâʊ su-mataú syâma || [d] idáṃ tṛitī́yaʊ sávanaṃ kavīnā́m ṛiténa yé camasám aírayanta | té saudhanvanā́ḥ[1] súvar ânaçânā́ḥ sv̀-ishṭiṃ no abhí[4] vásîyo nayantu || [e] âyátana-vatîr vā́ anyā́ ā́-hutayo hûyánte 'nâ-yatanā́ anyā́; yā́ âghârá-vatîs tā́ âyátana-vatîr yā́ḥ || 2 || saumyā́s tā́ anâ-yatanā́; aindra-vâyavám â-dā́yâ ''-ghârám ā́ ghârayed: adhvaró yajnò 'yám astu devâ óshadhî-bhyaḥ[6] paçáve no jánâya víçvasmai bhūtā́yâ 'dhvarò 'si sá pinvasva ghṛita-vád deva somé 'ti; saumyā́ evá tád ā́-hutîr âyátana-vatîḥ karoty, âyátana-vân bhavati yá eváṃ védā́; 'tho dyā́vâ-pṛithivī́[7] evá ghriténa vỳ

---

9. savanâhutyâdimantrâḥ (âghârasaṃsrâvamantrau; gehört vor I, 4, 14).
[1] ohne avagraha. [2] so (°ʊs t°) ABW, s. P. 6, 14. [3] unbetont.
[4] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 9. 18. [5] so (°n a°) ABW, s. P. 9, 21 schol.
[6] s. P. 3, 7. [7] s. P, 4, 12. 52.

unnatti, té[7] vỳ-utte[7] upa-jîvânî́ye[7] bhavata, upa-jîvanî́yo bha-vati ‖ 3 ‖ yá evám̱ védai ‖ [f]'shá te rudra bhâgó yám̱ nir-áyâcathâs tám̱ jushasva, vidér gaupatyáu[1] râyás po-shau[8] su-vī́ryau sam̱-vatsarī́ṇâu svastím[1] | [g]Mánuḥ putré-bhyo dâyám̱ vỳ abhajat, sá Nā́bhânédishṭham[1] brahma--cáryam̱ vásantam̱ nír abhajat, sá ā́ 'gachat, sò 'bravît: kathā́ mâ nír abhâg íti, ná tvâ nír abhâksham íty abravîd áñgirasa imé sattrám[9] âsate té ‖ 4 ‖ suvar-gám̱ lokám̱ ná prá jânanti tébhya idám brā́hmaṇam brûhi té su-var-gám̱ lokám yánto yá eshâm paçávas tā́us te[2] dâsyantī́ 'ti; tád ebhyo 'bravît, té suvar-gám̱ lokám̱ yánto yá eshâm paçáva ā́san tā́n asmâ adadus; tám paçú-bhiç cárantam̱ yajna-vâstaú rudrá ā́ 'gachat, sò 'bravîn: máma vā́ imé pa-çáva íty, ádur vaí ‖ 5 ‖ máhyam imā́n íty abravîn, ná vaí tásya tá îçata íty abravîd yád yajna-vâstaú hī́yate[10] máma vaí tád íti, tásmâd yajna-vâstú nā́ 'bhy-avétyau; sò 'bravîd: yajné mā́ " bhajā́ 'tha te paçū́n nā́ 'bhí mausya[11] íti; tásmâ etám manthínaḥ sau-srâvám ajuhot táto vaí tásya rudráḥ paçū́n nā́ 'bhỳ amanyata; yátrai 'tám evám̱ vidvā́n manthínaḥ sau-srâvám̱ juhóti ná tátra rudráḥ pa-çū́n abhí manyate ‖ 6 ‖ dadhâtv, âyátanavatir yā́, upajívanī́ye bha-vata upajívanī́yo bhavati, té, 'dur vaí, yátrai 'tám, ékâdaça ca ‖ 9 ‖

[1-2]Ath. 6, 47, 1-3. — Kâ. 9, 3, 21 (24, 4, 1). 14, 17. 10, 3, 21. — [4-6]Ait. 5, 14. — a̱rpayàti — de̱va̱ya̱ça̱sîti deva-ya̱ça̱sî — vai̱çvâ̱na̱raḥ | ma̱hi̱nâ — âyùshmantaḥ — airàyanta — ayàm | a̱stu̱ — oshàdhîbhya̱ ity oshàdhi-bhya̱ḥ — atho̱ iti — te iti — vyùtte̱ iti̱ vi-u̱tte̱ — gau̱pa̱tyam | râyaḥ — sva̱stim — nâbhâ̱nedishṭham — ye | e̱shâm — a̱smai̱ — te | îça̱te̱ — hîyàte — mâ̱ | eti | bha̱ja̱ — ma̱usye̱.

---

9. [8] s. P. 8, 29. [9] satram ABCDW. [10] Wurzel betont. [11] s. P. 16, 20.

10. [a]júshṭo vâcó bhûyâsaṃ júshṭo vâcás pátaye[1] dévi vâk | yád vâcó mádhu-mat tásmin mâ dhâḥ, svā́hâ[2] sárasvatyai[2] || [b]ricā́ stómaɷ sám ardhaya gâyatréṇa rathaṃ-tarám | bṛihád gâyatrá-vartani || [c]yás te drapsá skándati yás te aɷçúr[3] bâhú-cyuto dhisháṇayor upá-sthât | adhvaryór vâ pári yás te pavítrât svā́hâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [d]yó drapsó aɷçúḥ[4] patitáḥ pṛithivyā́m pari-vâpā́t || 1 || puroḍā́çât[2] karambhā́t[2] | dhânâ-somā́n manthína indra çukrā́t svā́hâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [e]yás te drapsó mádhu-mâɷ[5] indriyā́-vânt[6] svā́hâ-kṛitaḥ púnar apy-éti devā́n | diváḥ pṛithivyā́ḥ[7] páry antárikshât[2] svā́hâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [f]adhvaryúr vā́ ṛitvíjâm[2] prathamó yujyate téna stómo yoktavỳa íty âhur | [g]vā́g agre-gā́ ágra etv ṛiju-gā́ devébhyo yáço máyi dádhatî prâ-’ṇā́n paçúshu pra-jā́m máyi || 2 || ca yájamâne cé ’ty âha, vā́cam evá tád yajna-mukhé yunakti | [h]vā́stu vā́ etád yajnásya kriyate yád grahā́n gṛihîtvā́ bahish-pavamânáɷ sárpanti | [i]párâñco[2] hí yánti párâcîbhi[8] stuváte[9], vaishṇavyá ’rcā́ púnar étyó ’pa tishṭhate yajnó vaí víshṇur yajnám evā́ ’kar | [k]víshṇo tváṃ no ántamaḥ[4] çárma yacha sahantya | prá te dhā́râ madhu-çcúta[10] útsaṃ duhrate ákshitam[2] íty âha, yád evā́ ’sya çáyânasyó ’pa-çúshyati tád evā́ ’syai ’ténā́ ’’ pyâyayati || 3 || parivâpā́t, prajā́m máyi, duhrate, cáturdaça ca || 10 ||

[b]Vs. 11, 8. — [c]Vs. 7, 26. Ç. 4, 2, 5, 2. Kâ. 9, 6, 30. — vâ̱caḥ | patâye — te̱ | dra̱psaḥ — dhâ̱nâ̱so̱mâd itî dhânâ-so̱mât | ma̱nthinâḥ — i̱ndri̱yâvâ̱n itī́ndri̱ya-vâ̱n — agrè | e̱tu̱ | ṛi̱jugâ

10. pravṛitahomâdimantrâḥ (bahishpavamânâñgamantrâḥ; gehört vor I, 4, 14). [1] so (°s p°) AB, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 8. 10. [4] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 8. [5] so (°âɷ) ABW, s. P. 9, 21. [6] s. P. 3, 5. [7] so (°ḥ p°) ABW, s. P. 8, 28 schol. [8] parâcîbhí A pr. m. C. [9] betont, noch wegen hi. [10] çcyuta B (auch im Comm. p. 68).

ity ṛiju-gâḥ — prâṇân iti pra-aṇân — parā̆çîbhiḥ — vaish=
ṇavyâ | ṛicâ — etyety ā̆-ityà — a̱kaḥ | vishṇo̱ iti — dhâ=
rā̆ḥ | ma̱dhu̱çcuta̱ iti madhu-çcutàḥ.

11. [a]agnínâ rayím açnavat pósham evá divé-dive |
yaçásaṃ vîrávat-tamam || [b][1]gó-mâ◡[2] agné 'vi-mâ◡[3 u. 2] açvī́
yajnó nṛivát-sakhâ sádam íd apra-mṛishyáḥ | íḍâ-vâ◡[2] esó
asura[4] prajā́-vân dîrghó rayíḥ pṛithu-budhnáḥ sabhā́-vân ||
[c]ā́ pyâyasva, [d]sáṃ te || [e]ihá tváshṭâram agriyáṃ viçvá=
-rûpam úpa hvaye | asmā́kam astu kévalaḥ || [f]tán nas turī́=
pam[5] ádha poshayitnú déva tvashṭar ví rarâṇáḥ syasva |
yáto vîráḥ || 1 || karmaṇỳaḥ su-dáksho yuktá-grâvâ jā́=
yate devá-kâmaḥ || [g]çivás tvashṭar ihā́ " gahi vi-bhúḥ pósha
utá tmánâ | yajné-yajne na úd ava || [h]piçáṃga-rûpaḥ su=
-bháro vayo-dhā́ḥ çrushṭī́ vîró jâyate devá-kâmaḥ | pra-jā́ṃ
tváshṭâ ví shyatu[6] nā́bhim asmé áthâ[7 u. 8] devā́nâm ápy etu
pā́thaḥ || [i]prá ṇo [9]devy, [k]ā́ no diváḥ || [l]pîpivā́◡sa◡ sáras=
vata[5] stánaṃ yó viçvá-darçataḥ | dhukshîmáhi pra-jā́m
ísham || 2 || [m]yé te sarasva[5] ûrmáyo mádhu-manto ghṛi=
ta-çcútaḥ | téshâṃ te sumnám[5] îmahe || [n]yásya vratám pa=
çávo yánti sárve yásya vratám upa-tíshṭhanta ā́paḥ | yásya
vraté[10] pushṭi-pátir ní-vishṭas tá◡ sárasvantam[5] ávase hu=
vema || [o]divyá◡ su-parṇáṃ vayasám bṛihántam apā́ṃ gár=
bhaṃ vṛishabhám óshadhînâm[5] | abhîpató[5] vṛishṭyā́[11] tarpá=
yantaṃ tá◡ sárasvantam[5] ávase huvema || [p]sínîvâli[5] pṛithu=

---

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] da dieser Vers schon in I, 6, 6, 4 (s. auch I, 7, 6, 7) da war, befremdet es, dafs er hier nochmals voll aufgeführt wird. [2] so (°â◡) ABW, s. P. 9, 20. 21. [3] so (°e ') ABW, s. P. 12, 4. [4] so (°o a°, u. °e a°) ABW, s. P. 11, 3 [5] ohne avagraha. [6] so (shy°) ABW, s. P. 6, 4. [7] so AW, s. P. 4, 9 und Whitney zu P. 12, 8 p. 264; B hat asme 'thâ. [8] so (°â) ABW, s. P. 3, 10. 12. 8. [9] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [10] s. schol. zu P. 4, 11 p. 108. [11] als oxytonon, wie in der Regel in den Versen; mit Ausnahmen freilich, s. Note [16].

-shṭuke yā́ devā́nâm ási svásâ | jushásva havyám || 3 || ā́-hutam pra-jā́ṃ devi didiḍḍhi[12] naḥ || [q] yā́ su-pâṇíḥ sv-aṅguríḥ su-shū́mâ bahu-sū́varî | tásyai viçpátniyai[6] havíḥ sinîvâlyaí[6] juhotana || [r] índraṃ vo viçvátas[6] párī́[13], [s] 'ndraṃ náraḥ || [t] ásita-varṇâ hárayaḥ su-parṇā́ mího vásânâ dívam út patanti | tá ā́ 'vavṛitrant sádanâni kṛitvā́ "d ít pṛithivī́ ghṛitaír vỳ udyate || [u] híraṇya-keço rájaso vi-sâré 'hir[3] dhúnir vā́ta iva dhrájîmân[6] | çúci-bhrâjâ ushásaḥ || 4 || ná-vedâ[6] yáçasvatîr[6] apasyúvo[6] ná satyā́ḥ || [v] ā́ te su-parṇā́ aminanta évaiḥ[14] kṛishṇó nonâva vṛishabhó yádî 'dám | çivā́bhir ná smáyamânâbhir ā́ 'gât pátanti míha stanáyanty abhrā́ || [w] vâçré 'va vi-dyún mimâti vatsáṃ ná mâtā́ sishakti | yád eshâṃ vṛishṭír[11] ásarji || [x] párvataç cin máhi vṛiddhó bibhâya diváç cit sā́nu rejata svané vaḥ | yát krī́ḍatha marutaḥ || 5 || ṛishṭi-mánta ā́pa iva sadhríyañco[6] dhăvadhve || [y] abhí kranda stanáya gárbham ā́ dhâ udan-vátâ pári dîyâ[8] ráthena | dṛítiɷ sú karsha ví-shitaṃ nyàñcaɷ[5] samā́ bhavantû 'd-vátâ ni-pâdā́ḥ || [z] tváṃ tyā́ cid ácyutā́ 'gne paçúr ná yávase | dhā́mâ[8] ha yát te ajara[4] vánâ vṛiçcánti çíkvasaḥ || [aa] ágne bhū́rîṇi táva jâta-vedo déva svadhâ-vo 'mṛitásya[15] dhā́ma | yā́ç ca || 6 || mâyā́ mâyínâṃ viçvam-inva tvé pûrvī́ḥ saṃ-dadhúḥ pṛishṭa-bandho || [bb] divó no vṛishṭím[11] maruto rarî́dhvam prá pinvata vṛíshṇo áçvasya[4] dhā́râḥ | arvā́ṅ[5] eténa stanayitnúné " 'hy apó ni-shiñcánn ásuraḥ pitā́ naḥ || [cc] pínvanty apó marútaḥ su-dā́navaḥ páyo ghṛitá-vad vidátheshv â-bhúvaḥ | átyaṃ ná mihé ví nayanti vâjínam útsaṃ duhanti stanáyantam ákshitam || [dd] uda-prúto marutas tā́ɷ[2] iyarta vṛíshṭim[16] || 7 || yé víçve ma-

11. [12] °ḍhḍhi ABCDW, s. Whitney zu P. 14, 5 p. 290. [13] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24. [14] (°ta e°) ABW, s. P. 10, 13. 15, 6 schol. [15] so (°o ') ABW, s. P. 12, 8. [16] als paroxytonon, vgl. II, 4, 8, 1.

rúto junánti | króçâti gárdâ kanŷe 'va tunnā́ pérum̩ tuñj-
ânā́ pátye 'va jâyā́ || [ee] ghr̩iténa dyā́vâ-pr̩ithivī́ mádhunâ
sám ukshata páyasvatîḥ[5] kr̩iṇutā́ "pa óshadhîḥ[5] | ū́rjam̩ ca
tátra su-matím̩ ca pinvatha yátrâ[8] naro marutaḥ siñcáthâ[8]
mádhu || [ff] úd u tyám̩, [gg] citrám || [hh] aurvabhr̩igu-vác chúcim
apnavâna-vád ā́ huve | agní◡ samudrá-vâsasam || [ii] ā́ savá◡
savitúr yathâ[17] bhágasye 'va bhují◡ huve | agní◡ samudrá-
-vâsasam || [kk] huvé vā́ta-svanam̩ kavím parjánya-krandya◡
sáhaḥ | agní◡ samudrá-vâsasam || 8 || vírá, ísha◡, havyám, usháso,
marutaç, ca, vr̩ísht̩im[16], bhágasya, dvā́daça ca || 11 ||

2, 4, 6, 1. 2. 9, 1-4. 10, 1-3. — [a] R̩. 1, 1, 3; [b 1] 4, 2, 5; [c.d 18] 1,
91, 17. 18; [e] 1, 13, 10; [f] 3, 4, 9; [g] 5, 5, 9; [h] 2, 3, 9; [i 19] 6, 61, 4; [k 19] 7,
24, 3; [l.m] 7, 96, 6. 5 (var.); [n] Ath. 7, 40, 1; [o] R̩. 1, 164, 52 (var.); [p.q] 2,
32, 6. 7; [r 20] 1, 7, 10; [s 20] 7, 27, 1; [t] 1, 164, 47 (var.); [u.v] 1, 79, 1. 2;
[w] 1, 38, 8; [x] 5, 60, 3; [y] 5, 83, 7; [z] 6, 2, 9; [aa] 3, 20, 3; [bb] 5, 83, 6; [cc] 1,
64, 6; [dd] Ath. 6, 22, 3 (var.); [ee] nur hier; [ff 20] R̩. 1, 50, 1; [gg 20] 1, 115, 1;
[hh.ii.kk] 8, 91, 4. 6. 5. — avimâ̱n ity avi-mâ̱n — tu̱rîpám[21] —
i̱ha | eti — poshè — çru̱sht̩î — vîti | sya̱tu̱ — a̱sme iti[7] |
athà — preti | na̱ḥ | de̱vî | eti — saràsvataḥ — sa̱ra̱sva̱ḥ
— ghr̩i̱ta̱ççuta̱[22] iti ghr̩ita-çcutàḥ — a̱bhî̱pa̱taḥ[23] — pr̩ithú-
sht̩uka̱ iti̱ pr̩ithú-stu̱ke̱ — su̱shûmeti su-sûmā́ | ba̱hu̱sûva̱-
rîti[24] bahu-sûvárî — asitava̱rṇâ̱ ity asita-va̱rṇâ̱ḥ — su̱pa̱rṇâ
iti su-pa̱rṇâ̱ḥ — vasā́nâḥ — te | eti | a̱va̱vr̩i̱tra̱n — kr̩i̱tvâ |
ât — vi̱sâ̱ra[24] iti vi-sâ̱re | ahiḥ — vâtàḥ | i̱va̱ — navèdâḥ
— eti | a̱gâ̱t — mihàḥ — a̱bhrâ[25] | vâ̱çrâ | i̱va̱ — eti | dhâ̱ḥ
— dî̱ya̱ — sv iti — vishita̱m iti̱ vi-si̱ta̱m — sa̱mâ̱ḥ —
acyútà | agnè — dhâmà — a̱mr̩itàsya — mâ̱yâḥ — tve iti[26]

---

11. [17] unbetont. [18] nur die pratika, da beide Verse schon früher da waren, und zwar ebenfalls blos mit den pratíka aufgeführt, s. II, 3, 14, 3. 5, 12, 1; sie finden sich resp. im vollen Wortlaute erst in IV, 2, 7, 4 vor! [19] nur die pratīka, da beide Verse schon früher da waren, s. I, 8, 22, 1 (im vollen Wortlaut). II, 5, 12, 1 (blos pratika). [20] desgl., s. I, 6, 12, 1 und I, 4, 43, 1. II, 2, 12, 1. 5, 12, 1. [21] turī́yam B (auch im Comm., p. 69, dreimal so, aber erklärt durch: tûrṇam prâpnoti). [22] çcyu° B. [23] abhí-yató B (auch im Comm. zweimal so, aber erklärt durch: abhítaḥ patanât). [24] s. P. 6, 8. [25] abhrā́ḥ B. [26] s. P. 4, 10.

— pṛishṭabandhọ iti pṛishṭa-bándhọ — eti | ihị | ạpaḥ — nị-shịñcann iti ni-sịñcan — kạnyā̆ | ịvạ — patyā̆ | ịvạ — kṛị-ṇutạ | âpàḥ — yatrà — sịñcathà — eti | sạvam — yạthậ.

prajā̆patir, eshá te[27], yajnám vaí, prajā̆pateḥ, prâjâpatyā́, yó vā́ áyathâdevatam, ishṭā́rgo, nigrâbhyā̂ stha, yó vaí devā́ñ, júshṭo[28], 'gnínâ rayím, ékâdaça ‖ 11 ‖

prajā̆patir akâmayata[29] (1,1), prajā̆pater jā́yamânâ (4,1), vyā́yachante (7,2), máhyam imā́n (10,6), mâyā́ mâyínâm (11,7), dvícatvâ-riṃçat ‖ 42 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. yó vaí pávamânânâm anv-ârohā́n vidvā́n yájaté 'nu pávamânân ā́ rohati ná pávamânebhyó 'va chidyate. çyenò 'si gâyatrá-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí[1] mâ sám pâraya, su-parṇò 'si trishṭúp-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí mâ sám pâraya, sághâ 'si jágatî-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí mâ sám pârayé 'ty âhai; 'té ‖ 1 ‖ vaí pávamânânâm anv-ârohā́s; tā́n yá evám vidvā́n yájaté 'nu pávamânân ā́ rohati ná pávamânebhyó 'va chidyate. yó vaí pávamânasya sáṃ-tatiṃ véda sárvam ā́yur eti ná purā́ "yushaḥ prá mîyate paçu-mā́n bhavati vin-dáte pra-jā́m; pávamânasya gráhâ gṛihyanté, 'tha vā́ asyai 'té 'gṛihîtâ droṇa-kalaçá â-dhavanī́yaḥ pûta-bhṛít, tā́n yád ágṛihîtvo 'pâ-"kuryā́t pávamânaṃ ví ‖ 2 ‖ chindyât, táṃ vi-chídyamânam[2] adhvaryóḥ prâ-'ṇó 'nu ví chidyeto. 'payâmá-gṛihîto 'si prajā́-pataye tvé 'ti droṇa-kala-çám abhí mṛiçed, índrâya tvé 'ty â-dhavanī́yaṃ, víçve-bhyas tvâ devébhya íti pûta-bhṛítam, pávamânam evá

---

11. [27] °tir akâmayatai, 'shá te gâyatró BD. [28] °vâṃ j° ACD, °nj° W, °n (mit virâma) j° B. [29] fehlt D.

2, 1-10. somaçeshaḥ; 1. pavamânagrahâḥ; gehört zwischen 1, 4, 18 u. 14. [1] ohne avagraha. [2] Wurzel betont!

tát sáṃ tanoti sárvam ā́yur eti ná purā́ ”yushaḥ prá mîyate paçumā́n bhavati vindáte pra-jā́m ‖ 3 ‖ eté, ví, dvícatvâriʊçac ca ‖ 1 ‖

[1] Ç. 12, 3, 4, 3-5. Kâ. 13, 1, 11. — Pañc. 1, 3, 8. 5, 12. 15. Lâṭy. 1, 12, 13. 2, 1, 5. — Çâñkh. 6, 8, 10-12. — anv iti | pa-vàmânân | eti | ro̱ha̱ti̱ — çyènaḥ | a̱si̱ — anv iti | tvâ̱ | eti | ra̱bhe̱ — saghā́ | a̱si̱ — e̱ti̱ — pu̱râ | âyúshaḥ | preti — athà | vai | a̱sya̱ | e̱te | agṛihîtâḥ — u̱pâ̱ku̱ryâd ity úpa-âkuryât — vi̱chidyàmâna̱m iti vi-chidyàmânam — prâ̱ṇa iti pra-a̱naḥ | anù | vîti | chi̱dye̱ta̱.

2. trī́ṇi vā́vá sávanâny; átha tṛitī́yaʊ sávanam áva lumpanty anaʊçú[1] kurvánta, upâ-’ʊçúʊ hutvó ’pâʊçu-pâtrè ’ʊçúm avā́-’sya táṃ tṛitîya-savanè ’pi-sṛíjyâ ’bhí shuṇuyâd[2]; yád â-pyâyáyati ténâ ’ʊçu-mád, yád abhi-shuṇóti[2] téna ’rjîshí[3]; sárvâṇy evá tát sávanâny aʊçu-mánti çukrá-vanti samā́vad-vîryâṇi karoti. dvaú samudraú[4] ví-tatâv ajûryaú pary-ā́vartete[5 u. 6] jaṭháre ’va pā́dâḥ | táyoḥ páçyanto áti[7] yanty anyám ápaçyantaḥ ‖ 1 ‖ sétunā́ ’ti yanty an-yám ‖ dvé[6] drádhasî[6] sa-tátî[6] vasta ékaḥ keçī́ víçvâ bhúvanâni vidvā́n | tiro-dhā́yai ’ty ásitaṃ vásânaḥ çukrám ā́ datte anu-hā́ya[8] jấryaí ‖ devā́ vaí yád yajné ’kurvata tád ásurâ akurvata; té devā́ etám mahâ-yajnám apaçyan, tám atanvatâ, ’gni-hotráṃ vratám akurvata, tá-smâd dví-vrataḥ[9] syâd, dvír hỳ agni-hotráṃ júhvati; paurna-mâsáṃ yajnám agnî-shomī́yam ‖ 2 ‖ paçúm akurvata dârçyáṃ yajnám âgneyám paçúm akurvata; vaiçva-devám prâtaḥ-savanám akurvata varuṇa-praghâsā́n mā́dhyaṃdi-naʊ[4] sávanaʊ sâka-medhā́n pitṛi-yajnáṃ trỳ-ambakâʊs

2. savanâni (somayâge vidhiḥ). [1] s. schol. zu P. 1, 53. 16, 29. [2] so (shuṇ°) ABW, s. P. 6, 4. 7, 2. [3] s. P. 16, 18 (keine „verbal form“). [4] ohne avagraha. [5] als Compositum! [6] s. P. 4, 40. 49-51. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [8] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 5. [9] °smâdví° W.

ṭritī́ya-savanám[10] akurvata; tám eshâm ásurâ yajnám anv-ávâjigâ∪san[a], táṃ nā́ 'nv-ávâyan[b]; tè 'bruvann: adhvartavyā́ vā́ imé devā́ abhûvann íti; tád adhvarásyâ 'dhvara-tvā́ṃ; táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ. yá eváṃ vidvā́nt sómena yájate bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati || 8 || ápaçyanto, 'gnishomī́yam, âtmánâ párâ, trī́ṇi ca || 2 ||

vâva — kurvantáḥ — a∪çum | avâsyety áva-asyá — abhîti | sunuyât — abhishuṇotîty ábhi-sunoti | tená | ṛijîshi — paryâvártete iti pari-âvártete | jaṭharā́ | iva — dve iti | dradbásî iti | satatî iti sa-tatī́ | vaste — tirodhâyeti tiraḥ-dhâyá | eti — jâryai | devâḥ — yajne | akúrvata — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — tryámbakân iti tri-ambakân anvavā́jigâ∪sann ity ánu-avā́jigâ∪san — anvavā́yann ity ánu-avā́yan | te | abrúvan | adhvartavyâḥ | vai — asúrâḥ.

3. [a]pari-bhū́r agním pari-bhū́r índram pari-bhū́r víçvân devā́n pari-bhū́r mā́∪ sáha brahma-varcaséna, sá naḥ pavasva çáṃ gáve çáṃ jánâya çám árvate çá∪ râjann óshadhî-bhyó; 'chinnasya te rayi-pate su-vī́ryasya râyás póshasya[1] daditā́raḥ syâma | tásya me râsva, tásya te bhakshîya, tásya ta idám ún mṛije || [b]prâ-'ṇā́ya me varco-dā́ várcase pavasvâ, [c]'pâ-'nā́ya, [d]vy-ânā́ya, [e]vâcé || 1 || [f]dakshakratú-bhyâṃ, [g]cákshur-bhyâm me varco-daú várcase pavethâ∪, [h]çrótrâyâ, [i]''tmáné, [k]'ñgebhya, [l]ā́yushe, [m]vîryâya[2]. [n]víshṇor, [o]índrasya, [p]víçveshâṃ devā́nâṃ jaṭháram asi, varco-dā́ me várcase pavasva. [q]kò 'si kó nā́ma, kásmai tvâ kā́ya tvâ, yáṃ tvâ sómenā́ 'tîtṛipaṃ yáṃ tvâ sómenā́ 'mîmada∪, su-prajā́ḥ prajáyâ bhûyâsa∪ su-vī́ro vîraíḥ su-várcâ várcasâ su-póshaḥ póshair. [r]víçvebhyo

---

2. [10] so (°â∪s t°) ABW, s. P. 6, 14.

3. somâvekshaṇam. [1] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [2] der kalpa (B pag. 94) fügt noch tejase, ojase, varcase ein, für die drei atigrâhya.

me rûpébhyo varco-dā́ḥ || 2 || várcase pavasva, tásya me râsva, tásya te bhakshîya, tásya ta idám ún mṛije || búbhûshann áve "kshetai, 'shá vaí pā́triyaḥ prajā́-patir, yajnáḥ prajā́-patis, tám evá tarpayati, sá enáṃ triptó bhū́tyâ 'bhí pavate. brahmavarcasá-kâmó 've "kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ triptó brahma-varcasénâ 'bhí pavata. âmayâvī́[3] || 3 || avé "kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ triptá ā́yushā́ 'bhí pavate. 'bhi-cárann áve "kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ triptáḥ prâṇâ-'pânā́bhyâṃ vâcó dakshakratú-bhyâṃ cákshur-bhyâṃ çrótrâbhyâm âtmánó 'ṅgebhya ā́yusho 'ntár eti tâják prá dhanvati || 4 || vâcé, rûpébhyo varcodā́, âmayâvī́, páñcacatvâriṃçac ca || 3 ||

Vs. 7, 14, 27-29. Ç. 4, 2, 1, 22. 5, 6, 1-4. Kâ. 9, 10, 14. 7, 9-14. — saḥ | naḥ — oshádhîbhya[4] ity oshádhi-bhyaḥ | achinnasya — râyaḥ | poshásya — te | idam | ud iti — varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — vyânâyeti vi-anâyâ — suvarcâ iti su-varcā́ḥ — eshaḥ | vai — âmayâvî — antaḥ | eti | tâjak.

4. [a] sphyáḥ svastír[1] vi-ghanáḥ svastíḥ párçur védiḥ paraçúr naḥ svastíḥ | yajníyâ yajna-kṛíta stha té mâ 'smín yajná úpa hvayadhvam. [b] úpa mâ dyā́vâ-pṛithivî hvayetâm úpâ "-stâváḥ kaláçaḥ sómo agnír[2], úpa devā́ úpa yajná úpa mâ hótrâ upa-havé hvayantâṃ. [c] námo 'gnáye makha-ghné makhásya mâ yáço 'ryâd íty â-havanī́yam úpa tishṭhate, yajnó vaí makháḥ || 1 || yajnáṃ vā́vá[1] sá tád ahan, tásmâ evá namas-kṛítya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai. [d] námo rudrā́ya makha-ghné námas-kṛityâ mâ pāhī́ 'ty ā́gnî-'dhraṃ, tásmâ evá namas-

---

3. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 3, 7.

4. sphyâdyupasthânamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 15.

-kṛítya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai. [c] náma índrâya makha-ghná indriyám me vîrỳam mâ nír vadhîr íti hotrĩyam, â-çísham evaí 'tā̃m ā̃ çâsta indriyásya vîrỳasyā̃ 'nir-ghâtâya. [f] yā̃ vaí ‖ 2 ‖ devátâḥ[1] sádasy ā̃rtim[1] â-'rpáyanti yás tā̃ vidvā̃n pra-sárpati ná sádasy ā̃rtim[1] ā̃ 'rchati[3]; námo 'gnáye makha-ghna íty âhai, 'tā̃ vaí devátâḥ[1] sádasy ā̃rtim[1] ā̃ 'rpayanti, tā̃ yá evám vidvā̃n pra-sárpati ná sádasy ā̃rtim[1] ā̃ 'rchati[3]. [g] dṛidhé[4] sthaḥ çithiré[4] samĩcî[1,4] mā̃ 'ṁhasas pâtaṁ[5]. [h] sū̃ryo mâ devó divyā̃d áṁhasas pâtu[5], vâyúr antárikshât[1] ‖ 3 ‖ agníḥ pṛithivyā̃, yamáḥ pitṛí-bhyaḥ, sárasvatî[1] manushỳebhyo. [i] dévî[4] dvârau mā̃ mâ sáṃ tâptaṃ. [k] námaḥ sádase náṃmaḥ sádasas pátaye[5] námaḥ sákhînâm puro-gâṇâṃ[6] cákshushe námo divé námaḥ pṛithivyā̃. [l] áhe[7] daidhishavyó 'd átas tishṭhâ 'nyásya sádane sî́da yò 'smát pā̃ka-tara. [m] ún ni-váta úd ud-vátaç ca gesham. [n] pâtám mâ dyâvâ-pṛithivî[8] adyā̃ 'hnaḥ. [o] sádo vaí pra-sárpantam ‖ 4 ‖ pitáró 'nu prá sarpanti, tá enam îçvarā̃ híṁsitoḥ, sádaḥ pra-sṛípya dakshiṇâ-'rdhám páre "kshetā̃:" 'ganta pitaraḥ pitṛi-mā̃n ahám yushmā̃bhir bhûyâsaṁ su-prajáso máyâ yûyám bhûyâsté 'ti, tébhya evá namas-kṛítya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai ‖ 5 ‖

makhó, vā̃, antárikshât, prasárpantam, tráyastriṁçac ca ‖ 4 ‖

[a] Ath. 7, 28, 1. — [i] Vs. 5, 33 ff. Pañc. 1, 5, 1. Lâṭy. 2, 3, 9. — [l] Kâ. 2, 1, 22. Kauç. 3. 137. — yajniyā̃ḥ | yajnakṛita iti yajna-kṛitâḥ — asmin | yajne — âstâva ity ā̃-stâvaḥ — aryât — vâva | saḥ | tat | ahan — namaskṛityeti namaḥ-kṛityâ — anā̃rtyai — namáskṛityeti namáḥ-kṛityâ — âgnī̃dhram ity âgni-idhram — namáḥ | indrā̃ya | makhaghna iti makha-ghne — yâḥ | vai — ârpayantîty ā̃-arpayánti — tâḥ — âr-

4. [3] s. P. 10, 9. [4] s. P. 4, 47. 38. [5] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24. 27. [6] zum ṇ s. P. 7, 10. [7] ahiçabdas (!) tripalakshakaḥ, schol. (p. 108 in B). [8] s. P. 4, 12.

tim | eti | ṛi̱cha̱ti̱ — e̱tâḥ | vai — eti | a̱rpa̱ya̱nti̱ | tâḥ — dṛi̱dhe iti — çi̱thi̱re iti | sa̱mîcî iti — aṁhásaḥ — pṛi̱thi̱= vyâḥ — devî iti — sadásaḥ — pu̱ro̱gâṇâ̱m iti puraḥ-gânā̂m — pṛi̱thi̱vyai | ahè | dai̱dhi̱sha̱vya̱ | ud iti — pâkàtara̱ iti̱ pâkà-ta̱ra̱ḥ — ni̱vata̱ iti ni-vatàḥ — a̱dya | ahnàḥ — anù | preti | sa̱rpa̱nti̱ | te — îçva̱râḥ — da̱kshi̱ṇâ̱rdham iti da= kshiṇa-a̱rdham | pareti | îksha̱ta̱ | eti | a̱ga̱nta̱.

5. [a]bhákshé " 'hi mā̆, " viça dîrghâyu-tvā̆ya çaṃ= tanu-tvā̆ya râyás póshâya[1] várcase suprajâs-tvā̆yé, " 'hi vaso puro-vaso, priyó me hṛidò 'sy. [b]açvínos tvâ bâhú= -bhyâṁ saghyâsaṃ[2]. [c]nṛi-cákshasaṃ tvâ deva soma su= -cákshâ áva khyesham. [d]mandrā̆ 'bhí-bhûtiḥ ketúr yajnā̆= nâṃ vā̆g jushâṇā̆ sómasya tṛipyatu mandrā̆ sv-arvâcy áditir ánâhata-çîrshṇî vā̆g jushâṇā̆ sómasya tṛipyatv. [e]é 'hi viçva-carshaṇe ‖ 1 ‖ çam-bhū̆r mayo-bhū̆ḥ, svastí[3] mâ hari-varṇa prá cara krátve dákshâya râyás póshâya[1] su= -vîrátâyai. [f]mā̆ mâ râjan ví bîbhisho, mā̆ me hā̆rdi tvishā̆ vadhîḥ | vṛíshaṇe çúshmâyā̆ "yushe várcase ‖ [g]vásumad-ga= ṇasya soma deva te mati-vídaḥ prâtaḥ-savanásya gâyatrá= -chandasa índra-pîtasya nárâçáṁsa-pîtasya pitṛí-pîtasya má= dhu-mata úpa-hûtasyó 'pa-hûto bhakshayâmi. [h]rudrávad= -gaṇasya soma deva te mati-vído mā̆dhyaṃdinasya[3] sáva= nasya trishṭúp-chandasa índra-pîtasya nárâçáṁsa-pîtasya ‖ 2 ‖ pitṛí-pîtasya mádhu-mata úpa-hûtasyó 'pa-hûto bhaksha= yâmy. [i]âdityavád-gaṇasya soma deva te mati-vídas tṛitī́= yasya sávanasya jágatî-chandasa índra-pîtasya nárâçáṁsa= -pîtasya pitṛí-pîtasya mádhu-mata úpa-hûtasyó 'pa-hûto bha=

---

5. bhakshamantrâḥ; [a-l] gehören vor 1, 4, 14, [m] hinter 1, 4, 45 [i], [n-p] hinter 1, 4, 28, [q-v] vor 1, 4, 23, [w-x] hinter 1, 4, 28. [1] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [2] sadhy° B (auch im Comm. zweimal so; = gṛihṇâmi). [3] ohne avagraha.

kshayâmi || [k] ā́ pyâyasva sám etu te viçvátaḥ[3] soma vṛ́shṇi-yam | bhávâ[4] vā́jasya saṃ-gathé || [l] hínva me gā́trâ hari-vo gaṇā́n me mā́ ví tītṛishaḥ | çivó me sapta-'rshī́n úpa tishṭhasva mā́ mé 'vâñ[5] nā́bhim áti || 3 || gâḥ || [m] ápâma sómam amṛ́tâ abhûmā́ 'darçma jyótir ávidâma devā́n | kím asmā́n kṛiṇa-vad árâtiḥ kím u dhûrtír amṛita mártyasya || [n] yán ma âtmáno mindā́ 'bhûd agnís tát[6] púnar ā́ 'hâr jâtá-vedâ ví--carshaṇiḥ | púnar agníç cákshur adât púnar índro bṛ́has-pátiḥ[8] | púnar me açvinâ[6] yuvám cákshur â dhattam a-kshyóḥ || [o] ishṭá-yajushas te deva soma stutá-stomasya || 4 || çastó-'kthasya hári-vata índra-pîtasya mádhu-mata úpa-hû-tasyó 'pa-hûto bhakshayâmi || [p] â-pū́ryâ sthā́ " mâ pûra-yata pra-jáyâ ca dhánena ca || [q] etát te tata yé ca tvā́m ánv, état te pitâmaha[3] pra-pitâmaha yé ca tvā́m ánv. [r] átra pitaro yathâ-bhâgám mandadhvam. [s] námo vaḥ pi-taro rásâya, námo vaḥ pitaraḥ çúshmâya, námo vaḥ pitaro jîvā́ya, námo vaḥ pitaraḥ || 5 || sva-dhā́yai, námo vaḥ pitaro manyáve, námo vaḥ pitaro ghorā́ya, pítaro námo vo. [t] yá etásmiñ loké sthá yushmā́ᵘs té[7] 'nu, yè 'smíñ loké mā́m té 'nu. [u] yá etásmiñ loké sthá yûyám téshâm vá-sishṭhâ bhûyâsta, yé 'smíñ lokè 'hám téshâm vásishṭho bhûyâsam. [v] prájâ-pate ná tvád etā́ny anyó víçvâ jâtā́ni pári tā́ babhûva || 6 || yát-kâmâs te juhumás tán no astu[8] vayáᵘ syâma pátayo rayīṇā́m || [w] devá-kṛitasyaí 'naso 'va--yájanam asi, manushỳa-kṛitasyaí 'naso 'va-yájanam asi, pitṛ́-kṛitasyaí 'naso 'va-yájanam asy. [x] ap-sú dhautásya soma deva te nṛ́-bhiḥ sutásye 'shṭá-yajusha stutá-stomasya çastó-'kthasya yó bhakshó açva-sánir[9] yó go-sánis[10] tásya

5. [4] so (°à) ABW, s. P. 3, 8. [5] so (°s t°) ABW, s. P. 6, 5. [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 12. [7] so (°ᵘs t°) ABW, s. P. 6, 14. [8] so schon I, 8, 14, 2. [9] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [10] so (gosa°) ABW, s. P. 6, 12.

te pitṛí-bhir bhakshám-kṛitasyó 'pa-hûtasyó 'pa-hûto bhakshayâmi ‖ 7 ‖ viçvacarshaṇe, trishṭúpchandasa índrapîtasya nárâçáᴗsapîtasyā́, 'ti, stutástomasya, jîvā́ya námo vaḥ pitaro, babhûva, cátuçcatvâriᴗçac ca ‖ 5 ‖

Kâ. 9, 11, 22. — [g] Ait. Br. 7, 34. Çâñkh. 7, 5, 23. — [k] Pañc. 1, 5, 8. Lâṭy. 2, 5, 9. [k.m] Âçv. 5, 6, 26. 27. [k.l.m] Kâ. 9, 12, 5. 4. 10, 9, 7. — [q] Ç. 2, 4, 2, 19 (eke!). Çâñkh. 4, 4, 7, 10. Gobh. 4, 3, 6. 8. 14. — [r.s] Vs. 2, 31[a]. 32. Çâñkh. 4, 5, 1. Gobh. 4, 3, 18-21. — [u] Çâñkh. 4, 5, 1. — [v] Vs. 10, 20. — [w.x] Vs. 8, 13. 12. Ç. 4, 4, 3, 11. Kâ. 10, 8, 5. 6. Pañc. 1, 6, 4-11. Lâṭy. 2, 11. 13. 16. 3, 1, 28. Çâñkh. 8, 8, 7. 9, 6. — bhakshà | eti | ibi | mâ | eti | viça — suprajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyà | eti | ibi — vaso iti | purovaso iti puraḥ-vaso — svàrvâcîti su-arvâcî — eti | ihi — bhavà — saptarshîn iti sapta-ṛishîn — avā̃n — adàrçma — kim | asmân — kim | u — mindâ | abhūt — punàḥ | eti | ahâḥ | jâtavèdâ iti jâta-vedâḥ — çastokthasyeti çasta-ukthasya — âpûryâ ity ā́-pûryāḥ | stha | eti — anv iti | etàt — anv iti | atrà — ye | etasmin — yushmân | te | anv iti | ye | asmin — te | anv iti | ye — vasishṭhâḥ — ye | asmin | loke | aham — enàsaḥ | avayajànam ity àva-yajànam — ishṭayàjusha itîshṭa-yajushaḥ.

6. [a] mahînā́m páyo 'si víçveshâṃ devā́nâṃ tanū́r, ṛidhyā́sam adyá pṛíshatînâṃ gráham, pṛíshatînâṃ gráho 'si, víshṇor hṛídayam asy, ékam isha[1] víshṇus tvā́ 'nu ví cakrame, bhûtír dadhnā́ ghṛiténa vardhatâṃ, tásya me 'shṭásya vîtásya dráviṇam ā́ gamyâj, jyótir asi vaiçvânarám[2] pṛíçniyai dugdháṃ. [b] yā́vatî[2.3] dyā́vâ-pṛithivī́[3] mahi-tvā́ yā́vac[2] ca saptá síndhavo vi-tasthúḥ | tā́vantam[2] indra te ‖ 1 ‖ grábaᴗ sahó "rjā́ gṛihṇâmy ástṛitam ‖ yát kṛishṇa-çakunáḥ pṛishad-âjyám ava-mṛiçéc chûdrā́ asya pra-mā́-

6. pṛishadâjyam (mantraç ca dadhigharmagaḥ); [a] gehört vor 1, 3, 6; [b] vor 1, 4, 18. [1] he isha sarvadevair ishyamâṇa, schol. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 13. 12.

yukâḥ syur, yác chvã́ 'va-mṛiçéc cátush-pâdo 'sya pa-
çávaḥ prá-mâyukâḥ syur, yát skánded yájamânaḥ pra-
-mã́yukaḥ syât. paçávo vaí pṛishad-âjyám, paçávo vã́ etásya
skandanti yásya pṛishad-âjyá◡ skándati, yát pṛishad-âjyám
púnar gṛihṇã́ti paçū̃́n evã́ 'smai púnar gṛihṇâti. prâ-'ṇó
vaí pṛishad-âjyám, prâ-'ṇó vaí || 2 || etásya skandati
yásya pṛishad-âjyá◡ skándati, yát pṛishad-âjyám púnar gṛih-
ṇã́ti prâ-'ṇám evã́ 'smai púnar gṛihṇâti. híraṇyam ava-
-dhã́ya gṛihṇâty, amṛ́tam vaí híraṇyam prâ-'ṇáḥ pṛishad-
-âjyám, amṛ́tam evã́ 'sya prâ-'ṇé dadhâti. çatá-mânam
bhavati, çatã́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ã́yushy evé 'ndriyé
práti tishṭhaty. áçvam áva ghrâpayati, prâjâ-patyó vã́
áçvaḥ prâjâ-patyáḥ prâ-'ṇáḥ, svã́d evã́ 'smai yóneḥ prâ-
-'ṇáṃ nír mimîte. ví vã́ etásya yajnáç chidyate yásya
pṛishad-âjyá◡ skándati, vaishṇavyá 'rcã́ púnar gṛihṇâti
yajnó vaí víshṇur yajnénai 'vá yajná◡ sáṃ tanoti || 3 ||
te, pṛishad-âjyám prâṇó vaí, yóneḥ prâṇáṃ, dvã́vi◡çatiç ca || 6 ||

[b] Vs. 38, 26. (Ç. 14, 3, 1, 30). Kâ. 26, 7, 54. — ekám | isha — anú | vîti | cakrame — mâ | ishṭasyá | vîtasyá — yâ-vátî iti — tâvántam — saha | ûrjâ — yat | çvâ — ca-túshpâda iti catúḥ-pâdaḥ — prâṇa iti pra-anaḥ — çatâ-yur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — vaish-ṇavyâ | ṛicâ.

7. [a] déva savitar etát te prã́ ''ha, tát prá ca suvá prá ca yaja. [b] bṛ́haspátir[1] brahmã́. [c] ''yushmatyâ[1] ṛicó mã́ gâta tanû-pã́t sã́mnaḥ. [d] satyã́ va â-çíshaḥ santu satyã́ ã́-kûtaya. [e] ṛitáṃ ca satyáṃ ca vadata. [f] stutá de-vásya savitúḥ pra-savé. [g] stutásya stutám asy, ū̃́rjam má-hya◡ stutáṃ duhâm, ã́ mâ stutásya stutáṃ gamyâc. [h] chas-

---

7. stutaçastre; [g] gehört vor 1, 4, 14, [h] hinter 1, 4, 15. [1] ohne avagraha.

trásya çastrám ‖ 1 ‖ asy, ū́rjam máhyaṃ çastrám duhâm, ā́ mâ çastrásya çastrám gamyâd. [i][2]indriyā́-vanto[3] vanâmahe dhukshîmáhi pra-jā́m ísham | [k]sā́ me satyā́ "-çī́r devéshu bhûyâd. [l]brahma-varcasám mā́ " gamyât ‖ [m][4]yajnó babhûva sá ā́ babhûva sá prá jajne sá vâvṛidhe | sá devā́nâm ádhi-patir babhûva só asmā́ṃ[5] ádhi-patîn[6] karotu vayáṃ syâma pátayo rayīṇā́m ‖ [n]yajnó vâ vaí ‖ 2 ‖ yajnápatiṃ duhé yajná-patir vâ yajnáṃ duhe; sá yá stuta-çastráyor dóham ávidvân yájate tám yajnó duhe sá ishṭvā́ pā́pîyân bhavati, yá enayor dóham vidvā́n yájate sá yajnáṃ duhe sá ishṭvā́ vásîyân bhavati; stutásya stutám asy ū́rjam máhyaṃ stutám duhâm ā́ mâ stutásya stutáṃ gamyâc chastrásya çastrám asy ū́rjam máhyaṃ çastrám duhâm ā́ mâ çastrásya çastráṃ gamyâd íty âhai, 'shá vaí stuta-çastráyor dóhas, taṃ yá eváṃ vidvā́n yájate duhá evá yajnám ishṭvā́ vásîyân bhavati ‖ 3 ‖
çastráṃ, vaí, çastráṃ duhâṃ, dvā́viṃçatiç ca ‖ 7 ‖

Ç. 4, 6, 6, 7. Kâ. 11, 1, 20. — [c]Çâñkh. 6, 8, 6. Kauç. 108. — [f]Kâ. 11, 1, 19. Çâñkh. 6, 8, 6. Pañc. 1, 9, 1. Lâṭy. 5, 11, 9. — [g.i]Pañc. 1, 3, 8. — preti | âha — suva — brahmâ | âyúshmatyâḥ — tanûpâd iti tanû-pât — satyâḥ — santu[7] — âkū́taya ity â-kûtayaḥ — indriyâvánta itī́ndriya-vantaḥ — satyâ | âçîr ity ā́-çîḥ — mâ | eti — saḥ | eti — saḥ | asmân — saḥ | yaḥ — tam | yajnaḥ | duhe — eshaḥ | vai — duhe | eva.

8. [a]çyenā́ya pátvane svā́hâ[1] váṭ[2] svayám-abhigûrtâya námo, vi-shṭambhā́ya dhármaṇe svā́hâ váṭ sv. n.,

---

7. [2] so schon I, 6, 4, 2. 3. [3] s. P. 3, 5. [4] so schon I, 6, 6, 4. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 9. 9, 21. [6] so (°âṃ a°) ABW, s. P. 9, 21. [7] unbetont.

8. tṛitîyasavanagatâ mâdhyaṃdinasavanagatâ homaviçeshamantrâḥ (prasthitayâjyâkhyahomâdyâḥ); [a.b] gehört hinter I, 4, 22, [c-g (h)] an den Schlufs von I, 4, 43, [i-m] zwischen I, 4, 22. 23, [n-r] zwischen I, 4, 27. 28. [1] ohne avagraha. [2] nach dem kalpa (B. p. 138) gehört vaṭ (= avaçyam, schol.!) an den Beginn des zweiten Absatzes, nicht zum Schlufs des ersten.

pari-dháye jana-práthanâya svā̆hâ vát sv. n., ûrjé hótrâṇâu svā̆hâ vát sv. n., páyase hótrâṇâu svā̆hâ vát sv. n., prajā̆-pataye Mánave svā̆hâ vát sv. n., ṛitám ṛita-pâḥ[3] suvar-vâṭ[3]. svā̆hâ vát sv. námas. [b] tṛimpántâu hótrâ mádhor ghṛitásya. [c] yajná-patim ṛíshaya énasâ || 1 || âhuḥ |[4] pra-jā̆ nír-bhaktâ anu-tapyámânâ, madhavyàu stokā̆v ápa taú rarâdha |[5] sám nas tā̆bhyâu sṛijatu viçvá-karmâ.[6] [d] ghorā̆ ṛíshayo námo astv[7] ebhyaḥ |[4] cákshusha eshâm mánasaç ca saṃ-dhaú, bṛíhaspátaye[1] máhi shád[8] dyu-mán námaḥ |[4] námo viçvá-karmaṇe sá u pâtv asmā̆n.[6] [e] ananyā̆nt soma-pā̆n mányamânaḥ |[4] prâ-'ṇásya vidvā̆nt sam-aré ná dhī́ra, énaç cakṛivā̆n máhi baddhá eshâm |[9] táṃ viçva-karman || 2 || prá muñcâ[10] svastáye[1].[6] [f] yé bhaksháyanto ná vásûny ânṛihúḥ[11] |[4] yā̆n agnáyo 'nv-átapyanta[12] dhíshṇiyâ, iyáṃ téshâm avayā̆[1] dúr-ishṭyai sv-ishṭiṃ nas tā̆ṃ kṛiṇotu viçvá-karmâ |[9] [g] námaḥ pitṛí-bhyo abhí[7] yé no ákhyan[7] yajna-kṛíto yajná-kâmâḥ su-devā̆, ákâmâ vo dákshiṇâṃ ná nīnima[13] mā̆ nas tásmâd énasaḥ pâpayishṭa[14] | [h] yā̆vanto[1] vaí sadasyâs tè sárve dakshiṇyâs, tébhyo yó dákshiṇâṃ ná || 3 || náyed aí 'bhyo vṛiçcyeta[15], yád vaiçva-karmaṇā̆ni juhóti sadasyân evá tát prîṇâty. [i] asmé[16] devâso vápushe cikitsata yám âçírâ[1] dámpatî[1 u. 16] vâmám açnutáḥ | púmân putró jâyate vindáte vásv átha víçve arapā̆[17] edhate[18] gṛiháḥ || [k] âçîr-dâyā̆ dámpatî[16] vâmám açnu-

---

8. [3] Vocativ! s. schol. p. 139. [4] so (|) ABW, auch im schol. (p. 139. 140). [5] so (|) AW, in B fehlt der Strich, °dhâ B im schol. (p. 139). [6] | fehlt in ABW. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 17. [8] so (sh°) ABW, s. P. 6, 2. [9] so (|) AW; in B fehlt der Strich. [10] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [11] s. Pâṇ. 6, 1, 36. [12] so (°o ') ABW, s. P. 12, 8. 7. [13] so ACDW, nīnima B. [14] so ACDW, pā̆pay° B (= pâpishṭhân kuruta, p. 142). [15] so ACDW, vṛiçceta B (auch p. 142). [16] s. P. 4, 9. 35. [17] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. [18] unbetont!

tâm árishṭo rā́yaḥ[19] sacatâɷ sám-okasâ | yá ā́ 'sicat[20] sáṃ-dugdhaṃ kumbhyā́ sahé 'shṭéna yā́mann ámatiṃ jahâtu sáḥ || [l] sarpir-grîvī́ || 4 || pī́vary asya jâyā́ pī́vânaḥ putrā́ ákṛiçâso asya[7] | sahá-jânir yáḥ su-makhasyámâna índrâyâ "çíraɷ[1] sahá kumbhyā́ 'dât || [m] â-çī́r ma ū́rjam utá suprajâs-tvám íshaṃ dadhâtu dráviṇaɷ sá-varcasam | saṃ-jáyan kshétrâṇi sáhasâ 'hám indra kṛiṇvânó anyā́ɷ[7] ádharânt[21] sapátnân[1] || [n] bhûtám asi bhûté ma dhâ, múkham asi múkham bhûyâsaṃ. [o] dyā́vâ-pṛithivī́bhyâṃ tvâ pári gṛihṇâmi. [p] víçve tvâ devā́ vaiçvânarā́ḥ[1] || 5 || prá cyâvayantu. [q] diví devā́n dṛiɷhâ 'ntárikshe[1] váyâɷsi pṛithivyā́m pā́rthivân. [r] dhruváṃ dhruvéṇa havíshā́ 'va sómaṃ nayâmasi |[9] yáthâ naḥ sárvam íj jágad ayakshmáɷ su-mánâ ásat || [s] yáthâ na índra íd víçaḥ kévalîḥ sárvâḥ sá-manasaḥ kárat |[4] yáthâ naḥ sárvâ íd díço[22] 'smā́kaṃ[12] kévalîr ásan || 6 || énasâ, viçvakarman, yó dákshiṇâṃ ná, sarpirgrîvī́, vaiçvânarā́ç, catvâriɷçác ca || 8 ||

[m] K. 5,-2. 32, 2. — Ath. 2, 29, 3. — Kâ. 10, 5, 3. — vi̱shṭa̱mbhâyeti vi-sta̱mbhâyà — ṛi̱ta̱pâ̱ ity ṛita-pâ̱ḥ | su̱va̱rvâ̱ḍ iti suvaḥ-vâ̱ṭ — tṛi̱mpantā́m[23] | hotrā́ḥ | madhòḥ — ṛishà-yaḥ — pra̱jâ iti pra-jâḥ | nirbhàktâ̱ iti̱ niḥ-bha̱ktâ̱ḥ | a̱nu̱-ta̱pyamā́nâ̱ ity ànu-ta̱pyamā́nâḥ — cakshúshaḥ — sat | dyu̱-mad iti dyu-mat — dhîràḥ — ba̱ddhaḥ — mu̱ñca̱ — a̱va̱yâ — a̱kâ̱mâḥ — nî̱ni̱ma̱ — eti | e̱bhya̱ḥ — a̱sme iti — â̱çirā́ | dampàtî̱ iti — â̱çî̱rdâ̱yety ā́çîḥ-dâ̱yâ | dampàtî̱ iti — yaḥ | eti | asicat — sa̱ha | i̱shṭenà — sa̱rpi̱rgrî̱vîti sarpiḥ-grî̱vî | pîvàrî — su̱ma̱kha̱syamā́na̱ iti su-ma̱kha̱syamā́naḥ — ku̱m-bhyâ | adā́t | â̱çîr ity ā́-çîḥ | me̱ — sahàsâ | a̱ham — dhâ̱ḥ — de̱vâḥ — ha̱vishā́ | aveti — indràḥ.

---

8. [19] Nom. Singul.?? dhanâni schol. (als Accusativ). [20] â nach dem padapâṭha nicht mit ásicat komponirt! [21] so (°âɷ a°) ABW, s. P. 9, 22. [22] viço D und B einmal (p. 145), aber im Text und Comm. diçaḥ, wie ACW. [23] tṛip° D.

pari-dháye jana-práthanâya svā̆hâ vát sv. n., ûrjé hótrâṇâu
svā̆hâ váṭ sv. n., páyase hótrâṇâu svā̆hâ váṭ sv. n.,
prajā̆-pataye Mánave svā̆hâ váṭ sv. n., ṛitám ṛita-pâḥ[3]
suvar-vâṭ[3]. svā̆hâ váṭ sv. námas. [b] tṛimpántâu hótrâ má-
dhor ghṛitásya. [c] yajná-patim ṛíshaya énasâ || 1 || âhuḥ |[4]
pra-jā̆ nír-bhaktâ anu-tapyámânâ, madhavỳau stokā̆v ápa
taú rarâdha |[5] sám nas tā̆bhyâu sṛijatu viçvá-karmâ.[6] [d] ghorā̆
ṛíshayo námo astv[7] ebhyaḥ |[4] cákshusha eshâm mánasaç
ca saṃ-dhaú, bṛíhaspátaye[1] máhi sháḍ[8] dyu-mán námaḥ |[4]
námo viçvá-karmaṇe sá u pâtv asmā̆n.[6] [e] ananyā̆nt soma-
-pā̆n mányamânaḥ |[4] prâ-'ṇásya vidvā̆nt sam-aré ná dhī̆ra,
énaç cakṛivā̆n máhi baddhá eshâm |[9] táṃ viçva-karman
|| 2 || prá muñcâ[10] svastáye[1].[6] [f] yé bhaksháyanto ná vá-
sûny âṇṛibúḥ[11] |[4] yā̆n agnáyo 'nv-átapyanta[12] dhíshṇiyâ,
iyáṃ téshâm avayā̆[1] dúr-ishṭyai sv-ishṭiṃ nas tā̆ṃ kṛiṇotu
viçvá-karmâ |[9] [g] námaḥ pitṛí-bhyo abhí[7] yé no ákhyan[7]
yajna-kṛíto yajná-kâmâḥ su-devā̆, ákâmâ vo dákshiṇâṃ ná
nīnima[13] mā̆ nas tásmâd énasaḥ pâpayishṭa[14] | [h] yā̆vanto[1]
vaí sadasỳâs tè sárve dakshiṇỳâs, tébhyo yó dákshiṇâṃ
ná || 3 || náyed aí 'bhyo vṛiççyeta[15], yád vaiçva-kar-
maṇā̆ni juhóti sadasỳân evá tát príṇâty. [i] asmé[16] de-
vâso vápushe cikitsata yám âçírâ[1] dámpatî[1 u. 16] vâmám
açnutáḥ | púmân putró jâyate vindáte vásv átha víçve ara-
pā̆[17] edhate[18] gṛiháḥ || [k] âçîr-dâyā̆ dámpatî[16] vâmám açnu-

---

8. [3] Vocativ! s. schol. p. 139. [4] so (|) ABW, auch im schol. (p. 139. 140). [5] so (|) AW, in B fehlt der Strich, °dhâ B im schol. (p. 139). [6] | fehlt in ABW. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 17. [8] so (sh°) ABW, s. P. 6, 2. [9] so (|) AW; in B fehlt der Strich. [10] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [11] s. Pâṇ. 6, 1, 36. [12] so (°o ') ABW, s. P. 12, 8. 7. [13] so ACDW, nīnima B. [14] so ACDW, pā̆pay° B (= pâpishṭhân kuruta, p. 142). [15] so ACDW, vṛiçceta B (auch p. 142). [16] s. P. 4, 9. 35. [17] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 8. [18] unbetont!

tâm árishṭo rā̆yaḥ[19] sacatâ͜ sám-okasâ | yá ā̆ 'sicat[20] sáṃ=
-dugdhaṃ kumbhyā̆ sahé 'shṭéna yā̆mann ámatiṃ jahâtu
sáḥ || [l]sarpir-grîvī̆ || 4 || pī̆vary asya jâyā̆ pī̆vânaḥ putrā̆
ákṛiçâso asya[7] | sahá-jânir yáḥ su-makhasyámâna índrâyâ
"çíra͜[1] sahá kumbhyā̆ 'dât || [m]â-çī̆r ma ū̆rjam utá suprajâs=
-tvám íshaṃ dadhâtu dráviṇa͜ sá-varcasam | saṃ-jáyan
kshétrâṇi sáhasâ 'hám indra kṛiṇvânó anyā̆͜[7] ádharânt[21]
sapátnân[1] || [n]bhûtám asi bhûté ma dhâ, múkham asi mú=
kham bhûyâsaṃ. [o]dyā̆vâ-pṛithivī̆bhyâṃ tvâ pári gṛihṇâmi.
[p]víçve tvâ devā̆ vaiçvânarā̆ḥ[1] || 5 || prá cyâvayantu.
[q]diví devā̆n dṛi͜hâ 'ntárikshe[1] váyâ͜si pṛithivyā̆m pā̆r=
thivân. [r]dhruvâṃ dhruvéṇa havíshā̆ 'va sómaṃ nayâ=
masi |[9] yáthâ naḥ sárvam íj jágad ayakshmá͜ su-mánâ
ásat || [s]yáthâ na índra íd víçaḥ kévalîḥ sárvâḥ sá-manasaḥ
kárat |[4] yáthâ naḥ sárvâ íd díço[22] 'smā̆kaṃ[12] kévalîr ásan
|| 6 || énasâ, viçvakarman, yó dákshiṇâṃ ná, sarpirgrîvī́, vaiçvânarā́ç,
catvâri͜çác ca || 8 ||

[m]K. 5,͜2. 32, 2. — Ath. 2, 29, 3. — Kâ. 10, 5, 3. — vi̱=
shṭa̱mbhâyeti vi-sta̱mbhâyà — ṛi̱ta̱pâ̱ ity ṛita-pâ̱ḥ | su̱va̱rvâ̱ḍ
iti suvaḥ-vâ̱ṭ — tṛi̱mpantā̆m[23] | hotrā̆ḥ | madhòḥ — ṛishà=
yaḥ — pra̱jà iti pra-jâḥ | nirbhàktâ̱ iti̱ niḥ-bha̱ktâ̱ḥ | a̱nu̱=
ta̱pyamā̆nâ̱ ity ànu-ta̱pyamā̆nâḥ — cakshúshaḥ — sat | dyu̱=
mad iti dyu-mat — dhîràḥ — ba̱ddhaḥ — mu̱ñca̱ — a̱va̱yâ
— a̱kâ̱mâḥ — nî̱ni̱ma̱ — eti | e̱bhya̱ḥ — a̱sme iti — â̱çirā̆ |
dampàtî̱ iti — â̱çîrdâ̱yety ā̆çîḥ-dâ̱yâ | dampàtî̱ iti — yaḥ |
eti | asicat — sa̱ha | i̱shṭenà — sa̱rpi̱rgrî̱vîti sarpiḥ-grî̱vî |
pîvàrî — su̱ma̱kha̱syamā̆na̱ iti su-ma̱kha̱syamā̆naḥ — ku̱m=
bhyà | adā̆t | â̱çîr ity ā̆-çîḥ | me̱ — sahàsâ | a̱ham — dhâ̱ḥ
— de̱vâḥ — ha̱vishā̆ | aveti — indràḥ.

---

8. [19] Nom. Singul.?? dhanâni schol. (als Accusativ). [20] â nach dem padapâṭha nicht mit ásicat komponirt! [21] so (°â͜ a°) ABW, s. P. 9, 22. [22] viço D und B einmal (p. 145), aber im Text und Comm. diçaḥ, wie ACW. [23] tṛip° D.

9. yád vaí hótâ 'dhvaryúm abhy-âhváyate vájram enam abhí prá vartayaty; úktha-çâ íty âha prâtaḥ-savanám prati-gī́rya, trī́ṇy etā́ny aksharâṇi, tri-pádâ gâyatrī́, gâyatrám prâtaḥ-savanáṃ, gâyatriyaí 'vá prâtaḥ-savané vájram antár dhatta. ukthám vâcī́ 'ty âha mā́dhyaṃdinaω[1] sávanam prati-gī́rya, catvā́ry etā́ny aksharâṇi, cátush-padâ trishṭúp[1], traíshṭubham[1] mā́dhyaṃdinaω sávanaṃ, trishṭúbhai 'vá mā́dhyaṃdine sávane vájram antár dhatte || 1 || ukthám vâcī́ 'ndrâyé 'ty âha tṛitîya-savanám prati-gī́rya, saptaí 'tā́ny aksharâṇi, saptá-padâ çákvarî, çâkvaró vájro, vájreṇai 'vá tṛitîya-savané vájram antár dhatte. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vā́[2] adhvaryúḥ syâd yó yathâ-savanám prati-garé chándâωsi sam-pâdáyet téjaḥ prâtaḥ-savaná âtmán dádhîte 'ndriyám mā́dhyaṃdine sávane paçū́ωs tṛitîya-savaná[3] íty. úktha-çâ íty âha prâtaḥ-savanám prati-gī́rya, trī́ṇy etā́ny aksharâṇi || 2 || tri-pádâ gâyatrī́, gâyatrám prâtaḥ-savanám, prâtaḥ-savaná evá prati-garé chándâωsi sám pâdayaty; átho téjo vaí gâyatrī́, téjaḥ prâtaḥ-savanáṃ, téja evá prâtaḥ-savaná âtmán dhatta. ukthám vâcī́ 'ty âha mā́dhyaṃdinaω savanám prati-gī́rya, catvā́ry etā́ny aksharâṇi, cátush-padâ trishṭúp[1], traíshṭubham mā́dhyaṃdinaω[1] sávanam, mā́dhyaṃdina evá sávane prati-garé chándâωsi sám pâdayaty; átho indriyáṃ vaí trishṭúg[1], indriyám mā́dhyaṃdinaω sávanam || 3 || indriyám evá mā́dhyaṃdine sávana âtmán dhatta. ukthám vâcī́ 'ndrâyé 'ty âha tṛitîya-savanám prati-gī́rya, saptaí 'tā́ny aksharâṇi, saptá-padâ çákvarî, çâkvarā́ḥ paçávo, jā́gataṃ tṛitîya-savanáṃ, tṛitîya-savaná evá prati-garé chándâωsi sám pâda-

9. pratigaraḥ sâṅgaḥ samantraḥ. [1] ohne avagraha. [2] so AW, s. P. 5, 13; tú vâ B (auch im Comm. p. 151). [3] so (°ωs t°) ABW, s. P. 6, 14.

yaty; átho paçávo vaí jágatî, paçávas tṛitîya-savanám, pa⸗
çū̃n evá tṛitîya-savaná âtmán dhatte. yád vaí hótâ 'dhvar⸗
yúm abhy-âhváyata âvỳam[1] asmin dadhâti, tád yán ná
‖ 4 ‖ apa-hánîta[4] purā́ 'sya saṃ-vatsarā́d gṛihá ā́ vevî⸗
rañ; chóɷsâ[5] móda ivé 'ti praty-ā́hvayate[6], ténai 'vá tád
ápa hate. yáthâ vā́ ā́-yatâm pratī́-"kshata evám adhvar⸗
yúḥ prati-garám prátî "kshate. yád abhi-pratigṛiṇîyā́d
yáthā́ "-yatayâ sam-ṛicháte tâdṛíg[1] evá tád. yád ardha⸗
-'rcā́l lúpyeta[4] yáthâ dhā́vad-bhyo hī́yate[4] tâdṛíg[1] evá tát.
pra-bā́hug vā́ ṛitvíjâm[1] udgîthā́ ud-gîthá evó 'd-gâtṛī́⸗
ṇā́m ‖ 5 ‖ ṛicáḥ pra-ṇavá uktha-çaɷsínâm prati⸗
-garò 'dhvaryûṇā́ṃ. yá evám vidvā́n prati-gṛiṇā́ty annâ⸗
-'dá evá bhavaty[7] ā́ 'sya pra-jā́yâṃ vâjī́ jâyata. iyám
vaí hótâ 'sā́v adhvaryúr; yád ā́sînaḥ çáɷsaty asyā́ evá
tád dhótâ naí 'ty, ā́sta iva hī́ 'yám, átho imā́m evá téna
yájamâno duhe; yát tíshṭhan prati-gṛiṇā́ty amúshyâ evá
tád adhvaryúr naí 'ti ‖ 6 ‖ tíshṭhatî 'va hỳ asā́v, átho
amū́m evá téna yájamâno duhe. yád ā́sînaḥ çáɷsati tá⸗
smâd itáḥ-pradânaṃ[8] devā́ úpa jîvanti, yát tíshṭhan prati⸗
-gṛiṇā́ti tásmâd amútaḥ-pradânam[8] manushyâ úpa jîvanti.
yát prā́ñ[1] ā́sînaḥ çáɷsati pratyáñ[1] tíshṭhan prati-gṛiṇā́ti
tásmât prā́cînaɷ[1] réto dhîyate[7] prátîcîḥ[1] pra-jā́ jâyante. yád
vaí hótâ 'dhvaryúm abhy-âhváyate vájram enam abhí
prá vartayati párâñ[1] ā́ vartate vájram evá tán ní ka⸗
roti ‖ 7 ‖ sávane vájram antár dhatte, trī́ṇy etā́ny aksháráṇi, 'ndriyám
mā́dhyaṃdinaɷ savanáṃ, nó, 'dgâtṛiṇā́m, adhvaryúr naí 'ti, vartayaty,
ashṭaú ca ‖ 9 ‖

Ait. Br. 3, 12. Âçv. 5, 9. 10. Çâñkh. Br. 14, 3. çr. 7, 9, 1. 6. 7.
Kâ. 9, 13, 29. — a̱bhi | preti | va̱rta̱ya̱ti̱ — gâ̱ya̱tri̱yâ | e̱va

---

9. [4] die Wurzel betont! [5] so (°â) ABCDW; °nch° AW. [6] als Compositum! [7] unbetont! [8] s. P. 8, 34 sch.

— antaḥ | dhatte — vâci[9] | iti — catúshpadeti catúḥ-padâ — vâci[9] | indrâya — saḥ | tu | vai — dadhîta — paçûn — prâtaḥsavana iti prâtaḥ-savane | eva — atho iti — dhatte — vâci[9] — mâdhyàṃdine | eva — vai | trishṭuk — dhatte — vâci[9] | indrâya — âvyàm — apahanîtety àpa-hanîta — gṛihe | eti — çoesâ[10] | modàḥ | iva — pratyâhvàyata iti prati-âhvàyate — pratîkshata iti prati-îkshàte — pratîti | îkshate — abhipratigṛiṇîyâd ity àbhi-pratigṛiṇîyât — ardharcâd ity àrdha-ṛicât | lupyèta — hîyàte — ṛicaḥ | praṇava iti pra-navaḥ — bhavati | eti | asya — jâyate | iyam — asyâḥ | eva — na | eti | âstè | iva | hi | iyam | atho iti — amushyâḥ | eva — dhîyate — prajâ iti pra-jâḥ — abhi | preti | vartayati — tat | nîti.

10. [a] upayâmá-gṛihîto 'si, vâksha-sád asi, vâk-pâbhyâṃ tvâ kratu-pâbhyâm asyá yajnásya dhruvásyâ 'dhy-akshâbhyâṃ gṛihṇâmy. [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, ṛita-sád asi, cakshush-pâbhyâṃ tvâ kr.[bis] gṛihṇâmy. [c] upayâmá-gṛihîto 'si, çruta-sád asi, çrotra-pâbhyâṃ tvâ kr.[bis] gṛihṇâmi. [d] devébhyas tvâ, [e] viçvá-devebhyas[1] tvâ, [f] víçvebhyas tvâ devébhyo. [g] víshṇav uru-kramaí 'shá te sómas táṃ rakshasva || 1 || táṃ te duç-cákshâ mâ 'va khyan. [h] máyi vásuḥ puro-vásur vâk-pâ, vâcam me pâhi. [i] máyi vásur vidád-vasuç cakshush-pâç, cákshur me pâhi. [k] máyi vásuḥ saṃyád-vasuḥ çrotra-pâḥ, çrótram me pâhi. [l] bhû́r asi çréshṭho raçmînâm prâṇa-pâḥ, prâ-'ṇám me pâhi. [m] dhû́r[2] asi çréshṭho raçmînâm apâna-pâ, apâ-'nám me pâhi.[3] [n] yó na indra-vâyû, [o] mitrâ-varuṇâv, [p] açvinâv abhi-dâsati bhrâtṛivya

---

9. [9] also Locativ! so auch schol. (B p. 150); avâci Çâṅkh., s. Ind. Stud. 9, 260. [10] s. Ind. Stud. 10, 87.

10. pratinirgrâhyamantrâḥ; vor 1, 4, 14 gehörig. [1] viçvéde° W. [2] so (dhû°) ACDFW, bhû° B; auch im Comm. zweimal so (B p. 160); aber erklärt durch sukhânâm ahiṅsitâ, wofür F richtig sukhânâṃ hiṅsitâ hat. [3] âçvinagrahahomâd ûrdhvabhâvî tûpasthânamantraḥ çâkhântare drashṭavyaḥ, schol.

ut-pípîte çubhas[3] patî[4] idám aháṃ táṃ ádharam pâdayâmi yáthe 'ndrâ 'hám ut-tamáç cetáyâni ‖ 2 ‖ rakshasva, bhrâtṛivyas, tráyodaça ca ‖ 10 ‖

Ait. 2, 27. Âçv. 5, 5. Çâṅkh. Br. 13, 5. çr. 7, 3, 1-3. 5, 1. 3. 6. Kâ. 9, 11, 18. 23. — cakshushpâbhyâm iti cakshuḥ-pâbhyâm — vishṇó[6] — duçcakshâ iti duḥ-cakshâḥ | mâ | aveti | khyat — purovasur iti puraḥ-vasúḥ | vâkpâ iti vâk-pâḥ — bhrâtṛivyaḥ — çubhaḥ | patî iti — yathâ | indra | aham.

11. [a] prá só agne[1] távo "ti-bhiḥ su-vı́râbhis tarati vấjakarma-bhiḥ | yásya tvá◡ sakhyám ā́vitha ‖ [b] prá hótre pûrvyáṃ váco 'gnáye[2] bharatâ[3] bṛihát | vi-pā́ṃ[4] jyótî◡shi bíbhrate ná vedháse ‖ [c] ágne trī́ te vā́jinâ trī́ shadhá-sthâ[5] tisrás te jihvā́ ṛita-jâta pûrvī́ḥ | tisrá u te tanúvo devá-vâtâs tā́bhir naḥ pâhi gíro ápra-yuchan[1] ‖ [d] sáṃ vâṃ kármaṇâ sám ishā́ ‖ 1 ‖ hinomī́ 'ndrâ-vishṇû[6] ápasas pâré[7] asyá[8] | jushéthâṃ yajnáṃ dráviṇaṃ ca dhattam árishṭair naḥ pathí-bhiḥ pâráyantâ ‖ [e] ubhā́ jigyathur ná párâ jayethe[9] ná párâ jigye kataráç[10] canaí[10] 'noḥ | índraç ca vishṇo yád ápaspṛidhethâṃ tredhā́[10] sahásraṃ ví tád airayethâm ‖ [f] trī́ṇy ā́yû◡shi táva jâta-vedas tisrá â-jā́nîr ushásas te agne[8] | tā́bhir devā́nâm ávo yakshi vidvā́n átha[11] ‖ 2 ‖ bhava yájamânâya çáṃ yóḥ ‖ [g] agnís trī́ṇi tri-dhā́tûny ā́ ksheti vidáthâ kavíḥ |[12] sá trī́◡r[13] ekâdaçā́◡[10] ihá[14] |[12] yákshac ca pipráyac ca no vípro dûtáḥ párishkṛitaḥ[10] |[12]

---

10. [4] so (°s) ABW, s. P. 8, 27. [5] s. P. 4, 35. [6] ohne iti, weil nicht pragṛihya; s. Whitney zu P. pag. 104. 429. 468.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. [2] so (°o ') ABW, s. P. 12, 6. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 11. [4] mit avagraha! [5] so (sh°) ABW, s. P. 6, 2. [6] s. P. 4, 5. [7] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24. [8] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. [9] s. P. 4, 40. [10] ohne avagraha. [11] so (°ân a°) ABW, s. P. 9, 24 (athâ in P., s. Whitney daselbst). [12] so (|) ABW. [13] so (°î◡r) ABW, s. P. 9, 20. 15, 1-3. [14] so (°â◡ i°) ABW, s. P. 9, 20.

··n ca || 1 || ójasc
ă 'hám ójo hâ=
ısvin[1] bhrâjasvī́
.m ā́yushmantaṃ
. tvâ 'pā́ṃ ca bhrā́=
mā́ hâsîn, mā́ 'há
máyi medhā́m máyi
áyi medhā́m máyi pra=
máyi medhā́m máyi pra=
|| 2 || kshatrásya ca, máyi,

i. 12, 3, 1.2. Çâñkh. 10, 2, 6.
ı | ahaṃ — ojasvin — apâm
suvâḥ | mâ | mâ | hâsît —

, 'gníḥ pra-stotā́, prajā́-patiḥ
., víçve devā́ upa-gâtā́ro, marútaḥ
.ānaṃ, té devā́ḥ prâṇa-bhṛ́taḥ prâ=
etád vaí sárvam adhvaryúr upâ=
upā́-"karoti[3]; té devā́ḥ prâṇa-bhṛ́taḥ
tv íty âhai, 'tád evá sárvam âtmán
r, Mánur yajna-nī́r, [d] bṛ́haspátir[3] ukthâ=
. [e] víçve devā́ḥ || 1 || sûkta-vā́caḥ. [f] pṛ́=
ā hiṃsîr. [g] mádhu manishye, mádhu ja=
kshyâmi, mádhu vadishyâmi, mádhu-matîṃ
m udyâsaṃ[5] çuçrûshéṇyâm manushyè=
ı mâ devā́ avantu çobhā́yai pitáró 'nu ma=
çaṃsishad víçve devā́, ashṭā́viṃçatiç ca || 2 ||

opâkaraṇapratigarâñgamantrâḥ (upâkṛitiḥ pratigarajapaç ca).
(auch im schol. p. 174). [3] ohne avagraha. [4] als Com-
s. P. 3, 2. [5] uchvâsam (!) B, auch im Comm. (p. 175);
pâṭha ibid.

nábhantâm anyaké same || [h]índrâ-vishṇû[G] dṛiɷhitā́ḥ çámba=rasya náva púro navatíṃ ca çnathishṭam | çatáṃ varcínaḥ sahásraṃ ca sâkáɷ hathó apraty[1] ásurasya vîrā́n || [i]utá mâtā́ mahishám ánv avenad amī́[15] tvâ jahati putra devā́ḥ | áthâ 'bravîd vṛitrám índro hanishyánt sákhe vishṇo vi-taráṃ ví kramasva || 8 || ishā́, 'tha[16], tvâ, tráyodaça ca || 11 ||

2, 4, 11, 1-6. — [a]R. 8, 19, 30; [b]3, 10, 5; [c17]3, 20, 2; [d.e]6, 69, 1.8; [f]3, 17, 3; [g]8, 39, 9; [h]7, 99, 5; [i]4, 18, 11. — ûtibhir ity ûti-bhiḥ — bharata — vipâm iti vi-pâm — sadhastheti sadha-sthâ — u | te — indrâvishṇû itī́ndrā-vishṇû | apasaḥ — jayethe iti — kataraḥ | cana | enoḥ — vishṇo iti — tredhâ — airayethâm — saḥ | trîn | ekâdaçân | iha — pa=rishkṛitaḥ — same — hathaḥ | aprati — amî iti — sakhê | vishṇo iti.

yó vaí pávamânânâṃ, trī́ṇi, paribhū́, sphyáḥ svastír, bhákshé " 'hi, mahinā́ṃ, déva savitar etát te, çyenā́ya yád vaí hóto, 'payâmágṛihîto 'si vâkshasád asi[18], prá só agna, ékâdaça || 11 ||

yó vaí (1, 1), sphyáḥ svastī́ḥ (4, 1), svadhā́yai námaḥ (5, 6), prá muñca* (8, 3), tíshṭhati 'va (9, 7), sháṭcatvâriɷçat || 46 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a]ágne tejasvin[1] tejasvī́ tváṃ devéshu bhûyâs, té=jasvantam[1] mā́m ā́yushmantaṃ[1] várcasvantam[1] manush=yeshu kuru, dîkshā́yai ca tvâ tápasaç ca téjase juhomi. [b]tejo-víd asi, téjo mâ mā́ hâsîn, mā́ 'háṃ téjo hâsisham, mā́ mā́ṃ téjo hâsîd. [c]índrau 'jasvinn[1] ojasvī́ tváṃ devéshu bhûyâ, ójasvantam[1] mā́m ā́yushmantaṃ várcasvantam ma=

---

11. [15] s. P. 4, 12. [16] so (°ā) ABCDW, s. Note [11]. [17] s. das zu II, 4, 11, 2 Bemerkte. [18] °sat DW.

* so (°ā) ABCDW, während im Text muñcâ.

3, 1-10. somaçeshaḥ; 1. atigrâhyagatâ mantrâḥ. [1] ohne avagraha.

nushŷeshu kuru, bráhmaṇaç ca tvâ kshatrásya ca ‖ 1 ‖ ójase juhomy. [d] ojo-víd asy, ójo mâ mā́ hâsîn, mā́ 'hám ójo hâ-sisham, mā́ mā́m ójo hâsît. [e] sū́rya bhrâjasvin[1] bhrâjasvī́ tvám̥ devéshu bhûyâ, bhrā́jasvantam[1] mā́m ā́yushmantam̥ várcasvantam manushŷeshu kuru, vâyóç ca tvâ 'pā́m̥ ca bhrā́-jase juhomi. [f] suvar-víd asi, súvar mâ mā́ hâsîn, mā́ 'há◡ súvar hâsisham, mā́ mā́◡ súvar hâsîn. [g] máyi medhā́m máyi pra-jā́m máyy agnís téjo dadhâtu, máyi medhā́m máyi pra-jā́m máyī́ 'ndra indriyám̥ dadhâtu, máyi medhā́m máyi pra-jā́m máyi sū́ryo bhrā́jo dadhâtu ‖ 2 ‖ kshatrásya ca, máyi, tráyovi◡çatiç ca ‖ 11 ‖

Vs. 8, 38-40. Ç. 4, 5, 4, 12. Kâ. 12, 3, 1.2. Çâñkh. 10, 2, 6. 3, 13. 4, 19. — mâ̱ | mâ | hâ̱sî̱t | mâ | a̱ham — o̱ja̱svi̱n — a̱pâm — su̱va̱rvid iti suvaḥ-vit — suvàḥ | mâ̱ | mâ | hâ̱sî̱t — mayi | indràḥ.

2. [a] vâyúr him̥-kartā́[1], 'gníḥ pra-stotā́, prajā́-patiḥ sā́ma, bṛíhaspátir[2] ud-gâtā́, víçve devā́ upa-gâtā́ro, marútaḥ prati-hartā́ra, índro ni-dhánam̥, té devā́ḥ prâṇa-bhṛ́taḥ prâ-'ṇám máyi dadhatv. [b] etád vaí sárvam adhvaryúr upâ-"kurvánn udgâtṛí-bhya upā́-"karoti[3]; té devā́ḥ prâṇa-bhṛ́taḥ prâ-'ṇám máyi dadhatv íty âhai, 'tád evá sárvam âtmán dhatta. [c] íḍâ deva-hū́r, Mánur yajna-nī́r, [d] bṛíhaspátir[3] ukthâ-madā́ni[4] ça◡sishad. [e] víçve devā́ḥ ‖ 1 ‖ sûkta-vā́caḥ. [f] pṛí-thivi mâtar mā́ mâ hi◡sîr. [g] mádhu manishye, mádhu ja-nishye, mádhu vakshyâmi, mádhu vadishyâmi, mádhu-matîm̥ devébhyo vā́cam udyâsa◡[5] çuçrûshéṇyâm manushŷe-bhyas. [h] tám mâ devā́ avantu çobhā́yai pitáró 'nu ma-dantu ‖ 2 ‖ ça◡sishad víçve devā́, ashṭā́vi◡çatiç ca ‖ 2 ‖

---

2. stotropâkaraṇapratigarâñgamantrâḥ (upâkṛitiḥ pratigarajapaç ca). [1] hi kartā́ B (auch im schol. p. 174). [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] s. P. 3, 2. [5] uchvâsam (!) B, auch im Comm. (p. 175); idyâsam (!) als pâṭha ibid.

[d] Ait. Br. 2, 38. Çâṅkh. çr. 7, 9, 1. — [f. g] Çâṅkh. çr. 1, 5, 9. — [g. h] Âr. 4, 1, 7. — hiṃkarteti hiṃ-kartâ — sâmà — upâkàrotîty úpa-âkàrotí — dhatte | iḍā́ — ukthâṃadânîty úktha-madâni — mâtaḥ.

3. [a] vásavas tvâ prá bṛihantu[1] gâyatréṇa chándasâ 'gnéḥ priyám pā́tha úpe 'hi. [b] rudrā́s tvâ prá bṛihantu[1] traíshṭubhena[2] chándasé 'ndrasya priyám pā́tha úpe 'hy. [c] âdityā́s tvâ prá bṛihantu[1] jā́gatena chándasâ víçveshâṃ devā́nâm priyám pā́tha úpe 'hi. [d] mā́ndâsu te çukra çukrám ā́ dhûnomi, [e] bhandáṇâsu, [f] kótanâsu[2], [g] nū́tanâsu[2], [h] réçîshu, [i] méshîshu, [k] vā́çîshu, [l] viçvabhṛít-su, [m] mā́dhvîshu, [n] kakuhā́su, [o] çákvarîshu || 1 || [p] çukrā́su te çukra çukrám ā́ dhûnomi. [q] çukráṃ te çukréṇa gṛihṇâmy áhno rûpéṇa sū́ryasya raçmí-bhiḥ | [r] ā́ 'sminn ugrā́ acucyavur divó dhā́râ asaçcata |[3] [s] kakuháṃ rûpáṃ vṛishabhásya rocate bṛihát sómaḥ sómasya puro-gā́ḥ çukráḥ çukrásya puro-gā́ḥ | [t] yát te somā́ 'dâbhyaṃ nā́ma jā́gṛivi tásmai te soma sómâya svā́ho[2]. [u] 'çík[4] tváṃ deva soma gâyatréṇa chándasâ 'gnéḥ || 2 || priyám pā́tho ápî[5] 'hi. [v] vaçī́ tváṃ deva soma traíshṭubhena[2] chándasé 'ndrasya priyám pā́tho ápî[5] 'hy. [w] asmát-sakhâ tváṃ deva soma jā́gatena chándasâ víçveshâṃ devā́nâm priyám pā́tho ápî[5] 'hy. [x] ā́ naḥ prâ-'ṇá etu parâ-váta ā́ 'ntárikshâd[2] divás pári[6] |[3] ā́yuḥ pṛithivyā́ ádhy, amṛítam asi, prâ-'ṇā́ya tvâ |[3] [y] indrâ-'gnī́ me várcaḥ kṛiṇutâṃ várcaḥ sómo bṛíhaspátiḥ[2] | várco me víçve devā́ várco me dhattam açvinâ || [z] dadhanvé vâ yád îm ánu vócad bráh-

---

3. adâbhyâṅçugrahârthâ mantrâḥ; vor I, 4, 1 gehörig. [1] so B, vṛih° ACDW. [2] ohne avagraha. [3] so (|) ABW. [4] so (°hoç°) AW, hâ | u° B. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [6] so (°s p°) ABW, s P. 8, 28.

màṇi vér u tát | pári víçvâni kăvyà nemíç cakrám ivâ 'bhavat || 3 || çákvarîshv, agnér, bṛíhaspátiḥ, páñcaviṃçatiç ca || 3 ||

3, 3, 4, 1-3. — K. 30, 6. 7. — Vs. 8, 47-50. Ç. 11, 5, 9, 7-12. Kâ. 12, 5, 13-18. — eti | asmin — purogâ iti puraḥ-gâḥ | yat — svâhă | uçik — parâvata iti parâ-vatâḥ | eti — pṛithivyâḥ | adhîti — veḥ | u.

4. etád vă apăṃ nâma-dhéyaṃ gúhyaṃ yád à-dhâvă; măndâsu te çukra çukrám ă dhûnomî 'ty âhâ, 'păm evá nâma-dhéyena gúhyena divó vṛíshṭim áva runddhe[1]. çukrám te çukréṇa gṛihṇâmî 'ty âhai, 'tád vă áhno rûpáṃ yád rătriḥ, sŭryasya raçmáyo vṛíshṭyâ îçaté, 'hna evá rûpéṇa sŭryasya raçmí-bhir divó vṛíshṭiṃ cyâvayaty. ă 'sminn ugrăḥ || 1 || acucyavur íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát. kakuháṃ rûpáṃ vṛishabhásya rocate bṛihád íty âhai, 'tád vă asya kakuháṃ rûpáṃ yád vṛíshṭî, rûpéṇai 'vá vṛíshṭim áva runddhe[1]. yát te somă 'dâbhyaṃ nắma jắgṛivî 'ty âhai, 'shá ha vaí havíshâ havír yajati yó 'dâbhyaṃ gṛihîtvă sómâya juhóti. párâ vă etásyă ''yuḥ prâ-'ṇá eti || 2 || yò 'ṃçúṃ gṛihṇắty; ă naḥ prâ-'ṇá etu parâ-váta íty âhă, ''yur evá prâ-'ṇám âtmán dhatte. 'mṛítam asi prâ-'ṇăya tvé 'ti híraṇyam abhí vy ànity, amṛítaṃ vaí híraṇyam ăyuḥ prâ-'ṇò, 'mṛítenai 'vă ''yur âtmán dhatte. çatá-mânam bhavati, çatắ-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ăyushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty. apá úpa spṛiçati, bheshajáṃ vă ăpo, bheshajám evá kurute || 3 || ugră, ety, ăpas, triṃçi ca || 4 ||

3, 3, 3, 1-3. — K. 30, 7. — vai — âdhâvâ ity ă-dhâvâḥ — vṛishṭyăḥ — ahnâḥ — eti | asmin — vṛishṭiḥ | rûpeṇâ

4. teshâm brâhmaṇam. [1] °ṃdhe ABCDW.

— adā̆bhyam — jâgṛivi — yaḥ | adā̆bhyam — yaḥ | aṃçum — abhi | vîti | anati — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ.

5. [a] vâyúr asi prâ-'ṇó nā̆ma savitúr ā̆dhi-patye 'pâ-'nám me dâç. [b] cákshur asi çrótram nā̆ma dhâtúr ā̆dhi-patya ā̆yur me dâ. [c] rûpám asi várṇo nā̆ma bṛíhaspáter[1] ā̆dhi-patye pra-jā̆m me dâ. [d] ṛitám asi satyám nā̆mé 'ndrasyā̆ ''dhi-patye kshatrám me dâ. [e] bhûtám asi bhávyam nā̆ma pitṛiṇā̆m ā̆dhi-patye 'pā̆m óshadhînâm[1] gárbham dhâ. [f] ṛitásya tvâ vỳ-omana. [g] ṛitásya || 1 || tvâ ví-bhûmana. [h] ṛitásya tvâ ví-dharmaṇa. [i] ṛitásya tvâ satyā̆ya. [k] 'rtásya tvâ jyótishe. prajā̆-patir vi-rā̆jam apaçyat, táyâ bhûtám ca bhávyam câ 'sṛijata, tā̆m ṛíshi-bhyas tirò 'dadhât, tā̆m Jamádagnis[1] tápasâ 'paçyat, táyâ vaí sá pṛíçnîn kā̆mân asṛijata, tát pṛíçnînâm priçni-tvám. yát pṛíçnayo gṛihyánte pṛíçnîn evá taíḥ kā̆mân yájamânó 'va runddhe[2]; vâyúr asi prâ-'ṇáḥ || 2 || nā̆mé 'ty âha, prâṇâ-'pânā̆v evā̆ 'va runddhe[2]. cákshur asi çrótram nā̆mé 'ty âhā̆, ''yur evā̆ 'va runddhe[2]. rûpám asi várṇo nā̆mé 'ty âha, pra-jā̆m evā̆ 'va runddha[2]. ṛitám asi satyám nā̆mé 'ty âha, kshatrám evā̆ 'va runddhe[2]. bhûtám asi bhávyam nā̆mé 'ty âha, paçávo vā̆ apā̆m óshadhînâm[1] gárbhaḥ, paçū̆n evá || 3 || áva runddha[2]; etā̆vad[1] vaí púrusham parítas[1], tád evā̆ 'va runddha[2]. ṛitásya tvâ vỳ-omana íty âhe, 'yám vā̆ ṛitásya vỳ-ome, 'mā̆m evā̆ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ ví-bhûmana íty âhâ, 'ntáriksham[1] vā̆ ṛitásya ví-bhûmâ, 'ntáriksham evā̆ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ ví-dharmaṇa íty âha, dyaúr vā̆ ṛitásya ví-dharma, dívam

---

5. dvâdaçâhasya çeshâḥ priçnigrahâkhyâ unmânaviçeshâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °mdhe (°a) ABCDW.

evā́ 'bhí jayaty. ṛitásya || 4 || tvâ satyā́yé 'ty âha, díço vā́ ṛitásya satyáṃ, díça evā́ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ jyótisha íty âha, suvar-gó vaí loká ṛitásya jyótiḥ, suvar-gám evá lokám abhí jayaty; etā́vanto[1] vaí deva-lokā́s, tā́n evā́ 'bhí jayati. dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jy evā́ 'nnā́-'dye práti tishṭhati || 5 ||
vyòmana ṛitásya, prâṇáḥ, paçū́n evá, vídharma dívam evā́ 'bhí jayaty ṛitásya, shátçatvâriṃçac ca || 5 ||

ḍâḥ | rûpam — ḍâḥ | ṛitam — ḍâḥ | bhûtam — dhâḥ | ṛitasyà — vyòmana iti vi-omane — vibhū́mana iti vi-bhûmane — vidhàrmaṇa iti vi-dharmaṇe — tiraḥ | adadhât — paritàḥ — vyòmeti vi-oma — vibhûmeti vi-bhûma.

6. devā́ vaí yád yajnéna nā́ 'vā́-'rundhata tát párair ávâ 'rundhata, tát párâṇâm para-tváṃ. yát páre gṛihyánte yád evá yajnéna nā́ 'va-runddhé[1] tásyā́ 'va-ruddhyai[2]. yám prathamáṃ gṛihṇā́tî 'mám evá téna lokám abhí jayati, yáṃ dvitī́yam antárikshaṃ[3] téna, yáṃ tṛitī́yam amúm evá téna lokám abhí jayati; yád eté gṛihyánta eshā́ṃ lokā́nâm abhí-jityai || 1 || út-tareshv áhaḥ-sv amúto[3] 'rvā́ñco[3] gṛihyante; 'bhi-jítyai 'vé 'mā́ṅ lokā́n púnar imáṃ lokám praty-ávarohanti[4]. yát pū́rveshv áhaḥ-sv itáḥ[3] párâñco[3] gṛihyánte tásmâd itáḥ párâñca imé lokā́, yád út-tareshv áhaḥ-sv amúto 'rvā́ñco gṛihyánte tásmâd amúto 'rvā́ñca imé lokā́s, tásmâd áyâta-yâmno lokā́n manushyầ úpa jî-vanti. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d ad-bhyá óshadhayaḥ[3] sám bhavanty[5] óshadhayaḥ || 2 || manushyầ-ṇâm ánnam prajā́-patim pra-jā́ ánu prá jâyanta íti; pá-rân ánv íti brûyâd; yád gṛihṇā́ty: ad-bhyás tvaú

6. gavâmayanagatâḥ para-saṃjnakâ atigrâhyaviçeshâḥ. [1] ṃdhe ABCDW. [2] °rudhyai ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum! [5] unbetont. [6] s. P. 3, 7.

'shadhî-bhyo[6] gṛihṇâmî́ 'ti tásmàd ad-bhyá óshadha=yaḥ sám bhavanti, yád gṛihṇā́ty: óshadhî-bhyas tvâ pra-jā́bhyo gṛihṇâmî́ 'ti tásmàd óshadhayo manush=ỳâṇâm ánnam, yád gṛihṇâti: pra-jā́bhyas tvâ prajā́=-pataye gṛihṇàmî́ 'ti tásmât prajā́-patim pra-jā́ ánu prá jâyante || 3 || abhíjityâ, óshadhayo, 'shṭácatvâriṁçac ca || 6 ||

(7, 3, 10, 1. 2). — abhijityety àbhi-jityà | eva | imân — pratyavàrohantîti prati-avàrohanti — lokâḥ | yat — anù | prèti | jâyante — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ.

7. prajā́-patir devâ-'surā́n asṛijata, tád ánu yajnò 'sṛij=yata[1] yajnáṃ chándâṁsi; té víshvañco[2] vỳ akrâmant; só 'surân ánu yajnó 'pâ 'krâmad[1] yajnáṃ chándâṁsi; té devā́ amanyantâ: 'mî́[3] vā́ idám abhûvan yád vayáṁ smá íti; té prajā́-patim úpâ 'dhâvant, sò 'bravît prajā́-patiç: chándasâṃ vîrỳam â-dā́ya tád vaḥ prá dàsyâmî́ 'ti, sá chándasâṃ vîrỳam || 1 || â-dā́ya tád ebhyaḥ prā́ 'yachat, tád ánu chándâṁsy ápâ 'krâmañ[1] chándâṁsi[4] yajnás; táto devā́ ábhavan parā́ 'surâ; yá evám chándasâṃ vî́rỳam védā́ " çrâvayā́ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bha=vati. brahma-vâdíno vadanti: kásmai kám adhvaryúr ā́ çrâvayatî́ 'ti, chándasâṃ vîrỳâyé 'ti brûyâd, etád vaí || 2 || chándasâṃ vîrỳam ā́ çrâvayā́ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró; yá evám véda sá=-vîryair evá chándo-bhir arcati yát kíṃ cā́ 'rcati. yád índro vṛitrám áhann amedhyáṃ tád yád yátîn apā́-'vapad amedhyáṃ tád átha kásmâd aindró yajná ā́ saṁ-sthā́tor íty âhur, índrasya vā́ eshā́ yajníyà tanū́r yád yajnás, tā́m evá

7. somâñgatvenâ " çrâvayety-âdayo mantrâ vidhîyante (in 1, 6, 11 ishṭyañgatvena). [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 12. [4] s. P. 5, 24; °nch° AW., °n (mit virâma) ch° B.

tád yajanti; yá evaṃ védó 'pai 'naṃ yajnó namati ‖ 3 ‖
chándasâṃ vîryàṃ, vā́, evá tád, ashṭaú ca ‖ 7 ‖

saḥ | asúrân | anv iti — a̱mî iti — asúrâḥ — ve̱da | eti | çrâ̱va̱ya — yatī́n | a̱pâvápa̱d ity ápa-avápat — ya̱jnaḥ | eti.

8. [a 1]âyur-dā́ agne havísho jushâṇó ghṛitá-pratîko ghṛitá-yonir edhi | ghṛitám pîtvā́ mádhu cā́ru gávyam pité 'va putrám abhí rakshatâd imám ‖ ā́ vṛiçcyate vā́ etád yájamâno 'gní-bhyâṃ yád enayoḥ çṛitaṃ-kṛítyā́ 'thâ 'nyátrâ 'va-bhṛithám avai-'ty; âyur-dā́ agne havísho jushâṇá íty ava-bhṛithám avai-'shyáñ juhuyâd[2], ā́-hutyai 'vaí 'nau çamayati, nā́ ''rtim[3] ā́ 'rchati[4] yájamâno. [b] yát kúsîdam[3] ‖ 1 ‖ ápratî-'ttam[5] máyi yéna yamásya balínâ cárâmi | ihaí 'vá sán nir-ávadaye[6] tád etát tád agne anṛiṇó[7] bhavâmi ‖ [c] víçva-lopa viçva-dâvásya tvâ ''sáñ juhomy[2] agdhā́-'d éko 'hutā́-'d ékaḥ samasanā́-'d ékaḥ | té naḥ kṛiṇvantu bhesha-jáᴗ sádaḥ sáho várenyam ‖ [d] ayáṃ no nábhasâ puráḥ saᴗ-sphā́no abhí[8] rakshatu | gṛihā́ṇâm ásam-artyai[9] bahávo no gṛihā́ asan ‖ [e] sá tváṃ naḥ ‖ 2 ‖ nabhasa̱s pata[10] ū́rjaṃ no dhehi bhadráyâ | púnar no nashṭám ā́ kṛidhi púnar no rayím ā́ kṛidhi ‖ [f] déva saᴗ-sphâna sahasra-poshásye ''çishe, sá no râsvā́ 'jyâniᴗ[11] râyás póshaᴗ[12] su-vī́ryaᴗ saṃ-vatsa-rī́ṇâᴗ svastím[3] ‖ agnír vā́vá[3] yamá iyáṃ yamī́; kúsî-daṃ[3] vā́ etád yamásya yájamâna ā́ datte yád óshadhî-bhir[13] védiᴗ stṛiṇā́ti; yád ánupau-'shya pra-yâyā́d grîva-baddhám enam ‖ 3 ‖ amúshmiṅ loké[14] neniyeran; yát

8. avabhṛithāñgahomâdayaḥ (vedidâhaḥ); [a] vor I, 4, 45, [b-f] dahinter gehörig. [1] so schon I, 3, 14, 4 (yâjyâ-Abschnitt). [2] s. P. 5, 24; °ṃ j° A. B (das erste Mal), °nj° W. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 10, 9. [5] sic! áprati-ittam! [6] als Compositum. [7] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 17. [8] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [9] s. P. 5, 9. (16, 27 schol.). [10] so (°s p°) ABFW; s. P. 8, 27. [11] ā́jyânim C. D pr. m., ájyânim D sec. m. schol. (akshîṇatvaṃ dâridrâbhâvam). [12] so (°s p°) ABFW, s. P. 8, 29. [13] s. P. 3, 7. [14] °n lo° A. W (neben °ṃl° und °ṃnl°) °ṃl° und °n (mit virâma) l° B.

kúsîdam[3] ápratî-"ttam[5] máyî 'ty úpau 'shatî, 'hai 'vá sán yamám kúsîdam[3] nir-avadãyâ 'nriṇáḥ suvar-gáṃ lokám eti. yádi miçrám iva cáred añjálinâ sáktûn pra-dâvỳe juhuyâd; eshá vã agnír vaiçvânaró[8] yát pra-dâvỳaḥ, sá evaí 'naṃ svadayaty. áhnâṃ vi-dhãnyâm ekâ-'shṭakãyâm apûpáṃ cátuḥ-çarâvam paktvã prâtár eténa kakshám úpau 'shed; yádi || 4 || dáhati puṇya-sámam bhavati, yádi ná dáhati pâpa-sámam. eténa ha sma vã ṛíshayaḥ purã vi-jnãnena dîrgha-sattrám[15] úpa yanti. yó vã upa-drashṭãram upa-çrotãram anu-khyâtãram vidvãn yájate sám amúshmiṅ loká[14] ishṭâ-pûrténa[16] gachate; 'gnír vã upa-drashṭã vâyúr upa-çrotã "dityò 'nu-khyâtã; tãn yá eváṃ vidvãn yájate sám amúshmiṅ loká[14] ishṭâ-pûrténa[16] gachate; 'yáṃ no nábhasâ puráḥ || 5 || íty âhâ, 'gnír vaí nábhasâ purò, 'gnír evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti; sá tváṃ no nabhasas pata[10] íty âha, vâyúr vaí nábhasas pátir[10], vâyúm evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti; déva saṃ-sphâné 'ty âhâ, 'saú vã âdityó deváḥ saṃ-sphãna, âdityám evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti || 6 || kúsîdaṃ, tváṃ na, enam, oshed yádi, purá, âdityám evá tád âhaí 'tán me gopâyé 'ti || 8 ||

[a] Âr. 2, 5, 1. — Vs. 35, 17. Ç. 13, 8, 4, 9. Kâ. 21, 4, 26. — Ath. 2, 13, 1. Çâṅkh. g. 1, 25. — [b] Âr. 2, 3, 8. Ath. 6, 117, 1. — [d.e.f] Ath. 6, 79, 1-3. — [g] Ait. 7, 24. — pitâ | iva — çritaṃkrityeti çritam-krityà — anyatrà — avaitîty àva-eti — avaishyann ity àva-eshyan — âhutyety â-hutyâ — ârtim | eti | richati — kusîdam | apràtîttam ity apràti-ittam[b] — iha | eva | san | niravàdaya iti niḥ-avàdaye — tvâ | âsan — agdhâd ity àgdha-at | ekàḥ | ahutâd ity àhuta-at — samasanâd iti samasana-at — asàmartyâ ity asàm-rityai[9] — nabhasaḥ | pate — ajyãnim[11] | râyaḥ | poshàm — oshàdhîbhir ity oshàdhi-bhiḥ — anùpaushyety anùpa-oshya —

8. [15] satram ABCDW. [16] s. P. 3, 6.

amushmin — upeti | oshati | iha | eva — prâtaḥ — upeti | oshet — ishṭâpûrtenetī́ 'shṭa-pûrtenâ[16] — gopâya.

9. [a] etấm yúvânam pári vo dadâmi téna krī́ḍantīç ca-rata priyéṇa | mā́ naḥ çâpta janúshâ su-bhâgâ râyás pó-sheṇa[1] sám ishā́ madema || [b] námo mahimná utá cákshushe te márutâm pitas tád ahám gṛiṇâmi | ánu manyasva su--yájâ yajâma júshṭam devā́nâm idám astu havyám || [c] de-vā́nâm eshá upa-nâhá âsī́d apā́m gárbha óshadhîshu[2] nỳ--aktaḥ | sómasya drapsám avṛiṇîta pûshā́ || 1 || bṛihánn ádrir abhavat tád eshâm || [d] pitā́ vatsā́nâm pátir aghniyā́-nâm átho pitā́ mahatā́m gárgarâṇâm | vatsó jarā́yu prati--dhúk pîyū́sha âmíkshâ[2] mástu ghṛitám asya rétaḥ || [e] tvā́m gā́vo 'vṛiṇata râjyā́ya tvā́ṃ havanta marútaḥ sv-arkā́ḥ | várshman kshatrásya kakúbhi çiçriyâṇás táto na ugró ví bhajâ[3] vásûni || vỳ-ṛiddhena vā́ eshá paçúnâ yajate yásyai 'tā́ni ná kriyánta, eshá ha t' vaí[4] sám-ṛiddhena yajate yá-syai 'tā́ni kriyánte || 2 || pûshā́, kriyánta eshò, 'shṭaú ca || 9 ||

K. 13, 9. 10. — [a] Ath. 9, 4, 24. Pâr. 3, 9. Çâṅkh. g. 3, 11. — subhâgâ iti su-bhâgâḥ | râyaḥ — mahimne — eshaḥ | upanâha ity úpa-nâhaḥ — garbhàḥ | oshàdhîshu | nyàkta iti ni-aktaḥ — atho iti — pîyûshàḥ | âmikshā́ — avṛiṇata — svarkâ iti su-arkâḥ — bhaja — vyṛiddheneti vi-ṛiddhena | vai | eshaḥ — tu | vai.

10. [a] sū́ryo devó divishád-bhyo dhâtā́ kshatrā́ya vâ-yúḥ pra-jā́bhyaḥ | bṛíhaspátis[1] tvâ prajā́-pataye jyótishma-tîm[1] juhotu || [b] yásyâs te hárito gárbhó 'tho yónir hiraṇ-yáyî | áṅgâny áhrutâ yásyai tā́m devaíḥ sám ajîgamam ||

---

9. jîrṇavṛishabhâlambhaḥ. [1] so (°s p°) ABFW, s. P. 8, 29. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] s. P. 5, 13.

10. pâçukam garbhaprâyaçcittam. [1] ohne avagraha.

[c] ā́ vartana[2] vartaya ní ni-vartana vartayé 'ndra-nar-dabuda[1] | bhū́myāḉ cátasraḥ pra-díças tā́bhir ā́ vartayā[3] púnaḥ || [d] ví te bhinadmi takarī́ṃ ví yónim ví gavîṇyau | ví || 1 || mâtáram ca putrám ca ví gárbham ca jarā́yu ca |[4] [e] bahís te[5] astu[6] bā́l íti |[4] [f] uru-drapsó viçvá-rûpa índuḥ pá-vamâno dhī́ra ânañja gárbham |[4] [g] éka-padî dvi-pádî tri-pádî cátush-padî páñca-padî shát-padî saptá-pady ashṭā́-padî bhú-vanā́ 'nu prathatâṃ svā́hâ[1] |[4] [h] mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na imám yajnám mimikshatâm | pipṛitā́m no bharī́ma-bhiḥ || 2 ||
gavînyàu ví, cátuçcatvâriṃçac ca || 10 ||

3, 4, 1, 1-3. — K. 13, 9. 10. — Vs. 8, 29-32. Ç. 4, 5, 2, 10-18. Kâ. 25, 10, 11-18. — [d. e] Ath. 1, 11, 5. .3, 5. — divishadbhya iti divishat-bhyaḥ — atho iti — hiraṇyayī́ — eti | vartana[2] — nîti | nivartaneti ni-vartana — indrà | nardabuda — eti | vartaya — gavînyaù — bahiḥ | te | astu — dhîràḥ — ca-túshpadîti catúḥ-padî — ashṭâpadîty ashṭâ-padî.

11. [a] idám vâm âsye havíḥ priyám indrâ-bṛihaspatî | ukthám mádaç ca çasyate || [b] ayám vâm pári shicyate[1] sóma indrâ-bṛihaspatî | cā́rur mádâya pîtáye || [c] asmé[2] indrâ-bṛi-haspatî rayím dhattaṃ çata-gvínam | áçvâ-vantaṃ[3] sahasrí-ṇam || [d] bṛíhaspátir[4] naḥ pári pâtu paçcā́d utó 't-tarasmâd ádharâd aghâ-yóḥ[3] | índraḥ purástâd[4] utá madhyató[4] naḥ sákhâ sákhi-bhyo várivaḥ kṛiṇotu[5] || [e] ví te víshvag[4] vā́ta--jûtâso agne[6] bhā́mâsaḥ || 1 || çuce çúcayaç caranti | tuvi--mrakshā́so divyā́ návagvâ[4] vánâ vananti dhṛishatā́ ruján-taḥ || [f] tvā́m agne mā́nushîr îḍate víço hotrâ-vídam ví-viciṃ ratna-dhā́tamam | gúhâ sántaṃ su-bhaga viçvá-darçatam tu-

10. [2] man erwartet: ”-vartana. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [4] so (|·) ABW. [5] so (°s tc°) ABW, s. P. 9, 2. (6, 5.) 15, 5 sch. [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 17.

11. kámyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (sh°) ABW, s. P. 6, 4. [2] s. P. 4, 9. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 2. [4] ohne avagraha. [5] so (°ḥ k°) ABW. [6] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 8.

vishmaṇásaᴗ[4] su-yájaṃ ghṛita-çríyam || [g] dhâtā́ dadâtu no rayím ī́çâno jágatas pátiḥ[7] | sá naḥ pûrṇéna vâvanat || [h] dhâtā́ pra-jā́yâ utá râyá îçe dhâté 'dáṃ víçvam bhúvanaṃ jajâna | dhâtā́ putráṃ yájamânâya dā́tâ || 2 || tásmâ u havyáṃ ghṛitá-vad vidhema || [i] dhâtā́ dadâtu no rayím prā́cîṃ[4] jîvā́tum ákshitâm | vayáṃ devásya dhîmahi su-matíᴗ satyá-râdhasaḥ || [k] dhâtā́ dadâtu dâçúshe vásûni prajā́-kâmâya mîḍhúshe dur-oṇé[8] | tásmai devā́ amṛítâḥ sáṃ vyayantâṃ víçve devā́so áditiḥ[6] sa-jóshâḥ || [l] ánu no 'dyā́[9] 'nu-matir yajnáṃ devéshu manyatâm | agníç ca havya-vā́hano bhávatâṃ dâçúshe máyaḥ || [m] ánv íd anu-mate tvám || 3 || mányâsai çáṃ ca naḥ kṛidhi | krátve[10] dákshâya no hinu prá ṇa[11] ā́yûᴗshi târishaḥ || [n] ánu manyatâm anu-mányamânâ prajā́-vantaᴗ rayím ákshîyamâṇam | tásyai vayáᴗ héḍasi mā́ 'pi bhûma sā́ no devî́ su-hávâ çárma yachatu || [o] yásyâm idám pra-díçi yád vi-rócaté 'nu-matim práti bhûshanty âyávaḥ | yásyâ upá-stha urv̀ antárikshaᴗ[4] sā́ no devī́ su-hávâ çárma yachatu || 4 || [p] râkā́m aháᴗ su-hávâᴗ su-shṭutī́ huve çṛiṇótu naḥ su-bhágâ bódhatu tmánâ | sī́vyatv ápaḥ sûcyā́ 'chidyamânayâ dádâtu vîráᴗ çatá-dâyam ukthỳam || [q] yā́s te râke su-matáyaḥ su-péçaso yā́bhir dádâsi[12] dâçúshe vásûni | tā́bhir no adyá[6] su-mánâ upā́-"gahi[13] sahasra-posháᴗ su-bhage rárâṇâ || [r] sinîvâli[4], [s] yā́ su-pâṇíḥ | [t] kuhū́m aháᴗ su-bhágâṃ vidmanā́-'pasam asmín yajné su-hávâṃ johavîmi | sā́ no dadâtu çrávaṇam pitṝ́ṇā́ṃ tásyâs te devi havíshâ vidhema || [u] kuhū́r devā́nâm amṛ́tasya pátnî havyā́ no asyá[6] havíshaç ciketu | sáṃ dâçúshe

---

11. [7] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. 29. [8] mit avagraha! [9] so (°o ') ABW, s. P. 12, 7. [10] so (naḥ kṛidhi kr°) ABW, s. P. 8, 26. 25. [11] so (ṇa) ABW, s. P. 7, 4. [12] s. P. 16, 18. [13] als Compositum.

kirátu[14] bhū́ri vâmáṁ râyás póshaṃ[7] cikitúshe dadhâtu || 5 ||
bhā́máso, dā́tâ, tvám, antárikshaṁ sá no devī́ subhávâ çárma yachatu, çrávaṇaṃ, cáturviṁçatiç ca || 11 ||

a-d 2, 4, 13, 1; e.f B. 3, 7, 3, 5 (Ç. 12, 4, 4, 2); g-u 3, 4, 9, 1-7. — a.b.c R. 4, 49, 1. 2. 4; d 10, 42, 11; e 6, 6, 3; f 5, 8, 3; g Ath. 7, 17, 1; h.i Çâñkh. 9, 28, 3. Âçv. 6, 14, 16; l-n Ath. 7, 17, 2. 3. 20, 1-3; o nur hier; p.q.r.s R. 2, 32, 4-7; t.u Ath. 7, 47, 1. 2. Çâñkh. 9, 28, 3. — indrâbṛihaspatî itī́ndrâ-bṛihaspatî — sicyate | somàḥ — asme iti — çatagvinam iti çata-gvinàm | açvāvantam ity açvà-vantam — bṛihaspatiḥ — aghâyor ity àgha-yoḥ — purastāt — madhyataḥ — divyâḥ | navàgvâḥ | vanā | vananti — tuvishmaṇasàm — jagàtaḥ — prajâyâ iti pra-jâyāḥ — râyaḥ — tasmai | u — duroṇa iti duḥ-oṇe — preti | naḥ — mâ | apîti — yasyāḥ | upastha ity úpa-sthaḥ | uru — sushṭutîti su-stutî — apàḥ | sûcyâ | achidyamânayâ — upâgahîty úpa-âgàhi — sinīvâli — vidmanâpàsam iti vidmana[15]-apasam — havyâ | naḥ — râyaḥ | poshám.

ágne tejasvin, vâyúr, vásava, etád vā́[16] apā́ṃ[17], vâyúr asi prâṇó nā́ma, devā́ vaí yád yajnéna[18], prajā́patir devâsurā́n, âyurdā́, etáṃ yúvânaṁ, sū́ryo devá, idáṃ vâm, ékâdaça || 11 ||

ágne tejasvin (1, 1), vâyúr asi (5, 1), chándasâṃ vîryàm (7, 8), mâtáraṃ ca (10, 2), sháṭtriṁçat || 36 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. ví vā́ etásya yajná ṛidhyate yásya havír ati-rícyate[1]; sū́ryo devó divishád-bhya íty âha, bṛíhaspátinâ[2] cai 'vā́ 'sya prajā́-patinâ ca yajnásya vŷ-ṛiddham ápi vapati.
rákshâṁsi vā́ etát paçúṁ sacante yád eka-devatya ā́-labdho bhū́yân bhávati; yásyâs te hárito gárbha íty âha,

---

11. [14] betont ABCD. (Blatt 38 in W, bis III, 4, 1, 3 reichend, ist neu, ohne Accente). [15] vidmanâ D prima manu. [16] etád vaí D. [17] vâyúḥ | (°yúr W) vásavas tvâ | etád (tvaitád W) vā́ apā́ṃ nâmadhéyaṃ BW. [18] vâyúr asi, devā́ vaí D.

4, 1-11. kâmyâ naimittikâḥ; 1. vaçâgarbhasya darçananimittâḥ pûrvoktâ mantrâ vyâkhyâyante. [1] Wurzel betont! [2] ohne avagraha.

deva-traí 'vaí 'nâṃ gamayati rákshasâm ápa-hatyâ. ā́ vartana vartayé 'ty âha ‖ 1 ‖ bráhmaṇai 'vai 'nam ā́ vartayati. ví te bhinadmi takarī́m íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. uru-drapsó viçvá-rûpa índur íty âha, pra-jā́ vaí paçáva índuḥ, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhiḥ sám ardhayati. dívaṃ vaí yajnásya vỳ-ṛiddhaṃ gachati[3] pṛi-thivī́m áti-riktaṃ, tád yán ná çamáyed ā́rtim[2] ā́ 'rched[4] yájamâno; mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na íti ‖ 2 ‖ âha, dyā́vâ-pṛithivī́bhyâm evá yajnásya vỳ-ṛiddhaṃ cā́ 'ti-riktaṃ ca çamayati nā́ ''rtim ā́ 'rchati yájamâno. bhásmanâ 'bhí sám ûhati svagā́-kṛityâ, átho anáyor vā́ eshá gárbho 'náyor evaí 'naṃ dadhâti. yád ava-dyéd áti tád recayen, yán nā́ 'va-dyét paçór ā́-labdhasya nā́ 'va dyet; purás-tân[2] vaí nā́bhyâ anyád ava-dyéd upárishṭâd[2] anyát, pu-rástâd vaí nā́bhyai ‖ 3 ‖ prâ-'ṇá upárishṭâd apâ-'nó, yā́-vân[2] evá paçús tásyā́ 'va dyati. víshṇave çipi-vishṭā́ya juhoti; yád vaí yajnásyâ 'ti-rícyate[1] yáḥ paçór bhûmā́ yā́ púshṭis tád víshṇuḥ çipi-vishṭó, 'ti-rikta evā́ 'ti-riktaṃ dadhâty áti-riktasya çā́ntyâ. ashṭā́-prûḍ ḍhíraṇyaṃ[5] dá-kshiṇâ, 'shṭā́-padî hỳ eshā́, ''tmā́ navamáḥ, paçór ā́ptyâ | antara-koçá ushṇī́sheṇā́ ''-vishṭitam bhavaty, evám iva hí paçúr úlbam iva cárme 'va mâ͡sám ivā́ 'sthî 'va, yā́vân evá paçús tám âptvā́ 'va runddhe[6]. yásyai 'shā́ yajné prā́yaçcittiḥ[2] kriyáta ishṭvā́ vásîyân bhavati ‖ 4 ‖ vartayé 'ty âha, na íti, vaí nā́bhyá, úlbam ivaí, 'kavi͡çatiç ca ‖ 1 ‖

3, 3, 10, 1-2. — K. 13, 10. — Ç. 4, 5, 2, 10-18. — ya̱jnaḥ — di̱vi̱shadbhya̱ iti divi̱shat-bhya̱ḥ — vyṛiddha̱m iti vi-ṛi̱ddha̱m — e̱ka̱de̱va̱tyà ity èka-de̱va̱tyàḥ — garbhàḥ — eti | va̱rta̱na̱ | va̱rta̱ya̱ — pra̱jeti pra-jâ — ga̱cha̱ti̱ — yat |

---

1. [3] unbetont. [4] zu ā́ 'rch° s. P. 10, 9. [5] °ḍh ḍh° ABW, s. Whitney zu P. 14, 5 p. 290; °ṭ ṭh° F. [6] °ṃdhe ABCDFW.

na — ârtim | eti | richet — na | ârtim | eti | richati — abhi | sam iti — svagâkrityâ iti svagâ-krityai | atho iti — vai | eshah — reçayet | yat — purastât | nâbhyâh — upa-rishtât — prâna iti pra-anah — atirikta ity ati-rikte — ashtâ-prûd ity ashtâ-prût | hiranyam — ashtâpadîty ashtâ-padî — âptyai | antarakoça ity àntara-koçe — âvishtitam ity â-vi-shtitam — carmà | iva — asthi | iva — âptvâ | aveti — prâyàçcittih | kriyatè.

2. [a1] ā́ vâyo bhûsha çuci-pâ úpa nah sahásram te ni-yúto viçva-vâra | úpo te ándho[2] mádyam ayâmi yásya deva dadhishé pûrva-péyam || [b] ā́-kûtyai tvâ kā́mâya tvâ sam-rídhe tvâ; kikkitā́ te mánah prajā́-pataye svā́hâ[8], kikkitā́ te prâ-'nám vâyáve svā́hâ, kikkitā́ te cákshuh sū́ryâya svā́hâ, kikkitā́ te çrótram dyā́vâ-prithivī́bhyâu svā́hâ, kikkitā́ te vā́cau sárasvatyai[3] svā́hâ || 1 || [c] tvám turī́yâ vaçínî vaçā́ 'si sakríd[8] yát tvâ[4] mánasâ gárbha ā́ 'çayat[5] | vaçā́ tvám vaçínî gacha devā́nt satyā́h santu yá-jamânasya kā́mâh || [d] ajā́ 'si rayi-shthā́, prithivyā́u sī́do, "rdhvā́ 'ntáriksham[3] úpa tishthasva diví te brihád bhā́h | [e] tántum tanván rájaso bhânúm ánv ihi jyótishmatah[3] pathó raksha dhiyā́ kritā́n | [f] anulbanám vayata jóguvâm ápo Mánur bhava janáyâ[6] daívyam jánam || [g] mánaso havír asi prajā́-pater várno, gā́trânâm te gâtra-bhā́jo bhû-yâsma || 2 || sárasvatyai svā́hâ, mánus, tráyodaça ca || 2 ||

3, 4, 3, 1-8. — K. 13, 11. 12. — eti | vâyo iti — çucipâ iti çuci-pâh — upo iti[7] — vaçâ | asi — garbhâh | eti | açâyat[5] — ajâ | asi | rayishtheti rayi-sthâ — ûrdhvâ — janayâ.

3. imé[1] vaí sahā́ "stâm, té[2] vâyúr vỳ avât, té[2] gar-

---

2. bhûtyâdikâmasya vaçâlambhârthamantrâh. [1] so schon I, 4, 4, 1. [2] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10. [3] ohne avagraha. [4] yátvâ AW. [5] nicht komponirt mit â! [6] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [7] s. Whitney zu P. 4, 7 p. 104. 468.

3. tadvidhih. [1] s. P. 4, 52. [2] s. P. 4, 42.

bham adadhâtâm, táu sómaḥ prắ 'janayad[3] agnír agra=
sata; sá etám prajắ-patir âgneyám ashṭắ-kapâlam apaçyat,
tám nír avapat, ténai 'vaí 'nâm agnér ádhi nír akrîṇât.
tásmâd ápy anya-devatŷâm â-lábhamâna âgneyám ashṭắ=
-kapâlam purástân[4] nír vaped, agnér evaí 'nâm ádhi nish=
-krîyắ " labhate. yát ‖ 1 ‖ vâyúr vy-ávât tásmâd vâ=
yavŷâ, yád imé[5] gárbham ádadhâtâm tásmâd dyâvâ-pṛi=
thivŷâ, yát sómaḥ prắ 'janayad[6] agnír ágrasata tásmâd
agnî-shomî́yâ, yád anáyor vi-yatyór vắg ávadat tásmât sâ=
rasvatî́[4], yát prajắ-patir agnér ádhi nir-ákrîṇât tásmât prâjâ=
-patyắ, sắ vắ eshắ sarva-devatŷâ yád ajắ vaçắ. vâyavŷâm
ắ labheta bhū́ti-kâmo, vâyúr vaí kshépishṭhâ devátâ[4], vâ=
yúm evá svéna ‖ 2 ‖ bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí
'nam bhū́tim gamayati. dyâvâ-pṛithivŷâm ắ labheta kṛishá=
mâṇaḥ pratishṭhắ-kâmo, divá evắ 'smai parjányo varshati
vŷ asyắm óshadhayo[4] rohanti sám-ardhukam asya sas=
yám bhavaty. agnî-shomî́yâm ắ labheta yáḥ kâmáyetắ:
'nna-vân annâ-'dáḥ syâm íty, agnínai 'vắ 'nnam áva run=
ddhe[3 u. 7] sómenâ 'nnắ-'dyam, ánna-vân evắ 'nnâ-'dó bha=
vati. sârasvatî́m[4] ắ labheta yáḥ ‖ 3 ‖ îçvaró vâcó vá=
ditoḥ sán vắcam ná váded, vắg vaí sárasvatî[4], sárasvatîm
evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, saí vắ 'smin vắcam
dadhâti. prâjâ-patyắm ắ labheta yáḥ kâmáyetắ: 'nabhi=
-jitam abhí jayeyam íti, prajắ-patiḥ sárvâ devátâ[4] devátâ=
bhir evắ 'nabhi-jitam abhí jayati. vâyavŷayo 'pắ-''karoti[8],
vâyór evaí 'nâm ava-rúdhyắ " labhata. ắ-kûtyai tvâ
kắmâya tvâ ‖ 4 ‖ íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát.
kikkiṭâ-kắraṃ juhoti, kikkiṭâ-kâréṇa vaí grâmyắḥ paçávo

---

3. [3] unbetont. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 4, 24. [6] nicht componirt (mit pra)! [7] °ṃdhe ABCDFW. [8] als Compositum.

ramante[3] prá̆ "ranyā̆ḥ patanti; yát kikkiṭâ-kā̆ram juhóti grâmyā̆ṇâm paçûnā̆ṃ dhrítyai. páry-agnau kriyámâṇe ju=hoti, jī̆vantîm evaí 'nâṃ suvar-gáṃ lokám gamayati; tvám turī̆yâ vaçínî vaçā̆ 'sī̆ 'ty âha, deva-traí 'vaí 'nâṃ ga=mayati. satyā̆ḥ santu yájamânasya kā̆mâ íty âhai, 'shá vaí kā̆maḥ || 5 || yájamânasya yád ánârta ud-ṛícaṃ gáchati, tásmâd evám âhâ. 'jā̆ 'si rayi-shṭhé 'ty âhai, 'shè evaí 'nâṃ lokéshu práti shṭhâpayati[9]. diví te bṛi=hád bhā̆ íty âha, suvar-gá evā̆ 'smai loké jyótir dadhâti. tántuṃ tanván rájaso bhânúm ánv ihī̆ 'ty âhe, 'mā̆n evā̆ 'smai lokā̆ñ[10] jyótishmataḥ[4] karoty. anulbaṇáṃ vayata jóguvâm ápa íti || 6 || âha, yád evá yajná ul=báṇaṃ kriyáte tásyai 'vaí 'shā̆ çā̆ntir. Mánur bhava janáyâ[11] daívyaṃ jánam íty âha, Mânavỳo vaí pra=-jā̆s tā̆ evā̆ "dỳâḥ kurute. mánaso havír asī̆ 'ty âha, svagā̆-kṛityai. gā̆trâṇâṃ te gâtra-bhā̆jo bhû=yâsmé 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā̆m ā̆ çâste. tásyai vā̆ etásyâ ékam evā̆ 'deva-yajanaṃ yád ā̆-labdhâyâm abhráḥ || 7 || bhávati; yád ā̆-labdhâyâm abhráḥ syā̆d ap-sú vâ pra-veçáyet sárvâṃ vā̆ prā̆ 'çnī̆yâd; yád ap-sú pra-veçáyed yajna-veçasáṃ kuryât, sárvâm evá prā̆ 'çnī̆yâd indriyám evā̆ "tmán dhatte. sā̆ vā̆ eshā̆ tráyâṇâm evā̆ 'va-ruddhâ saṃvatsara-sádaḥ sahasra-yâjíno gṛiha-medhínas, tá evaí 'táyâ yajeran, téshâm evaí 'shā̆ "ptā̆ || 8 || yát, svéna, sâras=vatī̆m ā̆ labheta yáḥ, kâmâya tvâ, kā̆mó, 'pa íty, abhró, dvícatvâriṃ=çac ca || 3 ||

3, 4, 2, 1-2. — K. 13, 11. 12. — ime iti — âstâm | te iti — avât | te iti — preti | ajanayat — ashṭâkapâlam ity ashṭâ-kapâlam — adhi | nir iti — apîti — âlabhamâna ity

---

3. [9] so (sh°) ABFW, s. P. 6, 4. [10] °n A, °n (mit virâma) B, °ṃ W, s. P. 5, 24. [11] so (°â) ABW, s. P. 3, 12.

ā-labhámânaḥ — adhîti | nishkrîyeti niḥ-krîyá | eti — ime iti — preti | ajânayat[6] — agnîshomîyety ágnî-somîyā́ — adhîti | nirakrīṇâd iti niḥ-akrīṇât — divaḥ | eva | asmai — vîti | asyâm — annâda ity ánna-adaḥ — annâdyam ity ánna-adyám — sarvā́ḥ | devatā́ḥ — upâkárotîty úpa-âkároti — eti | labhate — ramante | preti | âraṇyā́ḥ — vaçâ | asi | iti — devatreti deva-trâ | eva — anā́rtaḥ — ajâ | asi | rayishṭheti rayi-sthâ — eshu — sthâpayati — suvarga iti suvaḥ-ge — apáḥ — yajne — janayá — eva | âdyā́ḥ — vai | etasyā́ḥ — eva | adévayajanam ity adéva-yajanam — preti | açnîyât | indriyam — te | eva | etayā́ — âptâ.

4. [a] cittáṃ ca cíttiç cā́ ''-kûtaṃ cā́ ''-kûtiç ca ví-jnâtaṃ ca vi-jnā́naṃ ca mánaç ca çákvarîç ca dárçaç ca pûrṇá-mâsaç ca bṛihác ca rathaṃ-taráṃ ca. [b] prajā́-patir jáyân índrâya vṛishṇe prā́ 'yachad ugráḥ pṛitanā́jyeshu[1],[2] tásmai víçaḥ sám anamanta sárvâḥ, sá ugráḥ sá hí hávyo babhū́va.[2] devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsant, sá índraḥ prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etā́ñ jáyân[3 u. 4] prā́ 'yachat, tā́n ajuhot; táto vaí devā́ ásurân ajayan; yád ájayan táj jáyânâṃ jaya-tváᴗ. spárdhamânenai 'té hotavyâ, jáyaty evá tā́m pṛitanâm ‖ 1 ‖ úpa, páñcaviᴗçatiç ca ‖ 4 ‖

3, 4, 6, 1. 2. — Pâr. 1, 5. — pṛitanâjyéshu — hotavyā́ḥ.

5. [a] agnír bhûtā́nâm ádhi-patiḥ sá mâ 'vatv, índro jyeshṭhā́nâṃ, yamáḥ pṛithivyā́, vâyúr antárikshasya[1], sū́ryo diváç, candrámâ[1] nákshatrâṇâm, bṛíhaspátir[1] bráhmaṇo, mitráḥ satyā́nâṃ, váruṇo 'pā́ᴗ, samudráḥ[1] srotyā́nâm, ánnaᴗ sā́m-râjyânâm ádhi-pati tán mâ 'vatu, sóma óshadhînâᴗ[1], savitā́ pra-savā́nâᴗ, rudráḥ paçûnā́ṃ, tváshṭâ rû-

4. jayâkhyamantrataddhomâḥ. [1] ohne avagraha. [2] | fehlt ABW. [3] °n AW, s. P. 5, 24. [4] s. Pâṇ. 6, 1, 202.
5. abhyâtânâḥ. [1] ohne avagraha.

pā̃ṇâm, víshṇuḥ párvatânâm, marúto gaṇā̃nàm ádhi-pata-
yas té mâ 'vantu. [b] pítaraḥ pitâmahâḥ[1] pare 'vare
tátâs tatâmahâ[1] ihá mâ 'vata | [c] asmín bráhmann asmín
kshatrè 'syā̃m â-çíshy asyā̃m puro-dhā̃yâm asmín kár-
mann asyā̃m devá-hûtyâm || 1 || avare, saptádaça ca || 5 ||

3, 4, 6, 1-2. — Pâr. 1, 5. — Çâñkh. çr. 4, 10, 1. 3. — saḥ | mâ | avatu — pṛithivyâḥ — candramā̃ḥ — pitâmahâḥ | pare | avare | tatā̃ḥ | tatâmahâḥ — mâ | avata — kshatre | asyâm.

6. devā̃ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata; té devā̃ etā̃n abhy-âtânā̃n apaçyan, tā̃n abhy-ā̃tanvata[1] yád devā̃nâm kármā̃ ''sîd ā̃rdhyata tád, yád ásurâṇâm ná tád ârdhyata. yéna kármaṇé ''rtset tátra hotavỳâ, ṛidh-nóty evá téna kármaṇâ. yád víçve devā̃ḥ sam-ábharan tásmâd abhy-âtânā̃ vaiçva-devā̃, yát prajā̃-patir jáyân prā̃ 'yachat[2] tásmâj jáyâḥ prâjâ-patyā̃ḥ || 1 || yád râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā̃ 'dadata[2] tád râshṭra-bhṛítâu râshṭra-bhṛit-tvám[3]. té devā̃ abhy-âtânaír ásurân abhy-ā̃tanvata[1 u. 4] jáyair ajayan râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā̃ 'dadata; yád devā̃ abhy-âtânaír ásurân abhy-ā̃tanvata[1 u. 5] tád abhy-âtâ-nā̃nâm abhyâtâna-tvám, yáj jáyair ájayan táj jáyânâm jaya-tvám, yád râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā̃ 'dadata[2] tád râshṭra-bhṛítâu râshṭrabhṛit-tvám[3]; táto devā̃ ábhavan párā̃ 'surâ. yó bhrā̃tṛivya-vânt syā̃t sá etā̃n juhuyâd, abhy-âtânaír evá bhrā̃tṛivyân abhy-ā̃tanute[1 u. 6] jáyair ja-yati râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā̃ datte, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā̃tṛivyo bhavati || 2 || prâjâpatyā̃ḥ, sò, 'shṭá-daça ca || 6 ||

---

6. taddhomavidhiḥ (jayai râshṭrabhṛidbhiḥ). [1] als Compositum. [2] nicht componirt (mit pra, resp. â)! [3] °bhṛitvám DW. [4] das Verbum vermuthlich unbetont, s. not. [6]. [5] hier aber ist wohl das Verbum (át°), nicht die Praepos. â, betont. [6] unbetont (das Verbum nämlich)!

3, 4, 4, 1. 5, 1. 7, 1-3. 8, 1-7. — devâḥ — akúrvata — abhyâtánvatety ábhi-âtánvata — karmá | âsî́t | ârdhyáta — îrtsét — hotavyā̂ḥ — abhyâtânâ ity ábhi-âtânâḥ | vaiçva-devâ iti vaiçva-devâḥ — preti | ayáchat[2] — râshṭrabhṛidbhir iti râshṭrabhṛit-bhiḥ — eti | adádata[2] — abhyâtánvatety abhi-âtánvata[4] — eti | adadata — abhyâtánvatety ábhi-âtánvata[5] — eti | adádata[2] — pareti | asúrâḥ — abhyâtánuta ity ábhi-âtánute.

7. [a] ṛitâshā̂ḍ[1] ṛitá-dhâmâ 'gnír gandharvás, tásyaú 'shadhayo[1] 'psarása[1] ū̂rjo nā̂ma; sá idám bráhma kshatrám pâtu, tā̂ idám bráhma kshatrám pântu, tásmai svā̂hâ[1] tā̂bhyaḥ svā̂hâ. [b] saɯ-hitó viçvá-sâmâ sū̂ryo gandharvás, tásya márîcayo 'psarása â-yúvaḥ. [c] su-shumnáḥ[2] sū̂rya-raçmiç candrámâ[1] gandharvás, tásya nákshatrâṇy apsaráso bekúrayo. [d] bhujyúḥ su-parṇó yajnó gandharvás, tásya dákshiṇâ apsarása stavā̂ḥ. [e] prajā̂-patir viçvá-karmâ má-naḥ ‖ 1 ‖ gandharvás, tásya 'rk-sâmā̂ny apsaráso váhnaya. [f] ishiró viçvá-vyacâ vā̂to gandharvás, tásyā̂ "po 'psaráso mudā̂. [g] bhúvanasya pate yásya ta upári gṛihā̂ ihá ca | sá[3] no râsvā̂ 'jyâniɯ râyás póshaɯ[4] su-vī̂ryaɯ saṃ-vatsarī̂-ṇâɯ svastím[1] ‖ [h] parameshṭhy[1] ádhi-patir mṛityúr gandhar-vás, tásya víçvam apsaráso bhúvaḥ. [i] su-kshitíḥ sú-bhûtir bhadra-kṛít súvar-vân parjányo gandharvás, tásya vi-dyúto 'psaráso rúco. [k] dûré-hetir amṛiḍayáḥ ‖ 2 ‖ mṛityúr gandharvás, tásya pra-jā̂ apsaráso bhîrúvaç. [l] cā̂ruḥ kṛi-paṇa-kâçī̂ kā̂mo gandharvás, tásyâ "-dháyo 'psarásaḥ çocá-yantîr nā̂ma; sá idám bráhma kshatrám pâtu, tā̂ idám bráhma kshatrám pântu, tásmai svā̂hâ tā̂bhyaḥ svā̂hâ.

---

7. râshṭrabhṛinmantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °mnaḥ ABFW, und in CD vor wie nach iti; s. P. 13. 15. (Nir. 2, 6.) [3] so schon III, 3, 8, 3. [4] so (°s p°) ABW; s. P. 8, 29.

.[m] sá no bhuvanasya pate yásya ta upári grihā ihá ca | urú bráhmaṇe 'smaí kshatrā́ya máhi çárma yacha || 8 || máno, 'mṛiḍayā́ḥ, shátçatvárimçac ca || 7 ||

3, 4, 8, 1-7. 5, 4, 9, 8. 7, 4, 4. — K. 18, 14. 21, 12. (37, 10-12). Vs. 18, 38-44. Ç. 9, 4, 1, 1-12. Kâ. 18, 5, 16. 17. — ṛitâshâṭ — oshâdhayaḥ | apsarasâḥ — sushumna iti su-sumnaḥ — tasyâ | ṛiksâmânîty ṛik-sâmâni — viçvavyâcâ iti viçva-vyacâḥ — mudâḥ — te — ajyā́nim[6] | râyaḥ | poshám — parameshṭhî — suvârvân iti suvâḥ-vân — âdhaya ity ā́-dhayâḥ.

8. râshṭrá-kâmâya hotavŷâ, râshṭrám vaí râshṭra-bhṛíto, râshṭréṇai 'vā́ 'smai râshṭrám áva runddhe[1], râshṭrám evá bhavaty. âtmáne hotavŷâ, râshṭrám vaí râshṭra-bhṛíto râshṭrám pra-jā́ râshṭrám paçávo râshṭrám yác chréshṭho bhávati, râshṭréṇai 'vá râshṭrám áva runddhe[1] vásishṭhaḥ samânā́nâm[2] bhavati. grā́ma-kâmâya hotavŷâ, râshṭrám vaí râshṭra-bhṛíto râshṭrám sa-jâtā́, râshṭréṇai 'vā́ 'smai râshṭrám sa-jâtā́n áva runddhe[1], grâmī́ || 1 || evá bhavaty. adhi-dévane juhoty, adhi-dévana evā́ 'smai sa-jâtā́n áva runddhe[1], tá enam áva-ruddhâ úpa tishṭhante. ratha-mukhá ójas-kâmasya hotavŷâ, ójo vaí râshṭra-bhṛíta ójo rátha, ójasai 'vā́ 'smâ ójó 'va runddha[1] ojasvŷ[2] evá bhavati. yó râshṭrā́d ápa-bhûtaḥ syā́t tásmai hotavŷâ; yā́vanto[2] 'sya ráthâḥ syús tā́n brûyâd: yuñgdhvám[3] íti râshṭrám evā́ 'smai yunakti || 2 || ā́-hutayo vā́ etásyā́ 'kḷiptâ yásya râshṭrám ná kálpate, sva-ratháasya dákshiṇam cakrám pra-vṛíhya nâḍī́m abhí juhuyâd, ā́-hutī́r evā́ 'sya kalpayati, tā́ asya kálpamânâ râshṭrám ánu kalpate. sam-grâmé sám-yatte hotavŷâ, râshṭrám vaí râshṭra-bhṛíto, râ-

---

7. [6] ā́jyânim C prima.

8. teshâm kâmyâḥ prayogâḥ. [1] °ṃdhe ABCDFW. [2] ohne avagraha. [3] yuñdh° ABCDW.

shṭré khálu vā́ eté vy-ā́yachante[4] yé saṃ-grâmáu saṃ-yánti, yásya pū́rvasya júhvati sá evá bhavati jáyati táṃ saṃ-grâmám. mândhuká[5] idhmáḥ ‖ 3 ‖ bhavaty, áṅg-ârâ evá prati-véshṭamânâ amítrâṇâm asya sénâm práti ve-shṭayanti. yá un-mā́dyet tásmai hotavỳâ, gandharvâ-'psa-ráso vā́ etám ún mâdayanti yá un-mā́dyaty, eté khálu vaí gandharvâ-'psaráso yád râshṭra-bhṛ́tas; tásmai svā́hâ[2] tā́bhyaḥ svā́hé 'ti juhoti, ténai 'vaí 'nāñ chamayati[6].

naíyagrodha[2, 7] aúdumbara[2] ā́çvatthaḥ[2] plā́ksha ítî 'dhmó bhavaty, eté vaí gandharvâ-'psarásâṃ gṛihā́ḥ, svá evaí 'nân ‖ 4 ‖ â-yátane çamayaty. abhi-cáratâ prati-lomáu hotav-ỳâḥ, prâ-'ṇā́n evā́ 'sya pratī́caḥ práti yauti, táṃ táto yéna kéna ca stṛiṇute. svá-kṛita íriṇe juhoti pra-daré vai, 'tád vā́ asyaí nírṛiti-gṛihîtaṃ, nírṛiti-gṛihîta evaí 'naṃ nír-ṛityâ grâhayati; yád vâcáḥ krûráṃ téna váshaṭ karoti, vâcá evaí 'naṃ krûréṇa prá vṛiçcati, tâjág ā́rtim[2] ā́ 'rchati[8].

yásya kâmáyetâ: 'nnā́-'dyam ‖ 5 ‖ ā́ dadîyé 'ti tásya sabhā́yâm ut-tânó ni-pádya bhúvanasya pata íti tṛíṇâni sáṃ gṛihṇîyât, prajā́-patir vaí bhúvanasya pátiḥ, prajā́-pa-tinai 'vā́ 'syâ 'nnā́-'dyam ā́ datta; idám ahám amú-shyâ "mushyâyaṇásyâ 'nnā́-'dyaṃ harâmī́ 'ty âhâ, 'nnā́-'dyam evā́ 'sya harati; shaḍ-bhír harati, sháḍ vā́ ṛitávaḥ, prajā́-patinai 'vā́ 'syâ 'nnā́-'dyam â-dā́ya 'rtávo 'smâ ánu prá yachanti ‖ 6 ‖ yó jyeshṭhá-bandhur ápa-bhū-taḥ syā́t táu sthále 'va-sā́yya brahmau-'danáṃ cátuḥ-çarâ-vam paktvā́ tásmai hotavỳâ, várshma vaí râshṭra-bhṛíto, várshma sthálaṃ, várshmaṇai 'vaí 'naṃ várshma samânā́-nâṃ[2] gamayati; cátuḥ-çarâvo bhavati, dikshv̀ evá práti

---

8. [4] als Compositum. [5] so ABCDFW, mâdhuka Pet. W. [6] °nch° AW, °ṃ ç° B. [7] ? so ABF, náyya° CD, naíyya° W. [8] s. P. 10, 9.

tishṭhati; kshîré bhavati, rúcam evắ 'smin dadhâty; úd dharati çṛita-tvắya; sarpíshvân[2] bhavati medhya-tvắya; cátvâra ârsheyắḥ prắ 'çnanti, diçắm evá jyótishi juhoti || 7 || grâmī́, yunakti, 'dhmáḥ, svá evaí 'nân, annắdyaṃ, yachanty, ékân ná pañcâçác ca || 8 ||

3, 4, 7, 1-8. — hotavyắḥ — prajeti pra-jâ — grâmî — adhidevána ity ádhi-deváne | eva — te | enam — ratha-mukha iti ratha-mukhe | ojáskâmasyety ojáḥ-kâmasya — rathâḥ | ojásâ — ojasvî | eva — akḷiptâḥ — kalpámânâḥ — vyâyáchanta iti vi-âyáchante — mândhukaḥ — nayyágrodhaḥ[7] | audúmbaraḥ | âçvátthaḥ | plâkshâḥ — sve | eva — svakṛita iti sva-kṛite — nirṛitigṛihîta iti nirṛiti-gṛihîte — nirṛityeti niḥ-ṛityâ — vâcaḥ | eva — ârtim | eti | ṛichati — annâdyam ity ánna-adyám — eti | datte — ṛitaváḥ | asmai | anú | preti — sthalė | avasâyyety áva-sâyyá — ud iti | harati — sarpishvắn.

9. dévikâ nír vapet prajắ-kâmaç, chándâṃsi vaí dévikâç, chándâṃsî 'va khálu vaí pra-jắç, chándo-bhir evắ 'smai pra-jắḥ prá janayati. prathamáṃ dhâtắraṃ karoti, mithunī́ evá[1] téna karoty, ánv evắ 'smâ ánu-matir manyate râté râkắ prá sinîvâlī́[2] janayati pra-jắsv evá prá-jâtâsu kuhvâ vắcaṃ dadhâty. etắ evá nír vapet paçú-kâmaç, chándâṃsi vaí dévikâç, chándâṃsi || 1 || iva khálu vaí paçávaç, chándo-bhir evắ 'smai paçū́n prá janayati; prathamáṃ dhâtắraṃ karoti, praí 'vá téna vâpayaty, ánv evắ 'smâ ánu-matir manyate râté râkắ prá sinîvâlī́ janayati paçū́n evá prá-jâtân kuhvâ prâti shṭhâpayaty[3]. etắ evá nír vaped grắma-kâmaç, chándâṃsi vaí dévikâç, chándâṃsî 'va khálu vaí grắmaç, chándo-bhir evắ 'smai

---

9. devikâhavíṅshi. [1] ohne saṃdhi in ABW, s. P. 10, 18 (4, 53). [2] ohne avagraha. [3] so (shṭh°) ABFW, s. P. 6, 4.

grā̆mam ‖ 2 ‖ áva runddhe[4]; madhyató[2] dhâtā̆ram ka-roti, madhyatá evaí 'nam grā̆masya dadhâty. etā̆ evá nír vapej jyóg-âmayâvî, chándâṃsi vaí dévikâç, chándâṃsi khálu vā̆ etám abhí manyante yásya jyóg âmáyati, chándo-bhir evaí 'nam agadám karoti; madhyató dhâtā̆ram karoti, madhyató vā̆ etásyā̆ 'kḷptam yásya jyóg âmáyati, madh-yatá evā̆ 'sya téna kalpayaty. etā̆ evá níḥ ‖ 3 ‖ vaped yám yajnó nó 'pa-námec, chándâṃsi vaí dévikâç, chándâṃsi khálu vā̆ etám nó 'pa namanti yám yajnó nó 'pa-námati; prathamám dhâtā̆ram karoti, mukhatá[2] evā̆ 'smai chán-dâṃsi dadhâty, úpai 'nam yajnó namaty. etā̆ evá nír va-ped îjânáç, chándâṃsi vaí dévikâ, yâtá-yâmânî 'va khálu vā̆ etásya chándâṃsi yá îjâná; ut-tamám dhâtā̆ram karoti ‖ 4 ‖ upárishṭâd[2] evā̆ 'smai chándâṃsy áyâta-yâmâny áva runddha[4], úpai 'nam út-taro yajnó namaty. etā̆ evá nír vaped yám medhā̆ nó 'pa-námec, chándâṃsi vaí dévikâç, chándâṃsi khálu vā̆ etám nó 'pa namantí yám medhā̆ nó 'pa-námati; prathamám dhâtā̆ram karoti, mukhatá evā̆ 'smai chándâṃsi dadhâty, úpai 'nam medhā̆ namaty. etā̆ evá nír vapet ‖ 5 ‖ rúk-kâmaç, chándâṃsi vaí dévikâç, chán-dâṃsî 'va khálu vaí rúk, chándo-bhir evā̆ 'smin rúcam da-dhâti; kshîré bhavanti, rúcam evā̆ 'smin dadhati; madhyató dhâtā̆ram karoti, madhyatá evaí 'naṃ rucó dadhâti. gâ-yatrī̆ vā̆ ánu-matis trishṭúg[2] râkā̆ jágatî sinîvâlŷ[2] anu-shṭúp kuhū̆r dhâtā̆ vashaṭ-kâráḥ. pûrva-pakshó râkā̆ 'para-paksháḥ kuhū̆r amâ-vâsŷâ sinîvâlī̆[1] paurṇa-mâsy ánu-matiç candrámâ[2] dhâtā̆. 'shṭaú ‖ 6 ‖ vásavo 'shṭā̆-'ksharâ gâyatry, ékâdaça[2] rudrā̆ ékâdaçâ-'ksharâ trishṭúb[2], dvā̆daçâ[2] "dityā̆ dvā̆daçâ-ksharâ jágatî, prajā̆-

---

9. [4] °ṃdhe ABCDFW.

-patir anu-shṭúb, dhâtā́ vashaṭ-kārá. etád vaí dévikâḥ sárvâṇi ca chándâ̐si sárvâç ca devátâ vashaṭ-kâráś; tā́ yát sahá sárvâ nir-váped îçvarā́ enam pra-dáho; dvé[5] prathamé[6] nir-úpya dhâtúś tritī́yaṃ nír vapet tátho[7] evó 't-tare[8] nír vapet; táthai 'naṃ ná prá dahanty, átho[7] yásmai kā́mâya nir-upyánte tám evā́ "bhir úpâ "pnoti || 7 ||

paçúkâmaç chándâ̐si vaí dévikâç chándâ̐si, grā́maṃ, kalpayaty etā́ evá nír, uttamáṃ dhâtā́raṃ karoti, medhā́ namaty etā́ evá nír vaped, ashṭaú, dahanti, náva ca || 9 ||

K. 12, 8. — Ç. 9, 5, 1, 34-39. Kâ. 18, 6, 20.21. — Çâṅkh. Br. (3, 1). 19, 7. çr. 9, 28, 1. — Ait. 3, 47. (7, 11). Âçval. 6, 14. — (Kauç. 1.) — devikâḥ — mithunî | eva — sthâpayati — yaḥ | îjânaḥ — trishṭuk | râkâ — anushṭub ity ànu-stup — candramāḥ — trishtup — anushṭub ity ànu-stup — devatāḥ — sarvāḥ — îçvarâḥ — dve iti | prathame iti — tatho iti — uttâre ity ut-tare — atho iti.

10. [a] vā́stosh pate[1] práti jânīhy asmā́nt sv-âveçó anamīvó[2] bhavâ[3] naḥ | yát tvé "mahe[4] práti tán no jushasva çáṃ na edhi dvi-páde çáṃ cátush-pade || [b] vā́stosh pate[1] çagmáyâ sa̐-sádâ te sakshīmáhi raṇváyâ gâtu-mátyâ | ā́vaḥ kshéma utá yóge váraṃ no yûyám pâta svastí-bhiḥ sádâ naḥ || yát sâyám-prâtar agni-hotráṃ juhóty âhutī́-'shṭakā́ evá tā́ úpa dhatte || 1 || yájamâno, 'ho-râtrā́ṇi vā́ etásyé 'shṭakâ yá ā́hitâ-'gnir, yát sâyám-prâtar juhóty aho-râtrā́ṇy evā́ "ptvé 'shṭakâḥ kritvó 'pa dhatte. dáça samânátra[5] juhoti, dáçâ-'kssharâ vi-rā́ḍ, vi-rā́jam evā́ "ptvé 'shṭakâṃ kritvó 'pa dhatté, 'tho vi-rā́jy evá yajnám âpnoti,

9. [5] s. P. 4, 49. [6] s. P. 4, 50. [7] s. Whitney zu P. 4, 7 p. 104. 468. [8] s. P. 4, 11.

10. prayâṇaṃ karishyato 'gnihotriṇo 'gnisamâropaṇam (vâstoshpatiyuto homaḥ). [1] so (°sh p°) ABFW; s. P. 8, 27. [2] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] Wurzel betont, s. Pet. W. [5] ohne avagraha.

cítyaç-cityo 'sya bhavati; tásmâd yátra dáço 'shitvā́[6] pra=
-yā́ti tád yajna-vâstv, ávâstv evá tád yát táto 'rvâcī́nam
|| 2 || rudráḥ khálu vai vâstosh-patír[7], yád áhutvâ vâstosh=
-patī́yam pra-yâyā́d rudrá enam bhû́tvā́ 'gnír anû-'tthā́ya
hanyâd; vâstosh-patī́yaṃ juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naᴗ
çamayati, nā́ "rtim[4] ā́ 'rchati[8] yájamâno. yád yukté ju-
huyā́d yáthâ prá-yâte vā́stâv ā́-hutiṃ juhóti tâdṛíg[4] evá
tád, yád áyukte juhuyā́d yáthâ kshéma ā́-hutiṃ juhóti
tâdṛíg[4] evá tád; áhutam asya vâstosh-patī́yaᴗ syât || 3 ||
dákshiṇo yuktó bhávati savyó 'yuktó, 'tha vâstosh-patī́=
yaṃ juhoty, ubháyam evā́ 'kar, ápari-vargam evaí 'naᴗ
çamayati. yád ékayâ juhuyā́d darvi-homáṃ kuryât; puro=
-'nuvâkyâm anū́-'cya yâjyayâ juhoti sadeva-tvā́ya. yád
dhutá â-dadhyā́d rudráṃ gṛihā́n anv-ā́rohayed[9], yád ava=
-kshā́ṇâny ásam-prakshâpya[10] pra-yâyā́d yáthâ yajna-veça=
sáṃ vâ "-dáhanaṃ vâ tâdṛíg[4] evá tád. ayáṃ te yónir
ṛitvíya íty aráṇyoḥ sam-ā́rohayati[9] || 4 || eshá vā́ agnér
yóniḥ, svá evaí 'naṃ yónau sam-ā́rohayaty[9]. átho khálv
âhur: yád aráṇyoḥ sam-ā́rûḍho náçyed úd asyâ 'gníḥ
sī́det punar-âdhéyaḥ syâd íti; yā́ te agne[11] yajníyâ
tanū́s táyé " 'hy ā́ rohé 'ty âtmánt sam-ā́rohayate[9], yá=
jamâno vā́ agnér yóniḥ, svā́yâm evaí 'naṃ yónyâᴗ sam=
-ā́rohayate[9] || 5 || dhatte, 'rvâcī́naᴗ, syât, samā́rohayati, páñcacatvâ=
riᴗçac ca || 10 ||[12]

[a.b] Pâr. 3, 5. Çâñkh. çr. 2, 16, 1-3. 17, 3. Kauç. 43. Âçv. g.
2, 9, 9. — [4.5] B. 2, 5, 8, 8. — vâstóḥ | pate — svâveça iti su=
-âveçaḥ — bhava — tvâ | îmahe — tat | naḥ — âváḥ |
kshemé — âhutîshṭakâ ity ā́huti-ishṭakâḥ — ahorâtrâṇîty
áhaḥ-râtrâṇi — ishṭákâḥ | yaḥ — samânatrá — atho iti

10. [6] so BFW, daçaushi° A. [7] hier als Compositum! [8] s. P. 10, 9.
[9] als Compositum. [10] so (°pya) ADFW und Pet. W., °yya BC. [11] so
(°e a°) ABFW, s. P. 11, 10. [12] hier bricht B ab.

— ushitvâ — avāstu | eva — vâstoshpatir iti vâstoḥ-patiḥ — vâstoshpatîyam iti vâstoḥ-patîyàm — anûtthâyety ánu-utthâyà — ârtim | eti | richati — kshemè — ayùktaḥ | athà — eva | akaḥ — anûcyety ànu-ucyà — yat | hute — anvâróhayed ity ànu-âróhayet — vâ | âdahànam ity â-dahànam — samâróhayatîti sam-âróhayati — eshaḥ | vai — sve | eva — atho iti — tayâ | eti | ihi | eti | roha — samâróhayata iti sam-âróhayate.

11. [a] tvám agne bṛihád váyo dádhâsi deva dâçúshe | kavír gṛihá-patir yúvâ || [b] havya-vā́ḍ agnír ajáraḥ pitā́ no vi-bhúr vi-bhā́vâ su-dṛíçîko asmé [1 u. 2] | su-gârhapatyā́ḥ sám ísho didîhy asma-dríyak sám mimîhi çrávâṃsi || [c] tvám ca soma no váço jîvā́tum ná marâmahe | priyá-stotro vánaspátiḥ [3] || [d] brahmā́ devā́nâm pada-vī́ḥ kavînā́m ṛíshir víprâṇâm mahishó mṛigā́ṇâm | çyenó gṛídhrâṇâṃ svá-dhitir vánânâṃ sómaḥ || 1 || pavítram áty eti rébhan || [e] ā́ viçvá-devaṃ sát-patiṃ sû-'ktaír adyā́ [4] vṛiṇîmahe | satyá-savaṃ savitā́ram || [f] ā́ satyéna rájasâ vártamâno ni-veçáyann amṛítam mártyaṃ ca | hiraṇyáyena savitā́ ráthenā́ " devó yâti bhúvanâ vi-páçyan || [g] yáthâ no áditiḥ [1] kárat [5] páçve nṛí-bhyo yáthâ gáve | yáthâ tokā́ya rudríyam || [h] mā́ nas toké tánaye mā́ na ā́yushi mā́ no góshu mā́ || 2 || no áçveshu [1] rîrishaḥ | vîrā́n mā́ no rudra bhâmitó vadhîr havíshmanto [3] námasâ vidhema te || [i] uda-prúto ná váyo rákshamâṇâ vā́vadato abhríyasye [1] 'va ghóshâḥ | giri-bhrájo nó "rmáyo mádanto bṛíhaspátim [3] abhỳ arkā́ anâvan || [k] haṃsaír iva sákhi-bhir vā́vadad-bhir açman-máyâni náhanâ vy-ásyan | bṛíhaspátir abhi-kánikradad gā́ utá prā́ 'staud úc

---

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [2] s. P. 4, 9. [3] ohne avagraha. [4] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 10. [5] kāraty W, s. Whitney zu P. 12, 7 p. 262.

ca vidvā́n agâyat ‖ [l]é 'ndra sânasíɷ rayím ‖ 3 ‖ sa-jitvâ=naɷ sadâ-sáham | várshishṭham ûtáye bhara ‖ [m]prá sasâ=hishe puru-hûta çátrûñ jyéshṭhas[6] te çúshma ihá râtír astu | índrā́ " bhara dákshiṇenâ[4] vásûni pátiḥ síndhûnâm asi revátînâm[3] ‖ [n]tváɷ sutásya pîtáye sadyó[3] vṛiddhó ajâ=yathâḥ[1] | índra jyaíshṭhyâya su-krato ‖ [o]bhuvás tváṃ indra bráhmaṇâ mahā́n bhúvo víçveshu sávaneshu yajní=yaḥ | bhúvo nṛī́ɷç cyautnó víçvasmin bháre jyéshṭhaç ca mántraḥ ‖ 4 ‖ viçva-carshaṇe ‖ [p]mitrásya carshaṇî-dhṛí=taḥ[7] çrávo devásya sânasím | satyáṃ citráçravas-tamam ‖ [q]mitró jánân yâtayati pra-jânán mitró dâdhâra pṛithivī́m utá dyā́m | mitráḥ kṛishṭī́r áni-mishâ 'bhí cashṭe satyā́ya havyáṃ ghṛitá-vad vidhema ‖ [r]prá sá mitra márto astu[1] práyasvân[3] yás ta âditya çíkshati vraténa | ná hanyate ná jîyate tvóto[3] naí 'nam áɷho açnoty[1] ántito[3] ná dûrā́t ‖ [s]yát ‖ 5 ‖ cid dhí te víço yathâ prá deva varuṇa vra=tám | minîmási dyávi-dyavi ‖ [t]yát kíṃ ce 'dáṃ varuṇa daívye jáne 'bhi-drohám manushŷâç cárâmasi | ácittî yát táva dhármâ[9] yuyopimá mā́ nas tásmâd énaso deva rî=rishaḥ ‖ [u]kitavā́so yád riripúr ná dîví yád vâ ghâ[4] satyám utá yán ná vidmá[10] | sárvâ tā́ ví shya[11] çithiré 'va devā́ 'thâ[4] te syâma varuṇa priyā́saḥ ‖ 6 ‖ sómo, góshu mā́, rayím, mántro, yác, chithirā́, saptá ca ‖ 11 ‖

1, 8, 10, 1. 2. — [a]R. 8, 91, 1; [b]5, 4, 2; [c]1, 91, 6; [d]9, 96, 6; [e]5, 82, 7; [f]nur hier; [g]1, 43, 2; [h]1, 114, 8; [i.k]10, 68, 1. 67, 3; [l]1, 8, 1; [m]10, 180, 1; [n]1, 5, 6; [o]10, 50, 4; [p.q.r]3, 59, 6. 1. 2; [s]1, 25, 1; [t]7, 89, 5; [u]5, 85, 8. — asme iti — asmadriyag ity àsma-dri=yàk — vaçàḥ — eti | viçvadèvam iti viçva-devam — sûk=

---

11. [6] so A pr. m., °njy° A sec. m., °ṃ jy° W, s. P. 5, 24. [7] s. P. 3, 7; Whitney zu P. 13, 13. [8] so (e ') AW, s. P. 12, 7. [9] so A. C pr. m. D. W., dhármă C sec. m.; s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98. [10] vighná C. [11] s. P. 6, 4; sma C.

tair iti su-uktaiḥ | adya — eti | satyenà — rathèna | eti — paçvè[12] — rakshàmàṇâḥ — na | ûrmayàḥ — nabànâ | vyas-yann[13] iti vi-asyàn — preti | astaut — eti | indra — çush-màḥ — indrà | eti — dakshiṇena — sukrato iti su-krato — carshaṇîdhrita iti carshaṇi-dhritàḥ — tvotàḥ — viçàḥ | yathâ — acittî — dharmâ[9] — gha — vîti | sya | çithirâ | iva — athà.

ví vấ, ấ vâyo, imé vaí, cittáṃ câ, 'gnír[14] bhûtấnâṃ, devấ vấ, ritâ-shấḍ, râshṭrákâmâya, dévikâ, vấstoshpate, tvám agne bṛihád váya, ékâdaça ‖ 11 ‖

ví vấ (1, 1), íty[15] âha yathâyajúr evaí 'tán (3, 5), mrityúr gandharvó (7, 8), 'va runddhe[16] (9, 8), tvám agne bṛihád váyaḥ (11, 1), shấṭ-catvâriṃçat ‖ 46 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. [a] pûrṇấ paçcấd utá pûrṇấ purástâd[1] ún madhya-táḥ[1] paurṇa-mâsî́ jigâya | tásyâṃ devấ ádhi saṃ-vásanta ut-tamé nấka ihá mâdayantâm ‖ [b] yát te devấ ádadhur bhâga-dhéyam ámâ-vâsye saṃ-vásanto mahi-tvấ | sấ no yajñám pipṛihi viçva-vâre rayíṃ no dhehi su-bhage su-vî́ram ‖ [c] ni-véçanî saṃ-gámanî vásûnâṃ víçvâ rûpấṇi vásûny â-veçáyantî | sahasra-poshấṃ su-bhágâ rárâṇâ sấ na ấ gan várcasâ ‖ 1 ‖ saṃ-vidânấ ‖ [d] ágnî-shomau prathamaú vîryèṇa vásûn rudrấn âdityấn ihá jinvatam | mâdhyáṃ hí paurṇa-mâsáṃ jushéthâm bráhmaṇâ vṛiddhaú su-kriténa sâ-tấv áthâ 'smá-bhyaṃ sahá-vîrâṃ rayíṃ ní yachatam ‖

âdityấç cấ 'ñgirasaç câ 'gnî́n ấ 'dadhata, té darça-pûrṇamâsaú praí ''psan; téshâm âñgirasâṃ nír-uptaṃ havír ấsîd áthâ ''dityấ etaú hómâv apaçyan, tấv ajuhavus, táto

11. [12] paroxytonon, s. Pet. W. [13] vyákhyan W pr. m. [14] cittám agnír W. [15] vấ etásyé 'ty D. [16] ruṃdhe ACDW.

5, 1-10. someshṭyoḥ çeshaḥ; 1. darçapûrṇamâseshṭyañgabhûtâ 'nvâ-rambhaṇiyeshṭiḥ. [1] ohne avagraha.

vaí té darça-pûrṇamâsaú ‖ 2 ‖ pū́rva ā́ 'labhanta. darça-pûrṇamâsā́v â-lábhamâna etaú hómau purástâj[1] juhuyât, sâ-'kshā́d evá darça-pûrṇamâsā́v ā́ labhate. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[2] darça-pûrṇamâsā́v ā́ labheta yá enayor anu-lomám ca prati-lomám ca vidyā́d íty; amâ-vâsyâyâ ūrdhvám tád anu-lomám, paurṇa-mâsyaí prati-cī́nam[1] tát prati-lomám; yát paurṇa-mâsī́m pū́rvâm â-lábheta prati-lomám enâv ā́ labhetâ, 'múm apa-kshī́yamâṇam[3] ánv ápa ‖ 3 ‖ kshîyeta; sârasvataú[1] hómau purástâj[1] juhuyâd, amâ-vâsyâ vaí sárasvaty[1] anu-lomám evaí 'nâv ā́ labhate 'múm â-pyā́yamânam ánv ā́ pyâyata.

âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam purástân nír vapet[4] sárasvatyaí[1] carúṃ sárasvate[1] dvā́daça-kapâlam. yád âgneyó bhávaty agnír vaí yajna-mukhám, yajna-mukhám evá 'rddhim purástâd dhatte; yád vaishṇavó bhávati yajnó vaí víshṇur yajnám evā́ "-rábhya prá tanute. sárasvatyai[1] carúr bhavati[4] sárasvate dvā́daça-kapâlo, 'mâ-vâsyâ vaí sárasvatî pûrṇá-mâsaḥ sárasvân[1], tā́v evá sâ-'kshā́d ā́ rabhata, ṛidhnóty âbhyâm. dvā́daça-kapâlaḥ sárasvate bhavati mithuna-tvā́ya prá-jâtyai. mithunaú gā́vau dákshiṇâ sám-ṛiddhyai[5] ‖ 4 ‖ várcasâ, vaí té darçapûrṇamâsáv, ápa, tanute sárasvatyai, páñcaviṃçatiç ca ‖ 1 ‖

[a.b] Ath. 7, 80, 1. 79, 1. — [4.5] Ç. 11, 2, 4, 9 (eke). — ud iti | madhyataḥ — adhîti | saṃvasánta iti sam-vasántaḥ — nâkè — amā́vâsya ity amā́-vâsye — suvîram iti su-vîrám — naḥ | eti | gan — agnī́shomâv ity agnī́-somau — sahavī́râm iti saha-vî́râm — preti | aipsan — âsī́t | athà — pûrvè | eti — saḥ | tu | vai — amâvâsyā́yâ ity àmâ-vâsyā́yâḥ — anù | apeti | kshîyeta — anù | eti | pyâyate — eva | ṛiddhim — rabhate | ṛidhnoti.

---

1. [2] s. P. 5, 13. [3] Wurzel betont. [4] unbetont. [5] °ṛidhyai ACDFW.

2. ṛíshayo vā́ índram praty-ákshaṃ nā́ 'paçyan, táṃ Vásishṭhaḥ praty-áksham apaçyat, sò 'bravîd: brā́hmaṇaṃ te vakshyâmi yáthâ tvát-purohitâḥ pra-jā́ḥ pra-janishyánté 'tha mé 'tarebhya ṛíshibhyo mā́ prá voca íti; tásmâ etā́nt stóma-bhâgân abravît, táto Vásishṭha-purohitâḥ pra-jā́ḥ prā́ 'jâyanta; tásmâd Vâsishṭhó brahmā́ kâryaḥ, praí 'vá jâyate. raçmír asi ksháyâya tvâ ksháyaṃ jinvé 'ti || 1 || âha, devā́ vaí ksháyo, devébhya evá yajnám prā́ ''ha. pré-'tir asi dhármâya tvâ dhármaṃ jinvé 'ty âha, manushyầ vaí dhármo, manushyèbhya evá yajnám prā́ ''hā́. 'nv-itir asi divé tvâ dívaṃ jinvé 'ty âhai, 'bhyá evá lokébhyo yajnám prā́ ''ha. vi-shṭambhò 'si vṛíshṭyai tvâ vṛíshṭiṃ jinvé 'ty âha, vṛíshṭim evā́ 'va || 2 || runddhe[1]. pra-vā́ 'sy anu-vā́ 'sī́ 'ty âha, mithuna-tvā́yo. 'çíg asi vásubhyas tvâ vásûñ jinvé[2] 'ty âhâ, 'shṭaú vásava ékâdaça[3] rudrā́ dvā́daçâ[3] ''dityā́, etā́vanto[3] vaí devā́s, tébhya evá yajnám prā́ ''haú. 'jo 'si pitṛí-bhyas tvâ pitṝ́ñ jinvé[2] 'ty âha, devā́n evá pitṝ́n ánu sáṃ tanoti. tántur asi pra-jā́bhyas tvâ pra-jā́ jinva || 3 || íty âha, pitṝ́n evá pra-jā́ ánu sáṃ tanoti. pṛitanâshā́ḍ[3] asi paçú-bhyas tvâ paçū́ñ jinvé[2] 'ty âha, pra-jā́ evá paçū́n ánu sáṃ tanoti. reváḍ[3] asy óshadhî-bhyas[4] tvaú 'shadhîr jinvé 'ty âhaú, 'shadhîshv[3] evá paçū́n práti shṭhâpayaty[5]. abhi-jíd asi yuktá-grâvé 'ndrâya tvé 'ndraṃ jinvé 'ty âhâ, 'bhí-jityâ. ádhi-patir asi prâ-'ṇā́ya tvâ prâ-'ṇám || 4 || jinvé 'ty âha, pra-jā́sv evá prâ-'ṇā́n

2. (stomabbâgaiḥ) saumikabrahmatvavidhiḥ. [1] °ṃdhe ACDFW. [2] °n j° AW (das zweite Mal blos j°); s P. 5, 24. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 3, 7. [5] s. P. 6, 4.

dadhâti. tri-vṛid asi pra-vṛid asī́ 'ty âha, mithu-na-tvā́ya. saṁ-rohò 'si nî-rohò 'sī́ 'ty âha, prá-jâtyai. vasukò 'si vésha-çrir asi vásyashṭir[3] asī́ 'ty âha, práti-shṭhityai ‖ 5 ‖ jinvé 'ty, ávạ, prajā́ jinva, prâ-ṇáṃ, triṁçác ca ‖ 2 ‖

4, 4, 1, 1-3. 5, 3, 6, 1-3. — K. 17, 7. 37, 17. — Vs. 15, 6-9. Ç. 8, 5, 3, 1-8 (eke). Kâ. 11, 1, 21. 17, 11, 9. 10. — Pañc. 1, 9, 1-10, 21. 15, 5, 24. Lâṭy. 5, 11, 1-8. — pratyaksham iti prati-aksham — athá | mâ | itárebhyaḥ — vocaḥ — pretir iti pra-itiḥ — vishṭambha iti vi-stambhaḥ — praveti pra-vâ — uçik — âha | ojàḥ — anu | sam iti | tanoti — prajâ iti pra-jâḥ — anú | sam iti | tanoti — pritanâshâṭ — revat — oshadhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — sthâpayati — yukta-grâveti yukta-grâvâ — abhijityâ ity abhi-jityai — prâṇâ-yeti pra-anâyà — nîroha iti niḥ-rohaḥ — veshàçrir iti veshà-çriḥ — vasyàshṭiḥ.

3. [a] agnínâ devéna pṛ́tanâ jayâmi gâyatréṇa chándasâ tri-vṛ́tâ stómena ratham-taréṇa sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇa pûrva-jā́n bhrā́tṛivyân ádharân[1] pâdayâmy ávai 'nân bâ-dhe práty enân nude 'smín ksháye 'smín bhûmi-loké, yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmó, víshṇoḥ krá-meṇấ 'ty enân krâmàmī́. [b] 'ndreṇa devéna pṛ́tanâ jayâmi traíshṭubhena[2] chándasâ pañca-daçéna stómena bṛihatā́ sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇa ‖ 1 ‖ saha-jā́n. [c] víçvebhir devébhiḥ pṛ́tanâ jayâmi jā́gatena chándasâ sapta-daçéna stómena vâma-devyéna sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇâ 'para-jā́n. [d] índreṇa sa-yújo vayáṁ sâsahyā́ma pṛitanyatáḥ | ghnánto vṛitrā́ṇy apratí ‖ [e] yát te agne[3] téjas ténâ 'háṃ tejasvī́[2] bhûyâsaṃ, yát te agne[3] várcas ténâ 'háṃ var-

3. vishṇvatikramâḥ (vishṇvatikramaṇe mantrâḥ); vor I, 4, 45 gehörig.
[1] s. schol. zu P, 9, 22. [2] ohne avagraha. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 10.

casvī[2] bhûyâsam, yát te agne[3] háras ténâ 'hám harasvī[2] bhûyâsam || 2 || bṛihatā́ sā́mnâ vashatkâréṇa vájreṇa, shátcatvâriṃçac ca || 3 ||

pṛitánâḥ — pûrvajân iti pûrva-jân — sahajân iti saha-jân — aparajân ity ápara-jân — aprati.

4. [a] yé devā́ yajna-háno yajna-múshaḥ pṛithivyā́m ádhy ā́sate[1] | agnír mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛíto vayám || [b] ā́ 'ganma mitrâ-varuṇâ vareṇyâ rā́trîṇâm bhâgó yuváyor yó ásti[2] | nā́kam gṛibhṇânā́ḥ su-kṛitásya loké tṛitī́ye pṛishṭhé ádhi[3] rocané diváḥ || [c] yé devā́ yajna-háno yajna-músho 'ntárikshé[4] 'dhy ā́sate[1] | vâyúr mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛíto vayám || [d] yā́s te rā́trîḥ savitaḥ || 1 || deva-yā́nîr antarā́ dyā́vâ-pṛithivī́ vi-yánti | gṛihaíç ca sárvaiḥ pra-jáyâ nv ágre súvo rúhâṇâs[5] taratâ[6] rájâṃsi || [e] yé devā́ yajna-háno yajna-músho divy ádhy ā́sate[1] | sū́ryo mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛíto vayám || [f] yéné 'ndrâya sam-ábharaḥ páyâṃsy ut-taména havíshâ jâta-vedaḥ | ténâ 'gne tvám utá vardhaye 'mám sa-jâtā́nâṃ çraíshṭhya ā́ dhehy enam || yajna-háno vaí devā́ yajna-múshaḥ || 2 || santi, tá eshú lokéshv âsata â-dádânâ vi-mathnânā́ yó dádâti yó yájate tásya[7] | yé devā́ yajna-hánaḥ pṛithivyā́m ádhy ā́sate[1] yé antárikshe[3u.4] yé divī́ 'ty âhe, 'mā́n evá lokā́ṃs tîrtvā́[8] sá-gṛihaḥ sá-paçuḥ suvar-gám lokám ety. ápa vaí sómene "jânā́d devátâç[4] ca yajnáç ca krâmanty; âgneyám páñca-kapâlam ud-avasânī́yam nír vaped, agníḥ sárvâ devátâḥ || 3 || pā́ñkto[9] yajnó, devátâç cai 'vá yajnám cā́ 'va

---

4. atîmokshajape mantrâḥ; vor I, 4, 45 gehörig, [1] nicht mit adhi componirt. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [3] so (°e a°) AW, s. P. 11, 16. [4] ohne avagraha. [5] zu suvo s. Whitney zu P. 8, 16 p. 192. [6] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [7] so ADFW; yásya C. [8] so (°âṃs t°) AW, s. P. 6, 14. [9] °ñt° AD.

runddhe[10]. gâyatrò vā́ agnír gâyatrá-chandâs, táṃ chán-dasâ vỳ ardhayati yát páñca-kapâlaṃ karóty, ashṭā́-ka-pâlaḥ kâr̀yo, 'shṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrò 'gnír gâyatrá--chandâḥ, svénai 'vaí 'naṃ chándasâ sám ardhayati. pañktỳau[8] yâjyâ-'nuvâkỳe[11] bhavataḥ, pā́ñkto[9] yajnás, ténai 'vá yajnā́n naí 'ti ‖ 4 ‖ savitar, devā́ yajnamúshaḥ, sárvâ devátâs, trí-catvâriṃçac ca ‖ 4 ‖

K. 5,6. 32,6. — devâḥ — adhîti | âsàte — eti | aganma — prishṭhe | adhîti — nu | agrè — tarata — vardhaya | imam — çraishṭhyè | eti — te | eshu — âsate | âdadā́nâ ity ā́-dadā́nâḥ — lokân — sarvā́ḥ | devatā́ḥ — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ — na | eti.

5. [a] sū́ryo mâ devó devébhyaḥ pâtu, vâyúr antári-kshâd[1], yájamâno 'gnír mâ pâtu cákshushaḥ | sáksha çū́sha sávitar víçva-carshaṇa etébhiḥ soma nā́ma-bhir vi-dhema te, tébhiḥ soma nā́ma-bhir vidhema te | [b] ahám pa-rástâd[1] ahám avástâd[1] aháṃ jyótishâ ví támo vavâra | yád antárikshaṃ tád u me pitā́ 'bhûd, ahá̃ sū́ryam ubhayáto[1] dadarçâ, 'hám bhûyâsam ut-tamáḥ samânā́nâm[1] ‖ 1 ‖ [c] ā́ samudrā́d[1] ā́ 'ntárikshât prajā́-patir uda-dhíṃ cyâvayâtī́, 'ndraḥ prá snautu, marúto varshayantū́. [d] [2]'n nambhaya prithivī́m bhinddhī́[3] 'dáṃ divyáṃ nábhaḥ | udnó divyásya no dehī́ "çâno ví srijâ[4] drítim ‖ [e] paçávo vā́ eté yád âdityá, eshá rudró yád agnír, óshadhîḥ[1] prā́-'syâ 'gnā́v âdityáṃ juhoti, rudrā́d evá paçū́n antár dadhâty, átho óshadhîshv[5 u. 1] evá paçū́n ‖ 2 ‖ práti shṭhâpayati[6] | [f] kavír yajnásya ví tanoti pánthâṃ nā́kasya prishṭhé ádhi[7] rocané diváḥ | yéna

---

4. [10] rumdhe ACDFW. [11] s. P. 4, 52.

5. âdityagrahamantrâḥ; hinter I, 3, 11 gehörig. [1] ohne avagraha [2] so schon II, 4, 8, 2. [3] °ṃdh° ACW. [4] s. P. 3, 12. [5] s. schol. zu P. 2, 25. [6] s. P. 6, 4. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 16.

havyáṃ váhasi yā́si dûtá itáḥ prá-cetâ amútaḥ[1] sáníyân || [g] yā́s te víçvâḥ sam-ídhaḥ sánty agne yā́ḥ pṛithivyā́m bar-híshi sū́rye yā́ḥ | tā́s te gachantv ā́-hutiṃ ghṛitásya devâ--yaté[8] yájamânâya çárma || [h] â-çā́sânaḥ su-vī́ryaʊ râyás pó-shaʊ[9] sv-áçviyam | bṛihaspátinā́ râyā́ svagā́-kṛito máhyaṃ yájamânâya tishṭha || 8 || samânā́nâm, óshadhíshv evá paçū́n, máhyaṃ yájamânâyaí, 'kaṃ ca || 5 ||

viçvacarshaṇe iti viçva-carshaṇe — pitâ | abhût — eti | antarikshât — dehi | îçānaḥ — sṛija — prâsyeti pra-asyá — athe iti — sthâpayati — devâyata iti deva-yate — râ-yaḥ | poshâm | svaçviyam iti su-açviyam.

6. [a] sáṃ tvâ nahyâmi páyasâ ghṛiténa sáṃ tvâ nah-yâmy apá óshadhî-bhiḥ[1] | sáṃ tvâ nahyâmi pra-jáyâ 'hám adyá sā́ dîkshitā́ sanavo vā́jam asmé[2] || [b] praí 'tu bráhma-ṇas pátnî[3] védiṃ várṇena sîdatu | [c] áthâ 'hám anu-kâmínî své loké viçā́[4] ihá | [d][5] su-prajásas tvâ vayáʊ su-pátnîr úpa sedima | ágne sapatna-dámbhanam ádabdhâso ádâbhyam[6] || [e][5] imáṃ ví shyâmi[7] váruṇasya pā́çam || 1 || yám ábadhnîta savitā́ su-kétaḥ | dhâtúç ca yónau su-kṛitásya loké syo-nám me sahá pátyâ karomi || [f] pré 'hy ud-éhy[8] ṛitásya vâ-mī́r ánv, agnís té[9] 'graṃ nayatv áditir mádhyaṃ dadatâʊ, rudrā́-'vasṛishṭâ 'si yuvā́ nā́ma, mā́ mâ hiʊsîr | [g] vásu-bhyo rudrébhya âdityébhyo víçvebhyo vo devébhyaḥ pan-néjanîr gṛihṇâmi. [h][10] yajnā́ya vaḥ pan-néjanîḥ sâdayâmi. [i] víçvasya te víçvâ-vato[11] vṛíshṇiyâ-vataḥ[11] || 2 || távâ 'gne vâmī́r

---

5. [8] s. P. 3, 2. [9] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29.

6. patnívishayâ mantrâḥ (yoktrabandhâdi°); [a-d] ist vor I, 2, 2, 2[i] gehörig; [e] vor I, 4, 45, 3[b], [f] vor I, 3, 18, 2[h] und [g-h] hinter ibid.[k]. [1] s. P. 3, 7. [2] s. P. 4, 9. [3] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27. [4] betont! [5] so schon I, 1, 10, 1. 2. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [7] so (°sh) AW, s. P. 6, 4. [8] als Compositum. [9] so (°s t°) AW, s. P. 9, 2. 6, 5. [10] der Comm. zieht auch die Worte y. v. p. zu g. [11] s. P. 3, 5.

ánu saṃ-dṛíçi viçvâ rétâ͡si dhishîyấ | [k] 'gan devā́n yajnó, ní devī́r devébhyo yajnám açishann[12], asmínt sunvatí yá=jamâna â-çíshaḥ svā́hâ-kṛitâḥ samudre-shṭhā́ gandharvám ā́ tishṭhatā́ 'nu ¦ vā́tasya pátmann iḍá îḍitā́ḥ ‖ 3 ‖ pā́çaṃ, vṛíshṇiyâvatas, tri͡çác ca ‖ 6 ‖

[a] Ath. 14, 2, 70; [e] Kâ. 3, 8, 2. — oshádhíbhir ity oshádhi=-bhiḥ — sanavaḥ[13] — asme iti — brahmáṇaḥ | patnī́ — viçai[4] — vîti | syâmi — preti | ihi | udehîty út-ehi — anv iti | agniḥ | te | agrám — rudrâvásṛishṭeti rudra-avasṛishṭâ — pannejánîr iti pat-nejánîḥ — viçvā́vata iti viçvá-vataḥ | vṛishṇiyâvata iti vṛishṇiya-vataḥ — dhishîya | agán — açi=shan — yajámâne — samudreshṭhâ iti samudre-sthâḥ — eti | tishṭhata | anú — iḍaḥ.

7. vashaṭ-kâró vaí gâyatriyaí çíro 'chinat, tásyai rá=saḥ párâ 'patat, sá pṛithivī́m prā́ 'viçat, sá khadirò 'bha=vad; yásya khâdiráḥ sruvó bhávati chándasâm evá rá=senā́ 'va dyati, sá-rasâ asyā́ "-hutayo bhavanti. tṛitī́yasyâm itó diví sóma âsît, táṃ gâyatry ā́ 'harat, tásya parṇám achidyata, tát parṇò 'bhavat, tát parṇásya parṇa-tváṃ; yásya parṇa-máyî juhū́ḥ ‖ 1 ‖ bhávati saumyā́ asyā́ "-hutayo bhavanti jushánte 'sya devā́ ā́-hutîr. devā́ vai bráhmann avadanta, tát parṇá úpâ 'çṛiṇot; su-çrávâ vai nā́ma yásya parṇa-máyî juhū́r bhávati, ná pâpá͡ çlóka͡ çṛiṇoti. bráhma vaí parṇó, víṇ marútó, 'nnaṃ víṇ, mâ=rutò 'çvatthó[1]; yásya parṇa-máyî juhū́r bhávaty ā́çvatthy[1] upa-bhṛíd bráhmaṇai 'vā́ 'nnam áva runddhé[2], 'tho bráhma ‖ 2 ‖ evá viçy ádhy ûhati. râshṭrám vai parṇó viḍ açvatthó[1], yát parṇa-máyî juhū́r bhávaty ā́çvatthy

---

6. [12] vispashṭam uktavatyaḥ, schol. [13] sanaváḥ C.

7. darçapûrṇamâsâṅgabhûtânâṃ srucâṃ vṛikshaviçeshâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ṃdhe ACDFW.

upa-bhríd râshṭrám evá viçy ádhy ûhati. prajā́-patir vā́ ajuhot, sā́ yátrā́ ”-hutiḥ praty-átishṭhat táto ví-kaṅkata úd atishṭhat, tátaḥ pra-jā́ asrijata; yásya vaíkaṅkatî[1] dhruvā́ bhávati práty evā́ ’syā́ ”-hutayas tishṭhanty, átho praí ’vá jâyata. etád vaí srucā́ꣳ rûpáṃ yásyai ’váꣳ-rûpâḥ srúco bhávanti sárvâṇy evaí ’naꣳ rûpā́ṇi paçū́nā́m úpa tishṭhante, nā́ ’syā́ ’pa-rûpam âtmáñ jâyate[3] || 3 || juhū́r, átho bráhma, srucā́ꣳ, saptádaça ca || 7 ||

[1] B. 3, 2, 1, 1. — K. 30, 10. — Ç. 11, 7, 2, 8. — [3] Ç. 2, 2, 4, 10. 6, 6, 3, 1. — bhavanti | jushantė | asya — parṇaḥ | upeti — suçravâ iti su-çravā́ḥ — viṭ | mârutaḥ | açvatthaḥ — âçvátthî — atho iti — vikáṃkata iti vi-kaṃkataḥ — vaikáṃkatî — atho iti | preti | eva.

8. [a] upayâmá-grihîto ’si, prajā́-pataye tvâ jyótishmate[1] jyótishmantaṃ grihṇâmi dákshâya daksha-vrídhe râtáṃ devébhyo, ’gni-jihvébhyas tva ’rtâyú-bhya índra-jyeshṭhe-bhyo váruṇarâja-bhyo vā́tâpi-bhyaḥ parjányâtma-bhyo, divé tvâ ’ntárikshâya[1] tvâ prithivyaí tvā́ | [b] ’pe ’ndra dvisható mánó ’pa jíjyâsato jahy, ápa yó no ’râtîyáti táṃ jahi | [c] prâ-’ṇā́ya tvâ ’pâ-’nā́ya tvâ vy-ânā́ya[2] tvâ, saté tvā́ ’sate tvâ, ’d-bhyás tvaú ’shadhî-bhyo[3], víçvebhyas tvâ bhûté-bhyo, yátaḥ pra-jā́ ákhidrâ[4] ájâyanta tásmai tvâ prajā́-pataye vibhû-dā́vne[3 u. 5] jyótishmate[1] jyótishmantaṃ juhomi || 1 || óshadhîbhyaç, cáturdaça ca || 8 ||

K. 29, 5. — tvâ | ritâyubhya ity ritâyu-bhyaḥ — jahi | apeti — prâṇâyeti pra-anâyá — vyânâyeti vi-anâyá —

---

7. [3] °njá° AFW, s. P. 5, 24.

8. dadhigrahamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 15. [3] s. P. 3, 7. [4] ákkhidrâ A, ákhkhidrâ DW, s. Whitney zu P. 14, 8 p. 294. [5] °vnn° (v mit virâma) D vor und nach iti; zur Verdopplung des n s. P. 14, 2.

asáte | tvâ | adbhya ity át-bhyaḥ — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — vibhûdâvna iti vibhu-dâvné.

9. yā́ṃ vā́ adhvaryúç ca yájamânaç ca devátâm[1] antar-itás tásyâ ā́ vṛiçcyete[2]; prâjâ-patyáṃ dadhi-graháṃ gṛih-ṇîyât, prajā́-patiḥ sárvâ devátâ, devátâbhya evá ní hnu-vâte[2]. jyeshṭhó vā́ eshá gráhâṇâṃ, yásyai 'shá gṛihyáte jyaíshṭhyam evá gachati. sárvâsâṃ vā́ etád devátânâṃ rûpáṃ yád eshá grálio, yásyai 'shá gṛihyáte sárvâṇy evaí 'naṃ rûpā́ṇi paçûnā́m úpa tishṭhanta. upayâmá-gṛihîtaḥ ‖ 1 ‖ asi prajā́-pataye tvâ jyótishmate[1] jyótishmantaṃ gṛihṇâmī́ 'ty âha, jyótir evaí 'naṃ samânā́nâṃ[1] karoty. agni-jihvébhyas tva 'rtâyú-bhya íty âhai, 'tā́vatîr[1] vaí devátâs[1], tā́bhya evaí 'naṃ sárvâbhyo gṛihṇâty. ápe 'ndra dvishatô mána íty âha, bhrā́tṛivyâ-'panuttyai[3]. prâ-'ṇā́ya tvâ 'pâ-'nā́ya tvé 'ty âha, prâ-'ṇā́n evá yájamâne dadhâti. tásmai tvâ prajā́-pataye vibhû-dā́vne[4] jyótishmate[1] jyó-tishmantaṃ juhomi ‖ 2 ‖ íty âha, prajā́-patiḥ sárvâ devátâḥ, sárvâbhya evaí 'naṃ devátâbhyo juhoty. âjya-graháṃ gṛihṇîyât téjas-kâmasya, téjo vā́ ā́jyaṃ, tejasvỳ[1] evá bhavati[5]; soma-graháṃ gṛihṇîyâd brahmavarcasá-kâ-masya, brahma-varcasáṃ vaí sómo, brahma-varcasỳ evá bhavati[5]; dadhi-graháṃ gṛihṇîyât paçú-kâmasyó, "rg vaí dádhy, ū́rk paçáva, ûrjaí 'vā́ 'smâ ū́rjam paçū́n áva runddhe[6] ‖ 3 ‖ upayâmágṛihîto, juhomi, tríçatvâriṃçac ca ‖ 9 ‖

yâm | vai — tasyai | eti | vṛiçcyete iti — sarvâḥ | devatâḥ — nîti | hnuvâte iti — vai | eshaḥ — samânânâm — tvâ | ṛitâyubhya ity ṛitâyu-bhyaḥ — etâvatîḥ — vibhû-

9. dadhigrahavidhiḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 40. [3] °nutyai ACDW. [4] s. P. 3, 7; °vnn° (v mit virâma) D vor und nach iti. [5] bhávati W (!) [6] ruṃdhe ACDFW.

dâvna iti vibhu-dâvnè — sarvā̆ḥ — tejàskâmasyeti tejàḥ-kâmasya — tejasvî — brahmavarcasîti brahma-varcasî | eva — ûrk | vai | dadhi — ûrjâ | eva | asmai.

10. [a]tvé[1] krátum ápi vṛiñjanti víçve dvír yád eté trír bhávanty ū̆mâḥ | svâdóḥ svā̆dîyaḥ svâdúnâ sṛijâ[2] sám áta û shú[3] mádhu mádhunâ 'bhí yodhi || [b]upayâmá-gṛihîto 'si, prajā̆-pataye tvâ júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yóniḥ, prajā̆-pataye tvâ | prâṇa-grahā̆n gṛihṇàty, etā̆vad[4] vā̆ asti yā̆vad[4] eté gráhâ stómâç chándâṃsi pṛishṭhā̆ni díço, yā̆vad[4] evā̆ 'sti tát || 1 || áva runddhe[5]. jyeshṭhā̆ vā̆ etā̆n brâhmaṇā̆ḥ purā̆ vidā̆m akran, tásmât téshâṃ sárvâ díço 'bhí-jitâ abhûvan; yásyai 'té gṛihyánte jyaíshṭhyam evá gachaty, abhí díço jayati. páñca gṛihyante, páñca díçaḥ, sárvâsv evá dikshv ṛidhnuvanti. náva-nava gṛihyante, náva vaí púrushe prâ-'ṇā̆ḥ, prâ-'ṇā̆n evá yájamâneshu dadhati. prâ-'yaṇī̆ye co 'd-ayanī̆ye ca gṛihyante, prâ-'ṇā̆ vaí prâṇa-grahā̆ḥ || 2 || prâ-'ṇaír evá pra-yánti prâ-'ṇaír úd yanti. daçamé 'han gṛihyante, prâ-'ṇā̆ vaí prâṇa-grahā̆ḥ; prâ-'ṇébhyaḥ khálu vā̆ etát pra-jā̆ yanti yád vâma-devyám yóneç cyávate; daçamé 'han vâma-devyám yóneç cyavate; yád daçamé 'han gṛihyánte prâ-'ṇébhya evá tát pra-jā̆ ná yanti || 3 || tát, prâṇagrahā̆ḥ, saptátriṃçac ca || 10 ||

tve iti — apîti | vṛiñjanti — sṛija | sam iti | atàḥ | u | sv iti — etâvàt | vai — grahā̆ḥ — eva | asti — jyeshṭhâḥ | vai — sarvā̆ḥ — yasyà | ete — dikshu — prâṇâ iti pra-anâḥ — prâyaṇîya iti pra-ayaṇîyè — daçame | ahàn — prajâ iti pra-jâḥ | yanti.

---

10. gavâmayane 'tigrâhyâḥ prâṇagrahâç ca. [1] s. P. 4, 10. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [3] so (û shu) AW, s. P. 3, 14. 6, 2. [4] ohne avagraha. [5] ruṃdhe ACDFW.

11. [a] prá devám devyā́ dhiyā́ bhāratâ[1] jâtá-vedasam | havyā́ no vakshad ânushák[2] || [b] ayám u shyá[3] prá deva-yúr hotā́ yajnā́ya nîyate | rátho ná yór abhī́-vṛito[4] ghṛi-ṇîvân[2 u. 5] cetati tmánâ || [c] ayám agnír urushyaty amṛítâd iva jánmanaḥ | sáhasaç cit sáhîyân devó jîvā́tave kṛitáḥ || [d] íḍâyâs tvâ padé vayáṃ nā́bhâ pṛithivyā́ ádhi | jā́ta-vedo ní dhîmahy ágne havyā́ya vóḍhave || 1 || [e] ágne víçvebhiḥ sv-anîka devaír ū́rṇâ-vantam prathamáḥ sîda yónim | kulâyí-naṃ[2] ghṛitá-vantaᴗ savitré yajnáṃ naya yájamânâya sâdhú || [f] sī́da hotaḥ svá u loké cikitvā́nt sâdáyâ[3] yajnáᴗ su-kṛitásya yóṇau | devâ-'vī́r devā́n havíshâ yajâsy[6] ágne bṛihád yája-mâne váyo dhâḥ || [g] ní hótâ hotṛi-shádane vídânas tveshó dîdivā́ᴗ asadat[7] su-dákshaḥ | ádabdhavrata-pramatir vási-shṭhaḥ sahasram-bharáḥ çúci-jihvo agníḥ[8] || [h] tvám dûtás tvám || 2 || u naḥ paras-pā́s tváṃ vásya ā́ vṛishabha pra-ṇetā́ | ágne tokásya nas táne tanū́nâm ápra-yuchan dī́dyad bodhi go-pā́ḥ || [i] abhí tvâ deva savitar ī́çânaṃ vā́ryâṇâm | sádâ 'van[9] bhâgám îmahe || [k] mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na imáṃ yajnám mimikshatâm | pipṛitā́ṃ no bhárîma-bhiḥ || [l] tvā́m agne púshkarâd[2] ádhy átharvâ nír amanthata | mûr-dhnó víçvasya vâghátaḥ || [m] tám u || 3 || tvâ dadhyáññ[2 u. 10] ṛíshiḥ putrá îdhe átharvaṇaḥ[11] | vṛitra-háṇam[12] puraṃ-da-rám || [n] tám u tvâ pâthyó vṛíshâ sám îdhe dasyu-hántamam dhanaṃ-jayáᴗ ráṇe-raṇe || [o] utá bruvantu jantáva úd agnír vṛitra-hā́ 'jani | dhanaṃ-jayó ráṇe-raṇe || [p] ā́ yáᴗ háste ná

---

11. pâçukahautropayogimantrâḥ; [a-h] auttaravedike agnipraṇayane, [i-n] agnimanthane, [o. p] vahnau jâte, [q-v] asyâ'gneḥ pûrvâgninâ saha melane. [1] so (°â) AW, s. P. 3, 11. 12. [2] ohne avagraha. [3] so (sh°) AW, s. P. 6, 2; zum Abfall des ḥ s. P. 5, 15. [4] s. P. 3, 7. [5] zu °n s. P. 5, 21. [6] s. P. 16, 18. [7] so (°âᴗ a°) AW, s. P. 9, 20. [8] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [9] als zwei Wörter! (so auch der padapâṭha des Ṛik); sarvadâ he rakshaka, schol. [10] s. P. 9, 18. [11] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [12] zu ṇ s. P. 7, 11.

khâdínaᵕ çíçuṃ jâtáṃ ná bíbhrati | viçā̆m agníᵕ sv-adhva-rám || [q] prá deváṃ devá-vîtaye bhâratâ[1] vasuvít-tamam | ā̆ své yónau ní shîdatu[13] || [r] ā̆ || 4 || jâtáṃ jâtá-vedasi pri-yáᵕ çiçîtā̆ 'tithim | syoná ā̆ gṛihá-patim || [s] agnínâ 'gníḥ sám idhyate kavír gṛihá-patir yúvâ | havya-vā̆ḍ juhv-âsyaḥ || [t] tváᵕ hỳ agne agnínâ[11] vípro víprena sánt satā̆ | sákhâ sákhyâ sam-idhyáse || [u] táṃ marjayanta su-krátum puro-yā̆vânam[14] âjíshu | svéshu kshâyeshu vâjínam || [v] yaj-néna yajnám ayajanta devā̆s tā̆ni dhármâṇi prathamā̆ny âsan | té ha nā̆kaṃ mahimā̆naḥ sacante yátra pū̆rve sâdh-yā̆ḥ sánti devā̆ḥ || 5 || vóḍhave, dûtás tváṃ, tám u, sídatv ā́, yátra, catvā́ri ca || 11 ||

çesha zu B. 3, 6, 1, 1-3. — [a.b.c] R. 10, 176, 2. 3. 4; [d] 3, 29, 4; [e] 6, 15, 16; [f] 3, 29, 8; [g.h] 2, 9, 1. 2; [i.k 15] 1, 24, 3. 22, 13; [l.m.n] 6, 16, 13. 14. 15; [o] 1, 74, 3; [p.q r] 6, 16, 40. 41. 42; [s 15] 1, 12, 6; [t 15. u] 8, 43, 14. 73, 8; [v] 1, 164, 50. — bharàta — ânushak — u | syaḥ | preti — devayur iti deva-yuḥ[16] — yoḥ | abhîvṛita ity abhi-vṛitaḥ | ghriṇîvân — pṛithivyâḥ | adhi[17] — svanîketi su-anîka — ûrṇā̆vantam ity ûrṇā̆-vantam — kulâyinàm — sve | u | loke — sâdayà — devâvîr iti deva-avîḥ — hotṛishadàna iti hotṛi-sadàne — dîdivân — adàbdhavratapramatir ity adàbdha-vrata-pramatiḥ — paraspâ iti paraḥ-pâḥ — vasyàḥ | eti — praṇeteti pra-ṇetâ — sadā̆ | avan — pushkàrât | adhîti — dadhyañ — putraḥ | îdhe — vṛitrahaṇam iti vṛitra-hanàm — pâthyaḥ — dasyuhantàmam iti dasyu-hantàmam — jan-tavàḥ | ud iti — ajani — eti | yam — svadhvaram iti su-adhvaram — bharàta — eti | sve — nîti | sîdatu | eti — çiçîta | atithim — syone | eti — juhvā̆sya iti juhu-âsyaḥ — puroyâvā̆nam iti puraḥ-yàvā̆nam — sacante.

---

11. [13] so (sh⁰) AW, s. P. 6, 4. [14] so (⁰nam) ACDFW. [15] da diese Verse schon in III, 3, 10, 2 ([k]) und ([s. t]) in I, 4, 46, 3 (einem yâjyâ-Abschnitt) sich vorfinden, so befremdet es, dafs sie hier nochmals voll aufgeführt werden. Allerdings ist indefs unser § hier nicht eigentlich ein yâjyâ-Abschnitt. [16] s. Whitney zu P. 3, 2. [17] ohne iti! weil am Schlufs des ardharca.

pûrṇá, 'rshayo, 'gnínâ[18], yé devā́ḥ, sū́ryo mâ, sáṃ tvâ[19], vashaṭkâ-ráḥ sá khadirá[20], upayâmágṛihîto 'si, yā́ṃ vaí, tvé krátum, prá de-vám, ékâdaça ‖ 11 ‖

pûrṇâ (1, 1), sahajâ◡s[21] (3, 2), távâ 'gne vâmī́ḥ (6, 8), prâṇaír evá (10, 8), sháṭtri◡çat ‖ 36 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

iti tṛitîyaṃ kâṇḍam ‖

---

11. [18] gnínâ devéna DW. [19] tvâ nahyâmi DW. [20] so ACD, zum Unterschied von II, 1, 7, 1; sá khadirá fehlt in W. [21] so (°jâ◡s) ACDW, gegen den Usus der Ts. (s. P. 6, 14); für diese Schlufsangaben gelten eben die gewöhnlichen saṃdhi-Regeln.

17. agniḥ (4, 1, 1—7, 15 *).

1. [a] yuñjânáḥ prathamám mánas tatvā́ya savitā́ dhíyaḥ | agníṃ jyótir ni-cā́yya pṛithivyā́ ádhy ā́ 'bharat || [b] yuktvā́ya mánasâ devā́nt súvar yató dhiyā́ dívam | bṛiháj jyótiḥ karishyatáḥ savitā́ prá suvati tā́n || [c] yukténa mánasâ vayáṃ devásya savitúḥ savé | suvar-géyâya çáktyai || [d][1] yuñjáte mána utá yuñjate dhíyo víprâ víprasya bṛiható vipaçcítaḥ[2] | ví hótrâ dadhe vayunâ-víd[3] éka ít || 1 || mahī́ devásya savitúḥ pári-shṭutiḥ || [e] yujé vâm bráhma pûrvyáṃ námo-bhir ví çlókâ yanti pathye 'va sū́râḥ | çṛiṇvánti víçve amṛítasya[4] putrā́ ā́ yé dhā́mâni divyā́ni tasthúḥ || [f] yásya pra-yā́ṇam ánv anyá íd yayúr devā́ devásya mahimā́nam árcataḥ | yáḥ pā́rthivâni vi-mamé sá étaço rájâωsi deváḥ savitā́ mahi-tvanā́ || [g][6] déva savitaḥ prá suva yajnám prá suva || 2 || yajná-patim bhágâya, divyó gandharváḥ[7] keta-pū́ḥ kétaṃ naḥ punâtu vâcás pátir[8] vā́cam adyá svadâti naḥ || [h] imáṃ no deva savitar yajnám prá suva devâ-yúvaω[3] sakhi-vídaω satrâ-jítaṃ[5] dhana-jítaω suvar-jítam || [i][9] ṛicā́ stómaω sám ardhaya gâyatréṇa rathaṃ-tarám | bṛihád gâyatrá-vartani || [k] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor

---

* mit Ausnahme der (yâjyâ-Abschnitte und der) zum açvamedha gehörigen Stücke 4, 12. 6, 6-9. 7, 15; s. Ind. Stud. 3, 375. 381. 383.

1, 1-10. ukhyo 'gniḥ; 1. abhryâdânam. [1] so schon I, 2, 13, 1. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 3, 2. 5. [4] so (°c a°) AFW; s. P. 11, 3. [5] zu ṇ s. P. 7, 6. [6] so schon I, 7, 7, 1. [7] °rvaḥ | AW (!) [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [9] so schon III, 1, 10, 1.

bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm gâyatréṇa chándasā̆ " dade 'ñgirasvád[10 u. 2]; [l]ábhrir asi, nā̆riḥ[11] ‖ 3 ‖ asi, pṛithi-vyā̆ḥ sadhá-sthâd agním purîshŷam añgirasvád[2] ā̆ bhara, traishṭubhéna[2] tvâ chándasā̆ " dade 'ñgirasvád[10 u. 2]; [m]bá-bhrir asi, nā̆rir asi, tváyâ vayáᴗ sadhá-stha ā̆ 'gníᴗ çakema khánitum purîshŷaṃ, jā̆gatena tvâ chándasā̆ " dade 'ñgi-rasvád[10 u. 2]; [n]dhásta â-dhā̆ya savitā̆ bíbhrad ábhriᴗ hiraṇ-yáyîm | táyâ jyótir ájasram íd agníṃ khâtvī̆ na ā̆ bharā̆, "nu-shṭubhena tvâ chándasā̆ " dade 'ñgirasvát[10 u. 2] ‖ 4 ‖
íd, yajnám prá suva, nā̆rir, ā̆nushṭubhena tvâ chándasâ, trī̆ṇi ca ‖ 1 ‖

5, 1, 1, 1-4. — K. 15, 11. 16, 1. (18, 19. 19, 1). — Vs. 11, 1-11. Ç. 6, 3, 1, 12-41. Kâ. 16, 2, 7-8. — tatvâyà — pṛithivyâḥ | adhi | eti | abharat | yuktvâyà — suvàḥ — suvargeyâyeti suvaḥ-geyā̆ya — manàḥ — viprā̆ḥ — vipaçcitàḥ — hotrā̆ḥ — vayunâvid iti vayuna-vit | ekàḥ — parishṭutir iti pari--stutiḥ — çlokā̆ḥ — pathyā̆ | iva — prayâṇam iti pra-yâ-nàm | anv iti | anye | it — devàḥ — vâcaḥ | patiḥ — de-vâyuvam iti deva-yuvàm — satrâjitam iti satra-jitàm[12] — suvarjitam iti suvaḥ-jitàm — chandàsâ | eti | dade | añgirasvat — nâriḥ — sadhastha iti sadha-sthe | eti | agnim — hastè — naḥ | eti | bhara | ânùshṭubhenety ânù-stubhena.

2. [a]imā̆m agṛibhṇan raçanā̆m ṛitásya pū̆rva ā̆yushi vidátheshu kā̆vyā̆ | táyâ devā̆ḥ sutám ā̆ babhûvur ṛitásya sā̆mant sārám â-rápantî ‖ [b]prá-tûrtaṃ vájinn ā̆ drava vá-rishṭhâm ánu saṃ-vátam | diví te jánma paramám antá-rikshe[1] nā̆bhiḥ pṛithivyā̆m ádhi yóniḥ ‖ [c]yuñjā̆thâᴗ rā̆sa-bhaṃ yuvám asmín yā̆me vṛishaṇ-vasû | agním bhárantam asma-yúm ‖ [d]yóge-yoge tavás-taraṃ vā̆je-vâje havâmahe | sákhâya índram ûtáye ‖ [e]pra-tū̆rvan ‖ 1 ‖ é 'hy ava-krā̆-

---

1. [10] zu dem Ausfall des anlautenden a s. P. 12, 7. [11] na vidyate arir yasyâḥ, schol. [12] als ob das Nomen sattra darin enthalten sei.
2. mṛidákrântiḥ. [1] ohne avagraha.

mann áçastî rudrásya gā̃ṇa-patyâṇ mayo-bhū̃r é 'hi | urv̀ antárikshaṃ ánv ihi svastí-gavyûtir ábhayâni kṛiṇván || [f]pûshṇā̃ sa-yújâ sahá[2] pṛithivyā̃ḥ sadhá-sthâd agním purîshyàm aṅgirasvád[1] áche 'hy. [g]agním purîshyàm aṅgirasvád áche 'mo. [h]'gním[8] purîshyàm aṅgirasvád bharishyâmo. [i]'gním[3] purîshyàṃ aṅgirasvád bharâmaḥ | [k]ánv agnír ushásâm ágram akhyad ánv áhâni prathamó jâtá-vedâḥ | ánu sū̃ryasya || 2 || puru-trā̃ ca raçmī̃n ánu[4] dyā̃vâ-pṛithivī̃ ā̃ tatâna || [l]â-gátya vâjy ádhvanaḥ sárvâ mṛídho ví dhûnute | agníṃ sadhá-sthe mahatí cákshushâ ní cikîshate || [m]â-krámya vâjin pṛithivī̃m agním icha rucā̃ tvám | bhū̃myâ vṛitvā̃ya[5] no brûhi yátaḥ khánâma táṃ vayám || [n]dyaús te pṛishṭhám, pṛithivī̃ sadhá-stham, âtmā̃ 'ntárikshaṃ[1], samudrás[1] te yónih | vi-khyā̃ya cákshushâ tvám abhí tishṭha || 3 || pṛitanyatáḥ || [o]út krâma mahaté saúbhagâyâ[1] 'smā̃d â-sthā̃nâd draviṇo-dā̃ vâjin | vayáṃ syâma su-mataú pṛithivyā̃ agníṃ khanishyánta upá-sthe asyâḥ[6] || [p]úd akramîd draviṇo-dā̃ vâjy árvā̃ 'kaḥ sá lokáṃ sú-kṛitam pṛithivyā̃ḥ | tátaḥ khanema su-prátîkam agníṃ súvo rúhâṇâ[7] ádhi nā̃ka ut-tamé || [q]apó devī̃r úpa sṛija mádhu-matîr ayakshmā̃ya pra-jā̃bhyaḥ | tā̃sâṃ sthā̃nâd új jihatâm óshadhayaḥ[1] su-pippalā̃ḥ || [r]jígharmi || 4 || agním mánasâ ghṛiténa prati-kshyántam[8] bhúvanâni víçvâ | pṛithúṃ tiraçcā̃ váyasâ bṛihántaṃ vyácishṭham[1] ánnaṃ rabhasáṃ vídânam || [s]ā̃ tvâ jigharmi vácasâ ghṛiténâ 'rakshásâ mánasâ táj jushasva | márya-çrî spṛihayád-varṇo agnír[9] nā̃ 'bhi-mṛíçe tanúvâ járhṛishâṇaḥ || [t]pári vā̃ja-patiḥ kavír agnír hávyâny akramît |

---

2. [2] sahá | AW. [3] so (°o ') AW, s. 12, 6. [4] so (°în a°) AFW, s. P. 9, 23. [5] so (vṛitv°) ACDFW; √var? pṛithivyâ saha caraṇaṃ kṛitvâ, pṛithivîṃ pṛishṭvety arthaḥ, schol. [6] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 8. [7] so (°vo r°) AFW, s. P. 8, 7 schol. 8. 16 (p. 192). [8] so (°kshy°) ACDFW. [9] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3.

dádhad rátnâni dâçúshe || [v] [10]pári tvâ 'gne púraṃ vayáṃ vípraṃ sahasya dhîmahi | dhṛishád-varṇaṃ divé-dive bhettā́ram bhaṅgurā́-vataḥ[11] || [w] tvám agne dyú-bhis tvám âçuçukshánis[1] tvám ad-bhyás tvám áçmanas pári[12] | tvám vánebhyas tvám óshadhî-bhyas[11] tvám nṛiṇā́ṃ nṛi-pate jâyase çúciḥ || 5 || pratū́rvant, sū́ryasya, tishṭha, jígharmi, bhettā́ram, viçvaçatíç ca || 2 ||

5, 1, 2, 1 - 3, 4. — K. 16, 1. 2. 19, 2. 3. — Vs. 22, 2. 11, 12-27. Ç. 6, 3, 2, 2 - 3, 25. Kâ. 16, 2, 9-22. — pûrvè | âyúshi — sâmàn | saram — anv iti | saṃvatam iti sam-vatàm — adhîti | yoniḥ — vṛishaṇvasû iti vṛishaṇ-vasû[13] — eti | ihi — açàstîḥ — gâṇàpatyâd iti gâṇà-patyât — achà[14] | ihi — achà | imaḥ — vâjî | adhvànaḥ | sarvā́ḥ — bhûmyā́ḥ — draviṇodâ iti draviṇaḥ-dâḥ — pṛithivyâḥ — khaniṣhyantàḥ — draviṇodâ iti draviṇaḥ-dâḥ | vâjî | arvā́ | akàḥ — suvàḥ | ruhā́ṇâḥ | adhîti | nâkè — maryàçrîr iti maryà-çrîḥ — açmànaḥ | pari[15].

3. [a] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'gním[1] purîshyam aṅgirasvát[2] khanâmi || [b] jyótishmantaṃ[2] tvâ 'gne su-prátîkam ájasreṇa bhânúnâ dī́dyânam | çivám pra-jā́bhyó 'hiṃsantam[3] pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'gním[1] purîshyam aṅgirasvát[2] khanâmi || [c] apā́m pṛishṭhám asi sa-práthâ urv agním bharishyád áparâ-vapishṭham | várdhamânam mahá ā́ ca púshkaraṃ[2] divó mā́trayâ variṇā́ prathasva || [d] çárma ca sthaḥ || 1 || várma ca stho áchidre[4 u. 5] bahulé[5] ubhé[5] | vyácasvatî[2 u. 5] sáṃ vasâthâm bhartám agním purîshyam ||

2. [10] so schon I, 5, 6, 4. [11] s. P. 3, 5. 7. [12] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [13] s. P. 4, 5 und zu dem ṇ P. 13, 13. [14] achcha D, s. Whitney zu 14, 8. [15] ohne iti, weil am Schlufs des ardharca.

3. khananam. [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 6. [2] ohne avagraha. [3] so (°o 'h°) AFW, s. P. 12, 4. [4] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 4, 11. 19. 31.

[e] sáṃ vasàthâu suvar-vidà samī́cî[2 u 5] úrasâ tmánâ | agním antár bharishyántî[5] jyótishmantam[2] ájasram ít || [f] purî́shyo ’si viçvá-bharâḥ |[6] átharvâ tvâ prathamó nír amanthad agne | [g 7] tvā́m agne púshkarâd[2] ádhy átharvâ nír amanthata | mûrdhnó víçvasya vâghátaḥ || [h 7] tám u tvâ dadhyáññ[2 u. 8] ṛíshiḥ putrá î́dhe || 2 || átharvaṇaḥ | vṛitra-háṇam[9] puraṃ-darám || [i 7] tám u tvâ pâthyó vṛíshâ sám î́dhe dasyu-hántamam | dhanaṃ-jayáu ráṇe-raṇe || [k 7] sī́da hotaḥ svá u loké cikitvā́nt sâdáyâ[10] yajnáu su-kṛitásya yónau | devâ-’vī́r devā́n havíshâ yajâsy[11] ágne bṛihád yájamâne váyo dhâḥ || [l 7] ní hótâ hotṛi-shádane vídânas tveshó dî́divā́u asadat[12] su-dákshaḥ | ádabdhavrata-pramatir vásishṭhaḥ sahasram-bharáḥ çúci-jihvo agníḥ[4] || [m] sáu sîdasva mahā́u asi[12] çócasva || 3 || deva-vī́tamaḥ | ví dhûmáṃm agne arushám[13] miyedhya sṛijá pra-çasta darçatám || [n] jánishvâ[10] hí jényo ágre[4] áhnâm[13] hitó hitéshv arushó váneshu | dáme-dame saptá rátnâ dádhâno ’gnír[14] hótâ ní shasâdâ[15 u 1?] yájī́yân || 4 || stha, î́dhe, çócasva, saptáviuçatiç ca || 3 ||

5, 1, 4, 1-5. — K. 16, 3. 19, 4. — Vs. 11, 28-37. Ç. 6, 4, 1, 1 - 2, 9. Kâ. 16, 2, 22-27. — ahiusantam — mahaḥ | eti — achidre iti | bahule iti | ubhe iti | vyacásvatî iti — samîcî iti — bharishyantî iti — pushkárât | adhîti — dadhyañ — putraḥ | î́dhe — vṛitrahaṇam iti vṛitra-hanàm — pâthyaḥ — sve | u — sâdaya — devâvîr iti deva-avîḥ — yajâsi — janishva — nîti | sasâda.

4. [a] sáṃ te vâyúr mâtaríçvâ[1] dadhâtū ’t-tânā́yai hṛi-

---

3. [6] so (°âḥ |) A. F (ohne |). W (| von zweiter Hand). [7] so schon III, 5, 11, 3. 4. 2. [8] zu ññ s. P. 9, 18. [9] zu ṇ s. P. 7, 11. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 12. 8. [11] s. P. 16, 18. [12] so (°âu a°) AFW, s. P. 9, 20. [13] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. (12, 4). [14] so (°o ’g°) AFW, s. P. 12, 6. [15] zu sh° s. P. 6, 4.

4. mṛidâharaṇam. [1] ohne avagraha.

dayaṃ yád ví-lishṭam | devā́nâṃ yáç cárati prâ-'ṇáthena tásmai ca devi váshaḍ astu túbhyam || [b] sú-jâto jyótishâ sahá çárma várûtham ā́ 'sadaḥ súvaḥ | vā́so agne[2] viçvá-rûpaω sáṃ vyayasva vibhâ-vaso || [c] úd u tishṭha sv-adhvarā́ 'vâ[3] no devyā́ kṛipā́ | dṛiçé ca bhâsā́ bṛihatā́ su-çukvánir[4] ā́ 'gne yâhi suçastí-bhiḥ || 1 || [d] ûrdhvá û shú ṇa[5] ûtáye tíshṭhâ[3] devó ná savitā́ | ûrdhvó vā́jasya sánitâ yád añjí-bhir vâghád-bhir vi-hváyâmahe || [e] sá jâtó gárbho asi[2] ró-dasyor ágne cā́rur ví-bhṛita óshadhîshu[1] | citráḥ çíçuḥ pári támâωsy aktáḥ prá mâtṛí-bhyo ádhi[2] kánikradad gâḥ || [f] sthiró bhava vîḍv-añga âçúr bhava vâjŷ arvan | pṛithúr bhava su-shádas tvám agnéḥ purîsha-vā́hanaḥ[6] || [g] çivó bhava || 2 || pra-jā́bhyo mā́nushîbhyas tvám añgiraḥ | mā́ dyā́vâ-pṛithivī́ abhi çûçuco mā́ 'ntáriksham[1] mā́ vánaspá-tîn[1] || [h] prai 'tu vâjī́ kánikradan nā́nadad rā́sabhaḥ pátvâ | bhárann agním purîshŷam mā́ pâdy ā́yushaḥ purā́ || [i] rā́-sabho vâṃ kánikradat sú-yukto vṛishaṇâ ráthe | sá vâm agním purîshŷam âçúr dûtó vahâd itáḥ || [k] vṛíshâ 'gníṃ vṛishaṇam bhárann apā́ṃ gárbhaω samudriyam[1] | ágna ā́ yâhi || 3 || vîtáya ṛitáω satyám || [l] óshadhayaḥ[1] práti gṛih-ṇîtâ 'gním etáω çivám â-yántam abhy átra yushmā́n | vy-ásyan víçvâ ámatîr árâtîr ni-shī́dan no ápa[2] dur-matíω hanat || [m] óshadhayaḥ práti modadhvam enam púshpâ-vatîḥ[7] su-pippalā́ḥ | ayáṃ vo gárbha ṛitvíyaḥ pratnáω[1] sadhá-stham ā́ 'sadat || 4 || suçastíbhiḥ, çivó bhava, yâhi, sháṭtriωçac ca || 4 ||

5, 1, 5, 1-10. — K. 16, 4. 19, 5. — Vs. 11, 39-48. Ç. 6, 4, 3, 4 - 4, 17. Kâ. 16, 3, 3 - 14. — prâṇathḛneti pra-ạnathḛna — eti |

---

4. [2] so (⁰o a⁰) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (⁰â) AFW, s. P. 3, 8. 12. [4] so A. D. C (nach iti). W., çuçukv⁰ C (vor iti). F; sushṭhu çucâṃ raçmî-nâṃ vanitā́ (!) schol. [5] so (û shu ṇa) AFW, s. P. 3, 14. 6, 2. 7, 2. [6] so (⁰naḥ) AFW; vgl. P. 7, 6. [7] s. P. 3, 5.

asadaḥ | suvāḥ | vâsâḥ — vibhâvaso iti vibhâ-vaso — sva-dhvareti su-adhvara | avâ — suçukvanir iti su-çukvaniḥ — ûrdhvaḥ | u | sv iti | naḥ — tishṭhâ — adhîti | kanikradat | gâḥ — vîḍvâṅga iti vîḍu-aṅgaḥ — vâjî — sushada iti su-sadâḥ — purîshavâhâna iti purîsha-vâhânaḥ — kanikradat | nânâdat — mâ | pâdi — vîtayê — abhîti | atrâ — vyas-yann iti vi-asyân — nishîdann iti ni-sîdân — pushpâvatîr iti pushpâ-vatîḥ — eti | asadat.

5. [a] [1] ví pā́jasâ prithúnâ çóçucâno bā́dhasva dvishó rakshâso ámîvâḥ [2] | su-çármaṇo brihatáḥ çármaṇi syâm agnér aháṃ su-hávasya prá-nîtau || [b] ā́po hí shṭhā́ [3] mayo-bhúvas tā́ na ûrjé dadhâtana | mahé ráṇâya cákshase || [c] yó vaḥ çivá-tamo rásas tásya bhâjayate 'há naḥ | uçatī́r iva mâ-táraḥ || [d] tásmâ áraṃ gamâma vo yásya ksháyâya jínvatha | ā́po janáyathâ [4] ca naḥ || [e] mitráḥ || 1 || saṃ-sríjya prithi-vī́m bhū́mim ca jyótishâ sahá | sú-jâtaṃ jâtá-vedasam agníṃ vaiçvânarám [5] vi-bhúm || [f] ayakshmā́ya tvâ sáṃ srijâmi pra-jā́bhyaḥ | víçve tvâ devā́ vaiçvânarā́ḥ [5] sáṃ srijantv ā́nu-shṭubhena chándasâ 'ṅgirasvát [5] || [g] rudrā́ḥ sam-bhrítya pri-thivī́m briháj jyótiḥ sám îdhire | téshâm bhânúr ájasra íc chukró devéshu rocate || [h] sáṃ-srishṭâṃ vásu-bhî rudraír dhī́raiḥ karmaṇyầm mrídam | hástâbhyâm mridvī́ṃ kritvā́ sinîvâlī́ [5] karotu || 2 || tā́m || [i] sinîvâlī́ su-kapardā́ su-kurī́rā́ sv-aupaçā́ | sā́ túbhyam adite maha ó 'khā́ṃ dadhâtu hásta-yoḥ || [k] ukhā́ṃ karotu çáktyâ bâhú-bhyâm áditir dhiyā́ | mâtā́ putráṃ yátho 'pá-sthe sā́ 'gníṃ bibhartu gárbha ā́ || [l] makhásya çíro 'si. [m] yajnásya padé sthaḥ | [n] vásavas tvâ krinvantu gâyatréṇa chándasâ 'ṅgirasvát [5] prithivỳ asi,

---

[1] 5. ukhânirmâṇam. [1] s. II, 5, 12, 5. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11,.3. [3] so (shṭhâ) AFW, s. P. 3, 8. 6, 2. [4] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. 8. [5] ohne avagraha.

rudrā́s tvâ kṛiṇvantu traíshṭubhena[5] chándasâ 'ṅgirasvád[5] antárikshaṃ[5] asi ‖ 3 ‖ âdityā́s tvâ kṛiṇvantu jā́gatena chándasâ 'ṅgirasvád dyaúr asi, víçve tvâ devā́ vaiçvâ-narā́ḥ[6] kṛiṇvantv ā́nu-shṭubhena chándasâ 'ṅgirasvád díço 'si, dhruvā́ 'si dhâráyâ[4] máyi pra-jā́ṃ râyás póshaṃ[6] gau-patyáṃ[5] su-vī́ryaṃ sa-jâtā́n yájamânâyā́. [o] 'dityai rā́snâ 'sy. [p] áditis te[7] bílaṃ gṛihṇâtu pā́ṅktena chándasâ 'ṅgirasvát | [q] kṛitvā́ya sā́ mahī́m ukhā́m mṛin-máyīṃ yónim agnáye | tā́m putrébhyaḥ sám prā́ 'yachad áditiḥ: çrapáyân íti[8] ‖ 4 ‖
mitrā́ḥ, karotv, antárikshaṃ asi, prá, catvā́ri ca ‖ 5 ‖

5, 1, 6, 1-4. — K. 16, 4. 5. 19, 5. 6. — Vs. 11, 49-59. Ç. 6, 4, 4, 21 - 5, 2, 21. Kâ. 16, 3, 15 - 4, 4. — praṇī́tâv iti pra-nītau — hi | stha — bhâjayata | iha — tasmai — janayátha — de-vâḥ | vaiçvânarâḥ — ânúshṭubhenety ânú-stubhena — ajás-raḥ | it — mahe | eti | ukhâm — sâ | agnim — garbhè | â[9] — pade[10] iti — pṛithivî | asi — devâḥ | vaiçvânarâḥ — diçàḥ | asi | dhruvâ — dhâraya — râyaḥ | poshàm | gaupatyam — mṛinmayîm iti mṛit-mayī́m — sam | preti | ayachat.

6. [a] vásavas tvâ dhûpayantu gâyatréṇa chándasâ 'ṅgi-rasvád[1], rudrā́s tvâ dhûpayantu traíshṭubhena[1] chándasâ 'ṅgirasvád, âdityā́s tvâ dhûpayantu jā́gatena chándasâ 'ṅgi-rasvád, víçve tvâ devā́ vaiçvânarā́[1] dhûpayantv ā́nu-shṭu-bhena chándasâ 'ṅgirasvád, índras tvâ dhûpayatv aṅgirasvád, víshṇus tvâ[4] dhûpayatv aṅgirasvád, váruṇas tvâ dhûpayatv aṅgirasvád. [b] áditis tvâ[4] devī́ viçvádevyâ-vatī[2] pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'ṅgirasvát[3] khanatv avaṭa. [c] devā́nâṃ tvâ pát-nīḥ ‖ 1 ‖ devī́r viçvádevyâ-vatîḥ[2] pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe

---

5. [6] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [7] so (°s t°) AFW; vgl. P. 6, 5. [8] so (°n i°) AFW, s. P. 9, 23. [9] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [10] s. P. 4, 45. 46.

6. tatsaṃskâraḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 5. 7. [3] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [4] so (°s t°) AFW.

'ñgirasvád[3] dadhatû 'khe. [d]dhishánâs tvâ devī́r viçvádevyâ-vatîḥ[2] prithivyā́ḥ sadhá-sthe 'ñgirasvád[3] abhī́ 'ndhatâm ukhe, gnā́s tvâ devī́r viçvádevyâ-vatîḥ[2] prithivyā́ḥ sadhá-sthe 'ñgirasvác[3] chrapayantû 'khe, várûtrayo jánayas tvâ devī́r viçvádevyâ-vatîḥ prithivyā́ḥ sadhá-sthe 'ñgirasvát pacantû 'khe | [e]mítrai 'tā́m ukhā́m pacai, 'shā́ mā́ bhedi | [f]etā́m te pári dadâmy ábhittyai[5] | [g]abhī́ 'mā́m || 2 || mahinā́ dívam mitró babhûva sa-práthâḥ | utá çrávasâ prithivī́m || [h][6]mitrásya carshaṇî-dhrítaḥ[2] çrávo devásya sânasím | dyumnáṃ citráçravas-tamam || [i]devás tvâ savitó 'd vapatu su-pâṇíḥ sv-añguríḥ | su-bâhúr utá çáktyâ || [k]ápadyamânâ prithivy ā́çâ díça ā́ prina | út tishṭha brihatī́ bhavo "rdhvā́ tishṭha dhruvā́ tvám || [l]vásavas tvā́ " chrindantu gâyatréṇa chándasâ 'ñgirasvád, rudrā́s tvā́ " chrindantu traíshṭubhena[1] chándasâ 'ñgirasvád, âdityā́s tvā́ " chrindantu jā́gatena chándasâ 'ñgirasvád, víçve tvâ devā́ vaiçvânarā́[1] ā́ chrindantv ā́nu-shṭubhena chándasâ 'ñgirasvát || 3 || pátnîr, imā́ṃ, rudrā́s tvā́ " chrindantv, ékân ná viṃçatíç ca || 6 ||

5, 1, 7, 1-4. — K. 16, 5. 6. 19, 6. 7. — Vs. 11, 60-65. — Ç. 6, 5, 3, 10 - 4, 17. Kâ. 16, 4, 8-23. — devâḥ | vaiçvânarâḥ — viçvadévyâvatîti viçvadévya-vatî — dadhatu | ukhe — abhiti | indhatâm — pacantu | ukhe | mitrà | etâm — paca | eshâ — bhedi — abhîti | imâm — carshaṇîdhrita iti carshaṇi-dhritáḥ — prithivi | âçâḥ — tvâ | eti | chrindantu.

7. [a]sámâs tvâ 'gna ritávo vardhayantu saṃ-vatsarā́ ríshayo yā́ni satyā́ | sáṃ divyéna dîdihi rocanéna víçvâ ā́ bhâhi pra-díçaḥ prithivyā́ḥ || [b]sáṃ ce 'dhyásvâ 'gne prá ca bodhayai 'nam úc ca tishṭha mahaté saúbhagâya[1] | mā́ ca

6. [5] °bhityai DW. [6] so schon III, 4, 11, 5.
7. pañcapaçvañgabhûtâ âgnikyaḥ sâmidhenyaḥ. [1] ohne avagraha.

rishad upa-sattā́ te agne[2] brahmā́ṇas te yaçásaḥ santu mā́ 'nyé || [c] tvā́m agne vṛiṇate brâhmaṇā́ imé çivó agne[3] || 1 || saṃ-váraṇe bhavâ[4] naḥ | sapatna-hā́ no abhimâti-jíc ca své gáye jâgṛihy ápra-yuchan || [d] ihai 'vā́ 'gne ádhi[2] dhârayâ[4] rayim mā́ tvâ ní kran pûrva-cito ni-kâríṇaḥ | kshatrám agne su-yámam astu túbhyam upa-sattā́ vardhatâṃ te ánishṭṛitaḥ[5 u. 1] || [e] kshatréṇâ 'gne sv-ā́yuḥ sáṃ rabhasva mitréṇâ 'gne mitra-dhéye yatasva | sa-jâtā́nâm madhyama-sthā́ edhi râjnā́m agne vi-havỳo dîdihî 'há || [f] áti || 2 || ního[1] áti[2] sridhó 'ty[6] ácittim áty árâtim agne | víçvâ hỳ agne dur-itā́ sáhasvā́ 'thâ 'smá-bhyaṃ sahá-vîrâṃ rayíṃ dâḥ || [g] anâ-dhṛishyó jâtá-vedâ ánishṭṛito[1] vi-rā́ḍ agne kshatra-bhṛid dîdihî 'há | víçvâ ā́çâḥ pra-muñcán mā́nushîr bhiyáḥ çivā́bhir adyá pári pâhi no vṛidhé || [h] bṛíhaspate[1] savitar bodháyai 'naṃ sáṃ-çitaṃ cit saṃ-tarā́ṃ sáṃ çiçâdhi | vardháyai 'nam mahaté saúbhagâya[1] || 3 || víçva enam ánu madantu devā́ḥ || [i] amutra-bhū́yâd ádha yád yamásya bṛíhaspate[1] abhí-çaster[2] ámuñcaḥ | práty auhatâm açvínâ mṛityúm asmâd devā́nâm agne bhishájâ çácî-bhiḥ[7] || [k] úd vayáṃ támasas pári[8] páçyanto jyótir út-taram | deváṃ deva-trā́ sū́ryam áganma jyótir ut-tamám || 4 || imé çivó agné, 'ti, saúbhagâya, cátustriṃçac ca || 7 ||

5, 1, 8, 5. 6. — K. 18, 16. — Vs. 27, 1-10. — [a. b. c. e. f] Ath. 2, 6, 1-5. — agne | ritavàḥ — idhyasvà — bhava — iha | eva | agne | adhîti | dhâraya — anishṭṛitaḥ — svâyur iti su-âyúḥ — atîti | nihàḥ[1 u. 9] | atîti | sridhàḥ | atîti — bodhayà — viçvé — çacī́bhir iti çaci-bhiḥ — tamàsaḥ | pariti.

8. [a] ûrdhvā́ asya sam-ídho bhavanty ûrdhvā́ çukrā́

---

7. [2] so (°e a) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] s. P. 3, 8. [5] s. P. 11, 4. [6] so (°o ') AFW, s. P. 12, 8. [7] s. P. 3, 7. [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [9] nikṛishṭâni çvaçûkarâdi-janmâni jihite prâpnoti yair duritais tâni, schol. (!)

8. prayâjayâjyâ âprinâmakâḥ.

çocíɷshy agnéḥ | dyumát-tamâ su-prátîkasya sûnóḥ || [b] tánû=
-nápâd ásuro viçvá-vedâ devó devéshu deváḥ | pathá ā
'nakti mádhvâ ghṛiténa || [c] mádhvâ yajnáṃ nakshase prî=
ṇânó nárâçáɷso [1] agne [2] | su-kṛíd deváḥ savitā́ viçvá-vâraḥ ||
[d] áchâ 'yám eti çávasâ ghṛiténe "ḍânó váhnir námasâ | agníɷ
srúco adhvaréshu [3] prayát-su || [e] sá yakshad asya mahimā́=
nam agnéḥ, sáḥ || 1 || î mandrā́su [3] prayásaḥ | vásuç cé=
tishṭho vasu-dhā́tamaç ca || [f] dvā́ro devī́r ánv asya víçve
vratā́ dadante agnéḥ [4] | uru-vyácaso dhā́mnâ pátyamânâḥ ||
[g] té [5] asya yóshaṇe [5] divyé [5] ná yónâv ushā́sânáktâ [1] | imáṃ
yajnám avatâm adhvaráṃ naḥ || [h] daívyâ hotârâv ûrdhvám
adhvaráṃ no 'gnér [6] jihvā́m abhí gṛiṇî́tam | kṛiṇutáṃ naḥ
sv̀-ishṭim || [i] tisró devī́r barhír é 'dáɷ sadantv íḍâ sárasvatî́ [1]
|| 1 || bhā́ratî [7] mahī́ gṛiṇânā́ || [k] tán nas turī́pam [1] ádbhu=
tam [1] purukshú [1] tváshṭâ su-vī́ram | râyás póshaṃ [8] ví shyatu [9]
nā́bhim asmé [10] || [l] vánaspaté [1] 'va [11] sṛijâ [12] rárâṇas tmánâ
devéshu | agnír havyáɷ çamitā́ sûdayâti || [m] ágne svā́hâ [1] kṛi=
ṇuhi jâta-veda índrâya havyám | víçve devā́ havír idáṃ
jushantâm || [n] [13] hiraṇya-garbháḥ sám avartatā́ 'gre bhûtásya
jâtáḥ pátir éka âsît | sá dâdhâra pṛithivī́ṃ dyā́m || 3 || uté
'mā́ṃ kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [o] yáḥ prā́-'ṇato ni=
-misható mahi-tvaí 'ka íd rā́jâ jágato babhū́va | yá î́çe asya [4]
dvi-pádaç cátush-padaḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema ||
[p] yá âtma-dā́ bala-dā́ yásya víçva upā́-"sate pra-çíshaṃ
yásya devā́ḥ | yásya châyā́ 'mṛítaṃ yásya mṛityúḥ kásmai
devā́ya havíshâ vidhema || [q] yásye 'me himá-vanto mahi=

8. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [3] so (î m°) AFW, s. P. 5, 12 (1, 57); nach P. wäre zu lesen im 'andrâsu! [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 8. [5] s. P. 4, 20. [6] so (°o ') AFW, s. P. 12, 7. [7] °tî | AW (!). [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [9] so (sh°) AFW, s. P. 6, 4. [10] s. P. 4, 9. [11] so (°e ') AFW, s. P. 12, 4. [12] s. P. 3, 12. [13] s. bei II, 2, 12, 1.

-tvā́ yásya samudráᴗ[1] rasáyâ sahá ‖ 4 ‖ âhúḥ | yásye̱ 'mā́ḥ pra-díço yásya bâhū́[14] kásmai devā́ya havíshâ vidhema ‖ [r] yáṃ krándasî[5] ávasâ tastábhâne[5] abhy-aíkshetâm mánasâ réjamâne[5] | yátrā́ 'dhi sū́ra̱ úd-itau vy-éti kásmai devā́ya havíshâ vidhema ‖ [s] yéna dyaúr ugrā́ pṛithivī́ ca dṛiḍhé[15] yéna súva stábhitaṃ yéna nā́kaḥ | yó antárikshe[2 u. 1] rájaso vi-mā́naḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema ‖ [t 13] ā́po ha yán mahatī́r víçvam ‖ 5 ‖ ā́yan dákshaṃ dádhânâ janáyantîr aǵním | táto devā́nâṃ nír avartatā́ 'sur ékaḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema ‖ [u] yáç cid ā́po mahinā́ pary-ápaçyad dákshaṃ dádhânâ janáyantîr agním | yó devéshv ádhi devá éka ā́sît kásmai devā́ya havíshâ vidhema ‖ 6 ‖ agnéḥ sá, sárasvatî, dyā́ᴗ, sahá, víçvaṃ, cátustriᴗçac ca ‖ 8 ‖

[a-m] K. 18, 17. Vs. 27, 11-22; [n-t] K. 40, 1. Vs. 13, 4. 23, 1. 3. 25, 10-13. 27, 25. 26. 32, 3. 6. 7. — tanû̱napâ̱d iti̱ tanū́-napā́t — vi̱çvavèdâ̱ iti vi̱çva-ve̱dâ̱ḥ — pa̱thaḥ | eti | a̱na̱kti̱ — narâ̱çaᴗsàḥ — achà | a̱yam — î̱ḍâ̱naḥ — saḥ | î̱m | ma̱ndrâsú | pra̱yasàḥ — anv iti | a̱sya̱ — te iti — yoshàṇe̱ iti | di̱vye iti — yonaú | u̱shâsâ̱naktā́ — svishṭi̱m iti̱ su-i̱shṭi̱m — eti | i̱dam | sa̱da̱ntu̱ — tat — tu̱rîpàm | adbhútam | pu̱ru̱kshu — râ̱yaḥ — sya̱tu̱ — a̱sme iti — aveti | sṛi̱ja̱ — de̱vâḥ | ha̱viḥ — dâ̱dhâ̱ra̱ — u̱ta | i̱mâm — prâ̱ṇa̱ta iti pra-a̱na̱taḥ — ma̱hi̱tveti mahi-tvâ | ekàḥ — â̱tma̱dâ ity ā́tma-dàḥ | ba̱ladâ iti bala-dâḥ — viçvè — u̱pâsáta̱ ity úpa-âsáte — bâ̱hû iti — krandási̱ iti — ta̱sta̱bhâ̱ne iti — rejàmâne̱ iti — yatrà | adhîti | sûràḥ — dṛi̱ḍhe iti | yenà | suvàḥ — ha̱ | yat — dadhā́nâḥ — asùḥ — âpàḥ — dadhā́nâḥ — adhîti | de̱vaḥ | ekàḥ.

9. [a] ā́-kûtim agním pra-yújaᴗ svā́hâ[1], máno medhā́m agním pra-yújaᴗ svā́hâ, cittáṃ ví-jnâtam a. p. sv., vâcó ví-

---

8. [14] s. P. 4, 5. [15] s. P. 4, 27.

9. agnyutpâdanam. [1] ohne avagraha.

-dhṛitim a. p. svā̆hâ, prajā̆-pataye Mánave svā̆hâ, 'gnáye vaiçvânarā̆ya[1] svā̆hâ. [b][2]víçve devásya netúr márto vṛiṇîta sakhyám, víçve râyá ishudhyasi, dyumnáṃ vṛiṇîta pushyáse svā̆hâ. [c]mā̆ sú bhitthâ mā̆ sú risho dṛíḷhasva vîḍáyasva sú | ámba dhṛishṇu[3] vîráyasva || 1 || agníç ce 'dáṃ karishyathaḥ || [d]dṛíḷhasva devi pṛithivi svastáya[1] âsurī̆ mâyā̆ sva-dháyâ kṛitā̆ 'si | júshṭaṃ devā̆nâm idám astu havyám árishṭâ tvám úd ihi yajné asmín[4] || [e]mítrai 'tā̆m ukhā̆ṃ tapai, 'shā̆ mā̆ bhedi | [f]etā̆m te pári dadâmy ábhittyai | [g]drv-annaḥ sarpír-âsutiḥ pratnó[1] hótâ várenyaḥ | sáhasas putró[5] ádbhutaḥ[6 u. 1] || [h][2]párasyâ ádhi saṃ-vátó 'varâṁ[7] abhy[8] ā̆ || 2 || tara | yátrâ 'hám ásmi tā̆ṁ ava[8] || [i]paramásyâḥ parâ-váto rohíd-açva ihā̆ " gahi | purîshyàḥ puru-priyó 'gne[9] tváṃ tarâ[10] mṛídhaḥ || [k]sī̆da tvám mâtúr asyā̆ upá-sthe víçvâny agne vayúnâni vidvā̆n | maí 'nâm arcíshâ mā̆ tápasâ 'bhí çûçuco 'ntár[11] asyâṁ çukrá-jyotir ví bhâhi || [l]antár agne rucā̆ tvám ukhā̆yai sádane své | tásyâs tváṁ hárasâ tápañ jā̆ta-vedaḥ[12] çivó bhava || [m]çivó bhûtvā̆ mahyám agné 'tho[11] sîda çivás tvám | çivā̆ḥ kṛitvā̆ díçaḥ sárvâḥ svā̆ṃ yónim ihā̆ " 'sadaḥ || 3 || vîráyasvā̆, ", tápan, viçatíç ca || 9 ||

5, 1, 9, 1-6. — K. 16, 7. 19, 10. — Vs. 11, 66-72. 12, 15-17. Ç. 6, 6, 1, 15 - 3, 4. 7, 3, 15. Kâ. 16, 4, 30 - 37. 5, 20. — viçvè | devasyà — viçvè | râyaḥ — sv iti | bhitthâḥ | mâ | sv iti — vîḍayàsva | su[13] | ambà | dhṛishṇu | vîrayàsva — svastayè — mitrà | etâm — drvànna iti dru-annaḥ — sahàsaḥ — pa-

---

9. [2] so schon I, 2, 2, 1 (b). II, 6, 11, 3 (h); viçve viçvâtmakasya, schol. [3] he dhṛishṇu dharshaṇayukte, schol. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] so (°s p°) AFW, s. P, 8, 28. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (°o 'v°) AFW, s. P. 12, 4. [8] so (°âṁ a°) AFW, s. P. 9, 20. [9] so (°o 'gne) AFW, s. P. 12, 5. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [11] so (°o ') AFW, s. P. 12, 7. [12] °paṃ j° AFW. [13] ohne iti! weil am Ende des ardharca.

ràsyâḥ | adhîti — avàrân | a̱bhi | eti — tàn | a̱va̱ — i̱ha | eti | ga̱bi̱ — ta̱ra̱ — a̱syâḥ — mâ | e̱nâ̱m — a̱ntaḥ | a̱syâ̱m — tapán — athọ iti — i̱ha | eti | a̱sa̱da̱ḥ.

10. [a] yáḍ agne yắni kắni cắ " te dắrûṇi dadhmási | tád astu túbhyam íd ghṛitáṃ táj jushasva yavishṭhya || [b] yád átty[1] upa-jíhvikâ yád vamró ati-sárpati[2] | sárvaṃ tád astu te ghṛitáṃ táj jushasva yavishṭhya || [c] rắtri◡-râtrim ápra-yàvam bhárantó 'çvâye[3] 'va tíshṭhate ghâsám asmai | râyás pósheṇa[3] sám ishắ mádantó 'gne[8] mắ te práti-veçâ rishâma || [d] nắbhâ || 1 || pṛithivyắḥ sam-idhânám agní◡ râyás póshâya[4] bṛihaté havâmahe | iram-madám bṛihád=-uktham yájatraṃ jétâram agním pṛítanâsu sâsahím || [e] yắḥ sénâ abhī́-'tvarîr â-vyàdhínîr úgaṇâ[5] utá | yé stenắ yé ca táskaràs[5] tắ◡s te[6] agné[7] 'pi[8] dadhâmy âsỳe || [f] dá◡shṭrâ=bhyâm[9] malímlûñ jámbhyais[10] táskarâ◡[5 u. 11] utá | hánû=-bhyâ◡[12] sténân bhaga-vas tắ◡s tváṃ[6] khâda sú-khâditân || [g] yé jáneshu malímlava stenắsas táskarâ váne | yé || 2 || kákshesbv aghâ-yávas[13] tắ◡s te[6] dadhâmi jámbhayoḥ || [h] yó asmá-bhyam[2] arâtîyắd yáç ca no dvéshate jánaḥ | nindâd yó asmắn[2] dípsâc ca sárvaṃ tám masmasắ kuru || [i] sá◡=-çitam me bráhma sá◡-çitaṃ vîrỳam bálam | sá◡-çitam kshatráṃ jishṇú yásyâ 'hám ásmi puró-hitaḥ || [k] úd eshâm bâhū́[14] atiram úd várca úd û[15] bálam | kshiṇómi bráh=maṇà 'mítrân ún[16] nayâmi || 3 || svắ◡[17] ahám || [l 18] dṛiçânó rukmá urvyắ vỳ adyaud dur-márshama ắyuḥ çriyé rucânáḥ |

---

10. agnidhâraṇam. [1] áty W. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (°o ') AFW, s. P. 12, 7 ('çv°). 5 ('gne). [4] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [5] ohne avagraha. [6] so (tắ◡s t°) AFW, s. P. 6, 11. [7] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [9] s. P. 16, 19. [10] so (°ñj°) W, °nj° A, °ṃj° F, s. P. 5, 23. [11] so (°â◡) AFW, s. P. 9, 20. [12] s. P. 3, 7. [13] s. P. 3, 2. [14] s. P. 4, 5. [15] so (û) AFW, s. P. 3, 14. [16] so (°ân) AFW, s. P. 9, 24. [17] so (°â◡) AFW, s. P. 9, 20. [18] so schon I, 3, 14, 5.

agnír amṛíto abhavad[2] váyo-bhir yád enaṃ dyaúr ájanayat su-rétâḥ || [m] víçvâ rûpā̆ṇi práti muñcate kavíḥ prā̆ 'sâvîd bhadrám dvi-páde cátush-pade | ví nā̆kam akhyat savitā̆ várenyó 'nu[19] pra-yā̆ṇam usháso ví râjati || [n] náktoshā̆sâ[6] sá-manasâ ví-rûpe[20] dhâpáyete[20] çíçum ékaᴗ samîcî[6-21] | dyā̆vâ kshā̆mâ[22] rukmáḥ || 4 || antár[23] ví bhâti devā̆ agním dhârayan draviṇo-dā̆ḥ || [o] su-parṇò 'si[24] garútmân[4], tri-vṛít te çíro gâyatrám cákshu stóma âtmā̆, sā̆ma te tanū̆r vâma-devyám bṛihad-rathantaré pákshau yajnâya-jníyam[5] púcham chándâᴗsy áñgâni dhíshṇiyâḥ çáphâ yájûᴗshi nā̆ma | [p] su-parṇò 'si[24] garútmân[5], dívaṃ gacha, súvaḥ pata || 5 || nā̆bhâ, váne yé, nayâmi, kshā̆mâ rukmò, 'shṭā̆triᴗ-çac ca || 10 ||

5, 1, 10, 1-5. — K. 16, 7. 8. 19, 10. 11. — Vs. 11, 73 - 12, 4. Ç. 6, 6, 3, 3 - 7, 2, 6. Kâ. 16, 4, 38 - 5, 7. — eti | te — atti — açvā̆ya | iva — asmai | râyaḥ — prativeçâ iti prati-veçâḥ — abhîtvárîr ity ábhi-itvárîḥ — ugâṇâḥ — stenâḥ — taskárâḥ | tân | te — apîti — hanū̆bhyâm iti hanú-bhyâm — malimlávaḥ — taskárâḥ — aghâyava ity ágha-yaváḥ | tân — bâhû iti — varcáḥ | ud iti | u — amitrā̆n — rukmaḥ | urvyâ | vîti — naktoshâsā̆ — virū̆pe iti vi-rûpe | dhâpayète iti — samîcî iti | dyâvā̆ | kshâmâ — cakshúḥ — dhishṇiyâḥ | çaphâḥ.

11. [a] ágne yáṃ yajnám adhvarám viçvátaḥ[1] pari-bhū̆r[2] ási | sá íd devéshu gachati || [b] sóma yā̆s te mayo-bhúva ûtáyaḥ sánti dâçúshe | tā̆bhir no 'vitā̆[3] bhava ||

---

10. [19] so (°o 'nu) AFW, s. P. 12, 4. [20] s. P. 4, 11. 40. [21] s. P. 4, 31. [22] s. P. 3, 10; und nicht componirt mit dyâvâ! [23] rukmo antar F, und schol. zu P. 12, 7; also ohne Rücksicht auf den kaṇḍikâ-Schlufs (s. übrigens IV, 6, 5, 2. 7, 12, 3). [24] so (°o 'si) AFW, s. P. 12, 2.

11. câturmâsyagate vaiçvadevâkhye prathamaparvaṇi vihitânâm havishâm yâjyânuvâkyâḥ (I, 8, 2). [1] ohne avagraha. [2] so (°ḥ p°) AFW, s. P. 8, 32. [3] so (°o 'v°) AFW, s. P. 12, 4.

[c] agnír mûrdhā́, [d] bhúvaḥ | [e] tvám̐ naḥ soma, [f] yā́ te dhā́=
mâni | [g] tát savitúr váreṇyam bhárgo devásya dhîmahi |
dhíyo yó naḥ pra-codáyât || [h] ácittî yác cakṛimā́[4] daívye
jáne dīnair dákshaiḥ prá-bhûtî pûrusha-tvátâ[5] || 1 || de=
véshu ca savitar mā́nusheshu ca tvám̐ no átra[6] suvatâd
ánâgasaḥ || [i] codayitrī́ sûnṛítânâm̐[1] cétantî su-matînā́m | yaj=
nám̐ dadhe sárasvatî[1] || [k] pā́vîravî[1] kanyầ citrā́-"yuḥ sárasvatî
vîrá-patnî dhíyam̐ dhât | gnā́bhir áchidraↄ çaraṇáↄ sa-jóshâ
dur-âdhársham̐ gṛiṇaté çárma yaↄsat || [l] pûshā́ gā́ ánv etu
naḥ pûshā́ rakshatv árvataḥ | pûshā́ vā́jaↄ sanotu naḥ || [m] çuk=
rám̐ te anyád[7] yajatám̐ te anyát[7] || 2 || víshu-rûpe[8]
áhanî[9] dyaúr ivâ 'si | viçvâ hí mâyā́ ávasi svadhâ-vo bhadrā́
te pûshann ihá râtír astu || [n] tè 'vardhanta[10] svá-tavaso
mahi-tvanā́ " nā́kam̐ tasthúr urú cakrire sádaḥ | víshṇur
yád dhā́ "vad vṛíshaṇam mada-cyútam̐ váyo ná sîdann
ádhi barhíshi priyé | [o] prá citrám arkám̐ gṛiṇaté turā́ya
mā́rutâya svá-tavase bharadhvam | yé sáhâↄsi sáhasâ sá=
hante || 3 || réjate agne[7] pṛithivī́[11] makhébhyaḥ || [p] víçve
devā́, [q] víçve devā́ḥ | [r] dyā́vâ naḥ pṛithivī́[11] imáↄ sidhrám
adyá divi-spṛíçam | yajnám̐ devéshu yachatâm || [s] prá pûrva=
-jé[8] pitárâ návyasîbhir[1] gîrbhíḥ[1] kṛiṇudhvaↄ sádane[8] ṛi=
tásya |· ā́ no dyâvâ-pṛithivî[9] daívyena jánena yâtam mahi
vâm̐ várûtham || [t] agníↄ stómena bodhaya sam-idhânó ámar=
tyam[6] | havyā́ devéshu no dadhat || [u] sá havya-vā́ḍ ámartya
uçíg dûtáç cánohitaḥ[1] | agnír dhiyā́ sám ṛiṇvati || [v] çám̐ no
bhavantu, [w] vā́je-vâje || 4 || pûrushatvátâ[12], yajatám̐ te anyát, sá=
hante, cánohito, 'shṭaú ca || 11 ||

---

11. [4] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [5] pûr° ACDFW. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] s. P. 4, 11. [9] s. P. 4, 12. [10] so (°e 'v°) AFW, s. P. 12, 4 (4, 20 schol). [11] s. P. 4, 19. [12] so DW, pŭru° C.

(1, 8, 2, 1). — [a.b] R. 1, 1, 4. 91, 9; [c 13] 8, 44, 6; [d 14] 10, 8, 6; [e.f 15] 1, 91, 8. 4; [g 16] 3, 62, 10; [h] 4, 54, 3; [i] 1, 8, 11; [k.l.m] 6, 49, 7. 54, 5. 58, 1: [n] 1, 58, 7; [o] nur hier; [p.q 17] R. 6, 52, 10. 13; [r] 2, 41, 20; [s] 7, 53, 2; [t] 5, 14, 1; [u] 3, 11, 2; [v.w 18] 7, 38, 7. 8. — mayobhuva iti mayaḥ=-bhuvâḥ — avitâ — acittî — cakṛima — prabhûtîti pra=-bhûtî | pûrushatveti pûrusha-tvatâ — sûnṛitânâm — pâvî=ravî — citrâyur iti citra-âyuḥ — sajoshâ iti sa-joshâḥ — vishúrûpe iti vishú-rûpe | ahânî iti — viçvâḥ — avardhanta — mahitvaneti mahi-tvanâ | eti — tasthuḥ — ha | âvât — devâḥ — pṛithivî iti — pûrvaje iti pûrva-je — sadáne iti — amártyaḥ — canóhitaḥ.

yuñjâná, imắm agṛibhṇan, devásya, sáṃ te, ví pắjasâ, vásavas tvâ [19], sámâs tvo, "rdhvắ asyắ, "kûtiṃ, yád agne yắny, ágne yáṃ yajnám, ékâdaça ‖ 11 ‖

yuñjânó (1, 1), várma ca stha (3, 2), âdityắs tvâ (5, 4), bhắrati (8, 3), svắ◡ ahá◡ (10, 4), shátcatvâri◡çat ‖ 46 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a] víshṇoḥ krámo 'sy [1] abhimâti-hắ, gâyatráṃ chánda ắ roha, pṛithivī́m ánu ví kramasva, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó; víshṇoḥ krámo 'sy [1] abhiçasti-hắ, traíshṭubhaṃ [2] chánda ắ rohâ, 'ntáriksham [2] ánu ví kramasva, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó; víshṇoḥ krámo 'sy [1] arâtîyató [2] hantắ, jắgataṃ chánda ắ roha, dívam ánu ví kramasva, nír=

---

11. [13] nur das pratika, weil schon in I, 5, 5, 1 vorliegend. [14] dieser Vers kommt seinem Wortlaute nach erst in IV, 4, 4, 1 vor; es befremdet daher, dafs er hier nur im pratîka vorliegt; s. das hierüber bereits zu I, 5, 11, 4 Anm. [9] Bemerkte (und vgl. noch schol. zu II, 6, 2, 2 p. 704 sowie Br. III, 5, 7, 1). [15] nur die pratîka, weil schon in II, 3, 14, 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [16] vollständig, obschon bereits in I, 5, 6, 4 vorliegend! [17] nur die pratîka, weil schon in II, 4, 14, 5 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [18] desgl., s. I, 7, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt). [19] vásavaḥ W.

2, 1-10. citikshetram; 1. âsandyâm ukhyâgnisthâpanam. [1] so (°o ') AFW, s. P. 12, 2. 7. [2] ohne avagraha.

-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó; víshṇoḥ ‖ 1 ‖ krámo 'si[1] ça-trû-yató[3] hantā́, ''nu-shṭubhaṃ chánda ā́ roha, díçó 'nu ví kramasva, nir-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmáḥ | [b 4] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshā́mâ[5] rérihad vîrúdhaḥ[2] sam-añján | sadyó[2] jajnânó ví hī́ 'm iddhó ákhyad[6] ā́ ró-dasî[7] bhânúnâ bhâty antáḥ ‖ [c] ágne 'bhy-âvartinn[8] abhí na ā́ vartasvā́ ''yushâ várcasâ sanyā́ medháyâ pra-jáyâ dhá-nena ‖ [d] ágne ‖ 2 ‖ añgiraḥ çatáṃ te santv â-vṛítaḥ, sa-hásraṃ ta upâ-''vṛítaḥ | tā́sâm póshasya póshеṇa púnar no nashṭám ā́ kṛidhi púnar no rayím ā́ kṛidhi ‖ [e 9] púnar ûrjā́ ní vartasva púnar agna ishā́ ''yushâ | púnar naḥ pâhi viçvá-taḥ[2] ‖ [f 9] sahá rayyā́ ní vartasvā́ 'gne pínvasva dhâráyâ | viçvá-psniyâ viçvátas[2] pári[10] ‖ [g 9] úd ut-tamáṃ varuṇa pā́-çam asmád ávâ 'dhamám ‖ 3 ‖ ví madhyamá◡ çrathâya | áthâ[5] vayám âditya vraté távā́ 'nâgaso áditaye[6] syâma ‖ [h] ā́ tvâ 'hârsham antár abhûr dhruvás tishṭhā́ 'vi-câcaliḥ | víças tvâ sárvâ vâñchantv asmín râshṭrám ádhi çraya ‖ [i] ágre bṛihánn ushásâm ûrdhvó asthân[6] nir-jagmivā́n támaso jyótishā́ '' 'gât | agnír bhânúnâ rúçatâ sv-áñga ā́ jâtó víçvâ sádmâny aprâḥ ‖ [k 11] sī́da tvám mâtúr asyā́ḥ ‖ 4 ‖ upá-sthe víçvâny agne vayúnâni vidvā́n | maí 'nâm arcishâ mā́ tápasâ 'bhí çûçuco 'ntár[1] asyâ◡ çukrá-jyotir ví bhâhi ‖ [l 10] antár agne rucā́ tvám ukhā́yai sádane své | tásyâs tvá◡ hárasâ tápañ jā́ta-vedaḥ[12] çivó bhava ‖ [m 11] çivó bhûtvā́ máhyam agné 'tho[1] sîda çivás tvám | çivā́ḥ kṛitvā́ díçaḥ sárvâḥ svā́ṃ yónim ihā́ '' 'sadaḥ ‖ [n 13] ha◡sáḥ çuci-shád vásur antariksha-sád dhótâ vedi-shád átithir duroṇa-sát |

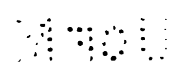
I. [3] s. P. 3, 7. [4] so schon I, 3, 14, 2 (yâjyâ-Abschnitt). [5] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] s. P. 4, 17. [8] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [9] so schon I, 5, 3, 3. 11, 3. [10] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [11] so schon IV, 1, 9, 3. [12] so W, °nj° AF; s. P. 5, 24. [13] so schon I, 8, 15, 2.

nṛi-shád vara-sád ṛita-sád vyoma-sád ab-jā́ go-jā́ ṛita-jā́ adri-jā́ ṛitám bṛihát || 5 || dívam ánu ví kramasva nírbhaktaḥ sá yáṃ dvishmó víshṇor, dhánenā́ 'gne, 'dhamám, asyā́ḥ, çucishát, shóḍaça ca || 1 ||

5, 2, 1, 1-5. — K. 16, 8. 19, 11. — Vs. 12, 5-17. Ç. 6, 7, 2, 10 - 3, 15. Kâ. 16, 5, 11-20. — anú | vîti | kramasva — arâtî-yataḥ — çatrûyata iti çatru-yataḥ — agniḥ — kshâmà — vîrudhàḥ — sadyaḥ — vîti | hi | îm — rodàsî iti — te | upâvṛità iti upa-âvṛitàḥ — agne | ishâ | âyúshâ — athà — anā́gasaḥ — ahârsham — tishṭha | avicâcalir ity avi-câ-caliḥ — sarvā́ḥ — asthât — jyotishâ | eti | agât — svaṅga iti su-aṅgàḥ | eti — mâ | enâm — antaḥ | asyâm — atho iti — iha | eti | asadaḥ — abjâ ity àp-jâḥ.

2. [a 1] divás pári [2] prathamáṃ jajne agnír [3] asmád dvitī́yam pári jâtá-vedâḥ | tṛitī́yam ap-sú nṛi-máṇâ [4] ájasram índhâna enaṃ jarate svâ-dhī́ḥ [5] || [b] vidmā́ [6] te agne [3] tredhā́ [7] trayā́ṇi vidmā́ [6] te sádma ví-bhṛitam puru-trā́ | vidmā́ [6] te nā́ma paramáṃ gúhâ yád vidmā́ [6] tám útsaṃ yáta â-jagántha || [c] samudré [7] tvâ nṛi-máṇâ [4] ap-sv̀ antár nṛi-cákshâ îdhe divó agna [8] ū́dhan | tṛitī́ye tvâ || 1 || rájasi tasthivā́ṃsam ṛitásya yónau mahishā́ ahinvan || [d 9] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshā́mâ [6] rérihad vîrúdhaḥ [7] sam-añján | sadyó [7] jajnânó ví hī́ 'm iddhó ákhyad [8] ā́ ródasî [10] bhânúnâ bhâty antáḥ || [e] uçík pâvakó aratíḥ [8] su-medhā́ mártesbv agnír amṛíto ní dhâyi | íyarti dhûmám arushám bháribhrad úc chukréṇa çocíshâ dyā́m ínakshat || [f] víçvasya ketúr bhúvanasya gárbha ā́ || 2 || ródasî [10] apṛiṇâj jā́yamânaḥ | vîḍúṃ cid ádrim abhinat parâ-yáñ jánâ [11] yád agním áya-

2. tasyâ 'gner upasthânaṃ (vâtsapreṇa). [1] so schon I, 3, 14, 5. [2] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 28. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] zu ṇ s. P. 7, 9. [5] s. P. 3, 5. [6] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [7] ohne avagraha. [8] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [9] so schon I, 3, 14, 2. IV, 2, 1, 2. [10] s. P. 4, 17. [11] °nj° AW.

janta páñca ‖ [g] çrîṇā́m udâró [7] dharúṇo rayîṇā́m manîshā́-ṇâm prā́-'rpaṇaḥ sóma-gopâḥ | vásoḥ sûnúḥ sáhaso ap-sú [8] rā́jâ ví bhâty ágra ushásâm idhânáḥ ‖ [h] yás te adyá [3] kri-ṇávad bhadra-çoce 'pûpáṃ [12] deva ghṛitá-vantam agne | prá táṃ naya pra-tarā́ṃ vásyo ácbâ [8] 'bhí dyumnáṃ devá--bhaktaṃ yavishṭha ‖ [i] ā́ ‖ 3 ‖ tám bhaja sauçravaséshv [7] agna ukthá-uktha ā́ bhaja çasyámâne | priyáḥ sū́rye priyó agnā́ [8] bhavâty új jâténa bhinádad új jánitvaiḥ [7] ‖ [k] tvā́m agne yájamânâ ánu dyū́n víçvâ vásûni dadhire vā́ryâṇi | tváyâ sahá dráviṇam ichámânâ vrajáṃ gó-mantam uçijo vi vavruḥ ‖ [11] dṛiçânó rukmá urvyā́ vỳ adyaud dur-márshanı ā́yuḥ çriyé rucânáḥ | agnír amṛíto abhavad [8] váyo-bhir yád enaṃ dyaúr ájanayat su-rétâḥ ‖ 4 ‖ tṛitī́ye tvâ, gárbha ā́, yavi-shṭhā́, yác, catvā́ri ca ‖ 2 ‖

5, 2, 1, 6. — K. 16, 9. 19, 11. 12. — Vs. 12, 18-28. Ç. 6, 7, 4, 3-6. Kâ. 16, 5, 21. 22. — diṿaḥ | parîti — nṛimaṇâ iti nṛi--manā́ḥ — svâdhîr iti sva-dhî́ḥ | vidma — tredhâ — agne | ûdhân — agniḥ — kshâmâ — vîti | hi | îm — eti | rodâsî iti — sumedhâ iti su-medhâḥ — garbhâḥ | eti | rodâsî iti — parâyann iti parâ-yan | janā́ḥ — udâraḥ — prârpâṇa iti pra-arpâṇaḥ — bhâti | agré — apûpam — achá | abhîti — eti | tam — sauçravaseshú | agne | uktha-úktha ity ukthe-ukthe | eti — agnâ — bhinadât — janitvaiḥ — ichamā́nâḥ — rukmaḥ | urvyâ.

3. [a] ánna-paté 'nnasya [1] no dehy anamîvásya çushmí-ṇaḥ | prá pra-dâtā́raṃ târisha ū́rjaṃ no dhehi dvi-páde cátush-pade ‖ [b] úd u tvâ víçve devā́ ágne bhárantu cítti--bhiḥ | sá no bhava çivá-tamaḥ su-prátîko vibhā́-vasuḥ ‖

---

2. [12] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7.

3. cayanârthasya devayajanasya parigrahaḥ (vahner ukhyasya cayana-deçam prati nayanam). [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 8. 7.

[c] pré 'd agne jyótishmân[2] yâhi çivébhir arcí-bhis tvám[3] | bṛihád-bhir bhânú-bhir bhā́san mā́ hiꙍsîs tanúvâ pra-jā́ḥ || [d] sam-ídhâ 'gníṃ duvasyata[2] ghṛitaír bodhayatā́ 'tithim | ā́ || 1 || asmin havyā́ juhotana || [e] [4] prá-prâ 'yám agnír bhara-tásya çriṇve ví yát sū́ryo ná rócate bṛihád bhā́ḥ | abhí yáḥ pûrúm prítanâsu[2] tasthaú dîdā́ya daívyo átithiḥ[5] çivó naḥ || [f] ā́po devîḥ práti gṛihṇîta bhásmai 'tát syoné kṛiṇudhvaꙍ surabhā́v[2] u loké | tásmai namantâṃ jánayaḥ su-pátnîr mâté 'va putrám bibhṛitā́[6] sv enam || [g] ap-sv agne sádhish ṭáva[7] || 2 || saú 'shadhîr[8a.2] ánu rudhyase | gárbhe sáñ jâyase[9] púnaḥ || [h] gárbho asy[10] óshadhînâṃ[2] gárbho vánaspátînâm[2] | gárbho víçvasya bhûtásyā́ 'gne gárbho apā́m[5] asi || [i] pra-sádya bhásmanâ yónim apáç ca pṛithivī́m agne | saꙍ-sṛíjya mâtṛí-bhis tvám[3] jyótishmân[2] púnar ā́ 'sadaḥ || [k] púnar â-sádya sádanam apáç ca pṛithivī́m agne | çéshe mâtúr yátho 'pá-sthe 'ntár[1] asyā́ꙍ çivá-tamaḥ || [l] [11] púnar ûrjā́ || 4 || ní vartasva púnar agna ishā́ "yushâ | púnar naḥ pâhi viçvá-taḥ[2] || [m] [11] sahá rayyā́ ní vartasvā́ 'gne pinvasva dhā́rayâ | viçvá-psniyâ viçvátas[2] pári[12] || [n] púnas tvâ "dityā́ rudrā́ vá-savaḥ sám indhatâm púnar brahmā́ṇo vasu-nîtha yajñaíḥ | ghṛiténa tváṃ tanúvo vardhayasva satyā́ḥ santu yájamâ-nasya kā́mâḥ || [o] bódhâ[6] no asya[5] vácaso yavishṭha máꙍh-ishṭhasya prá-bhṛitasya svadhâ-vaḥ | pī́yati tvo ánu[13] tvo gṛiṇâti vandā́rus te[3] tanúvaṃ vande agne[14] || [p] sá bodhi sûrír maghá-vâ vasu-dā́vâ vásu-patiḥ | yuyodhỳ asmád dvé-shâꙍsi || 4 || ā́, távo, "rjā́, 'nu, shóḍaça ca || 3 ||

---

3. [2] ohne avagraha. [3] so (°s t°) AFW. [4] so schon II, 5, 12, 4 (yâjyâ-Abschnitt). [5] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [6] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. 8. [7] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [8] so (sau 'sh°) AFW, s. P. 5, 17. [9] so W, °nj° A, ṃj F, s. P. 5, 24. [10] so (°o asy) AFW, s. P. 12, 3. [11] so schon I, 5, 3, 3. IV, 2, 1, 3. [12] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [13] so (°o ánu) AFW, s. P. 11, 5 (12, 4). [14] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3.

5, 2, 2, 1-6. — K. 16, 10. 19, 12. — Vs. 11, 83. 12, 30-44. Ç. 6, 8, 1, 6 - 2, 9. Kâ. 16, 6, 8. 15 - 7, 2. — bṛihat | bhâḥ[15] — su-rabhau | u — mâtâ | iva — bibhṛita[16] | sv iti — sadhiḥ | tavá — saḥ | osháḍhîḥ | anv iti — san — eti | asadaḥ — agne | ishâ — viçvatâḥ | pari[17] — tvâ | âdityâḥ | rudrâḥ — bodhá | naḥ.

4. [a] ápe 'ta vî́ 'ta ví ca sarpatā́ 'to yé 'tra[1] sthá purâṇā́ yé ca nū́tanâḥ[2] | ádâd idáṃ yamò 'va-sā́nam[3] pṛithivyā́ ákrann imám pitáro lokám asmai || [b] agnér bhásmâ 'sy, agnéḥ púrîsham asi. [c] saṃ-jnā́nam asi kâma-dháraṇam, máyi te kâma-dháraṇam bhûyât | [d] sáṃ yā́ vaḥ priyā́s tanúvaḥ sám priyā́[4] hṛidayâni vaḥ | âtmā́ vo astu[5] || 1 || sám-priyaḥ[6] sám-priyâs[6] tanúvo máma || [e] ayā́u só agnír[5] yásmint sómam índraḥ sutáṃ dadhé jaṭháre vâvaçânáḥ | sahasríyaṃ vā́jam átyaṃ ná sáptiu sa-savā́nt[7] sánt stûyase jâta-vedaḥ || [f] ágne divó árṇam[5] ácha[8] jigâsy ácha[8] devā́u[9] ûcishe dhíshṇiyâ yé | yā́ḥ parástâd[2] rocané sū́ryasya yā́ç câ 'vástâd upa-tíshṭhanta ā́paḥ || [g] ágne yát te diví várcaḥ pṛithivyā́ṃ yád óshadhîshu[2] || 2 || ap-sú vâ yajatra | yénâ 'ntáriksham[2] urv̀ â-tatántha tveshấḥ sá bhânúr arṇavó nṛi-cákshâḥ || [h] purîshyâso agnáyaḥ[5] prâ-vaṇébhiḥ[10] sa-jóshasaḥ | jushántâu havyám ā́-hutam anamîvā́ ísho mahī́ḥ || [i] íḍâm agne puru-dáusau saníṃ góḥ çaçvat-tamáu hávamânâya sâdha | syā́n naḥ sûnús tánayo vi-jā́vā 'gne sā́ te su-matír bhûtv asmé[11] || [k][12] ayáṃ te yónir ṛitvíyo yáto jâtó árocathâḥ[5] | táṃ jânán || 3 || agna ā́ rohā́ 'thâ[8] no vardh-

3. [15] als zwei Wörter. [16] betont! [17] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

4. gârhapatyacayanam. [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [2] ohne avagraha. [3] so (°o ') AFW, s. P. 12, 4. [4] als zwei Wörter! [5] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [6] als ein Wort! [7] sic! so getheilt! [8] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. 10. [9] so (°âu) AFW, s. P. 9, 20. [10] s. P. 3, 5. 7, 7. [11] s. P. 4, 9. [12] so schon z. B. I, 5, 5, 2.

ayâ[8] rayím || [l] cíd asi, táyâ devátayâ[2] 'ṅgirasvád[2] dhruvā́ sîda. [m] pari-cíd asi táyâ devátayâ[2] 'ṅgirasvád[2] dhruvā́ sîda. [n] lokám pṛiṇa, chidrám pṛiṇā́, 'tho sîda çivā́ tvám | indrâ-'gnī́ tvâ bṛíhaspátir[2] asmín yónâv asîshadan || [o] tā́ asya sū́da-dohasaḥ sómaṁ çrîṇanti pṛíçnayaḥ | jánman devā́nâṃ víças trishv ā́ rocané diváḥ || 4 || astv, óshadhîshu, jânánn, ashṭā́catvâriṁçac ca || 4 ||

5, 2, 3, 1-6. — K. 16, 11. 20, 1. — Vs. 12, 45-55. Ç. 7, 1, 1, 2-33. 8, 7, 3, 21. Kâ. 17, 1, 3-17. 16, 7, 14. — apeti | iṭa | vîti | iṭa | vîti — atâḥ | ye | atrá — purâṇâḥ — pṛithivyâḥ — bhasmâ — sam iti | yâḥ | vaḥ | priyâḥ — sam iti | priyâ — sampriya iti sam-priyaḥ | sampriyâ iti sam-priyâḥ — sasavân iti sa-savân | san — achâ | jigâsi | achâ | devân | ûcishe | dhishṇiyâḥ — prâvaṇebhir iti pra-vaṇebhiḥ — syât | naḥ — vijâveti vi-jâvā — asme iti — athâ — vardhaya — atho iti — trishu | eti.

5. [a] sám itaṁ sáṃ kalpethâṁ sám-priyau rocishṇū́[1] su-manasyámânau | ísham ū́rjam abhí saṃ-vásânau, sáṃ vâm mánâṁsi sáṃ vratā́ sám u cittā́ny ā́ 'karam || [b] ágne purī́shyâ 'dhi-pā́ bhavâ[2] tváṃ naḥ | ísham ū́rjaṃ yájamânâya dhehi || [c] purîshyàs tvám agne rayi-mā́n pushṭi-mā́ṁ[2] asi | çivā́ḥ kṛitvā́ díçaḥ sárvâḥ svā́ṃ yónim ihā́ " 'sadaḥ || [d] bhávatam naḥ sá-manasau sám-okasau || 1 || arepásau | mā́ yajnáṁ hiṁsishṭam mā́ yajná-patiṃ jâta-vedasau, çivaú bhavatam adyá naḥ || [e] mâté 'va putrám pṛithivī́ purîshyàm agníṁ své yónâv abhâr[4] ukhā́ | tā́ṃ víçvair devaír ṛitúbhiḥ saṃ-vidânáḥ prajā́-patir viçvá-karmâ ví muñcatu || [f] yád asya pâré rájasaḥ çukráṃ jyótir ájâyata | tán naḥ parshad áti dvíshó 'gne[5] vaiçvânara[6] svā́hâ[6] || [g] námaḥ

5. âhavanîyacayanârtham bhuvaḥ karshaṇam. [1] s. P. 4, 5. [2] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. 12. 10. [3] so (°âṁ) AFW, s. P. 9, 20. [4] s. P. 8, 8. [5] so (°o 'gne) AFW, s. P. 12, 5. [6] ohne avagraha.

sú te nir-ṛite viçva-rûpe || 2 || ayasmáyaṃ[6] ví cṛitâ[2]
bandhám etám | yaména tváṃ yamyâ saṃ-vidânó 't-tamáṃ
nā́kam ádhi rohaye 'mám || [h] yát te devī́ nír-ṛitir â-babándha
dā́ma grîvā́sv avi-cartyám | idáṃ te tád ví shyâmy[7] ā́yusho
ná mádhyâd áthâ[2] jîváḥ pitúm addhi prá-muktaḥ || [i] yásyâs
te asyā́ḥ[8] krûrá âsáñ juhómy[9] eshā́m bandhā́nâm ava-sárj=
anâya | bhū́mir íti tvâ jánâ vidúr nír-ṛitiḥ || 3 || íti tvâ
'hám pári veda viçvátaḥ[6] || [k] ásunvantam áyajamânam icha
stenásye 'tyā́ṃ táskarasyā́[6] 'nv eshi | anyám asmád icha sā́
ta ityā́ námo devi nir-ṛite túbhyam astu || [l] devī́m aháṃ
nír-ṛitiṃ vándamânaḥ pité 'va putráṃ dasaye váco-bhiḥ |
víçvasya yā́ jā́yamânasya véda çíraḥ-çiraḥ práti sûrī́ ví
cashṭe || [m] ni-véçanaḥ saṃ-gámano vásûnâṃ víçvâ rûpā́ 'bhí
cashṭe || 4 || çácî-bhiḥ[10] | devá iva savitā́ satyá-dharmé
'ndro ná tasthau sam-aré pathînā́m || [n] sáṃ varatrā́ dadhâ=
tana nír â-hâvā́n kṛiṇotana | siñcā́mahâ avatám udríṇaṃ
vayáṃ víçvā́ 'hā́[11] 'dastam ákshitam || [o] níshkṛitâ-''hâvam
avatáṃ su-varatráṃ su-shecanám | udríṇaṃ siñce ákshitam[8] ||
[p] sī́râ yuñjanti kaváyo yugā́ ví tanvate pṛ́ithak | dhī́râ de=
véshu sumnayā́ || [q] yunákta sī́râ ví yugā́ tanota kṛité yónau
vapate 'há || 5 || bī́jam | girā́ ca çrushṭíḥ sá-bharâ ásan
no nédîya ít sṛiṇyâ pakvám ā́ 'yat || [r] lā́ṅgalam pávîravaṃ[6]
su-çévaṃ sumatí-tsaru | úd ít kṛishati gā́m ávim pra-pharv=
yàṃ ca pī́varîm[6] | prasthā́-vad[12] ratha-vā́hanam || [s] çunáṃ
naḥ phā́lâ ví tudantu bhū́miṃ çunáṃ kînā́çâ[6] abhi yantu
vâhā́n | çunám parjányo mádhunâ páyo-bhiḥ çúnâsîrâ[6] çu=
nám asmā́su dhattam || [t] kā́maṃ kâma-dughe dhukshva mi=
trā́ya várunâya ca | índrâyâ 'gnáye pûshṇá óshadhî-bhyaḥ[12]

---

5. [7] so (sh°) AFW, s. P. 6, 4. [8] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3.
[9] °nj° AW, °ṃ j° F, s. P. 5, 24. [10] s. P. 3, 7. [11] als zwei Wörter!
[12] s. P. 3, 5. 7.

pra-jā́bhyaḥ || [u] ghṛténa sī́tâ mádhunâ sám-aktâ víçvair devaír ánu-matâ marúd-bhiḥ | ū́rjasvatî[6] páyasâ pínvamânâ 'smā́nt sîte páyasâ 'bhy-ā́vâvṛitsva[13] || 6 || sámokasau, viçvarûpe, vidúr nírṛitir, abhí cashṭa, ihá, mitrā́ya, dvā́viṁçatiç ca || 5 ||

5, 2, 4, 1-4. — K. 16, 11. 12. 20, 1. 2. — Vs. 12, 57-72. Ç. 7, 1, 1, 38 - 2, 2, 12. Kâ. 17, 1, 19 - 2, 12. — sampriyâv iti sam-priyau | rocishṇû iti — abhîti | saṃvasānâv iti saṃ-vasānau — eti | akaram — adhipâ ity ádhi-pâḥ | bhava — iha | eti | asadaḥ — mâtâ | iva — abbâḥ — tat | naḥ — sv iti — ayasmayám — çrita — rohaya | imam — vîti | syâmi — athá — krûre | âsan — janā́ḥ — tvâ | aham — ityâm — sâ | te — pitâ | iva — dasaye — pratîti | sûrî | vîti — çacī́bhir iti çaci-bhiḥ — varatrâḥ — siñcâmáhai — viçvā́ | ahā́ | adástam — dhîrā́ḥ — sumnayâ — vapata | iha — asát — eti | ayat — pavī́ravam — sumatitsarv iti sumati-tsaru — prasthâvad iti prastha-vat — phâlā́ḥ — kînâçā́ḥ — çunā́sîrâ — pûshṇe | osháhdhîbhya ity osháhdhi-bhyaḥ — asmân — abhyâvávṛitsvety ábhi-âvávṛitsva.

6. [a] yā́ jâtā́ óshadhayo[1] devébhyas tri-yugám purā́ | mándâmi babhrū́ṇâm aháṁ çatáṃ dhā́mâni saptá ca || [b] çatáṃ vo amba[2] dhā́mâni sahásram utá vo rúhaḥ | áthâ[3] çata-kratvo yûyám imám me agadáṃ[4] kṛita || [c] púshpâ-vatîḥ[5] pra-sū́vatîḥ phalínîr aphalā́ utá | áçvâ iva sa-jítvarîr vîrú-dhaḥ[1] pârayishṇávaḥ || [d] óshadhîr[1] íti mâtaras tád vo devîr úpa bruve | rápâṁsi vi-ghnatī́r ita rápaḥ || 1 || câtáyamâ-nâḥ || [e] açvatthé[1] vo ni-shádanam parṇé vo vasatíḥ kṛitā́[6] | go-bhā́ja ít kílâ 'satha yát sanávatha pū́rusham || [f] yád ahám vâjáyann imā́ óshadhîr hásta â-dadhé | âtmā́ yákshmasya naçyati purā́ jîva-gṛíbho yathâ || [g] yád óshadhayaḥ saṃ-gá-

---

5. [13] als Compositum!

6. oshadhivâpaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [3] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 8. [5] s. P. 3, 5. 2. [6] so (°ḥ k°) AFW.

chante rắjânaḥ sám-itâv iva | vípraḥ sá ucyate bhishág rakshohá 'mîva-cắtanaḥ || [h] nísh-kṛitir nắma vo mâtắ 'thâ yûyám stha sáṃ-kṛitîḥ | sarắḥ patatríṇîḥ || 2 || sthana yád âmáyati nísh kṛita[7] || [i] anyắ vo anyắm avatv anyắ 'nyásyâ úpâ 'vata | tắḥ sárvâ óshadhayaḥ saṃ-vidânắ idáṃ me prắ 'vatâ[3] vácaḥ || [k] úc chúshmâ óshadhînâṃ gắvo go-shṭhắd ive "rate | dhánaṃ sanishyántînâm âtmắnaṃ táva pûrusha || [l] áti viçvâḥ pari-shṭhắ stená iva vrajám akramuḥ | óshadhayaḥ prắ 'cucyavur yát kíṃ ca tanúvâṃ rápaḥ || [m] yắḥ || 3 ||

ta â-tasthúr âtmắnaṃ yắ â-viviçúḥ páruḥ-paruḥ | tắs te yákshmaṃ ví bâdhantâm ugró madhyama-çî́r iva || [n] sâkáṃ yakshma prá pata çyenéna kikidîvínâ[1] | sâkáṃ vắtasya dhrắjyâ sâkáṃ naçya ni-hắkayâ || [o] açvâ-vatî́ṃ soma-vatî́m ûrjáyantîm úd-ojasam | ắ vitsi sárvâ óshadhîr asmắ arishṭá-tâtaye || [p] yắḥ phalínîr yắ aphalắ apushpắ yắç ca pushpíṇîḥ | bṛihaspáti-prasûtâs tắ no muñcantv áṃhasaḥ || [q] yắḥ || 4 || óshadhayaḥ sóma-râjnîḥ prá-vishṭâḥ pṛithivî́m ánu | tắsâṃ tvám asy ut-tamắ prá ṇo[10] jîvắtave suva || [r] ava-pátantîr avadan divá óshadhayaḥ pári[11] | yáṃ jîvám açnávâmahai ná sá rishyâti pûrushaḥ || [s] yắç ce 'dám upa-çṛiṇvánti yắç ca dûrám páră-gatâḥ | ihá sam-gátya tắḥ sárvâ [illegible] sáṃ datta bheshajám || [t] mắ vo rishat khanitắ yásmai ca 'háṃ khánâmi vaḥ | dvi-pác cátush-pad asmắkaṃ sárvam astv ánâturam || [u] óshadhayaḥ sáṃ vadante sómena sahá rắjñâ [illegible] || 5 ||

[illegible]

[illegible]

[illegible]

kilà | asatha — hastè — yathâ — mâtâ | athà — nir iti | krita — upeti | avata — preti | avata — goshthâd iti go-sthât | iva | îrate — parishthâ iti pari-sthâḥ — acucyavuḥ — parûḥparur iti parûḥ-paruḥ — açvâvatîm ity áçva-vatîm — asmai — apushpâḥ — tâḥ — anû[12] — preti | naḥ — oshadhayaḥ | pari[12].

7. [a] mā́ no hiṃsîj janitā́ yáḥ prithivyā́ yó vâ dívaṃ satyá-dharmâ jajā́na | yáç cā́ 'páç candrā́ bṛihatī́r jajā́na kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [b] abhy-ā́vartasva[1] prithivi yajnéna páyasâ sahá | vapā́ṃ te agnír[2] ishitó 'va sarpatu || [c] ágne yát te çukráṃ yác candráṃ yát pûtáṃ yád yajníyam | tád devébhyo bharâmasi || [d] ísham ū́rjam ahám itá ā́ || 1 || dada ṛitásya dhā́mno amṛítasya[3] yóneḥ | ā́ no góshu viçatv aú 'shadhîshu[4] jáhâmi sedím ánirâm ámîvâm || [e] ágne táva çrávo váyo máhi bhrâjanty arcáyo vibhâ-vaso | bṛíhad-bhâno çávasâ vā́jam ukthyàm dádhâsi dâçúshe kave || [f] irajyánn agne prathayasva jantú-bhir asmé[5] rā́yo amartya[5] | sá darçatásya vápusho ví râjasi pṛiṇákshi sânasíṃ rayím || [g] ū́rjo napâj jâta-vedaḥ su-çastí-bhir mándasva || 2 || dhîtí-bhir hitáḥ | tvé[5] íshaḥ sáṃ dadhur bhū́ri-retasaç citró-''tayo vâmá-jâtâḥ || [h] pâvaká-varcâḥ çukrá-varcâ ánûna-varcâ úd iyarshi bhânúnâ | putráḥ pitárâ vi-cárann úpâ 'vasy ubhé[6] pṛiṇakshi ródasî[7] || [i] ṛitā́-vânam[8] mahisháṃ viçvá-carshaṇim agníṃ sumnā́ya[4] dadhire puró jánâḥ | çrút-karṇaṃ sapráthas-tamam tvâ girā́ daívyam mā́nushâ yugā́ || [k] nish-kartā́ram adhvarásya prá-cetasaṃ kshấyantaṃ rā́dhase mahé | râtím bhṛigûṇâm uçíjaṃ kaví-kratum pṛiṇákshi sâ-

6. [12] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

7. loshṭakshepâdikam. [1] als Compositum. [2] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 8. [3] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 4, 9. 10. [6] s. P. 4, 11. [7] s. P. 4, 17. [8] s. P. 3, 2.

nasim ‖ 3 ‖ rayím ‖ [l] cita stha pari-cita ûrdhva-citaḥ çra-yadhvaṃ, táyâ devátayâ[4] 'ṅgirasvád[4] dhruvā́ḥ sîdata ‖ [m 9] ā́ pyâyasva sám etu te viçvátaḥ[4] soma vṛíshṇiyam | bhávâ[10] vā́jasya saṃ-gathé ‖ [n 11] sáṃ te páyâṃsi sám u yantu vā́jâḥ sáṃ vṛíshṇiyâny abhimâti-shā́haḥ | â-pyā́yamâno amṛítâya[3] soma diví çrávâṅsy ut-tamā́ni dhishva ‖ 4 ‖ ā́, mandasva, sā́-nasím, ékân ná catvâriṃçác ca ‖ 7 ‖

5, 2, 5, 6. 6, 1. — K. 16, 14. 20, 4. — Vs. 12, 102-113. Ç. 7, 3, 1, 20-46. Kâ. 17, 3, 11-16. — pṛithivyâḥ — apaç | candrâḥ — abhyâvártasvety ábhi-âvártasva — ishitaḥ | aveti — itaḥ | eti | dade — eti | oshádhîshu — vibhâvaso iti vibhâ-vaso | bṛihadbhâno iti bṛihat-bhâno — asme iti — tve iti — citro-táya iti citra-ûtayaḥ — avasi | ubhe iti — rodásî iti | ṛitâ-vā́nam ity ṛita-vânam — bhavá — abhimâtishâha ity ábhi-mâti-sâhâḥ.

8. [a] abhŷ asthâd víçvâḥ pṛítanâ[1] árâtîs tád agnír âha tád u sóma âha | bṛíhaspátiḥ[1] savitā́ tán ma âha pûshā́ mâ 'dhât su-kṛitásya loké ‖ [b] yád ákrandaḥ prathamáṃ jā́-yamâna ud-yánt samudrā́d[1] utá vâ púrîshât | çyenásya pa-kshā́ hariṇásya bâhū́[2] úpa-stutaṃ jánima tát te arvan[3] ‖ [c 4] apā́m pṛishṭhám asi yónir agnéḥ samudrám[1] abhítaḥ[1] pínv-amânam | várdhamânam maháḥ ‖ 1 ‖ ā́ ca púshkaraṃ[1] divó mā́trayâ variṇā́ prathasva ‖ [d] bráhma jajnânám pratha-mám purástâd[1] ví sîmatáḥ[1] su-rúco vená âvaḥ | sá budhníyâ upa-mā́ asya vi-shṭhā́ḥ satáç ca yónim ásataç ca vivaḥ[5] ‖ [e 4] hiraṇya-garbháḥ sám avartatā́ 'gre bhûtásya jâtáḥ pátir éka âsît | sá dâdhâra pṛithivī́ṃ dyā́m uté 'mā́ṃ kásmai de-

7. [9] so schon III, 2, 5, 3. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [11] so schon (aber nur im pratîka) II, 3, 14, 3. 5, 12, 1. III, 1, 11, 1; s. die Noten daselbst.

8. rukmâdyupadhânam. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 5. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] so schon (c) IV, 1, 3, 1, (e) II, 2, 12, 1. IV, 1, 8, 3, (f) III, 1, 8, 3. [5] als ein Wort, und ohne avagraha!

văya havíshâ vidhema || f[1] drapsáç caskanda prithivîm ánu || 2 || dyăm imám ca yónim ánu yáç ca pŭrvaḥ | tritĭyam yónim ánu sam-cárantam drapsám juhomy ánu saptá hótrâḥ || g námo astu[6] sarpébhyo yé ké ca prithivĭm ánu | yé antárikshe[3 u. 1] yé diví tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ || h yè 'dó[7] rocané divó yé vâ sŭryasya raçmíshu | yéshâm ap-sú sádaḥ kritám[8] tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ || i yă íshavo yâtu-dhănânâm yé vâ vánaspátîṃr[1] ánu[9] | yé vâ 'vaṭéshu çérate tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ || 3 || mahó, 'nu, yâtudhănânâm, ékâdaça ca || 8 ||

5, 2, 6, 5. 7, 1-5. — K. 16, 15. 20, 5. — Vs. 13, 2-8. Ç. 7, 4, 1, 9-29. Kâ. 17, 4, 1-6. — tat | me — mâ | adhât — bâhû iti — sîmataḥ — âvaḥ — vishṭhâ iti vi-sthâḥ — viváḥ — anv iti | samcarántam iti sam-carántam — prithivîm | anú[10] — ye | adaḥ — vanaspatĭn | anú[10] — avaṭeshú.

9. a dhruvă 'si dharúṇă 'stritâ viçvá-karmaṇâ sú-kritâ | mă tvâ samudrá[1] úd vadhîn mă su-parṇó 'vyathamânâ[2] prithivĭm driṃha || b prajă-patis tvâ[3] sâdayatu prithivyăḥ prishṭhé vyácasvatîm[1] práthasvatîm[1], prátho 'si[4], prithivỳ asi, bhŭr asi, bhŭmir asy, áditir asi viçvá-dhâyâ víçvasya bhúvanasya dhartrĭ', prithivĭm yacha prithivĭm driṃha prithivĭm mă hiṃsîr, víçvasmai prâ-'ṇăya vy-ânăyo 'd-ânăya prati-shṭhăyai || 1 || carítrâyâ, 'gnís tvâ[8] 'bhí pâtu mahyă svastyă[1] chardíshâ çám-tamena, táyâ devátayâ[1] 'ñgirasvád[1] dhruvă sîda | c kăṇḍât-kâṇḍât pra-róhantî párushaḥ-parushaḥ[5] pári[5] | evă[6] no dûrve prá tanu sahásreṇa çaténa ca || d yă

8. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (ye 'do) AFW, s. P. 12, 7. [8] so (°ḥ k°) AFW. [9] so (°îṃr a°) AFW, s. P. 9, 20. [10] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

9. svayamâtriṇṇâdishṭakopadhânam. [1] ohne avagraha. [2] so (°o 'vy°) AFW, s. P. 12, 7. 4. [3] so (°s t°) AFW. [4] so (°o 'si) AFW, s. P. 12, 2. [5] so (°ḥ p°) AFW, s. schol. zu P. 8, 28. [6] s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98.

çaténa pra-tanóshi sahásreṇa vi-róhasi tásyâs te devî 'shṭake vidhéma havíshâ vayám ‖ [e] áshâḍhâ 'si sáhamânâ, sáhasvā 'râtîḥ, sáhasvâ 'râtîyatáḥ[1]. [f] sáhasva pṛítanâḥ[1] sáhasva pṛitanyatáḥ | sahásra-vîryâ ‖ 2 ‖ asi, sā́ mâ jinva ‖ [g] mádhu vā́tâ ṛitâ-yaté[7] mádhu ksharanti síndhavaḥ | mā́dhvîr naḥ santv óshadhîḥ[1] ‖ [h] mádhu náktam utó 'shási mádhu-mat pā́rthivaɷ rájaḥ | mádhu dyaúr astu naḥ pitā́ ‖ [i] mádhu-mân no vánaspátir[1] mádhu-mâɷ[8] astu sū́ryaḥ | mā́dhvîr gā́vo bhavantu naḥ ‖ [k 9] mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na imáṃ yajnám mimikshatâm | pipṛitā́ṃ no bhárîma-bhiḥ ‖ [l 10] tád víshṇoḥ paramám ‖ 3 ‖ padáɷ sádâ paçyanti sûráyaḥ | divī́ 'va cákshur ā́-tatam ‖ [m] dhruvā́ 'si pṛithivi sáhasva pṛitanyatáḥ[1] | syûtā́ devébhir amṛítenā́ " 'gâḥ ‖ [n] yā́s te agne sū́rye rúca ud-yató dívam â-tanvánti raçmí-bhiḥ | tā́bhiḥ sárvâbhî rucé jánâya nas kṛidhi[11] ‖ [o] yā́ vo devâḥ sū́rye rúco góshv áçveshu yā́ rúcaḥ | índrâ-'gnî tā́bhiḥ sárvâbhî rúcaṃ no dhatta bṛihaspate[1] ‖ [p] vi-rā́ṭ ‖ 4 ‖ jyótir adhârayat, sam-rā́ḍ jyótir adhârayat, sva-rā́ḍ jyótir adhârayat | [q] ágne yukshvā́[12] hí yé távā́ 'çvâso deva sâdhávaḥ | áraṃ váhanty âçávaḥ ‖ [r 13] yukshvā́[12] hí deva-hū́tamâɷ[8] áçvâɷ[8] agne rathī́r iva | ní hótâ pûrvyáḥ sadaḥ ‖ [s 14] drapsáç caskanda pṛithivī́m ánu dyā́m imáṃ ca yónim ánu yáç ca pū́rvaḥ | tṛitī́yaṃ yónim ánu saṃ-cárantaṃ drapsáṃ juhomy ánu saptá ‖ 5 ‖ hótrâḥ ‖ [t] ábhûd idáṃ víçvasya bhúvanasya vā́jinam agnér vaiçvânarásya[1] ca | agnír jyótishâ jyótishmân[1] rukmó várcasâ várcasvân[1] ‖ [u] ṛicé tvâ, rucé tvâ. [v] sám ít sravanti sarito ná dhénâḥ |[15] antár hṛidā́ mánasâ pûyámânâḥ | ghṛi-

---

9. [7] s. P. 3, 2. [8] so (°âɷ) AFW, s. P. 9, 20. [9] so schon III, 3, 10, 2. 5, 11, 3. [10] so schon I, 3, 6, 2. [11] so (°s k°) AFW, s. P. 8, 25. [12] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [13] so schon II, 6, 11, 1. [14] so schon III, 1, 8, 3. IV, 2, 8, 2. [15] so (|) AFW.

tásya dhā́râ abhí cákaçîmi |[15] hiranyáyo vetasó mádhya àsâm || [w] tásmint su-parṇó madhu-krít kulâyī́[1] bhájann âste mádhu devátâbhyaḥ[1] | tásyâ ''sate hárayaḥ saptá tī́re sva-dhā́m dúhânâ amṛ́tasya dhā́râm || 6 || pratishṭhā́yai, sahásra-vîryâ, paramā́m, virā́ṭ, saptá, tī́re, catvā́ri ca || 9 ||

5, 2, 8, 8-6. 5, 3, 1. — K. 16, 16. (39, 3). 20, 6. 7. — Vs. 13, 16-40. Ç. 7, 4, 2, 5 - 5, 2, 12. Kâ. 17, 4, 15 - 5, 11. — astṛitâ — va-dhît — avyáthamânâ — prathâḥ | asi | pṛithivî — viçvadhā́yâ iti viçva-dhâyâḥ — vyânâyeti vi-ânâyâ[16] | udânâyety út-ânâyâ[16] — parúshaḥparusha iti parúshaḥ-parushaḥ | pari[17] | evâ — arâtîyataḥ — pṛitanyataḥ — ṛitâyata ity ṛita-yate — eti | agâḥ — sarvā́bhiḥ — naḥ | kṛidhi | yâḥ — yukshva | hi — anv iti | saṃcarántam iti sam-carántam — sam iti | it — madhyè — âsate.

10. [a] âdityám gárbham páyasâ sam-añjánt sahásrasya prati-mā́m viçvá-rûpam | pári vṛiṅgdhi[1] hárasâ mā́ 'bhí mṛikshaḥ çatā́-''yushaṃ kṛinuhi cîyámânaḥ || [b] imám mā́ hiṁsîr dvi-pā́dam paçûnā́ṁ sáhasrâ-'ksha médha ā́ cîyámâ-naḥ | máyum âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] || [c] vā́tasya dhrā́jiṃ váruṇasya nā́bhim áçvam ja-jnânáṁ sarirásya mádhye | çíçuṃ nadī́nâṁ hárim ádri-bud-dham ágne mâ hiṁsîḥ || 1 || paramé vỳ-oman || [d] imám mā́ hiṁsîr éka-çapham paçûnā́ṃ kanikradáṃ vâjínaṃ vā́jineshu | gaurám âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] || [e] ájasram índum arushám bhuraṇyúm agním îḍe pûrvá-cittau námo-bhiḥ | sá párva-bhir ṛitu-çâḥ kálpamâno gā́m mā́ hiṁsîr áditiṃ vi-rā́jam || [f] imáṁ samudráṁ[3] çatá-dhâram útsaṃ vy-acyámânam bhúvanasya mádhye | ghṛi-táṃ dúhânâm áditiṃ jánâyā́ 'gne mā́ || 2 || hiṁsîḥ paramé

---

9. [16] s. P. 3, 15. [17] ohne iti, weil am Ende des ardharca.
10. paçuçirshopadhânam. [1] vṛiṅdhi ACDFW. [2] so (sh°) AFW, s. P. 6, 4. [3] ohne avagraha.

vỳ-oman | gavayám âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] || [g] várûtriṃ tváshṭur váruṇasya nā́bhim áviṃ jajnânā́◡ rájasaḥ párasmât | mahī́◡ sâhasrī́m ásurasya mâyā́m ágne mā́ hi◡sîḥ párame vỳ-oman || [h] imā́m ûrṇâyúṃ[3] váruṇasya mâyā́ṃ tvácam paçûnā́ṃ dvi-pádâṃ cátush-padâṃ | tváshṭuḥ pra-jā́nâm prathamáṃ janítram ágne mā́ hi◡sîḥ párame vỳ-oman | úshṭram âraṇyám ánu || 3 || te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] || [i] yó agnír[4] agnés tápasó 'dhi[5] jâtáḥ çócât pṛithivyā́ utá vâ dívas pári[6] | yéna pra-jā́ viçvá-karmâ vy-ā́naṭ tám agne héḍaḥ pári te vṛiṇaktu || [k] ajā́ hỳ agnér ájanishṭa gárbhât sā́ vā́ apaçyaj janitā́ram ágre | táyâ róham âyann úpa médhyâsaḥ táyâ devā́ devátâm[3] ágra âyan | çarabhám âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] || 4 || ágne mā́ hi◡sîr, ágne mó, 'shṭram âraṇyám ánu, çarabhám, náva ca || 10 ||

5, 2, 9, 5. — K. 16, 17. 20, 8. — Vs. 13, 41-51. Ç. 7, 5, 2, 17-36. Kâ. 17, 5, 17-19. — çatâyúsham iti çata-âyusham — medhé | eti — nîti | sîda — vyómann iti vi-oman — divaḥ | pari[7] — prajâ iti pra-jâḥ — devâḥ — agré | âyan.

11. [a] índrâ-'gnî rocanā́ diváḥ pári[1] vā́jeshu bhûshathaḥ | tád vâṃ ceti prá vîrỳam || [b] çnáthad vṛitrám utá sanoti vā́jam índrâ yó agnī́[2 u. 3] sá-hurî[4 u. 5] saparyā́t[6] | irajyántâ vasavỳasya bhū́reḥ sáhas-tamâ sahásâ vâja-yántâ || [c] prá carshaṇí-bhyaḥ pṛitanâ háveshu[7] prá pṛithivyā́ riricâthe[8] diváç ca | prá síndhu-bhyaḥ prá girí-bhyo mahi-tvā́ pré

---

10. [4] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] so (°o ') AFW, s. P. 12, 8. [6] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 28. [7] ohne iti, weil am Schlufs des ardharca.

11. yâjyânuvâkyâḥ (câturmâsyeshu varuṇapraghâsâkhye dvitíye parvaṇi, s. I, 8, 3). [1] so (°ḥ p°) AFW, s P. 8, 34. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] s. P. 4, 36. [4] mit avagraha! [5] s. P. 4, 15. [6] ohne avagraha. [7] zwei Wörter! pṛitanâ CD, und ohne Accent!; pṛitanâ saṃgrâmeshu âhaveshu (CD haben nur haveshu) haviḥsvíkârârtheshv âhvâneshu, schol. [8] s. P. 4, 40.

'ndrâ-'gnî víçvâ bhúvanā́ 'ty anyā́ ‖ [d] máruto yásya hí ‖ 1 ‖ ksháye pâthā́[9] divó vi-mahasaḥ | sá sugopā́-tamo[10] jáṇaḥ ‖ [e] yajnaír vâ yajna-vâhaso víprasya vâ matînā́m | má-rutaḥ çriṇutā́[9] hávam ‖ [f 11] çriyáse kám bhânú-bhiḥ sám mi-mikshire té raçmí-bhis tá ríkva-bhiḥ su-khâdáyaḥ | té vā́çî-manta[12] ishmíṇo ábhîravo[2] vidré priyásya mā́rutasya dhā́-mnaḥ ‖ [g] áva te héḍa, [h] úd ut-tamám | [i] káyâ naç citrá ā́ bhuvad ûtī́ sadā́-vṛidhaḥ sákhâ | káyâ çácishṭhayâ vṛitā́ ‖ 2 ‖ [k] kó adyá[2] yuñkte dhurí gā́ ṛitásya çímîvato[6] bhâmíno dúr-hṛiṇâyûn | âsánn-ishûn hṛitsv-áso[13] mayo-bhū́n yá eshâm bhṛityā́m ṛiṇádhat sá jîvât ‖ [l] ágne nayā́, [m] " devā́nâǒ. [n] çáṃ no bhavantu, [o] vā́je-vâje | [p 11] ap-sv̀ agne sádhish ṭáva[14] saú 'shadhîr[15 u. 6] ánu rudhyase | gárbhe sáñ jâyase[16] púnaḥ ‖ [q] vṛíshâ soma dyu-mā́ǒ[17] asi vṛíshâ deva vṛísha-vrataḥ | vṛíshâ dhármâṇi dadhishe ‖ [r] imám me varuṇa, [s] tát tvâ yâmi. [t] tváṃ no agne[2], [u] sá tváṃ no agne[2] ‖ 3 ‖ hí, vṛitā́, ma,. ékâdaça ca ‖ 11 ‖

(1, 8, 8, 1). — [a] R. 3, 12, 9; [b] 6, 60, 1; [c. d. e] 1, 109, 6. 86, 1. 2; [f 11] 1, 87, 6; [g. h 18] 1, 24, 14, 15; [i] 4, 31, 1; [k] 1, 84, 16; [l. m 19] 1, 189, 1. 10, 2, 3; [n. o 20] 7, 38, 7. 8; [p 11] 8, 43, 9; [q] 9, 64, 1; [r. s 21] 1, 25, 19. 24, 11; [t. u 22] 4, 1, 4. 5. — diváḥ | parîti — agnî iti | sahûrî[23] iti sa-hurî | saparyât — pṛitanâ | havéshu[24] — pṛithivyâḥ | ririçâthe iti — indrâgnî itî́ndra-agnî — pâtha — sugopâtáma iti sugopa-tamaḥ — çriṇuta — te | ṛikvā̀bhir ity ṛikvā̀-bhiḥ

---

11. [9] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [10] s. P. 3, 5. [11] so schon (f) II, 1, 11, 2 (yâjyâ-Abschnitt) und (p) IV, 2, 8, 2; es befremdet daher, dafs hier im yâjyâ-Abschnitt diese Verse nicht blofs durch ihre pratîka aufgeführt sind, s. Note [11] und [6] zu I, 4, 46, 2. [12] s. P. 3, 7. [13] s. P. 5, 16 6, 8 (schol.) [14] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [15] so (sau 'sh°) AFW, s. P. 5, 17. [16] so (ñj) W, °nj° A, °ṃj° F, s. P. 5, 24. [17] so (°âǒ) AFW, s. P. 9, 20. [18] nur die pratîka, weil schon in I, 5, 11, 3 (yâjyâ-Abschnitt) voll aufgeführt. [19] desgl., s. I, 1, 14, 3. 4. (yâjyâ-Abschnitt). [20] desgl., s. I, 7, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt). [21] desgl., s. II, 1, 11, 6 (yâjyâ-Abschnitt). [22] desgl., s. II, 5, 12, 3 (yâjyâ-Abschnitt). [23] sa-hûrî D. [24] âhaveshu, schol., s. Note [7].

— vàçî̆manta iti vâçî-mantaḥ — eti | bhuvat | ûtî — naya | eti — sadbhiḥ | tavà | saḥ | oshàdbhîḥ — sau.

víshṇor[25], divás páry, ánnapaté, 'pe 'ta, sám itaṃ, yá̆ jâtá, má̆ no, 'bhy[26] àsthâd, dhruvá̆ 'si dharúṇâ, ''dityáṃ gárbham, índrâgnî ro-canaí, 'kâdaça ‖ 11 ‖

víshṇor (1, 1), asmín havyé (3, 2), 'ti tvâ 'háṃ (5, 4), dhitíbhir (7, 8), hótrâ (9, 6), ashṭácatvâriṃçat ‖ 48 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthe kâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. [a] apá̆ṃ tvé 'mant[1] sâdayâmy, apá̆ṃ tvó 'dmant[1] sâdayâmy, apá̆ṃ tvâ bhásmant s., apá̆ṃ tvâ jyótishi s., apá̆ṃ tvá̆ 'yane sâdayâmy. [b] arṇavé sádane sîda, samudré[2] sádane sîda, salilé sádane sîdâ, 'pá̆ṃ ksháye sîdâ, 'pá̆ṃ sá-dhishi sîdâ. [c] 'pá̆ṃ tvâ sádane sâdayâmy, apá̆ṃ tvâ sadhá-sthe sâdayâmy, apá̆ṃ tvâ púrîshe sâdayâmy, apá̆ṃ tvâ yónau sâdayâmy, apá̆ṃ tvâ pá̆thasi sâdayâmi. [d] gâyatrí̆ chándas, trishṭúp[2] chándo, jágatî chándo, 'nu-shṭúp chán-daḥ, paṅktíç[3] chándaḥ ‖ 1 ‖ yónau, páñcadaça ca ‖ 1 ‖

(5, 2, 10, 1-3). — K. 16, 18. 20, 9. — Vs. 13, 53. Ç. 7, 5, 2, 46-61. Kâ. 17, 6, 2. — tvâ | emán — tvâ | odmán.

2. [a] ayám puró bhúvas; tásya prâ-'ṇó bhauvâyanó[1], vasantáḥ prâṇâyanó[1], gâyatrí̆ vâsantí̆, gâyatriyaí gâyatráṃ, gâyatrá̆d upâ-'ṃçúr, upâ-'ṃçós tri-vṛ́t, tri-vṛ́to rathaṃ-taráṃ, rathaṃ-tará̆d Vásishṭha ṛ́shiḥ, prajá̆pati-gṛhîtayâ tváyâ prâ-'ṇáṃ gṛhṇâmi pra-já̆bhyo. [b] 'yáṃ dakshiṇá̆

11. [25] víshṇoḥ krámo 'si D. [26] no hiṃsîd abhy D.

3, 1-12. pañca citayaḥ; 1-3. prathamâ citiḥ; 1. apasyâbhidhânâ ishṭa-kâḥ. [1] so (tve 'm°, tvo 'd°) AFW, s. P. 10, 14. [2] ohne avagraha. [3] °ṅt° AFW.

2. prâṇabhṛita ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

viçvá-karmâ; tásya máno vaiçva-karmaṇám; grîshmó mâ-nasás, trishṭúg[1] graishmî'[2], trishṭúbha[1] aiḍám, aiḍắd antar-yâmò, 'ntar-yâmắt pañca-daçáḥ, pañca-daçắd bṛihád, bṛi-háto Bharádvâja[1] ṛ́ishiḥ, prajắpati-gṛihîtayâ tvάyâ mánaḥ ‖ 1 ‖ gṛihṇâmi pra-jắbhyo. [c] 'yám paççắd viçvá-vyacâs; tásya cákshur vaiçva-vyacasám, várshâṇi câkshushắṇi, já-gatî vârshî́, jágatyâ ṛikshămam[1 u. 3], ṛ́ikshămâc chukráḥ, çuk-rắt sapta-daçáḥ, sapta-daçắd vairûpám[1], vairûpắd[1] Viçvắ-mitra[4] ṛ́ishiḥ, prajắpati-gṛihîtayâ tvάyâ cákshur gṛihṇâmi pra-jắbhya. [d] idám ut-tarắt súvas; tásya çrótraṃ sauvám, çarác chrautrŷ, anu-shṭúp çâradŷ[5], anu-shṭúbhaḥ svârám, svârăñ manthî́, manthína eka-viṃçá, eka-viṃçắd vairâjám[1], vairâjắj Jamádagnir[1] ṛ́ishiḥ, prajắpati-gṛihîtayâ ‖ 2 ‖ tvάyâ çrótram gṛihṇâmi pra-jắbhya. [e] iyám upári matís; tásyai vắñ mâtî́, hemantó vâcyâyanáḥ[1], paṅktír[6] haimantî́, paṅk-tyaí[6] nidhána-van, nidhana-váta âgrayaṇá, âgrayaṇắt triṇava-trayastriṃçaú, triṇava-trayastriṃçắbhyâṃ çâkvara-raivaté, çâkvara-raivatắbhyâm Viçvá-karmá 'rshiḥ, prajắpati-gṛihî-tayâ tvάyâ vắcam gṛihṇâmi pra-jắbhyaḥ ‖ 3 ‖ tvάyâ máno, jamádagnir ṛ́ishiḥ prajắpatigṛihîtayâ, triṃçác ca ‖ 2 ‖

5, 2, 10, 3-5. — K. 16, 19. 20, 9. — Vs. 13, 54-58. Ç. 8, 1, 1, 1 - 2, 9. Kâ. 17, 6, 3.4. — trishṭuk | graishmî | trishṭubhâḥ — jagâtyâḥ | ṛikshâmam — viçvâmitra iti viçva-mitraḥ — anushṭub ity ânu-stup | çâradî — vâk | mâtî — nidhanâvad iti nidhanâ-vat — viçvakarmeti viçva-karmâ | ṛishiḥ.

3. [a] prăcî[1] diçắm, vasantá ṛitûnắm, agnír devátâ[1], bráhma dráviṇam, tri-vṛ́t stómaḥ, sá u pañcadaçá-vartanis,

---

2. [2] so W, °shṭu grai° F, °shṭuk grai° A. [3] ṛikshămam iti sâ-maviçeshaḥ, schol. [4] s. P. 3, 5. [5] s. P. 5, 36; °shṭup (mit virâma) châ° W; F undeutlich; Lesart von A nicht notirt. [6] °ñt° AF.

3. apânabhṛita ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

try-ávir váyaḥ, kṛitám áyânâm, puro-vâtó vā́taḥ, Sā́naga[1]
ṛishir. [b] dakshiṇā́ diçā́ṃ, grîshmá ṛitûnā́m, índro devátâ,
kshatrám̩ dráviṇam, pañca-daçá stómaḥ, sá u saptadaçá=
-vartanir, ditya-vā́ḍ váyas, trétā́ 'yânâṃ, dakshiṇâd-vâtó
vā́taḥ, Sanâ-tána ṛíshiḥ. [c] pratī́cî[1] diçā́ṃ, varshā́ ṛitûnā́ṃ,
víçve devā́ devátâ, víṭ || 1 || dráviṇa◡, sapta-daçá stómaḥ,
sá uv[2] ekavi◡çá-vartanis, tri-vatsó váyo, dvâparó[1] 'yânâm,
paççâd-vâtó vā́to, 'habhū́na[1] ṛíshir. [d] údîcî[1] diçā́◡, çarád
ṛitûnā́m, mitrā́-váruṇau devátâ, pushṭáṃ dráviṇam, eka=
-vi◡çá stómaḥ, sá u triṇavá-vartanis, turya-vā́ḍ váya, â=
-skandó 'yânâm, uttarâd-vâtó vā́taḥ, Pratná[1] ṛíshir. [e] ûrdh=
vā́ diçā́◡, hemanta-çiçirā́v ṛitûnā́m, bṛíhaspátir[1] devátâ[1],
várco dráviṇaṃ, tri-ṇavá stómaḥ, sá u trayastri◡çá-varta=
niḥ, pashṭha-vā́d[3] váyo, 'bhi-bhū́r áyânâṃ, vishvag-vâtó
vā́taḥ, Su-parṇá ṛíshiḥ. [f] pitáraḥ pitâmahā́ḥ[1] páré 'vare,
té naḥ pântu, té no 'vantv, asmín bráhmann asmín ksha=
trè 'syā́m â-çíshy asyā́m puro-dhā́yâm asmín kármann asyā́ṃ
devá-hûtyâm || 2 || víṭ, pashṭhavā́d váyo, 'shṭā́vi◡çatiç ca || 3 ||

5, 2, 10, 7. — K. 39, 7. — tryavi̱r[4] iti tri-avíḥ — pa̱ñca̱=
da̱ça iti pañca-da̱çaḥ — tretā́ | ayā́nâm — de̱vâḥ — saḥ |
u̱ | e̱ka̱vi̱◡çavàrtani̱r ity èkavi̱◡ça-va̱rta̱ni̱ḥ — dvâ̱pa̱raḥ |
ayā́nâm — a̱ha̱bbhûnàḥ — â̱ska̱ndaḥ | ayā́nâm — triṇa̱va iti
tri-ṇa̱vaḥ — pa̱shṭha̱vâd iti pashṭha-vât — a̱bhi̱bhûr ity
àbhi-bhûḥ — pi̱tâ̱ma̱hâḥ | parè | avàre — a̱va̱ntu̱ — ksha̱=
tre | a̱syâm.

4. [a] dhruvá-kshitir dhruvá-yonir dhruvā́ 'si, dhruvā́ṃ
yónim ā́ sîda sâdhyā́ | úkhyasya ketúm prathamám purástâd[1]

---

3. [2] so (uv) AFW, s. P. 9, 16. 1, 54. 55. [3] so (°d) ACDFW, °ḍ W prima manu; .. iti pashṭhavâṭ, sa eva dakârântaçabdenocyate, schol. [4] triyavi̱r D.

4. 5. dvitîyasyâṃ citau; 4. âçvinyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

açvínâ 'dhvaryū[2] sâdayatâm ihá tvâ || [b] své dákshe dáksha-pite 'há sîda deva-trā́ prithivī́ brihatī́ rárâṇâ | sv-âsasthā́ tanúvâ sáṃ viçasva pité 'vai 'dhi sûnáva ā́ su-çévâ 'çvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [c] kulâyínî[1] vásu-matî vayo-dhā́ rayíṃ no vardha bahuláṃ su-vī́ram || 1 || ápā́ 'matiṃ dur-matím bā́dhamânâ râyás póshe[3] yajná-patim â-bhájantî súvar dhebi yájamânâya pósham açvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [d] agnéḥ púrîsham asi deva-yā́nî tā́ṃ tvâ víçve abhí[4] griṇantu devā́ḥ | stóma-prishṭhâ ghritá-vatî 'há sîda prajā́-vad asmé[5] dráviṇā́ "yajasvâ 'çvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [e] divó mûrdhā́ 'si prithivyā́ nā́bhir[6] vi-shṭámbhanî diçā́m ádhi-patnî bhúvanânâm || 2 || ûrmír drapsó apā́m[7] asi, viçvá-karmâ ta ríshir, açvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [f] sa-jū́r ritú-bhiḥ sa-jū́r vi-dhā́bhiḥ sa-jū́r vásu-bhiḥ sa-jū́ rudraíḥ sa-jū́r âdityaíḥ sa-jū́r víçvair devaíḥ sa-jū́r devaíḥ sa-jū́r devaír vayo-nâdhaír, agnáye tvâ vaiçvâna-rā́yâ[1], 'çvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ | [g] prâ-'ṇám me pâhy apâ-'nám me pâhi vy-âṇám me pâhi cákshur ma ur-vyā́ ví bhâhi çrótram me çlokayâ. [h] 'pás pinvaú[8], 'shadhîr[1] jinva, dvi-pā́t pâhi, cátush-pâd ava, divó vríshṭim[9] é "raya || 3 || suvī́ram, bhúvanânâm, urvyā́, saptádaça ca ||4||

(5, 3, 1, 1). — K. 17, 1 (20, 10). — Vs. 14, 1-8. Ç. 8, 2, 1, 4 - 3, 6. Kâ. 17, 3, 15-21. — adhvaryû iti — svâsastheti su-âsa-sthâ — pitâ | iva | edhi | sûnavè | eti — vayodhâ iti vayaḥ-dhâḥ — devayânîti deva-yânî — iha | sîda — asme iti dravinâ | eti — prithivyâḥ | nâbhiḥ | vishṭambhanîti vi-stambhânî — te | rishiḥ — vyânam iti vi-anam — apaḥ | pinva | oshadhîḥ — vrishṭim | eti | îraya.

---

4. [2] s. P. 4, 5. [3] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 4, 9. [6] so ACDW; yonir F im Text, aber im Comm.: nâbhir und erklärt durch: bhûmer nâbhisthânîyâ. [7] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 25. [9] paroxytonon; vríshtim C.

5. try-ávir váyas trishṭúp[1] chándo, ditya-vā́ḍ váyo vi-rā́ṭ chándaḥ, páñcâ-'vir váyo gâyatrī́ chándas, tri-vatsó váya ushṇíhâ chándas, turya-vā́ḍ váyo 'nu-shṭúp chándaḥ, pashṭha-vā́d[2] váyo bṛihatī́ chánda, ukshā́ váyaḥ sató-bṛihatî chánda, ṛishabhó váyaḥ kakúc chándo, dhenúr váyo já-gatî chándo, 'naḍvā́n[1] váyaḥ paṅktíç chándo, básto váyo vi-valáṃ chándo, vṛishṇír váyo vi-çâláṃ chándaḥ, pú-rusho váyas tandráṃ chándo, vyâghró[1] váyó 'nà-dhṛishṭaṃ chándaḥ, siᴗhó váyaç chádiç chándo, vi-shṭambhó váyó 'dhi-patiç chándaḥ, kshatráṃ váyo máyaṃdaṃ[1] chándo, viçvá-karmâ váyaḥ parameshṭhī́[1] chándo, mûrdhā́ váyaḥ prajā́-patiç chándaḥ || 1 || púrusho váyaḥ, shádviᴗçatiç ca || 5 ||

5, 3, 1, 5. — K. 17, 2. 20, 10. — Vs. 14, 10. 9. Ç. 8, 2, 3, 7 - 4, 15. Kâ. 17, 8, 22. — tryavi̱r iti tri-avi̱ḥ — pañcā́vi̱r iti̱ pañcà-a̱vi̱ḥ — pa̱shṭha̱vâd iti pashṭha-vât — ka̱kut | chan-dàḥ — anā́dhrishṭa̱m ity anā́-dhṛi̱shṭa̱m.

6. [a]índrâ-'gnî ávyathamânâm íshṭakâṃ dṛiᴗhataṃ yu-vám | pṛishṭhéna dyā́vâ-pṛithivī́ antárikshaṃ[1] ca ví bâdha-tâm[2] || [b]viçvá-karmâ tvâ sâdayatv antárikshasya pṛishṭhé vyácasvatîm[1] práthasvatîm[1] bhā́svatîᴗ[1] sûri-mátîm ā́ yā́ dyā́m bhā́sy ā́ pṛithivī́m ó 'rv̀ antáriksham, antárikshaṃ yachâ, 'ntárikshaṃ dṛiᴗhâ, 'ntáriksham mā́ hiᴗsîr, víçvasmai prâ-'ṇā́yâ 'pâ-'nā́ya vy-ânā́yo 'd-ânā́ya prati-shṭhā́yai carí-trâya, vâyús tvâ[3] 'bhí pâtu mahyā́ svastyā́[1] chardíshâ || 1 ||

çáṃ-tamena, táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā́ sîda | [c]rā́jny asi prā́cî[1] díg, vi-rā́ḍ asi dakshiṇā́ dík, sam-rā́ḍ asi

---

5. vayasyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°d) ACDW, °ḍ F.

6. 7. tṛitíyasyâṃ citau; 6. svayamâtṛiṇṇâdyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] iyaṃ ce 'shṭakâ .. bâdhamâneva vyâpnotu, schol. [3] so (°s t°) AFW.

pratī́cî[1] dík, sva-rā́ḍ asy údîcî[1] díg, ádhi-patny asi bṛihatī́ díg. [d] ā́yur me pâhi, prâ-'ṇám me pâhy, apâ-'nám me pâhi, vy-ânám me pâhi, cákshur me pâhi, çrótram me pâhi; máno me jinva, vā́cam me pinvâ, "tmā́nam me pâhi, jyótir me yacha ‖ 2 ‖ chardíshâ, pinva, shát ca ‖ 6 ‖

5, 3, 2, 1. — K. 17, 3. 20, 11. — Vs. 14, 11-13. 17. Ç. 8, 3, 1, 8 - 2, 14. Kâ. 17, 9, 1. 2. 8. — eti | uru — vyâ̱nâyeti vi-a̱nâyá — u̱dâ̱nâyety úd-a̱nâyá — râjnī́ — vyâ̱nam iti vi-a̱nam.

7. [a] mā́ chándaḥ, pra-mā́ chándaḥ, prati-mā́ chándo, 'srîvíç chándaḥ, paṅktíç chánda, ushṇíhâ chándo, bṛihatī́ chándo, 'nu-shṭúp chándo, vi-rā́ṭ chándo, gâyatrī́ chándas, trishṭúp[1] chándo, jágatî ch., pṛithivī́ ch., 'ntárikshaṃ[1] ch., dyaúç ch., sámâç ch., nákshatrâṇi ch., mánaç ch., vā́k ch., kṛishíç ch., híraṇyaṃ ch., gaúç ch., 'jā́ chándó, 'çvaç chándaḥ | agnír devátâ[1] ‖ 1 ‖ vā́to devátâ, sū́ryo devátâ, candrámâ[1] d., vásavo d., rudrā́ devátâ, "dityā́ d., víçve devā́ devátâ, marúto d., bṛíhaspátir[1] devátê, 'ndro d., váruṇo devátâ | [b] mûrdhā́ 'si rā́ḍ, dhruvā́ 'si dharúṇâ, yantrỳ asi yámitrî, 'shé tvo "rjé tvâ kṛishyaí tvâ kshémâya tvâ; yántrî rā́ḍ dhruvā́ 'si dháraṇî, dhartrỳ asi dháritry, ā́yushe tvâ várcase tvaú 'jase tvâ bálâya tvâ ‖ 2 ‖ devátâ, "yushe tvâ, shát ca ‖ 7 ‖

5, 3, 2, 4-5. — K. 17, 3. 20, 11. — Vs. 14, 18-22. Ç. 8, 3, 3, 4 - 4, 8. Kâ. 17, 9, 8-14. — a̱jâ — ya̱ntrî | a̱si̱ — i̱she — û̱rje — yantrī́ | râṭ — dha̱rtrî — ojáse.

8. âçús tri-vṛíd, bhântáḥ pañca-daçó, vỳ-oma sapta-daçáḥ, prá-tûrtir ashṭâ-daçás, tápo nava-daçò, 'bhī-vartáḥ sa-viṃçó, dharúṇa eka-viṃçó, várco dvâviṃçáḥ[1], sam-bhá-

---

7. bṛihatyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

8-11. caturthyâṃ citau; 8. akshṇayâstomîyâkhyâsv ishṭakâsu kâçcit. [1] ohne avagraha.

raṇas trayo-viꞷçó, yóniç catur-viꞷçó, gárbhâḥ pañca-viꞷçá, ójas tri-ṇaváḥ, krátur eka-triꞷçáḥ, prati-shṭhắ trayas-triꞷçó, bradhnásya vi-shṭápaṃ catus-triꞷçó, nắkaḥ shaṭ-triꞷçó, vi-vartò 'shṭâ-catvâriꞷçó, dhartráç catu-shṭomáḥ[2] ‖ 1 ‖ âçúḥ, saptátriꞷçat ‖ 8 ‖

5, 3, 3, 1-5. — K. 17, 4. 20, 12. 13. — Vs. 14, 23. Ç. 8, 4, 1, 9-26. Kâ. 17, 10, 6-10. — vyòmeti vi-oma — ashṭâdaça ity àshṭâ-daçaḥ — dvâviꞷçaḥ — triṇava iti tri-navaḥ — ashṭâ-catvâriꞷça ity àshṭâ-catvâriꞷçaḥ — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ.

9. [a] agnér bhâgò 'si, dîkshắyâ ắdhi-patyam, bráhma spṛitáṃ, tri-vṛit stóma. [b] índrasya bhâgò 'si, víshṇor ắdhi-patyaṃ, kshatráꞷ spṛitám, pañca-daçá stómo. [c] nṛi-cáksha-sâm bhâgò 'si, dhâtúr ắdhi-patyaṃ, janítraꞷ spṛitáꞷ, sapta-daçá stómo. [d] mitrásya bhâgò 'si, váruṇasyắ ''dhi-patyaṃ, divó vṛishṭír[1], vắtâ spṛitắ, eka-viꞷçá stomó. [e] 'dityai bhâgò 'si, pûshṇá ắdhi-patyam, ója spṛitáṃ, tri-ṇavá stómo. [f] vá-sûnâm bhâgò 'si ‖ 1 ‖ rudrắṇâm ắdhi-patyaṃ, cátush-pât spṛitáṃ, catur-viꞷçá stóma. [g] âdityắnâm bhâgò 'si, marú-tâm ắdhi-patyaṃ, gárbhâ spṛitắḥ, pañca-viꞷçá stómo. [h] de-vásya savitúr bhâgò 'si bṛíhaspáter[2] ắdhi-patyaꞷ, samî́cîr[2] díça spṛitắç, catu-shṭomá[3] stómo. [i] yắvânâm bhâgò 'sy áyâ-vânâm ắdhi-patyam, pra-jắ spṛitắç, catuç-catvâriꞷçá stóma. [k] ṛibhûṇắm bhâgò 'si, víçveshâṃ devắnâm ắdhi-patyam, bhû-táṃ ní-çântaꞷ spṛitáṃ, trayas-triꞷçá stómaḥ ‖ 2 ‖ vásûnâm bhâgò 'si, sháṭcatvâriꞷçac ca ‖ 9 ‖

5, 3, 4, 1-5. — K. 17, 4. 20, 12. 21, 1. — Vs. 14, 24-26. Ç. 8, 4, 2, 1-12. Kâ. 17, 10, 11-15. — pañcadaça iti pañca-daçaḥ —

---

8. [2] s. P. 6, 13. 9, 1.

9. avaçishṭâ akshṇayâstomîyâḥ. [1] oxytonon. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 6, 13. 9, 1.

vṛishṭiḥ | vâtā̆ḥ — adityai — ojàḥ — triṇava iti tri-ṇavaḥ — garbhā̆ḥ — saṃîcī̆ḥ | diçàḥ — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — prajâ iti pra-jâḥ — ṛibhûṇâm.

10. ékayâ 'stuvata, pra-jā̆ adhîyanta, prajā̆-patir ádhi-patir âsît; tisṛí-bhir astuvata, bráhmâ 'sṛijyata, bráhmaṇas pátir[1] ádhi-patir âsît; pañcá-bhir astuvata, bhûtā̆ny asṛijyanta, bhûtā̆nâm pátir ádhi-patir âsît; saptá-bhir astuvata, sapta-'rsháyo 'sṛijyanta, dhâtā̆ 'dhi-patir âsîn; navá-bhir astuvata, pitáro 'sṛijyantā̆, 'ditir ádhi-patny âsîd; ekâdaçá-bhir astuvata, 'rtávo 'sṛijyantâ, ''rtavó 'dhi-patir âsît; trayodaçá-bhir astuvata, mā̆sâ asṛijyanta, saṃ-vatsaró 'dhi-patiḥ || 1 || âsît; pañcadaçá-bhir astuvata, kshatrám asṛijyaté, 'ndró 'dhi-patir âsît; saptadaçá-bhir astuvata, paçávo 'sṛijyanta, bṛíhaspátir[2] ádhi-patir âsîn; navadaçá-bhir astuvata, çûdrâ-'ryā̆v asṛijyetâm, aho-râtré[3] ádhi-patnî[4] âstâm; éka-viṃçatyâ 'stuvatai, 'ka-çaphâḥ paçávo 'sṛijyanta, váruṇó 'dhi-patir âsît; tráyo-viṃçatyâ 'stuvata, kshudrā̆ḥ paçávo 'sṛijyanta, pū̆shā̆ 'dhi-patir âsît; páñca-viṃçatyâ 'stuvatâ, ''raṇyā̆ḥ paçávo 'sṛijyanta, vâyúr ádhi-patir âsît; saptá-viṃçatyâ 'stuvata, dyā̆vâ-pṛithivī̆ ví || 2 || aitâṃ, vásavo rudrā̆ âdityā̆ ánu vý̆ âyan, téshâm ā̆dhi-patyam âsîn; náva-viṃçatyâ 'stuvata, vánaspátayo[2] 'sṛijyanta, sómó 'dhi-patir âsîd; éka-triṃçatâ 'stuvata, pra-jā̆ asṛijyanta, yā̆vâ-nâṃ cā̆ 'yâvânâṃ cā̆ ''dhi-patyam âsît; tráyas-triṃçatâ 'stuvata, bhûtā̆ny açâmyan, prajā̆-patiḥ parameshṭhy[2] ádhi-patir âsît || 3 || saṃvatsaró 'dhipatir, ví, páñcatriṃçac ca || 10 ||

(5, 8, 4, 7). — K. 17, 5. — Vs. 14, 28-31. Ç. 8, 4, 3, 1-19. Kâ. 17, 10, 17. — brahmà — brahmàṇaḥ — saptarshaya iti sapta-

10. sṛishṭinâmakâ ishṭakâḥ. [1] so (°s ṛ°) AFW, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 11. [4] s. P. 4, 52.

-ṛishayàḥ — ṛitaváḥ — ârtavaḥ — çùdrâryàv iti çùdra-aryau — adhipatnî ity adhi-patnî — anú | vîti | âyan — parameshṭhî.

11. [a] iyám evá sā́ yā́ prathamā́ vy-aúchad antár asyā́ṃ carati prá-vishṭâ | vadhū́r jajâna nava-gáj jánitrî tráya enâm mahimā́naḥ sacante || [b] chándasvatî[1-2] ushásâ pépiçâne[2] samânáṃ[1] yónim ánu saṃ-cárantî[2] | sū́rya-patnî[3] ví carataḥ pra-jânatī́[3] ketúṃ kriṇvâné[3] ajáre[2] bhū́ri-retasâ || [c] ṛitásya pánthâm ánu tisrá ā́ 'gus tráyo gharmā́so ánu[3] jyótishā́ " 'guḥ | pra-jā́m ékâ rákshaty ū́rjam ékâ || 1 || vratám ékâ rakshati deva-yūnā́m || [d] catu-shṭomó[4] abhavad[3] yā́ turī́yâ yajnásya pakshā́v ṛishayo bhávantî | gâyatrī́ṃ trishṭúbhaṃ[1] jágatîm anu-shṭúbham bṛihád arkáṃ yuñjânā́ḥ súvar ā́ 'bharann idám || [e] pañcá-bhir dhâtā́ ví dadhâv idáṃ yát tā́sâṃ svásṛîr ajanayat páñca-pañca | tā́sâm u yanti pra-yavéṇa[5] páñca nā́nâ rûpā́ṇi krátavo vásânâḥ || [f] triṃçát svásâra úpa yanti nish-kritáṃ samânáṃ[1] ketúm prati-muñcámânâḥ || 2 || ṛitū́ṃs[6] tanvate kaváyaḥ pra-jânatī́r mádhye-chandasaḥ pári yanti bhā́svatîḥ[1] || [g] jyótishmatî[1] práti muñcate nábho rā́trî deví sū́ryasya vratā́ni | ví paçyanti paçávo jā́yamânâ[7] nā́nâ-rûpâ mâtúr asyâ upá-sthe || [h] ekâ-'shṭakā́ tápasâ tápyamânâ[7] jajā́na gárbham mahimā́nam índram | téna dásyūn vỳ asahanta devā́ hantā́ 'surâṇâm abhavac chácî-bhiḥ[8] || [i] ánânu-jâm anu-jā́m mā́m akarta satyáṃ vádanty ánv icha etát | bhûyā́sam || 3 || asya su-mataú yáthâ yûyám anyā́ vo anyā́m[3] áti mā́ prá yukta || [k] ábhûn máma su-mataú viçvá-vedâ ā́shṭa prati-shṭhā́m ávidad dhí gâdhám | bhûyā́sam asya su-mataú yáthâ yûyám anyā́ vo anyā́m áti

11. vyushṭyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 20. [3] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [4] s. P. 6, 13. 9, 1. [5] s. P. 7, 6. [6] so (°ṃs) AFW, s. P. 6, 14. 17, 4 schol. [7] Wurzel betont. [8] s. P. 3, 7

mā́ prá yukta ‖ [l] páñca vỳ-ushṭîr ánu páñca dóhâ gā́m páñca-nâmnîm ṛitávó 'nu páñca | páñca díçaḥ pañca-daçéna kḷiptā́ḥ samâná-mûrdhnîr abhí lokám ékam ‖ 4 ‖ [m] ṛitásya gárbhaḥ prathamā́ vy-ûshúshy apā́m ékâ mahimā́nam bibharti | sū́ryasyai 'kâ cárati nish-kṛitéshu gharmásyai 'kâ savitaí 'kâṃ ní yachati ‖ [n] yā́ prathamā́ vy-aúchat sā́ dhenúr abhavad yamé | sā́ naḥ páyasvatî[1] dhukshvó 'ttarâm-uttarâ◡ sámâm ‖ [o] çukrá-'rshabhâ nábhasâ jyótishā́ ''gâd viçvá-rûpâ çabalī́r agní-ketuḥ | samânám[1] ártha◡ sv-apasyámânâ bíbhratî jarā́m ajara usha ā́ 'gâḥ ‖ [p] ṛitûnā́m pátnî prathamé 'yám ā́ 'gâd áhnâṃ netrī́ janitrī́ pra-jā́nâm | ékâ satī́ bahu-dhó 'sho vỳ uchasy ájîrṇâ tváṃ jarayasi sárvam anyát ‖ 5 ‖ ū́rjam ékâ, pratimuñcámânâ, bhûyā́sam, ékam, pátay, ékân ná vi◡çatī́ç ca ‖ 11 ‖

(5, 3, 4, 7). — K. 39, 10. — [a] Ath. 3, 10, 4. Çâñkh. g. 3, 12; [f-p] Pâr. 3, 3; [h] Ath. 3, 10, 12. Gobh. 4, 4, 26; [n] Ath. 3, 10, 1. — navagad iti nava-gat — chandàsvatî iti — pepiçâne iti — anv iti | saṃcarántî iti saṃ-carántî | sûryápatnî iti sûryá-patnî — prajânatî iti pra-jânatî — kṛiṇvâne iti | ajare iti — tisraḥ | eti | aguḥ — jyotishâ | eti | aguḥ — rakshàti | ûrjàm — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — ṛishayaḥ | bhavàntî — eti | abharan — prayaveṇeti pra-yavenà — ṛitûn | tanvate — jàyàmânâḥ | nânārûpâ iti nânā-rûpâḥ — devâḥ | hantâ | asúrâṇâm — çacī́bhir iti çacî-bhiḥ — vadàntî — iche — abhū́t — âshṭà — avidat | hi — vyùshṭîr iti vi-ushṭîḥ — dohā́ḥ — vyûshushîti vi-ûshushī́ — ekā | caràti — çukrarshabheti çukra-ṛishabhâ — jyotishâ | eti | agât — ajare | ushaḥ | eti | agâḥ — prathamâ | iyam | eti | agât — bahudheti bahu-dhâ — ushaḥ | vìti | uchasi.

12. [a] ágne jâtā́n prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] práty

---

12. pañcamyâṃ citau asapatnâdyâ ishṭakâḥ. [1] zu ṇ s. P. 7, 4. [2] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [3] ohne avagraha.

ájâtâñ jâta-vedo[4] nudasva | asmé[5] dîdihi su-mánâ áheḍan táva syâꞷ çárman tri-várûtha ud-bhít ‖ [b] sáhasâ jâtā́n prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] práty ájâtâñ jâta-vedo[4] nudasva | ádhi no brûhi su-manasyámâno vayáꞷ syâma prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] ‖ [c] catuç-catvâriꞷçá stómo, várco drávinaꞷ. [d] shoḍaçá[3] stóma, ójo drávinam. [e] pṛithivyā́ḥ púrîsham asi ‖ 1 ‖ ápso nā́ma | [f] évaç chándo, várivaç chándaḥ, çam-bhū́ç chándaḥ, pari-bhū́ç chánda, âchác[3] chándo, mánaç chándo, vyácaç chándaḥ, síndhuç chándaḥ, samudrám̧[3 u. 6] chándaḥ, salilám̧ chándaḥ, sam̧-yác chándo, vi-yác chándo, bṛihác chándo, ratham̧-tarám̧ chándo, ni-kâyáç chándo, vi-vadháç chándo, gíraç chándo, bhrájaç chándaḥ, sa-shṭúp[7] chándo, 'nu-shṭúp chándaḥ, kakúc chándas, tri-kakúc chándaḥ, kâvyám̧ chándo, 'ñkupám̧[3] chándaḥ ‖ 2 ‖ padá-pañktiç chándo, 'kshára-pañktiç chándo, vishṭârá-pañktiç chándaḥ, kshuró bhṛijvâñ chándaḥ[8], pracháč[3] chándaḥ, paksháç chánda, évaç chándo, várivaç chándo, váyaç chándo, vayas-kṛíc chándo, vi-çâlám̧ chándo, vi-shpardhâç[7] chándaç, chadíç chándo, dû-rohaṇám̧ chándas, tandrám̧ chándo, 'ñkâñkám̧[3] chándaḥ ‖ 3 ‖ asy, añkupám̧ chándas, tráyastriꞷçac ca ‖ 12 ‖

5, 3, 5, 1-4. — K. 17, 6. 21, 2. — Vs. 15, 1-5. Ç. 8, 5, 1, 8 - 2, 6. Kâ. 17, 11, 1-5. — preti | nuda — asme iti | dîdihi — shodaçaḥ — âchat — samudram — sam̧yad iti sam-yat — viyad iti vi-yat — bṛihat — sashṭub iti sa-stup — kakut — trikakud iti tri-kakut — añkupam̧ — bhṛijvân — prachat — vishpardhâ iti vi-spardhâḥ — dûrohaṇam iti duḥ-rohaṇam — añkâñkam.

13. [a 1] agnír vṛitrā́ṇi jañghanad draviṇasyúr[2] vi-pan-

---

12. [4] °m̧j W, °nj AF; s. P. 5, 24. [5] s. P. 4, 9. [6] Neutrum! [7] s. P. 6, 13. [8] °vâm̧ ch° W, °vî ch° F, °vân ch° A; s. P. 5, 24.

13. yâjyânuvâkyâḥ (câturmâsyeshu sâkamedhâkhye tṛitîye parvaṇi, s. I, 8, 4, 1). [1] s. schol. zu II, 5, 2, 5. [2] ohne avagraha.

yáyâ | sám-iddhaḥ çukrá ā́-hutaḥ || [b] [1] tváṃ somâ 'si sát-patis tváṃ rā́jo 'tá vṛitra-hā́ | tvám bhadró asi[3] krátuḥ || [c] bhadrā́ te agne[4] sv-anîka saṃ-dṛíg ghorásya sató víshuṇasya[2] cā́ruḥ | ná yát te çocís támasâ váranta ná dhvasmā́nas tanvì répa ā́ dhuḥ || [d] bhadrā́ṃ te agne[4] sahasinn ánîkam upâká[2] ā́ rocate sū́ryasya || 1 || rúçad dṛiçé dadṛiçe naktayā́ cid árûkshitaṃ dṛiçá ā́ rûpé ánnam[4] || [e] saí 'nā́[5] 'nîkena su-vidátro asmé[6 f. 7] yáshṭâ devā́ṃ[8] ā́-yajishṭhaḥ svastí[3] | ádabdho go-pā́ utá naḥ paras-pā́ ágne dyu-mád utá revád[?] didîhi || [f] svastí[3] no divó agne[6] pṛithivyā́ viçvā́-''yur dhehi yajáthâya deva | yát sîmáhi divi-jâta prá-çastaṃ tád asmā́su dráviṇaṃ dhehi citrám || [g] yáthâ hotar mánushaḥ || 2 || devá-tâtâ yajnébhiḥ sûno sahaso yájâsi[9] | evā́[10] no adyá[6] sam-anā́ samânā́n[2 u. 11] uçánn agna uçató yakshi devā́n || [h] agním îḍe puró-hitaṃ yajnásya devám ṛitvíjam[2] | hótâraṃ ratna-dhā́tamam || [i] vṛíshâ soma dyu-mā́ṃ[8] asi vṛíshâ deva vṛísha-vrataḥ | vṛíshâ dhármâṇi dadhishe || [k] sā́ṃ-tapanâ idáṃ havír márutas táj jujushṭana | yushmā́ko ''tî́ riçâ-'dasaḥ || [l] yó no márto vasavo dur-hṛiṇâyú́s tiráḥ satyā́ni marutaḥ || 3 || jíghâṃsât | druháḥ pā́çam práti sá mucîshṭa tápishṭhena tápasâ hantanâ[12] tám || [m] saṃ-vatsarî́ṇâ marútaḥ sv-arkā́ uru-ksháyâḥ sá-gaṇâ mā́nusheshu | tè 'smát[13] pā́çân prá muñcantv áṃhasaḥ sâṃ-tapanā́ madirā́ mâdayishṇávaḥ || [n] pipríhí devā́ṃ[8] uçató yavishṭha vidvā́ṃ[8] ṛitū́ṃr[14] ṛitu-pate yaje 'há | yé daívyâ ṛitvíjas[2] tébhir agne tváṃ hótṛîṇâm asy ā́-yajishṭhaḥ || [o] ágne yád adyá viçó adhvarasya[6 u. 15]

---

13. [3] so (°o asi) AFW, s. P. 12, 8. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 5, 17. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [7] s. P. 4, 9. [8] so (°âṃ) AFW, s. P. 9, 20. [9] s. P. 16, 18. [10] s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98. [11] so (°ân) AFW, s. P. 9, 28. [12] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [13] so (°te ') AFW, s. P. 12, 7. [14] so (°ûṃr) AFW, s. P. 9, 20. [15] unbetont! so auch im Ṛik, weil zu hotaḥ gehörig; wenn agne beseitigt wird, ist das Metrum richtig).

hotaḥ pā̆vaka ‖ 4 ‖ çoce[16] vésh ṭváꙍ[17] hí yájvâ | ṛitā̆ yajâsi[9] mahinā̆ ví yád bhū̆r havyā̆ vaha yavishṭha yā̆ te adyá[4] ‖ [p] agnínâ rayím açnavat pósham evá divé-dive | ya=çásaṃ vîrávat-tamam ‖ [q] gaya-sphā̆no amîva-hā̆[6] vasu-vít pushṭi-várdhanaḥ | su-mitráḥ soma no bhava ‖ [r] gṛíha-me=dhâsa ā̆ gata máruto mā̆ 'pa bhûtana | pra-muñcánto no áꙍhasaḥ[18] ‖ [s] pûrvī̆bhir hí dadâçimá çarád-bhir maruto va=yám | máho-bhiḥ ‖ 5 ‖ carshaṇînā̆m ‖ [t] prá budhníyâ îrate[19] vo máhâꙍsi prá ṇā̆mâni[20] pra-yajyavas tiradhvam | sahasríyaṃ dámyam bhâgám etáṃ gṛiha-medhī̆yam maruto jushadhvam ‖ [u] úpa yám éti yuvatíḥ su-dákshaṃ doshā̆ vás=tor havíshmatî[2] ghṛitā̆cî[2] | úpa svai 'nam arámatir[2] vasû=-yúḥ[21] ‖ [v] imó[22] agne vîtá-tamâni havyā̆ 'jasro vakshi devá=-tâtim ácha | práti na îꙍ surabhī̆ṇi[2] viyantu ‖ [w] krîḍáṃ vaḥ çárdho mā̆rutam anarvā̆ṇaꙍ rathe-çúbham ‖ 6 ‖ Káṇvâ abhí prá gâyata ‖ [x] átyâso ná yé marútaḥ sváñco[2] yaksha=-dṛíço ná çubháyanta máryâḥ | té harmye-shṭhā̆ḥ çíçavo ná çubhrā̆ vatsā̆so ná pra-krîḍínaḥ payo-dhā̆ḥ ‖ [y] prai 'shâm ájmeshu vithuré 'va rejate bhū̆mir yā̆meshu yád dha yuñj=áte çubhé | té krîḍáyo dhúnayo bhrā̆jad-ṛishṭayaḥ svayám mahi-tvám panayanta dhū̆tayaḥ ‖ [z] upa-hvaréshu yád áci=dhvaṃ yayíṃ váya iva marutaḥ kéna ‖ 7 ‖ cit pathā̆ | çcó=tanti kóçâ úpa vo rátheshv ā̆ ghṛitám ukshatâ[12] mádhu-var=ṇam árcate ‖ [aa] agním-agniꙍ hávîma-bhiḥ sádâ havanta viç=pátim[2] | havya-vā̆ham puru-priyám ‖ [bb] táꙍ hí çáçvanta ī̆ḍate srucā̆ deváṃ ghṛita-çcútâ | agníꙍ havyā̆ya vóḍhave ‖ [cc] índrâ-'gnî rocanā̆ diváḥ, [dd] çnáthad vṛitrám. [ee] índraṃ vo viçvátas[2 u. 23] párī̆, [ff] 'ndraṃ náro. [gg] víçva-karman ha=

---

13. [16] sic! zwei Wörter! [17] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [18] so (°o aꙍh°) AFW, s. P. 11, 4. [19] so (°â i°) AFW, s. P. 10, 13. 5, 2 schol. [20] zu ṇ s. P. 7, 4. [21] s. P. 3, 7. [22] s. P. 4, 7. [23] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24.

vísbâ vâvṛidhânó, [hh] víçva-karman havíshâ várdhanena || 8 ||

sū́ryasya, mánusho, marutaḥ, pávaka, máhobhí, ratheçúbhaṃ, kéna, sháṭcatvâriṃçac ca || 13 ||

(1, 8, 4, 1). — [a] Ṛ. 6, 16, 34; [b] 1, 91, 5; [c.d] 4, 6, 6. 11, 1; [e] 2, 9, 6; [f] 10, 7, 1 (var.); [g] 6, 4, 1; [h] 1, 1, 1; [i24] 9, 64, 1; [k.l] 7, 59, 9. 8 (var.); [m] Ath. 7, 77, 8; [n] Ṛ. 10, 2, 1; [o] 6, 15, 14; [p25.q] 1, 1, 8. 91, 12; [r] 7, 59, 10; [s] 1, 86, 6; [t.u.v] 7, 56, 14. 1, 6. 18; [w] 1, 87, 1; [x] 7, 56, 16; [y.z.aa] 1, 87, 8. 2. 12, 2; [bb] 5, 14, 3; [cc.dd26] 3, 12, 9. 6, 60, 1; [ee.ff27] 1, 7, 10. 7, 27, 1; [gg.hh28] 10, 81, 6. Vs. 8, 46. 17, 24. — draviṇasyuḥ — râjā̂ | uta — vishúṇasya — repàḥ | eti | dhuḥ — upâke | eti — dṛiçe | eti | rûpe | annàm | saḥ | enâ | anīkena — asme iti — devân | âyàjishṭha ity â-yajishṭhaḥ — didîhi — pṛithivyâḥ | viçvâyur iti viçva-âyuḥ — sûno iti — evâ — uçan | agne — yushmâkà | ûtî | riçâdasa iti riça-adasaḥ — hantana — saṃvatsarîṇâ iti sam-vatsarîṇā̂ḥ — sagàṇâ iti sa-gaṇâḥ — te | asmat — sâṃtapanâ iti sâm-tapanàḥ | madirâḥ — vidvân | ṛitûn — yaja | iha — âyàjishṭha ity â-yajishṭhaḥ — adhvarasya | hotaḥ | pâvàka | çoce | veḥ | tvam — budhniyā̂ | îrate — preti | nâmā̂ni — upeti | svâ | enam — vasûyur iti vasu-yuḥ | imo iti — naḥ | îm | surabhîṇi | viyantu — abhi | preti | gâyata — svañcàḥ — çubhrâḥ — preti | eshâm — vithurâ | iva — acidhvam — rathèshu | eti — ukshata — viçvatàḥ.

apā́ṃ tvé 'mann, ayám puráḥ, prā́cî, dhruvákshitis, tryávir [29], índrâgnî, mā́ chánda, âçús trivṛ́d, agnér bhâgò 'sy, ékaye, 'yám evá sā́, 'gne [30] jâtā́n, agnír vṛitrā́ṇi jañghanat, trayódaça || 13 ||

apā́ṃ tvé (1, 1), 'ndrâgnî (6, 1), iyám evá sā́ (11, 1), devátâtà (13, 3), sháṭtriṃçat || 36 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

---

13. [24] da dieser Vers sich in IV, 2, 11, 3 (yàjyâ-Abschnitt) bereits vorfindet, so befremdet es, daſs er hier nochmals voll aufgeführt wird; vgl. die Anmm. zu I, 4, 46, 2. IV, 2, 10, 3. [25] desgl., s. III, 1, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt). [26] nur die pratîka, weil bereits in IV, 2, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt) vorliegend. [27] desgl., s. I, 6, 12, 1 (yâjyâ-Abschnitt). [28] beide Verse, die hier nur im pratîka erscheinen, finden sich voll erst in IV, 6, 2, 6 aufgeführt; vgl. hierzu meine Anmerkung zu I, 5, 5, 2. 11, 4. II, 2, 12, 1. [29] triyavir D. [30] sā́ yā́ 'gne DW.

1. [a] raçmir asi ksháyâya tvâ ksháyaṃ jinva, pré-'tir asi dhármâya tvâ dhármaṃ jinvā́, 'nv-itir asi divé tvâ dív-aṃ jinva, saṃ-dhír asy antárikshâya[1] tvā́ 'ntárikshaṃ jinva, prati-dhír asi pṛithivyaí tvâ pṛithivī́ṃ jinva, vi-shṭambhò 'si vṛíshṭyai tvâ vṛíshṭiṃ jinva, pra-vā́ 'sy áhne tvā́ 'har jinvà. [b] 'nu-vā́ 'si rā́triyai tvâ rā́triṃ jinvo, 'çíg asi ‖ 1 ‖ vásu-bhyas tvâ vásûñ jinva[2], pra-ketò 'si rudrébhyas tvâ rudrā́ñ jinva[3], su-dîtír asy âdityébhyas tvâ ''dityā́ñ jinvaú[3], 'jo 'si pitṛí-bhyas tvâ pitṝ́ñ jinva[3], tántur asi pra-jā́bhyas tvâ pra-jā́ jinva, pṛitanâshā́ḍ[1] asi paçú-bhyas tvâ paçū́ñ jinva[3]. [c] revád[1] asy óshadhî-bhyas[4] tvaú 'shadhîr jinvà, 'bhi-jíd asi yukta-grâvé 'ndrâya tvé 'ndraṃ jinvā́, 'dhi-patir asi prâ-'ṇā́ya ‖ 2 ‖ tvâ prâ-'ṇáṃ jinva, yantā́ 'sy 'sy apâ-'nā́ya tvâ 'pâ-'náṃ jinva, saṃ-sárpo 'si cákshushe tvâ cákshur jinva, vayo-dhā́ asi çrótrâya tvâ çrótraṃ jinva, tri-vṛíd asi. [d] pra-vṛíd asi, saṃ-vṛíd asi, vi-vṛíd asi, saṃ-rohò 'si, nî-rohò 'si, pra-rohò 'sy, anu-rohò 'si. [e] vasukò 'si, vésha-çrir asi, vásyashṭir[1] asi ‖ 3 ‖ uçíg asi, prâṇā́ya, trí-catvâriṃçac ca ‖ 1 ‖

3, 5, 2, 1-5. 5, 3, 6, 1-3. — K. 17, 7. (21, 2). 37, 17. — Vs. 15, 6-9 (s. Kâṇva). Ç. 8, 5, 3, 3-8 (eke). Kâ. (11, 1, 21). 17, 11, 9-11. — Pañc. 1, 9, 1 - 10, 21. Lâṭy. 5, 11, 1. — pretir iti pra-itiḥ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — nîroha iti niḥ-rohaḥ.

2. [a] rā́jny asi prā́cî[1] dig, vásavas te devā́ ádhi-patayo 'gnír hetînā́m prati-dhartā́, tri-vṛít tvâ stómaḥ pṛithivyā́ṃ çrayatv ā́jyam ukthám ávyathayat[2] stabhnâtu,

4, 1-12. pañcamaciteḥ çeshaḥ; 1. stomabhâgâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] vasu W, °sûn j° A, °sûṃ j° F, s. P. 5, 24. [3] °ṃ j° FW, °nj° A. [4] s. P. 3, 7.

2. nâkasadâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] tvâm avyathayad vyathârahitâṃ kurvat, schol.

rathaṃ-taráu sắma práti-shṭhityai. [b] vi-rā́ḍ asi dakshiṇā́ díg, rudrā́s te devā́ ádhi-pataya índro hetînā́m prati-dhartā́, pañca-daçás tvâ stómaḥ prithivyā́u çrayatu, prá-ûgam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, bṛihát sā́ma práti-shṭhityai. [c] sam-rā́ḍ asi pratī́cî[1] dík || 1 || âdityā́s te devā́ ádhi-patayaḥ sómo hetînā́m prati-dhartā́, sapta-daçás tvâ stómaḥ prithivyā́u çrayatu marutvatī́yam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, vairûpáu[1] sā́ma práti-shṭhityai. [d] sva-rā́ḍ asy udī́cî[1] díg, víçve te devā́ ádhi-patayo váruṇo hetînā́m prati-dhartaí, 'ka-viṃçás tvâ stómaḥ prithivyā́u çrayatu níshke-valyam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, vairâjáu[1] sā́ma práti-shṭhityâ. [e] ádhi-patny asi bṛihatī́ díñ, marútas te devā́ ádhi-patayaḥ || 2 || bṛíhaspátir[1] hetînā́m prati-dhartā́, triṇava-trayastriṃçaú tvâ stómau prithivyā́u çrayatâm vaiçva-devâ-"gnimâruté[3] ukthé[3] ávyathayantî[3 u. 4] stabhnîtâu, çâk-vara-raivaté[3 u. 4] sā́manî[3 u. 5] práti-shṭhityâ. [f] antárikshâyâ[1] 'rshayas tvâ prathama-jā́ devéshu divó mā́trayâ variṇā́ pra-thantu, vi-dhartā́ câ 'yám ádhi-patiç ca té tvâ sárve saṃ-vidânā́ nā́kasya pṛishṭhé suvar-gé loké yájamânaṃ ca sâd-ayantu || 3 || pratī́cî díñ, marútas te devā́ ádhipatayaç, catvâriṃ-çác ca || 2 ||

5, 3, 7, 1. — K. 17, 8. 21, 2. — Vs. 15, 10-14. Ç. 8, 6, 1, 5-9. Kâ. 17, 12, 1. — râjnī́ — praûgam — vaiçvadevâgnimârute iti vaiçvadeva-âgnimârute | ukthe iti | avyáthayantî iti — çâkvararaivate iti çâkvara-raivate | sâmânî iti — antari-kshâya | rishayaḥ — prathamajâ iti prathama-jâḥ — saṃ-vidânâḥ iti sam-vidânâḥ.

3. [a] ayám puró hári-keçaḥ sū́rya-raçmis, tásya ratha-gṛitsáç ca ráthau-'jâç ca senânī-grâmaṇyau, puñjika-sthalā́

2. [3] s. P. 4, 52. [4] so (°nti) ACDFW. [5] s. P. 4, 12. 13.
3. pañcacoḍâdaya ishṭakâḥ.

ca kṛita-sthalā́ câ 'psarásau[1], yâtu-dhā́nâ hetī́, rákshâ◡si
prá-hetir. [b]ayáṃ dakshiṇā́ viçvá-karmâ tásya ratha-svanáç
ca ráthe-citraç ca senânī́-grâmaṇŷau, menakā́ ca saha-janyā́
câ 'psarásau, dañkshṇávaḥ paçávo hetíḥ, paúrusheyo va=
dháḥ prá-hetir. [c]ayám paççā́d viçvá-vyacâs, tásya ráthe=
-protaç cā́ 'sama-rathaç ca senânī́-grâmaṇŷau, pra-mlócantî
ca ‖ 1 ‖ anu-mlócantî câ 'psarásau, sarpā́ hetír, vyâghrā́ḥ[1]
prá-hetir. [d][2]ayám ut-tarā́t saṃyád-vasus, tásya sena-jíc ca
su-shéṇaç ca senânī́-grâmaṇŷau, viçvā́cî[1] ca ghṛitā́cî[1] câ
'psarásâv, ā́po hetír, vā́taḥ prá-hetir. [e]ayám upáry arvā́g=
-vasus, tásya tā́rkshyaç cā́ 'rishṭa-nemiç ca senânī́-grâma=
ṇŷâv, urváçî[1] ca pûrvá-cittiç câ 'psarásau, vi-dyúd dhetír,
ava-sphū́rjan prá-hetis. [f]tébhyo námas, té no mṛiḍayantu,
té yáṃ ‖ 2 ‖ dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṃ vo jámbhe
dadhâmy. [g]âyós tvâ[3] sádane sâdayâmy, ávataç châyā́yâṃ,
námaḥ samudrā́ya[1], námaḥ samudrásya[1] cákshase. [h]para=
meshṭhī́[1] tvâ sâdayatu diváḥ pṛishṭhé[4] vyácasvatîm[1] prá=
thasvatîṃ[1] vi-bhū́matîm pra-bhū́matîm pari-bhū́matîṃ, dív=
aṃ yacha dívaṃ dṛi◡ha dívam mā́ hi◡sîr víçvasmai prâ=
-ṇā́yâ 'pâ-'nā́ya vy-ânā́yo 'd-ânā́ya prati-shṭhā́yai carítrâya,
sū́ryas tvâ 'bhí pâtu mahyā́ svastyā́[1] chardíshâ çáṃ-tamena,
táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā́ sîda | [i]próthad áçvo ná
yávase avishyán[5] yadā́ maháḥ saṃ-váraṇâd vy-ásthât | ā́d
asya vā́to ánu[6] vâti çocír ádha sma te vrájanaṃ kṛishṇám
asti ‖ 3 ‖ pramlócantî ca, yá◡, svastyā́, 'shṭā́vi◡çatiç ca ‖ 3 ‖

5, 3, 7, 2. — K. 17, 9. 10. 21, 2, 3. — Vs. 15, 15-19. 62-64.
Ç. 8, 6, 1, 16-20. 7, 3, 12-19. Kâ. 17, 12, 2-4. 26. — rathaújâ iti

---

3. [1] ohne avagraha. [2] fortab in F blos Anfang und Ende der einzelnen Abschnitte; oder gar blos die pratîka. [3] so (°s t°) AFW. [4] so (°ḥ p°) AFW, s. P. 8, 28. [5] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 17. (12, 4). [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 5.

rathá-ọjậḥ — yậtụdhânậ iti yâtu-dhânā̂ḥ | hẹtiḥ — vịçvavyà-cậ iti vịçva-vyạcậḥ — sạrpâḥ — vyậghrâḥ — sụshẹṇạ iti su-senàḥ — vyậnâyeti vi-ạnâyà | ụdậnâyety út-ạnâyà.

4. [a1]agnír mûrdhā́ diváḥ kakút patíḥ pṛithivyā́ ayám | apā́ꞷ rétâꞷsi jinvati || [b2]tvā́m agne púshkarâd ádhy átharvâ nír amanthata | mûrdhnó víçvasya vâghátaḥ || [c3]ayám agníḥ sahasríṇo vā́jasya çatínas pátiḥ[4] | mûrdhā́ kavī́ rayīṇā́m || [d5]bhúvo yajnásya rájasaç ca netā́ yátrâ[6] niyúd-bhiḥ sácase çivā́bhiḥ | diví mûrdhā́naṃ dadhishe suvar-shā́ṃ[7] jihvā́m agne cakṛishe havya-vā́ham || [e]ábodhy agníḥ sam-ídhâ jánâ-nâm || 1 || práti dhenúm ivâ ”-yatī́m ushā́sam | yahvā́ iva prá vayā́m uj-jíhânâḥ prá bhânávaḥ sisrate nā́kam achá || [f]ávocâma kaváye médhyâya váco vandā́ru vṛishabhā́ya vṛíshṇe | gávishṭhiro[8] námasâ stómam agnaú divī́ ’va rukmám urvyáñcam[8] açret || [g]jánasya go-pā́ ajanishṭa jā́gṛivir agníḥ su-dákshaḥ suvitā́ya[8] návyase | ghṛitá-pratīko bṛihatā́ divi-spṛíçâ dyu-mád ví bhâti bharatébhyaḥ çúciḥ || [h]tvā́m agne áñgirasaḥ[9] || 2 || gúhâ hitám ánv avindañ chiçriyâ-ṇáṃ[10] váne-vane | sá jâyase mathyámânaḥ sáho mahát tvā́m âhuḥ sáhasas putrám[11] añgiraḥ || [i]yajnásya ketúm prathamám puró-hitam agníṃ náras tri-shadhasthé[12] sám indhate | índreṇa devaíḥ sa-ráthaꞷ sá barhíshi sī́dan ní hótâ yajáthâya su-krátuḥ || [k]tvā́ṃ citra-çravastama hávante vikshú[8] jantávaḥ | çocísh-keçam puru-priyā́ ’gne havyā́ya vóḍhave || [l13]sákhâyaḥ sáṃ vaḥ samyáñcam[8] ísham || 3 || stómaṃ câ ’gnáye | várshishṭhâya kshitīnā́m ûrjó náptre sáhasvate[8] ||

---

4. chando-’bhidhâ ishṭakâḥ. [1] so schon I, 5, 5, 1. 11, 4. [2] so schon III, 5, 11, 8. IV, 1, 3, 2. [3] so schon II, 6, 11, 1. [4] so (⁰s p⁰) AFW, s. P. 8, 27. [5] s. Anm. [9] zu I, 5, 11, 4. [6] so (⁰â) AW, s. P. 3, 8. [7] s. P. 5, 10. [8] ohne avagraha. [9] so (⁰c a⁰) AFW, s. P. 11, 8. [10] ⁰ṃchi⁰ W, ⁰nchi⁰ A; s. P. 5, 24. [11] so (⁰s p⁰) AFW, s. P. 8, 28. 27. [12] s. P. 6, 2. [13] so schon II, 6, 11, 4.

[m][13]sá◡-sam id yuvase vrishann ágne víçvâny aryá ā́ | iḍás padé[14] sám idhyase sá no vásûny ā́ bhara || [n] enā́ vo agníṃ[15] námaso "rjó nápâtam ā́ huve | priyáṃ cétishṭham aratí◡ sv-adhvaráṃ víçvasya dûtám amṛ́tam || [o] sá yojate arushó[9] viçvá-bhojasâ sá dudravat sv̀-âhutaḥ | su-bráhmâ yajnáḥ su=-çámî || 4 || vásûnâṃ devá◡ rā́dho jánânâm || [p] úd asya çocír asthâd â-júhvânasya mîḍhúshaḥ | úd dhûmā́so aru=shā́so[15] divi-spṛ́çaḥ sám agním indhate náraḥ || [q] ágne vā́=jasya gó-mata ī́çânaḥ sahaso yaho | asmé[16] dhehi jâta-vedo máhi çrávaḥ || [r] sá idhânó vásush kavír[17] agnír îḍényo girā́ | revád[8] asmá-bhyam purv-aṇîka dîdihi || [s] kshapó[18] râjann utá tmánā́ 'gne vástor utó 'shásaḥ | sá tigma-jambha || 5 || rakshúso daha práti || [t] ā́ te agna[9] idhîmahi dyu-mántaṃ devâ 'járam | yád dha syā́ te pánîyasî sam-íd dîdáyati dyávī́ 'sha◡ stotṛ́-bhya ā́ bhara || [u] ā́ te agna[9] ṛcā́ havíḥ çukrásya jyotishas pate[11] | sú-çcandra[19] dásma víçpate[8] hávya-vâṭ túbhya◡ hûyata ísha◡ stotṛ́-bhya ā́ bhara || [v][20] ubhé[21] su-çcandra[19] sarpísho dárvî[21] çrîṇîsha âsáni | utó na út pupûryâḥ || 6 || ukthéshu çavasas pata[11] ísha◡ stotṛ́-bhya ā́ bhara || [w] ágne tám adyā́ 'çvaṃ ná stómaiḥ krátuṃ ná bhadrá◡ hṛidi-spṛ́çam | ṛidhyā́mâ[22] ta óhaiḥ || [x] ádhâ[22] hỳ agne krátor bhadrásya dákshasya sâdhóḥ | ra=thīr ṛitásya bṛiható babhū́tha || [y] âbhísh ṭe[23] adyá[9] gîrbhír[8] gṛiṇántó 'gne[24] dā́çema | prá te divó ná stanayanti çúsh=mâḥ || [z] ebhír no arkaír[15] bhavā́[22] no arvā́ñ || 7 || súvar ná[25] jyótiḥ | ágne víçvebhiḥ su-mánâ ánîkaiḥ || [aa] agní◡ hó=

4. [14] so (°s p°) AW, s. P. 8, 24. [15] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [16] s. P. 4, 9. [17] so (°sh k°) AFW, s. P. 8, 31. [18] ? kshay° AC, kshap° DFW; vastor ahâni kshapaḥ kshapaya, schol. [19] s. P. 5, 5. [20] so schon II, 2, 12, 7. [21] s. P. 4, 11. 12. [22] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. 9. 8. [23] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [24] so (°o ') AFW, s. P. 12, 5. [25] so (°r na°) AW, s. schol. zu P. 7, 2 p. 172.

tàram manye dā́svantam[s] vásoḥ sûnúṃ sáhaso jâtá-vedasam | vípraṃ ná jâtá-vedasam || [bb] yá ûrdhváyâ sv-adhvaró devó devā́cyâ[8] kṛipā́ | ghṛitásya ví-bhrâshṭim ánu çukrá-çocisha â-júhvânasya sarpíshaḥ || [cc 26] ágne tvám no ántamaḥ[15] | utá trâtā́ çivó bhava varûthýaḥ || [dd 26] táṃ tvâ çocishṭha dîdivaḥ | sumnā́ya[8] nûnám îmahe sákhi-bhyaḥ || [ee 26] vásur agnír vásu-çravâḥ | áchâ[22] nakshi dyumát-tamo rayíṃ dâḥ || 8 || jánânâm, áṅgirasa, íshaṃ, suçámí, tigmajambha, pupûryâ, arvā́ñ, vásuçravâḥ, páñca ca || 4 ||

(5, 3, 8, 1-3. [w] 7, 4, 1). — (K. 21, 4). — Vs. 15, 20-48. (Ç. 8, 6, 2, 1-17). Kâ. 17, 12, 5-17. — çatinàḥ | patiḥ — kaviḥ — suvarshâm iti suvaḥ-sâm — abódhi — nâkàm | achà — divi | iva — sahàsaḥ | putram — trishadhastha iti tri-sadhasthe — sîdàt | nîti — çocishkèçam iti çociḥ-keçam | purupriyeti puru-priya | agnè — aryaḥ | â[27] | iḍaḥ — enâ[28] | vaḥ — ûrjaḥ — svā̀huta iti su-âhutaḥ — sahasaḥ | yaho iti | asme iti — vasùḥ — purvanîketi puru-anîka — daha | prati[27] | eti | te | agne — dyavi | ishàm — eti | te | agne — jyotishaḥ[29] — suçcandreti su-candra — hûyate — ubhe iti — darvî iti | çrînîshe — uto iti — çavasaḥ | pate — ṛidhyâmà | te — adhà | hi — âbhiḥ | te — agnè | dâçèma — bhavà — suvàḥ | na — achà | nakshi.

5. [a] indrâgní-bhyâṃ tvâ sa-yújâ yujā́ yunajmy â-ghârā́bhyâṃ téjasâ várcaso 'kthébhi stómebhiç chándo-bhî rayyai póshâya sa-jâtā́nâm madhyama-sthéyâya; máyâ tvâ sa-yújâ yujā́ yunajmy. [b] ambā́ dulā́ ni-tatnír abhráyantî[1] meghá-yantî[1] varsháyantî[1] cupuṇī́kâ[1] nā́mâ 'si, prajā́-patinâ tvâ víçvâbhir[1] dhîbhír[1] úpa dadhâmi. [c] pṛithivý uda-purám ánnena vishṭā́, manushýâs te goptā́ro, 'gnír ví-yatto 'syâṃ,

---

4. [26] so schon I, 5, 6, 2. 8. [27] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [28] enā́ D sec. m. [29] unbetont, weil zu pate gehörig.

5. sayugâdaya ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

tắm ahám prá padye, sắ ‖ 1 ‖ me çárma ca várma câ 'stv. [d] ádhi-dyaur antáriksham[1] bráhmaṇâ vishṭắ, marútas te goptắro, vâyúr ví-yatto 'syâṃ, tắm ahám prá padye, sắ me çárma ca várma câ 'stu. [e] dyaúr áparâ-jitâ 'mṛiténa vishṭắ, "dityắs te goptắraḥ, sắryo ví-yatto 'syâṃ, tắm ahám prá padye, sắ me çárma ca várma câ 'stu ‖ 2 ‖ sá. 'shṭắcatvâriṃçac ca ‖ 5 ‖

(5, 3, 9, 1). — K. 40, 4. 5. — ukthebhiḥ — chandobbir iti chandaḥ-bhiḥ — pṛithivî — vishṭâ | manushyắḥ | te — asyâṃ — adhidyaur ity adhi-dyauḥ.

6. [a] bṛíhaspátis[1] tvâ[2] sâdayatu pṛithivyắḥ pṛishṭhé jyótishmatîṃ[1] viçvasmai prâ-'ṇắyâ 'pâ-'nắya víçvaṃ jyótir yachâ, 'gnís té 'dhi-patir. [b] viçvá-karmâ tvâ sâdayatv antárikshasya[1] pṛishṭhé jyótishmatîṃ[1] víçvasmai prâ-'ṇắyâ 'pâ-'nắya víçvaṃ jyótir yacha, vâyús té 'dhi-patiḥ. [c] prajắ-patis tvâ[2] sâdayatu diváḥ pṛishṭhé jyótishmatîṃ víçvasmai prâ-'ṇắyâ 'pâ-'nắya viçvaṃ jyótir yacha, parameshṭhî[1] té 'dhi-patiḥ. [d] purovâta-sánir asy, abhra-sánir asi, vidyut-sániḥ ‖ 1 ‖ asi, stanayitnu-sánir[3] asi, vṛishṭi-sánir asy. [e] agnér yắny asi, devắnâm agne-yắny[4] asi. [f] vâyór yắny asi, devắnâṃ vâyo-yắny[4 u. 5] asy. [g] antárikshasya[1] yắny asi, devắnâm antariksha-yắny[4 u. 6] asy. [h] antáriksham asy, antárikshâya tvâ. [i] salilắya tvâ, sárṇîkâya tvâ, sá-tíkâya[7] tvâ, kétâya tvâ, prá-cetase tvâ, vívasvate tvâ, divás tvâ jyótisha, âdityébhyas tva. [k] 'rcé tvâ, rucé tvâ, dyuté tvâ, bhâsé tvâ, jyótishe tvâ. [l] yaço-dắṃ tvâ yáçasi, tejo-dắṃ tvâ téjasi, payo-dắṃ tvâ páyasi, varco-dắṃ tvâ várcasi,

---

6. viçvajyotirâdyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s t°) AW. [3] s. P. 6, 12. [4] als Compositum! he agne tve (! tvaṃ? yânî prâpnotity (! prâpto 'sîty?) etâdṛig uccâraṇaṃ yasyâm ishṭakâyâṃ se 'yam agnevâṇî, schol. [5] pûrvavat, schol. [6] Lücke im schol. [7] mit avagraha!

draviṇo-dā́ṃ tvâ drávine sâdayâmi, téná 'rshiṇâ, téna bráhmaṇâ, táyâ devátayâ[1] 'ñgirasvád[1] dhruvā́ sîda ‖ 2 ‖ vidyut-sánir, dyuté vaí, 'kân ná triṇçác ca ‖ 6 ‖

5, 3, 9, 2 - 10, 4. — K. 22, 5. 6. — Ç. 8, 7, 1, 12. 14 (Carakâdhvaryavaḥ). — agneḥ | yânī́ | asi[8] — agneyânī́ty ágne-yânī́ — vâyoḥ | yânī́ | asi — vâyoyânī́ti vâyo-yânī́ — yânī́ — antarikshayânī́ty ántariksha-yânī́ — sarnī́kâya — satī́kâyeti sa-tī́kâya — tvâ | ṛice — tenâ | ṛishiṇâ.

7. [a] bhûyas-kṛíd asi, varivas-kṛíd asi, prā́cy[1] asy, ū́rdhvā́ 'sy, antariksha-sád asy, antárikshe[1] sîdâ. [b] 'psu-shád asi, çyena-sád asi, gṛidhra-sád asi, suparṇa-sád asi, nâka-sád asi. [c] pṛithivyā́s tvâ drávine sâdayâmy, antárikshasya tvâ drávine sâd., divás tvâ dr. s., diçā́ṃ tvâ dr. s., draviṇo-dā́ṃ tvâ dr. sâdayâmi. [d] prâ-'ṇám me pâhy, apâ-'nám me p., vy-ânám me ‖ 1 ‖ pâhy, ā́yur me p., viçvā́-''yur me p., sarvā́-''yur me pâhy. [e] ágne yát te páraṃ hṛín nā́ma tā́v é 'hi sáṃ rabhâvahai, pā́ñca-janyeshv ápy edhy agne. [f] yā́vâ áyâvâ évâ ū́mâḥ, sábdaḥ[2] ságaraḥ su-mékaḥ ‖ 2 ‖ vyânám me, dvâtriṇçac ca ‖ 7 ‖

5, 3, 11, 1-3. — K. 22, 5. — [f] Ç. 1, 7, 2, 26. — bhûyas-kṛid iti bhûyaḥ-kṛit — prâcī́ — ūrdhvâ — apsushad ity ápsu-sat — vyânam iti vi-anam — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — sarvâyur iti sarva-âyuḥ — hṛit — eti | ihi — edhi — sabdáḥ | sagáraḥ | sumeka iti su-mekáḥ.

8. agnínâ viçvâshā́ṭ[1], sū́ryeṇa sva-rā́ṭ, krátvâ çácî-pátir[1], ṛishabhéṇa tváshṭâ, yajnéna maghá-vân, dákshiṇayâ suvar-gó, manyúnâ vṛitra-hā́, saúhârdyena[1] tanû-dhā́, ánnena gáyaḥ, pṛithivyā́ 'sanod, ṛig-bhír annâ-'dó, vashaṭ-

---

6. [8] yâsi D (yâni fehlt nämlich prima manu).
7. bhûyaskṛidâdaya ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] sadbaḥ C.
8. indratanvâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

-kâréṇa 'rddháḥ[2], sắmnâ tanû-pắ, vi-rắjâ jyótishmân[1], bráh=
maṇâ soma-pắ, góbhir[1] yajnáṃ dâdhâra[3] kshatréṇa ma=
nushỳân, áçvena ca ráthena ca vajrỳ, ṛitú-bhiḥ pra-bhúḥ,
saṃ-vatsaréṇa pari-bhū́s, tápasắ 'nâ-dhṛishṭaḥ, sū́ryaḥ sán[4]
tanū́bhiḥ[1] ‖ 1 ‖ agnínaí, 'kân ná pañcâçát ‖ 8 ‖

(5, 4, 1, 1). — vi̱çvâ̱shâṭ — çacîpatiḥ — a̱sa̱no̱t — ṛi̱d=
dhaḥ — ta̱nû̱pâ iti tanû-pâ̱ḥ — so̱ma̱pâ iti soma-pâḥ — dâ̱=
dhâ̱ra̱ — va̱jrî — anắdhṛishṭa̱ ity anắ-dhṛi̱shṭa̱ḥ — san.

9. prajắ-patir mánasắ, 'ndhó[1] 'che-'to, dhâtắ dîkshắ=
yâ◡, savitắ bhṛityắm, pûshắ soma-kráyaṇyâṃ, váruṇa úpa=
-naddhó, 'suraḥ krîyámâṇo, mitráḥ krîtáḥ, çipi-vishṭá ắ=
-sâdito, narámdhishaḥ[2] pro-'hyámâṇó[3], 'dhi-patir ắ-gataḥ,
prajắ-patiḥ pra-ṇîyámâno, 'gnír ắgnî-'dhre, bṛíhaspátir[2. 4]
ắgnî-'dhrât pra-ṇîyámâna, índro havir-dhắné, 'ditir ắ-sâdito,
víshṇur upâ-'vahriyámâṇó, 'tharvó 'po-'tto, yamò 'bhí-shuto,
'pûta-pắ â-dhûyámâno, vâyúḥ pûyámâno, mitráḥ kshîra=
-çrī́r, manthī́ saktu-çrī́r, vaiçva-devá ún-nîto, rúdra ắ-huto,
vâyúr ắ-vṛitto, nṛi-cákshâḥ práti-khyâto, bhakshá ắ-gataḥ,
pitṛiṇắṃ nârâça◡só[2], 'sur ắttaḥ[2], síndhur ava-bhṛithám ava=
-prayánt, samudró[2] 'va-gataḥ, saliláḥ prá-plutaḥ, súvar ud=
-ṛicaṃ gatáḥ ‖ 1 ‖ rudrá, ékavi◡çatiç ca ‖ 9 ‖

(5, 4, 1, 2). — K. 34, 14-16. — Vs. 8, 54. 59. Ç. 4, 5, 7, 3.
12, 6, 1, 3-36. Kâ. 25, 6, 1. — andhàḥ | achèta̱ ity achà-i̱ta̱ḥ
— na̱raṃdhishaḥ | pro̱hyamắṇa̱ iti pra-u̱hyamắnaḥ — pra̱=
ṇîyamắna̱ iti pra-ṇîyamắnaḥ — âgnī́dhra̱ ity âgni-i̱dhre̱
— âgnī́dhrâ̱d ity âgni-i̱dhrâ̱t — athàrvâ | upòtta̱ ity upà=
-u̱tta̱ḥ — a̱bhishúta̱ ity a̱bhi-su̱ta̱ḥ | a̱pû̱ta̱pâ ity àpûta-pâḥ
— nâ̱râ̱ça̱◡saḥ | asùḥ | âttàḥ — suvàḥ.

---

8. [2] °ṇardhaḥ AW; ṛiddhaḥ CD. [3] unbetont. [4] sáṃ AW.

9. yajnatanvâkhyâ ishṭakâḥ. [1] °sắddhó W. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 7, 6. [4] âgnídhre bṛihaspatir fehlt in C.

10. [a] kṛíttikâ nákshatram agnír devátâ[1], 'gné rúca stha, prajā́-pater dhâtúḥ sómasya, 'rcé tvâ rucé tvâ dyuté tvâ bhâsé tvâ jyótishe tvâ. [b] rohiṇī́ nákshatram prajā́-patir devátâ, mṛiga-çī́rshám nákshatraṃ sómo devátâ, "rdrâ nákshatraṃ rudró devátâ, púnar-vasû[2] nákshatram áditir devátâ, tishýo nákshatram bṛíhaspátir[1] devátâ, "-çreshā́ nákshatraṃ sarpā́ devátâ, maghā́ nákshatram pitáro devátâ, phálgunî[3] nákshatram || 1 || aryamā́[1] devátâ, phálgunî[4] nákshatram bhágo devátâ, hásto nákshatraṃ savitā́ devátâ, citrā́ nákshatram índro devátâ, svâtī́[1] nákshatram vâyúr devátâ, ví-çâkhe[3] nákshatram indrâ-'gnī́ devátâ, anû-râdhā́[4] nákshatram mitró devátâ, rohiṇī́ nákshatram índro devátâ, vi-cṛítau nákshatram pitáro devátâ, 'shâḍhā́ nákshatram ā́po devátâ, 'shâḍhā́ nákshatram víçve devā́ devátâ, çroṇā́ nákshatram víshṇur devátâ, çrávishṭhâ nákshatram vásavaḥ || 2 || devátâ, çatá-bhishañ nákshatram índro devátâ, proshṭha-padā́ nákshatram ajá éka-pâd devátâ, proshṭha-padā́ nákshatram áhir budhníyo devátâ, revátî[1] nákshatram pûshā́ devátâ, 'çva-yújau nákshatram açvínau devátâ, 'pa-bháraṇîr nákshatram yamó devátâ. [c] [5] pûrṇā́ paçcā́d, yát te devā́ ádadhuḥ || 3 || phálgunî nákshatram, vásavas, tráyastriṃçac ca || 10 ||

5, 4, 1, 3. — K. 39, 13. — kṛittikâḥ — agneḥ | rucâḥ — ṛice — ârdrâ — punarvasû iti punâḥ-vasû — âçreshâ ity ā-çreshâḥ — sarpâḥ — maghâḥ — phalgunî iti — citrâ — svâtî — viçākhe iti vi-çâkhe — indrâgnî itī́ndra-agnî — anûrâdhâ ity ánu-râdhâḥ — ashâḍhâḥ — çroṇâ — çravishṭhâḥ — proshṭhapadâ iti proshṭha-padâḥ — revatī.

11. [a] mádhuç ca mā́dhavaç ca vā́santikâv ṛitū́[1]. [b] çuk-

10. nakshatreshṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 5. [3] s. P. 4, 12. 11. [4] s. P. 3, 7. [5] nur die pratika! s. III, 5, 1, 1.

11. ṛitavyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] s. P. 4, 5.

ráç ca çúciç ca graíshmâv ṛitū́. [c] nábhaç ca nabhasỳaç
ca vā́rshikâv ṛitū́. [d] isháç co ”rjáç ca çâradā́v ṛitū́. [e] sáhaç
ca sahasỳaç ca haímantikâv ṛitū́. [f] tápaç ca tapasỳaç ca
çaiçirā́v ṛitū́. [g] agnér antaḥ-çleshò ’si, kálpetâṃ dyā́vâ=
-pṛithivī́, kálpantâm ā́pa óshadhîḥ[2], kálpantâm agnáyaḥ
pṛíthañ máma jyaíshṭhyâya sá-vratâḥ ‖ 1 ‖ yè ’gnáyaḥ
sá-manaso ’ntarā́ dyā́vâ-pṛithivī́ çaiçirā́v ṛitū́ abhí kálpa=
mânâ índram iva devā́ abhí sáṃ viçantu. [h] saṃ-yác ca
prá-cetâç câ ’gnéḥ sómasya sū́ryasyo. [i] ’grā́ ca bhîmā́ ca
pitṛiṇā́ṃ yámasyé ’ndrasya. [k] dhruvā́ ca pṛithivī́ ca de=
vásya savitúr marútâṃ váruṇasya. [l] dhartrī́ ca dháritrî ca
mitrā́-váruṇayor mitrásya dhâtúḥ. [m] prā́cî[2] ca pratī́cî[2] ca
vásûnâṃ rudrā́ṇâm ‖ 2 ‖ âdityā́nâṃ. [n] té té ’dhi-patayas,
tébhyo námas, té no mṛiḍayantu, té yáṃ dvishmó yáç ca
no dvéshṭi táṃ vo jámbhe dadhâmi. [o] sahásrasya pra-mā́
asi[3], sahásrasya prati-mā́ asi[3], sahásrasya vi-mā́ asi[3], sa=
hásrasyo ’n-mā́ asi[3], sâhasrò ’si, sahásrâya tve. [p] ’mā́ me
agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santv ékâ ca çatáṃ ca sahásraṃ
câ ’yútaṃ ca ‖ 3 ‖ ni-yútaṃ ca pra-yútaṃ cā́ ’rbudaṃ
ca nỳ-arbudaṃ ca samudráç[1] ca mádhyaṃ cā́ ’ntaç ca
parâ-’rdháç ce; ’mā́ me agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santu
shashṭíḥ sahásram ayútam ákshîyamâṇâ ṛita-sthā́ stha ’rtâ=
-vṛídho[5] ghṛita-çcúto madhu-çcúta ū́rjasvatîḥ[2] svadhâ-vínîs,
tā́ me agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santu vi-rā́jo nā́ma kâma=
-dúghâ amútrâ ’múshmiṅ loké[6] ‖ 4 ‖ sávratâ, rudrā́ṇâm, ayútaṃ
ca, páñcacatvâriṃçac ca ‖ 11 ‖

5, 4, 2, 1-4. — K. 17, 10. 21, 6. (39, 6). — [a-g] Vs. 13, 25.
14, 15. 16. 27. 15, 57. Ç. 7, 4, 2, 29-31. 8, 3, 2, 5-13. 4, 2, 14. 6, 4, 1-8.
Kâ. 17, 4, 24. 9, 5. 7. 10, 16. 12, 23; [o] Vs. 15, 65. Ç. 8, 7, 4, 11. Kâ.

---

11. [2] ohne avagraha. [3] so (°â a°) AW, s. P. 5, 2. 10. 13. [4] so
(°e a°) AW, s. P. 11, 11. [5] s. P. 3, 2. [6] °nlo° AW.

17, 12, 28; [p] Vs. 17, 2. 3. Ç. 9, 1, 2, 16-19. Kâ. 18, 2, 9. — ṛitù iti — antaçlesha[7] ity àntaḥ-çleshaḥ — abhîti[8] | kalpàmânâḥ — abhi | sam iti | viçantu — te | te — prameti pra-mâ — pratimeti prati-mâ — vimeti vi-mâ — unmety ùt-mà — imâḥ | me — ishṭàkâḥ — arbùdam — nyàrbudam iti ni-arbudam — parârdha iti para-ardhaḥ — imâḥ — ishṭàkâḥ — ṛitasthâ ity ṛita-sthâḥ — ṛitâvṛidha ity ṛita-vṛidhàḥ — tâḥ — ishṭàkâḥ.

12. [a] sam-íd diçā̆m âçáyâ naḥ suvar-vín mádhor áto mā̆dhavaḥ pâtv asmā̆n | agnír devó dushṭárîtur[1] ádâbhya idáṃ kshatráu rakshatu pā̆tv asmā̆n || [b] rathaṃ-taráu sā̆ma-bhiḥ pâtv asmā̆n gâyatrī̆ chándasâṃ viçvá-rûpâ | tri-vṛín no vi-shṭhā́yâ stómo áhnâu[2] samudró[1] vā̆ta idám ójaḥ pipartu || [c] ugrā̆ diçā̆m abhí-bhûtir vayo-dhā̆ḥ çúciḥ çukré áhany[3] ojasī̆nâ | índrā̆ 'dhi-patiḥ pipṛitâd áto no máhi || 1 || kshatráṃ viçváto[1] dhâraye 'dám || [d] bṛihát sā̆ma kshatra-bhṛíd vṛiddhá-vṛishṇiyaṃ trishṭúbhaú[1] 'jaḥ çubhitám ugrá-vîram | índra stómena pañca-daçéna mádhyam idáṃ vā̆-tena ságareṇa[1] raksha || [e] prā̆cî[1] diçā̆u sahá-yaçâ yáçasvatî[1] víçve devâḥ prā̆vṛishā̆[1] 'hnâu súvar-vatî | idáṃ kshatráṃ dushṭáram[1] astv ójó 'nâ-dhṛishṭau[4] sahasríyau sáhasvat[1] || [f] vairûpé[1] sā̆mann ihá tác chakema jágatyai 'naṃ vikshv[1] ā̆ veçayâmaḥ | víçve devâḥ sapta-daçéna || 2 || várca idáṃ kshatráu salilá-vâtam ugráṃ || [g] dhartrī̆ diçā̆ṃ kshatrám idáṃ dâdhâro 'pa-sthā̆ ''çânâm mitrá-vad astv ójaḥ | mitrâ-varuṇâ çarádā̆ 'hnâṃ cikitnû[5] asmaí râshṭrā̆ya máhi çárma yachatam || [h] vairâjé[1] sā̆mann ádhi me manîshā̆ 'nu-shṭúbhâ

---

11. [7] ohne visarga ADW. [8] nicht komponirt!

12. yâjyânuvâkyâḥ, açvamedhaprakaraṇe (7, 5, 14, 1). [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 8. [3] so (°e ah°) AW, s. P. 11, 4. (12, 4). [4] so (°o ') AFW, s. P. 12, 4. 5. 7. [5] s. P. 4, 5.

sám-bhṛitaṃ vîrỳaᴗ sáhaḥ | idáṃ kshatrám mitrá-vad ârdrá-dânu mítrâ-varuṇâ rákshatam ắdhi-patyaiḥ || [i]sam-rắḍ diçắᴗ sahá-sâmnî sáhasvaty[1] ṛitúr hemantó vi-shṭháyâ naḥ pipartu | avasyú-vâtâḥ || 3 || bṛihatî̆r nú çákvarîr imáṃ yajnám avantu no ghṛitắcîḥ[1] || [k]súvar-vatî su-dúghâ naḥ páyasvatî[1] diçắṃ devỳ avatu no ghṛitắcî[1] | tváṃ go-pắḥ pura-etó 'tá paçcắd bṛihaspate[1] yắmyâṃ yuṅgdhi[6] vắcam || [l]ûrdhvắ diçắᴗ rántir ắçaú 'shadhînâᴗ[1] saṃ-vatsaréṇa savitắ no áhnâm[2] | revát[1] sắmắ 'ti-chandâ u chándó 'jâta-çatruḥ[1] syonắ no astu[2] || [m]stóma-trayastriᴗçe bhúvanasya patni vivasvad-vâte abhí[7] naḥ || 4 || gṛiṇâhi | ghṛitá-vatî savitar ắdhi-patyaiḥ páyasvatî[1] rántir ắçâ no astu[2] || [n]dhruvắ diçắṃ víshṇu-patny ághorâ 'syé ''çânâ sáhaso yắ manótâ[1] | bṛihaspátir[1] mâtaríçvo[1] 'tá vâyúḥ saṃ-dhuvânắ vắtâ abhí no gṛiṇantu || [o]vi-shṭambhó divó dharúṇaḥ pṛithivyắ asyé ''çânâ jágato víshṇu-patnî | viçvá-vyacâ isháyantî sú-bhûtiḥ çivắ no astv[2] áditir upá-sthe || [p]vaiçvânaró[1] na ū̆tyâ, [q]pṛishṭó divy. [r]ánu no 'dyắ[4] 'nu-matir, [s]ánv id anu-mate tváṃ. [t]káyâ naç citrá ắ bhuvat, [u]kó adyá[2] yuṅkte || 5 ||

máhi, saptadaçénâ, 'vasyúvâtâ, abhí nó, 'nu naç, cáturdaça ca || 12 ||

(7, 5, 14, 1.) — K. 22, 14 (Açv. 5, 21). — [p 8] Vs. 26, 8; [q 8] Ṛ. 1, 98, 2; [r. s 9] Ath. 7, 20, 1. 2; [t. u 10] Ṛ. 4, 31, 1. 1, 84, 16. — su̱va̱rvid iti suvaḥ-vit — du̱shṭarî̆tuḥ — tri̱vṛid iti tri-vṛit — vi̱shṭhayeti vi-sthayắ — ahàni — dhâ̱ra̱ya̱ — tri̱shṭubhắ | ojàḥ — sa̱hayàçâ̱ iti sa̱ha-ya̱çâ̱ḥ — prâ̱vṛishắ | ahnắm | suvàrva̱tîti̱ suváḥ-va̱tî̱ — dushṭaràm — anắdhṛishṭa̱m ity anắ-dhṛi̱shṭa̱m — jagàtyâ | e̱na̱m | vi̱kshu | eti — dâ̱dhâ̱ra | u̱pa̱sthety úpa-sthâ | âçắnâm — ci̱ki̱tnû̱ iti — adhîti | me | ma̱nîshâ — â̱rdradâ̱nv ity â̱rdra-dâ̱nu̱ — vi̱shṭhayeti vi-sthayắ — de̱vî | a̱va̱tu̱ — pu̱ra̱e̱teti puraḥ-e̱tâ | u̱ta —

12. [6] yuṅdhi ADFW. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [8] nur die pratíka, weil schon in I, 5, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [9] desgl., s. III, 3, 11, 3 (yâjyâ-Abschnitt). [10] desgl., s. IV, 4, 11, 2 (yâjyâ-Abschnitt).

âçã | oshádhînàm — sàmà — u | chandàḥ | ajãtaçatrur ity ajãta-çatruḥ — vishṇúpatnîti vishṇú-patnî | aghórâ | asya | îçãnâ — mâtariçvã | uta — saṃdbuvânâ iti sam-dhuvânâḥ — vishṭambha iti vi-stambhaḥ — asya | îçãnâ.

raçmĩ [11], rãjny asy, ayám puró [12], 'gnír mûrdhé, 'ndrâ-'gníbhyâm, bṛíhaspátir, bhûyaskṛíd [13], agnínâ viçvâshãṭ, prajãpatir mánasã 'ndhaḥ, kṛíttikâ [14], mádhuç ca, samíd diçãṃ, dvãdaça || 12 ||

ráçmir asi (1, 1), práti dhenúm (4, 2), asi stanayitnusánir asy (6, 2), âdityãnâṃ (11, 8), saptátriṃçat || 37 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a] námas te rudra manyáva utó ta íshave námaḥ | námas te astu [1] dhánvane bâhú-bhyâm utá te námaḥ || [b] yã ta íshuḥ çivá-tamâ çivám babhũva te dhánuḥ | çivã çaravyâ yã táva táyâ no rudra mṛiḍaya || [c] yã te rudra çivã tanũr ághorã 'pâpa-kâçinî | táyâ nas tanúvâ çáṃ-tamayâ gíri-çantâ 'bhí câkaçîhi || [d] yãm íshuṃ giri-çanta háste || 1 || bíbharshy ástave | çivãṃ giri-tra tãṃ kuru mã hiṃsîḥ púrushaṃ jágat || [e] çivéna vácasâ tvâ giriçã [2] 'châ [3] vadâmasi | yáthâ naḥ sárvam íj jágad ayakshmáṃ su-mánâ ásat || [f] ádhy avocad adhi-vaktã prathamó daívyo bhishák | ahĩṃç ca sárvâñ jambháyant [4] sárvâç ca yâtu-dhânyàḥ || [g] asaú yás tâmró aruṇá [5] utá babhrúḥ su-maṅgálaḥ | yé ce 'mãṃ rudrã abhíto [2] dikshú [2] || 2 || çritãḥ sahasra-çó 'vai 'shâṃ héḍa îmahe || [h] asaú yó 'va-sárpati [6] nĩla-grîvo ví-lohitaḥ | utaí 'naṃ go-pã adṛiçann ádṛiçann uda-hâryàḥ | utaí 'naṃ víçvâ bhûtãni

---

12. [11] raçmir asi DW. [12] puro harikeço DW. [13] °kṛid asy DW. [14] °nasâ kṛi° DW.

5, 1-11. rudrâdhyâye cityâgnau homaḥ; 1. bhagavato rudrasya yâ pradhânabbûtâ hetir dhanuḥ tanuḥ ishur dhanurhastau tâm (!) bahudhâ prasâdya. [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [4] °nj° A, °ṃj° W. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] so (°o ') AW, s. P. 12, 4. 7.

sá dṛishṭó mṛiḍayâti naḥ ‖ [i] námo astu[5] nī́la-grîvâya sahasrâ-'kshā́ya mîḍhúshe | átho yé asya[1] sátvâno 'háṃ[6] tébhyo 'karaṃ[6] námaḥ ‖ [k] prá muñca dhánvanas tvám ubháyor ā́rtniyor jyā́m | yā́ç ca te hásta íshavaḥ ‖ 3 ‖ párâ tā́ bhaga-vo vapa ‖ [l] ava-tátya dhánus tváᴗ[7] sáhasrâ-'ksha çáte-'shudhe | ni-çī́rya çalyā́nâm múkhâ çivó naḥ su-mánâ bhava ‖ [m] ví-jyaṃ dhánuḥ kapardíno[2] ví-çalyo bā́ṇa-vâᴗ[8] utá | áneçann asyé 'shava âbhúr[2] asya nishaṅgáthiḥ[2] ‖ [n] yā́ te hetír mîḍhush-ṭama háste babhū́va te dhánuḥ | táyâ 'smā́n viçvátas[2] tvám ayakshmáyâ pári bhuja ‖ [o] námas te astv[1] ā́yudhâyā́[2] 'nâ-tatâya dhṛishṇáve | ubhā́bhyâm utá te námo bâhú-bhyâṃ táva dhánvane ‖ [p] pári te dhánvano hetír asmā́n vṛiṇaktu viçvátaḥ[2] | átho yá ishu-dhís távâ "ré asmán[1] ní dhehi tám ‖ 4 ‖ háste, dikshv, íṣhava, ubhā́bhyâṃ, dvā́viᴗçatiç ca ‖ 1 ‖

(5, 4, 3, 1-5). — K. 17, 11. (21, 6). — Vs. 16, 1-14. Ç. 9, 1, 1, 14. Kâ. 18, 1, 1-5. — m̲anyavé | u̲to iti | te̲ — te̲ | ishúḥ — apā́pakâçi̲nîty apā́pa-kâ̲çi̲nî — gi̲ri̲ça̲nteti giri-ça̲nta̲ — giriça | achá — ahī́n | ca̲ | sarvā́n — aveti | e̲shâ̲m — u̲ta | e̲na̲m — athọ iti — ârtniyoḥ — hasté — pareti | tâḥ — su̲manâ̲ iti su-manā́ḥ — a̲sya̲ | ishávaḥ | â̲bhuḥ — ni̲sha̲ṃgathiḥ — mîḍhu̲shṭa̲meti mîḍhuḥ-ta̲ma̲ — âyúdhâya — athọ iti — â̲re.

2. [a] námo híraṇya-bâhave senâ-nýe diçā́ṃ ca pátaye námo. [b] námo vṛikshébhyo hári-keçebhyaḥ paçûnā́m pátaye námo. [c] námaḥ saspíñjarâya[1] tvíshî-mate[2] pathînā́m pátaye námo. [d] námo babhluçā́ya[1] vi-vyâdhiné 'nnânâm pátaye námo. [e] námo hári-keçâyo 'pa-vîtíne pushṭā́nâm pá-

---

1. [7] so (°s t) AW. [8] so (°âᴗ) AW, s. P. 9, 21.

2-4. ubhayatonamaskârâṇi yajûṅshi. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7.

taye námo. [f] námo bhavásya hetyai jágatâm pátaye námo. [g] námo rudrā̆yâ "-tatâvíne[3] kshétrâṇâm pátaye námo. [h] námaḥ sûtā̆yā̆ 'hantyâya vánânâm pátaye námo. [i] námaḥ || 1 || róhitâya sthapátaye vṛikshā̆ṇâm pátaye námo. [k] námo mantríṇe vâṇijā̆ya kákshâṇâm pátaye namo. [l] námo bhuvantáye vârivas-kṛitā̆yaú 'shadhînâm[1] pátaye námo. [m] náma uccaír-ghoshâyâ "-krandáyate pattînā̆m pátaye námo. [n] námaḥ kṛitsna-vîtā̆ya dhā̆vate[4] sátvanâm pátaye námaḥ || 2 ||
vánânâm pátaye námo náma, ékân ná triᴗçác ca || 2 ||

K. 17, 12. — Vs. 16, 17-20. Ç. 9, 1, 1, 18. — tvishī̆mata iti tvishi-mate — âtatâvina ity ā̆-tatâvinė — ahántyâya — vârivaskṛitâyeti vârivaḥ-kṛitâyá.

3. [a] námaḥ sáhamânâya ni-vyâdhína â-vyâdhinînâm pátaye námo. [b] námaḥ kakubhā̆ya ni-shaṅgíṇe stenā̆nâm pátaye námo. [c] námo ni-shaṅgíṇa ishudhi-máte táskarâṇâm[1] pátaye námo. [d] námo váñcate pari-váñcate stâyū̆nā̆m pátaye námo. [e] námo ni-ceráve pari-carā̆yā̆ 'raṇyâṇâm pátaye námo. [f] námaḥ sṛikâví-bhyo jíghâᴗsad-bhyo mushṇatā̆m pátaye námo. [g] námo 'simád-bhyo náktaṃ cárad-bhyaḥ[2] pra-kṛintā̆nâm pátaye námo. [h] náma ushṇîshíṇe giri-carā̆ya kuluñcā̆nâm[1] pátaye námo. [i] námaḥ || 1 || íshumad-bhyo dhanvâví-bhyaç ca vo námo. [k] náma â-tanvânébhyaḥ prati-dádhânebhyaç ca vo námo. [l] náma âyáchad-bhyo visṛijád-bhyaç ca vo námo. [m] námó 'syad-bhyo vídhyad-bhyaç ca vo námo. [n] náma ā̆sînebhyaḥ çáyânebhyaç ca vo námo. [o] námaḥ svapád-bhyo jā̆grad-bhyaç ca vo námo. [p] námas tíshṭhad-bhyo dhā̆vad-bhyaç ca vo námo. [q] námaḥ sabhā̆-

---

2. [3] âtatena vistâritena dhanushâ avati rakshati, schol. [4] dhâtave A. D pr. m.

3. [1] ohne avagraha. [2] als zwei Wörter. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 14. 17.

bhyaḥ sabhā́pati-bhyaç ca vo námo. [r] námo áçvebhyó[3] 'çvapati-bhyaç ca vo námaḥ || 2 || kuluñcā́nâm pátaye námo námó, 'çvapatibhyas, trī́ṇi ca || 2 ||

K. 17, 12. 13. — Vs. 16, 21-24. Ç. 9, 1, 1, 19. — ni̱vyâ̱dhina̱ iti ni-vyâ̱dhinè — ni̱sha̱ṃgiṇa̱ iti ni-sa̱ṃginè — stâ̱yû̱nâm — aràṇyânâm — naktàm | caràdbhya̱ iti̱ carát-bhya̱ḥ.

4. [a] náma â-vyâdhínîbhyo vi-vídhyantîbhyaç ca vo námo. [b] náma úgaṇâbhyas[1] triṃhatī́bhyaç ca vo námo. [c] námo gṛtsébhyo gṛtsápati-bhyaç ca vo námo. [d] námo vrā́tebhyo vrā́tapati-bhyaç ca vo námo. [e] námo gaṇébhyo gaṇápati-bhyaç ca vo námo. [f] námo ví-rûpebhyo viçvá-rûpebhyaç ca vo námo. [g] námo mahád-bhyaḥ kshullakébhyaç ca vo námo. [h] námo rathí-bhyo 'rathébhyaç ca vo námo. [i] námo ráthebhyaḥ || 1 || ráthapati-bhyaç ca vo námo. [k] námaḥ sénâbhyaḥ senānī́-bhyaç ca vo námo. [l] námaḥ kshattṛ́-bhyaḥ[2] saṃgrahītṛ́-bhyaç ca vo námo. [m] námas táksha-bhyo rathakârébhyaç ca vo námo. [n] námaḥ kúlâlebhyaḥ[1] karmā́rebhyaç ca vo námo. [o] námaḥ puñjíshṭebhyo[3] nishâdébhyaç[1] ca vo námo. [p] náma ishukṛ́d-bhyo dhanvakṛ́d-bhyaç ca vo námo. [q] námo mṛgayú-bhyaḥ çvaní-bhyaç ca vo námo. [r] námaḥ çvá-bhyaḥ çvápati-bhyaç ca vo námaḥ || 2 || ráthebhyaḥ, çvápatibhyaç ca, dvé ca || 4 ||

K. 17, 13. — Vs. 16, 24. 28. — ugàṇâbhyaḥ — ra̱thibhya̱ iti ra̱thi-bhya̱ḥ | a̱ra̱thebhyàḥ — puṃjishṭèbhyaḥ | ni̱shâ̱debhyàḥ.

5. [a] námo bhavā́ya ca rudrā́ya ca. [b] námaḥ çarvā́ya ca paçu-pátaye ca. [c] námo nī́la-grîvâya ca çiti-káṇṭhâya ca. [d] námaḥ kapardíne ca vỳupta-keçâya ca. [e] námaḥ sa-

4. [1] ohne avagraha. [2] kshatṛi° D. W pr. m. [3] so (°shṭ°) ACDW, pakshipuṃjânâṃ ghâtakâḥ puṃjishṭâḥ, schol.

5-9. anyataratonamaskârâṇi yajûṅshi.

hasrâ-'kshāya ca çatá-dhanvane ca. [f] námo giriçā́ya[1] ca çipi-vishṭā́ya ca. [g] námo mîḍhúsh-ṭamâya cé 'shu-mate ca. [h] námo hrasvā́ya ca vâmanā́ya ca. [i] námo bṛihaté ca várshîyase ca. [k] námo vṛiddhā́ya ca saṃ-vṛídhvane ca || 1 ||

[l] námo ágriyâya[2] ca prathamā́ya ca. [m] náma âçáve câ 'jirā́ya ca. [n] námaḥ çī́ghriyâya ca çī́bhyâya ca. [o] náma ûrmyầya câ 'va-svanyầya ca. [p] námaḥ srotasyầya ca dvī́pyâya ca || 5 || saṃvṛídhvane ca, páñcaviṃçatiç ca || 5 ||

K. 17, 13. 14. — Vs. 16, 28-31. — giriçâyà — mîḍhushṭàmâyeti mîḍhuḥ-tamâyà — ishúmate itíshú-mate — ajirâyà.

6. [a] námo jyeshṭhā́ya ca kanishṭhā́ya ca. [b] námaḥ pûrva-jā́ya câ 'para-jā́ya ca. [c] námo madhyamā́ya câ 'pa-galbhā́ya ca. [d] námo jaghanyầya ca búdhniyâya ca. [e] námaḥ sobhyầya[1] ca prati-saryầya ca. [f] námo yā́myâya ca kshémyâya[2] ca. [g] náma urvaryầya ca khályâya ca. [h] námaḥ çlókyâya câ 'va-sânyầya ca. [i] námo ványâya ca kákshyâya ca. [k] námaḥ çravā́ya ca prati-çravā́ya ca || 1 ||

[l] náma âçú-sheṇâya câ ''çú-rathâya ca. [m] námaḥ çū́râya câ 'va-bhindaté ca. [n] námo varmíṇe ca varū́thíne ca. [o] námo bilmíne ca kavacíne ca. [p] námaḥ çrutā́ya ca çruta-senā́ya ca || 2 || pratiçravā́ya ca, páñcaviṃçatiç ca || 6 ||

K. 17, 14. — Vs. 16, 32-35. — âçushéṇâyety âçu-senâya — âçuráthâyety âçu-rathâya.

7. [a] námo dundubhyầya ca ''-hananyầya ca. [b] námo dhṛishṇáve ca pra-mṛiçā́ya ca. [c] námo dūtā́ya ca prá-hitâya ca. [d] námo ni-shaṅgíṇe ce 'shudhi-máte ca. [e] námas tī́ksh-

---

5. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11. 14.

6. [1] ubhâbhyâm puṇyapâpâbhyâṃ saha vartata iti sobhaḥ manushyalokaḥ . . . tatra bhavaḥ sobhyaḥ, schol.! aber ohne avagraha in CD. [2] kshyé° W.

ṇé-'shave câ ''yudhine ca. [f] námaḥ sv-âyudhā́ya ca su-dhánvane ca. [g] námaḥ srútyâya ca páthyâya ca. [h] námaḥ kâṭỳâya ca nîpỳâya ca. [i] námaḥ sū́dyâya ca sarasỳâya ca. [k] námo nâdyā́ya ca vaiçantā́ya ca ‖ 1 ‖ [l] námaḥ kū́pyâya câ 'vaṭỳâya ca. [m] námo várshyâya câ 'varshyā́ya ca. [n] námo meghỳâya ca vi-dyutỳâya ca. [o] náma îdhríyâya câ ''-tapỳâya ca. [p] námo vā́tyâya ca réshmiyâya ca. [q] námo vâstavỳâya ca vâstu-pā́ya ca ‖ 2 ‖ vaiçantā́ya ca, tri◡çác ca ‖ 7 ‖

K. 17, 14. 15. — Vs. 16, 36-39. — nishaṃgiṇa iti ni-saṃginė — tîkshṇeshàva iti tîkshṇa-ishave — âyudhinė — svâyudhâyeti su-âyudhâyà.

8. [a] námaḥ sómâya[1] ca rudrā́ya ca. [b] námas tâmrā́ya câ 'ruṇā́ya ca. [c] námaḥ çaṃgā́ya[2] ca paçu-pátaye ca. [d] náma ugrā́ya ca bhîmā́ya ca. [e] námo agre-vadhā́ya[3] ca dûre-vadhā́ya ca. [f] námo hantré ca hánîyase ca. [g] námo vṛikshébhyo hári-keçebhyo. [h][4] námas târā́ya. [i] námaḥ çam-bháve ca mayo-bháve ca. [k] námaḥ çaṃ-karā́ya ca mayas-karā́ya ca. [l] námaḥ çivā́ya ca çivá-tarâya ca ‖ 1 ‖ [m] námas tī́rthyâya ca kū́lyâya ca. [n] námaḥ pârỳâya câ 'vârỳâya ca. [o] námaḥ pra-táraṇâya co 't-táraṇâya ca. [p] náma âtârỳâya câ ''-lâṭỳâya ca. [q] námaḥ çáshpyâya ca phényâya ca. [r] námaḥ sikatỳâya ca pra-vâhỳâya ca ‖ 2 ‖ çivátarâya ca, tri◡çác ca ‖ 8 ‖

K. 17, 15. — Vs. 16, 39-43. — aruṇâyà — avaryā́ya — âlâṭyā́yety ā́-lâṭyā́ya.

9. [a] náma iriṇỳâya ca pra-pathỳâya ca. [b] námaḥ ki◡-

7. [1] ohne avagraha.

8. [1] umayâ saha vartata iti somaḥ, schol.! aber ohne avagraha in CD. [2] ohne avagraha. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 14. [4] da dieser anuvâka nach dem schol. siebzehn yajus enthält, müssen die Worte namas târâya eben als ein besonderes dgl. aufgefafst werden, wie sie denn ja auch aus dem Parallelismus der übrigen Glieder heraustreten.

çilā́ya[1] ca ksháyaṇâya ca. [c] námaḥ kapardíne ca pulastáye ca. [d] námo gó-shṭhyâya ca gṛíhyâya ca. [e] námas tálpyâya ca géhyâya ca. [f] námaḥ kâṭyâya ca gahvare-shṭhā́ya ca. [g] námo hradayyầya ca ni-veshyyầya[2] ca. [h] námaḥ pâṃsavyầya ca rajasyầya ca. [i] námaḥ çúshkyâya ca harityầya ca. [k] námo lópyâya co 'lapyầya ca || 1 || [l] náma ûrvyầya ca sûrmyầya ca. [m] námaḥ parṇyầya ca parṇa-çadyầya ca. [n] námo 'pa-gurámâṇâya câ 'bhi-ghnaté ca. [o] náma â-kkhidaté[3] ca pra-kkhidaté[3] ca. [p] námo vaḥ kirikébbhyo devā́nâṃ hṛídayebhyo. [q] námo vi-kshîṇakébhyo. [r] námo vi-cinvatkébhyo. [s] náma ânir-hatébhyo. [t] náma â-mîvatkébhyaḥ || 2 || ulapyầya ca, tráyastriṃçac ca || 9 ||

K. 17, 15. 16. — Vs. 16, 43-46. — goshṭhyâ̱yeti̱ go-ṣṭhyâ̱ya̱ — ga̱hva̱reshṭhâyeti gahvare-sthâyà — hra̱da̱yyā̆ya — ni̱veshyyā̆yeti ni-veshyyā̆ya[2] — u̱la̱pyā̆ya — sû̱rmyā̆ya — â̱khkhi̱da̱ta ity ā̆-khkhi̱da̱te — pra̱khkhi̱da̱ta iti̱ pra-khkhi̱da̱te — â̱ni̱rha̱tebhya ity ā̆niḥ-ha̱tebhyàḥ.

10. [a] drā́pe ándhasas[1] pate[2] dáridran[3] nī́la-lohita | eshā́m púrushâṇâm eshā́m paçûnā́m mā́ bhér[4] mā́ 'ro mó[5] eshâṃ kíṃ canā́[6] mamat || [b] yā́ te rudra çivā́ tanū́ḥ çivā́ viçvā́ha-bheshajī́ | çivā́ rudrásya bheshajī́ táyâ no mṛiḍa jîvā́se || [c] imā́ṃ rudrā́ya taváse kapardíne kshayád-vîrâya prá bharâmahe matím | yáthâ naḥ çám ásad dvi-páde cátush-pade víçvam pushṭám grâmé asmín[1] || 1 || ánâ-turam || [d] mṛiḍā́[7] no rudro 'tá no máyas kṛidhi[8] kshayád-vîrâya

9. [1] ohne avagraha. [2] so (°shyy°) ACDW; niveshyaṃ nîhâra-jalam, tatṛa bhavo niveshyyaḥ, schol. [3] so A; âkhkh°, prakhkh° CD; âkh°, prakh° F; âskh°, praskh° W; s. Whitney zu P. 14, 8 u. vgl. meine Abh. über die Bhagavatî der Jaina 1, 386. 387 und über das Saptaçatakam des Hâla p. 26.

10. ṛigrûpâḥ kecin mantrâḥ. [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 8. [2] so (°s p°) AW, s. P. 8. 27 [3] °draṃ AW. [4] betont. [5] s. P. 4, 7. [6] ohne avagraha. [7] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 9. [8] so (°s k°) AW, s. P. 8, 25. (26).

námasâ vidhema te | yác chám̐ ca yóç ca Mánur â-yajé pitā́ tád açyâma táva rudra prá-ṇîtau || [e] mā́ no mahā́ntam utá mā́ no arbhakám [9] mā́ na úkshantam utá mā́ na ukshitám | mā́ no vadhîḥ pitáram mó 'tá mâtáram priyā́ mā́ nas tanúvaḥ || 2 || rudra rîrishaḥ || [f] [10] mā́ nas toké tánaye mā́ na ā́yushi mā́ no góshu [6] mā́ no áçveshu [9] rîrishaḥ | vîrā́n mā́ no rudra bhâmitó vadhîr havíshmanto [6] námasâ vidhema te || [g] ârā́t te go-ghná utá pûrusha-ghné kshayád-vîrâya sumnám [6] asmé [11] te astu [1] | rákshâ [7] ca no ádhi [9] ca deva brûhy ádhâ [7] ca naḥ çárma yacha dvi-bárhâḥ || [h] stuhí || 3 ||

çrutám̐ garta-sádam̐ yúvânam mṛigám̐ ná bhîmám upahatnúm [4 u. 12] ugrám | mṛiḍā́ [7] jaritré rudra stávâno anyám̐ [9] te asmán [1] ní vapantu sénâḥ || [i] pári ṇo [13] rudrásya hetír vṛiṇaktu pári tveshásya dur-matír aghâ-yóḥ [14] | áva sthirā́ maghávad-bhyas tanushva mī́ḍhvas tokā́ya tánayâya mṛiḍaya || [k] mī́ḍhush-ṭama [15] çíva-tama çivó naḥ su-mánâ bhava | paramé vṛikshá ā́yudham̐ [6] ni-dhā́ya kṛíttim̐ vásâna ā́ cara pinâkam || 4 || bíbhrad ā́ gahi || [l] ví-kirida ví-lohita námas te astu [1] bhaga-vaḥ | yā́s te sahásra◡ hetáyo 'nyám [16] asmán ní vapantu tā́ḥ || [m] sahásrâṇi sahasra-dhā́ bâhuvós táva hetáyaḥ | tā́sâm ī́çâno bhaga-vaḥ parâcī́nâ [6] múkhâ kṛidhi || 5 ||
asmí◡s [17], tanúva, stuhí, pínâkam, ékân ná tri◡çác ca || 10 ||

K. 17, 16. — Vs. 16, 47-53. — andhásaḥ — daridrat — bheḥ | mâ | aṟaḥ | mo iti — cana | âmamat — mṛiḍa — mayáḥ — âyaja ity ā́-yaje — mâ | uta — priyâḥ | mâ — goghna iti go-ghne — pûrushaghna iti pûrusha-ghne — asme iti | te — rakshá — adhá — upahatnum [12] — mṛiḍa — asmat

---

10. [9] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [10] so schon III, 4, 11, 2. [11] s. P. 4, 9. [12] aus C habe ich mir den avagraha -tnum notirt. [13] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 4. [14] s. P. 3, 2. [15] s. P. 6, 5. [16] so (°o ') W, s. P. 12, 8. Aus A habe ich mir die Lesart °o a° notirt. [17] so (°◡s t°) ACDW, gegen den Usus des Textes selbst und gegen P (s. P. 6, 14), vgl. pag. 317 Anm. [21].

— naḥ — aghâyor ity ágha-yoḥ — mîḍhúshṭameti mîḍhúḥ-tama — sumanâ iti su-manâḥ — vṛikshe | âyúdham — vi-kiridetị vi-kiriḍa — anyam | asmat.

11. [a] sahásrâṇi sahasra-çó yé rudrā́ ádhi bhū́myâm | téshâṁ sahasra-yojané 'va dhánvâni tanmasi || [b] asmín mahatŷ arṇavè 'ntárikshe[1] bhavā́ ádhi | [c] nī́la-grîvâḥ çiti-kánṭhâḥ çarvā́ adháḥ kshamâcarā́ḥ[1] || [d] nī́lagrîvâḥ çiti-kánṭhâ dívaṁ rudrā́ úpa-çritâḥ | [e] yé vṛikshéshu saspíñjarâ[1] nī́la-grîvâ ví-lohitâḥ | [f] yé bhûtā́nâm ádhi-patayo vi-çikhā́saḥ kapardínaḥ | [g] yé ánneshu[2] vi-vídhyanti pā́treshu píbato jánân | [h] yé pathā́m pathi-rákshaya ailabṛidā́[1] yavyúdhaḥ | [i] yé tī́rthā́ni || 1 || pra-cáranti sṛikā́-vanto ni-shangíṇaḥ | [k] yá etā́vantaç[1] ca bhū́yâṁsaç ca díço rudrā́ vi-tasthiré | téshâṁ sahasra-yojané 'va dhánvâni tanmasi || [l.m.n] námo rudrébhyo yé pṛithivyā́ṃ yè 'ntárikshe[1] yé diví, yéshâm ánnaṃ vā́to varshám íshavas, tébhyo dáça prā́cîr[1] dáça dakshiṇā́[3] dáça pratī́cîr[1] dáçó 'dîcîr[1] dáço "rdhvā́s, tébhyo námas, té no mṛiḍayantu, té yáṃ dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṃ vo jámbhe dadhâmi || 2 || tîrthā́ni, yáç ca, sháṭ ca || 11 ||

K. 17, 16. — Vs. 16, 54-66. — aveti — mahati | arṇave — bhavâḥ | adhi[4] — adhaḥ | kshamâcarâḥ — çitikaṇṭhâ iti çiti-kaṇṭhâḥ | divâm — saspiṃjarâḥ | nîlâgrîvâ iti nîlâ-grîvâḥ — ailabṛidâḥ — sṛikâvànta iti sṛikâ-vantaḥ | nishaṃgiṇa iti ni-saṃginâḥ | ye — rudrâḥ — ye | antarikshe — dakshiṇâ[3] — udī́cîḥ — ûrdhvâḥ.

námas te, námo híraṇyabâhave, námaḥ sáhamânâya, náma âvyâdhínîbhyo, námo bhavā́ya ca, námo jyeshṭhā́ya ca, námo dundubhyā́ya ca, námaḥ sómâya ca, náma iriṇyā́ya ca, drā́pe, sahásrâṇy, ékâdaça || 11 ||

námas te (1, 1), námo bhavā́ya ca (5, 1), drā́pe (10, 1), saptáviṁçatiḥ || 27 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ||

---

11. çishṭâ ricaḥ çishṭâni yajûṁshi ca. [1] ohne avagraha. [2] so (°e a°) AW, s. P. 11, 17. [3] ohne visarga CD. [4] ohne iti, weil: ante.

1. [a] áçmann ū́rjam párvate çiçriyâṇā́m vā́te parjánye váruṇasya çúshme | ad-bhyá óshadhî-bhyo[1] vánaspáti-bhyó 'dhi[2] sám-bhṛitâm tā́m na ísham ū́rjam dhatta marutaḥ saɷ-rarâṇā́ḥ || [b] áçmaɷs te[3] kshúd, amúm te çúg ṛichatu yám dvishmáḥ | [c] samudrásya[4] tvâ 'vā́kayā́ 'gne pári vya-yâmasi | pâvakó asmá-bhyaɷ[5] çivó bhava || [d] himásya tvâ jarā́yuṇā́ 'gne pári vyayâmasi | pâvakó asmá-bhyaɷ[5] çivó bhava || [e] úpa || 1 || jmánn úpa vetasé 'vat-taram[6] na-dī́shv ā́ | ágne pittám apā́m asi || [f] máṇḍûki tā́bhir ā́ gahi sé 'mám no yajnám | pâvaká-varṇaɷ çivám kṛidhi || [g] pâ-vaká ā́ citáyantyâ kṛipā́ | kshā́man rurucá[7] usháso ná bhâ-núnâ || [h] tū́rvan ná yā́mann étaçasya nū́[8] ráṇa ā́ yó ghṛiṇé[9] | ná tā́tṛishâṇó ajáraḥ[10] || [i] [11] ágne pâvaka rocíshâ mandráyâ deva jihváyâ | ā́ devā́n || 2 || vakshi yákshi ca || [k] [11] sá naḥ pâvaka dî́divó 'gne[12] devā́ɷ[13] ihā́ " vaha | úpa yajnáɷ havíç ca naḥ || [l] apā́m idám ny-áyanaɷ samudrásya[4] ni-vé-çanam | anyám te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyaɷ[5] çivó bhava || [m] námas te hárase çocíshe námas te astv[14] arcíshe | anyám te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyaɷ[5] çivó bhava || [n] nṛi-sháde vát || 3 || apsu-sháde váḍ, vana-sáde váḍ, barhi-sháde váṭ, suvar-víde váṭ || [o] yé devā́ devā́nâm yajníyâ yajníyânâɷ sam-vatsarī́ṇam úpa bhâ-gám ā́sate | ahutā́-'do havísho yajné asmínt[14] svayám juhu-dhvam mádhuno ghṛitásya || [p] yé devā́ devéshv ádhi deva-tvám ā́yan yé bráhmaṇaḥ pura-etā́ro asyá[5] | yébhyo ná

6, 1-5. (vikarsha P. 11, 3) agnisaṃskṛitiḥ; I. parishecanavikarsha-ṇâdayaḥ. [1] s. P. 3, 7. [2] so (°o ') AW, s. P. 12, 8. [3] so (°ɷs t°) AFW, s. P. 6, 14. [4] ohne avagraha. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] so (°e ') W, s. P. 12, 4; °é áv° A; atiçayena rakshakatvaṃ yathâ bha-vati tathâ, schol. [7] betont. [8] so (nû) AW, s. P. 3, 14. [9] dîpyate, schol. [10] so (°o aj°) AW, s. P. 12, 5 (11, 3). [11] so schon I, 3, 14, 8. 5, 5, 3. [12] so (°ó 'gne) AW, s. P. 12, 5. [13] so (°âɷ) AW, s. P. 9, 22. [14] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3.

'rté pávate dhā́ma kíṃ caná[4] ná té divó ná pṛithivyā́ ádhi snúshu || [q] prâṇa-dā́ḥ || 4 || apâna-dā́ vyâna-dā́ç cakshur-dā́ varco-dā́ varivo-dā́ḥ | anyáṃ te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyaṃ[5] çivó bhava || [r] agnís tigména çocíshâ yáṃsad víçvaṃ nỳ atríṇam | agnír no vaṃsate rayím || [s] [15] saí 'nā́[16] 'nîkena su-vidátro asmé[5 u. 17] yáshṭâ devā́ṃ[13] ā́-yajishṭhaḥ svastí[4] | ádabdho go-pā́ utá naḥ paras-pā́ ágne dyu-mád utá revád[4] didîhi || 5 || úpa, devā́n, vā́ṭ, prâṇadā́ç, cátaçcatvâriṃçac ca || 1 ||

5, 4, 4, 1 - 5, 3. — K. 17, 17. 18, 1. 21, 7. — Vs. 17, 1-16. Ç. 9, 1, 2, 5 - 2, 2, 5. Kâ. 18, 2, 1 - 3, 12. — oshádhîbhya ity osháḍhi-bhyaḥ — adhîti — açmán | te — avâkáyâ — avâttaram ity avât-taram | nadîshú | â[18] — sâ | imam — pâvake | eti — ruruce — nu | raṇé | eti — devân | iha | eti — nṛishada iti nṛi-sadé — apsushada ity ápsu-sadé — barhishada iti barhi-sadé — devâḥ — yajniyā́ḥ — ahutâda ity áhuta-adā́ḥ — devâḥ — adhîti — na | ṛite — pṛithivyâḥ | adhîti | — apânadâ ity ápâna-dâḥ — cakshurdâ iti cakshuḥ-dâḥ | varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — saḥ | enâ | anī́kena — asme iti — devân | âyájishṭha ity â-yajishṭhaḥ.

2. [a] yá imā́ víçvâ bhúvanâni júhvad ṛíshir hótâ ni-shasā́dâ[1 u. 2] pitā́ naḥ | sá â-çíshâ dráviṇam ichámânaḥ parama-chádo vára ā́ viveça || [b] viçvá-karmâ mánasâ yád ví-hâyâ dhâtā́ vi-dhâtā́ paramó 'tá saṃ-dṛik | téshâm ishṭā́ni sám ishā́ madanti yátra sapta-'rshī́n pará ékam âhúḥ || [c] yó naḥ pitā́ janitā́ yó vi-dhâtā́ yó naḥ sató abhy[3] ā́ sáj jajā́na || 1 || yó devā́nâṃ nâma-dhā́ éka evá táṃ sam-praçnáṃ bhúvanâ yanty anyā́ || [d] tá ā́ 'yajanta dráviṇaṃ sám asmâ ṛíshayaḥ

1. [15] so schon IV, 8, 18, 2. [16] so (sai 'n⁰) AW, s. P. 5, 17. [17] s. P. 4, 9. [18] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

2. vaiçvakarmaṇahomaḥ (sûktâbhyâm). [1] so (⁰sh) AW, s. P. 6, 4. [2] so (⁰â) AW, s. P. 3, 12. 8. [3] so (⁰o a⁰) AW, s. P. 11, 3.

pū́rve jaritā́ro ná bhûnā́ | asū́rtâ sū́rtâ rájaso vi-mā́ne yé bhûtā́ni sam-ákṛiṇvann imā́ni || [e] ná táṃ vidâtha yá idáṃ jajā́nâ 'nyád yushmā́kam ántaram bhavâti | nîhâréṇa[4] prā́vṛitâ[4] jálpyâ cā́ 'su-tṛ́ipa uktha-çā́saç caranti || [f] paró divā́ pará enā́ || 2 || pṛithivyā́ paró devébhir ásurair gúhâ yát | kám̐ svid gárbhaṃ prathamáṃ dadhra ā́po yátra devā́ḥ sam-ágachanta víçve || [g] tám íd gárbhaṃ prathamáṃ dadhra ā́po yátra devā́ḥ sam-ágachanta víçve | ajásya nā́bhâv ádhy ékam árpitam yásminn idáṃ víçvam bhúvanam ádhi çritám[5] || [h] viçvá-karmâ hy ájanishṭa devá ā́d íd gandharvó abhavad[3] dvitī́yaḥ | tṛitī́yaḥ pitā́ janitaú 'shadhînâm[4] || 3 || apā́ṃ gárbhaṃ vý̀ adadhât puru-trā́ || [i] cákshushaḥ pitā́ mánasâ hí dhī́ro ghṛitám ene[6] ajanan námnamâne[7] | yadé 'd ántâ ádadṛim̐hanta pū́rva ā́d íd dyā́vâ-pṛithivī́ aprathetâm || [k] viçvátaç-cakshur utá viçváto-mukho viçváto-hasta utá viçvátas-pât | sám bâhú-bhyâṃ námati sám pátatrair dyā́vâ-pṛithivī́ janáyan devá ékaḥ || [l] kím̐ svid âsîd adhi-shṭhā́nam[8] â-rámbhaṇaṃ katamát[4] svit kím âsît | yádî[9] bhū́miṃ janáyan || 4 || viçvá-karmâ ví dyā́m aúrṇon mahinā́ viçvá-cakshâḥ || [m] kím̐ svid vánaṃ ká u sá vṛikshá âsîd yáto dyā́vâ-pṛithivī́ nish-ṭatakshúḥ[10] | mánîshiṇo mánasâ pṛicháté[11] 'd u tád yád adhy-átishṭhad bhúvanâni dhâráyan || [n] yā́ te dhā́mâni paramā́ṇi yā́ 'vamā́ yā́ madhyamā́ viçva-karmann uté 'mā́ | çíkshâ[2] sákhi-bhyo havíshi svadhâ-vaḥ svayáṃ yajasva tanúvaṃ jushâṇáḥ || [o] vâcás pátiṃ[12] viçvá-karmâṇam ûtáye || 5 || mano-yújaṃ vā́je adyā́[13 u. 2] huvema | sá no nédishṭhâ hávanâni joshate viçvá-çambhûr

---

2. [4] ohne avagraha. [5] nicht componirt (mit ádhi). [6] s. P. 4, 11. [7] s. P. 4, 38. [8] zu sh s. P. 6, 10. 11. [9] so (°î) AW, s. P. 3, 13. [10] s. P. 6, 5. 7, 13. [11] betont! [12] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27. [13] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3.

ávase sâdhú-karmâ || p [14] víçva-karman havíshâ vâvṛidhânáḥ svayám̱ yajasva tanúvam̱ jushâṇáḥ | múhyantv anyé abhítaḥ [13 u. 4] sapátnâ [4] ihā́ 'smā́kam maghá-vâ sûrír astu || q [14] víçva-karman havíshâ várdhanena trâtā́ram índram akṛiṇor avadhyám | tásmai víçaḥ sám anamanta pûrvī́r ayám ugró vi-havyo yáthā́ 'sat || r samudrā́ya [4] vayúnâya síndhûnâm pátaye námaḥ | nadī́nâṁ sárvâsâm pitré juhutā́ [2] viçvá-karmaṇe víçvā́ 'hā́ 'martyaṁ havíḥ || 6 || jajánai, 'naú, 'shadhínâm, bhū́miṃ janáyann, ûtáye, námo, náva ca || 2 ||

5, 4, 5, 4. — K. 18, 1. 2. (21, 8). — Vs. 17, 17-32. Ç. 9, 2, 2, 6. K. 18, 3, 12. 13. — nishasâdeti ni-sasâdá — varé | eti — vihā́yâ iti vi-hâyâḥ — paramâ | uta — saptarshîn iti sapta-ṛishîn — sataḥ | abhi | eti | sat — te | eti | ayajanta — asmai — asûrtā́ | sûrtā́ — nihâreṇá | prâvṛitâḥ — asutṛipa ity ásu-tṛipáḥ — dadhre — nâbhaú | adhîti — adhîti | çṛitam [5] — janitâ | oshádhînâm — ene iti | ajanat | namnámâne iti | yadâ | it — pûrvé — viçvatáspâd iti viçvatáḥ-pât — yadi — aurṇót — nishṭatakshur iti niḥ-tatakshuḥ — pṛichatá | it — yâ | avamâ — uta | imâ | çikshá — vâcaḥ | patim — adya — abhitáḥ | sapatnā́ḥ — juhuta — viçvā́ | ahā́ | amártyam.

3. a úd enam ut-tarā́m̱ nayā́ 'gne ghṛitenâ [1] "-huta | râyás pósheṇa [2] sáṁ sṛija pra-jáyâ ca dhánena ca || b índre 'mám pra-tarā́m̱ kṛidhi sa-jâtā́nâm asad vaçī́ | sám enam̱ várcasâ sṛija devébhyo bhâga-dhā́ asat || c yásya kurmó havír gṛihé tám agne vardhayâ [3] tvám | tásmai devā́ ádhi bravann ayám̱ ca bráhmaṇas pátiḥ [2] || d [4] úd u tvâ víçve devā́ḥ || 1 || ágne bhárantu cítti-bhiḥ | sá no bhava çivá-tamaḥ

---

2. [14] beide Verse finden sich, aber nur mit den pratika, bereits in IV, 3, 13, 8; s. die Note [27] daselbst.

3. agnipraṇayanam. [1] unbetont, weil zum Vocativ gehörig. [2] so (°s p°)AW, s. P. 8, 29. 27. [3] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 10. [4] so schon IV,2, 3, 1.

su-prátîko vibhắ-vasuḥ ‖ [e] páñca díço daivîr yajnám avantu
devī́r ápắ 'matiṃ durmatím bắdhamânâḥ | râyás póshe[2]
yajná-patim â-bhájantîḥ ‖ [f] râyás póshe[2] ádhi[5] yajnó asthât[5]
sám-iddhe agnắv[5] ádhi mâmahânáḥ | ukthá-pattra[6] ī́ḍyo
gṛibhîtás taptáṃ gharmám pari-gṛíhyâ 'yajanta ‖ [g] ûrjắ yád
yajnám áçamanta devắ daívyâya dhartré jóshṭre | deva-çrī́ḥ
çrī́-maṇâḥ[7] çatá-payâḥ ‖ 2 ‖ pari-gṛíhya devắ yajnám
âyan ‖ [h] sū́rya-raçmir hári-keçaḥ purástât[8] savitắ jyótir úd
ayâᴗ[9] ájasram | tásya pûshắ pra-saváṃ yâti deváḥ sam=
-páçyan víçvâ bhúvanâni go-pắḥ ‖ [i] devắ devébhyo adhvar=
yánto[5 u. 8] asthur[5] vîtáᴗ çamitré çamitắ yajádhyai | turī́yo
yajnó yátra havyám éti tátaḥ pâvakắ â-çísho no jushan=
tâm ‖ [k] vi-mắna eshá divó mádhya âsta â-paprivắn ródasî[10]
antáriksham[8] | sá viçvắcîr[8] abhí ‖ 3 ‖ cashṭe ghṛitắcîr[8]
antarắ pū́rvam áparaṃ ca ketúm ‖ [l] ukshắ samudró[8] aru=
ṇáḥ[5] su-parṇáḥ pū́rvasya yónim pitúr ắ viveça | mádhye
divó ní-hitaḥ pṛíçnir áçmâ ví cakrame rájasaḥ pâty ántau ‖
[m] índraṃ víçvâ avîvṛidhant samudrá-vyacasaṃ gíraḥ | rathī́=
-tamaᴗ[11] rathînắṃ vắjânâᴗ sát-patim pátim ‖ [n] sumna-hū́r
yajnó devắᴗ[9] ắ ca vakshad, yákshad agnír devó devắᴗ ắ
ca vakshat | [o] [12] vắjasya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agra=
bhît | áthâ[3] sapátnâᴗ[8 u. 9] índro me ni-grâbhéṇắ 'dharâᴗ[9]
akaḥ ‖ [p] [12] ud-grâbháṃ ca ni-grâbháṃ ca bráhma devắ avî=
vṛidhan | áthâ[3] sapátnân[8 u. 13] indrâ-'gnī́ me vishûcī́nân[8]
vỳ asyatâm ‖ 4 ‖ víçve deváḥ, çatápayâ, abhí, vắjasya, sháḍ-
viᴗçatiç ca ‖ 3 ‖

5, 4, 6, 1-6. — K. 18, 3. 21, 8. — Vs. 17, 50-64. Ç. 9, 2,
3, 7-22. Kâ. 18, 3, 14-21. — ghṛi̱te̱na̱ | â̱hu̱tety ắ-hu̱ta̱ | râ̱yaḥ

---

3. [5] so (°e a° und °o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] patra ACDW.
[7] s. P. 7, 9. [8] ohne avagraha. [9] so (°âᴗ) AW, s. P. 9, 21. 22.
[10] s. P. 4, 17. [11] s. P. 3, 7. [12] so schon I, 1, 13, 1. 6, 4, 2. [13] so
(°ân) AW.

— vardhaya — brahmàṇaḥ — devâḥ — çrîmàṇâ iti çrî-maṇâḥ — ud iti | ayân — madhyè | âste — rodàsî iti — rathîtàmam iti rathi-tamam — devân — athà | sapatnâu — adhàrân — athà.

4. [a] âçúḥ çíçâno vrishabhó ná yudhmó ghanâghanáḥ[1] kshóbhaṇaç carshaṇînā́m | sam-krándano 'ni-mishá eka-vîráḥ çatáṃ sénâ ajayat sâkám índraḥ || [b] sam-krándanenâ 'ni-mishéṇa jishṇúnâ yut-kâréṇa duç-cyavanéna dhrishṇúnâ | tád índreṇa jayata tát sahadhvaṃ yúdho nara íshu-hastena vríshṇâ || [c] sá íshu-hastaiḥ sá nishañgí-bhir vaçī́ sáṃ-srashṭâ sá yúdha índro gaṇéna | saṃsrishṭa-jít soma-pā́ bâhu-çardhỳ ûrdhvá-dhanvâ práti-hitâbhir ástâ || [d] bríhaspate[1] pári dîya[2] || 1 || ráthena raksho-hā́ 'mítrâṃ[3] apa-bā́dhamânaḥ | pra-bhañjánt sénâḥ pra-mriṇó yudhā́ jáyann asmā́kam edhy avitā́ ráthânâm || [e] gotra-bhídaṃ go-vídaṃ vájra-bâhuṃ jáyantam ájma pra-mriṇántam ójasâ | imáṃ sa-jâtâ ánu vîrayadhvam índraṃ sakhâyó 'nu[4] sáṃ rabhadhvam || [f] bala-vijnâyá sthávirah prá-vîraḥ sáhasvân[1] vâjī́ sáhamâna ugráḥ | abhí-vîro abhí-satvâ[5 u. 6] saho-jā́ jaítram indra rátham ā́ tishṭha go-vít || [g] abhí gotrā́ṇi sáhasâ gā́hamâno 'dâyáḥ[7] || 2 || vîráḥ çatá-manyur índraḥ | duç-cyavanáḥ pritanâshā́ḍ[1] ayudhyò 'smā́kaṃ[8] sénâ avatu prá yut-sú || [h] indrá âsâṃ netā́ bríhaspátir[1] dákshiṇâ yajnáḥ purá etu sómaḥ | deva-senā́nâm abhi-bhañjatînā́ṃ jáyantînâm marúto yantv ágre || [i] índrasya vríshṇo váruṇasya rā́jna âdityā́nâm marútâṃ çárdha ugrám | mahā́-manasâm bhuvana-cyavā́nâṃ ghósho de-

---

4. apratirathasûktam (agnipraṇayanâñgam). [1] ohne avagraha. [2] so (°â) AW; dîyâ P. 3, 12 (da P. die Abtheilung in kaṇḍikâ nicht anerkennt), s. Note [13]. [3] so (°âṃ) AW, s. P. 9, 21. [4] so (°o 'n°) AW, s. P. 12, 4. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] zu s° s. P. 6, 12. [7] so (°o 'd°) AW, s. P. 12, 8. [8] so (°o 's°) AW, s. P. 12, 7.

vā́nâṃ jáyatâm úd asthât ‖ [k] asmā́kam índraḥ sám-ṛiteshu dhvajéshv asmā́kaṃ yā́ íshavas tā́ jayantu ‖ 3 ‖ asmā́kaṃ vîrā́ út-tare bhavantv asmā́n[9] u devà avatà[10] háveshu ‖ [l] úd dharshaya maghavann ā́yudhâny[1] út sátvanâm mâma-kā́nâm máhâᴗsi | úd vṛitra-han vâjínâṃ vā́jinâny úd ráthâ-nâṃ jàyatâm etu ghóshaḥ ‖ [m] úpa pré 'ta jáyatâ[10] nara sthirā́ vaḥ santu bâhávaḥ | índro vaḥ çárma yachatv anâ--dhṛishyā́ yáthā́ 'satha ‖ [n] áva-sṛishṭâ párâ pata çáravye bráhma-saᴗçitâ | gáchâ 'mítrân prá ‖ 4 ‖ viça maí 'shâṃ káṃ canó[1] 'c chishaḥ ‖ [o] mármâṇi te várma-bhiç châdayâmi sómas tvâ rā́jâ 'mṛítenâ 'bhi vastâm | urór várîyo várivas te astu[11] jáyantaṃ tvā́m ánu madantu devā́ḥ ‖ [p] yátra bâṇā́ḥ sam-pátanti kumârā́[1] vi-çikhā́ iva | índro nas tátra vṛitra-hā́ viçvâ-hā́[12] çárma yachatu ‖ 5 ‖ díyâ[13], 'dâyó, jayantv, amítrân prá, catvâriᴗçác ca ‖ 4 ‖

5, 4, 6, 3.4. — K. 18, 5. 21, 10. — Vs. 17, 33-49. Ç. 9, 2, 3, 6, Kâ. 18, 3, 17. (11, 1, 9. 13, 3, 10). — gha̱nâ̱gha̱naḥ[14] — a̱ni̱mi̱sha ity àni-mi̱shaḥ — so̱ma̱pâ iti soma-pâḥ | bâ̱hu̱ça̱r-dhîti bâhu-ça̱rdhî — di̱ya̱ — a̱mitrā́n — anù | sam iti — ba̱la̱vi̱jnâ̱ya iti bala-vi̱jnâ̱yaḥ — sahàsvân — sa̱ho̱jâ iti sahaḥ--jâḥ — a̱dâ̱yaḥ — pṛi̱ta̱nâ̱shâṭ — tâ̱ḥ | ja̱ya̱ntu̱ — a̱va̱ta̱ — ud iti | ha̱rsha̱ya̱ — âyúdhâni — upà | preti — ja̱ya̱ta̱ — sthi̱râḥ — a̱nâ̱dhṛi̱shyâ ity ànâ-dhṛi̱shyâḥ — asàtha — gachà | a̱mitrā́n — mâ | e̱shâ̱m — ud iti | çi̱sha̱ḥ — a̱mṛi-tèna — ku̱mâ̱râḥ — vi̱çvâ̱heti viçva-hâ[12].

5. [a] prā́cîm[1] ánu pra-díçam pré 'hi vidvā́n[2] agnér

---

4. [9] so (°ân) AW. [10] so (°â) AW, s. P. 3, 10. [11] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [12] s. P. 3, 5 (an andern Stellen, mit anderm Accent, als Compositum viçvā́-'hâ s. IV, 6, 6, 3, oder gar als zwei Wörter: víçvà | áhâ s. IV, 6, 2, 6). [13] da in diesem â das ā́ von adâyo mit drin steckt, läfst sich nicht entnehmen, ob als Text hier diyâ oder díya aufzufassen ist. [14] ghanàghana iti ghanâ-ghanaḥ D prima manu.

5. agnisthâpanam (cityârohaṇâdayo mârutahomântà aṅgaviçeshâḥ). [1] ohne avagraha. [2] so (°ân) AW.

agne puró-agnir[3] bhave 'há | viçvà ā́çâ dī́dyâno ví bhâhy ū́rjaṃ no dhehi dvi-páde cátush-pade || [b] kramádhvam agnínâ nā́kam úkhyaṏ hásteshu bíbhrataḥ | diváḥ prishṭháṏ[4] súvar gatvā́ miçrā́ devébhir âddhvam[5] || [c] prithivyā́ ahám úd antárikshamì[1] ā́ 'ruham antárikshâd dívam ā́ 'ruham | divó nā́kasya prishṭhā́t súvar jyótir agâm || 1 || ahám || [d] súvar yánto nā́ 'pe ''kshanta ā́ dyā́ṏ rohanti ródasî[6] | yajnáṃ yé viçváto-dhâraṏ sú-vidvâṏso vi-teniré || [e] ágne pré 'hi prathamó devā̆-yatā́ṃ cákshur devā́nâm utá mártyânâm | íyakshamâṇâ bhrígu-bhiḥ sa-jóshâḥ súvar yantu yájamânâḥ svastí[1] || [f] [7]náktoshā́sâ[1] sá-manasâ ví-rûpe[6] dhâpáyete[6] çíçum ékaṏ samîcī́[1 u. 6] | dyā́vâ kshā́mâ[8 u. 9] rukmó antár[10] ví bhâti devā́ agníṃ dhârayan draviṇo-dā́ḥ || [g] ágne sahasrâ-'ksha || 2 || çata-mûrdhañ chatáṃ[11] te prâ-'ṇā́ḥ sahásram apâ-'nā́ḥ | tváṏ sâhasrásya râyá íçishe tásmai te vidhema vā́jâya svā́hâ[1] || [h] su-parṇò 'si[12] garútmân[1] prithivyā́ṏ sîda, prishṭhé prithivyā́ḥ sîda, bhâsā́ 'ntáriksham ā́ priṇa, jyótishâ dívam út tabhâna[13], téjasâ díça úd driṏha || [i] â-júhvânaḥ su-prátîkaḥ purástâd[1] ágne svā́ṃ yónim ā́ sîda sâdhyā́ | asmínt sadhá-sthe ádhy[14] út-tarasmin víçve devâḥ || 3 || yájamânaç ca sîdata || [k] pré-'ddho agne[8] dîdihi puró nó 'jasrayâ[15] sûrmyâ yavishṭha | tvā́ṏ çáçvanta úpa yanti vā́jâḥ || [l] vidhéma te paramé jánmann agne vidhéma stómair ávare sadhá-sthe | yásmâd yóner ud-ā́rithâ[9] yáje tám prá tvé[16] havī́ṏshi juhure sám-iddhe || [m] tā́ṏ savitúr várenyasya citrā́m ā́ 'háṃ vriṇe su-matíṃ viçvá-janyâm | yā́m asya

---

5. [3] so (⁰o a⁰) ACDW, s. P. 11, 3. [4] so (⁰ḥ p⁰) AW, s. P. 8, 28. [5] âdhvam ACDW. [6] s. P. 4, 17. 11. 40. 31. [7] so schon IV, 1, 10, 4. [8] nicht componirt. [9] so (⁰â) AW, s. P. 3, 10. 8. [10] so (⁰o an⁰) AW, s. P. 11, 3. 12, 7 schol. (8, 16. 18 schol.) [11] ⁰nch⁰ A, ⁰ṃcch⁰ W. [12] so (⁰o 'si) AW, s. P. 12, 2. [13] s. P. 5, 14. [14] so (⁰e a⁰) AW, s. P. 11, 3. [15] so (no 'j⁰) AW, s. P. 12, 5. [16] s. P. 4, 10.

Káṇvo áduhat[3] prá-pînâ◡[17] sahásra-dhârâm ‖ 4 ‖ páyasâ mahī́ṃ gā́m ‖ [n] [18]saptá te agne[14] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ḥ saptá 'rshayaḥ saptá dhā́ma priyā́ṇi | saptá hótrâḥ sapta-dhā́ tvâ yajanti saptá yónîr ā́ pṛiṇasvâ[9] ghṛiténa ‖ [o] îdṛíñ[1] câ 'nyâdṛíñ[1] cai 'tâdṛíñ[1] ca prati-dṛíñ ca mitáç ca sám-mitaç ca sá-bharâḥ | [p] çukrá-jyotiç ca citrá-jyotiç ca satyá-jyotiç ca jyótishmâ◡ç[1] ca satyáç ca 'rta-pā́ç cā́ 'ty-a◡hâḥ ‖ 5 ‖ [q] ṛita-jíc ca satya-jíc ca sena-jíc ca su-shéṇaç[19] cā́ 'nty-amitraç ca dûré-amitraç[20] ca gaṇáḥ | [r] ṛitáç ca satyáç ca dhruváç ca dharúṇaç ca dhartā́ ca vi-dhartā́ ca vi-dhâ-rayáḥ | [s] îdṛíkshâsa[1] etâdṛíkshâsa[1] û[21] shú[19] ṇaḥ[22] sadṛí-kshâsaḥ[1] práti-sadṛikshâsa é 'tana | [t] mitā́saç ca sám-mi-tâsaç ca na ûtáye sá-bharaso maruto yajné asmínn[14]. [u] índraṃ daívîr víço marútó 'nu-vartmâno[23], yáthé 'ndraṃ daívîr víço marútó 'nu-vartmâna[23] evám imáṃ yájamânaṃ daívîç ca víço mā́nushîç cā́ 'nu-vartmâno bhavantu ‖ 6 ‖
agâ◡, sahasrâksha, devâḥ, sahásradhârâm, átya◡hâ, ánuvartmânaḥ, shó-ḍaça ca ‖ 5 ‖

5, 4, 7, 1-7. — K. 18, 4. 6. 21, 9. 10. — Vs. 17, 65-86. Ç. 9, 2, 3, 24 - 3, 1, 26. Kâ. 18, 4, 1-25. — p̱uroàgṉir iti p̱uraḥ-a̱gṉiḥ — âçā́ḥ — mi̱çrâḥ — eti | a̱ru̱ha̱m — na | apeti | îksha̱nte̱ — rodàsî̱ iti — iyàkshamâṇâḥ — naktoshâsā́ — virū́pe̱ iti̱ vi-rû̱pe̱ | dhâ̱pa̱ye̱te̱ iti — sa̱mî̱cî iti — kshâmà — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ — bhâ̱sâ | a̱ntariksham — sta̱bhâ̱na̱ — sâ̱dh-yâ[24] — ajàsrayâ — u̱dâri̱thety út-âritha — tve iti — eti | a̱ham — prapī́nâ̱m iti̱ pra-pînâ̱m — ṛishàyaḥ — pṛiṇa̱sva̱ — î̱dṛiñ — a̱nyâ̱dṛiñ — e̱tâ̱dṛiñ — pra̱ti̱dṛiññ iti prati-dṛiñ — jyotishmân — su̱sheṇa̱ iti su-senàḥ — antyàmitra̱ ity anti-a̱mi̱tra̱ḥ — dû̱reàmitra̱ iti dû̱re-a̱mi̱tra̱ḥ — î̱dṛikshā́saḥ — e̱tâ̱dṛikshā́saḥ | u̱ | sv iti | na̱ḥ | sa̱dṛikshā́saḥ | pratisadṛi-

---

5. [17] mit dentalem n. [18] so schon I, 5, 2, 4. 3, 2. [19] s. P. 6, 2. 13, 6. [20] so (°e-a°) AW. [21] s. P. 3, 14. [22] s. P. 7, 2. [23] so (°o 'nu°) AW, s. P. 12, 4. [24] sádhvíṃ samîcînâm, schol.

kshâsa iti prati-sadrikshâsaḥ | eti | itana — marutáḥ | anú-vartmâna ity anú-vartmânaḥ.

24. açvamedhaḥ (6, 6—9)*).

6. [a] jîmū́tasye 'va bhavati prátîkam yád varmī́ yā́ti sa-mádâm upá-sthe | ánâ-viddhayâ tanúvâ jaya tváꞷ sá tvâ vármaṇo mahimā́ pipartu || [b] dhánvanâ gā́ dhánvanâ 'jím jayema dhánvanâ tīvrā́ḥ sa-mádo jayema | dhánuḥ çátror apa-kâmám kriṇoti dhánvanâ sárvâḥ pra-díço jayema || [c] vakshyántî 'vé 'd ā́ ganîganti kárṇam priyáꞷ sákhâyam pari-shasvajânā́ | yóshe 'va çiṅkte ví-tatā́ 'dhi dhánvan || 1 || jyā́ iyáꞷ[1] sámane pârâyantî || [d] té[2] â-cárantî[2] sámane 'va yóshâ mâtê 'va putrám bibhritâm upá-sthe[3] | ápa çátrûn vidhyatâꞷ sam-vidâné[2] ā́rtnî[2] imé[2] vi-shphurántî[2]-[4] amítrân || [e] bahvînā́m pitā́ bahúr asya putráç ciççā́ kriṇoti sámanâ 'va-gátya | ishu-dhíḥ sáṅkâḥ[5] prítanâç ca sárvâḥ prishṭhé ní-naddho jayati prá-sûtaḥ || [f] ráthe tíshṭhan nayati vâjínaḥ puró yátra-yatra kâmáyate su-shârathíḥ[6] | abhī́çûnâm[7] mahimā́nam || 2 || panâyata mánaḥ paççā́d ánu yachanti raçmáyaḥ || [g] tîvrā́n ghóshân kriṇvate vrísha-pâṇayó 'çvâ[8] ráthebhiḥ sahá vâjáyantaḥ | ava-krā́mantaḥ prá-padair amítrân kshiṇánti çátrûꞷr[9] ánapa-vyayantaḥ | [h] ratha-vā́ha-

---

*) s. Ind. Stud. 3, 375. 382-3. agniprakaraṇe sambandhâbhâvâd ita utkrishya açvamedhaprakaraṇe sambandho drashṭavyaḥ | adhyayanârtham eva kevalam atra mantrapâṭhaḥ, schol.

6-9. mahâprishṭham Ind. Stud. l. c., prishṭhya P. 11, 3. 9, 20; 6. açvamedhakartuḥ rathasajjîkaraṇabhâvini (?) kavacasvîkârâdîny aṅgâni. [1] so (°â i°) AW, s. P. 10, 18. [2] s. P. 4, 20. [3] s. P. 4, 21. [4] s. P. 6, 13. (8). [5] oder ob saṃkâḥ, wie ACDW? also eigentlich Compositum? samyak prâptâḥ, schol. s. Nir. 9, 14. [6] so ADFW, susâ° C, s. P. 6, 2. [7] ohne avagraha. [8] so (°o ') AW, s. P. 12, 7. [9] so (°ûꞷr, °âꞷ) AW, s. P. 9, 20.

naᴗ havír asya nā́ma yátrā́ "yudhaṃ[7] ní-hitam asya várma | tátrâ[10] rátham úpa çagmáᴗ sadema viçvā́-'hâ[11] vayáᴗ su-manasyámânâḥ || [i] svâdu-shaᴗsádaḥ[12] pitáro vayo-dhā́ḥ kṛichre-çrítaḥ çáktî-vanto[13] gabhîrā́ḥ | citrá-senâ íshu-balâ ámṛidhrâḥ sató-vîrâ urávo vrâta-sâhā́ḥ || [k] brā́hmaṇâsaḥ || 3 ||

pítaraḥ sómyâsaḥ çivé[14] no dyā́vâpṛithivī́ anéhasâ | pûshā́ naḥ pâtu dur-itā́d ṛitâ-vṛidho[15] rákshâ[10] mā́kir[7] no aghá-çaᴗsa[16] îçata || [l] su-parṇáṃ vaste mṛigó asyâ[16] dánto góbhiḥ[7] sáṃ-naddhâ patati prá-sûtâ | yátrâ[10] náraḥ sáṃ ca ví ca drávanti tátrâ 'smá-bhyam íshavaḥ çárma yaᴗsan || [m] ṛíjîte pári vṛiñgdhi[17] nó 'çmâ[8] bhavatu nas tanū́ḥ | sómo ádhi[16] bravîtu nó 'ditiḥ[8] || 4 || çárma yachatu || [n] ā́ jañgh-anti sā́nv eshâṃ jaghánâᴗ[9] úpa jighnate | áçvâ-'jani prá-cetasó 'çvânt[8] samát-su codaya || [o] áhir iva bhogaíḥ páry eti bâhúṃ jyā́yâ hetím pari-bā́dhamânaḥ | hasta-ghnó víçvâ vayúnâni vidvā́n púmân púmâᴗsam pári pâtu viçvátaḥ[7] || [p] vánaspate[7] vîḍv-añgo hí bhûyā́ asmát-sakhâ pra-táraṇaḥ su-vī́raḥ | góbhiḥ[7] sáṃ-naddho asi[18] vîḍáyasvâ "-sthâtā́ te jayatu jétvâni || [q] diváḥ pṛithivyā́ḥ pári[19] || 5 || ója úd-bhṛitaṃ vánaspáti-bhyaḥ páry ā́-bhṛitaᴗ sáhaḥ | apā́m ojmā́-nam pári góbhir[7] ā́-vṛitam índrasya vájraᴗ havíshâ ráthaṃ yaja || [r] índrasya vájro marútâm ánîkam mitrásya gárbho váruṇasya nā́bhiḥ | sé 'mā́ṃ[20] no havyá-dâtiṃ jushâṇó déva ratha práti havyā́ gṛibhâya || [s] úpa çvâsaya pṛithivī́m utá dyā́m puru-trā́ te manutâṃ ví-shṭhitaṃ jágat | sá dundubhe sa-jū́r índreṇa devaír dûrā́t || 6 || dávîyo ápa[16] sedha çát-rûn || [t] ā́ krandaya bálam ójo na ā́ dhâ ní shṭanihi[21] dur-

---

5. [10] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [11] s. die Note [12] zu IV, 6, 4, 5. [12] s. P. 6, 2. [13] s. P. 3, 7. [14] s. P. 4, 11. [15] s. P. 3, 2. [16] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [17] °ñdh° ACDW. [18] so (°o asi) AW, s. P. 12, 3. [19] s. P. 8, 28 schol. [20] s. P. 5, 17. [21] s. P. 6, 4 (Whitney p. 161. 168).

-itā bādhamānaḥ | ápa protha dundubhe duchúnâ◡[7 u. 9] itá índrasya mushṭír asi vīḍáyasva ‖ [a] ā 'mūr aja praty-āvar-taye[22] 'māḥ ketu-mád dundubhír vâvadîti | sám áçva-par-ṇâç cáranti[23] no náro 'smākam[8] indra rathíno jayantu ‖ 7 ‖
dhánvan, mahimánam, brāhmaṇâsó, 'ditiḥ, pṛithivyāḥ pári, dûrád, ékacatvâ-ri◡çac ca ‖ 6 ‖

K. Açv. 6, 1. — Vs. 29, 38-57. — gâḥ — vakshyantī | iva | it | eti — parishasvajâneti pari-sasvajânâ | yoshā | iva | çiñkte[24] — jyâ | iyam — te iti — âcarántī ity ā-carántī | samánâ | iva — mâtâ | iva — upastha ity upa-sthe — sam-vidâne iti sam-vidâne | ârtnî iti | ime iti | vishphurantī iti vi-sphurantī — samánâ | avagatyety áva-gatyá — sam-kāḥ — sushârathir iti su-sârathiḥ | abhîçūnâm — açvāḥ — çatrūn — âyúdham — tatrá — viçvâheti viçvâ-ahā[11] — svâ-dushaṃsada iti svâdu-saṃsadâḥ — çaktīvanta iti çakti-vantaḥ — çive iti — ritâvṛidha ity ṛita-vṛidhaḥ | rakshá | mâkiḥ — asyâḥ | dantâḥ — yatrá — aditiḥ — sânú — açvājanîty açvá-ajani — jyâyāḥ — âsthâtety ā-sthâtâ — parîti | âbhṛi-tam ity â-bhṛitam — saḥ | imâm — vishṭhitam iti vi-sthi-tam — eti | dhâḥ | niḥ | stanihi — duchunān — eti | amûḥ — pratyâvártayeti prati-âvártaya — caránti.

7. [a1] yád ákrandaḥ prathamám jāyamâna ud-yánt sam-udrād[2] utá vâ púrîshât | çyenásya pakshā hariṇásya bâhū[3] upa-stútyam máhi jâtám te arvan[4] ‖ [b] yaména dattám tritá enam âyunag[5] índra eṇam[6] prathamó ádhy[4] atishṭhat | gan-dharvó asya[4] raçanām agribhṇât sūrâd áçvam vasavo nír atashṭa ‖ [c] ási yamó ásy[7] âdityó arvann[4] ási tritó gúhyena vraténa | ási sómena samáyâ ví-priktaḥ ‖ 1 ‖ âhús te[8]

---

6. [22] als Compositum. [23] betont! [24] °ñt° ADW.

7-9. homaḥ, açvastomîyâ mantrâḥ pañcatriṅçat, avaçishṭâs tu pañ-camakâṇḍe samâmnâyante (s. V, 1, 11. 2, 11. 12. 4, 12). [1] so schon IV, 2, 8, 1. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 5. [4] so (°e a° und °o a°) AW, s. P. 11, 3. [5] so (ây°) ACDW. [6] zu ṇ s. P. 7, 8. [7] so (°o asy) AW, s. P. 12, 8. [8] so (°s te) AW.

triṇi diví bándhanâni ‖ [d] triṇi ta âhur diví bándhanâni triṇy ap-sú triṇy antáḥ samudré [2] | uté 'va me váruṇaç chantsy arvan yátrâ [9] ta âhúḥ paramáṃ janítram ‖ [e] imā te vâjinn ava-mārjanânî 'mā çaphānâu sanitúr ni-dhānâ | átrâ [9] te bhadrā raçanā apaçyam ṛitásya yā abhi-rákshanti go-pāḥ ‖ [f] âtmānaṃ te mánasâ "rād ajânâm avó divā ‖ 2 ‖ patáy= antam pataṃgám [2] | çiro apaçyam [4] pathí-bhiḥ su-gébhir areṇú-bhir jéhamânam patatrí ‖ [g] átrâ [9] te rûpám ut-tamám apaçyaṃ jígîshamâṇam ishá ā padé góḥ | yadā te márto ánu [10] bhógam ānaḍ ād íd grásishṭha óshadhîr [2] ajîgaḥ [11] ‖ [h] ánu tvâ rátho ánu [10] máryo arvann [4] ánu gāvó 'nu [12] bhá= gaḥ kanînâm | ánu vrātâsas táva sakhyám îyur ánu devā mamire vîryam ‖ 3 ‖ te ‖ [i] hiraṇya-çṛiñgó 'yo [12] asya [4] pādâ máno-javâ ávara índra âsît | devā íd asya havir= -ádyam âyan yó árvantam [4] prathamó adhy-átishṭhat [4] ‖ [k] îrmā-'ntâsaḥ sílika-madhyamâsaḥ sáu çūraṇâso [13] divyāso átyâḥ [4] | haṃsā iva çreṇi-çó yatante [14] yád ākshishur div= yám ájmam áçvâḥ ‖ [l] táva çárîram patayishṇv arvan táva cittáṃ vāta iva dhrájîmân [2] | táva çṛiñgâṇi ví-shṭhitâ puru= -trā 'raṇyeshu járbhurâṇâ caranti ‖ [m] úpa ‖ 4 ‖ prā 'gâc chásanaṃ vâjy árvâ deva-drîcâ mánasâ dīdhyânaḥ | ajáḥ puró nîyate nābhir asyā 'nu paçcāt kaváyo yanti rebhāḥ ‖ [n] úpa prā 'gât paramáṃ yát sadhá-stham árvâu [15] áchâ [9] pitáram mâtáraṃ ca | adyā [9] devāñ júshṭa-tamo [16] hí gamyā áthā " çâste dâçúshe vāryâṇi ‖ 5 ‖ vípṛikto, divā, vîryàm, úpaí, 'kân ná catvâriṃçác ca ‖ 7 ‖

K. Açv. 6,3. — Vs. 29,12-24. — bâhû iti — âyunak — enam — vasavaḥ — te | âhuḥ — atrâ | te | bhadrâḥ —

7. [9] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [10] so (°o anu) AW, s. P. 11, 5 (gegen 12, 4). [11] s. P. 8, 8. [12] so (°o ') AW, s. P. 12, 4. [13] als zwei Wörter! sam gehört zu yatante, s. Mahîdhara. [14] s. schol. zu P. 4, 38. [15] so (°âu) AW, s. P. 9, 20. [16] °nj° A, °ṃj° W.

ârât | ajânâm — atrà | te — ishah | eti — ajîgah — de-vâh — ayàh | asya | pâdâh — avàrah — îrmântãsa itîrma-antâsah — sam iti | çûrâṇâsaḥ — patayishṇu — dhrajîmân — vishṭhiteti vi-sthitâ — arâṇyeshu — upa | preti | agât — vâjî — arvân | achà — adya — athà | eti.

8. [a] mã no mitró váruṇo aryamã[1] "yúr índra ṛibhu-kshã marútaḥ pári khyan | yád vâjíno devá-jâtasya sápteḥ pra-vakshyãmo vidáthe vîrỳâṇi || [b] yán nir-ṇíjâ rékṇasâ prã-vṛitasya[2] râtím gṛibhîtãm mukható[2] náyanti | sú-prâñ ajó mémyad viçvá-rûpa indrâ-pûshṇóḥ priyám ápy eti pãthaḥ || [c] eshá chãgaḥ puró áçvena[1] vâjínâ pûshṇó bhâgó nîyate viçvá-devyaḥ | abhi-príyam yát puroḍãçam[2] árvatâ tváshṭé 't || 1 || enaṃ sauçravasãya[2] jinvati || [d] yád dhavíshyam ṛitu-çó deva-yãnam trír mãnushâḥ páry áçvam náyanti | átrâ[3] pûshṇáḥ prathamó bhâgá eti yajnám devébhyaḥ prati-vedáyann ajáḥ || [e] hótâ 'dhvaryúr ã-vayâ agnim-indhó grâva-grâbhá utá çáṃstâ sú-vipraḥ | téna yajnéna sv̀-araṃkṛitena sv̀-ishṭena vakshánâ ã pṛiṇadhvam || [f] yûpa-vraskã utá yé yûpa-vâhãç cashâlam yé açva-yûpãya[4] tákshati | yé cã 'rvate pácanaṃ sam-bháranty utó || 2 || téshâm abhí-gûrtir na invatu || [g] úpa prã 'gât su-mán me 'dhâyi[5] mánma de-vãnâm ãçâ úpa vîtá-pṛishṭhaḥ | ánv enaṃ víprâ ṛishayo madanti devãnâm pushṭé cakṛimâ[3] su-bándhum || [h] yád vâ-jíno dãma saṃ-dãnam árvato yã çîrshaṇỳâ raçanã rájjur asya | yád vâ ghâ 'sya prá-bhṛitam âsỳe tṛíṇaṃ sárvâ tã te ápi[4] devéshv astu || [i] yád áçvasya kravíshaḥ || 3 || má-kshikã "ça yád vâ svárau svá-dhitau riptám ásti | yád dhás-

---

8. ta evâ 'nye kecit; anuvâkabhedas tu sâmpradâyikaḥ, ayajnasaṃyuk-teshu prayogeshu mantrabhedârtho vâ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 8. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 10. [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 8 (12, 7 schol.) [5] so (°e ') AW, s. P. 12, 7.

tayoḥ çamitúr yán nakhéshu sárvâ tā́ te ápi[4] devéshv astu ‖ [k] yád ū́vadhyam[2] udárasyâ[2] 'pa-vā́ti yá âmásya krav= ísho gandhó ásti[1] | su-kṛitā́ tác chamitā́raḥ kṛiṇvantû 'tá médhaɷ çṛita-pā́kam pacantu ‖ [l] yát te gā́trâd agninâ pac= yámânâd abhí çū́laṃ ní-hatasyâ 'va-dhā́vati | mā́ tád bhū́= myâm ā́ çrishan mā́ tṛíṇeshu devébhyas tád uçád-bhyo râtám astu ‖ 4 ‖ íd, utó, kravíshaḥ, çrishat, saptá ca ‖ 8 ‖

K. Aç. 6, 4. 5. — Vs. 25, 24-34. — âyuḥ — ṛibhukshâ ity ṛibhu-kshâḥ — yat | nirṇijeti niḥ-nijā́ — prâvṛitasya — indrâpûshṇor itī́ndrâ-pûshṇoḥ — tvashṭā́ | it — atrá — âvàyâ ity â-vayâḥ — uto iti — upá | preti | agât | sumad iti su-mat | me | adhâyi — cakṛima — âçá — yat | hastá= yoḥ — yat — eti | çrishat.

9. [a] yé vâjínam pari-páçyanti pakvám yá îm âhúḥ surabhír[1] nír haré 'ti | yé cā́ 'rvato mâɷsa-bhikshā́m upā́= -''sata utó téshâm abhí-gûrtir na invatu ‖ [b] yán nī́kshaṇam[2] mâɷspácanyâ[1] ukhā́yâ yā́ pā́trâṇi yûshṇá â-sécanâni | ûsh= maṇyâ 'pi-dhā́nâ carûṇā́m aṅkā́ḥ sûnā́ḥ pári bhûshanty áçvam ‖ [c] ni-krámaṇaṃ ni-shádanaṃ vi-vártanaṃ yác ca páḍbîçam[1] árvataḥ | yác ca papaú yác ca ghâsím ‖ 1 ‖ jaghā́sa sárvâ tā́ te ápi[3] devéshv astu ‖ [d] mā́ tvâ 'gnír dhvan= ayī́d dhûmá-gandhir mó 'khā́ bhrā́janty abhí vikta já= ghriḥ[4] | ishṭáṃ vîtám abhí-gûrtaṃ váshaṭ-kṛitaṃ táṃ devā́= saḥ práti gṛibhṇanty áçvam ‖ [e] yád áçvâya vā́sa upa-stṛiṇánty adhî-vâsáṃ[5] yā́ híraṇyâny asmai | saṃ-dā́nam árvantam páḍbîçam[1] priyā́ devéshv ā́ yâmayanti ‖ [f] yát te sâdé má= hasâ çū́-kṛitasya pā́rshṇiyâ vâ káçayâ ‖ 2 ‖ vâ tutóda | srucé 'va tā́ havísho adhvaréshu[6] sárvâ tā́ te bráhmaṇâ sûda=

---

9. avaçishṭá açvastotramantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] ni⁰ ACDW. [3] so (⁰e a⁰) AW, s. P. 11, 3. [4] ⁰ghn⁰ W prima manu; âghrâṇayogyá sugandhâ, schol. [5] s. P. 3, 7 adhī́⁰ C beide Male. [6] so (⁰o a⁰) AW, s. P. 11, 3.

yâmi ‖ [g] cátus-tri◡çad vâjíno devá-bandhor váñkrîr áçvasya svá-dhitiḥ sám eti | áchidrâ gấtrâ vayúnâ kriṇota párush-parur [7] anu-ghúshyâ [8] ví çasta ‖ [h] ékas tváshṭur áçvasyâ [8] vi-çastấ dvấ yantấrâ bhavatas táthа 'rtúḥ | yấ te gấtrâṇâm ṛitu-thấ kriṇómi tấ-tâ píṇḍânâm prá juhomy agnaú ‖ [i] mấ tvâ tapat ‖ 3 ‖ priyá âtmấ 'pi-yántam mấ svá-dhitis tanúva ấ tishṭhipat te | mấ te gṛidhnúr avi-çastấ 'ti-hấya chidrấ gấtrâṇy asínâ míthû [9] kaḥ ‖ [k] ná vấ uv [10] etán mriyase ná rishyasi devấ◡ [11] íd eshi pathí-bhiḥ su-gébhiḥ | hárî [12] te yúñjâ [13] príshatî [12] abhûtâm úpâ 'sthâd vâjî' dhurí rấsabhasya ‖ [l] su-gávyaṃ no vâjî' sv-áçviyam pu◡sáḥ putrấ◡ [11] utá viçvâ-púsha◡ [14] rayím | anâgâs-tváṃ no áditiḥ [6] kriṇotu kshatráṃ no áçvo [6] vanatâ◡ havíshmân [1] ‖ 4 ‖ ghâsíṃ, káçayâ, tapad, rayíṃ, náva ca ‖ 9 ‖

K. Açv. 6, 5. — Vs. 25, 35-45. — ye | îm — surabhiḥ | nir iti | hara | iti — upâsâta ity úpa-âsâte | uto iti — yat | nîkshâṇam | mâ◡spacânyâḥ — agniḥ | dhvanayit — mâ | ukhâ | bhrâjàntî — vîtam — adhîvâsam ity àdhi-vâsam — sâde — srucâ | iva — parúshparur iti parúḥ-paruḥ | anu-ghushyety ànu-ghushyà — açvàsya | viçasteti vi-çastà — tathấ | rituḥ — mithú | kaḥ — vai | u | etat — devân — harî iti — prishàtî iti — svaçvîyam iti su-açvîyam — putrân — viçvâpusham iti viçva-pushàm — anâgâstvam ity ànâgâḥ-tvam.

áçman, yá imó, 'd enam, âçúḥ çíçânaḥ, prấcîṃ, jîmū́tasya, yád ákrando, mấ no mitró, yé vâjínaṃ, náva ‖ 9 ‖

áçman (1, 1), manoyújam (2, 6), prấcîm ánu (5, 1), çárma yachatu (6, 5), téshâm abhígûrtiḥ (8, 8), shấṭcatvâri◡çat ‖ 46 ‖ [15]

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

9. [7] s. P. 8, 32 schol. [8] so (°â) AW, s. P. 3, 12. 8. [9] so (°û) AW, s. P. 3, 14 (5, 4 schol.). [10] so (uv) AFW, s. P. 9, 16. [11] so (°â◡) AW, s. P. 9, 20. [12] s. P. 4, 15. [13] yuktau, schol. [14] s. P. 3, 5. [15] W fügt hinzu: açman havishmân.

17. (Fortsetzung und Schlufs) agniḥ (7, 1—14).

1. [a] ágnâ-vishṇû[1] sa-jóshase 'mā́ vardhantu vâṃ gíraḥ | dyumnaír vā́jebhir ā́ gatam || [b2] vā́jaç ca me pra-saváç ca me prá-yatiç ca me prá-sitiç ca me dhîtíç .. krátuç .. sváraç .. çlókaç .. çrâváç .. çrútiç .. jyótiç .. súvaç .. prâ-'ṇáç ca me 'pâ-'náḥ || 1 || ca me vy-ânáç ca mé 'suç ca me cittáṃ[3] ca ma ā́-dhîtaṃ .. vā́k .. mánaç .. cákshuç .. çrótraṃ .. dákshaç .. bálaṃ ca ma ójaç ca me sáhaç ca ma ā́yuç ca me jarā́ ca ma âtmā́ .. tanū́ç ca me çárma .. várma ca mé 'ṅgâni ca me 'sthā́ni .. párûṃshi .. çárîrâṇi ca me || 2 || apânás, tanū́ç ca me, 'shṭā́daça ca || 1 ||

5, 4, 8, 1. — K. 18, 7. 21, 11. — Vs. 18, 1-8. Ç. 9, 3, 2, 1-6. Kâ. 18, 5, 1. — agnā́vishṇû ity agnā́-vishṇû — imâḥ — vyâna iti vi-anaḥ — asúḥ — aṅgā́ni — asthâni.

2. jyaíshṭhyaṃ ca ma ā́dhi-patyaṃ ca me manyúç .. bhā́maç ca mé 'maç ca mé 'mbhaç .. jemā́ .. mahimā́ .. varimā́ .. prathimā́ .. varshmā́ .. drâghuyā́[1] .. vṛiddháṃ .. vṛíddhiç .. satyáṃ .. çrad-dhā́ .. jágac ca || 1 || me dhánaṃ .. váçaç .. tvíshiç .. krî́ḍā́ .. módaç .. jâtáṃ .. janishyámâṇaṃ .. sû-'ktáṃ .. su-kṛitáṃ .. vittáṃ .. védyaṃ .. bhûtáṃ .. bhavishyác[2] .. su-gáṃ .. su-páthaṃ ca ma ṛiddháṃ ca ma ṛíddhiç .. kḷiptáṃ .. kḷíptiç .. matíç .. su-matíç ca me || 2 || jágac cá, 'rddhiç, cáturdaça ca || 2 ||

K. 18, 7. 8. — Vs. 18, 4. 5. 11. — drâghuyâ — çraddheti çrat-dhâ — sûktam iti su-uktam.

7, 1-14. vasordhârâdayaḥ çishṭâḥ saṃskârâḥ; 1-11. vasordhârâ. [1] s. P. 4, 5. [2] ekâdaçânuvâkâtmako mantra ucyate; anuvâkabhedas tv ayajnusaṃyukte karmaṇi pṛithak (⁰k mit virâma) mantratvenâ '(nu)shṭheyatvâd upapadyate, schol. [3] vyânaç ca me balam W. (foll. 64. 65, mit anuv. 1-6, sind daselbst neu, ohne Accente).

2. [1] ohne avagraha. [2] ⁰shyaṃ W.

3. çáṃ ca me máyaç .. priyáṃ .. 'nu-kâmáç .. kā=maç .. saumanasáç[1] .. bhadráṃ .. çréyaç .. vásyaç .. yáçaç .. bhágaç .. dráviṇaṃ .. yantā́ .. dhartā́ .. kshé=maç .. dhṛ́tiç .. víçvaṃ ca || 1 || me máhaç .. saṃ-víc .. jnā́traṃ .. sū́ç .. pra-sū́ç .. sī́raṃ .. layáç ca ma ṛi=táṃ .. 'mṛ́taṃ .. 'yakshmáṃ ca mé 'nâmayac .. jîvā́tuç .. dîrghâyu-tváṃ .. 'namitráṃ ca mé 'bhayaṃ .. su-gáṃ .. çáyanaṃ .. sû-'shā́ .. su-dínaṃ ca me || 2 || víçvaṃ ca, çáyanam, ashṭaú ca || 3 ||

K. 18, 8. 9. — Vs. 18, 8. 7. 6. — anā́mayat — dîrghâ̮yu̮=tvam iti dîrghâyu-tvam[2] — sû̮sheti su-ushâ.

4. ū́rk ca me sû̮nṛ́tâ[1] .. páyaç .. rásaç .. ghṛitáṃ .. mádhu .. ságdhiç[1] .. sá-pîtiç .. kṛishíç .. vṛíshṭiç[2] .. jaítraṃ ca ma aúd-bhidyaṃ .. rayíç .. rā́yaç .. pushṭáṃ .. púshṭiç .. vi-bhú ca || 1 || me pra-bhú .. bahú .. bhū́=yaç .. pû̮rṇáṃ .. pû̮rṇá-taraṃ ca mé 'kshitiç .. kū́yavâç[1] ca mé 'nnaṃ ca mé 'kshuc .. vrī́háyaç .. yávâç .. mā́shâç .. tílâç .. mudgā́ç .. khalvấç .. godhū́mâç[1] .. masū́râç .. priyáṃgavaç[1] ca mé 'ṇavaç .. çyâmā́kâç .. nîvā́râç[1] ca me || 2 || vibhú ca, masúrâç, cáturdaça ca || 4 ||

5, 4, 8, 2. — K. 18, 9. 21, 11. — Vs. 18, 9. 10. 12. — sû̮=nṛitā́ — sagdhiḥ — audbhidya̮m ity aut-bhidya̮m — akshitiḥ — kû̮yàvâḥ — akshút — aṇávaḥ.

5. áçmâ ca me mṛ́ttikâ .. giráyaç .. párvatâç .. si=katâç .. vánaspátayaç[1] .. híraṇyaṃ ca mé 'yaç .. sī́saṃ .. trápuç[2] .. çyâmáṃ .. loháṃ .. 'gníç ca ma ā́paç .. vîrúdhaç[1] ca ma óshadhayaç[1] .. kṛishṭa-pacyáṃ ca || 1 ||

---

3. [1] ohne avagraha. [2] dîrghāyu-tvam D.
4. [1] ohne avagraha. [2] als paroxytonon (s. 9, 1)!
5. [1] ohne avagraha. [2] so (°puç) AW, s. P. 5, 4.

me 'krishṭa-pacyáṃ .. grāmyâç ca me paçáva âraṇyāç ca yajnéna kalpantâṃ, vittáṃ ca me vríttiç .. bhûtáṃ .. bhūtiç .. vásu .. vasatíç .. kárma .. çáktiç ca mé 'rthaç ca ma émaç ca ma ítiç .. gátiç ca me || 2 || krishṭapacyáṃ câ, 'shṭâ-catvâriṃçac ca || 5 ||

5, 4, 8, 3. — K. 18, 10. 21, 11. — Vs. 18, 13-15. — ayâḥ — trapú [2] — krishṭapacyam iti krishṭa-pacyam — akrishṭa-pacyam ity ákrishṭa-pacyam — arthâḥ.

6. agníç ca ma índraç ca me, sómaç .. índraç .., savitā .. índraç .., sárasvatî [1] .. índraç .., pûshā .. índraç .., bríhaspátiç [1] .. índraç .., mitráç .. índraç .., váruṇaç .. índraç .., tváshṭâ ca || 1 || ma índraç .., dhâtā .. índraç .., víshṇuç .. índraç .., 'çvínau .. índraç .., marútaç .. índraç .., viçve ca me devā índraç .., prithivī .. índraç .., 'ntárikshaṃ .. índraç .., dyaúç .. índraç .., díçaç .. índraç .., mûrdhā .. índraç .., prajā-patiç .. índraç ca me || 2 || tváshṭâ ca, dyaúç ca ma, ékaviṃçatiç ca || 6 ||

5, 4, 8, 3. — K. 18, 10. 21, 11. — Vs. 18, 16-18. Ç. 9, 3, 2, 9.

7. aṃçúç ca me raçmíç ca mé 'dâbhyaç ca mé 'dhi-patiç ca ma upâ-'ṃçúç ca me 'ntar-yâmáç ca ma aíndra-vâyavaç .. maitrâ-varuṇáç .. âçvináç .. prati-prasthānaç .. çukráç .. manthī .. âgrayaṇáç .. vaiçva-deváç .. dhruváç .. vaiçvânaráç [1] ca ma ritu-grahāç ca || 1 || me 'ti-grâhyâç ca ma aindrâ-'gnáç .. vaiçva-deváç .. marutvatīyâç [1] .. mâhe-'ndráç ca ma âdityáç .. sâvitráç .. sârasvatáç [1] .. paushṇáç .. pâtnî-vatáç .. hâri-yojanáç [2] ca me || 2 || ritugrahāç ca, cátustriṃçac ca || 7 ||

---

6. ardhendrâṇi. [1] ohne avagraha.

7. [1] ohne avagraha. [2] hâryoj° D prima manu (vor iti), râriyo° W (!).

5, 4, 8, 3. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 19. 20. Ç. 9, 3, 2, 10. — adā̆bhyaḥ — aindrâgna ity aindra-agnaḥ — mâhendra iti mâhâ-indraḥ.

8. idhmā́ç ca me barhíç .. védiç .. dhíshṇiyâç .. srúcaç .. camasā́ç .. grā́vâṇaç .. sváravaç ca ma upa-ravā́ç .. 'dhi-shávaṇe[1] .. droṇa-kalaçā́ç .. vâyavyā̀ni .. pûta-bhṛ́c ca ma â-dhavanī́yaç ca ma ā́gnî-'dhram .. havir-dhā́nam .. gṛihā́ç .. sádaç .. puroḍā́çâç[2] .. pacatā́ç .. 'va-bhṛithā́ç .. svagâ-kārā́ç ca me ‖ 1 ‖ gṛihā́ç ca, shóḍaça ca ‖ 8 ‖

5, 4, 8, 4. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 21. — adhishavāṇe ity ádhi-savāne — âgnī́dhram ity âgni-idhram.

9. agníç ca me gharmā́ç .. 'rkā́ç .. sū́ryaç .. prâ-'ṇā́ç .. 'çva-medhā́ç .. pṛithivī́ ca mé 'ditiç .. dítiç .. dyaúç .. çā́kvarī́r aṅgúlayo díçaç ca me yajnéna kalpantâm, ṛík ca me sā́ma .. stómaç .. yájuç .. dī́kshā́ .. tápaç ca ma ṛitúç .. vratám .. 'ho-râtrā́yor vṛishṭyā́[1] bṛihad-rathantaré[2] ca me yajnéna kalpetâm ‖ 1 ‖ dīkshā́, 'shṭā́daça ca ‖ 9 ‖

5, 4, 8, 4. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 22. 23. Ç. 9, 3, 3, 1. 12-14. — aditiḥ — ditiḥ — çakvárīḥ | aṅgulā̀yaḥ | diçā̀ḥ | ca | me | yajnenā̀ | kalpantâm | ṛik — me | ahorâtrayor ity ā̀haḥ-râtrayóḥ | vṛishṭyâ | bṛihadrathaṃtare iti bṛihad-rathaṃtare.

10. gárbhâç ca me vatsā́ç .., try-ávīç .. try-avī́ .., ditya-vā́ṭ .. dityauhī́[1] .., páñcâ-'viç .. pañcâ-'vī́ .., tri-vatsā́ç .. tri-vatsā́ .., turya-vā́ṭ .. turyauhī́[1] .., pashṭha-vā́c[2] .. pashṭhauhī[1] .., ukshā́ .. vaçā́ ca ma, ṛishabhā́ç ca

8. yajnâyudhâni. [1] s. P. 4, 11. [2] ohne avagraha.

9. [1] als oxytonon (s. 4, 1)! [2] s. P. 4, 11.

10. [1] ohne avagraha. [2] so (°c, resp. °ṭ) AC. D sec. manu (beide Male, vor iti resp. °ḍ). F; °ṭ W. D prima manu (beide Male, vor iti resp. °ḍ).

|| 1 || me vehác[1] ca me 'naḍvāñ[1] ca[3] me dhenúç ca ma; ā́yur yajnéna kalpatām, prâ-'ṇó y. k., apà-'nó y. k., vy-âṇó y. k., cákshur y. k., çrótram y. k., máno y. k., vā́g y. k., âtmā́ y. k., yajnó y. k. || 2 || ṛishabháç, catvâriṃçác ca || 10 ||

5, 4, 8, 5. — K. 18, 12. 21, 11. — Vs. 18, 26. 27. Ç. 9, 3, 3, 7. — tryavir iti tri-aviḥ — tryavîti tri-avî — dityavâḍ iti ditya-vâṭ — dityauhî — pañcā́vir iti pañcá-aviḥ — pañcâvîti pañca-avî — turyavâḍ iti turya-vâṭ — turyauhî — pashṭhavâḍ[2] iti pashṭha-vâṭ[2] — pashṭhauhî — vehat — anaḍvân — vyâna iti vi-anaḥ.

11. [a] ékâ ca me tisráç .. páñca .. saptá .. náva ca ma ékàdaça[1] .. tráyo-daça .. páñca-daça .. saptá-daça .. náva-daça ca ma éka-viṃçatiç .. tráyo-viṃçatiç .. páñca-viṃçatiç .. saptá-viṃçatiç .. náva-viṃçatiç ca ma éka-triṃçac .. tráyas-triṃçac ca || 1 || me. [b] cátasraç ca me 'shṭaú .. dvā́daça[1] .. shóḍaça[1] .. viṃçatíç .. cátur-viṃçatiç .. 'shṭā́-viṃçatiç .. dvā́triṃçac[1] .. sháṭ-triṃçac .. catvâriṃçác .. cátuç-catvâriṃçac .. 'shṭā́-catvâriṃçac ca me. [c] vā́jaç ca pra-saváç câ 'pi-jáç ca krátuç ca súvaç ca mûrdhā́ ca vy-áçniyaç câ ''ntyâyanáç[1] cā́ 'ntyaç ca bhauvanáç ca bhúvanaç cā́ 'dhi-patiç ca || 2 || tráyastriṃçac ca, vyáçniya, ékâdaça ca || 11 ||

5, 4, 8, 5. 6. — K. 18, 12. 21, 11. — Vs. 18, 24. 25. 28. Ç. 9, 3, 3, 2 - 6, 8. 9. — ashṭâviṃçatir ity ashṭâ-viṃçatiḥ — vyaçniya iti vi-açniyaḥ — ântyâyanaḥ — antyàḥ.

12. [a] vā́jo naḥ saptá pra-díçaç cátasro vâ parâ-vátaḥ | vā́jo no víçvair devaír dhána-sâtâv ihā́ 'vatu || [b] víçve adyá[1] marúto víçva ûtī́ víçve bhavantv agnáyaḥ sám-iddhâḥ | víçve

---

10. [3] °nc° A, °ṃ c° W; s. P. 5, 21.

11. [1] ohne avagraha.

12-14. vihavya (s. P. 11, 8); 12. vâjaprasaviyahomaḥ (in W fehlt das diesen anuvâka und den ersten Vers von anuv. 13 enthaltende Blatt, fol. 67). [1] so (°e a°) A, s. P. 11, 8 (12, 7 schol.).

no devắ ávasắ [1] gamantu víçvaṃ astu dráviṇaṃ vắjo asmé[2 u. 3] || [c] vắjasya pra-savắṃ devâ ráthair yàtâ[4] hiraṇyá-yaiḥ | agnír índro bṛíhaspátir[5] marútaḥ sóma-pîtaye || [d 6] vắje-vâje 'vata[7] vàjino no dhánesbu || 1 || viprâ amṛitâ ṛita-jnâḥ | asyá mádhvaḥ pibata mâdáyadhvaṃ tṛiptắ yâta pathí-bhir deva-yắnaiḥ || [e] vắjaḥ purástâd[5] utá madhyató[5] no vắjo devắu[8] ṛitú-bhiḥ kalpayâti | vắjasya hí pra-savó náṃnamîti víçvâ ắçâ vắja-patir bhaveyam || [f] páyaḥ pṛithivyắm páya óshadhîshu[5] páyo divỳ antárikshe páyo dhâm | páyasvatîḥ[5] pra-díçaḥ santu máhyam || [g] sám mâ sṛijâmi páyasâ ghṛiténa sám mâ sṛijâmy apáḥ || 2 || óshadhí-bhiḥ[9] | sò 'háṃ vắjau saneyam agne || [h 10] náktoshắsâ[5] sá-manasâ ví-rûpe[11] dhâpáy-ete[12] çíçum ékau samîcí[5 u. 13] | dyắvà kshắmâ[14] rukmó an-tár[2] ví bhâti devắ agníṃ dhârayan draviṇo-dắḥ || [i] samudrò[5] 'si[15] nábhasvân[5] ârdrá-dânuḥ çam-bhǘr mayo-bhǘr abhí mà vâhi svắhâ[5]; mârutò 'si[15] marútâṃ gaṇáḥ çam-bhǘr mayo-bhǘr abhí mâ vâhi svắhâ; 'vasyúr[5] asi dúvasvâñ[5] cham-bhǘr[16] mayo-bhǘr abhí mâ vâhi svắhâ || 3 || dhánesbv, apó, dúvasvâñ chambhǘr[17] mayobhǘr abhí mâ, dvé ca || 12 ||

5, 4, 9, 1-4. — K. 18, 13. 14. 21, 12. — Vs. 18, 31-36. 17, 70. 18, 45. Ç. 9, 3, 4, 1-3. 4, 2, 5-7. Kâ. 18, 5, 4 - 6, 1. — viçvè | ûtî — avàsâ | eti — asme iti — devâḥ — yâta — avata | vâjinaḥ — tṛiptâḥ — devân — âçắḥ — divi — dhâm — oshàdhîbhir ity oshàdhi-bhiḥ | saḥ | aham — naktoshâsắ — virûpe iti vi-rûpe | dhâpayète iti — samîcî iti — kshâmà — samudraḥ | asi | nabhàsvân — mârutaḥ | asi — avasyuḥ — duvàsvân.

---

12. [2] so (°o a°) A, s. P. 11, 3 (12, 7 schol.). [3] s. P. 4, 9. [4] so (°â) A, s. P. 3, 10. [5] ohne avagraha. [6] so schon I, 7, 8, 2 (IV, 1, 11, 4. 2, 11, 3). [7] so (°e 'v°) A, s. P. 12, 4. [8] so (°áu) A, s. P. 9, 22. [9] s. P. 3, 7. [10] so schon IV, 1, 10, 4. 6, 5, 2. [11] s. P. 4, 11. [12] s. P. 4, 40. [13] s. P. 4, 31. [14] so (°â) A, s. P. 3, 10; nicht componirt mit dyâvâ! [15] so (°o 'si) A, s. P. 12, 2. [16] °nch° A. [17] °ṃch° ACD.

13. [a] agním yunajmi çávasâ ghṛiténa divyáᵕ su-par=
ṇám váyasâ bṛihántam | téna vayám patema bradhnásya
vishṭápaᵕ[1] súvo rúhâṇâ[2] ádhi nā́ka ut-tamé || [b] imaú te pa=
kshā́v ajárau patatríṇo yā́bhyâᵕ rákshâᵕsy apa-háᵕsy agne[3] |
tā́bhyâm patema su-kṛítâm u lokáṃ yátrá 'rshayaḥ pra=
thama-jā́ yé purâṇā́ḥ || [c] cíd asi samudrá-yonir índur dá=
kshaḥ çyená ṛitā́-vâ[4] | híraṇya-pakshaḥ çakunó bhuraṇyúr
mahā́nt sadhá-sthe dhruváḥ || 1 || ā́ ni-shattaḥ || [d] námas
te astu[5] mā́ mâ hiᵕsîr víçvasya mûrdhánn ádhi tishṭhasi
çritáḥ | samudré[1] te hṛídayam antár ā́yur dyā́vâ-pṛithivī́
bhúvaneshv árpite[6] || [e] [7] udnó datto 'da-dhím bhintta[8] diváḥ[9]
parjányâd antárikshât[1] pṛithivyā́s táto no vṛíshṭyâ[10] 'vata |[11]
divó mûrdhā́ 'si pṛithivyā́ nā́bhir ū́rg apā́m óshadhînâm |[11]
viçvā́-''yuḥ çárma sa-práthâ námas[12] pathé || [f] yéná 'rshayas
tápasâ sattrám[13] || 2 || ā́saté 'ndhânâ agníᵕ súvar â-bhár=
antaḥ | tásminn aháṃ ní dadhe nā́ke agním[5] etáṃ yám
âhúr mánava stîrṇá-barhisham || [g] tám pátnîbhir ánu gachema
devâḥ putraír bhrā́tṛi-bhir utá vâ híraṇyaiḥ | nā́kaṃ gṛih=
ṇânā́ḥ su-kṛitásya loké tṛitī́ye pṛishṭhé ádhi[5] rocané diváḥ ||
[h] ā́ vâcó mádhyam aruhad bhuraṇyúr ayám agníḥ sát-patiç
cékitânaḥ | pṛishṭhé pṛithivyā́ ní-hito dávidyutad adhas-pa=
dáṃ[14] kṛiṇute || 3 || yé pṛitanyávaḥ || [i] ayám agnír vîrá=
-tamo vayo-dhā́ḥ sahasríyo dîpyatâm ápra-yuchan | vi-bhrā́j=
amânaḥ sarirásya mádhya úpa prá yâta divyā́ni dhā́ma ||
[k] sám prá cyavadhvam ánu sám prá yâtā́ 'gne pathó deva=
-yā́nân kṛiṇudhvam | asmínt sadhá-sthe ádhy[5] út-tarasmin

---

13. agníyogaḥ (punaççitiḥ). [1] ohne avagraha. [2] so (°vo ru°) A, s. P. 8, 16. [3] s. schol. zu P. 4, 52 p. 130. [4] s. P. 3, 2. [5] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [6] s. P. 4, 11. [7] der erste Theil des Spruches schon II, 4, 8, 1. [8] bhiṃta ACDW. [9] so (°ḥ) AW, s. P. 8, 28. [10] als paroxytonon. [11] so (|) AW. [12] so (°s) AW, s. P. 8, 25. [13] satraṃ ACDW. [14] s. P. 8, 33 schol.

víçve devâ yájamânaç ca sîdata || [l] yénâ[15] sahásram váhasi yénâ 'gne sarva-vedasám | téne 'mám yajnám no vaha deva-yā̆no yáḥ || 4 || ut-tamáḥ || [m] úd budhyasvâ 'gne práti jâgṛihy enam ishṭâ-pûrté[16 u. 17] sáɷ sṛijethâm ayáṃ ca | púnaḥ kṛiṇváɷs tvâ[18] pitáraṃ yúvânam anv-ā̆tâɷsît[19] tváyi tántum etám || [n 20] ayáṃ te yónir ṛitvíyo yáto jâtó árocathâḥ[21] | táṃ jânánn agna ā̆ rohā̆ 'thâ[15] no vardhayâ[15] rayím || 5 || dhruváḥ, sattrám[13], kṛiṇute, yáḥ, saptátriɷçac ca || 13 ||

5, 4, 10, 1. — K. 18, 15. 18. 22, 1. — [a-e] Vs. 18, 51-54. [f-n] 15, 49-56. Ç. 9, 4, 4, 3-13. 8, 6, 3, 18-24. Kâ. 18, 6, 16. 17. 17, 12, 19. — viṣhṭapám | suváḥ — nâké — ṛisháyaḥ | prathamajâ iti prathama-jâḥ — ṛitâvety ṛita-vâ — dhruvaḥ | eti | nishátta iti ni-sattaḥ — arpite iti — udadhim ity úda-dhim — vṛishṭyā̆ | avata — pṛithivyâḥ — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — saprathâ iti sa-prathāḥ | namâḥ — ṛisháyaḥ — satram | âsâta | indhā̆nâḥ — suváḥ — manávaḥ — pṛithivyâḥ — madhyé | upá | preti — sam | preti — anv iti | sam | preti — devâḥ — yenâ | sahasrâm — ishṭâpûrte itîshṭâ-pûrte[16] — kṛiṇvan | tvâ — anvâtâɷsîd ity ánu-âtâɷsît — agne | eti — athâ — vardhaya.

14. [a] mámâ 'gne várco vi-havéshv astu vayáṃ tvé 'ndhânâs tanúvam pushema | máhyaṃ namantâm pra-díçaç cátasras tváyā̆ 'dhy-aksheṇa pṛítanâ jayema || [b] máma devā̆ vi-havé santu sárva índrâ-vanto[1] marúto víshṇur agníḥ | mámâ 'ntárikṣham[2] urú gopám[3 u. 2] astu máhyaṃ vā̆taḥ pavatâṃ kā̆me asmín[4] || [c] máyi devā̆ dráviṇam ā̆ yajantâm

---

13. [15] so (°â) AW, s. P. 3, 12. 10. 8. [16] so (°â) ACDW, s. schol. zu P. 3, 6 (Ind. Stud. 9, 320 irrig als „Fehler der Handschrift“ vermuthet). [17] s. P. 4, 11. [18] so (°ɷs t°) AW, s. P. 6, 14. [19] als Compositum. [20] so schon I, 5, 5, 2. I'I, 4, 10, 4. IV, 2, 4, 3. [21] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3.

14. vihavyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] s. P. 3, 8. [2] ohne avagraha [3] als zwei Wörter! [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 8.

máyy â-çī́r astu máyi devá-hûtiḥ | daívyâ hótârâ vanishanta ‖ 1 ‖ pū́rvé 'rishṭâḥ[5] syâma tanúvâ su-vī́râḥ ‖ [d] máhyam yajantu máma yā́ni havyā́ "-kûtiḥ satyā́ mánaso me astu[4] | éno mā́ ní gâṃ katamác[2] canā́[2] 'háṃ víçve devâso ádhi[6] vocatâ[7] me ‖ [e] dévîḥ shaḍ-urvîr[8] urú ṇaḥ[9] kṛinota víçve devâsa ihá vîrayadhvam | mā́ hâsmahi pra-jáyâ mā́ tanū́=bhir[2] mā́ radhâma dvishaté soma râjan ‖ [f] agnír manyúm prati-nudán purástât[2] ‖ 2 ‖ ádabdho go-pā́ḥ[10] pári pâhi nas tvám | pratyáñco[2] yantu ni-gútaḥ púnas tè 'mai[5] 'shâṃ cittám pra-búdhâ ví neçat ‖ [g] dhâtā́ dhâtṛiṇā́m bhúvanasya yás pátir[11] devâ͡ṃ savitā́ram abhimâti-shā́ham | imáṃ yaj=nám açvíno 'bhā́ bṛíhaspátir[2] devā́ḥ pântu yájamânaṃ ny=-arthā́t ‖ [h] uru-vyácâ no mahishā́ḥ çárma ya͡ṃsad asmín háve puru-hûtā́ḥ purukshú[2] | sá naḥ pra-jā́yai hary-açva mṛiḍayé 'ndra mā́ ‖ 3 ‖ no rîrisho mā́ párâ dâḥ ‖ [i] yé naḥ sapátnâ[2] ápa té bhavantv indrâgni-bhyâm áva bâdhâmahe tā́n | vá=savo rudrā́ âdityā́ upari-spṛíçam mo 'gráṃ céttâram adhi=-râjám akran ‖ [k] arvā́ñcam[2] índram amúto[2] havâmahe yó go-jíd dhana-jíd açva-jíd yáḥ | imáṃ no yajnáṃ vi-havé jushasvâ 'syá kurmo hari-vo medínaṃ tvâ ‖ 4 ‖ vanishanta, purástân, mā́, tríçatvâri͡ṃçac ca ‖ 14 ‖

5, 4, 11, 3. — K. 40, 10. — R. 10, 128. — Ath. 5, 3. — [i] Vs. 34, 46. — [a] Kâ. 2, 1, 2. — indhā́nâs — pritànâḥ — devâḥ — sarvè | indrâvanta itindrá-vantaḥ — uru | gopam[2] — de=vâḥ — arishṭâḥ — vocata — shaḍurvîr iti shaṭ-urvîḥ | uru | naḥ — gopá iti go-pâḥ[10] — amâ | eshâm — yaḥ | patiḥ — ubhâ — uruvyacâ ity úru-vyacâḥ — purukshu — mṛiḍaya | indrá — sapatnā́ḥ — ugram.

---

14. [5] so (°e ') AW, s. P. 12, 7. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [7] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [8] als Compositum! [9] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 2. [10] mit avagraha, während gopam in k. 1 ohne avagraha [11] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27.

15. [a] agnér manve prathamásya prá-cetaso yám pā́ñca-
-janyam bahávaḥ sam-indháte | víçvasyâṃ viçí pra-viviç-
ivā́ṁsam îmahe sá no muñcatv áṁhasaḥ || [b] yásye 'dám prâ-
-'ṇán ni-mishád yád éjati yásya jâtáṃ jánamânaṃ ca ké-
valam | staúmy agníṃ nâthitó johavîmi sá no muñcatv
áṁhasaḥ || [c] índrasya manve prathamásya prá-cetaso vṛitra-
-ghná stómâ úpa mā́m upā́-''guḥ[1] | yó dâçúshaḥ su-kṛíto
hávam úpa gántâ[2] || 1 || sá no muñcatv áṁhasaḥ || [d] yáḥ
saṃ-grâmáṃ náyati sáṃ vaçī́ yudhé yáḥ pushṭā́ni saṁ-sṛij-
áti trayā́ṇi | staúmī́ 'ndraṃ nâthitó johavîmi sá no muñc-
atv áṁhasaḥ || [e] manvé vâm mitrâ-varuṇâ tásya vittaṁ
sátyau-'jasâ dṛiṁhaṇâ yáṃ nudéthe[3] | yā́ rā́jânaṁ sa-rátham
yâthá ugrâ tā́ no muñcatam ā́gasaḥ || [f] yó vâṁ rátha ṛijú-
-raçmiḥ satyá-dharmâ míthuç[4] cárantam upa-yā́ti dûshá-
yan | staúmi || 2 || mitrā́-váruṇâ nâthitó johavîmi taú no
muñcatam ā́gasaḥ || [g] vâyóḥ savitúr vidáthâni manmahe[5]
yā́v âtman-vád bibhṛitó yaú ca rákshataḥ | yaú víçvasya
pari-bhū́[6] babhûvátus taú no muñcatam ā́gasaḥ || [h] úpa
çréshṭhâ na â-çísho deváyor dhárme asthiran[7] | staúmi vâ-
yúṁ savitā́raṃ nâthitó johavîmi taú no muñcatam ā́gasaḥ ||
[i] rathī́-tamau[8] rathînā́m ahva ûtáye çúbhaṃ gámishṭhau[2]
su-yámebhir áçvaiḥ | yáyoḥ || 3 || vâṃ devau devéshv áni-
-çitam ójas taú no muñcatam ā́gasaḥ || [k] yád áyâtaṃ va-
hatúṁ sûryā́yâs tri-cakréṇa saṁ-sádam ichámânau[9] | staúmi
devā́v açvínau nâthitó johavîmi taú no muñcatam ā́ga-
saḥ || [l] marútâm manve ádhi[7] no bruvantu pré 'mā́ṃ vā-

---

15. pṛishṭhya P. 9, 20, mahâpṛishṭhya P. 11, 3; açvamedhasambandhinyo yâjyânuvâkyâḥ; ayaṃ câ 'nuvâko 'smât kâṇḍâd utkrashṭavyaḥ, schol. [1] als Compositum. [2] als zwei Wörter! [3] s. P. 4, 40. [4] so (°ç) AW, s. P. 5, 4. [5] s. schol. zu P. 4, 52 p. 130. [6] s. P. 4, 5. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [8] s. P. 3, 7. [9] von hier ab bis zum Schluſs des kâṇḍa in W ein neues Blatt (fol. 71), ohne Accente.

caṃ víçvâm avantu víçve | âçǘn huve su-yámân ûtáye[10] té no muñcantv énasaḥ || [m]tigmám ā́yudhaṃ[11] vîḍitá◡ sáhasvad[11] divyá◡ çárdhaḥ || 4 || pṛ́tanâsu jishṇú | staúmi devā́n marúto nâthitó johavîmi té no muñcantv énasaḥ || [n]devā́nâm manve ádhi[7] no bruvantu pré 'mā́ṃ vā́caṃ víçvâm avantu víçve | âçǘn huve su-yámân ûtáye[10] té no muñcantv énasaḥ || [o]yád idám mâ 'bhi-çócati paúrusheyeṇa daívyena | staúmi víçvân devā́n nâthitó johavîmi té no muñcantv énasaḥ || [p][12]ánu no 'dyā́[13] 'nu-matir, [q][12]ánu || 5 || íd anu-mate tvám, [r][12]vaiçvânaró[11] na ûtyā́, [s][12]pṛishṭó diví || [t]yé[14] ápratheâm ámitebhir ójo-bhir yé[14] prati-shṭhé[14] ábhavatâṃ vásûnâm | staúmi dyā́vâ-pṛithivī́ nâthitó johavîmi té[14] no muñcatam á◡hasaḥ || [u]úrvî[14] rodasî[14] vari-vaḥ[15] kṛiṇotaṃ kshétrasya pátnî[14] ádhi no brûyâtam | staúmi dyā́vâ-pṛithivī́ nâthitó johavîmi té[14] no muñcatam á◡hasaḥ || [v]yát te vayám purusha-trā́ yavishṭhā́[16] 'vidvâ◡saç cakṛimā́[17] kác caná[11] || 6 || ā́gaḥ | kṛidhī́[18] sv̀[19] asmā́◡[20] áditer ánâgâ vy énâ◡si çiçratho víshvag[11] agne || [w]yáthâ ha tád vasavo gaurýaṃ cit padí shitā́m[21] ámuñcatâ[17] yajatrâḥ | evā́ tvám asmát prá muñcâ[17] vy á◡haḥ[22] prā́ 'târy agne pra-tarā́ṃ na ā́yuḥ || 7 || gántâ, dûsháyant staúmi, yáyoḥ, çárdhó, 'numatir ánu, caná, cátustri◡çac ca || 15 ||[23]

15. [10] so (°n û°) AW, s. P. 9, 23. [11] ohne avagraha. [12] nur die pratîka, weil bereits dagewesen, s. III, 3, 11, 3. I, 5, 11, 1. IV, 4, 12, 5 (sämmtlich yâjyânuvâkyâ-Abschnitte). [13] so (°o ') AW, s. P. 12, 7. [14] s. P. 4, 20. [15] so (°ḥ) AW, vgl. P. 8, 24 ff. [16] °shṭhyâ W. [17] so (°â) AW, s. P. 3, 10. 12. 8. [18] so (°i) AW, s. P. 3, 13. [19] so (sv) A; shv W, nicht gestützt durch P (6, 2). [20] so (°â◡) AW, s. P. 9, 20. [21] so (shi°) AW, s. P. 6, 2. [22] so (a◡haḥ) AWF; a◡hasaḥ CD. [23] hier haben C. W noch folgende Angaben: [a] agnér manve, [b] yásye 'dám, [c] índrasya, [d] yáḥ saṃgrâmá◡, sá no muñcatv á◡hasaḥ | [e] manvé vâṃ, tā́ no muñcatam ā́gasaḥ | [f] yó vâṃ, [g] vâyór, [h] úpa, [i] rathī́tamau, [k] yád áyâtaṃ (°tam açvinau W), taú no muñcatam ā́gasaḥ | [l] marútâṃ, [m] tigmáṃ (tigmam maruto W), [n] devā́nâṃ, [o] yád idáṃ (idaṃ viçvâṃ W), té no muñcantv énasaḥ | [p] ánu na, [u] urvī́ (so C, urvi dyâvâpṛithivî W), [v] yát (! C. W), té no muñcatâm á◡haso

7, 5, 22, 1. — K. 22, 16. — vgl. Ath. 4, 23-29. — prâṇad iti pra-aṇat — vṛitraghna iti vṛitra-ghnaḥ — upeti | mâm | upâgur ity úpa-âgúḥ — upeti | gantâ — satyaújaseti satyá-ojasâ | driṃhaṇâ — nudethe iti — mithú — paribhû iti pari-bhû — çreshṭhâḥ — rathîtámâv iti rathi-tamau — ahve — çubhám | gamishṭhau — ye iti — ojóbhir ity ojáḥ-bhiḥ | ye iti | pratishṭhe iti prati-sthe — te iti — urvî iti | rodasî iti | varivaḥ | kriṇotam — patnî iti — te iti — yavishṭha | avidvâṃsaḥ | cakrima | kat | cana — kridhi | sv iti | asmân — anấgâḥ — sitâm | amúñcata — evâ — muñca | vîti | aṃhásaḥ | preti | atâri.

ágnâvishṇû, jyaíshṭhyaṃ, çáṃ có, ”rk cá, 'çmâ câ, 'gníç câ, 'ṃçúç ce, 'dhmáç câ, 'gníç ca gharmó [24], gárbhâç caí, 'kâ ca, vấjo no, 'gníṃ yunajmi, mámâ 'gne, 'gnér manve, páñcadaça ‖ 15 ‖

ágnâvishṇû (1, 1), agníç ca (6, 1), vấjo no (12, 1), ádabdho [25] gopấ (14, 8), návatriṃçat ‖ 39 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe saptamaḥ prapâṭhakaḥ.

iti caturthaṃ kâṇḍam ‖ 4 ‖

---

yát te (! so C, aṃhasaḥ W) | catúr áṃhasaḥ | shấḍ ấgasaḥ | cátur énasaḥ | (so C, °gasaç catur enaso W) dvír áṃhasaḥ |. [24] gharma A, fehlt DW. [25] so (°no a°) ACDW.

Inhalt,

nach dem kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule.

(s. Ind. Stud. 3, 378 ff.)

[1] 32-34 zu agni (kâṇḍa 17), 35.36 zu açvamedha (kâṇḍa 24) gehörig.
[2] 2 zu kâṇḍa 38 gehörig.
[3] 4, 12. 6, 6-9. 7, 15 zu kâṇḍa 24 (açvamedha) gehörig.

Druckfehler und Berichtigungen.

Lies: pag. 2, 6 bharâmy. — ib. 9 harâmy. — ib. 26 vásûnâm pavítram asi. — 3, 18 árâtayo. — 9, 16 páñcadaça ca. — 10, 21 viyámâṇaḥ [5] |. — 12, 9 vayúnâni. — ib. 24 (Vs) für (K). — 14, 28 má mâ hiṁsîr. — 31, 16 çuddhâ-yuvaḥ [1]. — 34, 2 indrâgniyor. — 61, 8 upa-. — 79, 8 v. u. (in Note [3]) P. 11, 10. —

Beim ersten Bogen war mir E, bei den drei ersten Bogen Buch 11 u. 12 von P. noch nicht zugänglich; ebenso konnte ich W erst vom neunten Bogen an benutzen.

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums.

Im Vereine mit mehreren Gelehrten

herausgegeben

von

DR. ALBRECHT WEBER.

Professor o. des Sanskrit an der Universität zu Berlin, Mitglied der Königl. Akademie der Wissenschaften daselbst, auswärtigem Mitglied der Königl. Bairischen Akademie der Wissenschaften in München und der Société Asiatique in Paris, Ehrenmitglied der Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, der Asiatic Society of Bengal in Calcutta, der Bombay Branch Royal Asiatic Society, der American Oriental Society, und der Société d'Ethnographie Orientale et Américaine in Paris, corresp. Mitglied der Kaiserl. Akademie der Wissenschaften in St. Petersburg, und der Académie des Inscriptions in Paris, ordentlichem Mitglied der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft und der historisch-theologischen Gesellschaft in Leipzig.

Mit Unterstützung der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Zwölfter Band.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

1872.

Die

Taittirîya-Saṃhitâ.

Herausgegeben

von

Albrecht Weber.

Zweiter Theil.

Kâṇḍa V—VII.

Leipzig:
F. A. Brockhaus.
1872.

Vorwort.

Wenn ich im Vorwort zum ersten Theile dieser Ausgabe (p. XII) versprochen habe, eine specielle Darstellung und Kritik des Padapâṭha der Taitt. Saṃhitâ entweder bereits in diesem zweiten Theile derselben zu geben oder ihr erst später folgen zu lassen, so habe ich mich jetzt aus wesentlich praktischen Gründen für diese zweite Eventualität entschieden, und gebe hier vielmehr einige andere Beigaben, die wie ich hoffe nicht minder willkommen sein werden, für den praktischen Gebrauch eben vorerst jedenfalls weit wichtiger sind.

An ihrer Spitze steht, unter dem in der Ausgabe der Bibl. Indica hierfür gebrauchten Namen sûcîpattram, eine Uebersicht über die rituelle Verwendung der einzelnen anuvâka, — im Wesentlichen nur eine Zusammenstellung der bereits je ad locum aus dem Commentar mitgetheilten Angaben darüber, und zwar, eben so wie dies ja im Texte selbst geschehen ist, unter speciellem Bezuge auf die im kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule für alle drei Taittirîya-Texte (Saṃhitâ, Brâhmaṇa und Âraṇyaka) vorliegende Eintheilung in einzelne kâṇḍa.

Es folgt der Text des kâṇḍânukrama selbst. Ich habe denselben zwar bereits früher (Ind. Stud. 3, 373-401) nebst dem dazu gehörigen Commentar mitgetheilt, indessen war ich damals mehrfach, insbesondere über das Taittirîya Brâhmaṇa, noch nicht richtig orientirt. Es erscheinen somit die von mir auf Grund des Commentars hinzugefügten Verweisungen und Stellen-Angaben hier in erheblich berichtigter Gestalt.

Endlich gebe ich ein alphabetisches Verzeichniſs der ṛik-pratîka, und zwar nicht blos für die Saṃhitâ, sondern zugleich auch für das Brâhmaṇa und das Âraṇyaka, damit man eben alles Zusammengehörige bei einander habe. Aus gleichem Grunde habe ich demselben auch die anuvâkapratîka für alle drei Texte eingereiht, obschon ich ein Verzeichniſs derselben ebenfalls bereits früher (Ind. Stud. 3, 283-324) gegeben habe. Und zwar hielt ich dies für um so nöthiger, als dort das erste und zweite Buch des Brâhmaṇa gänzlich fehlen, und auch die pratîka des dritten nur nach einer sehr schlechten Handschrift, somit mehrfach mangelhaft, verzeichnet sind.

Da die Calcuttaer Ausgabe der Taitt. S. wohl noch eine geraume Zeit zu ihrer Vollendung gebrauchen wird, so habe ich es für angemessen gehalten, in diesem zweiten Theile bei besonders interessanten Stücken Auszüge aus dem Commentar dazu mitzutheilen; und zwar ist dies insbesondere bei den zerstreuten Theilen des açvamedhakâṇḍa, sowie bei den sattra-Abschnitten geschehen.

Berlin, 24. März 1872.

A. W.

Taittirîya-Saṃhitâ.

18. agnividhiḥ, pûrvaṃ kâṇḍam (5, 1-4*).

1. sâvitrā́ṇi juhoti, prá-sûtyai. catur-gṛihîténa juhoti, cátush-pâdaḥ paçávaḥ, paçū́n evā́ 'va runddhe[1]; cátasro díço, dikshv̀[2] evá práti tishṭhati. chándâꞷsi devébhyó 'pâ 'krâman: ná vo 'bhâgā́ni havyáṃ vakshyâma íti, tébhya etác catur-gṛihîtám adhârayan, puro-'nuvâkỳâyai yâjỳâyai devátâyai[2] vashaṭ-kârā́ya; yác catur-gṛihîtáṃ juhóti chándâꞷsy evá tát prîṇâti, tā́ny asya prîtā́ni devébhyo havyáṃ vahanti. yáṃ kâmáyeta ‖ 1 ‖ :pā́pîyânt syâd íty ékai-'kaṃ[3] tásya juhuyâd, ā́hutî-bhir[4] evaí 'nam ápa gṛihṇâti pā́pîyân bhavati. yáṃ kâmáyeta: vásîyânt syâd íti sárvâṇi tásyâ 'nu-drútya juhuyâd, ā́-hutyai 'vaí 'nam abhí kramayati vásîyân bhavaty; átho yajnásyai 'vaí 'shā́ 'bhí-krântir. éti vā́ eshá yajna-mukhā́d ṛíddhyâ[5] yò 'gnér devátâyâ[2] éty; ashṭā́v etā́ni sâvitrā́ṇi bhavanty, ashṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatráḥ ‖ 2 ‖ agnís, ténai 'vá yajna-mukhā́d ṛíddhyâ[5] agnér devátâyai naí 'ty; ashṭaú sâvitrā́ṇi bhavanty[6] ā́-hutir navamī́, tri-vṛ́itam evá yajna-mukhé ví yâtayati. yádi kâmáyeta: chándâꞷsi yajna-yaçásénâ 'rpayeyam íty ṛ́icam antamā́ṃ kuryâc, chándâꞷsy

---

* mit Ausnahme von 5, 1, 11. 2, 11. 12. 3, 12. 4, 12., welche fünf anuvâka zum açvamedha gehören, s. Ind. Stud. 3, 375. 381. 383-4.

1, 1-10. ukhyâgniḥ; 1. sâvitrâhutir abhreç ca svîkâraḥ. [1] ruṃdhe ACDW. [2] ohne avagraha. [3] ekam-ekam nach iti in CD, s. P. 5, 18. [4] s. P. 3, 7. [5] ṛidhyâ (°âḥ) ACDW. [6] unbetont.

evá yajna-yaçasénâ 'rpayati. yádi kâmáyeta: yájamânaṃ yajna-yaçasénâ 'rpayeyam íti yájur antamáṃ kuryâd, yájamânam evá yajna-yaçasénâ 'rpayaty. ṛicā́ stómaᴗ sám ardhayé 'ti ‖ 3 ‖ âha, sám-ṛiddhyai[7]. catúr-bhir ábhrim ā́ datte, catvā́ri chándâᴗsi, chándo-bhir evá; devásya tvâ savitúḥ pra-savá íty âha, prá-sûtyâ; agnír devébhyo nílâyata[8], sá véṇum prā́ 'viçat, sá etā́m ûtím ánu sám acarad yád véṇoḥ sushiráᴗ, sushirā́ 'bhrir bhavati sayoni-tvā́ya; sá yátra-yatrā́ 'vasat tát kṛishṇám abhavat, kalmâshī́ bhavati rûpá-samṛiddhyâ[7]; ubhayataḥ-kshṇū́r[8] bhavatî, 'táç[8] câ 'mútaç[8] câ 'rkásyā́ 'va-ruddhyai[7]; vyâma-mâtrī́ bhavaty, etā́vad[8] vaí púrushe vîryàm, vîryà-sammitā́; 'pari-mitâ bhavaty, ápari-mitasyā́ 'va-ruddhyai[7]; yó vánas-pátînâm[8] phala-gráhiḥ sá eshâṃ vîryà-vân[9], phala-gráhir véṇur, vaiṇavī́ bhavati vîryasyā́ 'va-ruddhyai[7] ‖ 4 ‖ kâmáyeta, gâyatrò, 'rdhayé 'ti, ca, saptáviᴗçatiç ca ‖ 1 ‖

4, 1, 1, 1-4. — K. 18, 19. 19, 1. — Ç. 6, 3, 1, 1-44. — catúshpâda iti catúḥ-pâdaḥ — dikshu — abhâgâni — ekaikam ity ekám-ekam[3] — âhútîbhir ity âhúti-bhiḥ — âhutyety â-hutyâ | eva | enam — atho iti — ṛidhyā́ḥ[6] | yaḥ | agneḥ | devatā́yâḥ — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ — ṛidhyā́ḥ | agneḥ — arpayeyam — caturbhir iti catuḥ-bhiḥ — prasava iti pra-save | iti — prasū́tyâ iti pra-sûtyai — nilā́yata — anú | sam iti | acarat — sushirâ | abhriḥ — rûpasamṛidhyâ iti rûpa-samṛidhyai | ubhayataḥkshṇûr ity úbhayataḥ-kshṇûḥ — itaḥ — amutáḥ — aparimitety ápari-mitâ — vîryā́vân iti vîryà-vân.

2. vỳ-ṛiddhaṃ vā́ etád yajnásya yád ayajúsh-keṇa[1] kriyáta; imā́m agṛibhṇan raçanā́m ṛitásyé 'ty açvâ-

---

1. [7] °ṛidhyai (°â) ACDW. [8] s. schol. zu P. 8, 38. 9, 3. [9] s. P. 3, 5.

2. mṛitkhanaṃ gachann açvenâ "kramayed bhuvam. [1] mit avagraha! zu ṇ s. P. 7, 8.

-'bhiḍhấnîm ấ datte, yájush-kṛityai yajnásya sám-ṛiddhyai[2]. prá-tûrtaṃ vâjinn ấ dravé 'ty áçvam abhí dadhâti, rûpám evấ 'syai 'tán mahimấnaṃ vy-ấcashṭe[3]; yuñjấthâ͜ rấsabhaṃ yuvám íti gardabhám, ásaty evá gardabhám práti shṭhâpayati[4], tásmâd áçvâd gardabhó 'sat-taro; yóge-yoge tavás-taram íty âha ‖ 1 ‖ yóge-yóga evaí 'naṃ yuñkte[5]; vấje-vâje havâmaha íty âhấ, 'nnaṃ vaí vấjó, 'nnam evấ 'va runddhe[6]; sákhâya índram ûtáya íty âhe, 'ndriyám evấ 'va runddhe[6]. 'gnír devébhyo nílâyata[7], tám prajấ-patir ánv avindat, prâjâ-patyó 'çvó, 'çvena sám bharaty ánu-vittyai[8]. pâpa-vasyasáṃ vấ etát kriyate yác chréyasâ ca pấpîyasâ ca samânáṃ[7] kárma kurvánti, pấpîyân ‖ 2 ‖ hy áçvâd gardabhó, 'çvam pấrvaṃ nayanti pâpa-vasyasásya vy-ấvṛittyai[9], tásmâc chréyâ͜sam pấpîyân paçcấd ánv eti. bahúr vaí bhávato bhrấtṛivyo, bhávatî 'va khálu vấ eshá yò 'gníṃ cinuté, vajry áçvaḥ; pra-tấrvann é 'hy ava-krấmann áçastîr íty âha, vájreṇai 'vá pâpmấnam bhrấtṛivyam áva krâmati. rudrásya gấṇa-patyâd íty âha, raudrấ vaí paçávo rudrấd evá ‖ 3 ‖ paçấn nir-yấcyâ ''tmáne kárma kurute. pûshṇấ sa-yújâ sahé 'ty âha, pûshấ vấ ádhvanâ͜ saṃ-netấ, sám-ashṭyai. púrîshâ-''yatano vấ eshá yád agnír, áñgiraso vấ etám ágre devátânâ͜[7] sám abharan; pṛithivyấḥ sadhá-sthâd agním purîshŷam añgirasvád[7] áche[10] 'hî 'ty âha, sấ-''yatanam evaí 'naṃ devátâbhiḥ[7] sám bharaty. agním purîshŷam añgirasvád[7] áche[10] 'ma íty âha, yéna ‖ 4 ‖ saṃ-gáchate vấjam evấ 'sya vṛiñkte[5]. prajấ-pataye prati-prócyâ 'gníḥ sam-bhṛítya íty âhur, iyáṃ vaí

---

2. [2] °ṛidhy° ACDW. [3] als Compositum. [4] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [5] °ñte ACD. [6] ruṃdhe ACDW. [7] ohne avagraha. [8] °vityai (°â) ACD. [9] vṛityai (°â) ACDW. [10] achcha D.

prajā́-patis, tásyâ etác chrótram yád valmī́ko; 'gním pu-rîshŷam añgirasvád[7] bharishyâma íti valmîka-vapā́m úpa tishṭhate, sâ-'kshā́d evá prajā́-pataye prati-prócyâ 'gníṃ sám bharaty. agním purîshŷam añgirasvád[7] bhar-âma íty âha, yéna saṃ-gáchate vā́jam evā́ 'sya vṛiñkté[8]. 'nv agnír ushásâm ágram ‖ 5 ‖ akhyad íty âhā́, 'nu-khyâtyâ. â-gátya vâjy ádhvana â-krámya vâjin pṛithivī́m íty âhe, 'cháty evaí 'nam pū́rvayâ vindáty út-tarayâ. dvā́bhyâm ā́ krāmayati, práti-shṭhityâ; ánu-rûpâbhyâṃ, tásmâd ánu-rûpâḥ paçávaḥ prá jâyante. dyaús te[11] pṛishṭhám pṛithivī́ sadhá-stham íty âhai, 'bhyó vā́ etáṃ lokébhyaḥ prajā́-patiḥ sám airayad, rûpám evā́ 'syai 'tán mahimā́naṃ vy-ā́cashṭe[8]. vajrī́ vā́ eshá yád áçvo, dád-bhir anyátodad-bhyo bhū́yâñ lóma-bhir[12] ubhayā́dad-bhyo; yáṃ dvishyā́t tám adhas-padáṃ[13] dhyâyed, vájreṇai 'vaí 'naṃ stṛiṇute ‖ 6 ‖ âha, pā́pīyân, rudrā́d evá, yénā́, 'graṃ, vajrī́ vaí, saptádaça ca ‖ 2 ‖

4, 1, 2, 1-3. — K. 19, 2. 3. — Ç. 6, 3, 2, 2 - 3, 12. — vyṛiddham iti vi-ṛiddham — ayajushkeṇety áyajuḥ-keṇa | kriyaté — yajúshkṛityâ iti yajúḥ-kṛityai — eva | asya | etat — vyâcáshṭa iti vi-âcáshṭe — asáti — sthâpayati — asáttara ity ását-taraḥ — tavastáram iti távaḥ-taram — yogéyoga iti yogé-yoge — havâmahe — nilā́yata — vajrî — raudrâḥ — niryâcyeti niḥ-yâcyá — achá[10] | ihi — sâyátanam iti sa-âyatanam — achá[10] | imaḥ — tasyā́ḥ | etat — sâkshâd iti sa-akshât — anv iti | agniḥ — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai — vâjî — ichati — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — ebhyaḥ | vai — eva | asya | etat — vyâcáshṭa iti vi-âcáshṭe — vai — bhûyān — adhaspadam ity ádhaḥ-padam.

3. út krâmó 'd akramī́d íti dvā́bhyâm út krām-

---

2. [11] so (°s te) AW. [12] °yânlo° W. [13] s. P. 8, 28. 33 schol.
3. utkramayyâ 'çvam bhûsaṃskâro jalâdibhiḥ.

ayati, práti-shṭhityâ; ánu-rûpâbhyâṃ, tásmâd ánu-rûpâḥ pa-
çávaḥ prá jâyante. 'pá úpa sṛijati; yátra vā́ ā́pa upa-
-gáchanti tád óshadhayaḥ[1] práti tishṭhanty, óshadhîḥ
prati-tíshṭhantîḥ paçávó 'nu práti tishṭhanti[2], paçū́n yajnó,
yajnáṃ yájamâno, yájamânam pra-jā́s; tásmâd apá úpa sṛij-
ati, práti-shṭhityai. yád adhvaryúr anagnā́v ā́-hutiṃ juhu-
yā́d andhò 'dhvaryúḥ || 1 || syâd[2] rákshâᴗsi yajnáᴗ
hanyur; híraṇyam upā́-'sya juhoty, agni-váty evá juhoti,
nā́ 'ndhò 'dhvaryúr bhávati ná yajnáᴗ rákshâᴗsi ghnanti.
jigharmy agním mánasâ ghṛiténé 'ty âha, mánasâ
hí púrusho yajnám abhi-gáchati; prati-kshyántam[3] bhú-
vanâni víçvé 'ty âha, sárvaᴗ hỳ eshá pratyáñ[1] kshéti;
pṛithúṃ tiraçcā́[1] váyasâ bṛihántam íty âhā́, 'lpo hỳ
eshá jâtó mahā́n || 2 || bhávati; vyácishṭham[1] ánnaᴗ
rabhasáṃ vídânam íty âhā́, 'nnam evā́ 'smai svadayati,
sárvam asmai svadate yá eváṃ védā́; " tvâ jígharmi
vácasâ ghṛiténé 'ty âha, tásmâd yát púrusho mánasâ
bhi-gáchati tád vâcā́ vadaty. arakshásé 'ty âha,ráksha-
sâm ápa-hatyai; márya-çrî spṛihayád-varṇo agnír[4]
íty âhā́, 'pa-citim evā́ 'smin dadhâty, ápaciti-mân bhavati
yá eváṃ || 3 || véda. mánasâ t' vaí[5] tā́m ā́ptum arhati
yā́m adhvaryúr anagnā́v ā́-hutiṃ juhóti; mánasvatîbhyâṃ[1]
juhoty, ā́-hutyor ā́ptyai; dvā́bhyâm, práti-shṭhityai. yajna-
mukhé-yajnamukhe vaí kriyámâṇe yajnáᴗ rákshâᴗsi jighâᴗs-
anty, etárhi khálu vā́ etád yajna-mukháṃ yárhy enad ā́-
-hutir açnuté; pári likhati, rákshasâm ápa-hatyai; tisṛi-bhiḥ
pári likhati, tri-vṛíd vā́ agnír, yā́vân evā́ 'gnís tásmâd rá-
kshâᴗsy ápa hanti || 4 || gâyatriyā́ pári likhati, téjo vaí

---

3. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] so (kshy°) ACDW. [4] s. schol. zu P. 1, 61 pag. 48. [5] s. P. 5, 13.

gâyatrí́, téjasai 'vaí 'nam pári gṛihṇâti; trishṭúbhâ[1] pári likhatí, 'ndriyám̩ vaí trishṭúg[1], indriyéṇai 'vaí 'nam pári gṛihṇâty; anu-shṭúbhâ pári likhaty, anu-shṭúp sárvâṇi chándâ͜si pari-bhū́ḥ páry-âptyai; madhyatò[1] 'nu-shṭúbhâ, vā́g vā́ anu-shṭúp, tásmân madhyató[1] vâcā́ vadâmo; gâyatriyā́ prathamáyâ pári likhaty[2] áthâ 'nu-shṭúbhā́ 'tha trishṭúbhâ[1], téjo vai gâyatrí́ yajnò 'nu-shṭúg indriyám̩ trishṭúp[1], téjasâ cai 'vé 'ndriyéṇa co 'bhayáto[1] yajnám pári gṛihṇâti || 5 || andhò 'dhvaryúr, mahā́n, bhavati yá evá͜, hanti, trishṭúbhâ téjo vaí gâyatrī́, tráyodaça ca || 3 ||

4, 1, 2, 4-5. — K. 19, 3. — Ç. 6, 3, 3, 13-25. — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — anú | pratîti | tishṭhanti — anagnau — andhaḥ | adhvaryuḥ | syât — upâsyety úpa-asyà — agnivatîty ágnî-vati — na | andhaḥ | adhvaryur | bhavàti — viçvā́ | iti — eshaḥ | pratyañ — veda | eti | tvâ — maryâçrîr iti maryá-çrîḥ — tu | vai | tâm — trishṭuk | indriyeṇa — anushṭub ity ánu-stup | sarvâṇi — vai | anushṭub ity ánu-stup | tasmā́t — anushṭug ity ánu-stuk | indriyam | trishṭup | tejásâ.

4. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti khanati, prá-sûtyâ. átho dhûmám evaí 'téna janayati; jyótishmantam[1] tvâ 'gne su-prátîkam íty âha, jyótir evaí 'téna janayati. sò 'gnír jâtáḥ pra-jā́ḥ çucā́ ''rpayat, tám̩ devā́ ardha-'rcénâ 'çamayañ; chivám[2] pra-jā́bhyó 'hi͜santam íty âha, pra-jā́bhya evaí 'na͜ çamayati. dvā́bhyâm̩ khanati, práti-shṭhityâ. apā́m pṛishṭhám así́ 'ti pushkara-parṇám ā́ || 1 || haraty, apā́m̩ vā́ etát pṛishṭhám̩ yát pushkara-parṇá͜, rûpéṇai 'vaí 'nad ā́ harati; pushkara-parṇéna sám bharati, yónir vā́ agnéḥ pushkara-

---

4. mṛidam̩ khâtvâ sambharec carmapa(t)trayoḥ. [1] ohne avagraha. [2] °nch° A, °m̩ch° W, s. P. 5, 24.

parṇá◡, sá-yonim evā́ 'gní◡ sám bharati. kṛishṇâ-'jinéna sám bharati, yajnó vaí kṛishṇâ-'jinám, yajnénai 'vá yajñá◡ sám bharati; yád grâmyā́ṇâm paçûnā́ṃ cármaṇâ sam-bháred grâmyā́n paçū́ñ chucā́[3] 'rpayet, kṛishṇâ-'jinéna sám bharaty âraṇyā́n evá paçū́n ‖ 2 ‖ çucā́ 'rpayati; tásmât samā́vat[1] paçûnā́m pra-jā́yamânânâm âraṇyā́ḥ paçávaḥ ká-nîyâ◡saḥ, çucā́ hỳ ṛitā́. lomatáḥ[1] sám bharaty, áto hỳ asya médhyaṃ. kṛishṇâ-'jináṃ ca pushkara-parṇáṃ ca sá◡ stṛiṇâtî, 'yáṃ vaí kṛishṇâ-'jinám asaú pushkara-parṇám, âbhyā́m evaí 'nam ubhayátaḥ[1] pári gṛihṇâty. agnír de-vébhyo nílâyata[1 u. 4] tám átharvā́ 'nv apaçyad; átharvâ tvâ prathamó nír amanthad agna íti ‖ 3 ‖ âha, yá evaí 'nam anv-ápaçyat ténai 'vaí 'na◡ sám bharati; tvā́m agne púshkarâd[1] ádhī́ 'ty âha, pushkara-parṇé hỳ enam úpa-çritam ávindat; tám u tvâ Dadhyáññ[1] ṛishir íty âha, Dadhyáñ[1] vā́ Âtharvaṇás tejasvỳ[1] âsît, téja evā́ 'smin dadhâti; tám u tvâ pâthyó vṛishé 'ty âha, pū́r-vam evó 'ditám út-tareṇâ 'bhí gṛiṇâti ‖ 4 ‖ catasṛí-bhiḥ sám bharati, catvā́ri chándâ◡si, chándo-bhir evá; gâya-trī́bhir brâhmaṇásya gâyatrò hí brâhmaṇás, trishṭúg-bhî râjanỳasya traíshṭubho[1] hí râjanỳo; yáṃ kâmáyeta: vá-sîyânt syâd íty ubháyîbhis tásya sám bharet, téjaç cai 'vā́ 'smâ indriyáṃ ca samī́cî[1 u. 5] dadhâty. ashṭâbhíḥ[1] sám bharaty, ashṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrò 'gnír, yā́vân[1] evā́ 'gnís tá◡ sám bharati. sī́da hotar íty âha devátâ[1] evā́ 'smai sá◡ sâdayati, ní hóté 'ti manushỳânt, sá◡ sîd-asvé 'ti váyâ◡si; jánishvâ[6] hí jényo ágre[7] áhnâm[8]

4. [3] °nch° AW. [4] so ACDW; ánílâyata (sic!) Pet. W. unter li. [5] s. P. 4, 31. [6] s. P. 3, 8. [7] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [8] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3 (12, 4 schol.)

íty âha, deva-manushyā́n evā́ 'smai sáꣳ-sannân prá janayati ‖ 5 ‖ aí, 'vá paçū́n, íti, griṇâti, hotar íti, saptáviꣳçatiç ca ‖ 4 ‖

4, 1, 8, 1-4. — K. 19, 4. — Ç. 6, 4, 1, 1-2, 9. — prasava iti pra-save — prasûtyâ iti pra-sûtyai | atho iti — ârpayat — ardharcenety ardha-ṛicenà | açamayan — ahiꣳsantam — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — arpayet — arpayati — ṛitâḥ — iyam — nilā́yata[4] — athàrvà | anv iti — agne — tejasvî — pâthyaḥ | vṛishā́ — eva | uditam — trishṭugbhir iti trishṭuk-bhiḥ — samîcî iti — ashṭâbhiḥ — ashṭàksharety ashṭâ-aksharâ — sâdayati — janishva.

5. krûrám iva vā́ asyâ etát karoti yát khánaty; apá úpa sṛijaty, ā́po vaí çântā́ḥ, çântā́bhir evā́ 'syai çúcaꣳ çamayati. sám te vâyúr mâtaríçvâ[1] dadhâtv íty âha, prâ-'ṇó vaí vâyúḥ, prâ-'ṇénai 'vā́ 'syai prâ-'ṇáꣳ sám dadhâti; sám te vâyúr íty âha, tásmâd vâyú-pracyutâ divó vṛíshṭir îrte. tásmai ca devi váshaḍ astu ‖ 1 ‖ túbhyam íty âha, sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitúshv evá vṛíshṭim dadhâti, tásmât sárvân ṛitū́n varshati. yád vashaṭ-kuryā́d yâtá-yâmâ 'sya vashaṭ-kâráḥ syâd; yán ná vashaṭ-kuryā́d rákshâꣳsi yajnáꣳ hanyur; váḍ íty âha, paró-'ksham evá váshaṭ karoti, nā́ 'sya yâtá-yâmâ vashaṭ-kâró bhávati ná yajnáꣳ rákshâꣳsi ghnanti. sú-jâto jyótishâ sahé 'ty anu-shṭúbhó 'pa nahyaty, anu-shṭúp ‖ 2 ‖ sárvâṇi chándâꣳsi, chándâꣳsi khálu vā́ agnéḥ priyā́ tanū́ḥ, priyáyai 'vaí 'nam tanúvâ pári dadhâti; véduko vā́so bhavati yá evám véda vâruṇó vā́ agnír úpa-naddha; úd u tishṭha sv-adhvaro "rdhvá û shú ṇa[2] ûtáya íti sâvitrī́bhyâm út tishṭhati, savitṛí-prasûta evā́ 'syo "rdhvā́m varuṇa mením

---

5. sambhṛitâm etâm yajnabhûmau samâharet. [1] ohne avagraha.
[2] so (û shu ṇa) AW, s. P. 3, 14. 6, 2. 7, 2.

út sṛijati; dvā̆bhyâm, práti-shṭhityai. sá jâtó gárbho asi[3] ‖ 3 ‖ ródasyor íty âhe; 'mé[4] vaí ródasî[5], táyor eshá gárbho yád agnís, tásmâd evám âhā̆. 'gne cā̆rur ví-bhṛita óshadhîshv[1] íty âha; yadā̆ hỳ etáṃ vi-bhár-anty átha cā̆ru-taro bhávati[6]. prá mâtṛí-bhyo ádhi[7] kánikradad gâ íty âhaú, 'shadhayo[1] vā̆ asya mâtáras, tā̆bhya evaí 'nam prá cyâvayati. sthiró bhava vîḍv-aṅga íti gardabhá ā̆ sâdayati ‖ 4 ‖ sáṃ nahyaty evaí 'nam etáyâ sthemné. gardabhéna sám bharati, tásmâd gardabháḥ paçûnā̆m bhârabhârí-tamo. gardabhéna sám bharati, tásmâd gardabhó 'py anâ-leçé 'ty anyā̆n paçū̆n medyaty, ánnaṃ hỳ enenâ 'rkáṃ sam-bháranti. gardabhéna sám bharati, tásmâd gardabhó dvi-rétâḥ sán kánishṭham paçûnā̆m prá jâyate, 'gnír hỳ asya yóniṃ nir-dáhati. pra-jā̆su vā̆ eshá etárhy ā̆-rûḍhaḥ ‖ 5 ‖ sá îçvaráḥ pra-jā̆ḥ çucā̆ pra-dáhaḥ. çivó bhava pra-jā̆bhya íty âha, pra-jā̆bhya evaí 'naṃ çamayati. mā̆nushîbhyas tvám aṅgira íty âha, mânavỳo hí pra-jā̆. mā̆ dyā̆vâ-pṛi-thivī̆ abhí çûçuco mā̆ 'ntáriksham mā̆ vánaspátîn[1] íty âhai, 'bhyá evaí 'naṃ lokébhyaḥ çamayati. praí 'tu vâjī̆ kánikradad íty âha, vâjī̆ hỳ eshá. nā̆nadad rā̆sabhaḥ pátvé 'ti ‖ 6 ‖ âha, rā̆sabha íti hỳ etám ṛishayó 'vadan. bhárann agním purîshỳam íty âhâ, 'gníṃ hỳ eshá bhárati. mā̆ pâdy ā̆yushaḥ puré 'ty âhā̆, "yur evā̆ 'smin dadhâti; tásmâd gardabháḥ sárvam ā̆yur eti, tásmâd gardabhé purā̆ "yushaḥ prá-mîte bibhyati.

vṛíshâ 'gníṃ vṛíshaṇam bhárann íty âha, vṛíshâ hỳ eshá, vṛíshâ 'gnír. apā̆ṃ gárbham ‖ 7 ‖ samud-

---

5. [3] so (°o a°) AW, s. P. 12, 3 und Whitney zu 1, 61 pag. 46. 47. [4] s. P. 4, 25. [5] s. P. 4, 17. [6] betont, wegen hí. [7] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3.

ríyam[1] íty âhâ, 'pấꙍ hý eshá gárbho yád agnír. ágna ấ yâhi vîtáya íti vấ imaú lokaú vý aitâm; ágna ấ yâhi vîtáya íti yád ấhâ, 'náyor lokáyor vî́-'tyai. prá-cyuto vấ eshá â-yátanâd ágataḥ prati-shṭhấꙍ, sá etárhy adhvaryúṃ ca yájamânaṃ ca dhyâyaty; ṛitáꙍ satyám íty âhe, 'yáṃ vấ ṛitám asaú ‖ 8 ‖ satyám, anâyor evaí 'nam práti shṭhâpayati[8] nấ ''rtim[1] ấ 'rchaty[9-10] adhvaryúr ná yájamâno. váruṇo vấ eshá yájamânam abhy ai 'ti yád agnír úpa-naddha; óshadhayaḥ[1] práti gṛihṇîtâ 'gním etám íty âha, çấntyai. vy-ásyan víçvâ ámatîr árâtîr íty âha, rákshasâm ápa-hatyai. ni-shî́dan no ápa[7] dur-matíꙍ hanad íty âha, práti-shṭhityâ. óshadhayaḥ[1] práti modadhvam ‖ 9 ‖ enam íty âhaú, 'shadhayo vấ agnér bhâga-dhéyaṃ, tấbhir evaí 'naꙍ sám ardhayati. púshpâ-vatîḥ[11] su-pippalâ íty âha, tásmâd óshadhayaḥ phálaṃ gṛihṇanty. ayáṃ vo gárbha ṛitvíyaḥ pratnáꙍ sadhá-stham ấ 'sadad íty âha, yấbhya evaí 'nam pra-cyâváyati tấsv evaí 'nam práti shṭhâpayati[8]. dvấbhyâm upấ-'vaharati[12], práti-shṭhityai ‖ 10 ‖ astv, anushṭúb, asi, sâdayaty, ârûḍhaḥ, pátvé 'ti, gárbham, asaú, modadhvaṃ, dvícatvâriꙍçac ca ‖ 5 ‖

4, 1, 4, 1-4. — K. 19, 5. — Ç. 6, 4, 3, 3 - 4-18. — vai | asyâḥ — yâtayâmeti yâta-yâmâ — parokshaṃ iti paraḥ-akshám — anushṭubhety ánu-stubhấ | upeti — svadhvareti su-adhvara | ûrdhvaḥ | u | sv iti | naḥ — asya | ûrdhvâm — ime iti — rodásî iti — gardabhe | eti — apîti | anâleça ity ánâ-leçe | atîti — hi | prajâ iti pra-jâḥ — hi | eshaḥ — pâdi — purâ | iti — purâ | âyúshaḥ — eti | yâhi | vîtayé | iti | vai | imau — vîtyâ iti vi-ityai — sthâpayati — eti | ṛichati — abhi | eti | eti — nishîdann iti ni-sîdán — pra-

5. [8] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [9] so (ârch°) AW, s. P. 10, 9. [10] unbetont. [11] s. P. 3, 5. [12] als Compositum.

tishṭhityâ iti prati-sthityai — pushpâvatîr iti pushpá-vatîḥ — eti | asadat — upâvâharatîty úpa-avâharati.

6. vâruṇó vấ agnír úpa-naddho; ví pấjasé 'ti ví sraṃsayati, savitṛí-prasûta evấ 'sya víshûcîm[1] varuṇa-meṇím ví sṛijaty. apá úpa sṛijaty, ấpo vaí çântấḥ, çântấbhir evấ 'sya çúcaṃ çamayati; tisṛí-bhir úpa sṛijati, tri-vṛíd vấ agnír, yấvân evấ 'gnís tásya çúcaṃ çamayati. mitráḥ saṃ-sṛíjya pṛithivî́m íty âha, mitró vaí çivó devấnâm, ténai 'vá ‖ 1 ‖ enaṃ sáṃ sṛijati, çấntyai. yád grâmyấṇâm pấtrâṇâm kapấlaiḥ saṃ-sṛijéd grâmyấṇi pấtrâṇi çucấ 'rpayed; arma-kapâlaíḥ[2] sáṃ sṛijaty, etấni vấ anupa-jîvanîyấni, tấny evá çucấ 'rpayati. çárkarâbhiḥ sáṃ sṛijati, dhṛityâ, átho çam-tvấyâ. 'jâ-lomaiḥ sáṃ sṛijaty, eshấ vấ agnéḥ priyấ tanû́r yád ajấ, priyáyai 'vaí 'naṃ tanúvâ sáṃ sṛijaty átho téjasâ. kṛishṇâ-'jinásya lóma-bhiḥ sám ‖ 2 ‖ sṛijati, yajnó vaí kṛishṇâ-'jinám, yajnénai 'vá yajnáṃ sáṃ sṛijati. rudrấḥ sam-bhṛítya pṛithivî́m íty âhai, 'tấ vấ etám devátâ[1] ágre sám abharan, tấbhir evaí 'naṃ sám bharati. makhásya çíro 'sî́ 'ty âha, yajnó vaí makhás, tásyai 'tác chíro yád ukhấ, tásmâd evám âha. yajnásya padé[3] stha íty âha, yajnásya hý eté[4] ‖ 3 ‖ padé[4], átho práti-shṭhityai. prấ 'nyấbhir[5] yáchaty ánv anyaír mantrayate, mithuna-tvấya. trý-uddhiṃ karoti, tráya imé lokấ, eshấṃ lokấnâm ấptyai. chándo-bhiḥ karoti, vîrýaṃ vaí chándâṃsi, vîrýeṇai 'vaí 'nâṃ karoti. yájushâ bílaṃ karoti, vy-ấvṛittyâ[6]. íyatîṃ karoti, prajấ-patinâ yajna-mukhéna sám-mitâṃ. dvi-sta-

6. ukhâṃ nirmimita. [1] ohne avagraha. [2] cirakâlaçûnyagrâmabhûmâv avasthitâni purâtanâny armakapâlâni, schol. [3] s. P. 4, 46. [4] s. P. 4, 44. 45. [5] s. P. 7, 16.* [6] °vṛityâ ('ai) ACDW.

nā́ṃ[7] karoti, dyā́vâ-prithivyór dóhâya; cátu-stanâṃ[7] karoti, paçûnā́ṃ dóhâyà; 'shṭā́-stanâṃ karoti, chándasâṃ dóhâya.

návâ-'çrim abhi-cáratah kuryât, tri-vrítam evá vájraṃ sam-bhrítya bhrā́trivyâya prá harati, strítyai. kritvā́ya sá mahī́m ukhā́m íti ní dadhâti, devátâsv[1] evaí 'nâm práti shṭhâpayati || 4 || ténâi 'vá, lómabhiḥ sám, eté, abhicárata, éka-viṃçatiç ca || 6 ||

4, 1, 5, 1-4. — ([a]Âr. 5, 18. —) K. 19, 5. 6. — Ç. 6, 4, 4, 20 - 5, 2, 21. — arpayet — arpayati — dhrityai | atho iti — etâh | vai — pade iti — ete iti | pade iti | atho iti — tryúddhim iti tri-uddhim — vyâvrityâ iti vi-âvrityai — catústanâm iti catúh-stanâm — ashṭâstánâm ity ashṭâ-stanâm — navā́çrim iti navá-açrim — sthâpayati.

7. saptá-bhir dhûpayati; saptá vaí çîrshaṇyâḥ prâ-'ṇā́ḥ, çíra etád yajnásya yád ukhā́, çîrshánn evá yajnásya prâ-'ṇā́n dadhâti, tásmât saptá çîrshán prâ-'ṇā́. açva-çakéna dhûpayati, prâjâ-patyó vā́ áçvaḥ, sayoni-tvā́yā́. 'ditis tvé 'ty âhe, 'yáṃ vā́ áditir, ádityai 'vā́ 'dityâṃ khanaty asyā́ ákrûraṃ-kârâya, ná hí sváḥ sváṃ hinásti. devā́nâṃ tvâ pátnîr íty âha, devā́nâm || 1 || vā́ etā́m pátnayó 'gre 'kurvan, tā́bhir evaí 'nâṃ dadhâti. dhishá-ṇâs tvé 'ty âha, vidyā́ vaí dhisháṇâ, vidyā́bhir evaí 'nâm abhī́ 'nddhe[1]. gnā́s tvé 'ty âha, chándâṃsi vaí gnā́ç, chándo-bhir evaí 'nâṃ çrapayati. várûtrayas tvé 'ty âha, hótrà vaí várûtrayo, hótrâbhir evaí 'nâm pacati. jánayas tvé 'ty âha, devā́nâṃ vaí pátnîḥ || 2 || jánayas, tā́bhir evaí 'nâm pacati. shaḍ-bhíḥ pacati, shá̤ḍ vā́ ritáva, ritú-bhir evaí 'nâm pacati. dvíḥ pácantv íty âha, tá-smâd dvíḥ saṃ-vatsarásya sasyám pacyate. vâruṇý ukhā́

6. [7] so (°sta°) ACDW, s. P. 6, 12. 13 (schol. p. 168). 9, 1.
7. saṃskaroti tâm. [1] °ṃdhe ACDW.

'bhī-'ddhà; maitríyó 'pai 'ti, çā́ntyai. devás tvâ savitó 'd vapatv íty âha, savitṛí-prasûta evaí 'nâm bráhmaṇâ devátâbhir[2] úd vapaty. ápadyamânâ pṛithivy ā́çâ díça ā́ pṛiṇa || 3 || íty âha, tásmâd agníḥ sárvâ díçó 'nu ví bhâty. út tishṭha bṛihatī́ bhavo "rdhvā́ tishṭha dhruvā́ tvám íty âha, práti-shṭhityâ. asuryam[3] pā́tram ánâ-chṛinnam, ā́ chṛiṇatti deva-trā́ 'kar; ajă-kshîréṇā́ " chṛiṇatti[4], paramáṃ vā́ etát páyo yád ajă-kshîrám, paraméṇai 'vaí 'nam páyasā́ " chṛiṇatti[4]; yájushâ, vy-ā́vṛittyai[5]; chándo-bhir ā́ chṛiṇatti[4], chándo-bhir vā́ eshā́ kriyate, chándo-bhir evá chándâṃsy ā́ chṛiṇatti[4] || 4 || âha devā́nâṃ, vaí pátnîḥ, pṛiṇai, 'shā́, shát ca || 7 ||

4, 1, 6, 1-3. — K. 19, 6. 7. — Ç. 6, 5, 3, 8 - 4, 17. — adityâ | ęva | adityâm — agrė | akurvan — vidyâḥ | vai | dhishaṇā̄ḥ — hotrā̄ḥ — vâruṇî — abhîddhety abhi-iddhâ | maitriyā́ | upeti | eti — pṛithivi | âçā̄ḥ — sarvā̄ḥ — anú | vîti — bhava | ûrdhvâ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | asuryàm — devatreti deva-trâ | akaḥ.

8. éka-viṃçatyâ mā́shaiḥ purusha-çîrshám áchai 'ty; amedhyā́ vaí mā́shâ amedhyám purusha-çîrshám, amedhyaír evā́ 'syâ 'medhyáṃ nir-avadā́ya médhyaṃ kṛitvā́ " haraty; éka-viṃçatir bhavanty, eka-viṃçó vaí púrushaḥ, púrushasyā́ "ptyai. vỳ-ṛiddhaṃ vā́ etát prâ-'ṇaír amedhyáṃ yát purusha-çîrsháṃ; sapta-dhā́ ví-triṇṇâṃ valmîka-vapā́m práti ní dadhâti, saptá vaí çîrshaṇyàḥ prâ-'ṇā́ḥ, prâ-'ṇair evaí 'nat sám ardhayati, medhya-tvā́ya. yā́vantaḥ[1] || 1 || vaí mṛityú-bandhavas téshâṃ yamá ā́dhi-patyam párî 'yâya; yama-gâthā́bhiḥ pári gâyati, yamā́d evaí 'nad vṛiñkte[2].

7. [2] ohne avagraha. [3] asûryàṃ W. [4] cch° W, s. P. 14, 8. [5] °vṛityai ACDW.

8. paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ñte AC. D (das erste Mal).

tisṛí-bhiḥ pári gâyati, tráya imé lokā́, ebhyá evaí 'nal lokébhyo vṛiñkte[2]; tásmâd gā́yate ná déyam, gā́thâ hí tád vṛiñktè[2]. 'gní-bhyaḥ paçū́n ā́ labhate, kā́mâ vā́ agnáyaḥ, kā́mân evā́ 'va runddhe[3]. yát paçū́n nā́ "-lábhetā́ 'nava-ruddhâ asya || 2 || paçávaḥ syur, yát páryagni-kṛitân ut-sṛijéd yajna-veçasáṃ kuryâd, yát saṃ-sthâpáyed yâtá-yâmâni çîrshā́ṇi syur; yát paçū́n â-lábhate ténai 'vá paçū́n áva runddhe[3], yát páryagni-kṛitân ut-sṛijáti çîrshṇā́m áyâtayâma-tvâya; prâjâ-patyéna sáṃ sthâpayati yajnó vaí prajā́-patir yajná evá yajnáṃ práti shṭhâpayati[4]. prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, sá riricânò 'manyata, sá etā́ â-prī́r apaçyat, tā́bhir vaí sá mukhatáḥ[1] || 3 || âtmā́nam ā́ 'prîṇī́ta; yád etā́ â-príyo bhávanti, yajnó vaí prajā́-patir, yajnám evaí 'tā́bhir mukhatá ā́ prîṇâty. áparimita-chandaso bhavanty, ápari-mitaḥ prajā́-patiḥ, prajā́-pater ā́ptyâ; ûnâ-'tiriktā́ mithunā́ḥ, prá-jâtyai; lomaçáṃ vaí nā́mai 'tác chan-daḥ prajā́-pateḥ, paçávo lomaçā́ḥ, paçū́n evā́ 'va runddhe[3]; sárvâṇi vā́ etā́ rûpā́ṇi, sárvâṇi rûpā́ṇy agnaú cítye kriyante, tásmâd etā́ agnéç cítyasya || 4 || bhavanty. éka-viṃçatiṃ sâm-idhenī́r ánv âha, rúg vā́ eka-viṃçó rúcam evá gachaty, átho prati-shṭhā́m evá prati-shṭhā́ hỳ eka-viṃçáç; cátur-viṃçatim ánv âha, cátur-viṃçatir ardha-mâsā́ḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarò 'gnír vaiçvânaráḥ[1], sâ-'kshā́d evá vaiçvânarám[1] áva runddhe; párâcī́r[1] ánv âha, párâñ[1] iva hí suvar-gó lokáḥ. sámâs tvâ 'gna ṛitávo vardhayantv íty âha, sámâbhir evā́ 'gníṃ vardhayati[5] || 5 || ṛitú-bhiḥ saṃ-vatsaráṃ. víçvâ ā́ bhâhi pra-díçaḥ pṛithivyā́ íty âha, tásmâd agníḥ sárvâ díçó 'nu ví bhâti. práty auhatâm açvínâ mṛityúm asmâd íty âha,

---

8. [3] °ndhe ACDW. [4] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [5] unbetont.

mṛityúm evā́ 'smâd ápa nudaty. **úd vayáṃ támasas pári**[6] 'ty âha, pâpmā́ vaí támaḥ, pâpmā́nam evā́ 'smâd ápa hanty. **áganma jyótir ut-tamám** íty âhâ, 'saú vā́ âdityó jyótir ut-tamám, âdityásyai 'vá sā́yujyaṃ[1] ga-chati. ná saṃ-vatsarás tishṭhati nā́ 'sya çrī́s tishṭhati yásyai 'tā́ḥ kriyánte. jyótishmatîm[1] ut-tamā́m ánv âha, jyótir evā́ 'smâ upárishṭâd[1] dadhâti, suvar-gásya lokásyā́ 'nu-khyâtyai || 6 || yā́vanto, 'sya, mukhatáç, cī́tyasya, vardhayaty, âdityò, 'shṭávi◡çatiç ca || 8 ||

4, 1, 7, 1-4. — K. 19, 8. 20, 8. — achà | eti | amedhyâḥ — kṛitvâ | eti | harati — prati | nîti | dadhâti — gâthā́ | hi — kâmā́ḥ | vai — yajne | eva — sthâpayati — aman-yata — eti | aprîṇîta — âptyai | ûnâtiriktâ ity ū́na-ati-riktâḥ — atho iti — tvâ | agne — sarvā́ḥ | diçàḥ | anú | vîti — tamàsaḥ | parîti.

9. shaḍ-bhir dîkshayati, shád vā́ ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'naṃ dîkshayati. saptá-bhir dîkshayati, saptá chándâ◡si, chándo-bhir evaí 'naṃ dîkshayati. **víçve devásya ne-túr** íty anu-shṭúbho 't-tamáyâ juhoti, vā́g vā́ anu-shṭúp, tásmât prâ-'ṇā́nâṃ vā́g ut-tamaí. 'kasmâd aksharâd ánâp-tam prathamám padáṃ, tásmâd yád vâcò 'nâptaṃ tán manushyâ úpa jîvanti; pûrṇáyâ juhoti, pûrṇá iva hí prajā́--patiḥ || 1 || prajā́-pater ā́ptyai; nŷ-ûnayâ juhoti, nŷ-ûnâd dhí prajā́-patiḥ pra-jā́ ásṛijata, pra-jā́nâ◡ sṛíshṭyai. yád arcíshi pra-vṛiñjyā́d bhûtám áva rundhîta, yád áñgâreshu bhavishyád; áñgâreshu prá vṛiṇakti, bhavishyád evā́ 'va runddhe[1], bhavishyád dhí bhū́yo bhûtā́d; dvā́bhyâm prá vṛiṇakti, dvi-pā́d yájamânaḥ, práti-shṭhityai. bráhmaṇâ vā́ eshā́ yájushâ sám-bhṛitâ yád ukhā́; sā́ yád bhídyetā́[2]

---

8. [6] so (°s p°) AW, s. P. 8, 24.
9. vahner ukhyasya janiḥ. [1] °ṃdhe ACDW. [2] Wurzel betont.

"rtim[3] ā́ 'rchet[4] || 2 || yájamâno hanyétâ 'sya yajnó; mítrai 'tā́m ukhā́ṃ tapé 'ty âha, bráhma vaí mitró, bráhmann evaí 'nâm práti shṭhâpayati[5], nā́ "rtim[3] ā́ 'rchati[4] yájamâno nā́ 'sya yajnó hanyate; yádi bhídyeta[3] taír evá kapā́laiḥ sáṃ sṛjet, saí 'vá tátaḥ prā́yaçcittir[3]. yó gatá-çrîḥ syā́n mathitvā́ tásyā́ 'va dadhyâd, bhū́tó vā́ eshá, sá svā́ṃ || 3 || devátâm[3] úpai 'ti. yó bhū́ti-kâmaḥ syā́d yá ukhā́yai sam-bhávet sá evá tásya syâd, áto hỳ eshá sam-bhávaty, eshá vaí svayam-bhū́r nā́ma, bhávaty evá. yáṃ kâmáyeta: bhrā́tṛivyam asmai janayeyam íty anyátas[3] tásyâ "-hṛ́ityā́ 'va dadhyât, sâ-'kshā́d evā́ 'smai bhrā́tṛivyáṃ janayaty. ambarī́shâd[3] ánna-kâmasyā́ 'va dadhyâd, ambarī́she vā́ ánnam bhriyate, sá-yony evā́ 'nnam || 4 || áva runddhe[1]. múñjân áva dadhâty, ū́rg vaí múñjâ, ū́rjam evā́ 'smâ ápi dadhâty. agnír devébhyo nílâyata[3], sá krumukám[6] prā́ 'viçat; krumukám áva dadhâti, yád evā́ 'sya tátra nỳ-aktaṃ tád evā́ 'va runddha[1]. ā́jyena sáṃ yauty; etád vā́ agnéḥ priyáṃ dhā́ma yád ā́jyam, priyéṇai 'vaí 'naṃ dhā́mnâ sám ardhayaty átho téjasâ || 5 || vaíkaṃkatîm[3] ā́ dadhâti, bhā́ evā́ 'va runddhe[1]. çamî-máyîm ā́ dadhâti, çā́ntyai. sī́da tvám mâtúr asyā́ upá-stha íti tisṛí-bhir jâtám úpa tishṭhate, tráya imé lokā́, eshv̀ evá lokéshv â-vídaṃ gachaty, átho prâ-'ṇā́n evā́ "tmán dhatte || 6 || prajápatir, ṛichet, svám, evá 'nnaṃ, téjasâ, cátustriṃçac ca || 9 ||

4, 1, 9, 1-3. — K. 19, 10. — Ç. 6, 6, 1, 15 - 3, 4. 7, 3, 15. 16. — viçvè | devasyà — vâcaḥ | anā́ptam — nyū́nayeti ni-ū́nayâ — bhidyèta | ârtim | eti | ṛichet — sthâpayati — eti | ṛichati — vai | eshaḥ | saḥ — sayonîti sa-yoni — atho iti.

9. [3] ohne avagraha. [4] so (ârch°) AW, s. P. 10, 9. [5] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [6] so ADW, kramu° C; krumukam alpaṃ kâshṭhaçakalam, schol.

10. ná ha sma vaí purā́ 'gnír áparaçu-vṛikṇaṃ dah-ati, tád asmai Pra-yogá evá 'rshir asvadayad; *yád agne yā́ni kā́ni cé* 'ti sam-ídham ā́ dadhâty, áparaçu-vṛikṇam evā́ 'smai svadayati, sárvam asmai svadate yá eváṃ vé-daú. "dumbarîm[1] ā́ dadhâty, ū́rg vā́ udumbára[1], ū́rjam evā́ 'smâ ápi dadhâti. prajā́-patir agním asṛijata, táɷ sṛishṭáɷ rákshâɷsi ‖ 1 ‖ ajighâɷsant, sá etád râksho-ghnám apaçyat, téna vaí sá rákshâɷsy ápâ 'hata: yád râksho-ghnám bhávaty agnér evá téna jâtā́d rákshâɷsy ápa hanty. ā́çvatthîm[1] ā́ dadhâty, açvatthó[1] vaí vánaspátînâɷ[1] sa-patna-sâhó vi-jityai. *vaíkaṅkatîm*[1] ā́ dadhâti, bhā́ evā́ 'va runddhe[2]. çamî-máyîm ā́ dadhâti, çā́ntyai. *sáɷ-çitam me bráhmó 'd eshâm bâhū́*[3] *atiram* íty ut-tamé[4] aúdumbarî[1 u. 4] ‖ 2 ‖ vâcayati, bráhmaṇai 'vá kshatráɷ sáɷ çyati[5] kshatréṇa bráhma, tásmâd brâhmaṇó râjanỳa-vân áty anyám brâhmaṇáṃ tásmâd râjanỳo brâhmaṇá-vân áty anyáɷ râjanỳam. mṛityúr vā́ eshá yád agnír, amṛítaɷ híraṇyaɷ; rukmám ántaram práti muñcate, 'mṛítam evá mṛityór antár dhatta; ékaviɷçati-nirbâdho bhavaty, éka-viɷçatir vaí deva-lokā́ dvā́daça[1] mā́sâḥ páñca 'rtávas tráya imé lokā́ asā́v âdityáḥ ‖ 3 ‖ eka-viɷçá etā́vanto[1] vaí deva-lokā́s, tébhya evá bhrā́tṛivyam antár eti; nir-bâ-dhaír vaí devā́ ásurân nirbâdhè 'kurvata, tán nir-bâdhā́nâṃ nirbâdha-tváṃ, nir-bâdhī́ bhavati, bhrā́tṛivyân evá nir-bâdhé kurute. sâvitriyā́ práti muñcate, prá-sûtyai; *náktoshā́sé*[1] 'ty út-tarayâ, 'ho-râtrā́bhyâm evaí 'nam úd yachate. *devā́ agníṃ dhârayan draviṇo-dā́* íty âha, prâ-'ṇā́ vaí devā́ draviṇo-dā́, aho-râtrā́bhyâm evaí 'nam ud-yátya ‖ 4 ‖ prâ-

---

10. ṇkhyaṃ dadhîta. [1] ohne avagraha. [2] °ṃdhe ACDW. [3] s. P. 4, 5. [4] s. P. 4, 52. [5] unbetont.

-'naír dàdhàrā. ''sînaḥ práti muñcate, tásmàd ā̆sînâḥ pra-jā̆ḥ prá jâyante. krishṇâ-'jinám út-taram, téjo vaí híraṇyam bráhma krishṇâ-'jinám, téjasâ cai 'vaí 'nam bráhmaṇâ co 'bhayátaḥ[1] pári gribṇâti. shád-udyâmaṁ çikyam bhavati, shád vā̆ ritáva, ritú-bhir evaí 'nam úd yachate; yád dvā̆daço-'dyâmaṁ sam-vatsaréṇai 'vá; mauñjám bhavaty, ū̆rg vaí múñjâ, ū̆rjai 'vaí 'naṁ sám ardhayati. suparṇò 'si[6] garútmân[1] íty áve "kshate, rûpám evā̆ 'syai 'tán mahimā̆nam vy-ā̆cashṭe[7]. dívam gacha súvaḥ paté 'ty âha, suvar-gám evaí 'nam lokám gamayati || 5 ||

rákshâṁsy, aúdumbarî, âdityá, udyátya, sám, cáturviṁçatiç ca || 10 ||

4, 1, 10, 1-5. — K. 19, 10. 11. — Ç. 6, 6, 3, 5 - 7, 2, 6. — râkshoghnam iti râkshaḥ-ghnam[8] — bâhû iti — uttame ity út-tame | audúmbarî iti — sam iti | çyati — muñcate | amritám — devalokâ iti deva-lokâḥ — nirbâdha iti niḥ-bâdhe | akurvata — sâvitriyâ — prâṇâ iti pra-anâḥ | vai | devâḥ — dâdhâra — vyâcàshṭa iti vi-âcàshṭe.

11. [a] sám-iddho añján[1] krídaram matînā̆m ghritám agne mádhu-mat pínvamânaḥ | vâjī́ váhan vâjínam jâta-vedo devā̆nàm vakshi priyám ā̆ sadhá-stham || [b] ghriténâ 'ñjánt sám pathó deva-yā̆nân pra-jânán vâjy ápy etu devā̆n | ánu tvâ sapte pra-díçaḥ sacantâṁ sva-dhā̆m asmaí yájamânâya dhehi || [c] ī́dyaç cā̆ 'si vándyaç ca vâjinn âçúç cā̆ 'si médhyaç ca sapte | agnísh ṭvâ[2] || 1 || devaír vásu-bhiḥ sa-jóshâḥ prîtám váhnim vahatu jâtá-vedâḥ || [d] stîrṇám barhíḥ su-shṭárîmâ[3.4] jushâṇó 'rú prithú práthamânam prithi-

---

10. [6] so (°o ') AW, s. P. 12, 2. [7] als Compositum. [8] zu n (nicht ṇ) s. P. 13, 15.

11. açvasyâ "priyaḥ (açvamedhâkhyakâṇḍe tâḥ viniyuktâḥ sphuṭe çrutam | adhyetum anuvâko 'tra prokta utkrishyatâm tataḥ ||); dieser anuvâka gehört zu den drei, welche zusammen daharaprishṭham heifsen, s. Ind. Stud. 3, 383. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [2] so (°sh ṭ°) AW. s. P. 6, 5. [3] so (susht°) ACDW, s. P. 6, 13. [4] so (°â) AW, s. P. 3, 10.

vyā̂m | devébhir yuktám áditiḥ sa-jóshâḥ syonáṃ kriṇvânā̂ suvité[5] dadhâtu || [e] etā̂ u vaḥ su-bhágâ viçvá-rûpâ ví pá-ksho-bhiḥ çráyamâṇâ úd ā̂taiḥ[6] | rishvā̂ḥ satī̂ḥ kavâshaḥ[7] çúmbhamânâ dvā̂ro devī̂ḥ su-prâyaṇā̂ bhavantu || [f] antarā̂ mitrā̂-váruṇâ cárantî[8] múkhaṃ yajnā̂nâm abhí saṃ-vi-dâné[9 u. 8] | ushā̂sâ[10] vâm || 2 || su-hiraṇyé[8] su-çilpé[8] ritásya yónâv ihá sâdayâmi || [g] prathamā̂ vâu sa-rathínâ su-várṇâ devaú páçyantau bhúvanâni víçvâ | ápiprayaṃ códanâ vâm mímânâ hótârâ jyótiḥ pra-díçâ diçántâ || [h] âdityaír no bhā̂-ratî vashṭu yajnáu sárasvatî[5] sahá rudraír na âvît | íḍó 'pa-hûtâ vásu-bhiḥ sa-jóshâ yajnáṃ no devîr amríteshu dhatta || [i] tváshtâ vîráṃ devá-kâmaṃ jajâna tváshṭur árvâ jâyata âçúr áçvaḥ || 3 || tváshṭe 'dáṃ víçvam bhúvanaṃ jajâna bahóḥ kartā̂ram ihá yakshi hotaḥ || [k] áçvo ghriténa tmányâ sám-akta úpa devā̂u ritu-çáḥ[11] pā̂tha etu | vánas-pátir[5] deva-lokám pra-jânánn agnínâ havyā̂ svaditā̂ni va-kshat || [l] prajā̂-pates tápasâ vâvṛidhânáḥ sadyó[5] jâtó da-dhishe yajnám agne | svā̂hâ-kritena havíshâ puro-gâ yâhí sâdhyā̂[12] havír adantu devā̂ḥ || 4 || agnísh ṭvâ, vâm, áçvo, dví-catvâriuçac ca || 11 ||

K. Aç. 6, 2. — Vs. 29, 1-11. Ç. 13, 2, 2, 14. — vâjî | apîti — asi — asi — sushtarîmeti su-starī̂ma[3] | jushâṇâ — subhagâ iti su-bhagā̂ḥ | viçvarū̂pâ iti viçva-rûpâḥ — kavasháḥ[7] | çumbhámânâḥ — suprâyaṇâ iti su-prâyaṇâḥ — carántî iti — abhîti | saṃvidâne iti saṃ-vidâne — suhiraṇye iti su-hiraṇye | suçilpe iti su-çilpe — sajoshâ iti sa-joshā̂ḥ — jâyate — upeti | devân — purogâ iti puraḥ-gâḥ — sâdhyâ[12].

---

11. [5] ohne avagraha. [6] so ADW, ā̂ttaiḥ C. [7] so ACDW, für kavashyaḥ! ebenso Vs. Das im Pet. W. benutzte Mspt. liest: kaváyaḥ, s. da-selbst vol. II, 182; so auch K., und D prima manu. kavashaḥ kavâṭaiḥ (!), schol. [8] s. P. 4, 20. [9] s. schol. zu P. 6, 9 p. 165. [10] ushásâ C. [11] so (âu) AW, s. P. 9, 22. [12] ohne visarga D, so auch Vs.; aber schol.: sâdhyâ asmâbhiḥ sádhanîyâḥ pûjanîyâḥ. S. IV, 3, 4, 1.

sâvitrắṇi, vy-ṛiddham, út·krâma, devásya khanati, krûrám, vâru=
ṇáḥ, saptábhir, ékaviṁçatyâ, shaḍbhír, ná ha sma, sámiddho añjánn,
ékâdaça ‖ 11 ‖

sâvitrắṇy (1, 1), útkrâma (3, 1), krûrám (5, 1), vâruṇáḥ (6, 1), paçávaḥ
syur (8, 3), ná ha sma (10, 1), náva pañcâçát* ‖ 59 ‖

iti taittirîyasaṁhitâyâm pañcamakâṇḍe
prathamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. víshṇu-mukhâ vaí devắç chándo-bhir imắñ lokắn[1]
anapa-jayyám abhỳ ajayan; yád vishṇu-kramắn krám=
ate víshṇur evá bhûtvắ yájamânaç chándo-bhir imắñ
lokắn[1] anapa-jayyám abhí jayati; víshṇoḥ krámo 'sy
abhimâti-hé 'ty âha, gâyatrî́ vaí pṛithivî́, traíshṭubham[2]
antáriksham[2], jắgatî dyaúr, ắnu-shṭubhîr díçaç, chándo=
-bhir evé 'mắñ lokắn[1] yathâ-pûrvám abhí jayati. prajắ=
-patir agním asṛijata, sò 'smât sṛishṭáḥ ‖ 1 ‖ párâñ[2] ait;
tám etáyắ 'nv aid: ákrandad íti, táyâ vaí sò 'gnéḥ priyáṃ
dhắmắ 'vâ 'runddha[3]; yád etắm anv-ắhâ 'gnér evaí 'táyâ
priyáṃ dhắmắ 'va runddha[3]. îçvaró vắ eshá párâñ[2] pra=
-dágho yó vishṇu-kramắn krámate; catasṛí-bhir ắ vartate,
catvắri chándâṁsi, chándâṁsi khálu vắ agnéḥ priyắ tanū́ḥ,
priyắm evắ 'sya tanúvam abhí ‖ 2 ‖ pary-ắvartate[4]; da=
kshiṇắ pary-ắvartate[4], svám evá vîrỳam ánu pary-ắvartate[4],
tásmâd dákshiṇó 'rdha âtmáno vîrỳâvat-taró; 'tho âdityásyai
'vắ "-vṛítam ánu pary-ắvartate[4]. Çúnaḥçépam[2] Ắjî=
gartim[2] váruṇo 'gṛihṇât, sá etắm vâruṇî́m apaçyat, táyâ
vaí sá âtmắnam varuṇa-pâçắd amuñcad, váruṇo vắ etáṃ
gṛihṇâti yá ukhắm prati-muñcáta; úd ut-tamáṃ va=

---

* als zwei Wörter ACDW.

2, 1-10. cityupakramaḥ; 1. âsandyâm vahnyavasthitiḥ, vâtsapreṇa 'py upasthânam. [1] °nlo° A. [2] ohne avagraha. [3] °ṃdh° ACDW. [4] als Compositum.

runa pă̂çam asmád íty âhâ, ''tmănam evaí 'táyâ || 3 || varuṇa-pâçăn muñcaty. ắ tvâ 'hârsham íty âhắ, '' hŷ enaꙍ hárati. dhruvás tishṭhắ 'vi-câcalir íty âha, práti-shṭhityai. víças tvâ sárvâ vâñchantv íty âha, viçaí 'vaí 'naꙍ sám ardhayaty. asmín râshṭrám ádhi çrayé 'ty âha, râshṭrám evắ 'smin dhruvám akar; yáṃ kâmáyeta: râshṭráꙍ syâd íti tám mánasâ dhyâyed, râ-shṭrám evá bhavati || 4 || ágre bṛihánn ushásâm ûrdhvó asthâd[5] íty âhắ, 'gram evaí 'naꙍ samânắnâṃ[2] karoti. nir-jagmivắn támasa íty âha, táma evắ 'smâd ápa hanti. jyótishắ '' 'gâd íty âha, jyótir evắ 'smin dadhâti. catasṛí-bhiḥ sâdayati, catvắri chándâꙍsi, chándo-bhir evắ; 'ti-chandaso 't-tamáyâ, várshma vắ eshắ chán-dasâṃ yád áti-chandâ, várshmai 'vaí 'naꙍ samânắnâṃ[2] kar-oti; sád-vatî || 5 || bhavati, sat-tvám[6] evaí 'naṃ gamay-ati. vâtsa-préṇó 'pa tishṭhata, eténa vaí Vatsa-prī́r Bhâlandanò[2] 'gnéḥ priyáṃ dhắmắ 'vâ 'runddhâ[3], 'gnér evaí 'téna priyáṃ dhắmắ 'va runddha[3]; ekâdaçám[2] bhav-aty, eka-dhaí 'vá yájamâne vîrŷam dadhâti. stómena vaí devắ asmíṅ loká[1] ârdhnuvañ[7] chándo-bhir[8] amúshmint; stómasye 'va khálu vắ etád rûpáṃ yád vâtsa-práṃ; yád vâtsa-préṇo 'pa-tíshṭhate || 6 || imám evá téna lokám abhí jayati, yád vishṇu-kramắn krámate 'múm evá taír lokám abhí jayati. pûrvedyúḥ[2] prá krâmaty[7] uttaredyúr[2] úpa tishṭhate; tásmâd yóge 'nyắsâm pra-jắnâm mánaḥ kshéme 'nyắsâṃ, tásmâd yâyâvaráḥ[9] kshemyásye ''çe, tásmâd yâyâ-varáḥ[9] kshemyám adhy-ávasyati[4]. mushṭī́[10] karoti, vắcam

I. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3 und Whitney zu P. 11, 8 p. 265 (s. IV, 2, 1, 4). [6] satvaṃ AW, und CD vor iti. [7] unbetont. [8] °nch° AW, s. P. 5, 24. [9] so (yâyâ°) ADW, yayâ° C., prayâṇaçîlaḥ purushaḥ. [10] s. P. 4, 12.

yachati, yajnásya dhṛítyai || 7 || sṛishṭò, 'bhy, ètáyâ, bhavati, sád-vaty, upatíshṭhate, dvícatvâriṃçac ca || 1 ||

4, 2, 1, 1 - 2, 4. — K. 19, 11. — Ç. 6, 7, 2, 10 - 4, 15. — vishṇú-mukhâ iti vishṇú-mukhâḥ — saḥ | asmât — aveti | arumdha — aveti | rumdhe — abhîti | paryâvártata iti pari-âvártate | dakshiṇâ | paryâvártata iti pari-âvártate — anv iti | paryâ-vártata iti pari-âvártate — vîryâvattara iti vîryâvat-taraḥ | atho iti — anv iti | paryâvártata iti pari-âvártate — agṛih-ṇât — pratimuñcata iti prati-muñcatè — varuṇapâçâd iti varuṇa-pâçât — tvâ | ahârsham — eti | hi — tishṭha | avicâcalir ity avi-câcaliḥ — sarvâḥ — akaḥ — jyotishâ | eti | agât — atichandâ ity ati-chandâḥ | varshmà | eva — satvam iti sat-tvam — tishṭhate — aveti | arumdha — rumdhe — asmin | loke | ârdhnuvan — preti | krâmati — yogè | anyâsâm — kshemè | anyâsâm — adhyavàsyatîty àdhi-avà-syati | mushṭî iti.

2. ánna-paté 'nnasya[1] no dehî 'ty âhâ, 'gnír vâ ánna-patiḥ, sá evâ 'smâ ánnam prá yachaty; anamîvásya çushmíṇa íty âhâ, 'yakshmásyé 'ti vâvaí[2] 'tád âha. prá pra-dâtâram târisha ûrjaṃ no dhehi dvi-páde cátush-pada íty âhâ, "-çísham evaí 'tâm â çâsta. úd u tvâ víçve devâ íty âha, prâ-'ṇâ vaí víçve devâḥ || 1 || prâ-'ṇaír evaí 'nam úd yachaté; 'gne bhárantu cítti-bhir íty âha, yásmâ evaí 'naṃ cittâyo 'd-yáchate ténai 'vaí 'naṃ sám ardhayati. catasṛí-bhir â sâdayati, catvâri chándâṃsi, chándo-bhir evâ; 'ti-chandaso 't-tamáyâ, várshma vâ eshâ chándasâṃ yád áti-chandâ, várshmai 'vaí 'naṃ sa-mânânâṃ[2] karoti; sád-vatî bhavati, sat-tvám[3] evaí 'naṃ gamayati. pré 'd agne jyótishmân[1] || 2 || yâhî 'ty âha, jyótir evâ 'smin dadhâti tanúvâ vâ eshá hinasti yáṃ

---

2. ukhyanayanam. [1] so (°e ') AW, s. P. 12, 8. 1, 61. [2] ohne avagraha. [3] satvam ACDW.

hinásti; mā́ hiṁsîs tanúvâ pra-jā́ íty âha, pra-jā́bhya evaí 'naṁ çamayati. rákshâṁsi vā́ etád yajnáṁ sacante yád ána ut-sárjaty; ákrandad íty ánv âha, rákshasâm ápa-hatyâ. ánasâ vahanty, ápa-citim evā́ 'smin dadhâti, tásmâd anasvī́[2] ca rathī́ cā́ 'tithînâm ápacita-tamau ‖ 3 ‖ ápaciti-mân bhavati yá evám̩ véda. sam-ídhâ 'gním̩ duvasyaté 'ti ghṛitâ-'nushiktā́m ava-sité sam-ídham ā́ dadhâti, yáthā́ 'tithaya ā́-gatâya sarpíshvad[2] âtithyám̩ kriyáte tâdṛig[2] evá tád; gâyatriyā́ brâhmaṇásya gâyatró hí brâhmaṇás, trishṭúbhâ[2] râjanỳasya traíshṭubho[2] hí râjanỳo. 'p-sú bhásma prá veçayaty, apsú-yonir vā́ agníḥ, svā́m evaí 'naṃ yónim̩ gamayati; tisṛí-bhiḥ prá veçayati, tri-vṛíd vaí ‖ 4 ‖ agnír, yā́vân evā́ 'gnis tám prati-shṭhā́m̩ gamayati, párâ vā́ eshò 'gním̩ vapati yò 'p-sú bhásma pra-veçáyati. jyótishmatîbhyâm[2] áva dadhâti, jyótir evā́ 'smin dadhâti, dvā́bhyâm práti-shṭhityai; párâ vā́ eshá pra-jā́m paçū́n vapati yò 'p-sú bhásma pra-veçáyati. púnar ûrjā́ sahá rayyé 'ti púnar ud-aíti[4], pra-jā́m evá paçū́n âtmán dhatte. púnas tvâ "dityā́ḥ ‖ 5 ‖ rudrā́ vásavaḥ sám indhatâm íty âhai, 'tā́ vā́ etám̩ devátâ ágre sám aindhata, tā́bhir evaí 'naṁ sám inddhe[5]. bódhâ[6] sá bodhī́ 'ty úpa tishṭhate, bodháyaty evaí 'nam̩, tásmât suptvā́ pra-jā́ḥ prá budhyante. yathâ-sthânám úpa tishṭhate, tásmâd yathâ-sthânám paçávaḥ púnar é-'tyó 'pa tishṭhante ‖ 6 ‖ vaí víçve devā́, jyótishmân, ápacitatamau, trivṛíd vā́, âdityā́, dvícatvâriṁçac ca ‖ 2 ‖

4, 2, 3, 1-4. — K. 19, 12. — Ç. 6, 2, 1, 6 - 2, 9. — annásya — a̱smai̱ — catúshpada̱ iti̱ catúḥ-pa̱de̱ — çâ̱ste̱ — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ — yasmai — atichandâ̱ ity ati-cha̱ndâ̱ḥ — sa̱tvam iti sat-tvam — apàhatyâ̱ ity apà-ha̱tyai̱ — atithaye

2. [4] als Compositum. [5] iṃdhe ACDW. [6] so (°â) AW, s. P. 3, 8.

— sarpishvát — gâyatriyâ — udaitîty út-aiti — âdityâḥ | rudrâḥ — ętâḥ | vai — bodhà — etyety ấ-ityà.

3. yấvatî[1] vaí pṛithivī́ tásyai yamá ấdhi-patyam párî 'yâya; yó vaí yamáṃ deva-yájanam asyấ ánir-yâcyâ 'gníṃ cinuté yamấyai 'nau sá cinuté; 'pe 'té 'ty adhy-ávasâyayati[2], yamám evá deva-yájanam asyaí nir-yấcyâ "tmáne 'gníṃ cinuta. ishv-agréṇa vấ asyấ ánâ-mṛitam ichánto nấ 'vindan, té devấ etád yájur apaçyann: ápe 'té ti; yád eténâ 'dhy-avasâyáyati || 1 || ánâ-mṛita evấ 'gníṃ cinuta. úd dhanti, yád evấ 'syấ amedhyáṃ tád ápa hanty. apó 'vo 'kshati, çấntyai. síkatâ ní vapaty, etád vấ agnér vaiçvânarásya[1] rûpáu, rûpéṇai 'vá vaiçvânarám áva runddha[3]. ū́shân ní vapati; púshṭir vấ eshấ pra-jánanaṃ yád ū́shâḥ, púshṭyâm evá pra-jánane 'gníṃ cinuté, 'tho saṃ-jnấna evá, saṃ-jnấnau hý etát || 2 || paçûnấṃ yád ū́shâ; dyấvâ-pṛithivī́ sahấ "stâṃ, té[4] vi-yatī́[4] abrûtâm: ástv evá nau sahá yajníyam íti, yád amúshyâ yajníyam ấsît tád asyấm adadhât tá ū́shâ abhavan, yád asyấ yajníyam ấsît tád amúshyâm adadhât tád adáç candrámasi[1] kṛishṇám, ū́shân ni-vápann adó dhyâyed dyấvâ-pṛithivyór evá yajníye 'gníṃ cinute. 'yáu só agnír[5] íti Viçvấ-mitrasya[6] || 3 || sû-'ktám bhavaty, eténa vaí Viçvấ-mitro[6] 'gnéḥ priyáṃ dhấmấ 'vâ runddhâ[3], 'gnér evaí 'téna priyáṃ dhấmấ 'va runddhe[8]. chándo-bhir vaí devấḥ suvar-gáṃ lokám âyañ, cátasraḥ[7] prấcîr[1] úpa dadhâti, catvấri chándâṃsi, chándo-bhir evá tád yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti; téshâṃ suvar-gáṃ lokáṃ yatấṃ díçaḥ sám avlîyanta, té dvé[8] pu-

---

3. gârhapatyaṃ cinoti. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] ṃdh⁰ ACDW. [4] s. P. 4, 52. [5] so (⁰o a⁰) AW, s. P. 12, 8 (Whitney p. 265; s. IV, 2, 4, 2). [6] s. P. 3, 5. [7] ⁰nc⁰ A, ⁰ṃ c⁰ W, s. P. 5, 21. 24. [8] s. P. 4, 49.

rástât[1] samī́cî[1u. 9] úpâ 'dadhata[10] dvé[8] || 4 || paçcā́t sa=
mī́cî[1u. 9], tā́bhir vaí té díço 'dṛiᴗhan; yád dvé[8] purástât[1]
samī́cî[1u. 9] upa-dádhâti dvé[8] paçcā́t samī́cî[1u. 9], diçā́ṃ ví=
-dhṛityâ; átho paçávo vaí chándâᴗsi, paçū́n evā́ 'smai sa=
mī́co[1] dadhâty. ashṭā́v úpa dadhâty, ashṭā́-'ksharâ gâ=
yatrī́, gâyatrò 'gnír yā́vân[1] evā́ 'gnís táṃ cinute; 'shṭā́v
úpa dadhâty, ashṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrī́ suvar-gáṃ lo=
kám áñjasâ veda, suvar-gásya lokásya || 5 || prá-jnâtyai;
tráyo-daça lokam-pṛiṇā́ úpa dadhâty; éka-viᴗçatiḥ sám
padyante, prati-shṭhā́ vā́ eka-viᴗçáḥ prati-shṭhā́ gā́rha=
-patya, eka-viᴗçásyai 'vá prati-shṭhā́ṃ gā́rha-patyam ánu
práti tishṭhati; práty agníṃ cikyânás tishṭhati yá eváṃ
véda. páñca-citîkaṃ cinvîta prathamáṃ cinvânáḥ, pā́ṅkto[11]
yajnáḥ, pā́ṅktâḥ[11] paçávo, yajnám evá paçū́n áva runddhe[9];
trí-citîkaṃ cinvîta dvitī́yaṃ cinvânás, tráya imé lokā́, eshv
evá lokéshu || 6 || práti tishṭhaty; éka-citîkaṃ cinvîta tṛi=
tī́yaṃ cinvâná, eka-dhā́ vaí suvar-gó loká, eka-vṛitai 'vá
suvar-gáṃ lokám eti. púrîsheṇâ 'bhỳ ûhati, tásmân mâᴗ=
sénā́ 'sthi channáṃ; ná duç-cármâ bhavati yá eváṃ véda.
páñca cítayo bhavanti, pañcá-bhiḥ púrîshair[12] abhỳ ûhati,
dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi=
-rā́jy evā́ 'nnā́-'dye práti tishṭhati || 7 || adhyavasâyáyati, hy ètád,
Viçvā́mitrasyâ, 'dadhata dvé, lokásya, lokéshu, saptácatvâriᴗçac ca || 3 ||

4, 2, 4, 1-4. — K. 20, 1. — Ç. 7, 1, 1, 2-33. — a̱syâḥ | anir=
yâ̱cyety aniḥ-yâ̱cya̱ — apeti | i̱ta̱ | iti | a̱dhyavàsâyaya̱tîty
àdhi-avàsâyayati — ci̱nu̱te̱ — vai | a̱syâḥ — anā̂mṛita̱ ity
anā̂-mṛi̱te̱ — ud iti | ha̱nti̱ — e̱va | a̱syâ̱ḥ — a̱paḥ | aveti |
u̱ksha̱ti̱ — sikàtâḥ — aveti | ru̱ṃdhe̱ — ci̱nu̱te̱ | atho̱ iti |
sa̱ṃjnâna̱ iti sam-jnânè — ûshā̂ḥ — â̱stâ̱m — te iti | vi̱ya̱tî
iti vi-ya̱tî — a̱mushyā̂ḥ — a̱syâḥ — ca̱ndramàsi — ci̱nu̱te̱ |

---

3. [9] s. P. 4, 31. [10] unbetont. [11] °ñt° ACW. [12] pú=
rishyair A.

a̱yam — vi̱çvâmitra̱syeti vi̱çva-mi̱tra̱sya̱ | sû̱ktam iti su=
-u̱ktam — aveti | a̱ru̱ṃdha̱ — â̱ya̱n — sam iti | a̱vlî̱ya̱nta̱ |
dve iti — sa̱mîcî̱ iti — a̱dṛi̱ᴗha̱n — vidbṛityâ̱ iti̱ vi-dhṛi̱=
tyai̱ | athọ iti — a̱shṭâksha̱rety a̱shṭâ-a̱ksha̱râ̱ — anù | pra=
tī̀ti | ti̱shṭha̱ti̱ — ẹka̱vṛitety èka-vṛitā́ | ẹva — a̱nnâdya̱
ity ànna-adyè.

4. ví vā́ etaú dvishâte[1] yáç ca purā́ 'gnír yáç co
'khā́yâᴗ; sám itam íti catasṛí-bhiḥ sáṃ ní vapati, ca=
tvā́ri chándâᴗsi, chándâᴗsi khálu vā́ agnéḥ priyā́ tanū́ḥ,
priyáyai 'vaí 'nau tanúvâ sáᴗ çâsti; sám itam íty âha,
tásmâd bráhmaṇâ kshatráᴗ sám eti; yát saṃ-nyúpya vi=
-hárati, tásmâd bráhmaṇâ kshatráṃ vỳ ety. ṛitú-bhiḥ || 1 ||
vā́ etáṃ dîkshayanti, sá ṛitú-bhir evá vi-múcyo; mâté
'va putrám pṛithivī́ purîshỳam íty âha, 'rtú-bhir evaí
'naṃ dîkshayitvá 'rtú-bhir ví muñcati. vaiçvânaryā́[2] çik=
ỳam ā́ datte, svadáyaty evaí 'nan. nair-ṛitī́ḥ kṛishṇā́s
tisrás túsha-pakvâ bhavanti, nír-ṛityai vā́ etád bhâga-dhé=
yaṃ yát túshâ nír-ṛityai rûpáṃ kṛishṇáᴗ, rûpéṇai 'vá
nír-ṛitiṃ nir-ávadayata[3]. imā́ṃ díçaṃ yanty, eshā́ || 2 ||
vaí nír-ṛityai dík, svā́yâm evá diçí nír-ṛitiṃ nir-ávadayate[3].
svá-kṛita íriṇa úpa dadhâti[4] pra-daré vai, 'tád vaí nír=
-ṛityâ â-yátanaᴗ, svá evā́ ''-yátane nír-ṛitiṃ nir-ávadayate[3].
çikỳam abhy úpa dadhâti, nair-ṛitó vaí pā́çaḥ, sâ-'kshā́d
evaí 'naṃ nirṛiti-pâçā́n muñcati. tisrá úpa dadhâti, tredhâ=
-vihitó vaí púrusho, yā́vàn[2] evá púrushas tásmân nír-ṛitim
áva yajate. párâcîr[2] úpa || 3 || dadhâti, párâcîm evā́
'smân nír-ṛitim prá ṇudaté[5]. 'pratî-''ksham ā́ yanti, nír=
-ṛityâ antár-hityai. mârjayitvó 'pa tishṭhante, medhya=

---

4. ukhyâgnim (ta)tra saṃvapet. [1] s. P. 4, 40. [2] ohne avagraha.
[3] als Compositum. [4] unbetont. [5] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 4.

-tvā́ya. gā́rha-patyam úpa tishṭhante, nirṛiti-loká evá car-itvā́ pûtā́ deva-lokám upā́-''vartanta[3]; ékayó 'pa tishṭhanta, eka-dhai 'vá yájamâne vîr̀yaṃ dadhati. ni-véçanaḥ saṃ-gámano vásûnâm íty âha, pra-jā́ vai paçávo vásu, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhiḥ sám ardhayanti ‖ 4 ‖ ṛitúbhir, eshá, párâcir úpâ, 'shṭâcatvâriṃçac ca ‖ 4 ‖

4, 2, 5, 1-6. — K. 20, 1. 2. — Ç. 7, 1, 1, 38 - 2, 1, 20. — dvishâte iti — sam | nîti | vapati — saṃnyupyeti sam-nyupyà — dîkshayitvâ — eva | enat — tushàpakvâ iti tushà-pakvâḥ — tushā́ḥ — niravàdayata iti niḥ-avàdayate — svakṛita iti sva-kṛite | iriṇe — vai | nirṛityâ iti niḥ-ṛityâḥ — sve | eva — abhi | upeti | dadhâti — enam | nirṛitipâçâd iti nirṛiti-pâçât — eva | asmât — nudate | apràtîksham ity apràti-îksham — yanti | nirṛityâ iti niḥ-ṛityâḥ — nirṛitiloka iti nirṛiti-loke — pûtâḥ — upâvàrtanta ity úpa-âvàrtante — tishṭhante | eka-dhety èka-dhâ — prajeti pra-jâ | vai.

5. purusha-mâtréṇa ví mimîte, yajnéna vai púrushaḥ sám-mito, yajna-parúshai 'vaí 'naṃ ví mimîte; yā́vân[1] pú-rusha ûrdhvá-bâhus tā́vân[1] bhavaty, etā́vad[1] vai púrushe vîr̀yaṃ, vîr̀yeṇai 'vaí 'naṃ ví mimîte. pakshî́ bhavati, ná hỳ apaksháḥ pátitum árhaty; aratninâ pakshaú drā́ghî-yâṃsau bhavatas, tásmât pakshá-pravayâṃsi váyâṃsi; vyâma-mâtraú pakshaú ca púchaṃ ca bhavaty[2], etā́vad[1] vai pú-rushe vîr̀yam ‖ 1 ‖ vîr̀ya-sammito. véṇunâ ví mimîta, âgneyó vai véṇuḥ, sayoni-tvā́ya. yájushâ yunakti, yájushâ kṛishati, vy-ā́vṛittyai[3]. shaḍ-gavéna kṛishati, shâḍ vā́ ṛi-táva, ṛitú-bhir evaí 'naṃ kṛishati; yád dvâdaça-gavéna saṃ-vatsaréṇai 'vé. 'yáṃ vā́ agnér ati-dâhā́d abibhet, saí 'tád dvi-guṇám apaçyat kṛishṭáṃ cā́ 'kṛishṭaṃ ca, táto vā́ imā́ṃ nā́ 'ty adahad; yát kṛishṭáṃ cā́ 'kṛishṭaṃ ca ‖ 2 ‖

---

5. kṛishati kshetram. [1] ohne avagraha. [2] Singular des Verbums, weil pucham am nächsten steht. [3] °vṛityai ACDW.

bhávaty asyā ánati-dâhâya. dvi-guṇáṃ t' vā[4] agním ud-yántum arhatī 'ty âhur; yát krishṭáṃ cā 'krishṭaṃ ca bhávaty, agnér úd-yatyâ. etā́vanto[1] vaí paçávo dvi-pā́daç ca cátush-pâdaç ca, tā́n yát prā́ca[1] ut-srijéd rudrā́yā 'pi dadhyâd, yád dakshiṇā́[5] pitrí-bhyo ní dhuved, yát pratī́co[1] rákshâṃsi hanyur, udī́ca[1] út srijaty, eshā́ vaí deva-manushyā́ṇâṃ çântā́ dík || 3 || tā́m evaí 'nân ánū́ 't srijaty; átho khálv imā́ṃ díçam út srijaty, asaú vā́ âdityáḥ prâ-'ṇáḥ, prâ-'ṇám evaí 'nân ánū́ 't srijati. dakshiṇā́[5] pary-ā́vartante[6], svám evá vîrýam ánu pary-ā́vartante[6], tásmâd dákshiṇó 'rdha âtmáno vîrýâvat-taró; 'tho âdityásyai 'vā́ "-vrítam ánu pary-ā́vartante[6], tásmât párâñcaḥ[1] paçávo ví tishṭhante pratyáñca[1] ā́ vartante. tísras-tisraḥ sī́tâḥ || 4 || krishati, tri-vrítam evá yajna-mukhé ví yâtayaty. óshadhīr[1] vapati, bráhmaṇā́ 'nnam áva runddhe[7], 'rkè 'rkáç cîyate. catur-daçá-bhir vapati, saptá grâmyā́ óshadhayaḥ saptā́ "raṇyā́, ubháyîshâm áva-ruddhyâ[8]. ánnasyâ-'nnasya vapaty, ánnasyâ-'nnasyā́ 'va-ruddhyai[8]. krishṭé vapati, krishṭé hy óshadhayaḥ[1] prati-tíshṭhanty. anu-sītáṃ[9] vapati, prá-jâtyai. dvâdaçá-su sī́tâsu vapati, dvā́daça[1] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaréṇai 'vā́ 'smâ ánnam pacati; yád agni-cít || 5 || ánava-ruddhasyâ 'çnîyā́d áva-ruddhena vŷ ridhyeta. yé vánaspátînâm[1] phala-gráhayas tā́n idhmé 'pi pró 'kshed, ánava-ruddhasyā́ 'va-ruddhyai[8]. dig-bhyó loshṭā́nt sám asyati, diçā́m evá vîrýam ava-rúdhya diçā́ṃ vîrýe 'gníṃ cinute; yáṃ dvishyā́d yátra sá syā́t tásyai diçó loshṭám ā́ hared; ísham ū́rjam ahám itá ā́ dada itī́ 'sham evó "rjaṃ tásyai diçó 'va runddhe[7]; kshódhuko

---

5. [4] so AW, s. P. 5, 18. [5] ohne visarga ACDW. [6] als Compositum. [7] °ṃdhe ACDW. [8] °rudhy° ACDW. [9] zu s (nicht sh) s. P. 6, 12.

bhavati yás tásyâṃ diçí bhávaty. uttara-vedím úpa vapaty, uttara-vedyā́ѡ hỳ agníç cîyáté, 'tho paçávo vā́ uttara-vedíḥ, paçū́n evā́ 'va runddhé[7], 'tho yajna-parúshó 'nantar-ityai ‖ 6 ‖ ca bhavaty etā́vad vaí púrushe vîryàṃ, yát kṛishṭáṃ cā́ 'kṛishṭaṃ ca, dík, sī́tâ, agnicíd, áva, páñcaviѡçatiç ca ‖ 5 ‖

4, 2, 6, 1 - 7, 1. — K. 20, 3. — Ç. 7, 2, 2, 1 - 4, 28. — bhaváti | asyâḥ — tu | vai — udyàtyâ ity ut-yatyai — anú | ud iti | sṛijati | atho iti — enân | anú | ud iti | sṛijati | dakshiṇâ[5] | paryâvàrtanta iti pari-âvàrtante — anv iti | paryâvàrtanta iti pari-âvàrtante — avàrudhyâ ity avá-rudhyai — anusîtam[9] ity ánu-sîtam — api | preti | ukshet — cîyatè | atho iti.

6. á g n e t á v a ç r á v o v á y a íti síkatâ ní vapaty, etád vā́ agnér vaiçvânarásya[1] sû-'ktáѡ, sû-'kténai 'vá vaiçvânarám[1] áva runddhe[2]. shaḍ-bhír ní vapati, sháḍ vā́ ṛitávaḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarò 'gnír vaiçvânaráḥ[1], sâ-'kshā́d evá vaiçvânarám áva runddhe[2]. samudrám[1] vaí nā́mai 'tác chándaḥ, samudrám ánu pra-jā́ḥ prá jâyante; yád eténa síkatâ ni-vápati, pra-jā́nâm pra-jánanâyé. 'ndraḥ ‖ 1 ‖ vṛitrā́ya vájram prā́ 'harat, sá tredhā́[1] vỳ abhavat sphyás tṛítîyaѡ ráthas tṛitîyaṃ yū́pas tṛítîyaṃ, yè 'ntaḥ-çarā́ áçîryanta tā́ḥ çárkarâ abhavan, tác chárkarâṇâѡ çarkara-tváṃ; vájro vaí çárkarâḥ, paçúr agnír, yác chárkarâbhir agním pari-minóti[3] vájreṇai 'vā́ 'smai paçū́n pári gṛihṇâti, tásmâd vájreṇa paçávaḥ pári-gṛihîtâs, tásmât sthéyân ástheyaso nó 'pa harate. tri-saptā́bhiḥ[4] paçú-kâmasya pári minuyât[3], saptá vaí çîrshaṇỳâḥ prâ-'ṇā́ḥ, prâ-'ṇā́ḥ paçávaḥ, prâ-'ṇaír evā́ 'smai paçū́n áva runddhe[2]; tri-ṇavā́bhir[5] bhrā́-

---

6. atra sikatâdikaṃ vapet. [1] ohne avagraha. [2] °ṃdhe ACDW. [3] zu n (nicht ṇ) s. schol. zu P. 7, 5 p. 174. [4] zu s (nicht sh) s. P. 6, 12. [5] zu ṇ s. P. 7, 2.

trivya-vatas, tri-vrítam evá vájraṃ sam-bhrítya bhrā́trivyàya prá harati, strítyâ; ápari-mitâbhiḥ pári minuyâd[3] ápari-mi-tasyā́ 'va-ruddhyai[6]. yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íty ápari-mitya tásya çárkarâḥ síkatâ vỳ ûhed, ápari-gṛhîta evā́ 'sya vishûcī́naṃ[1] rétaḥ párâ siñcaty, apaçúr evá bhavati || 3 || yáṃ kâmáyeta: paçu-mā́nt syâd íti pari-mítya tásya çárkarâḥ síkatâ vỳ ûhed, pári-gṛhîta evā́ 'smai samîcī́naṃ[1] rétaḥ siñcati, paçu-mā́n evá bhavati. saumyā́ vỳ ûhati, sómo vaí reto-dhā́, réta evá tád dadhâti; gâyatriyā́ brâhmaṇásya gâyatró hí brâhmaṇás, trishṭúbhâ[1] râjanỳasya traíshṭubho[1] hí râjanỳaḥ. Çam-yúm[7] Bârhaspatyám[1] médho nó 'pâ 'namat, sò 'gním prā́ 'viçat || 4 || sò 'gnéḥ kríshṇo rûpáṃ kṛitvó 'd âyata, só 'çvam prā́ 'viçat, só 'çvasyâ 'vântara--çaphò 'bhavad; yád áçvam â-kramáyati yá evá médhó 'çvam prā́-'viçat tám evā́ 'va runddhe[2]. prajā́-patinâ 'gníç cetavỳa íty âhuḥ, prâjâ-patyó 'çvo; yád áçvam â-kramáy-ati prajā́-patinai 'vā́ 'gníṃ cinute. pushkara-par-ṇám úpa dadhâti, yónir vā́ agnéḥ pushkara-parṇáṃ, sá--yonim evā́ 'gníṃ cinute; 'pā́m pṛishṭhám asī́ 'ty úpa dadhâty, apā́ṃ vā́ etát pṛishṭháṃ yat pushkara-parṇáṃ, rû-péṇai 'vaí 'nad úpa dadhâti || 5 || índraḥ, paçúkâmasya, bhavaty, aviçat, sáyoniṃ, viṃçatíç ca || 6 ||

4, 2, 7, 2 - 8, 1. — K. 20, 4. 5. — Ç. 7, 2, 3, 9 - 4, 1, 13. — si-kàtâḥ — sûktam iti su-uktam — sâkshâd iti sa-akshât — etenà | sikàtâḥ — parimìnotîti pari-minoti — trisaptâbhir iti tri-saptâbhiḥ — trinavâbhir iti tri-navâbhiḥ — strityai — sikàtâḥ | vîti — apàrigṛihîta ity apàri-gṛihîte — saum-yâ | vîti — retodhâ iti retaḥ-dhâḥ — gâyatriyâ — çamyum iti çam-yum[7] — ud iti | âyata.

---

6. [6] rudhyai ACDW. [7] çaṃy° ACDW, resp. mit avagraha; s. II, 6, 10, 1.

7. brāhma jajnânám íti rukmám úpa dadhâti; bráhma-mukhâ vaí prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛjata, bráhma-mukhâ evá tát pra-jā́ yájamânaḥ sṛjate; bráhma jajnânám íty âha, tásmâd brâhmaṇó múkhyo, múkhyo bhavati yá eváṃ véda. brahma-vâdíno vadanti: ná pṛithivyā́ṃ nā́ 'ntárikshe[1] ná divỳ agníç cetavỳa íti; yát pṛithivyā́ṃ cinvîtá pṛithivī̆ çucā́ 'rpayen, naú 'shadhayo[1] ná vánaspátayaḥ[1] ‖ 1 ‖ prá jâyeran; yád antárikshe cinvîtā́ 'ntárikshaᵕ çucā́ 'rpayen, ná váyâᵕsi prá jâyeran; yád diví cinvîtá divaᵕ çucā́ 'rpayen, ná parjányo varshed; rukmám úpa dadhâty, amṛítaṃ vaí hiraṇyam, amṛíta evā́ 'gníṃ cinute, prá-jâtyai. hiraṇmáyam[1] púrusham úpa dadhâti, yajamâna-lokásya ví-dhṛityai; yád íshṭakâyâ ā́-tṛiṇṇam anû-'padadhyā́t paçûnā́ṃ ca yájamânasya ca prâ-'ṇám ápi dadhyâd; dakshiṇatáḥ[1] ‖ 2 ‖ prā́ñcam[1] úpa dadhâti, dâdhā́ra yajamâna-lokáṃ, ná paçûnā́ṃ ca yájamânasya ca prâ-'ṇám ápi dadhâty; átho khálv íshṭakâyâ ā́-triṇṇam ánū́ 'pa dadhâti, prâ-'ṇā́nâm út-sṛishṭyai. drapsáç caskandé 'ty abhí mṛiçati, hótrâsv evaí 'nam práti shṭhâpayati[2]. srúcâv úpa dadhâty, ā́jyasya pū́rṇā́ṃ kârshmarya-máyîṃ dadhnáḥ pûrṇā́m aúdumbarîm[1], iyáṃ vaí kârshmarya-máyy asā́v aúdumbarî, 'mé[3] evó 'pa dhatte ‖ 3 ‖ tûshṇī́m úpa dadhâti, ná hī́ 'mé[3] yájushā́ ''ptum árhati; dákshiṇâṃ kârshmarya-máyîm út-tarâm aúdumbarîṃ[1], tásmâd asyā́ asā́v út-tarā́; ''jyasya pûrṇā́ṃ kârshmarya-máyîṃ, vájro vā́ ā́jyaṃ vájraḥ kârshmarỳo, vájreṇai 'vá yajnásya dakshiṇató[1] rákshâᵕsy ápa hanti; dadhnáḥ pûrṇā́m aúdumbarîm, paçávo vaí dádhy ū́rg udumbáraḥ[1], paçúshv evó ''rjaṃ

---

7. rukmâdy upâdadhyât (upad°?). [1] ohne avagraha. [2] so (shṭhâp°) AW, s. P. 6, 4. [3] s. P. 4, 25.

dadhâti; pûrṇé[4] úpa dadhâti, pûrṇé[4] evaí 'nam || 4 || amú-shmiṅ loká úpa tishṭhete[5]. vi-rā́jy agníç cetavỳa íty âhuḥ, srúg vaí vi-rā́ḍ, yát srúcâv upa-dádhâti vi-rā́jy evā́ 'gníṃ cinute. yajnamukhé-yajnamukhe vaí kriyámâṇe yajnáṃ rákshâṃsi jighâṃsanti; yajna-mukháṃ rukmó, yád rukmáṃ vy-âghâráyati yajna-mukhā́d evá rákshâṃsy ápa hanti. pañcá-bhir vy-ā́ghârayati[6], pā́ṅkto[7] yajnó, yā́vân evá yajnás tásmâd rákshâṃsy ápa hanti; akshṇayā́ vy-ā́ghârayati[6], tásmâd akshṇayā́ paçávó 'ṅgâni prá haranti práti-shṭhityai || 5 || vánaspátayo, dakshiṇató, dhatta, enaṃ, tásmâd akshṇayā́, páñca ca || 7 ||

4, 2, 8, 2. 3. — K. 20, 5. — Ç. 7, 4, 1, 14-44. — brahmà-mukhâ iti brahmà-mukhâḥ — arpayet | na — amritè | eva — yat | ishṭákâyâḥ — atho iti — ishṭákâyâḥ — anù | upeti | dadhâti — sthâpayati — ime iti | eva — hi | ime iti — asyâḥ | asau — pûrṇe iti | upeti — pûrṇe iti | eva — tishṭhete iti — vyâghârayatîti vi-âghârayati.

8. svayam-âtriṇṇā́m úpa dadhâti, 'yáṃ vaí sva-yam-âtriṇṇé, 'mā́m evó 'pa dhatté. 'çvam úpa ghrâpay-ati, prâ-'ṇám evā́ 'syâṃ dadhâty; átho prâjâ-patyó vā́ áçvaḥ, prajā́-patinai 'vā́ 'gníṃ cinute. prathamé 'shṭako 'pa-dhîyámânâ páçûnâṃ ca yájamânasya ca prâ-'ṇám ápi dadhâti; svayam-âtriṇṇā́ bhavati, prâ-'ṇā́nâm út-srishṭyâ átho suvar-gásya lokásyā́ 'nu-khyâtyâ. agnā́v agníç ce-tavỳa íty âhur, eshá vaí || 1 || agnír vaiçvânaró[1] yád brâhmaṇás, tásmai prathamā́m íshṭakâṃ yájush-kritâm prá yachet; tā́m brâhmaṇáç có[2] 'pa dadhyâtâm, agnā́v evá tád agníṃ cinuta; îçvaró vā́ eshá ā́rtim[1] ā́-'rtor yó 'vidvân

7. [4] s. P. 4, 26. [5] s. P. 4, 40. [6] als Compositum. [7] °ñt° AC.
8. sthâpayet svayamâtriṇṇâm. [1] ohne avagraha. [2] adhvaryuç ca militvâ, schol.

íshṭakâm upa-dádhâti. trîn várâu dadyât, tráyo vaí prâ-'ṇā́ḥ, prâ-'ṇā́nâu sprítyai; dvā́v evá déyau, dvaú hí prâ-'ṇā́v; éka evá déya, éko hí prâ-'ṇáḥ. paçúḥ ‖ 2 ‖ vā́ eshá yád agnír, ná khálu vaí paçáva ā́-yavase[1-3] ramante; dûrve-'shṭakā́m úpa dadhâti paçûnā́ṃ dhṛ́tyai, dvā́bhyâm práti-shṭhityai; kā́ṇḍât-kâṇḍât pra-róhantī́ 'ty âha, kā́ṇḍena-kâṇḍena hỳ eshā́ prati-tíshṭhaty; evā́ no dûrve prá tanu sahásreṇa çaténa cé 'ty âha, sâhasráḥ prajā́-patiḥ, prajā́-pater ā́ptyai. deva-lakshmáṃ vaí try-âlikhitā́, tā́m úttara-lakshmâṇaṃ devā́ úpâ 'dadhatā́[4] 'dhara-lakshmâṇam ásurâ; yám ‖ 3 ‖ kâmáyeta: vásîyânt syâd íty úttara-lakshmâṇaṃ tásyó 'pa dadhyâd, vásîyân evá bhavati; yáṃ kâmáyeta: pā́pîyânt syâd íty ádhara-lakshmâṇaṃ tásyó 'pa dadhyâd, asura-yonim evai 'nam ánu párâ bhâvayati, pā́pîyân bhavati; try-âlikhitā́ bhavatî, 'mé vaí lokā́s try-âlikhitaí, 'bhyá evá lokébhyo bhrā́tṛivyam antár ety. áṅgirasaḥ suvar-gáṃ lokáṃ yatáḥ puroḍā́çaḥ[1] kûrmó bhûtvā́ 'nu prā́ 'sarpat ‖ 4 ‖ yát kûrmám upa-dádhâti yáthâ kshetra-víd áñjasâ náyaty evám evaí 'naṃ kûrmáḥ suvar-gáṃ lokám áñjasâ nayati; médho vā́ eshá paçûnā́ṃ yát kûrmó, yát kûrmám upa-dádhâti svám evá médham páçyantaḥ paçáva úpa tishṭhante; çmaçânáṃ vā́ etát kriyate yán mṛitā́nâm paçûnā́u çîrshā́ṇy upa-dhîyánte; yáj jī́vantaṃ kûrmám upa-dádhâti ténā́ 'çmaçâna-cid, vâstavỳo vā́ eshá yát ‖ 5 ‖ kûrmó; mádhu vā́tâ ṛitâ-yatá[5] íti dadhnā́ madhu-miçréṇâ 'bhỳ anakti, svadáyaty evai 'naṃ, grâmyáṃ vā́ etád ánnaṃ yád dádhy âraṇyám mádhu, yád dádhnâ madhu-miçréṇâ 'bhy-anákty ubháyasyā́ 'va-ruddhyai[6];

---

8. [3] alpaghâse pradeçe. [4] unbetont. [5] s. P. 3, 2. [6] rudhyai ACDW.

mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na íty âhâ, ''bhyā́m evaí 'nam ubhayátaḥ[1] pári gṛihṇâti; prā́ñcam[1] úpa dadhâti, tásmât || 6 || purástât[1] pratyáñcaḥ[1] paçávo médham úpa tishṭhante. yó vā́ ápa-nâbhim agníṃ cinuté yájamânasya nā́bhim ánu prá viçati, sá enam îçvaró híṃsitor; ulū́khalam[1] úpa dadhâty, eshā́ vā́ agnér nā́bhiḥ, sá-nâbhim evā́ 'gníṃ cinuté 'hiṃsâyâ; aúdumbaram[1] bhavaty, ū́rg vā́ udumbára[1], ū́rjam evā́ 'va runddhe[7]; madhyatá[1] úpa dadhâti, madhyatá evā́ 'smâ ū́rjaṃ dadhâti, tásmân madhyatá ū́rjā́ bhuñjata; íyad bhavati, prajā́-patinâ yajna-mukhéna sám-mitam; áva hanty, ánnam evā́ 'kar; vaishṇavyá 'rcó 'pa dadhâti, víshṇur vaí yajnó, vaishṇavā́ vánaspátayo[1], yajná evá yajnám práti shṭhâpayati[8] || 7 || eshá vaí, paçúr, yám, asarpad, eshá yát, tásmât, tásmât, saptáviṃçatiç ca || 8 ||

4, 2, 9, 2. 8. — K. 20, 6. — Ç. 7, 4, 2, 1 - 5, 1, 25. — athọ iti — prạthạmâ | ishṭâkâ — utsṛishṭyâ ity ut-sṛishṭyai | athọ iti — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai — cinutẹ — ârtim | ârtọr ity â-ạrtọḥ — avidvân — âyâvase | rạmạntẹ — dūr-vẹshṭạkâm iti dūrvâ-ishṭạkâm — prạrohạntîti pra-rohántî — ẹvâ | nạḥ — ạdạdhạtạ — anú | pareti | bhâvạyạtị — anú | preti | ạsạrpạt — ṛitâyạta ity ṛita-yạte — anú | preti | viçạtị — ahiṃsâyai — ạkạḥ | vaịshṇạvyâ | ṛicâ — vaịshṇạvâḥ — yạjne — sthâpạyạtị.

9. eshā́ṃ vā́ etā́l lokā́nâṃ jyótiḥ sám-bhṛitaṃ yád ukhā́; yád ukhā́m upa-dádhâty ebhyá evá lokébhyo jyótir áva runddhe[1]; madhyatá[2] úpa dadhâti, madhyatá evā́ 'smai jyótir dadhâti, tásmân madhyató jyótir úpâ ''smahe; síkatâbhiḥ pūrayaty, etád vā́ agnér vaiçvânarásya[2] rūpáṃ, rūpéṇai 'vá vaiçvânarám áva runddhe[1]; yáṃ kâ-

---

8. [7] ṃdhe ACDW. [8] zu sh° s. P. 6, 4.
9. ukhâdîn. [1] ṃdhe ACDW. [2] ohne avagraha.

máyeta: kshódhukaḥ syâd íty ūnā̃m tásyó 'pa ‖ 1 ‖ da-dhyât, kshódhuka evá bhavati; yáṃ kâmáyetā̃: 'nupa-das-yad ánnam adyâd íti pûrṇā̃m tásyó 'pa dadhyâd, ánupa--dasyad evā̃ 'nnam atti. sahásraṃ vaí práti púrushaḥ pa-çûnā̃m yachati[3] sahásram anyé paçávo, mádhye pu-rusha-çîrshám úpa dadhâti, savîrya-tvā̃yo; 'khā̃yâm ápi dadhâti, prati-shṭhā̃m evaí 'nad gamayati; vỳ-ṛiddhaṃ vā̃ etát prâ-'ṇaír amedhyáṃ yát purusha-çîrshám, amṛ́taṃ khálu vaí prâ-'ṇā̃ḥ ‖ 2 ‖ amṛ́ta◡ híraṇyam, prâ-'ṇéshu hiraṇya-çalkā̃n[4] práty asyati, prati-shṭhā̃m evaí 'nad gam-ayitvā̃ prâ-'ṇaíḥ sám ardhayati; dadhnā̃ madhu-miçréṇa pûrayaty: madhavyò 'sânī̃ 'ti, çṛitâ-''tañkỳena medhya--tvā̃ya, grâmyáṃ vā̃ etád ánnaṃ yád dádhy âraṇyám mádhu, yád dádhnâ madhu-miçréṇa pûráyaty ubháyasyā̃ 'va-ruddhyai[5]. paçu-çîrshā̃ṇy úpa dadhâti, paçávo vaí paçu-çîrshā̃ṇi, paçū̃n evā̃ 'va runddhe; yáṃ kâmáyetâ: 'pa-çúḥ syâd íti ‖ 3 ‖ vishûcī̃nâni[2] tásyó 'pa dadhyâd, víshûca[2] evā̃ 'smât paçū̃n dadhâty, apàçúr evá bhavati; yáṃ kâmáy-eta: paçu-mā̃nt syâd íti samîcī̃nâni[2] tásyó 'pa dadhyât, samī̃ca[2] evā̃ 'smai paçū̃n dadhâti, paçu-mā̃n evá bhavati; purástât[2] pratîcī̃nam[2] áçvasyó 'pa dadhâti[3] paççā̃t prâcī̃-nam[2] ṛishabhásyā̃, 'paçavo vā̃ anyé go-açvébhyaḥ[6] paçávo, go-açvā̃n evā̃ 'smai samī̃co[2] dadhâty. etā̃vanto[2] vaí pa-çávaḥ ‖ 4 ‖ dvi-pā̃daç ca cátush-pâdaç ca, tā̃n vā̃ etád agnaú prá dadhâti yát paçu-çîrshā̃ṇy upa-dádhâty. amúm âraṇyám ánu te diçâmī̃ 'ty âha, grâmyébhya evá paçú-bhya âraṇyā̃n paçū̃ñ chúcam[7] ánū̃ 't sṛijati, tá-smât samā̃vat[2] paçûnā̃m pra-jā̃yamânânâm âraṇyā̃ḥ paçávaḥ

---

9. [3] unbetont. [4] so (°lkân) AD. F (auch im kalpa). W, °çaklân C (vor und nach iti), °çakalân schol. [5] °rudhyai ACDW. [6] zu goaçv° s. P. 11, 16. [7] °nch° AW; s. P. 5, 24.

kánîyâ◡sah, çucā́ hŷ ṛitā́ḥ. sarpa-çîrshám úpa da-dhâti, yaí 'vá sarpé tvíshis tā́m evā́ 'va runddhe[6] || 5 ||
yát samîcī́nam[2] paçu-çîrshaír upa-dadhyā́d grâmyā́n pa-çū́n dá◡çukâḥ syur, yád vishūcī́nam[2] âraṇyā́n; yájur evá vaded, áva tā́ṃ tvíshi◡ runddhe[1] yā́ sarpé, ná grâmyā́n paçū́n hinásti nā́ ''raṇyā́n, átho khálû 'pa-dhéyam evá, yád upa-dádhâti téna tā́ṃ tvíshim áva runddhe yā́ sarpé, yád yájur vádati téna çântám || 6 || ûnā́ṃ tásyó 'pa. prâṇā́ḥ, syâd íti, vaí paçávo, runddhe, cátuççatvâri◡çac ca || 9 ||

4, 2, 10, 1-4. — K. 20, 8. — Ç. 7, 5, 1, 26 - 2, 36. — vai | pratîti[8] — âsmahe — madhavyàḥ | asâni — çritâtaṅkyèneti çrita-âtaṅkyèna — apaçuḥ — apàçavaḥ — goaçvebhya iti go-açvebhyàḥ — anú | ud iti | srijati — hi | ritâḥ — atho iti.

10. paçúr vā́ eshá yád agnír, yóniḥ khálu vā́ eshā́ paçór ví kriyate yát prâcī́nam[1] aishṭakā́d yájuḥ kriyáte; réto 'pasyâ, apasyâ úpa dadhâti, yónâv evá réto dadhâti.

páñcó 'pa dadhâti[2], pā́ṅktâḥ[3] paçávaḥ, paçū́n evā́ 'smai prá janayati; páñca dakshiṇató[1], vájro vā́ apasyâ, vájreṇai 'vá yajnásya dakshiṇató[1] rákshâ◡sy ápa hanti; páñca paçcā́t || 1 || prā́cîr[1] úpa dadhâti, paçcā́d vaí prâcī́na◡[1] réto dhîyate, paçcā́d evā́ 'smai prâcī́na◡ réto dadhâti; páñca purástât[1] pratī́cîr[1] úpa dadhâti[4] páñca paçcā́t prā́cîs, tásmât prâcī́na◡ réto dhîyate[4] pratī́cîḥ pra-jā́ jâyante; páñco 't-taratáç chandasŷâḥ, paçávo vaí chandasŷâḥ, pa-

9. [8] der schol. hat irrig blos pra, nicht prati (wie auch er im Text richtig liest): teshâm madhye yaḥ purushaḥ sa eka eva paçûnâṃ sahasraṃ yajamânâya prayachati (!), anye catvâraḥ paçavo militvâ paçûnâṃ sahasram prayachanti (!).

10. apasyâç ca prâṇabhṛitaḥ tathâ 'pânabhṛitaç citau | prathamâyâm upâdadhyât (upad° ?). [1] ohne avagraha. [2] so ACDFW. purastâd ity adhyâhartavyam, pûrvasyâṃ diçi pañce 'shṭakâ upadadhyât. [3] °ñt° A. [4] unbetont.

çū́n evá prá-jâtânt svám â-yátanam abhí páry ûhata. iyáṃ vā́ agnér ati-dâhā́d abibhet, saí 'tā́ḥ ‖ 2 ‖ apasyâ apaçyat, tā́ úpâ 'dhatta, táto vā́ imā́ṃ nā́ 'ty adahad; yád apasyâ upa-dádhâty asyā́ ánati-dâhâyo; 'vā́ca he 'yám: ádad ít sá bráhmaṇā́[5] 'nnaṃ yásyai 'tā́ upa-dhîyā́ntai yá u cai 'nâ eváṃ védad íti. prâṇa-bhṛíta úpa dadhâti, rétasy evá prâ-'ṇā́n dadhâti, tásmâd vádan prâ-'ṇán páçyañ chṛiṇván[6] paçúr jâyate; 'yám puráḥ ‖ 3 ‖ bhúva íti purástâd[1] úpa dadhâti, prá-'ṇám evaí 'tā́bhir dâdhârâ; 'yáṃ dakshiṇā́ viçvá-karmé 'ti dakshiṇató[1], mána evaí 'tā́bhir dâdhârâ; 'yám paçcā́d viçvá-vyacâ íti paçcā́c, cákshur evaí 'tā́bhir dâdhâre; 'dám ut-tarā́t súvar íty ut-taratáḥ, çrótram evaí 'tā́bhir dâdhâre; 'yám upári matír íty upárishṭâd[1], vā́cam evaí 'tā́bhir dâdhâra; dáça-daçó 'pa dadhâti savîrya-tvā́yâ; 'kshṇayā́ ‖ 4 ‖ úpa dadhâti, tásmâd akshṇayā́ paçávó 'ñgâni prá haranti, práti-shṭhityai; yā́ḥ prā́cîs[1] tā́bhir Vásishṭha ârdhnod, yā́ dakshiṇā́[7] tā́bhir Bharádvâjo[1], yā́ḥ pratī́cîs[1] tā́bhir Viçvā́-mitro[8], yā́ údîcîs[1] tā́bhir Jamádagnir[1], yā́ ûrdhvā́s tā́bhir Viçvá-karmâ; yá evám etā́sâm ṛiddhiṃ véda 'rdhnóty evá, yá âsâm evám bandhútâṃ[1] véda bándhu-mân bhavati, yá âsâm eváṃ kliptiṃ véda kálpate ‖ 5 ‖ asmai, yá âsâm evám â-yátanaṃ védâ ''-yátanavân bhavati, yá âsâm evám prati-shṭhā́ṃ véda práty evá tishṭhati. prâṇa-bhṛíta upa-dhā́ya saṃ-yáta úpa dadhâti; prâ-'ṇā́n evā́ 'smin dhitvā́ saṃyád-bhiḥ sáṃ yachati, tát saṃ-yátâ saṃyat-tvám[9], átho prâ-'ṇá evā́ 'pâ-'náṃ dadhâti, tásmât prâṇâ-'pânaú sáṃ carato; víshûcîr[1] úpa dadhâti, tásmâd

---

10. [5] reichlich? s. Ind. Stud. 9, 351. brâhmaṇamukhyayâ vṛi(t)tyâ, schol. [6] °nch° AW, s. P. 5, 24. [7] so (nicht °ṇâs) ACDW. [8] s. P. 3, 5. [9] °yatvam ACDW.

víshvañcau prâṇâ-'pânaú; yád vā́ agnér ásaṃ-yatam[10] ‖ 6 ‖ ásuvar-gyam asya tát, suvar-gyò 'gnír, yát saṃ-yáta upa-dádhâti sám evaí 'naṃ yachati suvar-gỳam evā́ 'kas; try-ávir[11] váyaḥ kṛitám áyânâm íty âha, váyo-bhir evā́ 'yân áva runddhé[12 u. 4] 'yair váyâṃsi; sarváto[1] vâyu-mátîr bhavanti, tásmâd ayáṃ sarvátaḥ[1] pavate ‖ 7 ‖ paçcā́d, etā́ḥ, purò, 'kshṇayā́, kálpaté, 'saṃyatam[10], páñcatriṃçac ca ‖ 10 ‖

4, 3, 1, 1 - 3, 2. — K. 20, 9. — Ç. 7, 5, 2, 40 - 8, 1, 4, 2. — dadhâti | pañcá | upeti — apasyā́ḥ | vajréṇa — upeti | dadhâti | pañcá — prajâ iti pra-jâḥ — abhi | parîti | ûhate — uvâcá | ha | iyam | adát — jâyate | ayam — dakshiṇâ — akshṇayâ | upeti — yâḥ | dakshiṇâ — viçvâmitra iti viçva-mitraḥ — saṃyatvam iti saṃyat-tvam | atho iti | prâṇa iti pra-ane — asúvargyam ity asúvaḥ-gyam — suvargyá iti suvaḥ-gyáḥ — suvargyam iti suvaḥ-gyám — akaḥ | tryavir iti tri-aviḥ — rumdhe | ayaiḥ.

11. [a] gâyatrī́ trishṭúb[1] jágaty anu-shṭúk paṅktỳâ[2] sahá | bṛihatỳ ushṇíhâ kakút[3] sûcī́bhiḥ çimyantu tvâ ‖ [b] dvi-pádâ yā́ cátush-padâ tri-pádâ yā́ ca sháṭ-padâ | sá-chandâ yā́ ca ví-chandâḥ sûcī́bbhiḥ çimyantu tvâ ‖ [c] mahā́-nâmnî revá-tayo[1] víçvâ ā́çâḥ pra-sū́varîḥ | méghyâ vi-dyúto vā́caḥ s. ç. tvâ ‖ [d] rajatā́ háriṇîḥ sī́sâ yújo yujyante kárma-bhiḥ | áçvasya vâjínas tvací s. ç. tvâ ‖ [e] nā́rîḥ ‖ 1 ‖ te pátnayo lóma ví cinvantu manîsháyâ | devā́nâm pátnîr díçaḥ s. ç. tvâ ‖ [f 4] ku-víd[1] aṅgá yáva-manto yávaṃ cid yáthâ dā́nty anu-pûrváṃ vi-yū́ya | ihé-'hai 'shâṃ kṛiṇuta bhójanâni yé barhísho námo-vṛiktiṃ ná jagmúḥ ‖ 2 ‖ nā́rís, triṃçác ca ‖ 11 ‖

---

10. [10] °yattaṃ AC, °yataṃ DFW; samyañ niyamitaṃ na bhavati, schol. [11] triyavir D. [12] °ṃdhe ACDW.

11. 12. âçvamedhikau (Schlufs des daharapṛishṭham, s. Ind. Stud. 3, 388); 11. sûcibhir asipathakḷiptiḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ñt° AC. [3] s. Ind. Stud. 8, 34. [4] so schon I, 8, 21, 1. III, 1, 3, 2.

K. Aç. 10, 5. — Vs. 23, 33-38. (Ç. 13, 5, 2, 1). Kâ. 20, 7, 1 — trishṭup — anushṭug ity ánu-stug — kakut | sûcîbhiḥ — sachàndâ iti sa-chandâḥ — mahânãmnîr iti mahâ-nâmnîḥ — meghyãḥ — rajatâḥ — sîsãḥ — kuvit — ihehetî'ha=-iha | eshâm.

12. [a] kás tvâ chyati kás tvâ ví çâsti kás te gãtrâṇi çimyati | ká u te çamitã kavíḥ || [b] ṛitávas ta ṛitu-dhã páruḥ çamitãro ví çâsatu | saṃ-vatsarásya dhãyasâ çímîbhiḥ çim=yantu tvâ || [c] daívyâ adhvaryávas tvâ chyántu ví ca çâsatu | gãtrâṇi parva-çás te çímâḥ kriṇvantu çímyantaḥ || [d] ardha=-mâsãḥ párûꞷshi te mãsâç chyantu çímyantaḥ | aho-râtrãṇi marúto ví-lishṭaṃ || 1 || sûdayantu te || [e] pṛithivî te 'ntá=rikshena[1] vâyúç chidrám bhishajyatu | dyaús te[2] nákshatraiḥ sahá rûpáṃ kriṇotu sâdhuyã[1] || [f] çáṃ te párebhyo gãtre=bhyaḥ çám astv ávarebhyaḥ | çám asthá-bhyo majjá-bhyaḥ çám u te tanúve bhuvat || 2 || vílishṭaṃ, triꞷçác ca || 12 ||

K. Aç. 10, 6. — Vs. 23, 39-44. Kâ. 20, 7, 6. — tvâ | chyati — te | ṛitudhety ṛitu-dhâ — tvâ | chyantú — sâdhuyâ.

víshṇumukhâ, ánnapate, yãvatî, ví vaí, purushamâtréṇã, 'gne táva çrávo váyo, bráhma jajnânáꞷ, svayamâtṛiṇṇãm, eshãṃ vaí, paçúr[3], gâyatrî, kás tvâ, dvãdaça || 12 ||

víshṇumukhâ (1, 1), ápacitimân (2, 4), ví vã[4] (4, 1), ágne táva çrávo váyaḥ[5] (6, 1), svayamâtṛiṇṇãṃ (8, 1), vishûcînâni (9, 4), gâyatrî (11, 1), cátuḥshashṭiḥ || 64 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. utsanna-yajnó vã eshá yád agníḥ, kíṃ vã 'hai 'tásya kriyáte kíṃ vâ ná. yád vaí yajnásya kriyámâṇasyâ 'ntar=

12. viçasanam. [1] ohne avagraha. [2] so (°s te) AW. [3] °çúr vaí W. [4] vã etãv D. [5] táva çrávaḥ W, blos táva W.

3, 1-11. (citi)catushṭayam; 1. âçvinyaç ca tatha 'rtavyâḥ prâṇabhṛit=saṃjnakâs tathâ | apasyâç ca vayasyâç ca dvitîyasyâṃ citau çrutâḥ.

-yánti pū́yati vā́ asya tád; âçvinī́r úpa dadhâty, açvínau vaí devā́nâm bhishájau, tā́bhyâm evā́ 'smai bheshajáṃ karoti; páñcó 'pa dadhâti, pā́ñkto[1] yajnó, yā́vân[2] evá yajnás tásmai bheshajáṃ karoty. ṛitavyā̀ úpa dadhâty, ṛitūnā́ṃ kḷ́ptyai || 1 || páñcó 'pa dadhâti, páñca vā́ ṛitávo, yā́vanta evá 'rtávas, tā́n kalpayati; samâná-prabhṛitayo bhavanti samânó-'darkâs, tásmât samânā́[3] ṛitáva; ékena padéna vy-ā́vartante[3], tásmâd ṛitávo vy-ā́vartante[3]. prâṇa-bhṛ́ta úpa dadhâty, ṛitúshv evá prâ-'ṇā́n dadhâti, tásmât samânā́ḥ sánta ṛitávo ná jîryanty, átho prá janayaty evaí 'nân; eshá vaí vâyúr yát prâ-'ṇó, yád ṛitavyā̀ upa-dhā́ya prâṇá-bhṛ́taḥ || 2 || upa-dádhâti tásmât sárvân ṛitū́n ánu vâyúr ā́ varīvartti[4]. vṛishṭi-sánî́r[5] úpa dadhâti, vṛ́ishṭim evā́ 'va runddhe[6]; yád eka-dhó 'pa-dadhyā́d ékam ṛitúṃ varshed, anu-parihā́rau sâdayati tásmât sárvân ṛitū́n varshati; yát prâṇa-bhṛ́ta upa-dhā́ya vṛishṭi-sánî́r upa-dádhâti tásmâd vâyú-pracyutâ divó vṛ́ishṭir î́rte. paçávo vaí vayasyā̀, nā́nâ-manasaḥ khálu vaí paçávo nā́nâ-vratâs tè 'pá evā́ 'bhí sá-manasaḥ || 3 || yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íti vayasyā̀s tásyo 'pa-dhā́yâ 'pasyā̀ úpa dadhyâd ásaṃ-jnânam evā́ 'smai paçú-bhiḥ karoty, apaçúr evá bhavati; yáṃ kâmáyeta: paçu-mā́nt syâd íty apasyā̀s tásyo 'pa-dhā́ya vayasyā̀ úpa dadhyât saṃ-jnā́nam evā́ 'smai paçú-bhiḥ karoti, paçu-mā́n evá bhavati; cátasraḥ purástâd[2] úpa dadhâti, tásmâc catvā́ri cákshusho rûpā́ṇi dvé[7] çuklé[7] dvé[7] kṛishṇé[7] || 4 || mûrdhan-vátîr bhavanti, tásmât purástân[2] mûrdhā́; páñca dákshiṇâyâu çróṇyâm úpa dadhâti[8] páñcó 't-tarasyâṃ tásmât paçcā́d várshîyân[9] purástât-pra-

---

1. [1] °ṅt° AC. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] °varti D; punaḥ punar âvartate. [5] s. P. 6, 12. [6] ruṃdh° ACDW. [7] s. P. 4, 49. 50. [8] unbetont. [9] nicht componirt!

vaṇaḥ paçúr; bastó váya íti dákshiné 'ѡsa úpa dadhâti[8] vṛishṇír váya íty út-taré, 'ѡsâv evá práti dadhâti; vyâghró[2] váya íti dákshiṇe pakshá úpa dadhâti[8] siѡhó váya íty út-tare, paksháyor evá vîrỳaṃ dadhâti; púrusho váya íti mádhye, tásmât púrushaḥ paçûnā́m ádhi-patiḥ ‖ 5 ‖ kḷíptyâ, upadhā́ya prâṇabhṛ́taḥ, sámanasaḥ, kṛishṇé, púrusho váya íti, páñca ca ‖ 1 ‖

4, 3, 4, 1 - 5, 1. — K. 20, 10. — Ç. 8, 2, 1, 1 - 4, 20. — vâ | ahà | etasyà — samânodàrkâ iti samâna-udarkâḥ — vyâvàrtanta iti vi-âvàrtante — atho iti — vayasyā́ḥ — te | apaḥ | eva | abhîti — dve iti | çukle iti | dve iti | kṛishṇe iti — paççât | varshī́yân | purastā́tpravaṇa iti purastā́t-pravaṇaḥ — dakshiṇe | aѡsè — aѡsaù.

2. índrâ-'gnî ávyathamânâm íti svayam-âtṛiṇṇā́m úpa dadhâtî, 'ndrâgní-bhyâṃ vā́ imaú lokaú ví-dhṛitâv, anáyor lokáyor ví-dhṛityâ; ádhṛite 'va vā́ eshā́ yán madhyamā́ cítir, antáriksham iva vā́ eshé, 'ndrâ-gnî íty âhe, 'ndrâ-'gnī́ vaí devā́nâm ojo-bhṛ́itâv, ójasai 'vai 'nâm antárikshe[1] cinute, dhṛ́ityai; svayam-âtṛiṇṇā́m úpa dadhâty, antáriksham[1] vaí svayam-âtṛiṇṇā́, 'ntáriksham evó 'pa dhatté; 'çvam úpa ghrâpayati, prâ-'ṇám evā́ 'syâṃ dadhâty, átho prâjâ-patyó vā́ áçvaḥ, prajā́-patinai 'vā́ 'gníṃ cinute; svayam-âtṛiṇṇā́ bhavati, prâ-'ṇā́nâm út-sṛishṭyâ, átho suvar-gásya lokásyā́ 'nu-khyâtyai. devā́nâṃ vaí suvar-gáṃ lokáṃ yatā́ṃ díçaḥ sám avlîyanta, tá etā́ díçyâ apaçyan, tā́ úpâ 'dadhata, tā́bhir vaí té díço 'dṛiѡhan; yád díçyâ upa-dádhâti, díçâṃ ví-dhṛityai. dáça prâṇa-bhṛitaḥ purástâd[1] úpa ‖ 2 ‖ dadhâti; náva vaí púrushe prâ-'ṇā́ nā́bhir daçamī́, prâ-'ṇā́n evá purástâd dhatte, tásmât purás-

---

2. . . . svayamâtṛiṇṇâ diçyâḥ prâṇabhṛitas tathâ | bṛihatyo vâlakhilyâç ca tṛitiyasyâṃ citâv imâḥ. [1] ohne avagraha.

tât prâ-'ṇā́; jyótishmatîm[1] ut-tamā́ṃ úpa dadhâti, tásmât prâ-'ṇā́nâṃ vā́g jyótir ut-tamā́; dáçó 'pa dadhâti, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, vi-rā́ṭ chándasâṃ jyótir, jyótir evá purástâd dhatte, tásmât purástâj[1] jyótir úpâ "smahe. chándâṃsi paçúshv âjím ayus, tā́n bṛihaty úd ajayat, tásmâd bā́rhatâḥ ‖ 8 ‖ paçáva ucyante; mā́ chánda íti dakshiṇatá[1] úpa dadhâti tásmâd dakshiṇā́-"vṛito mā́sâḥ, pṛithivī́ chánda íti paçcā́t práti-shṭhityâ, agnír devátê 'ty ut-taratá ójo vā́ agnír ója evó 't-taratò dhatte tásmâd uttarato-'bhiprayâyī́ jayati[2]; shá́ṭ-triṃçat sám padyante, shá́ṭ-triṃçad-aksharâ bṛihatī́, bā́rhatâḥ paçávo, bṛihatyaí 'vā́ 'smai paçū́n áva runddhe[3]; bṛihatī́ chándasâṃ svā́-râjyam párî 'yâya, yásyai 'tā́ḥ ‖ 2 ‖ upa-dhîyánte gáchati svā́-râjyaṃ.

saptá vā́la-khilyâḥ purástâd úpa dadhâti[4] saptá paçcā́t, saptá vaí çîrshaṇyâḥ prâ-'ṇā́ dvā́v ávâñcau[1] prâ-'ṇā́nâṃ savîrya-tvā́ya; mûrdhā́ 'si rā́ḍ íti purástâd[1] úpa dadhâti[4] yántrî rā́ḍ íti paçcā́t, prâ-'ṇā́n evā́ 'smai samī́co[1] dadhâti ‖ 5 ‖ áçvam úpa, purástâd úpa, bā́rhatâ, etā́ç, cátustriṃçac ca ‖ 2 ‖

4, 3, 6, 1 - 7, 2. — K. 20, 11. — Ç. 8, 3, 1, 1 - 4, 10. — vidbṛityâ iti vi-dhṛityai — atho iti — utsṛishṭyâ ity ut-sṛishṭyai | atho iti — avlîyanta | te | etâḥ — adṛiṃhan — prâṇâ iti pra-anâḥ — âsmahe — bṛihatî — dakshiṇâvṛita iti dakshiṇâ-âvṛitaḥ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — uttarato'bhiprayâyîty úttarataḥ-abhiprayâyî — svârājyam iti sva-râjyam[5].

3. devā́ vaí yád yajñé 'kurvata tád ásurâ akurvata; té devā́ etā́ akshṇayâ-stomī́yâ apaçyan, tā́ anyáthâ[1]

---

2. [2] yasmâd udîcyâm agnidevatâçaktirûpam ojas tishṭhati, tasmâd uttarâbhimukhyena prayâṇaṃ kurvan tîrthayâtrâdijanyapuṇyopetatvât paralokaṃ jayati. [3] °ṃdhe ACDW. [4] unbetont. [5] s. P. 3, 5., besser aber vṛiddhi-Form!

3. 4. akshṇayā́stomíyâç ca sṛishṭayaḥ | vyushṭayaç ce 'shṭakâḥ proktâç caturthyâṃ ca citâv imâḥ. [1] ohne avagraha.

'nú-'cyâ 'nyáthó 'pâ 'dadhata, tád ásurâ nắ 'nv-ávâyan[2], táto devắ ábhavan párắ 'surâ; yád akshṇayâ-stomíyâ an-yáthâ 'nú-'cyâ 'nyátho 'pa-dádhâti bhrắtrivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrắtṛivyo bhavaty. âçús tri-vṛíd íti purástâd[1] úpa dadhâti, yajna-mukhám vai tri-vṛit ‖ 1 ‖ yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayati; vỳ-oma sapta-daçá íti dakshiṇató[1], 'nnaṃ vaí vỳ-omắ, 'nnaꣿ sapta-daçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dá-kshiṇenắ 'nnam adyate; dharúṇa eka-viꣿçá íti paççắt prati-shṭhắ vắ eka-viꣿçáḥ, práti-shṭhityai; bhântáḥ pañca-daçá íty ut-taratá, ójo vaí bhântá, ójaḥ pañca-daçá, ója evó 't-taratô dhatte, tásmâd uttarato-'bhiprayâyí jayati; prá-tûrtir ashṭâ-daçá íti purástât ‖ 2 ‖ úpa dadhâti, dvaú tri-vṛítâv abhi-pûrvám yajna-mukhé ví yâta-yaty; abhi-vartáḥ sa-viꣿçá íti dakshiṇató[1], 'nnaṃ vắ abhi-vartó, 'nnaꣿ sa-viꣿçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇenắ 'nnam adyate; várco dvâviꣿçá[1] íti paççắd, yád viꣿçatír dvé[3] téna vi-rắjau, yád dvé[3] pratishṭhắ téna, vi-rắjor evắ 'bhi-pûrvám annắ-'dye práti tishṭhati; tápo nava-daçá íty ut-taratás, tásmât savyáḥ ‖ 3 ‖ hástayos tapasví-taro; yóniç catur-viꣿçá íti pu-rástâd[1] úpa dadhâti, cáturviꣿçaty-aksharâ gâyatrí, gâyatrí yajna-mukhám, yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayati; gárbhâḥ pañca-viꣿçá íti dakshiṇató, 'nnaṃ vaí gárbhâ, ánnam pañca-viꣿçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇenắ 'nnam adyata; ójas tri-ṇavá íti paççắd, imé vaí lokắs tri-ṇavá, eshv̀ evá lokéshu práti tishṭhati; sam-bháraṇas trayo-viꣿçá íti ‖ 4 ‖ ut-taratás, tásmât savyó hástayoḥ sambhârỳa-taraḥ; krátur eka-triꣿçá íti

---

3. [2] als Compositum. [3] s. P. 4, 49.

purástâd[1] úpa dadhâti, vā́g vaí krátur, yajna-mukhám̧ vā́g, yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayati; **bradhnásya vi-shṭápam̧**[1] **catus-triṃçá** íti dakshiṇatò[1], 'saú vā́ âdityó bradhnásya vishṭápam[1], brahma-varcasám̧ evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇó 'rdho brahmavarcasí-taraḥ; **prati-shṭhā́ trayas-triṃçá** íti paçcā́t, práti-shṭhityai; **nā́kaḥ shaṭ-triṃçá** íty ut-taratáḥ, suvar-gó vaí lokó nā́kaḥ, su-var-gásya lokásya sám-ashṭyai ‖ 5 ‖ vaí trivṛ́d, íti purástât, savyáḥ, trayoviṃçá íti, suvargó vaí, páñca ca ‖ 3 ‖

4, 3, 8, 1. — K. 20, 12. 13. — Ç. 8, 4, 1, 1-28. — devâḥ — akúrvata — anûcyety ánu-ucyá — asúrâḥ — anvavā́yann ity ánu-avā́yan — asúrâḥ — vyómeti vi-oma — ashṭâdaça ity áshṭâ-daçaḥ — dvâviṃçaḥ — dve iti — triṇava iti tri-ṇavaḥ — asau | vai.

4. **agnér bhâgò 'sī́ 'ti** purástâd[1] úpa dadhâti, yajna-mukhám̧ vā́ agnír, yajna-mukhám̧ dîkshā́, yajna-mukhám bráhma, yajna-mukhám̧ tri-vṛ́d, yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayati; **nṛi-cákshasâm bhâgò 'sī́ 'ti** dakshiṇatáḥ[1], çuçruvā́ṃso vaí nṛi-cákshasó, 'nnam̧ dhâtā́, jâtā́yai 'vā́ 'smâ ánnam ápi dadhâti, tásmâj jâtó 'nnam atti; **janítraṃ spṛi-táṃ sapta-daçá stóma** íty âhā́, 'nnam̧ vaí janítram ‖ 1 ‖ ánnaṃ sapta-daçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇenā́ 'nnam adyate; **mitrásya bhâgò 'sī́ 'ti** paçcā́t, prâ-'ṇó vaí mitrò 'pâ-'nó váruṇaḥ, prâṇâ-'pânā́v evā́ 'smin dadhâti; **divó vṛishṭír**[2] **vā́tâ spṛitā́ eka-viṃçá stóma** íty âha, prati-shṭhā́ vā́ eka-viṃçáḥ, práti-shṭhityâ; **índra-sya bhâgò 'sī́ 'ty** ut-taratá, ójo vā́ índra, ójo víshṇur, ójaḥ kshatrám, ójaḥ pañca-daçáḥ ‖ 2 ‖ ója evó 't-tarató dhatte, tásmâd uttarato-'bhiprayâyī́ jayati; **vásûnâm**

---

4. [1] ohne avagraha. [2] oxytonon.

bhâgò 'sī 'ti purástâd úpa dadhâti, yajna-mukhám vaí vásavo, yajna-mukháu rudrā́, yajna-mukhám catur-viuçó, yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayaty; âdityā́nâm bhâgò 'sī 'ti dakshinató, 'nnam vā́ âdityā́, ánnam marútó, 'nnam gárbhâ, ánnam pañca-viuçó, 'nnam evá dakshinató dhatte, tásmâd dákshiṇenā́ 'nnam adyaté; 'dityai bhâgáḥ ‖ 3 ‖ asī 'ti paççā́t, prati-shṭhā́ vā́ áditiḥ, prati-shṭhā́ pûshā́, prati-shṭhā́ tri-ṇaváḥ, práti-shṭhityai; devásya savitúr bhâgò 'sī 'ty ut-taraté, bráhma vaí deváḥ savitā́, bráhma bṛíhaspátir[1], bráhma catu-shṭomó[3], brahma-varcasám evó 't-taraté dhatte, tásmâd út-taró 'rdho brahmavarcasí-taraḥ; sâvitrá-vatî bhavati, prá-sûtyai, tásmâd brâhmaṇā́nâm údîcî[1] saníḥ prá-sûtâ[3]; dhartráç catu-shṭomá[4] íti purástâd[1] úpa dadhâti, yajna-mukhám vaí dhartráḥ ‖ 4 ‖ yajna-mukhám catu-shṭomó[4], yajna-mukhám evá purástâd[1] ví yâtayati; yā́vânâm bhâgò 'sī 'ti dakshinató[1], mā́sâ vaí yā́vâ ardha-mâsā́ áyâvâs, tásmâd dakshiṇā́-"vṛito mā́sâ, ánnam vaí yā́vâ, ánnam pra-jā́, ánnam evá dakshinató[1] dhatte, tásmâd dákshiṇenā́ 'nnam adyata; ṛibhûṇā́m bhâgò 'sī 'ti paççā́t, práti-shṭhityai; vi-vartò 'shṭâ-catvâriuçá íty ut-taratò, 'náyor lokáyoḥ savîrya-tvā́ya, tásmâd imaú lokaú samā́vad-vîryau ‖ 5 ‖

yásya múkhya-vatîḥ purástâd upa-dhîyánte múkhya evá bhavaty, ā́ 'sya múkhyo jâyate; yásyā́ 'nna-vatîr dakshinató[1] 'tty ánnam, ā́ 'syâ 'nnâ-'dó jâyate; yásya pratishṭhā́-vatîḥ paççā́t práty evá tishṭhati; yásyaú 'jasvatîr[1] ut-taratá ojasvỳ[1] evá bhavaty, ā́ 'syau 'jasvī́ jâyate. 'rkó vā́ eshá yád agnís, tásyai 'tád evá stotrám etác chastrám, yád eshā́ vi-dhā́ ‖ 6 ‖ vi-dhîyáte 'rká evá tád

---

4. [3] Vindhyasyo (!) 'ttarabhâge hi puṇyabhûmau çuddhâ brâhmaṇâ vartante, tasmât tatra pratigrahaḥ praçastaḥ. [4] s. P. 6, 13.

arkỳam ánu ví dhîyaté; 'tty ánnam ắ 'syâ 'nnâ-'dó jâyate yásyai 'shắ vi-dhắ vi-dhîyáte yá u cai 'nâm evám̐ véda. **sríshṭîr** úpa dadhâti, yathâ-srishṭám evắ 'va runddhe[a].

ná vắ idám̐ dívâ ná náktam âsîd ávy-âvṛittam̐, té devắ etắ **vỳ-ushṭîr** apaçyan, tắ úpâ 'dadhata, táto vắ idám̐ vỳ auchad; yásyai 'tắ upa-dhîyánte vỳ evắ 'smâ uchaty, átho táma evắ 'pa hate || 7 || vaí janítram, pañcadaçó, 'dityai bhâgó, vaí dhartráḥ, samávadvíryau, vidhắ, táto vắ idám̐, cáturdaça ca || 4 ||

4, 8, 9, 1 - 11, 6. — K. 20, 12. 21, 1. — Ç. 8, 4, 2, 1 - 3, 20. — saptadaça iti sapta-daçaḥ — vṛishṭiḥ | vâtâḥ — ekaviṁça ity éka-viṁçaḥ — triṇava iti tri-navaḥ — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — mâsâḥ — dakshiṇâvṛita iti dakshiṇâ-âvṛitaḥ — adyate — eti | asya | ojasvî — arke | eva — anu | vîti | dhîyate | atti — etâḥ — asmai — atho iti.

5. **ágne jâtắn prá ṇudâ**[1-2] **naḥ sapátnân**[3] íti purástâd[3] úpa dadhâti, jâtắn evá bhrắtṛivyân prá ṇudate[1]; **sáhasâ jâtắn** íti paçcắj, janishyámâṇân evá práti nudate; **catuç-catvâriṁçá stóma** íti dakshiṇató[3], brahma-varcasám̐ vaí catuç-catvâriṁçó, brahma-varcasám evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇó 'rdho brahmavarcasí-taraḥ; **shoḍaçá**[1] **stóma** íty ut-taratá, ójo vaí shoḍaçá[1], ója evó 't-tarató dhatte, tásmât || 1 || uttarato-'bhiprayâyî jayati; vájro vaí catuç-catvâriṁçó vájraḥ shoḍaçó[1], yád eté[4] íshṭake[4] upa-dádhâti jâtắṁç cai 'vá janishyámâṇâṁç ca bhrắtṛivyân pra-ṇúdya vájram ánu prá harati, stṛ́tyai; púrîsha-vatîm mádhya úpa dadhâti, púrîsham̐ vaí mádhyam âtmánaḥ, sắ-''tmânam evắ 'gním̐ cinute, sắ-''tmâ 'múshmiṅ

---

4. [a] °ṃdhe ACDW.

5-8. pañcamyâṃ citau; 5. asapatnákhyâ virâḍâkhyâç ca. [1] ṇ° AW, s. P. 7, 4. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 44. 45.

loké[5] bhavati yá evám védai; 'tā́ vā́ asapatnā́ nā́mé 'shṭakâ, yásyai 'tā́ upa-dhîyánte || 2 || nā́ 'sya sapátno[3] bhavati. paçúr vā́ eshá yád agnír; vi-rā́ja ut-tamā́yâṃ cítyâm úpa dadhâti, vi-rā́jam evó 't-tamā́m paçúshu da= dhâti; tásmât paçu-mā́n ut-tamā́ṃ vā́caṃ vadati; dáça-daçó 'pa dadhâti savîrya-tvā́yâ; 'kshṇayó 'pa dadhâti, tásmâd akshṇayā́ paçávó 'ṅgâni prá haranti práti-shṭhityai. yā́ni vaí chándâṃsi suvar-gyâṇy ā́san taír devā́ḥ suvar-gáṃ lokám âyan, téná 'rshayaḥ || 3 || açrâmyan, té tápo 'tap= yanta, tā́ni tápasâ 'paçyan, tébhya etā́ íshṭakâ nír ami= maté: 'vaç[6] chándo várivaç chánda íti, tā́ úpâ 'da= dhata, tā́bhir vaí té suvar-gáṃ lokám âyan; yád etā́ íshṭakâ upa-dádhâti, yā́ny evá chándâṃsi suvar-gyâṇi taír evá yája= mânaḥ suvar-gáṃ lokám eti. yajnéna vaí prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, tā́ stóma-bhâgair evā́ 'sṛijata; yát || 4 || stóma-bhâgâ upa-dádhâti pra-jā́ evá tád yájamânaḥ sṛij= ate; bṛíhaspátir[3] vā́ etád yajnásya téjaḥ sám abharad yát stóma-bhâgâ, yát stóma-bhâgâ upa-dádhâti sá-tejasam evā́ 'gníṃ cinute; bṛíhaspátir vā́ etā́ṃ yajnásya prati= -shṭhā́m apaçyad yát stóma-bhâgâ, yát stóma-bhâgâ upa-dá= dhâti yajnásya práti-shṭhityai; saptá-saptó 'pa dadhâti savîrya-tvā́ya, tisró mádhye práti-shṭhityai || 5 || uttarató dhatte tásmâd, upadhîyánta, ṛíshayo, 'sṛijata yát, tríçatvâriṃçac ca || 5 ||

4, 3, 12, 1-3. — K. 21, 2. — Ç. 8, 5, 1, 8 - 3, 2. — preti | nuda — nudate — catuçcatvâriṃça iti catuḥ-catvâriṃçaḥ | stomâḥ — ardhâḥ — shoḍaçaḥ | stomâḥ — ete iti | ishṭake iti — praṇudyeti pra-nudyâ — anu | preti | harati — ma= dhye | upeti | sâtmânam iti sa-âtmânam — sâtmeti sa-âtmâ | amushmin — etâḥ — asapatnâḥ | nâmâ | ishṭakâḥ — akshṇayâ | upeti — aṅgâni — suvargyâṇîti suvaḥ-gyâni —

5. [5] °nl° AW. [6] so (°te°) AW, s. P. 10, 14.

ishṭakâḥ — amimata | eváḥ[4] — asṛjata | tâḥ — stomâbhâgâ iti stomâ-bhâgâḥ yat.

6. raçmír íty evá 'dityám asṛjata[1], pré-'tir íti dhármam, ánv-itir íti dívaɷ, saṃ-dhír íty antárikshaṃ[2], prati-dhír íti pṛthivî́m, vi-shṭambhá íti vṛ́shṭim, pra-vé 'ty áhar, anu-vé 'ti rā́trim, uçíg íti vásûn, pra-ketá íti rudrā́nt, su-dîtír íty âdityā́n, ója íti pitṛ́ɷs[3], tántur íti pra-jā́ḥ, pṛitanâshā́ḍ[2] íti paçū́n, revád[2] íty óshadhîr[2]. abhi-jíd asi yuktá-grâvâ || 1 || índrâya tvé 'ndraṃ jinvé 'ty evá dakshiṇató[2] vájram páry auhad abhí-jityai. tā́ḥ pra-jā́ ápa-prâṇâ asṛjata, tā́sv: ádhi-patir así 'ty evá prâ-'ṇám adadhâd[1], yanté 'ty apâ-'náɷ, saɷ-sárpa íti cákshur, vayo-dhā́ íti çrótraṃ. tā́ḥ pra-jā́ḥ prâ-'ṇatî́r apâ-'natî́ḥ páçyantî́ḥ çṛṇvatî́r ná mithunî́ abhavan[4] tā́su: tri-vṛ́d así 'ty evá mithunám adadhât, tā́ḥ pra-jā́ mithunî́ || 2 || bhávantîr ná prā́ 'jâyanta tā́ḥ: saɷ-rohò 'si ní-rohò 'sí 'ty evá prā́ 'janayat, tā́ḥ pra-jā́ḥ prá-jâtâ ná práty atishṭhan tā́: vasukò 'si vésha-çrír asi vásyashṭir[2] así 'ty evaí 'shú lokéshu práty asthâpayad; yád ā́ha: vasukò 'si vésha-çrír asi vásya-shṭir así 'ti pra-jā́ evá prá-jâtâ eshú lokéshu práti shṭhâpayati[5], sā́-''tmâ 'ntárikshaɷ[2] rohati, sá-prâṇo 'mú-shmiṅ loké[6] práti tishṭhaty, ávy-ardhukaḥ prâṇâ-'pânā́-bhyâm bhavati yá eváṃ véda || 3 || yuktágrâvâ, prajá mithuny[7], àntárikshaṃ, dvā́daça ca || 6 ||

3, 5, 2, 1-5. 4, 4, 1, 1-3. — K. 21, 2. Ç. 8, 5, 3, 3-8 (eke). — pretir iti pra-itiḥ — vishṭambha iti vi-stambhaḥ — ahâḥ |

6. stomabhâgâkhyâḥ. [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] so (°ɷs t°) AW, s. P. 6, 14. [4] so (°nî a°) AW, s. P. 10, 18 (4, 53). [5] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [6] °nl° W. [7] so (°ny) ACDW; für diese am Schlufs der anuvâka zugefügten Angaben gelten eben nicht die saṃdhi-Regeln von P., resp. des Textes, sondern die gewöhnlichen.

anuvety ánu-vâ — adadhât — mithunî | abhavan — prajâ iti pra-jâḥ | mithunî | bhavántîḥ — nîroha iti niḥ-rohaḥ — prajā̆tâ iti pra-jâtâḥ — tâḥ — sthâpayati | sâtmeti sa-âtmâ — amushmin.

7. nâkasád-bhir vai devā̆ḥ suvar-gáṃ lokám âyan, tán nâka-sádâṃ nâkasat-tváṃ; yán nâka-sáda upa-dádhâti nâkasád-bhir evá tád yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti; su-var-gó vai lokó nā̆ko, yásyai 'tā̆ upa-dhîyánte nā̆ 'smâ ákam bhavati; yajamânâ-''yatanáṃ vaí nâka-sádo, yán nâka-sáda upa-dádhâty â-yátanam evá tád yájamânaḥ kurute; pṛishṭhā̆nâṃ vā̆ etát téjaḥ sám-bhṛitaṃ yán nâka-sádo, yán nâka-sádaḥ || 1 || upa-dádhâti pṛishṭhā̆nâm evá téjó 'va runddhe[2]. pañca-cóḍâ úpa dadhâty; apsarása evaí 'nam etā̆ bhûtā̆ amúshmiṅ loká[3] úpa çeré, 'tho tanû-pā̆nîr evai 'tā̆ yájamânasya; yáṃ dvishyā̆t tám upa-dádhad dhyâyed, etā̆bhya evaí 'naṃ devátâbhya[4] ā̆ vṛiçcati[5], tâjág ā̆rtim[4] ā̆ 'rchaty[6]; út-tarâ nâkasád-bhya úpa dadhâti, yáthâ jâ-yā̆m â-nī̆ya gṛihéshu ni-shâdáyati tâdṛíg[4] evá tát || 2 || paçcā̆t prā̆cîm[4] ut-tamā̆m úpa dadhâti tásmât paçcā̆t prā̆cî[4] pátny ánv âste. svayam-âtṛiṇṇā̆ṃ ca vi-karṇī̆ṃ co 't-tamé[7] úpa dadhâti, prâ-'ṇó vaí svayam-âtṛiṇṇā̆ ''yur vi-karṇī́, prâ-'ṇáṃ cai 'vā̆ ''yuç ca prâ-'ṇā̆nâm ut-tamaú dhatte, tásmât prâ-'ṇáç cā̆ ''yuç ca prâ-'ṇā̆nâm ut-tamaú; nā̆ 'nyā̆m út-tarâm íshṭakâm úpa dadhyâd, yád anyā̆m út-tarâm íshṭa-kâm upa-dadhyā̆t paçûnā̆m || 3 || ca yájamânasya ca prâ-'ṇáṃ cā̆ ''yuç cā̆ 'pi dadhyât, tásmân nā̆ 'nyó 't-taré 'shṭako 'pa-dhéyâ. svayam-âtṛiṇṇā̆m úpa dadhâty, asaú vaí svayam-âtriṇṇā̆ 'mū̆m evó 'pa dhatté; 'çvam úpa

7. nâkasatsaṃjnakâs tu yâḥ | coḍâkhyâ(ḥ) svayamâtṛiṇṇâ vikarṇî.
[1] °satváṃ DW. [2] ṃdhe ACDW. [3] °nl° AW. [4] ohne avagraha. [5] °çcyati C. [6] so (â'rch°) AW, s. P. 10, 9. [7] s. P. 4, 11. [8] idhyai ACDW.

ghrâpayati prâ-'ṇáṃ evă 'syâm dadhâty, átho prajâ-patyó vă áçvaḥ prajă-patinai 'vă 'gním cinute: svayam-âtṛiṇṇă bhavati prâ-'ṇă̂nâm út-sṛishṭyâ átho suvar-gásya lokásyă 'nu-khyâtyâ. eshă vaí devă̂nâm ví-krântir yád vi-karṇí; yád vi-karṇím upa-dádhâti devă̂nâm evá ví-krântim ánu vi kramata; ut-taratá úpa dadhâti, tásmâd uttaratá-upacâro 'gnír; vâyu-mátî bhavati, sám-iddhyai [1] ‖ 4 ‖
sámbhṛitaṃ yán nâkasádo yán nâkasádas, tát, paçûnâm, eshă vaí. ûrdhvá viṃçatiç ca ‖ 7 ‖

4, 4, 2, 1 - 3, 3. — K. 21, 2. 3. — Ç. 8, 6, 1, 3-20. 7, 3, 9-12.
— âyan ¦ tat — asmai — etâḥ ¦ bhûtâḥ | amushmin — çere ¦ atho iti — etâḥ — eti ¦ richati | uttârâ ity ut-tarâḥ — patnî ¦ anv iti — uttame ity út-tame — âyúḥ — na | anyâ ¦ uttarety ut-tarâ | ishṭakâ ¦ upadheyety úpa-dheyâ — atho iti — utsṛishṭyâ ity ut-sṛishṭyai | atho iti — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai — anú | vîti kramate — samidhyâ iti sam-idhyai.

8. chándâṃsy úpa dadhâti, paçávo vaí chándâṃsi, paçû̆n evă 'va runddhe [1], chándâṃsi vaí devă̂nâm vâmám paçávo, vâmám evá paçû̆n áva runddha [1]. etă̂ṃ ha vaí Yajná-senaç Caitriyâyaṇáç cítim vidă̂m cakâra, táyâ vaí sá paçû̆n ávâ 'runddha [1]; yád etă̂m upa-dádhâti paçû̆n evă 'va runddhe [1]. gâyatrî́ḥ purástâd [2] úpa dadhâti, téjo vaí gâyatrî́, téja evá ‖ 1 ‖ mukható [2] dhatte; mûrdhan-vátîr bhavanti, mûrdhă̂nam evaí 'naṃ samână̂nâm [2] karoti. trishṭúbha [2] úpa dadhâti, 'ndriyám vaí trishṭúg [2], indriyám evá madhyató [2] dhatte. jágatîr úpa dadhâti, jă̂gatâ vaí paçávaḥ, paçû̆n evă 'va runddhe [1]. 'nu-shṭúbha úpa dadhâti, prâ-'ṇă vă anu-shṭúp, prâ-'ṇă̂nâm út-sṛishṭyai. bṛihatî́r ushṇíhâḥ paṅktî́r akshára-paṅktîr íti

8. chando-'bhidhâḥ. [1] °mdh° ACDW. [2] ohne avagraha.

víshu-rûpâṇi chándẫsi úpa dadhâti, víshu-rûpâ vaí paçá-vaḥ, paçávaḥ ‖ 2 ‖ chándẫsi, víshu-rûpân evá paçū́n áva runddhe[1]; víshu-rûpam asya gṛihé dṛiçyate yásyai 'tā́ upa--dhîyánte yá u cai 'nâ evám védā́. 'ti-chandasam úpa dadhâty, áti-chandâ vaí sárvâṇi chándẫsi, sárvebhir evaí 'naṃ chándo-bhiç cinute; várshma vā́ eshā́ chándasâṃ yád áti-chandâ, yát áti-chandasam upa-dádhâti várshmai 'vaí 'nã samânā́nâṃ[2] karoti. dvi-pádâ úpa dadhâti, dvi-pā́d yájamânaḥ, práti-shṭhityai ‖ 3 ‖ téja evá, paçávaḥ paçávo, yája-mâna, ékaṃ ca ‖ 8 ‖

4, 4, 4, 1-8. — K. 21, 4. — Ç. 8, 6, 2, 1-17. — rum̱dhe̱ | e̱tâm — tri̱shṭuk | i̱ndri̱yam — jâgàtâḥ | vai — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ | vai — vishùrûpâ̱ iti̱ vishù-rû̱pâ̱ḥ | vai — ati-chandâ̱ ity ati-cha̱ndâ̱ḥ — varshmà | e̱va.

9. sárvâbhyo vaí devátâbhyo[1] 'gníç cîyate; yat sa--yújo nó 'pa-dadhyā́d devátâ asyâ 'gníṃ vṛiñjîran, yát sa-yúja upa-dádhâty âtmánai 'vaí 'nã sa-yújaṃ cinute nā́ 'gnínâ vỳ ṛidhyaté, 'tho yáthâ púrushaḥ snā́va-bhiḥ sáṃ-tata evám evaí 'tā́bhir agníḥ sáṃ-tato; 'gnínâ vaí de-vā́ḥ suvar-gáṃ lokám âyan tā́ amū́ḥ kṛíttikâ abhavan, yásyai 'tā́ upa-dhîyánte suvar-gám evá ‖ 1 ‖ lokám eti gáchati pra-kâçáṃ citrám evá bhavati. maṇḍale--'shṭakā́ úpa dadhâtî, 'mé vaí lokā́ maṇḍale-'shṭakā́, imé khálu vaí lokā́ deva-purā́, deva-purā́ evá prá viçati nā́ "rtim[1] ā́ 'rchaty[2] agníṃ cikyânó. viçvá-jyotisha úpa dadhâtî, 'mā́n evaí 'tā́bhir lokā́ñ jyótishmataḥ[3 a. 1] kuruté, 'tho prâ-'ṇā́n evaí 'tā́ yájamânasya dâdhraty, etā́ vaí de-

9-11. athâ 'vaçishṭâḥ kathyante, tâ vijneyâ yathâciti; 9. sayujo maṇḍa-lâkhyâç ca viçvajyotishaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (â'rch°) AW, s. P. 10, 9. [3] °njy° AW.

vátâḥ suvar-gyàs, tā́ evā́ 'nv-ârábhya suvar-gáṃ lokám eti || 2 || suvargám evá, tā́ evá, catvā́ri ca || 9 ||

4, 4, 5, 1 - 6, 1. — K. 22, 5. — atho iti — lokâḥ | devapurâ iti deva-purâḥ — ârtim | eti | richati — atho iti — etâḥ — etâḥ.

10. vrishṭi-sánîr úpa dadhâti, vríshṭim[1] evā́ 'va runddhe[2]; yád eka-dhó 'pa-dadhyā́d ékam ritúṃ varshed, anu-parihā́rau sâdayati tásmât sárvân ritū́n varshati; purovâta-sánir asī́ 'ty âhai, 'tád vaí vríshṭyai rûpáu, rûpéṇai 'vá vríshṭim áva runddhe[2]. saṃ-yā́nîbhir vaí devā́ imā́ṅ lokā́nt[3] sám ayus, tát saṃ-yā́nînâu saṃyânī-tváṃ; yát saṃ-yā́nîr upa-dádhâti yáthâ 'p-sú nâvā́ saṃ-yā́ty evám || 1 || evaí 'tā́bhir yájamâna imā́ṅ lokā́nt[3] sáṃ yâti; plavó vā́ eshò 'gnér yát saṃ-yā́nîr, yát saṃ-yā́nîr upa-dádhâti plavám evaí 'tám agnáya úpa dadhâty; utá yásyai 'tā́sū 'pa-hitâsv ā́po 'gnúu háranty áhrita[4] evā́ 'syâ 'gnír. âditye-'shṭakā́ úpa dadhâty; âdityā́ vā́ etám bhū́tyai práti nudante yó 'lam bhū́tyai sán bhū́tiṃ ná prâ-'pnóty, âdityā́ḥ || 2 || evaí 'nam bhū́tiṃ gamayanty; asaú vā́ etásyâ 'dityó rúcam ā́ datte yò 'gníṃ citvā́ ná rócate, yád âditye-'shṭakā́ upa-dádhâty asā́v evā́ 'sminn âdityó rúcaṃ dadhâti, yáthâ 'saú devā́nâu rócata evám evaí 'shá manushyā̀ṇâu rocate. ghrite-'shṭakā́ úpa dadhâty, etád vā́ agnéḥ priyáṃ dhā́ma yád ghritám, priyéṇai 'vaí 'naṃ dhā́mnâ sám ardhayati || 3 || átho téjasâ; 'nu-parihā́rau sâdayaty, áparivargam evā́ 'smin téjo dadhâti.

---

10. vrishṭisani-saṃyânikâbhidhâḥ | âdityâkhyâ ghritâkhyâç ca yaçodâç ca. [1] vrishṭím C prima manu. [2] °ṃdhe ACDW. [3] °nl° A. [4] áhruta C wie D prima manu; api ca tadupadhânâd ûrdhvaṃ yadi kathaṃcid bahulavrishṭisampâditapravâheṇa cîyamâno hrito bhavet, tathâ 'py asya yajamânasyâ 'gnir ahrita eva bhavati.

prajā́-patir agním acinuta, sá yáçasâ vŷ ârdhyata, sá etā́ yaço-dā́ apaçyat, tā́ úpâ 'dhatta, tā́bhir vai sá yáça âtmánn adhatta; yád yaço-dā́ upa-dádhâti yáça evá tā́bbir yájamâna âtmán dhatte; páñcó 'pa dadhâti, pā́ñktaḥ[5] púrusho, yā́vân evá púrushas tásmin yáço dadhâti || 4 || evám, prâpnóty âdityā́, ardhayaty, ékân ná pañcâçác ca || 10 ||

4, 4, 6, 1. 2. — K. 22, 5. 6. — Ç. 8, 7, 1, 13. 14 (Carakâdhvaryavaḥ!). 23. 24 (Carakâ⁰). — e̱ka̱dhety è̀ka-dhâ — a̱gnayè — â̱di̱tyâḥ — pratîti | nu̱da̱nte̱ — rocàte — atho̱ iti — e̱tâḥ.

11. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, kánîyâᴗso devā́ ā́san bhū́yâᴗsó 'suràs, té devā́ etā́ íshṭakâ apaçyan, tā́ úpâ 'dadhata; bhûyas-kṛíd asī́ 'ty evá bhū́yâᴗso 'bhavan vánaspáti-bhir[1] óshadhî-bhir[2]; varivas-kṛíd asī́ 'tî 'mā́m ajayan[3 u. 4], prā́cy[2] asī́ 'ti prā́cîṃ[2] díçam ajayann[4], ûrdhvā́ 'sī́ 'ty amū́m ajayann[4], antariksha-sád asy antárikshe[1] sîdé 'ty antáriksham[1] ajayan; táto devā́ ábhavan || 1 || párā́ 'surâ; yásyai 'tā́ upa-dhîyánte bhū́yân evá bhavaty, abhī́ 'mā́ṅ lokā́ṅ jayati[5], bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavaty; apsu-shád asi çyena-sád asī́ 'ty âhai, 'tád vā́ agné rûpáᴗ, rûpéṇai 'vā́ 'gním áva runddhe[6]. prithivyā́s tvâ dráviṇe sâdayâmī́ 'ty âhe, 'mā́n evai 'tā́bhir lokā́n dráviṇâ-vataḥ[7] kuruta. âyushŷâ úpa dadhâty, ā́yur evá || 2 || asmin dadhâty. ágne yát te párаᴗ hṛín nā́mé 'ty âhai, 'tád vā́ agnéḥ priyáṃ dhā́ma, priyám evā́ 'sya dhā́mó 'pâ ''pnoti; tā́v é 'hi sáᴗ rabhâvahâ íty âha, vŷ evai 'nena pári dhatte; pā́ñca-janyeshv ápy edhy

10. [5] ⁰ñt⁰ AC.

11. bhûyaskṛidagnirûpâbhidhâ api | draviṇodâs tathâ ''yushyâ(ḥ) syâd agnihṛidayâbhidhâ | ṛitavyâç ca. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7. [3] unbetont. [4] ajanayan C. [5] ⁰nj⁰ A, ⁰ṃj⁰ W. [6] ⁰ṃdh⁰ ACDW. [7] s. P. 3, 5.

agna íty âhai, 'shá vā́ agníḥ pā́ñca-janyo yáḥ páñca-citikas, tásmâd evám âha. 'rtavyā̀ úpa dadhâty, etád vā́ ṛitûnā́m priyáṃ dhā́ma yád ṛitavyā̀, ṛitûnā́m evá priyáṃ dhā́mā́ 'va runddhe[6]; su-méka íty âha, saṃ-vatsaró vaí su-mékaḥ, saṃ-vatsarásyai 'vá priyáṃ dhā́mó 'pâ "pnoti || 3 ||
ábhavann, ā́yur evá, 'rtavyā̀ úpa, shádviṃçatiç ca || 11 ||

4, 4, 7, 1. 2. — K. 22, 5. — oshádhîbhiṛ ity oshádhi-bhiḥ — asúrâḥ — dravinâvatạ iti dravina-vạtạḥ | kurutẹ — hṛit — upeti | âpnọtị — eti | ịhị.

12. prajā́-pater ákshy açvayat, tát párâ 'patat, tád áçvo 'bhavad, yád áçvayat tád áçvasyâ 'çva-tváṃ, tád devā́ açva-medhénai 'vá práty adadhur; eshá vai prajā́-patiṃ sárvaṃ karoti yò 'çva-medhéna yájate, sárva evá bhavati, sárvasya vā́ eshā́ prā́yaçcittiḥ[1] sárvasya bheshajáṃ. sárvaṃ vā́ eténa pâpmā́naṃ devā́ ataraun, ápi vā́ eténa brahma-hatyā́m atarant; sárvam pâpmā́nam || 1 || tarati tárati brahma-hatyā́ṃ yò 'çva-medhéna yájate yá u cai 'nam eváṃ védó. 't-taraṃ vaí tát prajā́-pater ákshy açvayat, tásmâd áçvasyo 't-taratô 'va dyanti[2] dakshiṇatò[1] 'nyéshâm paçûnā́ṃ. vaitasáḥ káṭo bhavaty, apsú-yonir vā́ áçvo, 'psu-jó vetasáḥ, svá evaí 'naṃ yónau práti shṭhâpayati[3]. catu-shṭomá[4] stómo bhavati, saráḍ ḍha[5] vā́ áçvasya sákthy[6] ā́ 'vṛihat, tád devā́ç catu-shṭoménai[4] 'vá práty adadhur; yác catu-shṭomá[4] stómo bhávaty áçvasya sarva-tvā́ya || 2 || sárvam pâpmā́nam, avṛihad, dvā́daça ca || 12 ||

Ç. 13, 3, 1, 1-4. — akshi — aveti | dyạntị — sve | ẹva — sthâpạyạtị | cạtụshṭoma iti catuḥ-stọmaḥ — sạraṭ | hạ — sakthi | eti | ạvṛịhạt.

---

12. açvamedhasya vidhiḥ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [4] s. P. 6, 18. [5] °ḍh ḍh° AW. [6] sákshy W prima m.

utsannayajná, índrâgnî, devắ vắ akshṇayâstomī́yâ, agnér bhágo 'sy, ágne jâtắn, raçmír íti, nâkasádbhiç, chándâ◡si sárvâbhyo, vṛishṭisánír, devâsurắḥ kánîyâ◡saḥ, prajắpater ákshi, dvắdaça || 12 ||

utsannayajnó (1, 1), devắ vaí (3, 1), yásya múkhyavatîr (4, 6), nâka-sádbhir (7, 1), evaí 'tắbhir (10, 2), ashṭắcatvâri◡çat || 48 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ. ||

1. devâ-'surắḥ sáṃ-yattâ âsan, té ná vŷ ajayanta, sá etắ índras tanū́r apaçyat, tắ úpâ 'dhatta, tắbhir vaí sá tanúvam indriyáṃ vîrŷam âtmánn adhatta, táto devắ ábhavan párắ 'surâ; yád indra-tanū́r upa-dádhâti tanúvam evá tắbhir indriyáṃ vîrŷaṃ yájamâna âtmán dhatté, 'tho sé-'ndram evắ 'gní◡ sá-tanuṃ cinute, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrắtṛivyaḥ || 1 || bhavati. yajnó devébhyó 'pâ 'krâmat, tám ava-rúdhaṃ[1] nắ 'çaknuvan, tá etắ yajna-tanū́r apaçyan, tắ úpâ 'dadhata, tắbhir vaí té yajnám ávâ 'rundhata; yád yajna-tanū́r upa-dádhâti yajnám evá tắbhir yájamânó 'va runddhe[2]; tráyas-tri◡çatam úpa dadhâti, tráyas-tri◡çad vaí devátâ[3], devátâ evắ 'va runddhé[2], 'tho sắ-"tmânam evắ 'gní◡ sá-tanuṃ cinute, sắ-"tmâ 'múshmiñ loké[4] || 2 || bhavati yá eváṃ véda. jyótishmatîr[3] úpa dadhâti, jyótir evắ 'smin dadhâty, etắbhir vắ agníç citó jvalati, tắbhir evaí 'na◡ sám inddha[2], ubháyor asmai lokáyor jyótir bhavati. nakshatre-'shṭakắ úpa dadhâty, etắni vaí divó jyótî◡shi, tắny evắ 'va runddhe[2], su-kṛítâṃ vắ etắni jyótî◡shi yán nákshatrâṇi, tắny evắ "pnoty, átho anû-kâçám[5] evaí 'tắni || 3 || jyótî◡shi kurute suvar-gásya

---

4, 1-11. citisaṃskâraḥ; 1. ishṭakâ indratanvâkhyâ yajnatanvabhidhâs tathâ | nakshatrâkhyâç ca. [1] °ruddhaṃ C vor und nach iti. [2] ṃdh° ACDW. [3] ohne avagraha. [4] °nlo° AW. [5] s. P. 3, 7. [6] unbetont.

lokásyâ 'nu-khyâtyai; yát sáo-sprishṭâ upa-dadhyấd vrí-shṭyai lokám ápi dadhyâd[6] ávarshukaḥ parjányaḥ syâd, ásao-sprishṭâ úpa dadhâti vríshṭyâ evá lokáṃ karoti[6] várshukaḥ parjányo bhavati; purástâd[3] anyấḥ pratī́cîr[3] úpa dadhâti[6] paçcấd anyấḥ prấcîs[8], tásmât prâcī́nâni ca pra-tîcī́nâni ca nákshatrâṇy ấ vartante || 4 || bhrấtṛivyo, loká, evaí 'tấny, ékacatvâriṃçac ca || 1 ||

4, 4, 8, 1 - 10, 8. — [2]K. 34, 14-16. — Ç. 12, 6, 1, 8-36. (4, 5, 7, 8 eke). — asúrâḥ — atho iti | sendram iti sa-indram — te | etâḥ — devatấḥ — atho iti | sâtmânam iti sa-âtmânam — sâtmeti sa-âtmâ — imdhe — atho iti | anûkâçam ity ánu-kâçam — apîti | dadhyât — karoti — upeti | dadhâti.

2. ritavyầ úpa dadhâty, ritûnấṃ klṛ́ptyai; dvaṃ-dvám úpa dadhâti, tásmâd dvaṃ-dvám ritávó; 'dhrite 'va vấ eshấ yán madhyamấ cítir, antáriksham[1] iva vấ eshấ, dvaṃ-dvám anyấsu cítîshū́ 'pa dadhâti[2] cátasro mádhye dhrítyâ; antaḥ-çléshaṇaṃ vấ etấç cítînâṃ yád ritavyầ, yád ritavyầ upa-dádhâti cítînâṃ ví-dhrityâ; ávakâm ánū́ 'pa dadhâty, eshấ vấ agnér yóniḥ, sá-yonim || 1 || evấ 'gníṃ cinuta; uvấca ha Viçvấ-mitró[3]: 'dad ít sá bráhma-ṇấ[4] 'nnaṃ yásyai 'tấ upa-dhîyấntai yá u cai 'nâ evấṃ védad íti. saṃ-vatsaró vấ etám prati-shṭhấyai nudate yò 'gníṃ citvấ ná prati-tíshṭhati; páñca pū́rvâç cítayo bhav-anty átha shashṭhī́ṃ cítiṃ cinute, shấḍ vấ ritávaḥ saṃ-vatsará, ritúshv evá saṃ-vatsaré práti tishṭhaty. etấ vaí || 2 || ádhi-patnîr nấmé 'shṭakâ, yásyai 'tấ upa-dhî-yánté 'dhi-patir evá samânấnâm[1] bhavati; yáṃ dvishyất tám upa-dádhad dhyâyed, etấbhya evaí 'naṃ devátâbhya

2. ritavyâ vaiçvadevyaç ca, prokshaṇaṃ tathâ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] s. P. 3, 5. [4] „reichlich"? s. V. 2, 10, 8; brahmaṇâ mukhyayâ brâhmaṇavrittyâ.

ā́ vṛiçcati, tâjág ā́rtim[1] ā́ 'rchaty[5]. áṅgirasaḥ suvar-gáṃ lokáṃ yánto yā́ yajnásya nísh-kṛitir ā́sît tā́m ṛíshi-bhyaḥ práty auhan, tád dhíraṇyam abhavad; yád dhiraṇya-çal-kaíḥ[6] pro-'ksháti yajnásya nísh-kṛityâ, átho bheshajám evā́ 'smai karoti || 3 || átho rûpéṇai 'vaí 'nau sám ardhay-aty, átho híraṇya-jyotishai 'vá suvar-gáṃ lokám eti; sâ-hasrá-vatâ pró 'kshati, sâhasráḥ prajā́-patiḥ, prajā́-pater ā́ptyâ. imā́ me agna[7] íshṭakâ dhenávaḥ santv íty âha, dhenū́r evaí 'nâḥ kurute, tā́ enaṃ kâma-dúghâ amútrâ 'múshmiṅ loká úpa tishṭhante || 4 || sáyonim, etā́ vaí, karoty, ékân ná catvâriṃçác ca || 2 ||

4, 4, 11, 1-4. — [1] Ç. 7, 4, 2, 29-31. 8, 3, 2, 5-13. 4, 2, 14. 6, 4, 1-8. — [4] K. 21, 6. Ç. 9, 1, 2, 13-17. — adhṛitâ | iva | vai — upeti | dadhâti — dhṛityai — ṛitavyâḥ | yat — vidhṛityâ iti vi-dhṛityai — anú | upeti | dadhâti — cinute — viçvâmitra iti viçva-mitraḥ | adât — etâḥ | vai — ishṭákâḥ — adhi-patir ity adhi-patiḥ — ârtim | eti | ṛichati — prokshatîti pra-ukshati — nishkṛityâ iti niḥ-kṛityai | atho iti — atho iti — âptyai | imâḥ — ishṭákâḥ — loke.

3. rudró vā́ eshá yád agníḥ; sá etárhi[1] jâtó yárhi sárvaç citáḥ, sá yáthâ vatsó jâtá stánam pre-''psáty eváṃ vā́ eshá etárhi bhâga-dhéyam pré ''psati, tásmai yád ā́-hutiṃ ná juhuyā́d adhvaryúṃ ca yájamânaṃ ca dhyâyec; chata-rudrī́yaṃ juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'nau çamayati, nā́ ''rtim[1] ā́ 'rchaty[2] adhvaryúr ná yájamâno. yád grâmyā́-ṇâm paçûnā́m || 1 || páyasâ juhuyā́d grâmyā́n paçū́ñ chucā́[3] 'rpayed, yád âraṇyā́nâm âraṇyā́ñ. jartila-ya-vâgvâ[4] vâ juhuyā́d gavîdhuka-yavâgvâ vâ, ná grâmyā́n

2. [5] s. P. 10, 9. [6] so (°lk°) ACDW. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 11.

3. çatarudrîyahomaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 10, 9. [3] °nch° AW. [4] °nj° AW.

paçūn hinásti ná "ranyān; átho khálv áhur: ánā-hutir vai jartilāç[1] ca gavīdhukāç[1] cé 'ty, ajā-kshiréṇa juhoty, āgneyī vā́ eshā́ yád ajā́, "-hutyai 'vá juhoti, ná grāmyā́n paçūn hinásti nā́ "raṇyā́n. áṅgirasaḥ suvar-gám lokám yántaḥ ‖ 2 ‖ ajā́yām gharmám prā́ 'siñcant, sā́ çócantī parṇám párā 'jihīta, sò 'rkò 'bhavat, tád arkásyā 'rka-tvám, arka-parṇéna juhoti sayoni-tvā́yó. 'dañ[1] tishṭhañ juhoty[4], eshā́ vai rudrásya dík, svā́yām evá diçi rudrám nir-ávadayate[5]. caramā́yām íshṭakāyām juhoty, antatá[1] evá rudrám nir-ávadayate[5]. tredhā́-vibhaktám juhoti, tráya imé lokā́, imā́n evá lokā́nt samā́vad-vīryān karotī́; 'yaty ágre juhoti[6] ‖ 3 ‖ áthé 'yaty áthé 'yati, tráya imé lokā́, ebhyá evai 'naṃ lokébhyaḥ çamayati; tisrá út-tarā ā́-hutīr juhoti, sháṭ sám padyante, shád vā́ ṛitáva, ṛitú-bhir evai 'náṃ çamayati. yád anu-parikrā́mam juhuyā́d antar-avacāríṇaṃ rudrám kuryā́d; átho khálv áhuḥ: kásyām vā́ 'ha diçí rudráḥ kásyām vé 'ty, anu-parikrā́mam evá hotavyàm, ápari-vargam evai 'naṃ çamayati ‖ 4 ‖ etā́ vai devátāḥ[1] suvar-gyā̀ yā́ ut-tamā́s, tā́ yájamānam vācayati, tā́bhir evai 'naṃ suvar-gám lokám gamayati; yám dvishyā́t tásya sam-caré paçūnā́m nỳ asyed, yáḥ prathamáḥ paçúr abhi-tíshṭhati sá ā́rtim[1] ā́ 'rchati[2] ‖ 5 ‖ paçūnā́m. yántó, 'gre juhoty, áparivargam evaí 'naṃ çamayati, triṃçác ca ‖ 3.

4, 5, 1, 1-4. — K. 21, 6. — Ç. 9, 1, 1, 1-13. — jātaḥ — prepsatīti pra-ipsati — preti ipsati — eti ¦ ṛichati — ar-payet — āraṇyān atho iti — āhutyety ā-hutyā — pareti ¦ ajihīta ¦ saḥ arkaḥ ¦ abhavat — niravādayata iti niḥ-avādayate — iyāti | agre | juhoti | athā ¦ iyāti ¦ athā ¦ iyāti — atho iti — vā ¦ ahā — etāḥ — suvargyā iti suvaḥ-gyāḥ — tāḥ — nīti ¦ asyet — eti ¦ ṛichati.

---

3. [1] als Compositum. [4] unbetont.

4. **áçmann ū́rjam** íti pári shiñcati[1], mârjáyaty evaí 'nam, átho tarpáyaty[2] evá, sá enaṃ triptó 'kshudhyann áçocann amúshmiṅ loká[3] úpa tishṭhate; trípyati pra-jáyâ paçú-bhir yá eváṃ véda. **tā́ṃ na ísham ū́rjaṃ dhatta marutaḥ saɷ-rarâṇā́** íty âhā́, 'nnaṃ vā́ ū́rg, ánnam marútó, 'nnam evā́ 'va runddhé[4]. **'çmaɷs te[5] kshúd, amúṃ te çúk** ‖ 1 ‖ **richatu yáṃ dvishmá** ity âha, yám evá dvéshṭi tám asya kshudhā́ ca çucā́ câ 'rpayati. tríḥ pari-shiñcán páry eti, tri-vríd vā́ agnír, yā́vân evā́ 'gnís tásya çúcaɷ çamayati; tríḥ púnaḥ páry eti, shát sám padyante, shád vā́ ritáva, ritú-bhir evā́ 'sya çúcaɷ çamayaty. apā́ṃ vā́ etát púshpaṃ yád vetasò, 'pā́m ‖ 2 ‖ çáró 'vakâ, vetasa-çâkháyâ cā́ 'vakâbhiç ca ví karshaty, ā́po vaí çântā́ḥ, çântā́bhir evā́ 'sya çúcaɷ çamayati, yó vā́ agníṃ citám prathamáḥ paçúr adhi-krā́mati ''çvaró vaí táɷ çucā́ pra-dáho. maṇḍū́kena ví karshaty, eshá vaí paçûnā́m anupa-jîvanî́yó, ná vā́ eshá grâmyéshu paçúshu hitó nā́ ''raṇyéshu, tám evá çucā́ 'rpayaty. ashṭâbhír ví karshati ‖ 3 ‖ ashṭā́-'kshará gâyatrī́, gâyatrò 'gnír, yā́vân evā́ 'gnír tásya çúcaɷ çamayati; pâvaká-vatîbhir, ánnaṃ vaí pâvakó, 'nnenai 'vā́ 'sya çúcaɷ çamayati. mrityúr vā́ eshá yád agnír, bráhmaṇa etád rûpáṃ yát krishṇâ-'jináṃ, kā́rshṇî[6] upânáhâv[7] úpa muñcate, bráhmaṇai 'vá mrityór antár dhatte; antár mrityór dhatte[8] 'ntár annā́-'dyâd íty **âhur**, anyā́m upa-muñcáte 'nyā́ṃ nā́ 'ntáḥ ‖ 4 ‖ evá mrityór dhatté 'vâ 'nnā́-'dyaɷ runddhe[4]. **námas te hárase çocísha** íty âha, namas-kritya hí vásîyâɷsam upa-cáranty; **anyáṃ te asmát[9] tapantu he-**

---

4. parishecanaṃ, vikarshaṇam. [1] sh⁰ AW, s. P. 6, 4. [2] betont. [3] ⁰nl⁰ AW. [4] ⁰ṃdh⁰ ACDW. [5] so (⁰ɷs t⁰) AW, s. P. 6, 14. [6] s. P. 4, 12. [7] ohne avagraha. [8] unbetont. [9] s. P. 11, 3 (1, 61).

táya íty âha, yám evá dvéshṭi tám asya çucā́ 'rpayati; pâvakó asmá-bhyaṃ[9] çivó bhavé 'ty âhā́, 'nnaṃ vaí pàvakó, 'nnam evā́ 'va runddhe[4]; dvā́bhyâm ádhi krâmati práti-shṭhityâ, apasỳa-vatîbhyâṃ çā́ntyai || 5 || çúg, ve tasò 'pā́m, ashṭâbhír ví karshati, nā́ 'ntár, ékân ná pañcâçác ca || 4 ||

4, 6, 1, 1-3. — K. 21, 7. — Ç. 9, 1, 2, 5 - 2, 1, 2. — parîti | siñcati — atho iti | tarpayàti — akshúdhyan — loke | upeti — rumdhe | açmàn — arpayati — çaràh | avàkâḥ — âraṇyeshú — arpayati | ashṭâbhiḥ — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ — pâvakaḥ | annéna — kârshṇî iti | upânahaú — dhatte | antaḥ | annâdyâd ity ánna-adyât — pratishṭhityâ iti prati-sthityai.

5. nṛi-shádę vád íti vy-ā́ghârayati[1], paṅktyā́[2] ''-hutyâ yajna-mukhám ā́ rabhate; 'kshṇayā́ vy-ā́ghârayati[1], tásmâd akshṇayā́[1] paçávó 'ṅgâni prá haranti práti-shṭhityai; yád vashaṭ-kuryā́d yâtá-yâmâ 'sya vashaṭ-kâráḥ syâd, yán ná vashaṭ-kuryā́d rákshâṃsi yajnáṃ hanyur, vád íty âha paró-'ksham evá váshaṭ karoti, nā́ 'sya yâtá-yâmâ vashaṭ-kâró bhávati ná yajnáṃ rákshâṃsi ghnanti. hutā́-'do vā́ anyé devā́ḥ || 1 || ahutā́-'do 'nyé, tā́n agni-cíd evó 'bháyân prîṇâti; yé devā́ devā́nâm íti dadhnā́ madhu-miçréṇā́ 'vo 'kshati, hutā́-'daç cai 'vá devā́n ahutā́-'daç ca yájamânaḥ prîṇâti, té yájamânam prîṇanti; dadhnaí 'vá hutā́-'daḥ prîṇā́ti mádhushâ 'hutā́-'do; grâmyáṃ vā́ etád ánnaṃ yád dádhy âraṇyám mádhu, yád dadhnā́ madhu-miçréṇâ 'vó-'kshaty[3] ubháyasyā́ 'va-ruddhyai[4]; grumu-shṭínā́[5 u. 6] 'vo 'kshati, prâjâ-patyáḥ || 2 || vaí grumushṭíḥ[6]

---

5. vyâghâraṇaṃ vaiçvakarmaṇâhutiç ca. [1] als Compositum. [2] °ñty° A. [3] Wurzel betont! (sonst: ukshá́ti). [4] °rudhyai ACDW. [5] ohne avagraha. [6] so (gru°) ACDFW, gnu° Pet. W; guru(ḥ)sthûlo darbhamushṭiḥ grumushṭiḥ, tasya prajâpativat prauḍhatvât prâjâpatyatvam (vgl. srabhishṭha für surabh° Çatap. VI, 8, 2, 3).

sayoni-tvā́ya; dvā́bhyâm práti-shṭhityâ; anu-paricā́ram ávo 'kshaty, ápari-vargam evaí 'nân prîṇâti. ví vā́ eshá prâ-'ṇaíḥ pra-jáyâ paçú-bhir ṛidhyate yò 'gníṃ cinvánn adhi-krā́mati; prâṇa-dā́ apâna-dā́ íty âha, prâ-'ṇā́n evā́ ''tmán dhatte; varco-dā́ varivo-dā́ íty âha, pra-jā́ vaí várcaḥ paçávo várivaḥ, pra-jā́m evá paçū́n âtmán dhatta. índro vṛitrám ahan, táṃ vṛitráḥ ‖ 3 ‖ hatáḥ shoḍaçá-bhir bhogaír asinât, sá etā́m agnáyé 'nîka-vata ā́-hutim apaçyat, tā́m ajuhot, tásyâ 'gnír ánîka-vânt svéna bhâga-dhéyena prîtáḥ shoḍaça-dhā́ vṛitrásya bhogā́n ápy adahad, vaiçva-karmaṇéna pâpmáno nír amucyata; yád agnáyé 'nîka-vata ā́-hutiṃ juhóty agnír evā́ 'syā́ 'nîka-vânt svéna bhâga-dhéyena prîtáḥ pâpmā́nam ápi dahati, vaiçva-karmaṇéna pâpmáno nír mucyate. yáṃ kâmáyeta: cirám pâp-mánaḥ ‖ 4 ‖ nír mucyeté 'ty ékai-'kaṃ[6] tásya juhuyâc, cirám evá pâpmáno nír mucyate; yáṃ kâmáyeta: tâják pâpmáno nír mucyeté 'ti sárvâṇi tásyâ 'nu-drútya juhu-yât, tâjág evá pâpmáno nír mucyaté; 'tho khálu nā́nai 'vá sû-'ktā́bhyâṃ juhoti, nā́nai 'vá sû-'ktáyor vîrỳaṃ dadhâty, átho práti-shṭhityai ‖ 5 ‖ devā́ḥ, prâjâpatyó, vṛitráç, cirám pâpmá-naç, catvâriṃçác ca ‖ 5 ‖

4, 6, 1, 3 - 2, 6. — K. 21, 7. 8. — Ç. 9, 2, 1, 3 - 2, 6. — [3] Pañc. 13, 5, 22. — vyâghā́rayaṯîti vi-âghā́rayati — yâ̱tayâ̱meti yâ̱ta-yâ̱mâ̱ — pa̱roksha̱m iti paraḥ-akshám — hu̱tâda̱ iti huta-adáḥ — a̱hu̱tâda̱ ity áhuta-adáḥ | a̱nye — prî̱ṇâti | ma-dhúshâ | a̱hu̱tâda̱ ity áhuta-adáḥ — a̱voksha̱tîty áva-ukshấti[3] — pratishṭhityâ̱ iti̱ prati-sthi̱tyai̱ — va̱rco̱dâ iti varcaḥ-dâḥ — pra̱jeti pra-jâ | vai — dha̱tte̱ — anî́kavata̱ ity anî́ka-va̱te̱ — ekaikạm ity ekám-e̱ka̱m[6] — mu̱cya̱te̱ | atho̱ iti — sû̱ktâbhyâ̱m iti su-u̱ktâbhyā́m — sû̱ktayo̱r iti su-u̱ktayóḥ — atho̱ iti.

---

5. [6] ekam-ekam CD nach iti; s. P. 5, 18.

6. úd enam ut-tarā́ṃ nayé 'ti sam-ídha ā́ dadhâti, yáthâ jánaṃ yatè 'vasáṃ karóti tâdṛ́g[1] evá tát; tisrá ā́ dadhâti, tri-vṛ́d vā́ agnír, yā́vân evā́ 'gnís tásmai bhâga-dhéyaṃ karoty; aúdumbarîr[1] bhavanty, ū́rg vā́ udumbára[1], ū́rjam evā́ 'smâ ápi dadhâty. úd u tvâ víçve devā́ íty âha, prâ-'ṇā́ vaí víçve devā́ḥ, prâ-'ṇaíḥ ‖ 1 ‖ evaí 'nam úd yachaté; 'gne bharantu cítti-bhir íty âha, yásmâ evaí 'naṃ cittā́yo 'd-yáchate ténai 'vaí 'naɷ sám ardhayati; páñca díço daívîr yajnám avantu devī́r íty âha, díço hỳ eshó 'nu pra-cyávaté; 'pā́ 'matiṃ dur-matím bā́dhamânâ íty âha rákshasâm ápa-hatyai; râyás póshe[2] yajná-patim â-bhájantîr íty âha, paçávo vaí râyás póshaḥ[2] ‖ 2 ‖ paçū́n evā́ 'va runddhe[3]. shaḍ-bhír harati, sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'naɷ harati; dvé[4] parigṛíhya-vatī́[5] bhavato rákshasâm ápa-hatyai; sū́rya-raçmir hári-keçaḥ purástâd[1] íty âha, prá-sûtyai; tátaḥ pâvakā́ â-çísho no jushantâm íty âhā́, 'nnaṃ vaí pâvakó, 'nnam evā́ 'va runddhe[3]. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, té devā́ etád áprati-ratham apaçyan, ténai 'vá té 'prati ‖ 3 ‖ ásurân ajayan, tád áprati-rathasyâ 'pratiratha-tváṃ; yád áprati-rathaṃ dvitī́yo hótâ 'nv-ā́hâ 'pratỳ evá téna yájamâno bhrā́tṛivyâñ jayaty[6], átho ánabhi-jitam evā́ 'bhí jayati; daça-'rcám bhavati[7], dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, vi-rā́je 'maú lokaú ví-dhṛitâv, anáyor loká-

6. samidâdhânam agnipraṇayanaṃ tathâ | hotâ 'nvâhâ 'pratirathaṃ daçarcaṃ savikalpakam. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) AW, s. P. 8, 29. [3] °ṃdh° ACDW. [4] s. P. 4, 49. [5] s. P. 4, 52; parigṛihyâ 'yajata, parigṛihya devâ yajnam âyann, evam parigrahaçabdo yayor ṛicos te parigṛihyavatyau, parigrahaḥ pṛithak svîkâraḥ, tena yajnaṃ vinâçayitum asamarthâni rakshâṅsi svayam evâ 'pahanyante. [6] °nj° AW. [7] sic! es sind aber 15 Verse in IV, 6, 4 vorliegend; der schol. dazu löst diese Differenz wie folgt: asminn anuvâke samâmnâtânâm uddharshayety âdinâm pañcânâṃ vikalpârthatvât sûktagatâ ṛico daçai 'va sampadyante (!). Vgl. Ind. Streifen I, 19 note 9.

yor ví-dhṛityâ; átho dáçâ-'ksharâ vi-rấḍ, ánnam vi-rấḍ, vi-rấjy evấ 'nnấ-'dye práti tishṭhaty. ásad iva vấ antáriksham[1], antáriksham ivấ ''gnî-'dhram, ấgnî-'dhre ‖ 4 ‖ áçmânam ní dadhâti, sat-tvấya[8]; dvấbhyâm, práti-shṭhityai; vi-mấna eshá divó mádhya âsta íty âha, vý evaí 'táyâ mimîte; mádhye divó ní-hitaḥ pṛ́çnir açmé 'ty âhấ, 'nnam vaí pṛ́çny, ánnam evấ 'va runddhe. catasṛ́-bhir ấ púchâd eti, catvấri chándâᵘsi, chándo-bhir evé; 'ndram víçvâ avîvṛidhann íty âha, vṛíddhim evó 'pấ-''vartate[9]; vấjânâᵘ sát-patim pátim ‖ 5 ‖ íty âhấ, 'nnam vai vấjó, 'nnam evấ 'va runddhe[9]; sumna-hū́r yajnó devấᵘ[10] ấ ca vakshad íty âha, pra-jấ vaí paçá-vaḥ sumnám, pra-jấm evá paçū́n âtmán dhatte; yákshad agnír devó devấᵘ[10] ấ ca vakshad íty âha, svagấ-kṛityai; vấjasya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agrabhîd íty âhâ, 'saú vấ âdityá ud-yánn ud-grâbhá eshá ni-mrócan ni-grâbhó, bráhmaṇai 'vấ ''tmấnam ud-gṛihṇấti bráhmaṇâ bhrấtṛivyam ní gṛihṇâti ‖ 6 ‖ prâṇaíḥ, pósho, 'praty, ấgnîdhre, pátim, eshá, dáça ca ‖ 6 ‖

4, 6, 3, 1-3. 4, 1-4. 3, 3-4. — K. 21, 8. 10. — Ç. 9, 2, 3, 6 (dvâdaça) -22. — yate | avasam — prâṇâ iti pra-anâḥ — anv iti | pracyavâta iti pra-cyavâte — râyaḥ | poshê — dve iti | parigṛihyâvatî iti parigṛihyâ-vatî — aprati — hotā | anvâ-hety ánu-âhâ | aprati — atho iti — daçarcam iti daça-ṛicam — vidhṛityâ iti vi-dhṛityai | atho iti — annâdya ity ánna-adyê — âgnīdhram ity âgni-idhram — satvâyeti sat-tvâyâ — madhyê | âste — pṛiçni | annám — eti | puchād | eti — upâvártata ity úpa-âvártate — devân | eti.

7. prấcîm[1] ánu pra-díçam pré 'hi vidvấn íty

6. [8] satvâya ACDW. [9] als Compositum. [10] so (°âᵘ) AW, s. P. 9, 22.

7. citim ârubya vahnim tatra vinikshipet. [1] ohne avagraha.

âha, deva-lokám evaí 'táyo 'pã-''vartate[2]; krámadhvam agnínâ nãkam íty âhe, 'mãn evaí 'táyâ lokãn kramate; pṛithivyã ahám úd antáriksham[1] ã 'ruham íty âhe, 'mãn evaí 'táyâ lokãnt sam-ãrohati[3]; súvar yánto nã 'pe ''kshanta íty âha, suvar-gám evaí 'táyâ lokám ety; ágne pré 'hi || 1 || prathamó deva-yatãm íty âho, 'bháyeshv evaí 'táyâ deva-manushyéshu cákshur dadhâti; pañcá-bhir ádhi kràmati, pãñkto[3] yajnó, yãvân evá yajnás téna sahá suvar-gáṃ lokám eti. náktoshãsé[1] 'ti puro-'nuvâkỳâm ánv âha, práttyâ[4-1]; ágne sahasrâ-'kshé 'ty âha, sâhasráḥ prajã-patiḥ, prajã-pater ãptyai; tásmai te vidhema vãjâya svãhé[1] 'ty âhã, 'nnaṃ vaí vãjó, 'nnam evã 'va || 2 || runddhe[5]. dadhnáḥ pûrṇãm aúdumbarïo[1] svayam-âtṛiṇṇãyâṃ juhoty, ũrg vaí dádhy, ũrg udumbáro[1], 'saú svayam-âtṛiṇṇã, 'múshyâm evó ''rjaṃ dadhâti; tásmâd amúto 'rvãcîm ũrjam úpa jîvâmas. tisṛí-bhiḥ sâdayati, tri-vṛíd vã agnír, yãvân[1] evã 'gnís tám prati-shṭhãṃ gamayati. pré-'ddho agne[6] dîdihi puró na íty audúmbarîm[1] ã dadhâty, eshã vaí sûrmî[7] kárṇakâ-vaty[8]; etáyâ ha sma || 3 || vaí devã ásurâṇâo çata-tarhão[9] tṛioh-anti, yád etáyâ sam-ídham â-dádhâti vájram evaí 'tác chata-ghnîṃ yájamâno bhrãtṛivyâya prá harati stṛítyâ, áchambaṭ-kâram. vidhéma te paramé jánmann agna íti vaíkañkatîm[1] ã dadhâti, bhã evã 'va runddhe[5]; tão savitúr váreṇyasya citrãm íti çamî-máyîo çãntyâ; agnír vâ ha vã agni-cítaṃ duhè 'gni-cíd vâ 'gníṃ duhe, tãm || 4 || savitúr váreṇyasya citrãm íty âhai, 'shá

7. [2] als Compositum. [3] °ñt° A. [4] praty° ACDFW; purobhavâḥ pradânamantrâḥ pûrvam anukrameṇo 'cyanta iti puronuvâkyâ, pratyai uttareṇa mantreṇa haviḥpradânâya, âdau tân brûyât. [5] °ṃdh° ACDFW. [6] s. P. 11, 3. 1, 61. [7] jvalanti lohamayî sthûṇâ. [8] s. P. 3, 5. [9] s. P. 6, 14.

vā́ agnér dóhas; tám asya Kâṇva evá Çrâyasò 'vet, téna ha smai 'nao sá duhe, yád etáyâ sam-ídham â-dá=dhâty agni-cíd evá tád agníṃ duhe. saptá te agne[6] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ íty âha, saptaí 'vā́ 'sya sā́ptâni prîṇâti; pûrṇáyâ juhoti, pûrṇá iva hí prajā́-patiḥ, prajā́=-pateḥ || 5 || ā́ptyai; nȳ-ûnayâ juhoti, nȳ-ûnâd dhí prajā́=-patiḥ pra-jā́ ásṛijata, pra-jā́nâo sṛíshṭyâ. agnír devébhyo nílâyata[1], sá díçó 'nu prā́ 'viçaj; júhvan mánasâ díço dhyâ=yed, dig-bhyá evaí 'nam áva runddhe[5]. dadhnā́ purástâj[1] juhoty[10] ā́jyeno 'párishṭât[1], téjaç cai 'vā́ 'smâ indriyáṃ ca samī́cî[1 u. 11] dadhâti. dvā́daça-kapâlo vaiçvânaró[1] bhav=ati, dvā́daça[1] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarò 'gnír vaiçvâ=naráḥ, sâ-'kshā́t || 6 || evá vaiçvânarám áva runddhe[5]. yát prayâjâ-'nûyâjā́n kuryā́d ví-kastiḥ sā́ yajnásya; darvi=-homáṃ karoti yajnásya práti-shṭhityai. râshṭráṃ vaí vaiçvânaró[1] víṇ marúto, vaiçvânaráo hutvā́ mârutā́ñ ju=hoti[12], râshṭrá evá víçam ánu badhnâty; uccaír vaiçvâna=rásyā́ " çrâvayaty upâ-'oçú mârutā́ñ juhoti[13], tásmâd râ=shṭráṃ víçam áti vadati; mârutā́ bhavanti, marúto vaí de=vā́nâṃ víço, deva-viçénai 'vā́ 'smai manushya-viçám áva runddhe[5]; saptá bhavanti, saptá-gaṇâ vai marúto, gaṇa-çá evá víçam áva runddhe[5]; gaṇéna gaṇám anu-drútya juhoti, víçam evā́ 'smâ ánu-vartmânaṃ karoti || 7 || ágne pré 'hy, áva, sma, duhe tā́m, prajā́pateḥ, sâkshā́n, manushyaviçám, ékaviocatiç ca || 7 ||

4, 6, 5, 1-6. — K. 21, 9. 10. — Ç. 9, 2, 3, 24 - 3, 1, 26. — preti | ihi — upâvártata ity úpa-âvártate — eti | aruham — samârôhatîti sam-âróhati — îkshante — ubhayéshu — naktoshâsā́ — pratyai — dadhi | ûrk — amutâḥ | arvâcī́m — karṇâkâvatîti karṇâka-vatî — strityai — çântyai — duhe — avet — sṛishṭyai — nilā́yata — anú | preti | aviçat |

---

7. [10] unbetont. [11] s. P. 4, 31. [12] °ṃj° AW. [13] °nj° AW.

juhvàt — juhoti | âjyèna — samîcî iti — sâkshâd iti sa-akshât — vit | marutàḥ — râshṭre | eva — eti | çrâvayati — mârutâḥ — saptagàṇâ iti sapta-gaṇâḥ.

8. vásor dhā́râṃ juhoti, vásor me dhā́râ 'sad íti vā́ eshā́ hûyate; ghṛitásya vā́ enam eshā́ dhā́râ 'múshmiṅ loké pínvamânó 'pa tishṭhata. ā́jyena juhoti, téjo vā́ ā́jyaṃ téjo vásor dhā́râ, téjasai 'vā́ 'smai téjó 'va runddhe[1]; 'tho kā́mâ vaí vásor dhā́râ, kā́mân evā́ 'va runddhe[1]. yáṃ kâmáyeta: prâ-'ṇā́n asyā́ 'nnā́-'dyaṃ ví || 1 || chindyâm íti vi-grā́haṃ tásya juhuyât, prâ-'ṇā́n evā́ 'syâ 'nnā́-'dyaṃ ví chinatti. yáṃ kâmáyeta: prâ-'ṇā́n asyâ 'nnā́-'dyaᴗ sáṃ tanuyâm íti sáṃ-tatâṃ tásya juhuyât, prâ-'ṇā́n evā́ 'syâ 'nnā́-'dyaᴗ sáṃ tanoti. dvā́daça[2] dvâdaçā́ni[2] juhoti, dvā́daça mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaréṇai 'vā́ 'smâ ánnam áva runddhé[1]. 'nnaṃ ca mé 'kshuc ca ma íty âhai, 'tád vaí || 2 || ánnasya rûpáᴗ, rûpéṇai 'vā́ 'nnam áva runddhe[1]. 'gníç ca ma ā́paç ca ma íty âhai, 'shā́ vā́ ánnasya yóniḥ, sá-yony evā́ 'nnam áva runddhe[1]. 'rdhe-'ndrā́ṇi juhoti, devátâ[2] evā́ 'va runddhe[1]; yát sárveshâm ardhám índraḥ práti tásmâd índro devátânâm[2] bhûyishṭhabhā́k-tama, índram út-taram âhe, 'ndriyám evā́ 'sminn upárishṭâd[2] dadhâti. yajnâ-''yudhā́ni juhoti, yajnáḥ || 3 || vaí yajnâ-''yudhā́ni, yajnám evā́ 'va runddhé[1]; 'tho etád vaí yajnásya rûpáᴗ, rûpéṇai 'vá yajnám áva runddhe[1]. 'va-bhṛitháç ca me svagâ-kâráç ca ma íty âha, svagā́-kṛityâ. agníç ca me gharmáç ca ma íty âhai, 'tád vaí brahma-varcasásya rûpáᴗ, rûpéṇai 'vá brahma-varcasám áva runddha[1]. ṛik ca me sā́ma ca ma íty âha || 4 || etád vaí chándasâᴗ rûpáᴗ, rûpéṇai 'vá

8. vasor dhârâ. [1] °ṃdh° ACDW. [2] ohne avagraha.

chándâ̮sy áva runddhe[1]. gárbhâç ca me vatsā́ç ca ma íty âhai, 'tád vaí paçûnā̮́ rûpá̮, rûpéṇai 'vá paçū́n áva runddhe[1]. kálpâñ juhoty[3], ákḷiptasya kḷíptyai. yugmad-ayujé[4] juhoti, mithuna-tvā́yo; 'ttarā́-vatî[4] bhav=ato, 'bhí-krântyâ; ékâ ca me tisráç ca ma íty âha, deva-chandasáṃ vā́ ékâ ca tisráç ca ‖ 5 ‖ manushya=-chandasáṃ cátasraç câ 'shṭaú ca, deva-chandasáṃ cai 'vá manushya-chandasáṃ cā́ 'va runddha[1]; ā́ tráyas-tri̮çato ju=hoti, tráyas-tri̮çad vaí devátâ[2], devátâ evā́ 'va runddha[1]; ā́ 'shṭā́-catvâri̮çato juhoty, ashṭā́catvâri̮çad-aksharâ jágatî, jā́gatâḥ paçávo, jágatyai 'vā́ 'smai paçū́n áva runddhe[1]. vā́jaç ca pra-saváç cé 'ti dvâdaçáṃ[2] juhoti, dvā́daça[2] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsará evá práti tishṭhati ‖ 6 ‖

ví, vaí, yajnáḥ, sā́ma ca ma íty âha, ca tisráç caí, 'kân ná pañcâçác ca ‖ 8 ‖

4, 7, 1, 1 - 11, 2. — K. 21, 11. — Ç. 9, 3, 2, 1 - 3, 14. — dhârā́ | a̲sa̲t — ti̲shṭha̲te̲ — aveti | ru̲ṃdhe̲ | atho̲ iti | kâmā́ḥ — dvâdáça | dvâ̲da̲çâni — akshút — me | iti — sayo̲nîti̲ sa=-yo̲ni̲ | e̲va — ru̲ṃdhe̲ | atho̲ iti — sva̲gâkṛityâ̲ iti sva̲gâ=-kṛ̲ityai̲ — ru̲ṃdhe̲ | ṛik — kalpā́n — u̲tta̲râvátî̲ ity úttarâ̲=-va̲tî — a̲bhikrā́ntyâ̲ ity a̲bhi-krâ̲ntyai̲ — ru̲ṃdhe | eti — vai | de̲vatấḥ — ru̲ṃdhe̲ | eti | a̲shṭâcàtvâri̮çata̲ ity a̲shṭâ=-ca̲tvâ̲ri̮ça̲ta̲ḥ — jagàtyâ | e̲va — sa̲ṃva̲tsa̲ra iti saṃ-va̲t=sa̲re | e̲va.

9. agnír devébhyó 'pâ 'krâmad bhâga-dhéyam ichá=mânas, táṃ devā́ abruvann: úpa na ā́ vartasva havyáṃ no vahé 'ti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai máhyam evá vâja=-prasavī́yaṃ juhavann íti; tásmâd agnáye vâja-prasavī́=yaṃ juhvati. yád vâja-prasavī́yaṃ juhóty agním evá tád bhâga-dhéyena sám ardhayaty; átho abhi-sheká evā́

8. [3] ṃj° A, °nj° W. [4] s. P. 4, 52.
9. vâjaprasavîyaḥ.

'sya sá. caturdaçá-bhir juhoti, saptá grâmyā́ óshadhayaḥ[1] saptá ‖ 1 ‖ âraṇyā́, ubháyîshâm áva-ruddhyâ[2]. ánnasyâ-'nnasya juhoty, ánnasyâ-'nnasyā́ 'va-ruddhyâ[2]. aúdumbareṇa[1] sruvéṇa juhoty, ū́rg vā́ udumbára[1] ū́rg ánnam, ûrjaí 'vā́ 'smâ ū́rjam ánnam áva runddhe[3]. 'gnír vaí devā́nâm abhí-shikto 'gni-cín manushyā̀ṇâm, tásmâd agni-cíd várshati ná dhâved, áva-ruddhau hý asyā́ 'nnam; ánnam iva khálu vaí varshám, yád dhā́ved annā́-'dyâd dhâved; upā́-''vartetâ[4], 'nnā́-'dyam evā́ 'bhí ‖ 2 ‖ upā́-''vartate[4]. náktoshā́sé[1] 'ti krishṇā́yai çvetá-vatsâyai páyasâ juhoty, áhnai 'vā́ 'smai rā́trim prá dâpayati[5] rā́triyā́ 'har, aho-râtré[6] evā́ 'smai prátte[1-6] kā́mam annā́-'dyam duhâte[7]. râshṭra-bhríto juhoti, râshṭrám evā́ 'va runddhe[3]; shaḍ-bhír juhoti, sháḍ vā́ ritáva, ritúshv evá práti tishṭhati.

bhúvanasya pata íti ratha-mukhé páñcā́ ''-hutîr juhoti, vájro vaí rátho, vájreṇai 'vá díçaḥ ‖ 3 ‖ abhí jayaty. agni-cítau ha vā́ amúshmiṅ loké[8] vā́to 'bhí pavate; vâta-nâmā́ni juhoty, abhý evaí 'nam amúshmiṅ loké[8] vā́taḥ pavate; trī́ṇi juhoti, tráya imé lokā́, ebhyá evá lokébhyo vā́tam áva runddhe[3]; samudrò[1] 'si nábhasvân[1] íty âhai, 'tád vaí vā́tasya rûpáu, rûpéṇai 'vá vā́tam áva runddhe[3]; 'ñjalínâ juhoti, ná hý etéshâm anyáthā́ ''-hutir ava-kálpate ‖ 4 ‖
óshadhayaḥ saptā́, 'bhí, díço, 'nyáthâ, dvé ca ‖ 9 ‖

4, 7, 12, 1-3. — K. 21, 12. — Ç. 9, 3, 4, 1 - 4, 2, 8. — upeti | naḥ | eti — atho iti | abhisheka ity ábhi-sekaḥ — avárudhyâ ity avá-rudhyai — upâvártetety úpa-âvárteta — abhîti | upâvártate ity úpa-âvártate — ahnā | eva | asmai — dâpayati — râtriyâ | ahaḥ | ahorâtre ity áhaḥ-râtre | eva | asmai | pratte iti — duhâte iti — pate | iti — samudraḥ | asi | nabhásvân.

9. [1] ohne avagraha. [2] °rudhy° ACDW. [3] °ṇdh° ACDW. [4] als Compositum. [5] unbetont. [6] s. P. 4, 11. [7] s. P. 4, 40. [8] °nl° AW.

10. suvar-gā́ya vaí lokā́ya deva-rathó yujyate[1] yatrâ-'kûtā́ya manushya-rathá, eshá khálu vaí deva-rathó yád agnír; agním̩ yunajmi çávasâ ghṛténé 'ty âha, yu-nákty evaí 'naω, sá enam̩ yuktáḥ suvar-gám̩ lokám abhí vahati. yát sárvâbhiḥ pañcá-bhir yuñjyā́d yuktò 'syâ 'gníḥ prá-cyutaḥ syâd, áprati-shṭhitâ ā́-hutayaḥ syúr áprati-shṭhitâ stómâ áprati-shṭhitâny ukthā́ni; tisṛí-bhiḥ prâtaḥ-savanè 'bhí mṛçati, tri-vṛ́t ‖ 1 ‖ vā́ agnír, yā́vân[2] evā́ 'gnís tám̩ yunakti, yáthā́ 'nasi yuktá â-dhîyáta evám evá tát, práty ā́-hutayas tíshṭhanti práti stómâḥ práty ukthā́ni. yajnâyajníyasya[2] stotré dvā́bhyâm abhí mṛçaty, etā́vân[2] vaí yajnó yā́vân[2] agni-shṭomò, bhûmā́ t' vā́[3] asyā́ 'ta ûrdhváḥ kriyate, yā́vân evá yajnás tám an-tatò[2] 'nv-ā́rohati[4]; dvā́bhyâm práti-shṭhityâ; ékayā́ 'pra-stutam[5] bhávaty átha ‖ 2 ‖ abhí mṛçaty, úpai 'nam út-taro yajnó namaty, átho sám̩-tatyai. prá vā́ eshò 'smā́l lokā́c cyavate yò 'gním̩ cinuté, ná vā́ etásyâ 'nishṭaká ā́-hutir áva kalpate; yā́m̩ vā́ eshò 'nishṭaká ā́-hutim̩ juhóti srávati vaí sā́, tā́ω srávantîm̩ yajnó 'nu párâ bhavati[1] yajnám̩ yájamâno; yát punaç-citím̩ cinutá ā́-hutînâm práti-shṭhityai, práty ā́-hutayas tíshṭhanti ‖ 3 ‖ ná yajnáḥ parâ-bhávati ná yájamâno. 'shṭā́v úpa dadhâty, ashṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrénai 'vaí 'nam̩ chándasâ cinute, yád ékâdaça[2] traíshṭubhena[2], yád dvā́daça[2] jā́gatena, chándo-bhir evai 'nam̩ cinute. napâtkó[2 u. 6] vaí nā́mai 'shò

10. vahniyogaç ca, punaççitiḥ. [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 5, 13. [4] als Compositum. [5] ⁰su⁰ C (vor und nach iti); yajnâ-yajniyastotre hy ekaviñçastomo vihitaḥ, tisro hi ṛicaḥ, ekaviñçatisam̩khyâ pûraṇîyâ ''vartanîyâ, tatra hi viñçatistotriyâsû 'ktâsu yâ 'nt(y)â stotriyâ tayâ stotram aprastutam anupakrântam̩ yadâ bhavati tadânîm. [6] na pâta-yati na vinâçayati âhutim̩ na srâvayatîti punaççitirûpasyâ 'gner napâtka iti nâmadheyam (!).

'gnír yát punaç-citír; yá evám̐ vidvā̆n punaç-citím̐ cinutá ā̆ tṛitī̆yât púrushâd ánnam atti. yáthâ vaí punar-âdhéya evám punaç-citír; yò 'gny-âdhéyena ná ‖ 4 ‖ ṛidhnóti sá punar-âdhéyam ā̆ dhatte, yò 'gním̐ citvā̆ ná 'rdhnóti sá punaç-citím̐ cinute; yát punaç-citím̐ cinutá ṛíddhyâ[7]. átho khálv âhur: ná cetavyé 'ti; rudró vā̆ eshá yád agnír, yáthâ vyâghrám̐[1] suptám bodháyati tâdṛíg[2] evá tád. átho khalv âhuç: cetavyé 'ti; yáthâ vásîyâm̐sam bhâga-dhéyena bodháyati tâdṛíg[2] evá tán. Mánur agním acinuta; téna nā̆ ''rdhnot, sá etā̆m punaç-citím apaçyat, tā̆m acinuta, táyâ vaí sá ârdhnod; yát punaç-citím̐ cinutá ṛíddhyai[7] ‖ 5 ‖ trivṛíd, átha, tíshṭhanty, agnyâdhéyena ná, 'cinuta, saptádaça ca ‖ 10 ‖

4, 7, 13, 1. — K. 22, 1. 2. — Ç. 9, 4, 4, 1-7. 8, 6, 3, 8-17. — yatrâkûtâyeti yatra-âkûtâyá — aprátishṭhitâ ity apráti-sthitâḥ | stomā̆ḥ — anási | yukte | âdhîyata ity ā̆-dhîyaté — tu | vai | asya — anvâróhatîty ánu-âróhati — pratíshṭhityâ iti prati-sthityai — aprástutam ity aprá-stutam — atho iti — anishṭake — anú | pareti | bhavati — cinute — parâbhavatîti parâ-bhaváti — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ — cinute | yat — napâtkaḥ — cinute | eti — punarâdheya iti punaḥ-âdheyáḥ — cinute | ṛidhyai | atho iti — cetavyā̆ | iti — atho iti | khalú — cetavyā̆ | iti — na | ârdhnot — cinute | ṛidhyai.

11. chandaç-cítam̐ cinvîta paçú-kâmaḥ, paçávo vaí chándâm̐si, paçu-mā̆n evá bhavati. çyena-cítam̐[1] cinvîta suvargá-kâmaḥ, çyenó vaí váyasâm pátishṭhaḥ, çyená evá bhûtvā̆ suvar-gám̐ lokám patati. kaṅka-cítam̐ cinvîta yáḥ kâmáyeta: çîrshaṇ-vā̆n[2] amúshmiṅ loké syâm íti,

---

10. [7] ṛídhy° ACDW.

11. kâmyâni vihavyâç ca. [1] °tim̐ C (vor und nach iti). [2] s. P. 13, 18.

çîrshaṇ-vấn evấ 'múshmiṅ loké bhavaty. alaja-citaṃ[4]
cinvîta cátuḥ-sîtam[5] pratishṭhấ-kâmaç, cátasro díço, dikshv̀
evá práti tishṭhati. praüga-citaṃ cinvîta bhrấtṛivya-vân,
prá ‖ 1 ‖ evá bhrấtṛivyân nudata. ubhayátaḥ-pra=
ügaṃ cinvîta yáḥ kâmáyeta: prá jâtấn bhrấtṛivyân nu=
déya prấti janishyámâṇân íti, praí 'vá jâtấn bhrấtṛivyân
nudáte práti janishyámâṇân. rathacakra-cítaṃ cin=
vîta bhrấtṛivya-vân, vájro vaí rátho, vájram evá bhrấtṛi=
vyebhyaḥ prá harati. droṇa-cítaṃ cinvîtấ 'nna-kâmo,
dróṇe vấ ánnam bhriyate, sá-yony evấ 'nnam áva runddhe[6].
sam-ûhỳaṃ cinvîta paçú-kâmaḥ, paçu-mấn evá bhav=
ati ‖ 2 ‖ pari-câyỳaṃ cinvîta grấma-kâmo, grâmỳ evá
bhavati. çmaçâna-cítaṃ cinvîta yáḥ kâmáyeta: pitṛi=
-loká ṛidhnuyâm íti, pitṛi-loká evá 'rdhnoti. Viçvâmitra=
-Jamadagnī́[7] Vásishṭhenâ 'spardhetâ◡, sá etấ Jamád=
agnir[8] vi-havỳâ apaçyat, tấ úpâ 'dhatta, tấbhir vaí sá
Vásishṭhasye 'ndriyáṃ vîrỳam avṛiñkta[9]; yád vi-havỳâ upa=
-dádhâtî 'ndriyáṃ evá tấbhir vîrỳaṃ yájamâno bhrấtṛi=
vyasya vṛiñkte[9]; hótur dhíshṇiya úpa dadhâti, yajamânâ=
-''yatanáṃ vai ‖ 3 ‖ hótâ, svá evấ 'smâ â-yátana indriyáṃ
vîrỳam áva runddhe[6]; dvấdaçó[8] 'pa dadhâti, dvấdaçâ=
-'ksharâ jágatî, jấgatâḥ paçávo, jágatyai 'vấ 'smai paçū́n
áva runddhe[6]; 'shṭấv-ashṭâv anyéshu dhíshṇiyeshû 'pa da=
dhâty, ashṭấ-çaphâḥ paçávaḥ, paçū́n evấ 'va runddhe[6]; sháṇ
mârjâlī́ye, sháḍ vấ ṛitáva, ṛitávaḥ khálu vaí devấḥ pitára,
ṛitū́n evá devấn pitṝ́n prîṇâti ‖ 4 ‖ prá, bhavati, yajamânâyata=
náṃ vá, ashṭấcatvâri◡çac ca ‖ 11 ‖

4, 7, 14, 1-4. — K. 40, 10. — çîrshaṇvân iti çîrshaṇ-vân

---

11. [3] °nl° W. [4] aṃjala° C pr. m. (vor und nach iti). [5] s. P. 6, 12. [6] °ṃdh° ACDW. [7] s. P. 4, 36. [8] ohne avagraha. [9] °ñt° AC.

— catúḥsîtạm itị catúḥ-sîtạm — nụdạtẹ — nụdeyá | pra-tîti — nụdaté — sayọnîtị sa-yọnị — grậmî — pịtṛlọka iti pitṛi-lọke — dhishṇîye — sve — âyátanạ ity â-yatáne — ạshṭâçâphậ ity ạshṭâ-çạphậḥ.

12. pávasva vấja-sâtaya íty anu-shṭúk prati-pád bhavati; tisrò 'nu-shṭúbhaç cátasro gâyatríyo, yát tisrò 'nu-shṭúbhas tásmâd áçvas tri-bhís tíshṭhaɷs[1] tishṭhati, yác cátasro gâyatríyas tásmât sárvâɷç catúraḥ padáḥ prati-dádhat pálâyate[2]. paramấ vấ eshấ chándasâṃ yád anu-shṭúk, paramáç catu-shṭomá[3] stómânâm, paramás tri-râtró yajnấnâm, paramó 'çvaḥ paçûnấm, páramenai 'vaí 'nam pa-ramátâṃ[2] gamayaty. eka-viɷçám áhar bhavati || 1 || yá-sminn áçva â-labhyáte, dvấdaça[2] mấsâḥ páñca 'rtávas tráya imé lokấ asấv âdityá ekaviɷçá eshá prajấ-patiḥ, prâjâ-patyó 'çvas, tám evá sâ-'kshấd ṛidhnoti. çákvara-yaḥ pṛishṭhám bhavanty, anyád-anyac chándo, 'nyè-'nye vấ eté paçáva ấ labhyanta uté 'va grâmyấ uté 'vâ ''raṇyấ; yác chákvarayaḥ pṛishṭhám bhávanty áçvasya sarva-tvấya.

pârthu-raçmám brahma-sâmám bhavati, raçmínâ vấ áçvaḥ || 2 || yatá, îçvaró vấ áçvó 'yató 'prati-shṭhitaḥ párâm parâ-vátaṃ gántor; yát pârthu-raçmám brahma-sâmám bhávaty áçvasya yátyai dhṛítyai. sáṃ-kṛity[4] achâvâka-sâ-mám bhavaty, utsanna-yajnó vấ eshá yád açva-medháḥ, kás tád vedé 'ty âhur yádi sárvo vâ kriyáte ná vâ sárva íti; yát sáṃ-kṛity achâvâka-sâmám bhávaty áçvasya sarva-tvấya páry-âptyâ ánantar-âyâya. sárva-stomo 'ti-râtrá ut-tamám áhar bhavati sárvasyấ ''ptyai sárvasya jítyai, sár-

12. açvamedhíyastotratrayam. [1] so (°ɷs) AW, s. P. 6, 14: [2] ohne avagraha. [3] s. P. 6, 18. [4] s. schol. zu P. 5, 6.

vam evá ténâ "pnoti sárvaṃ jayati || 3 || áhar bhavati, vắ áçvó [5], 'har bhavati, dáça ca ‖ 12 ‖

Ç. 13, 3, 3, 1-6. 2, 2. 3, 2. — Pañc. 21, 4, 1-12. — vàjàsâ-taya̱ iti̱ vâjà-sâ̱ta̱ye̱ — a̱nu̱shṭug ity ànu-stuk — tishṭhàn — sarvắn | ca̱turàḥ — palắyate — ca̱tu̱shṭo̱ma iti catuḥ--sto̱maḥ — a̱nyè'nya̱ ity a̱nye-a̱nye̱ — la̱bhya̱nte̱ | u̱ta | i̱va̱ — â̱ra̱ṇyâḥ — ayàtaḥ | apràtishṭhita̱ ity apràti-sthi̱ta̱ḥ — saṃkṛi̱tîti̱ saṃ-kṛi̱ti̱ — paryắptyâ̱ iti̱ pari-â̱ptyai̱ | anàntarâ-yâ̱yety anàntaḥ-â̱yâ̱ya̱.

devâsurắs té ná, 'rtavyầ, rudró, 'çman, nṛisháde váḍ, úd enam, prắcím íti, vásor dhắrâm, agnír devébhyaḥ, suvargắya yatrâkûtắya, chandaççítam, pávasva, dvắdaça ‖ 12 ‖

devâsurắ (1, 1), ajắyâṃ (3, 3), vaí grumushṭíḥ (5, 3), prathamó deva-yatắm (7, 2), etád vaí chándasâm (8, 5), ṛidhnóty (10, 5), ashṭaú [6] pañcâçát [6] ‖ 58 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

19. agnividhiḥ, uttaraṃ kâṇḍam (5, 5-7*).

1. yád ékena saṃ-sthâpáyati yajnásya sáṃ-tatyâ ávi--chedâyai. "ndrắḥ paçávo yé mushkarắ, yád aindrắḥ sánto 'gní-bhya â-labhyánte devátâbhyaḥ [1] sa-mádaṃ dadhâty. âgneyís trishṭúbho [1] yâjyâ-'nuvâkỳâḥ kuryâd, yád agneyís ténâ "gneyắ, yát trishṭúbhas ténai "ndrắḥ, sám-ṛiddhyai [2], ná devátâbhyaḥ sa-mádaṃ dadhâti. vâyáve ni-yútvate tûparám ắ labhate, téjo 'gnér vâyús, téjasa eshá ắ labhyate, tásmâd yadríyañ [1] vâyúḥ || 1 || vắti tadríyaññ [1 u. 3] agnír dah-

---

12. [5] vắ 'çvo AC. [6] so, als zwei Wörter, ACDW.

* mit Ausnahme der zum açvamedha gehörigen Stücke 5, 11-25. 6, 11-26. 7, 12-26; s. Ind. Stud. 3, 375. 381. 383-4. 390; das kâṇḍam führt auch den Namen agnyupânuvâkyam.

5, 1-7, 11. çishṭam añgam; 5, 1-10. vâyavyapaçvâdyâḥ; 1. dîkshaṇi-yeshṭiḥ trihaviḥ. [1] ohne avagraha. [2] ṛidhy° ACDW. [3] s. P. 9, 18.

ati, svám evá tát téjó 'nv eti; yán ná ni-yútvate syā́d ún mâdyed yájamâno, ni-yútvate bhavati yájamânasyā́ 'nun-mâdâya; vâyu-mátî[4] çvetá-vatî[4] yâjyâ-'nuvâkỳe[4] bhavataḥ, satejas-tvā́ya; hiraṇya-garbháḥ sáṃ avartatā́ 'gra íty â-ghârám ā́ ghârayati, prajā́-patir vaí hiraṇya-garbháḥ, prajā́-pater anurûpa-tvā́ya; sárvâṇi vā́ eshá rûpā́ṇi paçû-nā́m práty ā́ labhyate, yác chmaçruṇás tát || 2 || púrushâ-ṇâṃ rûpáṃ, yát tûparás tád áçvânâṃ, yád anyáto-dan tád gávâṃ, yád ávyâ iva çaphā́s tád ávînâṃ, yád ajás tád ajā́-nâṃ. vâyúr vaí paçûnā́m priyáṃ dhā́ma, yád vâyavỳo bhávaty etám evaí 'nam abhí saṃ-jânânā́ḥ paçáva úpa tishṭhante. vâyavỳaḥ kâryā́3ḥ[5] prâjâ-patyā́3 íty âhur, yád vâyavỳaṃ kuryā́t prajā́-pater iyâd, yát prâjâ-patyáṃ kuryā́d vâyóḥ || 3 || iyâd; yád vâyavỳaḥ paçúr bhávati téna vâyór naí 'ti, yát prâjâ-patyáḥ puroḍā́ço[1] bhávati téna prajā́-pater naí 'ti, yád dvā́daça-kapâlas téna vaiçvâ-narā́n[1] naí 'ty. âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapati dîkshishyámâṇo; 'gníḥ sárvâ devátâ[1] víshṇur yajnó, devátâç cai 'vá yajnáṃ cā́ " rabhate, 'gnír avamó devátânâṃ víshṇuḥ paramó, yád âgnâ-vaishṇavám ékâ-daça-kapâlaṃ nir-vápati devátâḥ || 4 || evó 'bhayátaḥ[1] pari-gṛíhya yájamânó 'va runddhe[6]. puroḍā́çena[1] vaí devā́ amúshmiṅ loká[7] ârdhnuvañ[8] carúṇâ[9] 'smín; yáḥ kâmáy-etâ: 'múshmiṅ loká[7] ṛidhnuyâm íti sá puroḍā́çaṃ[1] kur-vîtâ, 'múshminn evá loká ṛidhnoti; yád ashṭā́-kapâlas ténâ "gneyó, yát tri-kapâlás téna vaishṇaváḥ, sám-ṛiddhyai[2]; yáḥ kâmáyetâ: 'smíṅ loká[10] ṛidhnuyâm íti sá carúṃ kurvîtâ, 'gnér ghṛitáṃ víshṇos taṇḍulā́s, tásmât || 5 || carúḥ kâr̀yo,

---

1. [4] s. P. 4, 52. [5] die pluti verdrängt den svarita. [6] °ṃdh° ACDW. [7] °nl° A. [8] unbetont. [9] °nc° AW; s. P. 5, 21. [10] °nl° AW.

'sminn evá loká ṛidhnoty; âdityó bhavati, 'yáṃ vā́ áditir, asyā́m evá práti tishṭhaty átho asyā́m evā́ 'dhi yajnáṃ tanute. yó vaí saṃ-vatsarám úkhyam ábhṛitvâ 'gníṃ cinuté yáthâ sâmí gárbho 'va-pádyate tâdṛíg[1] evá tád, ā́rtim[1] ā́ 'rched[11]; vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlam purástân[1] nír vapet, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaró[1], yáthâ saṃ-vatsarám âptvā́ ‖ 6 ‖ kâlá ā́-gate vi-jā́yata evám evá saṃ-vatsarám âptvā́ kâlá ā́-gate 'gníṃ cinute, nā́ ''rtim[1] ā́ 'rchaty[11], eshā́ vā́ agnéḥ priyā́ tanū́r yád vaiçvânaráḥ, priyā́m evā́ 'sya tanúvam áva runddhe[6]. tríṇy etā́ni havī́̃shi bhavanti, tráya imé lokā́, eshā́ṃ lokā́nā̃ róhâya ‖ 7 ‖

yadríyañ vâyúḥ, çmáçruṇas tád, vâyór nirvápati devátâs, tásmâd, âptvā́, 'shṭā́triṃçac ca ‖ 1 ‖

[1] 5, 1, 8, 2. 3. — K. 19, 8. 9. — [1.2] Ç. 6, 2, 2, 1-15 (Carakâḥ!). [4] Ç. 3, 1, 3, 1. 2. — saṃtâtyâ iti saṃ-tatyai — mushkarâḥ — âgneyâḥ — yadriyàñ — tadriyàñ — agrè — prati | eti | labhyate — anyatòdann ity anyatàḥ-dan — avyā́ḥ — abhîti | saṃjânânâ iti sam-jânânâḥ — kâryâsḥ — sarvā́ḥ | devatā́ḥ — amushmin | loke | ârdhnuvan — loke — ashṭâkàpâla ity ashṭâ-kapâlaḥ — kâryàḥ — atho iti — eti | ṛichet — kâle — vijâyàta iti vi-jâyàte — eti | ṛichati.

2. prajā́-patiḥ pra-jā́ḥ sṛishṭvā́ preṇā́ 'nu prā́ 'viçat, tā́bhyaḥ púnaḥ sám-bhavituṃ nā́ 'çaknot, sò 'bravîd: ṛidhnávad ít sá yó me 'táḥ púnaḥ saṃ-cinávad íti, táṃ devā́ḥ sám acinvan, táto vaí tá ârdhnuvan, yát sam-ácinvan tác cítyasya citya-tváṃ; yá eváṃ vidvā́n agníṃ cinutá ṛidhnóty evá. kásmai kám agníç cîyata íty â h u r, agni-vā́n ‖ 1 ‖ asânī́ 'ti vā́ agníç cîyate, 'gni-vā́n evá bhavati. kásmai kám agníç cîyata íty â h u r, devā́ mâ vedann

---

1. [11] s. P. 10, 9.
2. cayanasya vidhis, tasya phalam, ukhyasya dhâraṇam.

íti vā́ agníç cîyate, vidúr enam devā́ḥ. **kásmai kám agníç cîyata íty âhur, gṛihý asânī́ 'ti vā́ agníç cîyate, gṛihý evá bhavati. kásmai kám agníç cîyata íty âhuḥ, paçu-mā́n asânī́ 'ti vā́ agníḥ ‖ 2 ‖ cîyate, paçu-mā́n evá bhavati. kásmai kám agníç cîyata íty âhuḥ, saptá mâ púrushâ úpa jîvân íti vā́ agníç cîyate, tráyaḥ prā́ñcas[1-2] tráyaḥ pratyáñca[1-3] âtmā́ saptamá etā́vanta[1] evaí 'nam amúshmiñ loká[4] úpa jîvanti. prajā́-patir agním acikîshata, tám pṛithivý abravîn: ná máyy agním ceshyasé 'ti mâ dhakshyati sā́ tvâ 'ti-dahyámânâ ví dhavishye ‖ 3 ‖** sá pā́pîyân bhavishyasī́ 'ti, sò 'bravît: táthâ vā́ ahám karishyâmi yáthâ tvâ nā́ 'ti-dhakshyátī́ 'ti; sá imā́m abhý amṛiçat: prajā́-patis tvâ sâdayatu táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā́ sîdé 'tī́, 'mā́m evé 'shṭakâm kṛitvó 'pâ 'dhattā́ 'nati-dâhâya; yát práty agním cinvîtá tád abhí mṛiçet: prajā́-patis tvâ sâdayatu táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā́ sîda ‖ 4 ‖ ítī́, 'mā́m evé 'shṭakâm kṛitvó 'pa dhatté 'nati-dâhâya. prajā́-patir akâmayata: prá jâyeyé 'ti, sá etám úkhyam apaçyat, tá◡ sam-vatsarám abibhas, táto vaí sá prā́ 'jâyata; tásmât sam-vatsarám bhâryàḥ praí 'vá jâyate; tám vásavo 'bruvan: prá tvám ajanishṭhâ vayám prá jâyâmahâ íti, tám vásu-bhyaḥ prā́ 'yachat, tám trī́ṇy áhâny abibharus, téna ‖ 5 ‖ trī́ṇi ca çatā́ny ásṛijanta tráyas-tri◡çatam ca, tásmât try-ahám bhâryàḥ praí 'vá jâyate; tā́n rudrā́ abruvan: prá yūyám ajanidhvam vayám prá jâyâmahâ íti, tá◡ rudrébhyaḥ prā́ 'yachan, tá◡ shád áhâny abibharus, téna trī́ṇi ca çatā́ny ásṛijanta tráyas-tri◡çatam ca, tásmât shaḍ-ahám bhâryàḥ

---

2. [1] ohne avagraha. [2] pitṛipitâmahaprapitâmahâḥ. [3] putrapautraprapautrâḥ. [4] °nl° A. [5] unbetont.

praí 'vá jâyate; tā́n âdityā́ abruvan: prá yûyám ajaniḍhvaṃ vayám ‖ 6 ‖ prá jâyâmahâ íti, tám âdityébhyaḥ prā́ 'yachan, táṃ dvā́daçā́[1] 'hâny abibharus, téna trī́ṇi ca çatā́ny ásṛijanta tráyas-tri◡çataṃ ca, tásmâd dvâdaçâ-'hám bhâryàḥ praí 'vá jâyate; ténai 'vá té sahásram asṛijanto[5] 'khā́◡ sahasra-tamī́ṃ; yá evám úkhya◡ sâhasráṃ véda prá sahásram paçū́n âpnoti ‖ 7 ‖ agnivā́n, paçumā́n asânī́ 'ti vā́ agnír, dhavishye, mṛiçet prajā́patis tvâ̂ sâdayatu táyâ devátayâ 'ñgirasvád dhruvā́ sīda, téna, tā́n âdityā́ abruvan prá yûyám ajaniḍhvaṃ vayáṃ, catvâri◡çác ca ‖ 2 ‖

[1] B. 3, 9, 8, 1. — [4] 4, 2, 9, 1. 2. K. 16, 16. 39, 3. — prẹṇâ | anú | preti | a̱vi̱ça̱t — mâ̱ | i̱taḥ — te | â̱rdhnu̱va̱n — ci̱nu̱te — cîya̱te̱ — de̱vâḥ | mâ̱ — gṛi̱hî — a̱mushmin | lo̱ke — pṛi̱thi̱vî — ce̱shya̱se̱ | atîti — yat | pratîti — a̱bi̱bha̱ḥ — a̱ja̱ni̱shṭhâḥ — jâyâ̱ma̱ha̱i̱ — a̱sṛi̱ja̱nta̱ | u̱khâm.

3. yájushâ vâ eshā́ kriyate[1] yájushâ pacyate yájushâ ví mucyate yád ukhā́, sā́ vā́ eshaí 'tárhi yâtá-yâmnî sā́ ná púnaḥ pra-yújyé 'ty âhur; ágne yukshvā́[2] hí yé táva yukshvā́ hí deva-hū́tamâ◡ íty[3] ukhā́yâṃ juhoti, ténai 'vaí 'nâm púnaḥ prá yuñkte[4] ténā́ 'yâta-yâmnî. yó vā́ agníṃ yogá ā́-gate yunákti yuñkté[5] yuñjânéshv; ágne ‖ 1 ‖ yukshvā́[2] hí yé táva yukshvā́[2] hí deva-hū́tamâ◡ íty[3] âhai, 'shá vā́ agnér yógas, ténai 'vaí 'naṃ yunakti[1] yuñkté[4] yuñjânéshu. brahma-vâdíno vadanti: nỳañ[6 u. 7] agníç cetavyā́3[8] ut-tânā́3 íti; váyasâṃ vā́ eshá prati-máyâ cîyate yád agnír, yán nỳañcaṃ[6] cinuyā́t pṛishṭitá[6] enam ā́-hutaya ṛicheyur, yád ut-tânáṃ ná pátitu◡ çaknuyâd ásuvar-gyo

---

3. ukhâhutiḥ, puṃçiraç ca, vâmabhṛic ca. [1] unbetont. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [3] so (°â◡ i°) AW, s. P. 9, 21. [4] °ñt° A. [5] °ñt° AD. [6] ohne avagraha. [7] s. P. 9, 18. [8] svarita verdrängt durch pluti.

'sya syât, prâcî́nam[6] ut-tânám || 2 || purusha-çîrshám úpa dadhâti mukhatá[6] evaí 'nam ā́-hutaya ṛichanti nó 't-tânáṃ cinute suvar-gyò 'sya bhavati; sauryā́[9] juhoti cákshur evā́ 'smin práti dadhâti, dvír juhoti dvé[10] hí cákshushî[10], samânyā́[6] juhoti samânáu hí cákshuḥ sám-ṛiddhyai[10]. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, té vâmáṃ vásu sáṃ nỳ adadhata, tád devā́ vâma-bhṛítâ 'vṛiñjata, tád vâma-bhṛíto vâmabhṛit-tváṃ[11]; yád vâma-bhṛítam upa-dádhâti vâmám evá táyâ vásu yájamâno bhrā́tṛivyasya vṛiñkte[4]; híraṇya-mûrdhnî bhavati, jyótir vaí híraṇyaṃ jyótir vâmáṃ, jyótishai 'vā́ 'sya jyótir vâmáṃ vṛiñkte[4]; dvi-yajúr bhavati práti-shṭhityai || 3 || yuñjânéshv ágne, prâcî́naṃ uttânáṃ, vâmabhṛítaṃ, cáturviṃçatiç ca || 3 ||

[1] 4, 2, 9, 5. — [8] K. 20, 6. Ç. 7, 4, 2, 35. — kriyate — vai | eshâ | etarhi — prayujyeti pra-yujyā́ | iti — yukshva — devahûtâmân iti[13] deva-hûtâmân — yoge — yukshva — nyàñ — uttânâs ity út-tânâsh — asúvargya ity asúvaḥ-gyaḥ — dve iti — cakshúshî iti — sam | nîti | adadhata — devâḥ — avṛiñjata.

4. ā́po váruṇasya pátnaya âsan, tā́ agnír abhỳ adhyâyat, tā́ḥ sám abhavat, tásya rétaḥ párâ 'patat tád iyám abhavad, yád dvitî́yam parā́-'patat tád asā́v abhavad, iyáṃ vaí vi-rā́ḍ asaú sva-rā́ḍ; yád vi-rā́jâv upa-dádhâtî 'mé[1] evó 'pa dhatte; yád vā́ asaú rétaḥ siñcáti tád asyā́m práti tishṭhati, tát prá jâyate, tā́ óshadhayaḥ[2] || 1 || vîrúdho[2] bhavanti, tā́ agnír atti, yá eváṃ véda praí 'vá jâyate 'nnâ-dó bhavati; yó retasvî́[2] syā́t prathamā́-

---

3. [9] saurî „citraṃ devânâm“ ity âdikâ, s. I, 4, 43, 1. [10] s. P. 4, 49. 51. [11] °ṛidhy° ACDW. [12] °bhṛitvám ACDW. [13] s. Whitney zu P. 9, 21 p. 219.

4. retaḥsigâdyâḥ (retaḥsigghomasaṃsparçâḥ). [1] s. P. 4, 25. [2] ohne avagraha.

yâṃ tásya cítyâm ubhé[3] úpa dadhyâd, imé[1] evā́ 'smai samī́cî[4] rétaḥ siñcato; yáḥ siktá-retâḥ syā́t prathamā́yâṃ tásya cítyâm anyā́m úpa dadhyâd[5] ut-tamā́yâm anyā́ᴗ, réta evā́ 'sya siktám âbhyā́m ubhayátaḥ[2] pári gṛihṇâti. saṃ-vatsaráṃ ná kám ‖ 2 ‖ caná[2] praty-ávarohen[6], ná hī́ 'mé[1] káṃ caná[2] praty-avaróhatas, tád enayor vratáṃ. yó vā́ ápa-çîrshâṇam agníṃ cinuté 'pa-çîrshâ 'múshmiṅ loké[7] bhavati, yáḥ sá-çîrshâṇaṃ cinuté sá-çîrshâ 'múshmiṅ loké[7] bhavati; cíttiṃ juhomi mánasâ ghṛiténa yáthâ devā́ ihā́ "-gáman vîti-hotrâ ṛitâ-vṛídhaḥ[8] samudrá-sya[2] vayúnasya pátmañ juhomi[9] viçvá-karmaṇe víçvā́ 'hā́[10] 'martyaᴗ havír íti svayam-âtṛiṇṇā́m upa-dhā́ya juhoti ‖ 3 ‖ etád vā́ agnéḥ çíraḥ, sá-çîrshâṇam evā́ 'gníṃ cinute, sá-çîrshâ 'múshmiṅ loké[7] bhavati yá eváṃ véda. suvar-gā́ya vā́ eshá lokā́ya cîyate yád agnís, tásya yád áyathâ-pûrvaṃ kriyáté 'suvar-gyam asya tát suvar-gyò 'gníç; cítim upa-dhā́yâ 'bhí mṛiçec: cíttim ácittiṃ[11] cinavad ví vidvā́n pṛishṭhé 'va vîtā́ vṛi-jinā́ ca mártân râyé ca naḥ sv-apatyā́ya deva dítiṃ ca rā́svā́ 'ditim urushyé 'ti yathâ-pûrvám evaí 'nâm úpa dhatte; prā́ñcam[2] enaṃ cinute suvar-gyò 'sya bhavati ‖ 4 ‖ óshadhayaḥ, kám, juhoti, svapatyā́yâ, 'shṭádaça ca ‖ 4 ‖

[3] 5, 7, 4, 1. — [4] K. 40, 5. — ime iti — annâda ity ànna-adaḥ — ubhe iti — ime iti — samîcî iti — upeti | dadhyât — pratyavàrohed iti prati-avàrohet — ime iti — pratya-varohàta iti prati-avarohàtaḥ — apàçîrshety apà-çîrshâ — saçîrsheti sa-çîrshâ — âgamann ity â-gamàn — ṛitâvṛidha ity ṛita-vṛidhàḥ — patmàn — viçvā́ | ahā́[10] | amàrtyam —

---

2. [3] s. P. 4, 11. [4] s. P. 4, 31. [5] unbetont. [6] als Compositum. [7] °nl° AW. [8] s. P. 3, 2. [9] °nj° AW. [10] als zwei Wörter, vgl. IV, 6, 4, 5. 6, 3. [11] cítim ácitiṃ C pr. m.

kriyatè | asúvargyam ity asúvaḥ-gyam — prishṭhâ | iva — râsvâ | adítim.

5. viçvá-karmâ diçā́m pátiḥ sá naḥ paçū́n pâtu sò 'smā́n[1] pâtu tásmai námaḥ, prajā́-patî, rudró, váruṇo, 'gnír diçā́m pátiḥ sá naḥ paçū́n pâtu sò 'smā́n[1] pâtu tásmai náma; etā́ vaí devátâ[2] etéshâm paçûnā́m ádhi-patayas, tā́bhyo vā́ eshá ā́ vriçcyate yáḥ paçu-çîrshā́ṇy upa-dádhâti; hiraṇye-'shṭakā́ úpa dadhâty, etā́bhya evá devátâbhyo námas karoti[8]; brahma-vâdínaḥ || 1 || vadanty: agnaú grâmyā́n paçū́n prá dadhâti[4] çucā́ ''raṇyā́n arpayati kím táta úc chiṣhatī́ 'ti; yád dhiraṇye-'shṭakā́ upa-dádhâty amrítaṃ vaí híraṇyam amrítenai 'vá grâmyébhyaḥ paçú-bhyo bheshajáṃ karoti naí 'nân hinasti. prâ-'ṇó vaí prathamā́ svayam-âtriṇṇā́ vy-ânó[5] dvitī́yâ 'pâ-'nás tritī́yā́; 'nu prā́ 'ṇyât[6] prathamā́ṃ svayam-âtriṇṇā́m upa-dhā́ya, prâ-'ṇénai 'vá prâ-'ṇā́ṃ sám ardhayati; vỳ anyât || 2 || dvitī́yâm upa-dhā́ya, vy-ânénai[5] 'vá vy-ânā́ṃ[5] sám ardhayaty; ápâ 'nyât tritī́yâm upa-dhā́yâ, 'pâ-'nénai 'vā́ 'pâ-'nā́ṃ sám ardhayaty; átho prâ-'ṇaír evaí 'naṃ sám inddhe[7]. bhū́r bhúvaḥ súvar íti svayam-âtriṇṇā́ úpa dadhatî, 'mé vaí lokā́ḥ svayam-âtriṇṇā́; etā́bhiḥ khálu vaí vyā́hritî-bhiḥ[8] prajā́-patiḥ prā́ 'jâyata, yád etā́bhir vyā́hritî-bhiḥ[8] svayam-âtriṇṇā́ upa-dádhâtî 'mā́n evá lokā́n upa-dhā́yai 'shú || 3 || lokéshv ádhi prá jâyate. prâ-'ṇā́ya vy-ânā́yâ[5] 'pâ-'nā́ya, vâcé tvâ cákshushe tvâ, tâyâ devátayâ[2] 'ṅgirasvád[2] dhruvā́ sîdâ.

5. hiraṇyeshṭakâdyâḥ (hiraṇyasvayamâtriṇṇâbhidhâḥ). [1] s. schol. zu P. 11, 8. 9. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 8, 80. [4] unbetont. [5] s. P. 3, 15. [6] so ('ṇy°) AW, s. P. 7, 5. 16 schol. [7] °ṃdh° ACDW. [8] s. P. 3, 7.

'gnínâ vaí devā́ḥ súvar-gáṃ lokám ajigâ̆sạn, téna pátituṃ nā́ 'çaknuvan, tá etā́ç cátasraḥ svayam-âtṛiṇṇā́ apaçyan, tā́ dikshū́ 'pâ 'dadhata, téna sarvátaç-cakshushâ suvar-gáṃ lokám âyan; yác cátasraḥ svayam-âtṛiṇṇā́ dikshū́ 'pa-dá=dhâti sarvátaç-cakshushai 'vá tád agnínâ yájamânaḥ su=var-gáṃ lokám eti ‖ 4 ‖ brahmavâdíno, vy ànyâd, eshú, yájamânas, trī́ṇi ca ‖ 5 ‖

e̱tâḥ | vai — namàḥ | ka̱ro̱ti̱ — preti | da̱dhâ̱ti̱ — vyâ̱na iti vi-a̱naḥ — anú | preti | a̱nyâ̱t — vîti | a̱nyâ̱t — vyâ̱ne=neti vi-a̱nenà — atho̱ iti — vyâhṛitîbhi̱r iti̱ vyâhṛiti-bhi̱ḥ[3] — adhi | preti | jâ̱ya̱te̱ — te | e̱tâḥ — tâḥ | di̱kshu — sva̱ya̱m=â̱tṛi̱ṇṇâ iti svayam-â̱tṛi̱ṇṇâḥ | di̱kshu.

6. [a]ágna ā́ yâhi vîtáya íty âhā́, 'hvatai 'vaí 'nam; [b]agníṃ dûtáṃ vṛiṇîmaha íty âha, hutvaí 'vaí 'naṃ vṛiṇîte; [c]'gnínâ 'gníḥ sám idhyata íty âha, sám inddha[1] evaí 'nam; [d]agnír vṛitrā́ṇi jañghanad íty âha, sám=-iddha evā́ 'sminn indriyáṃ dadhâty; [e]agné stómam manâmaha íty âha, manutá evaí 'nam; etā́ni vā́ áhnâ̆ rûpā́ṇi ‖ 1 ‖ anv-ahám evaí 'naṃ cinuté, 'vā́ 'hnâ̆ rû=pā́ṇi runddhe[1]. brahma-vâdíno vadanti: kásmât sat=yā́d yâtá-yâmnîr anyā́ ishṭakâ áyata-yâmnî lokam-pṛiṇé 'ty, aindrâ-'gnī́[2] hí bârhaspatyé[3] 'ti brûyâd, indrâ-'gnī́ ca hí devā́nâm bṛíhaspátiç[3] cā́ 'yâta-yâmàno; 'nucará-vatî bhavaty, ájàmitvâyâ; 'nu-shṭúbhā́ 'nu caraty, âtmā́ vaí lokam-pṛiṇā́ prâ-'ṇò 'nu-shṭúp, tásmât prâ-'ṇáḥ sárvâṇy áñgâny ánu carati; tā́ asya sū́da-dohasaḥ ‖ 2 ‖ íty âha, tásmât párushi-parushi rásaḥ; sómaṃ çrîṇanti pṛíçnaya íty âhā́, 'nnaṃ vaí pṛíçny, ánnam evā́ 'va ruṇddhe[1],

---

6. ahnâṃ rûpâṇi (ishṭakâḥ), lokampṛiṇâ. [1] °ṃdh° ACDW.
[2] s. P. 4, 37. [3] ohne avagraha.

'rkó vā́ agnír, arkó 'nnam, ánnam evā́ 'va runddhe[1]; jánman devā́nâṃ víças trishv ā́ rocané divá íty âhe, 'mā́n evā́ 'smai lokā́ñ jyótishmataḥ[4-8] karoti; yó vā́ íshṭakânâm prati-shṭhā́ṃ véda práty evá tishṭhati, táyâ devátayâ[3] 'ṅgirasvád[3] dhruvā́ sîdé 'ty âhai, 'shā́ vā́ íshṭakânâm prati-shṭhā́, yá evám̐ véda práty evá tishṭhati || 3 || rûpā́ṇi, sū́dadohasas, táyâ, shóḍaça ca || 6 ||

[a.b] 2, 5, 8, 1. 5; [c] 1, 4, 46, 3; [d] 4, 8, 13, 1; [e] çâkhântaragataḥ. — [2.3] 4, 2, 4, 4. — agnè | eti — vîtayè — ahvàta — vṛiṇîmahe — vṛiṇîte — idhyate — iṃdhe — samiddha iti sam-iddhe — agneḥ — manâmahe — manute — cinute — aindrâgnîty aindra-agnî — indrâgnî itī́ndra-agnî — priçni — rumdhe — trishu | eti — lokân | jyotishmataḥ.

7. suvar-gā́ya vā́ eshá lokā́ya cîyate yád agnír, vájra ekâdaçínî[1], yád agnā́v ekâdaçínîm minuyā́d vájreṇai 'naṃ suvar-gā́l lokā́d antár dadhyâd, yán ná minuyā́t sváru-bhiḥ[2] paçū́n vỳ ardhayed; eka-yûpám minoti, naí 'naṃ vájreṇa suvar-gā́l lokā́d antar-dádhâti ná sváru-bhiḥ paçū́n vỳ ardhayati. ví vā́ eshá indriyéṇa vîrỳeṇa 'rdhyate yò 'gníṃ cinvánn adhi-krā́maty; aindriyā́ || 1 || ṛicā́[3] "-krámaṇam prátī́ 'shṭakâm úpa dadhyân, né 'ndriyéṇa vîrỳeṇa vỳ ṛidhyate. rudró vā́ eshá yád agnís, tásya tisráḥ çaravỳâḥ pratī́cî[1] tiráççy[1] anū́cî[1], tā́bhyo vā́ eshá ā́ vṛiççyate yò 'gníṃ cinutè, 'gníṃ citvā́ tisṛi-dhanvám áyâcitam brâhmaṇā́ya dadyât; tā́bhya evá námas karoty[4], átho tā́bhya evā́ "tmā́naṃ nísh krîṇîte. yát te rudra puráḥ || 2 || dhánus tád vā́to ánu[5] vâtu te, tásmai te rudra saṃ-

6. [4] °nj° A, °ṃj° W.

7. ekayûpâdividhayaḥ. [1] ohne avagrahà. [2] svaruçabdena yûpatakshaṇakâlînâni çakalâny ucyante. [3] indraṃ viçvâ avîvṛidhann ity ṛicâ s. IV, 6, 3, 4. [4] so (°s k°) AW, s. P. 8, 30. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 5.

-vatsaréṇa námas karomi[4]; yát te rudra dakshiṇā́ dhánus tád vā́to ánu[5] vâtu te, tásmai te rudra pari-vatsaréṇa námas karomi[4]; yát te rudra paççā́d dhánus tád vā́to ánu[5] vâtu te, tásmai te rudre 'dâvatsaréṇa[1] námas karomi[4]; yát te rudro 't-tarā́d dhánus tát ‖ 3 ‖ vā́to ánu[5] vâtu te, tásmai te rudre 'du-vatsaréṇa námas karomi[4]; yát te rudro 'pári dhánus tád vā́to ánu[5] vâtu te, tásmai te rudra vatsaréṇa námas karomi[4].

rudró vā́ eshá yád agníḥ, sá yáthâ vyâghráḥ[1] kruddhás tíshṭhaty evám̐ vā́ eshá etárhi; sám̐-citam etaír úpa tishṭhate, namas-kâraír evaí 'nauṃ çamayati. yé 'gnáyaḥ ‖ 4 ‖ purîshyâḥ prá-vishṭâḥ pṛithivím ánu | téshâm̐ tvám asy ut-tamáḥ prá ṇo jîvā́tave suva ‖ ā́pam̐ tvâ 'gne mánasā́, "pam̐ tvâ 'gne tápasā́, "pam̐ tvâ 'gne dîksháyā́, "pam̐ tvâ 'gna upasád-bhir, ā́pam̐ tvâ 'gne sutyáyā́, "pam̐ tvâ 'gne dákshiṇâbhir, ā́pam̐ tvâ 'gne 'va-bhṛithénā́, "pam̐ tvâ 'gne vaçáyā́, "pam̐ tvâ 'gne svagâ-kâréṇé 'ty âhai, 'shā́ vā́ agnér ā́ptis, táyai 'vaí 'nam âpnoti ‖ 5 ‖ aindriyā́, purá, uttarā́d dhánus tád, agnáya, âhâ, 'shṭaú ca ‖ 7 ‖

antardadhâtîty ántaḥ-dadhâti — namáḥ | karoti | atho iti — namáḥ | karomi — dakshiṇâ — idâvatsareṇá — ut-tarâd ity út-tarât — iduvatsarenetī́du-vatsareṇá — namaskârair iti namaḥ kâraiḥ — ánu[6] | teshâm — manásâ | âpám.

8. gâyatréṇa purástâd[1] úpa tishṭhate prâ-'ṇám evā́ 'smin dadhâti, bṛihad-rathaṃtarā́bhyâm pakshā́v ója evā́ 'smin dadhâty, ṛitusthā́yajnâyajníyena[1 0, 2] púcham ṛitúshv evá práti tishṭhati; pṛishṭhaír úpa tishṭhate, téjo vaí pṛi-

---

7. [6] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

8. upasthânâdikam (âtmeshṭakâ[nā́]m upasthânam). [1] ohne avagraha. [2] zu °tusthâ° s. P. 6, 7.

shṭhā́ni, téja evā́ 'smin dadhâti. prajā́-patir agním asṛjata, sò 'smât sṛishṭáḥ párâṅ[1] ait; táṃ vâra-vantī́yenâ 'vârayata tád vâra-vantī́yasya vâravantī́ya-tváṁ, çyaiténa çyetī́ akuruta[3] tác chyaitásya çyaita-tvám || 1 || yád vâra-vantī́yeno 'pa-tíshṭhate vâráyata evaí 'naṁ, çyaiténa çyetī́ kurute; prajā́paterhṛ́dayenâ[1-4] 'pi-pakshám práty úpa tishṭhate, premā́ṇam evā́ 'sya gachati. prā́cyâ[1] tvâ diçā́ sâdayâmi gâyatréṇa chándasâ 'gnínâ devátayâ[1] 'gnéḥ çîrshṇā́ 'gnéḥ çíra úpa dadhâmi; dákshiṇayâ tvâ diçā́ sâdayâmi traíshṭubhena[1] chándasé 'ndreṇa devátayâ 'gnéḥ pakshéṇâ 'gnéḥ pakshám úpa dadhâmi; pratī́cyâ[1] tvâ diçā́ sâdayâmi || 2 || jā́gatena chándasâ savitrā́ devátayâ 'gnéḥ púchenâ 'gnéḥ púcham úpa dadhâmy; údîcyâ[1] tvâ diçā́ sâdayâmy ā́nu-shṭubhena chándasâ mitrā́-váruṇâbhyâṃ devátayâ[1] 'gnéḥ pakshéṇâ 'gnéḥ pakshám úpa dadhâmy; ûrdhváyâ tvâ diçā́ sâdayâmi pā́ṅktena[5] chándasâ bṛ́haspátinâ[1] devátayâ 'gnéḥ pṛishṭhénâ 'gnéḥ pṛishṭhám úpa dadhâmi. yó vā́ ápâ-''tmânam agníṃ cinuté 'pâ-''tmâ 'múshmiṅ loké[6] bhavati, yáḥ sā́-''tmânaṃ cinute sā́-'tmâ 'múshmiṅ loké[6] bhavaty; âtme-'shṭakā́ úpa dadhâty, eshá vā́ agnér âtmā́, sā́-''tmânam evā́ 'gníṃ cinute, sā́-''tmâ 'múshmiṅ loké[6] bhavati yá eváṃ véda || 3 ||
çyaitatvám, pratī́cyâ tvâ diçā́ sâdayâmi, yáḥ sā́tmânaṃ cinuté, dvā́viṃçatiç ca || 8 ||

ṛitusthâyâjnâyajniyéna — saḥ | asmât — çyetî | akuruta — vârayáte — çyetî | kurute | prajâpáterhṛidáyena | apipaksham ity ápi-paksham | prati | upeti | tishṭhate — cinute | apâtmety apá-âtmâ — sâtmā́nam iti sa-âtmânam.

---

8. [3] so (°í a°) AW, s. P. 10, 18. [4] als ein Wort. [5] °ṅt° A. [6] °nl° A.

9. [a] ágna uda-dhe yā́ ta íshur yuvā́ nā́ma táyâ no mṛiḍa, tásyâs te námas, tásyâs ta úpa jī́vanto[1] bhûyâsmā́; [b] 'gne dudhra[2], [c] gahya, [d] kiɯçila[2], [e] vanya yā́ ta íshur yuvā́ nā́ma táyâ no mṛiḍa, tásyâs te námas, tásyâs ta úpa jī́vanto[1] bhûyâsma; [f] páñca vā́ etè 'gnáyo yác cítaya, uda-dhír evá nā́ma prathamó dudhráḥ || 1 || dvitī́yo, gáhyas tṛitī́yaḥ, kiɯçiláç caturthó, ványaḥ pañcamás; tébhyo yád ā́-hutîr ná juhuyā́d adhvaryúṃ ca yájamânaṃ ca prá daheyur, yád etā́ ā́-hutîr juhóti bhâga-dhéyenai 'vaí 'nâñ chamayati[3], nā́ ''rtim[2] ā́ 'rchaty[4 u. 5] adhvaryúr ná yája-mâno. [g] vā́ṅ ma âsán, nasóḥ prâ-'ṇò, 'kshyóç cákshuḥ, kárṇayoḥ çrótram, bâhuvór bálam, ûruvór ójó, 'rishṭâ víç-vâny áñgâni, tanū́ḥ || 2 || tanúvâ me sahá, námas te astu[6], mā́ mâ hiɯsîr; [h] ápa vā́ etásmât prâ-'ṇā́ḥ krā́manti yò 'gníṃ cinvánn adhi-krā́mati, vā́ṅ ma âsán nasóḥ prâ-'ṇá íty âha prâ-'ṇā́n evā́ ''tmán dhatte. [i] yó rudró agnaú[7], yó ap-sú[8], yá óshadhîshu[1] yó rudró víçvâ bhúvanâ ''-vivéça tásmai rudrā́ya námo astv[8]; [k] ā́huti-bhâgâ vā́ anyé rudrā́ havír-bhâgâḥ || 3 || anyé, çata-rudrī́yaɯ[9] hutvā́ gâvîdhu-káṃ[2] carúm eténa yájushâ caramā́yâm íshṭakâyâṃ ní dadh-yâd, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naɯ çamayati, tásya t' vaí[10] çata-rudrī́yaɯ[9] hutáṃ íty âhur yásyai 'tád agnaú kriyáta iti. [l] vásavas tvâ rudraíḥ purástât[2] pântu, pitáras tvâ yamá-râjânaḥ pitṛí-bhir dakshiṇatáḥ[2] pântv, âdityā́s tvâ víçvair devaíḥ paççā́t pântu, dyutânás tvâ mârutó marúd-bhir ut-taratáḥ[2] pâtu || 4 || devā́s tvé 'ndra-jyeshṭhâ vá-ruṇa-râjâno 'dhástâc[2] co 'párishṭâc[2] ca pântu; [m] ná vā́

9. âhutyâdikam (âjyâhutíḥ prokshaṇaṃ ca). [1] als zwei Wörter! upajîvantaḥ samîci[na]jîvanayuktâḥ. [2] ohne avagraha. [3] °nch° AW. [4] s. P. 10, 9. [5] unbetont. [6] so (te astu) AW, s. P. 11, 17. [7] so (°o ag°) AW, s. P. 11, 16. [8] so (°o ap° und °o as°) AW, s. P. 11, 17. [9] °drĭ° C prima manu. [10] s. P. 5, 13.

eténa pûtó ná médhyo ná pró-'kshito yád enam átaḥ prâcînam[1] pro-'ksháti, yát sám-citam ā́jyena pro-'ksháti téna pûtás téna médhyas téna pró-'kshitaḥ ‖ 5 ‖ dadhnás, tanū́r, havírbhâgâḥ, pâtu, dvátriṃçac ca ‖ 9 ‖

[5] Âr. 10, 73. Pâr. 1, 3. — agné ¦ udadhe ity úda-dhe | yâ ¦ te — te | upeti | jîvántaḥ — enân ¦ çamayati — eti | ṛichati[6] — vâk | me — akshyoḥ — bâhuvoḥ — ûruvoḥ — âhútibhâgâ ity âhúti-bhâgâḥ — tu ¦ vai — kriyatè — indrájyeshṭhâ itîndrá-jyeshṭhâḥ — prokshita iti pra-ukshitaḥ — prokshatîti pra-ukshati.

10. [a] samî́cî[1][,][2] nā́mâ 'si prā́cî[1] dík, tásyâs te 'gnír ádhi-patir asitó rakshitā́, yáç cā́ 'dhi-patir yáç ca goptā́ tā́bhyâm námas taú no mṛiḍayatâm, té yám dvishmó yáç ca no dvéshṭi tám vâm jámbhe dadhâmy; ojasvínî[1] nā́mâ 'si dakshiṇā́ dík, tásyâs ta índró 'dhi-patiḥ pṛidâkuḥ; prā́cî[1] nā́mâ 'si pratî́cî[1] dík, tásyâs te ‖ 1 ‖ sómó 'dhi-patiḥ sva-jò[3]; 'va-sthā́vâ nā́mâ 'sy údîcî[1] dík, tásyâs te váruṇó 'dhi-patis tiráçca-râjir; ádhi-patnî nā́mâ 'si bṛihatî́ dík, tásyâs te bṛíhaspátir[1] ádhi-patiḥ çvitró; vaçínî nā́mâ 'sî 'yám dík, tásyâs te yamó 'dhi-patiḥ kalmā́sha-grîvo rakshitā́, yáç cā́ 'dhi-patir yáç ca goptā́ tā́bhyâm námas taú no mṛiḍayatâm, té yám dvishmó yáç ca ‖ 2 ‖ no dvéshṭi tám vâm jámbhe dadhâmy. [b] etā́ vaí devátâ[1] agním citáṃ rakshanti, tā́bhyo yád ā́-hutîr ná juhuyā́d adhvaryúm ca yájamânam ca dhyâyeyur, yád etā́ ā́-hutîr juhóti bhâga-dhéyenai 'vaí 'nâñ chamayati[4], nā́ "rtim[1] ā́ 'rchaty[5][,][6] adhvaryúr ná yájamâno. [c] hetáyo nā́ma stha, téshâm vaḥ puró gṛihā́, agnír va íshavaḥ sa-

10. sarpâhutír mahâhomo mokaç ca. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 82. [3] als Compositum! s. V, 5, 14, 1. [4] °nch° AW. [5] so (ā́ 'rch°) AW, s. P. 10, 9. [6] unbetont!

liló; ni-limpā́ nā́ma ‖ 3 ‖ stha, téshâm̱ vo dakshiṇā́ gṛihā́ḥ, pitáro va íshavaḥ sâgaro; vajríṇo nā́ma stha, téshâm̱ vaḥ paççā́d gṛihā́ḥ, svápno va íshavo gáhvaro; 'va-sthā́vâno nā́ma stha, téshâm̱ va ut-tarā́d gṛihā́, ā́po va íshavaḥ sam-udró[1]; 'dhi-patayo nā́ma stha, téshâm̱ va upári gṛihā́, varshám̱ va íshavó 'vasvân[1]; kravyā́ nā́ma stha pā́rthivâs, téshâm̱ va ihá gṛihā́ḥ ‖ 4 ‖ ánnam̱ va íshavo ni-mishó vâta-nâmám̱; tébhyo vo námas, té no mṛiḍayata, té yám̱ dvishmó yáç ca no dvéshṭi tám̱ vo jámbhe dadhâmi.

[d] hutā́-'do vā́ anyé devā́ ahutā́-'do 'nyé, tā́n agni-cíd evó 'bháyâṇ prîṇâti; dadhnā́ madhu-miçréṇai 'tā́ ā́-hutî̂r juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'nân prî̂ṇâty; átho khálv âhur: íshṭakâ vaí devā́ ahutā́-'da íti ‖ 5 ‖ anu-parikrā́mam̱ juhoty, ápari-vargam evaí 'nân prî̂ṇâtî. [e] 'máu stánam ū́rjasvantam̱[1] dhayâ 'pā́m prá-pyâtam[7] agne sarirásya mádhye | útsam̱ jushasva mádhu-mantam ûrva samudríyau[1] sádanam ā́ viç-asva ‖ [f] yó vā́ agním pra-yújya ná vi-muñcáti yáthā́ 'çvo yuktó 'vi-mucyamânaḥ kshúdhyan parâ-bhávaty evám asyâ 'gníḥ párâ bhavati, tám parâ-bhávantam̱ yájamânó 'nu párâ bhavati, sò 'gním̱ citvā́ lûkshấḥ ‖ 6 ‖ bhavatî; 'máu stá-nam ū́rjasvantam̱ dhayâ 'pā́m íty ā́jyasya pûrṇā́u srú-cam̱ juhoty, eshá vā́ agnér vi-mokó, vi-múcyai 'vā́ 'smâ ánnam ápi dadhâti; tásmâd âhur yáç cai 'vám̱ véda yáç ca ná: su-dhā́yau ha vaí vâjī́ sú-hito dadhâtī́ 'ty, agnír vā́vá[1] vâjī́, tám evá tát prî̂ṇâti, sá enam prîtáḥ prî̂ṇâti vásîyân bhavati ‖ 7 ‖ pratī́cî dík, tásyâs te, dvishmó yáç ca, ni-limpā́ nā́me, 'há gṛihā́, íti, lûkshó, vásîyân bhavati ‖ 10 ‖

[e] Vs. 17, 87. Kâ. 18, 4, 26. — samîcī́ | nâmá — pṛidā́-kuḥ | prâcī́ — svaja iti sva-jaḥ | avasthâvety âva-sthâvā́ —

---

10. [7] právyâtam C vor iti, prápyā̆tam C nach iti.

tiraççârâjir iti tiraççâ-râjih — etâh | vai — enân | çamayati — eti | richati — nilimpâ iti ni-limpâh — vah | dakshinâ — gahvârah | avasthâvâna ity âva-sthâvânah — uttarâd ity út-tarât — grihâh | varsham — avâsvân | kravyâh — hutâda iti huta-adâh — ahutâda ity âhuta-adâh — atho iti — ishtâkâh — dhaya | apâm | prapyâtam iti pra-pyâtam[7] — avimucyamâna ity avi-mucyamânah — anú | pareti | bhavati.

24. açvamedhaḥ (5, 5, 11-24 *).

11. índrâya rắjne sûkaró[1], várunâya rắjne kríshno, yamắya rắjna ríçya, rishabhắya rắjne gavayáh, çârdûlắya rắjne gauráh[3], purusha-râjắya markátah[4], kshipra-çyenásya vártikâ[5], nĭlamgoh[1 u. 6] krímih, sómasya rắjnah kulumgáh[1 u. 7], síndhoh çiౕçumắro[1 u. 8], himá-vato hastĭ || 1 || índrâya[9], 'shtâviౕçatih || 11 ||

K. Aç. 7, 1[10]. — Vs. 24, 30.

12. mayúh[1] prâjâ-patyá, ûló[2] hálîkshno[3 u. 4] vrishadaౕçás[3 u. 5] té dhâtúh, sárasvatyai[3] çắrih çyetắ purusha-vắk, sárasvate[3] çúkah çyetáh purusha-vắg, âranyò 'jó[6] na-

* s. Ind. Stud. 3, 375. 383.

11-24. açvamedhaçeshabhûtâ aikâdaçinâh (ekâdaçinah Cod.) paçavah; 11. prathamâ ekâdaçinî. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 39. [3] gauramrigah; rakta ity eke, çukla ity anye. [4] vânarah. [5] catakâsadriçî. [6] nîlam° C, nîlaprabhasya sarpaviçeshasya sarîsripânâm râjne. [7] kulumgah citragah katukasvarah. [8] grâhah. [9] °ya rájne W. [10] der Kâthaka-Text ist für § 11-24 ganz identisch mit dem hiesigen Texte, bis auf einige Varianten in den einzelnen Wörtern, die überdem zum Theil auf den schlechten Zustand der Kâth.-Handschrift zu schieben sein werden.

12. daçinî. [1] mayuh kimpurusha ity eke, aranyamayûra ity apare. [2] ûlah kahkah, ulûka ity anye, divyakarna ity apare. [3] ohne avagraha. [4] halîkshnah trinahinsa ity eke, haritacataka ity anye. [5] vrishadanço mârjârah, tatsadriça ity eke, [6] âranyo 'jah çarabhah.

kuláḥ çákâ[7] té paushṇā́, vâcé krauñcā́ḥ[8] ‖ 1 ‖ mayū́s, tráyoviṃçatiḥ ‖ 12 ‖

K. Aç. 7, 2. — Vs. 24, 31. 33. — halī́kshṇaḥ | vṛisha-daṃçaḥ — paushṇâḥ.

13. **apā́ṃ náptre jashó[1], nâkró[2] mákaraḥ kulī́káyas[2u.3] té 'kûpârasya[2u.3], vâcé paiñga-râjó[4], bhágâya kushī́taka[2u.5], âtī́ vâhasó dárvidâ[2u.6] té vâyavyầ, dig-bhyáç cakravâ-káḥ ‖ 1 ‖** apā́m, ékân ná viṃçatíḥ ‖ 13 ‖

K. Aç. 7, 3. — akūpârasya — vâyavyā̀ḥ.

14. **bálâyâ 'jagará[1u.2], âkhúḥ[1] sṛijayā́[3] çayáṇḍakas[1u.4] té maitrā́, mṛityáve 'sitó[5], manyáve sva-jáḥ[6], kumbhî-ná-saḥ[7] pushkara-sâdó[8] lohitâ-'hís[9] té tvâshṭrā́ḥ, prati-çrút-kâyai vâhasáḥ[10] ‖ 1 ‖[11]** bálâyâ, 'shṭā́daça ‖ 14 ‖[12]

K. Aç. 7, 4. — maitrâḥ — asitaḥ — kumbhînasa iti kumbhî-nasàḥ.

---

12. [7] çakâ makshiketу eke, dîrghakarṇo mṛigaviçesha ity apare. [8] krauñco dâruṇasvanaḥ pakshiviçeshaḥ.

13-24. dvayor anuvâkayor (11. 12) ekâdaçinî daçinî ceti dvau saṃghâv uktau, evam uttaratrâ'pi yathâyogaṃ drashṭavyam. [1] so (ja°) ACDFW, jashavattuṇḍo makaraḥ. [2] nâkro dîrghatuṇḍo grâhaḥ, dîrghapucho matsyaviçesha ity eke; makaraḥ paryastatuṇḍaḥ, kulîkayo bahupân matsyaviçeshaḥ, akûpârasya samudrasya. [3] ohne avagraha. [4] paiñgarâjaḥ raktâksho bharadvâjaḥ, samudrataraṅge cârî mahâpakshîty anye, cakora ity anye. [5] kushitakaḥ samudrakâkaḥ. [6] âtî kutragî, câsha ity anye; vâhasaḥ pṛishṭhe kshullaçaṅkhavâhî jantuḥ, darvidâ jalapakshî, drumakukkuṭa ity eke. [7] apā́ṃ náptra W.

14. [1] ohne avagraha. [2] mahoragaḥ. [3] sṛijayâ nîlamakshikâ, çuklasarpa ity eke, nîlamahisha ity apare. [4] çayaṇḍakaḥ kṛikalâsaḥ. [5] asitaḥ kṛishṇasarpaḥ. [6] als Compositum, s. V, 5, 11, 2! svajaḥ sarpaviçeshaḥ, vilâdishu yaḥ svayam eva jâyate; aber √svaj! [7] kumbhînasaḥ svâpaçilaḥ sarpaviçeshaḥ. [8] pushkarasâdaḥ pushkarasarpaḥ, bhramara ity eke. [9] çvetalohitasarpaḥ. [10] so ACDW, vâhasaḥ Pet. W., kalpapramâṇasarpaḥ. [11] 14 A! s. die folg. Note. [12] so D; bálâyâ 'shṭā́daça ‖ 14 ‖ fehlt in A (s. Note [11]). C. W und steht die betreffende Angabe in W, da es sich hiebei um fünf (kaṇḍikâ, resp.) anuvâka von gleicher Wortzahl handelt, erst am Schlusse des letzten derselben, des anuv. 18; ebenso auch in AC, jedoch so, daſs anuv. 15-18 daselbst als 14, 2-5 erscheinen! Es werden nämlich die elf anuvâka 14-24 — so DFW, das

15. purusha-mṛigáç[1] candrámase[2], godhā́[2 u. 3] kā́lakā[4] dârv-âghâṭás[5] té vánaspátînâm[2], eṇy[6] áhne[7] kṛíshṇo[8] rā́triyai, pikáḥ[9] kshvíñkâ[10] nī́la-çîrshṇî[11] tè 'ryamṇé, dhâtúḥ katkaṭáḥ[12] ‖ 1 ‖[13]

K. Aç. 7, 5. — dârvâghâṭa iti dâru-âghâṭaḥ — eṇî — te | aryamṇe.

16. saurī́ balā́ká, 'rçyo mayū́raḥ çyenás té gandharvā́ṇâm, vásûnâm kapíñjalo[1 u. 2], rudrā́ṇâm tittirī́[3], rohít[4] kuṇḍṛiṇā́cî[1 u. 5] goláttikâ[1 u. 6] tā́ apsarásâm, áraṇyâya sṛimaráḥ[7] ‖ 1 ‖[8]

K. Aç. 7, 6. — balâkā | ṛiçyâḥ — tittiriḥ — te.

17. pṛisható[1] vaiçva-deváḥ, pitvó[2] nyáñkuḥ[3 u. 4] káças[5] té 'nu-matyâ, anya-vâpò[5] 'rdha-mâsā́nâm, mâsā́m

---

Kâṭh. und die Âtreyî-Anukramaṇî (s. Ind. Stud. 3, 383) — in AC nur als deren sechs (14-19) gezählt, 14-18 eben als 14, 1-5 und 20. 21 als 16, 1. 2; dabei werden dann die kaṇḍikâ innerhalb der anuvâka 14 u. 16, gegen den sonstigen Usus hierbei, nicht zu 50, sondern nur zu 18 Wörtern gerechnet! Es liegt hier somit eine unmittelbare Differenz in der Eintheilung des Textes vor. In der Aufführung der anuvâka-pratîka am Schlufs des prapâṭhaka werden übrigens auch in AC deren nicht 19, sondern wie in den andern Texten ebenfalls 24 gezählt, s. Anm. [8] zu V, 5, 24, so dafs somit AC in ihrer Differenz nicht einmal consequent sind (s. überdem noch Anm. [11]).

15. [1] purushamṛigo naramukho mṛigaviçeshaḥ. [2] ohne avagraha. [3] godhâ musalikâ, mahâgodhety eke. [4] kâlakâ saraṭâ. [5] s. P. 7, 13; dârvâghâṭaḥ drumakîṭṭakaḥ. [6] eṇî mṛigî. [7] s. P. 4, 39. [8] kṛishṇaḥ kṛishṇamṛigaḥ. [9] pikaḥ kokilaḥ. [10] kshvimkâ raktamukhî vânarî. [11] die Erklärung fehlt im schol. [12] katkaṭaḥ vilavâsî karkaṭaḥ. [13] so (‖ 1 ‖) DW, ‖ 2 ‖ AC.

16. [1] ohne avagraha. [2] kapimjalaḥ adho-nipâtî (!). [3] s. P. 8, 17; tittiriḥ parushasvaraḥ. [4] rohit ṛiçyastrî. [5] kuṃḍṛiṇâcî gṛihagodhikâ. [6] golattikâ aṃjarîṭakâ, pîtaçukleti kecit. [7] sṛimaraḥ camaraḥ. [8] so (‖ 1 ‖) DW, ‖ 8 ‖ AC.

17. [1] pṛishataḥ çvetabinduçabalâñgo mṛigaḥ. [2] pitvo vyâghraḥ. [3] ohne avagraha. [4] nyaṃkuḥ hariṇaḥ, ṛiksha ity eke. [5] kaço 'nyavâpaḥ kaçyapaḥ kvayiḥ kuṭaravo mṛigaviçeshâḥ.

kaçyápaḥ[5], kváyiḥ[5] kuṭárur[5] dâtyauhás[3 u. 6] té sinîvâlyai[3], bṛíhaspátaye[3] çitpuṭáḥ[3 u. 7] ‖ 1 ‖[8]

K. Aç. 7, 7. — te | anúmatyâ ity anú-matyai.

18. çákâ[1] bhaumî́, pâñktráḥ[2] káço[2] mânthîlávas[3] té pitṛiṇā̃m, ṛitûnā̃m jáhakâ[4], saṃ-vatsarā̃ya lópâ[5], kapóta[6] úlûkaḥ çaçás té nair-ṛitā̃ḥ, kṛikavā̃kuḥ[6 u. 7] sâvitráḥ ‖ 1 ‖[8]
bálâya, purushamṛigáḥ, saurî́, pṛishatáḥ, çákâ, 'shṭā́daçâ-'shṭâdaça ‖ 18 ‖[9]

K. Aç. 7, 8. — mânthîlaváḥ — nairṛitâ iti naiḥ-ṛitâḥ.

19. rúrû raudráḥ, kṛikalâsáḥ[1 u. 2] çakúniḥ[3] píppakâ[4] té çaravyâyai[5], hariṇó mârutó, bráhmaṇe çârgás[6], tarákshuḥ[7] kṛishṇáḥ çvā̃ catur-akshó[8] gardabhás tá itara-janā̃nâm, agnáye dhū̃ñkshṇâ[9] ‖ 1 ‖ rúrur, viçvaçatíḥ ‖ 19 ‖[10]

K. Aç. 7, 9. — rurúḥ — te.

20. alajá[1] ântarikshá[2], udró madgúḥ plavás tè 'pā̃m, ádityai haṃsa-sā̃cir[3], indrâṇyaí kī́rçâ[3], gṛídhraḥ çiti-kakshī́[4] vârdhrâṇasás[2 u. 5] té divyā̃, dyâvâ-pṛithivyâ çvâ-vít[6] ‖ 1 ‖
alájo, 'shṭā́daça ‖ 20 ‖[7]

---

17. [6] dâtyauhaḥ kâlakaṇṭha ity eke, pushkariṇîvasatir ity anye. [7] ? so (çitpu⁰) ADW, çitpha⁰ C, çityu⁰ F; çityuṭaḥ mârjârasadṛiço jâtiviçeshaḥ. [8] so (‖ 1 ‖) DW, ‖ 4 ‖ AC.

18. [1] çakâ makshikâ, s. Anm.[7] zu anuv. 12. [2] ? pâṃtra ACDFW; pâṃtrakaçau pakshiviçeshau. [3] mâthî⁰ C, mâṃdhî⁰ A sec. m.; mâṃthîlavaḥ jalakukkuṭaḥ. [4] jahakâ vilavâsî kroshṭâ. [5] lopâ çmaçânaçakuniḥ. [6] ohne avagraha. [7] kṛikavâkur âraṇyaḥ (? ⁰kus ara⁰ Cod.) kukkuṭaḥ. [8] so DW; ‖ 5 ‖ AC. [9] so (‖ 18 ‖) DW, ‖ 14 ‖ AC.

19. [1] ohne avagraha. [2] kṛikalâsaḥ kâmarûpî. [3] çakuniḥ kâkaḥ. [4] so (⁰pp⁰) ACDW, ⁰py⁰ F; pipyakâ pakshiviçeshaḥ. [5] çaravyà bâṇadhâriṇî devatâ. [6] çârmas W pr. m.; çârgaḥ âraṇyacaṭakaḥ. [7] tarakshur vyâghraviçesho gardabhâkâraḥ. [8] kṛishṇavarṇaç caturakshaḥ çvâ, akshṇor upari vindudvayavân. [9] dhûṃkshṇâ çvetakâkî. [10] so (‖ 19 ‖) DW, ‖ 15 ‖ AC.

20. [1] alajo bhâsaḥ. [2] ohne avagraha. [3] Erklärung fehlt. [4] çitikakshî pâṃḍarodaro gṛidhraḥ. [5] so (⁰rdhrâ⁰) A. W. C sec. m.; rdhra D. C. prima manu; vârdhrâṇasaḥ (vâghri Cod.) khaḍgamṛigaḥ. [6] s. P. 3, 2; çvâvit (⁰viṭa Cod.) çalalî sûciromaḥ. [7] so W; ‖ 1 ‖ AC.

K. Aç. 7, 10. — te | apâm — vârdhrâṇasaḥ — divyâḥ — çvâvid iti çva-vit.

21. su-parṇáḥ pârjanyó, haṃsó vṛíko[1] vṛishadaṃçás[2 u. 3] tá aindrā́, apā́m udrò[4], 'ryamṇé lopâçáḥ[2 u. 5], siṃhó nakuló vyâghrás[2] té mahe-'ndrā́ya, kā́mâya párasvân[2 u. 6] ‖ 1 ‖ suparṇò, 'shṭā́daça ‖ 21 ‖[7]

K. Aç. 7, 11. — Vs. 24, 34. — te — aryamṇe.

22. âgneyáḥ kṛishṇá-grîvaḥ, sârasvatī́[1] meshī́, babhrúḥ saumyáḥ, paushṇáḥ çyâmáḥ, çiti-pṛishṭhó bârhaspatyáḥ[1], çilpó[2] vaiçva-devá, aindrò 'ruṇó, mârutáḥ kalmā́sha[3], aindrâ-'gnáḥ saṃ-hitò[4], 'dhó-râmaḥ[5] sâvitró, vâruṇáḥ pétvaḥ[6] ‖ 1 ‖ âgneyó, dvā́viṃçatiḥ ‖ 22 ‖[7]

K. Aç. 8, 1. — aruṇaḥ — adhorā́ma ity adho-râmaḥ.

23. áçvas tûparó[1] go-mṛigás[2] té prâjâ-patyā́, âgneyaú kṛishṇá-grîvau, tvâshṭraú lomaça-sakthaú, çiti-pṛishṭhaú bârhaspatyaú[3], dhâtré pṛisho-'daráḥ[4], sauryó balákshaḥ[5] pétvaḥ ‖ 1 ‖ áçvaḥ, shóḍaça ‖ 23 ‖[6]

K. Aç. 8, 2. — Vs. 24, 1. — pṛishodara iti pṛisha-udaraḥ.

24. agnáyé 'nîka-vate róhitâ-'ñjir[1] anaḍvā́n[2], adhó-râmau sâvitraú, paushṇaú rajatá-nâbhî[3], vaiçva-devaú pi-

---

21. [1] vṛiko 'raṇyaçvâ. [2] ohne avagraha. [3] vṛishadaṃço mârjâlasadṛiçaḥ, s. Anm. [6] bei anuv. 12. [4] udro jalaviḍâlaḥ. [5] lopâçaḥ kroshṭâ. [6] parasvân mahishaḥ. [7] so DW, ‖ 2 ‖ alajáḥ suparṇò 'shṭā́daçâ-'shṭâdaça ‖ 16 ‖ AC.

22-24. (uktâḥ sarva âraṇyáḥ, atha) grâmyâs trayaḥ saṃghâḥ. [1] ohne avagraha. [2] çilpo bahurûpaḥ. [3] kalmâshaḥ kṛishṇabindulâñchitaḥ. [4] saṃhitaḥ kṛishṇaḥ kṛishṇaçavalaḥ. [5] adhorâmaḥ çvetakṛishṇodaraḥ. [6] petvo galitaretasko meshaḥ. [7] so DW, ‖ 17 ‖ AC.

23. [1] tûparaḥ çṛiṅgahînaḥ. [2] gomṛigaḥ gomṛigyâm utpannaḥ. [3] ohne avagraha. [4] s. Pâṇ. 6, 3, 109; pṛishodaraḥ çvetabindumadudaraḥ. [5] balakshaḥ çvetaḥ. [6] so DW; 18 AC.

24. [1] rohitâñjir lohitaliṅgaḥ. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 12; rajatanâbhî çuklanâbhî.

çáṃgau[2 u. 4] tûparaú, mârutáḥ kalmā́sha, âgneyáḥ kṛishṇò 'jáḥ, sârasvatī́[2] meshī́, vâruṇáḥ kṛishṇá éka-çitipât pétvaḥ[5] || 1 || agnáyé 'nikavate, dvā́viṃçatiḥ || 24 ||[6]

K. Aç. 8, 3. — anī́kavata ity anī́ka-vate | rohitâñjir iti rohita-añjiḥ — ajaḥ.

yád ékena, prajā́patir[7], yájushā́, "po, viçvákarmā́, 'gna ā́ yāhi, suvargā́ya vájro, gâyatréṇā́, 'gna údadhe, samī́cī́, 'ndrâya, mayúr, apā́m, bálâya, purushamṛigáḥ, saurī́, pṛishatáḥ, çákâ, rúrur, alajáḥ, suparṇá, âgneyó, 'çvo, 'gnáyé 'nikavate, cáturviṃçatiḥ || 24 ||

yád ékena (1, 1), sá pā́pîyân (2, 4), etád vā́ agnéḥ çíro (4, 4), dhánus tád (7, 3), devā́s tvé 'ndrajyeshṭhâ (9, 5), apā́ṃ náptré (13, 1), 'çvas tûparó, dvíshashṭiḥ || 62 ||[8]

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ||

19. agnividhiḥ (Fortsetzung des uttaraṃ kâṇḍam, 5, 6, 1-10 *).

1. [a] híraṇya-varṇâḥ çúcayaḥ pâvakā́ yā́su jâtáḥ kaçyápo yā́sv índraḥ | agníṃ gárbhaṃ dadhire ví-rûpâs tā́ na ā́paḥ çáṃ syonā́ bhavantu || [b] yā́sâṃ rā́jâ váruṇo yā́ti mádhye satyâ-'nṛité[1] ava-páçyañ jánânâm[2] | madhu-çcútaḥ çúcayo yā́ḥ pâvakā́s tā́ na ā́paḥ çáṃ syonâ bhavantu || [c] yā́sâṃ devā́ diví kṛiṇvánti bhakshā́ṃ yā́ antárikshe[3] bahu-dhā́ bhávanti | yā́ḥ pṛithivī́m páyaso 'ndánti || 1 || çukrā́s tā́ na ā́paḥ çáṃ syonā́ bhavantu || [d] çivéna mâ cákshushâ paçyatâ "paḥ çiváyâ tanúvó 'pa spṛiçata tvácam me | sárvâṃ[4] agnī́ṃr[4] apsu-

24. [4] piçaṃgau gorocanavarṇau. [5] petvo galitamushko meshaḥ, s. Anm.[6] bei anuv. 22. [6] so DW; 19 AC. [7] °tiḥ preṇā́ 'nu W. [8] || 62 || yád ékena ekaçitipât petvaḥ W (sic!). Zu der Aufführung der 24 anuvâka-pratîka, resp. der Zahl von 62 kaṇḍikâ auch in AC s. die Note [12] zu V, 5, 14.

* s. Ind. Stud. 3, 381. 389.

6, 1. kumbheshṭakâmantraṇârthâ mantrâḥ (hiraṇyavarṇîyam P. 9, 20. 11, 3). [1] s. P. 4, 11. [2] °nj° AW. [3] ohne avagraha. [4] so (°âṃ, °îṃr) AW, s. P. 9, 20.

-shádo huve vo máyi várco bálam ójo ní dhatta || [e] yád adáḥ sam-prayatī́r áhâv ánadatâ[4] haté | tásmâd ā́ nadyò nā́ma stha tā́ vo nā́mâni sindhavaḥ || [f] yát pré-'shitâ váruṇena tā́ḥ çī́bhaṃ sam-ávalgata || 2 || tád âpnod índro vo yatī́s tásmâd ā́po ánu[6] sthana || [g] apa-kâmáṃ syándamânâ ávîvarata vo híkam[8] | índro vaḥ çákti-bhir devīs tásmâd vā́r nā́ma[7] vo hitám || [h] éko devó ápy[6] atishthat syándamânâ yathâ-vaçám | úd ânishur[8] mahī́r íti tásmâd udakám ucyate || [i] ā́po bhadrā́ ghṛitám íd ā́pa âsur agnī́-shómau bibhraty ā́pa ít tā́ḥ | tīvró ráso madhu-pṛicâm || 3 || aram-gamá ā́ mâ prâ-'ṇéna sahá várcasâ gan || [k] ā́d ít paçyâmy utá vâ çṛiṇomy ā́ mâ ghósho gachati vā́ṅ na âsâm | mánye bhejânó amṛítasya[6] tárhi híraṇya-varṇâ átṛipaṃ yad vaḥ || [l] [9] ā́po hí shṭhā́[10 u. 5] mayo-bhúvas tā́ na ū́rjé dadhâtana | mahé ráṇâya cákshase || [m] [9] yó vaḥ çivá-tamo rásas tásya bhâjayate 'há naḥ | uçatī́r iva mâtáraḥ || [n] [9] tásmâ áraṃ gamâma vo yásya ksháyâya jínvatha | ā́po janáyathâ[4] ca naḥ || [o] diví çrayasvâ, 'ntárikshe[3] yatasva, pṛithivyā́ sám bhava, brahma-varcasám asi, brahma-varcasā́ya tvâ || 4 ||

undánti, sam ávalgata, madhupṛícâm, mâtáro, dvávimçatiç ca || 1 ||

5, 6, 2, 1-6. — pâvakâḥ — gâḥ — tâḥ — syonâḥ — satyânṛite iti satya-anṛite — tâḥ — syonâḥ — devâḥ — tâḥ — syonâḥ — âpaḥ — tanuvā́ | upeti — sarvā́n | agnîn | apsushada ity ápsu-sadáḥ — samprayatîr iti sam-prayatī́ḥ | ahaù | anádata — eti | nadyáḥ — preshitâ iti pra-ishitâḥ — anv iti | sthana[11] — vaḥ | hikám — syandámânâḥ — ânishuḥ — bhadrâḥ — agnîshomâv ity agnî-somaù | bibhrati — vâk | naḥ — stha — tâḥ — bhâjayata | iha — tasmai — janayátha.

---

1. [4] so (°â) AW; s. P. 3, 12. 8. 10. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 8. 5. [7] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 2. 8, 8. [8] s. P. 3, 15 schol. [9] so schon IV, 1, 5, 1. [10] so (shṭhâ) AW, s. P. 3, 8. 6, 2. [11] nach P. 6, 4 erwartet man im Text: ánu shṭhana.

2. apā́ṃ gráhân gṛihṇâty; etád vā́vá[1] râjasū́yaṃ yád eté gráhâḥ savò 'gnír, varuṇa-savó râja-sū́yam agni-savác[2] cítyas, tā́bhyâm evá sûyaté, 'tho ubhā́v evá lokā́v abhí jayati yáç ca râja-sûyéne ''jânásya yáç câ 'gni-cíta. ā́po bhavanty, ā́po vā́ agnér bhrā́tṛivyâ; yád apò 'gnér adhástâd[1] upa-dádhâti bhrā́tṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavaty. amṛ́tam ‖ 1 ‖ vā́ ā́pas, tásmâd ad-bhír áva-tântam abhí shiñcanti[3]; nā́ ''rtim[4] ā́ 'rchati[4]''[5] sárvam ā́yur eti yásyai 'tā́ upa-dhîyánte yá u cai 'nâ eváṃ vedā́. 'nnaṃ vā́ ā́paḥ, paçáva āpó, 'nnam paçávo, 'nnâ-'dáḥ paçu-mā́n bhavati yásyai 'tā́ upa-dhîyánte yá u cai 'nâ eváṃ véda. dvā́daça[1] bhavanti, dvā́daça mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaréṇai 'vā́ 'smai ‖ 2 ‖ ánnam áva runddhe[6]; pā́trâṇi bhavanti, pā́tre vā́ ánnam adyate, sá-yony evā́ 'nnam áva runddha, ā́ dvâdaçā́t[1] púrushâd ánnam atty[5] átho pā́trân ná chidyate yásyai 'tā́ upa-dhîyánte yá u cai 'nâ eváṃ véda. kumbhā́ç ca kumbhī́ç ca mithunā́ni bhavanti, mithunásya prá-jâtyai, prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate yásyai 'tā́ upa-dhîyánte yá u ‖ 3 ‖ cai 'nâ eváṃ véda. çúg vā́ agníḥ, sò 'dhvaryúṃ yájamânam pra-jā́ḥ çucā́ 'rpayati; yád apá upa-dádhâti çúcam evā́ 'sya çamayati, nā́ ''rtim[1] ā́ 'rchaty[4]''[5] adhvaryúr ná yájamânaḥ çā́myanti pra-jā́ yátrai 'tā́ upa-dhîyánte. 'pā́ṃ vā́ etā́ni hṛ́dayâni yád etā́ ā́po; yád etā́ apá upa-dádhâti divyā́bhir evaí 'nâḥ sáṃ sṛijati várshukaḥ parjányaḥ ‖ 4 ‖ bhavati. yó vā́ etā́sâm â-yátanam klṛ́ptiṃ védâ ''yátana-vân bhavati kálpate 'smâ; anu-sîtám[7] úpa dadhâty, etád vā́ âsâm â-yátanam eshā́

2. tadishṭakopadhânam (kumbheshṭakâç caruç ca). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 10. [3] so (sh°) AW, s. P. 6, 4. [4] so (ā́'rch°) AW, s. P. 10, 9. [5] unbetont. [6] °ṃdh° ACDW. [7] s. P. 6, 12.

kl̥iptir, yá evám̐ védâ ''yátana-vân bhavati kálpate 'smai. dvam̐-dvám anyā́ úpa dadhâti[6] cátasro mádhye dhr̥ítyâ. ánnam̐ vā́ íshṭakâ, etát khálu vaí sâ-'kshā́d ánnam̐ yád eshá carúr; yád etám̐ carúm upa-dádhâti sâ-'kshā́t || 5 || evā́ 'smâ ánnam áva runddhe[6]; madhyatá[1] úpa dadhâti, madhyatá evā́ 'smâ ánnam̐ dadhâti, tásmân madhyató 'nnam adyate; bârhaspatyó[1] bhavati, bráhma vaí devā́nâm br̥íhaspátir[1], bráhmaṇai 'vā́ 'smâ ánnam áva runddhe[6]; brahma-varcasám asi brahma-varcasā́ya tvé 'ty âha, tejasvī́[1] brahma-varcasī́ bhavati yásyai 'shá upa-dhîyáte yá u cai 'nam evám̐ véda || 6 || amr̥ítam, asmai, jâyate yásyai 'tā́ upadhîyánte yá u, parjánya, upadádhâti sâkshā́t, saptá-catvâriṁçac ca || 2 ||

5, 6, 1, 1-4. — vâva — sûyate | atho iti — îjânasyá — bhrâtr̥ivyâḥ — siñcati — ârtim | eti | r̥ichati — sayonîti sa-yoni — rumdhe | eti — atho iti | pâtrā́t — çucâ | arpayati — r̥ichati — prajâ iti pra-jâḥ — asmai | anusîtam ity ánu-sîtam — anyâḥ | upeti | dadhâti — dhr̥ityai.

3. bhûte-'shṭakā́ úpa dadhâty; átrâ-'tra vaí mr̥ityúr jâyate, yátra-yatrai 'vá mr̥ityúr jā́yate táta evai 'nam áva yajate, tásmâd agni-cít sárvam ā́yur eti sárve hỳ asya mr̥ityávó 've-'shṭâs, tásmâd agni-cín nā́ 'bhí-caritavaí pratyág[1] enam abhi-cârá str̥iṇute. sûyáte vā́ eshá yò 'gním̐ cinuté, deva-suvā́m etā́ni havī́ṁshi bhavanty, etā́-vanto[1] vaí devā́nâṁ savā́s, tá evá || 1 || asmai savā́n prá yachanti, tá enaṁ suvante, savò 'gnír varuṇa-savó râja-sū́yam brahma-savác cítyo. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íty âha, savitr̥í-prasûta evaí 'nam bráhmaṇâ de-vátâbhir[1] abhí shiñcaty[2]. ánnasyâ-''nnasyâ 'bhí shiñcaty[2],

---

3. bhûteshṭakâbhishekâdi (mantrâḥ çâkhântaragatâḥ). [1] ohne avagraha. [2] so (sh°) AW, s. P. 6, 4.

ánnasyâ-'nnasyā́ 'va-ruddhyai[3]. purástât[1] pratyáñcam[1]
abhí shiñcati[2], purástâd dhí pratîcínam[1] ánnam adyáte;
çîrshatò[1] 'bhí shiñcati[2], çîrsható[1] hy ánnam adyáta; ā́
múkhàd anv-ávasrâvayati[4] ‖ 2 ‖ mukhatá[1] evā́ 'smâ annā́-
-'dyaṃ dadhâty. agnés tvâ[5] sā́m-râjyenâ 'bhí
shiñcâmī́[2] 'ty âhai, 'shá vā́ agnéḥ savás, ténai 'vaí 'nam
abhí shiñcati[2]. bṛíhaspátes[1] tvâ[5] sā́m-râjyenâ 'bhí
shiñcâmī́[2] 'ty âha, bráhma vaí devā́nâm bṛíhaspátir[1], bráh-
maṇai 'vaí 'nam abhí shiñcatī́[2]. 'ndrasya tvâ sā́m-
-râjyenâ 'bhí shiñcâmī́[2] 'ty âhe, 'ndriyám evā́ 'sminn
upárishṭâd[1] dadhâty. etát ‖ 3 ‖ vaí râja-sū́yasya rûpáṃ,
yá eváṃ vidvā́n agníṃ cinutá ubhā́v evá lokā́v abhí jayati
yáç ca râja-sū́yene "jânásya yáç câ 'gni-cíta. índrasya
sushuvâṇásya daça-dhé 'ndriyáṃ vîrỳam párâ 'patat, tád
devā́ḥ sautrâmaṇyā́[1] sám abharant; sûyáte vā́ eshá yò
'gníṃ cinutè, 'gníṃ citvā́ sautrâmaṇyā́ yajete 'ndriyám
evá vîrỳa◡ sam-bhṛítyâ "tmán dhatte ‖ 4 ‖ tá evā́, 'nv-ávasrā-
vayati, etád, ashṭā́catvâri◡çac ca ‖ 3 ‖

[4]Kâ. 19, 1, 2. — avèshṭâ̲ ity avà-i̲shṭâ̲ḥ — a̲bhi̲câ̲ra ity
àbhi-câ̲raḥ — te | e̲va — te | e̲na̲m | su̲va̲nte̲ — pra̲sa̲va
iti pra-sa̲ve — si̲ñca̲ti̲ — a̲dyatè | eti — a̲nvavàsrâvaya̲tîty
ànu-avàsrâvayati — si̲ñcâ̲mi̲ — ci̲nu̲te | u̲bhau — î̲jâ̲nasyà
— da̲ça̲dheti daça-dhâ.

4. sa-jū́r ábdó[1] 'yâva-bhiḥ, sa-jū́r ushā́ áruṇî-
bhiḥ, sa-jū́ḥ sū́rya étaçena, sa-jóshâv açvínâ dá◡so-bhiḥ,
sa-jū́r agnír vaiçvânará[1] íḍâbhir, ghṛiténa svā́hâ[1]. saṃ-
-vatsaró vā́ ábdo[1], mā́sâ áyâvâ, ushā́ áruṇî, sū́rya étaça,
imé[2] açvínâ, saṃ-vatsarò 'gnír vaiçvânaráḥ[1], paçáva íḍâ,

---

3. [3] °rudhy° ACDW. [4] als Compositum. [5] so (°s t°) AW.
4. kshetra(ṃ) mâtuṃ homaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 25
(11, 8 schol. pag. 264).

paçávo ghṛitáu; saṃ-vatsarám paçávó 'nu prá jâyante, saṃ-vatsaréṇai 'vă 'smai paçū́n prá janayati. darbha-stambé juhoti; yát || 1 || vă asyă amṛítaṃ yád vīrýaṃ tád darbhăs, tásmiñ juhoti[3], prai 'vá jâyate[4] 'nnâ-'dó bhavati yásyai 'váṃ júhvaty. etă vaí devátâ[1] agnéḥ puràstâd-bhâgâs, tă evá prîṇâty, átho cákshur evă 'gnéḥ purástât práti dadhâty, ánandho bhavati yá eváṃ védă. "po vă idám ágre salilám âsît, sá prajă-patiḥ push-kara-parṇé văto bhûtò 'lelâyat, sáḥ || 2 || prati-shṭhăṃ nă 'vindata, sá etád apăṃ kulăyam apaçyat, tásminn agním acinuta, tád iyám abhavat, táto vaí sá práty atishṭhad; yăm purástâd[1] upă-'dadhât tác chíro 'bhavat să prăcî[1] díg, yăṃ dakshiṇatá[1] upă-'dadhât sá dákshiṇaḥ pakshò 'bhavat să dakshiṇă díg, yăm paçcăd upă-'dadhât tát púcham abhavat să pratīcî[1] díg, yăm ut-taratá upă-'dadhât || 3 || sá út-taraḥ pakshò 'bhavat só 'dîcî[1] díg, yăm upárishṭâd[1] upă-'dadhât tát pṛishṭhám abhavat só "rdhvă díg. iyáṃ vă agníḥ páñce-'shṭakas, tásmâd yád asyăṃ khánanty abhí 'shṭakâṃ tṛindánty abhí çárkarâu, sárvâ vă iyáṃ váyo-bhyo náktaṃ dṛiçé dîpyate, tásmâd imăṃ váyâṃsi náktaṃ nă 'dhy âsate; yá eváṃ vidvăn agníṃ cinuté práty evá || 4 || tishṭhaty[4] abhí díço jayaty. âgneyó vaí brâhmaṇás, tásmâd brâhmaṇăya sárvâsu dikshv árdhukau, svăm evá tád díçam ánv ety. apăṃ vă agníḥ kulăyaṃ[1], tásmâd ăpo 'gníṃ hărukâḥ, svăm evá tád yónim prá viçanti || 5 || yád, alelâyat sá, uttaratá upă-dadhâd, evá, dvâtriṃçac ca || 4 ||

[1.2] K. 22, 5. 6. Vs. 12, 74. Ç. 7, 2, 3, 8. Kâ. 17, 3, 2. — [2-5] K. 22, 9. — abdáḥ | ayăvabhir ity ayăva-bhiḥ — ime iti

---

4. [3] °nj° AW. [4] unbetont.

— anú | preti | jâyante — vai | asyâḥ — etâḥ | vai — atho iti — alelâyat — çiráḥ | abhavat — pakshaḥ | abhavat — sâ | udîcî — sâ | ûrdhvâ — trindanti — ardhúkam.

5. saṃ-vatsarám úkhyam bhṛitvā́ dvitī́ye saṃ-vatsará âgneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped[1] aindrám ékâdaça-kapâlaṃ vaiçva-devā́ṃ dvā́daça-kapâlam bârhaspatyā́ṃ[2] carúṃ vaishṇavā́ṃ tri-kapâlā́ṃ; tṛitī́ye saṃ-vatsarè 'bhi-jítâ yajeta. yád ashṭā́-kapâlo bhávaty ashṭā́-'ksharâ gâyatrỳ âgneyā́ṃ gâyatrám prâtaḥ-savanám, prâtaḥ-savanám evá téna dâdhâra[1] gâyatrī́ṃ chándo. yád ékâdaça-kapâlo bhávaty ékâdaçâ-'ksharâ trishṭúg[2] aindrā́ṃ traíshṭubham[2] mā́dhyaṃdinaü[2] sávanam, mā́dhyaṃdinam[2] evá sávanaṃ téna dâdhâra[1] trishṭúbham[2] || 1 || chándo. yád dvā́daça-kapâlo bhávati dvā́daçâ-'ksharâ jágatî vaiçva-devā́ṃ jā́gataṃ tṛitîya-savanā́ṃ, tṛitîya-savanám evá téna dâdhâra[1] jágatîṃ chándo. yád bârhaspatyā́ç[2] carúr bhávati bráhma vaí devā́nâm bríhaspátir[2], bráhmai 'vá téna dâdhâra. yád vaishṇavás tri-kapâló bhávati yajnó vaí víshṇur, yajnám evá téna dâdhâra. yát tṛitī́ye saṃ-vatsarè 'bhi-jítâ yájate 'bhí-jityai. yát saṃ-vatsarám úkhyam bibhártî 'mám evá || 2 || téna lokáü spṛiṇoti, yád dvitī́ye sam-vatsarè 'gníṃ cinutè 'ntárikshaṃ[2] evá téna spṛiṇoti, yát tṛitī́ye saṃ-vatsaré yájate 'múm evá téna lokáü spriṇoty. etā́ṃ vaí Pára Âtṇâráḥ Kakshī́-vâü[3] Auçijó Vîtá-havyaḥ Çrâyasás Trásadasyuḥ[2] Pauru-kutsyáḥ prajā́-kâmâ acinvata, táto vaí té sahásraü-sahasram putrā́n avindanta; práthate pra-jáyâ paçú-bhis tā́m mā́trâm âpnoti yā́ṃ té 'gachan yá

5. kânicid dhavíṅshi (abhijíto 'ṅgaṃ yac cayane). [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] so (°vâü) AW, s. P. 9, 21.

evám vidvā́n agním cinuté ‖ 3 ‖ dā́dhāra trishṭúbham, imā́m evaí, 'vā́m, catvā́ri ca ‖5‖

K. 22, 3. — [3] Pañc. 25, 16, 3. — saṃvatsara iti saṃ-vatsare — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ — dâdhâra — trishṭuk — âtmârah | kakshîvân iti kakshî-vân — agâchan.

6. [a] prajā́-patir agním acinuta, sá kshurá-pavir bhûtvā́ 'tishṭhat, tám devā́ bíbhyato nó 'pâ ''yan, té chándo-bhir âtmā́nam châdayitvó 'pâ ''yan, tác chándasâm chandas-tvám; bráhma vaí chándâṁsi, bráhmaṇa etád rûpám yát krishṇâ-'jinám, kā́rshṇî[1] upânáhâv[2] úpa muñcate, chándo-bhir evā́ ''tmā́nam châdayitvā́ 'gním úpa caraty âtmánó 'hiṁsâyai. [b] deva-nidhír vā́ eshá ní dhîyate yád agníḥ ‖ 1 ‖ anyé vâ vaí ni-dhím águptam vindánti ná vâ práti prá jânâty, ukhā́m ā́ krâmaty âtmā́nam evā́ 'dhi-pā́m kurute gúptyâ; átho khálv âhur: nā́ ''-krámyé 'ti, nair-ṛitỳ ukhā́ yád â-krā́men nír-ṛityâ âtmā́nam ápi dadhyât tásmân nā́ ''-krámyâ, purusha-çîrshám úpa dadhâti gúptyâ, átho yáthâ brûyā́d: etán me gopâyé[2] 'ti tâdṛíg[2] evá tát ‖ 2 ‖ [c] prajā́-patir vā́ átharvâ, 'gnír evá Dadhyáññ[2] Âtharvaṇás, tásyé 'shṭakâ asthā́ny; etáṁ ha vā́vá[2] tád ṛíshir abhy-ánûvâcé[3]: 'ndro dadhîcó asthá-bhir[4] íti; yád íshṭakâbhir agním cinóti sā́-''tmânam evā́ 'gním cinute, sā́-''tmâ 'múshmiṅ loké[5] bhavati yá evám véda. [d] çárîram vā́ etád agnér yác cítya âtmā́ vaiçvânaró[2], yác cité vaiçvânarám juhóti çárîram evá saṁskṛítya[2 u. 6] ‖ 3 ‖ abhy-ā́rohati[3], çárîram vā́ etád yájamânaḥ sáṁs kurute[7] yád agním cinuté, yác cité vaiçvânarám[2] juhóti çárîram

---

6. pûrvasthaprakaraṇoktân eva vidhîn kâṅcid (sic) anûdya praçaṅsati (praçaṅsâḥ tattadvidhyanuvâdataḥ). [1] s. P. 4, 12. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17. [5] °nl° AW. [6] s. P. 16, 26., schol. zu P. 5, 6. [7] s. P. 5, 6.

evá saᴗskṛítyâ[2 u. 6] ''tmánâ 'bhy-ấrohati[3], tásmât tásya nấ 'va dyanti jīvann evá devấn ápy eti. [e] vaiçvânaryá[2] 'rcấ púrîsham úpa dadhâtî, 'yáṃ vấ agnír vaiçvânarás, tásyai 'shấ cítir yát púrîsham, agním evá vaiçvânaráṃ[2] cinuta, eshấ vấ agnéḥ priyấ tanū́r yád vaiçvânaráḥ, priyấm evấ 'sya tanúvam áva runddhe[8] ‖ 4 ‖ agnís, tát, saᴗskṛ́tyâ, 'gnér, dáça ca ‖ 6 ‖

[a] 5, 4, 4, 4. — [b] 5, 2, 9, 2. — [c] 5, 5, 2, 2. — [d] 5, 4, 7, 6. — [e] 5, 2, 3, 7. — devâḥ — kârshṇî iti — ahiᴗsâyai — vindanti — prati | preti | jânâti[9] — guptyai | atho iti — na | âkram-yety ấ-kramyấ — nairṛitîti naiḥ-ṛitî — âkrâmed ity ấ-krâ-mét | nirṛityâ iti niḥ-ṛityai — guptyai | atho iti — etat | me | gopâya — asthâni — abhyanū́vâcety ábhi-anū́vâca — sâtmấnam iti sa-âtmânam — sâtmeti sa-âtmâ | amushmin — saᴗskṛityà | abhyâróhatîty àbhi-âróhati — sam iti | kurute — saᴗskṛityà | âtmanấ | abhyâróhatîty àbhi-âròhati — vaiçvâ-naryâ | ṛicâ — iyam | vai — cinute | eshâ | vai.

7. agnér vaí dîksháyâ devấ vi-rấjam âpnuvan; tisró rấtrîr dîkshitáḥ syât, tri-pádâ vi-rấṭ, vi-rấjam âpnoti; shád rấtrîr dîkshitáḥ syât, shád vấ ṛitávaḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-rấḍ, vi-rấjam âpnoti; dáçâ rấtrîr dîkshitáḥ syâd, dáçâ-'ksharâ vi-rấḍ, vi-rấjam âpnoti; dvấdaça[1] rấtrîr dî-kshitáḥ syâd, dvấdaça[1] mấsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-rấḍ, vi-rấjam âpnoti; tráyo-daça rấtrîr dîkshitáḥ syât, tráyo-daça ‖ 1 ‖ mấsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-rấḍ, vi-rấjam âpnoti; páñca-daça rấtrîr dîkshitáḥ syât, páñca-daça vấ ardha-mâsásya rấtrayo, 'rdhamâsa-çáḥ saṃ-vatsará âpyate, saṃ-vatsaró vi-rấḍ, vi-rấjam âpnoti; saptá-daça rấtrîr dîkshitáḥ syâd, dvấdaça[1] mấsâḥ páñca 'rtávaḥ sá

6. [8] °ṃdhe ACDW. [9] svayaṃ vâ kadâcit tadîyasthânavismara-ṇena taṃ nidhiṃ na prajânâti.

7. dîkshâkâlavikalpâḥ. [1] ohne avagraha.

sam̩-vatsaráḥ, sam̩-vatsaró vi-rā́ḍ, vi-rā́jam âpnoti; cátur-viṃçatiṃ rā́trīr dîkshitáḥ syâc, cátur-viṃçatir ardha-mâsā́ḥ sam̩-vatsaráḥ, sam̩-vatsaró vi-rā́ḍ, vi-rā́jam âpnoti; triṃçátaṃ rā́trīr dîkshitáḥ syât ‖ 2 ‖ triṃçád-aksharâ vi-rā́ḍ, vi-rā́jam âpnoti; mā́sam̩ dîkshitáḥ syâd, yó mā́saḥ sá sam̩-vatsaráḥ, sam̩-vatsaró vi-rā́ḍ, vi-rā́jam âpnoti; catúro mâsó dîkshitáḥ syâc, catúro vā́ etám mâsó vásavo 'bibharus té pṛithivī́m ā́ 'jayan[2] gâyatrī́m̩ chándo, 'shṭaú rudrā́s tè 'ntárikshamü[1] ā́ 'jayan[2] trishṭúbham̩[1] chándo, dvā́daçâ[1] "dityā́s té dívam ā́ 'jayañ[2] jágatîm̩[3] chándas, táto vaí té vy-âvṛítam agachañ[2] chraíshṭhyam̩[4] devā́nâm̩, tásmâd dvā́daça[1] mâsó bhṛitvā́ 'gním̩ cinvîta, dvā́daça mā́sâḥ sam̩-vatsaráḥ, sam̩-vatsarò 'gníç cítyas, tásyâ 'ho-râtrā́ṇī 'shṭakâ, âpté-'shṭakam enam̩ cinuté 'tho vy-âvṛítam evá gachati[2] çraíshṭhyaṃ samânā́nâm[1] ‖ 3 ‖ syât tráyodaça, triṃçátaṃ rā́trīr dîkshitáḥ syâd, vaí té, 'shṭā́viṃçatiç ca ‖ 7 ‖

K. 21, 5. — dẹvâḥ — ạbịbhạrụḥ — eti | ạjạyạn — ạpteshṭâkạm ity âpta-ịshṭạkạm — cịnụtẹ | athọ iti.

8. [a] suvar-gā́ya vā́ eshá lokā́ya cîyate yád agnís, tám̩ yán nā́ 'nv-âróhet suvar-gā́l lokā́d yájamâno hîyeta; pṛithivī́m ā́ 'kramisham prâ-'ṇó mâ mā́ hâsîd antárikshamü[1] ā́ 'kramisham pra-jā́ mâ mā́ hâsîd dívam ā́ 'kramishaṃ súvar aganmé 'ty âhai, 'shá vā́ agnér anv-ârohás, ténai 'vaí 'nam anv-ā́rohati[2], suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai. [b] yát pakshá-sammitâm minuyā́t ‖ 1 ‖ kánîyâṃsam̩ yajna-kratúm úpe 'yât pā́pîyasy asyâ "tmánaḥ pra-jā́ syâd; védi-sammitâm[3] minoti, jyā́yâṃsam evá

7. [2] unbetont. [3] °nj° AW. [4] °nchr° AW.
8. anvârohaṇâdividhayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] s. P. 6, 12.

yajna-kratúm úpai 'ti, nā́ 'syâ ''tmánaḥ pā́pîyasî pra-jā́ bhavati. [c] sâhasrám̱ cinvîta prathamám̱ cinvânáḥ, sa=hásra-sammito vā́ ayám̱ loká, imám evá lokám abhí jayati; dví-shâhasram̱[4] cinvîta dvitī́yam̱ cinvânó, dví-shâhasram̱[4] vā́ antáriksham[1], antáriksham evā́ 'bhí jayati; trí-shâhas=ram̱[4] cinvîta tṛitī́yam̱ cinvânáḥ ‖ 2 ‖ trí-shâhasro[4] vā́ asaú lokò, 'múm evá lokám abhí jayati. [d] jânu-daghnám̱ ci=nvîta prathamám̱ cinvânó, gâyatriyaí 'vé 'mám̱ lokám abhy=-ā́rohati[2]; nâbhi-daghnám̱ cinvîta dvitī́yam̱ cinvânás, tri=shṭúbhai[1] 'vā́ 'ntáriksham[1] abhy-ā́rohati[2]; grîvā́-daghnám̱ cinvîta tṛitī́yam̱ cinvânó, jágatyai 'vā́ 'múm̱ lokám abhy=-ā́rohati[2]. [e] nā́ 'gním̱ citvā́ râmā́m úpe 'yâd ayonaú réto dhâsyâmī́ 'ti, ná dvitī́yam̱ citvā́ 'nyásya stríyam ‖ 3 ‖ úpe 'yân, ná tṛitī́yam̱ citvā́ kā́m̱ canó[1] 'pe 'yâd; réto vā́ etán ní dhatte yád agním̱ cinuté, yád upe-'yā́d rétasâ vỳ ṛidhyetā́; 'tho khálv âhur: apra-jasyám̱ tád yán nó 'pe=-'yā́d íti, yád retaḥ-sicâv upa-dádhâti té[5] evá yája=mânasya réto bibhṛitas, tásmâd úpe 'yâd rétasó 'skandâ=ya. [f] trī́ṇi vā́vá[1] rétâṃsi pitā́ putráḥ paútraḥ ‖ 4 ‖ yád dvé[6] retaḥ-sícâv upa-dadhyā́d réto 'sya ví chindyât, tisrá úpa dadhâti rétasaḥ sám̱-tatyâ; iyám̱ vā́vá[1] prathamā́ retaḥ-síg vā́g vā́ iyám̱ tásmât páçyantî 'mā́m páç=yanti vā́cam̱ vádantîm, antáriksham̱[1] dvitī́yâ prâ-'ṇó vā́ antáriksham̱[1] tásmân nā́ 'ntáriksham[1] páçyanti ná prâ=-'ṇám, asaú tṛitī́yâ cákshur vā́ asaú tásmât páçyanty amū́m páçyanti cákshur; yájushe 'mā́m̱ ca ‖ 5 ‖ amū́m̱ có 'pa dadhâti[7] mánasâ madhyamā́m, eshā́m̱ lokā́nâm̱ kḷiptyâ átho prâ-'ṇā́nâm. [g] ishṭó yajnó bhṛigu-bhir âçîr=-dā́ vásu-bhis tásya ta ishṭásya vîtásya dráviṇe

8. [4] s. P. 6, 13. [5] s. P. 4, 52. [6] s. P. 4, 49. [7] unbetont.

'há bhakshîyé 'ty âha, stuta-çastré[8] evaí 'téna duhe.
pitā́ mâtaríçvā́[1] 'chidrâ padā́ dhâ áchidrâ
uçíjaḥ padā́ 'nu takshuḥ sómo viçva-vín netā́
neshad bṛíhaspátir[1] ukthâ-madā́ni[9] çaᴗsishad
íty âhai, 'tád vā́ agnér ukthám̐, ténai 'vaí 'nam ánu çaᴗs-
ati || 6 || minuyā́t, tṛitī́yam̐ cinvâná, stríyam, paútraç, ca, vaí,
saptá ca || 8 ||

[a] 5, 4, 4, 5. — [e] K. 22, 7. — [f] 5, 5, 5, 1. — yat | na | anv-
ârohed ity ánu-ârohét — eti | akramisham — anvâróhatîty
ánu-âróhati — pâpī́yasî — dvishā́hasram iti dvi-sâhasram
— trishā́hasram iti tri-sâhasram — gâyatriyâ — abhyâróha-
tîty ábhi-âróhati — atho iti — te iti — dve iti — samtátyâ
iti sam-tatyai — paçyánti | imâm — paçyánti | na — paç-
yánti | amûm | paçyánti — upeti | dadhâti | manásâ —
kḷiptyai | atho iti — âçîrdâ ity ā́çîḥ-dâḥ — te — vîtasyá |
dravinâ | iha — stutaçastre iti stuta-çastre — mâtariçvâ |
achidrâ — dhâḥ — ukthâmadânîty úktha-madâni.

9. [a] sûyáte vā́ eshò 'gnînā́m̐ yá ukhā́yâm bhriyáte, yád
adháḥ sâdáyed gárbhâḥ pra-pā́dukâḥ syur, átho yáthâ
savā́t praty-avaróhati tâdṛíg[1] evá tád; âsandī́[1 u. 2] sâday-
ati gárbhâṇâm̐ dhṛítyâ ápra-pâdâyā́, 'tho savám evaí
'nam̐ karoti. [b] gárbho vā́ eshá yád úkhyo yóniḥ çikyàm̐,
yác chikyàd ukhā́m̐ nir-ū́hed yóner gárbham̐ nír hanyât[3];
shád-udyâmaᴗ çikyàm bhavati, shoḍhâ-vihitó vaí || 1 || pú-
rusha âtmā́ ca çíraç ca catvā́ry áñgâny, âtmánn evaí 'nam
bibharti. [c] prajā́-patir vā́ eshá yád agnís, tásyo 'khā́ co
'lū́khalam̐[1] ca stánau, tā́v asya pra-jā́ úpa jîvanti, yád
ukhā́m̐ co 'lū́khalam̐ co 'pa-dádhâti tā́bhyâm evá yája-

---

8. [8] s. P. 4, 11. [9] s. P. 3, 2.

9. âsandyudyâmamukhyâni. [1] ohne avagraha. [2] so ([0]di) ACDW, Locativ? tasmâd âsandím ásâdayati (!) mahatyâm âsandyâm ukhyam̐ sthâpayet. [3] zu ṇ s. P. 7, 3.

mâno 'múshmiṅ lokè[4] 'gnímฺ duhe. [d]saṃ-vatsaró vā́ eshá yád agnís, tásya tredhâ-vihitā́ ishṭakâḥ prâjâ-patyā́ vaish-ṇavī́ḥ ‖ 2 ‖ vaiçva-karmaṇī́r; aho-râtrā́ṇy evā́ 'sya prâjâ-patyā́, yád úkhyam bibhárti prâjâ-patyā́ evá tád úpa dhatte; yát sam-ídha â-dádhâti vaishṇavā́ vaí vánaspá-tayo[1], vaishṇavī́r evá tád úpa dhatte; yád íshṭakâbhir agnímฺ cinótî 'yáṃ vaí viçvá-karmâ, vaiçva-karmaṇī́r evá tád úpa dhatte; tásmâd âhus: tri-vṛíd agnír íti. [e]táṃ vā́ etáṃ yájamâna evá cinvîta; yád asyâ 'nyáç cinuyā́d yát táṃ dákshiṇâbhir ná râdháyed agním asya vṛiñjîta, yò 'syâ 'gníṃ cinuyā́t táṃ dákshiṇâbhî râdhayed, agním evá tát spṛiṇoti ‖ 3 ‖ shoḍhâvihitó vaí, vaishṇavī́r, anyó, vi◡çatíç ca ‖ 9 ‖

[a]5, 2, 1, 5. — [b]5, 1, 10, 5. — [c]5, 2, 9, 1. 8, 7. — [a.b]K. 19, 11. — eshaḥ | agnînâm — atho iti — pratyavarohatîti prati-avarohâti — âsaṃdî — dhṛityai — atho iti — hanyât — prâjâpatyâ iti prâjâ-patyâḥ — vaishṇavâḥ.

10. prajā́-patir agním acinuta 'rtú-bhiḥ saṃ-vatsaráṃ; vasanténai 'vā́ 'sya pûrvâ-'rdhám acinuta[1], grîshméṇa dá-kshiṇam paksháṃ, varshā́bhiḥ púcha◡, çarádó 't-taram pa-kshá◡, hemanténa mádhyam; bráhmaṇâ vā́ asya tát pûrvâ-'rdhám acinuta[1], kshatréṇa dákshiṇam pakshám, paçú-bhiḥ púchaṃ, viçó 't-taram pakshám, âçáyâ[2] mádhyaṃ; yá eváṃ vidvā́n agníṃ cinutá ṛitú-bhir evai 'naṃ cinuté, 'tho etád evá sárvam áva ‖ 1 ‖ runddhe[3], çṛiṇvánty enam agníṃ cikyânám, átty ánna◡, rócata. iyáṃ vā́vá[2] prathamā́ cítir óshadhayo[2] vánaspátayaḥ[2] púrîsham, antárikshaṃ[2] dvi-tī́yâ váyâ◡si púrîsham, asaú tṛitī́yâ nákshatrâṇi púrî-

9. [4] °nl° AW.

10. cayanasya praçaṅsâ. [1] unbetont [2] ohne avagraha. [3] °ṃdh° ACDW.

shaṃ, yajñáç caturthī́ dákshiṇâ púrishaṃ, yájamânaḥ pañcamī́ pra-jā́ púrishaṃ; yát tri-citī́kaṃ cinvītá yajñáṃ dákshiṇâm âtmā́naṃ pra-jā́m antár iyât, tásmât páñca-citīkaç cetavyà, etád evá sárvaṃ spṛiṇoti; yát tisráç citayaḥ ‖ 2 ‖ tri-vṛid dhy agnír, yád dvé[4] dvi-pā́d yájamânaḥ práti-shṭhityai. páñca cítayo bhavanti, pā́ñktaḥ[5] púrusha, âtmā́nam evá spṛiṇoti; páñca cítayo bhavanti, pañcá-bhiḥ púrishair abhy ûhati, dáça sám padyante, dáçâ-'ksharo vaí púrusho[6], yā́vân evá púrushas táṃ spṛiṇoty, átho dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jy evā́ 'nnā́-'dye práti tishṭhati. saṃ-vatsaró vaí shashṭhī́ citir, ṛitávaḥ púrishaṃ; shát cítayo bhavanti[1] shát púrishâṇi, dvā́daça[2] sám padyante, dvā́daça[3] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsará evá práti tishṭhati ‖ 3 ‖ éva, cítayaḥ, púrishaṃ, páñca-daça ca ‖ 10 ‖

K. 22, 4. — acinuta ¦ ṛitubhir ity ṛitu-bhiḥ — acinuta — âçayā — agnim ¦ cinute — cinute ¦ atho iti — rocâte — dve iti — saṃvatsara iti sam-vatsare ¦ eva.

24. **açvamedhaḥ** (Fortsetzung, 5, 6, 11–23 *).

11. róhito dhûmrá-rohitaḥ karkándhu-rohitas[1] té prâjâ-patyā́, babhrúr aruṇá-babhruḥ çúka-babhrus[2] té raudrā́ḥ, çyétaḥ[3] çyetâ-'ksháḥ[4] çyéta-grīvas té pitṛi-devatyâs,

---

10. [4] s. P. 4, 49. [5] °ñt° AC. [6] purushasya daçâksharatvaṃ chidrâbhiprâyeṇa drashṭavyaṃ, yâni çirasi sapta chidrâṇi ye câ 'dho dve chidre yâ ca nâbhis tâni sarvâni yâvajjîvam avinâçâd aksharâṇîty ucyante.

* s. Ind. Stud. 3, 388.

11–20. ashṭâdaçinâmânaḥ paçavo 'çvamedhikâḥ; pûrvaprapâṭhake jâtibhedâ uktâḥ, iha tu varṇabhedâ ucyante. [1] socîravarṇaḥ (sauv° ?). [2] haritaçukasamânavarṇaḥ. [3] çyetaḥ âraktakavarṇaḥ, çuklarakta ity eke. [4] raktadṛishṭiḥ.

tisráḥ kṛishṇā́ vaçā́ vâruṇ̀yas, tisráḥ çvetā́ vaçā́ḥ saur̀yo, maitrâ-bârhaspatyā́ dhûmrá-lalâmâs tûparā́ḥ ‖ 1 ‖[5]

K. Aç. 9, 1[6]. — Vs. 24, 2. 3. — prâjâpatyâ iti prâjâ-patyâḥ — çyetâksha iti çyeta-akshaḥ — kṛishṇâḥ | vaçâḥ — çvetâḥ — maitrâbârhaspatyâ iti maitrâ-bârhaspatyâḥ.

12. pṛíçnis[1] tiraçcī́na-pṛiçnir ûrdhvá-pṛiçnis té mâru-tā́ḥ, phalgū́r[2] lohito-''rṇī́ balakshī́[3] tā́ḥ sârasvat̀yaḥ[4], pṛí-shatî[5] sthûlá-pṛishatî[6] kshudrá-pṛishatî tā́ vaiçva-dev̀yas, tisráḥ çyâmā́ vaçā́ḥ paushṇíyas, tisró róhiṇîr vaçā́ maitríya, aindrâ-bârhaspatyā́ aruṇá-lalâmâs tûparā́ḥ ‖ 1 ‖[7] róhitaḥ, pṛíçniḥ, shádviᴗçatiḥ, shádviᴗçatiḥ[8] ‖ 12 ‖

K. Aç, 9, 2. — Vs. 24, 4. 2. — lohitorṇîti lohita-ûrṇî — tâḥ — çyâmâḥ — paushṇiyàḥ — vaçâḥ | maitriyàḥ.

13. çiti-bâhúr[1] anyátaḥ-çitibâhuḥ samantá-çitibâhus tá aindra-vâyavā́ḥ, çiti-rándhro[2] 'nyátaḥ-çitirandhraḥ saman-tá-çitirandhras té maitrâ-vāruṇā́ḥ, çuddhá-vâlaḥ sarvá-çuddhavâlo maṇí-vâlas tá âçvinā́s, tisráḥ çilpā́[3] vaçā́ vaiçva-dev̀yas, tisráḥ çyénîḥ[4] parameshṭhíne[5], somâ-paush-ṇā́ḥ çyâmá-lalâmâs[6] tûparā́ḥ ‖ 1 ‖[7]

K. Aç. 9, 3. — Vs. 24, 2. 3. — te — te — çilpâḥ | vaçâḥ.

14. un-natá ṛishabhó vâmanás tá aindrâ-vāruṇā́ḥ, çíti-kakuc chiti-pṛishṭháḥ çíti-bhasat tá aindrâ-bârhaspat-

---

11. [5] so (‖ 1 ‖) ACW, ‖ 11 ‖ D; über die Wortzahl des anuv. s. die Angabe am Schlufs von anuv. 12. [6] auch hier ist K. mit Ts. ganz identisch, während Vs. erhebliche Differenzen zeigt.

12. [1] pṛiçniḥ çuklavinducitaç citravarṇaḥ. [2] phalgûr lavaṇa-varṇaḥ. [3] çuklâvayavâ. [4] ohne avagraha. [5] çuklavindu-bhiç citâ. [6] s. schol. zu P. 4, 15. [7] so (‖ 1 ‖) ACD, ‖ 2 ‖ W. [8] das zweite shádv° fehlt in D.

13. [1] çitiḥ çuklo bâhvekadeço yasya. [2] çuklachidraḥ. [3] çilpâ nânâvarṇâḥ. [4] çyenyaḥ çuklavarṇâḥ. [5] ohne avagraha. [6] çyâ-malalâmâḥ çyâmavarṇapuṇḍrâḥ. [7] so (‖ 1 ‖) AC, ‖ 3 ‖ W, ‖ 13 ‖ D; über die Wortzahl dieses anuv. s. die Angabe am Schlufs von anuv. 14.

yā̆ḥ, çiti-pā̆c chity-óshṭhaḥ çiti-bhrús tá aindrâ-vaishṇavā̆s, tisráḥ sidhmā̆[1] vaçā̆ vaiçva-karmaṇỳas, tisró dhâtré prisho-'darā̆ aindrâ-paushṇā̆ḥ çyéta-lalâmâs tûparā̆ḥ || 1 ||[2] çitibâhúr, unnatā́ḥ, páñcaviṃçatiḥ, páñcaviṃçatiḥ || 14 ||[3]

K. Aç. 9, 4. — Vs. 24, 7. — te — çitikakud iti çiti-kakut — te — çitipâd iti çiti-pât | çityoshṭha iti çiti-oshṭhâḥ — te — sidhmâḥ — vaçâḥ — prishodarâ iti prisha-udarâḥ.

15. karṇā̆s[1] tráyo yâmā̆ḥ, saumyā̆s tráyaḥ çvitiṃgā̆[2 u. 3] agnáye yávishṭhâya tráyo nakulā̆s[4], tisró róhiṇîs try-ávyas tā̆ vásûnâṃ, tisrò 'ruṇā̆ dityauhỳas[2] tā̆ rudrā̆ṇâṃ, somai-''ndrā̆ babhrú-lalâmâs tûparā̆ḥ || 1 || karṇā́s, tráyoviṃçatiḥ || 15 ||

K. Aç. 9, 5. — tryavya iti tri-avyàḥ — tâḥ — aruṇâḥ — tâḥ — somaindrâ iti soma-aindrâḥ.

16. çuṇṭhā̆s[1] tráyo vaishṇavā̆, adhîlodha-kárṇâs[2] tráyo víshṇava uru-kramā̆ya, lapsudínas[3 u. 4] tráyo víshṇava uru-gâyā̆ya, páñcâ-'vîs tisrá âdityā̆nâṃ, tri-vatsā̆s tisró 'ṅgirasâm, aindrâ-vaishṇavā̆ gaurá-lalâmâs tûparā̆ḥ || 1 || çuṇṭhā́, viṃçatíḥ[5] || 16 ||

K. Aç. 9, 6. — vishṇáve — aṅgirasâm — aindrâvaishṇavâ ity aindrâ-vaishṇavâḥ.

17. índrâya rā̆jne tráyaḥ çiti-prishṭhā̆, índrâyâ 'dhi-râjā̆ya tráyaḥ çíti-kakuda, índrâya sva-rā̆jne tráyaḥ çíti-bhasadas, tisrás turyauhỳaḥ[1] sâdhyā̆nâṃ, tisráḥ pashṭhauhỳo[1]

---

14. [1] sidhmâḥ sidhmalâṅgâḥ pâde çitâḥ (!) çvaityâṅkitadehâḥ. [2] so (|| 1 ||) ACD, || 4 || W. [3] so ACW; das zweite páñcav° fehlt in D.

15. [1] karṇâḥ chinnakarṇâḥ. [2] ohne avagraha. [3] çvitiṃgâḥ çvetapâdâḥ. [4] nakulâḥ nakulavarṇâḥ.

16. [1] çuṇṭhâḥ âveshṭitakarṇâḥ, alpakâyâ ity eke. [2] adhîlodhakarṇâḥ karṇopari prarûḍhakarṇâḥ (als ob von √ruh, wachsen!). [3] ohne avagraha. [4] lapsudinaḥ lambamânamuchā̆ḥ (? °kûrcâḥ?). [5] ohne Accent ADW.

17. [1] ohne avagraha.

víçveshâm devā́nâm, âgnendrā́ḥ[1. 2] krishṇá-lalâmâs tûparā́ḥ ‖ 1 ‖ índrâya, dvā́viṃçatiḥ ‖ 17 ‖

K. Aç. 9, 7. — âgnendrâḥ.

18. ádityai tráyo rohitai-'tā́[1], indrâṇyaí tráyaḥ krishṇai-'tā́ḥ[1], kuhv̀ai tráyo 'ruṇai-'tā́s[1], tisró dhenávo râkā́yai, tráyo 'naḍvā́haḥ[2] sinîvâlyā́[2], âgnâ-vaishṇavā́ róhita-lalâmâs tûparā́ḥ ‖ 1 ‖ ádityâ, ashṭā́daça ‖ 18 ‖

K. Aç. 9, 8. — aruṇaitâ ity áruṇa-etâḥ — âgnâvaishṇavâ ity âgnâ-vaishṇavâḥ.

19. saumyā́s tráyaḥ piçáṃgâḥ[1], sómâya rā́jne tráyaḥ sâráṃgâḥ[1], pârjanyā́ nábho-rûpâs[2], tisrò 'jā́ malhā́[1. 3] indrâṇyaí, tisró meshỳa âdityā́, dvâvâ-prithivỳâ mâlâṃgâs[1. 4] tûparā́ḥ ‖ 1 ‖ saumyâ, ékân ná viṃçatíḥ[5] ‖ 19 ‖

K. Aç. 9, 9. — Vs. 24, 6. — pârjanyâḥ — ajâḥ — âdityâḥ | dyâvâprithivyâ iti dyâvâ-prithivyâḥ.

20. vâruṇā́s tráyaḥ krishṇá-lalâmâ, váruṇâya rā́jne tráyo róhito-lalâmâ, váruṇâya riçā́-'dase[1] tráyo 'ruṇá-lalâmâḥ, çilpā́s tráyo vaiçva-devā́s, tráyaḥ príçnayaḥ sarva-devatỳâ, aindrâ-sûrā́ḥ çyéta-lalâmâs tûparā́ḥ ‖ 1 ‖ vâruṇâ, viṃçatíḥ[2] ‖ 20 ‖

K. Aç. 9, 10. — krishṇalâlâmâ iti krishṇa-lalâmâḥ — rohitalalâmâ iti rohita-lalâmâḥ — riçâdása iti riça-adáse — aindrâsûrâ ity aindrâ-sûrâḥ.

21. sómâya sva-rā́jne 'no-vâhā́v anaḍvā́hâv[1], indrâgní-

17. [1] ā́gn° C. [2] ohne avagraha.

18. [1] zum Accent s. Pâṇ. 6, 2, 8. [2] ohne avagraha.

19. [1] ohne avagraha. [2] nabhorûpâḥ aṃjanavarṇâḥ. [3] malhâḥ galastanâḥ. [4] so DFW, mâṃgálâḥ meine Abschrift von AC, mâlaṃgâḥ mahâkâyâḥ. [5] ohne Accent (!) ACDW.

20. [1] riçânâṃ lokahiṅsakânâṃ nâçayitre. [2] ohne Accent DW.

21. dvandvinaḥ paçûn âha. [1] ohne avagraha.

-bhyâm ojo-dā́bhyâm úshṭârâv[2], indrâgní-bhyâm bala-dā́bhyâṃ sîra-vâhā́v ávî[2-4], dvé[2] dhenū́[3] bhaumī́[3], dig-bhyó vádabe[3], dvé[2] dhenū́[3] bhaumī́[3], vairâjī́[1-3] purushī́[3], dvé[3] dhenū́[3] bhaumī́[3-4], vâyáva ârohaṇa-vâhā́v anaḍvā́hau[1], vâruṇī́[3] kṛishṇé[3-5] vaçé[3-5], arâḍyau[6] divyā́v ṛishabhaú parimaraú[7] ‖ 1 ‖ sómâya, cátustriṃçat ‖ 21 ‖

K. Aç. 10, 1. — anovâhâv ity ánaḥ-vâhau | anaḍvâhaú — ushṭârau — avî iti | dve iti | dhenû iti | bhaumî iti — vaḍâbe iti — vairâjî iti | purushî iti — vâyavé — vâruṇî iti | kṛishṇe iti | vaçe iti | arâḍyaú.

22. ékâdaça[1] prâtár gavyā́ḥ paçáva ā́ labhyante chā́galā́ḥ kalmā́shaḥ[2] kikidīvír[1-3] vidīgáyas[1-4] té tvâshṭrā́ḥ, saurī́r náva çvetā́ vaçā́ anû-bandhyâ[5] bhavanty, âgneyá aindrâ-'gná âçvinás té viçâla-yûpá[6] ā́ labhyante ‖ 1 ‖ ékâdaça, páñcaviṃçatiḥ ‖ 22 ‖

K. Aç. 10, 2. — çvetâḥ — anûbandhyā́ ity ánu-bandhyā́ḥ — viçâlayûpa iti viçâla-yûpe.

23. piçáṃgâs[1] tráyo vâsantā́ḥ, sâráṃgâs[1] tráyo graíshmâḥ, pṛíshantas tráyo vā́rshikâḥ, pṛíçnayas tráyaḥ çâradā́ḥ, pṛiçni-sakthā́s[2] tráyo haímantikâ, ava-liptā́s[3] tráyaḥ

---

21. [2] ushṭârau çakaṭavâhinoḥ sahakâritvena purogâmiyugavoḍhârau. [3] s. P. 4, 48-51. [4] sîravâhau lâṅgalavâhinau avî avisadṛiçau hrasvâv anaḍvâhau, bhûmer dhenudvayam, diçâm baḍavâdvayam, punar bhûmer dhenudvayam, virâḍdevatâyâḥ purushî manushyastriyau, punar bhûmer dhenudvayam. [5] kṛishṇamṛigajanîye (gegen Accent! übrigens wohl °jâtîye?) striyau vandhye. [6] arâḍyâv uchṛitaçṛiṅgau. [7] parimarau ubhayato maraṇayuktau, yasya paçor agrajo 'pi mṛitaḥ anujo 'pi mṛitaḥ.

22. uttame 'hny atirâtre 'nushṭheyân kâṅçcit paçûn âha. [1] ohne avagraha. [2] chăgalaḥ chăgârbhakaḥ, sa ca kalmâshaḥ kṛishṇavarṇamiçraḥ. [3] kikidîvis tittiriḥ. [4] vidigayaḥ kukkuṭaviçeshaḥ. [5] s. P. 3, 7. [6] madhyame yûpe 'tivistṛitâgnishṭhâkhye yûpe.

23. ṛitupaçûn âha. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 12. [3] avaliptâḥ saṃkîrṇavarṇâḥ.

çaiçirā́ḥ, saṃ-vatsarā́ya ní-vakshasaḥ[4] ‖ 1 ‖ piçáṃgâ, vi○, çatī́ḥ ‖ 23 ‖

K. Aç. 10, 8. — pṛiçnisakthâ iti pṛiçni-sakthâḥ.

híraṇyavarṇâ, apā́ṃ gráhân, bhûteshṭakā́ḥ, sajū́ḥ, saṃvatsarám úkhyam, prajā́patiḥ sá kshurápavir, agnér vaí díksháyâ, suvargā́ya[5] tā́ṃ yán ná, sûyáte[6], prajā́patir ṛitúbhí, róhitaḥ, pṛíçniḥ, çitibâhúr, únnataḥ, karṇā́ḥ, çuṇṭhā́, índrâyā́, 'dityai, saumyā́, vâruṇā́ḥ, sómâyaí, 'kâdaça, piçáṃgâs, tráyovi○çatiḥ ‖ 23 ‖

híraṇyavarṇâ (1, 1), bhûteshṭakā́ç (3, 1), chándo yát (5, 2), kánîyá○saṃ (8, 2), trivṛíd dhy ágnír[7] yád dvé[8] (10, 8), vâruṇā́ç (20, 1), cátuḥpañcâçat[9] ‖ 54 ‖[10]

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ‖

19. agnividhiḥ (Fortsetzung des uttaraṃ kâṇḍam 5, 7, 1-10 *).

1. [a] yó vā́ áyathâ-devatam agníṃ cinutá ā́ devā́tâbhyo[1] vṛiçcyate[2] pā́pîyân bhavati, yó yathâ-devatā́ṃ ná devā́tâbhya ā́ vṛiçcyate[2] vásîyân bhavaty; âgneyyā́ gâyatriyā́ prathamā́ṃ cítim abhí mṛiçet[3] trishṭúbhâ[1] dvitī́yâṃ jágatyâ tṛitī́yâm anu-shṭúbhâ caturthī́m pañktyā́[a] pañcamī́ṃ[4], yathâ-devatā́m evā́ 'gníṃ cinute[2] ná devā́tâbhya ā́ vṛiçcyate vásîyân bhavatī́; 'ḍâyai vā́ eshā́ ví-bhaktiḥ, paçáva íḍâ, paçú-bhir enam ‖ 1 ‖ cinute. [b] yó vaí prajā́-pataye prati-prócyâ 'gníṃ cinóti nā́ "rtim[1] ā́ 'rchaty[5]; áçvâv abhítas[1] tishṭhetâṃ kṛishṇá ut-tarátáḥ

23. [4] nivakshasaḥ nimnena vakshasâ yuktâḥ. [5] fehlt AC. [6] yánt (sic!) sûyáte W. [7] °vṛidhya° ACDW. [8] yadve A, fehlt DW. [9] cátuḥ pañcâçát DW. [10] ‖ 54 ‖ hiraṇyavarṇâḥ saṃvatsarâya nivakshasaḥ W.

* s. Ind. Stud. 3, 381. 389.

7, 1. citisparçâdikam. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] °ñtyâ A, °dbhyâṃ C (!). [4] agne devâ○ ihâ " vahety âgneyî gâyatrî, aganma mahâ manasâ yavishṭham iti trishṭup, medhâkâram iti jagatî, manushvat tvâ (shṭha tvâ Cod.) nidhîmahîty anushṭup, agnir hi vâjinam iti pañktiḥ, tâ etâ nâciketacayanaprakaraṇe yat te 'citam ity anuvâke (B. III, 11, 6, 3.) samâmnâsyamânatvât tatraiva vyâkhyâsyante. [5] s. P. 10, 9.

çvetó dákshiṇas, tā́v â-lábhyé 'shṭakâ úpa dadhyâd, etád vaí prajā́-pate rûpám, prâjâ-patyó 'çvaḥ, sâ-'kshā́d evá prajā́-pataye prati-prócyâ 'gním cinoti nā́ ''rtim[1] ā́ 'rchaty[b]; etád vā́ áhno rûpáṃ yác chvetó 'çvo rā́triyai kṛishṇá, etád áhnaḥ || 2 || rûpáṃ yád íshṭakâ rā́triyai púrîsham, íshṭakâ upa-dhâsyáñ chvetám[6] áçvam abhí mṛiçet[2] púrîsham upa-dhâsyán kṛishṇám, aho-râtrā́bhyâm evaí 'naṃ cinute. [c]hiraṇya-pâtrám mádhoḥ pûrṇáṃ dadâti, madhavyò 'sânī́ 'ti; sauryā́ citrá-vatyā́[7] 've ''kshate, citrám evá bhavati madhyáṃdiné[1]; 'çvam áva ghrâpayaty, asaú vā́ âdityá índra eshá prajā́-patiḥ[8], prâjâ-patyó 'çvas, tám evá sâ-'kshā́d ṛidhnoti || 3 || enam, etád áhno, 'shṭâcatvâriṃçac ca || 1 ||

[a] 5, 2, 10, 1. — [b] 5, 2, 6, 1. — K. 22, 8. — ciṇuṭe | eti — vṛiçcyaṭe — mṛiçet — iḍâyai — ârtim | eti | ṛichaṭi — vai | prajâpâṭer iti prajâ-paṭeḥ — yat | ishṭâkâḥ — madhavyâḥ | asâṇi — îkshaṭe.

2. [a]tvā́m agne vṛishabháṃ cékitânam púnar yúvânam janáyann upā́-''gâm[1] | asthûrí ṇo[2] gā́rha-patyâni santu tigména no bráhmaṇâ saú çiçâdhi || paçávo vā́ eté yád íshṭakâç, cítyâm-cityâm ṛishabhám úpa dadhâti, mithunám evā́ 'sya tád yajné karoti pra-jánanâya, tásmâd yûthé-yûtha ṛishabháḥ. [b]saṃ-vatsarásya prati-mā́ṃ yā́ṃ tvâ râtry upā́-''sate | pra-jā́ṃ su-vī́râṃ kṛitvā́ víçvam ā́yur vŷ açnavat || prâjâ-patyā́m || 1 || etā́m úpa dadhâtî, 'yáṃ vā́vaí[3] 'shaí 'kâ-'shṭakā́, yád evaí 'kâ-'shṭakā́yâm ánnaṃ kriyáte tád evaí 'táyā́ 'va runddha[4], eshā́ vaí prajā́-pateḥ

1. [6] °nchv° AW. [7] citraṃ devânâm ity eshâ saurî citraçabdayuktâ ca. [8] yo 'yaṃ citravatyâ pratipâdya âdityaḥ sa eva paramaiçvaryopetatvâd indraḥ prajânâm pâlakatvât prajâpatiḥ.

2. ṛishabheshṭakâdikam (ṛishabhâdînâm upadhânâdikam). [1] als Compositum. [2] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 2. [3] ohne avagraha. [4] °ṃdh° ACDW.

kâma-dúghâ, táyai 'vá yájamâno 'múshmiṅ lokè[5] 'gním duhe. [c]yéna devā́ jyótisho "rdhvā́ ud-ā́yan yénâ "dityā́ vásavo yéna rudrā́ḥ | yénā́ 'ṅgiraso mahimā́nam ânaçús ténai 'tu yájamânaḥ svastí[3] || suvar-gā́ya vā́ eshá lokā́ya || 2 || cîyate yád agnír; yéna devā́ jyótisho "rdhvā́ ud-ā́yann íty úkhyaṏ sám inddha[4], íshṭakâ evaí 'tā́ úpa dhatte vânaspatyā́ḥ[3] suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai. [d]çatā́-"yudhâya çatá-vîryâya çató-"taye 'bhimâti-shā́he | çatáṃ yó naḥ çarádo ájîtân[6] indro neshad[7] áti dur-itā́ni víçvâ || [e]yé catvā́raḥ patháyo deva-yā́nâ an-tarā́ dyā́vâ-pṛithivī́ vi-yánti | téshâṃ yó ájyânim[6] ájîtim â-váhât tásmai no devâḥ || 3 || pári datte 'há sárve || [f]grîshmó hemantá utá no vasantáḥ çarád varshā́ḥ suvitáṃ[3] no astu[6] | téshâm ṛitûnā́ṏ çatá-çâradânâṃ ni-vâtá eshâm ábhaye syâma || [g]idu-vatsarā́ya pari-vatsarā́ya saṃ-vatsa-rā́ya kṛiṇutâ[8] bṛihán námaḥ | téshâṃ vayáṏ su-mataú yaj-níyânâṃ jyóg ájîtâ áhatâḥ syâma || [h]bhadrā́n naḥ çréyaḥ sám anaishṭa devâs tváyâ 'vaséna sám açîmahi tvâ | sá no mayo-bhū́ḥ pito[9] || 4 || ā́ viçasva çáṃ tokā́ya tanúve syonáḥ || [i]ájyânîr etā́ úpa dadhâty, etā́ vaí devátâ[3] áparâ-jitâs, tā́ evá prá viçati naí 'vá jîyate. [k]brahma-vâ-díno vadanti: yád ardha-mâsā́ mā́sâ ṛitávaḥ saṃ-vatsará óshadhîḥ[8] pácanty átha kásmâd anyā́bhyo devátâbhya[3] âgrayaṇáṃ nír upyata íty; etā́ hí tád devátâ ud-ájayan, yád ṛitú-bhyo nir-váped devátâbhyaḥ sa-mádaṃ dadhyâd; âgrayaṇáṃ nir-úpyai 'tā́ ā́-hutîr juhoty, ardha-mâsā́n evá mā́sân ṛitū́nt saṃ-vatsarám prîṇâti, ná devátâbhyaḥ sa-mádam dadhâti; bhadrā́n naḥ çréyaḥ sám anaishṭa

---

2. [5] °nl° A, °ṃl° W. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17. [7] unbetont! (trotz: yáḥ). [8] so (°â) AW, s. P. 3, 10. [9] s. P. 4, 7. Whitney p. 102-104.

devâ íty âha, hutá-'dyâya yájamânasyá 'parâ-bhâvâya || 6 ||
prâjâpatyám, lokáya, devâḥ, pito, dadhyâd âgrayaṇám, páñcaviṃçatiç ca || 2 ||

[b] Ath. 3, 10, 3. Pâr. 3, 2. — [c] zu 5, 2, 1. — [d. e] Pâr. 3, 1. Gobh. 3, 8, 10. — [f] Pâr. 3, 2. Çâñkh. g. 4, 18. (Âçv. g. 2, 4, 14). — [g] Pâr. 3, 2. — [h] Pâr. 3, 1. Çâñkh. g. 3, 8. Gobh. 3, 8, 15. Kauç. 74. — upâgâm ity úpa-âgâm — naḥ — yûtheyûtha iti yûthe-yûthe — râtri | upâsâta ity úpa-âsâte — vâva | eshâ | ekâshṭakety éka-ashṭakâ — rumdhe — amushmin — devâḥ — ûrdhvâḥ | udâyann ity út-âyân — âdityâḥ — devâḥ — imdhe — çatâyúdhâyeti çata-âyudhâya — çatotâya iti çata-ûtaye | abhimâtishâha ity ábhimati-sâhé — ajîtân — neshat — ajyânim — datta | iha — nivâta iti ni-vâte — krinuta | brihat — bhadrât | naḥ — avasená — pito iti — etâḥ | vai — ardhamâsâ ity árdha-mâsâḥ — upyate — etâḥ — bhadrât — hutâdyâyeti huta-adyâya.

3. [a] índrasya vájro 'si vártra-ghnas tanû-pá naḥ prati-spaçáḥ[1] | yó naḥ purástâd[2] dakshiṇatáḥ[2] paçcád ut-taratò 'ghâ-yúr[3] abhi-dásaty etáṃ só 'çmânam richatu || devâ-'surâḥ sáṃ-yattâ âsan, té 'surâ dig-bhyá á 'bâdhanta, tán devá íshvâ ca vájreṇa cá 'pâ 'nudanta; yád vajríṇîr upa-dádhâtí 'shvâ cai 'vá tád vájreṇa ca yájamâno bhrátrivyân ápa nudate; dikshú 'pa || 1 || dadhâti, deva-purá evai 'tás tanû-pánîḥ páry ûhaté. [b] 'gnâ-vishṇû sa-joshase 'má vardhantu vâṃ gíraḥ | dyumnaír vájebhir á gatam || brahma-vâdíno vadanti: yán ná devátâyai[2] júhvaty átha kiṃ-devatyâ vásor dhárè 'ty, agnír vásus tásyai 'shá dhárâ, víshṇur vásus tásyai 'shá dhárâ, ''gnâ-vaishṇavyá 'rcá vásor dhárâṃ juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'nau sám ardhayaty, átho etám || 2 || evá ''-hutim âyátana-vatîṃ karoti, yát-kâma enâṃ juhóti tád evá 'va runddhe[4]. rudró

3. vajriṇishṭakopadhânam (citriṇyaç ca vasordhârâḥ). [1] zu sp° s. P. 6, 12. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 3, 2. [4] °ṃdh° ACDW.

vā́ eshá yád agnis, tásyai 'té[5] tanúvau ghorā́ 'nyā́ çivā́ 'nyā́, yác chata-rudrī́yaṃ juhóti yaí 'vā́ 'sya ghorā́ tanū́s tā́ṃ téna çamayati, yád vásor dhā́râṃ juhóti yaí 'vā́ 'sya çivā́ tanū́s tā́ṃ téna prîṇâti. yó vaí vásor dhā́râyai ‖ 3 ‖ prati-shṭhā́ṃ véda práty evá tishṭhati, yád ā́jyam uc-chíshyeta[6] tásmin brahmau-'danám pacet, tám brâhmaṇā́ç catvā́raḥ prā́ 'çnîyur, eshá vā́ agnír vaiçvânaró[2] yád brâhmaṇá, eshā́ khálu vā́ agnéḥ priyā́ tanū́r yád vaiçvânaráḥ, priyā́yâm evaí 'nâṃ tanúvâm práti shṭhâpayati[7]; cátasro dhenū́r dadyât, tā́bhir evá yájamâno 'múshmiñ lokè[8] 'gníṃ duhe ‖ 4 ‖ úpai, 'tā́ṃ, dhā́râyai, sháṭcatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

[b] 4, 7, 1, 1. — vajràḥ | asi — tanûpâ iti tanû-pâḥ | naḥ[9] — aghâyur ity àgha-yuḥ — saḥ | açmā́nam — te | asúrâḥ — eti | abâdhanta — tanûpâṇîr iti tanû-pâṇī́ḥ — ûhate | agnā́vishṇû ity agnā́-vishṇû — imâḥ — âgnâvaishṇavyety ā́gnâ-vaishṇavyâ | ṛicâ — atho iti — ete iti — sthâpayati.

4. [a] cíttiṃ juhomi mánasâ ghṛiténé 'ty âhā́, 'dâbhyâ vaí nā́mai 'shā́ "-hutir vaiçva-karmaṇī́, naí 'naṃ cikyânám bhrā́tṛivyo dabhnoty, átho devátâ[1] evā́ 'va runddhé[2]. [b] 'gne tám adyé 'ti pañktyā́[3] juhoti, pañktyā́[3] "-hutyâ yajna-mukhám ā́ rabhate. [c] saptá te agne[4] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ íty âha, hótrâ evā́ 'va runddhe[2]; 'gnír devébhyó 'pâ 'krâmad bhâga-dhéyam ‖ 1 ‖ ichámânas, tásmâ etád bhâga-dhéyam prā́ 'yachann, etád vā́ agnér agni-hotrám, etárhi khálu vā́ eshá jâtó yárhi sár-

3. [5] s. P. 4, 44. [6] Wurzel betont. [7] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [8] °nl° W, °ṃl° A. [9] also zwei Wörter, nicht tanû-pânaḥ.

4. homaviçeshá(s tisra âhutayaḥ) râshṭrabhṛidâkhyâ ishṭakâç ca. [1] ohne avagraha. [2] °ṃdh° ACDW. [3] °ñty° AC. [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 10. 1, 61.

vaç citó, jâtā́yai 'vā́ 'smâ ánnam ápi dadhâti, sá enam prîtáḥ prîṇâti, vásîyân bhavati. [d]**brahma-vâdíno vadanti**: yád eshá gā́rha-patyaç cîyáté 'tha kvâ 'syâ "-havanī́ya íty asā́v âdityá íti brûyâd, etásmin hí sárvâbhyo devátâbhyo[1] júhvati || 2 || yá evám vidvā́n agním cinuté sâ-'kshā́d evá devátâ ṛidhnoty. [e]**ágne yaçasvin**[1] **yáçase** '**mám** arpayé 'ndrâ-vatîm[b] ápa-citîm[c] ihā́ " vaha | ayám mûrdhā́ parameshṭhī́[1] su-várcâḥ samânā́nâm[1] uttamá-çloko astu[7] || bhadrám páçyanta úpa sedur ágre tápo dîkshā́m ṛíshayaḥ suvar-vídaḥ | tátaḥ kshatrám bálam ójaç ca jâtám tád asmaí devā́ abhí sám namantu || dhâtā́ vi-dhâtā́ paramā́ || 3 || utá sam-dṛík prajā́-patiḥ parameshṭhī́[1] vi-rā́jâ | stómâç chándâṃsi ni-vído ma âhur etásmai râshṭrám abhí sám namâma || abhy-ā́vartadhvam[8] úpa mé " 'ta sâkám ayáṃ çâstā́ 'dhi-patir vo astu[7] | asyá vi-jnā́nam ánu sáṃ rabhadhvam imám paçcā́d ánu jîvâtha sárve || **râshṭra-bhṛíta** etā́ úpa dadhâty, eshā́ vā́ agnéç cítî[9] râshṭra-bhṛít, táyai 'vā́ 'smin râshṭrám dadhâti, râshṭrám evá bhavati, nā́ 'smâd râshṭrám bhraṃçate || 4 || bhâgadhéyam, júhvati, paramā́, râshṭrám dadhâti, saptá ca || 4 ||

[a] 5, 5, 4, 3. — [b] 4, 4, 4, 7. — [c] 4, 6, 5, 5. — adā́bhyâ | vai — athọ iti — dẹvatā́ḥ | ṛidhnọtị — indrā́vatîm itîndrâ-vạtîm — ịha | eti | vạhạ — ạbhi | sam iti | nạmạntụ — mẹ | âhụḥ — ạbhi | sam iti | nạmâmạ | ạbhyâvârtadhvạm ity ábhi-âvârtadhvam | upeti | mậ | eti | itạ — çậstâ — anú | sam iti | rạbhạdhvạm — citiḥ[9].

5. [a]yáthâ vaí putró jâtó mriyáta evám vā́ eshá mriyate yásyâ 'gnír úkhya ud-vā́yati; yán nir-manthyam

---

4. [5] s. P. 3, 3. [6] °ttîm C hinter iti. [7] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17. [8] als Compositum. [9] so ADW, °ttiḥ C.

5. punaḥparîndhanâdi.

kuryā̆d ví chindyâd bhrā̆tṛivyam asmai janayet, sá evá púnaḥ parī̆-'dhyaḥ, svā̆d evaí 'naṃ yóner janayati, nā̆ 'smai bhrā̆tṛivyaṃ janayati. támo vā̆ etáṃ gṛihṇâti yásyâ 'gnír úkhya ud-vā̆yati, mṛityús támaḥ, kṛishṇáṃ vā̆saḥ kṛishṇā̆ dhenúr dákshiṇâ, támasâ ‖ 1 ‖ evá támo mṛityúm ápa hate. híraṇyaṃ dadâti, jyótir vaí híraṇyaṃ, jyótishai 'vá támó 'pa haté, 'tho téjo vai híraṇyaṃ, téja evā̆ "tmán dhatte. [b] súvar ná[1] gharmáḥ svā̆hâ[2], súvar nā̆[1] 'rkáḥ svā̆hâ, súvar ná çukráḥ svā̆hâ, súvar ná[1] jyótiḥ svā̆hâ, súvar ná[1] sū̆ryaḥ svā̆hâ. 'rkó vā̆ eshá yád agnír asā̆v âdityáḥ ‖ 2 ‖ açva-medhó, yád etā̆ ā̆-hutîr juhóty arkâ-'çvamedháyor evá jyótîɷshi sáṃ dadhâty; eshá ha t' vā̆[3] arkâ-'çvamedhī̆ yásyai 'tád agnaú kriyáta. [c] ā̆po vā̆ idám ágre salilám âsît, sá etā̆m prajā̆-patiḥ prathamā̆ṃ cítim apaçyat tā̆m úpâ 'dhatta tád iyám abhavat. táṃ viçvá-karmâ 'bravîd: úpa tvā̆ " 'yânī̆ 'ti, né 'há lokò 'stī̆ 'ti ‖ 3 ‖ abravît; sá etā̆ṃ dvitī̆yâṃ cítim apaçyat tā̆m úpâ 'dhatta tád antáriksham[2] abhavat. sá yajnáḥ prajā̆-patim abravîd: úpa tvā̆ " 'yânī̆ 'ti, né 'há lokò 'stī̆ 'ty abravît; sá viçvá-karmâṇam abravîd: úpa tvā̆ " 'yânī̆ 'ti, kéna mo 'paí-"shyasī̆[4] 'ti, díçyâbhir íty abravît, tám díçyâbhir upaí-"t[4], tā̆ úpâ 'dhatta, tā̆ díçaḥ ‖ 4 ‖ abhavant. sá parameshṭhī̆[3] prajā̆-patim abravîd: úpa tvā̆ " 'yânī̆ 'ti, né 'há lokò 'stī̆ 'ty abravît, sá viçvá-karmâṇaṃ ca yajnáṃ câ 'bravîd: úpa vâm ā̆ 'yânī̆ 'ti, né 'há lokò 'stī̆ 'ty abrûtâɷ, sá etâṃ tṛitī̆yâṃ cítim apaçyat, tā̆m úpâ 'dhatta, tád asā̆v abhavat. sá âdityáḥ prajā̆-patim abravîd: úpa tvâ ‖ 5 ‖ ā̆ 'yânī̆ 'ti,

---

5. [1] so (°r na) AW, s. schol. zu P. 7, 2 p. 172. [2] ohne avagraha. [3] so AW, s. P. 5, 13. [4] als Compositum (mit upa + â).

né 'há lokò 'stí 'ty abravît, sá viçvá-karmâṇaṃ ca yajnáṃ
câ 'bravîd: úpa vâm ắ 'yânî 'ti, né 'há lokò 'stí 'ty abrû-
tâᴗ; sá parameshṭhínam[3] abravîd: úpa tvắ '' 'yânî 'ti,
kéna mo 'paí-''shyasî[4] 'ti, lokam-pṛiṇáyé 'ty abravît, táṃ
lokam-pṛiṇáyo 'paí-''t[4], tásmâd áyâtayâmnî lokam-pṛiṇắ,
'yâta-yâmâ hy asaú || 6 || âdityáḥ. tắn[5] ṛíshayo 'bruv-
ann: úpa va ắ 'yâmé 'ti, kéna na upaí-''shyathé[4] 'ti, bhûmné
'ty abruvan, tắn dvắbhyâṃ citî-bhyâm[6] upắ-''yant[4];
sá páñca-citîkaḥ sám apadyata. yá eváṃ vidvắn agníṃ
cinuté bhúyân evá bhavaty abhí 'mắṅ lokắṅ[7] jayati[8]
vidúr enaṃ devắ, átho etắsâm evá devátânâᴗ sắyujyaṃ[2]
gachati || 7 || támasâ, ''dityò, 'stí 'ti, díça, âdityắḥ prajắpatim abravîd
úpa tvâ, 'saú, páñcacatvâriᴗçao ca || 5 ||

[b] K. 40, 13. Vs. 18, 50. Ç. 9, 4, 2, 18-26. — jâtaḥ | mriyatè
— yat | nirmanthyàm iti niḥ-manthyàm — parîdhya iti pari-
-idhyàḥ — atho iti — suvàḥ | na — ha | tu | vai — kri-
yatè — tvâ | eti | ayâni | iti | na | iha | lokaḥ | asti | iti
tvâ | eti | ayâni — tvâ | eti | ayâni — mâ | upaishyasîty
úpa-aishyási — upaid ity úpa-ait — tvâ | eti | ayâni —
ayâtayâmety ayâta-yâmâ | hi — abruvan — vaḥ | eti |
ayâma — upaishyathety úpa-aishyàtha — bhûmnâ — citî-
bhyâm iti citi-bhyâm | upâyann ity úpa-âyàn — abhîti |
imân | lokân — atho iti.

6. [a] váyo vắ agnír, yád agni-cít pakshíṇo 'çnîyắt tám
evắ 'gním adyâd ắrtim[1] ắ 'rchet[2]; saṃ-vatsaráṃ vratáṃ
caret, saṃ-vatsaráᴗ hí vratáṃ nắ 'ti. [b] paçúr vắ eshá
yád agnír, hinásti khálu vaí tám paçúr yá enam purástât[1]
pratyáñcam[2] upa-cárati, tásmât paçcắt prắṅ[1] upa-cárya

5. [5] tân prajâpativiçvakarmayajnaparameshṭhyâdityân. [6] s. P. 3, 7.
[7] °nl° AW. [8] °ṃj° A, °nj° W.
6. vratacaraṇâdikam (vrateshṭakâpraçaṅsâ). [1] ohne avagraha.
[2] so (ârch°) AW, s. P. 10, 9.

âtmáuó 'hiṃsâyai. [c] téjo 'si téjo me yacha pṛithivī́ṃ yacha ‖ 1 ‖ pṛithivyaí mâ pâhi, jyótir asi jyótir me yachâ 'ntárikshaṃ[1] yachâ 'ntárikshân mâ pâhi, súvar asi súvar me yacha dívaṃ yacha divó mâ pâhī́ 'ty âhai, 'tā́bhir vā́ imé lokā́ ví-dhṛitâ; yád etā́ upa-dádhâty eshā́ṃ lokā́nâṃ ví-dhṛityai. svayam-âtṛiṇṇā́ upa-dhā́ya hiraṇye-'shṭakā́ úpa dadhâtî, 'mé vaí lokā́ḥ svayam-âtṛiṇṇā́ jyótir híraṇyaṃ; yát svayam-âtṛiṇṇā́ upa-dhā́ya ‖ 2 ‖ hiraṇye-'shṭakā́ upa-dádhâtî 'mā́n evaí 'tā́bhir lokā́ñ jyótishmataḥ[3]·[1] kuruté 'tho etā́bhir evá 'smâ imé lokā́ḥ prá bhânti. [d] yā́s te agne[4] sū́rye rúca ud-yató dívam â-tanvánti raçmí-bhiḥ | tā́bhiḥ sárvâbhî rucé jánâya nas kṛidhi[5] ‖ yā́ vo devâḥ sū́rye rúco góshv áçveshu yā́ rúcaḥ | índrâ-'gnî tā́bhiḥ sárvâbhî rúcaṃ no dhatta bṛihaspate[1] ‖ rúcaṃ no dhehi ‖ 3 ‖ brâhmaṇéshu rúcaṃ rā́ja-su nas kṛidhi[5] | rúcaṃ viçyèshu çûdréshu máyi dhehi rucā́ rúcam ‖ dvedhā́[1] vā́ agníṃ cikyânásya yáça indriyáṃ gachaty agníṃ vâ citám îjânáṃ vâ; yád etā́ ā́-hutîr juhóty âtmánn evá yáça indriyáṃ dhatta. [e] îçvaró vā́ eshá ā́rtim[1] ā́-'rtor yò 'gníṃ cinvánn adhi-krā́mati; tát tvâ yâmi bráhmaṇâ vándamâna íti vâruṇyá 'rcā́ ‖ 4 ‖ juhuyâc, chā́ntir evaí 'shā́ 'gnér gúptir âtmáno. [f] havísh-kṛito vā́ eshá yò 'gníṃ cinuté, yáthâ vaí haví skándaty eváṃ vā́ eshá skandati yò 'gníṃ citvā́ stríyam upaí-'ti, maitrâ-varuṇyā́ ''mí-kshayâ[1] yajeta maitrâ-varuṇâtâm[6] evó 'pai 'ty âtmánó 'skandâya. [g] yó vā́ agním ṛitu-sthā́ṃ[7] véda 'rtúr-ṛitur asmai kálpamâna eti práty evá tishṭhati; saṃ-vatsaró vā́ agníḥ ‖ 5 ‖ ṛitu-sthā́s[7], tásya vásantaḥ çíro grîshmó dá-

6. [3] °ṃjy° A, °ñjy° W. [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 10. [5] so (°s k°) AW, s. P. 8, 25. [6] mitrâvaruṇasambandhitâm. [7] s. P. 6, 7.

kshiṇaḥ pakshó varshā́ḥ púchaꞷ çarád út-taraḥ pakshó hemantó mádhyam pûrva-pakshā́ç cítayo 'para-pa-kshā́ḥ púrîsham aho-râtrā́ṇî 'shṭakâ, eshá vā́ agnír ṛitu-sthā́, yá evám̐ véda 'rtúr-ṛitur asmai kálpamâna eti práty evá tishṭhati. [b] prajā́-patir vā́ etám̐ jyaíshṭhya-kâmo nỳ adhatta, táto vaí sá jyaíshṭhyam agachad; yá evám̐ vidvā́n agním̐ cinuté jyaíshṭhyam evá gachati || 6 || pṛi-thivī́m yacha, yát svayamâtṛiṇṇā́ upadhā́ya, dheby, ṛicā́, 'gníç, cinuté, trī́ṇi ca || 6 ||

[b] 5, 2, 6, 1. — [c] 5, 2, 8, 1. — [d] 5, 4, 9, 1. K. 40, 18. Vs. 18, 46-48. Ç. 9, 4, 12-14. Kâ. 18, 6, 6. — [e] 5, 2, 6, 1. Vs. 18, 49. Ç. 9, 4, 2, 15-17. — ârtim | eti | ṛichet — na | atíti — ahiꞷ-sâyai — antarikshât | mâ — lokâḥ | vidhṛitâ iti vi-dhṛitâḥ svayamâtṛiṇṇâ iti svayam-âtṛiṇṇâḥ | jyotiḥ — atho iti — sarvābhiḥ — naḥ | kṛidhi — yâḥ | vaḥ — yâḥ | rucâḥ — sarvābhiḥ — naḥ | kṛidhi — dvedhâ — dhatte — ârtor ity â-artoḥ — tat | tvâ — vâruṇyâ | ṛicâ — havishkṛita iti haviḥ-kṛitaḥ — vai | haviḥ — eshaḥ — eva | upeti | eti — askándâya — ṛitusthâm ity ṛitu-sthâm | vedá — ṛitusthâ ity ṛitu-sthâḥ | yaḥ — vedá.

7. [a] yád ā́-kûtât sam-ásusrod dhṛidó vâ mánaso vâ sám-bhṛitam̐ cákshusho vâ | tám ánu pré 'hi su-kṛitásya lokám̐ yátrá 'rshayaḥ prathama-jā́ yé purâṇā́ḥ || [b] etáꞷ sadha-stha pári te dadâmi yám â-váhâc cheva-dhím̐ jâtá-vedâḥ | anv-âgantā́ yajná-patir vo átra[1] táꞷ sma jânîta paramé vỳ-oman || [c] jânītā́d enam paramé vỳ-oman dévâḥ sadha-sthâ vidá rûpám asya | yád â-gáchât || 1 || pathí-bhir deva-yā́-nair ishṭâ-pûrté[2] kriṇutâd âvír asmai || [d] [3] sám prá cyava-dhvam ánu sám prá yâtā́ 'gne pathó deva-yā́nân kṛiṇu-

---

7. âkûtyâhutimantrâḥ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [2] s. P. 4, 11; und zu dem â P. 3, 6. Whitney p. 89. [3] so schon IV, 7, 18, 4.

dhvam[4] | asmínt sadhá-sthe ádhy[5] út-tarasmin víçve devâ yájamânaç ca sîdata || [e]pra-staréṇa pari-dhínâ srucā́ védyâ ca barhíshâ | ṛicé 'mám yajnáṃ no vaha[6] súvar devéshu gán-tave || [f]yád ishṭám yát parâ-dā́naṃ yád dattáṃ yā́ ca dá-kshiṇâ | tát || 2 || agnír vaiçva-karmaṇáḥ súvar devéshu no dadhat || [g] [3]yénâ[7] sahásraṃ váhasi yénâ 'gne sarva-ve-dasám | téne 'máṃ yajnáṃ no vaha súvar devéshu gán-tave || [h]yénâ 'gne dákshiṇâ yuktā́ yajnáṃ váhanty ṛitvíjaḥ[8] | téne 'máṃ yajnáṃ no vaha súvar devéshu gántave || [i]yénâ 'gne su-kṛítaḥ pathā́ mádhor dhā́râ vy-ânaçúḥ | téne 'máṃ yajnáṃ no vaha súvar devéshu gántave || [k]yátra dhā́râ ánape-'tâ mádhor ghṛitásya ca yā́ḥ | tád agnír vaiçva-kar-maṇáḥ súvar devéshu no dadhat || 3 || âgáchât, tád, vyânaçús téne 'máṃ yajnáṃ no vaha súvar devéshu gántave, cáturdaça || 7 ||

K. 40, 13. — Vs. 18, 58-65. Ç. 9, 5, 1, 42-51. Kâ. 18, 6, 22. — hṛidaḥ — anú | preti | ibi — yatrà | ṛisháyaḥ | pratha-majâ iti prathama-jâḥ — âvahâd ity ā́-vahāt — anvâgan-tety ànu-âgantâ — vyòmann iti vi-oman — sadhasthâ iti sadha-sthâḥ | vida — ishṭâpûrte itī́shṭâ-pûrte[1] — sam | preti | cyavadhvam | anv iti | sam | preti | yâta | agnè — adhîti — devâḥ — ṛicâ | imam — gantàve — dakshiṇâḥ | yuktâḥ — dhârā́ḥ — anàpetâ ity anàpa-itâḥ.

8. [a]yā́s te agne[1] sam-ídho yā́ni dhā́ma yā́ jihvā́ jâta-vedo yó arcíḥ[2] | yé te agne[1] meḍáyo yá índavas tébhir âtmā́naṃ cinuhi pra-jânán || utsanna-yajnó vā́ eshá yád agníḥ, kíṃ vā́ 'hai 'tásya kriyáte kíṃ vâ ná; yád vā́ adhvaryúr agnéç cinvánn antar-éty âtmáno vaí tád

---

7. [4] Plural! aber agne Voc. Sgl.! [5] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. I, 61. [6] vaḥ C, s. Anm. [7] zu I, 8, 22, 3. [7] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [8] ohne avagraha.

8. svayaṃcitiç ca kûrmâdiḥ. [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 10. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17.

antár eti; yā́s te agne[1] sam-ídho yā́ni || 1 || dhāmé 'ty âhai, 'shā́ vā́ agnéḥ svayam-citír, agnír evá tád agníṃ cinoti, nā́ 'dhvaryúr âtmáno 'ntár eti. [b] cátasra ā́çâḥ prá carantv agnáya imáṃ no yajnáṃ nayatu pra-jânán | ghṛitám pínvann ajáraᴗ su-vī́ram bráhma sam-íd bhavaty ā́-hutînâm || suvar-gā́ya vā́ eshá lokā́yó 'pa dhîyate yát kûrmáç; cátasra ā́çâḥ prá carantv agnáya íty âha || 2 || díça evaí 'téna prá jânâtî; 'máṃ no yajnáṃ nayatu pra-jânánn íty âha, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-nîtyai; bráhma sam-íd bhavaty ā́-hutînâm íty âha, bráhmaṇâ vaí devā́ḥ suvar-gáṃ lokám âyan, yád bráhmaṇ-vatyo 'pa-dádhâti bráhmaṇai 'vá tád yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti. [c] prajā́-patir vā́ eshá yád agnís, tásya pra-jā́ḥ paçávaç chándâᴗsi rûpáᴗ, sárvân várṇân íshṭakânâṃ kuryâd, rûpéṇai 'va pra-jā́m paçū́ñ chándàᴗsy[3] áva runddhé[4]; 'tho pra-jā́bhya evaí 'nam paçú-bhyaç chándo-bhyo 'va-rúdhya cinute || 3 || eti yā́s te agne samídho yā́ny, agnáya íty âhé, 'shṭakânâᴗ, shóḍaça ca || 8 ||

[a] 5, 2, 6, 1. K. 40, 5. — [b.c] 5, 2, 8, 1. — yâ | jihvâ — meḍayáḥ | ye — vâ | ahà | etasyà | kriyatè — agnayáḥ — abhinī́tyâ ity abhi-nîtyai — brahmáṇvatyeti brahmáṇ[5]-vatyâ — rumdhe | atho iti.

9. [a] máyi gṛibhṇâmy ágre agníᴗ[1] râyás póshâya[2] su-prajâs-tvā́ya su-vī́ryâya | máyi pra-jā́m máyi várco dadhâmy árishṭâḥ syâma tanúvâ su-vī́râḥ || yó no agníḥ[3] pitaro hṛit-sv antár ámartyo mártyâᴗ[4] â-vivéça | tám âtmán

---

8. [3] °nch° A. [4] °ṃdh° ACDW. [5] s. P. 13, 18.

9. agnigrahaṇâdikam (agnigrahaḥ sarvamukhaṃ sapritam [?]). [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 16. [2] so (°s p°) AW, s. P. 8, 29. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 18. 9. [4] so (°âᴗ) AW, s. P. 9, 21. 22. 24. Whitney p. 222. 225.

pári gṛihṇîmahe vayám mā́ só asmā́ᴗ[3 u. 4] ava-hā́ya párâ gât ‖ yád adhvaryúr âtmánn agním ágṛihîtvâ 'gním cinu= yā́d yò 'sya svò 'gnís tám ápi ‖ 1 ‖ yájamânâya cinu= yâd, agníṃ khálu vaí paçávó 'nū́ 'pa tishṭhante 'pa= -krā́mukâ asmât paçávaḥ syur; máyi gṛihṇâmy ágre agním[5] íty âhâ, "tmánn evá svám agníṃ dâdhâra nā́ 'smât paçávó 'pa krâmanti. [b]brahma-vâdíno vadanti: yán mṛíc cā́ "paç câ 'gnér anâdyám átha kásmân mṛidā́ câ 'd-bhíç câ 'gníç cī́yata íti; yád ad-bhíḥ saṃ-yaúti ‖ 2 ‖

ā́po vaí sárvâ devátâ[6] devátâbhir evaí 'naᴗ sáᴗ sṛijati, yán mṛidā́ cinótî 'yáṃ vā́ agnír vaiçvânarò[6] 'gnínai 'vá tád agníṃ cinoti. [c]brahma-vâdíno vadanti: yán mṛidā́ câ 'd-bhíç câ 'gníç cī́yáté 'tha kásmâd agnír ucyata íti; yác chándo-bhiç cinóty, agnáyo vaí chándâᴗsi, tásmâd agnír ucyaté; 'tho iyáṃ vā́ agnír vaiçvânaró[6] yát ‖ 3 ‖

mṛidā́ cinóti tásmâd agnír ucyate. [d]hiraṇye-'shṭakā́ úpa dadhâti, jyótir vaí híraṇyaṃ, jyótir evā́ 'smin dadhâty; átho téjo vaí híraṇyaṃ, téja evā́ "tmán dhatte. yó vā́ agníᴗ sarváto-mukhaṃ cinuté sárvâsu pra-jā́sv ánnam atti sárvâ díço 'bhí jayati; gâyatrī́m purástâd[7] úpa da= dhâti[7] trishṭúbhaṃ[6] dakshiṇató[6] jágatîm paçcā́d anu= -shṭúbham ut-taratáḥ paṅktím[8] mádhya, eshá vā́ agníḥ sarváto-mukhas, táṃ yá eváṃ vidvā́ᴗç cinuté sárvâsu pra-jā́sv ánnam atti[7] sárvâ díço 'bhí jayaty, átho diçỳ evá díçam prá vayati, tásmâd diçí dík pró-'tâ ‖ 4 ‖ ápi, saṃ-yaúti, vaiçvânaró yád, eshá vaí, páñcaviᴗçatiç ca ‖ 9 ‖

râ̱yaḥ | poshā́ya | supra̱jâ̱stvâyeti suprajâ̱ḥ-tvâyá — martyā́n — a̱smân — yaḥ | a̱sya | svaḥ — anú | upeti | ti̱shṭha̱nte — yat | mṛit | ca̱ | âpáḥ — cī́ya̱te — sarvā́ḥ |

9. [5] so (°e a°) W, °e 'gníṃ A. [6] ohne avagraha. [7] unbetont. [8] °ṅt° AC.

devatâḥ — yat | mṛidâ — ucyate | iti — atho iti — atti | sarvâḥ — madhyè — proteti pra-utâ.

10. prajā́-patir agním asṛijata, sò 'smât sṛishṭáḥ prā́ṅ[1] prā́ 'dravat tásmâ áçvam práty âsyat, sá dakshiṇā́ " 'vartata tásmai vṛishṇím práty âsyat, sá pratyáṅṅ[1] ā́ 'vartata tásmâ ṛishabhám práty âsyat, sá údaṅṅ[1] ā́ 'vartata tásmai bastám práty âsyat, sá ûrdhvò 'dravat tásmai púrusham práty âsyad; yát paçu-çîrshā́ṇy upa-dádhâti sarváta[1] evaí 'nam || 1 || ava-rúdhya cinuta. etā́ vaí prâṇa-bhṛítaç cákshushmatîr[1] íshṭakâ yát paçu-çîrshā́ṇi, yát paçu-çîrshā́ṇy upa-dádhâti tā́bhir evá yájamâno 'múshmiṅ loké[2] prā́ 'ṇity[3] átho tā́bhir evā́ 'smâ imé lokā́ḥ prá bhânti. mṛidā́ 'bhi-lípyó 'pa dadhâti medhya-tvā́ya. paçúr vā́ eshá yád agnír ánnam paçáva, eshá khálu vā́ agnír yát paçu-çîrshā́ṇi; yáṃ kâmáyeta: kánîyo 'syā́ 'nnam || 2 || syâd íti saṃ-tarā́ṃ tásya paçu-çîrshā́ṇy úpa dadhyât kánîya evā́ 'syā́ 'nnam bhavati, yáṃ kâmáyeta: samā́vad[1] asyā́ 'nnaṃ syâd íti madhyatás[1] tásyó 'pa dadhyât samā́vad evā́ 'syā́ 'nnam bhavati, yáṃ kâmáyeta: bhū́yo 'syā́ 'nnaṃ syâd íty ánteshu tásya vy-udū́hyó 'pa dadhyâd antatá[1] evā́ 'smâ ánnam áva runddhe[4] bhū́yo 'syā́ 'nnam bhavati || 3 || enam, asyā́ 'nnam, bhū́yo 'syā́ 'nnam bhavati || 10 ||

pratîti | âsyat — dakshiṇâ | eti | avartata — ûrdhvaḥ | adravat — cinute | etâḥ — ishṭakâḥ — amushmin — aniti | atho iti — vyudûhyeti vi-udûhyà.

---

10. viçeshaḥ paçuçîrsheshu. [1] ohne avagraha. [2] °nl° AW. [3] so (ṇ) AW, s. P. 7, 5. [4] °ṃdh° ACDW.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 5, 7, 11-26*).

11. stegā́n[1] dáoshṭrâbhyâm, maṇḍū́kâñ jámbhyebhir[2], ā́dakâṃ[3] khâdénó[4], "rjao sao-sûdénā́[5], 'raṇyaṃ jā́mbîlena[6], mṛídam barsvebhiḥ[7], çárkarâbhir[8] ávakâm, ávakâbhiḥ[9] çárkarâm, utsâdéna[10] jihvā́m, ava-krandéna[11] tā́luo, sárasvatîṃ[12] jihvâ-'gréṇa ‖ 1 ‖ stegā́n, dvā́vioçatiḥ ‖ 11 ‖

K. Aç.[13] 13, 1. — Vs. 25, 1. — stegân — ûrjâm — arâṇyam.

12. vā́jao[1] hánû-bhyâm[2], apá âsyenâ, "dityā́ñ chmáçru-bhir[3], upa-yâmám[4] ádhareṇ' óshṭhena[5], sád[6] út-tareṇā́, 'ntareṇâ 'nû-kâçám[2 u. 7], pra-kâçéna bā́hyao[8], stanayitnúṃ nir-bâdhéna[9], sûryâ-'gnī́[10] cákshur-bhyâṃ, vi-dyútau kanā́nakâbhyâm[11], açánim mastíshkeṇa, bálam majjá-bhiḥ ‖ 1 ‖ vā́jam, pā́ñcavioçatiḥ ‖ 12 ‖

K. Aç. 13, 2. — Vs. 25, 1. — hanū́bhyâm iti hanú-bhyâm — âdityân — adhàreṇa | oshṭhéna — anûkâçam ity ànu-kâçam — vidyutâv iti vi-dyutaù | kanànàkâbhyâm.

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 383. 384. 390.

11-26. açvamedhâñgamantrâḥ; 11-24. çarîrahomâḥ. [1] °mân W pr. m., °gâṃ A. stegâḥ kshudrajantuviçeshâ gokarṇagâ iti loke prasiddhâḥ. [2] °ṃj° W, °nj° A. jambhyâḥ pârçvadantâḥ. [3] âdakâ bhakshayitrî prâṇâbhimâninî devatâ. [4] khâdo bhakshaṇahetur dantaviçeshaḥ. [5] saṃsûdaṃ saṃtatakshharaṇo nâsikâdiḥ. [6] jâmbîlam âmâçayaḥ yatra bhakshitaṃ tṛiṇaṃ nidhîyate tat. [7] barsvā́ (!) dantamûlamâṅsâdîni. [8] çarkarâḥ tatsadṛiçâni kaṭhinâsthîni (°sthâni Cod.). [9] avakâḥ çaivâlasadṛiçâni mâṅsâni. [10] utsâda (utsâddhada Cod.) uccapradeçaḥ. [11] avakrandaḥ ântaraṃ kâdhika(?)çabdâbhivyaktisthânam. [12] ohne avagraha. [13] auch hier stimmt K. durchweg, bis auf geringe Differenzen, genau zu Ts., während Vs. sehr abweicht.

12. [1] vâjo 'nnam. [2] s. P. 3, 7. [3] °nchm° AW, s. P. 5, 37, Whitney p. 156. [4] upayâmaḥ pṛithivî, iyaṃ vâ upayâma iti çrutyantarât. [5] so (°reṇo°) AW, s. P. 10, 14. [6] sachabdena dyaur ucyate, sîdanty asyâm puṇyakṛita iti vyutpatteḥ. [7] antaram oshṭhayor madhyaḥ (!), anûkâçaṃ dyâvâpṛithivyor madhyaṃ, anu krameṇa kâçante bhâsante jyotiṅshy asminn iti vyutpatteḥ. [8] prakâço 'bhyantaram prakâçasthânam, bâhyam brahmâṇḍâd bahiḥsthânam. [9] nirbâdho gamanakâlinaḥ çabdaḥ. [10] s. P. 4, 36. [11] kanânake akshisthe kṛishṇamaṇḍale.

13. kûrmăñ chaphaír[1], achálàbhiḥ[2] kapíñjalànt[3]. sāma kúshṭhikâbhir[4], javáṃ[5] jáñghàbhir, agadáṃ[6] jănu-bhyàṃ, vîrýaṃ kubăbhyàm[7], bhayám pra-câlăbhyàṃ[8], gúho 'pa-pakshăbhyàm[9], açvinâv áɷsâbhyàm, ádítiɷ[10] çírshṇă, nír-ṛitiṃ nír-jàlmakena[11] çîrshṇă ‖ 1[12] ‖ kûrmân. tráyovíɷçatiḥ[13] ‖ 13 ‖

K. Aç. 13, 3. — guhă ¦ upapakshâbbyàm ity úpa-pakshâbhyăm.

14. yóktraṃ gṛídhràbhir[1], yugám ă-natena[2], cittám mányâbhiḥ[3], saṃ-kroçăn[4] prâ-'ṇaíḥ, pra-kâçéna tvácam[5], parâ-kâçénă 'ntarâm[6], maçákân kéçair, índraɷ sv-ápasâ vá-hena[7], bṛíhaspátiɷ[8] çakuni-sâdéna[9], rátham ushṇíhâbhiḥ[10] ‖ 1[11] ‖ yóktram, ékaviɷçatiḥ ‖ 14 ‖

K. Aç. 13, 4. — Vs. 25, 2. 3. — manyăbhiḥ.

15. mitră-váruṇau çróṇî-bhyâm[1], indrâ-'gní çikhaṇḍă-bhyâm[2], índrâ-bṛíhaspátî ûrú-bhyâm[3], índrâ-víshṇû ashṭhî-vád-bhyâɷ[4], savităram púchena, gandharvăñ chépenâ[5], 'psa-ráso mushkăbhyâm, pávamânam pâyúnâ, pavítram pótrâ-

---

13. [1] °ncb° AFW. [2] achalâḥ çaphala(!)mâṅsâni. [3] ohne avagraha. [4] sâma gĭtĭ (!), kushṭhikâḥ prakoshṭhârogyâ (?) jânuni (?) jaṃghâbhyâm adhaḥpradeçaḥ. [5] javo vegaḥ. [6] agadaṃ ârogyam. [7] kuhâ hastayor madhyasaṃdhî. [8] pracâlau pâdayor upari pradeçau. [9] guhâ guhanî (?), upapakshau pârçve. [10] aditir bhûmiḥ. [11] nirjâlmakena keçararahitena. [12] ‖ 3 ‖ W. [13] so (°rmântr°) W, °rmâ tr° AC, °rmâṃ tr° D; man erwartet *hier* °rmâɷs tr°.

14. [1] gṛidhrâḥ kakshâḥ. [2] ânataṃ grîvâpradeçaḥ. [3] manyâ grîvârekhâḥ. [4] saṃkroçâḥ ghoshâḥ. [5] prakâço bâhyaṃ rûpaṃ, tvak vâg(! tvag°)indriyâbhimâninî. [6] parákâço 'bhyantaraṃ rûpam, antarâ âbhyantarapradeçâbhimâninî. [7] svapasâ vahena çobhanavyâ-pâreṇa aṃgavalena (!). [8] ohne avagraha. [9] s. P. 6, 7. çakunisâdaḥ pṛishṭhaṃ, yatra çakunayaḥ çaktâ vîrâḥ (!) sîdanti. [10] ushṇihâ ratha-vâhanadeçaḥ. [11] ‖ 4 ‖ W.

15. [1] s. P. 3, 7. çroṇî jaghanagate mâṅse. [2] s. P. 4, 36; çi-khaṇḍe tato 'py adhastane. [3] s. P. 4, 35; ûrû tato 'py adhastane. [4] s. P. 4, 5; ashṭhîvati jaṃghayoḥ pṛishṭhabhâgagate mâṅse (!). [5] °nch° AW; °phena C.

bhyâm[6], â-krámaṇaᴗ sthûrā̆bhyâm[6], prati-krámaṇaṃ kú-shṭhâbhyâm[6] || 1 || mitrā̆váruṇau, dvā̆viᴗçatiḥ || 15 ||[7]

K. Aç. 13, 5. — Vs. 25, 7. — çroṇī̆bhyâm iti çroṇī-bhyâm — indrâgnî[2] itī̆ndra-agnî — indrâbṛihaspatî[3] itîndrā̆-bṛihaspatī̆ — indrâvishṇû[4] itîndrā̆-vishṇū̆ — gandharvân | çepèna.

16. índrasya kroḍó[1], 'dityai pâjasỳaṃ[2], diçā̆ṃ jatrávo[3], jîmū̆tân hṛidayau-"paçā̆bhyâm[4], antárikshaṃ[5] purī̆tátâ[5-6], nábha udarỳeṇe[5-7], 'ndrâṇī̆m plîhnā̆[8], valmī̆kân klomnā̆[8], girī̆n plâçí-bhiḥ[8], samudrám[5] udáreṇa[5], vaiçvânarám[5] bhásmanâ[9] || 1[10] || índrasya, dvā̆viᴗçatiḥ || 16 ||[11]

K. Aç. 13, 6. — Vs. 25, 8. — adìtyai — hṛidayaupaçâbhyâm iti hṛidaya-aupaçâbhyâm — purītatā̆.

17. pûshṇó vanishṭhúr[1], andhâ-'hé sthûra-gudā̆[2], sarpā̆n gúdâbhir[3], ṛitū̆n pṛishṭī̆-bhir[4], dívam pṛishṭhéna[5], vásûnâm prathamā̆ kī̆kasâ[6], rudrā̆ṇâṃ dvitī̆yâ, "dityā̆nâṃ tṛitī̆yā̆, 'ṅgirasâṃ caturthī̆, sâdhyā̆nâm pañcamī̆, víçveshâṃ devā̆nâᴗ shashṭhī̆ || 1[7] || pûshṇáç, cáturviᴗçatiḥ || 17 ||

K. Aç. 13, 7. — Vs. 25, 6. 7. — andhâber ity àndha-aheḥ — pṛishṭîbhir itì pṛishṭi-bhiḥ.

---

15. [6] potrâsthûrakushṭhaçabdaiḥ pâyusamipavartina eva mâṅsaviçeshâ ucyante. [7] so D, °bhyâm || 1 || 15 || AC, °bhyâṃ || 5 || W.

16. [1] kroḍo galabhâgaḥ. [2] pâjasyam pâdatalam. [3] jatravo 'ṅsasamîpavartîny asthíni. [4] hṛidayamadhyam (!) ashṭadalam mâṅsapadmam, aupaçaṃ tadveshṭanam mâṅsam. [5] ohne avagraha. [6] purī̆tatâ (!) ântrâṇi. [7] udaryam udaragatam mâṅsam. [8] plihaklomaçabdâbhyâm udarapârçvavartinî mâṅsakhaṇḍe ucyete, tatsamîpavartîni mâṅsâni plâçîni. [9] bhasma jîrṇatṛiṇâdi. [10] || 6 || W. [11] so D, mitrā̆váruṇâv, índrasya, dvā̆viᴗçatir, dvā̆viᴗçatiḥ || 16 || ACW.

17. [1] °shṭuḥ W pr. m., vanishṭhaḥ prauḍham ântram. [2] (andhâheḥ unerklärt) sthûragudâ gudakâṇḍe sthûlo bhâgaḥ. [3] gudâ gudakâṇḍasya sûkshmabhâgaḥ. [4] s. P. 3, 7. pṛishṭyo gudasamîpe vartinyaḥ çirâḥ. [5] pṛishṭham uparibhâgaḥ. [6] tatsamîpavartino 'sthiviçeshâḥ kîkasâḥ, tâç ca shaṭsaṃkhyâkâḥ. [7] || 7 || W.

18. ójo grîvā́bhir[1], nír-ṛitim asthá-bhir, índraᵒ sv-ápasâ váhena[2], rudrásya vi-calá skandhò[3], 'ho-râtráyor dvitī́yo, 'rdha-mâsā́nâm tṛitī́yo, mâsā́m caturthá, ṛitûnā́m pañcamáḥ, sam-vatsarásya shashṭháḥ || 1[4] || ójo, viᵒçatíḥ || 18 ||

K. Aç. 13, 8. — vicala iti vi-calaḥ.

19. â-nandám nandáthunâ[1], kā́mam praty-âsā́bhyâm[2], bhayáᵒ çitîmá-bhyâm[2], pra-çísham pra-çâsā́bhyâᵒ[2], sûryâ-candramásau vṛíkyâbhyâᵒ[3], çyâma-çabalaú mátasnâbhyâm[4], vỳ-ushṭiᵒ rûpéṇa, ní-mruktim árûpeṇa || 1[5] || ânandáᵒ, shóḍaça || 19 ||

K. Aç. 13, 9. — Vs. 25, 8. — sûryâcandramasâv iti sûryâ-candramasaú.

20. áhar mâᵒséna, rā́trim pī́vasâ, 'pó yûshéṇa, ghṛitáᵒ rásena, çyā́m[1] vásayâ, dûshī́kâbhir hrâdúnim, áçru-bhiḥ príshvâm[1], dívaᵒ rûpéṇa[2], nákshatrâṇi práti-rûpeṇa[3], pṛithivī́m cármaṇâ[4], chavī́m chavỳo[5], 'pā́-kṛitâya svā́hā[6], ''-labdhâya svā́hâ, hutā́ya svā́hâ || 1[7] || áhar, ashṭáviᵒçatiḥ || 20 ||

K. Aç. 13, 10. — Vs. 25, 9. — apaḥ — chavyā | upâkṛitâyety úpa-âkṛitâya.

21. agnéḥ pakshatíḥ[1], sárasvatyai[2] ní-pakshatiḥ[3], sómasya tṛitī́yâ, 'pā́m caturthy, óshadhînâm[2] pañcamī́, sam-

18. [1] grîvâs tadavayavâ asthîni. [2] yo 'yam vaho vahanayogyapradeçaḥ svapâḥ çobhanakarmâ. [3] skandho 'vayavabhedena shoḍhâ bhinnaḥ, tatrâ 'tyantacañcalo 'vayavo rudrasya. [4] || 8 || W.

19. [1] nandathur guhyendriyam. [2] pratyâsaçitîmapraçâsaçabdair guhyasamîpavartiny avayavayugalâny abhidhîyante. [3] vṛikyau pârçvadvayavartinyau mâñsagranthî. [4] tatsamîpavartinî matasne. [5] || 9 || W.

20. [1] nicht erklärt im schol. [2] rûpam netragolakam. [3] pratirûpam tatratyam pratibimbam. [4] carma pakshmapaṭalam. [5] chavî netragatâ kântiḥ. [6] ohne avagraha. [7] || 10 || W.

21. [1] dakshiṇapârçvasya mûle vartamânâ ye 'yam vañkriḥ, sâ pakshatiḥ. [2] ohne avagraha. [3] tadanantarabhâvinî vañkriḥ nipakshatiḥ.

-vatsarásya shashṭhī́, marútâ̆ saptamī́, bṛ́haspáter[2] ashṭamī́, mitrásya navamī́, váruṇasya daçamī́, 'ṇdrasyai 'kâdaçī́[2], víçveshâm devā́nâm dvâdaçī́[2], dyā́vâ-pṛithivyóḥ pârçvám, yamásya pâṭûráḥ[4] || 5[5] || agnér, ékân ná triṃçát || 21 ||

K. Aç. 13, 11. — Vs. 25, 4.

22. vâyóḥ pakshatíḥ[1], sárasvato[2] ní-pakshatiç, candrámasas[3] tṛitī́yâ, nákshatrâṇâm caturthī́, savitúḥ pañcamī́, rudrásya shashṭhī́, sárpâṇâ̆ saptamȳ, aryamṇò 'shṭamī́, tváshṭur navamī́, dhâtúr daçamī́, 'ndrâṇyā́ ekâdaçy[2], ádityai dvâdaçī́[2], dyā́vâ-pṛithivyóḥ pârçvám, yamȳai pâṭûráḥ || 1[3] || vâyór, ashṭā́viṃçatiḥ || 22 ||

K. Aç. 13, 12. — Vs. 25, 5. — saptamî | aryamṇaḥ — indrâṇyâḥ | ekâdaçî.

23. pánthâm anûvṛíg-bhyâ̆[1], sám-tatiṃ snâvanȳâbhyâ̆[2], çúkân pitténa, harimā́ṇam yaknā́[3], hálī́kshṇân[4] pâpa-vâténa[5], kûçmā́n[4] cháka-bhiḥ[6], çavartā́n[4] ū́vadhyena[7], çúno vi-çásanena[8], sarpā́n lohita-gandhéna[9], váyâ̆si pakva-gandhéna, pipī́likâḥ pra-çâdéna[10] || 1[11] || pánthâm, dvā́viṃçatiḥ || 23 ||

K. Aç. 13, 13. — halī́kshṇân — kûçmân — sarpân.

24. krámair áty akramīd vâjī́ víçvair devaír yajní-

---

21. [4] etâ vañkrayo yasmin pṛishṭhabhâgagate 'sthipârçvaviçeshe sambadhyante so 'yam pâṭûraḥ. [5] || 11 || W.

22. [1] pûrvoktadakshiṇapârçvavad uttarapârçvaparatvene 'daṃ sarvaṃ vyâkhyeyam. [2] ohne avagraha. [3] || 12 || W.

23. [1] anûvṛik çabdena pûrvoktayor vṛikyayoḥ samîpavartinî mâṅsakhaṇḍe ucyete. [2] snâvanya çabdena sûkshmâṇâṃ snâyuviçeshâṇâm mûle te (? °lagate?) pârçvadvayavartinyau dve çire ucyete. [3] yakan(n mit virâma)-çabdena pittagato varṇaviçeshaḥ. [4] unerklärt. [5] pâpavâto 'pânavâyuḥ. [6] °nch° AW; çakâni çakṛitpiṇḍâḥ (°tyaṇḍân Cod.). [7] ûvadhyam apakvaṃ çakṛit. [8] viçasanaṃ chinnasthânam. [9] °nl° AW. [10] praçâdo viçasanakâlapatito mâṅsaleçaviçeshaḥ. [11] || 13 || W.

yaiḥ saṃ-vidânáḥ | sá no naya su-kṛitásya lokáṃ tásya te vayáꣳ sva-dháyâ madema || 1[1] || krámair, ashṭádaça || 24 ||

K. Aç. 5, 16. — tẹ.

25. [a] dyaús te[1] pṛishṭhám, pṛithivī́ sadhá-stham, âtmā́ 'ntárikshaꣳ[2], samudró[3] yóniḥ; [b] sū́ryas te cákshur, vā́taḥ prâ-'ṇáç, candrámâḥ[3] çrótram, mā́sâç câ 'rdha-mâsā́ç ca párvâṇy, ṛitávó 'ñgâni, saṃ-vatsaró mahimā́ || 1[3] || dyaúḥ, páñcaviꣳçatiḥ || 25 ||

B. 3, 9, 4, 8. — K. Aç. 5, 5. — [a] Vs. 11, 20. — añgā̂ni.

26. agníḥ paçúr âsît, ténâ 'yajanta, sá etáṃ lokám ajayad yásminn agníḥ, sá te lokás, táṃ jeshyasy, áthā́ 'va jighra; vâyúḥ paçúr âsît, ténâ 'yajanta, sá etáṃ lokám ajayad yásmin vâyúḥ, sá te lokás, tásmât tvâ 'ntár eshyâmi yádi nā́ 'va-jíghrasy; âdityáḥ paçúr âsît, ténâ 'yajanta, sá etáṃ lokám ajayad yásminn âdityáḥ, sá te lokás, táṃ jeshyasi yády ava-jíghrasi || 1[1] || yásminn, ashṭaú ca || 26 ||

B. 3, 9, 4, 8. — K. Aç. 5, 4. — Vs. 23, 17. Ç. 13, 2, 7, 13-15. Kâ. 20, 6, 8. — athâ | aveti.

yó vā́ áyathâdevataṃ, tvā́m agna, índrasya, cíttiꣳ, yáthâ vaí, vā́yo vaí, yád ā́kûtâd, yā́s te[2], máyi gṛihṇâmi, prajā́patiḥ sò 'smā́t, stegā́n[3], vā́jaṃ, kûrmā́n, yóktraṃ, mitrā́váruṇâv, índrasya, pûshṇá, ója, ânandám, áhar, agnér, vâyóḥ, pánthâꣳ, krámair, dyaús te, 'gníḥ paçúḥ, shádviꣳçatiḥ || 26 ||

yó vā́ (1, 1), evā́ "hutim (3, 8), abhavan (5, 5), pathíbhir (7, 2), ava-rúdhyâ (10, 2), "nandám (19, 1), ashṭaú pañcâçát[4] || 58 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe saptamaḥ prapâṭhakaḥ ||

iti pañcamaṃ kâṇḍam || 5 ||

---

24. [1] || 14 || W.

25. [1] so (°s te) AW. [2] ohne avagraha. [3] || 15 || W.

26. [1] || 16 || W. [2] yā́s te agne W. [3] prajā́pati stegā́n W. [4] so (als zwei Wörter) ACDW.

20. adhvarâdînâṃ trayâṇâṃ vidhiḥ (6, 1, 1 - 6, 11*).

1. prâcī́na-vaṃçaṃ karoti; deva-manushyā́ díço vỳ abhajanta, prā́cîṃ[1] devā́ dakshiṇā́[2] pitáraḥ pratī́cîm[1] manushyâ údîcîṃ[1] rudrā́; yát prâcī́na-vaṃçaṃ karóti deva-lokám evá tád yájamâna upā́-''vartate[3]. pári çrayaty, antár-hito hí deva-lokó manushya-lokā́n; nā́ 'smā́l lokā́t sv̀-etavyam ivé 'ty âhuḥ, kó hí tád véda yády amúshmiṅ loké[4] 'sti vâ ná vé 'ti, dikshv̀[1] atîkâçā́n[1] karoti ‖ 1 ‖ ubháyor lokáyor abhí-jityai. keça-çmaçrú vapate[5] nakhā́ni ní kṛintate, mṛitā́ vā́ eshā́ tvág amedhyā́ yát keça-çmaçrú, mṛitā́m evá tvácam amedhyā́m apa-hátya yajníyo bhûtvā́ médham úpai 'ty. áṅgirasaḥ suvar-gáṃ lokám yánto 'p-sú dîkshâ-tapásî[6] prā́ 'veçayann; ap-sú snâti, sâ-'kshā́d evá dîkshâ-tapásî áva runddhe[7]; tîrthé snâti, tîrthé hí té tā́m prā́ 'veçayan[8]; tîrthé snâti ‖ 2 ‖ tîrthám evá samânā́nâm[1] bhavaty. apò 'çnâty, antaratá[1] evá médhyo bhavati. vā́sasâ dîkshayati, saumyáṃ vaí kshaúmaṃ devátayâ[1], sómam eshá devátâm úpai 'ti yó dī́kshate; sómasya tanū́r asi tanúvam me pâhī́ 'ty âha, svā́m evá

*) s. Ind. Stud. 3, 375. 382; daselbst werden auch die drei ersten anuvâka des siebenten Buches noch hinzugerechnet. Der Comm. zu diesem Buche ist bereits in dem des ersten Buches (von I, 2, 1 - 4, 45) mit enthalten, und zwar ist in der Calcuttaer Ausgabe dabei auch der Text (B) vollständig aufgeführt.

6,1,1 - 6,11. somasya mantrâṇâm bráhmaṇam; 1,1 - 4,5 adhvaraḥ; 1. prâgvaṅçaṃ kshurakarmâdisaṃskṛitaḥ praviçet. [1] ohne avagraha. [2] so (°ṇâ) ABCDW. [3] als Compositum. [4] °nl° AW, °n (mit virâma) l° B. [5] unbetont. [6] s. P. 4, 17. [7] °ṃdh° ACDW, °ndh° B. [8] obschon betont, nicht mit pra komponirt (CD)!

devátâm úpai 'ty, átho â-çísham evaí 'tā́ṃ ā́ çâste. 'gnés tûshâ-''dhā́nam, vâyór vâta-pā́nam, pitr̥iṇā́ṃ nîvír[1], óshadhînâm[1] pra-ghâtáḥ || 3 || âdityā́nâm prâcîna-tânó, víçveshâṃ devā́nâm ótur, nákshatrâṇâm atîkâçā́s[1]; tád vā́ etát sarva-devatŷaṃ yád vā́so, yád vā́sasâ dîksháyati sárvâbhir evaí 'naṃ devátâbhir[1] dîkshayati. bahíḥ-prâṇo vaí manushŷas, tásyā́ 'çanam prâ-'ṇò, 'çnā́ti sá-prâṇa evá dîkshata; ā́çito bhavati, yā́vân[1] evā́ 'sya prâ-'ṇás téna sahá médham úpai 'ti. ghr̥itáṃ devā́nâm, mástu pitr̥iṇā́ṃ, nísh-pakvam manushŷâṇâṃ, tád vaí || 4 || etát sarva-devatŷaṃ yán náva-nîtaṃ, yán náva-nîtenâ 'bhy-añkté sárvâ evá devátâḥ prîṇâti; prá-cyuto vā́ eshò 'smā́l lokā́d á-gato deva-lokáṃ yó dîkshitò, 'ntaré 'va náva-nîtaṃ, tásmân náva-nîtenâ 'bhŷ añkte; 'nu-lomáṃ, yájushâ, vy-ā́vr̥ittyâ[9]. índro vr̥itrám ahan, tásya kanī́nikâ párâ 'patat, tád ā́-'ñjanam abhavad; yád â-'ñkté cákshur evá bhrā́tr̥ivyasya vr̥iñkte[10]; dákshiṇam pū́rvam ā́ 'ñkte || 5 || savyáɯ hí pū́rvam manushŷâ â-'ñjáte; ná ní dhâvate, nī́ 'va hí manushŷâ dhā́vante; páñca kr̥ítva ā́ 'ñkte, páñcâ-'ksharâ pañktíḥ, pā́ñkto yajnó, yajnám evā́ 'va runddhe[7]; pári-mitam ā́ 'ñkté, 'pari-mitaɯ hí manushŷâ â-'ñjáte; sá-tûlayā́ '' 'ñkté, 'pa-tûlayâ hí manushŷâ â-'ñjáte, vy-ā́vr̥ittyai[9]; yád ápa-tûlayâ ''-'ñjîtá vájra iva syât, sá-tûlayā́ '' 'ñkte mitra-tvā́ya || 6 || índro vr̥itrám ahant, sò 'pò 'bhŷ amriyata[11], tā́sâṃ yán médhyaṃ yajníyaɯ sá-devam ā́sît tád ápó 'd akrâmat, té darbhā́ abhavan; yád darbha-puñjîlaíḥ pāváyati[12] yā́ evá médhyâ yajníyâḥ sá-devâ ā́pas tā́bhir evaí 'nam pāvayati; dvā́bhyâm pāvayaty, aho-râtrā́bhyâm evaí 'nam pāvayati; tri-bhíḥ pāv-

---

I. [9] vr̥ityâ (°ai) ABCDW. [10] °ñt° AC. [11] aṃmri° AB. [12] so (pā°) ABCDW durchweg.

ayati, tráya imé loká, ebhír evaí 'naṃ lokaíḥ pavayati; pañcá-bhiḥ ‖ 7 ‖ pavayati, páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ[9], páṅkto[9] yajnó, yajnáyai 'vaí 'nam pavayati; shaḍ-bhíḥ pavayati, sháḍ vá ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'nam pavayati; saptá-bhiḥ pavayati, saptá chándâɷsi, chándo-bhir evaí 'nam pavayati; navá-bhiḥ pavayati, náva vaí púrushe prâ-'ṇáḥ, sá-prâṇam evaí 'nam pavayaty; éka-viɷçatyâ pavayati, dáça hástyâ aṅgúlayo dáça pádyâ âtmaí 'ka-viɷçó, yávân evá pú-rushas tám ápari-vargam ‖ 8 ‖ pavayati; **cit-pátis tvâ punâtv** íty âha, máno vaí cit-pátir, mánasai 'vaí 'nam pavayati; **vâk-pátis tvâ punâtv** íty âha, vâcaí 'vaí 'nam pavayati; **devás tvâ savitá punâtv** íty âha, savitṛí-prasûtá evaí 'nam pavayati; **tásya te pavitra-pate pa-vítreṇa yásmai kám pune tác chakeyam** íty âhâ, "-çísham evaí 'tám á çâste ‖ 9 ‖ atíkâçán karoty, áveçayan[8] tîrthé snâti, praghâtó, manushyâṇâṃ tád vá, á 'ṅkte, mitratváya, pañcábhir, áparivargam, ashṭácatvâriɷçac ca ‖ 1 ‖

1, 2, 1, 1. 2. — K. 23, 1. — Ç. 3, 1, 1, 6 - 3, 24. — devama-nushyâ iti deva-manushyâḥ — devâḥ | dakshiṇâ — rudrâḥ — upâvártata ity úpa-âvártate — manushyalokâd íti ma-nushya-lokât | na | asmât — svètavyam iti su-etavyam — loke | asti — atîkâçân — vapate — dîkshâtapasî iti dî-kshâ-tapasí — preti | avèçayan[8] — atho iti — tûshâdhâ-nam iti tûsha-âdhânàm — nîviḥ — bahiḥprâṇa iti bahiḥ-prâṇaḥ — açnâti | saprâṇa iti sa-prâṇaḥ — dîkshate — nishpàkvam iti niḥ-pakvam — eshaḥ | asmât — aṃtarâ | iva — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai[9] — âñjànam ity á-añjànam — âṅkta ity á-aṅkte — eti | aṅkte — âñjata ity á-añjatè — nîti | iva — manushyâḥ — aṅkte | apàrimitam ity apàri-mitam — satûlayeti sa-tûlayâ | eti | aṅkte | apàtûlayety apà-tûlayâ — âñjata ity á-añjatè — âñjîtety á-añjîta — saḥ | apaḥ | abhîti | amriyata — apá | ud iti | akrâmat — me-dhyáḥ — pádyáḥ — vâcâ | eva | enam.

2. yā̆vanto[1] vaí devā̆ yajnā̆yā̆ 'punata tá evā̆ 'bhavan, yá evám̱ vidvā̆n yajnā̆ya punîté bhávaty evá; bahíḥ pavayitvā̆ 'ntáḥ prá pâdayati, manushya-loká evaí 'nam pavayitvā̆ pûtám̱ deva-lokám prá ṇayaty[2]. ádîkshita ékayā̆ "-hutyé 'ty âhuḥ, sruvéṇa cátasro juhoti dîkshita-tvā̆ya srucā̆ pañcamî́m, páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ[3], pā̆ṅkto yajnó, yajnám evā̆ 'va runddha[4]. ā̆-kûtyai pra-yúje 'gnáye ‖ 1 ‖ svā̆hé[1] 'ty âhā̆, "-kûtyâ hí púrusho yajnám abhí pra-yuṅkté: yájeyé 'ti. medhā̆yai mánase 'gnáye svā̆hé 'ty âha, medháyâ hí mánasâ púrusho yajnám abhigáchati. sárasvatyai[2] pûshṇè 'gnáye svā̆hé 'ty âha, vā̆g vaí sárasvatî[1] pṛithivî́ pûshā̆, vâcaí 'vá pṛithivyā̆ yajnám prá yuṅkta. ā̆po devî́r bṛihatî́r viçva-çambhuva íty âha, yā̆ vaí várshyâs tā̆ḥ ‖ 2 ‖ ā̆po devî́r bṛihatî́r viçvá-çambhuvo; yád etád yájur ná brûyā̆d divyā̆ ā̆pó 'çântâ imám̱ lokám ā̆ gacheyur; ā̆po devî́r bṛihatî́r viçva-çambhuva íty âhâ, 'smā̆ evaí 'nâ lokā̆ya çamayati, tásmâc chântā̆ imám̱ lokám ā̆ gachanti. dyā̆vâ-pṛithivî́ íty âha, dyā̆vâ-pṛithivyór hí yajná; urv antárikshani[1] íty âhâ, 'ntárikshe hí yajnó; bṛíhaspátir[1] no havíshâ vṛidhâtu ‖ 3 ‖ íty âha, bráhma vaí devā̆nâm bṛíhaspátir, bráhmaṇai 'vā̆ 'smai yajnám áva runddhe[4]; yád brûyā̆d: vidher íti[5] yajna-sthâṇúm ṛiched, vṛidhâtv íty âha yajna-sthâṇúm evá pári vṛiṇakti. prajā̆-patir yajnám asṛijata, sò 'smât sṛishṭáḥ párâṅ[1] ait, sá prá yájur ávlînât[6] prá sā̆ma, tám ṛíg úd ayachad, yád ṛíg ud-áyachat tád aud-grahaṇásyau "dgrahaṇa-tvám; ṛicā̆

---

2. dîkshâhutayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (ṇ°) ACW, s. P. 7, 4. [3] °ñt° AC. [4] °ṃdh° ABCDW. [5] havishâ vidher (= vidadhâtu!) iti çâkhântare mantrapâṭhaḥ, B (p. 293); Vs. 4, 7 und Kâṭh. 2, 2 haben zum wenigsten eine ähnliche Lesart: bṛihaspataye havishâ vidhema. [6] ávṛiṇot (!).

|| 4 || juhoti yajnásyó 'd-yatyâ; anu-shṭúp chándasâm úd ayachad íty â h u s, tásmâd anu-shṭúbhâ juhoti, yajnásyó 'd-yatyai; dvắdaça[1] vâtsa-bandhắny[7] úd ayachann íty â h u s, tásmâd dvâdaçá-bhir vâtsabandha-vído dîkshayanti; sắ vắ eshá 'rg anu-shṭúg, vắg anu-shṭúg, yád etáya 'rcắ dîksháyati vâcaí 'vaí 'naᴗ sárvayâ dîkshayati. v í ç v e d e v á s y a n e t ú r íty âha sâvitrỳ eténa, m á r t o v ṛ i ṇ î t a s a k h y á m || 5 || íty âha pitṛi-devatỳai 'téna, v í ç v e r â y á i s h u d h y a s í 'ty âha vaiçva-devỳ eténa, d y u m n á ṃ v ṛ i ṇ î t a p u s h y á s a íty âha paushṇỳ eténa, sắ vắ eshá 'rk sarva-devatỳâ, yád etáya 'rcắ dîksháyati sárvâbhir evaí 'naṃ devátâbhir[1] dîkshayati. saptắ-'ksharam prathamám padám ashtắ-'ksharâṇi trī́ṇi, yắni trī́ṇi tắny ashṭắv úpa yanti, yắni catvắri tắny ashṭaú, yád ashṭắ-'ksharâ téna || 6 || gâyatrī́, yád ékâdaçâ-'ksharâ téna trishṭúg[1], yád dvắdaçâ-'ksharâ téna jágatî, sắ vắ eshá 'rk sárvâṇi chándâᴗsi, yád etáya 'rcắ dîksháyati sárvebhir evaí 'naṃ chándo-bhir dîkshayati. saptắ-'ksharam prathamám padáᴗ, saptá-padâ çákvarî, paçávaḥ çákvarî, paçū́n evắ 'va runddha[4].

ékasmâd aksharâd ánâptam prathamám padáṃ, tásmâd yád vâcó 'nâptaṃ tán manushỳâ úpa jîvanti; pûrṇáyâ juhoti, pûrṇá iva hí prajắ-patiḥ, prajắ-pater ắptyai; nỳ-ûnayâ juhoti, nỳ-ûnâd dhí prajắ-patiḥ pra-jắ ásṛijata pra-jắnâᴗ sṛishṭyai || 7 || agnáye, tắ, vṛidhâtv, ṛicá, sakhyáṃ, téna, juhoti, páñcadaça ca || 2 ||

1, 2, 2, 1. — K. 23, 2. — Ç. 3, 1, 4, 6-23. — de̱vâḥ — apúnata | te | e̱va | a̱bha̱va̱n — ma̱nu̱shya̱lo̱ka iti manushya-lo̱ke — na̱ya̱ti̱ | adī́kshitaḥ — âhu̱tyety â-hu̱tyâ̱ — ru̱ṃdhe̱

2. [7] yathâ vatsa ekena pâçena badhyate tathâ v i ç v e d e v a s y e t y - âdishu dvâdaçapadeshu ekaikena padena yajno badhyate, atas tâni padâni v â t s a b a n d h â n i, vatsasyeva bandho vâtsabandhaḥ, B (p. 295); der Spruch hat nur dann zwölf Wörter, wenn man, wie auch oben geschieht, svâhâ nicht dazu rechnet.

— abhîti | prayuṅkta[8] iti pra-yuṅkte | yajèya — preti | yuṅkte — yâḥ | vai — asmai | eva | enâḥ — vidheḥ — saḥ | asmât — parâ̆ṅ | ait — avlî̆nât — udyàtyâ ity ut-yatyai | anushṭub ity ànu-stup — vai | eshâ | ṛik | anushṭug ity ànu-stuk | vâk | anushṭug ity ànu-stuk — etayâ̆ | ṛicâ — sâvitrî — pitṛidevatyeti pitṛi-devatyâ̆ — vaiçvadevîti vaiçva-devî — pushyasè — paushṇî — vai | eshâ | ṛik — etayâ̆ | ṛicâ — saptâkshàram iti sapta-aksharam — ashṭâkshàrâṇîty ashṭâ-aksharâṇi — upeti | yanti — vai | eshâ | ṛik — etayâ̆ | ṛicâ — rumdhe — vâcaḥ | anâ̆ptam — nyû̆nayeti ni-ûnayâ.

3. ṛik-sâmé[1] vaí devébhyo yajnâ̆yâ̆ 'tishṭhamâne[2] kṛíshṇo rûpáṃ kṛitvâ̆ 'pa-krámyâ 'tishṭhatâṃ; tè 'manyanta: yáṃ vâ̆ imé[3] upâ-''vartsyátaḥ sá idám bhavishyatî̆ 'ti, té[4] úpâ 'mantrayanta, té[4] aho-râtráyor mahimâ̆nam apa-nidhâ̆ya devâ̆n upâ̆-''vartetâm[5]. eshá vâ̆ ṛicó várṇo yác chukláṃ kṛishṇâ-'jinásyai 'shá sâ̆mno yát kṛishṇám. ṛik-sâmáyoḥ çílpe[6] stha íty âha, 'rk-sâmé[1] evâ̆ 'va runddha[7]. esháḥ || 1 || vâ̆ áhno várṇo yác chukláṃ kṛishṇâ-'jinásyai 'shá râ̆triyâ yát kṛishṇáṃ, yád evaí 'nayos tátra nỳ-aktaṃ tád evâ̆ 'va runddhe[7]. kṛishṇâ-'jinéna dîkshayati, bráhmaṇo vâ̆ etád rûpáṃ yát kṛishṇâ-'jinám, bráhmaṇai 'vaí 'naṃ dîkshayatî. 'mâ̆ṃ dhíyaᵕ çíkshamâṇasya devé 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. gárbho vâ̆ eshá yád dîkshitá úlbaṃ vâ̆saḥ, pró ''rṇute, tásmât || 2 || gárbhâḥ prâ̆vṛitâ[8] jâyante. ná purâ̆ sómasya krayâ̆d ápo ''rṇvîta; yát purâ̆ sómasya krayâ̆d apo-''rṇvîtá gárbhâḥ pra-jâ̆nâm parâ-pâ̆tukâḥ syuḥ; kṛîté sómé 'po ''rṇute, jâ̆yata evá tád, átho yáthâ vásîyâᵕsam praty-

2. [8] obschon betont, nicht komponirt mit abhi!

3. kṛishṇâjinena vastreṇa dikshâ mekhalayâ, tathâ kṛishṇavishâṇayâ. [1] s. P. 4, 11. [2] s. P. 4, 38. [3] s. P. 4, 24. [4] s. P. 4, 42. [5] als Compositum. [6] s. P. 4, 46. [7] °ṃdh° ABCDW. [8] ohne avagraha.

-aporṇuté tâdṛig[8] evá tád. áñgirasaḥ suvar-gáṃ lokáṃ yánta ū́rjaṃ vỳ abhajanta, táto yád aty-áçishyata té çarā́ abhavann, ū́rg vaí çarā́; yác chara-máyî ‖ 3 ‖ mékhalâ bhávaty ū́rjam evā́ 'va runddhe[7]; madhyatáḥ[8] sáṃ nahyati, madhyatá[8] evā́ 'smâ ū́rjaṃ dadhâti, tásmân madhyatá ûrjā́ bhuñjata. ûrdhváṃ vaí púrushasya nā́bhyai médhyam avâcī́nam[8] amedhyáṃ, yán madhyatáḥ[8] saṃ-náhyati médhyaṃ cai 'vā́ 'syâ 'medhyáṃ ca vy-ā́vartayatī[5]. 'ndro vṛitrā́ya vájram prā́ 'harat, sá tredhā́[8] vỳ abhavat sphyás tṛítîyaꝏ ráthas tṛítîyaṃ yū́pas tṛítîyam ‖ 4 ‖ yè 'ntaḥ-çarā́ áçîryanta té çarā́ abhavan, tác charā́ṇâꝏ çara-tváṃ; vájro vaí çarā́ḥ, kshút khálu vaí manushỳasya bhrā́tṛivyo, yác chara-máyî mékhalâ bhávati vájreṇai 'vá sâ-'kshā́t kshúdham bhrā́tṛivyam madhyató[8] 'pa hate. tri-vṛíd bhavati, tri-vṛíd vai prâ-'ṇás, tri-vṛítam evá prâ-'ṇám madhyató yájamâne dadhâti; pṛithvī́ bhavati, rájjûnâṃ vy-ā́vṛittyai[9]. mékhalayâ yájamânaṃ dîkshayati[10] yóktreṇa pátnîm, mithuna-tvā́ya ‖ 5 ‖ yajnó dákshiṇâm abhỳ adhyâyat, tā́ꝏ sám abhavat; tád índro 'câyat, sò 'manyata: yó vā́ itó janishyáte sá idám bhavishyatī́ 'ti, tā́m prā́ 'viçat, tásyâ índra evā́ 'jâyata; sò 'manyata: yó vaí mád itó 'paro janishyáte sá idám bhavishyatī́ 'ti, tásyâ anu-mṛíçya yónim ā́ 'chinat, sā́ sûtá-vaçâ 'bhavat, tát sûtá-vaçâyai jánma ‖ 6 ‖ tā́ꝏ háste nỳ aveshṭayata, tā́m mṛigéshu nỳ adadhât, sā́ kṛishṇa-vishâṇā́ 'bhavad; índrasya yónir asi mā́ mâ hiꝏsîr íti kṛishṇa-vishâṇā́m prá yachati, sá-yonim evá yajnáṃ karoti[10] sá-yonim dákshiṇâꝏ sá-yonim índraꝏ, sayoni-tvā́ya. kṛishyaí tvā́ su-sasyā́yâ[11] íty âha, tásmâd akṛishṭa-pacyā́ óshadhayaḥ[8] pacyante; su-pippa-

---

3. [9] °vṛity° ABCDW. [10] unbetont. [11] zu sa° s. P. 6, 12.

lăbhyas tvaú 'shadhî-bhya[12] íty âha, tásmâd óshadhayaḥ[8] phálaṃ gṛihṇanti. yád dhástena ‖ 7 ‖ kaṇḍûyéta pâmanam-bhăvukâḥ pra-jăḥ syur, yát smáyeta nagnam-bhăvukâḥ; kṛishṇa-vishâṇáyâ kaṇḍûyate[10] 'pi-gṛíhya smayate pra-jănâṃ gopîthăya[8]. ná pură dákshiṇâbhyo nétoḥ kṛishṇa-vishâṇăm áva cṛited, yát pură dákshiṇâbhyo nétoḥ kṛishṇa-vishâṇăm ava-cṛitéd yóniḥ pra-jănâm parâ-pătukâ syân; nîtăsu dákshiṇâsu cătvâle kṛishṇa-vishâṇăm pră 'syati, yónir vaí yajnásya cătvâlaṃ yóniḥ kṛishṇa-vishâṇă, yónâv evá yóniṃ dadhâti, yajnásya sayoni-tvăya ‖ 8 ‖ runddha[7] eshá, tásmâc, charamáyî, yŭpas tṛítíyam, mithunatvăya, jánma, hástenâ, 'shṭâcatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

1, 2, 2, 1-8. — K. 23, 4. — Ç. 3, 2, 1, 1-31. — ṛiksâme ity ṛik-sâme — atishṭhamâne iti | kṛishṇàḥ — te | amanyanta — ime iti — te iti — upâvàrtetâm ity úpa-âvàrtetâm — çilpe iti — ṛiksâme ity ṛik-sâme — ruṃdhe — râtrîyâḥ — ûrṇute — prâvṛitâḥ — ûrṇvîta — aporṇvîtety àpa-ûrṇvîta — ûrṇute | jâyate — atho iti — vai | çarâḥ — ûrjâ | bhuñjate — vyâvàrtayatîti vi-âvàrtayati — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai — dîkshayati — açâyat | saḥ | amanyata — apàraḥ — tasyâḥ — karoti — susasyâyâ iti su-sasyâyai — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ.

4. văg vaí devébhyó 'pâ 'krâmad yájnâyă 'tishṭhamânâ, să vánaspátîn[1] pră 'viçat, saí 'shă văg vánaspátishu vadati yă dundubhaú yă tŭṇave yă víṇâyâṃ; yád dîkshita-daṇḍám pra-yáchati văcam evă 'va runddha[2]. aúdumbaro[1] bhavaty, ŭrg vă udumbára[1], ŭrjam evă 'va runddhe[2]; múkhena sám-mito bhavati, mukhatá[1] evă 'smâ ŭrjaṃ da-

---

3. [12] s. P. 3, 7.

4. daṇḍam âdâya mushṭîkaraṇavâgyamau | kṛitvâ 'sau dîkshito bhûtvâ niyamân anutishṭhati. [1] ohne avagraha. [2] °ṃdh° ABCDW.

dhâti, tásmân mukhatá[1] ûrjā́ bhuñjate || 1 || krîté sóme maitrâ-varuṇā́ya daṇḍám prá yachati, maitrâ-varuṇó hí purástâd[1] ṛitvíg-bhyo vā́cam vi-bhájati, tā́m ṛitvíjo[1] yája-mâne práti shṭhâpayanti[3]. **svā́hâ**[1] **yajnám mánasé** 'ty âha, mánasâ hí púrusho yajnám abhi-gáchati; **svā́hâ dyā́vâ-pṛithivī́bhyâm** íty âha, dyā́vâ-pṛithivyór hí yaj-náḥ; **svā́ho 'rór antárikshâd**[1] íty âhâ, 'ntárikshe hí yajnáḥ, **svā́hâ yajnám vā́tâd ā́ rabha** íty âhâ, 'yám || 2 || vā́vá[1] yáḥ pávate sá yajnás, tám evá sâ-'kshā́d ā́ rabhate. mushṭī́[4] karoti, vā́cam yachati, yajnásya dhṛítyâ.

ádîkshishṭâ 'yám brâhmaṇá íti trír upâ-'ṃçv âha devébhya evaí 'nam prā́ ''ha, trír uccaír[1] ubháyebhya evaí 'nam deva-manushyébhyaḥ prā́ ''ha. ná purā́ nákshatrebhyo vā́cam ví sṛijed[5]; yát purā́ nákshatrebhyo vā́cam vi-sṛijéd yajnám ví chindyât || 3 || úd-iteshu nákshatreshu **vratám kṛiṇuté** 'ti vā́cam ví sṛijati, yajná-vrato vaí dîkshitó, yajnám evā́ 'bhí vā́cam ví sṛijati. yádi vi-sṛijéd vaishṇavī́m ṛícam ánu brûyâd, yajnó vaí víshṇur, yajnénai 'vá yajnáṃ sám tanoti. **daívîm dhíyam manâmaha** íty âha, yajnám evá tán mradayati; **su-pârā́ no asad**[6] **váça** íty âha, vý-ushṭim evā́ 'va runddhe[2] || 4 ||

brahma-vâdíno vadanti: hotavyàm dîkshitásya gṛiháṃí ná hotavyā́3m íti, havír vaí dîkshitó, yáj juhuyā́d yájamânasyâ 'va-dā́ya juhuyâd, yán ná juhuyā́d yajna-parúr antár iyâd, **yé devā́ máno-jâtâ mano-yújа** íty âha, prâ-'ṇā́ vaí devā́ máno-jâtâ mano-yújas, téshv evá paró-'ksham juhoti, tán né 'va hutám né 'vā́ 'hutaṃ. svapántam vaí dîkshitáṃ rákshâṃsi jighâṃsanty, agníḥ || 5 ||

---

4. [3] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [4] s. P. 4, 12. [5] s. P. 6, 8. [6] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 18. 8.

khálu vaí raksho-hā́, 'gne tváo sú jâgṛihi vayáo sú mandishîmahī́ 'ty âhâ, 'gním evā́ 'dhi-pā́ṃ kṛitvā́ svap= iti, rákshasâm ápa-hatyâ. avratyám iva vā́ eshá karoti yó dîkshitáḥ svápiti, tvám agne vrata-pā́ asī́ 'ty âhâ, 'gnír vaí devā́nâṃ vratá-patiḥ, sá evaí 'naṃ vratám ā́ lambh= ayati. devá[7] ā́ mártyeshv é 'ty âha, deváḥ[8] || 6 || hŷ eshá sán mártyeshu. tváṃ yajnéshv ī́ḍya íty âhai, 'táo hí yájneshv ī́ḍaté. 'pa vaí dîkshitā́t sushupúsha in= driyáṃ devátâḥ[1] krâmanti, víçve devā́ abhí mā́m ā́ 'vavṛitrann íty âhe, 'ndriyéṇai 'vaí 'naṃ devátâbhiḥ sáṃ nayati. yád etád yájur ná brûyā́d yā́vata[1] evá paçū́n abhí dī́ksheta[9] tā́vanto[1] 'sya paçávaḥ syû, rā́své 'yat || 7 || somā́ " bhū́yo bharé 'ty âhā́, 'pari-mitân evá paçū́n áva runddhe[2]. candrám asi máma bhógàya bhavé 'ty âha, yathâ-devatám evaí 'nâḥ práti gṛibṇâti. vâyáve tvâ váruṇâya tvé 'ti yád evám etā́ nā́ 'nu= -diçéd áyathâ-devataṃ dákshiṇâ gamayed ā́ devátâbhyo vṛiçcyeta, yád evám etā́ anu-diçáti yathâ-devatám evá dákshiṇâ gamayati ná devátâbhya ā́ vṛiçcyate. dévîr âpo apâṃ[6] napâd íty âha, yád vo médhyaṃ yajníyao sá-devaṃ tád vo mā́ 'va kramisham íti vā́vaí 'tád âhā́.

'chinnaṃ tántum pṛithivyā́ ánu gesham íty âha, sétum evá kṛitvā́ 'ty eti || 9 || bhuñjate, 'yáṃ, chindyâd, runddhe[2], 'gnír, âha devá, íyad, devátâbhya ā́, tráyastriṃçac ca || 4 ||

1, 2, 2, 3 - 3, 3. — K. 23, 4. 5. — Ç. 3, 2, 1, 32 - 2, 27. — rumdhẹ | audúmbaraḥ — sthâpayanti — eti | rabhẹ — mushṭî iti — dhṛityai — manâmahẹ — vaçé — gṛihâsi — hota= vyâsm — devâḥ | manójâtâ iti manáḥ-jâtâḥ — tat | na | iva | ahútam — sv iti | jâgṛihi — apáhatyâ ity apá-hatyai

4. [7] Nominativ, CD. [8] auch der Text selbst scheint somit in deva ā einen Nominativ zu suchen? [9] obschon betont, nicht komponirt mit abhi!

— devaḥ | eti | martyèshu | eti[10] | iti — eti | avavṛitran — abhîti | dîkshèta[9] — syaḥ | râsvà | iyàt | soma | eti — etâḥ | na — dakshiṇâḥ | gamayet — dakshiṇâḥ | gamayati — pṛithivyâḥ | anv iti — atîti | eti.

5. devā́ vaí deva-yájanam adhy-avasā́ya díço ná prā́ 'jânan, tè 'nyò 'nyám úpâ 'dhâvan: tváyâ prá jânâma tváyé 'ti, té 'dityâu sám adhriyanta: tváyâ prá jânâmé 'ti, sā́ 'bravîd: váraṃ vṛiṇai mát-prâyaṇâ evá vo yajnā́ mád-udayanâ asann íti, tásmâd âdityáḥ prâ-'yaṇī́yo yajnā́nâm âdityá ud-ayanī́yaḥ. páñca devátâ[1] yajati[2] páñca díço, diçā́m prá-jnâtyai || 1 || átho páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pā́ṅkto yajnó, yajnám evā́ 'va runddhe[3]. páthyâu svastím[1] ayajan, prā́cîm[1] evá táyâ díçam prā́ 'jânann[2] agnínâ dakshiṇā́[4] sómena pratī́cîu[1] savitró 'dîcîm[1] ádityo "rdhvā́m. páthyâu svastíṃ[1] yajati, prā́cîm evá táyâ díçam prá jânâti; páthyâu svastím[1] ishṭvā́ 'gnī́-shómau yajati, cákshushî[5] vā́ eté[6] yajnásya yád agnī́-shómau, tā́bhyâm evā́ 'nu paçyati || 2 || agnī́-shómâv ishṭvā́ savitā́raṃ yajati, savitṛi-prasûtá evā́ 'nu paçyati; savitā́ram ishṭvā́ 'ditiṃ yajatî, 'yáṃ vā́ áditir, asyā́m evá prati-shṭhā́yā́ 'nu paçyaty; áditim ishṭvā́ mârutī́m ṛícam ánv âha, marúto vaí devā́nâṃ víço, deva-viçáṃ khálu vaí kálpamânam manushya-viçám ánu kalpate, yán mârutī́m ṛícam anv-ā́ha, viçā́ṃ klíptyai. brahma-vâdíno vadanti: prayâjá-vad anánû-yâjám[7] prâ-'yaṇī́yaṃ kâr̀yam anûyâjá-vat || 3 || apra-yâjám ud-ayanī́yam ítî, 'mé vaí pra-yâjā́ amî́[8] anû-yâjā́ḥ[7], saí 'vá sā́ yajnásya sáṃ-tatis. tát táthâ ná kâr̀yam, âtmā́ vaí pra-yâjā́ḥ

---

4. [10] *hier* also mit iti (weil nicht erhellt, daſs â am Ende des Hemistichs steht); anders I, 1, 14, 4. 2, 3, 1.

5. prâyaṇīyâ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] °ṃdh° ABCDW. [4] so (°ṇâ) ABCDW. [5] s. P. 4, 12. [6] s. P. 4, 44. [7] s. P. 3, 7. [8] s. P. 4, 12.

pra-jā́ 'nū-yājā́[7], yát pra-yājā́n antar-iyā́d ātmā́nam antár iyād, yád anū-yājā́n[7] antar-iyā́t pra-jā́m antár iyād, yátaḥ khálu vaí yajnásya ví-tatasya ná kriyáte tád ánu yajnáḥ párā bhavati, yajnám parā-bhávantaṃ yájamānó 'nu ‖ 4 ‖ párā bhavati. prayājá-vad evā́ 'nūyājá-vat prā-'yaṇī́yaṃ kā́ryam prayājá-vad anūyājá-vad ud-ayanī́yaṃ, nā́ "tmā́nam antar-éti ná pra-jā́ṃ, ná yajnáḥ parā-bhávati ná yájamānaḥ. prā-'yaṇī́yasya nishkāsá[1] ud-ayanī́yam abhí nír vapati, saí 'vá sā́ yajnásya sáṃ-tatir. yā́ḥ prā-'yaṇī́yasya yājyā̀ yát tā́ ud-ayanī́yasya yājyā̀ḥ kuryā́t párāñ[1] amúṃ lokám ā́ rohet, pra-mā́yukaḥ syād; yā́ḥ prā-'yaṇī́yasya puro-'nuvākyā̀s tā́ ud-ayanī́yasya yājyā̀ḥ karoty, asmínn evá loké práti tishṭhati ‖ 5 ‖ prájnātyai, paçyaty, anūyājávad, yájamānó 'nu, puro-'nuvākyā̀s tā́, ashṭaú ca ‖ 5 ‖

K. 23, 8. — Ç. 3, 2, 3, 1-28. — devāḥ | vai — te | anyaḥ | anyam — te | adityām — yajnāḥ — prāyaṇīya iti pra-ayaṇīyāḥ — devatāḥ — atho iti — dakshiṇā — agnīshomāv ity agnī-somaú — cakshúshī iti | vai | ete iti — ishṭvā | aditim — ananūyājam ity ánanu-yājam — ami iti | anūyājā ity ánu-yājāḥ — prajeti pra-jā | anūyājā ity ánu-yājāḥ — anūyājān ity ánu-yājān — anú | pareti | bhavati — nishkāse — abhi | nir iti | vapati | sā | eva — yājyāḥ.

6. Kadrū́ç ca vaí Su-parṇī́ cā "tma-rūpáyor aspardhetām, sā́ Kadrū́ḥ Su-parṇī́m ajayat, sā́ 'bravīt: tṛitī́yasyām itó diví sómas tám ā́ hara téna "tmā́naṃ nísh krīṇīshvé[1] 'tí. 'yáṃ vaí Kadrū́r asaú Su-parṇī́, chándāṃsi Sauparṇeyā́ḥ[2]. sā́ 'bravīd: asmaí vaí pitárau putrā́n bibhṛitas tṛitī́yasyām itó diví sómas tám ā́ hara téna "tmā́naṃ nísh krīṇīshva ‖ 1 ‖ íti mā Kadrū́r avoc-

6. aruṇayā krayaḥ. [1] so (°sh k°) ABW, s. P. 8, 24. [2] ohne avagraha.

ad iti. jágaty úd apatac cáturdaçâ-'ksharâ satī́, sā́ 'prâ-''pya nỳ avartata, tásyai dvé[3] akshắre[4] amîyetâu, sā́ paçú-bhiç ca dîkshā́yâ cā́ '' 'gachat, tásmâj jágatî chándasâm paçavỳa-tamâ, tásmât paçu-mántaṃ dîkshó 'pa namati. trishṭúg[2] úd apatat tráyodaçâ-'ksharâ satī́, sā́ 'prâ-''pya nỳ avartata, tásyai dvé[3] akshắre[4] amîyetâu, sā́ dákshiṇâ-bhiç ca || 2 || tápasâ cā́ '' 'gachat, tásmât trishṭúbho[2] loké mā́dhyaṃdine[2] sávane dákshiṇâ nîyanta, etát khálu vā́vá tápa íty âhur yáḥ sváṃ dádâtī́ 'ti. gâyatry úd apatac cátur-aksharâ satỳ ajáyâ jyótishâ, tám asyâ ajā́ 'bhỳ arunddha[5], tád ajā́yâ ajă-tvâu, sā́ sómaṃ cā́ '' 'harac[6] catvā́ri câ 'kshárâṇi, sā́ 'shṭā́-'ksharâ sám apadyata. brahma-vâdíno vadanti || 3 || : kásmât satyā́d gâyatrî kánishṭhâ chándasâu satī́ yajna-mukhám párî 'yâyé 'ti, yád evā́ 'daḥ sómam ā́ 'harat[6] tásmâd yajna-mukhám páry ait, tásmât tejasvínî-tamâ. pad-bhyā́ṃ dvé[3] sávane[4] sam-ágṛihṇân múkhenaí 'kaṃ; yán múkhena sam-ágṛihṇât tád adhayat, tásmâd dvé[3] sávane[4] çukrá-vatî[7] prâtaḥ-sa-vanáṃ ca mā́dhyaṃdinaṃ[2] ca, tásmât tṛitîya-savaná ṛijî-shám abhí shuṇvanti[8], dhîtám iva hí mányante || 4 || â-çíram áva nayati saçukra-tvā́yā́ 'tho sám bharaty evaí 'nat. táu sómam â-hriyámâṇaṃ gandharvó Viçvā́-vasuḥ[9] páry amushṇât, sá tisró rā́trîḥ pári-mushito 'vasat, tásmât tisró rā́trîḥ krîtáḥ sómo vasati. té devā́ abruvant: strī́-kâmâ vai gandharvā́ striyā́ nísh krîṇâmé[1] 'ti; té vā́cau stríyam éka-hâyanîṃ kṛitvā́ táyâ nír akrîṇant. sā́ rohíd rûpáṃ kṛitvā́ gandharvébhyaḥ || 5 || apa-krámyâ 'tishṭhat, tád rohíto jánma. té devā́ abruvann: ápa yushmád ákram-

---

6. [3] s. P. 4, 49. [4] s. P. 4, 50. [5] °ṃdha ABCDW. [6] obschon betont (nach CD), doch nicht mit â komponirt! [7] s. P. 4, 51. [8] so (sh°) ABW, s. P. 6, 4. [9] s. P. 3, 5.

în[10] nā́ 'smā́n upā́-''vartate[11] ví hvayâmahà íti. bráhma gandharvā́ ávadann ágâyan devā́ḥ, sā́ devā́n gā́yata upā́-''vartata[11], tásmâd gā́yantaᴗ stríyaḥ kâmayante.

kā́mukâ enaᴗ stríyo bhavanti yá evám̩ védā́ 'tho yá evám̩ vidvā́n ápi jányeshu bhávati tébhya evá dadaty utá yád bahú-tayâḥ || 6 || bhávanty[12]. éka-hâyanyâ krîṇâti, vâcaí 'vaí 'naᴗ sárvayâ krîṇâti, tásmâd éka-hâyanâ manushỳâ vā́cam̩ vadanty. ákûṭayā́ 'karṇayā́ 'kâṇayā́ 'çloṇayā́ 'sapta-çaphayâ krîṇâti. sárvayai 'vaí 'nam̩ krîṇâti.

yác chvetáyâ krîṇîyā́d duç-cármâ yájamânaḥ syâd; yát kṛishṇáyâ 'nu-stáraṇî[13] syât, pra-mā́yuko yájamânaḥ syâd; yád dvi-rûpáyâ vā́rtra-ghnî syât, sá vâ 'nyám̩ jinîyā́t tám̩ vâ 'nyó jinîyâd; aruṇáyâ piñgâ-'kshyā́ krîṇâty, etád vaí sómasya rûpáᴗ, sváyai 'vaí 'nam̩ devátayâ krîṇâti || 7 || nísh kriṇîshva, dákshiṇâbhiç ca, vadanti, mányante, gandharvébhyo, bahútayâḥ, piñgâkshyā́, dáça ca || 6 ||

K. 23, 10. 24, 1. — Ç. 3, 2, 4, 1-6. 3, 1, 13-16. — nir iti | krîṇîshva̱ — sâ | aprâ̱pyety aprà-â̱pya̱ | nîti — dve iti | a̱kshare̱ iti — ca̱ | eti | a̱ga̱cha̱t — dî̱kshâ | upeti — dakshiṇâḥ | nîya̱nte̱ — sa̱tî | a̱jayā́ — a̱syai̱ | a̱jâ | a̱bhîti | a̱ru̱m̩dha̱ — ca̱ | eti | ahárat[6] — somàm | eti | ahárat[6] — dve iti | savàne̱ iti — çu̱kravàtî̱ iti çu̱kra-va̱tî̱ — tṛi̱tîya̱sàva̱na iti tṛitîya-sa̱va̱ne — su̱nva̱nti̱ — atho̱ iti — vi̱çvâvàsu̱r iti vi̱çva-va̱su̱ḥ — a̱va̱sa̱t — strîkā́mâ̱ iti̱ strî-kâ̱mâ̱ḥ — nir iti | krî̱ṇâ̱ma̱ — akràmît — u̱pâvàrtata̱ ity úpa-âvàrtate — hva̱yâ̱ma̱hai̱ — u̱pâvàrta̱tety úpa-âvàrtata — atho̱ iti — ekàhâyanâ̱ ity ekà-hâ̱ya̱nâ̱ḥ — akū́ṭayâ | akàrṇayâ | akā́ṇayâ | açlòṇayâ | asàptaçapha̱yety asàpta-ça̱pha̱yâ̱ — a̱nu̱stara̱ṇîty ànu-staràṇî — a̱nyam | ji̱nîyât.

7. tád dhíraṇyam abhavat, tásmâd ad-bhyó híraṇyam

---

6. [10] betont. [11] als Compositum. [12] unbetont (!) in W. [13] s. P. 6, 8.

7. tatprakâraḥ.

punanti. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d ana-sthíkena pra-jā́ḥ pra-vī́yante[1] 'sthan-vátîr jâyanta íti; yád dhíraṇyaṃ ghṛitè 'va-dhā́ya juhóti tásmâd anasthíkena pra-jā́ḥ prá vîyante[2] 'sthan-vátîr jâyanta. etád vā́ agnéḥ pri-yáṃ dhā́ma yád ghṛitáṃ téjo híraṇyam, iyáṃ te çukra tanū́r idáṃ várca íty âha, sá-tejasam evaí 'naᴗ sá-tanum ‖ 1 ‖ karoty, átho sám bharaty evaí 'naṃ. yád ábaddham ava-dadhyā́d gárbhâḥ pra-jā́nâm parâ-pā́tukâḥ syur, baddhám áva dadhâti gárbhâṇâṃ dhṛítyai. nishṭark-ỳam[3] badhnâti, pra-jā́nâm pra-jánanâya. vā́g vā́ eshā́ yát soma-kráyaṇî; jū́r asī́ 'ty âha, yád dhí mánasâ jávate tád vâcā́ vádati[4]; dhṛitā́ mánasé 'ty âha, mánasâ hí vā́g dhṛitā́; júshṭâ víshṇava íty âha ‖ 2 ‖ yajnó vaí víshṇur, yajnā́yai 'vaí 'nâṃ júshṭâṃ karoti; tásyâs te satyá-sa-vasaḥ pra-savá íty âha, savitṛí-prasûtâm evá vā́cam áva runddhe[5]. kā́ṇḍe-kâṇḍe vaí kriyámâṇe yajnáᴗ rákshâᴗsi jighâᴗsanty, eshá khálu vā́ áraksho-hataḥ pánthâ yò 'gnéç ca sū́ryasya ca; sū́ryasya cákshur ā́ 'ruham agnér akshṇáḥ kanī́nikâm íty âha, yá evā́ 'raksho-hataḥ pán-thâs táᴗ sam-ā́rohati[6] ‖ 3 ‖ vā́g vā́ eshā́ yát soma-krá-yaṇî, cíd asi manā́ 'sī́ 'ty âha, çā́sty evaí 'nâm etát, tá-smâc chishṭā́ḥ pra-jā́ jâyante. cíd asī́ 'ty âha, yád dhí mánasâ cetáyate tád vâcā́ vádati[4]; manā́ 'sī́ 'ty âha, yád dhí mánasâ 'bhi-gácchati tát karóti[4]; dhī́r asī́ 'ty âha, yád dhí mánasâ dhyā́yati tád vâcā́ ‖ 4 ‖ vádati[4]; dákshiṇâ 'sī́ 'ty âha, dákshiṇâ hỳ eshā́; yajníyâ 'sī́ 'ty âha, yajníyâm evaí 'nâṃ karoti; kshatríyâ 'sī́ 'ty âha, kshatríyâ hỳ eshā́; 'ditir asy ubhayátaḥ-çîrshṇī́ 'ty âha, yád evā́

---

7. [1] Wurzel betont. [2] unbetont. [3] ohne avagraha. [4] betont wegen hi. [5] °ṃdh° ABCDW. [6] als Compositum.

''dityáḥ prâ-'yaṇî́yo yajnā́nâm âdityá ud-ayanî́yas tásmâd evám âha. yád ábaddhâ syā́d áyatâ syâd; yát padi-baddhā́ 'nu-stáraṇî[7] syât, pra-mā́yuko yájamânaḥ syât || 5 || yát karṇa-gṛhîtā́ vā́rtra-ghnî syât, sá vâ 'nyáṃ jinî́yā́t táṃ vâ 'nyó jinî́yân; mitrás tvâ padí badh-nâtv íty âha, mitró vaí çivó devā́nâṃ, ténai 'vaí 'nâm padí badhnâti. pûshā́ 'dhvanaḥ pâtv íty âhe, 'yáṃ vaí pûshé, 'mā́m evā́ 'syâ adhi-pā́m akaḥ, sám-ashṭyâ; índrâyā́ 'dhy-akshâyé 'ty âhé, 'ndram evā́ 'syâ ádhy-aksham karoti || 6 || ánu tvâ mâtā́ manyatâm ánu pitḗ 'ty âhā́, 'nu-matayai 'vaí 'nayâ krîṇâti; sā́ devi de-vám áche 'hî́ 'ty âha, devī́ hy̆ eshā́ deváḥ sóma; ín-drâya sómam íty âhé, 'ndrâya hí sóma â-hriyáte, yád etád yájur ná brûyā́t párâcy[3] evá soma-kráyaṇî 'yâd; rudrás tvā́ '' vartayatv íty âha, rudró vaí krûráḥ || 7 || devā́nâṃ, tám evā́ 'syai parástâd[3] dadhâty ā́-vṛittyai[8], krûrám iva vā́ etát karoti yád rudrásya kîrtáyati; mi-trásya pathé 'ty âha, çā́ntyai; vâcā́ vā́ eshá ví krîṇîte yáḥ soma-kráyaṇyâ, svastí[8] sóma-sakhâ púnar é 'hi sahá rayyé 'ty âha, vâcai 'vá vi-krî́ya púnar âtmán vā́-caṃ dhatté, 'nupa-dàsukâ 'sya vā́g bhavati yá evám véda || 8 || sátanum, víshṇava íty âha, samā́rohati, dhyā́yati tád vâcā́, yája-mânaḥ syât, karoti, krûró, véda || 7 ||

1, 2, 4, 1. 2. — K. 24, 3. — Ç. 3, 2, 4, 9-21. — pravîyànta iti pra-vîyànte — jâyante — vîyante — jâyante — atho iti — nishṭarkyàm — javàte — vadàti — vishṇàve — pra-sava iti pra-save — panthā̀ḥ — samâròhatîti sam-âròhati — çishṭā̀ḥ | prajâ iti pra-jā̀ḥ — padibaddheti padi-baddhâ | anustaraṇîty ànu-staràṇî — anyam | jinîyât — samàshṭyâ iti

---

7. [7] s. P. 6, 8. [8] ? °vṛityai° ABCDW.

sam-ashtyai — asyâḥ — achà | ihi | iti — parācî — iyât — tvâ | eti — âvrityâ ity â-vrityai — eti | ihi.

8. shát padāny ánu ní krâmati, shaḍ-ahám vāñ nā 'ti vadaty, utá saṃ-vatsarásyā 'yane yāvaty evá vāk tām áva runddhe[1]. saptamé padé juhoti, saptá-padâ çákvarî, paçávaḥ çákvarî, paçūn evā 'va runddhe[1], saptá grâmyāḥ paçávaḥ saptā ''raṇyāḥ saptá chándâṃsy, ubháyasyā 'va-ruddhyai[2]. vásvy asi rudrā 'sī 'ty âha, rûpám evā 'syâ etán mahimānam || 1 || vy-ācashṭe[3]. bṛíhaspátis[4] tvà sumné raṇvatv íty âha, bráhma vaí devānâm bṛíhaspátir, bráhmaṇai 'vā 'smai paçūn áva runddhe[1]; rudró vásu-bhir ā ciketv íty âhā, ''-vṛittyai[5]. pṛithivyās tvâ mûrdhánn ā jigharmi deva-yájana íty âha, pṛithivyā hý eshá mûrdhā yád deva-yájanam; íḍâyâḥ padá íty âhé, 'ḍâyai hý etát padám yát soma-kráyaṇyai; ghṛitá-vati svāhâ[4] || 2 || íty âha, yád evā 'syai padād ghṛitám ápîḍyata tásmâd evám âha. yád adhvaryúr anagnāv ā-hutiṃ juhuyād andhò 'dhvaryúḥ syâd[6] rákshâṃsi yajnáṃ hanyur; híraṇyam upā-'sya juhoty, agni-váty evá juhoti, nā 'ndhò 'dhvaryúr bhavati[6] ná yajnáṃ rákshâṃsi ghnanti. kāṇḍe-kâṇḍe vaí kriyámâṇe yajnáṃ rákshâṃsi jighâṃsanti; pári-likhitaṃ rákshaḥ pári-likhitâ árâtaya íty âha, rákshasâm ápa-hatyai || 3 || idám aháṃ rákshaso grîvā ápi kṛintâmi yò 'smān dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmá íty âha, dvaú vāvá[4] púrushau yáṃ cai 'vá dvéshṭi yáç cai 'naṃ dvéshṭi táyor evā 'nantar-âyaṃ grîvāḥ kṛintati. paçávo vaí soma-kráyaṇyai

8. padasaṃgrahaḥ. [1] °ṃdh° ABCDW. [2] °rudhyai ABCDW.
[3] als Compositum. [4] ohne avagraha. [5] ? °vṛityai ABCDW.
[6] unbetont.

padáṃ, yâvat-tmûtáω[7] sáṃ vapati, paçū̆n evā̆ 'va runddhe[1]; 'smé[8] rā̆ya íti sáṃ vapaty, âtmā̆nam evā̆ 'dhvaryúḥ ‖ 4 ‖ paçú-bhyo nā̆ 'ntár eti; tvé[9] rā̆ya íti yájamânâya prá yachati, yájamâna evá rayíṃ dadhâti; tóte[10] rā̆ya íti pátniyâ, ardhó vā̆ eshá âtmáno yát pátnî, yáthâ gṛihéshu ni-dhatté tâdṛíg[4] evá tát. tváshṭîmatî[4] te sapeyé 'ty âha, tváshṭâ vaí paçûnā̆m mithunā̆nâω rûpa-kṛíd, rûpám evá paçúshu dadhâty. asmaí vaí lokā̆ya gā̆rha-patya ā̆ dhîyate[6] 'múshmâ â-havanī̆yo, yád gā̆rha-patya upa-váped asmíñ loké[11] paçu-mā̆nt syâd, yád â-havanī̆ye 'múshmiñ loké[11] paçu-mā̆nt syâd; ubháyor úpa vapaty, ubháyor evaí 'naṃ lokáyoḥ paçu-mántaṃ karoti ‖ 5 ‖ mahimā́naω, svā́hā́, 'pahatyâ, adhvaryúr, dhîyate, cáturviωçatiç ca ‖ 8 ‖

1, 2, 5, 1. 2. — K. 24, 4. — Ç. 3, 3, 1, 1-11. — anú | nîti | krâmati — vâk | na | atîti — yâvàtî | eva — vasvī̆ — asyâḥ | etat — vyâcàshṭa iti vi-àcàshṭe — eti | ciketu — âvṛityâ ity ā̆-vṛityai — devayajàna iti deva-yajàne — pṛi-thivyâḥ — iḍā̆yâḥ | pade — apī̆ḍyata[13] — upâsyety úpa-asyà — agnivatîty àgni-vati — yâvatmûtam iti yâvat-tmû-tam[7] — rumdhe | asme iti — tve iti — yajàmâne — totè — patniyai — tvashṭī̆matî — dhîyate | amushmai — yat | gârhàpatya iti gârhà-patye.

9. brahma-vâdíno vadanti: vi-cítyaḥ sómā̆s ná vi-cítyā̆s íti; sómo vā̆ óshadhînâω[1] rā̆jâ, tásmin yád ā̆-pannaṃ grasitám evā̆ 'sya tád, yád vi-cinuyā̆d yáthâ ''syâd grasitáṃ nish-khidáti[2] tâdṛíg[1] evá tád, yán ná vi-

8. [7] ? so W, yâvatmû° A. D vor iti, yâvatyŭ° C vor iti (und auch nach iti prima manu: -tyŭ°); tmûtaṃ ghṛitenâ ''plutam, B (p. 348), s. Pet. W. unter tmûta. [8] s. P. 4, 9. [9] s. P. 4, 10. [10] tote kalatre, B (p. 343). [11] tvashṭur anugraheṇo 'petâ, B (p. 344). [12] °nl° A. B (das erste Mal mit virâma). W. [13] ápiḍayata CD.

9. somonmânam. [1] ohne avagraha. [2] nishvidati B (p. 347 u. p. 348 wo durch: makshikâdyupadraveṇa vamati erklärt!).

-cinuyā́d yáthâ 'kshánn ā́-pannaṃ vi-dhā́vati tâdṛíg[1] evá tát, kshódhuko 'dhvaryúḥ syā́t kshódhuko yájamânaḥ; sóma-vikrayint sómaᴗ çodhayé 'ty evá brûyâd, yádī́ 'taram ‖ 1 ‖ yádī́ 'taram ubháyenai 'vá soma-vikrayíṇam arpayati, tásmât soma-vikrayī́ kshódhuko. 'ruṇó ha smâ "haú "pa-veçiḥ: soma-kráyaṇa evā́ 'háṃ tṛitī́ya-savanám áva rundha íti; paçûnā́ṃ cárman mimîte paçū́n evā́ 'va runddhe[3], paçávo hí tṛitī́yaᴗ sávanaṃ. yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íty ṛikshatás[1] tásya mimîta, 'rksháṃ vā́ apaçavyám, apaçúr evá bhavati; yáṃ kâmáyeta: paçu-mā́nt syât ‖ 2 ‖ íti lomatás[1] tásya mimîtai, 'tád vaí paçûnā́ᴗ rûpáᴗ, rûpéṇai 'vā́ 'smai paçū́n áva runddhe[3], paçu-mā́n evá bhavaty. apā́m ánte krîṇâti, sá-rasam evaí 'naṃ krî-ṇâty. amā́tyo[1] 'sī́ 'ty âhâ, 'maí 'vaí 'naṃ kurute. çukrás te gráha íty âha, çukró hỳ asya gráhó. 'nasā́ 'cha yâti, mahimā́nam evā́ 'syā́ 'cha yâty. ánasâ ‖ 3 ‖ ácha yâti, tásmâd ano-vâhỳaᴗ samé jī́vanaṃ. yátra khálu vā́ etáᴗ çîrshṇā́ háranti, tásmâc chîrsha-hârỳaṃ giraú jī́vanam. abhí tyáṃ deváᴗ savitā́ram íty áti-chandasa 'rcā́ mi-mîté, 'ti-chandâ vaí sárvâṇi chándâᴗsi, sárvebhir evaí 'naṃ chándo-bhir mimîte; várshma vā́ eshā́ chándasâṃ yád áti-chandâ, yád áti-chandasa 'rcā́ mímîte várshmai 'vaí 'naᴗ samânā́nâṃ[1] karoty. ékayai-'kayo[4] 'tsárgam ‖ 4 ‖ mi-mîté 'yâtayâmniyâ-'yâtayâmniyai 'vaí 'nam mimîte, tásmân nā́nâ-vîryâ aṅgúlayaḥ. sárvâsv aṅgushṭhám úpa ní gṛih-ṇâti, tásmât samā́vad-vîryo 'nyā́bhir aṅgúli-bhis, tásmât sárvâ ánu sáṃ carati. yát sahá sárvâbhir mímîta sáᴗ-çlishṭâ aṅgúlayo jâyerann, ékayai-'kayo 't-sárgam mimîte, tásmâd ví-bhaktâ jâyante. páñca kṛítvo yájushâ mimîte,

---

9. [3] ⁰ṃdh⁰ ABCDW. [4] vgl. P. 5, 19 schol.

páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pâṅkto yajñó, yajñám evấ 'va runddhe[3], páñca kṛ́tvas tûshṇī́m || 5 || dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva runddhe[4]; yád yájushâ mímîte bhûtám evā́ 'va runddhe[4], yát tûshṇī́m bhavishyát. yád vaí tā́vân[1] evá sómaḥ syā́d yā́vantam[1] mímîte yájamânasyai 'vá syân nā́ 'pi sadasyầnâm; pra-jā́bhyas tvé 'ty úpa sám ûhati, sadasyần evā́ 'nv-ā́bhajati[5]; vā́sasó 'pa nahyati, sarva-devatyàṃ vaí || 6 || vā́saḥ, sárvâbhir evaí 'naṃ devátâbhiḥ sám ardhayati; paçávo vaí sómaḥ, prâ-'ṇā́ya tvé 'ty úpa nahyati, prâ-'ṇám evá paçúshu dadhâti; vy-ânā́ya tvé 'ty ánu çṛinthati, vy-ânám evá paçúshu dadhâti, tásmât svapántam prâ-'ṇā́ ná jahati || 7 || ítaram, paçumā́nt syā́d, yâty ánaso, 'tsárgaṃ, tûshṇī́ṃ, sarvadevatyàṃ vaí, tráyastriṃçac ca || 9 ||

1, 2, 6, 1. — K. 24, 5. — Ç. 3, 3, 2, 5-19. — somâsḥ — vicityâs iti vi-cityâsḥ — âsyā́t — nishkhidatîti niḥ-khidati — yat | na — akshan — syât — çodhaya — yadi | itàram — arpayati — aruṇaḥ | ha | sma | âha | aupàveçir ity aupà-veçiḥ | somakrayàṇa iti soma-krayàṇe — rumdhe — apaçuḥ — ṛiksham — amâtyàḥ — amâ | eva — achà | yâti — asya | acha — anàsà | achà | atichandasety ati-chandasâ | ṛicâ — atichandâ ity ati-chandâḥ — varshmà | eva — ekàyaikayety ekàyâ-ekayâ — upà | nîti | gṛihṇâti — anú | sam iti | carati — mimī́ta — vibhàktâ iti vi-bhaktâḥ — upà | sam iti | ûhati — anvâbhàjatîty ànu-âbhàjati — vyânâyeti vi-anâyà — vyânam iti vi-anam — prâṇà iti pra-anâḥ.

10. yát: kaláyâ te çaphéna te krîṇânī́ 'ti páṇetā́ 'go-arghaṃ[1] sómaṃ kuryā́d ágo-arghaṃ[1] yájamânam ágo-argham adhvaryúṃ, gós tú mahimā́naṃ nā́

9. [5] als Compositum.
10. anyaiç ca tatkrayaḥ. [1] s. P. 11, 16.

'va tired; gávâ te krîṇânī́ 'ty evá brûyâd, go-arghám[1] evá sómaṃ karóti go-arghám̐ yájamânaṃ go-arghám adhvaryúṃ, ná gór mahimā́nam áva tiraty. ajáyâ krîṇâti, sá-tapasam evaí 'naṃ krîṇâti; híraṇyena krîṇâti, sá-çukram evá ‖ 1 ‖ enaṃ krîṇâti; dhenvā́ krîṇâti, sā́-''çiram evaí 'naṃ krîṇâty; ṛishabhéṇa krîṇâti, sé-'ndram evaí 'naṃ krî-ṇâty; anaḍúhâ[2] krîṇâti, váhnir vā́ anaḍvā́n, váhninaí 'vá váhni yajnásya krîṇâti; mithunā́bhyâṃ[3] krîṇâti, mithunásyā́ 'va-ruddhyai[4]; vā́sasâ krîṇâti, sarva-devatŷaṃ vaí vā́saḥ, sárvâbhya evaí 'naṃ devátâbhyaḥ[2] krîṇâti; dáça[5] sáṃ pad-yante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva runddhe[6] ‖ 2 ‖ tápasas tanū́r asi prajā́-pater várṇa íty âha, paçú-bhya evá tád adhvaryúr ní hnuta, âtmánó 'nâ-vraskâya, gáchati çríyam prá paçū́n âpnoti yá evám̐ véda. çukrám̐ te çukréṇa krîṇâmī́ 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. devā́ vaí yéna híraṇyena sómam ákrîṇan tát abhî-shábâ[7] púnar ā́ 'dadata kó hí téjasâ vi-kreshyáta íti. yéna híraṇyena ‖ 3 ‖ sómaṃ krîṇîyā́t tád abhî-shábâ[7] púnar ā́ dadîta téja evā́ ''tmán dhatte. 'smé[8] jyótiḥ soma-vikrayíṇi táma íty âha, jyótir evá yájamâne dadhâti[9] támasâ sóma-vikrayíṇam arpayati. yád ánupa-grathya hanyā́d dandaçū́kâs tā́u sámâu sarpā́ḥ syur; idám aháu sarpā́ṇâṃ dandaçū́-kânâṃ grîvā́ úpa grathnâmī́ 'ty âhā́, 'dandaçûkâs tā́u sámâu sarpā́ bhavanti[9] támasâ soma-vikrayíṇaṃ vidhyati. svā́na ‖ 4 ‖ bhrā́jé 'ty âhai, 'té vā́ amúshmiṅ loké[10] sómam arakshan, tébhyó 'dhi sómam ā́ 'haran; yád eté-

---

10. [2] ohne avagraha. [3] vatsataro vatsatarî cety etâbhyâm. [4] °rudhyai ABCDW. [5] dhenoḥ savatsâyà vivakshitatvâd daçadravya-sampattiḥ. [6] °ṃdhe ABCDW. [7] s. P. 3, 7. 6, 2. [8] s. P. 1, 9. [9] unbetont. [10] °nl° AW, °n (virâma) l° B.

bhyaḥ soma-kráyaṇân nā́ 'nu-diçéd ákrîto 'sya sómaḥ syân[9] nā́ 'syai 'tè 'múshmiṅ loké[10] sómaɷ raksheyur; yád etébbyaḥ soma-kráyaṇân anu-diçáti krîtò 'sya sómo bhav-aty[9] etè 'syâ 'múshmiṅ loké[10] sómaɷ rakshanti ‖ 5 ‖ sáçuk-ram evá, runddha[6], íti yéna híraṇyena, svā́na, cátuçcatvâriɷçac ca ‖ 10 ‖

1, 2, 7, 1. — K. 24, 6. — Ç. 3, 3, 3, 1-11.[11] — sâçiram iti sa-âçiram — sendram iti sa-indram — annâdyam ity ánna-adyám — hnute — anā́vraskâyety anā́-vraskâya — devâḥ — abhîshahety ábhi-sahā́ — eti | adadata — vikreshyata iti vi-kreshyatè — asme iti — sarpâḥ — syât | na.

11. vâruṇó vaí krîtáḥ sóma úpa-naddho; mitró na é 'hi súmitra-dhâ íty âha, çā́ntyâ. índrasyo ''rúm ā́ viça dákshiṇam íty âha; devā́ vaí yáɷ sómam ákrîṇan tám índrasyo ''rau dákshiṇa ā́ 'sâdayann, eshá khálu vā́ etárhī́ 'ndro yó yájate, tásmâd evám âhó. 'd ā́yushâ sv-âyúshé 'ty âha, devátâ[1] evā́ 'nv-ârábhyó 't ‖ 1 ‖ tishṭhaty. urv̀ antáriksham[1] ánv ihī́ 'ty âhâ, 'nta-riksha-devatyò hỳ etárhi sómó. 'dityâḥ sádo 'sy ádi-tyâḥ sáda ā́ sîdé 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. ví vā́ enam etád ardhayati yád vâruṇáɷ sántam maitrám kar-óti; vâruṇyá 'rcā́ '' sâdayati sváyai 'vaí 'naṃ devátayâ sám ardhayati. vā́sasâ pary-ā́nahyati[2], sarva-devatỳam vaí vā́saḥ, sárvâbhir evá ‖ 2 ‖ enam devátâbhiḥ[1] sám ardh-ayaty, átho rákshasâm ápa-hatyai. váneshu vỳ an-táriksham tatâné 'ty âha, váneshu hí vỳ antáriksham tatā́na; vā́jam árvat-sv íty âha, vā́jaɷ hy árvat-su; páyo aghniyā́sv[3] íty âha, páyo hỳ aghniyā́su; hrit-sú krátum íty âha, hrit-sú hí krátum; váruṇo vikshv̀

---

10. [11] wo das hier verworfene paṇanam gelehrt wird.

11. kritam somam çakaṭena nayet. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum; zu n° s. P. 7, 16. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17; °yo 'gh° B (p. 368).

agním íty âha, váruṇo hí vikshv agním; diví sū́ryam || 3 || íty âha, diví hí sū́ryaѡ; sómam ádrâv íty âha, grā́vâṇo vā́ ádrayas, téshu vā́ eshá sómaṃ dadhâti yó yáj=ate, tásmâd evám âhó. 'd u tyáṃ jâtá-vedasam íti sauryá 'rcā́ kṛishṇâ-'jinám praty-ā́nahyati[2], rákshasâm ápa=-hatyâ. úsrâv é 'taṃ dhûr-shâhâv[4] íty âha, yathâ=-yajúr evaí 'tát. prá cyavasva bhuvas pata[5] íty âha, bhûtā́nâѡ hí || 4 || eshá pátir; víçvâny abhí dhā́=mânī́ 'ty âha, víçvâni hy̆ eshó 'bhí dhā́mâni pra-cyávate; mā́ tvâ pari-parī́ vidad íty âha, yád evā́ 'dáḥ sómaṃ â-hriyámâṇaṃ gandharvó viçvā́-vasuḥ[6] pary-ámushṇât tá=smâd evám âhā́, 'pari-moshâya. yájamânasya svasty=-áyany asī́ 'ty âha, yájamânasyai-'vaí 'shá yajnásyâ 'nv=-ârambhó, 'nava-chittyai[7]. váruṇo vā́ eshá yájamânam abhy aí 'ti[8] yát || 5 || krîtáḥ sóma úpa-naddho; námo mitrásya váruṇasya cákshasa íty âha, çā́ntyâ. ā́ sómaṃ vahanty, agnínâ práti tishṭhate, taú sam-bhávantau yájamânam abhí sám bhavataḥ, purā́ khálu vā́vai[1] 'shá mé=dhâyâ ''tmā́nam â-rábhya carati yó dîkshitó. yád agnî=-shomī́yam paçúm â-lábhata âtma-nishkráyaṇa evā́ 'sya sá; tásmât tásya nā́ ''çy̆am, purusha-nishkráyaṇa iva hy; átho khálv âhur: agnī́-shómâbhyâṃ vā́ índro vṛitrám ahann íti, yád agnî-shomī́yam paçúm â-lábhate vā́rtra-ghna evā́ 'sya sá, tásmâd v âçy̆aṃ[9]. vâruṇyá 'rcā́ pári carati, svá=yai 'vaí 'naṃ devátayâ pári carati || 6 || anvârábhyó 't, sárvâbhir evá, sū́ryam, bhûtā́nâѡ hy, èti yád, âhuḥ, saptáviѡçatiç ca || 11 ||

1, 2, 7, 1 - 9, 1. — K. 24, 6. 7. — Ç. 3, 3, 3, 10 - 4, 24. — eti | ihi — çântyai — devâḥ — dakshiṇe | eti — svâyu=

---

11. [4] s. P. 5, 10. (1, 56). [5] so (°sp°) ABW, s. P. 8, 27. [6] s. P. 3, 5. [7] °chityai ABCDW; doch wohl von √chid; oder ob von √châ? dann wäre °chityai richtig. [8] nicht componirt mit abhi und â! [9] so (°dvâ°) AW, s. P. 9, 17.

sheti su-âyushâ — vârunyâ | ricâ | eti — paryânâhyatîti pari-ânâhyati — atho iti — sauryâ | ricâ — pratyânâhya-tîti prati-ânâhyati — apâhatyâ ity apâ-hatyai — eti | itam | dhûrshâhâv iti dhûḥ-sâhau — bhuvah | pate — viçvâvâsur iti viçva-vasuḥ — svastyayanîti svasti-ayanî — anâvachityâ ity anâva-chityai — abhi | eti | eti — cakshase — çântyai — abhi | sam iti | bhavatah — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — âlabhâta ity â-labhâte — âçyám — atho iti — u | âçyám | vârunyâ | ricâ.

prâcînavaṃçam, yấvanta, riksâmé vaí, vấg vaí devébhyo[10], devấ vaí devayájanam, kadrū́ç ca, tád dhíraṇyaṃ, shát padấni, brahmavâdíno vicítyo, yát kaláyâ te, vâruṇó vaí krîtáḥ sóma, ékâdaça || 11 ||

prâçînavaṃçaṃ (1, 1), svấhé 'ty âha (2, 2), yè 'ntaḥçarấ (3, 5), hy èshá sán[10] (4, 7), tápasâ ca (6, 8), yát kárṇagṛihîté (7, 6), 'ti lo-mató (9, 3), vâruṇáḥ (11, 1), shấtsaptatiḥ || 76 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. yád ubhaú vi-múcyâ "tithyấm gṛihṇîyấd yaj-nám ví chindyâd; yád ubhấv ávi-mucya yáthấ 'nâ-gatâyâ "tithyấm kriyáte tâdṛ́g[1] evá tád; ví-mukto 'nyò 'nadvấn[1] bhávaty ávi-mukto 'nyó 'thâ "tithyấm gṛihṇâti, yaj-násya sám-tatyai. pátny anv-ấrabhate[2], pátnî hí pấrî-ṇahyasyé[3] "çe, pátniyai 'vấ 'nu-matam nír vapati, yád vaí pátnî yajnásya karóti mithunám tád, átho pátniyâ evá || 1 || eshá yajnásyâ 'nv-ârambhó, 'nava-chittyai[4]. yấvad-bhir vaí rấjâ 'nu-caraír â-gáchati sárvebhyo vaí tébhya âtithyấm kriyate, chándâṃsi khálu vaí sómasya rấjno 'nu-carấṇy; agnér âtithyám asi víshṇave tvé 'ty âha,

---

11. [10] fehlt A. W. [11] so W., saṃ ACW.

2, 1. âtithyeshṭiḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] s. P. 3, 7. 7, 4. [4] ? °chityai ABCDW.

gâyatriyā́ evaí 'téna karoti; sómasyâ "tithyám asi víshṇave tvé 'ty âha, trishṭúbha[1] evaí 'téna karoty; átither âtithyám asi víshṇave tvé 'ty âha, jágatyai || 2 ||
evaí 'téna karoty; agnáye tvâ râyasposha-dā́vne[5] víshṇave tvé 'ty âhâ, 'nu-shṭúbha evaí 'téna karoti; çyenā́ya tvâ soma-bhṛ́te víshṇave tvé 'ty âha, gâyatriyā́ evaí 'téna karoti; páñca kṛ́tvo gṛhṇâti, páñcâ-'ksharâ pañktíḥ, pā́ñkto yajnó, yajnám evā́ 'va runddhe[6]. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d gâyatriyā́ ubhayáta[1] âtithyásya kriyata íti, yád evā́ 'dáḥ sómam ā́ || 3 ||
áharat[7] tásmâd gâyatriyā́ ubhayáta âtithyásya kriyate purástâc[1] co 'párishṭâc[1] ca. çíro vā́ etád yajnásya yád âtithyáṃ, náva-kapâlaḥ puroḍā́ço[1] bhavati, tásmân nava-dhā́ çíro ví-shyûtaṃ. náva-kapâlaḥ puroḍā́ço bhavati, té tráyas tri-kapâlā́s tri-vṛ́tâ stómena sám-mitâs, téjas tri-vṛ́t, téja evá yajnásya çîrshán dadhâti. náva-kapâlaḥ puroḍā́ço bhavati, té tráyas tri-kapâlā́s tri-vṛ́tâ prâ-'ṇéna sám-mitâs, tri-vṛ́d vaí || 4 ||
prâ-'ṇás, tri-vṛ́tam evá prâ-'ṇám abhi-pûrváṃ yajnásya çîrshán dadhâti. prajā́-pater vā́ etā́ni pákshmâṇi yád açva-vâlā́ aikshavī́[8] tiráçcî[9], yád ā́çva-vâlaḥ pra-staró bhávaty aikshavī́ tiráçcî prajā́-pater evá tác cákshuḥ sám bharati. devā́ vaí yā́ ā́-hutîr ájuhavus tā́ ásurâ nishkā́vam[1 u. 10] âdan, té devā́ḥ kârshmarỳam apaçyan karmaṇỳo vaí : kármai 'nena kurvîté 'ti, té kârshmarya-máyân pari-dhī́n || 5 ||
akurvata, taír vai té rákshâᵕsy ápâ 'ghnata; yát kârshmarya-máyâḥ pari-dháyo bhávanti, rákshasâm ápa-hatyai. sáᵕ sparçayati,

---

1. [5] so C (nach iti) A. W., °dânva C vor iti, dâvnne (mit virâma unter v) B. D sec. manu, °dâvuṃna iti râyasposha-dâvuṃne D prima manu. [6] °ṃdh° ABCDW. [7] nicht componirt mit â: s. VI, 1, 6, 3. [8] s. P. 4, 12. [9] s. P. 4, 33. [10] niḥçabdaṃ, cauryeṇa B (p. 376).

rákshasâm ánanv-avacârâya. ná purástât pári dadhâty, âdityó hý evó 'd-yán purástâd[1] rákshâṁsy apa-hánty. ûr-dhvé[11] sam-ídhâv ấ dadhâty, upárishṭâd[1] evá rákshâṁsy ápa hanti; yájushâ 'nyấṃ tûshṇî́m anyấm, mithuna-tvấya. dvé[12] ấ dadhâti, dvi-pấd yájamânaḥ, práti-shṭhityai. brahma-vâdíno vadanti || 6 || : agníç ca vấ etaú sómaç ca kathấ sómâyâ ''tithyáṃ kriyáte nấ 'gnáya íti; yád agnấv agním mathitvấ pra-hárati ténai 'vấ 'gnáya âti-thyáṃ kriyaté; 'tho khálv âhur: agníḥ sárvâ devátâ[1] íti, yád dhavír â-sấdyâ 'gním mánthati havyấyai 'vấ ''-san-nâya sárvâ devátâ janayati || 7 || pátniyâ evá, jágatyâ, ấ, trivṛ́d vaí, paridhî́n, vadanty, ékacatvâriṁçac ca || 1 ||

1, 2, 10, 1. — K. 24, 8. — Ç. 3, 4, 1, 1-18. — anấgatâyety anấ-gatâya — patnî́ | anvârábhata ity ánu-ârábhate — pârî́-ṇahyasyeti pâri-nahyasya | îçe — patnîyâ | eva — atho iti | patnîyâḥ | eva — gâyatriyai | eva — trishṭubhè | eva — anushṭubha ity ánu-stubhè — gâyatriyai | eva — gâyatri-yai | ubhayatáḥ — kriyate — eti | ahárat — gâyatriyai | ubhayatáḥ — kriyate — vishyûtam iti vi-syûtam — aikshavî iti | tiraçcî iti — nishkâvám — enena — ûrdhve iti — dve iti — na | agnayè — atho iti — sarvấḥ | devatấḥ — âsánnâ-yety â-sannâya | sarvấḥ | devatấḥ.

2. devâ-'surấḥ sáṃ-yattâ âsan, té devấ mithó ví-priyâ âsan, tè 'nyò 'nyásmai jyaíshṭhyâyấ 'tishṭhamânâḥ pañca-dhấ vý akrâmann agnír vásu-bhiḥ sómo rudraír índro marúd-bhir váruṇa âdityaír bṛ́haspátir[1] víçvair devaís; tè 'manyantấ: 'surebhyo vấ idám bhrấtṛivyebhyo radhyâmo yán mithó ví-priyâḥ smó yấ na imấḥ priyấs tanúvas tấḥ sam-ávadyâmahai[2] tấbhyaḥ sá nír ṛichâd yáḥ

1. [11] s. P. 4, 11. [12] s. P. 4, 49.
2. tânûnaptram. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum.

|| 1 || naḥ prathamò 'nyò 'nyásmai drúhyâd íti. tásmâd yáḥ sá-tânûnaptriṇâm prathamó drúhyati sá ắrtim[1] ắ 'rchati[3]. yát tânû-naptráu sam-avadyáti bhrắtṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrắtṛivyo bhavati. páñca kṛítvó 'va dyati, pañca-dhắ hí té tát sam-avắdyantắ, 'tho páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pắṅkto yajnó, yajnám evắ 'va runddha[4]. ắ-pataye tvâ gṛihṇâmî́ 'ty âha, prâ-'ṇó vaí || 2 || ắ-patiḥ, prâ-'ṇám evá prîṇâti; pári-pataya íty âha, máno vaí pári-patir, mána evá prîṇâti; tánû-náptra íty âha, tanúvo hí té tắḥ sam-avắdyanta; çâkvarắyé 'ty âha, çáktyai hí té tắḥ sam-avắdyanta; çákmann ójishṭhâyé 'ty âhaú, 'jishṭhau hí té tád âtmánaḥ sam-avắdyantắ; 'nâ-dhṛishṭam asy anâ-dhṛishyám íty âhắ, 'nâ-dhṛishṭau hỳ etád anâ-dhṛishyáṃ; devắnâm ójaḥ || 3 || íty âha, devắnâu hỳ etád ójo; 'bhiçasti-pắ anabhi-çastenyám íty âhâ, 'bhiçasti-pắ hỳ etád anabhi-çastenyám; ánu me dîkshắṃ dîkshắ-patir manyatâm íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. ghṛitáṃ vaí devắ vájraṃ kṛitvắ sómam aghnann, antikám iva khálu vắ asyai 'tác caranti yát tânû-naptréṇa pra-cáranty. auçúr-auçus te deva somắ " pyâyatâm íty âha, yát || 4 || evắ 'syâ 'puvâyáte[5] yán mî́yate[6] tád evắ 'syai 'ténắ " pyâyayaty; ắ túbhyam índraḥ pyâyatâm ắ tvám índrâya pyâyasvé 'ty âho, 'bhắv evé 'ndraṃ ca sómaṃ cắ " pyàyayaty; ắ pyâyaya sákhînt sanyắ medháyé 'ty âha, 'rtvíjo[1] vắ asya sákhâyas, tắn evắ " pyâyayati; svastí[1] te deva soma sutyắm açîya || 5 || íty âhâ, "-çíshaṃ evaí 'tắm ắ çâste. prá vắ eté 'smắl lokắc cyavante yé sómam â-pyâyáyanty, antariksha-devatyò

---

2. [3] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [4] °ṃdhe° ABCDW. [5] apuvâyate çushyati, B (p. 386). [6] Wurzel betont.

hí sóma ā́-pyâyita; éshṭâ rā́yaḥ[7] pré 'shé bhágâyé 'ty âha, dyā́vâ-pṛithivī́bhyâm evá namas-kṛ́ityâ 'smíṅ loké[8] práti tishṭhanti. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, té devā́ bíbhyato 'gním prā́ 'viçan, tásmâd âhur: agníḥ sárvâ devátâ[1] íti; té || 6 || agním evá várûthaṃ kṛitvā́ 'surâu abhy abhavann, agním iva khálu vā́ eshá prá viçati yò 'vântara-dîkshā́m upaí-'ti, bhrā́tṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavaty; âtmā́nam evá dîksháyâ pâti[9] pra-jā́m avântara-dîksháyâ; saṃ-tarā́m mékhalâṃ sam-ā́yachate[2], pra-jā́ hy âtmánó 'ntara-tarâ. taptá-vrato bhavati, mádantîbhir mârjayate, nír hy agníḥ çîténa vā́yati, sám-iddhyai[10]; yā́ te agne[11] rúdriyâ tanū́r íty âha, sváyai 'vaí 'nad devátayâ vratayati, sayoni-tvā́ya, çā́ntyai || 7 || yó, vā́, ója, âha yád, açiyé, 'ti tè, 'gna, ékâdaça ca || 2 ||

1, 2, 10, 2 - 11, 2. — K. 24, 9. — Ç. 3, 4, 2, 1 - 3, 22. — devâḥ | mithaḥ — te | anyaḥ | anyasmai — atishṭhamânâḥ — amanyanta — yâḥ | naḥ — samavádyâmahâ iti sam-avádyâmahai — anyaḥ | anyasmai — eti | richati — atho iti — rumdhe — paripataya iti pari-pataye — tanûnaptra iti tanû-naptré — ojishṭham | hi — abhiçastipâ ity ábhiçasti-pâḥ | hi — devâḥ — soma | eti — apuvâyatè — etená | eti — eti | pyâyaya — eva | eti — ete | asmât — eshṭâḥ — asmin — devâḥ — sarvâḥ — pâti — samâyáchata iti sam-âyáchate — samidhyâ iti sam-idhyai.

3. téshâm ásurâṇâṃ tisráḥ púra âsann, ayasmáyy[1] avamā́ 'tha rajatā́ 'tha háriṇî; tā́ devā́ jétuṃ nā́ 'çaknuvan, tā́ upa-sádai 'vā́ 'jigîshan; tásmâd âhur yáç cai

---

2. [7] so (°shṭâ r°) ABW, s. P. 8, 18-22. 8. [8] °nl° AW. (n mit virâma) B. [9] unbetont. [10] °idhy° ABCDW. [11] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10.

3. upasad. [1] ohne avagraha.

'váṃ véda yáç ca nó: 'pa-sádâ vaí mahâ-puráṃ jayantī́ 'ti; tá íshuɷ sám askurvatâ[2] 'gním ánîkaɷ sómaɷ çal- yáṃ víshṇuṃ téjanaṃ; tè 'bruvan: ká imā́m asishyatī́ 'ti || 1 || rudrá íty abruvan rudró vaí krûráḥ sò 'syatv íti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇâ ahám evá paçûnā́m ádhi-patir asânī́ 'ti, tásmâd rudráḥ paçûnā́m ádhi-patis; tā́ɷ rudró 'vâ 'sṛijat, sá tisráḥ púro bhittvaí[3] 'bhyó lokébhyó 'surân prā́ 'ṇudata[4]. yád upa-sáda upa-sadyánte bhrā́tṛivya- -parâṇuttyai[5]. nā́ 'nyā́m ā́-hutim purástâj[1] juhuyâd; yád anyā́m ā́-hutim purástâj juhuyā́t || 2 || anyán múkhaṃ kur- yât. sruvéṇâ ''-ghârám ā́ ghârayati yajnásya prá-jnâtyai.

párâñ[1] ati-krámya juhoti, párâca evaí 'bhyó lokébhyo yájamâno bhrā́tṛivyân prá ṇudate[6]. púnar aty-âkrámyo 'pa-sádaṃ juhoti; pra-ṇúdyai 'vaí 'bhyó lokébhyo bhrā́- trivyâñ jitvā́[7] bhrátṛivya-lokám abhy-ā́rohati[8]. devā́ vaí yā́ḥ prâtár upa-sáda upā́-'sîdann áhnas tā́bhir ásurân prā́ 'ṇudanta[4], yā́ḥ sâyáɷ rā́triyai tā́bhir; yát sâyám-prâtar upa-sádaḥ || 3 || upa-sadyánte 'ho-râtrā́bhyâm evá tád yájamâno bhrā́tṛivyân prá ṇudate[6]. yā́ḥ prâtár yâjyâḥ syús tā́ḥ sâyám puro-'nuvâkyâḥ kuryâd áyâta-yâmatvâya.

tisrá upa-sáda úpai 'ti, tráya imé lokā́, imā́n evá lo- kā́n prîṇâti; shát sám padyante, shál vā́ ṛitáva, ṛitū́n evá prîṇâti dvā́daçâ[1] 'hī́ne sóma úpai 'ti, dvā́daça[1] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarám evá prîṇâti; cátur-viɷçatiḥ sám || 4 || padyante, cátur-viɷçatir ardha-mâsā́, ardha-mâsā́n evá prîṇâty. ā́râ-'grâm[9] avântara-dîkshā́m úpe 'yâd yáḥ kâmáyetâ: 'smín mé loké 'rdhukaɷ syâd íty, ékam ágré

3. [2] so (ask°) ABW, s. P. 5, 7. [3] bhitv° ABCDW. [4] so ('ṇ°) ABW, s. P. 7, 5. [5] °ṇuty° ABCDW. [6] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [7] °nj° AW., n mit virâma B. [8] als Compositum. [9] balîvardaprato- danaṃ loham âraṃ tadvad alpam agram mukhaṃ yasyâḥ sâ ârâgrâ B (p. 394); nach CD ist aber das erste Glied ein Femininum (ârâ).

'tha dvā́v átha trī́n átha catúra, eshā́ vā́ ā́râ-'grâ 'vântara-dîkshā́, 'smínn evā́ 'smai loké 'rdhukam bhavati. paró-varîyasîm[10] avântara-dîkshā́m úpe 'yâd yáḥ kâmáyetâ: 'múshmin mé loké 'rdhukaɷ syâd íti, catúró 'gré 'tha trī́n átha dvā́v áthai 'kam, eshā́ vaí paró-varîyasy avântara-dîkshā́, 'múshminn evā́ 'smai loké 'rdhukam bhavati || 5 ||

asishyatī́ 'ti, juhuyā́t, sâyámprâtar, upasádaç, cáturviɷçatiḥ sáṃ, catúró 'gre, shóḍaça ca || 3 ||

K. 24, 10. 25, 1. — Ç. 3, 4, 4, 3-20. 26. 27. — Ait. Br. 1, 23. 25. — ayasmayī́ | avamâ — tâḥ | devâḥ — te | ishúm | sam iti | akurvata — te | abruvan — vriṇai — bhitvâ | ebhyaḥ — anudata — bhrâtṛivyaparâṇutyâ iti bhrâtṛivya-parâṇutyai — nudate — abhyâróhatîty abhi-âróhati | devâḥ — anudanta — sâyamprâtar iti sâyam-prâtaḥ — nudate — ahînė | somė — ârāgrâm ity ârā-agrâm — ardhúkam — vai | ârâgrety ârā-agrâ — ardhúkam — parovárîyasîm iti paraḥ-varîyasîm[10] — parovárîyasîti paraḥ-varîyasî.

4. suvar-gáṃ vā́ eté lokáṃ yanti yá upa-sáda upa-yánti; téshâṃ yá un-náyate[1] hī́yata[2] evá sá, nó 'd aneshī́ 'ti sū́-'nnîyam iva. yó vaí svârthé-'tâṃ yatā́ɷ çrântó hī́yata[2] utá sá nishṭyā́ya[3 u. 4] sahá vasati; tásmât sa-kṛíd un-nī́ya nā́ 'param ún nayeta. dadhnó 'n nayetai, 'tád vaí paçū́nā́ɷ rûpáɷ, rûpéṇai 'vá paçū́n áva runddhe[5] || 1 || yajnó devébhyo nílâyata[3] víshṇû rûpáṃ kṛitvā́, sá pṛithivī́m prā́ 'viçat, táṃ devā́ hástânt saɷ-rábhyai "chan, tám índra upáry-upary áty akrâmat, sò 'bravît: kó mâ 'yám upáry-upary áty akramîd íty, ahámṃ dur-gé hánté 'ty átha kás tvám íty, aháṃ dur-gā́d ā́-harté 'ti, sò 'bravîd:

3. [10] parovasî° A; avarîyasîm (!) C nach iti.

4. vediḥ. [1] nîyate C nach iti. [2] Wurzel betont. [3] ohne avagraha. [4] nishṭyâya paredyur nirgatya tîrthe gatvâ B (p. 395), also für niḥ-styâya? [5] ruṃdhe ABCDW.

dur-gé vaí hántâ 'vocathâ varâhò 'yáṃ vâma-mosháḥ ‖ 2 ‖ saptânā́ṃ girîṇā́m parástâd[6] vittáṃ védyam ásurâṇâm bibharti[6] táṃ jahi yádi dur-gé hántā́ 'sī́ 'ti, sá darbha-puñjîlám ud-vṛíhya[7] saptá girîn bhittvā́[8] tám ahant, sò 'bravîd: dur-gā́d vā́ ā́-hartâ 'vocathâ etám ā́ haré 'ti, tám ebhyo yajñá evá yajnám ā́ 'harad, yát tád vittáṃ védyam ásurâṇâm ávindanta tád ékaṃ védyai vedi tvám. ásurâṇâm ‖ 3 ‖ vā́ iyám ágra âsîd, yā́vad[3] ā́sînaḥ parâ-páçyati tā́vad[3] devā́nâṃ, té devā́ abruvann: ástv evá no 'syâm ápī́ 'ti, kíyad vo dâsyâma íti, yā́vad iyáṁ sălâvṛikī́[3] tríḥ pari-krā́mati tā́van no datté 'ti, sá índraḥ sălâvṛikī́[3] rûpáṃ kṛitvé 'mā́ṃ tríḥ sarvátaḥ[3] páry akrâmat, tád imā́m avindanta, yád imā́m ávindanta tád védyai vedi-tvám[9] ‖ 4 ‖ sā́ vā́ iyáṁ sárvai 'vá védir, íyati çakshyâmī́ 'ti t' vā́[10] ava-mā́ya yajante. triṁçát padā́ni paçcā́t tiráçcî[3] bhavati[11] shát-triṁçat prā́cî[3] cáturviṁçatiḥ purástât[3] tiráçcî; dáça-daça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva runddha[5]. úd dhanti, yád evā́ 'syâ amedhyáṃ tád ápa hanty. úd dhanti, tásmâd óshadhayaḥ[3] párâ bhavanti. barhí striṇâti, tásmâd óshadhayaḥ púnar ā́ bhavanty. út-taram barhísha uttara-barhí striṇâti, pra-jā́ vaí barhír yájamâna uttara-barhír, yájamânam evā́ 'yajamânâd út-taraṃ karoti, tásmâd yájamânó 'yajamânâd út-taraḥ ‖ 5 ‖

runddhe[5], vâmamoshó, veditvám ásurâṇâm, veditvám, bhavati, páñcaviṁçatiç ca ‖ 4 ‖

---

4. [6] emûsho nâmâ 'yaṃ varâha ity abravîd ekaviṁçatyâḥ purâm açmamayînâm pâre yat kiṃ câ 'surâṇâṃ vâmaṃ vasu tena tishṭhati — lautet die Stelle im Kâṭh. (ausnahmsweise wegen der mythischen Bedeutung der Legende mitgetheilt). [7] so ACD, uddvṛí° W, udgṛihya B (p. 397). [8] bhitvâ ABCDW. [9] dârçike vedibrâhmaṇe 'py etad upâkhyânaṃ çrutam B (p. 347); in II, 6, 4 nichts hievon. [10] so ABW, s. P. 5, 13. [11] unbetont.

K. 25, 2. 6. — Ç. 3, 5, 1, 7-10. — yanti | ye — unnayáta ity út-nayáte | hîyáte — anesbi — sûnnîyam iti su-unnîyam — svârthetâm iti svârtha-itâm — hîyáte — nishtyâyá — nilâyata | vishnúh — devâh — aichan — mâ | ayam — durga iti duh-ge | hantâ — durgâd iti duh-gât | âhartety â-hartâ — avocathâh | varâhah | ayam — udvrihyety út-vrihyá — agré — asyâm — salâvrikî — tu | vai — tiraçcî — asyâh — barhih — uttarabarhir ity úttara-barhih | prajâ iti pra-jâh — ayâjamânât.

5. yád vâ ánîçâno bhârám â-datté ví vaí sá liçate; yád dvâdaça[1] sâ-'hnásyo 'pa-sádah syús tisrò 'hînasya yajnásya ví-loma kriyeta; tisrá evá sâ-'hnásyo 'pa-sádo dvâdaçâ 'hînasya yajnásya savîrya-tvâyâ, 'tho sá-loma kriyate. vatsásyaí 'ka stáno bhâgí hí só, 'thaí 'kaṃ stánam vratám úpai 'ty[2] átha dvâv átha trín átha catúra, etád vaí || 1 || kshurá-pavi nâma vratám yéna prá jâtân bhrâtrivyân nudáte práti janishyámânân, átho kánîyasai 'vá bhûya úpai 'ti. catúró 'gre stánân vratám úpai 'ty[2] átha trín átha dvâv áthaí 'kam, etád vaí su-jaghanám nâma vratám tapasyaṃ suvar-gyam, átho praí 'vá jâyate pra-jáyâ paçú-bhir. yavâgû[1] râjanyasya vratám, krûré 'va vaí yavâgûh krûrá iva || 2 || râjanyo, vájrasya rûpáṃ, sám-riddhyâ[3]; âmíkshâ[1] vaíçyasya, pâka-yajnásya rûpám, púsh-tyai; páyo brâhmanásya, téjo vaí brâhmanás, téjah páyas, téjasai 'vá téjah páya âtmán dhatté; 'tho páyasâ vaí gárbhâ vardhante, gárbha iva khálu vâ eshá yád dîkshitó, yád asya páyo vratám bhávaty âtmânam evá tád vardhayati. trí-vrato vaí Mánur âsîd[2] dví-vratâ ásurâ éka-vratâh || 3 || devâh; prâtár madhyámdine[1] sâyám tán Mánor

5. vratanirnayah. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] °ridhy° ABCDW.

vratám âsît, pâka-yajnásya rûpám, púshṭyai; prâtáç ca sâ-yáṃ cā́ 'surâṇâṃ, nir-madhyáṃ, kshudhó rûpáṃ, tátas te párâ 'bhavan; madhyáṃdine[1] madhya-râtré devā́nâṃ, tátas tè 'bhavant suvar-gáṃ lokám âyan. yád asya madhyáṃ-dine[1] madhya-râtré vratám bhávati madhyató[1] vā́ ánnena bhuñjate madhyatá evá tád ū́rjaṃ dhatte bhrā́tṛivyâ--'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ || 4 || párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati. gárbho vā́ eshá yád dîkshitó yónir dîkshita--vimitáṃ, yád dîkshitó dîkshita-vimitā́t pra-vásed yáthâ yóner gárbha skándati tâdṛíg[1] evá tán, ná pra-vastavỳam, âtmáno gopîthā́yai[1]; 'shá vaí vyâghráḥ[4] kula-gopó yád agnís, tásmâd yád dîkshitáḥ pra-váset sá enam îçvarò 'nû--'tthā́ya hántor, ná pra-vastavỳam, âtmáno gúptyai. da-kshiṇatáḥ[1] çaya, etád vaí yájamânasyâ "-yátanaṃ, svá evā́ "-yátane çaye; 'gním abhy-âvṛ́itya çaye, devátâ[1] evá yajnám abhy-âvṛítya çaye || 5 || etád vaí, krûrá ivaí, 'kavratâ, âtmánâ, yája-mânasya, tráyodaça ca || 5 ||

Âr. 2, 8. — Kâ. 7, 4, 27. 28. — sa̱hnasyeti sa-a̱hnasyâ — a̱hînasya — athọ iti — ekàḥ — upeti | eti̱ — nu̱datè | pra-tîti — athọ iti — ya̱vâ̱gûḥ — samṛidhya̱ iti̱ sam-ṛidhyai̱ — garbhā́ḥ — manùḥ | a̱sî̱t — garbhàḥ | skandàti — çayẹ — sve.

6. puró-havishi deva-yájane yâjayed yáṃ kâmá-yetó: 'pai 'nam út-taro yajnó named[1] abhí suvar-gáṃ lokáṃ jayed íty; etád vaí puró-havir deva-yájanaṃ yásya hótâ prâtar-anuvâkám anu-bruvánn agním apá âdityám abhí vi-páçyaty, úpai 'naṃ út-taro yajnó namaty[1] abhí suvar--gáṃ lokáṃ jayaty. âpté deva-yájane yâjayed bhrā́tṛivya--vantam; pánthâṃ vā́ 'dhi-sparçáyet kartáṃ vâ, yā́van nā́

6. kâmyâ yâgabhûmiḥ. [1] unbetont.

'nase yā̆tavai || 1 || ná ráthâyai 'tád vā̆ âptám deva-yájanam, âpnóty evá bhrā̆trivyam naí 'nam bhrā̆trivya âpnoty. éko-'nnate deva-yájane yâjayet paçú-kâmam; éko-'nnatâd vaí deva-yájanâd áñgirasaḥ paçū̆n asrijantâ; 'ntarā̆ sado-havirdhâné[2] un-natáu syâd, etád vā̆ éko-'nnatam deva-yájanam, paçu-mā̆n evá bhavati. trỳ-unnate deva-yájane yâjayet suvargá-kâmam; trỳ-unnatâd vaí deva-yájanâd áñgirasaḥ suvar-gám lokám âyann, antarā̆ "-havanī̆yam ca havir-dhā̆nam ca || 2 || un-natáu syâd[1] antarā̆ havir-dhā̆nam ca sádaç câ 'ntarā̆ sádaç ca gā̆rha-patyam cai, 'tád vaí trỳ-unnatam deva-yájanau, suvar-gám evá lokám eti. práti-shṭhite deva-yájane yâjayet pratishṭhā̆-kâmam; etád vaí práti-shṭhitam deva-yájanam yát sarvátaḥ[3] samám, práty evá tishṭhati. yátrâ 'nyā̆-anyâ óshadhayo[3] vy-átishaktâḥ syús tád yâjayet paçú-kâmam; etád vaí paçūnā̆u rūpáu, rūpénai 'vā̆ 'smai paçū̆n || 3 || áva runddhe, paçu-mā̆n evá bhavati. nírṛiti-gṛihîte deva-yájane yâjayed yám kâmáyeta: nír-ṛityâ 'sya yajnám grâhayeyam íty; etád vaí nírṛiti-gṛihîtam deva-yájanam yát sadṛíçyai[3] satyâ ṛikshám, nír-ṛityai 'vā̆ 'sya yajnám grâhayati. vy-ā̆vṛitte deva-yájane yâjayed vyâvṛít-kâmam yám pā̆tre vâ tálpe vâ mī̆mâuseran; prâcī̆nam[3] â-havanī̆yât pra-vaṇáu syât[1] pratîcī̆nam[3] gā̆rha-patyâd etád vaí vy-ā̆vṛittam deva-yájanam, ví pâpmánâ bhrā̆trivyenā̆ " vartate, naí 'nam pā̆tre ná tálpe mîmâusante. kârỳe deva-yájane yâjayed bhū̆ti-kâmam, kârỳo vaí púrusho, bhávaty evá || 4 || yā̆tavaí, havirdhā̆nam ca, paçū̆n, pâpmánâ, 'shṭā̆daça ca || 6 ||

K. 25, 3. — Shaḍv. 2, 10. — abhîti[4] | vipaçyatîti vi-

6. [2] s. P. 4, 11. [3] ohne avagraha. [4] nicht zum Verbum gezogen.

-paçyàti — namati — anàse | yâtavai — tryùnnata iti tri-unnate — nirrityeti niḥ-rityâ — sadriçyai | satyā̆ḥ — pravaṇam iti pra-vaṇam — eti | vartate.

7. tébhya uttara-vedíḥ siꙋhī́ rûpáṃ kṛitvó 'bháyân antarā́ 'pa-krámyâ 'tishṭhat; té devā́ amanyanta: yatarā́n vā́ iyám upâ-''vartsyáti tá idám bhavishyantī́ 'ti, tā́m úpâ 'mantrayanta, sā́ 'bravîd: váraṃ vṛiṇai sárvân máyâ kā́mân vỳ açnavatha pū́rvâṃ tú mà 'gnér ā́-hutir açnavatâ íti, tásmâd uttara-vedím pū́rvâm agnér vy-ā́ghârayanti[1], vā́re-vṛitaꙋ hỳ asyai. çámyayâ pári mimîte ‖ 1 ‖ mā́trai 'vā́ 'syai sā́, 'tho yuktênai 'vá yuktám áva runddhe[2]. vittā́-'yanî me 'sī́ 'ty âha, vittā́[3] hỳ enân ā́vat; tiktā́-'yanî me 'sī́ 'ty âha, tiktā́n hỳ enân ā́vat; ávatân mâ nâthitám íty âha, nâthitā́n hỳ enân ā́vad; ávatân mâ vyathitám íty âha, vyathitā́n hỳ enân ā́vad. vidér agnír nábho nā́ma ‖ 2 ‖ ágne añgira[4] íti trír harati, yá evaí 'shú lokéshv agnáyas tā́n evā́ 'va runddhe[2]; tûshṇī́ṃ caturtháꙋ haraty, ánir-uktam evā́ 'va runddhe[2]. siꙋhī́r asi mahishī́r asī́ 'ty âha, siꙋhī́r hỳ eshā́ rûpáṃ kṛitvó 'bháyân antarā́ 'pa-krámyā́ 'tishṭhad. urú prathasvo 'rú te yajná-patiḥ prathatâm íty âha, yájamânam evá pra-jáyâ paçú-bhiḥ prathayati; dhruvā́ ‖ 3 ‖ asī́ 'ti sáꙋ hanti, dhṛítyai; devébhyaḥ çundhasva devébhyaḥ çumbhasvé 'ty áva co 'ksháti prá ca kirati, çúddhyâ[5]. indra-ghoshás tvâ vásu-bhiḥ purástât pâtv íty âha, dig-bhyá evai 'nâm pró 'kshati. devā́ꙋç cé[6] 'd uttara-vedír upā́-''vavartî[1 u. 7] 'hai 'vá ví jayâmahâ

---

7. vedir uttarâ. [1] als Compositum. [2] °ṃdhe ABCDW. [3] so (°ttâ) ABCDW. [4] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 17. [5] çudhy° ABCDW. [6] so (°ꙋçc°) ABW, s. P. 5, 20. [7] so (°rtî°) BDW, °rttî° A. C; upa + ā́ + avavarti (für °rtata) 3 sgl. plusqupfct. âtm.?, oder: upa + ā́ + vavartti (für varv°) 3 sgl. praes. intens.?

íty ásurâ vájram ud-yátya devā́n abhý âyanta, tā́n indra-ghoshó vásu-bhiḥ purástâd[8] ápa || 4 || anudata[9] máno-javâḥ pitṛí-bhir dakshiṇatáḥ[8] prá-cetâ rudraíḥ paçcā́d viçvá-karmâ ''dityaír ut-taratò. yád evám uttara-vedím pro-'ksháti dig-bhyá evá tád yájamâno bhrā́tṛivyân prá ṇudata[10]. índro yátînt sâlâvṛikébhyaḥ[8] prā́ 'yachat, tā́n dakshiṇatá uttara-vedyā́ âdan; yát pró-'kshaṇînâm uc-chísh-yeta[11] tád dakshiṇatá uttara-vedyaí ní nayed, yád evá tátra krûráṃ tát téna çamayati; yáṃ dvishyā́t táṃ dhyâyec, chucaí 'vaí 'nam arpayati || 5 || mimíte, nā́ma, dhruvā́, 'pa, çucā́, trī́ṇi ca || 7 ||

1, 2, 12, 1. 2. — K. 25, 6. — Ç. 3, 5, 1, 21 - 2, 7. — siṁhîḥ | rûpam | kṛitvâ | ubhayā́n | antarâ | apakramyety ápa-kramyá — te | idam — açnavatha — açnavatai — vyâghâray antîti vi-âghârayanti — mâtrâ | eva | asyai | sâ | atho iti — vittâ-yanîti vitta-ayánî — vittâ | hi | enân | âvát | tiktâyanîti tikta-ayánî — tiktân — avátât — nâthitân — avátât — vyathitân — videḥ — agnè | aṅgiraḥ — ye | eva — ukshati[7] — çudhyai — devân | ca | it — upâvávartîty úpa-âvávarti[7] | iha — jayâmahai — asúrâḥ — abhîti | âyanta — anudata — pracètâ iti pra-cetâḥ — nudate — uttaravedyâ ity úttara-vedyâḥ — prokshâṇînâm iti pra-ukshâṇînâm — çucâ.

8. só 'ttara-vedír abravît: sárvân máyâ kā́mân vý açnavathé 'ti, té devā́ akâmayantā: 'surân bhrā́tṛivyân abhí bhavemé 'ti, tè 'juhavuḥ: siṁhī́r asi sapatna-sâhī́ svā́hé[1] 'ti, té 'surân bhrā́tṛivyân abhý abhavan; té 'surân bhrā́tṛivyân abhi-bhū́yâ 'kâmayanta: pra-jā́ṃ vindemahī́ 'ti, tè 'juhavuḥ: siṁhī́r asi suprajâ-vániḥ svā́hé 'ti, té pra-jā́m avindanta; té pra-jā́ṃ vittvā́[2] || 1 || akâmayanta:

---

7. [8] ohne avagraha. [9] unbetont. [10] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [11] Wurzel betont.

8. vyâghâraṇam. [1] ohne avagraha. [2] vitvâ ABCDW.

paçū́n vindemahī́ 'ti, tè 'juhavuḥ: siɷhī́r asi râyas-posha-vániḥ svā́hé 'ti, té paçū́n avindanta; té paçū́n vittvā́[2] 'kâmayanta: prati-shṭhā́ṃ vindemahī́ 'ti, tè 'juhavuḥ: siɷhī́r asy âditya-vániḥ svā́hé 'ti, tá imā́m prati-shṭhā́m avindanta, tá imā́m prati-shṭhā́ṃ vittvā́[2] 'kâmayanta: devátâ[1] â-çísha úpe 'yâmé 'ti, tè 'juhavuḥ: siɷhī́r asy ā́ vaha devā́n deva-yaté ‖ 2 ‖ yájamâ-nâya svā́hé 'ti, té devátâ[1] â-çísha úpâ "yan. páñca kṛítvo vy-ā́ghârayati[3], páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pā́ṅkto yajnó, yajnám evā́ 'va runddhe[4]; 'kshṇayā́ vy-ā́ghârayati[3], tásmâd akshṇayā́ paçávó 'ṅgâni prá haranti, práti-shṭhityai. bhû-tébhyas tvé 'ti srúcam úd gṛihṇâti, yá evá devā́ bhûtā́s téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ, tā́n evá téna prîṇâti. paútu-dravân[1] pari-dhī́n pári dadhâty, eshā́m ‖ 3 ‖ lokā́nâṃ ví-dhṛityâ. agnés tráyo jyā́yâɷso bhrā́tara âsan, té devébhyo havyáṃ váhantaḥ prā́ 'mîyanta; sò 'gnír abibhed: itthámi vā́vá[1] syá ā́rtim[1] ā́ 'rishyatī́ 'ti, sá nílâyata[1], sá yā́ṃ vá-naspátishv[1] ávasat tā́m pū́tudrau[1] yā́m óshadhîshu[1] tā́ɷ sugandhi-téjane yā́m paçúshu tā́m pétvasyâ 'ntarā́ çríṅge[5]; táṃ devátâḥ[1] praí-'sham aichan, tám ánv avindan, tám abruvan ‖ 4 ‖ : úpa na ā́ vartasva havyáṃ no vahé 'ti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evá gṛihîtásyā́ 'hutasya bahiḥ-paridhí[6] skándât tán me bhrā́tṛiṇâm bhâga-dhéyam asad íti; tásmâd yád gṛihîtásyā́ 'hutasya bahiḥ-paridhí[6] skándati téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ tā́n evá téna prîṇâti; sò 'manyatâ: 'sthan-vánto me pū́rve bhrā́taraḥ prā́ 'meshatâ 'sthā́ni çâtayâ íti, sá yā́ni ‖ 5 ‖ asthā́ny áçâtayata tát pū́-tudrv[1] abhavad, yán mâɷsám úpa-mṛitaṃ tád gúlgulu[7].

---

8. [3] als Compositum. [4] ruṃdhe ABCDW. [5] s. P. 4, 11. [6] s. P. 8, 33. [7] so ACDW, guggu° B (p. 420).

yád etā́nt sam-bhârā́nt sam-bháraty agním evá tát sám bharaty; agnéḥ púrîsham asī́ 'ty âhâ, 'gnér hý etát púrîsham yát sam-bhârā́. átho khálv âhur: eté vā́vaí 'nam té bhrā́taraḥ pári çere[8] yát paútudravâḥ[1] pari-dháya íti || 6 || vittvā́[2], devayatá, eshám, abruvan, yáni, cátuçcatvâriṃçac ca || 8 ||

1, 2, 12, 2-3. 2, 6, 6, 1-2. — K. 25, 6. 7. — Ç. 3, 5, 2, 11-18. (1, 2, 3, 1). — sâ — açnavatha — te | ajuhavuḥ — te | asúrân — te | imâm | pratishṭhâm iti prati-sthâm — te | imâm — devayata iti deva-yate — vyâghârayatîti vi-âghârayati — ye | eva | devâḥ — vidhṛityâ iti vi-dhṛityai — syaḥ | ârtim | eti | arishyati — saḥ | nilâyata — çṛiñge iti — praisham iti pra-eshâm — bahiḥparidhîti bahiḥ-paridhi — amanyata — çâtayai — pûtúdru — gulgúlu — atho iti — çere.

9. baddhám áva syati varuṇa-pâçā́d evaí 'ne[1] muñcati, prá ṇenekti[2] médhye[1] evaí 'ne[1] karoti. sâvitriyá 'rcā́ hutvā́ havir-dhā́ne[3] prá vartayati, savitṛí-prasûta evaí 'ne[1] prá vartayati. váruṇo vā́ eshá dur-vā́g ubhayáto baddhó yád ákshaḥ, sá yád ut-sárjed yájamânasya gṛihā́n abhy-útsarjet[4]; su-vā́g deva dúryâṃ[5] ā́ vadé 'ty âha, gṛihā́ vaí dúryâḥ, çā́ntyai. pátnî || 1 || úpâ 'nakti, pátnî hí sárvasya mitrám, mitra-tvā́ya. yád vaí pátnî yajnásya karóti mithunám tád, átho pátniyâ evaí 'shá yajnásyâ 'nv-ârambhó 'nava-chittyai[6]. vártmanâ vā́ anv-ítya yajnáṃ rákshâṃsi jighâṃsanti; vaishṇavī́bhyâm ṛig-bhyā́m vártmanor juhoti, yajnó vaí víshṇur, yajnā́d evá rákshâṃsy ápa hanti. yád adhvaryúr anagnā́v ā́-hutim juhuyā́d andhò 'dhvaryúḥ syâd rákshâṃsi yajnáṃ hanyuḥ || 2 || híraṇyam upā́-

8. [8] so ACDW, çerate B.

9. havirdhânam. [1] s. P. 1, 11. [2] ṇe° ABW, s. P. 7, 4. [3] s. P. 4, 52. [4] als Compositum! [5] so (°âṃ) ABW, s. P. 9, 21. [6] °chity° ABCDW.

-'sya juhoty, agni-váty evá juhoti, nä́ 'ndhò 'dhvaryúr bháv-ati ná yajnáᴗ rákshâᴗsi ghnanti. prä́cî[7,8] pré 'tam adhvarám̐ kalpáyantî[9] íty âha, suvar-gám evaí 'né[1] lokám̐ gamayaty; átra ramethâm̐ várshman prith-ivyä́ íty âha, várshma hỳ etát prithivyä́ yád deva-yájanaᴗ.

çíro vä́ etád yajnásya yád dhavir-dhä́nam̐, divó vâ vishṇav[10] utá vâ prithivyä́ḥ ‖ 3 ‖ íty âçī́r-padaya[11] 'rcä́ dákshiṇasya havir-dhä́nasya methī́m̐ ní hanti, çîrshatá[7] evá yajnásya yájamâna â-çíshó 'va runddhe[12]. Daṇḍó vä́ Auparás tṛitī́yasya havir-dhä́nasya vashaṭ-kâréṇä́ 'ksham achinad; yát tṛitī́yam̐ chadír havir-dhä́nayor ud-âhriyáte tṛitī́yasya havir-dhä́nasyä́ 'va-ruddhyai[13]. çíro vä́ etád yajnásya yád dhavir-dhä́nam̐; víshṇo rarä́ṭam asi vísh-ṇoḥ prishṭhám asī́ 'ty âha, tásmâd etâvad-dhä́ çíro ví-shyûtam̐. víshṇoḥ syū́r asi víshṇor dhruvám asī́ 'ty âha, vaishṇaváᴗ hí devátayâ havir-dhä́nam̐. yám prathamám̐ granthím̐[14] grathnîyä́t yát tám̐ na vi-sraᴗsáyed[15] ámehenâ 'dhvaryúḥ prá mîyeta, tásmât sá vi-srásyaḥ[15] ‖ 4 ‖ pátnî, hanyur, vâ prithivyä́, víshyûtam̐ víshṇoḥ, shá̍dviᴗçatiç ca ‖ 9 ‖

1, 2, 13, 1-3. — K. 25, 8. — Ç. 3, 5, 3, 7-25. — e̱ne̱ iti — preti | ne̱ne̱kti̱ | medhye̱ iti | e̱va | e̱ne̱ iti — sâ̱vi̱tri̱yâ | ṛi̱câ — ha̱vi̱rdhâne̱ iti haviḥ-dhânè — e̱ne̱ iti — a̱bhyutsàr-je̱d ity àbhi-utsàrjet — duryä́n — gṛi̱hâḥ — atho̱ iti | patni-yâḥ — anàvachityâ̱ ity anàva-chi̱tyai̱ — vai | a̱nvityety ànu-ityà — syâ̱t[16] — u̱pâsyety ùpa-asyà — a̱gni̱vatîty àgni-vati — bhavàti | na — prâcî̱ iti — ka̱lpayàntî̱ iti — e̱ne̱ iti — pṛi̱thi̱vyâḥ | iti — pṛi̱thi̱vyâḥ | yat — vi̱shṇo̱[17] | uta

---

9. [7] ohne avagraha. [8] s. P. 4, 33. [9] s. P. 4, 15. [10] so (°av) ABW, s. P. 9, 12 (Whitney zu P. 4, 6 p. 102). [11] so (âçîrpa°) ACDW, s. P. 5, 10; âçîrvada° B (p. 429); und im Comm.: ity âçîr yasyâḥ ṛicaḥ padeshu pratîyate se 'yam ṛig âçîrvadâ (!). [12] rumdhe ABCDW. [13] rudhy° ABCDW. [14] grantham̐ C. [15] so (visr°) ABCDW, s. P. 6, 8. [16] unbetont! [17] ohne iti, weil apragṛihya.

— âçîrpádayety âçîḥ-padayâ | ṛicâ — avárudhyâ ity avá-rudhyai — vishṇóḥ | rarâṭám — vishyû̆tam iti vi-syûtam.

10. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íty ábhrim ā̆ datte, prá-sûtyâ; açvínor bâhú-bhyâm íty âhâ, 'çvínau hí devā̆nâm adhvaryū̆[1] ā̆stâm; pûshṇó hástâbhyâm íty âha, yátyai. vájra iva vā̆ eshā̆ yád ábhrir, ábhrir asi nā̆rir[2] asī̆ 'ty âha, çā̆ntyai. kā̆ṇḍe-kâṇḍe vaí kriyámâṇe yajñáṃ rákshâṃsi jighâṃsanti; pári-likhitaṃ rákshaḥ pári-likhitâ árâtaya íty âha, rákshasâm ápa-hatyai || 1 ||

idám aháṃ rákshaso grī̆vā̆ ápi kṛintâmi yò 'smā̆n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmá íty âha, dvaú vā̆vá púrushau yáṃ cai 'vá dvéshṭi yáç cai 'naṃ dvéshṭi táyor evā̆ 'nantar-âyaṃ grī̆vā̆ḥ kṛintati. divé tvâ 'ntá-rikshâya tvâ pṛithivyaí tvé 'ty âhai, 'bhyá evaí 'naṃ lokébhyaḥ pró 'kshati. parástâd[3] arvā̆cîm[3] pró 'kshati tásmât || 2 || parástâd arvā̆cîm manushyâ ū̆rjam úpa jīvanti. krûrám iva vā̆ etát karoti yát khánaty, apó 'va nayati, çā̆ntyai. yáva-matîr áva nayaty, ū̆rg vaí yáva, ū̆rg udum-bára, ûrjaí 'vó ''rjaṃ sám ardhayati. yájamânena sám-mitaú ''dumbarî[3] bhavati, yā̆vân[3] evá yájamânas tā̆vatîm[3] evā̆ 'sminn ū̆rjaṃ dadhâti. pitṛiṇā̆ṃ sádanam asī̆ 'ti barhír áva stṛiṇâti, pitṛi-devatyàm || 3 || hy̆ etád yán ní-khâtaṃ; yád barhír ánava-stīrya minuyā̆t pitṛi-devatyâ ní-khâtâ syâd, barhír ava-stī̆rya minoty, asyā̆m evaí 'nâm minoty, átho svâ-rúhaṃ[4] evaí 'nâṃ karoty. úd dívaṃ stabhânā̆ '' 'ntáriksham[3] pṛiṇé 'ty âhai, 'shā̆ṃ lokā̆-nâṃ ví-dhṛityai. dyutânás tvâ mârutó minotv íty âha, Dyutânó ha sma vaí Mârutó devā̆nâm aúdumba-

---

10. sadaḥ. [1] s. P. 4, 5. [2] nârih açatruḥ B (p. 447), aber ohne avagraha in CD. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 3, 5.

rîm[3] minoti, ténai 'vá ‖ 4 ‖ enâm minoti. brahma-
-vániṃ tvâ kshatra-vánim íty âha, yathâ-yajúr evaí
'tád. ghṛiténa dyâvâ-pṛithivî[5] ā́ pṛiṇethâm íty
aúdumbaryâṃ[3] juhoti, dyā́vâ-pṛithivī́ evá rásenâ 'nakty.
â-'ntám anv-ávasrâvayaty[6], â-'ntám evá yájamânaṃ téjasâ
'nakty. aindrám asī́ 'ti chadír ádhi ní dadhâty, aindráᴗ
hí devátayâ[3] sádo; viçva-janásya châyé 'ty âha, viçva-
-janásya hý̀ eshā́ châyā́ yát sádo. náva-chadi ‖ 5 ‖ téjas-
-kâmasya minuyât tri-vṛítâ stómena sám-mitam, téjas tri-
-vṛít, tejasvỳ[3] evá bhavaty; ékâdaça-chadî 'ndriyá-kâmasyaí,
'kâdaçâ-'ksharâ trishṭúg[3], indriyáṃ trishṭúg, indriyâvỳ[3]
evá bhavati; páñcadaça-chadi bhrā́tṛivya-vataḥ, pañca-daçó
vájro, bhrā́tṛivyâ-'bhibhûtyai; saptádaça-chadi prajā́-kâ-
masya, sapta-daçáḥ prajā́-patiḥ, prajā́-pater ā́ptyâ; ékaviᴗ-
çati-chadi pratishṭhā́-kâmasyai, 'ka-viᴗçá stómânâm prati-
-shṭhā́, práti-shṭhityâ. udáraṃ[3] vaí sáda, ū́rg udumbáro[3],
madhyatá[3] aúdumbarîm[3] minoti, madhyatá evá pra-jā́nâm
ū́rjaṃ dadhâti, tásmât ‖ 6 ‖ madhyatá ûrjā́ bhuñjate. ya-
jamâna-loké vaí dákshiṇâni chadī́ᴗshi bhrâtṛivya-loká út-
-tarâṇi, dákshiṇâny út-tarâṇi karoti, yájamânam evā́ 'yaja-
mânâd út-taraṃ karoti, tásmâd yájamânó 'yajamânâd út-
-taro. 'ntar-vartā́n[7] karoti, vy-ā́vṛittyai[8], tásmâd[9] áraṇ-
yam pra-jā́ úpa jîvanti. pári tvâ girvaṇo[3] gíra íty
âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. índrasya syū́r asī́ 'ndra-
sya dhruvám asī́ 'ty âhai, ''ndráᴗ hí devátayâ sádo.
yám prathamáṃ granthíṃ[10] grathnîyā́d yát táṃ ná vi-
-sraᴗsáyed[11] ámehenâ 'dhvaryúḥ prá mîyeta, tásmât sá

---

10. [5] s. P. 4, 12. [6] als Compositum. [7] °vattân B (p. 452; chadishâm antarâlachidreshu tṛiṇapûlaiḥ pidhânam). [8] vṛityai ABCDW, [9] yasmât tṛiṇam araṇyajanyam B. [10] grantham C u. D prima manu. [11] so (visr°) ABCDW, s. P. 6, 8.

vi-srásyaḥ[11] ‖ 7 ‖ ápahatyai, tásmât, pitṛidevatyàṃ, ténai 'vá, náva-chadi, tásmât, sádaḥ, páñcadaça ca ‖ 10 ‖

1, 3, 1, 1. 2. — K. 25, 10. — Ç. 3, 6, 1, 4-25. — prasava iti pra-save — prasûtyâ iti pra-sûtyai — adhvaryû iti — atho iti | svâruham iti sva-ruhàm — stabhâna | eti — ântam ity â-antam | anvavàsrâvayatîty ànu-avàsrâvayati — adhi | nîti | dadhâti — minuyât — tejasvî — trishṭuk — trishṭuk — indriyâvî — âptyai — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — bhrâtṛivyaloka iti bhrâtṛivya-loke — ayàjamânât — antarvartàn ity àntaḥ-vartàn — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai — girvaṇaḥ.

11. çíro vā́ etád yajnásya yád dhavir-dhā́nam prâ-'ṇā́ upa-ravā́; havir-dhā́ne khâyante, tásmâc chîrshán prâ-'ṇā́. adhástât[1] khâyante, tásmâd adhástâc chîrshṇáḥ prâ-'ṇā́. raksho-háṇo valaga-háno vaishṇavā́n khanâmî́ 'ty âha, vaishṇavā́ hí devátayo[1] 'pa-ravā́. ásurâ vaí nir-yánto devā́nâm prâ-'ṇéshu vala-gā́n[2] nỳ akhanan, tā́n bâhu-mâtré 'nv avindan, tásmâd bâhu-mâtrā́ḥ khâyanta. idám ahám tám vala-gám úd vapâmi ‖ 1 ‖ yám naḥ samânó[1] yám ásamâno ni-cakhā́né 'ty âha, dvaú vā́vá[1] púrushau yáç cai 'vá samânó[1] yáç cā́ 'samâno, yám evā́ 'smai taú vala-gám ni-kháuatas tám evó 'd vapati. sám tṛiṇatti, tásmât sám-tṛiṇṇâ antaratáḥ[1] prâ-'ṇā́; ná sám bhinatti, tásmâd ásam-bhinnâḥ prâ-'ṇā́. apó 'va nayati, tásmâd ârdrā́ antaratáḥ[1] prâ-'ṇā́. yáva-matîr áva nayati ‖ 2 ‖ ū́rg vaí yávaḥ, prâ-'ṇā́ upa-ravā́ḥ, prâ-'ṇéshv evó ''rjam dadhâti. barhír áva stṛiṇâti, tásmâl loma-çā́ antaratáḥ prâ-'ṇā́. ā́jyena vy-ā́ghârayati[3], téjo vā́ ā́jyam, prâ-'ṇā́ upa-ravā́ḥ, prâ-'ṇéshv evá téjo dadhâti.

11. uparavâḥ. [1] ohne avagraha. [2] jîrṇakaṭapaṭâdikhaṇḍabaddhâ asthinakharomapâdapâṅsuprabhṛitayo virodhinâm mâraṇârthaṃ ye bhûmau nikhanyante (!) te valagâḥ (B p. 456), s. Wuttke der deutsche Volksaberglaube § 492 ff. [3] als Compositum.

hánû[4] vắ eté[5] yajnásya yád adhi-shávaṇe[6], ná sáṃ triṇatty, ásaṃ-triṇṇe[6] hí hánû[4]; átho khálu dîrgha-somé saṃ-trídye[8], dhrítyai. çíro vắ etád yajnásya yád dhavir-dhắnam ‖ 3 ‖ prâ-'ṇắ upa-ravắ hanū́[4] adhi-shávaṇe[6] jihvắ cárma grā́vâṇo dántâ múkham â-havanī́yo nā́siko 'ttara-vedír udára◡[1] sádo; yadắ khálu vaí jihváyâ dat-sv ádhi khā́daty[7] átha múkhaṃ gachati, yadắ múkhaṃ gáchaty átho 'dáraṃ[1] gachati, tásmâd dhavir-dhā́ne cármann ádhi grā́va-bhir abhi-shútyâ "-havanī́ye hutvắ pratyáñcaḥ[1] paré-'tya sádasi bhakshayanti. yó vaí vi-rā́jo yajna-mukhé dóhaṃ véda duhá evaí 'nâm, iyáṃ vaí vi-rā́ṭ, tásyai tvák cármó "dho 'dhi-shávaṇe[6] stánâ upa-ravắ grā́vâṇo vatsắ ṛitvíjo[1] duhanti sómaḥ páyo, yá eváṃ véda duhá evaí 'nâm ‖ 4 ‖ vapâmi, yávamatír áva nayati, havirdhā́nam, evá, tráyovi◡çatiç ca ‖ 11 ‖

1, 3, 2, 1. 2. — K. 25, 9. — Ç. 3, 5, 4, 1-24. — upạrạvâ ity úpa-rạvâḥ — prâ̤ṇâ iti pra-ạnâḥ | rạkshọhaṇạ iti rakshaḥ-hanàḥ — vaịshṇạvâḥ — asùrâḥ — khâ̤yạntẹ — prâ̤ṇâ iti pra-ạnâḥ | na — vyâghă̤rayạtîti vi-âghărayati — hanṳ̂ iti | vai | ẹte iti — ạdhịshavàṇẹ ity àdhi-savàne — asàṃtriṇṇẹ ity asàṃ-triṇṇẹ — athọ iti — sạṃtridyẹ iti saṃ-tridyè — dantā́ḥ — adhîti | khâdàti — hạvịrdhànạ iti haviḥ-dhânè | carmàn — pạretyeti parâ-ityà — dụhe — ûdhàḥ — dụhe.

yád ubhaú, devâsurā́ mithás, tésh â◡, suvargáṃ, yád vā́ ánîçânaḥ, puróhavishi, tébhya uttaravedíḥ[8], só 'ttaravedír, baddháṃ, devásyā́ 'bhri◡, çíro vā́, ékâdaça ‖ 11 ‖

yád ubhā́v (1, 1), íty âha devā́nâṃ (2, 4), yajnó devébhyo (4, 2), ná-ráthâya (6, 2), yájamânâya (8, 3), parástâd arvā́cîṃ (10, 3), náva pañ-câçát[9] ‖ 59 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm shashṭhakâṇḍe
dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

11. [4] s. P. 4, 5. [5] s. P. 4, 44. [6] s. P. 4, 11. [7] nicht componirt mit adhi! [8] fehlt W. [9] als zwei Wörter accentuirt ACDW.

1. cā̆tvâlâd dhíshṇiyân úpa vapati, yónir vaí yaj-násya cā̆tvâlam yajnásya sayoni-tvā̆ya. devā̆ vaí yaj-nám párâ 'jayanta, tám ā̆gnî-'dhrât púnar ápâ 'jayann, etád vaí yajnásyā̆ 'parâ-jitam yád ā̆gnî-'dhram; yád ā̆gnî-'dhrâd dhíshṇiyân vi-hárati yád evá yajnásyā̆[1] 'parâ-jitam táta evaí 'nam púnas tanute. parâ-jítye 'va[1] khálu vā̆ eté yanti yé bahish-pavamânáṁ sárpanti, bahish-pava-mâné stuté || 1 || âhā̆: 'gnî-'d agnī̆n ví hara barhí stṛinâhi puroḍā̆çâ◡[2-3] alám kurv íti, yajnám evā̆ 'pa-jítya púnas tanvânā̆ yanty. áṅgârair dvé[4] sávane[5] ví harati[6] çalā̆kâbhis tṛitī̆ya◡, saçukra-tvā̆yā̆, 'tho sám bhar-aty evaí 'nad. dhíshṇiyâ vā̆ amúshmiṅ loké[7] sómam arakshan, tébhyó 'dhi sómam ā̆ 'haran, tám anv-avā̆yan[8] tám páry aviçan; yá evám véda vindáte || 2 || pari-veshṭā̆ram. té soma-pîthéna vȳ ârdhyanta, té devéshu soma-pîthám aichanta, tā̆n devā̆ abruvan: dvé-dve[4] nā̆-manî[5] kurudhvam átha prá vâ "psyátha ná vé 'ty, agnáyo vā̆ átha dhíshṇiyâs, tásmâd dvi-nā̆mâ[9] brâhmaṇó 'rdhukas; téshâm yé nédishṭham pary-áviçan té soma-pîthám prā̆ "pnuvann â-havanī̆ya âgnî-'dhrī̆yo hotrī̆yo mârjâlī̆yas, tásmât téshu juhvaty. ati-hā̆ya váshaṭ karoti, ví hí || 3 || eté soma-pîthénā̆ "rdhyanta. devā̆ vaí yā̆ḥ prā̆cîr[2] ā̆-hutîr ájuhavur yé purástâd[2] ásurâ ā̆san tā̆◡s tā̆bhiḥ[10] prā̆ 'ṇudanta[11], yā̆ḥ pratī̆cîr[2] yé paçcā̆d ásurâ ā̆san tā̆◡s tā̆bhir[10] ápâ 'nudanta. prā̆cîr[1] anyā̆ ā̆-hutayo hûyánte

---

3, 1. dhishṇiyâḥ. [1] °tyaiva B (p. 468), aber im Comm. yathâ loke parâjitya palâyanti tadvat. [2] ohne avagraha. [3] so (°â◡) ABW, s. P. 9, 22. [4] s. P. 4, 49. [5] s. P. 4, 50. [6] unbetont. [7] °nl° AW, n mit virâma B. [8] Verbum betont (ā̆yan). [9] °smâd vi° B (p. 469). [10] so (tâ◡s tâ°) ABW, s. P. 6, 14. [11] so ('ṇ°) ABW, s. P. 7, 5.

pratyáññ[2] ā́sîno dhíshṇiyân vy-ā́ghârayati[12], paçcā́c cai
'vá purástâc[2] ca yájamâno bhrā́tṛivyân prá ṇudate[13], tásmât
párâcîḥ[2] pra-jā́ḥ prá vîyante[14] pratī́cîḥ ‖ 4 ‖ jâyante.
prâ-'ṇā́ vā́ eté yád dhíshṇiyâ, yád adhvaryúḥ pratyáñ[2]
dhíshṇiyân ati-sárpet prâ-'ṇā́nt sáṃ karshet, pra-mā́yukaḥ
syân; nā́bhir vā́ eshā́ yajnásya yád dhóto, ''rdhváḥ khálu
vaí nā́bhyai prâ-'ṇó 'vâñ[2] apâ-'nó, yád adhvaryúḥ pratyáñ
hótâram ati-sárped apâ-'né prâ-'ṇáṃ dadhyât[14] pra-mā́⸗
yukaḥ syân. nā́ 'dhvaryúr úpa gâyed, vā́g-vîryo vā́ adhvar⸗
yúr, yád adhvaryúr upa-gā́yed ud-gâtré ‖ 5 ‖ vā́caṃ
sám prá yached upa-dā́sukâ 'sya vā́k syâd. brahma⸗
-vâdíno vadanti: nā́ 'saṃ-sthite sóme 'dhvaryúḥ pratyáñk
sádó[15] 'tî 'yâd átha kathā́ dâkshiṇā́ni[16] hótum eti
yā́mo hi sá téshâṃ kásmâ áha devā́ yā́maṃ vā́ 'yâmaṃ
vā́ 'nu jnâsyantī́ 'ty. út-tareṇā́ ''gnî-'dhram parī́-'tya ju⸗
hoti dâkshiṇā́ni[15], ná prâ-'ṇā́nt sáṃ karshati. nỳ anyé
dhíshṇiyâ upyánte nā́ 'nyé, yā́n ni-vápati téna tā́n
prîṇâti, yā́n ná ni-vápati yád anu-diçáti téna tā́n ‖ 6 ‖
stuté, vindáte, hí, vîyante pratī́cîr, udgâtrá, upyánte, cáturdaça ca ‖ 1 ‖

(1, 3, 3, 1). — K. 26, 1. — Ç. 3, 6, 2, 19-25. — de̱vâḥ | vai
— a̱ja̱ya̱nta̱ — âgnī́dhrâ̱d ity âgni-i̱dhrâ̱t — pa̱râ̱jityeti parâ⸗
-jityà | i̱va̱ — â̱ha̱ | agnî̱d ity agni-i̱t — stṛi̱ṇâ̱hi̱ | pu̱ro̱⸗
ḍâçā́n — ta̱nvâ̱nâḥ — dve iti | savàne̱ iti — ha̱ra̱ti̱ — atho̱
iti — e̱na̱t | dhishṇiyâḥ — a̱nva̱vâya̱nn ity ànu-a̱vâyán[8] —
dvedve̱ iti̱ dve-dve̱ | nâmánî̱ iti — vâ̱ | â̱psyathà — ardhú⸗
kaḥ — â̱pnu̱va̱n — â̱gnî̱dhrîya̱ ity ā́gni-i̱dhrîyàḥ — de̱vâḥ |
vai — preti | a̱nu̱da̱nta̱ — hû̱yantè — vyâghā́raya̱tîti vi⸗
-âghā́rayati — nu̱da̱te̱[13] — vî̱ya̱nte̱[14] — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ |
vai — dhishṇiyâḥ | yat — ka̱rshe̱t — syâ̱t — hotā́ | û̱rdh⸗
vaḥ — avā́ñ — sam | preti | ya̱che̱t — pra̱tyañ | sadàḥ |

---

1. [12] als Compositum. [13] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [14] unbetont. [15] s. P. 5, 32; ñ mit virâma BW. [16] dā́ksh° C.

atiti | iyât — kasmai | ahà | devâḥ — ayâmam | vâ | anv iti — upyantè — prîṇâti.

2. suvar-gắya vắ etắni lokắya hûyante yád vaisarjanắni[1]. dvắbhyâṃ gắrha-patye juhoti, dvi-pắd yájamânaḥ, práti-shṭhityâ; ắgnî-'dhre juhoty, antáriksha[1] evắ " kramata; â-havanīye juhoti, suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. devắn vaí suvar-gáṃ lokáṃ yató[2] rákshâṃsy ajighâṃsan, té sómena rắjnâ rákshâṃsy apa-hátyâ 'ptúm[3] âtmắnaṃ kṛitvắ suvar-gáṃ lokám âyan, rákshasâm ánupa-lâbhâyắ; "ttaḥ[1-4] sómo bhavaty átha || 1 || vaisarjanắni[1] juhoti rákshasâm ápa-hatyai. tváṃ soma tanû-kṛíd-bhya íty âha, tanû-kṛíd dhŷ[5] eshá. dvésho-bhyo 'nyá-kṛitebhya íty âhâ, 'nyá-kṛitâni[6] hí rákshâṃsy. urú yantắ 'si várûtham íty âho, 'rú ṇas[7] kṛidhī[8] 'ti vắvaí 'tád[9] âha. jushâṇó aptúr[10] ắjyasya vetv íty âhâ, 'ptúm evá yájamânaṃ kṛitvắ suvar-gáṃ lokáṃ gamayati, rákshasâm ánupa-lâbhâyắ. " sómaṃ dadate[11] || 2 || ắ grắvṇa ắ vâyavŷâny[12] ắ droṇa-kalaçám, út pátnîm ắ nayanty, ánv ánâṃsi prá vartayanti, yắvad[1] evắ 'syắ 'sti téna sahá suvar-gáṃ lokám eti. nâyavatya 'rcắ "gnî-'dhre juhoti, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-nîtyai. grắvṇo vâyavŷâni droṇa-kalaçám ắgnî-'dhra úpa vâsayati[13]; ví hŷ enaṃ taír gṛihṇáte, yát sahó 'pa-vâsáyed apuvâyéta[14]. saumyá 'rcắ prá pâdayati, sváyâ || 3 ||

---

2. agnîshomapraṇayanam. [1] ohne avagraha. [2] yanto B. [3] âptum C u. D prima manu, B. im Comm. (p. 476 âptuṃ rakshobhir upalabdhum açakyam alpadeham). [4] âpt° B im Comm. (âpto bhavati, svikṛito 'bhavat). [5] so BW, °kṛidhy A. [6] °kṛitâ B. [7] so (ṇ°) AW; s. P. 7, 2 (B hat n°). [8] so (°sk°) ABW, s. P. 8, 25. [9] vâ vai tad B. [10] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [11] unbetont. [12] vâyavyâny ulûkhalasadṛiçâni grahapâtrâṇi. [13] sthâpayet. [14] somasyo 'daram pûti bhavet.

evaí 'naṃ devátayâ[1] prá pâdayaty. ádityâḥ sádo 'sy ádityâḥ sáda ấ sîdé 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. yájamâno vấ etásya purấ goptấ bhavaty; eshá vo deva savitaḥ sóma íty âha, savitṛí-prasûta evaí 'naṃ devátâ-bhyaḥ sám prá yachaty. etát[15] tváu soma devó devấn[16] úpâ 'gâ íty âha, devó hỳ eshá sán ‖ 4 ‖ de-vấn upaí''-tî; 'dám ahám manushỳo manushỳân íty âha, manushỳo hỳ eshá sán manushỳân upaí-'ti; yád etád yájur ná brûyấd ápra-jâ apaçúr yájamânaḥ syât; sahá pra-jáyâ sahá râyás póshené[17] 'ty âha, pra-jáyai 'vá paçú-bhiḥ sahé 'mấṃ lokám upấ-''vartate[18]. námo de-vébhya íty âha, namas-kâró hí devấnâu; sva-dhấ pitṛí-bhya íty âha, svadhâ-kâró hí ‖ 5 ‖ pitṛiṇấm. idám ahám nír váruṇasya pấçâd íty âha, varuṇa-pâçấd evá nír mucyaté. 'gne vrata-pata; âtmánaḥ pûrvâ tanûr â-déyé 'ty âhuḥ kó hí tád véda yád vásîyânt své váçe bhûté púnar vâ dádâti ná vé 'ti[19]. grấvâṇo vaí sómasya rấjno malimlu-senấ[20]; yá evám vidvấn grấvṇa ấgnî-'dhra upa-vâsáyati naí 'nam malimlu-senấ vindati ‖ 6 ‖ átha, da-date, sváyâ, sán[21], svadhâkâró hí, vindati ‖ 2 ‖

1, 3, 4, 1-3. — K. 26, 2. — Ç. 3, 6, 3, 2-21. — vai̱sa̱rja̱nâni — pratishṭhityâ̱ iti̱ prati-sthi̱tyai̱ | âgnîdhra̱ ity âgni-i̱dhre̱ — a̱ntarikshe | e̱va | eti | kra̱ma̱te̱ — a̱ptum — âya̱n — âttàḥ — bha̱va̱ti̱ | athà — hi | e̱shaḥ — ya̱ntâ | a̱si̱ — na̱ḥ | kṛi̱dhi̱ — a̱ptuḥ — ve̱tu̱ — a̱ptum — eti | somàm | da̱da̱te̱ — nayàva̱tyeti̱ nayà-va̱tyâ̱ | ṛi̱câ — âgnîdhra̱ ity âgni-i̱dhre̱ | upeti — yat | sa̱ha — a̱pu̱vâ̱yetà | sau̱myà | ṛi̱câ — sam |

---

2. [15] so (etát) ist auch in I, 3, 4, 2 zu lesen (nicht: etáṃ). [16] so (°vân) ABW. [17] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [18] als Compositum. [19] agne vratapata ity etâvat pratîkaṃ, svakîyâ pûrvâ tanûr agnisa-kâçât sahasâ svîkârye 'ti buddhimanta âhuḥ, ... tato vaçîbhâvât prâg evâ ''deyâ, B (p. 481). [20] zu s° s. P. 6, 7; virodhitaskarasenâ. [21] so (sán) ACD; sánt W.

preti | yachati | etat — agâḥ — upaitîty úpa-eti — aprâjâ ity aprá-jâḥ | apaçuḥ — râyaḥ — upâvártata ity úpa-âvártate — vratapata iti vrata-pate | âtmanáḥ — dadắti.

3. vaishṇavyá 'rcắ hutvắ yū́pam áchai 'ti, vaishṇavó vaí devátayâ[1] yū́paḥ, sváyai 'vaí 'naṃ devátayắ 'chai 'ty. áty anyắn[2] ágâṃ nắ 'nyắn[2] úpâ 'gâm íty âhắ, 'ti hỳ anyắn éti nắ 'nyắn upaí-'ty[3]; arvắk[1] tvâ párair avidam paró 'varair íty âhâ, 'rvắg ghỳ enam párair vindáti paró 'varais; táṃ tvâ jushe || 1 || vaishṇaváṃ deva-yajyắyâ íty âha, deva-yajyắyai hỳ enaṃ jusháte. devás tvâ savitắ mádhvâ 'naktv íty âha, téjasai 'vaí 'nam anakty; óshadhe[4] trâyasvai 'nau svá-dhite maí 'nau hiṇsîr íty âha, vájro vaí svá-dhitiḥ, çắntyai. svá-dhiter vṛíkshasya bíbhyataḥ prathaména çákalena sahá téjaḥ párâ patati; yáḥ prathamáḥ çákalaḥ parâ-pátet tám ápy ắ haret, sá-tejasam || 2 || evaí 'nam ắ haratî. 'mé vaí lokắ yū́pât pra-yató[5] bibhyati; dívam ágreṇa mắ lekhîr antáriksham[1] mádhyena mắ hiṇsîr íty âhai, 'bhyá evaí 'naṃ lokébhyaḥ çamayati. vánaspate[4] çatá-valço ví rohé 'ty â-vráçcane juhoti, tásmâd â-vráçcanâd vṛikshắṇâm bhū́yâṇsa út tishṭhanti. sahásra-valçâ ví vayáṃ ruhemé 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tắm ắ çâsté. 'naksha-saṅgam || 3 || vṛiçced; yád aksha-saṅgáṃ vṛiçcéd adha-îsháṃ yájamânasya pra-mắyukaṃ syâd[6]. yáṃ kâmáyetắ: 'prati-shṭhitaḥ syâd íty â-rohám tásmai vṛiçced, eshá vaí vánaspátînâm[1] áprati-shṭhitó, 'prati-shṭhita evá bhavati; yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íty aparṇáṃ tásmai

---

3. yûpakhaṇḍanam. [1] ohne avagraha. [2] so (°ân) ABW. [3] betont (wegen hí). [4] so W, °rvâghy° AB. [5] ? so (√i + pra, Gen., aber oxytonon!) ABCDW; prayataḥ patataḥ B (p. 485); sollte nicht besser prapáto zu lesen sein? [6] govatsâdikam îshâyâ adho maraṇaçîlam bhavet.

çúshkâ-'graṃ vṛiçced, eshá vaí vánaspátînâm[1] apaçavyò, 'paçúr evá bhavati; yáṃ kâmáyeta: paçu-mā̆nt syâd íti bahu-parṇáṃ tásmai bahu-çâkháṃ vṛiçced, eshá vaí ‖ 4 ‖ vánaspátînâm paçavyàḥ, paçu-mā̆n evá bhavati; práti-shṭhitaṃ vṛiçcet pratishṭhā̆-kâmasyai, 'shá vai vánaspátînâm práti-shṭhito yáḥ samé bhū̆myai svā̆d yóne rûḍháḥ práty evá tíshṭhati. yáḥ pratyáñ[1] úpa-natas táṃ vṛiçcet, sá hí médham abhy úpa-nataḥ[7]. páñcâ-'ratniṃ tásmai vṛiçced yáṃ kâmáyetó: 'pai 'nam út-taro yajnó named íti, páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pā̆ṅkto yajná, úpai 'nam út-taro yajnáḥ ‖ 5 ‖ namati; sháḍ-aratnim pratishṭhā̆-kâmasya, sháḍ vā̆ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhati; saptā̆-'ratnim paçú-kâmasya, saptá-padâ çákvarî, paçávaḥ çákvarî, paçū̆n evā̆ 'va runddhe[8]; návâ-'ratniṃ téjas-kâmasya, tri-vṛítâ stómena sám-mitaṃ, téjas tri-vṛít, tejasvỳ[1] evá bhavaty; ékâdaçâ-'ratnim indriyá-kâmasyai, 'kâdaçâ-'ksharâ trishṭúg[1], indriyáṃ trishṭúg, indriyâvỳ[1] evá bhavati; páñcadaçâ-'ratnim bhrā̆tṛivya-vataḥ, pañca-daçó vájro, bhrā̆tṛivyâ-'bhi-bhûtyai; saptádaçâ-'ratnim prajā̆-kâmasya, sapta-daçáḥ prajā̆-patiḥ, prajā̆-pater ā̆ptyâ; ékaviṃçaty-aratnim pra-tishṭhā̆-kâmasyai, 'ka-viṃçá stómânâm prati-shṭhā̆, práti-shṭhityâ. ashṭā̆-'çrir bhavaty, ashṭā̆-'ksharâ gâyatrī́, téjo gâyatrī́, gâyatrī́ yajna-mukháṃ, téjasai 'vá gâyatriyā̆ yajna-mukhéna sám-mitaḥ ‖ 6 ‖ jushe, sátejasam, ánakshasaṅgam, bahu-çâkháṃ vṛiçced eshá vaí, yajná úpai 'naṃ úttaro yajná, ā̆ptyâ, ékân ná viṃçatíç ca ‖ 3 ‖

1, 3, 5, 1. — K. 26, 3. 4. — Ç. 3, 6, 4, 1-27. — vaishṇavyâ | ṛicâ — achà | eti — devatàyâ | achà | eti | atîti | anyân — na | anyân | upeti — upaitîty ùpa-eti — paraḥ | avàraiḥ — devayajyâyâ iti deva-yajyâyai | iti — svadhita iti sva-

4. [7] nicht komponirt mit abhi (nach CD). [8] rumdhe ABCDW.

-dhitẹ — api : eti ; harẹt — lọkâḥ — prạyạta iti pra-yạtaḥ — sạhasrávalçậ iti sạhasrá-vạlçậḥ — çậstẹ ; anákshasaṃgạm ity anáksha-sạṃgạm — yonéḥ — abhiti ; upánatạ ity upá-natạḥ — sạptárátnịm iti sạpta-ạrạtnịm — tẹjạsvî — trị-shṭuk indrịyậvî — âptyai — ẹkạvịṃçạ ity éka-vịṃçaḥ — pratishṭhityậ itị prati-sthịtyaị ¦ ạshṭáçrịr ity ạshṭá-ạçrịḥ — ạshṭâkshạrety ạshṭâ-ạkshạrậ.

4. pṛithivyaí tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ divé tvé 'ty âhai, 'bhyá evaí 'naṃ lokébhyaḥ pró 'kshati. párâñcam[1] pró 'kshati, párâñ[1] iva hí suvar-gó lokáḥ. krûrám iva vā́ etát karoti yát khánaty, apó 'va nayati, çā́ntyai; yáva-matîr áva nayaty, ū́rg vaí yávo; yájamânena yū́paḥ sám-mito, yā́vân[1] evá yájamânas tā́vatîm[1] evā́ 'sminn ū́rjaṃ dadhâti || 1 || pitṛiṇā◡ sádanam así 'ti barhír áva stṛiṇâti, pitṛi-devatyà◡[2] hỳ etád yán ní-khâtaṃ, yád barhír ánava-stîrya minuyā́t pitṛi-devatỳo ní-khâtaḥ syâd, barhír ava-stī́rya minoty asyā́m evaí 'nam minoti. yū̂pa-çakalám ávâ 'syati, sá-tejasam evaí 'nam minoti. devás tvâ savitā́ mádhvâ 'naktv íty âha, téjasai 'vaí 'nam anakti. su-pippalā́bhyas tvaú 'shadhî-bhya[3] íti cashâlam práti || 2 || muñcati, tásmâc chîrshatá[1] óshadhayaḥ[1] phálaṃ gṛihṇanty. anákti, téjo vā́ ā́jyaṃ; yájamânenâ 'gni-shṭhā́ 'çriḥ sám-mitâ, yád agni-shṭhā́m áçrim anákti yájamânam evá téjasâ 'nakty; â-'ntám anakty, â-'ntám evá yájamânaṃ téjasâ 'nakti. sarvátaḥ[1] pári mṛiçaty, ápari-vargam evā́ 'smin téjo dadhâty. úd díva◡ stabhânā́ " 'ntárikshaṃ[1] pṛiṇé 'ty âhai, 'shā́ṃ lokā́nâṃ ví-dhṛityai. vaishṇavyá 'rcā́ || 3 || kalpayati, vaishṇavó vaí devátayâ

4. sthâpayed yûpam. [1] ohne avagraha. [2] ? °tyâ1◡ AW., °tyâ3â◡ B (p. 498); bei Whitney p. 828 nicht aufgeführt, und in der That ist die pluti hier ohne rechten Grund. [3] s. P. 3, 7.

yū́paḥ, sváyai 'vaí 'naṃ devátayâ kalpayati. dvā́bhyâṃ kalpayati, dvi-pā́d yájamânaḥ, práti-shṭhityai. yáṃ kâmá-yeta: téjasai 'naṃ devátâbhir indriyéṇa vỳ ardhayeyam íty agni-shṭhā́ṃ tásyā́ 'çrim â-havanī́yâd itthám ve 'tthám vā́ 'ti nâvayet[4], téjasai 'vaí 'naṃ devátâbhir indriyéṇa vỳ ardhayati. yáṃ kâmáyeta: téjasai 'naṃ devátâbhir indri-yéṇa sám ardhayeyam íti ‖ 4 ‖ agni-shṭhā́ṃ tásyā́ 'çrim â-havanī́yena sám minuyât, téjasai 'vaí 'naṃ devátâbhir indriyéṇa sám ardhayati. brahma-vánim tvâ ksha-tra-vánim íty âha yathâ-yajúr evaí 'tát. pári vyayaty, ū́rg vaí raçanā́ yájamânena yū́paḥ sám-mito, yájamânam evó "rjā́ sám ardhayati. nâbhi-daghné pári vyayati, nâbhi--daghná evā́ 'smâ ū́rjaṃ dadhâti, tásmân nâbhi-daghná ū́rjā́ bhuñjate. yáṃ kâmáyeto: "rjaí 'nam ‖ 5 ‖ vỳ ardhaye-yam íty ûrdhvā́ṃ vâ tásyā́ 'vâcîṃ[1] vā́ 'vo "hed, ū́rjaí 'vaí 'naṃ vỳ ardhayati. yádi kâmáyeta: várshukaḥ parj-ányaḥ syâd íty ávâcim[1] ávo "hed, vṛíshṭim evá ní yach-ati; yádi kâmáyetā́: 'varshukaḥ syâd íty ûrdhvā́m úd ûhed, vṛíshṭim evó 'd yachati. pitṛīṇā́ṃ ní-khâtam, manush-ỳâṇâm ûrdhváṃ ní-khâtâd ā́ raçanā́yâ, óshadhînâu[1] raç-anā́, víçveshâm ‖ 6 ‖ devā́nâm ûrdhváu raçanā́yâ ā́ cashā́-lâd, índrasya cashā́lau, sâdhyā́nâm áti-riktau; sá vā́ eshá sarva-devatỳo yád yū́po, yád yū́pam minóti sárvâ evá devátâḥ prîṇâti. yajnéna vaí devā́ḥ suvar-gáṃ lokám âyan, tè 'manyanta: manushỳâ no 'nv-ā́bhavishyantī́[5] 'ti, té yū́pena yopayitvā́ suvar-gáṃ lokám âyan, tám ṛíshayo yū́penai 'vā́ 'nu prā́ 'jânan, tád yū́pasya yū́pa-tvám ‖ 7 ‖ yád yū́pam minóti suvar-gásya lokásya prá-jnâtyai. pu-

---

4. [4] âhavanîyam atilaṅghya nâvayet, na prâpayet (!), B (p. 496). [5] als Compositum.

rástâm[1] minoti, purástâd dhí yajnásya pra-jnâyáté, 'pra-jnâtaᴗ hí tád yád áti-panna âhúr: idám kâryam âsîd íti. sâdhyā́ vaí devā́ yajnám áty amanyanta, tā́n yajnó nā́ 'spṛiçat, tā́n yád yajnásyā́ 'ti-riktam ā́sît tád aspṛiçad, áti-riktam vā́ etád yajnásya yád agnā́v agním mathitvā́ pra-háraty, áti-riktam etát ‖ 8 ‖ yū́pasya yád ûrdhvám caṣhā́lât, téshâm tád bhâga-dhéyam, tā́n evá téna prîṇâti. devā́ vaí sáᴗ-sthite sóme prá srúcó 'haran prá yū́pam, tè 'manyanta: yajna-veçasám vā́ idám kurma íti, té pra-staráᴗ srucā́ᴗ nish-kráyaṇam apaçyant[6] svárum yū́pasya, sáᴗ-sthite sóme prá pra-staráᴗ harati juhóti svarúm, áyajna-veçasâya ‖ 9 ‖ dadhâti, práty, ṛicá, sám ardhayeyam íty, ûrjaí 'nam, víçveshâm, yûpatvám, átiriktam etád, dvícatvâriᴗçac ca ‖ 4 ‖

1, 3, 6, 1. 2. — K. 26, 5. 6. — Ç. 3, 7, 1, 5-32. — pitṛidevatyám iti pitṛi-devatyám | hi — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — agnishṭhety ágni-sthâ | açriḥ — ântam ity ā́-antam — stabhâna | eti — vaishṇavyâ | ṛicâ — nâbhidaghna iti nâbhi-daghne | eva | asmai — nâbhidaghna iti nâbhi-daghne | ûrjâ — avā́cîm | vâ | aveti | ûhet — avā́cîm | aveti | ûhet — eti | raçanâyā́ḥ — raçanâyā́ḥ | eti — âyan | te | amanyanta | manushyā́ḥ | naḥ | anvâbhávishyantîty ánu-âbhávishyanti — âyan | anú | preti | ajânan — aprájnâtam ity aprá-jnâtam | hi — atipanna ity ati-panne — sâdhyâḥ | vai | devâḥ — devâḥ | vai — srucâḥ | ahâran — te | amanyanta — apaçyan.

5. sâdhyā́ vaí devā́ asmíṅ loká[1] âsan, nā́ 'nyát kím caná[2] mishát[3], tè 'gním evā́ 'gnáye médhâyā́ " 'labhanta, ná hy ànyád â-lambhyam ávindan, táto vā́ imā́ḥ pra-jā́ḥ prā́ 'jâyanta, yád agnā́v agním mathitvā́ pra-hárati pra-

4. [6] unbetont.

5. vahnim mathnâti. [1] °nl° AW; n mit virâma B. [2] ohne avagraha. [3] so ABCDW, ishat (!) prâṇijâtam Comm. in B (p. 504).

-jā̆nâm pra-jánanâya. rudró vā̆ eshá yád agnír yája-mânaḥ paçúr; yát paçúm â-lábhyâ 'gním mánthed rud-rā̆ya yájamânam ‖ 1 ‖ ápi dadhyât, pra-mā̆yukaḥ syâd. átho khálv âhur: agníḥ sárvâ devátâ[1] havír etád yát paçúr íti, yát paçúm â-lábhyâ 'gním mánthati havyā̆yai 'vā̆ "-sannâya sárvâ devátâ[2] janayaty. upâ-"krítyai 'vá mánth-yas, tán né 'vā̆ "-labdhaṃ né 'vā̆ 'nâ-labdham. agnér janítram así 'ty âhâ, 'gnér hỳ etáj janítraṃ; vṛíshaṇau stha íty âha, vṛíshaṇau ‖ 2 ‖ hỳ etā̆v. urváçy asy âyúr así 'ty âha, mithuna-tvā̆ya. ghṛiténâ 'kté[4] vṛíshaṇaṃ dadhâthâm íty âha, vṛíshaṇau hỳ eté[5] dádhâte[6] yé[5] agníṃ. gâyatráṃ chándó 'nu prá jâyasvé 'ty âha, chándo-bhir evaí 'nam prá janayaty. agnáye mathyámânâyā̆ 'nu brûhí 'ty âha, sâvitrī́m ṛícam ánv âha, savitṛí-prasûta evaí 'nam manthati. jâtā̆yā̆ 'nu brûhi ‖ 3 ‖ pra-hri-yámâṇâyā̆ 'nu brûhí 'ty âha, kā̆ṇḍe-kâṇḍa evaí 'naṃ kri-yámâṇe sám ardhayati. gâyatrī́ḥ sárvâ ánv âha, gâyatrá-chandâ vā̆ agníḥ, svénai 'vaí 'naṃ chándasâ sám ardha-yaty. agníḥ purā̆ bhávaty agním mathitvā̆ prá harati, taú sam-bhávantau yájamânam abhí sám bhavato, bhávatam naḥ sá-manasâv íty âha, çā̆ntyai. pra-hṛítya ju-hoti, jâtā̆yai 'vā̆ 'smâ ánnam ápi dadhâty; ā̆jyena juhoty, etád vā̆ agnéḥ priyáṃ dhā̆ma yád ā̆jyam, priyéṇai 'vaí 'naṃ dhā̆mnâ sám ardhayaty átho téjasâ ‖ 4 ‖ yájamânam, âha vṛíshaṇau, jâtā̆yā̆ 'nu brûhy, ápy, ashṭā̆daça ca ‖ 5 ‖

1, 3, 7, 1. 2. — K. 26, 7. — Ç. 3, 7, 3, 1-8. 4, 1, 20-24. — lọke | ạsạn — mịshat — eti | ạlạbhạntạ — athọ iti — sarvā̆ḥ | dẹvatā̆ḥ — âsánnâyety â-sạnnâyạ | sarvā̆ḥ | dẹva-tā̆ḥ — ụpâkṛityety úpa-âkṛityá — tat | na | ịvạ — ụrvaçī́

---

5. [4] s. P. 4, 11. [5] s. P. 4, 52; Whitney p. 180. [6] s. P. 4, 40.

— akte iti — ete iti | dadhāte iti | ye iti — anú | preti | jâyasva — kâṇḍèkâṇḍa iti kâṇḍè-kâṇḍe — gâyatrachándâ iti gâyatra-chandâḥ — bhaváti — abhi | sam iti | bhavataḥ — atho iti.

6. ishé tvé 'ti barhír ā́ datta, icháta iva hý eshá yó yájata. upa-vī́r asī́ 'ty âhó, 'pa hý enân â-karóty. úpo devā́n daívîr víçaḥ prā́ 'gur íty âha, daívîr hý etā́ víçaḥ satī́r devā́n upa-yánti. váhnîr uçíja íty âha, 'rtvíjo[1] vaí váhnaya uçíjas, tásmâd evám âha. bríhaspate[1] dhârâyâ[2] vásûnī́ 'ti || 1 || âha, bráhma vaí devā́nâm bríhaspátir, bráhmaṇai 'vā́ 'smai paçū́n áva runddhe[3]. havyā́ te svadantâm íty âha, svadáyaty evaí 'nân[4]. déva tvashṭar vásu raṇvé 'ty âha, tváshṭâ vaí paçûnā́m mithunā́nâᵘ rûpa-kríd, rûpám evá paçúshu dadhâti. révatî[1] rámadhvam íty âha, paçávo vaí revátîḥ, paçū́n evā́ 'smai ramayati. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti || 2 || raçanā́m ā́ datte, prá-sûtyâ; açvínor bâhú-bhyâm íty âhâ, 'çvínau hí devā́nâm adhvaryū́[5] ā́stâm; pûshṇó hástâbhyâm íty âha, yátyâ. ritásya tvâ deva-haviḥ pā́çenā́ " rabha íty âha, satyám vā́ ritáᵘ, satyénai 'vaí 'nam riténā́ " rabhate. 'kshṇayā́ pári harati, vádhyaᵘ hí pratyáñcam[1] prati-muñcánti, vy-ā́vrittyai[6]. dhárshâ[2] mā́nushân íti ní yunakti, dhrítyâ. ad-bhyáḥ || 3 || tvaú 'shadhî-bhyaḥ[7] pró 'kshâmī́ 'ty âhâ, 'd-bhyó hý eshá óshadhî-bhyaḥ[7] sam-bhávati yát paçúr. apā́m perúr asī́ 'ty âhai, 'shá hý apā́m pâtā́ yó mé-dhâyâ "-rabhyáte. svâttám cit sá-devaᵘ havyám ā́po devîḥ svádatai 'nam íty âha, svadáyaty evaí 'nam.

---

6. niyunakti paçum. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [3] rumdhe ABCDW. [4] °nâm B. D prima manu. [5] s. P. 4, 5. [6] vrityai ABCDW. [7] s. P. 3, 7.

upárishṭât[1] pró 'kshaty, upárishṭâd evaí 'nam médhyaṃ karoti; pâyáyaty, antaratá[1] evaí 'nam médhyaṃ karoty; adhástâd[1] úpo 'kshati, sarváta[1] evaí 'nam médhyaṃ karoti ‖ 4 ‖ vásûnī́ 'ti, pra-savá íty, adbhyò, 'ntaratá evaí 'naṃ, dáça ca ‖ 6 ‖

1, 3, 7, 1 - 8, 1. — K. 26, 7. 8. — Ç. 3, 7, 3, 9 - 4, 6. — da̱tte̱ | i̱chaté — yajáte — u̱pa̱vîr ity úpa-vîḥ — upo̱ iti — a̱gu̱ḥ — e̱tâḥ — dhâ̱ra̱ya̱ — e̱nâ̱n | devá — revátîḥ — re̱vatī́ḥ — pra̱sa̱va iti pra-sa̱ve — prasū́tyâ̱ iti̱ pra-sû̱tyai̱ — a̱dhva̱r-yù iti — yatyaí — de̱va̱ha̱vi̱r iti deva-ha̱vi̱ḥ — etí | ra̱bhe̱ — etí | ra̱bha̱te̱ — vyâvṛityâ̱ iti vi-âvṛityai | dharshá — dhṛityai — osháḍhîbhya̱ ity osháḍhi-bhya̱ḥ — svâ̱ttam — svadáta.

7. agnínâ vaí hótrâ devā́ ásurân abhỳ abhavann; agnáye sam-idhyámânâyā́ 'nu brûhī́ 'ty âha, bhrā́tṛivyâ-'bhibhûtyai. saptá-daça sâm-idhenī́r ánv âha, sapta-daçáḥ prajā́-patiḥ, prajā́-pater ā́ptyai. saptá-daçā́ 'nv âha, dvā́-daça[1] mā́sâḥ páñca 'rtávaḥ sá saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarám pra-jā́ ánu prá jâyante, pra-jñā́nâm pra-jánanâya. devā́ vaí sâm-idhenī́r anū́-'cya yajnáṃ nā́ 'nv apaçyant, sá prajā́-patis tûshṇī́m â-ghârám ‖ 1 ‖ ā́ 'ghârayat, táto vai devā́ yajnám ánv apaçyan; yát tûshṇī́m â-ghârám â-ghâráyati yajnásyā́ 'nu-khyâtyâ. ásureshu vaí yajná âsît, táṃ devā́s tûshṇîṃ-homénâ 'vṛiñjata; yát tûshṇī́m â-gharám â-ghâráy-ati bhrā́tṛivyasyai 'vá tád yajnáṃ vṛiñkte[2]. pari-dhī́nt sám mârshṭi, punā́ty evaí 'nân; trís-triḥ sám mârshṭi, trỳ-âvṛid dhí yajnó, 'tho rákshasâm ápa-hatyai; dvā́daça[1] sám padyante, dvā́daça ‖ 2 ‖ mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsa-rám evá prîṇâty, átho saṃ-vatsarám evā́ 'smâ úpa dadhâti, suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai. çíro vā́ etád yajnásya

---

7. sâmidhenyaḥ, âghârau, prayâjâḥ [1] ohne avagraha. [2] °ñte AC.

yád â-ghârò, 'gníḥ sárvâ devátâ[1]; yad â-ghârám â-ghârá-yati çîrshatá[1] evá yajnásya yájamânaḥ sárvâ devátâ áva runddhe[3]. çíro vā́ etád yajnásya yád â-ghârá âtmā́ paçúr, â-ghârám â-ghā́rya paçúɷ sám anakty, âtmánn evá yajnásya || 3 || çíraḥ práti dadhâti. sáṃ te prâ-'ṇó vâyúnâ gachatâm íty âha, vâyu-devatyò vaí prâ-'ṇó, vâyā́v evā́ 'sya prâ-'ṇáṃ juhoti; sáṃ yájatrair áñgâni sáṃ yajná-patir â-çíshé 'ty âha, yajná-patim evā́ 'syâ "-çíshaṃ gamayati. Viçvá-rûpo vaí Tvâshṭrá upárishṭât' paçúm abhỳ avamît, tásmâd upárishṭât paçór nā́ 'va dyanti; yád upárishṭât paçúɷ sam-anákti médhyam evá || 4 || enaṃ karoty. ṛitvíjo[1] vṛiṇîte, chándâɷsy evá vṛiṇîte; saptá vṛiṇîte, saptá grâmyā́ḥ paçávaḥ saptā́ "raṇyā́ḥ, saptá chándâɷsy ubháyasyā́ 'va-ruddhyâ[4]. ékâdaça[1] pra-yâjā́n yajati, dáça vaí paçóḥ prâ-'ṇā́ âtmaí 'kâdaçó[1], yā́vân[1] evá paçús tám prá yajati. vapā́ṃ[5] ékaḥ pári çaya, âtmaí 'vā́ "tmā́nam pári çaye. vájro vaí svá-dhitir, vájro yûpa-çakaló, ghṛitáṃ khálu vaí devā́ vájraṃ kṛitvā́ sómam aghnan, ghṛiténâ 'ktaú paçúṃ trâyethâm íty âha, vájreṇai 'vaí 'naṃ váçe kṛitvā́ " labhate || 5 || âghârám, padyante dvā́daçâ, "tmánn evá yajnásya, médhyam evá, khálu vā́, ashṭâ-daça ca || 7 ||

1, 3, 8, 1. — K. 26, 8. 9. — Ç. 3, 7, 4, 7 - 8, 1, 5. — sâmi-dhenîr iti sâm-idhenîḥ — anú | preti | jâyante — devâḥ — anûcyety ánu-ucyâ — eti | aghârayat — devâḥ — anú-khyâtyâ ity anú-khyâtyai — tryā́vṛid iti tri-âvṛit — atho iti — asmai | upeti — sarvā́ḥ | devatā́ḥ | yat — sarvā́ḥ — avá-rudhyâ ity avá-rudhyai — çaye | âtmâ — devâḥ — vaçé | kṛitvâ | eti.

---

7. [3] ruṃdhe ABCDW. [4] rudhy° ABCDW. [5] vapâhoma-santîpe B (p. 516).

8. páry-agni karoti, sarva-hútam evaí 'naṃ karoty, áskandâyā́, 'skannaɷ hí tád yád dhutásya skándati; tríḥ páry-agni karoti, trỳ-âvṛid dhí yajnó, 'tho rákshasâm ápa-hatyai. brahma-vâdino vadanty: anv-ârábhyaḥ paçū́3r nā́ 'nv-ârábhyā́3 íti; mṛityáve vā́ eshá nîyate yát paçús, tám yád anv-ârábheta pra-mā́yuko yájamânaḥ syâd, átho khálv âhuḥ: suvar-gā́ya vā́ eshá lokā́ya nîyate yát ‖ 1 ‖ paçúr íti yán nā́ 'nv-ârábheta suvar-gā́l lokā́d yájamâno hîyeta; vapâ-çrápaṇîbhyâm anv-ā́rabhate[1], tán né 'vá 'nv-ā́rabdhaṃ né 'vā́ 'nanv-ârabdham. úpa pré 'shya hotar havyā́ devébhya íty âhe, 'shitáɷ hí kárma kriyáte. révatîr[2] yajná-patim priya-dhā́ " viçaté 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. agnínâ purástâd eti rákshasâm ápa-hatyai. pṛithivyā́ḥ sam-pṛícaḥ pâhī́ 'ti barhíḥ ‖ 2 ‖ úpâ -'syaty, áskandâyā́, 'skannaɷ hí tád yád barhíshi skándaty, átho barhi-shádam evaí 'naṃ karoti. párâñ[2] ā́ vartate 'dhvaryúḥ paçóḥ saṃ-jnapyámânât, paçú-bhya evá tán ní hnuta, âtmánó 'nâ-vraskâya. gáchati çriyam prá paçū́n âpnoti yá eváṃ véda. paçcā́l-lokâ vā́ eshā́ prā́cy[2] ud-ā́nîyate[1] yát pátnî; námas ta â-tâné 'ty âhâ, "dityásya vaí raçmáyaḥ ‖ 3 ‖ â-tânā́s, tébhya evá námas karoty[3]. anarvā́ pré 'hī́ 'ty âha, bhrā́tṛivyo vā́ árvâ, bhrā́tṛivyâ-'panuttyai[4]; ghṛitásya kulyā́m ánu sahá pra-jáyâ sahá râyás pósheṇé[5] 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsta; ā́po devî́ḥ çuddhâ-yuva[6] íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát ‖ 4 ‖ lokā́ya nîyate yád, barhî́[7], raçmáyaḥ, saptátriɷçac ca ‖ 8 ‖

1, 3, 8, 1. 2. — K. 26, 8. — Ç. 3, 8, 1, 6 - 2, 4. — paryagniti

---

8. hiṅsanam paçoḥ. [1] als Compositum. [2] ohne avagraha. [3] so (°s k°) ABW, s. P. 8, 30. [4] nuty° ABCDW. [5] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [6] s. P. 3, 2. [7] barhíḥ C.

pari-agni — tryăvrid iti tri-âvrit — atho iti — paçûsh | na | anvârabhyâs ity ánu-ârabhyâsh — atho iti — anvârábhate ity ánu-ârábhate | tat | na | iva — upá | preti | ishya — revátîh — priyadheti priya-dhâ | eti | barhishadam iti barhi-sadám — hnute — paççâlloketi paççât-lokâ — prâcî | udânîyata ity út-ânîyate — te — namáh | karoti — preti | ihi — bhrâtrivyâpanutyâ iti bhrâtrivya-apanutyai — râyah | poshéna — çâste — çuddhâyuva iti çuddha-yuvah.

9. paçór vă ă-labdhasya prâ-'ṇăñ chúg[1] richati. săk ta ă pyâyatâm prâ-'ṇás ta ă pyâyatâm íty âha, prâ-'ṇébhya evă 'sya çúcaṃ çamayati; să prâ-'ṇébhyó 'dhi prithivîṃ çúk prá viçati; çám aho-bhyâm íti ní nayaty, aho-râtrăbhyâm evá prithivyaí çúcaṃ çamayaty. óshadhe[2] trăyasvai 'naṃ svá-dhite maí 'naṃ hiṃsîr íty âha, vájro vaí svá-dhitih || 1 || çăntyai. pârçvatá[2] ă chyati[3] madhyató[1] hí manushyâ â-chyánti[3], tiraçcînam[2] ă chyaty[3] anûcînaṃ[2] hí manushyâ â-chyánti[3], vy-ăvrittyai[4]. rákshasâm bhâgò 'sí 'ti sthavimató[2] barhír aktvă[5] 'pâ 'syaty, asnaí 'vá rákshâṃsi nir-ávadayata[6]. idám aháṃ ráksho 'dhamám támo nayâmi yò 'smăn dvéshṭi yám ca vayám dvishmá íty âha, dvaú vává[2] púrushau yám caí 'vá || 2 || dvéshṭi yáç caí 'nam dvéshṭi tăv ubhăv adhamám támo nayatî. 'shé tvé 'ti vapăm út khidatî, 'cháta iva hỳ eshá yó yájate. yád upa-trindyăd rudrò 'sya paçûn ghătukah syâd, yán nó 'pa-trindyăd áyatâ syâd; anyáyo 'pa-triṇátty anyáyâ ná, dhrítyai. ghriténa dyâvâ-prithivî[7] pró "rṇvâthâm íty âha, dyăvâ-prithivî[7] evá rásenâ 'nakty. áchinnah || 3 || ră-

9. vapâhomah. [1] °nch° ABW. [2] ohne avagraha. [3] ârchy° B. [4] vrity° ABCDW. [5] añktvâ B (p. 527). [6] als Compositum. [7] s. P. 4, 12.

yaḥ su-vī́ra íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát[8]. krûrám iva vā́ etát karoti yád vapā́m ut-khidáty, urv̀ antári-ksham[2] ánv ihī́ 'ty âha, çā́ntyai. prá vā́ eshò 'smā́l lokā́c cyavate yáḥ paçúm mṛityáve nîyámânam anv-ârábhate, vapâ-çrápaṇî[7] púnar anv-ā́rabhate[6], 'sminn evá loké práti tishṭhaty. agnínâ purástâd eti rákshasâm ápa-hatyâ, átho devátâ[2] evá havyéna ‖ 4 ‖ ánv eti. nā́ 'ntamám áṅg-âram áti hared, yád antamám áṅgâram ati-háred devátâ áti manyeta. vā́yo vī́ 'hi[9] stokā́nâm íty âha, tásmâd ví-bhaktâ stokā́ áva padyanté. 'graṃ vā́ etát paçûnā́ṃ yád vapā́ 'gram óshadhînâm[2] barhír, ágreṇai 'vā́ 'grau sám ardhayaty, átho óshadhîshv[2] evá paçū́n práti shṭhâpa-yati[10]. svā́hâkṛitî-bhyaḥ[11] pré 'shyė 'ty âha ‖ 5 ‖ yajnásya sám-ishṭyai. prâṇâ-'pânaú vā́ etaú paçûnā́ṃ yát pṛishad-âjyám âtmā́ vapā́, pṛishad-âjyám abhi-ghā́rya vapā́m abhí ghârayaty, âtmánn evá paçûnā́m prâṇâ-'pânaú dadhâti. svā́ho[2] ''rdhvá-nabhasam mârutáṃ gach-atam íty âho, ''rdhvá-nabhâ ha sma vaí Mârutó devā́-nâṃ vapâ-çrápaṇî[7] prá harati, ténai 'vaí 'ne[12] prá harati; víshûcî[2 u. 13] prá harati, tásmâd víshvañcau[2] prâṇâ-'pânaú ‖ 6 ‖

svádhitiç, cai 'vá, 'chinno, havyéne, 'shyé 'ty âha, sháṭcatvâriṃçac ca ‖ 9 ‖

1, 3, 9, 1. 2. — Ç. 3, 8, 2, 5-29 (24 Carakâdhvaryavaḥ!). — çuk — te̱ | eti — ahóbhyâ̱m ity ahā́ḥ-bhyâ̱m — eti | chya̱ti̱ — â̱chyantîty ā́-chyanti — vyâvṛityâ̱ iti vi-âvṛityai — a̱snâ | e̱va — ni̱ravádayata̱ iti niḥ-avádayate — i̱she — khi̱da̱ti̱ | i̱chatė — û̱rṇvâ̱thâ̱m — va̱pâ̱çrapáṇî̱ iti vapâ-çrapáṇî — a̱nv-ârábhata̱ ity ánu-ârábhate — apáhatyâ̱ ity apá-ha̱tyai̱ | athọ iti — vâyọ iti | vîti | i̱hi̱ — vibhaktâ̱ iti̱ vi-bha̱ktâ̱ḥ — athọ iti — sthâ̱pa̱ya̱ti̱ | svâhā́kṛitîbhya̱ iti̱ svâhā́kṛiti-bhya̱ḥ | preti | i̱shya̱ — svâhā́ — û̱rdhvanábhâ̱ ity û̱rdhva-na̱bhâ̱ḥ — va̱-

---

9. [8] evá tát C. [9] als zwei Wörter! [10] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [11] s. P. 3, 7. [12] s. P. 4, 11. [3] s. P. 4, 33.

pâçrapâṇî iti vapâ-çrapâṇî — ṇe iti — vishûcî iti — vishvâñcau.

10. paçúm â-lábhya puroḍấçam[1] nír vapati, sá-medham evaí 'nam ấ labhate. vapáyâ pra-cárya puroḍấçena prá caraty, ū́rg vaí puroḍấça, ū́rjam evá paçûnấm madhyató[1] dadhâty, átho paçór evá chidrám ápi dadhâti. prishad-âjyásyo 'pa-hátya tríḥ prichati: çritấu havī́3ḥ çamitar íti, trí-shatyâ hí devấ; yó 'çritau çritám ấha sá énasâ. prâṇâ-'pânaú vấ etaú paçûnấm || 1 || yát prishad-âjyám, paçóḥ khálu vấ ấ-labdhasya hṛ́dayam âtmấ 'bhí sám eti, yát prishad-âjyéna hṛ́dayam abhi-ghâráyaty âtmánn evá paçûnấm prâṇâ-'pânaú dadhâti. paçúnâ vaí devấḥ suvar-gáṃ lokám âyan, tè 'manyanta: manushyầ no 'nv-ấbhav-ishyantī́[2] 'ti, tásya çíraç chittvấ médham prấ 'kshârayant, sá prakshò[1] 'bhavat, tát prakshásya praksha-tváṃ; yát plaksha-çâkhó 'ttara-barhír bhávati sá-medhasyai 'vá || 2 || paçór áva dyati. paçúṃ vaí hriyámâṇau rákshâṃsy ánu sacante[3], 'ntarấ yū́paṃ câ ''-havanī́yaṃ ca harati, rákshasâṃ ápa-hatyai. paçór vấ ấ-labdhasya mánó 'pa krâmati. manótâyai[1] havísho 'va-dī́yámânasyấ 'nu brûhī́ 'ty âha, mána evấ 'syấ 'va runddha[4]. ékâdaçâ[1] 'va-dấnâny áva dyati, dáça vaí paçóḥ prâ-'ṇấ âtmaí 'kâdaçó[1], yấvân[1] evá paçús tásyấ 'va || 3 || dyati. hṛ́dayasyấ 'gré 'va dyaty[5] átha jihvấyâ átha vákshaso, yád vaí hṛ́dayenâ 'bhi-gáchati táj jihváyâ vadati, yáj jihváyâ vádati tád úrasó 'dhi nír vadaty. etád vaí paçór yathâ-pûrváṃ; yásyai 'vám ava-dấya yathâ-kâmám út-tareshâm ava-dyáti yathâ-pûrvám evấ 'sya paçór ávattam[1] bhavati. madh-

10. avadânâni. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] zu s° (nicht sh) s. P. 5, 12 (daher im sûtra blos sak, nicht saktha, wie Whitney lesen möchte). [4] rundha ABCDW. [5] unbetont.

yató[1] gudásyā́ 'va dyati madhyató hí prâ-'ṇá, ut-tamásyā́ 'va dyati ‖ 4 ‖ ut-tamó hi prâ-'ṇó, yádī́ 'taraṃ yádī́ 'ta-ram ubháyam evā́ 'jâmi. jā́yamâno[6] vaí brâhmaṇás tri--bhír ṛiṇa-vā́ jâyate brahma-cáryeṇá 'rshi-bhyo yajnéna devébhyaḥ pra-jáyâ pitṛí-bhya, eshá vā́ anṛiṇó yáḥ putrī́ yájvâ brahmacâri-vâsī́, tád ava-dā́nair evā́ 'va dayate, tád ava-dā́nânâm avadâna-tváṃ. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, té devā́ agním abruvan: tváyâ vîréṇā́ 'surân abhí bhav-âmé 'ti ‖ 5 ‖ sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai paçór ud-dhârám úd dharâ íti, sá etám ud-dhârám úd aharata dóḥ pûrvâ--'rdhásya gudám madhyatáḥ[1] çróṇiṃ jaghanâ-'rdhásya, táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ; yát try-añgā́ṇâu sam--avadyáti bhrā́tṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavaty. akshṇayā́ 'va dyati, tásmâd akshṇayā́ paçávó 'ñgâni prá haranti, práti-shṭhityai ‖ 6 ‖
etaú paçûnā́u, sámedhaṣyai 'vá, tásyā́ 'vo, 'ttamásyā́ 'va dyatī́, 'ti, páñca-catvâriṃçac ca ‖ 10 ‖

Ç. 3, 8, 3, 1-19 (1, 7, 2, 1). — atho iti — havîsḥ — tri-shátyâ iti tri-satyâḥ — devâḥ | yaḥ | açritam — âtmâ | abhi | sam iti | eti — âyan | te | amanyanta | manushyā́ḥ | naḥ | anvâbhâvishyantî́ty ánu-âbhâvishyanti — akshârayan — prakshaḥ | abhavat — manotā́yai | havisháḥ — rumdhe — dyati | athá | jihvâyā́ḥ — urásaḥ | adhi | nir iti | vadati — avâttam — yadi | itáram — ajā́mi — ṛiṇavety ṛiṇa-vâ — rishibhya ity ṛishi-bhyaḥ — uddhâram ity út-hâram — harai — abhávan — asúrâḥ — tryâñgâṇâm iti tri-añgânā́m — akshṇayâ | aveti — añgâni.

11. médasâ srúcau pró ''rṇoti, médo-rûpâ vaí paçávo, rûpám evá paçúshu dadhâti. yûshánn ava-dhā́ya pró

---

10. [6] Wurzel betont.

11. anûyâjâḥ.

"rṇoti, ráso vā́ eshá paçûnā́m yád yū́, rásam evá paçúshu dadhâti. pârçvéna vasâ-homám prá yauti, mádhyam vā́ etát paçûnā́m yát pârçváu rása eshá paçûnā́m yád vásâ, yát pârçvéna vasâ-homám pra-yaúti madhyatá[1] evá paçûnā́u rásam dadhâti. ghnánti ‖ 1 ‖ vā́ etát paçúm yát sam-jnapáyanty, aindráḥ khálu vaí devátayâ prâ-'ṇá aindrò 'pâ-'ná, aindráḥ prâ-'ṇó áñge-añge[2] ní dedhyad íty âha, prâṇâ-'pânā́v evá paçúshu dadhâti. déva tvashṭar bhū́ri te sáu-sam etv íty âha, tvâshṭrā́ hí devátayâ paçávo. víshu-rûpâ yát sá-lakshmâṇo bhávathé 'ty âha, víshu-rûpâ hỳ eté sántaḥ sá-lakshmâṇa etárhi bhávanti. deva-trā́ yántam ‖ 2 ‖ ávase sákhâyó 'nu tvâ mâtā́ pitáro[3] madantv íty âhā́, 'nu-matam evaí 'nam mâtrā́[4] pitrā́ suvar-gám lokám gamayaty. ardha-'rcé vasâ-homám juhoty, asaú vā́ ardha-'rcá iyám ardha-'rcá, imé[5] evá rásenâ 'nakti; díço juhoti, díça evá rásenâ 'nakty, átho dig-bhyá evó "rjau rásam áva runddhe[6]. prâṇâ-'pânaú vā́ etaú paçûnā́m yát prishad-âjyám, vânaspatyā́ḥ[1] khálu ‖ 3 ‖ vaí devátayâ paçávo, yát prishad-âjyásyo 'pa-hátyā́ "ha: vánaspátayé[1] 'nu brûhi vánaspátaye pré 'shyé 'ti prâṇâ-'pânā́v evá paçúshu dadhâty. anyásyâ-'nyasya sam-avattáu sam-ávadyati[7], tásmân nā́nâ-rûpâḥ paçávo. yûshṇó 'pa siñcati, ráso vā́ eshá paçûnā́m yád yū́, rásam evá paçúshu dadhâtī́. 'ḍâm úpa hvayate, paçávo vā́ íḍâ, paçū́n evó 'pa hvayate; catúr úpa hvayate ‖ 4 ‖ cátush-pâdo hí paçávo. yám kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íty amedás-kam tásmâ ā́ dadhyân, médo-rûpâ vaí paçávo, rûpéṇai 'vaí 'nam paçú-bhyo nír

11. [1] ohne avagraha. [2] so (°ó áñge-a°) ABW, s. P. 11, 17. [3] als zwei Wörter. [4] mâtā́ C. [5] s. P. 4, 24. [6] rundhe ABCDW. [7] als Compositum.

bhajaty, apaçúr evá bhavati. yáṃ kâmáyeta: paçu-mā́nt syâd íti médasvat[1] tásmâ ā́ dadhyân, médo-rûpâ vaí paçávo, rûpéṇai 'vā́ 'smai paçū́n áva runddhe[6], paçu-mā́n evá bhavati. prajā́-patir yajnám asṛijata, sá ā́jyam || 5 || purástâd[1] asṛijata[8] paçúm madhyatáḥ[1] pṛishad-âjyám paçcā́t, tásmâd ā́jyena pra-yâjā́ ijyante[8] paçúnâ madhyatáḥ pṛishad-âjyénâ 'nû-yâjā́s[9], tásmâd etán miçrám iva paçcât-sṛishṭáu hy. ékâdaçâ[1] 'nû-yâjā́n[9] yajati, dáça vaí paçóḥ prâ-'ṇā́, âtmaí 'kâdaçó[1], yā́vân evá paçús tám ánu yajati. ghnánti vā́ etát paçúṃ yát saṃ-jnapáyanti, prâṇâ-'pânaú khálu vā́ etaú paçûnā́ṃ yát pṛishad-âjyáṃ, yát pṛishad-âjyénâ 'nû-yâjā́n[9] yájati prâṇâ-'pânā́v evá paçúshu dadhâti || 6 || ghnánti, yántaṃ, khálu, catúr úpa hvayata, ā́jyaṃ, yát pṛishadâjyéna, shâṭ ca || 11 ||

1, 3, 10, 1. 2. — Ç. 3, 8, 8, 20-37. — ûrṇoti | medórûpâ iti medâḥ-rûpâḥ — yûḥ — aṃgé-aṃga ity aṃgé-aṃge — dedhyat — tvâshṭrâḥ — vishúrûpâ iti vishú-rûpâḥ | yat — vishúrûpâ iti vishú-rûpâḥ | hi — mâtâ | pitaràḥ — mâtrâ | pitrâ — ardharca ity árdha-ṛice — vai | ardharca ity árdha-ṛicaḥ | iyam — ime iti — atho iti — preti | ishya — samavattam iti sam-avattam | samavâdyatîti sam-avâdyati — yûḥ — catuḥ — amedaskam ity ámedaḥ-kam — medórûpâ iti medâḥ-rûpâḥ — medâsvat — medórûpâ iti medâḥ-rûpâḥ — asṛijata — ijyante — anûyâjâ ity ánu-yâjâḥ — anûyâjân ity ánu-yâjân.

cā́tvâlât, suvargī́ya vaisarjanā́ni, vaishṇavyā́ 'rcā́, pṛithivyaí, sâdhyā́, ishé tvé 'ty, agnínâ[10], páryagni, paçóḥ, paçúm âlábhya, médasâ srúcâv, ékâdaça || 11 ||

cā́tvâlâd (1, 1), devā́n upaí-'ti (2, 5), muñcati (4, 3), prahriyámâṇâya (5, 4), páryagni (8, 1), paçúm âlábhya (10, 1), cátushpâdo (11, 4), dvíshashṭiḥ || 62 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

---

11. [8] unbetont. [9] s. P. 3, 7. [10] ishè 'gnínâ W.

1. yajnéna vaí prajā́-patiḥ prajā́ asṛijata, tā́ upayáḍ-bhir[1] evā́ 'sṛijata, yád upa-yája upa-yájati pra-jā́ evá tád yájamânaḥ sṛijate. jaghanâ-'rdhā́d áva dyati[2], jaghanâ-'rdhā́d dhí pra-jā́ḥ pra-jā́yante[3]. sthavimató[4] 'va dyati, sthavimató hí pra-jā́ḥ pra-jā́yanté[3]. 'sam-bhindann áva dyati prâ-'ṇā́nâm ásam-bhedâya. ná pary-ā́vartayati[5]; yát pary-âvartáyed udâvartáḥ[4] pra-jā́ grā́hukaḥ syât. s a m-u d r á ṃ[4] g a c h a s v ā́ h é 'ty âha, retáḥ || 1 || evá tád dadhâty. a n t á r i k s h a ṃ[4] g a c h a s v ā́ h é 'ty âhâ, 'ntárikshenai 'vā́ 'smai pra-jā́ḥ prá janayaty, antárikshaɷ hy ánu pra-jā́ḥ pra-jā́yante. d e v á ɷ s a v i t ā́ r a ṃ g a c h a s v ā́ h é 'ty âha, savitṛí-prasûta evā́ 'smai pra-jā́ḥ prá janayaty. a h o - r â t r é g a c h a s v ā́ h é 'ty âhâ, 'ho-râtrā́bhyâm evā́ 'smai pra-jā́ḥ prá janayaty, aho-râtré hy ánu pra-jā́ḥ pra-jā́yante. m i t r ā́ - v á r u ṇ a u g a c h a s v ā́ h â || 2 || íty âha, pra-jā́sv evá prá-jâtâsu prâṇâ-'pânaú dadhâti. s ó m a ṃ g a c h a s v ā́ h é 'ty âha, saumyā́ hí devátayâ[4] pra-jā́. y a j n á ṃ g a c h a s v ā́ h é 'ty âha, pra-jā́ evá yajníyâḥ karoti. c h á n d â ɷ s i g a c h a s v ā́ h é 'ty âha, paçávo vaí chándâɷsi, paçū́n evā́ 'va runddhe[6]. d y ā́ v â - p ṛ i t h i v ī́ g a c h a s v ā́ h é 'ty âha, pra-jā́ evá prá-jâtâ dyā́vâ-pṛithivī́-bhyâm ubhayátaḥ[4] pári gṛihṇâti. n á b h a ḥ || 3 || d i v y á ṃ g a c h a s v ā́ h é 'ty âha, pra-jā́bhya evá prá-jâtâbhyo vṛíshṭiṃ ní yachaty. a g n í ṃ v a i ç v â n a r á ṃ[4] g a c h a s v ā́ h é 'ty âha, pra-jā́ evá prá-jâtâ asyā́m práti shṭhâpayati. prâ-'ṇā́nâṃ vā́ esó 'va dyati yò 'va-dyáti gudásya, m á n o m e h ā́ r d i y a c h é 'ty âha, prâ-'ṇā́n evá yathâ-sthânám

---

4, 1. gudayâgaḥ. [1] °ḍbhi° O; auch nach iti prima manu °t-bhiḥ (°ṭ-bhiḥ sec. m.). [2] dyanti B (p. 549). [3] Wurzel betont. [4] ohne avagraha. [5] als Compositum. [6] ruṃdhe ABCDW. [7] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4.

úpa hvayate. paçór vā́ ā́-labdhasya hṛ́dayaṃ çúg ṛichati, sā́ hṛidaya-çûlám ‖ 4 ‖ abhí sám eti, yát pṛithivyā́ṃ hṛidaya-çûlám ud-vâsáyet pṛithivī́ṃ çucā́ 'rpayed, yád ap-sv ápáḥ çucā́ 'rpayec, chúshkasya cā́ "rdrásya ca saṃ-dhā́v úd vâsayaty ubháyasya çā́ntyai. yáṃ dvishyā́t táṃ dhyâyec, chucaí 'vaí 'nam arpayati ‖ 5 ‖ réto, mitrâvárunau gacha svā́hâ, nā́bho, hṛidayaçûlám, dvā́triṃçac ca ‖ 1 ‖

1, 3, 11, 1. — Ç. 3, 8, 4, 1-5, 10. — upayadbhir ity úpayat-bhiḥ[1] — sthavimataḥ — asámbhindann ity asám-bhindan — paryâvártayatî́ti pari-âvártayati — udâvartaḥ | prajâ iti pra-jâḥ — saumyâḥ | hi — prajâ iti pra-jâḥ | yajnam — eva | prajātâ iti pra-jâtâḥ — vṛishṭim — asyâm — sthâpayati — abhi | sam iti | eti — çucâ | arpayet.

2. devā́ vaí yajnám ā́gnî-'dhre vý abhajanta, táto yád aty-áçishyata tád abruvann: vásatu nú na idám iti, tád vasatî́várîṇâṃ[1] vasatîvarī-tváṃ; tásmin prâtár ná sám açaknuvan, tád ap-sú prā́ 'veçayan, tā́ vasatî́várîr[1] abhavan; vasatî́várîr gṛihṇâti, yajnó vaí vasatî́várîr, yajnám evā́ "-rábhya gṛihî́tvó 'pa vasati. yásyā́ 'gṛihîtâ abhí ni-mróced ánârabdho 'sya yajnáḥ syât ‖ 1 ‖ yajnáṃ vi chindyâj. jyotishyâ[2] vâ gṛihṇîyā́d dhíraṇyaṃ vâ 'va-dhā́ya sá-çukrâṇâm evá gṛihṇâti; yó vâ brâhmaṇó bahu-yâjī́ tásya kúmbhyânâṃ gṛihṇîyât, sá hí gṛihî́tá-vasatî-varîko. vasatî́várîr gṛihṇâti, paçávo vaí vasatî́várîḥ, paçū́n evā́ "-rábhya gṛihî́tvó 'pa vasati. yád anvîpáṃ[1] tíshṭhan gṛihṇîyā́n nir-mā́rgukâ asmât paçávaḥ syuḥ; pratîpáṃ[1] tíshṭhan gṛihṇâti, prati-rúdhyai 'vā́ 'smai paçū́n gṛihṇâtī́. 'ndraḥ ‖ 2 ‖ vṛitráṃ ahant, sò 'pò 'bhý amriyata, tā́sâṃ yán médhyaṃ yajníyaṃ sá-devam ā́sît tád

2. vasatîvaryaḥ. [1] ohne avagraha. [2] ohne visarga in CD!, aber ulkayâ dyotitâḥ B (p. 554).

áty amucyata, tā́ váhantîr abhavan; váhantînâm gribnâti, yā́ evá médhyâ yajníyâḥ sá-devâ ā́pas tā́sâm evá gribnâti. nā́ 'ntamā́ váhantîr átî 'yâd, yád antamā́ váhantîr atî-'yā́d yajnám áti manyeta. ná sthâvarā́ṇâm gribnîyâd, váruṇa-gribîtâ vaí sthâvarā́; yát sthâvarā́ṇâm gribnîyā́t ‖ 3 ‖ váruṇenâ 'sya yajnám grâhayed. yád vaí dívâ bhávaty apó rā́triḥ prá viçati, tásmât tâmrā́ ā́po dívâ dadriçre; yán náktam bhávaty apó 'haḥ prá viçati, tásmâc candrā́ ā́po náktam dadriçre; châyā́yai cá ''-tápataç[3] ca sam-dhaú gribnâty, aho-râtráyor evā́ 'smai várṇam gribnâti. havíshmatîr[1] imā́ ā́pa íty âha, havísh-kritânâm evá gribnâti. havíshmẫ[1-4] astu ‖ 4 ‖ sū́rya íty âha, sá-çukrâṇâm evá gribnâty. anu-shṭúbhâ gribnâti, vā́g vā́ anu-shṭúg, vâcaí 'vaí 'nâḥ sárvayâ gribnâti. cátushpadaya 'rcā́ gribnâti, tríḥ sâdayati, saptá sám padyante, saptá-padâ çákvarî, paçávaḥ çákvarî, paçū́n evā́ 'va runddhe[5].

'smaí vaí lokā́ya gā́rha-patya ā́ dhîyate[6] 'múshmâ â-havanī́yo, yád gā́rha-patya upa-sâdáyed asmíṅ loké[7] paçu-mā́nt syâd, yád â-havanī́ye 'múshmin ‖ 5 ‖ loké paçu-mā́nt syâd, ubháyor úpa sâdayaty, ubháyor evaí 'nam lokáyoḥ paçu-mántam karoti. sarvátaḥ[1] pári harati, rákshasâm ápa-hatyâ. indrâ-'gniyór bhâga-dhéyî sthé 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. ā́gnî-'dhra úpa vâsayaty, etád vaí yajnásyā́ 'parâ-jitam yád ā́gnî-'dhram, yád evá yajnásyā́ 'parâ-jitam tád evaí 'nâ úpa vâsayati. yátaḥ khálu vaí yajnásya ví-tatasya ná kriyáte tád ánu yajnáṁ rákshâṁsy áva caranti, yád váhantînâm gribnā́ti kriyámâṇam evá tád yajnásya çaye, rákshasâm ánanv-avacârâya.

---

2. [3] °tapaç A. [4] so (°ẫ) ABW, s. P. 9, 21. [5] rundhe ABCDW. [6] unbetont. [7] °nl° A.

ná hy̆ etā́ îláyanty[8], ā́ tṛitī́ya-savanā́t pári çere, yajnásya sáṃ-tatyai || 6 || syâd, índro, grihṇīyā́d, astv, amúshmin, kriyáte, shá́ḍ, viṃçatiç ca || 2 ||

1, 8, 12, 1. — Ç. 3, 9, 2, 2-17. — devâḥ — âgnī́dhre ity âgni-idhre — vasatîvaritvam iti vasatîvari-tvam — tâḥ | vasatîvarī́ḥ — agribhîtâḥ | abhîti[9] | nimroced iti ni-mrocèt — jyotishyā́ — anvîpam — pratîpam — ahan | saḥ | apaḥ | abhîti | amriyata — tâḥ — medhyā́ḥ — na | antamâḥ — yat | antamâḥ — varúṇagribhîtâ iti varúṇa-gribhîtâḥ — sthâ-varâḥ — divā́ — apaḥ | ahâḥ — âtapàta ity ā́-tapàtaḥ — havishmā́n — catúshpadayeti catúḥ-padayâ | ricâ — rundhe — dhîyate — gârhàpatya iti gârhà-patye — apàhatyâ ity apà-hatyai — bhâgadheyîr iti bhâga-dheyī́ḥ — âgnī́dhra ity âgni-idhre — îlayànti | eti.

3. b r a h m a - v â d í n o vadanti: sá t' vā́[1] adhvaryúḥ syâd yáḥ sómam upâ-'vahárant sárvâbhyo devátâbhya[2] upâ-'vahâred íti; h ṛ i d é t v é 'ty âha manushy̆ebhya evaí 'téna karoti, m á n a s e t v é 'ty âha pitṛí-bhya evaí 'téna karoti, d i v é t v â s û r y ā́ y a tvé 'ty âha devébhya evaí 'téna karoty; etā́vatîr[2] vaí devátâs, tā́bhya evaí 'naṃ sár-vâbhya upā́-'vaharati[3]. purā́ vâcáḥ || 1 || prá-vaditoḥ prâtar-anuvâkám upā́-''karoti[3], yā́vaty[3] evá vā́k tā́m áva runddhe[4]. 'pó 'gre 'bhi-vyā́harati[5], yajnó vā́ ā́po, yaj-nám evā́ 'bhí vā́caṃ ví sṛijati. sárvâṇi chándâṃsy ánv âha, paçávo vaí chándâṃsi, paçū́n evā́ 'va runddhe[4]. gâyatriyā́ téjas-kâmasya pári dadhyât[5] trishṭúbhe[2] 'ndriyá-kâmasya jágatyâ paçú-kâmasyâ 'nu-shṭúbhâ pratishṭhā́-kâmasya pañktyā́[6] yajná-kâmasya vi-rā́jā́ 'nna-kâmasya.

2. [8] avagamayanti B (! p. 558). [9] nicht componirt mit nimrócet.
3. somopâvaharaṇam. [1] so (tvâ) ABW, s. P. 5, 18. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] rundhe ABCDW. [5] unbetont. [6] °ñty° AC.

çriṇótv agníḥ sam-ídhâ hávam ‖ 2 ‖ ma íty âha, savitṛí-prasûta evá devátàbbhyo ni-védyâ 'pó 'chai 'ty. apá ishya hotar íty âhe, 'shitáṃ hí kárma kriyáte.

maítrâ-varuṇasya camasâ-'dhvaryav ắ dravé 'ty âha, mitrắ-váruṇau vắ apẫṃ netắrau, tắbhyâm evaí 'nâ áchai ti. dévîr âpo apâṃ[7] napâd íty âhắ, ''-hutyai 'vai 'nâ nish-krî́ya gṛihṇâty átho havísh-kṛitânâm evắ 'bhí-ghṛitânâṃ gṛihṇâti ‖ 3 ‖ kắrshir así 'ty âha, çámalam evắ ''sâm ápa plâvayati. samudrásya[2] vó 'kshityâ ún naya íty âha, tásmâd adyámânâḥ pîyámânâ ắpo ná kshî́yante. yónir vaí yajnásya cắtvâlaṃ yajnó vasatîvárîr[2], hotṛi-camasáṃ ca maitrâvaruṇa-camasáṃ ca saṃ-spárçya vasatîvárîr vy-ắnayati[8] yajnásya sayoni-tvắyắ, 'tho svắd evaí 'nâ yóneḥ prá janayaty. ádhvaryó 'ver apắs íty âho, 'té ''m anaṃnamur uté 'mắḥ paçyé 'ti vắvaí[2] 'tád âha.

yády agni-shṭomó juhóti, yády ukthỳaḥ pari-dhaú ní mârshṭi, yády ati-râtró yájur vádan prá padyate, yajna-kratûnẫṃ[9] vy-ắvṛittyai[10] ‖ 4 ‖ vâcó, hávam, abhíghṛitânâṃ gṛihṇâty, utá, páñcaviṃçatiç ca ‖ 3 ‖

1, 3, 13, 1. 2. — Ç. 3, 9, 3, 2-33. — saḥ | tu | vai — upâvàharatîty úpa-avàharati | purâ — upâkàrotîty úpa-âkàroti — rumdhe | apaḥ | agrè | abhivyâhàratîty àbhi-vyâhàrati — dadhyât — me | iti — apaḥ | achà | eti | apaḥ | ishya — ishitam — camasâdhvaryav iti camasa-adhvaryo | eti | drava | iti — achà | eti — âhutyety à-hutyâ | eva | enâḥ — atho iti — akshityai — naye — vyânàyatîti vi-ânàyati — atho iti — enâḥ | adhvàryo iti | avèḥ | apâsḥ — uta | îm | anamnamuḥ | uta | imâḥ.

4. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti grắvâṇam

3. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 8. [8] s. Whitney zu P. 4, 6 p. 103. [9] °ṛitû° B (p. 565). [10] vṛity° ABCDW.

4. somonmânam.

ā́ datte, prá-sûtyâ; **açvínor bâhú-bhyâm** íty âhâ, 'çvínau hí devā́nâm adhvaryū́[1] ā́stâm; **pûshṇó hástâbhyâm** íty âha yátyai. paçávo vaí sómo vy-âná upâṃçu-sávano, yád upâṃçu-sávanam abhí mímîte[2] vý-ânám evá paçúshu dadhâtī́. **'ndrâya ṭvé 'ndrâya tvé** 'ti mimîta, índrâya hí sóma â-hriyáte. páñca kṛ́tvo yájushâ mimîte || 1 || páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pā́ṅkto yajnó, yajnám evā́ 'va runddhe[3], páñca kṛ́tvas tū́shṇîm, dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva runddhe[3]. **çvâtrā́ stha vṛitra-túra** íty âhai, 'shá vā́ apā́ṃ soma-pîthó; yá evám véda nā́ 'p-sv ā́rtim[4] ā́ 'rchati[5]. **yát te soma diví jyótir** íty âhai, 'bhyá evaí 'nam || 2 || lokébhyaḥ sám bharati. sómo vaí rā́jâ díço 'bhý adhyâyat, sá díçó 'nu prā́ 'viçat; **prā́g[4] ápâg[4] údag[4] adharā́g[4]** íty âha, dig-bhyá evaí 'naṃ sám bharaty átho díça evā́ 'smâ áva runddhé[3]. **'mba ni shvaré[6]** 'ty âha, kā́mukâ enaṃ striyo bhavanti yá evám véda. **yát te somā́ 'dâbhyaṃ nā́ma jā́gṛivī́** 'ti || 3 || âhai, 'shá vaí sómasya soma-pîthó; yá evám véda ná saumyā́m ā́rtim[4 u. 7] ā́ 'rchati[5]. ghnánti vā́ etát sómaṃ yád abhi-shuṇvánty[8]; aṃçū́n ápa gṛihṇâti, trā́yata evaí 'nam. prâ-'ṇā́ vā́ aṃçávaḥ paçávaḥ sómo, 'ṃçū́n púnar ápi sṛijati, prâ-'ṇā́n evá paçúshu dadhâti; dvaú-dvâv ápi sṛijati, tásmâd dvaú-dvau prâ-'ṇā́ḥ || 4 || yájushâ mimîta, enaṃ, jā́gṛivī́ 'ti, cátuçcatvâriṃçac ca || 4 ||

1, 4, 1, 1. 2. — Ç. 3, 9, 4, 3-21. — prasava iti pra-save — prasū́tyâ iti pra-sûtyai — adhvaryû iti — vyâna iti vi=

---

4. [1] s. P. 4, 5. [2] nicht componirt mit abhi. [3] ruṃdhe ABCDW. [4] ohne avagraha. [5] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [6] so (shv°) ABW, s. P. 6, 4. 13. [7] somayâgavinâçam. [8] s. P. 6, 2. (7, 2.) 13, 6. 7.

-ānaḥ — abhîti | mimîte | vyânam iti vi-anam — mimîte — çvâtrâḥ — eshaḥ | vai — ârtim | eti | richati — diçâḥ | abhîti | adhyâyat | saḥ | diçâḥ | anú | preti | aviçat — atho iti — ambâ | nîti | svara — adãbhyam — jâgrivi — eti | richati — abhishunvantîty ábhi-sunvanti — trâyâte — prâṇâ iti pra-anâḥ — aṃçûn.

5. prâ-'ṇó vā́ eshá yád upâ-'ṃçúr, yád upâṃçv-agrâ gráhâ grihyánte prâ-'ṇám evá 'nu prá yanty. Aruṇó ha smâ ''haú 'pa-veçiḥ: prâtaḥ-savaná evá 'hám yajnáṃ sáṃ sthâpayâmi téna tátaḥ sáṃ-sthitena carâmî́'ty; ashṭaú krítvó 'gre 'bhí shuṇoty[1], ashṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrám prâtaḥ-savanám, prâtaḥ-savanám evá ténâ ''pnoty; ékâdaça[2] krítvo dvitī́yam, ékâdaçâ-'ksharâ trishṭúp[2], traíshṭubham[2] mā́dhyaṃdinam[2] || 1 || sávanam, mā́dhyaṃdinam evá sávanam ténâ ''pnoti; dvā́daça[2] krítvas tritī́yam, dvā́daçâ-'ksharâ jágatî, jā́gatam tritîya-savanám, tritîya-savanám evá ténâ ''pnoty; etā́ṃ ha vā́vá[3] sá yajnásya sáṃ-sthitim uvâcā́, 'skandâyā́, 'skannaṃ hí tád yád yajnásya sáṃ-sthitasya skándaty. átho khálv âhur: gâyatrī́ vā́vá prâtaḥ-savané nā́ 'ti-vā́da íty, ánati-vâduka enam bhrā́trivyo bhavati yá evám véda; tásmâd ashṭā́v-ashṭau || 2 || krítvo 'bhi-shútyam. brahma-vâdíno vadanti. pavítra-vanto 'nyé gráhâ grihyánte kím-pavitra upâ-'ṃçúr íti, vā́k-pavitra íti brûyâd, vâcás pátaye[3] pavasva vâjinn íty âha, vâcaí 'vaí 'nam pā́vayati. vrī́shṇo aṃçú-bhyâm[4] íty âha, vrishṇo hỳ etā́v aṃçū́[4] yaú sómasya; gábhastipûta íty âha, gábhastinâ[3] hỳ enam pā́váyati; devó devā́nâm pavítram asī́ 'ty âha, devó hỳ esháḥ || 3 || sán

5-5, 11. grabâḥ; 5. upâṅçuḥ. [1] s. P. 6, 4. 13, 6. [2] ohne avagraha. [3] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [4] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [5] s. P. 4, 5.

devā̆nâm pavítram; yéshâm bhâgó 'si tébhyas tvé 'ty âha, yéshâṃ hý eshá[6] bhâgás tébhya enam grihṇâti. svā̆ṃkrito[5] 'sī 'ty âha, prâ-'ṇám evá svám akrita; mádhu-matîr na íshas kridhī[7] 'ty âha, sárvam evā̆ 'smâ idáṃ svadayati; víçvebhyas tve 'ndriyébhyo divyébhyaḥ pā̆rthivebhya íty âho, 'bháyeshv evá deva-manushyéshu prâ-'ṇā̆n[8] dadhâti. mánas tvâ || 4 || ashṭv íty âha, mána evā̆ 'çnuta; urv àntárikṣham[2] ánv ihī 'ty âhâ, 'ntariksha-devatỳo hí prâ-'ṇáḥ; svā̆hâ[1] tvâ su-bhavaḥ sū̆ryâyé 'ty âha, prâ-'ṇā̆ vaí svá-bhavaso devā̆s, téshv evá paró-'ksham juhoti; devébhyas tvâ marîci-pébhya íty âhâ, "dityásya vaí raçmáyo devā̆ marîci-pā̆s, téshâm tád bhâga-dhéyam, tā̆n evá téna prîṇâti. yádi kâmáyeta: várshukaḥ parjányaḥ || 5 || syâd íti nīcâ[3] hástena ní mrijyâd, vríshṭim evá ní yachati; yádi kâmáyetā̆: 'varshukaḥ syâd íty ut-tânéna ní mrijyâd, vríshṭim evó 'd yachati. yády abhi-cáred amúm jahy átha tvâ hoshyâmī 'ti brûyâd, ā̆-hutim evaí 'nam pre-"psán hanti; yádi dûré syā̆d ā̆ támitos tishṭhet, prâ-'ṇám evā̆ 'syâ 'nu-gátya hanti. yády abhi-cáred amúshya || 6 || tvâ prâ-'ṇé sâdayamī 'ti sâdayed, ásanno vaí prâ-'ṇáḥ, prâ-'ṇám evā̆ 'sya sâdayati. shaḍ-bhír aṃçú-bhiḥ pă̆vayati, sháḍ vā̆ ritáva, ritú-bhir evaí 'nam pă̆vayati; tríḥ pă̆vayati, tráya imé lokā̆, ebhír evaí 'nam lokaíḥ pă̆vayati. brahma-vâdíno vadanti: kásmât sátyât tráyaḥ paçûnā̆ṃ hástâ-"dânâ íti; yát trír upâ-'ṃçúṃ hástena vi-grihṇā̆ti, tásmât tráyaḥ paçûnā̆ṃ hástâ-"dânâḥ púrusho hastī markáṭaḥ || 7 || mā̆dhyandinam, ashṭā̆v-ashṭâv, eshá, mánas tvâ, parjányo, 'múshya, púrusho, dvé ca || 5 ||

5. [6] esha fehlt C. [7] so (°sk°) AW, ḥ° k° B (p. 596); s. P. 8, 25. [8] prâṇam B.

1, 4, 2, 1. — K. 27, 1. — Ç. 4, 1, 1, 1-26. 2, 21-24. — upâṃçvâgrâ ity úpâṃçu-agrâḥ | grahâ — anú | preti | yanti — sma | âha | aupâveçir ity aupâ-veçiḥ | prâtaḥsavana iti prâtaḥ-savane — kritvâḥ | agrè | abhîti | sunoti — vâva | saḥ — askándâya | askánnam — atho iti — ativâda ity áti-vâdè — abhishutyam ity ábhi-sutyâm — grihyanté — vâcaḥ | patáye — aṃçû iti — ishâḥ — prâṇân iti pra-anân | dadhâti — açnute — prâṇâ iti pra-anâḥ — raçmayâḥ | devâḥ — nîcâ — prepsann iti pra-îpsan — hastâdânâ iti hastá-âdânâḥ.

6. devấ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata, té devấ upâ-'ṃçaú yajnáṃ saṃ-sthấpyam apaçyan, tám upâ-'ṃçaú sám asthâpayan; té 'surâ vájram ud-yátya devấn abhỳ âyanta, té devấ bíbhyata índram úpâ 'dhâvan, tấn índro 'ntar-yâméṇâ 'ntár adhatta, tád antar-yâmásyâ 'ntaryâma-tvám; yád antar-yâmó grihyáte bhrấtrivyân evá tád yájamâno 'ntár dhatte. 'ntás te ‖ 1 ‖ dadhâmi dyấvâ-prithivî́ antár urv àntáriksham[1] íty âhai, 'bhír evá lokaír yájamâno bhrấtrivyân antár dhatte.
té devấ amanyanté: 'ndro vấ idám abhûd yád vayáṃ smá íti, tè 'bruvan: mágha-vann ánu na ấ bhajé 'ti; sa-jóshâ devaír ávaraiḥ páraiç cé 'ty abravîd, yé cai 'vá devấḥ páre yé cấ 'vare tấn ubháyân ‖ 2 ‖ anv-ấbhajat[2]; sa-jóshâ devaír ávaraiḥ páraiç cé 'ty âha, yé cai 'vá devấḥ páre yé cấ 'vare tấn ubháyân anv-ấbhajaty[2]. antar-yâmé maghavan mâdayasvé 'ty âha, yajnấd evá yájamânam nấ 'ntár ety. upayâmá-grihîto 'sî́ 'ty âhâ, 'pâ-'násya dhrítyai. yád ubhấv apavitraú grihyéyâtâm prâ-'ṇám apâ-'nó 'nu nỳ richet, pra-mấyukaḥ syât; pavítra-vân antar-yâmó grihyate ‖ 3 ‖

---

6. antaryâmaḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum.

prâṇâ-'pânáyor ví-dhṛityai. prâṇâ-'pânaú vắ etaú yád upâṃçv-antaryâmaú vy-âná upâṃçu-sávano[3]; yáṃ kâmá-yeta: pra-mắyukaḥ syâd íty ásaṃ-spṛishṭau tásya sâda-yed, vy-ânénai 'vắ 'sya prâṇâ-'pânaú ví chinatti, tâják prá mîyate; yáṃ kâmáyeta: sárvam ắyur iyâd íti sáṃ-spṛishṭau tásya sâdayed, vy-ânénai 'vắ 'sya prâṇâ-'pânaú sáṃ tanoti, sárvam ắyur eti ‖ 4 ‖ tá, ubháyân, gṛibyate, cátuçcatvâriṃçac ca ‖ 6 ‖

1, 4, 3, 1. — K. 27, 2. — Ç. 4, 1, 2, 1-20 (Carakâḥ). 27. — de̱-vâḥ — akúrvata — te | asúrâḥ — â̱ya̱nta̱ — de̱vâḥ — a̱nta̱ryâ̱meṇety àntaḥ-yâ̱menà — u̱ru — a̱bru̱va̱n — sa̱joshâ̱ iti sa-joshắḥ — a̱nvâbhàja̱d ity ànu-âbhàjat | sa̱joshâ̱ iti sa--joshắḥ — a̱nvâbhàja̱tîty ànu-âbhàjati — anú | nîti | ṛi̱che̱t — vyâ̱na iti vi-a̱naḥ | u̱pâ̱ṃçu̱savàna̱ ity úpâṃçu-savànaḥ — vyâ̱neneti vi-a̱nenà.

7. vắg vắ eshắ yád aindra-vâyavó, yád aindra-vâyavắ-'grâ gráhâ gṛihyánte vắcam evắ 'nu prá yanti. vâyúṃ devắ abruvant: sómaṃ rắjânaṃ hanâmé 'ti, sò 'brav-îd: váraṃ vṛiṇai mád-agrâ evá vo gráhâ gṛihyântâ íti, tásmâd aindravâyavắ-'grâ gráhâ gṛihyante; tám aghnant, sò 'pûyat, táṃ devắ nó 'pâ 'dhṛishṇuvan, té vâyúm abruv-ann: imáṃ naḥ svadaya ‖ 1 ‖ íti, sò 'bravîd: váraṃ vṛi-ṇai mad-devatỳâny evá vaḥ pắtrâṇy ucyântâ íti, tásmân nânâ-devatỳâni sánti vâyavỳâny ucyante; tám ebhyo vâyúr evắ 'svadayat, tásmâd yát pắyati tát pra-vâté ví shajanti[1], vâyúr hí tásya pắvayitắ svadayitắ; tásya vi-gráhaṇaṃ nắ 'vindant, sắ 'ditir abravîd: váraṃ vṛiṇâ átha máyâ ví gṛibhṇîdhvam mad-devatỳâ evá vaḥ sómâḥ ‖ 2 ‖ sannắ asann íty, upayâmá-gṛihîto 'sî 'ty âhâ 'diti-devatỳâs

---

6. [3] zu s° s. P. 6, 10.

7. aindravâ̱yavaḥ. [1] (sh°) ABW, s. P. 6, 4 (in sak P. 6, 12 nicht eingeschlossen).

téna, yā́ni hí dâru-máyâṇi pā́trâṇy asyaí tā́ni yóneḥ sám-bhûtâni, yā́ni mṛin-máyâni sâ-'kshā́t tā́ny asyaí, tásmâd evám âha. vā́g vaí párâcy[2] ávy-âkṛitâ 'vadat, té devā́ índram abruvann: imā́ṃ no vā́caṃ vy-ā́kurv[3] íti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai máhyaṃ cai 'vaí 'shá vâyáve ca sahá gṛihyâtâ íti, tásmâd aindra-vâyaváḥ[4] sahá gṛihyate[5]; tā́m índro madhyatò[2] 'va-krámya vy-ā́karot[3], tásmâd iyáṃ vy-ā́kṛitâ vā́g udyate. tásmât sakṛíd[2] índrâya madhyató gṛihyate[6] dvír vâyáve, dvaú hí sá várâv ávṛiṇîta || 3 ||
svadaya, sómâḥ, sahá, 'shṭâviɷçatiç ca || 7 ||

(1, 4, 4, 1). — K. 27, 3. — Ç. 4, 1, 3, 1-10. — aindravâyavâgrâ ity aindravâyava-agrâḥ | grahā́ḥ — anú | preti | yanti — grahā́ḥ | gṛihyântai — aindravâyavâgrâ ity aindravâyava-agrâḥ | grahā́ḥ — devâḥ — ucyântai — sajanti — sâ | aditiḥ — vṛiṇai — dârumayâṇîti dâru-mayā́ni — mṛinmayâṇîti mṛit-mayā́ni — parā́cî | avyā́kṛitetý avi-âkṛitâ | avadat — vyâkurv iti vi-âkúru — gṛihyâtai — vyâkârod iti vi-âkârot — vyâkṛ́iteti vi-âkṛitâ — gṛihyate.

8. mitráṃ devā́ abruvant: sómaɷ rā́jânaɷ hanâmé 'ti, sò 'bravîn: nā́ 'háɷ sárvasya vā́ ahám mitrám asmí 'ti; tám abruvan: hánâmai 'vé 'ti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai páyasai 'vá me sómaɷ çrîṇann[1] íti, tásmân maitrâ-varuṇám páyasâ çrîṇanti. tásmât paçávó 'pâ 'krâman: mitráḥ sán krûrám akar íti; krûrám iva khálu vā́ esháḥ || 1 || karoti yáḥ sómena yájate, tásmât paçávó 'pa krâmanti; yán maitrâ-varuṇám páyasâ çrîṇā́ti paçú-bhir evá tán mitráɷ sam-ardháyati paçú-bhir yájamânam. purā́ khálu vā́vaí[2] 'vám mitrò 'ved: ápa mát krûráṃ cakrúshah paçávaḥ kram-

---

7. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] für indravâyubhyâm! vgl. VI, 4, 8, 4 und vâyosâvitraḥ VII, 5, 22, 1. [5] gṛihyâtai C. [6] unbetont; gṛihyáte C prima manu,

8. maitrâvaruṇaḥ. [1] so ABCDW; man erwartet: çrîṇân. [2] ohne avagraha.

ishyantī́ 'ti, tásmâd evám avṛiṇîta. váruṇaṃ devā́ abruv=an: tváyâ 'ᴗça-bhúvâ sómaᴗ rā́jânaᴗ hanâmé 'ti, sò 'brav=îd: váraṃ vṛiṇai máhyaṃ ca ‖ 2 ‖ evaí 'shá mitrā́ya ca sahá gṛihyâtâ íti; tásmân maitrâ-varuṇáḥ sahá gṛihyate, tásmâd rā́jnâ rā́jânam aᴗça-bhúvâ ghnanti[3] vaíçyena vaíçyaᴗ çûdréṇa çûdrám. ná vā́ idáṃ dívâ ná náktam âsîd ávy-âvṛittaṃ; té devā́ mitrā́-váruṇâv abruvann: idáṃ no ví vâsayatam íti, tā́v abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahâ éka evā́ "vát pū́rvo grâho gṛihyâtâ íti; tásmâd aindra-vâyaváḥ pū́rvo maitrâ-varuṇā́d gṛihyate. prâṇâ-'pânaú hỳ etaú yád upâᴗçv-antaryâmaú[4]. mitró 'har ájanayad váruṇo rā́triṃ, táto vā́ idáṃ vỳ auchad; yán maitrâ-varuṇó gṛih-yáte vỳ-ushṭyai ‖ 3 ‖ eshá, cai, "ndravā́yavó, dvā́viᴗçatiç ca ‖ 8 ‖

(1, 4, 5, 1). — K. 27, 4. — Ç. 4, 1, 4, 7-10. — çrîṇa̱n — a̱ka̱ḥ — a̱ve̱t — gṛi̱hyâ̱tai̱ — ghna̱nti̱ — vai | i̱dam — â̱sît | avyā̆vṛittam ity avi-â̱vṛi̱tta̱m — de̱vâḥ — vṛi̱ṇâ̱va̱hai̱ — â̱vat | pûrvàḥ — gṛi̱hyâ̱tai̱ — ahàḥ | ajànayat.

9. yajnásya çíro 'chidyata; té devā́ açvínâv abruvan: bhisháјau[1] vaí stha idáṃ yajnásya çíraḥ práti dhattam íti, tā́v abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahai gráha evá nâv atrā́ 'pi gṛihyatâm íti; tā́bhyâm etám âçvinám agṛihṇan, táto vaí taú yajnásya çíraḥ práty adhattâṃ; yád âçvinó gṛih=yáte yajnásya nísh-kṛityai. taú devā́ abruvann: ápûtau vā́ imaú manushya-caraú ‖ 1 ‖ bhisháјâv[1] íti, tásmâd brâh=maṇéna bheshajáṃ[1] ná kâryam, ápûto hỳ eshò 'medhyó yó bhishák[1]; taú bahish-pavamânéna pā́vayitvā́ tā́bhyâm etám âçvinám agṛihṇan, tásmâd bahish-pavamâné[2] stutá

---

8. [3] unbetont. [4] tayoḥ pûrvabhâvitvam avivâdam; itareshu tu graheshv aindravâyava eka eva maitrâvaruṇât pûrvaḥ.

9. âçvinaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 8, 23.

âçvinó gṛihyate. tásmâd evám vidúshâ bahish-pavamânâ[3] upa-sádyaḥ, pavítram vaí bahish-pavamânâ, âtmā́nam evá pāvayate. táyos tredhā́[1] bhaíshajyam[1] ví nŷ adadhur, agnaú tṛitīyam ap-sú tṛitīyam brâhmaṇé tṛitīyam; tásmâd uda-pâtrám || 2 || upa-nidhā́ya brâhmaṇám dakshiṇató[1] ni-shā́dya bheshajám[1] kuryâd; yā́vad[1] evá bheshajám téna karoti[2], sam-árdhukam asya kṛitám bhavati. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d éka-pâtrâ dvi-devatŷâ gṛihyánte dvi-pā́trâ hûyanta íti; yád ékapâtrâ gṛihyánte tásmâd éko 'ntaratáḥ[1] prâ-'ṇó, dvi-pā́trâ hûyante tásmâd dvaú-dvau bahíshṭât[1] prâ-'ṇā́ḥ. prâ-'ṇā́ vā́ eté yád dvi-devatŷâḥ, paçáva íḍâ; yád íḍâm pū́rvâm dvi-devatŷebhya upa-hváyeta || 3 || paçú-bhiḥ prâ-'ṇā́n antár dadhīta, pra-mā́yukaḥ syâd; dvi-devatŷân bhakshayitvé 'ḍâm úpa hvayate, prâ-'ṇā́n evā́ ''tmán dhitvā́ paçū́n úpa hvayate. vā́g vā́ aindra-vâyaváç cákshur maitrâ-varuṇáḥ çrótram âçvináḥ; purástâd[1] aindra-vâyavám bhakshayati tásmât purástâd vâcā́ vadati, purástân maitrâ-varuṇám tásmât purástâc cákshushâ paçyati, sarvátaḥ[1] pari-hā́ram âçvinám tásmât sarvátaḥ çrótreṇa çriṇoti. prâ-'ṇā́ vā́ eté yád dvi-devatŷâḥ || 4 || áriktâni pā́trâṇi sâdayati, tásmâd áriktâ antaratáḥ[1] prâ-'ṇā́, yátaḥ khálu vaí yajnásya ví-tatasya ná kriyáte tád ánu yajnáṃ rákshâṃsy áva caranti; yád áriktâni pā́trâṇi sâdáyati kriyámâṇam evá tád yajnásya çaye rákshasâm ánanv-avacârâya. dákshiṇasya havir-dhā́nasyó 't-tarasyâm vartanyā́ṃ sâdayati, vâcŷ evá vā́cam dadhâty. ā́ tṛitīya-savanā́t pári çere, yajnásya sám-tatyai || 5 || manushyacarā́v, udapâtrám, upahváyeta, dvidevatyā́ḥ, shát-catvâriṃçac ca || 9 ||

9. [2] unbetont; yā́vad evá bildet somit wohl den Vordersatz (vgl. VII, 5, 5, 2), bh. tena k. den Nachsatz?

(1, 4, 6, 1. 7, 1.). — K. 27, 4. 5. — Ç. 4, 1, 5, 1. 13. 14. — a̱me̱dhyaḥ | yaḥ — stu̱te — vi | nîti | a̱da̱dhu̱ḥ — ni̱shâd=yeti ni-sâdyà — tenà | ka̱ro̱ti̱ — ekàpâtrâ̱ ity ekà-pâ̱trâ̱ḥ | dvi̱de̱va̱tyā̂ iti dvi-de̱va̱tyā̂ḥ | gṛi̱hyantè | dvi̱pâtrâ̱ iti dvi=-pâtrā̂ḥ | hû̱ya̱nte̱ — ekàpâtrâ̱ ity ekà-pâ̱trâ̱ḥ | gṛi̱hyantè — dvi̱pâtrâ̱ iti dvi-pâtrā̂ḥ | hû̱ya̱nte̱ — prâ̱ṇà iti pra-a̱nâḥ | vai — prâ̱ṇân iti pra-a̱nân | a̱ntaḥ | da̱dhîta̱ — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ | vai — prâ̱ṇà iti pra-a̱nâḥ | yatàḥ — vâ̱ci — eti.

10. bṛíhaspátir[1] devā́nâm puró-hita ā́sîc cháṇḍâ=-márkâv ásurâṇâm, bráhmaṇ-vanto[2] devā́ ā́san bráhmaṇ=-vantó[2] 'surâs, tè 'nyò 'nyáṃ nā́ 'çaknuvann abhí-bhavi=tuṃ; té devā́ḥ çáṇḍâ-márkâv úpâ 'mantrayanta, tā́v abrû=tâṃ: váraṃ vṛiṇâvahai gráhâv evá nâv átrā́ 'pi gṛih=yetâm íti, tā́bhyâm etaú çukrā́-manthínâv agṛihṇan, táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ, yásyai 'váṃ vidúshaḥ çukrā́=-manthínau gṛihyéte[3] bhávaty âtmánâ párâ ‖ 1 ‖ asya bhrā́trivyo bhavati. taú devā́ apa-núdyâ "tmána índrâyâ 'juhavur; ápa-nuttau çáṇḍâ-márkau sahā́ 'múné 'ti[5] brûyâd yáṃ dvishyā́d, yám evá dvéshṭi ténai 'nau sahā́ 'pa nudate. sá prathamáḥ sáṃ-kṛitir viçvá-karmé 'ty[5] evaí 'nâv âtmána índrâyâ 'juhavur, índro hỳ etā́ni rû=pā́ṇi kárikrad ácarad. asaú vā́ âdityáḥ[4] çukráç candrá=mâ[1] manthỳ, api-gṛíhya prā́ñcau[6] níḥ ‖ 2 ‖ krâmatas, tásmât prā́ñcau yántau ná paçyanti; pratyáñcâv â-vṛítya juhutas, tásmât pratyáñcau yántau[7] paçyanti. cákshushî[8] vā́ eté[9] yajnásya yác chukrā́-manthínau nā́siko 'ttara=-vedír; abhítaḥ[1] pari-krámya juhutas, tásmâd abhíto nā́si=

---

10. çukrâmanthinau. [1] ohne avagraha. [2] °ṇ vor iti CD, s. P. 13, 13. [3] s. P. 4, 40. [4] vâdityaḥ B (p. 625). [5] anyatra samâ=mnâtam mantram, anyatrâ "mnâtena mantreṇa, s. Çatap. Br. [6] paçcima=diçy astam gatvâ punar udayâya prâñmukhatayâ gachantau, B. [7] udayâd ûrdhvam. [8] s. P. 4, 12. [9] s. P. 4, 44.

kâṃ cákshushî[8], tásmân nā́sikayâ cákshushî ví-dhṛite[10]; sarvátaḥ[1] pári krâmato rákshasâm ápa-hatyai. devā́ vaí yā́ḥ prā́cîr[1] ā́-hutîr ájuhavur yé purástâd[1] ásurâ ā́san tā́◡s tā́bhiḥ[11] prá ‖ 3 ‖ anudanta, yā́ḥ pratī́cîr[1] yé paçcā́d ásurâ ā́san tā́◡s tā́bhir[11] ápâ 'nudanta; prā́cîr anyā́ ā́-hutayo hûyánte pratyáñcau çukrā́-manthínau, paçcā́c cai 'vá purástâc ca yájamâno bhrā́tṛivyân prá ṇudate[12], tásmât párâcîḥ[1] pra-jā́ḥ prá vîyante[13] pratī́cîr jâyante. çukrā́-manthínau vā́ ánu pra-jā́ḥ prá jâyante 'ttrī́ç[14] câ "dŷâç ca; su-vī́râḥ pra-jā́ḥ pra-janáyan párî 'hi çukráḥ çukrá-çocishâ ‖ 4 ‖ su-prajā́ḥ pra-jā́ḥ pra-janáyan párî 'hi manthī́ manthí-çochishé 'ty âhai[15], 'tā́ vaí su-vī́râ yā́ áttrîr[14], etā́ḥ su-prajā́ yā́ âdŷâ, yá evám védâ 'ttrŷ[14] asya pra-jā́ jâyate[13] nā́ "dŷâ. prajā́-pater ákshy açvayat, tát párâ 'patat, tád ví-kañkatam prā́ 'viçat, tád ví-kañkate nā́ 'ramata, tád yávam prā́ 'viçat, tád yáve 'ramata, tád yávasya ‖ 5 ‖ yava-tvám; yád vaí-kañkatam[1] manthi-pâtrám bhávati sáktu-bhiḥ çrîṇā́ti prajā́-pater evá tác cákshuḥ sám bharati. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́n manthi-pâtrá◡ sádo nā́ 'çnuta íty; ârta-pâtrá◡[16] hī́ 'ti brûyâd, yád açnuvîtā́ 'ndhò 'dhvaryúḥ syā́d ā́rtim[1] ā́ 'rchet[17], tásmân nā́ 'çnute ‖ 6 ‖
âtmánâ párâ, nísh, prá, çukráçocishâ, yávasya, saptátri◡çac ca ‖ 10 ‖

(1, 4, 8, 1. 9, 1). — K. 27, 8. — Ç. 4, 2, 1, 1–6. 11. 16–18. 27. — âsī́t | çaṇḍâmarkâv iti çaṇḍā́-markaú — brahmáṇvanta iti brahmáṇ-vantaḥ[2] — âsán — asúrâḥ | te | anyaḥ | anyam — çukrâmanthinâv iti çukrâ-manthinaú — abhávan — asú-

---

10. [10] s. P. 4, 11. [11] so (°â◡s t°) ABW, s. P. 6, 14. [12] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [13] unbetont. [14] °tr° ABCDW. [15] sûtra-kâreṇo 'dâhṛitau parikramaṇamantrau pradeçântaraiḥ (°re! s. Vs. Çatap. Br.) samâmnâtâv iha vyâcashṭe. [16] ârtapâtram rogayuktam cakshu(ḥ)sva-rûpam idam pâtram. [17] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9.

râḥ — gṛihyete iti — âtmané — amunā̆ — saḥ | prathamaḥ | saṃkṛitir iti sam-kṛitiḥ — âtmané — candramā̆ḥ | manthî — cakshúshî iti | vai | ete iti — vidhṛite iti vi-dhṛite — devâḥ | vai — tân | tâbhiḥ — hûyanté — nudate — vî-yante — atrîḥ | ca | âdyā̆ḥ — etâḥ | vai | suvîrâ iti su-vîrā̆ḥ — suprajâ iti su-prajâḥ | yâḥ | âdyā̆ḥ — atrî — prajeti pra-jâ — na | âdyā̆ — aramata — bhavàti — çrî-ṇâti — satyât — açnute — açnuvîta | andhaḥ — ârtim | eti | richet.

11. devā̆ vai yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurv-ata; té devā̆ âgrayaṇā̆-'grân gráhân apaçyan, tā̆n agrih-ṇata, táto vaí té 'gram páry âyan; yásyai 'váṃ vidúsha âgrayaṇā̆-'grâ gráhâ gṛihyánté 'gram evá samânā̆nâm[1] páry eti. rugṇá-vatya 'rcā̆ bhrā̆tṛivya-vato gṛihṇîyâd, bhrā̆-tṛivyasyai 'vá ruktvā̆[2] 'grau samânā̆nâm páry eti. yé devā̆ divy ékâdaça[1] sthé 'ty âha ‖ 1 ‖ etā̆vatîr[1] vaí devátâs[1], tā̆bhya evaí 'nau sárvâbhyo gṛihṇâty; eshá te yó-nir víçvebhyas tvâ devébhya íty âha, vaiçva-devó hý eshá devátayâ[1]. vā̆g vaí devébhyó 'pâ 'krâmad, yajnā̆yā̆ 'tishṭhamânâ, té devā̆ vâcy ápa-krântâyâṃ tûshṇī̆ṃ gráhân agṛihṇata, sā̆ 'manyata vā̆g: antár yanti vaí mé 'ti, sā̆ ''gra-yaṇám práty ā̆ 'gachat[3], tád âgrayaṇásyâ ''grayaṇa-tvám ‖ 2 ‖ tásmâd âgrayaṇé vā̆g ví sṛijyate. yát tûshṇī̆m pū̆rve gráhâ gṛihyánte yáthâ tsârī̆: 'yati ma ā̆kha[1] íyati nā̆ 'pa râtsyâmī̆ 'ty upâ-'vasṛijáty evám evá tád, adhvaryúr âgrayaṇáṃ gṛihîtvā̆ yajnám â-rábhya vā̆caṃ ví sṛijate. trír híṃ karoty, ud-gâtṝn evá tád vṛiṇîte; prajā̆-patir vā̆ eshá yád âgrayaṇó, yád âgrayaṇáṃ gṛihîtvā̆ hiṃ-karóti prajā̆-patir evá ‖ 3 ‖ tát pra-jā̆ abhí jighrati, tásmâd vat-

11. âgrayaṇaḥ. [1] ohne avagraha. [2] rogam utpâdya. [3] nicht komponirt mit prati und â.

sáṃ jâtáṃ gaúr abhí jighraty. âtmā́ vā́ eshá yajnásya yád âgrayaṇáḥ, sávane-savane[4] 'bhí gṛihṇâty âtmánn evá yajnáᴗ sáṃ tanoty. upárishṭâd[1] ā́ nayati réta evá tád dadhâty; adhástâd[1] úpa gṛihṇâti prá janayaty evá tád. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d gâyatrī́ kánishṭhâ chándasâᴗ satī́ sárvâṇi sávanâni vahatī́ 'ty; eshá vaí gâyatriyaí vatsó yád âgrayaṇás, tám evá tád abhi-nivártaᴗ sárvâṇi sávanâni vahati; tásmâd vatsám apā́-"kṛitaṃ gaúr abhí ní vartate || 4 || âhâ, "grayaṇatvám, prajā́patir evé, 'ti, viᴗçatíç ca || 11 ||

(1, 4, 10, 1. 11, 1). — K. 27, 9. — Ç. 4, 2, 2, 1-4. 9. 11. — devâḥ — akúrvata — âgrayaṇâgrân ity ā̂grayaṇa-agrân — âyan — âgrayaṇâgrâ ity ā̂grayaṇa-agrâḥ | grahā̂ḥ — rugṇavatyeti rugṇa-vatyâ | ṛicâ — ṛuktvâ — devâḥ | divi — atishṭhamânâ — devâḥ | vâci — sâ | âgrayaṇam | prati | eti | agachat — grahā̂ḥ — tsârî | iyâti | me | âkhâḥ | iyâti | na | apeti — apâkṛitam ity ápa-âkṛitam — abhi | nîti | vartate.

yajnéna tā́ upa-yáḍbhir[5], devā́ vaí yajnám ā́gnídhre, brahmavâdínaḥ sá tvaí, devásya grā́vâṇam, prâṇó vā́[6] upâᴗçvàgrâ, devā́ vā́ upâᴗçaú, vā́g vaí, mitráṃ, yajnásya çíro[7], bṛíhaspátir[8], devā́ vā́ âgrayaṇā́grân, ékâdaça || 11 ||

yajnéna (1, 1), loké paçumā́nt syât (2, 6), sávanam mā́dhyaṃdinaṃ (5, 2), vā́g vā́ (7, 1), áriktâni (9, 5), tát prajā́ abhy[9] (11, 4), ékapañcâçat[10] || 51 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. índro vṛitrā́ya vájram úd ayachat, sá vṛitró vájrâd úd-yatâd abibhet, sò 'bravîn: mā́ me prá hâr ásti vā́

---

11. [4] s. P. 6, 10. [5] °yadbhi° AC. W prima manu. [6] prâṇá D. [7] fehlt D. [8] °tir devā́nâṃ W. [9] so (abhy) W, fehlt D, agr° AC. [10] °çát ACDW.

5, 1. ukthyagrahaḥ.

idám máyi vîr̀yam̐ tát te prá dâsyâmî́ 'ti, tásmâ ukthỳam prā́ 'yachat; tásmai dvitī́yam úd ayachat, sò 'bravîn: mā́ me prá hâr ásti vā́ idám̐ máyi vîr̀yam̐ tát te prá dâsyâmî́ 'ti ‖ 1 ‖ tásmâ ukthỳam evá prā́ 'yachat; tásmai tr̥tī́yam úd ayachat, tám̐ víshṇur ánv atishṭhata: jahī́ 'ti, sò 'bravîn: mā́ me prá hâr ásti vā́ idám máyi vîr̀yam̐ tát te prá dâsyâmî́ 'ti, tásmâ ukthỳam evá prā́ 'yachat; tám̐ nír-mâyam bhûtám ahan, yajnó hí tásya mâyā́ "sîd; yád ukthỳo gr̥hyáta indriyám evá ‖ 2 ‖ tád vîr̀yam̐ yája-mânó bhrā́tr̥vyasya vr̥ñkta. índrâya tvâ br̥hád-vate váyasvata[1] íty âhé, 'ndrâya hí sá tám prā́ 'yachat[2]. tásmai tvâ víshṇave tvé 'ty âha, yád evá víshṇur anv-átishṭhata: jahī́ 'ti tásmâd víshṇum anv-ā́bhajati[3]. trír nír gr̥hṇâti, trír hí sá tám̐ tásmai prā́ 'yachad[2]. eshá te yóniḥ púnar-havir asī́[4] 'ty âha, púnaḥ-punaḥ ‖ 3 ‖ hỳ asmân nir-gr̥hṇā́ti. cákshur vā́ etád yajnásya yád ukthỳas, tásmâd ukthỳaⓤ hutáⓤ sómâ anv-ā́yanti[3], tásmâd âtmā́ cákshur ánv eti, tásmâd ékam̐ yántam bahávó 'nu yanti, tásmâd éko bahûnā́m bhadró bhavati, tásmâd éko bahvī́r jâyā́ vindate. yádi kâmáyetâ 'dhvaryúr: âtmā́nam̐ yajna-yaçasénâ 'rpayeyam íty antarā́ "-havanī́yam̐ ca havir-dhā́nam̐ ca tíshṭhann áva nayet ‖ 4 ‖ âtmā́nam evá yajna-yaçasénâ 'rpayati; yádi kâmáyeta: yájamânam̐ yajna-yaçasénâ 'rpayeyam ity antarā́ sado-havirdhâné[5] tíshṭhann áva nayed, yájamânam evá yajna-yaçasénâ 'rpayati; yádi kâmáyeta: sadasỳân yajna-yaçasénâ 'rpayeyam íti sáda â-lábhyā́ 'va nayet, sadasỳân evá yajna-yaçasénâ 'rpayati ‖ 5 ‖ íti, 'ndriyám evá, púnaḥ-punar, nayet, tráyastriⓤçac ca ‖ 1 ‖

I. [1] ohne avagraha. [2] obschon betont, doch nach CD mit pra nicht componirt. [3] als Compositum. [4] diese Worte fehlen I, 4, 12, 1. [5] s. P. 4, 11.

1, 4, 12, 1. 2, 4, 12, 3-5. — K. 27, 10. — Ç. 4, 2, 8, 10. 5, 5, 1, 1-5. — hâḥ | asti — jahi | iti | saḥ — mâyâ | âsît — gṛih-yatê — vṛinktê — vayâsvate — preti | ayâchat — jahi — anvâbhâjatîty ánu-âbhâjati — preti | ayâchat — asmât — anvâyantîty ánu-âyánti — jâyâḥ — arpayeyam.

2. ā́yur vā́ etád yajnásya yád dhruvá, ut-tamó gráhâ-ṇâṃ gṛihyate tásmâd ā́yuḥ prâ-'ṇā́nâm ut-tamám. mûr-dhā́nam divó aratím[1] pṛithivyā́ íty âha, mûrdhā́nam evaí 'naṃ samânā́nâṃ[2] karoti. vaiçvânarám[3] ṛitā́ya jâtám agním íty âha, vaiçvânaráṃ hí devátayā́ "yur. ubhayáto-vaiçvânaro gṛihyate, tásmâd ubhayátaḥ[3] prâ-'ṇā́, adhástâc[1] co 'párishṭâc[2] câ. 'rdhíno 'nyé gráhâ gṛih-yánte 'rdhī́ dhruvás, tásmât || 1 || ardhy ávâñ[2] prâ-'ṇò 'nyéshâm prâ-'ṇā́nâm. úpo-'pte 'nyé gráhâḥ sâdyánté 'nupo-'pte dhruvás, tásmâd asthnā́ 'nyā́ḥ pra-jā́ḥ prati-tíshṭhanti mâṃsénâ 'nyā́. ásurâ vā́ ut-taratáḥ pṛithivī́m pary-ā́cikîrshan[3], tā́ṃ devā́ dhruvéṇâ 'dṛiṃhan, tád dhru-vásya dhruva-tváṃ, yád dhruvá ut-taratáḥ sâdyáte dhṛítyâ. ā́yur vā́ etád yajnásya yád dhruvá âtmā́ hótâ, yád dhotṛi-camasé dhruvám ava-náyaty âtmánn evá yajnásya || 2 || ā́yur dadhâti. purástâd ukthásyâ 'va-nī́ya íty âhuḥ, purástâd dhy ā́yusho bhuñkté; madhyatò[2] 'va-nī́ya íty âhur, madhyaména hy ā́yusho bhuñktá; uttarâ-'rdhè 'va-nī́ya íty âhur, ut-taména hy ā́yusho bhuñkté. vaiçva-devyā́m ṛicí çasyá-mânâyâm áva nayati, vaiçva-devyò vaí pra-jā́ḥ, pra-jā́sv evā́ "yur dadhâti || 2 || ardhī́ dhruvás tásmâd, evá yajnásyaí, 'kân ná catvâriṃçác ca || 2 ||

1, 4, 13, 1. — K. 28, 1. — Ç. 4, 2, 4, 1 (Carakebhyo vâ) -8. 15. 23. 24. — ardhinâḥ | anye | grahâḥ — ardhî | avâñ — upópta

---

2. dhruvaḥ. [1] so (°o a°) ABW, s. P. II, 17. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum.

ity upá-upte — anúpopta ity anúpa-upte — asthnâ — asú-râḥ — paryâcikîrshann iti pari-âcikîrshan — devâḥ — dhṛi-tyai — avanîya ity áva-nîyâḥ — bhuṅkte.

3. yajnéna vaí devā́ḥ suvar-gáṃ lokám âyan, tè 'man-yanta: manushyâ no 'nv-ā́bhavishyantī́[1] 'ti, té saṃ-vatsa-réṇa yopayitvā́ suvar-gáṃ lokám âyan; tám ṛishaya ṛitu--grahaír evā́ 'nu prā́ 'jânan, yád ṛitu-grahā́ gṛihyánte suvar-gásya lokásya prá-jnâtyai. dvā́daça[2] gṛihyante, dvā́-daça mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarásya prá-jnâtyai. sahá prathamaú gṛihyete[3 u. 4] sahó 't-tamaú, tásmâd dvaú--dvâv ṛitū́[5]. ubhayáto-mukham ṛitu-pâtrám bhavati, káḥ ‖ 1 ‖ hí tád véda yáta ṛitûnā́m múkham. ṛitúnâ pré 'shyé 'ti shát kṛítva âha, shád vā́ ṛitáva, ṛitū́n evá prî-ṇâty; ṛitú-bhir íti catúç, cátush-pada evá paçū́n prîṇâti; dvíḥ púnar ṛitúnâ "ha, dvi-páda evá prîṇâty. ṛitúnâ pré 'shyé 'ti shát kṛítva âha[3] 'rtú-bhir íti catús, tá-smâc cátush-pâdaḥ paçáva ṛitū́n[6] úpa jîvanti; dvíḥ ‖ 2 ‖ púnar ṛitúnâ "ha, tásmâd dvi-pā́daç cátush-padaḥ paçū́n úpa jîvanty. ṛitúnâ pré 'shyé 'ti shát kṛítva âha[3] 'rtú-bhir íti catúr dvíḥ púnar ṛitúnâ "hâ, "-kráma-ṇam evá tát, sétuṃ yájamânaḥ kurute suvar-gásya lo-kásya sám-ashṭyai. nā́ 'nyò 'nyám ánu prá padyeta, yád anyò 'nyám anu-prapádyeta 'rtúr ṛitúm ánu prá padyeta 'rtávo móhukâḥ syuḥ ‖ 3 ‖ prá-siddham evā́ 'dhvaryúr dákshiṇena prá padyate[3] prá-siddham prati--prasthâtó 't-tareṇa, tásmâd âdityáḥ sháṇ mâsó dákshi-ṇenai 'ti[3] shád út-tareṇo. 'payâmá-gṛihîto 'si saṃ--sárpo 'sy aṃhas-patyā́ya tvé 'ty âhā́, 'sti trayo-

---

3. ṛitugrahâḥ. [1] als Compositum. [2] ohne avagraha [3] un-betont. [4] s. P. 4, 40. [5] s. P. 4, 5. [6] paçū́n C prima manu.

-daçó mā́sa íty âhus, tám evá tát prîṇâti || 4 || kó, jîvanti dvî́ḥ, synç, cátustriṃçac ca || 3 ||

1, 4, 14, 1. — K. 28, 2. — Ç. 4, 3, 1, 4-20. — manushyā́ḥ | naḥ | anvâbhâvishyantîty ánu-âbhâvishyanti — âyan — anú | preti | ajânan — ritugrahâ ity ritu-grahâḥ — grihyete iti — ritû iti — preti | ishya — âha | ritu-bhir ity ritu-bhiḥ — âkramâṇam ity ā́-kramâṇam — na | anyaḥ | anyam | anú | preti | padyeta — preti | padyate — eti.

4. suvar-gā́ya vā́ eté lokā́ya grihyante yád ritu-grahā́, jyótir indrâ-'gnī́, yád aindrâ-'gnám ritu-pâtréṇa grihṇā́ti jyótir evā́ 'smâ upárishṭâd[1] dadhâti, suvar-gásya lokásyā́ 'nu-khyâtyâ. ojo-bhrítau vā́ etaú devā́nâṃ yád indrâ-'gnī́, yád aindrâ-'gnó grihyáta ója evā́ 'va runddhe[2].
vaiçva-deváu çukra-pâtréṇa grihṇâti, vaiçva-devỳo vaí pra-jā́, asā́v âdityáḥ çukró, yád vaiçva-deváu çukra-pâtréṇa grihṇā́ti tásmâd asā́v âdityáḥ || 1 || sárvâḥ pra-jā́ḥ pratyáñ[1] úd eti, tásmât sárva evá manyate: mā́m práty úd agâd íti. vaiçva-deváu çukra-pâtréṇa grihṇâti, vaiçva-devỳo vaí pra-jā́s, téjaḥ çukró, yad vaiçva-deváu çukra-pâtréṇa grihṇā́ti pra-jā́sv evá téjo dadhâti || 2 || tásmâd asā́v âdityás, triṃçác ca || 4 ||

(1, 4, 15, 1. 16, 1). — K. 28, 2. — Ç. 4, 3, 1, 21-27. — ritu-grahâ ity ritu-grahâḥ — aindrâgnam ity aindra-agnam — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai — grihyaté.

5. índro marúd-bhiḥ sā́ṃ-vidyena mā́dhyaṃdine[1] sávane vritrám ahan; yán mā́dhyaṃdine sávane marutvatī́yâ grihyánte vā́rtra-ghnâ evá té yájamânasya grihyante. tásya vritrám jaghnúsha ritávo 'muhyant, sá ritu-pâtréṇa

4. aindrâgnaḥ (und vaiçvadevaḥ). [1] ohne avagraha. [2] ruṃdhe ABCDW.

5. marutvatiyâ mâhendraç ca. [1] ohne avagraha.

marutvatī́yân agrihṇât, táto vaí sá ritū́n prā́ 'jānâd, yád ritu-pâtréṇa marutvatī́yâ grihyánta ritûnā́m prá-jnâtyai.

vájram vā́ etáṃ yájamâno bhrā́trivyâya prá harati yán marutvatī́yâ, úd evá prathaména || 1 || yachati prá harrati dvitī́yena striṇuté tritī́yenā́. "yudhaṃ[1] vā́ etád yájamânaḥ sáω̄s kurute[2] yán marutvatī́yâ, dhánur evá prathamó jyā́ dvitī́ya íshus tritī́yaḥ; práty evá prathaména dhatte ví srijati dvitī́yena vídhyati tritī́yené.

'ndro vritráω hatvā́ párâm parâ-vátam agachad: ápâ 'râdham íti mányamânaḥ, sá hárito[3] 'bhavat, sá etā́n marutvatī́yân âtma-spáraṇân[4] apaçyat, tā́n agrihṇîta || 2 || prâ-'ṇám evá prathaménâ 'spriṇutâ[5] 'pâ-'náṃ dvitī́yenā́ "tmā́naṃ tritī́yenâ; "tma-spáraṇâ vā́ eté yájamânasya grihyante yán marutvatī́yâḥ, prâ-'ṇám evá prathaména spriṇute[5] 'pâ-'náṃ dvitī́yenâ "tmā́naṃ tritī́yené. 'ndro vritrám ahan, táṃ devā́ abruvan: mahā́n vā́ ayám abhûd yó vritrám ávadhîd íti, tán mahe-'ndrásya mahendra-tváω, sá etám mâhe-'ndrám ud-dhârám úd aharata vritráω hatvā́ 'nyā́su devátâsv[1] ádhi; yán mâhe-'ndró grihyáta ud-dhârám evá táṃ yájamâna úd dharate 'nyā́su pra-jā́sv ádhi.

çukra-pâtréṇa grihṇâti, yajamâna-devatŷo vaí mâhe-'ndrás téjaḥ çukró, yán mâhe-'ndráω çukra-pâtréṇa grihṇā́ti yájamâna evá téjo dadhâti || 3 || prathaménâ, 'grihṇîta, devátâsv, ashṭā́viω̄çatiç ca || 5 ||

(1, 4, 17, 1 - 21, 1). — K. 28, 3. — Ç. 4, 3, 3, 6-17. — sâṃvidyeneti sâm-vidyena — yat | mâdhyáṃdine — marutvatîyā́ḥ — amuhyan — marutvatîyā́ḥ | grihyantè — yachati[5] — sam iti | kurute | yat | marutvatîyā́ḥ — dhatte[6] | vîti — aspriṇuta — âtmasparáṇâ ity ā́tma-sparáṇâḥ — spriṇute —

---

5. [2] so (ω̄s k[0]) ABW. s. P. 5, 6. [3] vivarṇaḥ. [4] svasya bhitinivâraṇena priṇayitrîn. [5] unbetont.

mahendrasyeti mahâ-indrasyà — mâhendram iti mâhâ-indram — uddhâram ity út-hâram — adhîti — grihyaté — yajàmâne | eva.

6. áditiḥ putrá-kâmâ sâdhyébhyo devébhyo brahmau-'danám apacat, tásyâ uc-chéshaṇam adadus, tát prấ 'çnât, sấ réto 'dhatta, tásyai catvấra âdityấ ajâyanta; sấ dvitîyam apacat, sấ 'manyato: 'c-chéshaṇân ma imè 'jnata yád ágre prâ-'çishyấmî 'tó me vásîyâṃso janishyanta íti, sấ 'gre prấ 'çnât, sấ réto 'dhatta, tásyai vỳ-riddham âṇḍám ajâyata; sấ ''dityébhya evá || 1 || tritîyam apacad: bhógâya ma idáṃ çrântám astv íti, tè 'bruvan: váram vriṇâmahai yó 'to jấyâtâ asmấkaṃ sá éko 'sad yò 'sya pra-jấyâm rídhyâtâ[1] asmấkam bhógâya bhavâd íti; táto vívasvân âdityò 'jâyata, tásya vấ iyám pra-jấ yán manushỳâs, tấsv éka evá 'rddhó[2] yó yájate, sá devấnâm bhógâya bhavati. devấ vai yajnấd || 2 || rudrám antár âyant, sá âdityấn anv-ấkramata[3], té dvi-devatỳân prấ 'padyanta, tấn ná práti prấ 'yachan; tásmâd ápi vádhyam prá-pannam na práti prá yachanti. tásmâd dvi-devatỳebhya âdityó nír grihyate. yád uc-chéshaṇâd ájâyanta tásmâd uc-chéshaṇâd grihyate. tisrí-bhir rig-bhír grihṇâti; mâtấ pitấ putrás tád evá tán mithunám, úlbam gárbho jarấyu tád evá tát || 3 || mithunám. paçávo vấ eté yád âdityá ấrg dádhi, dadhnấ madhyatáḥ[4] çrîṇâty ấrjam evá paçûnấm madhyató dadhâti; çritâ-''tañkỳena[5], medhya-tvấya, tásmâd âmấ pakvám duhe. paçávo vấ eté yád âdityáḥ, pari-çrítya grihṇâti, prati-rúdhyai 'vấ 'smai paçấn grihṇâti.

paçávo vấ eté yád âdityá, eshá rudró yád agníḥ, pari-

6. âdityagrahaḥ. [1] riddhy° B. [2] °rdho A. [3] als Compositum. [4] ohne avagraha. [5] so BDW, °taky° C.

-çrítya gṛihṇâti rudrā̆d evá paçū̆n antár dadhâti ‖ 4 ‖ eshá vaí vívasvân âdityó yád upâ◡çu-sávanaḥ, sá etám evá soma-pîthám pári çaya ā̆ tṛitîya-savanā̆d; vívasva âdityai ’shá te soma-pîthá íty àha, vivasvantam evā̆ ”dityá◡ soma-pîthéna sám ardhayati. yā̆ divyā̆ vṛíshṭis táyâ tvâ çrîṇâmī̆ ’ti vṛíshṭi-kâmasya çrîṇîyâd, vṛíshṭim evā̆ ’va runddhe[6]; yádi tâják pra-skánded várshukaḥ parjányaḥ syâd, yádi cirám ávarshuko. ná sâdayaty, ásannâd dhí pra-jā̆ḥ pra-jā̆yante; nā̆ ’nu váshaṭ karoti, yád anu-vashaṭkuryā̆d rudrám pra-jā̆ anv-ávasṛijen[3]; ná hutvā̆ ’nv îksheta, yád anv-ī̆ksheta cákshur asya pra-mā̆yuka◡ syât, tásmân nā̆ ’nv-ī̆kshyaḥ ‖ 5 ‖ evá, yajnā̆j, jarā̆yu tád evá tád, antár dadhâti, ná, saptávi◡çatiç ca ‖ 6 ‖

1, 4, 22, 1. — K. 28, 6. — Ç. 4, 3, 5, 4-18. — u̱cchesháṇa̱m ity út-çesháṇam — preti | â̱çnâ̱t — a̱dha̱tta̱ — a̱ma̱nya̱ta̱ — a̱jna̱ta̱ — ja̱ni̱shya̱nte̱ — â̱çnâ̱t — me̱ — atáḥ | jâyā̆tai — a̱sa̱t — ṛidhyā̆tai — vivásvân — pra̱jeti pra-jâ — ṛi̱ddhaḥ — de̱vâḥ — a̱ntaḥ | â̱ya̱n — a̱nvâkráma̱tety ánu-âkrámata — prati | preti | a̱ya̱cha̱n — apîti — prati | preti | ya̱chanti̱ — â̱di̱tyaḥ | ûrk — çṛi̱tâ̱ta̱ñkyéneti çrita-â̱ta̱ñkyéna — ça̱ye̱ | eti — anv iti | vasháṭ | ka̱ro̱ti̱ — a̱nu̱va̱sha̱ṭku̱ryâd ity ánu-va̱sha̱ṭku̱ryât — a̱nvavásṛije̱d ity ánu-avásṛijet.

7. antaryâma-pâtréṇa sâvitrám âgrayaṇā̆d gṛihṇâti, prajā̆-patir vā̆ eshá yád âgrayaṇáḥ, pra-jā̆nâm pra-jána-nâya. ná sâdayaty, ásannàd dhí pra-jā̆ḥ pra-jā̆yante; nā̆ ’nu váshaṭ karoti, yád anu-vashaṭkuryā̆d rudrám pra-jā̆ anv-ávasṛijed[1]. eshá vaí gâyatró devā̆nâṃ yát savitaí, ’shá gâyatriyaí loké gṛihyate yád âgrayaṇó, yád antar-yâma-pâtréṇa sâvitrám âgrayaṇā̆d gṛihṇā̆ti svā̆d evaí

---

6. [6] rumdhe ABCDW.
7. sâvitraḥ, vaiçvadevaḥ. [1] als Compositum.

'naṃ yóner nír gṛihṇâti. víçve ‖ 1 ‖ devā́s tṛitī́yaṃ sávanaṃ nó 'd ayachan, té savitā́ram prâtaḥsavaná-bhâgaṃ sántaṃ tṛitîya-savanám abhí páry aṇayan[2], táto vaí té tṛitī́yaṃ sávanam úd ayachan; yát tṛitîya-savané sâvitró gṛihyáte tṛitī́yasya sávanasyó 'd-yatyai. savitṛi-pâtréṇa vaiçva-deváṃ kaláçâd gṛihṇâti, vaiçva-devŷo vaí pra-jā́, vaiçva-deváḥ kaláçaḥ; savitā́ pra-savā́nâm îçe, yát savitṛi-pâtréṇa vaiçva-deváṃ kaláçâd gṛihṇā́ti savitṛí-prasûta evā́ 'smai pra-jā́ḥ prá ‖ 2 ‖ janayati. sóme sómam abhí gṛihṇâti, réta evá tád dadhâti. su-çármâ 'si su-pratishṭhâná íty âha, sóme hí sómam abhi-gṛihṇā́ti, práti-shṭhityâ. etásmin vā́ ápi gráhe manushŷebhyo devébhyaḥ pitṛí-bhyaḥ kriyate; su-çármâ 'si su-pratishṭhâná íty âha, manushŷebhya evaí 'téna karoti; bṛihád íty âha, devébhya evaí 'téna karoti; náma íty âha, pitṛí-bhya evaí 'téna karoty; etā́vatîr[3] vai devátâs[3], tā́bhya evaí 'naṃ sárvâbhyo gṛihṇâty. eshá te yónir víçvebhyas tvâ devébhya íty âha, vaiçva-devó hŷ esháḥ ‖ 3 ‖ víçve, prá, pitṛíbhya evaí 'téna karoty, ékân ná viṃçatíç ca ‖ 7 ‖

1, 4 (23, 1.), 26, 1. — K. 28, 7. — Ç. 4, 4, 1, 1-14. — anv iti | vashâṭ | karoti — anuvashaṭkuryâd ity ánu-vashaṭkuryât — anvavásṛijed ity ánu-avásṛijet — abhi | parîti | anayan — prajâ iti pra-jâḥ — suçarmeti su-çarmā́ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — apîti.

8. prâ-'ṇó vā́ eshá yád upâ-'ṃçúr, yád upâṃçu-pâtréṇa prathamáç co 't-tamáç ca gráhau gṛihyéte[1] prâ-'ṇám evā́ 'nu pra-yánti prâ-'ṇám ánū́ 'd yanti. prajā́-patir vā́ eshá yád âgrayaṇáḥ prâ-'ṇá upâ-'ṃçúḥ pátnîḥ pra-

7. [2] so (aṇ°) ABW, s. P. 7, 5. [3] ohne avagraha.
8. pâtnîvato grahaḥ. [1] s. P. 4, 40.

-jā́ḥ prá janayanti, yád upâṁçu-pâtréṇa pâtnî-vatám ā̂grayaṇā́d gṛihṇā́ti pra-jā́nâm pra-jánanâya, tásmât prâ-'ṇám pra-jā́ ánu prá jâyante. devā́ vā́ itá-itaḥ pátnîḥ suvar-gám ‖ 1 ‖ lokám ajigâṁsan, té suvar-gáṃ lokáṃ ná prā́ 'jânan, tá etám pâtnî-vatám apaçyan, tám agṛihṇata, táto vaí té suvar-gáṃ lokám prā́ 'jânan; yát pâtnî-vató gṛihyáte suvar-gásya lokásya prá-jnâtyai. sá sómo nā́ 'tishṭhata strîbhyó gṛihyámâṇas, táṃ ghṛitáṃ vájraṃ kṛitvā́ 'ghnan, táṃ nír-indriyam bhûtám agṛihṇan, tásmât stríyo nír-indriyâ ádâyâ-'dîr[2] ápi pâpā́t puṁsá úpasti-taram ‖ 2 ‖ vadanti; yád ghṛiténa pâtnî-vatáṁ çrîṇā́ti vájreṇai 'vaí 'naṃ váçe kṛitvā́ gṛihṇâty. upayâmá-gṛihîto 'sī́ 'ty âhe, 'yáṃ vā́ upa-yâmás, tásmâd imā́m pra-jā́ ánu prá jâyante. bṛíhaspáti-sutasya[3] ta íty âha, bráhma vaí devā́nâm bṛíhaspátir[4], bráhmaṇai 'vā́ 'smai pra-jā́ḥ prá janayatî. 'ndo[5] íty âha, réto vā́ índû, réta evá tád dadhâtî. 'ndriyâ-va[6] íti ‖ 3 ‖ âha, pra-jā́ vā́ indriyám, pra-jā́ evā́ 'smai prá janayaty. ágnā́3[7] íty âhâ, 'gnír 'vaí reto-dhā́ḥ; pátnî-va íty âha, mithuna-tvā́ya. sa-jū́r devéna tváshṭrâ sómam pibé 'ty âha, tváshṭâ vaí paçûnā́m mithunā́nâṁ rûpa-kṛíd, rûpám evá paçúshu dadhâti. devā́ vai tváshṭâram ajighâṁsant, sá pátnîḥ prā́ 'padyata, táṃ ná práti prā́ 'yachan, tásmâd ápi ‖ 4 ‖

8. [2] ádâ° A. [3] s. P. 6, 7. [4] ohne avagraha. [5] tonlos, weil so in der citirten Stelle; zu o s. P. 4, 7 Whitney p. 104. [6] s. P. 3, 5; man erwartet (s. I, 4, 27, 1) unbedingt °yā́vata, und so hat auch B (p. 668), aber in ACDW (s. auch Anm. [11]) steht nur °yâva und zwar in ADW unaccentuirt, also als Vocativ! es erscheint dies als ein direktes Vergehen gegen den Text des citirten Spruches, veranlafst vermuthlich durch die drei andern Vocative, die daraus hier, vorher und nachher, aufgeführt sind (indo, agnâ3i, patnívaḥ). Aus C habe ich mir die Oxytonirung des ersten Gliedes vor und nach iti notirt, was Hr. Bergaigne, der die Stelle nochmals darin nachzusehen die Güte hatte, als richtig bestätigt; darin liegt wohl noch eine Spur der ursprünglichen Lesart vor. (In K ist richtig indriyâva*ta* iti citirt). [7] so (agnâ3) ABW; agnâ3i C sec. m. D.

vádhyam prá-pannam ná práti prá yachanti; tásmât pâtnî-vaté tváshṭré 'pi gṛihyate. ná sâdayaty, ásannâd dhí pra-jā́ḥ pra-jā́yante. nā́ 'nu váshaṭ karoti; yád anu-vashaṭkuryā́d rudrám pra-jā́ anv-ávasṛijed[8], yán nā́ 'nu-vashaṭkuryā́d áçântam agnī́-'t sómam bhakshayed, upâ-'ṃçv ánu váshaṭ karoti ná rudrám pra-jā́ anv-avasṛijáti çântám agnī́-'t sómam bhakshayaty. ágnî-'n néshṭur upá-stham ā́ sîda ‖ 5 ‖ néshṭaḥ pátnîm ud-ā́nayé[8] 'ty âhâ, 'gnī́-'d evá néshṭari réto dádhâti néshṭâ pátnî-yâm. ud-gâtrā́ sám khyâpayati, prajā́-patir vā́ eshá yád ud-gâtā́, pra-jā́nâm pra-jánanâyâ. 'pá úpa prá vartayati, réta evá tát siñcaty. ûrúṇó 'pa prá vartayaty[9], ûrúṇā hí rétaḥ sicyáte. nagnam-kṛ́tyo "rúm úpa prá vartayati, yadā́ hí nagná ûrúr bhávaty átha mithunī́[10] bhavató, 'tha rétaḥ sicyaté, 'tha pra-jā́ḥ prá jâyante ‖ 6 ‖

pátnîḥ suvargám, úpastitaram, indriyâva[11] íty, ápi, sîda, mithuny[10], áshṭaú ca ‖ 8 ‖

1, 4, 27, 1. — K. 28, 8. — Ç. 4, 4, 2, 9-18. — gṛihyetẹ iti — anv iti[12] | prạyantîti — anú | ud iti | yạntị — anú | preti | jậyạntẹ | dẹvâḥ | vai | ịta-itạ itîtaḥ-ịtạḥ — te | ẹtam — strîbhyaḥ — adā́yâdîr ity adā́ya-ạdîḥ[13] — anú | preti | jậ-yạntẹ — tẹ | iti — ịndọ[6] iti — indúḥ — ịndrịyậvạ itī́ndriya-vạḥ[6] — prạjâ iti pra-jâḥ | vai — agnâsi — patnī́vạ itị patnī́-vạḥ — dẹvâḥ — prati | preti | ạyạchạn — prati | preti | yạchạntị — apîti — anv iti | vashạ́ṭ | kạrọtị — ạnụ-vạshạṭkụryâd ity ánu-vạshạṭkụryât — ạnvavásṛijẹd ity ánu-avásṛijet — ạgnîd ity ágni-it — ụpậṃçv ity úpa-ạṃçu — ạnvạvạsṛịjatîty ánu-ạvạsṛịjati — ụdânayety út-ânáya — da-dhā́ti — ạpạḥ | upá | preti — ụ̂rum | upá | preti — mị-thụnî | bhạvạtạḥ.

---

8. [8] als Compositum. [9] ûrupradeçe srâvitaṃ jalaṃ guhyaparyantam pravartate. [10] s. P. 4, 58. [11] so (°yâva und unbetont!) ACDW. [12] nicht componirt mit prayánti. [13] als ob von √ad!

9. índro vṛitrám ahan, tásya çîrsha-kapâlám úd aubjat,
sá droṇa-kalaçò 'bhavat, tásmât sómaḥ sám asravat, sá
hâri-yojanò 'bhavat; táṃ vỳ acikitsaj: juhávânī́3 mā́
haushā́3m íti, sò 'manyata: yád dhoshyā́my âmáᵕ hoshyâmi
yán ná hoshyā́mi yajna-veçasáṃ karishyâmī́ 'ti, tám
adhriyata[1] hótuᵕ; sò 'gnír abravîn: ná máyy âmáᵕ ho=
shyasī́ 'ti, táṃ dhânā́bhir açrîṇât ‖ 1 ‖ táᵕ çṛitám[2] bhûtám
ajuhot; yád dhânā́bhir hâri-yojanáᵕ çrîṇā́ti çṛita-tvā́ya[2],
çṛitám evaí 'nam bhûtáṃ juhoti; bahvī́bhiḥ çrîṇâty, etā́=
vatîr[3] evā́ 'syâ 'múshmiṅ loké[4] kâma-dúghâ bhavanty;
átho khálv âhur: etā́ vā́ índrasya pṛíçnayaḥ kâma-dúghâ
yád dhâri-yojanī́r[5] íti, tásmâd bahvī́bhiḥ çrîṇîyâd. ṛik=
-sâmé vā́ índrasya hárî[6] soma-pā́nau, táyoḥ pari-dháya â=
-dhā́naṃ[7], yád ápra-hṛitya pari-dhī́ñ juhuyā́d[8] antár=
-âdhânâbhyâm ‖ 2 ‖ ghâsám prá yachet, pra-hṛítya pari=
-dhī́ñ juhoti[8] nír-âdhânâbhyâm evá ghâsám prá yachaty.
un-netā́ juhoti, yâtá-yâme 'va hỳ etárhy adhvaryúḥ svagā́=
-kṛito, yád adhvaryúr juhuyā́d yáthâ ví-muktam púnar
yunákti tâdṛíg[3] evá tác. chîrshánn adhi-nidhā́ya juhoti,
çîrsható[3] hí sá sam-ábhavad; vi-krámya juhoti, vi-krámya
hī́ 'ndro vṛitrám áhant, sám-ṛiddhyai[9]. paçávo vaí hâri=
-yojanī́r; yát sam-bhindyā́d[10] álpâḥ ‖ 3 ‖ enam paçávo
bhuñjánta[11] úpa tishṭheran, yán ná sam-bhindyā́d baháva
enam paçávó 'bhuñjanta úpa tishṭheran, mánasâ sám bâdh=
ata, ubháyaṃ karoti, baháva evaí 'nam paçávo bhuñjánta
úpa tishṭhanta. un-netáry upa-havám ichante, yá evá

---

9. hâriyojanaḥ. [1] aghri° C., addhri° ABW. [2] çritaṃ D, çrutatvâya B (Comm.). [3] ohne avagraha. [4] °nl° AW, n mit virâma B. [5] dhânâḥ. [6] s. P. 4, 11. 15. [7] âdhiyate mukhe prakshipyate 'çvaṃ niyantum ity âdhânaṃ khalinam B (p. 674), s. T. Br. I, 6, 3, 10. [8] °nj° A. W (das zweite Mal), °ṃj° W (das erste Mal); n mit virâma B. [9] ṛidhyai ABCDW. [10] dantaiḥ khaṇḍayet. [11] pâlayantaḥ.

tátra soma-pîthás tám evă 'va rundhata. uttara-vedyăṃ ní vapati, paçávo vă uttara-vedíḥ, paçávo hâri-yojanîḥ, paçúshv evá paçūn práti shṭhâpayanti[12] || 4 || açrinâd, antár-âdhânâbhyâm, álpâ, sthâpayanti || 9 ||

(1, 4, 28, 1). — K. 28, 9. — Ç. 4, 4, 8, 2-12. — juhavânîз mâ | haushâзm — kâmadughâ iti kâma-dughâḥ — atho iti — etâḥ — kâmadughâ iti kâma-dughâḥ — riksâme ity rik-sâme — harî iti — yâtayâmeti yâta-yâmâ — adhinidhâ-yety ádhi-nidhâyá — bhuñjantáḥ — abhúñjantaḥ — bâdhate — tishṭhante — rundhate — sthâpayanti.

10. gráhân vă ánu pra-jăḥ paçávaḥ prá jâyanta, upâṃçv-antaryâmăv ajâ-'váyaḥ, çukră-manthínau púrushâ, ritu-grahăn éka-çaphâ, âditya-grahám găva. âditya-grahó bhŭyishṭhâbhir rig-bhír grihyate, tásmâd găvaḥ paçûnăm bhŭyishṭhâ; yát trír upâ-'ṃçúṃ hástena vi-grihṇăti, tásmâd dvaú trîn ajă janáyaty áthă 'vayo bhŭyasîḥ. pită vă eshá yád âgrayaṇáḥ putráḥ kaláço; yád âgrayaṇá upa-dásyet kaláçâd grihṇîyâd, yáthâ pită || 1 || putráṃ kshitá[1] upa-dhăvati tâdríg[2] evá tád. yát kaláça upa-dásyed âgrayaṇăd grihṇîyâd, yáthâ putráḥ pitáraṃ kshitá upa-dhăvati tâdríg evá tád. âtmă vă eshá yajnásya yád âgrayaṇó; yád grúho vâ kaláço vo 'pa-dásyed âgra-yaṇăd grihṇîyâd, âtmána evă 'dhi yajnáṃ nísh karoty[3]. ávi-jnâto vă eshá grihyate yád âgrayaṇá, sthâlyă[4] grih-ṇăti vâyavyèna[5] juhoti tásmât || 2 || gárbheṇă 'vi-jnâtena brahma-hă[6]. 'va-bhrithám áva yanti, párâ sthâlîr

---

9. [12] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4.

10. kshaye tv âgrayaṇâdînâm punargrahaḥ. [1] kshîṇavrittiḥ. [2] ohne avagraha. [3] so (°shk°) ABW, s. P. 8, 24. [4] °lyâṃ C. [5] dârupâtreṇa. [6] proshite bhartari jârajanyo garbho bhartâram praty avijnâtas (! s. Çat. IV, 5, 2, 10), tena garbheṇo 'tpannam brahma jahâti (!) parityajatîti brahmahâ (!).

ásyanty úd vâyavyâni haranti, tásmât stríyam jâtām párâ 'syanty[7] út púmâṃsaṃ haranti[8]. yát puro-rúcam ā́ha yáthâ vásyasa â-hárati tâdṛíg[2] evá tád; yád gráham gṛihṇā́ti yáthâ vásyasa â-hṛítya prā́-''ha tâdṛíg evá tád; yát sâdáyati yáthâ vásyasa upa-nidhā́yâ 'pa-krā́mati tâdṛíg evá tád. yád vaí yajnásya sā́mnâ yájushâ kriyáte çithilám tád, yád ṛicā́ tád dṛiḍhám, purástâd-upayâmâ yájushâ gṛihyanta[7] upárishṭâd-upayâmâ ṛicā́, yajnásya dhṛítyai || 3 || yáthâ pitā́, tásmâd, apa-krā́mati tâdṛíg evá tád yád, ashṭā́daça ca || 10 ||

K. 27, 9. — [1] Ç. 4, 5, 5, 1-10; [2] 2, 2, 5. — jâyanṭe[7] — bhûyishṭhâḥ — avâyaḥ — adhîti — nir iti | karoti — sthâlyâ | gṛihṇâti — asyánti — pareti | asyanti — vasyâse — preti | âhá — purastâdupayâmâ iti purastāt-upayâmâḥ — gṛihyante.

11. prā́ 'nyā́ni pā́trâṇi yujyánte nā́ 'nyā́ni; yā́ni parâcī́nâni[1] pra-yujyánte 'múm evá taír lokám abhí jayati, párâñ[1] iva hý asaú lokó; yā́ni púnaḥ pra-yujyánta imám evá taír lokám abhí jayati, púnaḥ-punar iva hý ayám lokáḥ. prā́ 'nyā́ni pā́trâṇi yujyánte nā́ 'nyā́ni; yā́ni parâcī́nâni pra-yujyánte tā́ny ánv óshadhayaḥ[1] párâ bhavanti; yā́ni púnaḥ || 1 || pra-yujyánte tā́ny ánv óshadhayaḥ púnar ā́ bhavanti. prā́ 'nyā́ni pā́trâṇi yujyánte nā́ 'nyā́ni; yā́ni parâcī́nâni pra-yujyánte tā́ny ánv âraṇyā́ḥ paçávó 'raṇyam ápa yanti; yā́ni púnaḥ pra-yujyánte tā́ny ánu grâmyā́ḥ paçávo grā́mam upā́-'vayanti[2]. yó vaí gráhâṇâm ni-dā́nam véda nidā́na-vân bhavaty; ā́jyam íty ukthám tád vai

10. [7] unbetont. [8] sthâlîval loke 'pi striyam duhitaram vivâhena (!) varakule parityajanti, pumâṅsam tu vâyavyavad uddharanti samyak poshayanti; dabei ist jâtâm ganz ausgelassen! s. Nir. 3, 4. Ind. Stud. 9, 481.

11. (somapâtrâdipraçaṅsâ). [1] ohne avagraha. [2] als Compositum.

gráhâṇâṃ ni-dā́nam, yád upâ-'ᵕçú çáᵕsati tát || 2 || upâᵕçv-antaryâmáyor, yád uccaís tád ítareshâṃ gráhâṇâm, etád vaí gráhâṇâṃ ni-dā́nam, yá evám véda nidā́na-vân bhavati. yó vaí gráhâṇâm mithunám véda prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate; sthâlī́bhir anyé gráhâ gṛihyánte vâyavỳair anyá, etád vaí gráhâṇâm mithunáṃ, yá evám véda prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyata.

índras tváshṭuḥ sómam abhî-sháhâ[3] 'pibat, sá víshvañ[1] || 3 || vỳ ârchat, sá âtmánn â-rámaṇam nā́ 'vindat, sá etā́n anu-savanám[4] puroḍā́çân[1] apaçyat, tā́n nír avapat, taír vaí sá âtmánn â-rámaṇam akuruta; tásmâd anu-savanám puroḍā́çâ nír upyante, tásmâd anu-savanám puroḍā́çânâm prā́ 'çnîyâd âtmánn evā́ "-rámaṇaṃ kurute naí 'naᵕ sómó 'ti pavate. brahma-vâdíno vadanti: ná 'rcā́ ná yájushâ pañktír âpyaté 'tha kíṃ yajnásya pâñkta-tvám íti, dhânā́ḥ karambháḥ pari-vâpáḥ puroḍā́çaḥ[1] payasỳâ, téna pañktír âpyate, tád yajnásya pâñkta-tvám || 4 || bhavanti yā́ni púnaḥ, çáᵕsati tád, víshvañ, kíṃ, cáturdaça ca || 11 ||

[3] 2, 3, 2, 6. — [4] Ç. 4, 2, 4, 18. Ait. Br. 2, 23. — yujyanté | na — prayujyanta iti pra-yujyanté — upâvàyantîty úpa-avàyanti — gṛihyanté — jâyate — abhîshahety àbhi-sahā́ — anusavanam ity ànu-savanam — puroḍâçā́ḥ | nir iti — na | ṛicâ.

índro vṛitrā́yā́, "yur vaí, yajnéna, suvargā́yé, 'ndro marúdbhir, áditir, antaryâmapâtréṇa, prâṇá upâᵕçupâtréṇé, 'ndro vṛitrám ahan tásya, gráhân vaí, prā́ 'nyā́ni pā́trâṇy, ékâdaça || 11 ||

índro vṛitrā́ya (1, 1), púnar ṛitúnâ "ha (3, 8), mithunám paçávo (6, 4), néshṭaḥ pátnîm (8, 6), upâᵕçvantaryâmáyor (11, 3), dvícatvâriᵕçat || 42 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ||

---

11. [3] s. P. 3, 7. 6, 2. [4] s. P. 6, 10.

1. suvar-gā́ya vā́ etā́ni lokā́ya hûyante yád dâkshiṇā́ni[1]. dvā́bhyâṃ gā́rha-patye juhoti, dvi-pā́d yájamânaḥ, práti-shṭhityâ. ā́gnî-'dhre juhoty, antáriksha[2] evā́ " kramate. sádo 'bhy aí 'ti[3], suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. saurī́bhyâm ṛig-bhyā́ṃ gā́rha-patye juhoty, amúm evaí 'naṃ lokáu sam-ā́rohayati[4]; náya-vatya 'rcā́ "gnî-'dhre juhoti, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-nîtyai. dívaṃ gacha súvaḥ paté 'ti híraṇyam ‖ 1 ‖ hutvó 'd gṛihṇâti, suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. rûpéṇa vo rûpám abhy aí 'mī́[3] 'ty âha, rûpéṇa hỳ âsâu rûpám abhy aí 'ti[3 u. 5] yád dhíraṇyena. tuthó vo viçvá-vedâ vi bhajatv íty âha, tuthó ha sma vaí viçvá-vedâ devā́nâṃ dákshiṇâ ví bhajati, ténai 'vaí 'nâ ví bhajaty. etát te agne[6] rā́dhaḥ ‖ 2 ‖ aí 'ti[7] sóma-cyutam íty âha, sóma-cyutau hỳ asya rā́dha aí 'ti[5]. tán mitrásya pathā́ nayé 'ty âha, çā́ntyâ. ṛitásya pathā́ pré 'ta candrá-dakshiṇâ íty âha, satyáṃ vā́ ṛitáu, satyénai 'vaí 'nâ ṛiténa ví bhajati. yajnásya pathā́ suvitā́[2] náyantîr íty âha, yajnásya hỳ etā́ḥ pathā́ yánti yád dákshiṇâ. brâhmaṇám adyá râdhyâsam ‖ 3 ‖ ṛíshim ârsheyám íty âhai, 'shá vaí brâhmaṇá ṛíshir ârsheyó yáḥ çuçruvā́n, tásmâd evám âha. vi súvaḥ páçya vỳ antárikasham[2] íty âha, suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. yátasva sadasỳair íty âha, mitra-tvā́yâ. 'smád-dâtrâ deva-trā́ gachata mádhu-matîḥ prá dâtā́ram ā́ viçaté 'ty âha, vayám ihá pra-dâtā́raḥ smò 'smā́n amútra[1] mádhu-matîr ā́ viçaté 'ti ‖ 4 ‖ vā́vaí[2] 'tád

---

6, 1-11 (dâkshiṇâdini). 1. dâkshiṇâni. [1] dakshiṇâṃ ditsunâ hotavyáni. [2] ohne avagraha. [3] nicht componirt mit abhi und â. [4] als Compositum. [5] trotz hi in CD unbetont! [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10. [7] râdha eti B (p. 697).

âha. híraṇyaṃ dadâti, jyótir vaí híraṇyaṃ, jyótir evá purástâd dhatte, suvar-gásya lokásyā́ 'nu-khyâtyâ. agnī́-'dhe dadâty, agní-mukhân evá 'rtū́n prîṇâti; brahmáṇe dadâti, prá-sûtyai; hótre dadâty, âtmā́ vā́ eshá yajnásya yád dhótâ, "tmā́nam evá yajnásya dákshiṇâbhiḥ sám ardhayati || 5 || híraṇyaω, rā́dho, râdhyâsam, mádhumatîr ā́ viçaté 'ty, ashṭā́-triωçac ca || 1 ||

1, 4, 48, 1. 2. — K. 28, 4. — Ç. 4, 3, 4, 6-22. — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | âgnī́dhre ity âgni-idhre — antarikshe | eva | eti — abhi | eti | eti[3] — samâróhayatîti sam-âróhayati | nayâvatyeti nayâ-vatyâ | ricâ — abhi | eti | emi[3] — abhi | eti | eti[3 u. 8] — viçvavédâ iti viçva-vedâḥ | vîti — vai | viçvavédâ iti viçva-vedâḥ — dakshiṇâḥ — enâḥ — agne | râdhâḥ | eti | eti — asya | râdhâḥ | eti | eti[3] — çântyai — suvitâ — dakshiṇâḥ — asmaddâtrâ ity asmat-dâtrâḥ — smaḥ | asmân | amutrâ — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai.

2. saṃishṭa-yajū́ωshi juhoti, yajnásya sám-ishṭyai; yád vaí yajnásya krûráṃ yád ví-lishṭaṃ yád aty-éti yán nā́ 'ty-éti yád ati-karóti[1] yán nā́ 'pi karóti[2] tád evá taíḥ prîṇâti. náva juhoti, náva vaí púrushe prâ-'ṇā́ḥ, púrusheṇa yajnáḥ sám-mito, yā́vân[3] evá yajnás tám prîṇâti. shád ṛigmiyâṇi juhoti, shád vā́ ṛitáva, ṛitū́n evá prîṇâti; trī́ṇi yájûωshi || 1 || tráya imé lokā́, imā́n evá lokā́n prîṇâti. yájna yajnáṃ gacha yajná-patiṃ gaché 'ty âha, yajná-patim evaí 'naṃ gamayati; svā́ṃ yóniṃ gaché 'ty âha, svā́m evaí 'naṃ yóniṃ gamayaty; eshá te yajnó yajna-pate sahá-sûktavâkaḥ su-vī́ra íty âha, yájamâna evá vîryàṃ dadhâti. Vâsishṭhó

---

1. [8] betont C prima manu.

2. saṃishṭayajuḥ. [1] so ("ti") ABCDW. [2] nach CD nicht componirt (mit api), trotz Betonung. [3] ohne avagraha.

ha Sâtya-havyó Deva-bhâgám papracha: yát Sṛíñjayân bahu-yâjínó 'yîyajo yajné ‖ 2 ‖ yajnám práty atishṭhipā́s yajná-patā́3v íti, sá ho 'vâca: yajná-patâv íti, satyā́d vaí Sṛíñjayâḥ párâ babhûvur íti ho 'vâca yajné vā́vá yajnáḥ pratishṭhā́pya âsîd yájamânasyā́ 'parâ-bhâvâyé 'ti. dévâ gâtu-vido gâtúṃ vittvā́[4] gâtúm ité 'ty âha, yajná evá yajnám práti shṭhâpayati[5], yájamânasyā́ 'parâ-bhâvâya ‖ 3 ‖ yájû◡shi, yajná, ékacatvâri◡çac ca ‖ 2 ‖

1, 4, 44, 3. — Ç. 4, 4, 4, 1-14. — yat | atikarotîty àti-karoti | yat | na | apîti | karoti — ṛigmiyâṇi | juhoti — yajàmâne | eva — ayī́yajaḥ — atishṭhipâ3ḥ | yajnapatâ3v iti yajna-patâ3u — devâḥ — yajne — sthâpayati.

3. avabhṛitha-yajū́◡shi juhoti, yád evā́ 'rvâcī́nam[1] éka-hâyanâd énaḥ karóti tád evá taír áva yajate. 'pò 'va-bhṛithám ávai 'ty, ap-sú vaí váruṇaḥ, sâ-'kshā́d evá váru-ṇam áva yajate. vártmanâ vā́ anv-ítya yajnā́◡ rákshâ◡si jighâ◡santi, sā́mnâ pra-stotā́ 'nv-ávaiti[2], sā́ma vaí raksho-hā́, rákshasâm ápa-hatyai. trír ni-dhánam úpai 'ti, tráya imé lokā́, ebhyá evá lokébhyo rákshâ◡si ‖ 1 ‖ ápa hanti.

púrushaḥ-purusho ni-dhánam úpai 'ti, púrushaḥ-purusho hí rakshasvī́[1 u. 3], rákshasâm ápa-hatyâ. urú◡ hí rā́jâ váruṇaç cakā́ré 'ty âha, práti-shṭhityai. çatáṃ te râjan bhisháјaḥ[1] sahásram íty âha, bheshajám evā́ 'smai karoty. abhi-shṭhito váruṇasya pā́ça íty âha, varuṇa-pâçám evā́ 'bhí tishṭhati. barhír abhí juhoty, ā́-hutînâm práti-shṭhityâ átho agni-váty evá juhoty[4]. ápa-

2. [4] vitvā́ DW. [5] zu shṭh⁰ s. P. 6, 4.

3. avabhṛithaḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] sar-vesham pratyekam bâdhakaṃ raksho 'sti (!); ebenso schol. zu T. Âr. 5, 9, 4 sarveshv api purusheshu sâdhakâni rakshâṅsy anugachanti (!). [4] agnivân vai darbhastamba iti çruter agniyuktatvam.

-barhishaḥ pra-yâjä́n || 2 || yajati, pra-jä́ vaí barhíḥ, pra-jä́ evá varuṇa-pâçä́n muñcaty. ä́jya-bhâgau yajati, yajnásyai 'vá cákshushî[5] nä́ 'ntár eti. váruṇaṃ yajati, varuṇa-pâçä́d evaí 'nam muñcaty. agnî́-váruṇau yajati, sâ-'kshä́d evaí 'naṃ varuṇa-pâçä́n muñcaty. ápa-barhishâv anû-yâjaú[6] yajati, pra-jä́ vaí barhíḥ, pra-jä́ evá varuṇa-pâçä́n muñcati. catúraḥ pra-yâjä́n yajati[7] dvä́v anû-yâjaú[6], sháṭ sám padyante, sháḍ vä́ ṛitávaḥ || 3 || ṛitúshv evá práti tishṭhaty. áva-bhṛitha ni-cañkuṇé[8] 'ty âha, yatho-'ditám evá váruṇam áva yajate. samudré[1] te hṛídayaṃ ap-sv̀ antár íty âha, samudré hỳ antár váruṇaḥ. sáṃ tvâ viçantv óshadhîr[1] utä́ "pa íty âhâ, 'd-bhír evaí 'nam óshadhî-bhiḥ[6] saṃyáñcaṃ[1] dadhâti. dévîr âpa eshá vo gárbha íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát. paçávo vaí || 4 || sómo, yád bhindûnä́m[9] bhakshá-yet paçu-mä́nt syâd[7] váruṇas tv̀ enaṃ gṛihṇîyâd, yán ná bhaksháyed apaçúḥ syân[7] naí 'naṃ váruṇo gṛihṇî-yâd, upa-spṛíçyam evá paçu-mä́n bhavati[7] naí 'naṃ váruṇo gṛihṇâti. práti-yuto váruṇasya pä́ça íty âha, varuṇa-pâçä́d evá nír mucyaté. 'pratî-"ksham ä́ yanti váruṇasyâ 'ntár-hityâ. édho 'sy edhishîmahî́ 'ty âha, sam-ídhai 'vä́ 'gníṃ namasyánta upä́-"yanti[2]. téjo 'si téjo máyi dhehî́ 'ty âha, téja evä́ "tmán dhatte || 5 ||

rákshâṁsi[10], prayâjä́n, ṛitávo, vaí, namasyánto, dvä́daça ca || 3 ||

1, 4, 45, 1-8. — [1]Âr. 5, 9, 4. — Ç. 4, 4, 5, 1-22. — aveti | eti — anvavaitîty ánu-avaiti — upeti | eti — apáhatyâ ity apá-hatyai — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti | agni-vatîty ágni-vati — prajâ iti pra-jâḥ | vai — varuṇapâçâd

3. [5] s. P. 1, 12. [6] s. P. 3, 7. [7] unbetont. [8] °cuṇk° C prima manu vor iti. [9] so (bhind°) ACDW, vind° Pet. W. (unter bindu). B (p. 718), doch im schol. somasya paçuprâptisâdhanatvât paçutvam bhidyata iti vindavo jalakaṇâḥ; s. Pet. W. unter bhindu. [10] lokébhyo rákshâṁsi W.

iti varuṇa-pâçât | muñcati — cakshúshî iti — agnîvarúṇâv ity agnî-varúṇau — anûyâjâv ity ánu-yâjau — prajâ iti pra-jâḥ | vai — yajati | dvau — yathoditam iti yathâ-uditam — antaḥ | iti — âpàḥ | iti — osbádhîbhir ity osbádhi-bhiḥ — bhindûnâm — syât — tu | enam — syât | na — bhavati | na — apràtîksham ity apràti-îksham — antarhityâ ity antaḥ-hityai — upâyantîty úpa-âyànti.

4. sphyéna védim úd dhanti rathâ-'kshéṇa ví mimîte yū́pam minoti, tri-vṛ́tam evá vájraṁ sam-bhṛ́tya bhrā́tṛivyâya prá harati, stṛ́tyai. yád antar-vedí minuyā́d deva-lokám abhí jayed, yád bahir-vedí manushya-lokáṃ, vedy-antásya saṃ-dhaú minoty ubháyor lokáyor abhí-jityâ. úpara-sammitâm minuyât[1] pitṛiloká-kâmasya raçaná-sammitâm manushyaloká-kâmasya cashā́la-sammitâm indriyá-kâmasya sárvânt samā́n pratishṭhā́-kâmasya; yé tráyo madhyamā́s tā́nt samā́n paçú-kâmasyai, 'tā́n vaí || 1 || ánu paçáva úpa tishṭhante, paçu-mā́n evá bhavati. vy-átishajed[2] ítarân, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhir vy-átishajati[2]. yáṃ kâmáyeta: pra-mā́yukaḥ syâd íti garta-mítaṃ[3] tásya minuyâd, uttarâ-'rdhỳaṃ várshishṭham átha hrásîyâṁsam[4] eshā́ vaí garta-míd, yásyai 'vám minóti tâják prá mîyate; dakshiṇâ-'rdhỳaṃ várshishṭham minuyât suvargá-kâmasyā́ 'tha hrásîyâṁsam, â-krámaṇam[5] evá tát sétuṃ yájamânaḥ kurute suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai || 2 || yád ékasmin yū́pe dvé[6] raçané[7] pari-vyáyati tásmâd éko dvé[6] jâyé[7] vindate, yán naí 'kâṁ

---

4. yûpaikâdaçinî. [1] unbetont. [2] als Compositum. [3] garta-çabdena dakshiṇadeçanimnatvaṃ (!) çmaçânaṃ (!) vivakshitaṃ, gartavan mîyante yûpâ asyâm ekâdaçinyâm iti gartamit. [4] agnishṭhanâmako yo madhyamo yûpaḥ, tasmâd uttarârdhe sthitaṃ yûpapañcakaṃ varshishṭham atyunnataṃ, dakshiṇârdhe sthitam pañcakaṃ hrasîyâṅsaṃ hrasvam. [5] âkramyata àruhyate svargo 'nena setunety âkramaṇaḥ (!). [6] s. P. 4, 49. [7] s. P. 4, 50.

raçanā́m dváyor yū́payoḥ pari-vyáyati tásmân naí 'kâ dvaú pátî[8] vindate. yáṃ kâmáyeta: strỳ asya jâyeté 'ty upâ-'nté tásya vy-átishajet[2], strỳ evā́ 'sya jâyate; yáṃ kâmáyeta: púmân asya jâyeté 'ty â-'ntáṃ tásya prá veshṭayet, púmân evā́ 'sya || 3 || jâyaté. 'surâ vaí devā́n dakshiṇatá[9] úpâ 'nayan, tā́n devā́ upa-çayénai 'vā́ 'pâ 'nudanta, tád upa-çayásyo 'paçaya-tváṃ; yád dakshiṇatá upa-çayá upa-çáye bhrā́tṛivyâ-'panuttyai[10]. sárve vā́ anyé yū́pâḥ paçu-mántó 'tho 'pa-çayá evā́ 'paçús, tásya yája-mânaḥ paçúr, yán ná nir-diçéd ā́rtim[9] ā́ 'rched[11] yája-mâno; 'saú te paçúr íti nír diçed yáṃ dvishyā́d, yám evá || 5 || dvéshṭi tám asmai paçúṃ nír diçati. yádi ná dvishyā́d âkhús[9] te paçúr íti brûyân, ná grâmyā́n paçū́n hinásti nā́ ''raṇyā́n. prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, sò 'nnā́-'dyena vỳ ârdhyata, sá etā́m ekâdaçínîm[9] apaç-yat, táyâ vaí sò 'nnā́-'dyam ávâ 'runddha[12]; yád dáça yū́pâ bhávanti dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ ánnaṃ vi-rā́ḍ vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva runddhe[13] || 5 || yá ekâdaçá[9] stána evā́ 'syai sá duhá evaí 'nâṃ téna. vájro vā́ eshā́ sám mîyate yád ekâdaçínî[9], sé ''çvarā́ purástât[9] praty-áñcaṃ[9] yajnáṃ sám-marditor; yát pâtnî-vatám minóti yaj-násya práty út-tabdhyai[14] saya-tvā́ya[15] || 6 || vaí, sámashṭyai, púmân evā́ 'sya, yám evá, runddhe[13], triṃçác ca || 4 ||

K. 29, 8. — Ç. 3, 7, 1, 22. 2, 1-8. — hanti — mimîte — abhijityâ ity abhi-jityai — raçanāsámmitâm iti raçana-sam-mitâm — vyatishajed iti vi-atishajet — vyatishajatîti vi-atishajati — dve iti | raçane iti — dve iti | jâye iti —

4. [8] s. P. 4, 35. [9] ohne avagraha. [10] nuty⁰ ABCDW. [11] so (â 'rch⁰) ABW, s. P. 10, 9. [12] ⁰ruṃdha ACDW, rundhata B (p. 724). [13] ruṃdhe ABCDW. [14] als zwei Wörter! [15] sayoni-tvâya C prima manu vor wie nach iti; sayo bandhaḥ, shiñ bandhane, sa-yatvâya dṛiḍhatvâya.

patî iti — strî | asya — upânta ity úpa-ante — vyatishajed iti vi-atishajet | strî | eva — ântam ity â-antam — asúrâḥ — anayan — upaçaya ity úpa-çayaḥ | upaçaya ity úpa-çayè — ârtim | eti | richet — âkhuḥ | te — yûpâḥ — ekâdaçaḥ — duhe — sâ | îçvarâ — pratîti | uttábdhyâ ity ut-stabdhyai | sayatvâyeti saya-tvâyà.

5. prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, sá riricânò 'manyata, sá etā́m ekâdaçínîm[1] apaçyat, táyâ vaí sá ā́yur indriyám vîrỳam âtmánn adhatta; pra-jā́ iva khálu vā́ eshá sṛijate yó yájate, sá etárhi riricâná iva, yád eshaí 'kâdaçinî bhávaty ā́yur evá táye 'ndriyám vîrỳam yájamâna âtmán dhatte. praí 'vā́ ''gneyéna vâpayati, mithunáu sârasvatyā́[1] karoti, rétaḥ ‖ 1 ‖ saúmyena dadhâti, prá janayati paushṇéna; bârhaspatyó[1] bhavati, bráhma vaí devā́nâm bṛihaspátir, bráhmaṇai 'vā́ 'smai pra-jā́ḥ prá janayati; vaiçva-devó bhavati, vaiçva-devỳo vaí pra-jā́ḥ, pra-jā́ evā́ 'smai prá janayatî; 'ndriyám evaí ''ndréṇā́ 'va runddhe[2 u. 3] víçam mârutenaú 'jo bálam aindrâ-'gnéna, pra-savā́ya sâvitró, nirvaruṇa-tvā́ya vâruṇó. madhyatá[1] aindrám ā́ labhate madhyatá evé 'ndriyám yájamâne dadhâti ‖ 2 ‖ purástâd[1] aindrásya vaiçva-devám ā́ labhate, vaiçva-devám vā́ ánnam, ánnam evá purástâd dhatte, tásmât purástâd ánnam adyata; aindrám â-lábhya mârutám ā́ labhate, víḍ vaí marúto, víçam evā́ 'smâ ánu badhnâti. yádi kâmáyeta: yó 'va-gataḥ[4] só 'pa rudhyatâm[5] yó 'pa-ruddhaḥ só 'va gachatv íty aindrásya loké vâruṇám ā́ labheta[3] vâruṇásya loká aindrám ‖ 3 ‖ yá evā́ 'va-gataḥ só 'pa rudhyate, yó 'pa-ruddhaḥ só 'va gachati. yádi kâmáyeta:

5. paçvekâdaçini. [1] ohne avagraha. [2] ruṃdhe ABCDW. [3] unbetont. [4] prâptaiçvaryaḥ, [5] aiçvaryâd bhraçyatâm.

pra-jā́ muhyeyur íti paçū́n vy-átishajet[6], pra-jā́ evá mohayati. yád abhi-vâhatò 'pā́ṃ vâruṇám â-lábheta pra-jā́ váruṇo gṛihṇîyâd, dakshiṇatá[1] udáñcam[1] ā́ labhate 'pa-vâhatò 'pā́m, pra-jā́nâm ávaruṇa-grâhâya || 4 || réto, yájamâne dadhâti, loká aindrá̃, saptátriṃçac ca || 5 ||

K. 29, 9. — Ç. 3, 9, 1, 5-25. — adyate — labheta — loke | aindram — prajâ iti pra-jâḥ — vyatishajed iti vi-atishajet — prajâ iti pra-jâḥ.

6. índraḥ pátniyâ Mánum ayâjayat, tā́m páryagni-kṛitâm úd asṛijat, táyâ Mánur ârdhnod; yát páryagni-kṛitam pâtnî-vatám ut-sṛijáti yā́m evá Mánur ṛíddhim ā́rdhnot tā́m evá yájamâna ṛidhnoti. yajnásya vā́ ápratishṭhitâd[1] yajnáḥ párâ bhavati, yajnám parâ-bhávantaṃ yájamânó 'nu párâ bhavati; yád ā́jyena pâtnî-vatá̃ saṃsthâpáyati yajnásya práti-shṭhityai, yajnám prati-tíshṭhantaṃ yájamânó 'nu práti tishṭhati. 'shṭáṃ vapáyâ || 1 || bhávaty ánishṭaṃ vaçáyā́ 'tha pâtnî-vaténa prá carati, tîrthá[2] evá prá caraty, átho etárhy evā́ 'sya yā́mas[3]. tvâshṭró bhavati, tváshṭâ vaí rétasaḥ siktásya rûpā́ṇi ví karoti, tám evá vṛíshâṇam pátnîshv ápi sṛijati, sò 'smai rûpā́ṇi ví karoti || 2 || vapáyâ, sháṭtriṃçac ca || 6 ||

K. 30, 1. — (Ç. 1, 1, 4, 16.) — anú | pareti | bhavati — anú | pratîti | tishṭhati — bhavàti | anishṭam — tîrthe | eva — atho iti.

7. ghnánti vā́ etát sómaṃ yád abhi-shuṇvánti; yát

5. [6] als Compositum.

6. pâtnivatapaçuḥ. [1] asaṃsthâpanât. [2] tîrtham ucitaṃ sthânam. [3] etasmin kâle anûbandhyâkhyasya (!) paçoḥ yâmaḥ uparamaḥ samâptir bhavati, tasya câ 'ntimapaçutvât tatsamâpteḥ prâg eva pâtnîvatapracâro yuktaḥ.

7. saumyacarughṛitayâgânûbandhyâḥ.

saumyó bhávati yáthâ mṛitā̆yâ 'nu-stáraṇîṃ[1] ghnánti
tâdṛíg[2] evá tád. yád uttarâ-'rdhé vâ mádhye vâ juhu=
yā̆d devátâbhyaḥ[2] sa-mádaṃ dadhyâd, dakshiṇâ-'rdhé
juhoty eshā̆ vaí pitṛiṇā̆ṃ dík svā̆yâm evá diçí pitṛī̆n nir=
-ávadayata[3]. udgâtṛí-bhyo haranti, sâma-devatỳo vaí
saumyó, yád evá sā̆mnaç chambaṭ-kurvánti tásyai 'vá
sá[4] çā̆ntir. áva ‖ 1 ‖ îkshante, pavítraṃ vaí saumyá,
âtmā̆nam evá pā̆vayante. yá âtmā̆naṃ ná pari-páçyed
itā̆-'suḥ syâd; abhi-dadíṃ[5] kṛitvā̆ 've ''ksheta, tásmin hỳ
âtmā̆nam pari-páçyaty átho âtmā̆nam evá pā̆vayate. yó
gatá-manâḥ syā̆t só 've ''ksheta yán me mánaḥ
párâ-gataṃ yád vâ me áparâ-gatam[6] | rā̆jnâ só=
mena tád vayám asmā̆su dhârayâmasī̆ 'ti, mána evā̆
''tmán dâdhâra ‖ 2 ‖ ná gatá-manâ bhavaty. ápa vaí
tṛitîya-savané yajnáḥ krâmatî ''jânā̆d áñjânam abhỳ,
âgnâ-vaishṇavyá 'rcā̆ ghṛitásya yajaty, agníḥ sárvâ de=
vátâ[2] víshṇur yajnó devátâç cai 'vá yajnáṃ ca dâ=
dhâro. 'pâ-'ṃçú yajati, mithuna-tvā̆ya. brahma-vâ=
díno vadanti: mitró yajnásya sv̀-ishṭaṃ yuvate[7] váruṇo
dúr-ishṭaṃ kv̀a tárhi yajnáḥ kv̀a yájamâno bhavatī̆ 'ti;
yán maitrâ-varuṇī̆ṃ vaçā̆m â-lábhate mitréṇai 'vá ‖ 3 ‖
yajnásya sv̀-ishṭaṃ çamayati[7] váruṇena dúr-ishṭaṃ, nā̆
''rtim[2] ā̆ 'rchati[8] yájamâno. yáthâ vaí lā̆ṅgaleno 'rvárâm
pra-bhindánty evám ṛik-sâmé[9] yajnám prá bhintto[10], yán
maitrâ-varuṇîṃ vaçā̆m â-lábhate yajnā̆yai 'vá prá-bhin=

---

7. [1] s. P. 6, 8; mṛitaṃ dîkshitam anu stîryate hanyata ity anustaraṇî kâcid gauḥ, dîkshitaçavasyâ 'vayaveshu hṛidayahastâdishu goçavasya hṛidayâdyavayavân saṃsthâpya taṃ dîkshitaṃ dahet. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] caruḥ. [5] °dadhim D prima manu vor und nach iti; abhito dîyate prakshipyate âjyam asmiṅç carâv ity abhidadiḥ. [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 12. [7] unbetont. [8] so (â 'rch°) ABW, s. P. 10, 9. [9] s. P. 4, 11. [10] bhiṃto (°aḥ) ABCDW.

nâya matŷam[11] anv-ávàsyati[3], çā̃ntyai. yâtá-yàmâni vā̃ etásya chándâṁsi yá îjânáç chándasâm eshá ráso yád vaçā̃, yán maitrà-varuṇī̃m vaçā̃m â-lábhate chándâṁsy evá púnar ā̃ prîṇâty áyâtayâma-tvâyā̃ 'tho chándaḥ-sv evá rásaṃ dadhâti || 4 || áva, dâdhâra, mitréṇai 'vá, priṇâti, ahát ca || 7 ||

K. 29, 4. — abhishuṇvantîty ábhi-suṇvanti — anustarâṇîm ity ànu-staràṇîm — samadam iti sa-madàm — niravàdayata iti niḥ-avàdayate — eva | saḥ — pavayante — itâsur itîta-asuḥ — îksheta — atho iti — îksheta | yat — dâdhâra — gatamànâ iti gata-manâḥ — îjânât — abhîti | âgnâvaishṇavyety āgnâ-vaishṇavyâ | ṛicâ — sarvā̃ḥ | devatā̃ḥ — svishṭam iti su-ishṭam | yuvate — çamayati — eti | ṛichati — urvarā̃m — ṛiksâme ity ṛik-sâme — anvavā̃syantîty ànu-avā̃syanti — atho iti.

8. devā̃ vā̃ indriyáṃ vîrŷaṃ vŷ abhajanta, táto yád aty-áçishyata tád ati-gràhŷâ abhavan, tád ati-grâhŷâṇâm atigrâhya-tváṃ; yád ati-grâhŷâ grihyánta indriyám evá tád vîrŷaṃ yájamâna âtmán dhatte, téja âgneyéne 'ndriyám aindréṇa brahma-varcasáṁ sauryéṇo. 'pa-stámbhanaṃ vā̃ etád yajnásya yád ati-grâhŷâç cakré[1] prishṭhā̃ni, yát príshṭhye ná[2] grihṇîyā̃t prā̃ñcaṃ[3] yajnám prishṭhā̃ni sáṁ çriṇîyur; yád ukthŷe[4] || 1 || grihṇîyā̃t pratyáñcaṃ[5] yajnám ati-grâhŷâḥ sáṁ çriṇîyur; viçva-jíti[6] sárva-prishṭhe grahîtavŷâ yajnásya savîrya-tvā̃ya. prajā̃-

7. [11] matyaṃ çaktyâdhânasàdhanaṃ gomayâdi dravyam (!), madabhimatam phalam arhatîti (!) matyam; matyaprakshepavat phalajananaçaktir bhavati.

8. atigrâhyâḥ. [1] s. P. 4, 28. [2] so ADW; príshthyena C, prishṭhena B (p. 738), aber schol.: prishṭhyashaḍahe atigràhyarûpottambhanâbhâve tâni prishṭhâni taṃ yajnaratham puraḥ pâtayitvâ saṃçriṇîyuḥ vinâçayeyuḥ. [3] ohne avagraha. [4] uttambhanam antareṇai 'va purata-unnatasadriçaḥ ukthyaḥ; prishṭhyashaḍahe 'py ukthyasadbhâvâd etam pratishedhaṃ vârayitum pûrvavâkyenai 'te vihitâḥ. [5] tadvad viçvajidyâgasyâ 'pi ukthyasaṃsthasya çâkhântare sadbhâvât tatrâ 'pi nishedhaṃ vârayituṃ vidhatte.

-patir devébhyo yajnā̃n vy-ā̃diçat[6], sá priyā̃s tanū̃r ápa nỳ adhatta, tád ati-grâhỳâ abhavan, ví-tanus tásya yajná íty âhur yásyâ 'ti-grâhỳâ ná gṛihyánta íty. ' ápy agni-shṭomé grahîtavỳâ yajnásya satanu-tvā̃ya. devátâ[3] vaí sárvâḥ sadṛíçîr[3] âsan, tā̃ ná vy-âvṛítam[7] agachan, té devā̃ḥ ‖ 2 ‖ etá etā̃n gráhân apaçyan, tā̃n agṛihṇatâ, ''gneyám agnir aindrám índraḥ sauryáṃ sū̃ryas, táto vaí tè 'nyā̃=bhir devátâbhir vy-âvṛítam agachan; yásyai 'váṃ vidúsha eté gráhâ gṛihyánte vy-âvṛítam evá pâpmánâ bhrā̃tṛi=vyeṇa gachatî. 'mé lokā̃ jyótishmantaḥ[3] samā̃vad-vîryâḥ kârỳâ íty âhur, âgneyénâ 'smíṅ loké[8] jyótir dhatta[9] aindréṇâ 'ntáriksha[3], indra-vâyū̃[10] hí sa-yújau, sauryéṇâ 'múshmiṅ loké[8] ‖ 3 ‖ jyótir dhatte, jyótishmanto 'smâ imé lokā̃ bhavanti samā̃vad-vîryân enân kuruta. etā̃n vaí gráhân Bambā̃-Viçvávayasâv[11] avittâṃ, tā̃bhyâm imé lokā̃ḥ párâñcaç[3] câ 'rvā̃ñcaç[3] ca prā̃ 'bhur; yásyai 'váṃ vidúsha eté gráhâ gṛihyánte prā̃ 'smâ imé lokā̃ḥ párâñcaç câ 'rvā̃ñcaç ca bhânti ‖ 4 ‖ ukthyè, devā̃, amúshmiṅ loká, ékân ná catvâriṃçác ca ‖ 8 ‖

(3, 3, 1, 1.2. 5, 10, 1). — K. 29, 7. — (Ç. 4, 5, 4, 2-14). — atigrâhyā̃ ity àti-grâhyā̃ḥ | gṛihyantè — dhatte — cakre iti — pṛishṭhyè | na[2] — grahîtavyā̃ḥ — vyâdiçad iti vi-âdiçat — apà | nîti | adhatta — atigrâhyā̃ ity àti-grâhyā̃ḥ | na | gṛihyantè — grahîtavyẫḥ — devatā̃ḥ — sadṛiçī̃ḥ — tâḥ — ete | etân — grahā̃ḥ — dhatte — indravâyû itī̃ndra-vâyû — lokâḥ — kurute — bambâviçvavàyasâv iti bambâ-viçva=vàyasau — abhuḥ — grahā̃ḥ.

9. devā̃ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata;

---

8. [6] als Compositum. [7] bhrâtṛivyâd aiçvaryâdhikyam. [8] °nl° AW. [9] unbetont. [10] s. P. 4, 5. [11] Bambâç ca Viçvavayâç ca devâḥ (Plur.! B p. 735); lambâ° im gaṇa vanaspati zu Pâṇ. 6, 2, 140.

9. adâbhyaḥ.

té devā́ ádâbhye chándâṁsi sávanâni sám asthâpayan, táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ; yásyai 'vám vidúshó 'dâbhyo grihyáte bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́trivyo bhavati. yád vaí devā́ ásurân ádâbhyenā́ 'dabhnuvan tád ádâbhyasyâ 'dâbhya-tvám; yá evám véda dabhnóty evá bhrā́trivyam naí 'nam bhrā́trivyo dabhnoti ‖ 1 ‖ eshā́ vaí prajā́-pater ati-mokshíṇî nā́ma tanū́r yád ádâbhya, úpa-naddhasya[1] grihṇâty áti-muktyâ; áti pâpmā́nam bhrā́trivyam mucyate yá evám véda. ghnánti vā́ etát sómam yád abhi-shuṇvánti, sóme hanyámâne yajnó hanyate[2] yajné yájamâno; brahma-vâdíno vadanti: kím tád yajné yájamânah kurute yéna jī́vant suvar-gám lokám étī́ 'ti, jī́va-grahó vā́ eshá yád ádâbhyó, 'nabhi-shutasya grihṇâti, jī́vantam evaí 'naṁ suvar-gám lokám gamayati. ví vā́ etád yajnám chindanti yád ádâbhye saṁ-sthâpáyanty, aṁçū́n ápi srijati yajnásya sám-tatyai ‖ 2 ‖ dabhnoty, ánabhishutasya grihṇâty, ékân ná viṁçatíç ca ‖ 9 ‖

(3,3,3, 1 - 4,1). — K. 30,7. — (Ç. 11, 5, 9, 1-12). — asúrâh | yasyá — atimuktyâ ity ati-muktyai — hanyate.

10. devā́ vaí pra-bā́hug[1] grábân agrihṇata, sá etám prajā́-patir aṁçúm apaçyat, tám agrihṇîta, téna vaí sá ârdhnod; yásyai 'vám vidúsho 'ṁçúr grihyáta ridhnóty evá. sakríd-abhishutasya grihṇâti, sakríd[2] dhí sá ténā́ ''rdhnon. mánasâ grihṇâti, mána iva hí prajā́-patih, prajā́-pater ā́ptyâ. aúdumbareṇa[3] grihṇâty, ū́rg vā́ udumbára[3],

---

9. [1] upanaddhasya vastreṇa baddhasya somasya, bandhanâd atimuktyartham; çakaṭâd avaropito vastrabaddha(ḥ) soma(ḥ) adhishavaṇaphalakayor upary avatishṭhate, tasya ca somasya bandham upâṅçugrahakâle visrasya indrâya tvâ vritraghna ity-âdibhir mantraiḥ somam mimîte, tasmâd visraṅsanât prâg eva adâbhyo grahîtavyaḥ. [2] unbetont.

10. aṅçugrahaḥ. [1] prabâhuk tulyasvabhâvân. [3] ohne avagraha.

ū́rjam evā́ 'va runddhe[3]; cátuḥ-srakti bhavati, dikshú ‖ 1 ‖ evá práti tishṭhati. yó vā́ aṃçór â-yátanaṃ védâ ''yá-tana-vân bhavati; vâma-devyám íti sā́ma tád vā́ asyâ ''-yátanam mánasâ gā́yamâno gṛihṇâty, â-yátanavân evá bhavati. yád adhvaryúr aṃçúṃ gṛihṇán nā́ 'rdháyed ubhā́bhyâṃ ná 'rdhyetâ 'dhvaryáve ca yájamânâya ca, yád ardháyed ubhā́bhyâm ṛidhyetā́, 'navâ-'naṃ gṛihṇâti saí 'vā́ 'syá 'rddhir. híraṇyam abhí vỳ anity[4], amṛítaṃ vaí híraṇyam ā́yuḥ prâ-'ṇá ā́yushai 'vā́ 'mṛítam abhí dhi-noti; çatá-mânam[5] bhavati, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhati ‖ 2 ‖ dikshv, âniti, viṃ-çatíç ca ‖ 10 ‖

(3, 3, 3, 1 - 4, 2). — K. 29, 6. — gṛihyatè — âptyai — catúḥsraktîti catúḥ-srakti — na | ardhayèt — na | ṛidhyeta — anávânam ity anáva-anam — sâ | eva | asya | ṛiddhiḥ — abhi | vîti | aniti — çatâyur iti çata-âyuḥ | çatendriya iti çata-indriyaḥ.

11. prajā́-patir devébhyo yajnā́n vy-ā́diçat[1]; sá riri-cânò 'manyata, sá yajnā́nâṃ shoḍaça-dhé 'ndriyáṃ vîrỳam âtmā́nam abhí sám akkhidat[2], tát **shoḍaçỳ**[3] abhavan, ná vaí shoḍaçī́[3] nā́ma yajnò 'sti[4], yád vā́vá[3] shoḍaçáṃ[3] stotráṃ shoḍaçáṃ çastráṃ téna shoḍaçī́; tát shoḍaçínaḥ shoḍaçi-tváṃ; yát shoḍaçī́ gṛihyáta indriyám evá tád vîrỳaṃ

---

10. [3] ruṃdhe ABCDW. [4] kathaṃcid uchvâsaç ced taddoshanivâ-raṇáya (; die in B p. 739 dem Herausgeber dunkel gebliebene sûtra-Stelle ist ganz richtig, nur anders abzutheilen, nämlich: yadi vyavâned â naḥ prâṇa etu ...). [5] çatanishkaparimitaṃ çatamânaparimitaṃ (!) vâ.

11. shoḍaçigrahaḥ. [1] als Compositum. [2] so (akkh°) AB; akhkh° CDW, s. Whitney zu P. 14, 8 p. 294; askhid° Pet. W. irrig (s. Anm.[1] zu II, 1, 5, 1). [3] ohne avagraha. [4] **tac** ca sâmarthyaṃ **shoḍaçî** (!)-nâmakaḥ kratur **abhavat**, sa ca somayâgavyatirikto **yajnaḥ** kaççin nûtano **na** B (p. 739. 740). Diese Stelle ist wohl polemisch gegen Jene gerichtet, die den shoḍaçin als vierte saṃsthâ einführten, vgl. Ind. Stud. 9, 120. 10, 352; so fafst sie wenigstens auch der schol. zu Pañc. 9, 3, 1. In 7, 4, 3, 5. 7, 3. 10, 1 erscheint indessen der shoḍaçin doch als besondere saṃsthâ anerkannt!

yájamâna âtmán dhatte. devébhyo vaí suvar-gó lokáḥ || 1 || ná prā́ 'bhavat, tá etáω shoḍaçínam apaçyan, táṃ agrih-ṇata, táto vaí tébhyaḥ suvar-gó lokáḥ prā́ 'bhavad; yát shoḍaçī́ grihyáte suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityâ. índro vaí devā́nâm ânu-jâvará[5] âsît, sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etáω shoḍaçínam prā́ 'yachat, tám agrihṇîta, táto vaí só 'graṃ devátânâm páry aid; yásyai 'váṃ vidúshaḥ sho-ḍaçī́ grihyáte || 2 || ágram evá samânā́nâm[3] páry eti. prâtaḥ-savané grihṇâti, vájro vaí shoḍaçī́, vájraḥ prâtaḥ--savanáω, svā́d evaí 'naṃ yóner nír grihṇâti. sávane--savane[6] 'bhí grihṇâti, sávanât-savanâd evaí 'nam prá jan-ayati. tritîya-savané paçú-kâmasya grihṇîyâd, vájro vaí shoḍaçī́ paçávas tritī́ya-savanáṃ, vájreṇai 'vā́ 'smai tri-tī́ya-savanā́t paçū́n áva runddhe. nó 'kthỳe grihṇîyât, pra-jā́ vaí paçáva ukthā́ni, yád ukthỳe || 3 || grihṇīyā́t pra-jā́m paçū́n asya nír dahed[8]. ati-râtré paçú-kâmasya grihṇîyâd, vájro vaí shoḍaçī́, vájreṇai 'vā́ 'smai paçū́n ava--rúdhya rā́triyo 'párishṭâc[9] chamayaty. ápy agni-shṭomé râjanỳasya grihṇîyâd, vyâvrít-kâmo hí râjanỳo yájate. sâ-'hná evā́ 'smai vájraṃ grihṇâti[9], sá enaṃ vájro bhū́tyâ inddhe[7 u. 10] nír vâ dahaty, eka-viωçáω stotrám bhavati práti-shṭhityai; hári-vac[11] chasyata, índrasya priyáṃ dhā́ma || 4 || úpâ "pnoti. káṇîyâωsi vaí devéshu chándâωsy ā́san jyā́yâωsy[12] ásureshu, té devā́ḥ káṇîyasâ chándasâ jyā́yaç chándo 'bhí vỳ açaωsan, táto vaí té 'surâṇâṃ lokám

---

11. [5] anujebhyo nikṛishṭebhyo 'varo (!) 'tyantanikṛishṭaḥ. [6] s. P. 6, 10. [7] °ṃdhe ABCDW. [8] ukthyakratugatânâṃ çastrâṇâm prajâpaçurûpatvâd vajrarûpeṇa shoḍaçinâ dâhaḥ syât; çâkhântare vidhânâd iha nishedhâc ca vikalpaḥ sûtre darçitaḥ. [9] ahnâ saha vartata iti sâhnaḥ, ekadivasanishpâdyaḥ somayâgaḥ sâhnaḥ, tasmin yajamânârtham adhvaryuḥ shoḍaçirûpaṃ vajraṃ grihṇâti. [10] unbetont; aiçvaryârtham prakâçayati. [11] indram id dharî vahata ity-âdyṛikshu hariçabdo bahulam upalabhyate. [12] °njy° AW.

avṛiñjata[13]; yát káníyasâ chándasâ jyā́yaç chándo 'bhí vi-çáᴗsati[14] bhrā́tṛivyasyai 'vá tál lokám̩ vṛiñkte. sháḍ aksharâṇy áti recayanti[15], sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitū́n evá prîṇâti; catvā́ri pū́rvâṇy áva kalpayanti ‖ 5 ‖ cátush-pada evá paçū́n áva runddhe[7] dvé[16] út-tare[16] dvi-páda evā́ 'va runddhe[7]; 'nu-shṭúbham abhí sám pâdayanti, vā́g vā́ anu-shṭúp, tásmât prâ-'ṇā́nâm̩ vā́g ut-tamā́. samayâ-vishité sū́rye[17] shoḍaçína stotrám upā́-''karoty[1], etásmin vaí loká índro vṛitrám ahant, sâ-'kshā́d evá vájram bhrā́tṛivyâya prá haraty. aruṇa-piçam̩gó 'çvo dákshiṇai, 'tád vaí vájrasya rûpáᴗ, sám-ṛiddhyai[18] ‖ 6 ‖ lokó, vidúshaḥ shoḍaçī́ gṛihyáte, yád ukthyè, dhā́ma, kalpayanti, saptácatvâriᴗçac ca ‖ 11 ‖

(Ç. 4, 5, 3, 1-8). — (Pañc. 12, 13, 1-33). — vyâdiça̱d iti vi-âdiçat — sho̱ḍa̱ça̱dheti shoḍaça-dhâ — a̱bhi | sam iti | a̱khkhi̱da̱t[2] — sho̱ḍa̱çî — gṛi̱hyatè — te | e̱tam — a̱bhijitya̱ ity abhi-ji̱tyai̱ — â̱nu̱jâ̱va̱ra ity ā́nu-jâ̱va̱raḥ — savànesavana̱ iti̱ savàne-sa̱va̱ne̱ — pra̱jeti pra-jà | vai — râtriyâ | u̱parishṭât — sâ̱hna iti sa-a̱hne — bhûtyai | i̱m̩dhe̱ — ça̱sya̱te̱ — âsàn — a̱bhi | vîti | a̱ça̱ᴗsa̱n — abhîti | vi̱çaᴗsa̱tîti vi-çaᴗsàti — dve iti | uttàre̱ ity ut-ta̱re̱ — a̱bhi | sam iti | pâ̱da̱ya̱nti̱ — sho̱ḍa̱çinàḥ — u̱pâkàro̱tîty úpa-âkàroti — lo̱ke — dakshiṇâ.

suvargā́ya yád dâkshiṇā́ni, samishṭayajū́ᴗshy, avabhṛithayajū́ᴗshi, sphyéna védim[19], prajā́patir[20], índro[21], ghnánti, devā́ vā́ indriyám̩, devā́ vā́ ádâbhye, devā́ vaí prabā́huk, prajā́patiḥ[22] sá riricānáḥ shoḍaçadhaí[23], 'kâdaça ‖ 11 ‖

suvargā́ya (1, 1), yajati prajā́ḥ (3, 3), saumyéna (5, 2), gṛihṇīyā́t pratyáñcam̩ (8, 2), gṛihṇīyā́t prajā́m paçū́n (11, 4), tríçatvariᴗçat ‖ 43 ‖

iti taittirîyasam̩hitâyâm̩ shashṭhakâṇḍe
shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

11. [13] vgl. Ind. Stud. 8, 75. 114. 129; tac ca çastram̩ dvividham̩ vihṛitam avihṛitam ca, nânâchandasâm ṛicâm̩ sammelanena nishpâditam̩ vihṛitam̩, tathâ-'vasthitam avihṛitam; ... tatra devâ gâyatrîchandasâ pañktichando 'bhito vihṛitya çastram apaṭhan, vihâra Âçvalayanena sûtre (6, 3, 2 ff.) darçitaḥ .., tena vihṛitena çastreṇa bhrâtṛivyasthânam̩ vinâçayati. [14] nicht componirt mit abhi. [15] çâkhântaram abhipretya viharaṇam̩ darçayati (s. Âçval. 6, 3, 12. 13.) [16] s. P. 4, 49. 50. [17] ardhâstamayakâle. [18] °ṛidhy° ABCDW. [19] vedim fehlt D. [20] prajā́patir ekâdaçínîm D. [21] índraḥ pátnîyâ DW. [22] prajā́patir devébhyaḥ D. [23] sá sho° W.

1. pra-jánanaṃ[1] jyótir agnír devátânâṃ[2] jyótir vi-rā́ṭ chándasâṃ jyótir, vi-rā́ḍ vâcò[3] 'gnaú sáṃ tishṭhate, vi-rā́jam abhí sám padyate[4], tásmât táj jyótir ucyate. dvaú stómau prâtaḥ-savanáṃ vahato yáthâ prâ-'ṇáç câ 'pâ-'náç ca, dvaú mā́dhyaṃdinaᴗ[2] sávanaṃ yáthâ cákshuç ca çrótraṃ ca, dvaú tṛitî́ya-savanáṃ yáthâ vā́k ca prati-shṭhā́ ca. púrusha-sammito vā́ eshá yajnó 'sthûriḥ[5] || 1 || yáṃ kā́maṃ kâmáyate tám eténâ 'bhý açnute, sárvaᴗ hy ásthûriṇâ[6] 'bhy-açnutè. 'gni-shṭoména vaí prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, tā́ agni-shṭoménai 'vá páry agṛihṇât, tā́sâm pári-gṛihîtânâm açvataró[2] 'ty apravata[7]; tásyâ 'nu-hā́ya[8] réta ā́ 'datta, tád gardabhé nỳ amârṭ, tásmâd gardabhó dvi-rétâ; átho âhur: váḍabâyâṃ nỳ amârḍ íti, tásmâd váḍabâ dvi-rétâ; átho âhur: óshadhîshu[2] || 2 || nỳ amârḍ íti, tásmâd óshadhayó[2] 'nabhy-aktâ rebhanty[9]; átho âhuḥ: pra-jā́su nỳ amârḍ íti, tásmâd yamaú jâyete[10]; tásmâd açvataró[2] ná prá jâyata ā́tta-retâ hí, tásmâd barhíshy

---

1, 1-5, 25. ekâhâhînasa(t)trâṇi somabhedâ ime trayaḥ | varṇyante saptamakâṇḍe, mantrâḥ ke 'py açvamedhagâḥ; (1, 1-3 ekâhâḥ); 1. somayâgânâm âdyo jyotishṭomas, tadîyasaptasaṃsthânâm âdyasaṃsthârûpo 'gnishṭomaḥ. [1] nämlich: manushyâṇâm madhye. [2] ohne avagraha. [3] vâcaḥ sambandhinî virâḍ-upalakshitâ daçasaṃkhyâ. [4] ayaṃ somayâgaḥ. [5] kenâ 'py añgena (°nâ Cod.) nyûnaḥ sthûrir ity ucyate, na tv ayaṃ nyûnaḥ, prâṇâpânâdikṛitsnapurushâvayavasâmyasya pratipâditatvât. [6] sarvâvayavasampûrṇena sâdhanena. [7] prajâpatiparigraham ullañghyâ 'tyantadûraṃ gataḥ. [8] tasyâ 'çva(tara)sya pṛishṭhato gatvâ. [9] sârâdhikyena vardhante, snigdhavad dṛiçyante. [10] s. P. 4, 40.

ánava-kḷiptaḥ, sarva-vedasé vâ sahásre vắ 'va-kḷiptó[11], 'ti
hy ápravata. yá eváṃ vidvắn agni-shṭoména yájate
prắ 'jâtâḥ pra-jắ janáyati pári prá-jâtâ gṛihṇâti; tá=
smâd âhur: jyeshṭha-yajná íti ‖ 3 ‖ prajắ-patir vắvá[2]
jyéshṭhaḥ, sá hỳ eténắ 'gré 'yajata. prajắ-patir akâma=
yata: prá jâyeyé 'ti; sá mukhatás[2] tri-vṛítaṃ nír amimîta,
tám agnír devátắ[2] 'nv asṛijyata[12] gâyatrī́ chándo ratham=
-taráᵕ sắma brâhmaṇó manushỳâṇâm ajáḥ paçûnắṃ,
tásmât te múkhyâ, mukható hy ásṛijyantó; 'raso bâhú=
-bhyâm pañca-daçáṃ nír amimîta, tám índro devátắ 'nv
asṛijyata[12] trishṭúp[2] chándo bṛihát ‖ 4 ‖ sắma râjanỳo
manushỳâṇâm áviḥ paçûnắṃ, tásmât té vîrỳâ-vanto[13], vîr=
ỳâd dhy ásṛijyanta; madhyatáḥ[2] sapta-daçáṃ nir amimîta,
táṃ viçve devắ devátâ ánv asṛijyanta[12] jágatî chándo
vairûpáᵕ[2] sắma vaíçyo manushỳâṇâṃ gắvaḥ paçûnắṃ,
tásmât tá âdỳâ, anna-dhắnâd[14] dhy ásṛijyanta, tásmâd bhū́=
yâᵕso 'nyébhyo, bhū́yishṭhâ hí devátâ ánv ásṛijyanta[15];
pattá[2] eka-viᵕçáṃ nír amimîta, tám anu-shṭúp chándaḥ ‖ 5 ‖
ánv asṛijyata[12] vairâjáᵕ[2] sắma çûdró manushỳâṇâm,
áçvaḥ paçûnắṃ, tásmât taú bhûta-saṃkrâmíṇâv[16] áçvaç ca
çûdráç ca, tásmâc chûdró yajné 'nava-kḷipto, ná hí devátâ
ánv ásṛijyata[15], tásmât pắdâv úpa jîvataḥ, pattó[2] hy ásṛij=
yetâm. prâ-'ṇắ vaí tri-vṛíd, ardha-mâsắḥ pañca-daçáḥ,
prajắ-patiḥ sapta-daçás, tráya imé lokắ, asắv âdityá eka=
-viᵕçá, etásmin vắ eté çritắ etásmin práti-shṭhitâ; yá
eváṃ védai 'tásminn evá çrayata[12] etásmin práti ti=

---

1. [11] yajne 'yogyaḥ, yas tu yajnaviçeshaḥ sarvasvadakshiṇâkaḥ sahasra=dakshiṇâko vâ tatrâ 'yaṃ niyamena dânayogyaḥ. [12] unbetont. [13] s. P. 3, 5. [14] annâdhârâd udarât. [15] trotz Betonung nicht mit anu komponirt. [16] bhûtânâm pûrvotpannânâm brâhmaṇâdînâṃ saṃkrâmaḥ samyag âkramaṇaṃ tadadhînatvenâ 'vasthânaṃ, so 'yam bhûtasaṃkrâmo yayoḥ.

shṭhati || 6 || ásthûrír, óshadhíshu, jyeshṭhayajñá íti, bṛihád, anushṭúp chándaḥ, prátishṭhitâ, náva ca || 1 ||

Pañc. 6, 1, 1-12. — vâcaḥ | agnau — abhi | sam iti | padyate — vahataḥ — yajnaḥ | asthûriḥ — abhîti — açnute — abhyaçnuta ity àbhi-açnute | agnishṭomenety ágni-stomenà — açvataraḥ | atîti — eti | adatta — nîti | amârt — dviretâ iti dvi-retâḥ | atho iti — anàbhyaktâ ity anàbhi-aktâḥ — jâyete iti — jâyate | âttàretâ ity âttà-retâḥ — atîti | hi | apràvata — prajâtâ iti pra-jâtâḥ — anv iti | asṛijyata — mukhyâḥ | mukhataḥ | hi | asṛijyanta | uràsaḥ — vîryâvanta iti vîryà-vantaḥ | vîryât | hi | asṛijyanta — devâḥ | devatâḥ — te | âdyâḥ — bhûyishṭhâḥ | hi — anv iti | asṛijyanta | pattaḥ — anv iti | asṛijyata — prâṇà iti pra-aṇâḥ — pratishṭhitâ iti prati-sthitâḥ — çrayate.

2. prâtaḥ-savané vaí gâyatréṇa chándasâ tri-vṛíte stómâya jyótir dádhad eti, tri-vṛítâ brahma-varcaséna pañca-daçấya jyótir dádhad eti, pañca-daçénaú 'jasâ vîryèṇa sapta-daçấya jyótir dádhad eti, sapta-daçéna prâjâ-patyéna pra-jánanenai 'ka-viṃçấya jyótir dádhad eti; stóma evá tát stómâya jyótir dádhad ety, átho stóma evá stómam abhí prá ṇayati[1]. yấvanto[2] vaí stómâs tấvantaḥ[2] kấmâs, tấvanto lokấs, tấvanti jyótîṃshy. etấvata[2] evá stómân etấvataḥ kấmân etấvato lokấn etấvanti jyótîṃshy áva runddhe || 1 || tấvanto lokấs, tráyodaça ca || 2 ||

atho iti — abhi | preti | nayati.

3. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[1] yajeta yò 'gni-shṭoména yájamânó 'tha sárva-stomena yájeté 'ti. yásya tri-vṛítam antar-yánti prâ-'ṇấṃs tásyâ[2] 'ntár

---

2. stomapraçaṅsâ. [1] zu ṇ s. P. 7, 4. [2] ohne avagraha. [3] ruṃdhe ACDFW.

3. sarvastomo 'tirâtraḥ, sa cai 'kâha iti sarve 'py ekâhâ eteno 'palakshitâḥ. [1] so (tvai) AFW, s. P. 5, 18. [2] so (°ṃs t°) AW, s. P. 6, 1. 4

yanti, prâ-'ṇéshu mé 'py asad iti khálu vaí yajnéna yája-mâno yajate. yásya pañca-daçám antar-yánti vîrỳaṃ tásyâ 'ntár yanti, vîrỳe mé 'py asad íti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yásya sapta-daçám antar-yánti ‖ 1 ‖ pra-jā́ṃ tásyâ 'ntár yanti, pra-jā́yâm mé 'py asad iti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yásyai 'ka-viṃçám antar-yánti prati-shṭhā́ṃ tásyâ 'ntár yanti, prati-shṭhā́-yâm mé 'py asad íti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yásya tri-ṇavám antar-yánty ṛitū́ṃç ca tásya naksha-tríyâṃ ca vi-rā́jam antár yanty, ṛitúshu mé 'py asan na-kshatríyâyâṃ ca vi-rā́jī́ 'ti ‖ 2 ‖ khálu vaí yajnéna yája-mâno yajate. yásya trayas-triṃçám antar-yánti de-vátâs[3] tásyâ 'ntár yanti, devátâsu mé 'py asad íti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yó vaí stómânâm avamám paramátâṃ[3] gáchantaṃ véda paramátâm evá gachati, tri-vṛíd vaí stómânâm avamás tri-vṛít paramó; yá evám véda paramátâm evá gachati ‖ 3 ‖ saptadaçám antaryánti, virā́jī́ 'ti, cátuççatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

saḥ | tu | vai — agnishṭomenety ágni-stomenā — prâṇân iti pra-anân | tasyá | antaḥ — me | apîti | asat — triṇavam iti tri-navam — ṛitûn — apîti | asat.

23. sattrâyaṇam (7, 1, 4 - 5, 25 *).

4. áñgiraso vaí sattrám[1] âsata, té suvar-gáṃ lokám âyan, téshâṃ Havishmâṃç[2] ca Havish-kṛic câ 'bhîyetâṃ, tā́v

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 382-4; ausgenommen die zum açvamedha gehörigen Stücke 1, 11-20. 2, 11-20. 3, 11-20. 4, 12-22. 5, 11-23. 25. (5, 24 wird hierbei ganz übergangen!).

4 - 2, 10. athâ 'hînâ dvirâtrâdayaḥ krameṇo 'cyante; catvâro hi dvirâtrabhedâḥ (kedâḥ Cod.), tatra vyushṭidvirâtro rájnâ (??) vihitaḥ, athâ 'ñgirasâṃ dvirâtro vidhîyate. [1] satra° ACDFW (und so durchweg). [2] ohne avagraha.

akâmayetâu: suvar-gáṃ lokám iyâvé 'ti; tấv etáṃ dvi-râtrám apaçyatâṃ, tám ấ 'haratâṃ, ténâ 'yajetâṃ, táto vaí taú suvar-gáṃ lokám aitâṃ; yá eváṃ vidvấn dvi-râtréṇa yájate suvar-gám evá lokám eti. tấv aítâm pū́rveṇấ 'hnấ[3] 'gachatâm út-tareṇa || 1 || abhi-plaváḥ[4] pū́rvam áhar bhavati[5] gátir[6] út-taram. jyóti-shṭomo[7] 'gni-shṭomáḥ pū́rvam áhar bhavati téjas ténấ 'va runddhe[8], sárva-stomo 'ti-râtrá út-tarau sárvasyấ "ptyai sárvasyấ 'va-ruddhyai[9]. gâyatrám pū́rvé 'hant sấma bhavati, téjo vaí gâyatrī́, gâyatrī́ brahma-varcasáṃ, téja evá brahma-varcasám âtmán dhatte; traíshṭubham[3] út-tara, ójo vaí vī́ryaṃ trishṭúg[3], ója evá vī́ryam âtmán dhatte. rathaṃ-tarám pū́rve || 2 || áhant sấma bhavatî, 'yáṃ vaí rathaṃ-tarám, asyấm evá práti tishṭhati; bṛihád út-tare, 'saú vaí bṛihád, amúshyâm evá práti tishṭhati. tád âhuḥ: kva jágatî câ 'nu-shṭúp cé 'ti; vaikhânasám[3] pū́rvé 'hant sấma bhavati téna jágatyai naí 'ti, shoḍaçy[3] út-tare ténâ 'nu-shṭúbhó. 'thâ "hur: yát samânè 'rdha-mâsé syấtâm anyatarásyấ[3] 'hno vī́ryam ánu padyeté 'ty; amâ-vâsyâyâm pū́rvam áhar bhavaty[5] út-tarasminn út-taraṃ, nấnai 'vấ 'rdha-mâsáyor bhavato, nấnâ-vîrye[10] bhavato. havíshman-nidhanam pū́rvam áhar bhavati[5] havishkṛín-nidhanam út-taram, práti-shṭhityai || 3 || úttareṇa, rathaṃtarám pū́rvé, 'nv, ékaviṃçatiç ca || 4 ||

Pañc. 20, 11, 1-11. — sa̱tram — â̱ya̱n — a̱bhîye̱tâ̱m — iyâ̱va̱ — a̱itâ̱m — tau̱ | aitâm — ahnấ | agàchatâm —

---

4. [3] atra sarvatrâ 'haḥçabdena ekadinasâdhyastomaprayoga upalakshyate. [4] abhiplavâkhyaḥ kaçcit shaḍahayâgaviçeshaḥ, tasya ca prathamadine jyotishṭomaḥ prathamasaṃsthârûpo 'gnishṭomo vihito 'sti, sa evâ 'trâ 'bhiplavaçabdeno 'palakshyate (!). [5] unbetont. [6] gamyate svargo yenâ 'tirâtreṇa so 'yam atirâtraviçesho gatiḥ. [7] s. P. 6, 13. [8] rumdhe ACDW. [9] rudhyai ACDFW. [10] s. P. 4, 52.

ahàḥ | bha̱va̱ti̱ — jyotishṭoma̱ iti̱ jyotiḥ-sto̱ma̱ḥ | a̱gni̱shṭo̱ma ity àgni-sto̱maḥ — pûrvè | ahàn — uttàra̱ ity ut-ta̱re̱ | ojàḥ — tri̱shṭuk — tat | â̱hu̱ḥ — e̱ti̱ | sho̱ḍaçi — a̱nya̱ta̱rasyà — a̱hàḥ | bha̱va̱ti̱ — ahàḥ | bha̱va̱ti̱.

5. ā̆po vā̆ idám ágre salilám âsît, tásmin prajā̆-patir vâyúr bhûtvā̆ 'carat, sá imā̆m apaçyat, tā̆ṃ varâhó bhûtvā̆ '' 'harat, tā̆ṃ viçvá-karmâ bhûtvā̆ vỳ amârṭ; sā̆ 'prathata, sā̆ pṛithivỳ abhavat, tát pṛithivyaí pṛithivī̆-tváṃ. tásyâm açrâmyat prajā̆-patiḥ, sá devā̆n asṛijata vásûn rudrā̆n âdityā̆n; té devā̆ḥ prajā̆-patim abruvan: prá jâyâmahâ íti, sò 'bravît || 1 || :yáthâ 'háṃ yushmā̆ᴗs tápasā̆[1] 'srikshy eváṃ tápasi pra-jánanam ichadhvam íti; tébhyo 'gním â-yátanam prā̆ 'yachad: eténâ ''-yátanena çrâmyaté 'ti, tè 'gnínâ ''-yátanenâ 'çrâmyan, té saṃ-vatsará ékâṃ gā̆m asṛij-anta, tā̆ṃ vásu-bhyo rudrébhya âdityébhyaḥ prā̆ 'yachann: etā̆ᴗ rakshadhvam íti; tā̆ṃ vásavo rudrā̆ âdityā̆ arakshanta, sā̆ vásu-bhyo rudrébhya âdityébhyaḥ prā̆ 'jâyata trī̆ṇi ca || 2 || çatā̆ni tráyas-triᴗçataṃ cā̆, 'tha saí 'vá sahasra-tamỳ abhavat. té devā̆ḥ prajā̆-patim abruvant: sahásreṇa no yâjayé 'ti; sò 'gni-shṭoména vásûn ayâjayat, tá imáṃ lokám ajayan, tác câ 'daduḥ; sá ukthỳena rudrā̆n ayâja-yat, tè 'ntáriksham[2] ajayan, tác câ 'daduḥ; sò 'ti-râtréṇâ ''dityā̆n ayâjayat, tè 'múṃ lokám ajayan, tác câ 'dadus. tád antáriksham || 3 || vy-ávairyata[3], tásmâd rudrā̆ ghā̆-tukâ, anâ-yatanā̆ hí; tásmâd âhuḥ: çithiláṃ vaí madhya-mám áhas tri-râtrásya ví hí tád avaí-''ryaté 'ti; traí-shṭubham[2] madhyamásyā̆ 'hna ā̆jyaṁ bhavati, saṃ-yā̆nâni[4] sû-'ktā̆ni çaᴗsati, shoḍaçínaᴗ[2] çaᴗsaty, áhno dhṛítyâ áçithi-

5-7. Gargatrirâtraḥ; 5. âkhyâyikâ. [1] so (°ᴗs t°) AW, s. P. 6, 14. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] dâçatayyâm prasiddhâni (aber wo? ich kenne nur die sampâta-Hymnen, s. z. B. Ait. Br. 4, 30. 6, 18).

lam-bhâvâya. tásmât tri-râtrásyâ 'gni-shṭomá evá prathamám áhaḥ syâd[5] átho 'kthyó 'thâ 'ti-râtrá, eshā́m lokā́nâm ví-dhṛityai. trī́ṇi-trī́ṇi çatā́ny anûcînâ-'hám ávy-avachinnâni dadâti ‖ 4 ‖ eshā́m lokā́nâm ánu sám-tatyai[6]. daçátam ná ví chindyâd: vi-rā́jam né 'd vi-chinádânī́ 'ty. átha yā́ sahasra-tamy ā́sît tásyâm índraç ca víshṇuç ca vy-ā́yachetâu[8], sá índro 'manyatâ: 'náyâ vā́ idám víshṇuḥ sahásram varkshyata íti; tásyâm akalpetâm, dví-bhâga índras tṛítîye víshṇus; tád vā́ eshā́ 'bhy-ánûcyata[8]: ubhā́ jigyathur íti[7]. tā́m vā́ etā́m achâvâkáḥ[8] ‖ 5 ‖ evá çaunsaty. átha yā́ sahasra-tamī́ sā́ hótre deyé 'ti, hótâram vā́ abhy-átiricyate[8], yád ati-rícyate[8] hótā́ 'nâptasyâ "payitā́. 'thâ "hur: un-netré déyé 'ty, áti-riktâ vā́ eshā́ sahásrasyā́, 'ti-rikta un-netá 'rtvíjâm[2]. áthâ "huḥ: sárvebhyaḥ sadasyèbhyo déyé 'ty. áthâ "hur: ud-âkṛítyâ sā́ vā́çam cared íty. áthâ "hur: brahmáṇe câ 'gnī́-'dhe ca déyé 'ti ‖ 6 ‖ dví-bhâgam brahmáṇe tṛítîyam agnī́-'dha, aindró vaí brahmā́ vaishṇavò 'gnī́-'d, yáthai 'vá tā́v ákalpetâm íty. áthâ "hur: yā́ kalyâṇī́ bahu-rûpā́ sā́ déyé 'ty. áthâ "hur: yā́ dvi-rûpó 'bhayáta-enî sā́ déyé 'ti sahásrasya pári-gṛihîtyai. tád vā́ etát sahásrasyā́ 'yanau, sahásrau stotrī́yâḥ, sahásram dákshiṇâḥ, sahásra-sammitaḥ suvar-gó lokáḥ, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityai ‖ 7 ‖ abravîc, ca, tád antárikshaṃ, dadâty, achâvâkáç, ca déyé 'ti, saptácatvârinçac ca ‖ 5 ‖

Pañc. 20, 14-16. — bhûtvâ | eti | aharat — vîti | amârt | sâ | aprathata | sâ | prithivî — jâyâmahai — yushmân | tapasâ | asrikshi — samvatsara iti sam-vatsare — sâ | eva | sahasratamîti sahasra-tamî — adaduḥ — vyavairyateti vi-

---

5. [5] unbetont. [6] als zwei Wörter! [7] s. III, 2, 11, 2. VII, 1, 6, 7. [8] Wurzel betont.

-avairyata — rudrâḥ — anâyatanâ ity ànâ-yatanâḥ — avair-yatety àva-airyàta — bhavati — sûktânîti su-uktâni — dhṛityai — ukthyàḥ | athà — avyàvachinnânîty avi-avachinnâni — anv iti | saṃtàtyâ iti sam-tatyai — na | it | vichinadânîti vi-chinadâ̆ni — vyâyàchetâm iti vi-âyàchetâm — varkshyate — dvibhâ̆ga iti dvi-bhâge — abhyànûcyata ity àbhi-anû̆cyate — achâvâkaḥ — deyâ̆ | iti — abhyatiricyata ity àbhi-atiricyate — atiricyàta ity àti-ricyàte — anâ̆ptasya | âpayitâ | athà — deyâ̆ | iti — atirikta ity ati-riktaḥ | unnetety ùt-netâ — agnîdha ity àgni-idhè — ayànam.

6. sómo vaí sahásram avindat, tám indró 'nv avindat, taú yamó ny-â̆gachat[1]; tâ̆v abravîd: ástu mé 'trâ̆ 'pî̆ 'ty, ástu hî̆ íty abrûtâᵕ; sá yamá ékasyâṃ vîrỳam páry apaçyad, iyáṃ vâ̆ asyá sahásrasya vîrỳam bibhartî̆ 'ti tâ̆v abravîd iyám mámâ̆ 'stv etád yuváyor íti, tâ̆v abrûtâᵕ: sárve[2] vâ̆ etád etásyâṃ vîrỳam || 1 || pári paçyâmó 'ᵕçam â̆ harâmahâ íti, tásyâm áᵕçam â̆ 'haranta. tâ̆m ap-sú prâ̆ 'veçayant: sómâyo 'd-éhî̆[1] 'ti, sâ̆ róhiṇî[3] piñgalaí 'ka-hâyanî rûpáṃ kṛitvâ̆ tráyas-triᵕçatâ ca tri-bhíç ca çataíḥ sahó 'd-aíd[1], tásmâd róhiṇyâ piñgaláyai 'ka-hâyanyâ sómaṃ krîṇîyâd; yá eváṃ vidvâ̆n róhiṇyâ piñgaláyai 'ka-hâyanyâ sómaṃ krîṇâ̆ti tráyas-triᵕçatâ cai 'vâ̆ 'sya tri-bhíç ca || 2 || çataíḥ sómaḥ krîtó bhavati, sú-krîtena yajate. tâ̆m ap-sú prâ̆ 'veçayann: índrâyo 'd-éhî̆[1] 'ti, sâ̆ róhiṇî[3] lakshmaṇâ̆ pashṭhauhî̆[4] vâ̆rtra-ghnî rûpáṃ kṛitvâ̆ tráyas-triᵕçatâ ca tri-bhíç ca çataíḥ sahó 'd-aít[1], tásmâd róhiṇîṃ lakshmaṇâ̆m pashṭhauhî̆ṃ vâ̆rtra-ghnîṃ dadyâd; yá eváṃ vidvâ̆n róhiṇîṃ lakshmaṇâ̆m pashṭhauhîṃ vâ̆rtra-ghnîṃ dádâti tráyas-triᵕçac cai 'vâ̆ 'sya trî̆ṇi ca çatâ̆ni sâ̆ dattâ̆

6. sahasratamim praçasya tadañgabhûtaṃ homâdikam. [1] als Compositum. [2] sárvaṃ C. [3] rohiṇî̆ C. [4] ohne avagraha.

|| 3 || bhavati. tā́m ap-sú prá 'veçayan: yamā́yo 'd-éhī' 'ti, sā́ járatī mûrkhā́ taj-jaghanyā́ rûpám kṛitvā́ tráyas-triṃçatâ ca tri-bhíç ca çataíḥ sahó 'd-aít[1], tásmâj járatîm mûrkhā́ṃ taj-jaghanyā́m[5] anu-stáraṇîm[6] kurvîta; yá evám vidvā́ñ járatī́m[7] mûrkhā́ṃ taj-jaghanyām anu-stáraṇîm kuruté tráyas-triṃçac cai 'vā́ 'sya trī́ṇi ca çatā́ni sā́ 'múshmiṅ loké[8] bhavati. vā́g evá sahasra-tamī́, tásmât || 4 || váro déyaḥ; sā́ hí váraḥ, sahásram asya sā́ dattā́ bhavati, tásmâd váro ná prati-gṛíhyaḥ; sā́ hí váraḥ, sahásram asya práti-gṛihîtam bhavatî; 'yám vára íti brûyâd, áthâ 'nyā́m brûyâd: iyám mámé 'ti, táthâ 'sya tát sahásram áprati-gṛihîtam bhavaty. ubhayata-enī́[9] syât; tád âhur: anyata-enī́ syât sahásram parástâd[4] étam íti. yaí 'vá váraḥ || 5 || kalyâṇī́ rûpá-samṛiddhâ sā́ syât, sā́ hí váraḥ, sám-ṛiddhyai[10]. tā́m út-tareṇā́ ''gnî-'dhram pary-âṇī́yâ ''-havanī́yasyā́ 'nte droṇa-kalaçám áva ghrâpayed; ā́ jighra kaláçam mahy urú-dhârâ páyasvaty[4] ā́ tvâ viçantv índavaḥ samudrám[5] iva síndhavaḥ, sā́ mâ sahásra ā́ bhaja pra-jáyâ paçú-bhiḥ sahá púnar mā́ '' viçatâd rayír íti; pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhî rayyā́ sám || 6 || ardhayati; prajā́-vân paçu-mā́n rayi-mā́n bhavati yá evám véda. táyâ sahā́ ''gnî-'dhram paré-'tya purástât pratī́cyâm tíshṭhantyâm juhuyâd: ubhā́ jigyathur nā́ párâ jayethe[11] ná párâ jigye kataráç[4] canaí[4] 'noḥ | índraç ca vishṇo yád ápaspṛidhethâm tredhā́[4] sahásram ví tád airayethâm íti. tredhâ-vibhaktám vaí tri-râtré sahásraṃ, sâhasrī́m evaí 'nâm karoti, sahásrasyai

---

6. [5] mûrkhâ roshaṇaçîlâ, sai 'va jaghanyâ tajjaghanyâ iyam evâ 'tyantakurûpâ. [6] s. P. 6, 8. [7] °nj° AW, s. P. 5, 24. [8] °nl° AW. [9] ubhayoḥ pârçvayoḥ çuklarekhâ yasyâḥ. [10] °ṛidhyai ACDFW. [11] s. P. 4, 40.

'vaí 'nâm mā̆trâṃ ‖ 7 ‖ karoti. rûpā̆ṇi juhoti, rûpaír evaí 'nāu sám ardhayati. tásyâ upo-'tthā̆ya kárṇam ā̆ japed: iḍe ránté 'dite sárasvati[4] príye préyasi máhi vi-çruty etā̆ni te aghniye[12] nā̆mâni, su-kṛítam mâ devéshu brûtâd íti; devébhya evaí 'nam ā̆ vedayaty, ánv enaṃ devā̆ budhyante ‖ 8 ‖ etád etásyâṃ vīryàm, asya tribhíç ca, dattā̆, sahasratamī̆ tásmâd, evá várah, sám, mā̆trâm, ékân ná catvâriṃçác ca ‖ 6 ‖

Pañc. 21, 1, 1-8. — (6-8 Vs. 8, 42. 43.) Ç. 4, 5, 8, 1-16. Kâ. 13, 4, 15-25. — nyâgàchad iti ni-âgàchat — hîs — mamà | astú — harâmahai — eti | aharanta — udehîty út-ehi — tajjaghanyeti tat-jaghanyâ — udaid ity út-ait — tat | âhuḥ — âgnī̆dhram ity âgni-idhram — mahi — payàsvatî | eti — sahasrè | eti — mâ | eti — paçubhir iti paçu-bhiḥ — jayethe iti — kataraḥ | cana — vishṇo iti — adite — viçrutîti vi-çruti — devâḥ.

7. sahasra-tamyâ vai yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti, saí 'nau suvar-gáṃ lokáṃ gamayati; sā̆ mâ suvar-gáṃ lokáṃ gamayé 'ty âha, suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. sā̆ mâ jyótishmantaṃ[1] lokáṃ gamayé 'ty âha, jyótishmantam evaí 'naṃ lokáṃ gamayati; sā̆ mâ sárvân púṇyâṅ lokā̆n[2] gamayé 'ty âha, sárvân evaí 'nam púṇyâṅ lokā̆n[2] gamayati; sā̆ ‖ 1 ‖ mâ prati-shṭhā̆ṃ gamaya pra-jáyâ paçú-bhiḥ sahá púnar mā̆ " viçatâd rayír íti pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhî rayyā̆m práti shṭhâpayati[3]; prajā̆-vân paçu-mā̆n rayi-mā̆n bhavati yá eváṃ véda. tā̆m agnī̆-'dhe vâ brahmáṇe vâ hótre vo 'd-gâtré vâ 'dhvaryáve vâ dadyât, sahásram asya sā̆ dattā̆ bhavati. sahásram asya práti-gṛihîtam bhavati

6. [12] so (°e a°) AW, s. P. 11, 17.

7. sahasratamîdânam. [1] ohne avagraha. [2] °nl° A. W das zweite Mal. [3] zu shṭh° (AFW), s. P. 6, 4.

yás tā́m ávidvàn || 2 || prati-grihṇā́ti; tā́m práti grihṇī́yàd: ékâ 'si ná sahásram, ékâṃ tvâ bhûtā́m práti grihṇâmi ná sahásram, ékâ mâ bhûtā́ " viça mā́ sahásram íty; ékâm evaí 'nâm bhûtā́m práti grihṇâti[4] ná sahásraṃ yá evā́ṃ véda; syonā́ 'si su-shádâ su-çévâ syonā́ mā́ " viça su-shádâ mā́ " viça su-çévâ mā́ " viça || 3 || íty âha, syonaí 'vaí 'naṃ su-shádâ su-çévâ bhûtā́ " viçati naí 'naṃ hinasti. brahma-vâdíno vadanti: sahásraṃ sahasra-tamy ánv etī́3 sahasra-tamī́ṃ sahásrā́3m íti; yát prā́cîm[1] ut-srijét sahásraṃ sahasra-tamy ánv iyât, tát sahásram apra-jnâtráṃ, suvar-gáṃ lokáṃ ná prá jânîyât; pratī́cîm[1] út srijati, tā́ṃ sahásram ánu pary-ā́vartate[5], sā́ pra-jânatī́, suvar-gáṃ lokáṃ eti. yájamânam abhy út srijati, kshipré sahásram prá jâyata; ut-tamā́ nîyáte prathamā́ devā́n gachati || 4 || lokā́n gamayati sā́, 'vidvân, suçévâ mā́ "viça, yájamânaṃ, dvā́daça ca || 7 ||

mâ | eti | viçatât — sthâpayati — bhûtâ | eti | viça — sushadeti su-sadā́ — mâ | eti | viça — bhûtâ | eti | viçati — sahasratamîti sahasra-tamî | anv iti | etî3 — sahasrâ3m — anv iti | paryâvàrtata iti pari-âvàrtate — abhi | ud iti | srijati — jâyate — nîyaté.

8. Átrir adadâd Aúrvâya pra-jā́m putrá-kâmâya, sá riricânò 'manyata nír-vîryaḥ çithiló yâtá-yâmâ, sá etáṃ catû-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí tásya catvā́ro vîrā́ ā́ 'jâyanta sú-hotâ sû-'dgâtâ[1] sv̀-adhvaryuḥ sú-sabheyo[2]; yá eváṃ vidvā́ṃç catû-râtréṇa yájata ā́ 'sya catvā́ro vîrā́ jâyante sú-hotâ sû-'dgâtâ[1] sv̀-adhvaryuḥ sú-sabheyo[2]. yé catur-viṃçā́ḥ pávamânâ brahma-

7. [4] unbetont. [5] als Compositum (aber ánu nicht dazugezogen).
8. catûrâtra Âtreyaḥ. [1] s. P. 10, 17. [2] s. P. 6, 12.

-varcasáṃ tát ‖ 1 ‖ yá ud-yánta stómâḥ çríḥ sắ. 'triᴗ çraddhắ-devaṃ[3] yájamânaṃ catvắri vîr̀yâṇi nó 'pâ 'naman téja indriyám brahma-varcasám annắ-'dyaᴗ, sá etắᴗç catúraç cátu-shṭomânt[4] sómân apaçyat, tắn ắ 'harat taír ayajata; téja evá prathaménắ 'vâ 'runddhe[5 u. 6] 'ndriyáṃ dvitī́yena brahma-varcasáṃ tṛitī́yenâ 'nnắ-'dyaṃ caturthéna; yá eváṃ vidvắᴗç catúraç cátu-shṭomânt[4] sómân â-hárati taír yájate téja evá prathaménắ 'va runddha[5 u. 6] índriyáṃ dvitī́yena brahma-varcasáṃ tṛitī́yenâ 'nnắ-'dyaṃ caturthéna, yắm evắ 'trir ṛíddhim ắrdhnot tắm evá yájamâna ṛidhnoti ‖ 3 ‖ tát, téja evá, 'shṭắdaça ca ‖ 8 ‖

Pañc. 21, 9, 2. — a̱ma̱nya̱ta̱ — ca̱tû̱râ̱tram iti catuḥ-râ̱tram — sû́dgâ̱teti̱ su-u̱dgâ̱tâ̱ — yajàte | eti | a̱sya̱ — vîràḥ — pavàmânâ̱ḥ — ye | u̱dyanta̱ ity ùt-yantàḥ — sâ | atrim — a̱nnâdya̱m ity a̱nna-adyàm — catùshṭomâ̱n iti̱ catùḥ-stomâ̱n — aveti | a̱ru̱mdha̱ — yajàte — aveti | ru̱mdhe̱.

9. Jamádagniḥ[1] púshṭi-kâmaç catû-râtréṇâ 'yajata, sá etắn póshâᴗ apushyat[2], tásmât palitaú Jắmadagniyau[1] ná sáṃ jânâte[3]. etắn evá póshân pushyati yá eváṃ vidvắᴗç catû-râtréṇa yájate. puroḍâçínya[1] upa-sádo bhavanti, paçávo vai puroḍắçaḥ, paçū́n evắ 'va runddhé[4], 'nnam vaí puroḍắçó, 'nnam evắ 'va runddhe; 'nnâ-'dáḥ paçu-mắn bhav-

---

8. [3] çraddhâ devo yasyâ 'sau, yathâ devatâyâm âdaras tathâ çraddhâyâm. [4] s. P. 6, 13. [5] unbetont. [6] °ṃdh° ACDW.

9. Jâmadagnyaç catûrâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°âᴗ a°) AW, s. P. 9, 21. [3] s. P. 4, 40; tadvañçotpannau dvau pitṛiputrau pushṭim antareṇa vṛithaiva palitau daridrau (!) na jânâte (sam fehlt hierbei!) no 'tpadyete (!), yadvâ vṛithaiva palitaṃ svakîyaṃ dehaṃ na jânâte; ayam arthaḥ, pushṭisampradâyasya Jamadagninâ pravartitatvât tadvañçe ko 'pi daridro nâ 'sti, yadi kaçcit pramâdât syât tathâpi nairantaryeṇa dvau purushau pushṭim antareṇa vṛithâ palitau na sta eveti. — Bei Pañc. 21, 10, 6 na vâ Aurvau palitau saṃjânâte giebt der schol. dazu, in der von mir copirten Pariser Handschrift (D. 143 A.), keine specielle Erklärung. [4] °ṃdh° ACDW.

ati yá evám vidvā́ṃç catû-râtréṇa yájate ‖ 1 ‖ jamádagnir, ashṭā́catvâriṃçat ‖ 9 ‖

Pañc. 21, 10, 5-10. — catûrâtreṇeti catuḥ-râtreṇà — po- shā́n | apushyat — jânâte iti — rumdhe — annâda ity ànna-adaḥ.

10. saṃ-vatsaró vā́ idám éka âsît, sò 'kâmayata: 'rtū́nt sṛijeyé 'ti, sá etám pañca-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat ténâ 'yajata, táto vaí sá ṛitū́n asṛijata; yá evám vidvā́n pañca-râtréṇa yájate praí 'va jâyate. tá ṛitávaḥ sṛishṭā́ ná vy-ā́vartanta[1], tá etám pañca-râtrám apaçyan, tám ā́ 'haran, ténâ 'yajanta, táto vaí té vy-ā́vartanta[1] ‖ 1 ‖ yá evám vidvā́n pañca-râtréṇa yájate ví pâpmánâ bhrā́tṛivyeṇā́ " vartate. Sā́rva-seniḥ Çauceyò[2] 'kâmayata: paçu-mā́nt syâm íti, sá etám pañca-râtrám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sá sahásram paçū́n prā́ "pnod; yá evám vidvā́n pañca-râtréṇa yájate prá sahásram paçū́n âpnoti. Babaráḥ Prā́vâhaṇir[3] akâmayata: vâcáḥ pra-vaditā́ syâm íti, sá etám pañca-râtrám ā́ ‖ 2 ‖ aharat, ténâ 'yajata, táto vaí sá vâcáḥ pra-vaditā́ 'bhavad; yá evám vidvā́n pañca-râtréṇa yájate pra-vaditaí 'vá vâcó bhavaty átho enaṃ vâcás pátir[4] íty âhur. ánâptaç catû-râtró 'ti-riktaḥ shaḍ-râtró 'tha vā́ eshá sam-pratí yajnó yát pañca-râtró, yá evám vidvā́n pañca-râtréṇa yájate sam-pratỳ evá yajnéna yajate. pañca-râtró bhavati, páñca vā́ ṛitávaḥ saṃ-vatsaráḥ ‖ 3 ‖ ṛitúshv evá sam-vatsaré práti tishṭhaty; átho páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pā́ṅkto yajnó, yajnám evā́ 'va runddhe[5]. tri-vṛíd agni-shṭomó bhavati[6], téja evā́ 'va

---

10. pañcarâtraḥ. [1] als Compositum. [2] Çucy-âkhyâyâ striyâ apatyam. [3] ohne avagraha. [4] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [5] °ṃdh° ACDFW. [6] prakṛitau hi trivṛitpañcadaçasaptadaçaikaviṅçaiç caturbhiḥ stomair agnishṭomagatâni dvâdaça stotrâṇi nishpâdyante, atra tv ekena trivṛitstomena sarvastotranishpattiḥ, tâdṛiço 'gnishṭomaḥ prathamam ahaḥ.

runddhe[5]; pañca-daçó bhavatî[7], 'ndriyám evā́ 'va runddhe[5]; sapta-daçó bhavaty[8], annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[9], átho prai 'vá téna jâyate; pañca-viṃçò 'gni-shṭomó bhavati[10] prajā́-pater ā́ptyai, mahâvratá-vân annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyai[9]; viçva-jít sárva-prishṭho 'ti-râtró bhavati[11], sárvasyâ 'bhí-jityai ‖ 4 ‖ té vyā́vartanta, pravaditā́ syâm íti sá etám pañcarā́trám ā́, saṃvatsarò, 'bhíjityai ‖ 10 ‖

ṛitûn | sṛijeya — te | ṛitavàḥ | sṛishṭâḥ | na | vyâvàr-tanteti vi-âvàrtanta | te — vyâvàrtanteti vi-âvàrtanta — eti | vartate — prâvā́haṇiḥ — atho iti — vâcaḥ | patiḥ — catûrâtra iti catuḥ-râtraḥ — sampratîti sam-prati — atho iti — annâdyasyety ànna-adyàsya | avàrudhyâ ity avà-rudhyai | atho iti.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 1, 11-20 *).

11. [a] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bàhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm ā́ dada. [b] imā́m agṛibhṇan raçanā́m ṛitásya pū́rva ā́yushi vidátheshu kā̆vyā́ | táyâ devā́ḥ sutám ā́ babhûvur ṛitásya sā́mant sarám â-rápantî[1] ‖ [c] abhi-dhā́ asi, bhúvanam asi, yantā́ 'si, dhartā́ 'si, sò 'gníṃ vaiçvânaráṃ[2] sá-prathasaṃ gacha svā́hâ-kṛitaḥ; [d] pṛithivyā́ṃ yantā́ rā́ḍ, yantā́ 'si yámano, dhartā́ 'si dharúṇaḥ; [e] kṛishyaí tvâ kshé-

10. [7] pañcadaçenaikenaiva stomena yukta ukthyo dvitîyam ahaḥ. [8] saptadaçenaikena stomena yukta ukthyas tṛitîyam ahaḥ. [9] °rudhyai ACDW. [10] pañcaviñçenaikenai 'va stomena yukto 'gnishṭomaç caturtham ahaḥ, sa cā 'gnishṭomaḥ mahâvratadharmavân; gavâmayane mahâvratâkhyam ekam ahaḥ, tasminn ahani yâni stotrâṇi tâny atra prayoktavyâni. [11] viçvajin nâmâ 'gnishṭomavikâraḥ kaçcid ekâhaḥ, so 'trâ 'tirâtravikṛititvam âpâditaḥ pañcamam ahar bhavati; sa punaḥ sarvapṛishṭhaḥ, rathantarabṛihadvairûpavairâjaçâkvararaivatâkhyâni pṛishṭhastotragatâni sâmâni sarvâṇy api yasyâ 'sau.

* s. Ind. Stud. 3, 383. 389.

11-20. açvamedhamantrâḥ. [1] kîdṛiçî raçanâ? yajnasya samâptau saraṇam pravṛittiṃ kathayantî, he ṛitvigyajamânâḥ çighraṃ yajnaṃ samâpayateti vadanti. [2] ohne avagraha.

mâya tvâ, rayyaí tvâ póshâya tvâ; [f] prithivyaí tvâ 'ntárikshâya tvâ divé tvâ; [g] saté tvā 'sate tvâ, 'd-bhyás tvaú 'shadhî-bhyas[3] tvâ, víçvebhyas tvâ bhûtébhyaḥ || 1 || dharúṇaḥ, páñcaviṃçatiç ca || 11 ||

B. 3, 8, 8, 2-6. [g]7, 3. — K. Aç.[4] 1, 2. — [a-c]Vs. 22, 1-3. Ç. 13, 1, 2, 1-3. Kâ. 20, 1, 27. 28. — dade — pûrvè — sâmàn | saram | ârapantîty ā-rapàntî — yantâ | asi | dhartâ | asi — yantâ | asi — dhartâ | asi — asàte | tvâ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ.

12. [a] vi-bhū́r mâtrā́ pra-bhū́ḥ pitrā́, 'çvo 'si háyo 'sy átyo 'si náro 'sy árvâ 'si sáptir asi vâjŷ asi vṛíshâ 'si nṛi-máṇâ[1] asi, yáyur nā́mâ 'sy, âdityā́nâm pátvā́[2] 'nv ihy. [b] agnáye svā́hâ[3], svā́he 'ndrâgní-bhyâṃ, svā́hâ prajā́-pataye, svā́hâ víçvebhyo devébhyaḥ, svā́hâ sárvâbhyo devátâbhya[3]. [c] ihá dhṛítiḥ svā́he, 'há ví-dhṛitiḥ svā́he, 'há rántiḥ svā́he, 'há rámatiḥ svā́hâ. [d] bhū́r asi bhuvé tvâ bhávyâya tvâ bhavishyaté tvâ, víçvebhyas tvâ bhûtébhyo. [e] dévâ âçâ-pâlâ etáṃ devébhyó 'çvam médhâya pró-'kshitaṃ gopâyata || 1 || rántiḥ svâhâ, dvâviṃçatiç ca || 12 ||

B. 3, 8, 9, 1-3. 17, 1. 9, 19, 1. — K. Aç. 1, 3. — Vs. 22, 19. Ç. 13, 1, 6, 1. 2. (4, 2, 15). Kâ. 20, 2, 18 - 3, 4. — vâjî — nṛimaṇâ iti nṛi-manā́ḥ — nâmà — patvà | anv iti — agnayè | svâhâ | svâhâ — prokshitam iti pra-ukshitam | gopâyata.

13. ā́-'yanâya svā́hâ[1], prā́-'yaṇâya svā́ho, 'd-drâvā́ya[2]

---

11. [3] s. P. 3, 7. [4] K. Aç. stimmt auch hier durchweg auf das Genauste zu Ts., während Vs. sehr differirt (wobei einige specielle Beziehungen zu T. Br. eintreten).

12. açvanâmâni. [1] s. P. 7, 9. [2] pátyā W. [3] ohne avagraha.

13. uddrâvâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °hodrâ°, °hodru° C vor iti; kecana dhûrtâ açvâ gantum anichantas tâḍitâḥ santaḥ pûrvapâdâv unnamayanti, anye câ 'parau pâdâv unnamayanti, tad ubhayam ud(d)râvod(d)rutaçabdâbhyâm abhidhîyate.

svā́hó, 'd-drutâya[2] svā́hâ, çû-kârā́ya[3] svā́hâ, çū́-kṛitâya[3] svā́hâ, pálâyitâya[1] svā́hâ, ''-pálâyitâya[4] svā́hâ, ''-válgate[5] svā́hâ, parâ-válgate svā́hâ, ''-yaté svā́hâ, pra-yaté svā́hâ, sárvasmai[6] svā́hâ || 1 || ā́yanâya[7], shád̤viṃçatiḥ || 13 ||

B. 3, 8, 17, 1. — K. Aç. 1, 4. — Vs. 22, 8 (7). Kâ. 20, 3, 3 (prakramân). — âyànâyety ā́-ayànâya — prâyànâyetî pra-ayànâya — palā́yitâya — âpalā́yitâyety ā́-palā́yitâya — âvalgàtà ity ā́-valgàte — âyata ity ā́-yate.

14. agnáye svā́hâ[1], sómâya svā́hâ, vâyáve svā́hâ, 'pā́m módâya[2] svā́hâ, savitré svā́hâ, sárasvatyai[1] svā́hé, 'ndrâya svā́hâ, bṛíhaspátaye[1] svā́hâ, mitrā́ya svā́hâ, váruṇâya svā́hâ, sárvasmai svā́hâ || 1 || agnáye vâyáve 'pā́m módâyé 'ndrâya[3], tráyoviṃçatiḥ || 14 ||

B. 3, 8, 17, 1. — K. Aç. 1, 5. — Vs. 22, 6. Ç. 13, 1, 3, 3. Kâ. 20, 2, 3.

15. pṛithivyaí svā́hâ[1], 'ntárikshâya[1] svā́hâ, divé svā́hâ; sū́ryâya svā́hâ, candrámase[1] s., nákshatrebhyaḥ s., prā́cyai[1] diçé s., dákshiṇâyai diçé s., pratī́cyai[1] diçé svā́hó, 'dîcyai[1] diçé svā́ho, ''rdhvā́yai diçé s., dig-bhyáḥ svā́hâ, 'vântara-diçā́bhyaḥ s., sámâbhyaḥ[2] s., çarád-bhyaḥ[2] s., 'ho-râtrébhyaḥ s., 'rdha-mâsébhyaḥ s., mā́sebhyaḥ svā́ha, 'rtú-bhyaḥ s., saṃ-vatsarā́ya[2] s., sárvasmai svā́hâ || 1 || pṛithivyaí sū́ryâya nákshatrebhyaḥ prā́cyai[3], saptácatvâriṃçat || 15 ||

---

13. [3] kaçayâ ghâtiteno 'd(d)ravaṇârthaṃ kriyamâṇasya çabdaviçeshasyâ 'nukaraṇârthaṃ çûkâra iti prayuktam, çûkṛitam etad eva, pûrvâparapâdavishayatvena (!) dvedhâ 'bhidhânam. [4] âbhimukhyena dhâvanam âpalâyanam. [5] caturṇâm api pâdânâṃ sakṛid-unnamanam âbhimukhyavishayam âvalganam. [6] sarvasmai sarvaprakâragamanaviçeshayuktâçvaprityartham. [7] so W, ā́yanâyó 'ttaram âpálâyitâya ACD (!!).

14. pûrvahomâḥ. [1] ohne avagraha. [2] apâm modaḥ parjanyaḥ. [3] so (agnáye *bis* 'ndrâya) ACDW, zum Unterschiede von anuv. 16.

15. pûrvanâmakahomântaḥpâtitvenaiva hutvâ. [1] ohne avagraha. [2] samâ-çarat-saṃvatsaraçabdâḥ sauracā́ndranâkshatravishayâḥ (!). [3] so (pṛithivyaí *bis* prā́cyai) ACDW, zum Unterschiede von anuv. 17.

B. 3, 8, 17, 1. — K. Aç. 1, 6. — Vs. 22, 29. 24. 28. — udî-cyai — ûrdhvâyai — ritubhya ity ritu-bhyaḥ.

16. agnáye svā̆hâ[1], sómâya svā̆hâ, savitré s., sárasvatyai[1] s., pûshṇé s., bṛíhaspátaye[1] svā̆hâ, 'pā̆m módâya s., vâyáve s., mitrā̆ya s., váruṇâya s., sárvasmai svā̆hâ ‖ 1 ‖ agnáye savitré[2] pûshṇè 'pā̆m módâya vâyáve[3], tráyoviṃçatiḥ ‖ 16 ‖

B. 3, 8, 6, 3. 17, 1. — K. Aç. 1, 7. — Vs. 22, 6. 27.

17. pṛithivyaí svā̆hâ[1], 'ntárikshâya[1] svā̆hâ, divé svā̆hâ; 'gnáye svā̆hâ, sómâya s., sū̆ryâya s., candrámase[1] svā̆hā̆; 'hne s., rā̆triyai svā̆ha; 'rjáve s., sâdháve s., su-kshityaí s., kshudhé svā̆hâ, ''çitimné[1 u. 2] s.; rógâya s., himā̆ya s., çītā̆ya svā̆hâ, ''-tapā̆ya svā̆hā̆, 'raṇyâya s., suvar-gā̆ya s., lokā̆ya s., sárvasmai svā̆hâ ‖ 1 ‖ pṛithivyaí agnáyé 'hne[3], cátuçcatvâriṃçat ‖ 17 ‖

B. 3, 8, 17, 2. — K. Aç. 1, 8. — ṛijavè — âçitimne — âtapâyety ā̆-tapâya — aráṇyâya.

18. [a] bhúvo devā̆nâm kármaṇâ 'pása 'rtásya pathyâ 'si; vásu-bhir devébhir devátayâ[1] gâyatréṇa tvâ chándasâ yunajmi, vasanténa tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmi. [b] rud-rébhir devébhir devátayâ traíshṭubhena[1] tvâ chándasâ yunajmi, grîshméṇa tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmy. [c] âdit-yébhir devébhir devátayâ jā̆gatena tvâ chándasâ yunajmi, varshā̆bhis tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmi. [d] víçvebhir devébhir devátayā̆ ''nu-shṭubhena tvâ chándasâ yunajmi

---

16. pûrvadîkshâ. [1] ohne avagraha. [2] °tré sárasvatyai W. [3] so (agnáye *bis* vâyáve) ACW, zum Unterschied von anuv. 14; (in D ist irrig der zu anuv. 14 gehörige Colophon repetirt!).

17. ekaviṅçinî dîkshâ. [1] ohne avagraha. [2] ā̆çitimaçabdena kshunnivârakam (ksha° Cod.) âçitṛiçabdatvam abhidhîyate; CD lesen âçi-timné, Sattsein). [3] so (pṛi°hne) in ACDW, zum Unterschied von anuv. 15; C fügt noch rā̆triyai hinzu.

18. ṛitudîkshâḥ. [1] ohne avagraha.

|| 1 || çarádâ tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmy. [e]áñgiro-bhir devébhir devátayâ pā̃ñktena tvâ chándasâ yunajmi, hemanta-çiçirā̃bhyâṃ tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmy. [f]ā̃ 'háṃ dîkshā̃m aruham ṛitásya pátnîṃ gâyatréṇa chándasâ bráhmaṇâ ca, 'rtáꣳ satyè 'dhâꣳ satyám ṛitè 'dhâm || [g][2]mahī̃m û shú[3], [h][2]su-trā̃mâṇam. [i-m]ihá dhṛítiḥ svā̃he[1], 'há ví-dhṛitiḥ svā̃he, 'há rántiḥ svā̃he, 'há rámatiḥ svā̃hâ || 2 ||
ā̃nushṭubhena tvâ chándasâ yunajmy, ékân ná pañcâçác ca || 18 ||

B. 3, 8, 17, 2. — K. Aç. 1, 9. — karmáṇâ | apasā̃ | ṛita-syà | pathyā̃ | asi — yunajmi — tvâ | ṛitunā̃ — ânúshṭu-bhenety ânú-stubhena — eti | aham — ca | ṛitam | satyè | adhâm — ṛite | adhâm — u | sv iti.

19. îṃ-kârā̃ya[1] svā̃hé[2] 'ṃ-kṛitâya svā̃hâ, krándate[3] svā̃hâ 'va-krándate[4] s., prótbate s. pra-prótbate s., gandhā̃ya[5] s. ghrâtā̃ya[6] s., prâ-'ṇā̃ya s. vy-ânā̃ya[7] svā̃hâ 'pâ-'nā̃ya s. saṃ-dîyámânâya[8] s. sáṃ-ditâya s., vi-çṛityámânâya s. ví-çṛittâya s., palâyishyámâṇâya[2] s. pálâyitâya[2 u. 9] svā̃ho, 'pa-raꣳsyaté[10] svā̃hó 'pa-ratâya s., ni-vekshyaté[11] s. ni-viçámânâya s. ní-vishṭâya s., ni-shatsyaté[12] s. ni-shī̃date s. ní-shaṇṇâya svā̃hâ || 1 || âsishyaté[13] svā̃hā̃ ''sînâya svā̃hâ ''sitā̃ya s., ni-patsyaté[14] s. ni-pádyamânâya s. ní-pannâya s., çayishyaté[15] s. çáyânâya s. çayitā̃ya s., sam-mîlishyaté s. sam-mī̃late s. sám-mîlitâya s., svapsyaté s. svapaté s. sup-

---

18. [2] nur die pratîka, obschon bisher nur in einem yâjyâ-Abschnitt (I, 5, 11, 5) vorliegend. [3] so (û shu) AFW, s. P. 3, 14. 6, 2.

19. açvacaritâni. [1] khâdyaṃ dṛishṭvâ mandaçabdaṃ karoti tadanukaraṇam, tad îm ity aneno 'cyate. [2] ohne avagraha. [3] vaḍabâṃ dṛishṭvoccairghosheṇa utsâhajanitaṃ krandanam. [4] virodhinam açvam dṛishṭvâ krodhenoccair ghoshaṇam avakrandanam. [5] açvântaraghrâṇaṃ gandhaḥ. [6] sa evâ 'tîto ghrâtaḥ. [7] s. P. 3, 15. [8] badhyamânaḥ. [9] nivartitapalâyanaḥ. [10] palâyanaparityâga uparamaḥ. [11] çâlâpraveço niveçanam. [12] praviçya çâlâyâṃ sthitir nishadanam. [13] kshaṇamâtram pâdasaṃkoca âsanam. [14] pârçvasya bhûmisparço nipatanam (!). [15] pâdaprasâre çayanam.

tā́ya s., pra-bhotsyaté s. pra-búdhyamânâya s. prá-buddhâya s., jâgarishyaté s. jā́grate s. jâgaritā́ya s., çúçrûshamâṇâya s. çriṇvaté s. çrutā́ya s., vî-"kshishyaté[16] svā́hâ || 2 || vī́-"kshamâṇâya s. vī́-"kshitâya s., saṁ-hâsyaté[17] s. saṃ-jíhâ-nâya svā́ho 'j-jihânâya s., vi-vartsyaté[18] s. vi-vártamânâya s. ví-vṛittâya svā́ho, 't-thâsyaté[19] svā́ho 't-tíshṭhate svā́hó 't-thitâya[19] s., vi-dhavishyaté[20] s. vi-dhûnvânā́ya s. ví-dhû-tâya svā́ho, 't-kraṁsyaté[21] svā́ho 't-krā́mate svā́hó 't-krân-tâya s., caṃkramishyaté[22] s. caṃkramyámâṇâya s. caṃkram-itā́ya s., kaṇḍûyishyaté[23] s. kaṇḍûyámânâya s. kaṇḍûyi-tā́ya s., ni-kashishyaté[24] s. ni-káshamâṇâya s. ní-kashitâya s.; yád átti tásmai s., yát píbati tásmai s., yán méhati t. s., yác chákṛit karóti t. s., rétase s. pra-jā́bhyaḥ s. pra--jánanâya s., sárvasmai svā́hâ || 3 || níshaṇṇâya svā́hâ, vîksh-ishyaté svā́hâ, nikáshamâṇâya svā́hâ, saptáviṁçatiç ca || 19 ||

K. Aç. 1, 10. — Vs. 22, 7. 8. Kâ. 20, 3, 3 (prakramân). — îṃkṛitâyetîm-kṛitâya — vyânâyeti vi-anâyâ — upar̲aṁsyata ity úpa-raṁsyate — nishatsyata iti ni-satsyate — nishâṇṇâ-yeti ni-sannâya — âsishyate — vîkshâmâṇâyeti vi-îkshâmâ-ṇâya — vîkshitâyeti vi-îkshitâya — ujjihânâyety út-jihânâya — utthâsyata ity út-sthâsyate — utthitâyety ut-sthitâya — utkraṁsyata ity út-kraṁsyate — çakṛit.

20. [a]agnáye svā́hâ[1], vâyáve svā́hâ, sū́ryâya svā́ha. [b]'rtám asy ṛitásya 'rtám asi, satyám asi sat-yásya satyám asy. [c]ṛitásya pánthâ asi devā́nâṃ chây ā́ 'mṛítasya nā́ma, tát satyáṃ yát tvám prajā́-patir ásy[2].

---

19. [16] tṛiṇakhâdyânveshaṇaṃ vîkshaṇam. [17] çâlâyâ bahir nirga-manaṃ saṃhânam. [18] nirgatya bhûmau viluṇṭhanaṃ vivartanam. [19] s. P. 5, 14. [20] utthitasya dhûlim apanetuṃ çarîracâlanaṃ vidhûnanam. [21] pâdasyonnamanam upa(!)kramaṇam. [22] mandagamanaṃ caṃkrama-ṇam. [23] dantapaṅktibhyâm pṛishṭhabhâge daṅçanam. [24] kuḍyastam-bhâdau çarîragharshaṇaṃ nikashaṇam.

20. sâvitrâṇi. [1] ohne avagraha. [2] unbetont in C (!).

[d3] ádhi yád asmin vâjínî 'va çúbha spárdhante dívaḥ sū́ryeṇa víço, 'pó vṛiṇânáḥ pavate kavyán paçúṃ ná go-pā́ íryaḥ pári-jmâ ‖ 1 ‖ agnáye vâyáve, 'shṭā́catvâri◡çat ‖ 20 ‖

B. 3, 8, 17, 2. — K. Aç. 1, 11. — ṛi̱tam | a̱si̱ | ṛi̱tasyà — panthā́ḥ — châ̱yâ | a̱mṛitásya — adhîti — vâ̱jini | i̱va̱ | çubhàḥ — viçàḥ | a̱paḥ — ka̱vyan — gọpâ iti go-pâḥ | iryàḥ.

prajánanam, prâtaḥsavané vaí, brahmavâdínaḥ sá t' vā́, áñgirasa, ā́po vaí, sómo vaí[4], sahasratamyā́, 'trir, jamádagniḥ, saṃvatsaró, devásya, vibhū́r, ā́yanâyâ, 'gnáye, pṛithivyā́, agnáye, pṛithivyaí, bhúva, ī́ṃkârâyâ, 'gnáye vâyáve[5], vi◡çatíḥ ‖ 20 ‖

prajánanam (1, 1), áñgirasaḥ (4, 1), sómo vaí (6, 1), pratigṛihṇā́ti (7, 3), vibhū́r (12, 1), vī́kshamâṇâya (19, 3), dvípañcâçat[6] ‖ 52 ‖

iti taittirīyasaṃhitâyâṃ saptamakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung 2, 1–10).

1. sâdhyā́ vai devā́ḥ suvargá-kâmâ etá◡ shaḍ-râtrám apaçyan, tám ā́ 'haran, ténà 'yajanta, táto vaí té suvar-gáṃ lokám âyan; yá eváṃ vidvā́◡saḥ shaḍ-râtrám ā́sate su-var-gám evá lokáṃ yanti. deva-sattráṃ[1] vaí shaḍ-râtráḥ, praty-ákshao hỳ etā́ni pṛishṭhā́ni; yá eváṃ vidvā́◡saḥ shaḍ-ràtrám ā́sate sâ-'kshā́d evá devátâ[2] abhy-ā́rohanti[3]. shaḍ-râtró bhavati, sháḍ vā́ ṛitávaḥ, sháṭ pṛishṭhā́ni ‖ 1 ‖

20. [3] yasmât kâraṇâd asminn açve çobhano guṇasaṃghaḥ adhî 'va devebhyo 'py adhika iva dṛiçyate tasmâd divaḥ sambandhino viço marudgaṇâḥ sûryasamânenâ 'çvena sârdhaṃ spardhante; idaṃ karma pravartayitum ichan pavate viçvam punâti, kavyan paçuṃ na, yathâ yâgeshu stutim ichan deva(ḥ) paçuṃ vṛiṇîte tathâ 'yam açvaḥ karme 'daṃ vṛiṇîte; kīdṛiço 'çvaḥ? gopâḥ ṛitvigyajamânânâṃ rakshakaḥ, iryaḥ karmadvârâ 'nnahetuḥ (°rănnahi° Cod.), parijmâ paritaḥ svargalokâdau gantuṃ samarthaḥ. [4] ā́paḥ sómaḥ W. [5] vâyáve sū́ryâya D. [6] dvípañcâçát ACDW.

2, 1–10. ahînâḥ shaḍrâtrâdyâḥ (dvâdaçâhaparyantâḥ); 1. shaḍrâtraḥ. (3. 4 sârasvatasattradharmâḥ). [1] satrám ACDFW. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum.

pṛishṭhaír evá 'rtū́n anv-ā́rohanty[3 u. 4] ṛitú-bhiḥ saṃ-vatsarám, té saṃ-vatsará evá práti tishṭhanti. bṛihad-rathaṃtarā́bhyâṃ yantî, 'yáṃ vā́vá[2] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evá yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty, eté[5] vaí yajnásyâ 'ñjasā́-'yanî[5] srutî[5], tā́bhyâm evá suvar-gáṃ lokáṃ yanti. tri-vṛíd[6] agni-shṭomó bhavati, téja evā́ 'va rundhate; pañca-daçó bhavatî, 'ndriyám evā́ 'va rundhate; sapta-daçáḥ || 2 || bhavaty, annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[7], átho praí 'vá téna jâyanta; eka-viṃçó bhavati práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ ''tmán dadhate; tri-ṇavó bhavati ví-jityai; trayas-triṃçó bhavati, práti-shṭhityai. sado-havirdhânína[8] eténa shaḍ-râtréṇa yajeraun; ā́çvatthî[2 u. 5] havir-dhā́naṃ cā́ ''gnî-'dhraṃ ca bhavatas, tád dhí suvar-gyàṃ; cakrī́vatî[2 u. 5] bhavataḥ, suvar-gásya lokásya sám-ashṭyâ; ulū́khala-budhno yū́po bhavati, práti-shṭhityai. prā́ñco[2] yânti, prā́ñ[2] iva hí suvar-gáḥ || 3 || lokáḥ; Sá-rasvatyâ[2 u. 9] yânty, eshá vaí deva-yā́naḥ pánthâs, tám evā́ 'nv-ā́rohanty[3]; â-króçanto yânty, ávartim[2 u. 10] evā́ 'nyá-smin prati-shájya prati-shṭhā́ṃ gachanti. yadā́ dáça[11] çatáṃ kurvánty áthaí 'kam ut-thā́naṃ[12], çatā́-''yuḥ pú-rushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhanti; yadā́ çatáṃ sahásraṃ kurvánty áthaí 'kam ut-thā́naṃ, sa-hásra-sammito vā́ asaú lokò, 'múm evá lokám abhí jayanti;

---

1. [4] unbetont (das Verbum). [5] s. P. 4, 52, Whitney p. 180. [6] prakṛitirûpe pṛishṭhyashaḍahe trivṛid agnishṭomo rathaṃtarasâmâ prathamam ahaḥ, pañcadaça ukthyo bṛihatsâmâ dvitîya(m ahaḥ), saptadaça ukthyo vairûpasâmâ tṛitîyaḥ, ekaviñçaḥ shoḍaçî vairâjasâmâ caturthaḥ, triṇava ukthyaḥ çâkvarasâmâ pañcamaḥ, trayastriñça ukthyo raivatasâmâ shashṭhaḥ; tad idaṃ dvâdaçâhântargatasya pṛishṭhyashaḍahasya svarûpam, tadvikṛititvâd atrâpi tathâvidhâny evâ 'hâni drashṭavyâni. [7] °ru-dhy° ACDW. [8] atha sârasvatasattradharmân vidhitsuḥ. [9] tayâ saha, tattîre. [10] dhanasaṃkocam antareṇa jîvanaṃ vartiḥ, tadvaiparîtyena dâridryam avartiḥ (!) avṛittiḥ. [11] ekena vṛishabheṇa sahitâ daça gâvaḥ. [12] s. P. 5, 14.

yadaí 'shâm pra-mī́yeta[13] yadā́ vâ jī́yerann[13] áthaí 'kam ut-thā́nam; tád dhí tîrthám[14] ‖ 4 ‖ pṛishṭhā́ni, saptadaçā́ḥ, suvargó, jayanti yadaí, 'kâdaça ca ‖ 1 ‖

[3.4] Pañc. 25, 10, 5. 19. 21. Kâ. 24, 5, 26-28. 6, 15. 16. Lâṭy. 10, 15, 9-14. 17, 4-9. Çânkh. 13, 29, 7-9. 20-23. Âçval. 12, 6. — sâdhyâḥ — aharan — âyan — ye — abhyâróhantîty ábhi-âróhanti — ṛitûn | anvâróhantîty ánu-âróhanti — saṃvatsara iti sam-vatsare | eva — atho iti — ete iti — añjasâyánî ity áñjasâ-ayánî | srutî iti — atho iti — jâyante — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti — triṇava iti tri-navaḥ — âçvátthî iti — âgnī́dhram ity âgni-idhram — cakrîvátî iti — samáshṭyâ iti sam-ashṭyai — sarásvatyâ — anvâróhantîty ánu-âróhanti — avártim — utthânam ity út-sthânám — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — pramîyeteti pra-mîyéta — jîyéran.

2. Kusurubínda[1] Aúd-dâlakir akâmayata: paçu-mā́nt syâm íti, sá etáꣶ sapta-râtrám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, téna vaí sá yā́vanto[1] grâmyā́ḥ paçávas tā́n ávâ 'runddha[2]; yá evám vidvā́nt sapta-râtréṇa yájate yā́vanta[1] evá grâmyā́ḥ paçávas tā́n evā́ 'va runddhe[2]. sapta-râtró bhavati, saptá grâmyā́ḥ paçávaḥ saptā́ ''raṇyā́ḥ saptá chándâꣶsy, ubháyasyā́ 'va-ruddhyai[3]. tri-vṛ́d agni-shṭomó bhavati, téjaḥ ‖ 1 ‖ evā́ 'va runddhe[2]; pañca-daçó bhavatî, 'ndriyám evā́ 'va runddhe[2]; sapta-daçó bhavaty, annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[3], átho praí 'vá téna jâyata; eka-viꣶçó bhavati, práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ ''tmán dhatte; tri-ṇavó bhavati, ví-jityai; pañca-viꣶçò 'gni-shṭomó bhavati prajā́-pater ā́ptyai, mahâvratá-vân annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyai[3]; viçva-

---

1. [13] Wurzel betont. [14] uktavidhaṃ yad utthânaṃ tat tîrtham pâpebhyas târakaṃ, tasmât tatparyantaṃ shaḍrâtra âvartanîyaḥ.

2. saptarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] rundh° ACDW. [3] rudhy° ACDW.

-jít sárva-prishṭho 'ti-râtró bhavati, sárvasyâ 'bhi-jityai. yát praty-áksham pū́rveshv áhaḥ-su prishṭhā́ny upa-'yúḥ praty-áksham || 2 || viçva-jíti yáthâ dugdhā́m upa-sī́daty evám ut-tamám áhaḥ syân, naí 'ka-râtráç caná[1] syâd; bṛihad-rathantaré pū́rveshv áhaḥ-sū́ 'pa yantî, 'yáṃ vā́vá[1] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evá ná yanty átho anáyor evá práti tishṭhanti; yát praty-ákshaṃ viçva-jíti prishṭhā́ny upa-yánti yáthâ práttâṃ[1] duhé tâdṛíg[1] evá tát || 3 || téja, upeyúḥ pratyákshaṃ, dvícatvâriṃçac ca || 2 ||

Pañc. 22, 15, 10 (daçarâtra!). Kâ. 23, 5, 18. — avârudhyâ ity avà-rudhyai | atho iti — jâyate — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti — ahasv ity ahàḥ-su — upeyur ity úpa-iyuḥ — yanti | atho iti.

3. bṛíhaspátir[1] akâmayata: brahma-varcasī́ syâm íti, sá etám ashṭa-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sá brahma-varcasý abhavad; yá eváṃ vidvā́n ashṭa-râtréṇa yájate brahma-varcasý evá bhavaty; ashṭa-râtró bhavaty, ashṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrī́ brahma-varcasáṃ, gâyatriyaí 'vá brahma-varcasám áva runddhe[2]; 'shṭa-râtró bhavati, cátasro vaí díçaç, cátasro 'vā́ntara-diçā́, dig-bhyá evá brahma-varcasám áva runddhe[2]. || 1 || tri-vṛíd agni-shṭomó bhavati, téja evā́ 'va runddhe[2]; pañca-daçó bhavatî, 'ndriyám evā́ 'va runddhe[2]; sapta-daçó bhavaty annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[3], átho praí 'vá téna jâyata; eka-viṃçó bhavati, práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ ''tmán dhatte; tri-ṇavó bhavati, ví-jityai; trayas-triṃçó bhavati, práti-shṭhityai; pañca-viṃçò 'gni-shṭomó bhavati prajā́-pater ā́ptyai, mahâvratá-vân annā́-'dyasyā́ 'va-

---

3. ashṭarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] rundh° ACDW.
[3] rudhy° ACDW.

-ruddhyai[3]; viçva-jít sárva-pṛishṭho 'ti-râtró bhavati, sár-vasyâ 'bhí-jityai ‖ 2 ‖ digbhyá evá brahmavarcasám áva runddhe[3], 'bhíjityai ‖ 3 ‖

gâyatriyâ — avântaradiçâ ity àvântara-diçâḥ — agni-shṭoma ity àgni-stomaḥ — avàrudhyâ ity avà-rudhyai | atho iti — jâyate — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti.

4. prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, tā́ḥ sṛishṭā́ḥ kshúdhaṃ nŷ âyant, sá etáṃ nava-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí pra-jā́bhyo 'kalpata; yárhi pra-jā́ḥ kshú-dhaṃ ni-gácheyus tárhi nava-râtréṇa yajete, 'mé hí vā́ etā́sâṃ lokā́ ákḷiptâ áthai 'tā́ḥ kshúdhaṃ ní gachantî, 'mā́n evā́ ''bhyo lokā́n kalpayati, tā́n kálpamânân pra-jā́bhyó 'nu kalpate, kálpante ‖ 1 ‖ asmâ imé lokā́ ū́r-jam pra-jā́su dadhâti. tri-râtréṇai 'vé 'máṃ lokáṃ kalp-ayati[1] tri-râtréṇâ 'ntárikshaṃ[2] tri-râtréṇâ 'múṃ lo-káṃ; yáthâ guṇé guṇám[3] anv-ásyaty evám evá tál loké lokám ánv asyati dhṛítyâ áçithilam-bhâvâya. jyótir gaúr ā́yur íti jnâtā́ stómâ bhavantî[4], 'yáṃ vā́vá[2] jyótir antárikshaṃ[2] gaúr asā́v ā́yur, eshv̀ evá lokéshu práti tishṭhanti, jnā́traṃ[5] pra-jā́nâṃ ‖ 2 ‖ gachati. nava-râtró bhavaty, abhi-pûrvám evā́ 'smin téjo dadhâti. yó jyóg-âmayâvî syā́t sá nava-râtréṇa yajeta, prâ-'ṇā́ hí vā́ etásyā́ 'dhṛitâ; áthai 'tásya jyóg âmayati prâ-'ṇā́n evā́ 'smin dâdhâro, 'tá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá ‖ 3 ‖ kálpante, prajā́nâṃ, tráyastriṃçac ca ‖ 4 ‖

---

4. navarâtraḥ. [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] sûtre sûtram. [4] jyotirâdiçabdatrayapûrvakastomaçabdenâ 'bhidhîyamânâḥ sâmagaiḥ sarvair jnâtâs trayo 'harviçeshâḥ, jyotishṭomaḥ prathamam ahaḥ goshṭomo dvitîyaḥ âyushṭomaḥ tṛitîyam ahaḥ; ete câ 'harviçeshâḥ atrâ 'pi gavâmayanaprasañge spashṭîbhavishyanti . . . (s. VII, 4, 11, 1. 2), evam asyâm api çâkhâyâṃ jnâtâḥ prasiddhâḥ (sâmaçâkhâyâṃ tu trikadrukâ iti jnâtâḥ); die Angabe des Textes sieht fast so aus, als ob diese Namen gerade noch nicht sehr bekannt gewesen seien! [5] khyâtim.

uiti ¦ áyau — lokam ¦ kalpayati — dhrityai — jnâtâh stomâh — prâṇâ iti pra-anâh — âmayati — dâdhâra — jtâsur itita-asuh.

5. prajā́-patir akâmayata: prá jâyeyé 'ti, sá etấṃ dáça-hotâram apaçyat, tám ajuhot, téna daça-râtrám asṛjata, téna daça-râtréṇa prā́ 'jâyata; daça-râtrā́ya dîkshishyámâṇo dáça-hotâraṃ[1] juhuyâd, dáça-hotrai 'vá daça-râtrám sṛjate, téna daça-râtréṇa prá jâyate. vairâjó[2] vā́ eshá yajnó yád daça-râtró, yá eváṃ vidvā́n daça-râtréṇa yájate vi-rā́jam evá gachati. prâjâ-patyó vā́ eshá yajnó yád daça-râtráḥ ‖ 1 ‖ yá eváṃ vidvā́n daça-râtréṇa yájate praí 'vá jâyata. índro vaí sa-dṛ́ñ devátâbhir[2] âsît, sá ná vy-âvṛ́tam agachat, sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etáṃ daça-râtrám prā́ 'yachat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sò 'nyā́bhir devátâbhir vy-âvṛ́tam agachad; yá eváṃ vidvā́n daça-râtréṇa yájate vy-âvṛ́tam evá pâpmánâ bhrā́tṛvyeṇa gachati. tri-kakúd vaí ‖ 2 ‖ eshá yajnó yád daça-râtráḥ[3], kakút pañca-daçáḥ[4] kakúd eka-viṃçáḥ[5] kakút trayas-triṃçó[6]; yá eváṃ vidvā́n daça-râtréṇa yájate tri-kakúd evá samânā́nâm[2] bhavati, yájamânaḥ pañca-daçó yájamâna eka-viṃçó yájamânas trayas-triṃçáḥ púra ítarâ[7]. abhi-caryámâṇo daça-râtréṇa yajeta, deva-purā́ evá pâry ûhate, tásya ná kútaç[2]

---

5. daçarâtraḥ. [1] citti(ḥ) sruk cittam âjyam ity-âdikam mantram âraṇyakâṇḍoktam (s. Âr. 3, 1.); tasmin mantre citti(ḥ) srug ity árabhya sâmâ 'dhvaryur ity-antair vâkyair homanishpâdakânâṃ srugâdînâṃ daçânâm abhidhânâd ayam mantro daçahotâ. [2] ohne avagraha. [3] triṇi kakutsadṛiçâni unnatastomayuktâny ahâni yasya. [4] pañcadaça ukthyo dvitîyam ahaḥ tad ekaṃ kakutsthânîyam, prathamatṛitiyayos trivṛidagnishṭomayor ahnor nîcastomayuktatvât; yathâ vṛishasambandhikakudaḥ purovarti galabhâgaḥ paççâdvarti pṛishṭhabhâgaç cety ubhau nimnau tadvat. [5] ekaviñça ukthyaḥ pañcamam ahaḥ. [6] trayastriñça ukthyo 'shṭamam ahaḥ. [7] yathâ purâṃ sarvâsâṃ râjâ svâmi evaṃ anyâsâm prajânâṃ yajamânaḥ svâmî.

canó[2] 'pâ-''vyâdhó bhavati, naí 'nam abhi-cárant striṇute.
devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, té devā́ etā́ḥ || 3 || deva-purā́ apaçyan yád daça-râtrás, tā́ḥ páry auhanta, téshâṃ ná kútaç canó 'pâ-''vyâdhò 'bhavat, táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ; yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá daça-râtréṇa yaj-eta, deva-purā́ evá páry ûhate, tásya ná kútaç canó 'pâ-''vyâdhó bhavati, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati; stóma stómasyó 'pastir[2 u. 8] bhavati, bhrā́tṛivyam evó 'pastiṃ[2] kurute. jâmí vaí || 4 || etát kurvanti yáj jyā́yâṃsaṃ stómam upé-'tya kánîyâṃsam upa-yánti, yád agnishṭoma-sâmā́ny avástâc[2] ca parástâc[2] ca bhávanty ájâmi-tvâya[9]. tri-vṛíd agni-shṭomò 'gni-shṭúd âgneyī́shu bhavati[10], téja evā́ 'va runddhe[11]; pañca-daçá ukthỳa ain-drī́shv, indriyám evā́ 'va runddhe[11]; tri-vṛíd agni-shṭomó vaiçva-devī́shu, púshṭim evā́ 'va runddhe[11]. sapta-daçò 'gni-shṭomáḥ prâjâ-patyā́su tîvra-somò[12], 'nnā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[13], átho praí 'vá téna jâyate || 5 || eka-viṃçá ukthỳaḥ saurī́shu práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ ''tmán dhatte; sapta-daçò 'gni-shṭomáḥ prâjâ-patyā́sû 'pa-havỳa[14], upa-havám[15] evá gachati. tri-ṇavā́v agni-shṭomā́v abhíta[2]

---

5. [8] kakudrûpasya pañcadaçastomasya samîpavartî trivṛidâdistomaḥ upastiḥ kshîṇo bhavati. [9] yathâ loke kaçcid râjâmâtyâdir mahatîṃ sampadam anubhûya paççâd dâridryam anubhavann atyantam alasaḥ klishṭo bhavati tathâ 'trâ 'pi dvitîye 'hni jyâyâṅsam pañcadaçastomaṃ kakudrûpam anushṭhâya tatas tṛitîye 'hṇi kanîyâṅsaṃ nimnabhâgasthânîyaṃ trivṛitstomam anutishṭhantîti yat tad etaj jâmi kurvanti, âlasyayuktaṃ kurvanti; ata âlasyaparihârâya dvitîyasmâd ahno 'vastât prathame 'hany uparishṭâc ca tṛitîye 'hany agnishṭomasâmâni yajnâyajnîyâkhyâni kuryât; evam pañcamâd [ashṭamâd] ahnaḥ pûrvottaradinayor api. [10] prathamam ahaḥ (yatra sarveshv api stotreshv agnir eva stûyate). [11] ruṃdh° ACDFW. [12] tîvrasomo nâma kaçcid ukthyâvântaraviçeshaḥ, yasminn âçirârthaṃ gavâṃ çataṃ duhanti; tam ukthyam agnishṭomarûpatâm âpâdyâ 'nutishṭhet; pañcadaçasu stotreshv antimastotratraye parityakte sati dvâdaçastotratvenâ 'gnishṭomatâ sampadyate. [13] rudhy° ACDW. [14] upahavyo nâma kaçcid ekâhaviçeshaḥ. [15] sarveshâm anujnâm pûjâvishayâm.

aindríshu, ví-jityai; trayas-triṃçá ukthyo vaiçva-devíshu, práti-shṭhityai. viçva-jít sárva-pṛishṭho 'ti-râtró bhavati, sárvasyâ 'bhí-jityai ‖ 6 ‖ prâjâpatyó vấ eshá yajnó yád daçarâtrás, trikakúd vấ, etấ, vaí, jâyata, ékatriṃçac ca ‖ 5 ‖

Pañc. 22, 14, 1-7. — Kâ. 23, 5, 16. Çâñkh. 16, 29, 14-20. Âçval. 10, 3, 21. 22 (navarâtra). — vajrâjaḥ | vai | eshaḥ — jâyate — sadṛiññ iti sa-dṛiñ — puráḥ | itàrâḥ — kutàḥ | cana | upâvyâdha ity úpa-âvyâdhaḥ — asúrâḥ | yaḥ — stomàḥ | stomásya | upástiḥ — avárudhyâ ity avà-rudhyai | athò iti — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti.

6. ṛitávo vaí prajấ-kâmâḥ pra-jấṃ nấ 'vindanta, tè 'kâmayanta: pra-jấṃ sṛijemahi[1] pra-jấm áva rundhîmahi pra-jấṃ vindemahi prajấ-vantaḥ syâmé 'ti; tá etám ekâdaça-râtrám apaçyan, tám ấ 'haran, ténâ 'yajanta, táto vaí té pra-jấm asṛijanta[1] pra-jấm ávâ 'rundhata pra-jấm avindanta prajấ-vanto 'bhavan; tá ṛitávo 'bhavan, tád ârtavấnâm ârtava-tvám, ṛitûnấṃ vấ eté[2] putrấs, tásmât ‖ 1 ‖ ârtavấ ucyante; yá eváṃ vidvấṃsa ekâdaça-râtrám ấsate pra-jấm evá sṛijante[1] pra-jấm áva rundhate pra-jấṃ vindante prajấ-vanto bhavanti. jyótir ati-râtró bhavati[3], jyótir evá purástâd[4] dadhate, suvar-gásya lokásyâ 'nu-khyâtyai. pṛíshṭhyaḥ shaḍ-ahó bhavati, sháḍ vấ ṛitávaḥ sháṭ pṛishṭhấni, pṛishṭhaír evá 'rtū́n anv-ấrohanty[5. 6] ṛitú-bhiḥ saṃ-vatsaráṃ, té saṃ-vatsará evá práti tishṭhanti. catur-viṃçó bhavati[7], cáturviṃçaty-akshará gâyatrī́ ‖ 2 ‖ gâyatrám brahma-varcasáṃ, gâyatriyấm evá brahma-varcasé práti tishṭhanti. catuç-catvâ-

---

6. ṛitûnâm ekâdaçarâtraḥ. [1] unbetont. [2] e t e sarve prâṇinaḥ (!), s. Anm. [1 e]. [3] prathamam ahaḥ; jyotiḥçabdâbhidheyo ya ekâha uktaḥ tam atrâ 'tirâtrasaṃsthârûpaṃ kuryât. [4] ohne avagraha. [5] als Compositum. [6] unbetont (das Verbum). [7] caturviñçastomayukto rathaṃtarasâmâ ya ukthyaḥ so 'yaṃ atrâ 'shṭamam ahaḥ.

ri͝çó[8] bhavati, cátuçcatvâri͝çad-aksharâ trishṭúg[4], indri-yáṃ trishṭúp, trishṭúbhy evé 'ndriyé práti tishṭhanty. ashṭâ-catvâri͝çó[9] bhavaty, ashṭắcatvâri͝çad-aksharâ jágatî, jắgatâḥ paçávo, jágatyâm evá paçúshu práti tishṭhanty. ekâdaça-râtró bhavati, páñca vắ ṛitáva ârtavắḥ[10] páñca, 'rtúshv evắ ''rtavéshu saṃ-vatsaré prati-shṭhắya pra-jắm áva rundhate. 'ti-râtrắv abhíto[4] bhavataḥ[11], pra-jắyai pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖ eté putrắs tásmâd, gâyatry, ékân ná pañcâ-çác ca ‖ 6 ‖

sṛijemahi — te | ṛitaváḥ — anvâróhantîty ànu-âróhanti — saṃvatsara iti sam-vatsare — trishṭuk | indriyam | tri-shṭup — pañcà | ṛitushù.

7. aindravâyavắ-'grân gṛihṇîyâd yáḥ kâmáyeta: yathâ-pûrvám pra-jắḥ kalperann íti, yajnásya vaí kḷíptim ánu pra-jắḥ kalpante[1] yajnásyắ 'kḷiptim ánu ná kalpante; yathâ-pûrvám evá pra-jắḥ kalpayati, ná jyắyâ͝sam káni-yân áti krâmaty. aindravâyavắ-'grân gṛihṇîyâd âma-yâvínaḥ[2], prâ-'ṇéna vắ eshá vỳ ṛidhyate yásyâ ''máyati, prâ-'ṇá aindra-vâyaváḥ, prâ-'ṇénai 'vaí 'na͝ sám ardhayati. maitrâvaruṇắ-'grân gṛihṇîran yéshâṃ dîkshitắnâm pra-mîyeta[3] ‖ 1 ‖ prâṇâ-'pânắbhyâṃ vắ eté vỳ ṛidhyante yéshâṃ dîkshitắnâm pra-mîyate[3], prâṇâ-'pânaú mitrắ-vá-ruṇau, prâṇâ-'pânắv evá mukhatáḥ[2] pári haranta. âçvinắ-'grân gṛihṇîtâ ''nu-jâvarò[4], 'çvínau vaí devắnâm ânu-jâva-

---

6. [8] bṛihadrathantarasâmâ ya ukthyaḥ, navamam ahaḥ. [9] bṛihat-sâmâ ya ukthyaḥ, daçamam ahaḥ. [10] pushpodgamâdayaḥ ṛitusamban-dhinaḥ svabhâvâḥ. [11] ekonatriṅçastomayukto yo 'yam atirâtra ekâhavi-çeshaḥ so 'yam atrai 'kâdaçam ahaḥ; jyotir atirâtro bhavatîty uktena pra-thamenâ 'hnâ saha nirdeçâd atirâtrâv iti dvivacananirdeçaḥ.

7-10. dvâdaçarâtraḥ; 7. kâmyagrahânushṭhânaprakârâḥ. [1] un-betont. [2] ohne avagraha. [3] Wurzel betont. [4] svayaṃ sarveshâm agrajatvena pûjyaḥ sann apy anujavad avaro (°padaparo Cod.!) bhûtvâ (!) yaḥ sarvais tiraskriyate.

raú paçcé 'vā 'gram páry aitâm, açvínâv etásya devátâ[2] yá ânu-jâvarás, tā́v evaí 'nam ágram pári ṇayataḥ[5]. çukrā́-'grân gṛihṇîta gatá-çrîḥ pratishṭhā́-kâmo, 'saú vā́ âdityáḥ çukrá eshó 'ntó, 'ntam manushŷaḥ || 2 || çriyaí gatvā́ ní vartaté, 'ntâd evā́ 'ntam ā́ rabhate, ná tátaḥ pā́pîyân bhavati. manthŷ-agrân gṛihṇîtâ 'bhi-cárann, ârta-pâtrâṃ[6] vā́ etád yán manthi-pâtrám, mṛityúnai 'vaí 'naṃ grâhayati, tâjág ā́rtim[2] ā́ 'rchaty[7]. âgrayaṇā́-'grân gṛihṇîta yásya pitā́ pitâmaháḥ[2] púṇyaḥ syā́d átha tán ná prâ-''pnuyā́d, vâcā́ vā́ eshá indriyéṇa vŷ ṛidhyate yásya pitā́ pitâmaháḥ púṇyaḥ || 3 || bhávaty átha tán ná prâ-''pnóty, úra ivai 'tád yajnásya vā́g iva yád âgrayaṇó, vâcaí 'vaí 'nam indriyéṇa sám ardhayati, ná tátaḥ pā́pîyân bhavaty. ukthŷâ-'grân gṛihṇîtâ 'bhi-caryámâṇaḥ, sárveshâṃ vā́ etát pā́trâṇâm indriyáṃ yád ukthya-pâtrấṃ, sárveṇai 'vaí 'nam indriyéṇā́ 'ti prá yuñkte; sárasvaty[2] abhí no neshi vásya[8] íti puro-rúcaṃ kuryâd, vā́g vaí || 4 || sárasvatî, vâcaí 'vaí 'nam áti prá yuñkte; mā́ tvát kshétrâṇy áraṇâni ganmé 'ty âha, mṛityór vaí kshétrâṇy áraṇâni, ténai 'vá mṛityóḥ kshétrâṇi ná gachati. pûrṇā́n gráhân gṛihṇîyâd âmayâvínaḥ[2], prâ-'ṇā́n vā́ etásya çúg ṛichati yásyâ ''máyati, prâ-'ṇā́ gráhâḥ, prâ-'ṇā́n evā́ 'sya çucó muñcaty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá. pûrṇā́n gráhân gṛihṇîyâd yárhi parjányo ná várshet, prâ-'ṇā́n vā́ etárhi pra-jā́nâṃ çúg ṛichati yárhi parjányo na várshati, prâ-'ṇā́ gráhâḥ, prâ-'ṇā́n evá pra-jā́nâṃ çucó muñcati, tâják prá varshati || 5 || pramī́yeta, manushyà, ṛidhyate yásya pitā́ pitâmaháḥ púṇyo, vā́g vā́, evá pûrṇā́n gráhân, páñcaviṃçatiç ca || 7 ||

---

7. [5] so (ṇ°) AFW, s. P. 7, 4. [6] parasyâ ''rtatvaprâpaṇâd idam ârtapâtram. [7] so (â 'rch°) AW, s. P. 10, 9. [8] s. B. II, 4, 3, 1.

K. 30, 2. 3. — Ç. 4, 5, 9, 1-13. — a̱indra̱vâya̱vâgrâ̱n ity aindravâya̱va-agrâ̱n — ka̱lpante̱ | ya̱jnasyà — ha̱rante̱ — â̱nu̱jâ̱va̱ra ity ã̱nu-jâ̱va̱raḥ — paççâ | iva̱ | agràm | parîtì — na̱yata̱ḥ — e̱shaḥ | antàḥ | antàm — ârtim | eti | ṛ̱icha̱ti — tat | na — uràḥ | iva̱ — u̱kthyãgrâ̱n ity u̱kthyà-a̱grâ̱n — ati | preti | yu̱ñkte̱ | saràsvati — ati | preti | yu̱ñkte̱ — â̱ma̱yâ̱vinàḥ — â̱mayàti | prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ — i̱tâsu̱r i̱tị̄ta-a̱su̱ḥ.

8. gâyatró vã aindra-vâyavó, gâyatrám prâ-'yaṇĩyam áhas, tásmât prâ-'yaṇĩyé 'hann aindra-vâyavó gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâti; traíshṭubho[1] vaí çukrás, traíshṭubhaṃ dvitĩyam áhas, tásmâd dvitĩyé 'hañ chukró[2] gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâti; jãgato vã âgrayaṇó, jãgataṃ tṛitĩyam áhas, tásmât tṛitĩyé 'hann âgrayaṇó gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâty; etád vaí ‖ 1 ‖ yajnám âpad yác chándâ∪sy âpnóti, yád âgrayaṇáḥ çvó gṛihyáte yátrai 'vá yajnám ádṛiçan táta evaí 'nam púnaḥ prá yuñkte. jágan-mukho vaí dvitĩyas tri-râtró, jãgata âgrayaṇó, yác caturthé 'hann âgrayaṇó gṛihyáte svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâty, átho svám evá chándó 'nu pary-ãvartante[3]; rãthaṃ-taro vã aindra-vâyavó, rãthaṃ-taram pañcamám áhas, tásmât pañcamé 'han ‖ 2 ‖ aindra-vâyavó gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâti; bãrhato vaí çukró, bãrhata∪ shashṭhám áhas, tásmât shashṭhé 'hañ chukró[2] gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâty; etád vaí dvitĩyaṃ yajnám âpad yác chándâ∪sy âpnóti, yác chukráḥ çvó gṛihyáte yátrai 'vá yajnám ádṛiçan táta evaí 'nam púnaḥ prá yuñkte. trishṭúñ-mukho vaí tṛitĩyas tri-râtrás,

8. dvâdaçâhasya vyûḍhaprakâraḥ. [1] ohne avagraha. [2] ⁰nch⁰ AW. [3] als Compositum.

traíshṭubhaḥ ‖ 3 ‖ çukró, yát saptamé 'hañ chukró[2] gṛihyáte svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâty, átho svám evá chándó 'nu pary-ā́vartante[3]; vā́g vā́ âgrayaṇó, vā́g ashṭamám áhas, tásmâd ashṭamé 'hann âgrayaṇó gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâti; prâ-'ṇó vā́ aindra-vâyaváḥ, prâ-'ṇó navamám áhas, tásmân navamé 'hann aindra-vâyavó gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâty; etát ‖ 4 ‖ vaí tṛitī́yam yajnám âpad yác chándâṃsy âpnoti, yád aindra-vâyaváḥ çvó gṛihyáte yátrai 'vá yajnám ádṛiçan táta evaí 'nam púnaḥ prá yuñkté, 'tho svám evá chándó 'nu pary-ā́vartante[3]. pathó vā́ eté 'dhy ápathena yanti yè 'nyénai ''ndra-vâyavā́t prati-pádyanté, 'ntaḥ khálu vā́ eshá yajnásya yád daçamám áhar, daçamé 'hann aindra-vâyavó gṛihyate, yajnásya ‖ 5 ‖ evā́ 'ntaṃ gatvā́ 'pathât pánthâm ápi yanty, átho yáthâ váhīyasâ prati-sā́raṃ váhanti[4] tâdṛíg[1] evá tác. chándâṃsy anyò-'nyasya lokám abhỳ adhyâyan, tā́ny etéṇai 'vá devā́ vỳ avâhayann[5]; aindra-vâyavásya vā́ etád â-yátanaṃ yác caturthám áhas, tásminn âgrayaṇó gṛihyate, tásmâd âgrayaṇásyâ ''-yátane navamé 'hann aindra-vâyavó gṛihyate; çukrásya vā́ etád â-yátanaṃ yát pañcamám ‖ 6 ‖ áhas, tásminn aindra-vâyavó gṛihyate, tásmâd aindra-vâyavásyâ ''-yátane saptamé 'hañ chukró[2] gṛihyata; âgrayaṇásya vā́ etád â-yátanaṃ yát shashṭhám áhas, tásmiñ chukró[2] gṛihyate, tásmâc chukrásyâ ''-yátane 'shṭamé 'hann âgrayaṇó gṛihyate; chándâṃsy evá tád ví vâhayatī, prá vásyaso vi-vâhám âpnoti yá eváṃ védā́, 'tho devátâbhya[1] evá yajné saṃ-vídaṃ da-

---

8. [4] yathâ loke vahiyasâ prauḍhabhâravâhinâ balivardasamûhena yuktâ vaṇijaḥ pratisâraṃ vahanti pârçvadvayagatân kshudramârgân parityajya (!) prasiddha eva râjamârge balivardapañktyâkâro yathâ bhavati tathâ nayanti. [5] vivâhaṃ kârayanti, sthânaviparyâsena vicârayanti.

dhâti, tásmâd idám anyò 'nyásmai dadâti[6] ‖ 7 ‖ etád vaí, pañcamé 'han, traíshṭubha, etád, gṛihyate yajnásya, pañcamám, anyásmâ, ékaṃ ca ‖ 8 ‖[7]

prâ̱ya̱ṇîya̱m iti pra-a̱ya̱ṇîyàm — sve | e̱va — dvi̱tîyè | ahàn | çu̱kraḥ — sve | e̱va — atho̱ iti — anv iti | pa̱ry-âvàrtanta̱ iti pari-âvàrtante — sha̱shṭhe | ahàn | çu̱kraḥ — tri̱shṭuñmùkha̱ iti tri̱shṭuk-mu̱kha̱ḥ — sa̱pta̱me | çu̱kraḥ — pa̱thaḥ | vai | e̱te | adhìti | apàthena — ye | a̱nyenà — antàḥ | khalù — a̱nyaḥ | a̱nyasyà — sa̱pta̱me | ahàn | çu̱kraḥ | gṛi̱hya̱te̱ — tasmin | çu̱kraḥ — a̱nyaḥ | a̱nyasmai.

9. prajấ-patir akâmayata: prá jâyeyé 'ti, sá etáṃ dvâdaça-râtrám apaçyat, tám ấ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sá prấ 'jâyata; yáḥ kâmáyeta: prá jâyeyé 'ti sá dvâdaça-râtréṇa yajeta, praí 'vá jâyate. brahma-vâdíno vadanty: agnishṭomá-prâyaṇâ yajnấ átha kásmâd ati-râtráḥ pū́rvaḥ prá yujyata íti; cákshushî[1] vấ eté[2] yajnásya yád ati-râtraú kanī́nike[3] agni-shṭomaú, yát ‖ 1 ‖ agni-shṭomáṃ pū́rvam pra-yuñjîrán bahir-dhấ kanī́nike[3] dadhyus, tásmâd ati-râtráḥ pū́rvaḥ prá yujyate, cákshushî[1] evá yajné dhitvấ madhyatáḥ[4] kanī́nike[5] práti dadhati. yó vaí gâyatrī́ṃ jyótiḥ-pakshâṃ véda jyótishâ bhâsấ suvar-gáṃ lokám eti; yấv agni-shṭomaú taú pakshaú, yé 'ntare 'shṭấv ukthyâḥ sá âtmaí, 'shấ vai gâyatrī́ jyótiḥ-pakshâ, yá eváṃ véda jyótishâ bhâsấ suvar-gáṃ lokám

---

8. [6] tasmâl loke 'pi idam kanyakârûpam apatyam anyaḥ pitâ anyasmai jâmâtre dadâti. [7] in CD folgender Zusatz: (‖ 8 ‖) gâyatrás, traíshṭubho, jágato, jáganmukhó, 'tho, rấthantaro, bấrhata, etád vaí dvitī́yaṃ, trishṭúñmukhó, 'tho, vấk, prâṇá, etád, átho, patháç, caturtháṃ navamé, pañcamá◡ saptamé, shashṭhám ashṭamé 'han (°haṃ D), chándâ◡si; es sind dies die Anfangs-, resp. Stichwörter der einzelnen Sätze dieses anuvâka; es mufs wohl die Bedeutung seines Inhaltes irgend wem sehr grofs erschienen sein, dafs er ihn so besonders auszuzeichnen für nöthig hielt.

9. 10. dvâdaçâhasyâ 'harviçeshâḥ; 9. ekâdaçâ 'hâni. [1] s. P. 4, 12. [2] s. P. 4, 44. [3] s. P. 4, 11. [4] ohne avagraha. [5] só (°ḥ p°) ACDFW, s. P. 8, 33.

|| 2 || eti. prajā́-patir vā́ eshá dvâdaça-dhā́ ví-hito yád dvâdaça-râtró, yā́v ati-râtraú taú pakshaú, yé 'ntare 'shṭā́v ukthyā̀ḥ sá âtmā́, prajā́-patir vā́vaí 'shá sánt sád dha vaí sattréṇa[6] spriṇoti, prâ-'ṇā́ vaí sát, prâ-'ṇā́n evá spri-ṇoti. sárvâsâṃ vā́ eté pra-jā́nâm prâ-'ṇaír âsate yé sattrám[6] ā́sate, tásmât prichanti: kím eté sattríṇa[6] íti. priyáḥ pra-jā́nâm út-thito[7] bhavati yá evám véda || 3 ||
agnishṭomaú yát, suvargáṃ lokám, priyā́ḥ prajā́nâm, páñca ca || 9 ||

K. 34, 8. — agnishṭomaprâyaṇâ ity ágnishṭoma-prâya-ṇâḥ — yujyate — cakshúshî iti | ete iti — kanînike iti — jyotiḥpakshâm iti jyotiḥ-pakshâm — ye | antàre | ashṭau — eshaḥ | san | sat | ha | vai — prâṇâ iti pra-anâḥ — utthita ity ut-sthitaḥ.

10. ná vā́ eshò 'nyáto-vaiçvânaraḥ[1] suvar-gā́ya lokā́ya prā́ 'bhavad, ûrdhvó ha vā́ eshá ā́-tata âsît, té devā́ etáṃ vaiçvânarám[2] páry auhant[3] suvar-gásya lokásya prá-bhûtyâ. ritávo vā́ eténa prajā́-patim ayâjayan, téshv ârdhnod ádhi tád, ridhnóti ha vā́ ritvíkshu[2] yá eváṃ vidvā́n dvâdaçâ-'héna yájate. tè 'sminn aichanta, sá rásam áha vasantā́ya prā́ 'yachat[4] || 1 || yávaṃ grîshmā́yaú 'shadhîr[2] varshā́bhyo vrîhī́n charáde[5] mâsha-tilaú hemanta-çiçirā́bhyâṃ. téné 'ndram prajā́-patir ayâjayat, táto vā́ índra índro 'bhavat, tásmâd âhur: ânu-jâvarásya yajná íti, sá hỳ eténā́ 'gré 'yajatai. 'shá ha vaí kuṇápam[2] atti yáḥ

---

9. [6] sattr° ACDW. [7] s. P. 5, 14 jagaty utkrishṭaḥ.

10. dvâdaçam ahaḥ. [1] vaiçvânarâkhyenâ 'gninâ drishṭatvâd atirâtro vaiçwânaraḥ (!), anyata ekasminn eva bhâge vaiçvânaraçabdavâcyo 'tirâtro yasya so 'yam, âdâv evâ 'tirâtrayukto na tv avasâna ity arthaḥ. [2] ohne avagraha. [3] etaṃ vaiçvânaraçabdavâcyam atirâtram paryauhan parito 'vasânasthâne niyâmakatvena sthâpitavantaḥ, ... tasmâd uparishṭâd atirâtraḥ kartavya iti vidhyunnayaḥ. [4] nicht komponirt, obschon betont, nach CD und s. Anm.[16]. [5] °nch° AW.

sattré[6] prati-gṛihṇā́ti purusha-kuṇapám açva-kuṇapáṃ[7]; gaúr vā́ ánnaṃ[8]; yéna pā́treṇā́ 'nnam bíbhrati yát tán ná nir-ṇénijati tátó 'dhi ‖ 2 ‖ málaṃ jâyata[9]. éka evá yajetaí, 'ko hí prajā́-patir ā́rdhnod. dvā́daça[3] rā́trîr dîkshitáḥ syâd, dvā́daça mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaráḥ prajā́-patiḥ, prajā́-patir vā́vaí 'shá, eshá ha t' vaí[10] jâyate yás tápasó 'dhi jā́yate[4]. catur-dhā́ vā́ etā́s tisrás-tisro rā́trayo yád dvā́daço 'pa-sádo; yā́ḥ prathamā́ yajnáṃ tā́bhiḥ sám bharati, yā́ dvitī́yâ yajnáṃ tā́bhir ā́ rabhate ‖ 3 ‖ yā́s tṛitī́yâḥ pā́trâṇi tā́bhir nír ṇenikte[11], yā́ç caturthī́r ápi tā́bhir âtmā́nam antaratáḥ[9] çundhate. yó vā́ asya paçúm átti mâᴗsáᴗ sò 'tti[12], yáḥ puroḍā́çam[1] mastíshkaᴗ sá, yáḥ pari-vâpám púrîshaᴗ sá, yá ā́jyam majjā́naᴗ sá, yáḥ sómaᴗ svédaᴗ só, 'pi ha vā́ asya çîrshaṇỳâ nish-pádaḥ[13] práti gṛihṇâti yó dvâdaçâ-'hé pratigṛihṇā́ti, tásmâd dvâdaçâ-'héna ná yā́jyam[14] pâpmáno vy-ā́vṛittyai[15] ‖ 4 ‖ áyachad[16], ádhi, rabhate, dvâdaçâhéna, catvā́ri ca ‖ 10 ‖

K. 34, 11. — preti | abhavat — prabhū́tyâ iti pra-bhûtyai — ârdhnot | adhîti | tat | ṛidhnoti — preti | ayáchat[16] — bibhráti — tat | na — tatáḥ | adhîti — jâyate — eshaḥ | eshaḥ | ha | tu | vai — adhîti | jâyáte — prathamâḥ — dvitīyā́ḥ — çîrshaṇyā́ḥ | nishpada iti niḥ-padáḥ — yâjyám — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai.

---

10. [6] satre ACDFW. [7] sa pratigrahîtâ çavabhakshaṇena yaḥ pratyavâyas tam prâpnoti, nâ 'tra pañcanakhaçavo vivakshitaḥ kiṃ tu purushâçvâdiçavaḥ. [8] anena yad annam bhakshyate tad gaur eva bhavati, gomâṅsabhakshaṇasamaḥ pratyavâyo bhavati (? vgl. VII, 1, 1, 5). [9] çodhanâbhâvât tadyukte gṛihe 'dhikam malaṃ jâyate, tena pâtreṇa vyavahartṛîṇâm adhikaḥ pratyavâyo bhavati. [10] s. P. 5, 13. [11] s. P. 7, 2. [12] yaḥ kaçcid ṛitvig bhûtvâ dvâdaçâhe paçuhaviḥçesham atti so 'yam asya yajamânasyai 'va mâṅsam atti, purushâdimâṅsabhakshaṇasamam pratyavâyam prâpnuyât. [13] nishpado dvârair (?) nirgachanti malinajâtiḥ. [14] yâjane tu çâstroktam prâyaçcittaṃ kartavyam. [15] vṛityai ACDFW. [16] so (áy°) ACDW, s. Anm. [4].

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 2, 11-20 *).

11. ékasmai svāhâ[1], dvābhyâu s., tri-bhyáḥ s., catúr-bhyaḥ s., pañcá-bhyaḥ s., shaḍ-bhyáḥ s., saptá-bhyaḥ s., 'shṭâbhyáḥ s., navá-bhyaḥ s., daçá-bhyaḥ svāhai, 'kâdaçá-bhyaḥ s., dvâdaçá-bhyaḥ s., trayodaçá-bhyaḥ s., caturdaçá-bhyaḥ s., pañcadaçá-bhyaḥ s., shoḍaçá-bhyaḥ s., saptadaçá-bhyaḥ s., 'shṭâdaçá-bhyaḥ svāhai, 'kân ná viuçatyaí s., náva-viuçatyai svāhai, 'kân ná catvâriuçáte s., náva-catvâriuçate svāhai, 'kân ná shashṭyaí s., náva-shashṭyai svāhai, 'kân nā 'çîtyaí s., návâ-'çîtyai svāhai, 'kân ná çatāya svāhâ, çatāya s., dvābhyâu çatābhyâu s., sárvasmai svāhâ || 1 || návacatvâriuçate svāhai 'kân nai, 'kaviuçatiç ca || 11 ||

K. Aç. 2, 1. — Vs. 22, 34. Ç. 13, 2, 1, 5. 6. Kâ. 20, 4, 32. — ekāt | na.

12. ékasmai svāhâ, tri-bhyáḥ s., pañcá-bhyaḥ s., saptá-bhyaḥ s., navá-bhyaḥ svāhai, 'kâdaçá-bhyaḥ s., trayodaçá-bhyaḥ s., pañcadaçá-bhyaḥ s., saptadaçá-bhyaḥ svāhai, 'kân ná viuçatyaí s., náva-viuçatyai svāhai, 'kân ná catvâriuçáte s., náva-catvâriuçate svāhai, 'kân ná shashṭyaí svāhâ, náva-shashṭyai svāhai, 'kân nā 'çîtyaí s., návâ-'çîtyai svāhai, 'kân ná çatāya svāhâ, çatāya svāhâ, sárvasmai svāhâ || 1 || ékasmai, pañcâçát || 12 ||

K. Aç. 2, 2. — ekāt | na.

13. dvābhyâu svāhâ, catúr-bhyaḥ s., shaḍ-bhyáḥ s., 'shṭâbhyáḥ s., daçá-bhyaḥ s., dvâdaçá-bhyaḥ s., caturdaçá-bhyaḥ s., shoḍaçá-bhyaḥ s., 'shṭâdaçá-bhyaḥ s., viuçatyaí

* s. Ind. Stud. 3, 383. 390.

11-20. açvamedhagatamantrâḥ. [1] ohne avagraha.

s., 'shṭā́-navatyai s., çatā́ya s., sárvasmai svā́hâ || 1 || dvā́bhyâm ashṭā́navatyai [1], shā́ḍviṃçatiḥ || 13 ||

K. Aç. 2, 3.

14. tri-bhyáḥ svā́hâ, pañcá-bhyaḥ s., saptá-bhyaḥ s., navá-bhyaḥ s. [ganz wie anuv. 12 bis] sárvasmai svā́hâ || 1 || tribhyò, 'shṭā́catvâriṃçat || 14 ||

K. Aç. 2, 4. — ekāt | na.

15. catúr-bhyaḥ svā́hâ, 'shṭâbhyáḥ s., dvâdaçá-bhyaḥ s., shoḍaçá-bhyaḥ s., viṃçatyaí s., shán-ṇavatyai s., çatā́ya s., sárvasmai svā́hâ || 1 || catúrbhyaḥ shā́ṇṇavatyai [1], shóḍaça || 15 ||

K. Aç. 2, 5. — shaṇṇávatyâ iti shaṭ-navatyai.

16. pañcá-bhyaḥ svā́hâ, daçá-bhyaḥ s., pañcadaçá-bhyaḥ s., viṃçatyaí s., páñca-navatyai s., çatā́ya s., sárvasmai svā́hâ || 1 || pañcábhyaḥ páñcanavatyai [1], cáturdaça || 16 ||

K. Aç. 2, 6.

17. daçá-bhyaḥ svā́hâ, viṃçatyaí s., triṃçáte s., catvâriṃçáte s., pañcâçáte s., shashṭyaí s., saptatyaí s., 'çîtyaí s., navatyaí s., çatā́ya s., sárvasmai svā́hâ || 1 || daçábhyo, dvā́viṃçatiḥ || 17 ||

K. Aç. 2, 7.

18. viṃçatyaí svā́hâ, catvâriṃçáte s., shashṭyaí s., 'çîtyaí s., çatā́ya s., sárvasmai svā́hâ || 1 || viṃçatyaí, dvā́daça || 18 ||

K. Aç. 2, 8.

---

13. [1] so ACD, ashṭā° fehlt W. In K ist der hier wie in Vs. abgekürzte Text (luptaḥ svâdhyâyaḥ s. schol. zu Kâ. 20, 4, 32) voll aufgeführt; ebenso in den anuvâka 15 ff.

15. [1] so AC, shā́ṇṇ° fehlt DW.

16. [1] so ACD, páñcanavatyai fehlt W.

19. pañcâçáte svā́hâ, çatā́ya s., dvā́bhyâṃ çatā́bhyâṃ s., tri-bhyáḥ çatébhyaḥ s., catúr-bhyaḥ ç. s., pañcá-bhyaḥ ç. s., shaḍ-bhyáḥ ç. s., saptá-bhyaḥ ç. s., 'shṭâbhyáḥ ç. s., navá-bhyaḥ ç. s., sahásrâya s., sárvasmai svā́hâ || 1 || pañcâçáte, dvā́triṃçat || 19 ||

K. Aç. 2, 9.

20. çatā́ya svā́hâ[1], sahásrâya s., 'yútâya s., ni-yútâya s., pra-yútâya svā́hā́, 'rbudâya s., nỳ-arbudâya s., samudrā́ya[1] s., mádhyâya svā́hā́, 'ntâya s., parâ-'rdhā́ya svā́ho. 'sháse s., vỳ-ushṭyai svā́ho, 'd-eshyaté svā́ho, 'd-yaté svā́hó, 'd-itâya s., suvar-gā́ya s., lokā́ya s., sárvasmai svā́hâ || 1 || çatā́yâ, 'shṭā́triṃçat || 20 ||

K. Aç. 2, 10. — Vs. 22, 34. Ç. 13, 2, 1, 6. Kâ. 20, 4, 33. 34. — ayutā́ya — arbúdâya — antā́ya.

sâdhyā́ḥ shaḍrâtrám, kusurubíndaḥ saptarâtrám, bṛ́haspátir ashṭarâtrám, prajā́patiḥ kshúdham navarâtrám, prajā́patir dáçahotâram, ṛitáva, aindravâyavā́grân, gâyatró vaí, prajā́patiḥ sá dvâdaçarâtrám, ná vā́, ékasmâ, ékasmai, dvā́bhyâṃ, tribhyáç, catúrbhyaḥ, pañcábhyo, daçábhyo, viṃçatyaí, pañcâçáte, çatā́ya, viṃçatíḥ || 20 ||

sâdhyā́ (1, 1), asmâ imé lokā́ (4, 2), gâyatrā́m[2] (6, 3), vaí tṛitī́yam (8, 5), ékasmai (11, 1), pañcâçát || 50 ||

iti taittirī́yasaṃhitâyâṃ saptamakâṇḍe dvitī́yaḥ prapâṭhakaḥ ||

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung, 3, 1-10).

1. pra-jávaṃ vā́ eténa yanti yád daçamám áhaḥ, pâpâ-'vahī́yaṃ vā́ eténa bhavanti yád daçamám áhar; yó vaí pra-jávaṃ yatā́m ápathena prati-pádyate yá sthâṇúṃ hánti yó bhrésham ny-éti sá hîyate, sá yó vaí daçamé 'hann avi-vâkyá upa-hanyáte sá hîyate; tásmai yá úpa-

20. [1] ohne avagraha. [2] °trám brahmavarcasáṃ W.

3, 1-5, 10. sattrajâtam; 1. dvâdaçâhagatam avivâkyam ahaḥ.

-hatâya vy-ā́ha tám evā́ 'nv-ârábhya sám açnuté, 'tha yó vy-ā́ha sáḥ ‖ 1 ‖ hîyate, tásmâd daçamé 'hann avi-vâkyá úpa-hatâya ná vy-úcyam. átho khálv â h u r: yaj-násya vai sám-ṛiddhena devā́ḥ suvar-gáṃ lokám âyan yajnásya vỳ-ṛiddhenā́ 'surân párâ 'bhâvayann íti; yát khálu vaí yajnásya sám-ṛiddhaṃ tád yájamânasya yád vỳ-ṛiddhaṃ tád bhrā́tṛivyasya, sá yó vai daçamé 'hann avi-vâkyá upa-hanyáte sá evā́ 'ti recayati, té yé bā́hyâ dṛiçikávaḥ ‖ 2 ‖ syús té ví brûyur. yádi tátra ná vindéyur antaḥ-sadasā́d vy-úcyaṃ, yádi tátra ná vindé-yur gṛihá-patinâ vy-úcyaṃ; tád vy-úcyam evā́. 'tha vā́ etát s a r p a - r â j n í y â ṛ i g - b h í stuvantî, 'yáṃ vaí sárp-ato rā́jnî, yád vā́ asyā́ṃ kíṃ cā́ 'rcanti yád ânṛicús téne 'yáᵕ sarpa-râjnī́, té yád evá kíṃ ca vâcā́ ''nṛicúr yád ató 'dhy[1] arcitā́raḥ ‖ 3 ‖ tád ubháyam âptvā́ 'va-rúdhyó 't tishṭhâmé 'ti; tā́bhir mánasâ stuvate, ná vā́ imā́m açva-rathó nā́ 'çvatari-rathā́ḥ sadyáḥ[2] páry-âptum arhati, máno vā́ imā́ᵕ sadyáḥ páry-âptum arhati[3] mánaḥ pári-bhavitum; átha bráhma vadanti, pári-mitâ vā́ ṛ í c a ḥ pári-mitâni s ā́ m â n i pári-mitâni y á j û ᵕ s h y áthai 'tásyai 'vā́ 'nto nā́ 'sti yád bráhma, tát prati-gṛiṇatá ā́ cakshîta, sá prati-garáḥ ‖ 4 ‖ vyáha sá, dṛiçikávo, 'rcitā́raḥ, sá, ékaṃ ca ‖ 1 ‖

Çâñkh. 27, 1. — Pañc. 4, 8, 8. 9, 4-12. — pâpâvahîyam iti pâpa-avahîyàm | vai — ahàḥ | yaḥ — yaḥ | sthâṇum — saḥ | vai — ahàn | avivâkya ity àvi-vâkye — vyucyam iti vi-ucyàm | atho iti — âyan — vyṛiddheneti vi-ṛiddhena — pareti — saḥ | yaḥ | vai — bâhyā́ḥ — sarparâjniyâ iti sarpa-râjniyā́ḥ | ṛigbhir ity ṛik-bhiḥ — ânṛicuḥ | yat |

I. [1] at° ohne Accent in ACDW, und zwar ist im Padapâṭha (CD) atódhi als ein Wort aufgeführt (statt átaḥ | adhī́ti)! vgl. tátó 'dhi VII, 2, 10, 2. [2] ohne avagraha. [3] unbetont.

atodhi[1] | arcitârâḥ — sadyaḥ — arhati — parimitâ iti pari-mitâḥ — antâḥ | na — pratigriṇata iti prati-griṇate.

2. brahma-vâdíno vadanti: kíṃ dvâdaçâ-'hásya prathaménā 'hna 'rtvíjâṃ[1] yájamâno vriṅkta íti, téja in-driyám íti; kíṃ dvitī́yené 'ti, prâ-'ṇā́n annā́-'dyam íti; kíṃ tritī́yené 'ti, trī́n imā́ṅ lokā́n[2] íti; kíṃ caturthéné 'ti, cá-tush-padaḥ paçū́n íti; kím pañcaméné 'ti, páñcâ-'ksharâm paṅktím íti; kíṃ shashṭhéné 'ti, shád ritū́n íti; kíṃ sapta-méné 'ti, saptá-padâṃ çákvarîm íti || 1 || kím ashṭaméné 'ty, ashṭā́-'ksharâṃ gâyatrī́m íti; kíṃ navaméné 'ti, tri-vrítaṃ stómam íti; kíṃ daçaméné 'ti, dáçâ-'ksharâṃ vi-rā́jam íti; kím ekâdaçéné[1] 'ty, ékâdaçâ-'ksharâṃ trishṭú-bham[1] íti; kíṃ dvâdaçéné[1] 'ti, dvā́daçâ-'ksharâṃ jágatîm íty; etā́vad[1] vā́ asti yā́vad[1] etád, yā́vad evā́ 'sti tád eshâṃ vriṅkte || 2 || çákvarîm íty, ékacatvâriṃçac ca || 2 ||

ahnā | ritvijā́m — vriṅkte — ashṭâksharâm ity ashṭâ-aksharâm — eva | asti.

3. eshá vā́ âptó dvâdaçâ-'hó yát trayodaça-râtráḥ, samânáṃ[1] hỳ etád áhar yát prâ-'yaṇī́yaç co 'd-ayanī́yaç ca. trỳ-atirâtro bhavati, tráya imé lokā́, eshā́ṃ lokā́nâm ā́ptyai. prâ-'ṇó vaí prathamò 'ti-râtró vy-ânó dvitī́yo 'pâ-'nás tritī́yaḥ, prâṇâpâno-'dânéshv evā́ 'nnā́-'dye prâti tishṭhanti[2] sárvam ā́yur yanti yá eváṃ vidvā́ṃsas trayo-daça-râtrám ā́sate. tád âhur: vā́g vā́ eshā́ ví-tatâ || 1 || yád dvâdaçâ-'hás, tā́ṃ ví chindyur yán mádhye 'ti-râtrâṃ kuryúr upa-dā́sukâ grihá-pater vā́k syâd, upárishṭâc[1] chando-mā́nâm mahâ-vratấṃ kurvanti sáṃ-tatâm evá

---

2. dvâdaçâhayâjinaḥ praçaṅsâ. [1] ohne avagraha. [2] °nl° W.
3. trayodaçarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont.

vắcam áva rundhatė 'nupa-dâsukâ gṛihá-pater vắg bhavati. paçávo vaí chando-mắ ánnam mahâ-vratáṃ, yád upárishṭâc[1] chando-mắnâm mahâ-vratáṃ kurvánti paçúshu cai 'vắ 'nnắ-'dye ca práti tishṭhanti ‖ 2 ‖ vítatâ, trícatvâri◡çac ca ‖ 3 ‖

ahâḥ | yat | prâ̱ya̱ṇîya̱ iti pra-a̱ya̱ṇîyâḥ — vyâ̱na iti vi-a̱naḥ — prâ̱ṇâ̱pâ̱no̱dâ̱neshv iti prâṇâpâna-u̱dâ̱neshú | e̱va | a̱nnâdya̱ ity ánna-adyė — ye | e̱vam — ku̱rva̱nti̱[2] — ku̱rvanti[3].

4. âdityắ akâmayanto: 'bháyor lokáyor ṛidhnuyâmé 'ti, tá etáṃ caturdaça-râtrám apaçyan, tám ắ 'haran, ténâ 'yajanta, táto vaí tá ubháyor lokáyor ârdhnuvann asmí◡ç câ 'múshmi◡ç ca; yá eváṃ vidvắ◡saç caturdaça-râtrám ắsata ubháyor evá lokáyor ṛidhnuvanty asmí◡ç câ 'múshmi◡ç ca. caturdaça-râtró bhavati, saptá grâmyắ óshadhayaḥ[1] saptắ ''raṇyắ ubháyîshâm áva-ruddhyai[2]. yát parâcínâni[1] pṛishṭhắni ‖ 1 ‖ bhávanty amúm evá taír lokám abhí jayanti, yát pratícínâni[1] pṛishṭhắni bhávantî 'mám evá taír lokám abhí jayanti. trayas-tri◡çaú madhyatá[1] stómau bhavataḥ sắm-râjyam evá gachanty, adhi-râjaú bhavato 'dhi-râjắ evá samânắnâm[1] bhavanty. ati-râtrắv abhíto[1] bhavataḥ, pári-gṛihîtyai ‖ 2 ‖ pṛishṭhắni, cátustri◡çac ca ‖ 4 ‖

eti | a̱ha̱ra̱n — te | u̱bhayóḥ — a̱smin | ca̱ | a̱mushmín | ca̱ | ye — âsáte — ma̱dhya̱taḥ.

5. prajắ-patiḥ suvar-gáṃ lokám ait, táṃ devắ ánv âyan, tắn âdityắç ca paçávaç cắ 'nv âyan; té devắ abruvan:

---

3. [3] in D prima manu unbetont.
4. caturdaçarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] °rudhy° ACDW.
5. dvitîyaç caturdaçarâtraḥ.

yā́n paçū́n upā́-'jīvishma tá imè 'nv-ā́gmann[1] íti, tébhya etā́ṃ catuẕdaça-râtrā́m práty auhan, tá âdityā́ḥ pṛishṭhaíḥ suvar-gáṃ lokám ā́ 'rohan[2] try-ahā́bhyâm asmíñ loké paçū́n práty auhan, pṛishṭhaír âdityā́ amúshmiñ loká ā́rdhnuvan try-ahā́bhyâm asmín || 1 || loké paçávo. yá eváṃ vidvā́ṃsaç caturdaça-râtrā́m ā́sata ubháyor evá lokáyor ṛidhnuvanty asmíṃç câ 'múshmiṃç ca, pṛishṭhaír evā́ 'múshmiñ loká[3] ṛidhnuvánti try-ahā́bhyâm asmíñ loké[3]. jyótir gaúr ā́yur íti try-ahó bhavatī, 'yáṃ vā́vá[4] jyótir antárikshaṃ[4] gaúr asā́v ā́yur, imā́n evá lokā́n abhy-ā́rohanti[1]; yád anyátaḥ[4] pṛishṭhā́ni syúr vi-vivadhaṃ syân, mádhye pṛishṭhā́ni bhavanti savivadha-tvā́ya || 2 || ójo vaí vīryàm pṛishṭhā́ny, ója evá vīryàm madhyató[4] dadhate. bṛihad-rathaṃtarā́bhyâṃ yantī, 'yáṃ vā́vá ratham-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evá yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty, eté[5] vaí yajnásyâ 'ñjasā́-'yanī[5] srutī[5], tā́bhyâm evá suvar-gáṃ lokáṃ yanti. pá-râñco[4] vā́ eté suvar-gáṃ lokám abhy-ā́rohanti[1] yé parâ-cī́nâni[4] pṛishṭhā́ny upa-yánti, pratyáñ[4] try-ahó bhavati praty-ávarûḍhyâ átho práti-shṭhityâ, ubháyor lokáyor ṛiddhvó[6] 't tishṭhanti. cátur-daçai 'tā́s; tā́sâṃ yā́ dáça dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ ánnaṃ vi-rā́ḍ vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva rundhate, yā́ç cátasraç cátasro díço dikshv̀ evá práti tishṭhanty. ati-râtrā́v abhíto[4] bhavataḥ pári-gṛihītyai || 3 || ā́rdhnuvan try-ahā́bhyâm asmínt, savivadhatvā́ya, prá-tishṭhityâ, ékatriṃçac ca || 5 ||

te | ime | anvâgmann ity ánu-âgmàn — auhan | te — eti | arohan — loke | ârdhnúvan — ye | evam — âsàte — ṛidhnuvanti — loke | ṛidhnuvanti — abhyârôhantîty àbhi-

5. [1] als Compositum. [2] unbetont. [3] °nl° W. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 4, 52. [6] ṛidhv° ACDW.

-âròhanti — atho iti — ete iti — añjasâyánî ity àñjasâ-ayánî | srutî iti — abhyâròhantîty àbhi-âròhanti — praty-avàrûḍhyâ iti prati-avàrûḍhyai | atho iti | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — ṛidhvâ | ud iti — yâḥ | daçà.

6. índro vaí sa-dṛíñ devátâbhir[1] âsît, sá ná vy-âvṛítam agachat, sá prajấ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám pañcadaça-râtrám prấ 'yachat, tám ấ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sò 'nyấbhir devátâbhir vy-âvṛítam agachad; yá evám vidvấṃsaḥ pañcadaça-râtrám ấsate vy-âvṛítam evá pâpmánâ bhrấtṛivyeṇa gachanti. jyótir gaúr ấyur íti try-ahó bhavatî, 'yám vấvá jyótir antárikshạm[1] || 1 || gaúr asấv ấyur, eshv̀ evá lokéshu práti tiṣhṭhanty. ásattraṃ[2] vấ etád yád achando-mám, yác chando-mấ bhávanti téna sattrám[3], devátâ evá pṛishṭhaír áva rundhate[3] paçū́ñ chando-maír[4], ójo vaí vîrỳam pṛishṭhấni paçávaç chando-mấ, ójasy evá vîrỳe paçúshu práti tishṭhanti. pañcadaça-râtró bhavati, pañca-daçó vájro, vájram evá bhrấtṛivyebhyaḥ prá haranty. ati-râtrấv abhíto[1] bhavata, indriyásya pári-gṛihîtyai || 2 || antárikshạm, indriyásyaí, 'kaṃ ca || 6 ||

sadṛiññ iti sa-dṛíñ — eti | aharat — ye | evam — chandomâ iti chandaḥ-mâḥ — rundhate.

7. índro vaí çithilá ivấ 'prati-shṭhita âsît, só 'surebhyo 'bibhet, sá prajấ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám pañcadaça-râtrám vájram prấ 'yachat, ténấ 'surân parâ-bhấvya vi-jítya çríyam agachad, agni-shṭútâ pâpmấnam nír adahata[1] pañcadaça-râtréṇaú 'jo bálam indriyám vîrỳam

---

6. pañcadaçarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] °satr° ACDW. [3] unbetont. [4] °nch° AW.

7. dvitîyaḥ pañcadaçarâtraḥ. [1] unbetont.

âtmánn adhatta. yá evám vidvā́ṃsaḥ pañcadaça-râtrám ā́sate bhrā́tṛivyàn evá parâ-bhā́vya vi-jítya çríyam gachanty, agni-shṭútâ pâpmā́nam níḥ || 1 || dahante[1] pañcadaça-râtréṇaú 'jo bálam indriyám vîryàm âtmán dadhata. etā́ evá paçavỳâḥ, páñca-daça vā́ ardha-mā́sasya rā́trayo, 'rdhamâsa-çáḥ sam-vatsará âpyate, sam-vatsarám paçávó 'nu prá jâyante, tásmât paçavỳâ. etā́ evá suvar-gỳâḥ, páñca-daça vā́ ardha-mâsásya rā́trayo, 'rdhamâsa-çáḥ sam-vatsará âpyate, sam-vatsaráḥ suvar-gó lokás, tásmât suvar-gỳâ. jyótir gaúr ā́yur íti try-ahó bhavatî, 'yám vā́vá jyótir antáriksham[2] || 2 || gaúr asā́v ā́yur, imā́n evá lokā́n abhy-ā́rohanti[3]. yád anyátaḥ[2] pṛishṭhā́ni syúr *bis*[4] srutī́[5], tā́bhyâm evá suvar-gám lokám || 3 || yanti. párâñco[2] vā́ *bis*[4] ṛiddhvó[6] 't tishṭhanti. páñcadaçai 'tā́s; tā́sâm yā́ dáça *bis*[4] áva rundhate, yā́ḥ páñca páñca díçaḥ dikshv̀ evá práti tishṭhanty. ati-râtrā́v abhíto[2] bhavata, indriyásya vîryàsya pra-jā́yai paçûnā́m pári-gṛihîtyai || 1 ||

gachanty agnishṭútâ pâpmā́nam nír, antárikshaṃ, lokám, prajā́yai, dvé ca || 7 ||

a̱da̱ha̱ta̱[7] — ye | e̱vam — da̱hante̱[8] — da̱dhate̱ — anú | preti | jâya̱nte̱ — su̱va̱rgyā̱ iti suvaḥ-gyā̱ḥ | jyotiḥ — a̱bhyâróha̱ntîty ábhi-âróhanti — atho̱ iti — e̱te iti — a̱ñja̱sâyánî ity áñjasâ-ayánî | sru̱tî iti — a̱bhyâróha̱ntîty ábhi-âróhanti — pra̱tyavárû̱ḍhyâ̱ iti prati-avárû̱ḍhyai | atho̱ iti | pratishṭhityâ̱ iti̱ prati-sthi̱tyai̱ — ṛi̱dhvâ[6] — yâḥ | daçá.

8. prajā́-patir akâmayatâ: 'nnâ-'dáḥ syâm íti, sá etáṃ saptadaça-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sò 'nnâ-'dò 'bhavad; yá evám vidvā́ṃsaḥ saptadaça-râtrám ā́sate 'nnâ-'dā́ evá bhavanti. pañcâ-'hó bhav-

---

7. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] s. VII, 3, 5, 2. 3. [5] s. P, 4, 52. [6] ṛidhv° ACDW. [7] adahat D prima manu. [8] dahanti D prima manu.

8. saptadaçarâtraḥ.

ati, páñca vắ ṛitávaḥ saṃ-vatsará, ṛitúshv evá saṃ-vatsaré práti tishṭhanty, átho páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pắṅkto yajnó, yajnám evắ 'va rundhaté. 'sattraṃ[1] vắ etát ‖ 1 ‖ yád achando-máṃ *bis*[2] vîrŷe paçúshu práti tishṭhanti. saptadaça-râtró bhavati, sapta-daçáḥ prajắ-patiḥ, prajắ-pater ắptyâ. ati-râtrắv abhíto[3] bhavato, 'nnắ-'dyasya pári-gṛihîtyai ‖ 2 ‖ etát, saptátri◡çac ca ‖ 8 ‖

a̱nnâ̱da ity ánna-a̱daḥ — eti | a̱ha̱ra̱t — ye | e̱vam — athọ iti — asátraṃ | vai — yat | cha̱ndọmâ iti chandaḥ-mâḥ — âptyai — a̱nnâdya̱syety ánna-adyásya.

9. sắ vi-rắḍ vi-krámyâ 'tishṭhad bráhmaṇâ devéshv ánnenắ 'sureshu; té devắ akâmayanto: 'bháya◡ sáṃ vṛiñjîmahi bráhma cắ 'nnaṃ cé 'ti; tá etắ vi◡çatí◡ rắtrîr apaçyan, táto vaí tá ubháya◡ sám avṛiñjata bráhma cắ 'nnaṃ ca brahma-varcasíno 'nnâ-'dắ abhavan; yá eváṃ vidvắ◡sa etắ ắsata ubháyam evá sáṃ vṛiñjate bráhma cắ 'nnaṃ ca ‖ 1 ‖ brahma-varcasíno 'nnâ-'dắ bhavanti. dvé[1] vắ eté[2] vi-rắjau, táyor evá nắnâ práti tishṭhanti, vi◡çó vaí púrusho dáça hástyâ aṅgúlayo dáça pắdyâ, yắvân evá púrushas tám âptvó 't tishṭhanti.

jyótir gaúr ắyur íti try-ahắ bhavantî, 'yáṃ vắvá[3] jyótir antárikshaṃ[3] gaúr asắv ắyur, imắn evá lokắn abhy-ắrohanty[4]; abhi-pûrváṃ try-ahắ bhavanty, abhi-pûrvám evá suvar-gám ‖ 2 ‖ lokám abhy-ắrohanti[4]. yád anyátaḥ[3] pṛishṭhắni *bis*[5] ṛiddhvó[6] 't tishṭhanty. ati-râtrắv abhíto[3] bhavato, brahma-varcasásyâ 'nnắ-'dyasya pári-gṛi-

---

8. [1] satr° ACDW. [2] s. VII, 3, 6, 2. [3] ohne avagraha.

9. viñçatirâtraḥ. [1] s. P. 4, 49. [2] s. P. 4, 51. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum. [5] s. VII, 3, 5, 2. 3. [6] ṛidhv° ACDW.

hîtyai || 8 || vṛiñjate bráhma cá 'nnaṃ ca, suvargám, eté suvargáṃ, tráyoviṃçatiç ca || 9 ||

te | etâḥ — ye | evam — âsate — annâdâ ity ánna-adâḥ — dve iti | vai | eti — pădyăḥ — tryahâ iti tri-ahâḥ — abhyârôhantîty ábhi-ârôhanti — tryahâ iti tri-ahâḥ — abhyârôhantîty ábhi-ârôhanti — atho iti — ete iti — añjasâyánî ity áñjasâ-ayánî | srutî iti — abhyârôhantîty ábhi-ârôhanti — pratyavárûḍhyâ iti prati-avárûḍhyai | atho iti | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — ṛidhvâ | ud iti — annâdyasyety ánna-adyásya.

10. asắv âdityò 'smíṅ loká[1] âsît, táṃ devắḥ pṛishṭhaíḥ pari-gṛihya suvar-gáṃ lokám agamayan, párair avástât[2] páry agṛihṇan[3] divâ-kîrtyèna suvar-gé loké práty asthâpayan, páraiḥ parástât[2] páry agṛihṇan[3] pṛishṭhaír upắ-'vârohant[4]; sá vắ asắv âdityò 'múshmiṅ loké[1] párair ubhayátaḥ[2] pári-gṛihîto. yát pṛishṭhắni bhávanti suvar-gám evá taír lokáṃ yájamânâ yanti, párair avástât[2] pári gṛihṇanti[3] divâ-kîrtyèna || 1 || suvar-gé loké práti tishṭhanti, páraiḥ parástât[2] pári gṛihṇanti[3] pṛishṭhaír upắ-'varohanti[4]. yát páre parástân ná syúḥ párâñcaḥ[2] suvar-gắl lokắn nísh padyeran[5], yád avástân ná syúḥ pra-jắ nír daheyur; abhíto[2] divâ-kîrtyam páraḥ-sâmâno bhavanti, suvar-gá evaí 'nâṅ loká[1] ubhayátaḥ[2] pári gṛihṇanti. yájamânâ vaí divâ-kîrtyaṃ, saṃ-vatsaráḥ páraḥ-sâmâno, 'bhíto[2] divâ-kîrtyam páraḥ-sâmâno bhavanti, saṃ-vatsará evó 'bhayátaḥ || 2 || práti tishṭhanti. pṛishṭháṃ vaí divâ-kîrtyam pârçvé[6] páraḥ-sâmâno, 'bhíto divâ-kîrtyam páraḥ-sâmâno bhavanti, tásmâd abhítaḥ pṛishṭhám pârçvé[6]; bhúyishṭhâ gráhâ gṛihyante, bhúyishṭhaṃ

10. ekaviṅçatirâtraḥ. [1] °nl° AW. [2] ohne avagraha. [3] unbetont. [4] als Compositum. [5] so AW, s. P. 6, 4. [6] s. P. 4, 11.

çasyate, yajnásyai 'vá tán madhyató[7] granthím grathnanty ávi-sraॅsâya. saptá gṛihyante, saptá vaí çîrshaṇŷâḥ prâ-'ṇā̆ḥ, prâ-'ṇā̆n evá yájamâneshu dadhati. yát parâcīnâni[2] pṛishṭhā̆ni bhávanty amúm evá taír lokám abhy-ā̆rohanti[4], yád imám lokáṃ ná ‖ 3 ‖ praty-avaróheyur úd vâ mā̆dyeyur yájamânâḥ prá vâ mîyeran, yát pratîcīnâni[2] pṛishṭhā̆ni bhávantî 'mám evá taír lokám praty-ávarohanty[4] átho asmínn evá loké práti tishṭhanty ánun-mâdâyé. 'ndro vā̆ áprati-shṭhita âsît, sá prajā̆-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám ekaviॅçati-râtrám prā̆ 'yachat, tám ā̆ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sá práty atishṭhad, yé bahu-yâjínó 'prati-shṭhitâḥ ‖ 4 ‖ syús tá ekaviॅçati-râtrám âsîran, dvā̆daça[2] mā̆sâḥ páñca 'rtávas tráya imé lokā̆ asā̆v âdityá eka-viॅçá, etā̆vanto[2] vaí deva-lokā̆s, téshv evá yathâ-pûrvám práti tishṭhanty. asā̆v âdityó ná vŷ arocata, sá prajā̆-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám ekaviॅçati-râtrám prā̆ 'yachat, tám ā̆ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sò 'rocata; yá eváṃ vidvā̆ॅsa ekaviॅçati-râtrám ā̆sate rócanta evaí; 'kaviॅçati-râtró bhavati, rúg vā̆ eka-viॅçó, rúcam evá gachanty átho prati-shṭhā̆m evá, prati-shṭhā̆ hŷ eka-viॅçò. 'ti-râtrā̆v abhíto bhavato brahma-varcasásya pári-gṛihîtyai ‖ 5 ‖ gṛihṇanti divâkîrtyènai, 'vó 'bhayáto, nā̆, 'pratishṭhitâ, ā̆sata, ékaviॅçatiç ca ‖ 10 ‖

3, 3, 6, 1-3. — K. 33, 4. 6. — loke — agṛihṇan — upâvā̆rohann ity úpa-avā̆rohan — yajámânâḥ — gṛihṇanti — upâvárohantîty úpa-avárohanti — parastā̆t | na — suvargâd iti suvaḥ-gât | lokât | nir iti — avastā̆t | na — prajâ iti pra-jâḥ — suvarga iti suvaḥ-ge | eva | enân | loke — yajámânâḥ — saṃvatsara iti sam-vatsare — pârçve iti — bhûyishṭhâḥ | grahā̆ḥ | gṛihyante — abhyâróhantîty ábhi-âróhanti — mâdyèyuḥ — pratyavárohantîti prati-avárohanti | atho iti — eti | aharat — te — saḥ |

ar̥oc̥at̥a | ye — rocànte — atho iti | prat̥ishṭhâm iti prati-sthâm.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 8, 11-20*).

11. [a] arvā̆ñ[1] yajnáḥ sáṃ krâmatv amúshmâd ádhi mā̆m abhí | ríshîṇâṃ yáḥ puró-hitaḥ || [b] nír-devaṃ nír-vîraṃ kritvā̆ ví-shkandhaṃ[2] tásmin hîyatâṃ yò 'smā̆n dvéshṭi | çárîraṃ yajna-çamaláṃ kúsîdaṃ[1] tásmint sîdatu yò 'smā̆n dvéshṭi || [c] yájna yajnásya yát téjas téna sáṃ krâma mā̆m abhí | brâhmaṇā̆n ritvíjo[3][*-1] devā̆n yajnásya tápasâ té savâ[4] 'hám ā̆ huve || [d] ishṭéna pakvám úpa || 1 || te huve savâ 'hám | sáṃ te vriñje su-kritáu sám pra-jā̆m paçū̆n || [e] prai-'shā̆nt sâm-idhenī̆r â-ghârā̆v ā̆jya-bhâgâv ā̆-çrutam praty-âçrutam ā̆ çriṇâmi[5] te | prayâjâ-'nûyâjā̆nt svishṭa-krítam íḍâm â-çísha ā̆ vriñje súvaḥ || [f] agníné 'ndreṇa sómena sáras-vatyâ[1] víshṇunâ devátâbhiḥ | yâjyâ-'nuvâkyâbhyâm úpa te huve savâ 'háṃ yajnám ā̆ dade te váshaṭ-kritam || [g] stutáu çastrám prati-garáṃ gráham íḍâm â-çíshaḥ || 2 || ā̆ vriñje súvaḥ | patnî-saṃyâjā̆n úpa te huve savâ 'háu samishṭa-yajúr ā̆ dade táva || [h] paçū̆nt sutám puroḍā̆çânt[1] sávanâny ó 'tá yajnám | devā̆nt sé-'ndrân úpa te huve savâ 'hám agní-mukhânt sóma-vato yé ca víçve || 3 || úpa, gráham íḍâm âçísho, dvā̆triuçac ca || 11 ||

B. 3, 8, 18, 3. — K. Aç. 3, 1[6]. — adhîti | mâm | abhi[7] — vishkàndham iti vi-skandham — kusī̆dam — mâm | abhi[7]

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 388. 390.

11-20. açvamedhagatâ mantrâḥ. 11. âpty-âkhyânâm ashṭâhutînâm mantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] virûpâ(ḥ) skandhâdyavayavâ yasya tad vishkandham (zu çarîram gezogen!). [3] so (ân ri°) AW. [4] sû-yate abhishicyate atrety abhishekayukto yajnaḥ savaḥ (das Kâṭh. hat hier durchweg: upa te huve 'sâ [d. i. asau] aham). [5] sarvataḥ çâstramukhâc chrutvâ sampâdayâmi. [6] bis auf einige Varianten stimmt auch hier (in 11-20) das Kâthaka vollständig zu Ts. [7] ohne iti, weil am pâda-Schlufs.

— sava | aham | eti — praishân iti pra-çshân — eti | uta — sendrân iti sa-indrân.

12. bhûtám bhávyam bhavishyád váshaṭ svā́hâ[1] náma, ṛík sā́ma yájur váshaṭ svā́hâ námo, gâyatrī́ trishṭúb[1] jágatî v. s. námaḥ, pṛithivý antárikshaṃ[1] dyaúr v. s. námo, 'gnír vâyúḥ sū́ryo v. s. námaḥ, prâ-'ṇó vy-ânò 'pâ-'nó v. s. namó, 'nnaṃ kṛishír vṛíshṭir v. s. námaḥ, pitā́ putráḥ paútro v. s. námo, bhū́r bhúvaḥ súvar váshaṭ svā́hâ námaḥ || 1 || bhúvaç catvā́ri ca || 12 || .

B. 3, 8, 17, 8. — K. Aç. 3, 2. — trishṭup — pṛithivî — vyâna iti vi-anaḥ | apâna ity ápa-anaḥ — annám — vṛishṭiḥ.

13. [a] ā́ me gṛihā́ bhavantv ā́ pra-jā́ ma ā́ mâ yajnó viçatu vîryâ-vân[1] | ā́po devī́r yajníyâ mā́ " viçantu sahásrasya mâ bhûmā́ mā́ prá hâsît || [b] ā́ me gráho bhavatv ā́ puro-rúk stuta-çastré[2] mā́ " viçatâu samī́cî[3 u. 4] | âdityā́ rudrā́ vásavo me sadasýâḥ sahásrasya mâ bhûmā́ mā́ prá hâsît || [c] ā́ mâ 'gni-shṭomó viçatû 'kthýaç câ 'ti-râtró mā́ " viçatv âpi-çarvaráḥ | tiró-ahniyâ mâ sú-hutâ ā́ viçantu sahásrasya mâ bhûmā́ mā́ prá hâsît || 1 || agni-shṭomó viçatv, ashṭā́daça ca || 13 ||

B. 3, 8, 17, 3. — K. Aç. 3, 3. — eti — gṛihâḥ — eti | prajeti pra-jâ | me | eti — vîryā́vân iti vîryá-vân — yajniyâḥ | mâ | eti — stutaçastre iti stuta-çastre | mâ | eti — samîcî iti — âdityâḥ | rudrâḥ — mâ | eti — tiroáhniyâ iti tiraḥ-ahniyâḥ.

14. agnínâ tápó 'nv abhavad, vâcā́ bráhma, maṇínâ rûpā́ṇí, 'ndreṇa devā́n, vā́tena prâ-'ṇā́nt, sū́ryeṇa dyā́m,

12. paryâptinâmakâ mantrâḥ. [1] ohne avagraha.

13. âbhûnâmakâ homamantrâḥ. [1] s. P. 3, 5. [2] s. P. 4, 11. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 31.

14. anubhûnâmakâ mantrâḥ.

candrámasâ[1] nákshatrâṇi, yaména pitṝ́n, rā́jnâ manushyần, phaléna nâdeyā́n, ajagaréṇa[1] sarpā́n, vyâghréṇâ[1] ''raṇyā́n paçū́ñ, chyenéna[2] patatríṇo, vṛíshṇā́ 'çvân, ṛishabhéṇa gā́, basténá 'jā́, vṛishṇínā́ 'vîr, vrîhíṇā́ 'nnâni, yávenaú 'shadhîr[1], nyagródhena[1] vánaspátîn[1], udumbáreṇó[1] ''rjaṃ, gầyatriyā́ chándâṃsi, tri-vṛítâ stómân, brâhmaṇéna vā́cam || 1 || bráhmaṇénaí, kaṃ ca || 14 ||

B. 3, 8, 17, 3. — K. Aç. 3, 4. — ajagareṇá — gâḥ — ajâḥ — nyagrodhéna.

15. svā́hâ[1] ''-dhím ā́-dhîtâya svā́hâ svā́hā́ ''-dhîtam, mánase svā́hâ svā́hâ mánaḥ, prajā́-pataye svā́hâ, kā́ya svā́hâ, kásmai svā́hâ, katamásmai svā́hā́. 'dityai svā́hā́, 'dityai mahyầi svā́hā́, 'dityai su-mṛiḍîkā́yai svā́hâ. sárasvatyai[1] svā́hâ, sárasvatyai bṛihatyầi svā́hâ, sárasvatyai pâvakā́yai svā́hâ. pûshṇé svā́hâ, pûshṇé pra-pathyầya[2] svā́hâ, pûshṇé narámdhishâya[1 u. 3] svā́hâ. tváshṭre svā́hâ, tváshṭre turī́pâya[1 u. 4] svā́hâ, tváshṭre puru-rū́pâya svā́hâ. víshṇave svā́hâ, víshṇave nikhurya-pā́ya[5] svā́hâ, víshṇave nibhûya-pā́ya[6] svā́hâ. sárvasmai svā́hâ || 1 || pururū́pâya svā́hâ, dáça ca || 15 ||

B. 3, 8, 11, 1. 17, 3. — K. Aç. 3, 5. — Vs. 22, 20. Ç. 13, 1, 7, 2-8. Kâ. 20, 4, 3-5. — âdhim ity ā́-dhim — adityai — naraṃdhishâya — turîpā́ya.

16. dad-bhyáḥ svā́hâ[1], hánû-bhyâṃ[2] svā́h', óshṭhâbhyâṃ[3] svā́hâ, múkhâya svā́hâ, nā́sikâbhyâṃ svā́hâ, 'kshī́-

14. [1] ohne avagraha. [2] °nchy° AW.

15. vaiçvadevâhutimantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] prakṛishṭâya çrautasmârtamârgâya hitaḥ prapathyaḥ. [3] narâṇâṃ dhârayitâ naraṃdhishaḥ. [4] tûrṇam prâptas tûrîpaḥ. [5] nitarâṃ khuram pâdato gâ (?) vivâdham arhantîti nikhuryâḥ, teshâm pâtâ. [6] vidyaiçvaryâdirâhityena nyagbhâvayogyâ (°vaṃ yo° Cod.) nibhûyâḥ, teshâm pâtâ.

16. paçvaṅgahomamantrâḥ (50). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7. [3] so (°ho°) AW, s. P. 10, 14.

bhyâꙍ svā̆hâ, kárṇâbhyâꙍ svā̆hâ, pârá ikshávo 'vâr̀yebhyaḥ pákshma-bhyaḥ svā̆hâ[4], 'vârá[5] ikshávaḥ pâr̀yebhyaḥ páksh-ma-bhyaḥ svā̆hâ, çîrshṇé[6] svā̆hâ, bhrûbhyā̆ꙍ svā̆hâ, la-lā̆ṭâya svā̆hâ, mûrdhné[6] svā̆hâ, mastíshkâya[6] svā̆hâ, kéçe-bhyaḥ svā̆hâ, váhâya[7] svā̆hâ, grîvā̆bhyaḥ[8] svā̆hâ, skandhé-bhyaḥ[9] svā̆hâ, kī̆kasâbhyaḥ[10] svā̆hâ, pṛishṭī̆-bhyaḥ[2 u. 11] svā̆hâ, pâjasỳâya[12] svā̆hâ, pârçvā̆bhyâꙍ svā̆hâ ‖ 1 ‖ áꙍsâ-bhyâꙍ svā̆hâ, doshá-bhyâꙍ[13] svā̆hâ, bâhú-bhyâꙍ[13] svā̆hâ, jáñghâbhyâꙍ[14] svā̆hâ, çróṇî-bhyâꙍ[2 u. 15] svā̆ho, "rú-bhyâꙍ svā̆hâ, 'shṭhîvád-bhyâꙍ svā̆hâ, jáñghâbhyâꙍ svā̆hâ, bhas-áde[16] svā̆hâ, çikhaṇḍébhyaḥ[17] svā̆hâ, vâla-dhā̆nâya svā̆hâ, "ṇḍā̆bhyâꙍ svā̆hâ, çépâya svā̆hâ, rétase svā̆hâ, pra-jā̆bhyaḥ svā̆hâ, pra-jánanâya svā̆hâ, pad-bhyáḥ svā̆hâ, çaphébhyaḥ svā̆hâ, lóma-bhyaḥ svā̆hâ, tvacé svā̆hâ, lóhitâya svā̆hâ, mâꙍsā̆ya svā̆hâ, snā̆va-bhyaḥ svā̆hâ, 'sthá-bhyaḥ svā̆hâ, majjá-bhyaḥ svā̆hā̆, 'ñgebhyaḥ[18] svā̆hâ, "tmáne svā̆hâ[19], sárvasmai[20] svā̆hâ ‖ 2 ‖ pârçvā̆bhyâꙍ svā̆hâ, majjábhyaḥ svā̆hâ, shát ca ‖ 16 ‖

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 6. — Vs. 25, 1-9. Ç. 13, 3, 4, 1. Kâ. 20, 8, 4. — hanū̆bhyâ̱m iti̱ hanú-bhyâ̱m | svâhā̆ | oshṭhā̆-bhyâm — a̱kshîbhyā̆m[21] — pâ̱re | i̱kshavàḥ | a̱vâ̱ryėbhyaḥ

---

16. [4] ikshavo 'kshiromâṇi, te ca pâre uparibhâge vartante. kasmât pâra iti tad ucyate: avâryebhyaḥ pakshmabhyaḥ adhobhâgavarti-bhyo romabhyaḥ upari vartante. [5] avâre 'dhobhâge ye kecid ikshavo vartante. [6] çiraḥ-çabdena lalâṭâd adhobhâgo vivakshitaḥ, mûrdha-çabdena co 'paribhâgaḥ, tatratyam mâñsam mastishkaḥ. [7] vaha-çabdena rathayugasya vâhakaḥ pradeça ucyate. [8] grîvâ galagata-nâḍyaḥ. [9] galasyoparibhâgâvayavâḥ. [10] pṛishṭhâsthigatâ gulikâḥ. [11] ubhayapârçvagatâ asthiviçeshâḥ. [12] pâjâ(?) balaṃ tatsthânaṃ hṛida-yam pâjasyam. [13] doḥ-çabdena bâhu-çabdena ca pûrvapâdayor (pa° Cod.) uttarâdharabhâgâv ucyete. [14] jañghâçabdena madhyabhâgaḥ. [15] çroṇyâdiçabdaiç caturbhiḥ pṛishṭhagatayoḥ pâdayoç catvâra ûrdhvâdho-bhâgâ ucyante. [16] bhasacchabdenâ 'pânapradeçaḥ. [17] çikhaṇḍâ ûrdhvakeçâḥ. [18] añgâny anuktâ avayavâḥ. [19] âtmâ tatratyo jîvaḥ. [20] sarvaṃ kṛitsnaçarîram. [21] a̱kshîbhyâ̱m ity a̱kshi--bhyâ̱m D prima manu.

candrámasâ[1] nákshatrâṇi, yaména pitṝ́n, rā́jñâ manushyā̀n, phaléna nâdeyā́n, ajagaréṇa[1] sarpā́n, vyâghréṇâ[1] ''raṇyā́n paçū́n, chyenéna[2] patatríṇo, vṛ́shṇā́ 'çvân, ṛishabhéṇa gā́, basténa 'jā́, vṛishṇíṇā́ 'vîr, vrîhíṇā́ 'nnâni, yávenaú 'shadhîr[1], nyagródhena[1] vánaspátîn[1], udumbáreṇó[1] ''rjaṃ, gâyatriyā́ chándẫsi, tri-vṛ́tâ stómân, brâhmaṇéna vā́cam || 1 || bráhmaṇénaí, kaṃ ca || 14 ||

B. 3, 8, 17, 3. — K. Aç. 3, 4. — ajagareṇâ — gâḥ — ajâḥ — nyagrodhéna.

15. svā́hâ[1] ''-dhím ā́-dhîtâya svā́hâ svā́hā́ ''-dhîtam, mánase svā́hâ svā́hâ mánaḥ, prajā́-pataye svā́hâ, kā́ya svā́hâ, kásmai svā́hâ, katamásmai svā́hā́. 'dityai svā́hā́, 'dityai mahyai svā́hā́, 'dityai su-mṛiḍîkā́yai svā́hâ. sárasvatyai[1] svā́hâ, sárasvatyai bṛihatyai svā́hâ, sárasvatyai pâvakā́yai svā́hâ. pûshṇé svā́hâ, pûshṇé pra-pathyâya[2] svā́hâ, pûshṇé narámdhishâya[1 u. 3] svā́hâ. tváshṭre svā́hâ, tváshṭre turī́pâya[1 u. 4] svā́hâ, tváshṭre puru-rū́pâya svā́hâ. víshṇave svā́hâ, víshṇave nikhurya-pā́ya[5] svā́hâ, víshṇave nibhûya-pā́ya[6] svā́hâ. sárvasmai svā́hâ || 1 || pururū́pâya svā́hâ, dáça ca || 15 ||

B. 3, 8, 11, 1. 17, 3. — K. Aç. 3, 5. — Vs. 22, 20. Ç. 13, 1, 7, 2-8. Kâ. 20, 4, 3-5. — âdhim ity ā́-dhim — adityai — naramdhishâya — turîpā́ya.

16. dad-bhyáḥ svā́hâ[1], hánû-bhyẫ[2] svā́h', óshṭhâbhyẫ[3] svā́hâ, múkhâya svā́hâ, nā́sikâbhyẫ svā́hâ, 'kshī́-

14. [1] ohne avagraha. [2] °nchy° AW.

15. vaiçvadevâhutimantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] prakṛishṭâya çrautasmârtamârgâya hitaḥ prapathyaḥ. [3] narâṇâṃ dhârayitâ naramdhishaḥ. [4] tûrṇam prâptas tûripaḥ. [5] nitarâṃ khuram pâdato gâ (?) vivâdham arhantîti nikhuryâḥ, teshâm pâtâ. [6] vidyaiçvaryâdirâhityena nyagbhâvayogyâ (°vaṃ yo° Cod.) nibhûyâḥ, teshâm pâtâ.

16. paçvaṅgahomamantrâḥ (50). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3. 7. [3] so (°ho°) AW, s. P. 10, 14.

bhyâṁ svā́hâ, kárṇâbhyâṁ svā́hâ, pârá ikshávo 'vâr̀yebhyaḥ pákshma-bhyaḥ svā́hâ[4], 'vârá[5] ikshávaḥ pâr̀yebhyaḥ páksh-ma-bhyaḥ svā́hâ, çîrshṇé[6] svā́hâ, bhrûbhyā́ṁ svā́hâ, la-lā́ṭâya svā́hâ, mûrdhné[6] svā́hâ, mastíshkâya[6] svā́hâ, kéçe-bhyaḥ svā́hâ, váhâya[7] svā́hâ, grîvā́bhyaḥ[8] svā́hâ, skandhé-bhyaḥ[9] svā́hâ, kī́kasâbhyaḥ[10] svā́hâ, pṛishṭī́-bhyaḥ[2 u. 11] svā́hâ, pâjasỳâya[12] svā́hâ, pârçvā́bhyâṁ svā́hâ || 1 || áṁsâ-bhyâṁ svā́hâ, doshá-bhyâṁ[13] svā́hâ, bâhú-bhyâṁ[13] svā́hâ, jáṅghâbhyâṁ[14] svā́hâ, çróṇî-bhyâṁ[2 u. 15] svā́ho, "rú-bhyâṁ svā́hâ, 'shṭhîvád-bhyâṁ svā́hâ, jáṅghâbhyâṁ svā́hâ, bhas-áde[16] svā́hâ, çikhaṇḍébhyaḥ[17] svā́hâ, vâla-dhā́nâya svā́hâ, "ṇḍā́bhyâṁ svā́hâ, çépâya svā́hâ, rétase svā́hâ, pra-jā́bhyaḥ svā́hâ, pra-jánanâya svā́hâ, pad-bhyáḥ svā́hâ, çaphébhyaḥ svā́hâ, lóma-bhyaḥ svā́hâ, tvacé svā́hâ, lóhitâya svā́hâ, mâṁsā́ya svā́hâ, snā́va-bhyaḥ svā́hâ, 'sthá-bhyaḥ svā́hâ, majjá-bhyaḥ svā́hā́, 'ṅgebhyaḥ[18] svā́hâ, "tmáne svā́hâ[19], sárvasmai[20] svā́hâ || 2 || pârçvā́bhyâṁ svā́hâ, majjá́bhyaḥ svā́hâ, shát ca || 16 ||

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 6. — Vs. 25, 1-9. Ç. 13, 3, 4, 1. Kâ. 20, 8, 4. — hanū́bhyâm iti hanú-bhyâm | svâhā | oshṭhā-bhyâm — akshîbhyā̂m[21] — pâre | ikshavā̀ḥ | avâryèbhyaḥ

---

16. [4] ikshavo 'kshiromâṇi, te ca pâre uparibhâge vartante. kasmât pâra iti tad ucyate: avâryebhyaḥ pakshmabhyaḥ adhobhâgavarti-bhyo romabhyaḥ upari vartante. [5] avâre 'dhobhâge ye kecid ikshavo vartante. [6] çiraḥ-çabdena lalâṭâd adhobhâgo vivakshitaḥ, mûrdha-çabdena co 'paribhâgaḥ, tatratyam mâṅsam mastishkaḥ. [7] vaha-çabdena rathayugasya vâhakaḥ pradeça ucyate. [8] grîvâ galagata-nâḍyaḥ. [9] galasyoparibhâgâvayavâḥ. [10] pṛishṭhâsthigatâ gulikâḥ. [11] ubhayapârçvagatâ asthiviçeshâḥ. [12] pâjâ(?) balaṃ tatsthânaṃ hṛida-yam pâjasyam. [13] doḥ-çabdena bâhu-çabdena ca pûrvapâdayor (pa° Cod.) uttarâdharabhâgâv ucyete. [14] jaṅghâçabdena madhyabhâgaḥ. [15] çroṇyâdiçabdaiç caturbhiḥ pṛishṭhagatayoḥ pâdayoç catvâra ûrdhvâdho-bhâgâ ucyante. [16] bhasacchabdenâ 'pânapradeçaḥ. [17] çikhaṇḍâ ûrdhvakeçâḥ. [18] aṅgâny anuktâ avayavâḥ. [19] âtmâ tatratyo jîvaḥ. [20] sarvaṃ kṛitsnaçarîram. [21] akshîbhyâm ity akshi-bhyâm D prima manu.

— ạvâ̤re | ịkshavàḥ — prịshṭîbhyạ iti prịshṭi-bhyạḥ — çroṇîbhyâm itị çroṇi-bhyâm — ụrubhyâm ity ụru-bhyâm — âṇḍâbhyām.

17. añjy-etā́ya[1] svā́hâ[2], 'ñji-sakthā́ya[3] svā́hâ, çiti-páde[4] svā́hâ, çíti-kakude[4] svā́hâ, çiti-rándhrâya[5] svā́hâ, çiti-prịshṭhā́ya svā́hâ, çity-áωsâya svā́hâ, pushpa-kárṇâya[6] svā́hâ, çity-óshṭhâya svā́hâ, çiti-bhráve svā́hâ, çíti-bhasade[4] svā́hâ, çvetā́-'nûkâçâya[7] svā́hâ, 'ñjáye[8] svā́hâ, lalā́mâya[9] svā́hā, 'sita-jnave svā́hâ, krịshṇai-'tā́ya[10] svā́hâ, rohitai-'tā́ya[11] svā́hâ, 'ruṇai-'tā́ya[12] svā́he, "drịçâya[3] svā́hâ, kîdrị́çâya[3] svā́hâ, tâdrịçâya[3] svā́hâ, sadrịçâya[3] svā́hâ, ví-sadrịçâya[13 u. 14] svā́hâ, sú-sadrịçâya[13] svā́hâ, rûpā́ya svā́hâ, sárvasmai svā́hâ || 1 || rûpā́ya svā́hâ, dvé ca || 17 ||

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 7. — ạñjyẹtâyety àñji-ẹtâyà — çitịpadạ iti çiti-padè — çitikakudạ itị çiti-kạkụdẹ — çịtyaωsâ̤yeti çiti-aωsā́ya — çitibhasadạ itị çiti-bhạsạdẹ — çvẹtânûkâçâ̤yeti çvẹta-ạnụkâçâ̤yạ — ạñjayè — asitajnavẹ ity asita-jnạvẹ — krịshṇaịtâyeti krịshṇa-ẹtâyà.

18. krịshṇā́ya svā́hâ[1], çvetā́ya svā́hâ, piçáṃgâya[1 u. 2] svā́hâ, sâráṃgâya[1 u. 3] svā́hâ, 'ruṇā́ya[4] svā́hâ, gaurā́ya[5] svā́hâ, babhráve svā́hâ, nakulā́ya[6] svā́hâ, róhitâya svā́hâ,

---

17. 18. rûpahomamantrâḥ; 17. açvâvayavarûpamantrâḥ (°pâ° Cod.). [1] añjiḥ çuklaḥ, etaḥ sâṃdhyo varṇaḥ, añjyetaḥ miçravarṇaḥ. [2] ohne avagraha. [3] çvetâruṇaḥ; zu s° s. P. 6, 12; zum Acc. s. Pâṇ. VI, 2, 198. 199. [4] çitiḥ çvetaḥ; zum Accent s. Pâṇ. VI, 2, 138. [5] randhrâṇi karṇâdichidrâṇi. [6] pushpâkâralakshaṇaṃ karṇayor yasya. [7] anûkâçaḥ cakshuḥpradeçaḥ. [8] añjiḥ çvetakṛitsnaçariraḥ. [9] lalâṭaçvaityayukto lalâmaḥ. [10] krishṇamiçrasaṃdhyâvarṇayuktaḥ kṛishṇaitaḥ; zum Accent s. Pâṇ. VI, 2, 8. [11] japâkusumavad atyantarâgayuktaḥ saṃdhyâvarṇo *lo*hitaitaḥ (sic!). [12] îshadâruṇyayuktaḥ saṃdhyâvarṇo 'ruṇaitaḥ. [13] zu s° s. P. 6, 8. [14] upamârahito visadṛiçaḥ.

18. avayavirûpamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] piçaṃgo rocanavarṇaḥ. [3] sâraṃgaç câtakavarṇaḥ. [4] îshadrakto 'ruṇaḥ. [5] gauro 'tyantaçvetaḥ. [6] nakulavarṇaḥ.

çóṇâya[7] svā́hâ, çyâvā́ya[8] svā́hâ, çyâmā́ya[9] svā́hâ, pâkalā́ya[10] svā́hâ, su-rûpā́ya svā́hā́, 'nu-rûpâya svā́hâ, ví-rûpâya svā́hâ, sá-rûpâya svā́hâ, práti-rûpâya svā́hâ, çabálâya svā́hâ, kamalā́ya[11] svā́hâ, pṛíçnaye svā́hâ, pṛiçni-sakthā́ya[12] svā́hâ, sárvasmai svā́hâ ‖ 1 ‖ kṛishṇā́ya, shâṭcatvâriṃçat ‖ 18 ‖

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 8. — aruṇâyâ.

19. óshadhî-bhyaḥ[1] svā́hâ[2], mū́lebhyaḥ svā́hâ, tū́lebhyaḥ[3] svā́hâ, kā́ṇḍebhyaḥ[4] svā́hâ, válçebhyaḥ[5] svā́hâ, púshpebhyaḥ svā́hâ, phálebhyaḥ svā́hâ, gṛihîtébhyaḥ[6] svā́hā́, 'gṛihîtebhyaḥ svā́hā́, 'va-pannebhyaḥ[7] svā́hâ, çáyânebhyaḥ[8] svā́hâ, sárvasmai svā́hâ ‖ 1 ‖ óshadhîbhyaç, cáturviṃçatiḥ ‖ 19 ‖

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 9. — Vs. 22, 28. — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — agṛihîtebhyaḥ.

20. vánaspáti-bhyaḥ svā́hâ[1], mū́lebhyaḥ svā́hâ, tū́lebhyaḥ svā́hâ, skándho-bhyaḥ[2] svā́hâ, çā́khâbhyaḥ svā́hâ, parṇébhyaḥ svā́hâ, púshpebhyaḥ svā́hâ, phálebhyaḥ svā́hâ, gṛihîtébhyaḥ svā́hā́, 'gṛihîtebhyaḥ svā́hā́, 'va-pannebhyaḥ svā́hâ, çáyânebhyaḥ svā́hâ, çishṭā́ya[3] svā́hā́, 'ti-çishṭâya[3] svā́hâ, pári-çishṭâya[3] svā́hâ, sáṃ-çishṭâya[3] svā́hó, 'c-chish-

---

18. [7] çoṇaḥ pîtalohitaḥ. [8] çyâvaḥ pîtakṛishṇaḥ. [9] çyâmaḥ nîlaḥ. [10] atyantakṛishṇaḥ pâkalaḥ. [11] kamalavarṇaḥ. [12] zu s° s. P. 6, 12.

19. oshadhihomamantrâḥ. [1] s. P. 3, 7. [2] ohne avagraha. [3] tûlâny agrâṇi. [4] kâṇḍâni daṇḍasadṛiçâ bhâgâḥ. [5] valçâni dvaidhîbhâvasaṃdhayaḥ. [6] gṛihîtâni prâṇibhir upayuktâni. [7] avapannâni stambebhyo viyujya bhûmau patitâni. [8] stambaiḥ saha bhûmau patitâni.

20. vṛikshamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] skandhâṅsi dvaidhîbhâvasaṃdhayaḥ. [3] ekasmin karmaṇî 'dânîm upayuktâd anyaḥ kâlântara upayokshyamâṇaḥ çishṭaḥ, kâlântare 'pi tatkarmopayuktâd anyo 'tiçishṭaḥ, karmântareshv apy upayuktâd anyaḥ pariçishṭaḥ, lokavyavahâre 'py upayuktâd anyaḥ saṃçishṭaḥ, upayujya tyakta uchishṭaḥ.

ṭâya[3] svā́hâ, riktā́ya[4] svā́hā́, 'riktâya[4] svā́hâ, prá-riktâya[4] svā́hâ, sáṃ-riktâya[4] svā́hó, 'd-riktâya svā́hâ, sárvasmai svā́hâ || 1 || vánaspátibhyaḥ, shá̤ṭcatvâriṃçat || 20 ||

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 10. — ariktâya.

prajávam, brahmavâdínaḥ kím, eshá vâ âptá, âdityá ubháyoḥ, prajápatir ánv âyann[6], índro vaí sadṛ́ñ̄ṅ, índro vaí çithiláḥ, prajápatir akâmayatâ 'nnâdáḥ, sá virā́ḍ, asā́v âdityò, 'rvā́n, bhûtám, á me, 'gnínâ, tápaḥ, svā́hâ "dhíṃ, dadbhyò, 'ñjyetā́ya, kṛishṇā́yaú, 'shadhíbhyo, vánaspátibhyo, viṃçatíḥ || 20 ||

prajávam (1, 1), prajápatir (5, 1), yád achandomáṃ (8, 2), te huve savâ 'hám, óshadhíbhyo, dvícatvâriṃçat || 42 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ saptamakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung, 7, 4, 1-11 *).

1. bṛíhaspátir[1] akâmayata: çrán me devā́ dádhîran gácheyam puro-dhā́m íti, sá etáṃ caturviṃçati-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí tásmai çrád devā́ ádadhatā́ 'gachat puro-dhā́ṃ; yá eváṃ vidvā́ṃsaç caturviṃçati-râtrám ā́sate çrád ebhyo manushyā̀ dadhate[2] gáchanti puro-dhā́ṃ. jyótir gaúr ā́yur íti try-ahā́ bhavantî, 'yáṃ vā́vá[1] jyótir antárikshaṃ[1] gaúr asā́v ā́yuḥ || 1 || imā́n evá lokā́n abhy-ā́rohanty[3]. abhi-pûrváṃ try-ahā́ bhavanty, abhi-pûrvám evá suvar-gáṃ lokám abhy-ā́rohanty[3]. ásattraṃ[4] vā́[5] etád yád achando-máṃ, yác chando-mā́ bhávanti téna sattráṃ[4], devátâ[1] evá pṛi-

20. [4] idânîm pûrvaiḥ palair (pattrair?) varjito riktaḥ, tadyuktas tv ariktaḥ, sarvadâ tadvarjitaḥ paririktaḥ, parṇair api vivarjitaḥ saṃriktaḥ. [6] ánv âyann fehlt W.

* s. Ind. Stud. 3, 375. 382.

4, 1. 2. caturviṃçatirâtrau. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] als Compositum. [4] °tra° ACDW. [5] so schon VII, 3, 6, 2.

shṭhaír áva rundhate[2] paçū́ñ chando-maír[6], ójo vaí vîrỳaṃ pṛishṭhā́ni paçávaç chando-mā́, ójasy evá vîrỳe paçúshu práti tishṭhanti. bṛihad-rathaṃtarā́bhyâṃ[7] yantî, 'yáṃ vā́vá[1] ratham-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evá ‖ 2 ‖ yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty, eté[8] vai yajnásyâ 'ñjasā́-'yanî[8] srutī́[8], tā́bhyâm evá suvar-gáṃ lokáṃ yanti. caturvi◡çati-râtró bhavati, cátur-vi◡çatir ardha-mâsā́ḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaráḥ suvar-gó lokáḥ, saṃ-vatsará evá suvar-gé loké práti tishṭhanty; átho cáturvi◡çaty-akshara gâyatrī́, gàyatrī́ brahma-varcasáṃ, gâyatriyai 'vá brahma-varcasám áva rundhate. 'ti-râtrā́v abhíto[1] bhavato, brahma-varcasásya pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖ gaúr asā́v ā́yur, âbhyā́m evá, páñcacatvâri◡çac ca ‖ 1 ‖

çrat | me̱ | de̱vâḥ | dadhī́ran — eti | a̱ha̱ra̱t — adàdhata | agàchat — ye — ma̱nu̱shyā̱ḥ | da̱dha̱te̱ — trya̱hâ iti tri-a̱hâḥ — a̱bhyâròha̱ntîty àbhi-âròhanti — trya̱hâ iti tri-a̱hâḥ — a̱bhyâròhantîty àbhi-âròhanti — yat | cha̱ndo̱mâ iti chandaḥ-mâḥ — atho̱ iti — e̱te iti — a̱ñja̱sâyànî ity àñjasâ-ayànî | sru̱tî iti — sa̱ṃva̱tsa̱ra iti saṃ-va̱tsa̱re | e̱va — atho̱ iti — gâya̱triyâ.

2. yáthâ vaí manushỳâ eváṃ devā́ ágra âsan, tè 'kâmayantā́: 'vartim[1] pâpmā́nam mṛityúm apa-hátya daívi◡ sa◡-sádaṃ gachemé 'ti; tá etáṃ caturvi◡çati-râtrám apaçyan, tám ā́ 'haran, ténâ 'yajanta, táto vaí té 'vartim[1] pâpmā́nam mṛityúm apa-hátya daívi◡ sa◡-sádam agachan; yá eváṃ vidvā́◡saç caturvi◡çati-râtrám ā́saté 'vartim evá pâpmā́nam apa-hátya çríyaṃ gachanti, çrī́r hí manushỳasya ‖ 1 ‖ daívî sa◡-sáj. jyótir ati-râtró bhavati, suvar-gásya lokásyā́ 'nu-khyâtyai. pṛíshṭhyaḥ shaḍ-ahó bhavati, sháḍ

---

1. [6] °nch° AW. [7] so schon VII, 3, 5, 3. [8] s. P. 4, 52.
2. dvitîyaç caturviñçatirâtraḥ. [1] ohne avagraha,

vā̆ ṛitávaḥ saṃ-vatsarás, tám mā̆sâ ardha-mâsā̆ ṛitávaḥ
-víçya daívîṁ saṁ-sádam agachan; yá eváṃ vidvā̆ṁsaç
viṁçati-râtrám ā̆sate saṃ-vatsarám evá pra-víçya vás
saṁ-sádaṃ gachanti. tráyas trayas-triṁçā̆ avástâd[1]
anti[2] tráyas trayas-triṁçā̆ḥ parástât[1], trayas-triṁça
'bhayátó[1] 'vartim[1] pâpmā̆nam apa-hátya daívîṁ saṁ-s
madhyatáḥ[1] ‖ 2 ‖ gachanti, pṛishṭhā̆ni hí daívî saṁ-
jâmí vā̆ etát kurvanti yát tráyas trayas-triṁçā̆ anvá
mádhyé 'nir-ukto bhavati ténā̆ 'jâmy. ûrdhvā̆ni
shṭhā̆ni bhavanty[2] ûrdhvā̆ç chando-mā̆, ubhā̆bhyâṁ
bhyâṁ suvar-gáṃ lokáṃ yanty. ásattraṃ[3] vā̆[4] etád
achando-máṃ, yác chando-mā̆ bhávanti téna satt
devátâ[1] evá pṛishṭhaír áva rundhate[2] paçū̆ñ ch
-maír[5], ójo vai vîr̃yam pṛishṭhā̆ni paçávaḥ ‖ 3 ‖ ch
-mā̆, ójasy evá vîr̃ye paçúshu práti tishṭhanti. t
trayas-triṁçā̆ avástâd[1] bhavanti[2] tráyas trayas-tr
parástân[1] mádhye pṛishṭhā̆ny, úro vai trayas-tri
âtmā̆ pṛishṭhā̆ny, âtmána evá tád yájamânâḥ çárma
yanté 'nârtyai. bṛihad-rathaṃtarā̆bhyâṃ[6] yantî,
vā̆vá[1] ratham-tarám asaú bṛihád, âbhyā̆m evá yanty
anáyor evá práti tishṭhanty, eté[7] vaí yajnásyâ 'ñjasā̆-
sruti[7], tā̆bhyâm evá ‖ 4 ‖ suvar-gáṃ lokáṃ yanti; pá
vā̆ eté suvar-gáṃ lokám abhy-ā̆rohanti[8] yé parâcî
pṛishṭhā̆ny upa-yánti, pratyáñ[1] shaḍ-ahó bhavati
-ávarûḍhyâ átho práti-shṭhityâ, ubháyor lokáyor ṛid
't tishṭhanti. tri-vṛitó 'dhi tri-vṛitam úpa yanti s
nâṁ sám-pattyai[10] pra-bhavā̆ya. jyótir agni-shṭomó
aty, ayáṃ vā̆vá sá ksháyo, 'smā̆d evá téna ksháyâ

2. [2] unbetont. [3] °satr° ACDW. [4] so schon VII,
[5] °nch° AW. [6] so schon VII, 3, 5, 3. [7] s. P. 4, 52.
Compositum. [9] ṛidhy° ACDW. [10] °paty° ACDW.

yanti. cáturvi̐çati-râtró bhavati *bis* áva rundhate[11]. ati-râtrā́v abhíto[1] bhavato, brahma-varcasásya pári-gṛi-hîtyai ‖ 5 ‖ manushyàsya, madhyatáḥ, paçávas, tā́bhyâm evá, saṃ-vatsaráç, cáturvi̐çatiç ca ‖ 2 ‖

agrè — avàrtim — te | e̱tam — eti | a̱ha̱ra̱n — te | avàrtim — ye | e̱vam — âsàte | avàrtim — anirukta̱ ity aniḥ-u̱kta̱ḥ — ajā̃mi — yat | cha̱ndo̱mâ iti chandaḥ-mâḥ — â̱tmanè | e̱va — anā̃rtyai — atho̱ iti — e̱te iti — a̱ñja̱-sâyànî̱ ity àñjasâ-ayànî | sru̱tî iti — a̱bhyâròha̱ntîty àbhi-âròhanti — pra̱tyavàrûḍhyâ̱ iti prati-avàrûḍhyai | atho̱ iti | pratishṭhityâ̱ iti̱ prati-sthi̱tyai̱ — ṛi̱dhvâ — adhîti — kshayā̃t | na — sa̱ṃva̱tsa̱ra iti sam-va̱tsa̱re | e̱va — atho̱ iti.

3. ṛikshā́ vā́ iyám alomákâ "sît, sā́ 'kâmayatau: 'shadhî-bhir[1] vánaspáti-bhiḥ prá jâyeyè 'ti, sai 'tā́s tri̐çátau rā́trîr apaçyat, táto vā́ iyám óshadhî-bhir[1] vánaspáti-bhiḥ prā́ 'jâyata. yé prajā́-kâmâḥ paçú-kâmâḥ syús tá etā́ âsîran, prai 'vá jâyante pra-jâyâ paçú-bhir. iyáṃ vā́ akshudhyat, sai 'tā́ṃ vi-rā́jam apaçyat, tā́m âtmán dhitvā́ 'nnā́-'dyam ávâ 'runddhaú[2] 'shadhîḥ[3] ‖ 1 ‖ vánaspátîn[3] pra-jā́m paçū́n, ténâ 'vardhata, sā́ jemā́nam mahimā́nam agachad; yá eváṃ vidvā́̐sa etā́ ā́sate vi-rā́jam evā́ "tmán dhitvā́ 'nnā́-'dyam áva rundhate, várdhante pra-jáyâ paçú-bhir, jemā́nam mahimā́naṃ gachanti. jyótir ati-râtró (1) bhavati suvar-gásya lokásyā́ 'nu-khyâtyai. pṛishṭhyaḥ shaḍ-ahó (2-7) bhavati, sháḍ vā́ ṛitávaḥ shā́ṭ pṛishṭhā́ni, pṛishṭhaír evá 'rtū́n anv-ā́rohanty[4, 5] ṛitú-bhiḥ saṃ-vatsarám, té saṃ-vatsará evá ‖ 2 ‖ práti tishṭhanti. trayas-tri̐çā́t trayas-tri̐çám (8) úpa yanti yajnásya

2. [11] wie oben 1, 3.
3. triñçadrâtraḥ. [1] s. P. 3, 7. [2] °ndh° ACDW. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum. [5] unbetont (das Verbum).

sám-tatyâ, átho prajā́-patir vaí trayas-triṃçáḥ prajā́-patim evā́ " rabhante práti-shṭhityai. tri-ṇavó (9) bhavati ví-jityâ. eka-viṃçó (10) bhavati práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ "tmán dadhate. tri-vṛíd agni-shṭúd (11) bhavati, pâpmā́nam evá téna nír dahanté 'tho téjo vaí tri-vṛít téja evā́ "tmán dadhate. pañca-daçá (12) indra-stomó bhavatî, 'ndriyám evā́ 'va ‖ 3 ‖ rundhate. sapta-daçó (13) bhavaty, annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[6], átho praí 'vá téna jâyanta. eka-viṃçó (14) bhavati, práti-shṭhityâ; átho rúcam evā́ "tmán dadhate. catur-viṃçó (15) bhavati, cátur-viṃçatir ardha-mâsā́ḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaráḥ suvar-gó lokáḥ, saṃ-vatsará evá suvar-gé loké práti tishṭhanty; átho eshá vaí vishû-vā́n[1], vishû-vánto[1] bhavanti yá evám vidvā́ṃsa etā́ ā́sate. catur-viṃçā́t pṛishṭhā́ny (16-21) úpa yanti, saṃ-vatsará evá prati-shṭhā́ya ‖ 4 ‖ devátâ[3] abhy-ā́rohanti[4]. trayas-triṃçā́t trayas-triṃçám (22) úpa yanti, tráyas-triṃçad vaí devátâ, devátâsv evá práti tishṭhanti. tri-ṇavó (23) bhavatî, 'mé vaí lokā́s tri-ṇavá, eshv̀ evá lokéshu práti tishṭhanti. dvā́v eka-viṃçaú (24. 25)[7] bhavataḥ, práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ "tmán dadhate. bahávaḥ shoḍaçíno[8-8] (26-29)[9] bhavanti, tásmâd bahávaḥ pra-jā́su vṛíshâṇo. yád eté stómâ vy-átishaktâ bhávanti tásmâd iyám óshadhî-bhir[1] vánaspáti-bhir vy-átishaktâ ‖ 5 ‖ vy-átishajyante[4] pra-jáyâ paçú-bhir yá evám vidvā́ṃsa etā́ ā́saté. 'kḷiptâ vā́ eté suvar-gáṃ lokáṃ yanty, uccâvacā́n[3] hí stómân upa-yánti; yád etá ûrdhvā́ḥ kḷiptā́ stómâ bhávanti kḷiptā́ evá suvar-gáṃ lokáṃ yanty ubháyor ebhyo lokáyoḥ kalpate. triṃçád etā́s, triṃçád-

---

3. [6] °rudhy° ACDW. [7] nach dem schol. Tag 23. 24 (also 23 nochmals!). [8] s. VI, 6, 11, 1 not.[4]. [9] nach dem schol. Tag 25-29.

-aksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva rundhate. 'ti-râtrā́v (1 u. 30) abhíto bhavato, 'nnā́-'dyasya pári-gṛihîtyai ‖ 6 ‖ óshadhiḥ, saṃ-vatsará evā́, 'va, prati-shṭhā́ya, vyátishaktaí, 'kân ná pañcâçác ca ‖ 3 ‖

ṛikshâ | vai — oshàdhîbhịr ity oshàdhi-bhịḥ — te | ẹtâḥ — dhịtvâ | ạnnâdyạm ity ànna-adyàm — ạrụṃdhạ — ye | ẹvam — ạnvâròhạntîty ànu-âròhanti — sạṃvạtsạra iti sạṃ-vạtsạre — saṃtàtyậ itị sam-tạtyaị | athọ iti — eti | rạbhạtẹ — trịṇạva iti tri-nạvaḥ — vijityậ itị vi-jịtyaị — pratishṭhityậ itị prati-sthịtyaị | athọ iti — ạgnịshṭud ity àgni-stut — dạhạntẹ | athọ iti — avàrudhyậ ity avà-rụdhyaị | athọ iti — jâyạtẹ — pratishṭhityậ itị prati-sthịtyaị | athọ iti — sạṃvạtsạra iti saṃ-vạtsạre | ẹva — athọ iti — vịshụ̂-vân iti vishu-vân — ye | ẹvam — sạṃvạtsạra iti saṃ-vạtsạre | ẹva | prạtịshṭhâyeti prati-sthàyà — ạbhyâròhạntîty àbhi-âròhanti — dẹvatā̆ḥ — pratishṭhityậ itị prati-sthịtyaị | athọ iti — stomā̆ḥ | vyatishaktậ iti vi-atishaktâḥ — vyati-shajyantạ iti vi-atishajyante — ye | ẹvam — âsàte | akḷiptâḥ — ẹte | ụ̂rdhvâḥ | kḷịptâḥ | stomā̆ḥ.

4. prajā́-patiḥ suvar-gáṃ lokám ait, táṃ devā́ yéna-yena chándasā́ 'nu prā́ 'yuñjata[1] téna nā́ ''pnuvan; tá etā́ dvā́triṃçatas[2] rā́trîr apaçyan, dvā́triṃçad-aksharâ 'nu-shṭúg, ā́nu-shṭubhaḥ prajā́-patiḥ, svénai 'vá chándasâ prajā́-patim âptvā́ 'bhy-ârúhya suvar-gáṃ lokám âyan; yá eváṃ vidvā́ṃsa etā́ ā́sate dvā́triṃçad[2] etā́, dvā́triṃçad-aksharâ 'nu-shṭúg, ā́nu-shṭubhaḥ prajā́-patiḥ, svénai 'vá chándasâ prajā́-patim âptvā́ çríyaṃ gachanti ‖ 1 ‖ çrī́r hí manushyasya suvar-gó lokó. dvā́triṃçad[2] etā́, dvā́triṃçad-aksharâ 'nu-shṭúg, vā́g anu-shṭúp, sárvâm evá vā́cam âpnuvanti, sárve vâcó vaditā́ro bhavanti, sárve hí çríyaṃ gách-

4. dvâtriñçadrâtraḥ. [1] obschon betont (CD), doch nicht componirt mit anu und pra. [2] ohne avagraha.

anti. jyótir gaúr ā́yur íti try-ahā́ bhavantî[8], 'yám vā́vá[2] jyótir antárikshaṃ[3] gaúr asā́v ā́yur imā́n evá lokā́n abhy-ā́rohanty[4]; abhi-pûrváṃ try-ahā́ bhavanty, abhi-pûrvám evá suvar-gáṃ lokám abhy-ā́rohanti[4]. bṛihad-rathaṃtarā́bhyâṃ[5] yanti || 2 || iyáṃ vā́vá[2] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evá yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty; eté[6] vaí yajnásyâ 'ñjasā́-'yanî[6] srutī́[6], tā́bhyâm evá suvar-gáṃ lokáṃ yanti. párâñco[2] vā́ eté suvar-gáṃ lokám abhy-ā́rohanti[4] yé párâcas try-ahā́n upa-yánti, pratyáñ[2] try-ahó bhavati práty-avarûḍhyâ átho práti-shṭhityâ, ubháyor lokáyor ṛiddhvó[7] 't tishṭhanti. dvā́triṃçad[2] etā́s, tā́sâṃ yā́s triṃçát triṃçád-aksharâ vi-rā́ḍ ánnaṃ vi-rā́ḍ vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva rundhate, yé[6] dvé[6–8] aho-râtré[6–9] evá té[6] ubhā́bhyâṃ rûpā́bhyâṃ suvar-gáṃ lokáṃ yanty. ati-râtrā́v abhíto[2] bhavataḥ pári-gṛihítyai || 3 || gachanti, yanti, triṃçádaksharâ, dvā́viṃçatiç ca || 4 ||

devâḥ — anú | preti | ayúñjata[1] — te | etâḥ — anu-shṭug ity ánu-stuk | ânúshṭubhạ ity ânú-stubhạḥ — ye | evam — etâḥ — anushṭug ity ánu-stuk — etâḥ — anushṭug ity ánu-stuk | vâk | anushṭub ity ánu-stup — tryahà iti tri-ahâḥ — abhyârôhantîty ábhi-ârôhanti — atho iti — ete iti — añjasâyánî ity áñjasâ-ayánî | srutî iti — pratyavárû-ḍhyâ iti prati-avárûḍhyai | atho iti | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — ṛidhvâ — ye iti | dve iti | ahorâtre ity áhaḥ-râtre | eva | te iti.

5. dvé[1] vā́vá[2] deva-sattré[3–4] dvâdaçâ-'háç ca trayastriṃçad-aháç ca, yá eváṃ vidvā́ṃsas trayastriṃçad-

---

4. [3] so schon VII, 3, 9, 2. [4] als Compositum. [5] so schon VII, 3, 5, 3. [6] s. P. 4, 52. [7] ṛidhv° ACDW. [8] s. P. 4, 49. [9] s. P. 4, 11.

5. trayastriṃçadrâtraḥ. [1] s. P. 4, 49. [2] ohne avagraha. [3] °satr° ACDW. [4] s. P. 4, 51.

-ahám ā́sate sâ-'kshā́d evá devátâ abhy-ā́rohanti[5]; yáthâ khálu vaí çréyân abhy-ā́rûḍhaḥ kâmáyate táthâ karoti. yády ava-vídhyati[6] pā́pîyân bhavati, yádi nā́ 'va-vídhyati[6] sa-dṛíñ. yá evám vidvā́ṃsas trayastriṃçad-ahám ā́sate ví pâpmánâ bhrā́tṛivyeṇā́ " vartante. 'har-bhā́jo vā́ etā́ devā́ ágra ā́ 'haran || 1 || áhar ékó 'bhajatā́ 'har ékas, tā́bhir vaí té pra-bā́hug[7] ârdhnuvan; yá evám vidvā́ṃsas trayastriṃçad-ahám ā́sate sárva evá pra-bā́hug ṛidhnuvanti, sárve grā́ma-ṇîyam prā́ "pnuvanti. pañcâ-'hā́ bhavanti, páñca vā́ ṛitávaḥ saṃ-vatsará, ṛitúshv evá saṃ-vatsaré práti tishṭhanty, átho páñcâ-'ksharâ pañktíḥ, pā́ñkto yajnó, yajnám evā́ 'va rundhate. trī́ṇy âçvi-nā́ni[8] bhavanti, tráya imé lokā́, eshú || 2 || evá lokéshu práti tishṭhanty, átho trī́ṇi vaí yajnásye 'ndriyā́ṇi, tā́ny evā́ 'va rundhate. viçva-jíd bhavaty annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyai[9]. sárva-pṛishṭho bhavati, sárvasyâ 'bhí-jityai. vā́g vaí dvâdaçâ-'hó, yát purástâd[2] dvâdaçâ-'hám upe-'yúr ánâptâm vā́cam úpe 'yur upa-dā́sukai 'shâṃ vā́k syâd, upárishṭâd[2] dvâdaçâ-'hám úpa yanty âptā́m evá vā́cam úpa yanti tásmâd upárishṭâd vâcā́ vadâmo. 'vâ-'ntarám || 3 || vaí daça-râtréṇa prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, yád daça-râtró bhávati pra-jā́ evá tád yájamânâḥ sṛijanta. etā́ṃ ha vā́ Udañkáḥ[2] Çaulbâ-yanáḥ[10] sattrásyá[11] 'rddhim uvâca yád daça-râtró, yád daça-râtró bhávati sattrásyá[11] 'rddhyâ[12]; átho yád evá pū́rveshv áhaḥ-su ví-loma kriyáte tásyai 'vaí 'shā́ çā́ntir.

---

5. [5] als Compositum. [6] apa (!) vidhyati tasminn upâye pra-mâdyati. [7] samam yathâ bhavati tathâ. [8] âçvinena çastreṇopa-lakshitâny ahâni. [9] °rudhy° ACDW. [10] ço° C., °yanamaḥ D. [11] satr° ACDW. [12] °rdhy° ACDW.

dvy-anîkā́[13] vā́ etā́ rā́trayo yájamânâ viçva-jít, sahā́ 'ti-râtréṇa pū́rvâḥ shóḍaça[2] sahā́ 'ti-râtréṇó 't-tarâḥ shóḍaça, yá evám̐ vidvā́ṃsas trayastriṃçad-ahám ā́sata aí 'shâm̐ dvy-anîkā́ pra-jā́[14] jâyate. 'ti-râtrā́v abhíto[2] bhavataḥ, pári-gṛihîtyai || 4 || aharann, eshv, àvântaráṃ, shóḍaça sahá, saptádaça ca || 5 ||

dve iti | vâva | devasatre iti deva-satre | dvâdaçâha iti dvâdaça-ahaḥ — ye — sâkshâd iti sa-akshât — abhyâróhantîty àbhi-âróhanti — yadi | avavidhyatîty àva-vidhyàti — sadṛiññ iti sa-dṛiñ | ye — eti | vartante — etâḥ | devâḥ | agrè | eti | aharan | ahàḥ | ekàḥ | abhàjata | ahàḥ — ârdhnuvan | ye — sarvè | eva — grâmàṇîyam iti grâmà-ṇîyam — pañcâhâ iti pañca-ahâḥ — atho iti — âçvinâni — atho iti — upeyur ity ùpa-iyuḥ — upeti | iyuḥ — vadâmaḥ | avântaram ity àva-antaram — sṛijante | etâm — udaṃkaḥ — satrasyà | ṛiddhim — satrasyà | ṛidhyai | atho iti — dvyanîkâ iti dvi-anîkâḥ | vai | etâḥ — yajàmânâḥ — ye | evam — âsàte | eti | eshâm.

6. âdityā́ akâmayanta: suvar-gám̐ lokám iyâmé 'ti, té suvar-gám̐ lokám̐ ná prā́ 'jânan[1] ná suvar-gám̐ lokám âyan; tá etáṃ shaṭtriṃçad-râtrám apaçyan, tám ā́ 'haran, ténâ 'yajanta, táto vaí té suvar-gám̐ lokám prā́ 'jânant[1] suvar-gám̐ lokám âyan; yá evám̐ vidvā́ṃsaḥ shaṭtriṃçad-râtrám ā́sate suvar-gám evá lokám prá jânanti[1] suvar-gám̐ lokám̐ yanti. jyótir ati-râtráḥ || 1 || bhavati, jyótir evá purástâd[2] dadhate, suvar-gásya lokásyā́ 'nu-

---

5. [13] senâdvayasamânâḥ, tatra prâyaṇîyâtirâtreṇa saha trayaḥ pañcâhâḥ shoḍaça pûrvabhâvinyo râtrayaḥ ekâ senâ, udayanîyenâ 'tirâtreṇa sahai 'kaḥ pañcâho daçarâtram (°traç?) ce 'ty uttarabhâvinyaḥ etâḥ shoḍaça râtrayo dvitîyâ senâ, viçvajid yajamânasthânîyatvâd ubhayapârçvavartinyoḥ senayor madhye 'vasthito râje 'va saptadaçasaṃkhyâpûrake madhyaṃdine prayoktavyaḥ. [14] bahuputrarûpâ bahukanyakârûpâ ca dvividhâ prajâ.

6. shaṭtriñçadrâtraḥ. [1] ohne Accent.

-khyâtyai. shaḍ-ahā́ bhavanti, sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhanti. catvā́ro bhavanti, cátasro díço, dikshv̀[2] evá práti tishṭhanty. ásattram[3] vā́[4] etád yád achando-mám, yác chando-mā́ bhávanti téna sattrám[3], devátâ[2] evá pṛishṭhaír áva rundhate[1] paçū́ñ chando-maír[5], ójo vaí vîrỳam pṛishṭhā́ni paçávaç chando-mā́, ójasy evá ‖ 2 ‖ vîrỳe práti tishṭhanti. shaṭtri◡çad-râtró bhavati, sháṭ-tri◡çad-aksharâ bṛihatī́, bā́rhatâḥ paçávo, bṛihatyaí 'vá paçū́n áva rundhate; bṛihatī́ chándasâ◡ svā́-râjyam[6] âçnutâ, 'çnuváte svā́-râjyaṃ[6] yá evā́ṃ vidvā́◡saḥ shaṭtri◡çad-râtrám ā́sate suvar-gám evá lokáṃ yanty. ati-râtrā́v abhíto[2] bhavataḥ suvar-gásya lokásya pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖ atirâtrá, ójasy evá, sháṭtri◡çac ca ‖ 6 ‖

preti | ajânan — te | etam — eti | aharan — ye | evam — shaḍahâ iti shaṭ-ahâḥ — chandomâ iti chandaḥ-mâḥ — rundhate — svârā́jyam iti sva-râjyam[6] — ye | evam.

7. Vásishṭho hatá-putro 'kâmayata: vindéya pra-jā́m abhí Saudâsā́n[2 u. 3] bhaveyam íti; sá etám ekasmân-napañcâçám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí só 'vindata pra-jā́m abhí Saudâsā́n abhavad. yá evā́ṃ vidvā́◡sa ekasmân-napañcâçám ā́sate vindánte pra-jā́m abhí bhrā́tṛivyân bhavanti. tráyas tri-vṛíto (2-4) 'gni-shṭomā́ bhavanti, vájrasyai 'vá múkha◡ sá◡çyanti. dáça pañca-daçā́ (5-13. 15) bhavanti, pañca-daçó vájraḥ ‖ 1 ‖ vájram evá bhrā́tṛivyebhyaḥ prá haranti. shoḍaçi-mád daçamám áhar (14) bhavati, vájra evá vîr-

---

6. [2] ohne avagraha. [3] °satr° ACDW. [4] so schon VII, 3, 6, 2. [5] °nch° AW. [6] s. P. 3, 5.

7. ekonapañcâçadrâtraḥ. [1] Viçvâmitraçâpena hateshu putreshu. [2] ohne avagraha. [3] Sudâsasya (!) putrâḥ Saudâsâḥ, te ca Vasishṭhasya çatravaḥ.

ỳam dadhati. dvā́daça[3] sapta-daçā́ (16-27) bhavanty, annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[4], átho praí 'vá taír jâyante. prṣ́hṭhyaḥ shaḍahó (28-33) bhavati, sháḍ vā́ ṛitávaḥ, sháṭ prishṭhā́ni, prishṭhaír evá 'rtū́n anv-ā́rohanty[5 u. 6] ṛitú-bhiḥ saṃ-vatsaráṃ, té saṃ-vatsará evá práti tishṭhanti. dvā́daçai[3] (34-45) 'ka-viṃçā́ bhavanti, práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ ''tmán ‖ 2 ‖ dadhate. bahávaḥ (46-48) shoḍaçíno[3] bhavanti, ví-jityai. sháḍ âçvinā́ni bhavanti, sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhanty. ûnâ-'tiriktā́ vā́ etā́ rā́traya, ûnā́s tád yád ékasyai ná pañcâçád áti-riktâs tád yád bhū́yasîr ashṭā́-catvâriṃçata, ûnā́c ca khálu vā́ áti-riktâc ca prajā́-patiḥ prā́ 'jâyata. yé prajā́-kâmâḥ paçú-kâmâḥ syús tá etā́ âsîran, praí 'vá jâyante pra-jáyâ paçú-bhir. vairâjó[3] vā́ eshá yajnó yád ekasmân-napañcâçó, yá eváṃ vidvā́ṃsa ekasmân-napañcâçám ā́sate vi-rā́jam evá gachanty[6] annâ-'dā́ bhavanty. ati-râtrā́v (1 u. 49) abhíto[3] bhavato, 'nnā́-'dyasya pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖

vájra, âtmán, prajáyâ, dvā́viṃçatiç ca ‖ 7 ‖

[1] Çâṅkh. B. 4, 8. — sauḍâsân — ekasmânnapañcâçam ity ékasmât-napañcâçam — eti | aharat — saḥ | avindata — | evam — agnishṭomâ ity ágni-stomâḥ — pañcadaçâ iti pañca-daçâḥ — aháḥ — vajré — saptadaçâ iti sapta-daçâḥ — annâdyasyety ánna-adyásya | avàrudhyâ ity avà-rudhyai | atho iti — anvâróhantity ánu-âróhanti — ekaviṃçâ ity éka-viṃçâḥ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti — ûnâtiriktâ ity ûna-atiriktâḥ | vai | etâḥ — ashṭâcâtvâriṃçata ity ashṭâ-catvâriṃçataḥ — te | etâḥ — vairâjaḥ — ye | evam — annâdâ ity ánna-adâḥ — annâdyasyety ánna-adyásya.

7. [4] °rudhyâ ACDW. [5] als Compositum. [6] unbetont (das Verbum).

8. saṃ-vatsarā́ya dîkshishyámâṇâ ekâ-'shṭakā́yâṃ[1] dîksherann, eshā́ vaí saṃ-vatsarásya pátnî yád ekâ-'shṭakai, 'tásyâṃ vā́ eshá[2] etā́ṃ rā́triṃ vasati, sâ-'kshā́d evá saṃ-vatsarám â-rábhya dîkshanta. ā́rtaṃ[3] vā́ eté saṃ-vatsarásyâ 'bhí dîkshante[4] yá ekâ-'shṭakā́yâṃ dī́kshanté 'nta-nâmânâv ṛitū́[5] bhavato, vŷ-astaṃ[6] vā́ eté saṃ-vatsarásyâ 'bhí dîkshante yá ekâ-'shṭakā́yâṃ dī́kshanté 'nta-nâmânâv ṛitū́[5] bhavataḥ; phălgunî-pûrṇamâsé[7] dîksheran, múkhaṃ vā́ etát || 1 || saṃ-vatsarásya yát phalgunî-pûrṇamâsó, mukhatá[8] evá saṃ-vatsarám â-rábhya dîkshante. tásyai 'kai 'vá nir-yā́[8] yát sā́m-meghye[9] vishû-vā́nt[10] sam-pádyate[11]; citrâ-pûrṇamâsé[12] dîksheran, múkhaṃ vā́ etát saṃ-vatsarásya yác citrâ-pûrṇamâsó[13], mukhatá[8] evá saṃ-vatsarám â-rábhya dîkshante, tásya ná kā́ caná[8] nir-yā́ bhavati. catur-ahé purástât[8] paurṇa-

---

8-11. saṃvatsarasattram. 8. saṃvatsarasattrasya dîkshâkâlaḥ. [1] mâghakṛishṇâshṭamyâm. [2] esha saṃvatsarâbhimâni devaḥ etâm mâghakṛishṇâshṭamîṃ râtriṃ sarvâm apy etasyâm ekâshṭakâdevatâyâm eva vasati. [3] ohne avagraha. [4] pushyamâgharûpâv ṛitvavayavau saṃvatsarasyâ 'nta ity etannâmadhâriṇau, tayoḥ çiçirarturûpatvât, tena ca 'rtunâ pûrvâsaṃvatsarasya samâptatvât paushapaurṇamâsîm ârabhya phâlgunapaurṇamâsyâḥ prâcînaḥ kâlaḥ saṃvatsarasyâ 'ntaḥ; s. meine Abh. über die nakshatra 2, 341-344. [5] s. P. 4, 5. [6] vyastaṃ viparyâsam; âdau hi dîkshâ kartavyâ, ayaṃ ca saṃvatsarasyâ 'ntakâlaḥ, ṛitvavayavayor ekayor (eta°?) uktanyâyenâ 'ntanâmopetatvât. [7] uttaraphălgunîyukte pûrṇamâse, tasya ca bhâvisaṃvatsaropakramadinatvât; âdhânabrâhmaṇe samâmnâtam (B. I, 1, 2, 8): uttarayor âdadhita eshâ vai prathamâ râtriḥ saṃvatsarasya yad uttare phalguniti (°nî iti!). [8] niryâ doshaḥ. [9] samîcînâ ativarshaṇakshamâ meghâ yasmin varshartau so 'yaṃ sammeghaḥ, tasya sambandhî pratyâsannaḥ kâlaḥ sâmmeghyaḥ. [10] s. P. 3, 7. [11] phălgunîpûrṇamâsam ârabhya dvâdaça dîkshâ dvâdaço 'pasadaç câ 'nushṭhâyo 'ttaradine prathamamâsopakramaḥ kâryaḥ, tathâ sati caitraçuddhanavamyâm upakramo bhavati, âçvayujaçuddhâshṭamyâm mâsashaṭkaṃ samâpya navamyâṃ vishûvân kâryaḥ, sa ca varshartoḥ pratyâsannaḥ, bhâdrapadapaurṇamâsyâṃ varshartau samâpte saty anantaramâsavartitvât. [12] citrânakshatrayuktâyâm paurṇamâsyâm. [13] sâ 'pi vasantartumadhyapâtitvât saṃvatsarasya mukham eva; evaṃ sati kârttikaçuddhanavamyâṃ vishûvân sampadyate, tac ca dinaṃ varshartor dûravarti, ato vṛishṭiçaṅkâyâ abhâvâd visrambheṇâ 'nushṭhâtuṃ çakyate.

-mâsyaí dîksheran[14], téshâm ekâ-'shṭakā́yâṃ[15] krayáḥ sám padyate, ténaí 'kâ-'shṭakā́ṃ ná chambáṭ kurvanti[16]; téshâm ‖ 2 ‖ pûrva-pakshé sutyā́ sám padyate[17], pûrva-pakshám mā́sâ abhí sám padyante[18], té pûrva-pakshá út tishṭhanti[19], tā́n ut-tíshṭhata óshadhayo[2] vánaspátayó[3] 'nū́ 't tishṭhanti, tā́n kalyâṇī́ kîrtír ánū́ 't tishṭhaty: árâtsur imé yájamânâ íti, tád ánu sárve râdhnuvanti ‖ 3 ‖ etác, chambáṭ kurvanti téshâm, cátustriṃçac ca ‖ 8 ‖

Pañc. 5, 9, 1-14. Kâ. 13, 1, 2-10. — Çâṅkh. Br. 19, 2. 3. çr. 13, 19, 1-5. — ekâshṭakâyâm ity èka-ashṭakâyā̂m — dîkshante | ârtâm | vai — ṛitû iti — ye — ekā̂ | eva — vishûvân iti vishu-vân — abhi | sam iti | padyante — pûrvapaksha iti pûrva-pakshe | ud iti — anú | ud iti | tishṭhanti.

9. suvar-gáṃ vā́ eté lokáṃ yanti yé sattrám[1] upa-yánty, abhī́ 'ndhata evá dîkshā́bhir âtmā́naṃ[2] çrapayanta[3. 4] upasád-bhir. dvā́bhyâṃ lómā́ 'va dyanti[3. 5] dvā́bhyâṃ tvácaṃ, dvā́bhyâm ásṛid[6], dvā́bhyâm mâṃsáṃ, dvā́bhyâm ásthi, dvā́bhyâm majjā́nam; âtmá-dakshiṇaṃ vaí sattrám[1], âtmā́nam evá dákshiṇâṃ nîtvā́ suvar-gáṃ lokáṃ yanti. çíkhâm ánu prá vapanta, ṛíddhyâ[7], átho rághî-

8. [14] atha guṇaviçesham avalokya pakshântaram vidhatte; mâgha(!)-paurṇamâsyâḥ purastâc caturahe çuklaikâdaçyâm. [15] mâgha-kṛishṇasaptamyâṃ dvâdaçadîkshâṇâṃ samâptatvât tadanantaravartinyâm ekâshṭakâyâm. [16] nishprayojanâṃ na kurvanti. [17] teshâm ekâshṭakâyâṃ krayam anutishṭhatâṃ yajamânânâṃ taddinam ârabhyâ 'nushṭhîyamânâ upasadaç caitraçuddhacaturthyâṃ sampadyante, tata uttaradine kriyamâṇâ sutyâ çuklapaksha evo 'pakrântâ bhavati. [18] tata ârabhya, sarve 'pi mâsâḥ çuklapaksham evâ 'bhilakshya samâpyante. [19] °nte A; teshu samâpteshu sattriṇo 'pi pûrvapaksha eva sattrâd uttishṭhanti.

9. dîkshâ upasadaç ca. [1] satr° ACDW. [2] âtmânaṃ svadeham abhita eva sarvato jvalayanty eva. [3] unbetont. [4] svadeham pacanti. [5] tâsâm ubhayavidhânâṃ dvâdaçatvam prakaṭayati, dvâbhyâṃ dinadvayânushṭheyâbhyâṃ dîkshâbhyâm upasadbhyâṃ ca svakîyaṃ loma havirartham avadyanti. [6] s. Ind. Stud. 8, 54. [7] ṛidhy° ACDW; mṛitatvagrûpâṇâṃ keçânâm apagamât.

yâ͜osaḥ[7] suvar-gáṃ lokám ayâmé 'ti ‖ 1 ‖ suvargám, pañcâçát ‖ 9 ‖

abhîti | indhate — çrapayante — dyanti — asṛit — anú | preti | vapante | ṛidhyai | atho iti.

10. **brahma-vâdíno** vadanty: ati-râtráḥ paramó[1] yajna-kratûnā́ṃ kásmât tám prathamám úpa yantī́ 'ty; etád vā́ agni-shṭomám prathamám úpa yanty átho 'kthŷam átha shoḍaçínam[2] áthâ 'ti-râtrám[3], anu-pûrvám evaí 'tád yajna-kratū́n upé-'tya tā́n â-lábhya pari-gṛíhya sómam evaí 'tát píbanta âsate; jyóti-shṭomam[4] prathamám úpa yanti, jyóti-shṭomo vaí stómânâm múkham, mukhatá[2] evá stómân prá yuñjate[5]. té ‖ 1 ‖ sá͜o-stutâ vi-rā́jam abhí sám padyante, dvé[6] ca 'rcā́v áti ricyete[7], ékayâ gaúr áti-rikta ékayā́ "yur ûnáḥ[8]; suvar-gó vaí lokó jyótir ū́rg vi-rā́ṭ[9] suvar-gám evá téna lokáṃ yanti. rathaṃ-taráṃ dívâ bhávati rathaṃ-taráṃ náktam íty âhur **brahma-vâdínaḥ** kéna tád ájâmī́ 'ti[10], saubharáṃ[2] tṛitîya-savané

---

9. [7] rathî° C; keçabhârarahitâ **raghîyâṅso** laghutarâḥ.

10. prâyaṇîyâkhyam prathamam ahaḥ. [1] caramaḥ, agnishṭoma ukthyaḥ shoḍaçy atirâtra ity etasya tadîyakramatvât, agnishṭomasya ca prâthamyam. [2] ohne avagraha. [3] nâ 'trâ 'gnishṭomaḥ parityaktaḥ, athâ 'gnishṭomokthyashoḍaçyatirâtrâṇâm uttarottarasya pûrvapûrvagarbhitatvâd, dvâdaçastotram **agnishṭomam** antarbhâvya punaḥ stotratrayâdhikyeno **'kthyaḥ** sampadyate, tam apy antarbhâvya punar ekastotrâdhikyena **shoḍaçî** sampadyate, tam apy antarbhâvya punas trayodaçastotrâdhikyenâ **'tirâtraḥ** sampadyate. [4] s. P. 6, 13. [5] tasmâd agnishṭomaparityâgâbhâvâd atirâtrarûpaṃ jyotishṭomam prathamam anutishṭheyuḥ, sa hi **jyotishṭomo** jyotir gaur âyur ity etannâmakânâṃ **stomânâṃ** kratûnâm **mukhasadṛiçaḥ**, tasmân **mukhata** evâ "rabhya **stomân** kratûn sattriṇaḥ **prayuñjate.** [6] s. P. 4, 49. [7] s. P. 4, 40. [8] jyotishṭome stotragatâ ye ṛigviçeshâḥ santi te saṃstutâḥ **virâjaṃ** daçasaṃkhyâm prâpnuvanti na tu nyûnâ nâ 'py adhikâḥ, itarayos tu goshṭomâyushṭomayoḥ dve ṛicâv atiricyete, daçasaṃkhyâṃ na prâpnutaḥ. [9] bhâsakatvâj **jyotishṭomaḥ** svargalokâtmakaḥ, **virâḍrûpaḥ.** [10] **divâ** pṛishṭhastotraṃ **rathaṃtaraṃ** gîyate, **naktam** api râtriparyâyeshu **rathaṃtaraṃ** gîyate, tat tadânîm âlasyam bhavati.

brahma-sâmám bṛihát[11], tán madhyató[3] dadhati[12] vi-dhṛityai, ténā́ 'jâmi[13] || 2 || tá, ékān ná pañcâçác ca || 10 ||

K. 33, 2. — agnishṭomam ity ágni-stomam — upetyety úpa-ityà — jyotishṭomam iti jyotiḥ-stomam — saṃstútâ iti saṃ-stutâḥ — abhi | sam iti | padyante | dve iti — ricyete iti — ekáyâ | âyúḥ — bhavâti — tat — ajā́mi.

11. jyóti-shṭomam[1] prathamám úpa yanty, asmínn evá téna loké práti tishṭhanti; gó-shṭomam[2] dvitī́yam úpa yanty, antáriksha[2] evá téna práti tishṭhanty; ā́yu-shṭomam[1] tṛitī́yam úpa yanty, amúshminn evá téna loké práti tishṭhantî; 'yám vā́vá[4] jyótir antáriksham[4] gaúr, asā́v ā́yur, yád etā́nt stómân upa-yánty eshv̀ evá tál lo-késhu sattríṇaḥ[5] prati-tíshṭhanto yanti. té sáṃ-stutâ[6] vi-rā́jam || 1 || abhí sám padyante, dvé[7] ca 'rcā́v áti ricyete[8], ékayâ gaúr áti-rikta ékayā́ "yur ûnáḥ, suvar-gó vaí lokó jyótir ū́rg vi-rā́ḍ ū́rjam evā́ 'va rundhate; té ná kshudhā́ "rtim[4] ā́ 'rchanty[9], ákshodhukâ bhavanti, kshút-sambâdhâ iva hí sattríṇo[5 u. 10]. 'gni-shṭomā́v abhítaḥ[4]

---

10. [11] brahmasâmatvena geyam tac ca bṛihat prauḍham. [12] tad etad bṛihad rathaṃtarayor ubhayor madhye sthâpayanti. [13] âlasyaparihâraḥ.

11. mâsagatâny ahâni. [1] s. P. 6, 18. [2] s. P. 6, 2. [3] jyotishṭomagoshṭomâyushṭomâ ekâhaviçeshâḥ, etair evâ 'nulomapratilomagatair abhiplavaḥ shaḍahaḥ sampadyate; pûrvasminn anuvâke prathamadine 'nushṭheyaḥ prâyaṇîyâkhyo 'tirâtrarûpo jyotishṭomo vihitaḥ, iha tu tritîyadine 'nushṭheyo 'gnishṭomâtmako jyotishṭoma iti viçeshaḥ. Der zweite Tag ist das caturviñçam ahaḥ, s. meine Abh. über die Nakshatra 2, 282 n. [4] ohne avagraha. [5] satr° ACDW. [6] tasyai 'tasyâ 'gnishṭomarûpasya jyotishṭomasya prâthamyam pûrvoktâtirâtravat praçaṅsati. [7] s. P. 4, 49. [8] s. P. 4, 40. [9] so (ârch°) AW, s. P. 10, 9. [10] sa(t)triṇâm anushṭhânaprayâsabâhulyât prâyeṇa te kshutsampâditabâdhayuktâ iva bhavanti, tasmât teshâm kshutparihârâyo "rgrûpavirâṭsampattiyukto jyotishṭoma eva prathamam anushṭheyaḥ.

pra-dhī́[11] tā́v[12], ukthyâ mádhye[13] nábhyam tát, tád etát pari-yád[14] deva-cakrám, yád eténa ‖ 2 ‖ shaḍ-ahéna yánti deva-cakrám evá sam-ā́rohanty[15] árishṭyai, té svastí[4] sám açnuvate. shaḍ-ahéna yanti, sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhanty. ubhayáto-jyotishâ[16] yanty, ubhayáta[4] evá suvar-gé loké prati-tíshṭhanto yanti. **dvaú** shaḍ-ahaú bhavatas, tā́ni dvā́daçā́[4] 'hâni sám padyante, dvâdaçó[4] vaí púrusho dvé[7] sakthyàu dvaú bâhū́[17] âtmā́ ca çíraç ca catvā́ry áñgâni stánau dvâdaçaú[4] ‖ 3 ‖ tát púrusham ánu pary-ā́vartante[15]. **tráyaḥ** shaḍ-ahā́ bhavanti, tā́ny ashṭā́-daçā́ 'hâni sám padyante, návâ 'nyā́ni návâ 'nyā́ni, náva vaí púrushe prâ-'ṇā́s, tát prâ-'ṇā́n[18] ánu pary-ā́vartante[15]. **catvā́raḥ** shaḍ-ahā́ bhavanti, tā́ni cátur-viṃçatir áhâni sám padyante, cátur-viṃçatir ardha-mâsā́ḥ saṃ-vatsarás, tát saṃ-vatsarám ánu pary-ā́vartanté[15 u. 19]. 'prati-shṭhitaḥ saṃ-vatsará íti khálu vā́ **âhur** várshîyân prati-shṭhā́yâ[20] íty, etā́vad[4] vaí saṃ-vatsarásya brā́hmaṇaṃ yā́van[4] mâsó[21], mâsí-mâsy evá prati-tíshṭhanto yanti[22] ‖ 4 ‖
virā́jam, eténa, dvâdaçā́v, etā́vad vā́, ashṭaú ca ‖ 11 ‖

Kâṭh. 33, 3. Ait. Br. 4, 15. 16. — jyotishṭomam iti jyotiḥ=

---

11. [11] s. P. 4, 12. [12] uktair **jyoti**râdibhir anulomapratilomagatair nishpannam abhiplavashaḍahaṃ rathacakrarûpakḷiptyâ vidhatte; loke rathacakram phalakatrayeṇa nishpâdyate, tatra pârçvavartinî phalake **pradhî** ity ucyete, prakarsheṇa dhîyate dhâryate madhyaphalakam âbhyâm iti **pradhi**; madhyaphalakaṃ tu **nabhyam** ity ucyate, nâbhisthânîyatvât; abhiplavashaḍahasyâ "dyantadinayor anushṭheyau **jyotiḥ**çabdâbhidheyau yâv **agnishṭomau tâv** ubhau **pradhî**. [13] madhyavartino gaur âyur âyur gaur ity etannâmâna **ukthyarûpâç** catvâraḥ kratavaḥ. [14] punaḥ-punaḥ pravartamânam, [15] als Compositum. [16] jyotir gaur âyur ity evam ânulomye saty âdau jyotiḥ, âyur gaur jyotir ity evam prâtilomye saty ante jyotiḥ. [17] s. P. 4, 5. [18] navachidragatân. [19] atra mâsapûraṇâya pṛishṭhyaḥ shaḍaho 'dhyâhartavyaḥ. [20] pûrvoktanyâyena mâsa ekaḥ pratishṭhito, na saṃvatsaraḥ, tasyo '**ktapratishṭhâ**hetor mâsâd **varshîyastvâd** atyantâdhikyatvât. [21] pûrvoktarîtyâ mâsasya pratipâdakam **brâhmaṇam** vâkyam. [22] anenai 'va prakâreṇa pratimâsam anutishṭhanto yajamânâḥ.

-stomam — goshṭómam iti go-stomam — antarikshe — âyú-shṭomam ity âyúḥ-stomam — saṃstútâ iti sam-stutâḥ — abhi | sam iti — dve iti | ca | ṛicau | atíti |. ṛicyete iti — kshudhâ | ârtim | eti | ṛichanti | akshódhukâḥ — pradhî iti pra-dhî — ukthyấḥ — pariyad iti pari-yat — samâróhantîti sam-âróhanti — dve iti — bâhû iti — anv iti | paryâvârtanta iti pari-âvârtante — shaḍahâ iti shaṭ-ahâḥ — aprátishṭhita ity apráti-sthitaḥ — pratishṭhâyâ iti prati-sthâyấḥ — yâvât | mâsaḥ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 4, 12-22 *).

12. [a] meshás tvâ pacataír avatu[1], lóhita-grîvaç chấgaiḥ, çalmalír[2] vṛíddhyâ[3], parṇó[4] bráhmaṇâ, plakshó[5] médhena[6], nyagródhaç[7 u. 8] camasaír, udumbára[2] ûrjấ, gâyatrî́ chándo-bhis, tri-vṛít stómair. [b] ávantî sthấ[9] **'vantîs tvâ 'vantu**, priyáṃ tvâ priyấṇâṃ várshishṭham ấpyânâṃ[10], ni-dhînấṃ tvâ nidhi-pátiṃ havâmahe vaso mama[11] || 1 ||

meshấḥ, sháṭtriṃçat || 12 ||

B. 3, 8, 17, 5. 9, 6, 1. — K. Aç.[12] 4, 1. — Vs. 23, 13. Ç. 13, 2, 7, 3. Kâ. 20, 6, 7. — vṛidhyấ — nyagrodhấḥ — avántîḥ | stha — âpyấnâm — vaso iti | mama[13].

13. **kû́pyâbhyaḥ svấhâ[1], kû́lyâbhyaḥ[2] svấhâ, vi-kar-**

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 388. 390.

12-22. açvamedhâṅgamantrâḥ; 12. apâvyahomamantrâḥ. [1] avijâtau mukhyaḥ pumân yo mesho 'sti so 'yam pacatair havishṭvena pacanîyaiḥ kshudrair aviçeshaiḥ saha he açva tvâm avatu. [2] atyunnato vṛikshaviçeshaḥ. [3] vṛidhy° ACDW. [4] palâçavṛikshaḥ. [5] yajniyeshu mukhyo vṛikshaḥ. [6] yajnena. [7] ohne avagraha. [8] camasahetur vṛikshaḥ. [9] he râjapatniyo yûyam açvasya pâlayitryaḥ stha. [10] âpyânâṃ kâmaprâptihetûnâm. [11] mama vaso vâsayitaḥ. [12] auch hier (in 4, 12-22) stimmt K. Aç. genau zu Ts. [13] tonlos, weil zum Vocativ gehörig.

13. 14. apâṃ homâḥ. [1] ohne avagraha. [2] nadîpûraṇena kûle tîre bhavâḥ.

ỳâbhyaḥ[3] svā́hâ, 'vaṭỳâbhyaḥ svā́hâ, khányâbhyaḥ svā́hâ, hrádyâbhyaḥ svā́hâ, sū́dyâbhyaḥ[4] svā́hâ, sarasỳâbhyaḥ svā́hâ, vaiçantī́bhyaḥ[5] svā́hâ, palvalỳâbhyaḥ[6] svā́hâ, várshyâbhyaḥ svā́hâ, 'varshyā́bhyaḥ svā́hâ, hrâdúnî-bhyaḥ[7] svā́hâ, pṛishvâbhyaḥ[8] svā́hâ, syándamânâbhyaḥ svā́hâ, sthâvarā́bhyaḥ svā́hâ, nâdeyī́bhyaḥ svā́hâ, saindhavī́bhyaḥ[9] svā́hâ, samudríyâbhyaḥ svā́hâ, sárvâbhyaḥ svā́hâ ‖ 1 ‖ kū́pyâbhyaç, catvâriṃçát ‖ 13 ‖

B. 3, 8, 17, 5. — K. Aç. 4, 2. — Vs. 22, 25. — vikaryā́bhya iti vi-karyā́bhyaḥ — avaṭyā́bhyaḥ — sûdyā́bhyaḥ — varshyā́bhyaḥ — avarshyâbhyàḥ — hrâdunī́bhya iti hrâduni-bhyaḥ — pṛishvā́bhyaḥ.

14. ad-bhyáḥ svā́hâ[1], váhantîbhyaḥ svā́hâ, pari-váhantîbhyaḥ svā́hâ, sam-antáṃ váhantîbhyaḥ svā́hâ, çī́ghraṃ[2] váhantîbhyaḥ svā́hâ, çī́bhaṃ[3] váhantîbhyaḥ svā́ho, 'gráṃ[4] váhantîbhyaḥ svā́hâ, bhîmáṃ váhantîbhyaḥ[5] svā́hā́, 'mbho-bhyaḥ[6] svā́hâ, nábho-bhyaḥ[6] svā́hâ, máho-bhyaḥ[5] svā́hâ, sárvasmai svā́hâ ‖ 1 ‖ adbhyá, ekā́n ná triṃçát ‖ 14 ‖

B. 3, 8, 18, 1-3. — K. Aç. 4, 3. — Vs. 22, 25.

15. [a] yó árvantaṃ[1] jíghâṃsati[2] tám abhỳ amîti[3] váruṇaḥ | paró mártaḥ paráḥ çvā́[5] ‖ [b] aháṃ[6] ca tváṃ ca vṛitra-

---

13. [3] vikare bhûvivare bhavâḥ. [4] sûde pañke bhavâḥ. [5] veçante bhavâḥ; yatra kûlyâdau punaḥ-punaḥ âpo viçanti tatratyâḥ. [6] palvale 'tyalpajalâçaye bhavâḥ. [7] s. P. 3, 7. pravâhadhvanisahitâḥ. [8] avaçyâyajanyâḥ pṛishvâḥ; √parsh? anders Petersb. W. [9] sindhau puṃnade bhavâḥ.

14. [1] ohne avagraha. [2] nimnâdhikyena çîghram. [3] ishannimnatvena çîbhaṃ çobhanaṃ (!) yathâ bhavati. [4] parvatâgrâd adhaḥ. [5] dṛiçyamânamakarâdijîvopetâḥ. [6] ambho-nabho-mahaḥ-çabdaiḥ lokatrayagatâ âpa ucyante.

15. çunaḥ prahâraḥ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17. [2] yo 'yaṃ çvâ jale snapyamânam arvantaṃ svayam api jale praviçya hantum ichati. [3] sarvato rogagrastaṃ karoti. [4] jalâdhipatiḥ. [5] prabalo 'yaṃ çvâ parastâd gatvâ mṛito bhavatu. [6] aham brahmâ.

-bant[7] sám babhûva saní-bhya ấ[8] | arâtîvấ[9-10] cid adri-vó[11] 'nu nau çûra maṃsatai[12] bhadrấ índrasya râtáyaḥ | [c] abhí krátve 'ndra bhûr[13] ádha jmán[14] ná te vivyañ[9] ma-himấnaṃ rájâṃsi[15] | svénâ[16] hí vṛitráṃ çávasâ jaghántha ná çátrur ántaṃ viviđad yudhấ te || 1 || vividad, dvé ca || 15 ||

K. Aç. 4, 4. — Vs. 22, 5. Ç, 13, 1, 2, 9. Kâ. 20, 1, 38 - 2, 2. — â[17] | arâtîvâ — adriva ity ádri-vaḥ | anv iti — maṃsatai — kratvấ — bhûḥ | adhá | jman — vivyak — svená.

16. námo rấjne[1], námo váruṇâya, námó 'çvâya, námaḥ prajấ-pataye, námó 'dhi-patayé[2], 'dhi-patir asy ádhi-patim mâ kurv ádhi-patir ahám pra-jấnâm bhûyâsam, mấṃ dhehi, máyi dhehy, upấ-''kṛitâya svấhấ[3], ''-labdhâya svấhâ, hutấya svấhâ || 1 || náma, ékân ná triṃçát || 16 ||

B. 3, 8, 18, 3. 9, 16, 1. 2. — K. Aç. 4, 5. — upâkṛitâyety úpa-âkṛitâya — âlábdhâyety â-labdhâya.

17. [a] mayo-bhū́r vấto abhí[1] vâtû 'srấ[2] ū́rjasvatîr[3-4] óshadhîr[3] ấ riçantâm[5] | pī́vasvatîr[3] jîvá-dhanyâḥ pibantv avasấya pad-váte rudra mṛiḍa || [b] yấḥ sá-rûpâ ví-rûpâ éka-rûpâ yấsâm agnír íshṭyâ[6] nấmâni véda | yấ áñgirasas tápase

---

15. [7] indrasamâna yajamâna. [8] bahubhyo lâbhebhyaḥ â sambabhûva sarvataḥ saṃyuktau bhavâva. [9] ohne avagraha. [10] °râtir havirdânaṃ tadyuktau râtimantau, tadrahitâv arâtimantau, tâv evâ 'râtîvâ. [11] parvatasadṛiço vajro 'syâ 'stity adrimân indraḥ sa evâ 'drivân, tadrûpa he yajamâna. [12] anumanyantâm, añgîkurvantu; yady apy âvâṃ havirdânarahitau tathâ 'pî 'ndradattâni phalâny âvâm praty âgachantu. [13] he indra paramaiçvaryayukta yajamâna, anena kratunâ çatrum abhibhûtavân asi. [14] asyâm bhûmau. [15] tvadîyam mahimânaṃ rajâṅsi jagadrañjakâni caritâni ca na vivyak kaçcid api vivektuṃ na samarthaḥ. [16] s. P. 3, 10. [17] ohne iti, weil am Schlufs des pâda.

16. yavyâni (yavyâkhyo homaḥ). [1] râjâ somaḥ. [2] adhipatiçabdena dharmadevato 'cyate. [3] ohne avagraha.

17. gavyâni (gavyâkhyair mantrair homaḥ). [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 6. [2] gâvaḥ. [3] ohne avagraha. [4] rasayuktâḥ. [5] â viçantâm (!) âsvâdayantu. [6] yâgena.

'há cakrús[7] tā́bhyaḥ parjanya máhi çárma yacha ‖ [c] yā́ de= véshu tanúvam aírayanta[8] yā́sâ͜ṃ sómo víçvâ rûpā́ṇi véda | tā́ asmá-bhyam páyasâ pínvamânâḥ prajā́-vatîr indra ‖ 1 ‖

go-shṭhé rirîhi[9] ‖ [d] prajā́-patir máhyam etā́ rárâṇo víçvair devaíḥ pitṛí-bhiḥ saṃ-vidânáḥ | çivā́ḥ satī́r úpa no go-shṭhám ā́ 'kas tā́sâṃ vayám pra-jáyâ sá͜ṃ sadema[10] ‖ [e-h 11] ihá dhṛí= tiḥ svā́he[3], 'há ví-dhṛitiḥ svā́he, 'há rántiḥ svā́he, 'há rá= matiḥ svā́hâ. [i.k 12] mahī́m û shú[13], su-trā́mâṇam ‖ 2 ‖ indrâ, 'shṭā́tri͜ṃçac ca ‖ 17 ‖

B. 3, 8, 18, 3. — K. Aç. 4, 6. — vâ̱tu̱ | u̱srâḥ — a̱va̱sâyà | pa̱dvata̱ iti pat-vatè — sarū́pâ̱ iti̱ sa-rû̱pâ̱ḥ — ekàrû̱pâ̱ ity ekà-rû̱pâ̱ḥ — ishṭyā́ — tapàsâ | i̱ha — yâ̱ḥ — go̱shṭha iti go-sthe — e̱tâḥ — eti | a̱ka̱ḥ — u̱ | sv iti.

18. [a] kí͜ṃ svid âsît pûrvá-cittiḥ[1] kí͜ṃ svid âsîd bṛihád váyaḥ[2] | kí͜ṃ svid âsît piçaṃgilā́[3 u. 4] kí͜ṃ svid âsît pilip= pilā́[4 u. 5] ‖ [b] dyaúr[6] âsît pûrvá-cittir áçva âsîd bṛihád vá= yaḥ | rā́trir âsît piçaṃgilā́ 'vir[7] âsît pilippilā́[4] ‖ [c] káḥ svid ekâkī́ carati ká u svij jâyate púnaḥ | kí͜ṃ svid dhimásya bheshajáṃ kí͜ṃ svid â-vápanam[8] mahát ‖ [d] sū́rya ekâkī́ car= ati ‖ 1 ‖ candrámâ[4] jâyate púnaḥ | agnír himásya bhe= shajám bhū́mir â-vápanam mahát ‖ [e] pṛichā́mi tvâ páram ántam pṛithivyā́ḥ pṛichā́mi tvâ bhúvanasya nā́bhim | pṛich= ā́mi tvâ vṛíshṇo áçvasya[9] rétaḥ pṛichā́mi vâcáḥ paramáṃ

---

17. [7] aṅgiraso maharshayaḥ svakîyena tapaḥsámarthyena yâ gâ iha bhûmau sthâpitavantaḥ. [8] çarîram bhûmau pravartitavatyaḥ. [9] goçâ- lâyâm prâpaya. [10] madema (!) C. [11] so schon VII, 2, 12, 1. [12] so schon I, 5, 11, 5. [13] so (û shu) AW, s. P. 3, 14. 6, 2.

18. brahmodyam. [1] cittir jnânam, pûrvâ cittiḥ pûrvacittir janma- prabhṛiti jnânam utpannânâṃ yasyâṃ vidyate sâ pûrvacittiḥ. [2] atyan- taṃ kamanîyaṃ vastu. [3] miçravarṇâ. [4] ohne avagraha. [5] atyan- tam prakâçamânâ çvetâ. [6] tatratyânâṃ devânâṃ janmaprabhṛiti jnâno- petatvât. [7] avati sarvam prâṇijâtam iti çrîr aviḥ, sai 'vâ 'tiprakâçâ. [8] bahûnâm bîjânâm âvâpâyo 'payuktaṃ, viçâlam. [9] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16.

vỳ-oma ‖ [f] védim âhuḥ páram ántam pṛithivyā́ yajnám âhur bhúvanasya nā́bhim | sómam âhur vṛíshṇo áçvasya [9] réto brahmaí 'vá vâcáḥ paramám vỳ-oma ‖ 2 ‖ sū́rya ekâkī́ carati, shâṭcatvâriṃçac ca ‖ 18 ‖

B. 3, 9, 5, 1-5. — K. Aç. 4, 7. — Vs. 23, 9-12. 53. 54. 61. 62. Ç. 13, 2, 6, 10-17. 5, 2, 12-22. Kâ. 20, 5, 20-22. 7, 10-15. — Çâñkh. 16, 5, 1-6. Âçval. 10, 9, 1-8. Lâṭy. 9, 10, 8-14. — aviḥ — u | svit — candramā́ḥ — pṛithivyâḥ.

19. [a] ámbe ámbâly [1] ámbike [2], [b 3] ná mâ nayati káç caná [4] | sasásty açvakáḥ ‖ [c] sú-bhage [5] kā́mpîla-vâsini [6] su-var-gé loké sám pró "rṇvâthâm [7] | [d 8] ā́ 'hám ajâni garbha-dhám, ā́ tvám ajâsi garbha-dhám | [e 9] taú sahá catúraḥ pa-dáḥ sám prá sârayâvahai | [f 10] vṛíshâ vâṃ reto-dhā́ réto da-dhâtū́. [g 11] 't sakthyòr gṛidám dhehy añjím úd-añjim ánv aja | yá strîṇā́m jîva-bhójano yá âsâm ‖ 1 ‖ bila-dhā́-

---

19. açvasya maraṇottarakâlîna upacâraḥ (râjapatnînâṃ vilâparûpo mṛi-tâçvopacâraḥ). [1] so ("e a") AW, s. P. II, 17. Pâṇ. VI, 1, 118. [2] uttamâ madhyamâ adhamâ ce 'ty evaṃ trividhâ râjapatnyaḥ tâs tisras tribhir mâtṛivâcakaiḥ padaiḥ pratiprasthâtrâ sambodhyante. [3] evaṃ sambodhyâ "hûtânâṃ tisṛiṇâm madhye pradhânabhûtâ mahishy uttaraṃ vakti, kaçcid api pumân mâṃ bhogârthaṃ rahasi nai 'va nayati, esho 'çvakaḥ sasasti nidrâṃ karoti, bhogâbhâvaduḥkhena enena (?) garhârtho 'yaṃ ka-pratyayaḥ, kutsito 'çva ity arthaḥ. [4] ohne avagraha. [5] he çobha-nabhage mahishi. [6] °nî (!) C., kâmpîlaçabdena çlâghyo vastravi-çesha (!) ucyate (vgl. kambala). [6] tâdṛiçî tvam açvaç co 'bhau svarga-sadṛiçe 'smin sthâne idaṃ kshaumavastraṃ samyag âchâdayatam. [8] âchâd-yamânâ ca tenâ 'çvena sahai 'vam brûhi, he açva garbhadhâriṇaṃ tvâm aham mahishî âbhimukhyena prâpnavâni, tvam api garbhadhâtrîm mâm âbhimukhyena prâpnuhi. [9] he açva yas tvaṃ yâ câ 'ham mahishî tâv âvâm ubhau madîyam pâdadvayaṃ tvadîyam paççâdbhâgavartipâdadvayam ity evaṃ caturaḥ pâdân, saṃgatâḥ parasparaṃ çlishṭâ yathâ bhavanti tathâ prasṛitân karavâva. [10] yuvayor madhye vṛishâ secako 'çvaḥ siñcatv ity adhyâhâraḥ (!), retodhâḥ vîryadhâriṇî tvadîyaṃ reto dhârayatu. [11] he açva gṛida(ṃ) tvadîyaṃ gudasamîpavartinam pâçcâtyam bhâgam mahishîsambandhin(y)or ûrvor ûrdhvaṃ sthâpaya; ajyate strîtvam abhivyaj-yate 'nenety añjir yoniḥ, tathâ puṅstvam abhivyajyate 'neneti meḍhro 'py añjiḥ, sarvonnataç câ 'sâv añjiç cety udañjiḥ, he açva mahishîsambandhaṃ añjim anulakshya tvadîyam udañjim aja preraya.

vanaḥ[12] | priyá strîṇā́m apìcỳaḥ[13] | yá âsâṃ kṛishṇé lákshmaṇi sárdigṛidim[4] parā́-'vadhît[14] || [h] [15] ámbe ámbâly[1] ámbike, ná mâ yabhati káç caná[4] | sasásty açvakáḥ || [i] [16] ûrdhvā́m enâm úc chrayatâd veṇu-bhâráṃ girā́v iva | áthâ 'syâ mádhyam edhatẫ çîté vā́te púnann iva[17] || [k] ámbe ámbâly[1] ámbike, ná mâ yabhati káç caná[4] | sasásty açvakáḥ || [l] [18] yád dhariṇī́ yávam átti ná || 2 || pushṭám paçú manyate | çûdrā́ yád árya-jârâ ná póshâya dhanâyati[19] || [m] ámbe ámbâly[1] ámbike, ná mâ yabhati káç caná[4] | sasásty açvakáḥ || [n] [20] iyáṃ yakā́ çakuntikā́ "-hálam íti sárpati | ā́-hataṃ gabhé páso ní jalgulîti dhā́ṇikâ[21] || [o] ámbe ámbâly[1]

---

19. [12] bilaṃ yonim prati dhâvati sahasâ praviçati. [13] apîcyate atyâdareṇa prâpyate. [14] çukrapâtasthânaviçeshaṃ vegena tâḍayâmâsa, yena tâḍanena çukrapâto bhavati tat karoti; antarbahiḥpradeçabhedena sthânatrayaṃ strîvyañjanaṃ vidyate, ata evâ 'nyatrâ "mnâtam: trivṛit prajananam upastho yonir madhyameti, tatra ye 'yam madhyamâ garbhadhâriṇî sâ sardigṛidiḥ. [15] sâ mahishî bhogâbhâvaduḥkhena vilapantî svaduḥkhakhyâpanâya svakîyâm mâtaraṃ triḥ sambodhya svaduḥkhaṃ kathayati, loke hy asaṃnihitâ mâtâ svakîyâpadvelâyâṃ sambodhyate, bâlye mâtur eva sarvâpannivârakatvena tatsambodhanasya pâtitatvâd (?) anyadâ 'pi tatsambodhanam eva sahasâ jihvâyâm âyâti; tâṃ sambodhyai 'vam brûte: riraṃsum mâm ko 'pi na yabhati, açvakas tu nidrâti. [16] mahishîm prati vastrâchâdanâd bahir eva sthitâ itarâ râjapatnyo buddhipradânaṃ kurvanti, enâṃ tvadîyâṃ yonim ûrdhvâbhimukhaṃ kṛitvo 'nnatâm avasthâpaya, yathâ loke kasmiñç cid girau veṇûn khaṇḍayitvâ svagṛihe netum prauḍhabhâram âbadhya prathamam bhûmau ûrdhvam uchrayati. [17] asyâ yoner madhyasthânaṃ svâbhimataprâptyâ 'bhivardhatâṃ, vṛiddhir atra harshaviçeshaḥ, yathâ loke kaçcid khalapûr uddhṛitena çûrpeṇa dhânyam punan vyâpârabâhulyena çrântaḥ khinnagâtraḥ çîte vâte pravṛitte sati hṛishyati tadvat. [18] yadâ kadâcit mṛigî râtrau samâgatya kshetre phalitaṃ yavaṃ bhakshayati, punar apy araṇye gatam paçu pushṭam api na manyate na jânâti, he mahishi tathâ tvam api devatârûpeṇa tvâm anubhûyâ 'ntarhitam açvaṃ na jânâsi, bhogas tu tava jâta eveti patnînâm abhiprâyaḥ. [19] tadânîṃ sâ dâsî svâmisvikâramâtreṇâ 'tyantaṃ hṛishyati na tu svakîyakuṭumbaposhâya dhanâyati dhanam âtmana ichati, na hi svâmisvikârâd (? svâmî°rā Cod.) dhanam adhikam manyate; tathâ manushyaçarîrâ tvam api devatârûpasyâ 'çvasya svîkârâd eva paritushṭâ bhava, na tu tucham imam mânusham bhogam apekshasva. [20] pratyakshato dṛiçyamânâ yâ kâcit pakshistrî vidyate, âhalaçabdaḥ pakshidhvaner anukaraṇam ity etâdṛiçaṃ çabdaṃ kurvantî sâ çakuntikâ sarpati pumâṅsam pakshiṇam (bha° Cod.) pṛishṭhato gachati, na tṛiptâ kvacid avatishṭhate, he mahishi evaṃ tvam api na tṛipyasi, tad etad ayuktam. [21] garbhasya dhârayitrî yoshit; gabhaçabdena pasaçabdena ca varṇavyatyayo drashṭavyaḥ, yoniḥ (°niṃ Cod.) sa-

ámbike, ná mā̀ yabhati káç caná[4] | sasásty açvakáḥ | [p] mātā́ ca te pitā́ ca té 'graṃ vṛkshásya[22] rohataḥ || 3 ||
prá sulāmī́ 'ti te pitā́ gabhé mushṭím ataṃsayat[23] | [q][24] dadhi-krā́vṇo[25] akārishaṃ[26] jishṇór áçvasya vājínaḥ | surabhí[4] no múkhā karat prá ṇa[27] ā́yūṃshi tārishat || [r][28] ā́po hí shṭhā́[29] mayo-bhúvas tā́ na ūrjé dadhātana | mahé ráṇāya cákshase || [s][28] yó vaḥ çivá-tamo rásas tásya bhājayate 'há naḥ | uçatī́r iva mātáraḥ || [t][28] tásmā áraṃ gamāma vo yásya kshā́yāya jínvatha | ā́po janáyathā[30] ca naḥ || 4 ||
kshám, átti ná, rohato, jínvatha, catvā́ri ca || 19 ||

B. 3, 9, 6, 8 - 7, 5. — K. Aç. 4, 8. — Vs. 23, 18-32. Ç. 13, 2, 8, 3 - 9, 9. Kā. 20, 6, 12-21. — Çāṅkh. 16, 3, 34 - 4, 6. Āçv. 10, 8, 9-13. Lāṭy. 9, 10, 1-4. — ambė | ambāli | ambike | na | mā — sasasti — kāmpīlavāsinīti kāmpīla-vāsini — sam | preti | ūrṇvāthām | eti | aham — sam | preti — retodhā iti retaḥ-dhāḥ — sakthyóḥ | gṛidam | dhehi — aja | yaḥ — priyaḥ — apīcyàḥ — sardigṛidim | parāvādhīd iti parā-avādhīt — ud iti | çrayatāt — athā | asyāḥ — yat | hariṇī — paçu | manyate — dhanāyati — āhalam ity ā-halām — jalgulīti — sulāmi | iti — surabhi | naḥ — preti | naḥ — hi | stha — tāḥ | naḥ — bhājayata | iha — tasmai — janayātha.

20. [a] bhū́r bhúvaḥ súvar. [b] vásavas tvā̀ 'ñjantu gāyatréṇa chándasā, rudrā́s tvā 'ñjantu traíshṭubhena[1] chándasā, "dityā́s tvā 'ñjantu jā́gatena chándasā. [c] yád vā́to

---

pajanyam retaç ca; yathā loke garbhadhāriṇī strī yonāv āhitam reto nigirati garbharūpeṇā 'ntar dhṛitvā saṃtushyati, evam tvam api devatārūpāçvasvīkāreṇa saṃtoshṭum arhasi. [22] vṛikshasya kasya cic chākhānirmitam talpam. [23] prasulāmi praveçayāmī 'ty evam uktvā yonau mushṭisadṛiçam meḍhram prāveçayat; evam ayam apy açvaç cakāra ato he mahishi tvam uttishṭhe 'ty abhiprāyaḥ. [24] so schon I, 5, 11, 4. [25] dadhi krāmati prāpnotīti dadhipriyaḥ kaçcid devatāviçeshaḥ, agnir ity anye. [26] so (°o a°) AW, s. P. 11, 8 (1, 61). [27] so (ṇa) AW, s. P. 7, 4. [28] so schon IV, 1, 5, 1. [29] so (shṭhā) AW, s. P. 3, 8. 6, 2. [30] so (°ā) AW, s. P. 3, 10. 8.

20. jīvato 'çvasyo 'pacāraḥ. [1] ohne avagraha.

apó[2] ágamad[2] índrasya tanúvam priyā́m[3] | etáᴗ stotar eténa pathā́ púnar áçvam ā́ vartayâsi naḥ || [d] lā́jī̆ñ chā́cī̆n[4] yáço mamā́sm[5] | [e] yavyā́yai[6] gavyā́yâ[6] etád devâ ánnam attai[7], 'tád annam addhi prajâ-pate | [f] yuñjánti bradhnám arushám cárantam pári tasthúshaḥ | rocánte rocanā́ diví || [g] yuñjánty asya kā́myâ hárî[8] ví-pakshasâ ráthe | çóṇâ[9] dhṛishṇū́[10] nṛi-vā́hasâ || [h] ketúm kṛiṇvánn aketáve péço maryâ apeçáse | sám usbád-bhir ajâyathâḥ || 1 || bradhnám, páñcaviᴗçatiç ca || 20 ||

B. 3, 9, 4, 1-8. — K. Aç. 4, 9. — Vs. 23, 5-8. Ç. 13, 2, 6, 1-8. Kâ. 20, 5, 10-18. — tvâ | añjantu — lâjîn | çâcîn | yaçâḥ | mamâsm — gavyâyai — harî iti — dhṛishṇû iti — maryâḥ — ushadbhir ity ushat-bhiḥ.

21. prâ-'ṇā́ya svā́hâ[1], vy-ânā́ya svā́hâ, 'pâ-'nā́ya svā́hâ, snā́va-bhyaḥ svā́hâ, sam-tânébhyaḥ[2] svā́hâ, pári-samtânebhyaḥ[3] svā́hâ, párva-bhyaḥ svā́hâ, sam-dhā́nebhyaḥ svā́hâ, çárîrebhyaḥ svā́hâ, yajnā́ya svā́hâ, dákshiṇâbhyaḥ svā́hâ, suvar-gā́ya svā́hâ, lokā́ya svā́hâ, sárvasmai svā́hâ || || prâṇā́yá, 'shṭā́viᴗçatiḥ || 21 ||

B. 3, 8, 18, 3. — K. Aç. 4, 10. — vyânâyeti vi-anâyá — apânâyety ápa-anâyá.

---

20. [2] so (°to apo ag°) AW, s. P. 11, 6.7; prâpayat. [3] parjanyarûpâm. [4] °nchâ° AW. [5] râtrau yair daçabhir annair homâḥ kṛitâḥ tadannaçesheshu lâjâ api vidyante, tân ayam açvo bhakshayati, ato lâjâ asya santîti lâjî; bhakshayitum çakyâ annaviçeshâḥ çâcâḥ, tâ asya santîti çâcî; açvo hi svâmino yaçaḥ kirtim sampâdayati, tadvipakshayâ (tadapeksh°?) yaço mameti vâkyam etannâmatvena prayujyate; tair etair lâjyâdibhis tribhir nâmabhir açvam sambodhya (so auch Vs. Prât. 2, 20) tisraḥ patnya âhûyante (âhriyanti Cod.); dûrâd âhvâtum ete plutâḥ (mama ist eigentlich tonlos, weil zum Vocativ gehörig, vgl. VII, 4, 12, 1; die letzte Silbe aber ist eben pluta, s. Whitney p. 322). [6] im Comm. nicht erklärt. [7] evam sambodhyâ 'çvaçarîragatân devân praty evam bruvate. [8] s. P. 4, 15. [9] îshallohitau. [10] s. P. 4, 5.

21. annahomaçeshaḥ (annahomeshu samtatyâkhyo homaḥ). [1] ohne avagraha. [2] snâvasû 'tpannâḥ çâkhânâḍyaḥ samtânâḥ. [3] zu s (nicht sh) s. P. 6, 12; tâsû 'tpannâ upaçâkhânâḍyaḥ parisamtânâḥ.

22. sitā́ya svā́hā[1] 'sitâya[2] svā́hâ, 'bhí-hitâya svā́hâ 'nabhi-hitâya[3] svā́hâ, yuktā́ya[4] svā́hā́ 'yuktâya svā́hâ, sú-yuktâya svā́hó 'd-yuktâya svā́hâ, ví-muktâya svā́hâ prá-muktâya[5] svā́hâ, vā́ñcate[6] svā́hâ pari-vā́ñcate svā́hâ saṃ-vā́ñcate svā́hâ 'nu-vā́ñcate svā́ho 'd-vā́ñcate svā́hâ, yaté[7] svā́hâ dhā́vate svā́hâ tíshṭhate svā́hâ, sárvasmai svā́hâ ‖ 1 ‖

sitā́yâ, 'shṭā́triṃçat ‖ 22 ‖

B. 3, 8, 18, 4. — K. Aç. 5, 1. — asitâya — ayúktâya.

bṛíhaspátiḥ çrád, yáthâ vā́, ṛikshā́ vaí, prajā́patir yéna-yena, dvé vā́vā́, "dityā́, vásishṭhaḥ, saṃvatsarā́ya, suvargám, brahmavâdíno, jyó-tishṭomam, meshā́ḥ, kū́pyâbhyo, 'dbhyó, yó árvantam, námo rā́jne, ma-yobhū́ḥ, kíṃ svid, ámbe, bhū́ḥ, prâṇā́ya, sitā́ya, dvā́viṃçatiḥ ‖ 22 ‖

bṛíhaspátiḥ (1, 1), práti tishṭhanti (3, 3), vaí daçarâtréṇa (5, 4), suvar-gáṃ (9, 1), yó árvantam (15, 1), bhū́s (20, 1), trípañcâçat[8] ‖ 53 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ saptamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung, 7, 5, 1-10 *).

1. gā́vo vā́ etát sattrám[1] âsatâ 'çriñgā́ḥ satī́ḥ: çríñ-gâṇi no jâyāntâ íti kā́mena; tā́sâṃ dáça mā́sâ ní-shaṇṇâ âsann átha çríñgâny ajâyanta, tā́ úd atishṭhann: árâtsmé 'ty; átha yā́sâṃ nā́ 'jâyanta tā́ḥ saṃ-vatsarám âptvó 'd

---

22. annahomeshv eva pramukty-âkhyâ homâḥ. [1] ohne avagraha. [2] sitâsitaçabdâbhyâm ârohaṇakâlinabandhâbandhau vivakshitau. [3] abhihitânabhihitaçabdâbhyâṃ raçanâyugale bandhâbandhau. [4] yuktâ-dicatushṭayena rathayojanaviçeshâḥ. [5] mocanaviçeshau. [6] vañca-tâdi(!)çabdapañcakena gamanaprakâraviçeshâḥ. [7] uparyârûḍhena preritâ vañcanâdayaḥ, yatâdi(!)çabdais tu svechâkṛitâḥ. [8] trípañcâçát ACDW.

* s. Ind. Stud. 3, 382. 388. 390.

5, 1-10. gavâmayananâmakaṃ saṃvatsarasattraṃ kaiç cid vi-çeshaiḥ saha; dvirâtram ârabhyai 'kâdaçarâtraparyantâ ahînâḥ, ekâdaçarâ-tradvâdaçarâtrau tu dvividhau: ahînarûpau sattrarûpau ca, trayodaçarâ-tram ârabhyo 'paritanâni sattrâṇy eva; tâny api dvividhâni: râtrisattrâṇy ayanâtmakasattrâṇi ca, tatra çatarâtraparyantâni râtrisattrâṇi, saṃvatsara-sattram ârabhyo 'paritanâny ayanarûpâṇi, teshâṃ ca sarveshâm prakṛiti-bhûtam idaṃ gavâmayanam. [1] satr° ACDW.

atishṭhann: árâtsmé 'ti; yā́sâṃ cā́ 'jâyanta yā́sâṃ ca ná tā́ ubháyîr úd atishṭhann: árâtsmé 'ti; go-sattráṃ[2 u. 1] vaí ‖ 1 ‖ saṃ-vatsaró, yá eváṃ vidvā́ɷsaḥ saṃ-vatsarám upa-yánty ṛidhnuvánty evá. tásmât tûparā́ vā́rshikau mā́sau pártvâ carati[3], sattrā́-'bhijitaɷ[1] hý asyai[4]. tásmât saṃvatsara-sádo yát kíṃ ca grihé kriyáte tád âptám áva-ruddham abhí-jitaṃ kriyate. samudráṃ[5] vā́ eté prá plavante[6] yé saṃ-vatsarám upa-yánti, yó vaí samudrásya[5] pā́raṃ ná páçyati ná vaí sá táta úd eti, saṃ-vatsaráḥ ‖ 2 ‖ vaí samudrás, tásyai 'tát pârám yád ati-râtraú; yá eváṃ vidvā́ɷsaḥ saṃ-vatsarám upa-yánty ánârtâ evó 'd-ṛicam gachantî. 'yáṃ vaí pū́rvo 'ti-râtrò 'sā́v út-taro, mánaḥ pū́rvo vā́g út-taraḥ, prâ-'ṇáḥ pū́rvo 'pâ-'ná út-taraḥ, pra-ródhanam[7] pū́rva ud-áyanam út-taro. jyóti-shṭomo[8] vaiçvânarò[5 u. 9] 'ti-râtró bhavati, jyótir evá purástâd[5] dadhate, suvar-gásya lokásyā́ 'nu-khyâtyai. catur-viɷçáḥ prâ-'yaṇī́yo[10] bhavati, cátur-viɷçatir ardha-mâsā́ḥ ‖ 3 ‖ saṃ-vatsaráḥ, pra-yánta evá saṃ-vatsaré práti tishṭhanti; tásya trī́ṇi ca çatā́ni shashṭíç ca stotrī́yâs[11], tā́vatîḥ[5] saṃ-vatsarásya rā́traya, ubhé[12] evá saṃ-vatsarásya rûpé[13] âpnuvanti. té sáɷ-sthityâ árishṭyâ út-

---

1. [2] zu s (nicht sh) s. P. 6, 8. [3] partvâ pritim prâpyâ 'raṇye carati; vârshikayor hi mâsayor araṇye saṃcarantinâṃ dîrghaçṛiñgayuktânâṃ gavâm mahân kleço jâyate, prabalavâyûpetayâ tivrayâ vṛishṭyâ mukhe pratihatâḥ satyo mukham arvâg bhûmau kṛitvâ çṛiñgabhâreṇa pîḍyante, tûparâṇâṃ tu nâ 'sty ayaṃ kleçaḥ. [4] etad asyai tûparâyâ gor varshâsu prîtisampâdanaṃ sattrânushṭhânalabdham. [5] ohne avagraha. [6] bâhubhyâṃ taritum udyuñjate. [7] laukikasya vaidikasya vâ vyâpârasya prârambhaḥ. [8] s. P. 6, 13. [9] vaiçvânareṇa dṛishṭaḥ. [10] yad etad ârambhaṇiyam ahas tad etat pûrvoktâd atirâtrâd uttarabhâvitve 'pi vakshyamâṇebhyo 'bhiplavashaḍahâvṛittirûpebhyo mâsebhyaḥ prathamabhâvitvât prâyaṇiya ity ucyate; sa câ 'harviçeshaç caturviñçastomayuktaḥ kâryaḥ. [11] etasyâ 'hna ukthyarûpatvâd ukthyasya ca pañcadaçastotrayuktatvâd, ekaikasmin stotre caturviñçatisaṃkhyâkâsv ṛikshu stotrīyâsu satîshu. [12] s. P. 4, 49. [13] s. P. 4, 11.

-tarair áho-bhiç[14] caranti. sh[illegible]ahā́ bhavanti, shád vā́ ritávaḥ saṃ-vatsará, ritúshv evá saṃ-vatsaré práti tishṭhanti. gaúç[15] cā́ "yuç ca madhyatá[6] stómau bhavataḥ, saṃ-vatsarásyai 'vá tán mithunám madhyatáḥ || 4 || dadhati[16], pra-jánanâya. jyótir[17] abhíto[8] bhavati, vi-mócanam evá tác, chándâṃsy evá tád vi-mókaṃ yanty, átho ubhayáto-jyotishai 'vá shaḍ-ahéna suvar-gáṃ lokáṃ yanti.

brahma-vâdíno vadanty: ā́sate kéna yantī́ 'ti, deva-yā́nena pathé 'ti brûyâc, chándâṃsi vaí deva-yā́naḥ pánthâ gâyatrī́ trishṭúb[5, 18] jágatî, jyótir vaí gâyatrī́ gaús trishṭúg[6] ā́yur jágatî, yád ete stómâ bhávanti deva-yā́nenai 'vá || 5 || tát pathā́ yanti. samânáṃ[6] sā́ma bhavati[19], deva-lokó vaí sā́ma[20], deva-lokā́d evá ná yanty. anyā́-anyâ ríco bhavanti[21], manushya-lokó vā́ ríco, manushya-lokā́d evā́ 'nyám-anyaṃ deva-lokám abhy-âróhanto yanty. abhī́-vartó brahma-sâmám bhavati[22], suvar-gásya lokásyâ 'bhí-vrittyâ[23]. abhi-jíd bhavati[24], suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityai. viçva-jíd bhavati[25] víçvasya jítyai.

mâsí-mâsi prishṭhā́ny úpa yanti[26], mâsí-mâsy ati-grâhyầ grihyante, mâsí-mâsy evá vīryàṃ dadhati, mâsā́m práti-shṭhityâ. upárishṭân[6] mâsā́m prishṭhā́ny úpa yanti, tá-

---

1. [14] jyotir gaur âyur ity-âdibhiḥ. [15] ukte shaḍahe madhyavarty ahardvayam praçaṅsati. [16] saṃvatsarasattrasya madhye mithunaṃ sampâdayanti. [17] shaḍahasyâdyantâv aharviçeshau praçaṅsati. [18] so (°shṭub) AW; auch C hat °shṭup, D dagegen °shṭuk. [19] sarveshv ahaḥsu prishṭhastotre sâmaikyam, brihad eva vâ rathaṃtaram eva vâ. [20] pakshapâtarâhityena sarvasamatvât. [21] tasya sâmna âdhârabhûtânâm ricâm eteshv ahaḥsu bhedaṃ vidhatte. [22] prâkritaṃ sâma bâdhitaṃ sâmântaraṃ vidhatte; brahmaṇaḥ sambandhi yat sâma. [23] °vrity° ACDW, abhitaḥ prâptyai. [24] vishŭvadâkhyaṃ yat prathamam (Cod., yan madhyamam!) ahas tasmât pûrve svarasâmâkhyâs trayo 'harviçeshâḥ, tebhyo 'pi pûrvam abhijidâkhyam ekam ahaḥ kartavyam. [25] vishŭvadâkhyâd ahna ûrdhvabhâvino ye trayaḥ svarasâmâno 'harviçeshâs tebhya ûrdhvaṃ viçvajidâkhyam ahaḥ. [26] pratimâsam abhiplavashaḍahebhya ûrdhvaṃ prishṭhyaṃ shaḍaham atigrâhyaniyamaṃ ca vidhatte.

smâd upárishṭâd óshadhayaḥ[5] phálaṃ gṛibṇanti || 6 || go-sattráṃ vấ, eti saṃvatsarò, 'rdhamâsấ, mithunám madhyató, devayấnenai 'vá, vîryàṃ, tráyodaça ca || 1 ||

K. 33, 1. 2. — Pañc. 4, 1, 1 - 3, 7. — Ait. Br. 4, 17. — jâ-yantai — mâsâḥ | nishâṇṇâ[28] iti ni-sannâḥ — ye | evam — tûparâ — partvấ — satrâbhijitam iti satra-abhijitam — anârtâḥ — jyotishṭoma iti jyotiḥ-stomaḥ — prâyaṇîya iti pra-ayaṇîyâḥ — ubhe iti — rûpe iti — saṃsthityâ iti sam-sthityai | arishṭyai — shaḍahâ iti shaṭ-ahâḥ — atho iti — panthâḥ — trishṭup[18] — trishṭuk — stomâḥ — abhivṛityâ ity abhi-vṛityai — atigrâhyâ ity âti-grâhyâḥ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai.

2. gấvo vấ etát sattrám[1] âsatâ 'çṛiṅgấḥ satī́ḥ çṛíṅ-gâṇi síshâsantîs[2], tấsâṃ dáça mấsâ ní-shaṇṇâ[3] âsann, átha çṛíṅgâṇy ajâyanta, tấ abruvann: árâtsmó 't tishṭhâmấ 'va táṃ kấmam arutsmahi yéna kấmena ny-áshadâmé[4] 'ti. tấsâm u t' vấ[5] abruvann ardhấ vấ yấvatîr vấ: "samahâ evé 'maú dvâdaçaú[6] mấsau saṃ-vatsaráu sam-pấdyó 't tishṭhâmé 'ti, tấsâm || 1 || dvâdaçé[6] mâsí çṛíṅgâṇi prấ 'vartanta çrad-dháyâ vấ 'çrad-dhayâ vâ, tấ imấ yấs tû-parấ; ubháyyo vấvá[6] tấ ârdhnuvan yấç ca çṛíṅgâṇy ásanvan[7] yấç có "rjam avấ-'rundhata. 'rdhnóti daçá-su mâsú[8] 't-tíshṭhann ṛidhnóti dvâdaçá-su yá eváṃ véda. padéna khálu vấ eté yanti vindáti khálu vaí padéna yán. tád vấ etád ṛiddhám áyanaṃ, tásmâd etád go-sáni[9] || 2 || tishṭhâmé 'ti tấsâṃ, tásmâd, dvé ca || 2 ||

---

1. [27] pṛishṭhyasya shaḍahasya mâseshû "rdhvabhâgaṃ sthânatvena vidhatte. [28] nirgatâḥ (!).

2. tasya daçamâsa-dvâdaçamâsa-vikalpaḥ. [1] satr° ACDW. [2] sanituṃ labdhum ichantyaḥ. [3] anushṭhitâḥ. [4] s. P. 6, 3; ekatra sthâne nishaṇṇâḥ. [5] so (betont) ACDW, und im Pada (CD) aus tú vaí (s. P. 5, 18) erklärt; ist aber richtiger wohl als: tvâḥ (tonlos und Nom. Plur. Fem.) zu fassen. [6] ohne avagraha. [7] alabhanta. [8] so ACDW (nicht: mâḥsu). [9] zu s (nicht sh) s. P. 6, 12.

mâsāḥ | nishàṇṇâ iti ni-saṇṇâḥ — nyashàḍâmeti[4] ni-asàdâma — u | tu | vai — ardhâḥ — âsāmahai — açràddhayety açràt-dhayâ — imâḥ — mâsu — gosanîti[9] go-sani.

3. prathamé mâsí[1] pṛishṭhā́ny úpa yanti madhyamá úpa yanty ut-tamá úpa yanti. tád âhur[2]: yā́ṃ vaí trír ékasyā́ 'hna upa-sī́danti dabrā́ṃ vaí sā́ 'parâbhyâṃ dóhâbhyâṃ duhé 'tha kútaḥ sā́ dhokshyate yā́ṃ dvā́daça[3] kṛítva upa-sī́dantī́ 'ti, saṃ-vatsaráṃ sam-pā́dyo 't-tamé mâsi sakṛ́t[3] pṛishṭhā́ny úpe 'yus, tád yájamânâ yajnám paçū́n áva rundhate. samudrā́ṃ[3] vaí || 1 || etè 'navârám apârám prá plavante[4] yé saṃ-vatsarám upa-yánti, yád bṛihad-rathaṃtaré[5] anv-árjeyur yáthâ mádhye samudrásya[3] plavám[6] anv-árjeyus tâdṛ́k[3] tád, ánut-sargam[7] bṛihad-rathaṃtarā́bhyâm itvā́ prati-shṭhā́ṃ gachanti, sárvebhyo vaí kā́mebhyaḥ saṃ-dhír duhe[8], tád yájamânâḥ sárvân kā́mân áva rundhate[9] || 2 || samudrā́ṃ vaí, cátustriṃçac ca || 3 ||

K. 33, 5. — madhyame — uttama ity út-tame — tat | âhuḥ — sâ | apàrâbhyâm — upeti | iyuḥ — yajàmânâḥ — ete | anavâram — anvarjèyur ity ànu-arjèyuḥ.

4. samânya[1] ṛíco bhavanti, manushya-lokó vā́ ṛíco, manushya-lokā́d evá ná yanty. anyád-anyat sā́ma bhav-

---

3. pṛishṭhyashaḍahavishayo vikalpaḥ. [1] sarveshu mâseshu pṛishṭhyashaḍaho nâ 'nushṭheyaḥ, kiṃtu prathamamadhyamottameshu trishv eva mâseshu. [2] pakshântaraṃ vidhatte; gosamânasya pṛishṭhyashaḍahasyâ 'pi mâsatrayânushṭhânam anucitaṃ, kim u dvâdaçamâsânushṭhânam, tasmât saṃvatsaram anushṭhâyâ 'nt(im)e mâsi sakṛid eva pṛishṭhyaḥ shaḍaho 'nushṭheyaḥ, itareshu tu mâseshu pañcamenâ 'bhiplavashaḍahenai 'va mâsapûraṇam. [4] bâhubhyâṃ taritum ichanti. [5] s. P. 4, 11. [6] taraṇasâdhanam. [7] kadâcid apy aparityajya. [8] anyadîyenâ 'pi vatsena dogdhuṃ çakyâ gauḥ saṃdhir ity ucyate, sâ ca saṃdhiḥ sarvebhyaḥ kâmebhyo duhe yathâ-yathâ kshîram apekshitaṃ tathâ-tathâ yaṃ kaṃcid vatsam âdâya dogdhuṃ çakyate. [9] anyadîyâbhyâm prakṛitigatâbhyâm bṛihadrathaṃtarâbhyâṃ tattaddine prayujyamânâbhyâm.

4. dvitîyashaṇmâsâtmaka uttare pakshasi prakâraviçeshaḥ (ṛigaikyaṃ sâmanânâtvaṃ ca). [1] ohne avagraha.

ati, deva-lokó vaí sā̆ma, deva-lokā̆d evā̆ 'nyám-anyam ma-nushya-lokám praty-avaróhanto yanti. jágatîm ágra úpa yanti[2], jágatîṃ vaí chándâ̆si praty-ávarohanty[3 u. 4] âgra-yaṇáṃ gráhâ bṛihát pṛishṭhā̆ni trayas-triṃçáṃ stómâs, tásmâj jyā̆yâṃsaṃ káníyân praty-ávarohati[3 u. 5]. vaiçva-karmaṇó gṛihyate[6], víçvâny evá téna kármâṇi yájamânâ áva rundhata; âdityáḥ ‖ 1 ‖ gṛihyata, iyáṃ vā̆ áditir, asyā̆m evá práti tishṭhanty; anyò-'nyo gṛihyete[7] mithuna-tvā̆ya prá-jâtyâ. avâ-'ntaráṃ[8] vaí daça-râtréṇa prajā̆-patiḥ pra-jā̆ asṛijata, yád daça-râtró bhávati pra-jā̆ evá tád yájamânâḥ sṛijanta; etā̆ṃ ha vā̆ Udaṅkáḥ[1] Çaulbâ-yanáḥ sattrásyá[9] 'rddhim uvâca yád daça-râtró, yád daça-râtró bhávati sattrásyá[9] 'rddhyâ[10]; átho yád evá pū̆r-veshv áhaḥ-su ví-loma kriyáte tásyai 'vaí 'shā̆ çā̆ntiḥ ‖ 2 ‖

âdityás, tásyai 'vá, dvé ca ‖ 4 ‖

samânyàḥ — agrè — pratyavàrohantîti prati-avàrohanti — grahā̆ḥ — pratyavàrohatîti prati-avàrohati — rumdhate — gṛihyate — anyò'nya ity anyaḥ-anyaḥ | gṛihyete iti — prajā̆tyâ iti pra-jâtyai — sṛijante — satrasyà | ṛiddhim — satrasyà | ṛidhyai | atho iti.

5. yádi sómau sáṃ-sutau[1] syā̆tâm mahatí rā̆triyai prâtar-anuvâkám upā̆-''kuryât[2], pū̆rvo vā̆cam pū̆rvo de-vátâḥ pū̆rvaç chándâṃsi vṛiṅkte[3] vṛíshaṇ-vatîm[4] prati-pádaṃ kuryât, prâtaḥ-savanā̆d evaí 'shâm índraṃ vṛiṅkté[5].

---

4. [2] pûrvasmin pakshasi gâyatrî prathamam anushṭhitâ. [3] als Compositum. [4] das Verbum nicht betont. [5] vâhanâd açvâder ava-rohati. [6] atigrâhyadvayaṃ vidhatte, ekaikasmin dine vaiçvakarmaṇo gṛihyate, tataḥ paredyur âdityaḥ. [7] s. P. 4, 40. [8] dvâdaçâhîyaṃ daçarâtraṃ vidhatte; so schon VII, 4, 5. 4. [9] satr° ACDW. [10] °rdhy° AW, ṛidhy° CD.

5. mâtsaryeṇa pravṛittayor dvayor gavâmayanayor viçeshaḥ. [1] sam-bhûyâ 'bhishutau. [2] als Compositum. [3] âdatte. [4] s. P. 13, 13; prakṛitau : âpo revatîḥ kshayathâ hi vasva ity eshâ prathamâ. [5] indram prâtaḥsavanâd apanayati.

'tho khálv âhuḥ: savanamukhé-sananamukhe kâryé[6] 'ti, savanamukhā́t-savanamukhâd evaí 'shâm índram vṛiñkte. saṃ-veçā́yo[7] 'pa-veçā́ya gâyatriyā́s trishṭúbho' jágatyâ anu-shṭúbhaḥ pañktyā́ abhí-bhū́tyai svā́hâ[9]. chándâ͜si vaí saṃ-veçá upa-veçáç, chándo-bhir evaí 'shâṃ ‖ 1 ‖ chándâ͜si vṛiñkte. sa-janī́ya͜[10] çásyaṃ, vi-havỳa͜[11] çásyam, Agástyasya kayâ-çubhī́ya͜[12] çásyam; etā́vad[8] vā́ asti yā́vad[8] etád, yā́vad evā́ 'sti tád eshâṃ vṛiñkte. yádi prâtaḥ-savané kaláço dī́ryeta[13] vaishṇavī́shu çipivishṭá-vatîshu stuvîran, yád vaí yajnásyâ 'ti-ricyate[13] víshṇuṃ tác chipi-vishṭám[14] abhy áti ricyate, tád víshṇuḥ çipi-vishṭó 'ti-rikta evā́ 'ti-riktaṃ dadhâty, átho áti-riktenai 'vā́ 'ti-riktam âptvā́ 'va rundhate. yádi madhyáṃdine[8] dī́ryeta[13] vashaṭkâ̱rá-nidhana͜[15] sā́ma kuryur, vashaṭ-kâró vaí yajnásya prati-shṭhā́, prati-shṭhā́m evaí 'nad gamayanti; yádi tṛitî́ya-savaná etád evá ‖ 2 ‖ chándobhir evaí 'shâm, evaí, 'kân ná vi͜çatíç ca ‖ 5 ‖

3, 1, 7, 1-2. — K. 34, 4. (13, 10. 14, 10). — Ç. 4, 5, 10, 7. Kâty. 25, 14, 8-18. 12, 22. — Pañc. 9, 4, 1-18. 5, 1. 2, 9. 10. — Çâñkh. 13, 5, 1-16. 12, 1. — u̱pâkúryâ̱d ity úpa-âkúryât — vṛishàṇvatîm iti̱ vṛishàṇ-va̱tî̱m — atho̱ iti — kâ̱ryā́ | iti — jagàtyâḥ — pa̱ñktyâḥ — a̱bhi | atîti | ṛi̱cya̱te̱ — atirikta̱ ity ati-ri̱kte̱ | e̱va — atho̱ iti — tṛi̱tî̱ya̱sa̱va̱na iti tṛitîya-sa̱va̱ne.

---

5. [6] trayâṇâm api savanânâm prârambhe se 'yaṃ vṛishaṇvatî paṭhanîyâ. [7] abhibhûtihomamantrân pañca paṭhati, s. III, 1, 7, 1; gâyatry-âdînâṃ svakîyayajne samyak-praveçâya, pravishṭânâṃ câ 'tra sthirâvasthitaye. [8] ohne avagraha. [9] parakîyasya gâyatrîchandaso 'bhibhavâya. [10] nishkevalyaçastre indrasya nu vîryâṇîty asya sthâne. [11] mahâvaiçvadevaçastre â no bhadrâ ity asya sthâne. [12] marutvatîyaçastre janishṭhâ ugra ity asya sthâne; yadvâ tattachastrâdau çastrât purâ yathoktaṃ sûktajâtam paṭhanîyam; da es kein zweites kayâçubhîyam giebt ausser Ṛ. 1, 165, so befremdet der Beisatz Agastyasya (ebenso Kâṭh., Pañc.). [13] Wurzel betont. [14] paçavaḥ çipir iti çrutyantarâc chipiçabdaḥ paçuvâcî, teshu svâmitvena pravishṭaḥ çipivishṭaḥ. [15] nidhanaṃ sâmnaḥ pañcamo bhâgaḥ, vashaṭ-çabdo nidhanaṃ sâmabhaktiviçesho yasya sâmnaḥ.

6. shaḍ-ahaír[1] mā̆sânt sam-pā̆dyā̆ 'har út sṛijanti, shaḍ-ahaír hí mā̆sânt sam-páçyanty. ardha-mâsair[2] mā̆sânt sam-pā̆dyā̆ 'har út sṛijanty, ardha-mâsaír hí mā̆sânt sam-páçyanty. amâ-vâsy̆ayâ[3] mā̆sânt sam-pā̆dyā̆ 'har út sṛijanty, amâ-vâsy̆ayā̆ hí mā̆sânt sam-páçyanti. paurṇa-mâsyā̆[4] mā̆sânt sam-pā̆dyā̆ 'har út sṛijanti, paurṇa-mâsyā̆ hí mā̆sânt sam-páçyanti. yó vaí pûrṇá â-siñcáti párâ sá siñcati, yáḥ pûrṇā̆d ud-ácati ‖ 1 ‖ prâ-'ṇám asmint sá dadhâti[5]; yát paurṇa-mâsyā̆ mā̆sânt sam-pā̆dyā̆ 'har ut-sṛijánti saṃ-vatsarā̆yai 'vá tát prâ-'ṇáṃ dadhati, tád ánu sattríṇaḥ[6] prā̆ 'ṇanti[7]. yád áhar nó 't-sṛijéyur yáthâ dṛ́tir úpa-naddho vi-pátaty evá◡ saṃ-vatsaró ví pated[8], ā̆rtim[9] ā̆ 'rcheyur[10], yát paurṇa-mâsyā̆ mā̆sânt sam-pā̆dyā̆ 'har ut-sṛijánti saṃ-vatsarā̆yai 'vá tád ud-ânáṃ dadhati, tád ánu sattríṇa[6] út ‖ 2 ‖ ananti, nā̆ ''rtim[9] ā̆ 'rchanti[10].

---

6. gavâmayanasya guṇavikârarûpaḥ [ahar]utsargaḥ (s. Naksh. 2, 282). [1] ye 'bhiplavashaḍahâs taiḥ pañcakṛitva âvṛittaiḥ ekam mâsam anushṭhâyâ 'nantare mâse prathamadine kartavyaṃ jyotirâkhyam ahar utsṛijeyuḥ, yadvâ caturbhir abhiplavair ekena pṛishṭhyena ca mâsaṃ samâpyo 'ttaram ahar utsrashṭavyam; yasmâl loke 'pi pañcabhiḥ shaḍahais triñçad dinâni gaṇayitvâ sâvanamâso 'yam iti niçcinvanti. [2] pûrvasmin pakshe prâyaṇîyârambhaṇîyâv aharviçeshau dvau parityajya tṛitîyadine shaḍahasyâ ''rambhaḥ, tadârabhya triñçaddinâtmake sâvanamâse gate sati tata ûrdhvam ahar utsrashṭavyam; idânîm prâyaṇîyadinam ârabhya pañcadaçadinâtmakâbhyâṃ dvâbhyâm ardhamâsâbhyâm ekam mâsaṃ samâpya tadanantarabhâvy ahar utsrashṭavyaṃ, loke hi dvâbhyâm ardhamâsâbhyâm eko nishpadyata ity evam ardhamâsair eva mâsasvarûpaṃ niçcinvanti. [3] tad idam pakshadvayaṃ sâvanamâsâbhiprâyam, atha cândramâsâbhiprâyeṇa pakshadvayaṃ; cândramâsa(°mā̆sa° Cod.)darçinaḥ kecid amâvâsyayâ mâsasamâptiṃ niçcinvanti, ato 'trâ 'pi tathaiva mâsaṃ samâpya çuklapratipadi yad ahar anushṭheyaṃ tat parityâjyam. [4] cândramâsam (°mā̆sam Cod.) âçrityaiva pakshântaram âha; çuklapratipadam ârabhyâ 'mâvâsyântaç cândro mâsa ity atîtaḥ pakshaḥ, kṛishṇapratipadam ârabhya paurṇamâsyanta ity apara(ḥ) pakshaḥ, etasmin kṛishṇapratipadi yad ahaḥ prâptaṃ tad utsrashṭavyam. [5] ghṛitakshirâdinâ pûrṇe pâtre punar apy upari yad dravyam âsiñcati sa bhûmau pâtayitvâ tad dravyaṃ vinâçayati, yas tu buddhimân pûrṇât pâtrât svalpam uddharati so 'smin pâtre prâṇarûpaṃ vâyuṃ dadhâti. [6] sâtr° ACDW. [7] s. P. 7, 5. [8] udakapûrṇo dṛitir dṛiḍham badhyamâno 'pi yathâ dvaidhîbhâvena naçyati evaṃ saṃvatsarâtmakaḥ kratur vinaçyet. [9] ohne avagraha. [10] so (ârch°) AW, s. P. 10, 9.

pûrṇá-mâse vaí devā̆nâꜵ sutó, yát paurṇa-mâsyā̆ mā̆sânt sam-pā̆dyā̆ 'har ut-sṛijánti devā̆nâm evá tád yajnéna yajnám praty-ávarohanti[11]. ví[12] vā̆ etád yajnáṃ chindanti yát shaḍahá-saṃtataꜵ sántam[13] áthā̆ 'har ut-sṛijánti, prâjâ-patyám[14] paçúm ā̆ labhante, prajā̆-patiḥ sárvâ devátâ[9], devátâbhir evá yajnáꜵ sáṃ tanvanti. yánti vā̆ eté sávanâd[15] yé 'haḥ ‖ 3 ‖ ut-sṛijánti, turī̆yaṃ khálu vā̆ etát sávanaṃ yát sâṃ-nâyyáṃ[16 u. 17], yát sâṃ-nâyyám[16] bhávati ténai 'vá sávanân ná yanti. sam-upahū̆ya[18] bhakshayanty, etát-somapîthâ hỳ etárhi[19]. yathâ-''yatanáṃ vā̆ etéshâꜵ savana-bhā̆jo devátâ[9] gachanti[20] yé 'har ut-sṛijánty, anu-savanám[21] puroḍā̆çân[9] nír vapanti, yathâ-''yatanā̆d evá savana-bhā̆jo devátâ áva rundhate. 'shṭā̆-kapâlân prâtaḥ-savaná ékâdaça-kapâlân mā̆dhyaṃdine[9] sávane dvā̆daça-kapâlâꜵs[22] tṛitîya-savané, chándâꜵsy evā̆ ''ptvā̆[23] 'va rundhate. vaiçva-deváṃ carúṃ tṛitîya-savané nír vapanti, vaiçva-deváṃ vaí tṛitîya-savanáṃ, ténai 'vá tṛitîya-savanā̆n ná yanti ‖ 4 ‖ udácaty, úd, yé 'har, âptvā̆, páñcadaça ca ‖ 6 ‖

Kâ. 24, 7, 23. 24. — Çâṅkh. 13, 20, 1-20. — aháḥ | ud iti — pûrṇe — anv iti | satriṇáḥ | preti | ananti — ârtim | eti | richeyuḥ — udânam ity út-anam — eti | richanti — pratyavárohantîti prati-avárohanti — santàm | athà | aháḥ — sarvā̆ḥ | devatā̆ḥ — savànât | na — etatsòmapîthâ ity

---

6. [11] als Compositum. [12] yasmin dine kartavyam ahar utsṛijyate tasmin dine kartavyam anyad vidhatte. [13] der schol. ergänzt: upetya (shaḍahair abhiplavapṛishṭhyarûpaiḥ sâṃtatyena vartamânaṃ yajnam upetya). [14] tatparihârâya. [15] prâtaḥsavanâder anushṭhânâbhâvât. [16] °nâyaṃ C. [17] yat sâṃnâyyam asti tat prâtaḥsavanâdibhyas tribhyo 'py atirikta(ṃ) caturthasavanasthânîyam. [18] tasya sâṃnâyyaçeshasya somavad upahvânapûrvakam bhakshaṇaṃ vidhatte. [19] utsṛishṭe 'hni mukhyasomâbhâvâd etasmin kâle yajamânâ etatsomapîthâḥ, etad eva sâṃnâyyaçeshabhakshaṇaṃ somapîthaḥ somapânaṃ yeshâṃ te. [20] savanâbhâvân nirâçâḥ satyaḥ svasvasthânaṃ gachanti. [21] zu s° (nicht sh°) s. P. 6, 10. [21] so (°lâꜵs) AW, s. P. 6, 14. [23] ashṭatvâdisaṃkhyâsâmyât.

ẹtat-sọmapîthâḥ — dẹvatā́ḥ — prâtạḥsavạna iti prâtaḥ-savạne.

7. ut-sṛíjyā́m nó 't-sṛíjyā́m íti mîmâṃsante **brahma-vâdínas**[1], tád v **âhur**[2]: ut-sṛíjyam evé 'ty. amâ-vâsỳâ-yâṃ ca paurṇa-mâsyā́ṃ co 't-sṛíjyam íty **âhur**, eté[3] hí yajnáṃ váhata íti. té[4] t' vā́vá[5 u. 6] nó 't-sṛíjye[7] íty **âhur** yé[7] avâ-'ntaráṃ yajnám bhejā́te[8] íti[9]. yā́ prathamā́ vỳ-ashṭakâ[10] tásyâm ut-sṛíjyam íty **âhur**, eshá[11] vaí mâsó[12] vi-çará íti. nā́ "-dishṭam[13] ‖ 1 ‖ út sṛijeyur. yád[14] ā́-dishṭam ut-sṛijéyur yâdṛíçe[6] púnaḥ pary-âplâvé mádhye shaḍ-ahásya sam-pádyeta shaḍ-ahaír mā́sânt sam-pā́dya yát saptamám áhas[15] tásminn út sṛijeyus[16]. tád[17] agnáye vásu-mate puroḍā́çam[6] ashṭā́-kapâlaṃ nír vap-eyur[18] aindráṃ dádhī́ 'ndrâya marútvate[6] puroḍā́çam ékâdaça-kapâlaṃ vaiçva-deváṃ dvā́daça-kapâlam. agnér vaí vásu-mataḥ prâtaḥ-savanáṃ, yád agnáye vásumate pu-roḍā́çam ashṭā́-kapâlaṃ nir-vápanti devátâm evá tád bhâgínîṃ kurvánti ‖ 2 ‖ sávanam 'ashṭâbhír úpa yanti[19]. yád aindráṃ dádhi bhávatī́ 'ndram evá tád bhâga-

---

7. utsargiṇâm-ayanamîmâṅsâ. [1] utsargapakshe yajnavichedaḥ, anutsargapakshe çvâsanirodha iti manasi nidhâya. [2] so (°dvā°) AW, s. P. 9, 17; prâjâpatyapaçvâdibhir vichedasya samâdhâtuṃ çakyatvât çvâsaniro-dhaparihârâya utsarjanapaksham eva niççitavantaḥ. [3] s. P. 4, 44. [4] s. P. 4, 42. [5] so (tv°) AW, s. P. 5, 13. [6] ohne avagraha. [7] s. P. 4, 52. [8] s. P. 4, 40. [9] paurṇamâsyamâvâsye sarvathai 'va no 'tsṛijye, na kevalam ete prakṛitirûpaṃ darçapûrṇamâsakarmai 'va nishpâdayataḥ, kiṃtv ayanâdigatam avântaraṃ karmâ 'pi. [10] kṛishṇapratipat. [11] esha dinaviçesho viçaro viçîrṇo mâsaḥ, paurṇamâsyâm eva pûrvamâsasya sam-âptatvât, ato mâsavichedâbhâvâd atra yukta utsargaḥ. [12] Gen., dem Accent nach. [13] vishuvân mahâvratam iti nâmagrahaṇapuraḥsaraṃ viçeshâkâreṇa yad ucyate tad. [14] yadi çâstropadishṭasyâ 'py utsargâpekshâ tadânîm api yâdṛiçe yâdṛiçam ahar jyoti[râdi]kam punaḥ paryâvartamâne shaḍ-ahasya madhye sampadyate tâdṛiçam evo 'tsṛijet, na tu pratipadok-taṃ (!) vishuvadâdikam. [15] abhiplavapṛishṭhyâkhyaiḥ mâsam pûrayitvâ pṛishṭhyashaḍahâd ûrdhvabhâvi yat. [16] prâptaṃ jyotiryâgam utsṛijet. [17] tat tasminn utsargadine catvâri havîṅshi. [18] unbetont. [19] ashṭa-tvasaṃkhyayâ gâyatrîdvârâ savanaprâptiḥ.

-dhéyân ná cyâvayantî. 'ndrasya vaí marútvato[6] mā́dhyaṃdinaᴗ[6] sávanaṃ, yád índrâya marútvate puroḍā́çam ékâdaça-kapâlaṃ nir-vápanti devátâm evá tád bhâgínîṃ kurvánti sávanam ekâdaçá-bhir úpa yanti. víçveshâṃ vaí devā́nâm ṛibhu-mátâṃ tṛitî́ya-savanáṃ, yád vaiçva-devám dvā́daça-kapâlaṃ nir-vápanti devátâ evá tád bhâgi-nîḥ kurvánti sávanaṃ dvâdaçá-bhiḥ ‖ 3 ‖ úpa yanti. prâjâ-patyám paçúm ā́ labhante, yajnó vaí prajā́-patir yajnásyā́ 'nanu-sargâyâ. 'bhī́-vartá[20] itáḥ[6] sháṇ mâsó brahma-sâmám bhavati, bráhma vā́ abhī́-vartó, bráhmaṇai 'vá tát suvar-gáṃ lokám abhi-vartáyanto yanti, prati-kûlám iva hī́ 'táḥ suvar-gó loká. índra krátuṃ na ā́ bhara pitā́ putrébhyo yáthâ | çíkshâ[21] no asmín[22] puru-hûta yā́mani jîvā́ jyótir açîmahī́ 'ty amúta[6] â-yatā́ᴗ[23] sháṇ mâsó brahma-sâmám bhavaty, ayáṃ vaí lokó jyótiḥ pra-jā́ jyótir[24], imám evá tál lokám páçyanto 'bhi-vádanta ā́ yanti ‖ 4 ‖ nā́ "dishṭaṃ, kurvánti, dvâdaçábhir, íti, viᴗçatíç ca ‖ 7 ‖

K. 33, 7. — Pañc. 5, 10, 1-11. Anupada 7, 11. — utsṛijyâsm ity út-sṛijyâsm | na | utsṛijyâsm ity út-sṛijyâsm — tat | u | âhuḥ — ete iti — te iti | tu | vâva | na | utsṛijye ity út-sṛijyè — ye iti — bhejâte iti — vyàshṭaketi vi-ashṭakâ — vai | mâsaḥ | viçara iti vi-çaraḥ — âdishṭam ity â-dishṭam — kurvanti — ashṭâbhiḥ — bhâgadheyâd iti bhâga-dheyā̀t | na — kurvanti — kurvanti — anànusargâyety anànu-sargâya | abhivarta ity àbhi-vartaḥ | itaḥ | shaṭ | mâsaḥ — çiksha | naḥ — jîvâḥ — amutàḥ — prajeti pra-jâ — abhivadànta ity àbhi-vadàntaḥ.

---

7. [20] ġavâmayanavikṛititvâd asyâ 'py utsargiṇâm-ayanasya dve pakshasí, tatra prathamena pakshasâ svargaprâptiḥ, dvitîyena pakshasâ punarbhûlokaprâptiḥ; ito bhûlokân nirgatya svargaṃ gachatâṃ yajamânânâm pûrve pakshasi pratidinam abhivartâkhyam brahmasâma bhavet. [21] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [22] so (°o a°) AW, s. P. 11, 13. [23] uttarasmin pakshasi. [24] asyâm ṛici jyotiḥçabdena bhûlokas tatratyaprajâç ca vivakshitâḥ.

8. devā̆nâṃ vā̆ ántaṃ[1] jagmúshâm indriyáṃ vîrỳam ápâ 'krâmat, tát kroçénā̆ 'vâ rundhata, tát kroçásya kroça-tváṃ; yát kroçéna cā̆tvâlasyā̆ 'nte stuvánti yajnásyai 'vā̆ 'ntaṃ gatvé 'ndriyáṃ vîrỳam áva rundhate. sattrá-syárddhyâ[2] ''-havanī̆yasyā̆ 'nte stuvanty, agním evó 'pa-drashṭā̆raṃ kṛitvá 'rddhim úpa yanti. prajā̆paterhṛí-dayena[2] havir-dhā̆ne 'ntá stuvanti, premā̆ṇam evā̆ 'sya gachanti. çlokéna purástât[3] sádasaḥ || 1 || stuvanty[4] ánu-çlokena paççā̆d, yajnásyai 'vā̆ 'ntaṃ gatvā̆ çloka-bhā̆jo bhavanti. navá-bhir adhvaryúr úd gâyati[5], náva vaí púrushe prâ-'ṇā̆ḥ, prâ-'ṇā̆n evá yájamâneshu dadhâti. sárvâ aindríyo bhavanti, prâ-'ṇéshv evé 'ndriyáṃ dadhaty.

áprati-hṛitâbhir[6] úd gâyati, tásmât púrushaḥ sárvâṇy an-yā̆ni çîrshṇó 'ṅgâni práty acati[7], çíra evá ná. pañca-daçáu[8] ratham-tarám bhavatî 'ndriyám evā̆ 'va rundh-ate, sapta-daçám[8] || 2 || bṛihád annā̆-'dyasyā̆ 'va-ruddhyâ[9] átho praí 'vá téna jâyanta; eka-viuçám bhad-ráṃ dvi-pádâsu práti-shṭhityai. pátnaya úpa gâyanti, mithuna-tvā̆ya prá-jâtyai. prajā̆-patiḥ pra-jā̆ asṛijata, sò 'kâmayatâ: ''sā̆m aháu râjyám párî 'yâm íti, tā̆sâu râja-nenai 'vá râjyám páry ait, tád râjanásya râjana-tváṃ, yád râjanám bhávati pra-jā̆nâm evá tád yájamânâ râjyám pári yanti. pañca-viuçám bhavati prajā̆-pateḥ || 3 || ā̆ptyai. pañcá-bhis tishṭhanta stuvanti[10] deva-lokám

---

8-10. távatâ vikṛitiṃ samâpyâ 'tha prakṛitâv eva gavâmayane yan mahâvratam asti tasmin viçeshâḥ kecid ucyante; 8. sâmaviçeshâḥ kecit (kroçasâmâdini). [1] sattrasamâptim. [2] als ein Wort CD (satrásyárdhyâ ACDW). [3] ohne avagraha. [4] unbetont. [5] asya sâmnaḥ (des anu-çloka) âdhârabhûtâḥ stotriyâ ṛico nava, gânakartâ câ 'dhvaryur, na tû 'dgâtâ. [6] ṛici gîyamânasya sâmnaḥ pañca bhâgâḥ, hiṃkâra-prastâvo-'dgîtha-prati-hâra-nidhanâkhyâḥ; pratihârabhâgaṃ varjayitvâ. [7] çirovyatiriktâni pratyâhṛitâni saṃkucitâni karoti. [8] pañcadaçastomakam; saptadaçastoma-yuktam. [9] rudhy° ACDW. [10] pañcaviṅçâkhyastome yâ âdyâḥ pañca stotriyâs tâ ṛitvigbhir utthitaiḥ paṭhanîyâḥ.

evā́ 'bhí jayanti, pañcá-bhir ā́sînâ manushya-lokám evā́ 'bhí jayanti, dáça sám padyante dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva rundhate. pañca-dhā́ vi-nishádya stuvanti[11], páñca díço, dikshv̀ evá práti tishṭhanty. ékai-'kayā́[12] 'stutayâ sam-ā́yanti[13] dig-bhyá evā́ 'nnā́-'dyaᴗ sám bharanti. tā́bhir[14] ud-gâtó 'd gâyati, dig-bhyá evā́ 'nnā́-'dyam ‖ 4 ‖ sam-bhṛítya téja âtmán dadhate, tásmâd ékaḥ prâ-'ṇáḥ sárvâṇy áñgâny avaty, átho yáthâ su-parṇá ut-patishyáñ chíra[15] ut-tamáṃ kurutá evám evá tád yájamânâḥ pra-jā́nâm ut-tamā́ bhavanty. â-sandī́m ud-gâtā́ " rohati sā́m-râjyam evá gachanti[16], pleñkháᴗ[3 u. 17] hótâ nā́kasyai 'vá pṛishṭháᴗ rohanti, kûrcā́v[18] adhvaryúr bradhnásyai[19] 'vá vishṭápaṃ[3 u. 20] gachanty, etā́vanto[3] vaí deva-lokā́s téshv evá yathâ-pûrvám práti tishṭhanty, átho â-krámaṇam evá tát sétuṃ yájamânâḥ kurvate suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai ‖ 5 ‖ sádasaḥ, saptadaçám, prajā́pater, gâyati digbhyá evā́ 'nnā́dyam, práty, ékādaça ca ‖ 8 ‖

B. 1, 2, 6, 1-6. — K. 34, 5. — Ç. 4, 6, 9, 11. — Kâ. 13, 3, 1. 2. — Pañc. 5, 4, 1-5, 14. Lâṭy. 3, 12, 1-15. — câtvā́lasya | antè — satrasyardhyā́ — antè — kṛitvâ | ṛiddhim — prajâpàterhṛidàyena — antaḥ — stuvanti — aindriyàḥ — çîrshṇaḥ | añgā́ni — acati — avàrudhyâ ity avà-rudhyai | atho iti — jâyante — yajàmânâḥ — âsī́nâḥ — annâdyam ity ànna-adyàm — ekaikayety ekàyâ-ekayâ[12] | astútayâ | samâyantîti sam-âyànti — atho iti — kurute — eti | rohati — pleñkham — vishṭapàm — atho iti.

---

8. [11] pañcabhiḥ prakâraiḥ sthânaviçesheshû 'paviçya. [12] so (ekaik°) AW, ekayâ-ekayâ AC, s. P. 5, 19; pañcasu sthâneshû 'paveçanakâle kvacid udgâtâ prathamam upaviçati, tadânîm itare sarve 'py astutayâ stotriyayâ tam udgâtâraṃ samâgatyo 'paviçanti, evaṃ tattatsthâneshu prathamam evo 'dgâtary upavishṭe sati tattad-ṛicâṃ stuteḥ prâg eva sarve 'py udgâtâram upagacheyuḥ, tathâ sati sarvâbhyo digbhyo 'nnaṃ sampâdayanti. [13] als Compositum. [14] itareshv âgateshu. [15] nch° AW. [16] sarve yajamânâḥ. [17] preñkho(!) ḍolâ. [18] darbhaviçeshau. [19] âdityasya. [20] sthânam.

9. arkỳeṇa[1] vaí sahasra-çáḥ prajã́-patiḥ pra-jã́ asṛij=
ata, tã́bhya ílâṃdené[2 u. 3] 'râṃ lṹtâm[4] ávâ 'runddha[5]; yád
arkỳam bhávati pra-jã́ evá tád yájamânâḥ sṛijanta, ílâṃ=
dam bhavati pra-jã́bhya evá sṛishṭã́bhya írâṃ lṹtâm áva
rundhate; tásmâd yãu sámâu sattráu sám-ṛiddhaṃ[6] kshó=
dhukâs tãu sámâm pra-jã́[7] íshau hỳ âsâm ṹrjam â-dá=
date[8], yãu sámâṃ vỳ-ṛiddham[9] ákshodhukâs tãu sámâm
pra-jã́ḥ ‖ 1 ‖ ná hỳ âsâm ísham ṹrjam â-dádata. ut=
-krodáṃ[10] kurvate[11]; yáthâ bandhã́n mumucânã́ ut-krodáṃ
kurváta evám evá tád yájamânâ deva-bandhã́n[12] mumu=
cânã́ ut-krodáṃ kurvata ísham ṹrjaṃ âtmán dádhânâ.
vâṇáḥ çatá-tantur bhavati, çatã́-"yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya,
ã́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhanty. âjíṃ dhâvanty
ánabhi-jitasyâ 'bhí-jityai. dundubhĩ́nt sam-ã́ghnanti[13],
paramã́ vã́ eshã́ vã́g yã́ dundubhaú, paramã́m evá ‖ 2 ‖
vã́cam áva rundhate. bhûmi-dundubhím ã́ ghnanti, yaí
'vé 'mã́ṃ vã́k prá-vishṭâ tã́m evã́ 'va rundhaté, 'tho
imã́m evá jayanti. sárvâ vã́co[13] vadanti, sárvâsâṃ vâcã́m
áva-ruddhyâ[14]. ârdré cárman vy-ã́yachete[13 u. 15], indri=
yásyã́ 'va-ruddhyâ[14]. ã́ 'nyáḥ króçati[16] prã́ 'nyáḥ çaus=
ati, yá â-króçati punã́ty[17] evaí 'nânt sá, yáḥ pra-çáus=
ati pûtéshv evã́ 'nnã́-'dyaṃ dadhâty. ṛíshi-kṛitaṃ ca

---

9. çatatantuviṇâdikam (utkrodâdikam). [1] kasyacit sâmno nâma=
dheyam. [2] ohne avagraha. [3] sâmântarasya nâmadheyam. [4] pûr=
vavichinnam annam (lûta also für lûna!). [5] °ṃdha° ACDW, punar apy
avichedena sampâditavân. [6] yasmin saṃvatsare nairantaryeṇa sattram
pravṛittam. [7] sattriṇâṃ samipe sarvadigbhyaḥ samâgachanti. [8] sat=
triṇo hy âsâm prajânâṃ nânâvidham annaṃ rasaṃ ca samâdâya praya=
chanti. [9] na pravṛittam. [10] harshanimitto 'tyuccadhvanir utkrodaḥ.
[11] sattrasamâptyâ saṃtushṭâḥ. [12] cirakâlânushṭheyasattrarûpât. [13] als
Compositum. [14] °rudhy° ACDW. [15] s. P. 4, 40. [16] ime sattrâ=
nushṭhâyino yajamânâ dravyavyayaṃ kṛitvâ sarvaçûnyakâriṇaḥ ato durvyâ=
pâram akurvann ity evam anya ekaḥ çûdraḥ nindeta. [17] çodhayitvâ
nishpâpân karoti.

|| 3 || vắ eté devá-kṛitaṃ ca pŭ́rvair mắsair áva rundhate, yád bhûte-chádâu[18] sắmâni bhávanty ubhávasyắ 'va-ruddhyai[14]. yánti vắ eté mithunắd yé saṃ-vatsarám upa-yánty, antar-vedí mithunaú sám bhavatas[19], ténai 'vá mi-thunắn ná yanti || 4 || vyṛiddham ákshodhukâs táu sámâm prajâḥ, paramắm evá, ca, triuçác ca || 9 ||

B. 1, 2, 6, 7. — K. 34, 5. — Kâ. 13, 3, 3-18. — Çâñkh. 17, 6, 1. 2 (tad etat purâṇam utsannaṃ na kâryam). — Pañc. 5, 3, 1. 5, 15-21. 6, 8-13. Anup. 7, 10. Lâṭy. 4, 1, 1 - 3, 22. — a̱ru̱ṃdha̱ — sṛi̱ja̱nte̱ — â̱dadàta̱ ity ắ-dadàte — ba̱ndhât — ku̱rvatè — yajàmânâḥ | de̱va̱ba̱ndhâd iti deva-ba̱ndhât — ku̱rva̱te̱ — dadhắnâḥ — ça̱tâyu̱r iti ça̱ta-â̱yu̱ḥ — ça̱tendriya̱ iti ça̱ta-i̱ndri̱ya̱ḥ — sa̱mâghna̱ntîti sam-âghnànti — atho̱ iti — sar-vâ̱ḥ — avàrudhyâ̱ ity avà-ru̱dhyai̱ — vyâyàche̱te iti vi-âyàchete — avàrudhyâ̱ ity avà-ru̱dhyai̱ | eti | a̱nyaḥ — mi̱thu̱nât.

10. cármắ 'va bhindanti, pâpmắnam evaí 'shâm[1] áva bhindanti. mắ 'pa râtsîr mắ 'ti vyâtsîr íty âha[2], sam-pratỳ evaí 'shâm pâpmắnam áva bhindanty. uda-kum-bhắn adhi-nidhắya dâsỳo mârjâlíyam pári nṛityanti[3] padó ni-ghnatī́r[4] idám-madhuṃ[5] gắyantyo, mádhu vaí devắnâm paramám annắ-'dyam, paramám evắ 'nnắ-'dyam áva rundh-

---

9. [18] bhûtechannâmakânâm ṛishîṇâm. [19] ye yajamânâḥ saṃvatsarasattram anutishṭhanti te cirakâlabrahmacaryâbhyâsân mithunaçakteḥ apagachanti, ataḥ punas tachaktiprâptyarthaṃ vedimadhye brahmacâripuṅçcalîrûpau mithunâvayavau sambhavaṃ kuryâtâm; antarvedideçaç ca sûtrakâreṇa darçitaḥ: uttarasyâṃ vediçroṇyâm puṅçcalyai mâgadhâya ca pariçrayantîti, Magadhadeçotpanno brahmacârî Mâgadhaḥ; (hier, beim sûtrakâra, liegt somit wohl eine höhnische Beziehung auf den Buddhismus vor? s. Ind. Stud. 1, 52. 53. Acad. Vorl. über ind. Lit. Gesch. p. 76. 108).

10. dâsînṛityam. [1] yajamânânâm. [2] vedhanât pûrvaṃ kavacishv adhvaryoḥ çâsanam. [3] so (n°) AW, s. P. 7, 16. [4] dakshiṇân bhûmau tâḍayantyaḥ. [5] idam madhv ity etaṃ çabdam, athavâ idam eva sâragham madhv ity-âdimantram.

ate; padó ní ghnanti, mahîyā̆m[6] evaí 'shu[7] dadhati ‖ 1 ‖
cármaí, 'kân ná pañcâçát ‖ 10 ‖

K. 34, 5. — Kâ. 13, 3, 10-14. 19 - 4, 1. — Çâñkh. 17, 14, 13 - 17, 9. — Pañc. 5, 6, 15. Anup. 7, 10. Lâṭy. 4, 3, 17-23. — atîti | vyâ̱tsî̱ḥ — i̱dammàdhu̱m iti̱ 'dam-ma̱dhu̱m.

24. açvamedhaḥ (Schlufs, 7, 5, 11-25 *).

11. pṛithivyai svā̆hâ[1] 'ntárikshâya[1] svā̆hâ divé svā̆hâ, sam-ploshyaté[2] svā̆hâ sam-plávamânâya s. sám-plutâya s., meghâyishyaté[1] s. meghâ-yaté[3] s. meghitā̆ya s. meghā̆ya s., nîhârā̆ya[1 u. 4] s. ni-hā̆kâyai[5] s., prâsacā̆ya[1 u. 6] s. pra-calā̆kâ-yai[7] s., vi-dyotishyaté s. vi-dyótamânâya s. saṃ-vidyótamânâya s., stanayishyaté s. stanáyate svā̆ho 'gráꙍ stanáyate s., varshishyaté s. várshate svā̆hâ 'bhi-várshate s. pári-varshate s. saṃ-várshate ‖ 1 ‖ svā̆hâ 'nu-várshate s., çîkâ-yishyaté[1 u. 8] s. çîkâ-yaté[3] s. çîkitā̆ya s., proshishyaté[9] s. prushṇaté s. pari-prushṇaté svā̆ho, 'd-grahîshyaté[10] svā̆ho 'd-gṛihṇaté svā̆hó 'd-gṛihîtâya s., vi-ploshyaté[11] s. vi-plávamânâya s. ví-plutâya svā̆hâ, ''-tapsyaté[12] svā̆hâ ''-tápate

---

10. [6] pûjâm. [7] yajamâneshu.

* s. Ind. Stud. 3, 375. 383. 384. 390 (anuv. 24 ist resp. gar nicht erwähnt).

11-25. açvamedhâñgamantrâḥ; 11. 12. annahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] meghotpâdanâya dhûmajyotiḥsalilamarutâṃ saṃnipâtaḥ samplavaḥ, sa ca trividhaḥ âgâmî vartamâno bhûtaç ca; açva eva sarvât-makaprajâpatyabhinnatvât tadrûpeṇa nirdiçyate. [3] zu â s. P. 3, 5. 2. [4] meghanishpatter ûrdhvaṃ drapsapatanaṃ nihâraḥ. [5] drapsânâm bâhulyena îshad-andhakârâpâdanaṃ nihâkâ. [6] tadîyaçaityenâ 'vayava-saṃkocaḥ prâsacaḥ. [7] saṃkocâd ûrdhvam palâyanam (prală°?) pra-calâkâ. [8] vṛishṭiklinnasya purushasya çaityâvasthâ çîkâyanam. [9] gharmakâle saṃtaptâyâm bhûmau prathamavṛishṭer avasâne samutthita ûshmâ proshaḥ. [10] vṛishṭer uparama udgrahaṇam. [11] tata ûrdhvaṃ meghaleçânâm apagamanaṃ viplavaḥ. [12] meghaleçeshu apa-gateshu sûryaprakâçasaṃcâra âtapaḥ.

svā̂ho 'grám â-tápate svā̂ha, 'rg-bhyáḥ s. yájur-bhyaḥ s. sā̂ma-bhyaḥ svā̂hā̂ 'ñgiro-bhyaḥ[13] s., védebhyaḥ[14] s. gā̂thâbhyaḥ[15] s. nârâçaṃsī̂bhyaḥ[1 u. 16] s. raíbhîbhyaḥ[17] s., sárvasmai svā̂hâ ‖ 2 ‖ saṃvárshate, raíbhîbhyaḥ svā̂hâ, dvé ca ‖ 11 ‖

B. 3, 8, 18, 4. — K. Aç.[18] 5, 2. — Vs. 22, 26. — meghâyata iti megha-yate — çîkâyata iti çîka-yate.

12. datváte[1] svā̂hâ[1] 'dantákâya s., prâṇíne[1] svā̂hâ 'prâṇā̂ya s., múkhavate svā̂hâ 'mukhā̂ya s., nā̂sikā̂-vate svā̂hâ 'nâsikā̂ya svā̂hâ, 'kshaṇ-váte[2] svā̂hâ 'nakshíkâya s., karṇíne svā̂hâ 'karṇákâya s., çîrshaṇ-váte[2] svā̂hâ 'çîrshákâya s., pad-váte svā̂hâ 'pâdákâya s., prâ-'ṇaté svā̂hā̂ 'prâ-'ṇate s., vádate svā̂hā̂ 'vadate s., páçyate svā̂hā̂ 'paçyate s., çriṇvaté svā̂hā̂ 'çriṇvate s., manasvíne[1] svā̂hâ ‖ 1 ‖ amanáse s., retasvíne svā̂hâ 'retás-kâya s., pra-jā̂bhyaḥ s. pra-jánanâya s., lóma-vate svā̂hâ 'lomákâya s., tvacé svā̂hâ 'tvákkâya s., cárman-vate[2] svā̂hâ 'carmákâya s., lóhita-vate svā̂hâ 'lohitā̂ya s., mâṃsan-váte svā̂hâ 'mâṃsákâya s., snā̂va-bhyaḥ svā̂hâ 'snâvákâya svā̂hâ, 'sthan-váte svā̂hâ 'nasthíkâya s., majjan-váte svā̂hâ 'majjákâya svā̂hâ, 'ñgíne svā̂hâ 'nañgā̂ya svā̂hâ, ''tmáne svā̂hā̂ 'nâtmane svā̂hâ, sárvasmai svā̂hâ ‖ 1 ‖ manasvíne svā̂hā̂, 'nâtmane svā̂hâ, dvé ca ‖ 12 ‖

B. 3, 8, 18, 4. — K. Aç. 5, 3. — amukhâyá — anâsikâyá — akshaṇvata ity ákshaṇ-vaté — anakshikā̂ya — akarṇakā̂ya — çîrshaṇvata iti çîrshaṇ-vaté — açîrshakā̂ya — apâdakā̂ya — prâṇata iti pra-anate — aprā̂ṇata ity aprá-anate

---

11. [13] añgirobhir munibhir dṛishṭâç caturthavedotpannâ añgirasaḥ. [14] vidhibhâgaiḥ sahitâs te sarve vedâḥ. [15] devatâvishayâkhyânaparâ mantrâḥ. [16] manushyavishayâkhyânaparâ ṛicaḥ. [17] rebhaḥ çabdakṛid agniḥ (!), tadvishayâ ṛicaḥ. [18] auch hier (in 11-25) stimmt K. im Wesentlichen zu Ts., jedoch mit einigen erheblichen Differenzen, s. im Verlauf.

12. çarîrahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] zu ṇ s. P. 13, 13.

— avȧdate — apȧçyate — açṛiṇvate — a̱ma̱nasė — a̱re̱tas-kâ̱yety a̱re̱taḥ-kâ̱ya̱ — a̱lo̱makā̂ya — a̱tvakkā̂ya — carmȧṇ-vata̱ iti̱ carmȧṇ-va̱te̱ — a̱ca̱rmakā̂ya — a̱lo̱hi̱tâyȧ — mâ̱ṃ-sa̱nvata̱ iti mânsan-vatė — a̱mâ̱ṃsakā̂ya — a̱snâ̱vakā̂ya — a̱stha̱nvata̱ ity ȧsthan-vatė — a̱na̱sthikā̂ya — ma̱jja̱nvata̱ iti majjan-vatė — a̱ma̱jjakā̂ya — a̱ñginė — a̱na̱ñgâyȧ — â̱tmanė — anā̂tmane.

13. kás tvâ yunakti sá tvâ yunaktu, víshṇus tvâ yu-naktv, asyá yajnásyá ’rddhyai[1] máhyaṃ sáṃ-natyâ[2], amúshmai kā́mâyā́; ”yushe tvâ prâ-’ṇā́ya tvâ ’pâ-’nā́ya tvâ vy-ânā́ya tvâ, vỳ-ushṭyai tvâ, rayyaí tvâ rā́dhase tvâ, ghó-shâya tvā́ póshâya tvâ ”râd-ghoshā́ya[3] tvâ, prá-cyutyai[4] tvâ || 1 || kò, ’shṭā́triṃçat || 13 ||

B. 3, 8, 18, 4. — K. Aç. 5, 9. — ṛidhyai — saṃnȧtyâ̱ iti̱ sam-na̱tyai̱ — vyâ̱nâyeti vi-a̱nâyȧ — vyúshṭyâ̱ iti̱ vi-u̱shṭyai̱ — â̱râ̱dgho̱shâyety ā̂rât-gho̱shâyȧ.

14. agnáye gâyatrā́ya tri-vṛíte rā́thaṃ-tarâya vâ-santā́yâ ’shṭā́-kapâla, índrâya traíshṭubhâya[1] pañca-da-çā́ya bā́rhatâya graíshmâyaí ’kâdaça-kapâlo, víçvebhyo devébhyo jā́gatebhyaḥ sapta-daçébhyo vairûpébhyo' vā́r-shikebhyo dvā́daça-kapâlo, mitrā́-váruṇâbhyâm ā́nu-shṭubhâbhyâm eka-viṃçā́bhyâṃ vairâjā́bhyâṃ' çâradā́bhyâm payasỳâ[2], bṛíhaspátaye' pā́ñktâya tri-ṇavā́ya çâkvarā́ya haimantikâya carúḥ, savitrá âti-chandasā́ya trayas-triṃ-çā́ya raivatā́ya çaiçirā́ya dvā́daça-kapâló, ’dityai víshṇu-patnyai carúr, agnáye vaiçvânarā́ya' dvā́daça-kapâló,

13. paridhimantrâḥ. [1] °rdhy° AW, ṛidhy° CD. [2] mâm prati sarveshâm prâṇinâṃ saṃnamanâya. [3] dûraçabdagrâhitvam. [4] sar-vaduḥkhanivṛittiḥ.

14. 15. daçahaviḥ sarvapṛishṭhâ. [1] ohne avagraha. [2] payasi bhavâ âmikshâ.

'nu-matyai carúḥ, kâyá ékakapâlaḥ ‖ 1 ‖ agnáye gâyatrấyấ 'dityâ[3] ánumatyai[3 u. 4], saptácatvâriṃçat ‖ 14 ‖

(4, 4, 13, 1.) 7, 5, 15, 1-3. — K. (22, 14.) Aç. 5, 10. — Vs. 29, 60. Ç. 9, 4, 3, 11. — Çâñkh. Br. 19, 5. çr. 9, 27, 1. — triṇavâyeti tri-ṇavâyà — savitre — adityai.

15. yó vấ agnấv[1] agníḥ[2] pra-hriyáte yáç ca sómo rấjâ[3] táyor eshá âtithyáṃ yád agnî-shomîyó[4]; 'thai 'shá rudró[5] yáç cîyáte[6], yát sáṃ-cite 'gnấv etấni havîṃshi ná nir-váped, eshá evá rudró 'çânta upo-'tthấya pra-jấm paçûn yájamânasyâ 'bhí manyeta, yát sáṃ-cite 'gnấv etấni havîṃshi nir-vápati bhâga-dhéyenai 'vai 'naṃ çamayati nấ 'sya rudró 'çântaḥ ‖ 1 ‖ upo-'tthấya pra-jấm paçûn abhí manyate. dáça hávîṃshi bhavanti, náva vaí púrushe prâ-'ṇấ nấbhir daçamî́, prâ-'ṇấn evá yájamâne dadhâty; átho dáçâ-'ksharâ vi-rấḍ, ánnaṃ vi-rấḍ, vi-rấjy evấ 'nnấ-'dye práti tishṭhaty. ṛitú-bhir vấ eshá chándo-bhi stómaiḥ pṛishṭhaíç cetavŷa íty âhur, yád etấni havîṃshi nir-vápaty ṛitú-bhir evaí 'naṃ chándo-bhi stómaiḥ pṛishṭhaíç cinute. díçaḥ sushuvâṇéna ‖ 2 ‖ abhi-jítyâ íty âhur, yád etấni havîṃshi nir-vápati diçấm abhí-jityâ. etáyâ vấ índraṃ devấ ayâjayan tásmâd indra-savá, etáyâ Mánum manushŷâs tásmân Manu-savó[7]; yáthé 'ndro devấnâṃ yáthâ Mánur manushŷâṇâm evám bhavati yá evám vidvấn etáyé 'shṭyâ yájate. díg-vatîḥ puro-'nuvâkŷâ bhavanti, sárvâsâṃ diçấm abhí-jityai ‖ 3 ‖ asya rudró 'çântaḥ, sushuvâṇénai, 'kacatvâriṃçac ca ‖ 15 ‖

---

14. [3] wozu diese beiden Wörter zugefügt sind, ist nicht ersichtlich, da kein anderer anuv. mit agnaye gây⁰ beginnt. [4] ⁰tyai carúḥ W.

15. eteshâṃ havishâm utpattim abhidhâya prayogaṃ vidhatte. [1] âdhânasiddhe. [2] mathitvâ. [3] vallîrûpaḥ sthâpitaḥ. [4] paçuḥ. [5] krûraḥ. [6] cayanena nishpâdyate. [7] zu s⁰ s. P. 6, 10.

7, 5, 14, 1. — agnîshomîya ity ágnî-somîyáḥ — upotthâyety úpa-utthâyá — prâṇâ iti pra-anâḥ — atho iti — chandóbhir iti chandáḥ-bhiḥ — abhijityâ ity ábhi-jityā́ḥ | iti — abhijityâ ity abhi-jityai — puronuvâkyā́ iti puraḥ-anuvâkyā́ḥ.

16. [a] yáḥ prâ-'ṇató ni-misható mahi-tvaí 'ka íd rā́jâ jágato babhū́va | yá ī́çe asyá dvi-pádaç cátush-padaḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, prajā́-pataye tvâ júshṭaṃ gṛihṇâmi, tásya te dyaúr mahimā́ nákshatrâṇi rûpám, âdityás te téjas, tásmai tvâ mahimné prajā́-pataye svā́hâ[3] || 1 || yáḥ prâṇató dyaúr[4] âdityò[4], 'shṭā́triṃçat[5] || 16 ||

B. 3, 8, 18, 5. — K. Aç. 5, 13. — prâṇata iti pra-anataḥ — mahitveti mahi-tvâ.

17. [a] yá âtma-dā́ bala-dā́ yásya víçva upā́-''sate pra-çíshaṃ yásya devā́ḥ | yásya châyā́ 'mṛ́taṃ yásya mṛityúḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, prajā́-pataye tvâ júshṭaṃ gṛihṇâmi, tásya te pṛithivī́ mahimaú 'shadhayo[1] vánaspátayo[1] rûpám, agnís te téjas, tásmai tvâ mahimné prajā́-pataye svā́hâ[1] || 1 || yá âtmadā́, ékân ná catvâriṃçát || 17 ||

B. 3, 8, 18, 5. — âtmadâ ity ā́tma-dâḥ | baladâ iti bala-dâḥ — viçvè | upâsáta ity úpa-âsàte — amṛitàm.

18. ā́ bráhman brâhmaṇó brahma-varcasī́ jâyatâm, ā́ 'smín râshṭré râjanỳa ishavỳaḥ çū́ro mahâ-rathó jâyatâm, dógdhrî dhenúr, vóḍhâ 'naḍvā́n[1], ā́çuḥ sáptiḥ, púraṃdhir[1]

---

16. pûrvasya mahimâkhyagrahasya mantraḥ. [1] so schon IV, 1, 8, 4. [2] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. 1, 61. [3] ohne avagraha. [4] weshalb diese beiden Wörter in ACD zugefügt sind (in W fehlen sie), ist nicht ersichtlich, da kein andrer anuv. mit yaḥ prâṇato beginnt. [5] prâṇatò 'shṭā́tr° W.

17. dvitîyagrahamantraḥ. [1] ohne avagraha.

18. annahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha.

yóshâ, jishṇū́ rathe-shṭhā́ḥ, sabhéyo yúvā́, " 'syá yâjamâ-nasya vîró jâyatâm, nikâmé-nikâme naḥ parjányo varshatu, phalínyo na óshadhayaḥ[1] pacyantâm, yoga-kshemó naḥ kalpatâm ‖ 1 ‖ ā́ bráhmann, ékacatvâriɷçat ‖ 18 ‖

B. 3, 8, 13, 1-3. 18, 5. — K. Aç. 5, 14. — Vs. 22, 22. Ç. 13, 1, 9, 1-9. Kâ. 20, 4, 11. — eti | asmin — anaḍvân — jishṇuḥ — eti | asya.

19. [a] ā́ 'krân vâjī́ pṛithivī́m agním yújam akṛita vâjy árvā́; " 'krân vâjỳ antárikshaṃ[1] vâyúṃ yújam akṛita vâjy árvâ; dyā́ṃ vâjy ā́ 'kraɷsta sū́ryaṃ yújam akṛita vâjy árvâ. [b] 'gnís te vâjin yúñṅ, ánu tvā́ " rabhe, svastí[1] mâ sám pâraya; vâyús te vâjin yúñṅ, ánu tvā́ " rabhe, svastí[1] mâ sám ‖ 1 ‖ pârayâ; "dityás te vâjin yúñṅ, ánu tvā́ " rabhe, svastí mâ sám pâraya. prâṇa-dhṛíg asi prâ-'ṇám me dṛiɷha, vyâna-dhṛíg asi vy-ânám me dṛiɷhâ, 'pâna-dhṛíg asy apâ-'nám me dṛiɷha; cákshur asi cákshur máyi dhehi, çrótram asi çrótram máyi dhehy, ā́yur asy ā́yur máyi dhehi ‖ 2 ‖ vâyús te vâjin yúñṅ ánu tvā́ " rabhe svastí mâ sáṃ, trícatvâriɷçac ca ‖ 19 ‖

K. Aç. 5, 15. — eti | akrân — vâjî | arvā́ | eti | akrân | vâjî — vâjî | arvā́ — vâjî | eti | akraɷsta — vâjî | arvā́ | agniḥ — yuñ | anv iti | tvâ | eti | rabhe — prâṇadhṛig iti prâṇa-dhṛik — vyânam iti vi-anam.

20. jájni bī́jaṃ, várshṭâ parjányaḥ, páktâ[1] sasyáɷ, su-pippalā́ óshadhayaḥ[2], sv-adhicaraṇé 'yáɷ, sū́-'pasadanó 'gníḥ, sv-adhyakshám antárikshaɷ[2], su-pâváḥ pávamânaḥ, sû-'pasthânā́ dyaúḥ, çivám asaú tápan, yathâ-pûrvám aho-

---

19. açvânumantraṇam. [1] ohne avagraha.
20. anye annahomamantrâḥ. [1] pâkaçîlam. [2] ohne avagraha.

-râtré[3], pañca-daçíno 'rdha-mâsā́s, triͧçíno mā́sâḥ, kḷiptā́ ṛitávaḥ, çântáḥ saṃ-vatsaráḥ || 1 || jájny, ékatriͧçat[4] ‖ 20 ‖

B. 3, 8, 18, 5. — K. Aç. 5, 17. — a̲ho̤râ̲tre ity áhaḥ-râ̲tre.

21. âgneyò 'shṭā́-kapâlaḥ, saumyáç carúḥ, sâvitrò 'shṭā́-kapâlaḥ, paushṇáç carū́, raudráç carúr, agnáye vaiçvânarā́ya[1] dvā́daça-kapâlo mṛigâ-"kharé yádi nā́ "-gáched, agnáye 'ͧho-múce 'shṭā́-kapâlaḥ, sauryám páyo, vâyavỳa ā́jya-bhâgaḥ || 1 || âgneyáç, cáturviͧçatiḥ ‖ 21 ‖

B. 3, 9, 17, 1-5. — K. Aç. 5, 16. — ca̲ruḥ — mṛigâ̲kha̲ra iti mṛiga-â̲kha̲re — na | â̲gache̲d ity ā́-gachét.

22. agnáye 'ͧho-múce 'shṭā́-kapâla, índrâyâ 'ͧho-múca ékâdaça-kapâlo, mitrā́-váruṇâbhyâm âgomúg-bhyâm payasỳâ, vâyo-sâvitrá[1] âgomúg-bhyâṃ carúr, açví-bhyâm âgomúg-bhyâṃ dhânā́[2], marúd-bhya enomúg-bhyaḥ saptá-kapâlo, víçvebhyo devébhya enomúg-bhyo dvā́daça-kapâló, 'nu-matyai carúr, agnáye vaiçvânarā́ya[3] dvā́daça-kapâlo, dyā́vâ-pṛithivī́bhyâm aͧhomúg-bhyâṃ dvi-kapâláḥ || 1 || agnáye 'ͧho-múce triͧçát ‖ 22 ‖

4, 7, 15, 1-7. — K. Aç. 5, 19. — a̲ͧho̤muca̲ ity áͧhaḥ-mucè — vâ̲yo̤sâ̲vi̲tra iti vâyo-sâ̲vi̲traḥ — dhâ̲nâḥ.

23. agnáye sám anamat[1] pṛithivyaí sám anamad, yáthâ 'gníḥ pṛithivyā́[2] sam-ánamad[3] evám máhyam bhadrā́ḥ sáṃ-natayaḥ sáṃ namantu; vâyáve sám anamad

---

20. [3] s. P. 4, 11. [4] so W, jajneka° AD, jajnityeka° C.

21. açvasya rogâdinimitte prâpte prâyaçcitteshṭayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] açvanivâsasthâne.

22. daçahavir mṛigâreshṭiḥ. [1] zu s° s. P. 6, 8; vâyuç ca savitâ ca vâyosâvitraḥ (!), vâyusavitṛibhyâm ity arthaḥ. [2] bhṛishṭayavâḥ. [3] ohne avagraha.

23. saṃnatihomâḥ (annahomeshu). [1] sarvo 'pi yajamânaḥ paricaryâm akarot. [2] sahitaḥ. [3] asmai yajamânâya upakâram akarot.

antárikshâya⁴ sám anamad, yáthâ vâyúr antárikshena; sū-
yâya sám anamad divé sám anamad, yáthâ sū́ryo div
candrámase⁴ sám anaman nákshatrebhyaḥ sám anam-
ad, yáthâ candrámâ nákshatrair; várunâya sám anamad
ad-bhyáḥ sám anamad, yáthâ || 1 || váruno 'd-bhiḥ;
sā́mne sám anamad ricé sám anamad, yáthâ sā́ma 'rcā;
bráhmane sám anamat kshatrā́ya sám anamad, yáthâ
bráhma kshatréna; rā́jne sám anamad viçé sám anam-
ad, yáthâ rā́jâ viçā́; ráthâya sám anamad áçvebhyaḥ
sám anamad, yáthâ ráthó 'çvaiḥ; prajā́-pataye sám
anamad bhûtébhyaḥ sám anamad, yáthâ prajā́-patir bhû-
taíḥ sam-ánamad evám máhyam bhadrā́ḥ sám-natayaḥ
sáṃ namantu || 2 || adbhyáḥ sám anamad yáthâ, máhyaṃ, ca-
tvā́ri ca || 23 ||

B. 3, 8, 18, 5. — K. 5, 20. — candramáse | sam iti | ana-
mat — candramā́ḥ — sâmá | ricâ.

24. ᵃyé te pánthânaḥ savitaḥ pûrvyā́so 'renávo vi-
-tatâ antárikshe¹ | tébhir no adyá² pathí-bhiḥ su-gébhi
rákshâ³ ca no ádhi² ca deva brûhi || ᵇnámo 'gnáye pri-
thivī́-kshíte loka-sprítе, lokám asmaí yájamânâya dehi;
námo vâyáve 'ntariksha-kshíte loka-sprítе, lokám asmaí
yájamânâya dehi; námaḥ sū́ryâya divi-kshíte loka-sprítе,
lokám asmaí yájamânâya dehi || 1 || yé te, cátuçcatvâriṃçat || 24 ||

B. 3, 9, 4, 3. — K. Aç. 1, 1. — arnaváḥ — sugebhir
iti su-gebhiḥ | rakshá.

25. yó vā́ áçvasya médhyasya çíro véda çîrshan-

---

23. ⁴ ohne avagraha.

24. adhvaryur yajamânaṃ vâcayati. ¹ ohne avagraha. ² so (ᵒo aᵒ) AW, s. P. 11, 13. ³ so (ᵒâ) AW, s. P. 3, 8. ⁴ so (ᵒo aᵒ) AW, aus P. mir nicht belegbar.

25. sarvajagadâtmakatvená 'çvaḥ stûyate; athavá virâḍrûpenâ 'çvopâ-

-vā̆n[1] médhyo bhavaty; ushā̆ vā̆ áçvasya médhyasya çíraḥ, sū̆ryaç cákshur, vā̆taḥ prâ-'ṇáç, candrámàḥ[2] çrótram, díçaḥ pā̆dâ, avântara-diçā̆ḥ párçavo, 'ho-râtré[3] ni-meshò, 'rdha-mâsā̆ḥ párvâṇi, mā̆sâḥ sam-dhā̆nâny, ṛitávó 'ñgâni, sam-vatsará âtmā̆[4], raçmáyaḥ kéçâ, nákshatrâṇi rûpám, tā̆rakâ asthā̆ni, nábho mâṁsā̆ny, óshadhayo[2] lómâni, vánaspátayo[2] vā̆lâ, agnír múkham, vaiçvânaró[2] vy-ā̆ttam || 1 ||
samudrá[2] udáram[2], antáriksham[2] pâyúr, dyā̆vâ-pṛithivī́[3] âṇḍaú, grā̆vâ çépaḥ, sómo réto, yáj jañjabhyáte tád ví dyotate, yád vi-dhûnuté tát stanayati, yán méhati tád varshati, vā̆g evā̆ 'sya vā̆g; áhar vā̆ áçvasya jā̆yamânasya mahimā̆ purástâj[4] jâyate rā̆trir enam mahimā̆ paçcā̆d ánu jâyata, etaú vaí mahimā̆nâv áçvam abhítaḥ[2] sám babhûvatur; háyo devā̆n avahad[5] árvā̆ 'surân vâjī́ gandharvā̆n áçvo manushyā̀nt; samudró[2] vā̆ áçvasya yóniḥ samudró bándhuḥ[6] || 2 || vyā̆ttam, avahad, dvā̆daça[7] ca || 25 ||

(B. 3, 9, 23.) — Ç. 10, 6, 4, 1. — çîrshaṇvân iti çîrshaṇ-vân — ushâḥ | vai — ahorâtre ity ahaḥ-râtre — keçā̆ḥ — vyâttam iti vi-âttam — avahat — samudraḥ | vai | açvasya | yoniḥ | samudraḥ || 2 ||

gā̆vo, gā̆vaḥ síshâsantīḥ, prathamé mâsí, samânyò[8], yádi sómau, shaḍahaír, utsṛíjyā̆3m[9], devā̆nâm, arkyèṇa, cármā̆ 'va, pṛithivyaí, datváte, kás tvâ, 'gnáye, yó vaí, yā̆ḥ prâṇató, yá âtmadā̆, ā̆ bráhmann, ā̆ 'krân vâjī́, jájni[10] bī́jam, âgneyò 'shṭā̆kapâlo, 'gnáye 'ṁho-

---

sanapratipâdako 'yam anuvâkaḥ prakaraṇâd utkṛishyo 'panishadâdau drashṭavyaḥ; ata eva Vâjasaneyina etadarthapratipâdakam brâhmaṇam upanishadâdâv âmananti (die Kâṇva nämlich, am Beginn des Bṛihad-âraṇyaka).
[1] s. P. 13, 13. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 11. 12. [4] hier beginnt Wb. [5] unbetont. [6] ? so (samudro bandhuḥ) F in der Text-Aufführung und im Comm., ebenso der Comm. zu P. 18, 1; aber alle Text-Mss. (ACDW. Wb.) haben nur: yóniḥ samudrā̆ḥ, was theils keinen Sinn giebt, theils auch gegen die Angabe der Wortzahl des anuvâka (s. Anm.[7]) verstöfst; s. Whitney p. 354. 355. Das Çatap. liest: samudrá evā̆ 'sya bándhuḥ samudró yóniḥ (in beiden Recensionen). [7] so (dvā̆daça) ACDW. Wb.; also nach avahat zwölf Wörter, während es ohne bandhuḥ nur elf sind! [8] samânyà ṛíco W. Wb. [9] °jyā̆m ACD. [10] ā̆ 'krâm jájni DW. und prima manu in Wb.

-múce, 'gnáye[11] sám anamad, yé te pánthâno[12], yó vấ áçvasya médhyasya çírah, páñcaviṃçatiḥ ‖ 25 ‖

gấvaḥ (1, 1), samânyàḥ (4, 1), sávanam ashṭâbhír (7, 4), vấ eté devấ kṛitaṃ câ (9, 4), 'bhijítyâ[13] íty âhur (15, 3), váruṇo 'dbhíḥ sấmne (23, 2), cátuḥpañcâçat ‖ 54 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ saptamakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

iti saptamaṃ kâṇḍam ‖ 7 ‖

samâptâ ce 'yaṃ taittirîyasaṃhitâ ‖

---

25. [11] °múce 'shṭấkapâlo 'gnáye D. W. Wb. [12] panthâno fehlt W. Wb. [13] vấ etè 'bhijítyâ W. Wb.

Appendix.

1. sûcîpattram.

kâṇḍa I.

1. puroḍâçîyam 1, 1-13. (B. III, 2, 1 - 3, 9).

1, 1-13 darçapûrṇamâsamantrâ âdhvaryavâḥ; 1-3 parvadinakartavyam, 1. vatsâpâkaraṇam, 2. barhirâharaṇam, 3. dohaḥ; — 4-13 pratipaddinakartavyam, 4. havirnirvâpaḥ, 5. vrîhyavaghâtaḥ, 6. peshaṇam, 7. kapâlopadhânam, 8. puroḍâçaçrapaṇam, 9. vediḥ, 10. âjyagrahaṇam, 11. idhmâbarhiḥsrucâm prokshaṇâdi, 12. âghârau, 13. srugvyûhanâdi.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 1, 1 - 2, 2).

2. adhvaraḥ 2, 1 - 3, 13. (VI, 1, 1 - 4, 3).

2, 1-13. somakrayapraçnaḥ; 1. prâcînavañçaçâlâkhyapraveçaḥ, — 2. vratasampâdanadîkshâ, — 3. devayajanam, — 4. somakrayaṇîgamanam, — 5. somakrayaṇîpadasaṃgrahaḥ, — 6. somonmânam, — 7. somakrayaḥ, — 8. somasya çakaṭâropaṇam, — 9. âropitasya somasya prâcînavañçam pratigamanam, — 10. âtithyeshṭiḥ, — 11. upasadaḥ, — 12. uttaravediḥ, — 13. havirdhânamaṇḍapanirmâṇam; —

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 2, 2-3).

3, 1-11. agnîshomîyapaçupraçnaḥ, 1. sadonirmâṇam, — 2. havirdhânagatoparavanirmâṇam, — 3. 4. dhishṇiyâḥ, — 5. yûpachedaḥ, — 6. yûpasthâpanam, — 7. paçor upâkaraṇam, — 8. paçoḥ saṃjnapanam, — 9. vapotkhedaḥ. — 10. vasâhomaḥ, — 11. gudakâṇḍeno 'payaṭsaṃjnakahomâḥ; — 12. 13. somâbhishavaḥ, 12. vasatîvarîṇâṃ grahaṇam, 13. somasya çakaṭâd upâvarohaḥ; —

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 2, 3 - 4, 3).

3. grahâḥ 4, 1-42 (VI, 4, 4 - 5, 9. A. III, 16-21).

4, 1-42. grahapraçnaḥ; 1. abhishavaḥ, — 2. upâñçugrahaḥ, — 3. antaryâmaḥ, — 4. aindravâyavaḥ, — 5. maitrâvaruṇaḥ, — 6. 7. âçvinaḥ, — 8. 9. çukrâmanthinau, — 10. 11. âgrayaṇaḥ, — 12. ukthyaḥ, — 13. dhruvaḥ, — 14. ṛitugrahâḥ, — 15. aindrâgnaḥ, — 16. vaiçvadevaḥ, — 17-19. marutvatîyâḥ, — 20. 21. mâhendraḥ, — 22. âdityaḥ, — 23-25. sâvitraḥ, — 26. vaiçvadevaḥ, — 27. pâtnîvataḥ, — 28. hâriyojanaḥ, — 29-31. atigrahâḥ, — 32-34. agnau, — 35. 36. açvamedhe, — 37-42. shoḍaçî.

4. **dâkshiṇâni** 4, 43-45 (VI, 6, 1-3).
43. dakshiṇâ, — 44. samishṭayajurhomaḥ, — 45. avabhṛithaḥ; — 46. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 4, 4-8).

6 [1]). **punarâdheyam** 5, 1-4.
5, 1. punarâdheyasya pradhânavidhiḥ, — 2. yâjyâdyañgajâtam; — 3. âdhânamantrâḥ, — 4. tadvyâkhyânam.

7. **agnyupasthânam** 5, 5-10.
5. 6. agnyupasthânamantrâḥ, — 7. 8. tadvyâkhyânam; — 9. upasthânasyâ 'gnihotrâñgatâ, — 10. pravatsyato yajamânasyâ 'gnyupasthânamantrâḥ, dârçikayâjamânamantrâç ca.
11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 5, 1 - 6, 5).

8. **aishṭikaṃ yâjamânam** 6, 1-6 (I, 6, 10 - 7, 6).
6, 1. âjyagrahaṇam, — 2. havirhomaḥ, — 3. bhakshya iḍâdibhâgaḥ, — 4. anuyâjâdiçeshâhutiḥ, — 5. âpyâyanâdimantrâḥ, — 6. sûryopasthânâdimantrâḥ.

9. **aishṭikayâjamânavidhiḥ** 6, 7 - 7, 6 (I, 5, 10, 3 - 6, 6, 4).
7. devatâparigrahaḥ, — 8. yajnâyudhasambhṛitiḥ, — 9. dvâdaçadvaṃdvasampattiḥ, — 10. haviḥsâdanam, — 11. âçrâvaṇâdimantrâḥ.
12. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 7, 1-5.
7, 1. iḍânumantraṇam, — 2. iḍâyâḥ praçaṅsâ, — 3. anvâhâryaḥ, — 4. çeshâhutyanumantraṇam, — 5. âpyâyanâdimantrâḥ, — 6. upasthânâdimantrâḥ.

10. **vâjapeyaḥ** 7, 7-12 (B. I, 3, 5-9).
7 - 12. âdhvaryavamantrâḥ, 7. rathamantrâḥ, 8. rathadhâvanamantrâḥ, 9. yûpârohaṇam, 10. annahomâḥ, 11. ujjitimantrâḥ, 12. atigrâhyamantrâḥ.
13. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 8, 1-6).

12 [2]). **râjasûyaḥ** 8, 1-21 (B. I, 6, 1 - 8, 10).
8, 1. ânumatâdayo 'shṭau yâgâḥ; 2-7. **câturmâsyâni**, 2. vaiçvadevâkhyam prathamam parva, 3. varuṇapraghâsâkhyaṃ dvitîyam parva, 4-6. sâkamedhâkhyaṃ tṛitîyam parva, 4. pradhânahavîṅshi, 5. mahâpitṛiyajnaḥ, 6. tryambakapuroḍâçâḥ, 7. çunâsîryâdikarmacatushṭayam, — 8. devikâdikarmashaṭkam, — 9. ratninâṃ havîṅshi, — 10. devasuvâṃ havîṅshi, — 11. abhishekajalamantrâḥ, — 12. abhishekajalasaṃskâramantrâḥ, — 13. digvyâsthâpanamantrâḥ, — 14. abhishekaḥ, — 15. rathena vijayaḥ, — 16. sarvaiḥ sevyatvam, — 17. saṃsṛipâṃ havîṅshi, — 18. daçapeyaḥ, — 19. diçâm aveshṭayaḥ, paçudvayaṃ, sâtyadûtânâṃ havîṅshi ca, — 20. prayujâṃ havîṅshi, — 21. sautrâmaṇyâ mantrâḥ paçavo havîṅshi ca.
22. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 9, 1 - 10, 5).

kâṇḍa II.

13. **kâmyâḥ paçavaḥ** 1, 1-10.
1, 1. bhûtikâmâdînâṃ çvetâdyâḥ paçavaḥ, — 2. varuṇagṛihîtâdînâm, — 3. jayakâmâdînâm, — 4. brahmavarcasakâmâdînâm, — 5. paçukâmâdînâm,

---

[1]) zu kâṇḍa 5 s. das zu I, 5, 1 Bemerkte.
[2]) zu kâṇḍa 11 s. das zu I, 8, 1 Bemerkte.

— 6. grâmakâmâdînâm, — 7. 8. brahmavarcasakâmâdînâm, — 9. annâdya-kâmâdînâm, — 10. naimittikâḥ paçavaḥ.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 11, 1-6).

14. kâmyâ ishṭayaḥ 2, 1-4, 13.

2, 1. prajâkâmâdînâm ishṭayaḥ, — 2. pâthikṛitâdyâḥ, — 3. kâmukeshṭyâdyâḥ, — 4. annavadyâgâdyâḥ, — 5. abhiçastîshṭyâdyâḥ, — 6. âdityacarvâdyâḥ, — 7. aindracarvâdyâḥ, — 8. anvṛijupramukhâḥ, — 9. abhicârâdyâḥ, — 10. saumâraudrâdyâḥ, — 11. aindrâdyâḥ.

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 3, 2, 1-9).

3, 1. bhûtikâmâdînâṃ caravaḥ, — 2. mṛityubhîtâdînâm ishṭayaḥ, — 3. yajnavibhrashṭâdînâm, — 4. svargakâmâdînâm, — 5. râjayakshmagṛihîtasye 'shṭiḥ, — 6. annâdanaçaktikâmasya tridhâtur yâgaḥ, — 7. sarvapṛishṭhâ viryakâmâbhiçastayoḥ, — 8. cakshushkâmasya trihavishke 'shṭiḥ, — 9. grâmakâminaḥ sâṃgrahaṇî 'shṭiḥ, — 10. âyushkâmeshṭimantrâḥ, — 11. dîrgharogy-âyurarthinor ishṭiḥ, — 12. açvadânina ishṭiç catushkapâlâ, — 13. pâpmanâ gṛihîtasye 'shṭiḥ.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 3, 3, 1-4, 4).

4, 1. bhrâtṛivyavataḥ spardhamânasya trihavishke 'shṭiḥ, — 2. tasyaiva vijitisaṃjne 'shṭiḥ, — 3. tasyaiva saṃvargeshṭiḥ, — 4. gârmutaç caruḥ prajâpaçvarthinoḥ, — 5. citrâyâgasya upahomamantrâḥ, — 6. paçukâmasya citrâyâgaḥ, — 7-10. kârîrishṭiḥ, 7. prâgghomamantrâḥ, 8. kârîryuttarabhâgasthâ mantrâḥ, 9. prâcyâñgamantravyâkhyânam, 10. uttarabhâgasthamantravyâkhyânam, — 11. traidhâtavîye 'shṭiḥ, — 12. traidhâtavîyasya devatâ, — 13. aindrâbârhaspatyaç caruḥ (çaktistambhanivârakaḥ).

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 3, 5, 1-9, 3).

15. dârçyam brâhmaṇam 5, 1-6. 11 (3-9). 6, 1-6.

5, 1. paurṇamâsîgatasyâ 'gnîshomîyapuroḍâçasyo 'podghâtaḥ, — 2. agnîshomîyayâgaḥ pûrṇimâdine, — 3. amâvâsyâyâṃ sâṃnâyyayâgaḥ, — 4. âgnâvaishṇavâdayaḥ, — 5. abhyudayeshṭyâdayaḥ, — 6. darçapûrṇamâsayoḥ somayâgena saha paurvâparyam.

38[1]. dârçyaṃ hautram 5, 7-11 (1-3). 6, 7-10.

7. 8. sâmidhenîmantrâḥ, — 8. pravaranividâdayaḥ, — 10. naimittikyaḥ kâmyâç ca sâmidhenyaḥ, — 11. hotur niyamaviçesho, (3-9) 'dhvaryor âghârâdiviçeshaç ca.

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 3, 11, 1-4, 2, 4).

15. dârçyam brâhmaṇam (Fortsetzung).

6, 1. prayâjâḥ, — 2. âjyabhâgau, — 3. âgneyapuroḍâçaḥ, — 4. vedinirmâṇam, — 5. barhirvishayaprayogaḥ, — 6. upâñçuyâjasvishṭakṛitau.

38[1]. dârçyaṃ hautram (Fortsetzung).

7. iḍopahvânavidhiḥ, — 8. iḍâprâçitrabhakshaṇam, — 9. anûyâjâḥ sûktavâkavyâkhyâ ca, — 10. çaṃyuvâkamantravyâkhyâ patnîsaṃyâjâç ca,

11. saṃvargeshṭihautramantrâḥ (zu II, 4, 3, 1-4, 3). — 12. pitṛiyajnasya havishâṃ hautram.

---

[1]) s. das zu II, 5, 7 Bemerkte.

kâṇḍa III.

16. aupânuvâkyam I, 1-5, 10.

I, 1-10. somaçeshaḥ, 1. dîkshitena vaktavyâ mantrâs tadvidhayaç ca, — 2. somopasthânamantrâḥ, — 3. somakrayaṇîpadâñjanâdividhayaḥ, — 4. paçûpakaraṇamantrâḥ, — 5. teshâm mantrâṇâm brâhmaṇam, — 6. abhimarçanavidhayo mantraviçeshâç ca, — 7. spardhâyuktasya viçeshavidhayaḥ, — 8. upâṅçugrahasaṃyuktâ mantrâḥ, — 9. savanâhutyâdimantrâḥ, — 10. pravṛitahomâdimantrâḥ.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 4, 6, 1-10, 3).

2, 1-10. somaçeshaḥ. 1. pavamânagrahâḥ, — 2. savanâni, — 3. somâvekshaṇam, — 4. sphyâdyupasthânamantrâḥ, — 5. bhakshamantrâḥ, — 6. pṛishadâjyam (mantraç ca dadhigharmagaḥ), — 7. stutaçastre, — 8. tṛitîyasavanagatâ mâdhyaṃdinasavanagatâ homaviçeshamantrâḥ (prasthitayâjyâkhyahomâdyâḥ), — 9. pratigaraḥ sâṅgaḥ samantraḥ, — 10. pratinirgrâhyamantrâḥ.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 4, 11, 1-6).

3, 1-10. somaçeshaḥ. 1. atigrâhyagatâ mantrâḥ, — 2. stotropâkaraṇapratigarâṅgamantrâḥ, — 3. adâbhyâṅçugrahârthâ mantrâḥ, 4. teshâm brâhmaṇam, — 5. dvâdaçâhasya çeshâḥ pṛiçnigrahâkhyâ unmânaviçeshâḥ, — 6. gavâmayanagatâḥ parasaṃjnakâ atigrâhyaviçeshâḥ, — 7. somâṅgatvenâ "çrâvayety-âdayo mantrâ vidhîyante, — 8. avabhṛithâṅgahomâdayaḥ (vedidâhaḥ), — 9. jîrṇavṛishabhâlambhaḥ, — 20. pâçukaṃ garbhaprâyaçcittam.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 4, 13, 1. III, 4, 9, 1-7).

4, 1-11. kâmyâ naimittikâḥ. 1. vaçâgarbhasya darçananimittâḥ pûrvoktâ (3, 10) mantrâ vyâkhyâyante, — 2. bhûtyâdikâmasya vaçâlambhârthâ mantrâḥ, — 3. tadvidhiḥ, — 4. jayâkhyamantra-taddhomâḥ, — 5. abhyâtânâḥ, 6. taddhomavidhiḥ, — 7. râshṭrabhṛinmantrâḥ, 8. teshâṃ kâmyâḥ prayogâḥ, 9. devikâhavîṅshi, — 10. prayâṇaṃ karishyato 'gnihotriṇo 'gnisamâropaṇam (vâstoshpatiyuto homaḥ).

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu I, 8, 10, 1. 2).

5, 1-10. someshṭyoḥ çeshaḥ. 1. darçapûrṇamâseshṭyaṅgabhûtâ 'nvârambhaṇîye 'shṭiḥ, — 2. saumikabrahmatvavidhiḥ (stomabhâgâḥ), — 3. vishṇvatikramaḥ, — 4. atîmokshajape mantrâḥ, — 5. âdityagrahamantrâḥ, — 6. patnîvishayâ mantrâḥ (yoktrabandhâdi°), — 7. darçapûrṇamâsâṅgabhûtânâṃ srucâṃ vṛikshaviçeshâḥ, — 8. dadhigrahamantrâḥ, 9. tadvidhiḥ, — 10. gavâmayane 'tigrâhyâḥ prâṇagrahâç ca.

11. pâçukahautropayogimantrâḥ (zu B. III, 6, 1, 1-3).

kâṇḍa IV.

17. agniḥ I, 1-6, 5 (V, 1, 1-4, 7).

I, 1-10. ukhyo 'gniḥ. 1. abhryâdânam, — 2. mṛidâkrântiḥ, — 3. khananam, — 4. mṛidâharaṇam, — 5. ukhânirmâṇam, 6. tatsaṃskâraḥ, — 7. pañcapaçvaṅgabhûtâ âgnikyaḥ sâmidhenyaḥ, — 8. prayâjayâjyâ âprînâmakâḥ, — 9. agnyutpâdanam, 10. agnidhâraṇam.

11. câturmâsyagate vaiçvadevâkhye prathame parvaṇi vihitânâṃ havishâṃ yâjyânuvâkyâḥ (zu I, 8, 2).

2, 1-10. citikshetram. 1. âsandyâm ukhyâgnisthâpanam, — 2. tasyâ 'gner upasthânaṃ (vâtsapreṇa), — 3. cayanârthasya devayajanasya parigrahaḥ

(vahner ukhyasya cayanadeçam prati nayanam), — 4. gârhapâtyacayanam, — 5. âhavanîyacayanârtham bhuvaḥ karshaṇam, — 6. oshadhivâpaḥ, — 7. loshṭakshepâdikam, — 8. rukmâdyupadhânam, — 9. svayamâtṛiṇṇâdishṭakopadhânam, — 10. paçuçîrshopadhânam.

11. câturmâsyeshu varuṇapraghâsâkhye dvitîye parvaṇi yâjyânuvâkyâḥ (zu I, 8, 3).

3, 1-12. pañca citayaḥ. 1-3. prathamâcitiḥ, 1. apasyâbhidhânâ ishṭakâḥ, 2. prâṇabhṛita ishṭakâḥ, 3. apânabhṛita ishṭakâḥ; — 4. 5. dvitîyâ citiḥ, 4. âçvinyâkhyâ ishṭakâḥ, 5. vayasyâkhyâ ishṭakâḥ; — 6. 7. tṛitîyâ citiḥ, 6. svayamâtṛiṇṇâdyâ ishṭakâḥ, 7. bṛihatyâkhyâ ishṭakâḥ; — 8-11. caturthî citiḥ, 8. 9. akshṇayâstomîyâ ishṭakâḥ, 10. sṛishṭinâmakâ ishṭakâḥ, 11. vyushṭyâkhyâ ishṭakâḥ; — 12. pañcamyâm citâv asapatnâdyâ ishṭakâḥ.

13. câturmâsyeshu sâkamedhâkhye tṛitîye parvaṇi yâjyânuvâkyâḥ (zu I, 8, 4).

4, 1-11. pañcamaciteḥ çeshaḥ. 1. stomabhâgâkhyâ ishṭakâḥ, — 2. nâkasad-âkhyâḥ, — 3. pañcacoḍâdayaḥ, — 4. chando-'bhidhâḥ, — 5. sayugâdayaḥ, — 6. viçvajyotirâdyâḥ, — 7. bhûyaskṛidâdayaḥ, — 8. indratanvâkhyâḥ, — 9. yajnatanvâkhyâḥ, — 10. nakshatreshṭakâḥ, — 11. ṛitavyâkhyâḥ.

12. (mahâpṛishṭham) yâjyânuvâkyâḥ açvamedhaprakaraṇe (zu VII, 5, 14).

5, 1-11. rudrâdhyâye cityâgnau homaḥ. 1. rudrasya prasâdanam, — 2-4. ubhayatonamaskârâṇi yajûṅshi, — 5-9. anyataratonamaskârâṇi yajûṅshi, — 10. ṛigrûpâḥ kecin mantrâḥ, — 11. çishṭâ ṛicaḥ çishṭâni yajûṅshi ca.

6, 1-5. (vikarshaḥ) agnisaṃskṛitiḥ. 1. parishecanavikarshaṇâdayaḥ, — 2. vaiçvakarmaṇahomaḥ, — 3. agnipraṇayanam, — 4. (tadañgam) apratirathasûktam, — 5. agnisthâpanam (cityârohaṇâdayo mârutahomântâ añgaviçeshâḥ).

24[4]). açvamedhaḥ 6, 6-9.

6-9. mahâpṛishṭham (pṛishṭhya). 6. açvamedhakartuḥ rathasajjîkaraṇa-kavacasvîkârâdîny añgâni; — 7-9. açvastomîyâ mantrâḥ pañcatriṅçat.

17. agni (Schlufs) 7, 1-14.

7, 1-14. vasordhârâdayaḥ çishṭâḥ saṃskârâḥ. 1-11. vasordhârâ (6. ardhendrâṇi, 8. yajnâyudhâni), — 12-14. vihavyaḥ, 12. vâjaprasavîyahomaḥ, 13. agniyogaḥ (punaççitiḥ), 14. vihavyâkhyâ ishṭakâḥ.

15. (pṛishṭhya, mahâpṛishṭhya) açvamedhasambandhinyo yâjyânuvâkyâḥ (zu VII, 5, 22).

kâṇḍa V.

18. agnividhiḥ, pûrvaṃ kâṇḍam 1, 1-4, 12 (IV, 1, 1-7, 14).

1, 1-10. ukhyâgniḥ, 1. sâvitrâhutir abhreç ca svîkâraḥ, — 2. mṛitkhanaṃ gachann açvenâ "kramayed bhuvam, — 3. utkramayyâ 'çvam bhûsaṃskâro jalâdibhiḥ, — 4. mṛidaṃ khâtvâ sambharec carmapattrayoḥ, — 5. sambhṛitâm etâṃ yajnabhûmau samâharet, — 6. ukhâṃ nirmimîta, —

[4]) s. das zu IV, 6, 6 Bemerkte.

7. saṃskaroti tâm, — 8. paçavaḥ, — 9. vahner ukhyasya janiḥ, — 10. ukhyaṃ dadhîta.

11. (daharapṛishṭham) açvasyâ "priyaḥ.

2, 1-10. cityupakramaḥ. 1. âsandyâṃ vahnyavasthitiḥ, vâtsapreṇâ 'py upasthânam, — 2. ukhyanayanam, — 3. gârhapatyaṃ cinoti, — 4. ukhyâgniṃ tatra saṃvapet, — 5. kṛishati kshetram, — 6. atra sikatâdikaṃ vapet, — 7. rukmâdy upâdadhyât, — 8. sthâpayet svayamâtṛiṇṇâm, — 9. ukhâdîn, — 10. apasyâç ca prâṇabhṛitas tathâ 'pânabhṛitaç citau prathamâyâm upâdadhyât.

11. 12. (daharapṛishṭham) âçvamedhikau, 11. sûcîbhir asipathaklṛiptiḥ, 12. viçasanam.

3, 1-11. citicatushṭayam. 1. dvitîyasyâṃ citâv âçvinyaḥ, ṛitavyâḥ, prâṇabhṛitaḥ, apasyâḥ, vayasyâḥ, — 2. tṛitîyasyâṃ citau svayamâtriṇṇâḥ, diçyâḥ, prâṇabhṛitaḥ, bṛihatyaḥ, bâlakhilyâḥ, — 3. 4. caturthyâṃ citau akshṇayâstomîyâḥ, sṛishṭayaḥ, vyushṭayaḥ, — 5-8. pañcamyâṃ citau, 5. asapatnâkhyâ virâḍâkhyâç ca, 6. stomabhâgâkhyâḥ, 7. nâkasatsaṃjnakâḥ, coḍâkhyâḥ, svayamâtṛiṇṇâ, vikarṇî, 8. chando'bhidhâḥ, — 9-11. avaçishṭâḥ yathâciti, 9. sayujaḥ, maṇḍalâkhyâḥ, viçvajyotishaḥ, 10. vṛishṭisani-saṃyânikâbhidhâḥ, âdityâkhyâḥ, ghṛitâkhyâḥ, yaçodâḥ, 11. bhûyaskṛid-agnirûpâbhidhâḥ, draviṇodâḥ, âyushyâḥ, agnihṛidayâbhidhâ, ṛitavyâḥ.

12. açvamedhasya vidhiḥ.

4, 1-11. citisaṃskâraḥ. 1. ishṭakâ indratanvâkhyâḥ, yajnatanvabhidhâḥ, nakshatrâkhyâḥ, — 2. ṛitavyâḥ, vaiçvadevyaḥ, prokshaṇam, — 3. çatarudrîyahomaḥ, — 4. parishecanaṃ, vikarshaṇaṃ, — 5. vyâghâraṇaṃ, vaiçvakarmaṇâhutiḥ, — 6. samidâdhânam, agnipraṇayanam, apratiratham, — 7. citim âruhya vahniṃ tatra vinikshepet, — 8. vasordhârâ, — 9. vâjaprasavîyaḥ, — 10. vahniyogaḥ, punaççitiḥ, — 11. kâmyâni, vihavyâḥ.

12. açvamedhîyastotratrayam.

19. agnividhiḥ, uttaraṃ kâṇḍam 5, 1-7, 10.

5, 1-7, 10. çishṭam aṅgam; 5, 1-10. vâyavyapaçvâdyâḥ. 1. dikshaṇîye 'shṭis tribaviḥ, — 2. cayanasya vidhis, tasya phalam, ukhyasya dhâraṇam, — 3. ukhâhutiḥ, puṃçiraḥ, vâmabhṛit, — 4. retaḥsigâdyâḥ, — 5. hiraṇyeshṭakâdyâḥ, — 6. ahnâṃ rûpâṇi, lokampṛiṇâḥ, — 7. ekayûpâdividhayaḥ, — 8. upasthânâdikam (âtmeshṭakânâm), — 9. âhutyâdikam, — 10. sarpâhutir mahâhomo mokaç ca.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 5, 11-24).

11-24. açvamedhaçeshabhûtâ aikâdaçinâḥ paçavaḥ (jâtibhedâḥ). 11. prathamâ ekâdaçinî, — 12. daçinî, — 13-24. ekâdaçini daçinî ceti dvau saṃghau yathâyogam.

19. agnividhiḥ (Fortsetzung, 6, 1-10).

6, 1. kumbheshṭakâmantraṇârthâ mantrâḥ (hiraṇyavarṇîyam), 2. tadishṭakopadhânam (caruç ca), — 3. bhûteshṭakâbhishekâdi, — 4. kshetram mâtum homaḥ, — 5. kâni cid dhavîṅshi (abhijito 'ṅgam), — 6. praçaṅsâḥ, tattadvidhyanuvâdataḥ, — 7. dikshâkâlavikalpâḥ, — 8. anvârohaṇâdividhayaḥ, — âsandyudyâmamukhyâni, — 10. cayanasya praçaṅsâ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 6, 11-23).

11-20. ashṭâdaçi-nâmânaḥ paçavaḥ (varṇabhedâḥ), — 21. dvandvinaḥ paçavaḥ, — 22. uttame 'hny atirâtre 'nushṭheyâḥ kecit paçavaḥ, — 23. ṛitupaçavaḥ.

19. agnividhiḥ (Fortsetzung, 7, 1-10).

7, 1. citisparçâdikam, — 2. ṛishabheshṭakâdikam, — 3. vajriṇishṭakopadhânam (ciṭriṇyaç ca vasordhârâḥ), — 4. homaviçeshâ râshṭrabhṛidâkhyâ ishṭakâç ca, — 5. punaḥparîndhanâdi, — 6. vratacaraṇâdikam, — 7. âkûtyâhutimantrâḥ, — 8. svayaṃcitiç ca kûrmâdiḥ, — 9. agnigrahaṇâdikam, — 10. viçeshaḥ paçuçîrsheshu.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 11-26).

11-26. açvamedhâñgamantrâḥ; 11-24. çarîrahomâḥ.

kâṇḍa VI.

20. adhvarâdînâṃ trayâṇâṃ vidhiḥ 1, 1-6, 11. VII, 1, 1-3. (I, 2, 1-4, 45).

1, 1-6, 11. somasya mantrâṇâm brâhmaṇam; 1, 1-4, 4. adhvaraḥ, 1. prâgvaṅçaṃ kshurakarmâdisaṃskṛitaḥ praviçet, — 2. dîkshâhutayaḥ, — 3. kṛishṇâjinena vastreṇa dîkshâ mekhalayâ, tathâ kṛishṇavishâṇayâ, — 4. daṇḍam âdâya mushṭikaraṇavâgyamau kṛitvâ 'sau dîkshito bhûtvâ niyamân anutishṭhati, — 5. prâyaṇiyâ, — 6. aruṇayâ krayaḥ, — 7. tatprakâraḥ, — 8. padasaṃgrahaḥ, — 9. somonmânam, — 10. anyaiç ca tatkrayaḥ, — 11. kritaṃ somaṃ çakaṭena nayet.

2, 1. âtithyeshṭiḥ, — 2. tânûnaptram, — 3. upasat, — 4. vediḥ, — 5. vrataniṛṇayaḥ, — 6. kâmyâ yâgabhûmiḥ, — 7. vedir uttarâ, — 8. vyâghâraṇam, — 9. havirdhânam, — 10. sadaḥ, — 11. uparavâḥ.

3, 1. dhishṇiyâḥ, — 2. agnishomapraṇayanam, — 3. yûpakhaṇḍanam, — 4. sthâpayed yûpam, — 5. vahnim mathnâti, — 6. niyunakti paçum, — 7. sâmidhenyaḥ, âghârau, prayâjâḥ, — 8. hiṅsanam paçoḥ, — 9. vapâhomaḥ, — 10. avadânâni, — 11. anûyâjâḥ.

4, 1. guḍayâgaḥ, — 2. vasatîvaryaḥ, — 3. somopâvaharaṇam, — 4. somonmânam. — 5-5, 11. grahâḥ. 5. upâṅçuḥ, — 6. antaryâmaḥ, — 7. aindravâyavaḥ, — 8. maitrâvaruṇaḥ, — 9. âçvinaḥ, — 10. çukrâmanthinau, — 11. âgrayaṇaḥ.

5, 1. ukthyagrahaḥ, — 2. dhruvaḥ, — 3. ṛitugrahâḥ, — 4. aindrâgnaḥ, — 5. marutvatîyâ mâhendraç ca, — 6. âdityagrahaḥ, — 7. sâvitraḥ, vaiçvadevaḥ, — 8. pâtnivataḥ, — 9. hâriyojanaḥ, — 10. kshaye tv âgrayaṇâdinâm punargrahaḥ, — 11. somapâtrâdipraçaṅsâ.

6, 1-11. (dâkshiṇâdini). 1. dâkshiṇâni, — 2. samishṭayajuḥ, — 3. avabhṛithaḥ, — 4. yûpaikâdaçinî, — 5. paçvekâdaçinî, — 6. pâtnivatapaçuḥ, — 7. saumyacarughṛitayâgânûbandhyâḥ, — 8. atigrâhyâḥ, — 9. adâbhyaḥ, — 10. aṅçugrahaḥ, — 11. shoḍaçigrahaḥ.

kâṇḍa VII.

1, 1-3. ekâhâḥ. 1. agnishṭomaḥ, — 2. stomapraçaṅsâ, — 3. atirâtraḥ.

23. sattrâyaṇam 1, 4-5, 10.

4-2, 10. ahînâḥ, dvirâtrâdayaḥ. 4. Añgirasâṃ dvirâtraḥ, — 5-7. Gargatrirâtraḥ, 5. âkhyâyikâ, 6. sahasratamî, tadañgabhûtaṃ homâdikam,

7. sahasratamidânam, — 8. catûrâtra Âtreyaḥ, — 9. Jâmadagnyaç catûrâtraḥ, — 10. pañcarâtraḥ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung) 1, 11-20.

11-20. açvamedhamantrâḥ. 12. açvanâmâni, — 13. uddrâvâḥ, — 14. 15. pûrvahomâḥ, — 16. pûrvadîkshâ, — 17. ekaviṅçinî dîkshâ, — 18. ṛitudîkshâḥ, — 19. açvacaritâni, — 20. sâvitrâṇi.

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung) 2, 1-10.

2, 1. shaḍrâtraḥ (s. 4 sârasvatasattradharmâḥ), — 2. saptarâtraḥ, — 3. ashṭarâtraḥ, — 4. navarâtraḥ, — 5. daçarâtraḥ, — 6. ṛitûnâm ekâdaçarâtraḥ, — 7-11. dvâdaçarâtraḥ, 7. kâmyagrahânushṭhânaprakâraḥ, 8. dvâdaçâhasya vyûḍhaprakâraḥ, 9. 10. aharviçeshâḥ, 9. ekâdaçâ 'hâni. 10. dvâdaçam ahaḥ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung) 2, 11-20.

11-20. açvamedhagatamantrâḥ.

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung) 3, 1-10.

3, 1-5, 10. sattrajâtam; 3, 1. dvâdaçâhagatam avivâkyam ahaḥ. 2. dvâdaçâhayâjinaḥ praçaṅsâ, — 3. trayodaçarâtraḥ, — 4. caturdaçarâtraḥ, — 5. dvitîyaç caturdaçarâtraḥ, — 6. pañcadaçarâtraḥ, 7. dvitîyaḥ pañcadaçarâtraḥ, — 8. saptadaçarâtraḥ, — 9. viṅçatirâtraḥ, — 10. ekaviṅçatirâtraḥ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung) 3, 11-20.

11. âpty-âkhyânâm ashṭâhutînâm mantrâḥ, — 12. paryâptinâmakâ mantrâḥ, — 13. âbhûnâmakâ homamantrâḥ, — 14. anubhûnâmakâ mantrâḥ, — 15. vaiçvadevâhutimantrâḥ, — 16. paçvaṅgahomamantrâḥ, — 17. 18. rûpahomamantrâḥ, 17. açvâvayavarûpamantrâḥ, 18. avayavirûpamantrâḥ, — 19. oshadhihomamantrâḥ, — 20. vṛikshamantrâḥ.

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung) 4, 1-11.

1. caturviṅçatirâtraḥ, — 2. dvitîyaç caturviṅçatirâtraḥ, — 3. triṅçadrâtraḥ, — 4. dvâtriṅçadrâtraḥ, — 5. trayastriṅçadrâtraḥ, — 6. shaṭtriṅçadrâtraḥ, — 7. ekonapañcâçadrâtraḥ, — 8-11. saṃvatsarasattram, 8. dîkshâkâlaḥ, 9. dîkshâ upasadaç ca, 10. prâyaṇîyâkhyam uttamam ahaḥ, 11. mâsagatâny ahâni.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung) 4, 12-22.

12. apâvyahomamantrâḥ, — 13. 14. apâṃ homâḥ, — 15. çunaḥ prahâraḥ, — 16. yavyâni (yavyâkhyo homaḥ), — 17. gavyâni (gavyâkhyair mantrair homaḥ), — 18. brahmodyam, — 19. açvasya maraṇottarakâlîna upacâraḥ (râjapatnînâṃ vilâparûpo mṛitâçvopacâraḥ), — 20. jîvato 'çvasyo 'pacâraḥ, — 21. annahomaçeshaḥ (annahomeshu saṃtaty-âkhyo homaḥ). — 22. annahomeshv eva pramukty-âkhyâ homâḥ.

23. sattrâyaṇam (Schlufs) 5, 1-10.

1-10. gavâmayananâmakaṃ sattraṃ kaiçcid viçeshaiḥ saha, — 2. tasya daçamâsadvâdaçamâsavikalpaḥ, — 3. pṛishṭhyashaḍahavishayo vikalpaḥ, — 4. dvitîyashaṇmâsâtmake uttare pakshasi prakâraviçeshaḥ, — 5.

mâtsaryeṇa pravṛittayor dvayor gavâmayanayor viçeshaḥ, — 7. utsargiṇâm-ayanamimâṅsâ, — 8-10. mahâvratam, 8. sâmaviçeshâḥ kecit, 9. çatatantuvîṇâdikam (utkrodâdikam), 10. dâsînṛityam.

24. açvamedhaḥ (Schlufs) 5, 11-25.

11. 12. annahomamantrâḥ, 12. çarîrahomamantrâḥ, — 13. paridhimantrâḥ, — 14. 15. daçahaviḥ sarvapṛishṭhâ, 15. eteshâṃ havishâm utpattim abhidhâya prayogaṃ vidhatte, — 16. pûrvasya mahimâkhyagrahasya mantraḥ, — 17. dvitîyagrahamantraḥ, — 18. annahomamantrâḥ, — 19. açvânumantraṇam, — 20. anye annahomamantrâḥ, — 21. prâyaçcitteshṭayaḥ, — 22. daçahavir mṛigâreshṭiḥ, — 23. saṃnatihomâḥ (annahomeshu), — 24. adhvaryur yajamânaṃ vâcayati, — 25. sarvajagadâtmakatvenâ 'çvaḥ stûyate.

2. der kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule[1]).

§ 1.

atha kâṇḍânukramaḥ |

1. puroḍâçîyam 1, 1, 1-18[2]) —
2. adhvaro 1, 2, 1 - 3, 13 —
3. grahâ 1, 4, 1-42[3]) —
4. dâkshiṇâny 1, 4, 43-45 —
5. âdhâna- B. 1, 1, 7. 2, 1. 1, 2-6. 8-10 —
6. punarâdheye 1, 5, 3. 1. 2. 4. B. 1, 3, 1 —
7. agnyupasthânam 1, 5, 5-10[1.2] —
8. aishṭikaṃ yâjamânaṃ 1, 5, 10[2-4]. 6, 1-6 —
9. tadvidhir 1, 6, 7. 7, 1. 3-6 —
10. vâjapeyas 1, 7, 7-12 —
11. tadvidhî B. 1, 3, 2-9 —
12. râjasûyaḥ 1, 8, 1-21. B. 1, 5, 5 —
13. kâmyâḥ paçava 2, 1, 1-10 —
14. ishṭayo 2, 2, 1 - 4, 13 —
15. dârçyam brâhmaṇam 2, 5, 1-6. 11[8-9]. 6, 1-6. B. 1, 3, 10 —
16. upânuvâkyam 3, 1, 1 - 5, 10 —
17. agnis 4, 1, 1 - 7, 14. 1, 4, 32-34. B. 1, 5, 7. 8 —

---

[1]) s. Ind. Stud. 3, 375-401.

[2]) die beigefügten Stellen entsprechen den Angaben des Commentars.

[3]) anuv. 32-34 gehören resp. zu kâṇḍa 17, und anuv. 35. 36 zu kâṇḍa 24.

18. 19. tadvidhir, dve kâṇḍe, pûrvaṃ dvicâtvâriṃçikam 5, 1, 1 - 4, 11 [4]), uttaraṃ traiṃçikaṃ 5, 5, 1 - 7, 10 [4]), tad agnyupânuvâkyam ity âcakshate —

20. 'dhvarâdînâṃ trayâṇâṃ vidhir 6, 1, 1 - 7, 1, 3. B. 1, 5, 9-12. 4, 1. 5, 4 —

21. yâjyâ(ḥ) 1, 1, 14. 2, 14. 3, 14. 4, 46. 5, 11. 6, 12. 7, 13. 8, 22. 2, 1, 11. 2, 12. 3, 14. 4, 14. 5, 12. 6, 11. 12. 3, 1, 11. 2, 11. 3, 11. 4, 11. 5, 11. 4, 1, 11. 2, 11. 3, 13. [4, 12. 7, 15 açvamedhe] —

22. râjasûyavidhiḥ B. 1, 6, 1 - 8, 10. 4, 9. 10. 5, 6 —

23. sattrâyaṇam 7, 1, 4 - 5, 10 [4]). B. 1, 2, 2-6. 4, 5-7 —

24. açvamedhas, tasya kramaḥ:

pañcâ "dau sâttrikâ daçinyo 'nuvâkonâḥ 7, 1, 11-20. 2, 11-20. 3, 11-20. 4, 12-22. 5, 11-23

shaḍanuvâkam âgnikam mahâpṛishṭhaṃ nâma 4, 4, 12. 6, 6-9. 7, 15

dve traiṃçike daçinyau 5, 5, 11-24. 6, 11-23

tryanuvâkaṃ dvicâtvâriṃçikaṃ daharapṛishṭhaṃ nâma 5, 1, 11. 2, 11. 12

traiṃçiko 'ttamâ daçinî 5, 7, 11-24. 1, 4, 35. 36. 5, 7, 25. 26 [5])

dvicâtvâriṃçikâv anuvâkau 5, 3, 12. 4, 12

daçiny-uttamaç ca 7, 5, 25 —

25. pravargyas A. 4, 1-42 —

26. tadvidhir A. 5 (1-12) —

27. agnihotravidhir B. 2, 1 (1-11). 1, 4, 3. 4 —

28. hotâras A. 3, 1-13 —

29. tadvidhir B. 2, 2 (1-11). 3 (1-11) —

---

[4]) ausgenommen die zu kâṇḍa 24 gehörigen Stücke.

[5]) wenn der schol. von achtzehn anuvâka spricht, die mit 5, 7, 11 beginnen, so sind die beiden anuvâka 1, 4, 35. 36, die er als çesha zu 5, 7, 24 bezeichnet, eben mit eingeschlossen.

30. upahomâḥ B. 2, 4 (1-8). 5 (1-8) —
31. kaukilî B. 2, 6 (1-20). 1, 4, 2 —
32. savâḥ B. 2, 7 (1-18) —
33. sûktâni B. 2, 8, 1-9 [6]). A. 3, 14. 15 —
34. nakshatreshṭayaḥ B. 3, 1 (1-6). 1, 5, 1-3 —
35. puroḍâçavidhir B. 3, 2 (1-10). 3 (1-11) —
36. nṛimedha- B. 3, 4 (1-19) —
37. pitṛimedhau A. 6 (1-12) —
38. dârçyaṃ hautram B. 3, 5 (1-13). S. 2, 5, 7-11 [3]. 1, 7, 2. 2, 6, 7-10 —
39. pâçukam câ B. 3, 6 (1-15) —
40. 'chidrakâṇḍam B. 3, 7 (1-14) —
41. açvamedhavidhir B. 3, 8 (1-23). 9 (1-23) —

ity etâvanti çâkhâkâṇḍâny. upanishado vedântâs, tâs trayyaḥ:

1 (42) sâṃhityo A. 7, 1-12 —
2 (43) yâjnikyo A. 10 (1-80? oder 1-64?) —
3 (44) vâruṇyaç A. 8. 9 [7]) cai —

'tâvat Tittiriḥ provâcâ. 'thâ 'shṭau Kâṭhakâni:

1 (45) sâvitra- B. 3, 10 (1-11) —
2 (46) nâciketa- B. 3, 11 (1-10) —
3 (47) câturhotra- B. 3, 12, 5 —
4 (48) vaiçvasṛijâ- B. 3, 12, 6-9 —
5 (49) ''ruṇâḥ A. 1 (1-32) pañca citayo —
6 (50) divaḥ-çyenayo B. 3, 12, 1. 2 —
7 (51) 'pâdyâç ce 'shṭayaḥ B. 3, 12, 3. 4 —

---

[6]) unser Text von B hat in 2, 8 überhaupt nur neun anuvâka, A. 3. 14. 15 sind somit wohl einzurechnen, wenn der schol. dem achten praçna elf anuvâka zutheilt, s. not. [5].

[7]) der schol. spricht hier von drei anuvâka statt von zwei praçna, s. Ind. Stud. 3, 386. 2, 209.

8 (52) svâdhyâyabrâhmaṇam A. 2 (1-20) ashṭamam[8]) | atha çlokâḥ || 1 ||

§ 2.

çâkhâdi 1 yâjamânaṃ 8 ca hotṛîn 28 hautraṃ 38 ca dârçikam 15 | tadvidhîn 35. 9. 29 pitṛimedhaṃ 37 ca navâ "huḥ kasya tadvidaḥ || 1 ||

adhvaraprabhṛiti trîṇi 2-4 tadvidhir 20 vâjapeyike 10. 11. | savâḥ 32 çukriyakâṇḍe 25. 26 ca nave 'ndor iti dhâraṇâ || 2 ||

trishv agnyâdheyapûrveshu 5. 6. 7 agnau 17 ca savidhidvaye 18. 19 | vidhau cai 'vâ 'gnihotrasya 27 saptasv agnim ṛishiṃ viduḥ || 3 ||

avaçishṭâni yâni syuḥ kâṇḍâny anyâni shoḍaça | viçvân devân ṛishîṅs teshu vidur vedavido janâḥ || 4 ||

---

[8]) wenn aus dem Vorstehenden sich für S. im Ganzen dieselbe Reihenfolge ergiebt, die unser Text beobachtet, mit Ausnahme freilich der zu kâṇḍa 21. 24. 38 gehörigen Stücke, die ganz auseinander gerissen sind (7, 5, 24 fehlt gänzlich), so ist dagegen bei B und A die Reihenfolge in den vorliegenden Texten im höchsten Grade abweichend; es erscheinen resp. die betreffenden Stücke zum gröfsten Theil geradezu durcheinander geworfen, wie die folgende Uebersicht zeigt:

B.		B.		A.	
1, 1, 1 siehe kâṇḍa	2	2, 1 siehe kâṇḍa	27	1 siehe kâṇḍa	49
- - 2-10 - -	5	- 2. 3 - -	29	2 - -	52
- 2, 1 - -	5	- 4. 5 - -	30	3 - -	28
- - 2-6 - -	23	- 6 - -	31	4 - -	25
- 3, 1 - -	6	- 7 - -	32	5 - -	26
- - 2-9 - -	11	- 8 - -	33	6 - -	37
- - 10 - -	15	3, 1 - -	34	7 - -	42
- 4, 1 - -	20	- 2. 3 - -	35	8. 9 - -	44
- - 2 - -	31	- 4 - -	36	10 - -	43
- - 3. 4 - -	27	- 5 - -	38		
- - 5-7 - -	23	- 6 - -	39		
- - 8 - -	2	- 7 -	40		
- - 9-10 - -	22	- 8. 9 - -	41		
- 5, 1-3 - -	34	- 10 - -	45		
- - 4 - -	20	- 11 - -	46		
- - 5 - -	12	- 12, 1. 2 -	50		
- - 6 - -	22	- - 3. 4 -	51		
- 7. 8 - -	12	- - 5 - -	47		
- - 9-12 - -	20	- - 6-9 -	48		
- 6, 1 - 8, 10 -	22				

râjasûyaḥ 12 sabrâhmaṇaḥ 22 paçubandhaḥ 13 sahe 'shṭibhiḥ 14 | upânuvâkyaṃ 16 yâjyâç 21 *ca* açvamedhaḥ 24 sabrâhmaṇaḥ 41 || 5 ||

sattrâyaṇaṃ 23 ca homâç 30 ca sûktâni 33 ca sahe 'shṭibhiḥ 34 | sautrâmaṇî 31 sahâ 'chidrair 40 hautram 39 medhaç 36 ca shoḍaça || 6 ||

kâṇḍanâmo 'panishatsu 42-44, Kâṭhakâgnishu 45-49 havyavâṭ | tadishṭikâṇḍayor 50. 51 viçve, brahmâ ''mnâyavidhâv 52 ṛishiḥ || 7 ||

aikâgniko vidhiḥ 53 kâṇḍaṃ[1]) vaiçvadevam iti sthitiḥ âr*a*ṇyako[2]) vidhiḥ 54 kâṇḍam[3]) aruṇâs tatra daivatam || 8 |

kâṇḍaçeshân yathâkâṇḍaṃ vidadhyât tu vicakshaṇaḥ | yathâ Sârasvate pâṭhe jnânamâtram iho 'çyate || 9 ||

atha kâṇḍ*a*-ṛishîn etân[4]) udakâñjalibhiḥ çuciḥ | avyagras tarpayen nityam annaiḥ parvâshṭamîshu ca || 10 ||

kâṇḍopâkaraṇeshv etân purastât sadasaspateḥ[5]) | juhuyât[6]) kâṇḍasamâptau ca çrutir eshâ sanâtanî || 11 ||

§ 3.

hotṛîn 28 pravargyakâṇḍaṃ 25 ca yâç co 'panishado 42-44 viduḥ | aruṇâ-''mnâyavidhî[6]) 49. 52 cai 'va Kâṭhake parikîrtitau || 12 ||

---

[1]) die Angaben des schol. über dieses (ebenso wie das folgende) in § 1 ganz übergangene kâṇḍam, s. Ind. Stud. 3, 387. 391 (adite 'numanyasvety-âdayaḥ parishecanamantrâḥ, agnaye svâhety-âdayo vaiçvadevamantrâ ekonacatvâriṅçat, pra su gmanteti praçnadvayam), zeigen, dafs es in unserm Taitt.-Text sich nicht findet.

[2]) ob âruṇyako?

[3]) nach dem schol., s. am a. O., wäre hierunter A. 1 zu verstehen, doch ist dies Stück ja bereits in § 1 als das fünfte Kâṭhakam (kâṇḍa 49) aufgeführt, kann somit hier doch nicht noch ein zweites Mal verwendet werden!

[4]) prajâpatiprabhṛitîn aruṇaparyantân dvâdaça kâṇḍaṛishîn.

[5]) wer ist hiermit gemeint? s. schol. zu v. 34.

[6]) juhuyât ⏑⏑–, für ⏑–; ebenso aruṇâ° in v. 12. 18, çatarud° in v. 18. niyamân in v. 23.

rudrâ (S. 4, 5) nârâyaṇaç 43[1]) cai 'va medho yaç cai 'va pitriyaḥ 37 | etad âraṇyakaṃ sarvaṃ nâ 'vratî çrotum arhati || 13 ||

---

kârîryâç (S. 2, 4, 7-12) câ 'tha pitryâç (S. 1, 8, 5. 2, 6, 12. B. 1, 3, 10. 6, 8, 9. 2, 6, 16) ca divâkîrtyeti yeshu ca (S. 7, 3, 10) | rudrâḥ (S. 4, 5) saṃtatir ity etâv anuvâkau ca sâttrikau (B. 1, 2, 3. 4) || 14 ||

hotṛividhyavasâne 28 câ 'nuvâkacatushṭayam[2]) (B. 2, 3, 8-11) | sûkteshu 33 sûktaṃ yat sauryam (B. 2, 8, 7) medho yaç cai 'sha pitriyaḥ 37 || 15 ||

Kâṭhakâni ca sarvâṇi 45-52 sarvâṇy[3]) âraṇyakâni 28. 25. 42-44 ca | divâkîrtyâni çâkhâyâm etâvantî 'ti dhâraṇâ. — || 16 ||

kalpe[4]) pitṛividhiç cai 'va pravargyavidhir eva ca | Kâṭhakânâṃ vidhiç cai 'va kârîrîvidhir eva ca || 17 ||

aruṇâmnâyavidhiç cai 'va çatarudrîyavidhis tathâ. — | kalpeshu tu yâ âmnâtâ mantrâs tân apy atandritaḥ || 18 ||

yathâkramam upâkṛityâ 'dhîyîte 'ti[2]) co 'cyate |

---

akshârâlavaṇam bhûmau mukhena paçuvat kaviḥ || 19 ||

catûrâtraṃ tu bhuñjîta, kârîry-adhyayane (S. 2, 4, 7-12) vratam. — | kârîrîvratavac câ 'pi kâlavratam iho 'cyate || 20 ||

na tatra paçuvad bhuñjen[5]) na ca bhûmâv iti sthitiḥ. — | kâ=

---

[1]) ist aber schon in v. 12 unter den upanishadaḥ enthalten!

[2]) das Metrum verlangt ca anu°, resp. °kṛitya adhî°.

[3]) alle die in v. 12. 13 aufgeführten Stücke? dann war aber die nochmalige Aufzählung der rudrâḥ in v. 14, und des medhaḥ pitriyaḥ (kâṇḍa 37) in v. 15 überflüssig; es können also nur die noch nicht speciell aufgeführten, resp. alle noch übrigen âraṇyaka-Stücke, d. i. eben kâṇḍa 28. 25. 42-44, gemeint sein; statt: sarvâṇy sollte man somit: çeshâṇy erwarten!

[4]) kalpe sûtre divâkîrtyâny ucyante.

[5]) bhuñjyân secunda manu, bhuktir als pâṭha am Rande.

lavratam tu yat proktam agnikâṇḍe 17 tad ishyate || 21 ||
sâvitrîbhyaḥ prabhṛity (S. 4, 1, 1) ûrdhvam au 'shadhyanu-
vâkâd (S. 4, 2, 6) iti. — | samitkalâpam tryaham âharanti
mṛigâreshṭyâm (S. 4, 7, 15). — || 22 ||
yeshv anyeshu tu yân anyân niyamân[1]) âcakshate dvijâḥ |
tân yathoktân yathoktaiç câ 'dhîyîteti ca çâsanam || 23 ||

---

svâdhyâyabrâhmaṇam kâṇḍam 52 Kâṭhake paṭhito vidhiḥ
svayambhûç câ 'tra daivatam sarvabhûtâdhipapatiḥ[2]) || 24 ||

§ 4.

Vaiçampâyano Yâskâya etâm prâha[3]) Paiñgaye |
Yâskas Tittiraye prâha Ukhâya prâha Tittiriḥ || 25 ||
Ukhaḥ çâkhâm imâm prâha Âtreyâya yaçasvine |
tena çâkhâ praṇîte 'yam Âtreyî 'ti ca so 'cyate || 26 ||
yasyâm padakṛid Âtreyo vṛittikâras tu Kuṇḍinaḥ |
tâm vidvâṅso mahâçâkhâm bhadram açnuvate mahat || 27 ||

---

triçîrshâṇam navâtmânam ashṭapucham dviraṅsakam | triṅ-
çatpaksham samanvichec chakunim brahmasammi-
tam || 28 ||
upanishado 42-44 'sya çiro, 'rkâv 25. 26 aṅsau, bhuvanapater
nava yâny 1. 8. 28. 38. 15. 35. 9. 29. 37. âtmâ saḥ | Kaṭhavihi-
tâni viduḥ puche 'shṭau 46-52, yad api ca çesham atas tau
pakshau. — || 29 ||
mantrâtmâ gharmaçṛiñgo 25 'sâv ashṭâsyo 45-52 'panishat-
kakut[4]) 42-44 | vidhyañga 9. 11. 18-20. 22. 26. 27. 29. 35. 41 ṛi-
shabha(ḥ) svarvic caturhotṛilalâmavân 47. — || 30 ||

---

[1]) s. die Note zu v. 11.
[2]) die Lesart des Schlusses ist zweifelhaft, s. Ind. Stud. 3, 395; der ganze Vers erscheint als überflüssig, da er nur das in v. 7 Gesagte wiederholt.
[3]) ein akshara fehlt zum Metrum. [4]) für 'shṭâsya upa°.

çâkhâdyâdiṃ 1 vipâpmânaṃ vidhimantramayaṃ çakam[1]) | sâmântam etam panthânaṃ diva âhur manîshiṇaḥ. — || 31 ||
rahasyamûla 42-44 ṛikparṇo yajushpushpapravâlavân |
yajnakarmaphalaḥ çrîmân viprabhramarasevitaḥ || 31 ||
chanda(ḥ)skandhaḥ çâkhâçâkho brâhmo vṛikshaḥ sâkshâd eshaḥ | yas taṃ vidyât saha ṛishibhir vipraḥ sa svar gached âptvâ kîrtim[2]) || 33 ||

---

etân ṛishîn[3]) yajurvede yaḥ paṭhan veda vedavit | ṛishîṇâm eti sâlokyaṃ svayambhûç câ 'tra daivatam, svayambhûç câ 'tra daivatam || 34 ||

iti kâṇḍânukramaḥ samâptaḥ ||

---

[1]) so Comm., sakam Cod.

[2]) unmetrischer Schlufs!

[3]) sind etwa hiernach v. 28-33 als Einschub zu erachten, so dafs nämlich v. 34 unmittelbar an v. 27 anknüpfte? Der schol. freilich hat die Erklärung: etân prajâpatyâdi ṛishîn sadasaspatiparyantân (s. v. 11), und bezieht somit die Worte etân ṛishîn wohl mit Recht nicht auf die in v. 25-27 aufgeführten Namen, sondern auf die Angaben in v. 1-11. Soll man aber deshalb alles Zwischenstehende, also v. 12-33, als Einschub betrachten?! Einfacher jedenfalls, man fafst v. 34 als sekundären Zusatz.

3. alphabetisches Verzeichnifs

der anuvâkapratîka[1]) und der ṛikpratîka[2]) in Taitt. Saṃhitâ, Taitt. Brâhmaṇa (B) und Taitt. Âraṇyaka (A).

aṁçur aṁçus te deva 1, 2, 11. 6, 2, 2, 4 y.
aṁçuç ca me 4, 7, 7 y.
aṁseshv â marutaḥ khâdayo B. 2, 8, 5, 5.
aṁsau grîvâç ca B. 2, 5, 6, 5.
aṁhomucaṃ vṛishabham 1, 6, 12, 4.
aṁhomucâ vṛishabhâ B 2, 8, 4, 6
aṁhomuce pra bharemâ 1, 6, 12, 8. 2, 5, 12, 5.
akâryakâry avakîrṇî A 10, 1, 15 y.
akran karma 1, 8, 3.
akrandad agni stanayan 1, 8, 14, 2. 4, 2, 1, 2. 2, 2. 5, 2, 1, 2. 2, 3.
akruddhasya yotsyamânasya A 1, 4, 2.
akshann amîmadanta 1, 8, 5, 2.
akshan pitaraḥ B 2, 6, 3, 2.
aksharâjâya kitavam B 3, 4, 16.
akshiduḥkhotthitasyaiva A 1, 4.
akshodayac chravasâ B 2, 4, 5, 2.
aganma mahâ manasâ B 3, 11, 6, 3.
— suvar suvar aganma 1, 6, 6.
— — — aganme 'ty âha 1, 7, 6.
Agastyo marudbhya B 2, 7, 11.
agna â yâhi vîtaya ity âha 5, 5, 6.
— — — vîtaye 2, 5, 7, 3. 8, 1. 5, 1, 5, 8. — B 3, 5, 2, 1.
— âyûṁshi pavasa â 1, 3, 14, 7. 4, 29, 1. 5, 5, 2. 6, 6, 2. — B 2, 6, 3, 4. — A 2, 5, 4.
agna âyûṁshi pavasa iti B 1, 4, 6, 6.
— indraç ca medinâ B 2, 4, 5, 7.
— udadhe yâ ta ishur 5, 5, 9.
agnaye 'ṁhomuce 7, 5, 22.
— kâmâya 2, 2, 3.
— gâyatrâya 7, 5, 14.
— gṛihapataye 1, 8, 10.
— devebhyaḥ pitṛibhyaḥ B 1, 6, 9.
— 'nîkavate puro* 1, 8, 4.
— — rohitâñjir 5, 5, 24.
— 'nnavate 2, 2, 4.
— pathikṛite 2, 2, 2.
— sam anamat 7, 5, 23.
— svâhâ vâyave 7, 1, 20.
— — viçvebhyo A 10, 67.
— — somâya svâhâ vâyave 7, 1, 14.
— — — — savitre 7, 1, 16.
agnayo vâyavaç caiva A 1, 8, 4.
agnâv agniç 1, 3, 7, 2.
agnâvishṇû mahi tad 1, 8, 22. 2, 5, 12, 1.
— — dhâma 1, 8, 22, 1. 2, 5, 12, 1.
— sajoshase 'mâ 4, 7, 1. 5, 7, 3, 3. — B 3, 11, 3.
agniḥ kshatrabhṛid anibhṛishṭam B 2, 4, 6, 12.
— paçur 5, 7, 26.
— prajâm bahulâm B 2, 6, 3, 5.
— pratnena janmanâ B 2, 5, 6, 1.
— prathamaḥ prâ 'çnâtu 2, 4, 8, 7.

---

[1]) nur mit drei Zahlen bezeichnet, in Âr. resp. nur mit zwei. — Für das zehnte Buch des Taitt. Âr. gebe ich die 80 pratîka des Ândhra-Textes, die 64 der Drâviḍa-çâkhâ (s. Ind. Stud. 1, 76) resp. in Parenthese. — Ein * bezeichnet etwaige Differenzen.

[2]) ein y bedeutet, dafs die Stelle wohl eher als yajus zu fassen ist.

agnîḥ prathamo 2, 1, 11, 3.
— prâtaḥsavane 3, 1, 9, 1.
— çucivratatamaḥ 1, 3, 14, 8. 5, 5, 3.
agniṃ yunajmi 4, 7, 13. 5, 4, 10, 1.
— vaḥ pûrvyam 1, 8, 22, 3.
— vâ etasya 2, 3, 11.
agni◡ suditi◡ B 3, 6, 9, 1.
— sûryaṃ candram B 3, 12, 7, 5.
— stomena 4, 1, 11, 4.
— hotâram iha 1, 5, 10, 3. 6, 8, 3.
— — manye 4, 4, 4, 8.
agniṃ gṛihṇâmi suratham B 3, 7, 4, 3.
agninâ 'gniḥ sam 1, 4, 46, 3. 3, 5, 11, 5. 5, 5, 6, 1. — B 2, 7, 12, 3.
— tapo 7, 3, 14.
— devena 3, 5, 3.
— rayim 3, 1, 11, 1. 4, 3, 13, 5.
— viçvâshâṭ 4, 4, 8.
— vai hotrâ 6, 3, 7. — B 3, 3, 7.
agniṃ dûtaṃ 2, 5, 8, 5. 5, 5, 6, 1. — B 3, 5, 2, 3.
agnim agnim 4, 3, 13, 8.
— adya hotâram avṛiṇita | ayam B 2, 6, 15.
— — — avṛiṇitâ 'yam B 3, 6, 15.
— îḍe purohitam 4, 3, 13, 3.
— praṇîyo 'pasamâdhâya A 1, 26.
agnir agre prathamo B 2, 4, 3, 3.
— asi vaiçvânaro A 4, 19.
— indro navasya B 2, 4, 8, 4.
— ṛishiḥ pâñcajanyaḥ A 2, 5, 6.
— ekâkshareṇa 1, 7, 11.
— dâ draviṇam 2, 2, 12, 6.
— devânâṃ jaṭharam B 2, 7, 12, 3.
— devebhyo 5, 4, 9.
— naḥ pâtu kṛittikâḥ B 3, 1, 1.
— bhûtânâm 3, 4, 5.
— manyum 4, 7, 14, 2.
— mâ durishṭât 1, 6, 3.
— mûrdhâ 1, 5, 4, 1. 5, 1. 4, 4, 4, 1. — B 3, 5, 7. 1, 3, 3. 12, 3, 4.
— yajurbhiḥ savitâ A 3, 8.
— vâ akâmayata | annâdo B 3, 1, 4.
— vâva saṃvatsaraḥ B 1, 4, 10.
— vibhrâshṭivasanaḥ A 1, 12, 3.
— vṛitrâṇi 4, 3, 13. 5, 5, 6, 1. — B 3, 5, 6.
— hi vâjinaṃ B 3, 11, 6, 4.
— hotâ | açvinâ 'dhvaryû A 3, 3.
— — gṛihapatiḥ B 3, 5, 12, 1.
— — ni shasâdâ 1, 3, 14, 1.
— — no adhvare | vâjî B 3, 6, 4.
— — vetv agniḥ B 3, 5, 11.
agniç ca jâtavedâç ca A 1, 9.
— — ma indraç 4, 7, 6.
— — mâ manyuç A 10, 31 (24).
— — me gharmaç 4, 7, 9.
agniçriyo maruto viçva⁰ B 2, 7, 12, 3.
agnishṭomam agra â harati B 1, 8, 7.
agnish ṭvâ vasubhiḥ purastâd A 5, 5.
agnishvâttâḥ pitaraḥ 2, 6, 12, 2. — B 2, 6, 16, 1.
agnishvâttân ṛitumato 2, 6, 16, 1.
agnis tigmena 4, 6, 1, 5. — B 1, 5, 5, 1.
— trîṇi tri⁰ 3, 2, 11, 3.
agniḥ somo varuṇo B 2, 5, 3, 3.
agnihotraṃ juhoti 1, 5, 9.
agnîdha â dadhâty 2, 6, 9.
agnî rakshâ◡si sedhati B 2, 4, 1, 6.
agnîshomâ ceti tad B 2, 8, 7, 10.
— ya âhutim B 2, 8, 7, 10.
— yo adya vâm B 2, 8, 7, 9.
agnîshomâv ima◡ 2, 3, 14, 2. — B 2, 8, 7, 10.
agnîshomâ savedasâ 2, 3, 14, 1. — B 3, 5, 7, 2.
— havishaḥ 2, 3, 14, 2. — B 2, 8, 7, 10.
agnîshomau prathamau 3, 5, 1, 2.
agne añgiraḥ çatam 4, 2, 1, 2.
— achâ vade 'ha 1, 7, 10, 2.
agneḥ pakshatiḥ 5, 7, 21.
— purîsham asi 4, 3, 4, 2.
agne gobhir na 2, 4, 5.
— jâtân pra ṇudâ naḥ sapatnân 4, 3, 12. — A 2, 5, 7.
— — — — — — iti 5, 3, 5.
— jetâ tvaṃ jaya B 2, 4, 7, 4.
— tam adyâ 4, 4, 4, 7. 5, 7, 4, 1.
— tava çravo vaya iti 5, 2, 6.
— — — vayo 4, 2, 7, 2.
— tejasvin 3, 3, 1.
— trî te vâjinâ 2, 4, 11, 2. 3, 2, 11, 1.
— tva◡ su jâgṛihi 1, 2, 3, 1.
— tvaṃ no antamaḥ 1, 5, 6, 2. 4, 4, 4, 8.
— tvam asmad yuyodhy B 2, 8, 2, 4.
— — pârayâ 1, 1, 14, 4. — B 2, 8, 2, 5. — A 10, 2, 1.
— dâ dâçushe 2, 2, 12, 6.
— divo arṇam 4, 2, 4, 2.
— devâ◡ ihâ " vaha B 3, 11, 6, 2.
— naya supathâ 1, 1, 14, 3. 4, 43, 1. 4, 2, 11, 3. — B 2, 8, 2, 3. — A 1, 8, 8.

âgnâvaishṇavam ekâdaçakapâlam 2, 2, 9.
âgneyam ashṭâkapâlaṃ nir vapati, tasmâc B 1, 8, 4.
— — — —, saumyam .. dvâdaçapâla◡, sârasvatam 1, 8, 2.
— — — —, saumyam .. dvâdaçakapâlam, bârhaspatyam 1, 8, 20.
— — — —, hiraṇyaṃ dakshiṇâ, sârasvatam 1, 8, 17.
— — — —, hiraṇyaṃ dakshiṇai, "ndram 1, 8, 19.
âgneyo 'shṭâkapâlaḥ saumyaç 7, 5, 21.
â ghâ ye agnim B 2, 4, 5, 7.
— carshaṇiprâ vivesha yan B 2, 6, 9.
— — vṛishabho B 2, 4, 3, 11.
— jañghanti 4, 6, 6, 5.
— jâtaṃ jâtavedasi 3, 5, 11, 4.
— jighra kalaçam 7, 1, 6, 6.
— juhota duvasyata B 3, 5, 2, 3.
âjuhvâna îḍyo vandyaç ca B 3, 6, 3, 2.
âjuhvânaḥ supratîkaḥ 4, 6, 5, 3. — B 3, 7, 7, 10.
âjuhvânâ sarasvatî B 2, 6, 12, 2.
âñjanagandhi◡ B 2, 5, 5, 7.
â tanushva pra A 1, 12.
— tam bhaja sauçravaseshv 4, 2, 2, 3.
— — agne ratham A 1, 11, 7.
âtishṭhantam pari B 2, 7, 8, 1, 16, 2.
â tishṭhâ vṛitrahan 1, 4, 37. — B 2, 7, 8, 1. 16, 2.
— tû bhara mâkir 1, 7, 13, 3. 2, 2, 12, 7.
— te agna idhîmahi 4, 4, 4, 6.
— — — ṛicâ 4, 4, 4, 6.
— — pitar marutâ◡ B 2, 8, 6, 9.
— — maha indro 1, 7, 13, 2. — B 2, 8, 3, 3.
— — çushmo vṛishabha B 2, 5, 8, 1. 8, 5, 8.
— — suparṇâ aminanta 3, 1, 11, 5.
âtmanaḥ pṛithivi◡ saṃ B 1, 5, 7, 1.
âtmann upasthena B 2, 6, 4, 5.
âtmânaṃ te manasâ 4, 6, 7, 2.
â tvâ jigharmi 4, 1, 2, 5. 5, 1, 3, 3.
— — dade yaçase B 3, 7, 10, 1.
— — 'hârsham 4, 2, 1, 4. 5, 2, 1, 4. — B 2, 4, 2, 8.
— dada indrasya bâhur 1, 1, 9.
— — ṛitasya tvâ 1, 3, 8.
— dade grâvâ 1, 4, 1.
— dadhikrâḥ çavasâ 1, 5, 11, 4.
âdarçam agniṃ cinvânâ B 3, 12, 9, 2.
âd it paçyâmy 5, 6, 1, 4. — B 3, 12, 1, 1.
âdityaṃ garbham 4, 2, 10.
— caruṃ nir 2, 2, 6.
âdityâ akâmayanta suvargam 7, 4, 6.
— akâmayanto 'bhayor 7, 3, 4.
âdityânâm avasâ 2, 1, 11, 6. — B 2, 8, 1, 6.
âdityân kâmam avase B 2, 8, 2, 2.
âdityâç câ 'ñgirasaç ca B 3, 9, 21.
âdityebhyo bhuvadvadbhyaḥ 2, 3, 1.
âdityair indraḥ A 1, 27, 1,
— no 5, 1, 11, 3.
âdityo vâ esha etan A 10, 14 (13).
— vai teja oja A 10, 15 (14).
â devânâm api 1, 1, 14, 3. 4, 2, 11, 2.
— devo yâtu savitâ B 2, 8, 6.
— na etu puraççaram B 2, 5, 1, 2.
— — — manaḥ 1, 8, 5, 2.
— naḥ putrâ aditer B 2, 8, 2, 1.
— — prâṇa etu 3, 3, 3, 3.
ânandaṃ nandathunâ 5, 7, 19.
ânandâya pramodâya A 6, 11, 2.
ânando brahme 'ti vy ajânât A 9, 6.
â no agne suketunâ B 2, 6, 16, 1.
— — divo bṛihataḥ 1, 8, 22, 1. 2, 5, 12, 1. 3, 1, 11, 2. — B 2, 8, 2, 8.
— — niyudbhiḥ çatinîbhir B 2, 8, 1, 2.
— — bhara bhagam indra B 2, 5, 4.
— — mitrâvaruṇâ ghṛitair 1, 8, 22, 3. 2, 5, 12, 3.
— — — havyadâtim B 2, 8, 6, 7.
— — yajnam bhâratî B 3, 6, 3, 4.
— — viçvâbhir ûtibhiḥ B 2, 4, 3, 6. 7, 13, 4.
— — viçve ăskrâ B 2, 8, 6, 3.
ântarikshyaç ca yâḥ B 3, 12, 7, 1.
ântrâṇi sthâlî B 2, 6, 4, 3.
â 'nyaṃ divo 2, 3, 14, 2.
âpa undantu 1, 2, 1.
âpaḥ punantu pṛithivîm A 10, 30 (23).
— pravaṇâd iva A 6, 11, 2.
âpam âpâm apaḥ A 1, 21. 1, 1. 25, 2.
âpas tat satyam â B 2, 4, 6, 7.
âpântamanyus 2, 2, 12, 3. — A 10, 1, 9.
âpo asmân mâtaraḥ 1, 2, 1, 1.
— devîḥ prati 4, 2, 3, 2.
— — çuddhâyuvaḥ 1, 3, 8, 2. 6, 3, 8, 4 y.
— — çuddhâ(ḥ) stha B 3, 7, 4, 1.
— devîr bṛihatîr 1, 2, 2, 1. 6, 1, 2, 2.
— — agreguvo B 3, 3, 6.

kâlâ apsu ni viçante A 1, 8, 1.
kâçânâṁ stambam A 6, 9, 1.
kiṁ svid atrâ 'ntarâ A 1, 8, 2.
— — âsît pûrvacittiḥ 7, 4, 18. — B 3, 9, 5, 2.
— — âsîd adhishṭhânam 4, 6, 2, 4.
— — vanam 4, 6, 2, 5. — B 2, 8, 9, 6.
kitavâso yad 3, 4, 11, 6. — B 2, 8, 1, 5.
kiṃ tad vishṇor balam A 1, 8, 3.
kim it te vishṇo 2, 2, 12, 5.
kilâsaṃ ca palitaṃ B 2, 4, 4, 1.
kutrâ cid yasya 2, 1, 11, 3.
kumbho vanishṭhur B 2, 6, 4, 3.
kulâyinî vasumatî 4, 3, 4, 1.
kuvit su no B 2, 6, 11, 3.
kuvid añga yavamanto 1, 8, 21, 1. 3, 1, 3, 2. 5, 2, 11, 2. — B 2, 6, 1, 3.
Kusurubinda Auddâlakir 7, 2, 2.
kuhûm aham 3, 3, 11, 5.
kuhûr devânâm 3, 3, 11, 5.
kûpyâbhyaḥ svâhâ 7, 4, 13.
kûrmâñ chaphair 5, 7, 13.
kûçmâṇḍair juhuyâd A 2, 8.
kṛiṇushva pâja iti A 10, 27 (20).
— pâjaḥ 1, 2, 14.
kṛittikâ nakshatram 4, 4, 10.
kṛittikâsv agnim B 1, 1, 2.
kṛitvâya sa mahîm 4, 1, 5, 4. 5, 1, 6, 4.
kṛishṇâya svâhâ 7, 3, 18.
kṛishṇo 'sy âkhareshṭho 1, 1, 11.
ketavo aruṇâsaç ca A 1, 21, 3. 24, 5.
ketuṃ kṛiṇvann 7, 4, 20, 1. — B 3, 9, 4, 3.
ko addhâ veda B 2, 8, 9, 5.
— adya yuñkte 4, 2, 11, 3. 4, 12, 5.
— nu maryâ 1, 3, 1.
kratvâ dâ astu B 2, 4, 6, 2.
kramadhvam agninâ 4, 6, 5, 1. 5, 4, 7, 1.
kramair aty akramîd 5, 7, 24.
krîḍaṃ vaḥ çardho 4, 3, 13, 6.
krûram iva vâ asyâ 5, 1, 5.
kva syâ vo marutaḥ B 2, 8, 3, 5.
kve 'dam abhraṃ ni A 1, 8.
kshatraṃ kshatraṃ vaiçvânaraḥ A 1, 31, 3.
kshatrasya râjâ varuṇa B 3, 1, 2, 7.
kshatrasyo 'lbam asi 1, 7, 9.
kshatreṇâ 'gne svâyuḥ 4, 1, 7, 2.
kshapo râjann uta 4, 4, 4, 5.
kshudrân paçûn 3, 1, 2, 10.

kshetrasya patinâ 1, 1, 14, 2.
— pate 1, 1, 14, 3.
kshetriyai tvâ B 2, 5, 6, 1.

khaṭ phaṭ jahi A 4, 27.

gaṇânâṃ tvâ 2, 3, 14, 3.
gandhadvârâm A 10, 1, 10.
gayasphâno 4, 3, 13, 5.
garbhâç ca me 4, 7, 10.
garbho asy oshadhînâm 4, 2, 3, 3.
gavâm patiḥ phalgunînâm B 3, 1, 1, 7.
gâm añgai 'sha â hvayati B 2, 5, 5, 7.
gâyatriyâ hriyamâṇasya B 1, 2, 1, 5.
gâyatrî trishṭub 5, 2, 11.
gâyatreṇa purastâd 5, 5, 8.
gâyatro vâ aindravâyavo 7, 2, 8.
gâyanti tvâ gâyatriṇaḥ 1, 6, 12, 2.
gâvo bhago gâva B 2, 8, 8, 12.
— vâ etat sattram âsata çṛiñgâṇi 7, 5, 2.
— — — — âsatâ 'çṛiñgâḥ 7, 5, 1.
girâ vajro na 1, 5, 8, 3.
gîtâya sûtam B 3, 4, 2.
girbhir vipraḥ B 2, 8, 5, 1. 3, 6, 9.
gṛihamedhâsa â gata 4, 3, 13, 5.
gotrabhidaṃ govidam 4, 6, 4, 2.
gobhir jushṭam ayujo A 10, 2, 1.
— na somam B 2, 6, 12, 4.
gomâṁ agne 'vimâṁ 1, 6, 6, 4. 3, 1, 11, 1.
gaurî mimâya B 2, 4, 6, 11. — A 1, 9, 4.
grahân vâ anu 6, 5, 10.
grâme manasâ A 2, 12.
grîshmeṇa devâ ṛitunâ B 2, 6, 19, 1.
grîshmo hemanta 5, 7, 2, 4.

gharmam apâtam A 4, 9, 3. 5, 8, 2 y.
gharma yâ te divi çuk, yâ A 4, 11.
— — — — çug iti A 5, 9.
gharmaḥ çiras tad ayam B 1, 1, 7.
ghṛiṇiḥ sûrya A 10, 37 (15).
ghṛitaṃ ca vai madhu B 3, 8, 4.
— na pûtam 2, 2, 12, 7.
ghṛitapratîkaṃ ca B 1, 2, 1, 12.
ghṛitapratîko ghṛitayonir B 1, 2, 1, 11.
ghṛitam mimikshire ghṛitam A 10, 12, 7.
ghṛitavantaḥ pâvaka B 3, 6, 7, 1.
ghṛitasya dhârâm 2, 3, 10, 2.
ghṛitena dyâvâpṛithivî 3, 1, 11, 8.

tvaꝏ ha yad 2, 6, 11, 1.
— hi viçvatomukha A 6, 11, 2.
— hy agne agninâ 1, 4, 46, 3. 3, 5, 11, 5.
— — — prathamo B 3, 6, 10.
tvakcarmamâꝏsa° (A 10, 54).
tvaṃ karoshi nyañjalikâm A 1, 6, 1.
— ca soma no 3, 4, 11, 1.
tvatpitâro agne 1, 5, 10, 2.
tvaṃ turiyâ vaçinî 3, 4, 2, 2.
— tyâ cid acyutâ 3, 1, 11, 6.
— dûtas tvam u 3, 5, 11, 2.
— nas tantur uta B 2, 4, 2, 6.
— naḥ soma 2, 3, 14, 1. 4, 1, 11, 1.
— nṛibhir nṛipate B 2, 5, 8, 10.
— no agne varuṇasya 2, 5, 12, 3. 4, 2, 11, 3. — B 3, 7, 11, 3. 12, 6. — A 2, 4, 4. 4, 20, 3.
tvam agna iḍito 2, 6, 12, 5. — B 2, 6, 16, 2.
— agne ayâsi (!) B 2, 4, 1, 9. 3, 7, 11, 3. 12, 6. — A 4, 20, 3.
— — gṛihapatir A 4, 7, 5 y.
— — devatâbhyaḥ B 2, 4, 8, 6.
— — dyubhis 4, 1, 2, 5. — A 10, 76.
— — bṛihad 3, 4, 11.
— — mahe bhagam B 2, 4, 5, 3.
— — rudro asuro 1, 3, 14. — B 3, 11, 2. 2, 8, 6, 9.
— — vasupatim 1, 4, 46, 2.
— — vratapâ 1, 1, 14, 4. 2, 3, 1. 6, 1, 4, 6.
— — vratabhṛic B 2, 4, 1, 11.
— — çocishâ 1, 5, 11, 2.
— — saprathâ asi B 1, 4, 5, 10. 2, 4, 1, 6.
— indrâ 'bhibhûr asi B 2, 4, 1, 2.
— imâ oshadhiḥ B 2, 8, 3, 1.
— eva tvâṃ vettha B 3, 10, 3.
tvayâ jushṭa ṛishir A 10, 41.
— manyo saratham B 2, 4, 1, 10.
— vayaꝏ sadhanyas 1, 2, 14, 6.
— vediṃ vividuḥ B 3, 7, 4, 12.
— hi naḥ pitaraḥ 2, 6, 12, 1. — B 2, 6, 16, 1.
tvashṭâ turîpo adbhutaḥ B 2, 6, 18, 4.
— dadhad indrâya B 2, 6, 8, 4. 8, 7, 4.
— nakshatram abhy B 3, 1, 1, 9.
— yo vṛishabho 2, 4, 5, 1.
— rûpâṇi dadhatî B 2, 5, 3, 3.
— vîram 5, 1, 11, 3. — B 2, 8, 7, 4.
— hataputro 2, 4, 12.
tvashṭîmatî te 4, 7, 5. 5, 6, 12 y.

tvâṃ vardhanti kshitayaḥ B 3, 6, 10, 2.
— gâvo avṛiṇata 3, 3, 9, 2.
— citraçravastama 4, 4, 4, 3.
tvâdattebhî rudra B 2, 8, 6, 8.
tvâm agna âdityâsa B 2, 7, 12, 6.
— agne añgirasaḥ 4, 4, 4, 2.
— — pushkarâd 3, 5, 11, 3. 4, 1, 3, 2. 4, 4, 1. 5, 1, 4, 4.
— — pradiva B 1, 2, 1, 12.
— — mânushîr 3, 3, 11, 2.
— — yajamânâ 4, 2, 2, 4.
— — vâjasâtamam 1, 4, 46, 3.
— — vṛiṇate 4, 1, 7, 1.
— — vṛishabham 5, 7, 2.
— — samidhânam B 1, 2, 1, 12.
— — havishmantaḥ B 2, 4, 1, 4.
— arjunaushadhînâm A 6, 9, 1.
— âpo anu sarvâç A 3, 14, 2.
— id dhi havâmahe 2, 4, 14, 3.
— îḍe ajiraṃ B 3, 6, 8, 2.
— u te dadhire 3, 1, 4, 4.
tvâshṭrîm mâyâm A 1, 31, 1.
tve agne sumatim B 2, 7, 12, 5.
— kratum api 3, 5, 10.
— vasûni 1, 3, 14, 2.
— su putra 1, 4, 46, 1.

daꝏshṭrâbhyâm malimlûn 4, 1, 10, 2.
dakshiṇata upa sṛijati B 2, 1, 8.
dakshiṇapûrvasyâm A 1, 19.
dakshiṇâm pratigrahishyant B 2, 3, 2.
datvate svâhâ 7, 5, 12.
dadâmî 'ty agnir B 2, 4, 6, 7.
dadbhyaḥ svâhâ 7, 3, 16.
dadhanve vâ 3, 3, 3, 3.
dadhikrâvṇo akârishaṃ 1, 5, 11, 4. 7, 4, 19, 4. — B 3, 9, 7, 5.
darbhâṇâꝏ stambam â hara A 6, 9, 1.
darçâ dṛishṭâ B 3, 10, 1, 1. 9, 6. 10, 2 y.
daça te tanuvo B 3, 7, 5, 11.
— purastâd rocase A 4, 6, 3 y.
— prâcir daça bhâsi A 4, 6.
daçabhyaḥ svâhâ 7, 2, 17.
daçe 'maṃ tvashṭur B 2, 8, 7, 4.
dahraṃ vipâpam A 10, 12, 16.
dâtâ pradâtâ B 3, 10, 1, 1. 9, 7. 10, 3 y.
dâ no agne çatino 2, 2, 12, 6.
divaḥ khîlo 'vatataḥ B 3, 7, 6, 19.
— pṛithivyâḥ pary 4, 6, 6, 5. — B 1, 2, 1, 22.
— çilpam avatatam B 3, 3, 2.

bhâskarâya vidmahe A 10, 1, 7.
bhishâ 'smâd vâtaḥ pavate A 8, 8.
bhuvaḥ (d. i. bhuvo yajnasya) 1, 5, 11, 4. 4, 1, 11, 1. — B 3, 1, 3, 3. 12, 3, 4.
bhuvanam asi vi 1, 1, 12.
bhuvas tvam indra 3, 4, 11, 4.
bhuvo devânâṃ karmanâ 7, 1, 18.
— yajnasya 4, 4, 4, 1. — B 3, 5, 7, 1.
bhûḥ prapadye A 2, 19.
bhûtaṃ vadishye A 4, 1, 1 y.
bhûtam bhavyam bhavishyad 7, 3, 12.
bhûteshṭakâ upa 5, 6, 3.
bhûto bhûteshu carati B 2, 7, 15, 1.
bhûmir dhenur dharaṇi A 10, 1, 8.
— bhûtvâ mahimânam B 3, 7, 6, 4.
— bhûmnâ dyaur variṇâ 'ntariksham 1, 5, 3.
— — — variṇe 'ty 1, 5, 4.
— mâtâ 'ditir A 2, 6, 9.
bhûmyai piṭhasarpiṇam B 3, 4, 17.
bhûyaskṛid asi 4, 4, 7.
bhûr agnaye ca pṛithivyai ca A 10, 5 (4).
— agnaye pṛithivyai svâhâ A 10, 4 (2).
— agniṃ ca pṛithivîṃ ca B 3, 10, 2.
— annam agnaye pṛithivyai A 10, 3.
bhûriṃ dve acaranti B 2, 8, 4, 8.
bhûr bhuvaḥ suvar iti vâ etâs A 7, 5.
— — — ûrdhva u A 4, 20.
— — —, bh. bh. s., bh. bh. s., bhuvo 'dhâyi A 4, 40.
— — —, mayi tyad A 4, 21.
— — —, vasavas 7, 4, 20.
— — svaḥ (!) | ojo B 3, 10, 5.
Bhṛigur vai Vâruṇiḥ A 9, 1.
bheshajaṃ gave 1, 8, 6, 1.

makshû devavato 1, 8, 22, 3.
maghavañ chagdhi A 10, 1, 9.
maṇḍûki tâbhir 4, 6, 1, 2.
made made hi no daduḥ B 2, 4, 4, 7.
madhu naktam 4, 2, 9, 3. — A 10, 39, 5.
— manishye 3, 2, 2, 2. — A 4, 1, 1 y.
madhumân no 4, 2, 9, 3. — A 10, 39, 6.
madhu vâtâ 4, 2, 9, 3. 5, 2, 8, 6. — A 10, 39 (4).
madhuç ca mâdhavaç ca vâsantikâv 4, 4, 11.
— — — — çukraç 1, 4, 14.
madhyaṃdine prabalam A 2, 13.
madhvâ yajnam 4, 1, 8, 1.
manasaç cittam âkûtim B 2, 4, 6, 6.
manaso vaçe sarvam idam B 3, 12, 3, 3.
Manuḥ pṛithivyâ 2, 6, 7.
Manunâ dṛishṭâm B 3, 7, 5, 6.
manushvat tvâ ni dhîmahi B 3, 11, 6, 3.
mano jyotir jushatâm 1, 5, 3, 2. 10, 2. 6, 3, 3. — B 3, 7, 6, 16.
— nv a huvâmahe 1, 8, 5, 2.
— brahme 'ti vy ajânât A 9, 4.
manyave 'yastâpam B 3, 4, 10.
manyur akârshin A 10, 62.
— bhago manyur B 2, 4, 1, 11.
manve vâm mitrâ° 4, 7, 15, 2.
mamattu naḥ 2, 1, 11, 1.
mayâ bhûtâny ayakshata A 1, 11, 4.
mayi grihṇâmy agre 5, 7, 9.
— tyad indriyam B 3, 7, 9, 4. — A 4, 21, 1.
— devâ draviṇam 4, 7, 14, 1.
— medhâm mayi A 10, 44.
mayuḥ prâjâpatya 5, 5, 12.
mayai 'tâm mâ◡stâm A 6, 12, 1.
mayobhûr vâto 7, 4, 17.
marîcayaḥ svâyambhuvâḥ A 1, 27, 2.
marutâm manve adhi 4, 7, 15, 4.
maruto yad dha 1, 5, 11, 4. 2, 1, 11, 1. 3, 14, 4.
— yasya hi 4, 2, 11, 1.
marutvantaṃ vṛishabhaṃ 1, 4, 17. — B 2, 8, 3, 4.
marutvâ◡ indra 1, 4, 19.
marmâṇi te varmabhiç 4, 6, 4, 5.
mahâ◡ âdityo namaso B 2, 8, 7, 6.
— indro nṛivad 1, 4, 21. — B 3, 5, 7, 4.
— — ya ojasâ 1, 4, 20. — B 3, 5, 7, 4.
— — vajrabâhuḥ 1, 4, 41.
mahânâmnî revatayo 5, 2, 11, 1.
mahânâmnîr mahâmânâḥ A 1, 1, 2. 21, 1.
mahântau carû B 2, 8, 8, 2.
mahân mahî astabhâyad 2, 3, 14, 6.
mahâhavir hotâ A 3, 5.
mahi kshetram puruçcandraṃ B 2, 7, 13, 3.
mahî dyauḥ pṛithivî 3, 3, 10, 2. 5, 11, 3. 4, 2, 9. 3. 5, 2, 8, 6.

yan me retaḥ prasicyate A 1, 30, 1.
yam agne pṛitsu 1, 3, 13, 2.
yamaṃ gâya bhañgya° A 6, 5, 2.
yam açvinâ namuce B 2, 6, 3, 1.
— — sarasvatî B 2, 6, 13, 1.
— âdityâ a◡çum 2, 3, 5, 3. 4, 14, 1.
— B 3, 1, 3, 1.
yamâya ghṛitavad A 6, 5, 1.
— madhumattamam A 6, 5, 1.
— soma◡ sunuta A 6, 5, 1.
yam indram âhur B 3, 7, 9, 3.
yame iva yatamâne A 6, 5, 1.
yamena dattam 4, 6, 7, 1.
yamo dâdhâra A 6, 5, 2.
yam paridhim pary 1, 1, 13, 2.
yamyai yamasûm B 3, 4, 11.
yayâ te sṛishṭasyâ 'gneḥ B 1, 2, 1, 6.
— rûpâṇi bahudhâ B 2, 5, 1, 2.
yayor idaṃ viçvam B 2, 4, 5, 7.
— ojasâ skabhitâ B 2, 8, 4, 5.
yavishṭho havyavâhanaḥ B 2, 4, 8, 6.
yaç cid âpo 4, 1, 8, 6.
— chandasâm ṛishabho viçvarûpaç chandobbyaç A 10, 8 (6).
— — — — chandobhyo 'dhy A 7, 3.
yas ta atmâ paçushu B 3, 7, 15, 3.
— — idhmaṃ A 6, 2, 1.
— tad veda yata A 3, 14, 2.
— tityâja sakhividam A 1, 3, 1. 2, 15, 6.
— te adya kṛiṇavad 4, 2, 2, 3.
— — deveshu mahimâ B 1, 2, 1, 21.
— — drapsa skandati 3, 1, 10, 1.
— — drapso madhumâ◡ 3, 1, 10, 2.
— — — yas ta B 3, 7, 10, 1.
— — rasaḥ sambhṛitaḥ B 2, 6, 3, 1.
— — vighâtuko A 1, 31, 5.
— — çṛiñgavṛisho B 2, 4, 5, 1.
— — stanaḥ B 2, 8, 2, 8. — A 4, 8, 2. 5, 7, 3.
— tvâ svaçvaḥ 1, 2, 14, 4,
— — hṛidâ 1, 4, 46.
yasmât paraṃ nâ 'param A 10, 12, 13.
yasmâd bhîshâ nyashadaḥ B 3, 7, 8, 1.
— — 'vâçishṭhâḥ B 3, 7, 8, 1.
— — 'vepishṭhâḥ B 3, 7, 8, 2.
yasmân na jâtaḥ paro B 3, 7, 9, 5.
yasmin nakshatre yama B 3, 1, 2, 11.
yasminn açvâsa ṛishabhâsa B 1, 4, 2, 2.
— ida◡ saṃ ca A 10, 1, 1.
yasmin brahmâ 'bhyajayat B 3, 1, 1, 5.
— vṛikshe supalâçe A 6, 5, 3.
yasmai tva◡ sukṛite 1, 4, 46, 1.
yasmai bhûtâni balim A 1, 31, 1.
yasya kurmo havir 4, 6, 3, 1.
— pratishṭho 'rv B 3, 12, 3, 3.
— prâtaḥsavane somo B 1, 4, 5.
— bhânti raçmayo B 3, 1, 1, 1.
— rûpam bibhrad B 1, 2, 1, 3.
— vaikañkaty A 10, 26 (19).
— vratam paçavo 3, 1, 11, 3.
yasyâ 'jushan namasvinaḥ 2, 6, 11, 3.
yasyâm idam pradiçi 3, 3, 11, 4.
yasyâ 'yam ṛishabho haviḥ B 2, 4, 7, 3.
yasyâs te asyâḥ 4, 2, 5, 3.
— — harito 3, 3, 10, 1.
yasye 'dam prâṇan 4, 7, 15, 1.
yasye 'me himavanto 4, 1, 8, 4.
yaḥ sapta sindhû◡r adadhât B 2, 8, 3, 8.
— suçṛiñgaḥ suvṛishabhaḥ B 2, 4, 7, 2.
yâ ishavo yâtu° 4, 2, 8, 3.
— oshadhayaḥ soma° 4, 2, 6, 4. — B 2, 8, 4, 8.
yâḥ purastât prasravanti B 3, 7, 4.
— phalinîr yâ 4, 2, 6, 4.
— sarûpâ 7, 4, 17, 1.
yâṃ vâ adhvaryuç 3, 5, 9.
yâ jâtâ oshadhayo 4, 2, 6. — B 2, 8, 4, 8. 3, 7, 4, 9.
— ta ishuḥ 4, 5, 1, 1.
yâtudhânâ nirṛitir B 2, 4, 2, 2.
yâ te agne yajniyâ 2, 5, 8, 8.
— — kakut sukṛitâ B 2, 4, 3, 13.
— — dhâmâni divi 2, 3, 14, 1. 4, 1, 11, 1. — B 2, 8, 3, 2.
— — — paramâṇi 4, 6, 2, 5.
— — — havishâ 1, 2, 10, 1. — B 2, 8, 3, 1.
— — rudra çivâ tanûr aghorâ 4, 5, 1, 1.
— — — — tanûḥ çivâ 4, 5, 10, 1.
— — harito 3, 3, 10, 1.
— — hetir 4, 5, 1, 4.
— divyâ âpaḥ payasâ B 2, 7, 15, 4. 3, 1, 1, 3.
— deveshu 7, 4, 17, 1.
— daiviç catasraḥ B 2, 5, 6, 2.
— dhârayanta devâ B 2, 4, 6, 4.
yân âvaha uçato 1, 4, 44, 2.
yâni gharme kapâlâny 1, 1, 7, 2. 5, 10, 3.
— no jinan (!) dhanâni B 2, 5, 3, 1.
yâny apâmityâny B 3, 7, 9, 8.
yâ purastâd vidyud A 4, 14.

Druckfehler und Berichtigungen.

Zum ersten Theil.

Lies pag. 28, 17 etát tvā́ soma. — 81, 20 Ç. 3, 7, 4, 1, 9. 8, 1, 12 - 2, 3. Zu pag. 107, 2. [b] findet sich bereits in I, 6, 12, 1 (einem yâjyâ-Abschnitt), es ist daher auffällig, dafs hier nicht blos das pratîkam steht. — ibid. Z. 4 v. u. lies: vâjapeyavidhi. — Zu pag. 142 not. [6] Die Accentuation von sthá und die dem entsprechende Auffassung desselben als sthā́ḥ (= sthâvaram) ist wohl richtig. — Zu pag. 222 not. [9]. Auch [aa] wird erst in 4, 1, 5, 1 aufgeführt. — ibid not. [10] und not. [11] sind umzustellen.

Zum zweiten Theil.

pag. 160, 20 lies: sū́-'nniyam, und vgl. dazu P, 10. 17.

Inhalt,

nach dem kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule.

(s. oben p. 345-351).

[1] 1, 11. 2, 11. 12. 3, 12. 4, 12 zum açvamedha gehörig.
[2] 5, 11-24. 6, 11-23. 7, 11-26 zum açvamedha gehörig.

A. W. Schade's Buchdruckerei (L. Schade) in Berlin, Stallschreiberstr. 47.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 03589 7936

